

UAB
Biblioteca de Ciències Socials

INSTITUTIONES ECCLESIASTICÆ

PROSPERI LAMBERTINI

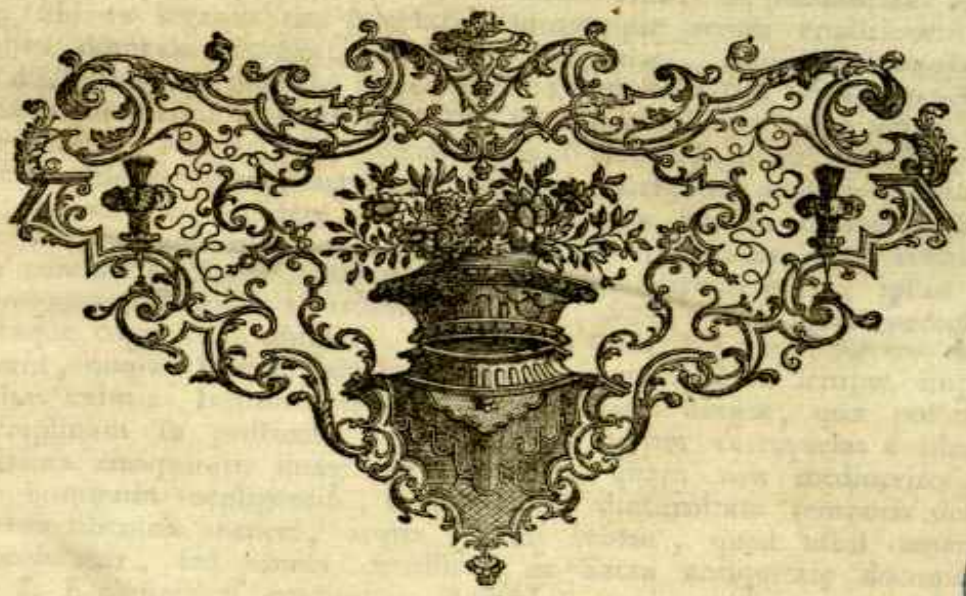
S. R. E. CARDINALIS
ARCHIEPISCOPI BONONIENSIS,

POSTEA

BENEDICTI XIV.
PONTIFICIS OPTIMI MAXIMI;

QUAS LATINE REDDIDIT

ILDEPHONSUS A S. CAROLO
SCHOLARUM PIARUM, RECTOR COLLEGII URBANI
DE PROPAGANDA FIDE.

VENETIIS,
EX TYPOGRAPHIA BALLEONIANA.
MDCCL.

Superiorum Permissu, ac Privilegiis.

1500347061

UAB
Biblioteca de Ciències Socials

De la librería de
D. Miguel José Moreno,
Vicario Eclesiástico
y Cura Rector de Santiago
de Medina Sidonia.
AÑO DE 1847.

BEATISSIME PATER.

Ecclesiasticæ Institutiones, Benedicte Pontifex Maxime, quarum Parens, & Auctor fuisti, latinitate donatæ ampliſſimo tuo Nomini consecrantur. Servant eæ quidem pristinam naturæ vim, & præstantiam admirabilem, quam sibi ex ingenio tuo singulari, summaque rerum eruditionem comparárunt: Italica dumtaxat lingua, quæ necessaria fuerat, cum populum Bononiensem Sacris disciplinis institueres, cum latina commutata est, ut hæc præclarissima doctrinæ monumenta non una tantum Civitas suspiceret, sed omni Christianus Orbis miraretur: Neque porro dissimulandum est vernaculam dicendi rationem, licet aliis bene multis elegantia, suavitate, copia excellentem, angustis tamen spatiis circumscribi, latinam vero iisdem, quibus Solis cursus finibus contineri. Siquidem nullus ferme ubique gentium inter Ecclesiæ Ministros cooptatur, qui latinis litteris operam non contulerit, quibus Patrum fere omnium commentaria, ipsius Ecclesiæ leges, & instituta, Religionis arcana mysteria, scriptumque Dei verbum consignantur. Itaque cognoscent universi, Beatissime Pater, quam curam totius vitæ cursu, quosve labores pro communi ominum salutem semper impenderis: Quippe in has eximias Institutiones congesta perspicient omnia, quæ possint Ecclesiasticam disciplinam in pristinum revocare, & morum corruptelas evellere, hoc est, pulcherrima antiquitatis imaginem excitare, quam non mediocriter, neque uno in loco hominum negligentia, & ignorantia diuturnitate temporis deformaverant: Da vero libentius intueri, atque imitari debent, quod nihil temere, nihil inconsulto proferatur, sed omnia certissimis ex Sacra antiquitate documentis, ac testimoniis, & Ecclesiasticæ eruditionis incredibili copia confirmentur. Neque sane id mirum cuipiam videtur: Nihil enim, quod sive ad humanum, sive divinum jus pertineat, eum latere potest, quem ab ineunte Adolescentia suo veluti sinu sapientia educavit, & suis inde muneribus ornatum, cumulatumque per omnes honorum gradus ad Summum Pontificatum evexit. Testantur hoc alia ingenii tui præstantissima monumenta, omnium consensum ita probata, ut, qui judicium ferre possunt, multiplicem in illis doctrinam admirentur cum summa pietate conjunctam: Sed præsertim in ore omnium versantur libri sapienter a Te conscripti de ratione Canonizationis Sanctorum instituendæ, quam difficilem prius, implicatamque vetustas omnis querebatur; nunc vero sapientia tua, tuisque laboribus adeo planam, ac tutam effecisti, ut sublatis impedimentis omnibus nihil arduum, nihil dubium supereſſe videatur: Ista quidem omnia vim admirabilem

UAB Biblioteca de Ciències Socials

intelligentiæ tuæ, ſuſceptoſque pro augenda ſacrorum majeſtate labores plane nobis oſtendunt, & poſteris ampliſſime commendabunt. At vero, ſi mihi, quod ſentio, dicere concedatur, Libri Inſtitutionum, quos adhuc Cardinalis Viris Eccleſiaſticis exhibuiſti, doctrina ſane reliquos exæquant, ſed illos fortaſſe ſuperant utilitate. Ex his nempe vitæ rationem ineundam, morumque diſciplinam, velut ex uberrimo fonte deſumunt ii, qui Militiæ Eccleſiaſticæ nomen dederunt, ex quorum virtute, ac ſanctimonia, quanta rebus Sacri amplitudo, ac dignitas, quantus Eccleſiæ Ordinibus ſplendor, quanta Chriſtiano Populo utilitas ventura ſit, facili conjectura perſpicitur. Quamobrem reliquas tuas virtutes admirabitur quidem poſteritas, ſed potiſſimum hanc publicæ ſalutis curam, ſtudiumque augendæ Religionis, tamquam aliquid tibi proprium, ac ſingulare ſummis laudibus celebrabit. Utinam vero, BEATISSIME PATER, ea ſcribendi facilitate, & elegantia præditus eſſem, ut nihil ex interpretatione mea tuis ſapientiſſimis Inſtitutionibus detractum videretur. Æquare certe latino ſermone non poteram candorem, gratiam, & vim ſane eximiam, qua illas lingua hac noſtra vernacula perfeciſti. Voluntas quidem non defuit, ſed quod vehementer expetebat, aſſequi non potuit, partim ob negocii magnitudinem, qua res Eccleſiaſticas latini ſermonis puritate complecti difficile eſt, partim, quia moleſtum id Tibi, ingratumque ſuſpicabar, qui eo conſilio latinas Inſtitutiones a Te probandas ſolum intelligebam, ut illas disjunctiſſimæ a nobis etiam gentes facile perciperent, & fructum ex his haberent maximum. Equidem, quod ſemper optavi magnopere, conſecutus ſum, ut pateret aliquis aditus ad prædicandam ſummam liberalitatem, qua me tuis ſingularibus beneficiis ornatum voluiſti: Nam, cum multi præſtanter ingenio has Inſtitutiones latine reddere magno ſtudio depoſcerent, ut tanto Principi induſtriam ſuam oſtenderent, ejuſque ſibi gratia promererentur; mihi præ cæteris ob tuam benignitatem contigit, ut hanc provinciam honoris plenam ſuſtinerem. Sed quonam orationis genere complectar incredibilem pene humanitatem, qua laborem meum, licet exiguum, liberaliter excepiſti, & non una voluntatis tuæ ſignificatione proſecutus es. Quibus verbis prædicabo beneficentiam illam eximiam, ob quam graviſſimo, ampliſſimoque judicio tuo mihi in curam tradidiſti Collegium veteri Inſtitutione, ſtudiis, ac diſciplina florentiſſimum, in quo frequentes Juvenes ex remotiſſimis Orbis terræ partibus ad Fidem propagandam litteris omnibus imbuuntur? Hæc longe ſuperant omnem ingenii vim, ac dicendi facultatem: Quod eſt reliquum, a Deo Optimo Maximo precari nunquam deſinam, ut Pontificem virtute, doctrina, omnique laudis genere clariſſimum pro Reipublicæ felicitate, & Sacrorum ornamento diutiſſime nobis ſervet, & incolumem tueatur.

AR-

ARGUMENTA INSTISTUTIONUM.

DE Fontis Baptismalis benedictione, origine, & institutione: Quibus diebus fieri consueverit, & quinam ad illam convenire teneantur. pag. 1.

II. De Sacra Ordinatione; quanti referat delectum in conferendis Ordinibus habere. pag. 2.

III. De Rogationibus Majoribus, ac Minoribus, veteri ipsarum Institutione, Auctore, & Loco, ubi primum cœperunt; quo pacto initio gererentur, quam ob causam inducta fuerint, & qua religione sint peragenda; item de Origine Imaginis B. Mariæ Virginis per S. Lucam depictæ: ex quo loco, & quo tempore in hanc Urbem delata fuerit. Postremo de Cultu eidem Sacræ Imagini præstando. pag. 4.

IV. De jejunio quatuor temporum; qua de causa institutum sit ab Ecclesia; quisnam primus hoc jejunium indixerit; quo tempore id evenerit, & qua pietate servari debeat: Item de Jubilæi promulgatione, quod Sanctissimus Pontifex concessit; cur illud Fidelibus, & qua ratione comparandum proposuerit: De usu facultatis, quæ per Pontificem tribuitur immutandi vota, absolvendi a censuris, ab externa hæresi, & eiminibus reservatis: Pontificum consilium, & mens, dum facultates ejusmodi largiuntur. pag. 5.

V. De solemni pompa, qua Sacra Mysteria in supplicatione Corporis Christi, & singulis per annum Dominicis diebus circumferuntur: De institutione, ac propagatione harum supplicationum, qua ætate, quove loco celebrari primum cœperint: De cultu in ipsi exhibendo: Tandem pravæ consuetudines arguuntur, & alia, quæ non sine piorum hominum offensione in his supplicationibus committi solent. pag. 8.

VI. De Sac. Visitatione, & Confirmatione in singulis Urbis Parochiis peragenda; quosnam dies huic Sacramento conferendo mos majorum attribuerit. De variis hujus Sacramenti nominibus, ac rationibus. Quandonam a Christo Domino fuerit institutum: de Donis, quæ ab ipso in nos dimanant. Qua animi innocentia, & corporis modestia suscipiendum sit; An Dei præcepto ad illud teneamur, & quonam tempore hoc præceptum fideles obstringat. Qua ratione priscis temporibus per majores nostros idem Sacramentum conferretur. pag. 10.

VII. De conferendis Parochiarum Ecclesiis. Quodnam sit judicium Sacrorum Canonum super hac re. De variis corruptelis, quæ inductæ fuerant, quave ratione Sacra Concilii Congregatio remedium illis attulerit: quibus meritis, præter doctrinam, præditi esse debeant, qui ad examen se cum aliis afferunt, ut Parochiales ejusmodi obtineant. Quæ partes sint Laicorum, cum aliquem ad eas Ecclesias nominant, quæ ad ipsos jure pertinent. pag. 15.

VIII. De obstetricibus, quæ pro conferendo Baptismo, si necessitas postulet, satis peritæ esse debent: quid plane scire teneantur: suo munere persungi illas non posse, nisi prius in examen veniant, ac probentur. Quid agendum sit a Sacerdote Baptismum Pueris conferente, qui jam domi per obstetrices eundem Baptismum acceperunt. Quæ pariter norma servanda sit cum Pueris expositis, qui schedam collo pendentem gerunt, in qua de suscepto Baptismo testimonium habetur. pag. 17.

IX. De tradendis Fidei rudimentis. A singulis Parochis suos Parochianos ad hæc instituendos esse. Quinam mali usus improbantur, qui in aliquas hujus Civitatis Parochias obrepserunt. De ratione, & diebus, quibus Parochi hujusmodi munere persungi debeant. pag. 18.

X. De obligatione, qua Parochi obstringuntur singulis diebus Festis de rebus divinis ad populum verba facere, & pro Parochianis Sacrificium applicare; qua de causa, queve mandato id facere jubeantur. pag. 22.

XI. De Christi Domini adventu, & Novendialibus, quæ Christi Domini Natalem diem antecedunt, quo auctore, quo loco, quo tempore adventus Domini sit institutus; quid per ipsum Ecclesia significare voluerit; & ad quid referatur Divinum Officium, & Missa, quæ eisdem temporibus celebratur, pag. 24.

XII. Quid Vicarii Foranei expendendum proponere debeant iis, qui præditi sunt jure nominandi ad illas Ecclesias, quæ ad ipsos pertinent. De corruptelis, quæ hoc in negotio contingere solent. Quid Vicariis agendum sit cum Presbyteris, qui Ecclesias petunt, & cum illis, qui nominandi jus obtinent, ut magis idonei rite deligantur. pag. 26.

XIII. De Tabella Auroræ, Orientis Solis, meridiei, & dimidiæ noctis, quantum conferat eam dignoscere; quid mali eveniat, nisi eadem Tabella observetur. Qua hora Sacrificium indici, absolvique possit. Item de Jejunio, & dierum Festorum observantia. pag. 29.

XIV. De Septuagesima, & Feriis usque ad diem Cinerum; qua ratione ab Ecclesia sint institutæ. Quid in ipsis nobis exhibere velit Ecclesia. De quadraginta horarum institutione per tres dies Quinquagesimæ. pag. 34.

XV. De jejunii Quadragesimalis observantia; quisnam primus hoc jejunium indixerit; quo tempore, & qua de causa id evenerit; quo pacto initio gerevetur; quid sibi velint abstinentia a carnibus, & unica comestio. Utrum, qui immunes sunt abstinentia, liberi etiam ab unica commestione judicentur. De aliquibus corruptelis, quæ jejunii causa inducuntur. pag. 46.

XVI. De facultate, qua Summus Pontifex lacticiniis uti per Quadragesimam permisit: id Quadragesimæ tempore simul cum esu carnium interdici; ex quo fonte ab ovis, & lacticiniis abstinentia dimanaverit; quam ob causam pluribus in locis minime servetur; quo pacto concessa facultate uti debeamus. pag. 40.

XVII. De residendi lege illis dicta, qui Beneficium possident cum animarum cura conjunctum; utrum jure Divino id decernatur; quid senserint, & statuerint Sacra Tridentina Synodus, SS. Pontifices, & plures Episcopi: hoc non intelligi de materiali solummodo residentia: cujus naturæ sit præceptum; causæ veræ, ac stabiles, ut quis residentiæ lege liberetur; Sac. Congregationis Concilii judicium de absentibus, & de illis, quibus hæc facultas immerito denegetur, licet jam postulaverint, vel legitimis de causis postulare non potuerint: Quid ipsi agere debeant, ut suo muneri satisfaciant: quomodo Parochi suis administris, & Tridentini Concilii æquitate uti debeant. Quid a Parochis tum Civitatis, tum Diœcesis perficiendum sit, si forte discedere cogantur. De Parochis prope Civitatem degentibus; de frequentibus, & incongruis facultatibus, quas sibi usurpare solent; quo pacto Parochus mulctari debeat, qui absque facultate extra Parochiam deprehendatur. De diebus, quibus illis nunquam est recedendum. pag. 41.

XVIII. De obligatione, quæ singulos fideles obstringit, ut sacram Synaxim die Paschatis sua in Parochia percipiant: Absque expressa facultate sui Ordinarii, & Parochi hoc præceptum ab illis non adimpleri, qui alia in Ecclesia, licet Cathedrali aut

aut Metropolit. Sac. Eucharistiam susceperint .pag. 45.
XIX. *De Sacra Missione indicenda in hac Metropolitana S. Petri, per Patres Congregationis B. Vincentii de Paulis.* pag. 47.
XX. *De Campanis pulsandis Sabbato majoris Hebdomadæ: De illarum vetustate: Cuinam primo earumdem usus tribuatur: De disciplina, ob quam majori Hebdomada Campanarum pulsatio interdicitur: Item qua norma sonitus Campanarum repetatur.* pag. 49.
XXI. *De Benedictione, quæ Sacris Indumentis, & Vasis tribuitur, sive Sacra Unctio sit necessaria, sive minime requiratur. Origo ejusdem Benedictionis; quo pacto administrari debeat.* pag. 50.
XXII. *De obligatione, qua Medici debent ægrotos ante omnia monere, & inducere, ut Pœnitentiæ Sacramentum suscipiant. De veteri Ecclesiæ disciplina pro absolvendis in mortis articulo, qui gravibus delictis tenentur. Utrum Medicus ægrotum per se, vel per alium monere debeat. Utrum possit ad illos infirmos accedere, qui intra constitutum tempus delicta confiteri recusaverint. Ob quam morbi speciem Medicus ægrotantem monitum facere teneatur.* pag. 54.
XXIII. *De Sacris Regularium Ordinationibus, Utrum Regulares privilegio suscipiendi Ordines extra tempora generatim gaudeant, ita ut singuli Regulares Ordinandi peculiarem a Sancta Sede facultatem obtinere minime debeant. Romæ in præsentia nullum aliud privilegium, nisi illud PP. Societatis Jesu admittitur. Regulares ab Episcopis, in quorum diœcesi morantur, Ordinibus esse initiandos. Quænam causæ Regulares ab hac lege immunes faciant.* pag. 57.
XXIV. *De hora, qua Matutinum privatim recitari potest. De antiqua Divini Officii denominatione, & ethymologia. Ex quo fonte hoc Breviarii nomen, illudque Horarum Canonicarum dimanaverit. Officium constitutis horis esse recitandum. De culpa, quam illi contrahunt, qui absque vera, & legitima causa huic muneri non satisfaciunt. De tempore, quo horæ Canonicæ, Matutinum, & Laudes persolvendæ sint.* pag. 61.
XXV. *De Missa Sancta, quæ ineunte quolibet mense in Metropolitana sub auroram celebratur. De Anni Jubilei institutione. De Indulgentiis illis concessi, qui ad primam mensis ineuntis Missam in Metropolitana conveniunt.* pag. 65.
XXVI. *De initiandorum pensione, seu Patrimonio. Pro ordinatione titulus ab Ecclesiastico Beneficio deducitur; titulus vero patrimonii in subsidium conceditur. Utrum inter Beneficii proventus Missæ stipendium referri debeat. Patrimonium bonis stabilibus & fructiferis constare debet. De illis Patrimoniis, quæ charitatis, & benevolentiæ causa constituuntur; ac de illis, qua liberorum jure non salvo decernuntur, vel addita conditione, ut Patri alimenta præbeantur. De illis, qui sub falsi beneficii nomine, ad Sacros Ordines promoventur. De illis, sub falsi beneficii nomine, ad Sacros Ordines promoventur. De formulis, quæ in Patrimonii constitutione servantur. De illis, qui Ordinibus initiantur sub Beneficii titulo, interjecta promissione de fructibus minime percipiendis. De alienatione, & Patrimonii permutatione. De Cautionibus, & Sponsionibus, quæ pro Patrimoniis intercedunt. De Beneficiorum abdicatione, quorum titulo aliquis ad Sacros Ordines pervenire contendit.* pag. 66.
XXVII. *Pro Archipresbyteris, & Parochis Diœcesanis, atque Concionatoribus, qui tempore Quadragesimæ ad tradendum Dei Verbum in illorum Ecclesiis designantur. Quid Parochis agendum sit antequam tempus Quadragesimæ advenerit. De ratione excipiendi Concionatores. Quonam loco sint collocandi, quove pacto adventus, ac reditus Concionatoribus apparari oporteat. Quid præstandum sit Regularibus Canonicatoribus in templis proprii Ordinis. De vitæ probitate, quam tempore Quadragesimali Concionatores præferre debent. Quid ipsis gerendum sit, si forte lethalem culpam contraxerint. Quid evitari, vel declarari per conciones opus sit. Quale detrimentum in Fideles dimanet ex eo, quod Concionatores non insectentur vehementius ea crimina, quæ frequentius a populo patrantur. De mercede solvenda Concionatoribus, quamve ob causam ipsis concedatur.* pag. 71.
XXVIII. *De supplicatione, quæ fieri consuevit in festo S. Marci. Quidnam decreverit Sacrorum Rituum Congregatio, si forte in diem Dominicam Paschatis eadem supplicatio incidevit. De Missa Sacrificio, quod eamdem die celebratur.* pag. 75.
XXIX. *De Sacra Visitatione Monialium Cœnobiis indicenda. De auctoritate Episcoporum in Monasteria, & Sanctimoniales Regularibus subjectas, & in illas, quæ aut simul commorantur absque ulla Claustri lege, aut disjunctim in propriis ædibus vitam traducunt. De vetustate, atque origine Monialium, ac de Claustri instituto. Utrum Episcopus invisurus Cœnobia Monialium Regularibus subjecta, diem certam prius inducere debeat. An teneantur Vicarium Generalem, Monialium Confessarium, ac Priorem secum adducere. An vero Monasterium ingredi possit cum illis tantum, quos ad Visitationem peragendam sibi comites elegit. De pia, veterique consuetudine educandi Puellas in Cœnobiis Sanctimonalium. De usu censuum, qui Monialibus permittuntur. De Dote quæ a Parentibus solvitur, cum vota solemnia nuncupantur a Monialibus. An hujus pecuniæ solutio Simoniam præseferat. De immoderatis sumptibus, qui a Monialibus fieri solent, cum Cœnobii munera ipsis demandantur.* pag. 75.
XXX. *De Divinæ Eucharistiæ expositione, ac de benedictionibus, quæ cum ipsa conclusa in Sacra Pyxide populo tribuuntur. De disciplina Ecclesiæ pro Sacris Mysteriis exponendis, ac de supplicationibus, quibus ea circumferuntur, veterique illarum institutione. Non posse Eucharistiam publice exponi, nisi aliqua causa publica intercedat, quæ Ordinarii auctoritate probetur. De expositionibus Eucharistiæ, quæ singulis diebus aliquo in templo juxta impressam tabellam per urbem alternatim haberi solent. De aliis expositionibus, quæ diebus per tabellam minime designatis etiam in Regularium Ecclesiis absque ordinarii facultate instituuntur. Usus exponendæ Eucharistiæ improbatur, cum dies festi Sanctorum celebrantur; & cuinam rationi hoc consilium innitatur. De privatis expositionibus, & quo pacto fieri debeant. Quibus cæremoniis publicæ expositiones indicendæ sint. De oratione quadraginta horarum; & quis auctor illam induxerit. De consuetudine, ob quam pluries in diem benedicio cum Sacra Pyxide populo impetitur, quod sane nullius ritus auctoritate probatur. Qua ratione in posterum id perficiendum sit.* pag. 82.
XXXI. *De interventu Clericorum, & Sacerdotum, qui beneficium aliquod obtineant, vel ipso careant, ad solemnem Corporis Christi supplicationem, quæ in Oppido Centensi in Cathedrali S. Blasii fieri consuescit. Posse beneficiis præditos obstringi, ut ad illam conveniant, licet nec residere, nec inservire Ecclesiæ teneantur. Idem ab Episcopo præcipi posse Clericis nullum beneficium obtinentibus, eo quod adscripti sint Parochiis, ut illis inserviant.* pag. 86.
XXXII. *De cœtibus, ad quos Clerici Bononienses convenire debent, ubi quæstiones Theologiæ Moralis examinantur. Quid scire, & intelligere debeant illi, qui Confessarii munere perfungi utiliter velint. Nunquam dimittendum esse studium earum rerum, quæ necessariæ sunt, etiamsi prius audita perceptaque fuerint. Convocandos esse cœtus hujusmodi pro examinandis Moralis Theologiæ quæstionibus, qui si recte habeantur magnam afferunt utilitatem. Qua ratione ipsi fieri debeant.* pag. 87.

XXXIII.

XXXIII. *Cujusnam Parochi in matrimoniis contrahendis præsentia requiratur. Vana, & irrita esse matrimonia, quibus neque Parochus, neque testes intersunt. Parochum proprium eum nuncupari, in cujus Parochia matrimonium initur. Parocho domicilii, non autem originis, titulum proprii Parochi esse tribuendum. Non appellari proprium Parochum eum, in cujus ditione aliquis obtinet sed ruralem. Irritum esse illius matrimonium, qui locum deserit, ubi moratur, domicilio tamen non dimisso, & in alium locum proficiscitur, ubi nullo contracto domicilio matrimonium celebrat. Quisnam sit proprius vagantium hominum Parochus. Quisnam judicetur proprius illorum Parochus, qui peculiari aliquo nomine ad hanc Civitatem incolendam veniunt. De Parocho proprio ad perficienda eorum matrimonia, qui carceribus detinentur. De matrimoniis, quæ fiunt in Xenodochii, cum extremum mortis periculum impendet. De Matrimoniis, quæ contrahunt Puellæ publicis hujus Civitatis hospitiis, seu Conservatoriis inclusæ; De aliis matrimoniis Puellarum, quæ in septis monialium educantur; Postremo de iis, quæ fiunt a servis Dominorum ædes habitantibus.* pag. 90.

XXXIV. *De Sacro Missæ Sacrificio. Quid agendum sit erga Sacerdotes exteros, & incognitos, qui in hac Civitate, vel Diœcesi rem divinam facere deposcunt; quidve erga Presbyteros, non quidem luminibus captos, sed tantum excutientes. De hora, & loco, quibus Sacrificium Missæ indici debet. De Sacris Indumentis, quibus uti debent Sacerdotes ad Altare rem divinam facturi, ac de illis, quæ in Sacro agendo prohibentur. De celebratione quarumdam Missarum peculiarum. De pietate, ac religione, quibus Sacrum confici necesse est. Aliqua demum proponuntur circa tempus pro Missæ Sacrificio insumendum.* pag. 93.

XXXV. *De Indulgentia in forma Jubilæi per Summum Pontificem promulgata. De illis diebus, quibus indictum jejunium servari debet. De causis, ob quas hujusmodi dies potissimum designantur.* pag. 101.

XXXVI. *De efferendis Defunctorum corporibus, ac de Missis pro illorum expiatione celebrandis. Veterem esse, & Canonicum ritum decantandi psalmos, dum cadavera ad tumulum feruntur. Vetustissimum haberi institutum faciendi Sacrum præsente cadavere, antequam sepulturæ mandetur. Improbantur pravæ consuetudines, quæ inductæ sunt in efferendis cadaveribus. De fasibus, quæ adhibentur in ducendis funeribus, ac de veteri ipsarum institutione. De privatis funeribus, ac postremo de iis Defunctis, qui ad sepulturam curru deducuntur.* pag. 102.

XXXVII. *De Bacchanalibus, ac Larvis: Nulli unquam licuisse eas larvas induere, quæ sacrum aliquod indumentum, aut speciem Ecclesiasticam præseferrent. Nulla unquam contraria consuetudine abrogatos fuisse eos Canones, qui id vetant. Nullis Clericis cujusvis ordinis permitti, ut larvati incedant, sive ut choreis, ludisque indulgeant, vel ipsis præsentes intersint.* pag. 107.

XXXVIII. *De Sacra Sinaxi a Clero percipienda Feria V. majoris hebdomadæ; non licere ullum privatum Sacrum conficere Feria V., Feria VI., ac Sabbato majoris hebdomadæ. Antiquum haberi ritum, quo Clerus universus Feria V. ejusdem hebdomadæ Divinam Eucharistiam sumit, quem plures Ecclesiæ insignes adhuc retinent.* pag. 108.

XXXIX. *De Missæ Sacrificio, quod Sabbato majoris hebdomadæ celebrari solet, ac de benedictione ignis, cereique Paschalis eadem die peragenda: In singulis Parochiis Paschalem cereum esse consecrandum. Ritum hunc ab omni antiquitate probari. Hæc autem omnia non seorsim facienda, neque in alium diem protrahenda.* pag. 110.

XL. *De jurisdictione fori Ecclesiastici. Causas civiles, ac profanas, in quibus Ecclesiastici Rei personam gerunt, ad forum Ecclesiasticum sine ulla dubitatione primo referendas esse; Easdem causas ob vetustissimam consuetudinem in hac Civitate, ac Diœcesi ad idem forum pertinere, etiamsi Ecclesiastici Actores fuerint. Utrum ex hoc forum sæculare penitus excludatur ab iis causis cognoscendis.* pag. 111.

XLI. *Instruuntur Parochi urbani, ac diœcesani de locali templorum immunitate. De causa, & occasione hujus institutionis promulgandæ. De asylo, seu immunitate locali Ecclesiarum, & sacrorum locorum. De criminibus, ob quæ hac immunitate minime gaudent rei juxta commune jus, & veteres Pontificum constitutiones. De aliis criminibus, ob quæ rei carent eadem immunitate juxta constitutionem Gregorii XIV. Item de aliis criminibus, quæ reis adimunt hanc immunitatem juxta constitutiones Benedicti XIII. & Clementis XII. De quæstionibus, quas definiverunt iidem Pontifices, circa immunitatem localem Ecclesiarum, ac locorum sacrorum. De extrahendis reis a locis immunibus, cum ea crimina patraverunt, quibus localis immunitas non permittitur. De pœnis, quæ irrogantur reis ob crimina immunitate carentia. De reis, quibus jus asyli in sacris locis conceditur, Postremo qua ratione uti debeant Parochi hac præsenti institutione.* pag. 114.

XLII. *De studiis suscipiendis ab Ecclesiasticis sæcularibus, antequam ad Ordines assumantur.* pag. 120.

XLIII. *De observandis diebus Festis. Barbitonsores, rerumque venditores vehementer improbantur, qui hoc præceptum summopere negligant. Certum tempus, atque hora perscribitur ipsis, ut operibus suis vacent absque ullo scandalo, seu offensione.* pag. 123.

XLIV. *De publicis Sacellis in diœcesi positis. Quibus diebus minime liceat Sacrum in illis perficere. De illis Sacellis, in quibus permitti potest Missæ Sacrificium, antequam in Parochia celebretur.* pag. 126.

XLV. *De illis, qui Sacram Synaxim in Paschate minime percoperunt. De præcepto, quo Fideles obstringuntur semel in anno divinam Eucharistiam sumere; quo fundamento hoc præceptum innitatur. Qua ratione uti debeant Parochi, ut populus omnis huic Paschali præcepto satisfaciat.* pag. 128.

XLVI. *Quid cavere debeant Parochi Urbani, ac Diœcesani circa Sponsalia, & quosdam ritus nuptiales. De iis, qui sponsaliis initis patriam deserunt, & neminem sui certiorem faciunt. De iis, qui Fidem suam pluribus præstant, de corruptelis, quæ accidunt, cum Sponsi in eadem domo commorantur post inita sponsalia. De illis, qui pro mutua fide magis confirmanda, assensum præbent* de præsenti *coram Deo, præsentibus quidem testibus, sed absente Parocho. De alia corruptela, ob quam peracta tertia promulgatione Sponsus in ædes Sponsæ concedit, ibique nuptiæ celebrantur.* pag. 131.

XLVII. *Ritus perscribitur Benedictionis impertiendæ bestiis, & imploranda opis divinæ contra vermes, atque insecta, interposito S. Antonii patrocinio. De Benedictione agrorum: Utrum adhiberi queant imagines Sanctorum, ac Sacræ Reliquiæ, cum benedictio traditur. De sonitu Campanarum, cum nimbus, aut procella impendet. De illarum Benedictione. Quisnam primus Campanam benedictione sacraverit. Quanam de causa Campanis nomen tribuatur, & ipsarum benedictio Baptismus nuncupetur.* pag. 136.

XLVIII. *De Missæ Sacrificio, quod indici consuevit sub ortum Solis prima die cujusvis mensis in Metropolitana Ecclesia Sancti Petri. De plenaria Indulgentia, quæ conceditur iis, qui ad eandem Missæ celebrationem conveniunt. Qua ratione interesse debeant fideles eidem Sacrificio absque lethali culpa, ut hanc Indulgentiam assequantur.* p. 142.

XLIX.

XLIX. *Excitantur Fideles, ut Triduum pie suscipiant in honorem Sanctæ Annæ in templo eidem nuncupato, ubi Calvaria ipsius publicæ exponetur, quæ sane certissimis documentis comprobatur. Quo pacto, & quo tempore Caput S. Annæ ab Oriente in Galliam venerit. Quisnam Calvariam Sanctæ Annæ Beato Cardinali Albergatto dono dederit, & quonam pacto Bononiæ asservetur.* pag. 143.

L. *De concessione Summi Pontificis, ob quam carnium esus permittitur tempore incuntis Quadragesimæ. De origine, atque institutione ejusdem Quadragesimæ. Quibus de causis abstinentia a carnibus dissolvi per Quadragesimam possit. De piis operibus, quæ Pontifex præscribit in sua concessione. Quæ ratio tenenda sit in iisdem operibus faciendis, ut Pontificis concessio magno cum fructu jungatur.* pag. 144.

LI. *Monentur Ecclesiastici, ut conveniant ad spiritualia exercitia S. Ignatii. De ipsorum origine, & maxima utilitate, quam illa pluribus attulerunt. Quam magni semper fecerint, & quantum commendaverint easdem exercitationes Summi Pontifices, & alii Ecclesiæ Præsules.* pag. 146.

LII. *Proponitur omnibus Ecclesiis, Monasteriis, & Locis Piis Urbanis, ac Diœcesanis, ut deferant in Officinam monetariam vasa argentea superflua, vel necessario alienanda, ut ea alienum contractum dissolvant. Quam ob causam id proponatur. De ratione, ob quam initio Ecclesiæ, sola Episcoporum facultate interposita, vasa pretiosa Ecclesiarum distrahebantur. Quomodo pro hac re gerenda Sedis Apostolicæ auctoritas nunc requiratur.* pag. 147.

LIII. *Promulgatur Indulgentia Plenaria, quam Pontifex elargitur in forma Jubilæi. Quo pacto perscriptis operibus satisfaciendum sit, ut eadem Indulgentia comparetur. Quo etiam pacto temporariæ pœnæ ob hanc Indulgentiam dimittantur. Quas ob causas hujusmodi Indulgentia a Summis Pontificibus concedi soleat.* pag. 148.

LIV. *De Conviviis, quæ parari solent in diœcesi, cum officia pro Defunctis indicuntur. Quam magnum discrimen inter veteres Christianorum Agapas, & recentia convivia intercedat. Quot detrimenta, & quam gravia ex his dimanent. Eadem convivia vehementer improbantur. Ratio perscribitur conservandæ pecuniæ, quæ confertur, dum officia celebrari debent.* pag. 150.

LV. *De Paschali præcepto in propria Parochia adimplendo. Eidem præcepto minime illum satisfacere, qui Sacram Synaxim percipit extra suam Parochiam. Quid statuendum sit de iis, qui in monasteriis Regularium inserviunt; quid judicandum etiam de Sacerdotibus. Quæ ratio tenenda sit cum pervicacibus, cum nonnentur obtemperare Paschali præcepto. De pœnis, quas subeunt illi, qui interdicto obligati jam fuerunt.* pag. 152.

LVI. *De Missæ stipendio; de parte pecuniæ, quæ retineri potest pro utensilibus, ac de Altaribus privilegiariis. Quam ob causam stipendium pro Missæ sacrificio Sacerdotibus conferatur. De corruptelis, quæ ex hoc veluti fonte in Ecclesiam dimanaverant; qua ratione, & quo auctore illæ penitus sublatæ fuerint. Non licere recenti Sacerdoti oblationes ex Altari suscipere. Quinam teneantur ad celebrationem tantum, non vero ad applicationem Missæ. De stipendiis pro Missis perpetuis, atque adventitiis. De illis, qui tribuunt, aut capiunt stipendium consueto majus. Quibus de causis sacrarii Custodes elicere queant partem stipendii pro utensilibus. Utrum nova stipendia pro Missis celebrandis recipi possint, cum multis aliis satisfaciendum adhuc supersit. Quo pacto Defunctis prosit Indulgentia in sacrificiis Missarum, quæ ad Aras privilegiarias fiunt. An pro Aris privilegiariis obtinendis satis sit intra spatium tatius hebdomadæ implere numerum Missarum, quæ in singulos dies statuuntur.* pag. 154.

LVII. *De publico examine indicendo pro vacatione Canonicatus Theologalis in Metropolitana Ecclesia. Qua de causa, & quo tempore in Metropolitanis, & Cathedralibus Ecclesiis lectiones Theologales institutæ fuerint. Non esse idoneum ad obtinendas præbendas Theologales, qui Doctoris Lauream in probata Academia consequutus antea non fuerit. De munere Canonici Theologi. Diversa in hac re plurium locorum esse instituta, & quare id eveniat.* pag. 160.

LVIII. *Epistola encyclica Vicariis Foraneis inscripta, qui testimonia obsignant de meritis ordinandorum, & illis etiam, qui hujusmodi testimonia accipiunt. Quid observandum sit erga Diœcesanos, qui in Civitate diu versati fuerint, & postea in agrum redierint, si petant, aut proferant sola testimonia a ruralibus Parochis comparata. De Testimoniis ad probandam necessitatem, atque utilitatem Ecclesiarum, ad impetrandam facultatem, ut solvantur interstitia tam pro Clero Sæculari, quam pro Regulari.* pag. 162.

LIX. *De Seminario Archiepiscopali. Quam magnam utilitatem afferant Diœcesibus Seminaria: de ipsorum origine. Duas species Seminariorum antiquitus fuisse. De laudibus Bononiensis Academiæ. De institutione Seminarii Bononiensis. Quid decernat Sacri Canones pro Seminariis. Leges, ac norma recentis Seminarii Bononiensis.* pag. 163.

LX. *De Fidei professione elicienda ab iis, qui obtinent Canonicatum, aut Beneficium cum animarum Cura conjunctum; id expresse a sacris Canonibus præcipi. De corruptela, quæ super hac re in hanc diœcesim inducta est. Teneri ad Fidei professionem emittendam eum ipsum, qui Beneficium assequutus fuit, & quo potissimum præsente id fieri debeat. Non adversari quamcumque contrariam consuetudinem. Utrum, qui omisit hujusmodi professionem, lucrari queat distributiones quotidianas. Quibus tantum pœnis obnoxius censeatur, qui Canonicatum, aut Beneficium cum animarum Cura obtinuit, etiam a Sede Apostolica. Utrisque proponitur ratio sibi consulendi, si Fidei professionem facere prætermiserunt.* pag. 164.

LXI. *Promulgatur Indulgentia, quam Summus Pontifex elargitur illis, qui ad certum signum Campanarum sub horam primam noctis recitaverint Psalmum* De profundis, *aut semel* Pater, *&* Ave, *addito* Requiem *&c. pro* Defunctis. *Quid Fidelibus observandum sit in præmissis operibus implendis, ut propositam Indulgentiam lucrentur.* pag. 168.

LXII. *De Triduo celebrando, & exponenda Sacra Eucharistia in Basilica S. Petronii, ut animos præparent Fideles ad diem Natalem Domini recolendum, & beneficium obtineant, ut armenta liberentur tabida lue, quæ finitimos devastat. Utrum Deus implorari possit pro bonis hujus sæculi comparandis. Utrum Peccatores suis precibus aliquid a Deo consequantur. Qui agendum sit, ut per intercessionem Sanctorum nobis concilientur beneficia, quæ superius memoravimus.* pag. 169.

LXIII. *De Spirituali opera præstanda Infirmis, qui jacent in Xenodochiis hujus Civitatis. De ipsorum origine, & quo sæculo incœperint. Quonam tempore Xenodochia primum Bononiæ instituta fuerint. Plures Bononienses Cives ob peritiam, & insignem charitatem a Summis Pontificibus accitos fuisse, ut munus Commendatoris exercerent in valetudinario, quod Romæ a Sancto Spiritu in Saxia nuncupatur. De necessitate augendi Sacerdotum numerum, qui ægrotantibus pie assisterent. Quo pacto incitati fuerint animi Sacerdotum Sæcularium, ac Regularium, ut operam suam præberent. Quid agendum sit Sacerdotibus, qui in posterum ad invisendos infirmos designati fuerint. De norma perscripta in his muneribus obeundis.* pag. 170.

LXIV. *De Cadaverum sectione facienda in publicis Academiis. Utrum Constitutio Bonifacii VIII. sectioni humanorum cadaverum adversetur. Revera cadavera Reorum concedi pro utilitate, & commodo facultati Anatomicæ. De corruptelis, quæ contigerunt, cum deessent reorum cadavera, quo tempo-*

re

ve ipsorum sectio instituenda fuerat. Quo pacto consulendum sit, ne in posterum id eveniat. pag. 173.

LXV. *Epistola encyclica ad universos Archipresbyteros, Parochos Diœcesanos, in qua sermo est de operibus ruralibus, quæ die Festo exercentur. De corruptelis, quæ in diebus festis observandis inductæ sunt. Certissimum esse non licere per dies festos servilibus operibus vacare; Id tamen permitti aliquando, si necessitas postulet. Cujus naturæ esse debeat hujusmodi necessitas; utrum ipsa cognosci, ac probari debeat auctoritate Episcopi. De Consilio, quod initum fuit, ut dies festi rite excolantur; ac de norma pro hac observatione obtinenda.* pag. 175.

LXVI. *Epistola encyclica Præfectis Hospitiorum, in quibus Puellæ expositæ, sive spuriæ detinentur. Item Præfectis aliarum Domorum, ubi honestæ Puellæ servantur, quæ pia domicilia a Baracano, a S. Marta, a S. Cruce, & a S. Josepho in hac Bononiensi Civitate nominantur. De causa hujus Epistolæ scribendæ. Confessarium extraordinarium Puellis hujusmodi bis, vel ter per annum esse concedendum. Consentaneum videri maxime, si aliquis Sacerdos designetur quotannis, qui Puellas easdem spiritualibus exercitiis detineat. Magnum illarum valetudini detrimentum inferri ex eo, quod nulla ipsis extra domicilium deambulatio permittatur. Id omnino necessarium esse: Quæ ratio, aut norma tenenda sit, ut aliquando extra Hospitio deambulent absque ulla mali suspicione, vel periculo.* pag. 178.

LXVII. *De consecratione novi Altaris excitati in hac Metropolitana Ecclesia. Quonam tempore; quove Auctore eadem Ecclesia primum consecrata fuerit. De veteri Ecclesia Metropolitana nihil in præsentia superesse, tamen primæ Dedicationis Officium esse recitandum. Intercedere certum discrimen inter consecrationem Altaris, & Ecclesiæ. Monentur fideles ad hanc consecrationem frequentes convenire, ut propositam Indulgentiam consequantur.* p. 179.

LXVIII. *De supplicatione, quæ indicitur die festo Ascensionis Domini, ac precedenti Dominica; in qua Beatæ Virginis Effigies a Sancto Luca depicta circumfertur. Antiquissimum esse hoc Institutum. Describitur hora, atque ejus locus, ubi præsto esse debeant illi, qui eidem Supplicationi interesse consueverunt, ut ipsa majori ordine, ac majori pietate peragatur. Improbatur tempus parum consentaneum, quo solenne inchoari, & absolvi Missarum Sacrificia, quæ per illos ante Sacram Effigiem celebrari mos fuit. Aliud tempus magis aptum constituitur.* pag. 180.

LXIX. *De Sacra Supellectili Ecclesiarum, ac Locorum Piorum, quæ ad Montem Pietatis in pignus defertur. Id vetitum esse a Sacris Canonibus; licere tamen interposita facultate Episcopi, & ob causas necessarias. Præfecti Montis Pietatis, & ceteri omnes monentur, ne Sacram Supellectilem in pignus unquam accipiant.* pag. 183.

LXX. *De Sodalitiis, ac numero Sacerdotum, qui invitantur ad associandæ mortuorum cadavera. Quo pacto Sodales a suis Oratoriis proficisci debeant, ut se ad Parochias conferant. Quis nam designare debeat vias, per quas cadaver offerendum sit, & quis eligere Sacerdotes, si ipsos accire oporteat.* pag. 185.

LXXI. *De Habitu Clericali: Vestem oblongam Clericis aptissime convenire. Quonam tempore Clerici tanquam propriam hanc sibi vestem assumpserint. De corruptelis, quæ novam formam, & colores vestibus Clericorum tribuerunt. Soli Episcopo facultatem inesse, ut in sua diœcesi Clericalem habitum decernat; Ipsius forma & color indicitur.* pag. 186.

LXXII. *Epistola Encyclica universis curam animarum habentibus in hac diœcesi. Ad eliciendum actum fidei necessarium ad salutem, non satis esse fidem præstare iis omnibus, quæ Sancta Mater Ecclesia credit, tanquam a Deo revelata. De lege, qua tenentur Fideles repetere actus virtutum Theologalium. De norma, qua Divina eloquia tradenda sunt per explicationem Catechismi. De testimoniis, quæ fieri solent pro Clericis ordinandis. Qui initio Ecclesiæ hæc testimonia redderet. Nunc munus hujusmodi Parochis tribui. De veritate, quæ inesse debet his testimoniis. De eleemosynis, atque oblationibus impendendis juxta intentionem offerentium. De summa cura, & studio, quo perpetuo Ministri Ecclesiæ oblationes, & eleemosynas custodire soliti fuerunt. De quibusdam corruptelis circa ipsarum usum inductis. Proponuntur certæ leges pro his corruptelis in posterum evitandis.* pag. 189.

LXXIII. *De effigie S. Crucis, atque Sanctorum, quæ in muris Domorum pingi solet. Hoc institutum esse commendandum, & probari ab Ecclesia. Non licere juxta Sacros Canones, & leges Civiles, ac potissimum statuta peculiaria hujus Urbis, Crucem, vel Sanctorum Imagines coloribus exprimere in locis immundis Civitatis. Norma perscribitur, ob quam decenter Sacræ Imagines habeantur.* pag. 196.

LXXIV. *De solemni Festo S. Petronii, ac de supplicationibus consuetis, in quibus Sacrum ipsius Caput circumfertur. De Inventione Corporis S. Petronii; ac de genuinis actis, quibus res ab illo gestæ ad nos pervenerunt. De causis, ob quas pietas, ac religio in ipsum magis augeatur.* pag. 197.

LXXV. *De Eleemosynis, quæ a Græcis expostulari solent. De summo studio, ac diligentia, quam semper contulerunt Romani Pontifices, ut Schismaticos ad bonum consilium traducerent. Quam magnam perniciem, ac damnum ipsi Schismatici intulerint Catholicis in Oriente. Quam male impenderent ipsi eleemosynas, quas in his Provinciis congesserant. Qua de causa vetitum fuerit illis tradere eleemosynas; & quibusnam tribuendæ sint illæ, quæ jam congestæ fuerunt.* pag. 198.

LXXXVI. *Epistola Encyclica Archipresbyteris, Vicariis Foraneis, & Parochis Diœcesanis. De Choreis; Utrum natura sua culpæ obnoxiæ sit. An illis Laicus interesse possit sine ullo crimine. Quænam pœnæ perscribantur viris Ecclesiasticis, qui Choreis adsunt, & illis potissimum, qui saltationes ducere non erubescunt.* pag. 199.

LXXVII. *De vino, quod in Missis celebrandis adhibetur. De veteri Ecclesiæ disciplina in eo seligendo, ac diligenter expurgando. De accusationibus illatis in eos, qui vinum parum conveniens suppeditabunt: Quæ vini species ad Sacrum conficiendum inepta videatur. De vino* medium, *&* longum *nuncupatur. De vino communi. Quodnam hoc nomine significetur in hac diœcesi. Tutiorem opinionem tenendam esse in hac re, ne gravetur conscientia.* pag. 203

LXXVIII. *Epistola Encyclica Archipresbyteris, Vicariis Foraneis, & Parochis ruralibus. De dissidiis inter Ministros Monialium Sancti Lucæ, & curatores ædificii ejusdem Ecclesiæ ob eleemosynas, quæ conferuntur ab Oppidis ditionis Bononiensis. Quænam peragere debeant Parochi priusquam populus sibi subjectus iter Bononiam suscipiat, ut suum offerat munus. De sorte* divisoria, *& quas ob causas licita, vel illicita judicetur. Quæ ratio tenenda sit a quolibet Oppido pro congerendis eleemosynis, ut Beatæ Virgini Sancti Lucæ munus offeratur.* pag. 205.

LXXIX. *De Indulgentia, quam Summus Pontifex concessit, omnibus, qui felicia, ac fausta precentur Copiis Christianorum contra Infideles decertantibus. Quo animo preces ejusmodi solvendæ sint. De Victoriis, quas Fideles ob intercessionem B. Virginis ex Turcis retulerunt. Copulari bene posse B. Mariæ Virginis intercessionem cum mediatione Christi Domini, & etiam intercessionem Sanctorum cum intercessione B. Virginis. De Piis Operibus, quæ Pontifex indicit ad comparandam Indulgentiam.* pag. 208.

LXXX. *Epistola encyclica universis curam animarum gerentibus tum in Civitate, tum in diœcesi de iis matrimoniis, quæ vetitis temporibus contrahuntur. Quocumque tempore iniri posse matrimonia. Solemni pompa carere debere matrimonia, quæ vetitis*

UAB Universitat Autònoma de Barcelona Ciències Socials

vetitis temporibus ſtatuuntur. Quid hujus pompæ ſolemnis nomine intelligatur. Quid velit Eccleſia diſpenſare, quoties iniri matrimonia vetitis temporibus permittit. Quænam fuerit perpetuo hujus diœceſis conſuetudo in his matrimoniis celebrandis. pag. 210.

LXXXI. *De Sacris Oleis, quæ diſtribui, tradique Parochis conſueverunt. De ipſorum origine. Debent Epiſcopi ea conſecrare, ac deinde Parochi illa ab Epiſcopo accipere. De quibuſnam corruptelis, quæ ratione Olei Infirmorum contigerunt. Utrum Parochus graviter peccet, qui adminiſtrans Infirmis Extremam Unctionem utitur Oleo ſuperioris anni. Proponuntur remedia, & conſilia ad eas corruptelas evitandas.* pag. 214.

LXXXII. *De Parochis, ac Sacerdotibus, qui habitant cum mulieribus vel conſanguineis, vel ſervitio ſibi addictis. Quinam gradus conſanguinitatis requirantur. Quibus de cauſis induci poſſe videantur mulieres ad ſervitium rei domeſticæ præſtandum. Quibus dotibus excellere debeant Viri Eccleſiaſtici, ac Mulieres, quæ ipſis inſervire permittuntur.* pag. 216.

LXXXIII. *Epiſtola encyclica Parochis diœceſanis, qua præcedens Inſtitutio fuſius explicatur. De occaſione ſcandali, quod oriri poteſt ex eo, quod mulieres ſimul habitent cum Parochis. De variatione diſciplinæ Eccleſiaſticæ in hac re. Quoſnam gradus conſanguinitatis attigerit. Qui vero gradus in hac diœceſi requirantur. De Mulieribus ſubintroductis, extraneis, & Agapetis. Quænam ſerio perpendi debeant, antequam Parochis concedatur commune domicilium cum his mulieribus habere. Nullam ineſſe huic diſciplinæ ſeveritatem. Reſponſa redduntur cauſis excuſationum, quæ afferri poſſent.* pag. 217.

LXXXIV. *Reſponſum redditum Vicario foraneo, qui nonnullas quæſtiones propoſuit. Utrum facilius videatur generatim decernere, quod Infantes privatim domi baptizati in diœceſi iterum abluantur* ſub conditione, *cum ad Eccleſiam deferuntur. De illis Sacerdotibus, qui in aliena diœceſi ad confeſſiones Fidelium excipiendas probati, tempore Jubilæi in hac noſtra diœceſi Pœnitentiæ ſacramentum adminiſtrarunt. Item de iis Sacerdotibus, qui in hac Diœceſi Bononienſi ad certum tempus probati, eo temporis ſpatio jam peracto, tamen Jubilæi tempore Confeſſiones audire non dubitarunt: utrum ſicut illicite, ita invalide ſacramentum Pœnitentiæ contulerint.* pag. 221.

LXXXV. *Epiſtola ad Joannem Antonium Caſtelvetri Parochum S. Margaritæ, & Monialium Confeſſarium habita. Veterem eſſe Monialium conſecrandarum ritum: Decere maxime hujuſmodi ritum in Monaſteriis promoveri. Quænam ſint Moniales conſecrationi idoneæ. Quænam requirantur in iis, quæ conſecrandæ ſunt. Eſſe aptas Moniales S. Margaritæ, ſicut eas, quæ S. Benedicto nomen dederunt. Utrum hæc conſecratio neceſſario ſpectet ad Epiſcopum. De loco huic rei peragendæ magis accommodato, deque variis modis, & quinam ſit conſuetudini, Sacriſque Canonibus magis conſentaneus.* pag. 224.

LXXXVI. *De iis, quæ ſpectant ad facultatem Confeſſionum excipiendarum. Juxta Sacros Canones nemini licere abſque approbatione Ordinarii Fidelium Confeſſiones excipere. Nulli Sacerdoti, cæteroquin idoneo, tribui ſolere poteſtatem audiendi in hac diœceſi Confeſſiones, niſi prius publicum ſubierit examen. Quomodo a Sacris Canonibus hujuſmodi conſuetudo ſancita ſit. Hanc facultatem nulli concedi, niſi ad præfinitum tempus, ſive Regularis, ſive Sæcularis ſit. Utrum ea conſuetudo Sacrorum Canonum auctovitate ſemper invaluerit in eo, quod ad Regulares attinet. Penes Epiſcopum eſſe iterum periculum facere doctrinæ eorum Presbyterorum, qui acceptam facultatem ſibi prorogari cupiunt.* pag. 227.

LXXXVII. *Inſtruuntur Parochi, & Confeſſarii, quemadmodum confugere debeant ad Cardinalem Pœnitentiarium, & executioni mandare ea, quæ ab illo præcipiuntur, præſertim in difficultatibus ad Matrimonium pertinentibus.* pag. 230.

LXXXVIII. *Reſponſum redditum dubio a Viro Religioſo propoſito circa Inſtitutionem XXXIII. Iterum oſtenditur matrimonia exterorum, quæ celebrari Bononiæ ſolent, & eorum pariter, quæ in Monaſteriis educantur, contrahenda eſſe præſente Parocho, cujus ditioni Monaſterium, aut domus ſubjecta ſit. Contrahi debere matrimonia eorum, quæ educavi conſueſcunt, coram Parocho, in cujus Parœchia paterna, materna, aut fratris domus conſtituta eſt. Hoc idem ſtatuendum eſt de famulis Bononienſibus, qui domicilium in alia Parochia habent.* pag. 242.

LXXXIX. *Cum viæ campeſtres publicæ præruptæ, ac viatoribus admodum difficiles ſint, & cum Parochis onus incumbat, vel Viaticum infirmis miniſtrandi, vel mortuos efferendi; agricolæ, & vicinoaum prædiorum domini liberum illis tranſitum per eadem præbere tenentur. Semitas hujuſmodi non eſſe inter vias publicas recenſendas ob delata per eas cadavera, Cruce prælata. Quænam requirantur, ut via conſtituatur publica. Quomodo ſe gerere debeant Parochi, ſi id forte contigerit.* pag. 245.

XC. *Invitantur Fideles ad Eccleſiam Metropolitanam promulgata ibidem in Nativitate Domini centum dierum Indulgentia ob recenter detecta Altaria duo, quorum alterum S. Apollinari, alterum S. Ambroſio dicatum eſt. Indicantur cauſæ, quæ excitare debent fideles, ut ea, quæ poſſunt, animi devotione religioſum cultum prædictis Sanctis exhibeant.* pag. 247.

XCI. *Ad Canonicum Joannem Baptiſtam Scarſelli Cancellarium Archiepiſcopalem Epiſtola, qua oſtenditur, duo vel plura beneficia, quæ ſimplicia nuncupantur, niſi juſta de cauſa ab eodem vetineri non poſſe. Utrum abſque diſpenſatione Apoſtolica Epiſcopus poſſit alicui tertium, quartum, & quintum beneficium ſimplex idcirco conferre, quia prima duo beneficia ad vitam honeſte ſuſtentandam ſatis eſſe non videntur. Utrum aliqua intercedat diſcrepantia inter beneficia liberæ collationis, & ea, quæ ad jus Patronatus ſpectant. Quid circa hanc rem deceri ſoleat a Sacra Congregatione. Utrum Nepos illius, qui Parochiam abdicavit, impediri poſſit, quominus ad eandem obtinendam candidatus interveniat. Senſus Conſtitutionis S. Pii V. quæ ad hoc ſpectat, indicatur.* pag. 248.

XCII. *De Miſſarum Eleemoſynis, quæ celebrari ſolent, in peculiari aliqua Eccleſia Diœceſis. Sacerdotibus omnino vetitum eſſe Miſſem applicare pro iis, a quibus deinde ſtipendium fortuito invenient. Utrum liceat Confeſſariis Miſſas Pœnitentibus injungere a ſemetipſis, vel in ſuis Eccleſiis celebrandas. Utrum ſibi, vel ſuis Eccleſiis aliquid tribuere poſſint earum rerum, quæ a pœnitentibus reſtitui ſolent, cum ignoratur ad quem Jure pertineat.* pag. 249.

XCIII. *Epiſtola ad Vicarium Generalem habita. Utrum Simoniæ labe afficiatur is, qui pecuniam largiter impendit, ut ſe lite eximat, in cauſis beneficialibus. Quænam requirantur, ut hoc Jure fieri poſſit. De Arbitris cauſarum ad beneficia ſpectantium, & cuinam præcipue rei animum, mentemque adjungere ipſi debeant.* pag. 250.

XCIV. *Epiſtola encyclica Vicariis Foraneis, & Parochis Urbis, ac diœceſis. Facultatem ineſſe Epiſcopo cogendi Parochos, & Eccleſiæ Rectores, ut ſuis impenſis plures adminiſtros auxilio ſibi recipiant, ubi unus tantum minime ſufficiat ad fidelium confeſſiones excipiendas. Non eſſe immunem a gravi culpa eum Sacerdotem, qui ſemel probatus ad Sacramentum Pœnitentiæ adminiſtrandum, deinde [poſtquam deſiit facultatis acceptæ deſignatum tempus] recuſat Confeſſarii munus exercere, ne cogatur ad novum examen accedere.* pag. 252.

XCV. *Epiſtola Vicario Generali reddita. Utrum Simoniæ labes inuratur ei, qui Beneficium Eccleſiaſticum conſtituit eo jure, ut ipſe, quoad vitam agat ſuam, deinceps ejus conſanguinei fructus percipiant. An ad id perficiendum Sedis Apoſtolicæ auctoritas intercedere debeat. Utrum Simoniæ macula*

caveat,

careat is, qui divitiis auget Canonicatum jam fundatum, ea tamen ratione, ut ad eundem obtinendum nominetur. Utrum, qui Jurepatronatus Beneficii præditus sit, candidatus accedere possit, & quo pacto. pag. 256.

XCVI. De Coma fictitia, & Capillorum circulis. Utrum tecto capite res divina sine gravi peccato confici possit. Non posse, absque facultate Pontificis Pileolum, & Comas adscititias in celebratione Missæ adhiberi, licet breves sint, & tonsura clericalis appareat. An liceat Episcopis copiam facere Presbyteris, ut comis fictitiis utantur, quo tempore, quave conditione. De forma, & usu hujusmodi circulorum. pag. 257.

XCVII. Epistola ad Vicarium Generalem data. Utrum Canonicus Lateranensis, retenta eadem vivendi ratione, Beneficio, quod simplex nuncupatur, frui possit. An Canonici Lateranenses Beneficia, quæ curam animarum adjunctam habent, sibi comparare queant. Utrum facultate opus sit, & a quo impetrare illa debeant. pag. 260.

XCVIII. De Baptismo conferendo. De temporis spatio quo deferendi sunt Infantes ut baptizentur: Illos irregularitati omnino esse obnoxios, qui Sacramentum Baptismi (nisi urgeat necessitas) Infantibus privatis in domiciliis conferant. Eos pariter arguendos magnopere, qui tempus protrahant, & Infantes domi baptizatos ad Ecclesiam asportare negligant, ubi omissæ cerimoniæ rite perficiantur. Legibus adversari Parochum, aut alium quempiam Sacerdotem, qui baptismi in privatis ædibus collati fidem facere renuat. pag. 262.

XCIX. Epistola Encyclica Parochis diœcesis: cautum esse tum a Sacris Canonibus, tum etiam a legibus civilibus, ne quis Ecclesiam armatus ingrediatur: discrimen ostenditur inter enses, aliaque id genus arma, quibuscumque Ecclesias ingredi fas est, & inter scopeta, aliaque ejusmodi, quibuscum ingredi vetitum est. pag. 265.

C. Epistola Encyclica Parochis diœcesis. Quomodo, & a quonam reparari debeant Ecclesiæ & Parochorum ædes, si necessitas id postulet, sive sint liberæ collationis Episcopi, sive Juris patronatus. Utrum Parochus (nisi vetus aliqua obstet consuetudo) teneatur eas reficere, & quibusnam impensis. Utrum qui gaudet Ecclesiasticis fructibus in aliqua Ecclesia, quæ instaurari debeat, pecuniæ partem conferre adstringatur. Quo in casu Dominus teneatur; in quonam Populus, & quomodo in aliis circumstantiis agendum sit. pag. 266.

CI. Epistola Petro Francisco Peggio Philosophiæ publico Professori, utrum Clericus gerens Magistratum sæcularem, qui capitalem sententiam pronunciavit, Irregularitatem contraxerit, etiamsi non fuerit illa executioni demandata. An Clericus, qui militiæ nomen dedit, & manum cum hoste conseruit, irregularis habendus sit, quamvis certo sciat nemini mortem, vel mutilationem sua manu intulisse. Quid statuendum sit, si bellum justum, aut si injustum habeatur. Discrimen bellorum, quæ causa sui defendendi, aut alterius offendendi suscipiuntur. pag. 269.

CII. Epistola Encyclica Archipresbyteris, & Parochis diœcesanis, teneri singulos Archipresbyteros indicere cœtum, in quo morales quæstiones examinandæ proponantur. Omnes autem Parochos, & Confessarios ad eosdem cœtus convenire debere. Transmittenda esse ad P. Pœnitentiarium responsa propositis quæstionibus reddita. Muneri suo deesse illos omnes, qui gerunt curam animarum, nisi scripta exhibeant eorum nomina, qui Paschali Præcepto minime paruerunt. pag. 273.

CIII. Norma quædam præscribitur pro cœtibus Ecclesiasticis, qui in hac Metropolitana Ecclesia haberi consuescunt, ut quæstiones Theologiæ Moralis discutiantur. De his, qui cœtibus hujusmodi interesse teneantur. Utrum omnes, qui Canonici dignitate insigniti sunt, convenire debeant. An Canonicus Pœnitentiarius intervenire adstringatur. Utrum Confessarii Regulares ad excipiendas Laicorum Confessiones approbati, hosce Ecclesiasticos conventus adire teneantur. pag. 276.

CIV. De exercitiis spiritualibus, quibus vacare debent, qui ad Sacros Ordines promovendi sunt. De utilitate, quæ ex illis dimanat. Quamobrem initio hujusmodi exercitationes fuerint excogitatæ. Et a quo perscribantur, & quo tempore. Ostenditur hoc institutum observari, tum Romæ, cum in aliis Italiæ Civitatibus. Rejiciuntur futiles excusationes, quæ adduci solent ab iis, qui sese ab hac pia consuetudine expedire velint. pag. 277.

CV. Leges quædam constituuntur tum in urbe, tum in diœcesi circa testamenta, quæ sive scribi, vel a Parocho, vel ab alio Sacerdote conscribi solent. De iis, quæ in associandis, deferendisque ad tumulum cadaveribus eveniunt, aliisque hujusmodi. De Tertiariis, quæ privatis in ædibus, & quæ conjunctim vitam agunt. De dissidiis, quæ inter Parochos & Sodalitates quotidie oriuntur, ubi explicantur decreta generalia Congregationis Sacrorum Rituum habita anno 1730., quibus inscribitur Urbis & Orbis. pag. 281.

CVI. Epistola ad Canonicum Joannem Baptistam Scarselli Cancellarium Archiepiscopalem data, de illo, qui ad Ordines diebus professis promoveri desiderat, acceptis Apostolicæ Sedis litteris, quibus permittitur ei extra tempora initiari: ac de eo, qui Ordines minores, & Subdiaconatum uno eodemque die suscipere contendit. Nullius ponderis esse rationes ab iis, qui similia expostulant, adductas. Utrum inter Festos referendi sint dies, quibus duplex Officium perscribitur, quamvis populus a servili opere minime sese abstineat. Quibusnam ex his diebus juxta Apostolicæ Sedis sententiam Ordines tribui debeant. Vetitum omnino esse, Ordines minores, & Subdiaconatum eodem die accipere, & quibus inflictis pœnis. pag. 304.

CVII. Congeruntur, ac subjiciuntur oculis Canonicorum Ecclesiis tum Metropolitanis, tum Collegiatis urbis, ac diœcesis inservientium quæcunque sancita fuerunt a Sacris Canonibus, a Tridentino Concilio, a Sacra Congregatione ejusdem Concilii interprete de servitio, quod præstare debent choro (ad quem convenire tenentur) ipsi Canonici, & Mansionarii Cathedralibus, & Collegiatis addicti. Postremo admonentur observare diligenter ejusmodi decreta, quæ ipsorum quoque Constitutionibus optime congruunt. pag. 306.

NOI REFORMATORI

Dello Studio di Padoa.

HAvendo veduto per la Fede di Reviſione, & Approbazione del P. Fra *Paolo Tommaſo Manuelli* Inquiſitor General del Santo Officio di *Venezia* nel Libro intitolato *Inſtitutiones Eccleſiaſticæ Proſperi Lambertini S. R. E. Cardinalis poſtea Benedicti XIV. quas latine redidit Ildephonſus a S. Carolo Scholarum Piarum*, non v'eſſer cos'alcuna contro la Santa Fede Cattolica, & parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro; niente contro Prencipi, & buoni coſtumi, concediamo Licenza che poſſi eſſer ſtampato, oſſervando gl'ordini in materia di Stampe, & preſentando le ſolite Copie alle Pubbliche Librarie di Venezia, & di Padoa.

Data li 13. Aprile 1750.

[*Gio. Emo Proc. Refor.*
[*Z. Alviſe Mocenigo Refor.*
[

Reg. in Libro a Carte 22. al Num. 225.
Michiel Angelo Marino Seg.
adì 29. Aprile 1750.
Reg. nel Mag. Ecc. degli Eſec. contro la Beſt.
Alviſe Legrenzi Seg.

PROSPE-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

PROSPERI CARD. LAMBERTINI ARCHIEPISCOPI BONONIENSIS INSTITUTIONES ECCLESIASTICÆ.

INSTITUTIO PRIMA.

De Fontis Baptiſmalis benedictione, origine, & inſtitutione: Quibus diebus fieri conſueverit, & quinam ad illam convenire teneantur.

INTER ea, quæ ſapienter inſtituta ſunt, ut ſacro majoris hebdomadæ tempore (*a*) Chriſtianorum pietas, ac Religionis cultus magis excitetur, Baptiſmalium Fontium conſecratio adnumeratur. Baſilius quidem Magnus Cæſarienſis Epiſcopus, (*b*) qui ab Eccleſia condita ſæculo quarto doctrina, & ſanctitate maxime floruit, hanc conſuetudinem ab Apoſtolis traditam, & in poſteros derivatam teſtatur; quam Deus etiam certiſſimis ſignis palam comprobavit, ut in egregiis Commentariis de gloria Martyrum a S. Gregorio Turonenſi ſexti ſæculi Scriptore exaratis (*c*) luculenter contin tur. Gregorius etiam Pontifex ob virtutem, ac ſapientiam cognomento Magnus hujus vetuſtiſſimi ritus ordinem accurate, diligenterque complectitur in Sacramentario (*d*) quod Hugo Menardus ex Ordine Benedictino vir ſapientiſſimus in lucem edidit (*e*) præclaris notis exornatum. Hanc vero Fontis conſecrationem non tantum Sabbato majoris hebdomadæ celebrari ſolitam accepimus, ſed etiam in pervigilio Pentecoſtes, quibus diebus (*f*) Baptiſmus conferri more Inſtitutoque Eccleſiæ, (niſi aliter neceſſitas expoſceret) unice conſueverat. Nam quod traditur a Gregorio Nazianzeno (*g*) die feſto Epiphaniæ luſtralibus undis recentes Fideles etiam expiatos, id ſolum in paucis quibuſdam Locis uſu receptum fuiſſe conſtat.

Denique, quum poſteriori tempore frequentius, ac plane quotidie Baptiſmus impertiretur, ut aliquid ſaltem primi Inſtituti retineret Eccleſia, fontes iiſdem diebus conſecrari voluit (*h*), quibus antea ſalutari lavacro eos luſtrabat, qui Chriſti Domini religionem, ac diſciplinam ſuſceperant. Id autem cum plurimis Teſtimoniis (*i*) liquido apparet, tum præcipue ex jure Pontificio (*k*), in quo Sabbatum majoris hebdomadæ, & pervigilium Pentecoſtes, omiſſo Epiphaniæ ſolemni Feſto, potiſſimum nominantur.

Novus autem in Sacris Literis, ac peregrinus eſſet, qui Baptiſmum fuiſſe initio Eccleſiæ a ſolis Epiſcopis collatum ignoraret. Quippe Gregorius Magnus ad Romanum Italiæ Præfectum ſcribens illum iis (*l*) verbis admonuit, ut Blandum Hortanum Epiſcopum dimitteret, quem ille Ravennæ detinebat: *Eccleſia ſine Rectore, & Populus quaſi ſine Paſtore Grex deperit, & ibidem Infantes ſine Baptiſmate moriuntur*: Plurima in hanc rem afferri poſſent documenta ex omni antiquitate deprompta, niſi ex veteri conſuetudine, quæ & in præſentia conſtans eſt ſatis ſuperque confirmaretur. Nam in plurimis Urbibus, Civium licet multitudine affluentibus, in Eccleſia tantum principe, aut prope ipſam, Fons Baptiſmi conſtruitur, ad quem univerſi deferri ſolent, ut rite abluantur. Apud Martenem vero, (*m*) qui plura de antiquis Ritibus erudite ſcripſit, hæc leguntur: *Primum eſt, olim in ſolis fere Cathedralibus Eccleſiis extitiſſe Baptiſteria. Nam cum ſoli priſcis temporibus baptizarent Epiſcopi, ſolæ etiam, in quibus reſidebat Epiſcopus, Eccleſiæ Baptiſteria habebant.* Sed præſertim Chriſtianus Lupus vir clariſſimus (*n*) eamdem ſententiam ante Martenem poſteris commendavit. Cum deinde Chriſtianorum numerus ſingulari Dei beneficio magis in dies propagaretur, factum eſt, ut Baptiſmum, vel nulla urgente neceſſitate, liceret omni tempore conferre, & pluribus etiam, præter Epiſcopos, illum adminiſtrandi poteſtas

(*a*) S. Joan. Chryſoſt. Hom. 30. in Gen.

(*b*) Lib. de Spiritu S. c. 27.

(*c*) Lib. de Glor. Martyr. c. 23.

(*d*) Pag. 71.

(*e*) Anno 1742.

(*f*) Siricius Pont. in Ep. ad Himerium Ep. Tarr. S. Leo Magn. in Ep. 4. & 80. Gelaſius Pont. Ep. 1 c. 12.

(*g*) Orat. 4. Bapt.

(*h*) Catechiſ. Rom. c. 2. de Sacram. Bap. n. 61.

(*i*) Fran. Amat. Pouget. in ſuis Cath. Inſtit. edit. is 1725. pag. 850.

(*k*) Can. Duo tempora & ſeqq. de Conſecr. diſt. 4.

(*l*) Lib. 1. Epiſt. 32.

(*m*) De ant. rit. Eccleſiæ ritib. lib. 1. p. 11.

(*n*) Lib. 1. obſervat. in Decreta, & Can. Concilior. rum pag. 833.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

fieret ; & fontes pariter in multis Urbium partibus, ac potiſſimum in agris a Civitate longe diſjunctis pro commoditate Populi collocarentur. Illi vero, qui huic muneri præfecti eſſent, (a) *Chriſtiani Populi Decani* ſunt nuncupati.

(a) Thomaſſin. de vet., & nova Eccleſiæ diſciplina part. 2. lib. 2. c. 6. ſub n. 2.

Inficiari tamen minime poſſumus hujus antiquæ diſciplinæ veſtigia, & ſuperioribus temporibus retenta fuiſſe, & nunc etiam religioſe obſervari : quippe ſæculis XII., & XIII., poſtquam Pontifex Sabbato majoris hebdomadæ cum ſacro comitatu Templum ingreſſus erat, ut Baptiſmi Fontem conſecraret, Cardinales, qui aderant, Pontificis facultate accepta, ad Eccleſias, quarum titulis præditi erant, profecti, Baptiſmi Sacramentum miniſtrabant. Ita commemorant Cencius, qui ſæculo XII., & Benedictus Canonicus, qui XIII. ſæculo floruerunt, quorum ſcripta in Bibliotheca Capituli Vaticanæ Baſilicæ diligenter ſervantur, cui Nos etiam per 14. annos Cuſtodes præfecti fuimus, quum in eadem Baſilica Canonici locum, ac dignitatem obtineremus. Sed jam ad hæc poſteriora tempora deveniamus. Quum Clemens VIII. expeteret maxime, ut omnes Eccleſiæ in Sacris Ritibus exequendis omnino conformarentur, Cerimoniale Epiſcoporum imprimi juſſit, quod deinde Innocentius X., & Benedictus XIII., novis quibuſdam additis, quæ prorſus neceſſaria videbantur, ſua auctoritate confirmarunt. Itaque in iis Libris (b) cautum fuit, ut Baptiſmi Fontes Sabbato majoris hebdomadæ ab Epiſcopo de more ſacri fierent ; & Catechumeni, ſiqui adeſſent, Sacrum ab ipſo Lavacrum acciperent, vel ſi aliquo impedimento detentus Epiſcopus, id perficere minime poſſet, alium ipſe ſufficeret, qui ſuo nomine, & facultate rem totam adminiſtraret. Sed quo magnificentius, ac pro rei dignitate id geratur, merito ſancitur, ut Canonicorum Collegium, cæterique Eccleſiæ Adminiſtri ſimul interſint. Poſtremo ne aliquis contentioni locus ſupereſſet, non ſemel eos, qui ad fontem conſecraudum debeant omnino convenire, Sacræ Congregationes declararunt ; videlicet, ſi in Eccleſia Cathedrali id fiat, non Canonicos modo, & Clericos univerſos, qui fidem ſuam, ac nomen ipſi Eccleſiæ dederunt, ſed alios quoque Presbyteros, Parochos, & Clericos, quos Epiſcopus acciverit, licet in ipſius locum ab alio conſecratio peragatur. In aliis vero Eccleſiis, ubi fons hujuſmodi ſervatur, præſentes eſſe debent Parochi eiſdem ſubjecti, & reliqui Sacerdotes, & Clerici, qui fuerint ipſis adſcripti. Poſtremo in iis Eccleſiis, quæ unius Sacerdotis poteſtate, ac regimine curantur, fons minime conſecrari poteſt, niſi cum ipſo alii quoque Presbyteri ſimul operentur. Hæc omnia complectitur accurate Braſchius (c) ; & nuper etiam a S. Concilii Congregatione Patrum conſenſu, judicioque reſponſum fuit, Parochos in Eccleſiis Cathedralibus, quibus ſubjiciuntur, adeſſe debere, cum fontis ſolemnis conſecratio quotannis renovatur, uti memorat Cardinalis Petra (d), qui per plures annos ejuſdem Congregationis a Secretis præclarum munus cum laude ſuſtinuit.

(b) Lib. 2. cap. 27.

(c) In Promptuario Synod. c. 5 num. 29. In Cauſa Savonen. 27. Novembris 1691.

(d) Lib. 3. pag. 53. num. 19.

Illud profecto certum eſt in Urbe Bononienſi, aliiſque Italiæ Civitatibus Baptiſmi fontem veteri conſuetudine in Eccleſia principe ſolum retineri, ibique non Civium modo Infantes, ſed Oppidorum ad Civitatem proxime pertinentium ſalutari Lavacro expiari. Id etiam in more poſitum perpetuo fuit, ut Sabbato majoris hebdomadæ, & in pervigilio Pentecoſtes hujuſmodi fontes magno Parochorum omnium concurſu ſacrarentur. Ita enim in Synodicis Sanctionibus Laurentii Campegii Cardinalis ampliſſimi clare dignoſcimus (e) : *Inſuper præcipimus omnibus Capellanis Civitatis Bononienſis, ac ſuburbiorum, ut Sabbato majoris Hebdomadæ, atque in pervigilio Pentecoſtes conveniant ad Baptiſmum, qui in Eccleſia Cathedrali inſtituitur : Qui parere recuſaverint pœna ſolidorum 40. abſque ulla ſpe condonationis omnino plectentur :* Id etiam auctoritate (f) præſtantiſſimi viri Cardinalis Gabrielis Palleotti magis deprehenditur : In ea quippe oratione, cujus eſt argumentum : *Sermo de Baptiſmi Sacramento in Sabbato magno Paſchæ, aut Pentecoſtes, cum convenit Clerus ad Benedictionem Fontis*, Sermonem his verbis exorditur, *Sacroſanctum iſtud Catholicæ Eccleſiæ Inſtitutum priſcis temporibus pia fidelium traditione, perpetuaque obſervatione ad Nos perductum, ut hoc ipſo die, qui Dominicæ Reſurrectionis, aut Pentecoſtes celebritatem præcedit, inter multas, ac religioſas Benedictiones, quæ intra atrium Eccleſiæ fiunt, hæc Sacri Fontis Conſecratio, accerſitis Parochis, adſtanteque Clero ſolemniter perficeretur, admonet Nos dilectiſſimi, ut nonnulla, ac cum iis præſertim, quos in Animarum curatione ſocios, atque adminiſtros habemus, de ſingulari hoc Dei beneficio agamus, quod per Baptiſmi Lavacrum Nobis collatum eſt.*

(e) In Decret. Synodal. editis anno 1535. pag. 6.

(f) Lib. de adminiſt. Eccleſiæ Bononien. pag. 92.

Satis exploratum non habemus, utrum, poſtquam Cardinalis Palleottus vita deceſſit, nonnulli Fontis Conſecrationi intereſſe ob negligentiam prætermiſerint ; id tamen eveniſſe ſuſpicamur ex iis, quæ leguntur in Synodo ab Hieronymo Cardinali Boncompagno coacta (g) : *Parochi Civitatis, & Suburbiorum interſint Benedictioni & renovationi Fontis Baptiſmalis faciendæ in hac noſtra Metropolitana : Alii vero Parochi Diœceſani in Plebaniis, quibus ſubduntur, prædictæ interſint functioni ſub pœna duorum aureorum.*

(g) Anno 1634. ad Tit. de Fonte Bap

Nos interim ſatis cognita, perſpectaque Parochorum probitate, confidimus neminem imposterum huic publico muneri defuturum, niſi forte gravi aliqua cauſa impediatur, qua Nobis, vel Vicario noſtro producta, facultatem ea conditione facile impetrabit, ut alius *Sacerdos ejus loco* ſufficiatur. Id vero a ſingulis etiam Parochis, qui longe ab Urbe in agris conſtituti ſunt, integre, ac religioſe obſervandum minime dubitamus. Attamen, ut in officio contineantur univerſi, propoſitas a Cardinali Boncompagno pœnas iterum infligimus in eos, qui Fontis conſecrationi ſtatis diebus non adfuerint, vel alium minime ſubrogaverint, ſi neceſſario aliquo impedimento, ut ſupra diximus, implicati, vacationem obtinuerint.

Equidem fatemur longius, quam ab initio ſtatuimus, protractam eſſe hanc orationem, cujus Nos minime pœnitet, ut facilius quiſque deprehendere poſſit, Nos rerum novarum minime cupidos, id ſolum magnopere expetere, ut, quæ olim graviter, ſancteque a majoribus noſtris propoſita ſunt, in priſtinum locum, ac dignitatem mitius, & commodius reſtituantur.

INSTITUTIO II.

De Sacra Ordinatione ; quanti referat delectum in conferendis Ordinibus habere.

QUamquam a præclariſſimo Deceſſore noſtro in generali Decreto pro Sacra Ordinatione indicenda, & a Nobis pariter accurate declaratum ſit, quid ad primam Tonſuram, Ordinesque rite conferendos, vel ſuſci-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

ſcipiendos omnino requiratur, tamen deprehendimus pravas aliquas conſuetudines irrepſiſſe, quæ Edictum hujuſmodi, &, quod caput eſt, Sac. Concilii Tridentini Conſtitutiones non mediocriter labefactant. Hinc ſarto, tectoque priori Decreto, novum hoc proponendum neceſſario duximus, ut traditam a majoribus diſciplinam ab omni labe immunem prorſus, ac liberam tueremur. Neque ſane animo commovebimur, ſi perpauci ad Sac. Ordinationes impoſterum confluant, & pauci etiam in Civitate Clerici numerentur. Nam magnopere Nos recreat, magiſque in propoſito confirmat, quod Lateranen. Concilii Patres ſub Innocentio III. ſcriptum reliquerunt: *Paucos idoneos, & probatos habere ſatius eſt, quam multos inutiles, atque adeo ipſo vitæ genere perniciosos:* Illud etiam perpendendum ſubjicitur (*a*): *Melius eſt Domini Sacerdotium paucos habere Miniſtros, qui poſſint digne opus Dei exercere, quam multos inutiles, qui onus grave Ordinatori adducant.* Inſuper ſatis exploratum habemus, quod ad Timotheum ſcribit Apoſtolus: *Nemini cito manum impoſueris*, uti Carthuſianus declarat, *Aliquem facile ordinando.* Terret Nos etiam vehementer, quod Joannes Moſchus ſæculi ſeptimi Scriptor Poſterorum memoriæ commendavit in eximio, ac ſane perutili Commentario, (*b*) quod in ſeptima Synodo ad fidem faciendam prolatum fuit, & libro ſeptimo Bibliothecæ S. Patrum continetur. Is enim commemorat, cum ad ſepulcrum Beatorum Petri, & Pauli Leo Magnus pro ſuorum criminum venia, & expiatione ſuppliciter exoraret, S. Petrum illi ſubito ante oculos adſtitiſſe, iiſque verbis alloquutum: *Oravi pro te, & dimiſſa ſunt tibi omnia peccata tua, præterquam impoſitionis manuum. Hoc enim ſolum abs te requiretur, ſive bene, ſive fortaſſis aliter id egeris.*

(*a*) In Can Teleſ. diſtinc. 23.

(*b*) Pratum Spirituale inſcribitur c. 149.

Novum porro non eſt, ſed in Generali Concilio Chalcedonen. ſancitum atque iterum in Tridentino, (*c*) ne temporis diuturnitas aliquam excuſationis cauſam afferret, videlicet: *Ut nullus impoſterum ordinetur, qui illi Eccleſiæ, aut pio loco, pro cujus neceſſitate, aut utilitate aſſumitur, non adſcribatur.* Igitur, qui dignus aliquo Ordine judicabitur, impreſſam ſchedulam accipiet, inſcriptumque nomen Eccleſiæ, cui omnino debeat inſervire: ſed ut re potiſſimum, non autem verbis id perficiatur, uti Sac. Concilium illis verbis declarat, *ubi ſuis fungatur muneribus*, ideo omnia in ea ſchedula deſcribentur, quæ ſingulis aptiſſime convenient, ut ejuſdem Sac. Concilii ſententiæ conformentur. Siquis vero perfectis etiam reliquis omnibus, quæ ad Ordines recipiendos exiguntur, id unum, de quo ſermo eſt, negligenter prætermiſerit, ad altiorem gradum aſcendere nulla ratione illum permittemus.

(*c*) Seſſ. 23. cap. 16. de Reform.

Eos quoque a Concilio Tridentino longe diſcedere judicamus, qui, poſtquam rite ordinati fuerint, vel muneri ſuo non ſatisfaciant, vel ſatisfeciſſe temere arbitrentur, videlicet ſi vel Diaconi, aut Subdiaconi ſuperinduti linea veſte Sacram Euchariſtiam comitati fuerint, cum ad Infirmos defertur, vel cum ipſa per Urbem quolibet menſe ſolemni pompa circumgeſtatur. Id prorſus alienum eſt a Sac. Concilio, in quo de Diaconis, ac Subdiaconis ita decernitur: (*d*) *Eccleſiis, quibus adſcribentur, inſerviant, ſciantque maxime decere, ſi ſaltem diebus Dominicis, & ſolemnibus, cum Altari miniſtraverint, Sacram Communionem perceperint.* Pro Clericis vero in Minoribus Ordinibus conſtitutis hæc traduntur: (*e*) *Decernit, ut impoſterum hujuſmodi Miniſteria non niſi per conſtitutos in dictis Ordinibus exerceantur.* Quoniam vero excitantur querelæ, nempe a Diaconis, & Subdiaconis munera ſua expleri non poſſe, eo quod in Parochiis Sacra diebus Feſtis ſolemnia minime celebrentur, intelligent ſinguli ex ſchedula, quibus Miniſteriis exercere ſe debeant; quæ ſi omittantur, viam ſibi pro certo teneant perpetuo ad alios Ordines intercluſam.

(*d*) Seſſ. 23. c. 13.

(*e*) Seſſ. 23. c. 17.

Non ſemel declaravimus neminem ad Sac. Ordines aſſumendum, niſi prius Theologiam Moralem ſedulo percurrerit. Neque tamen eorum ſtudium, ac voluntatem improbamus, qui Theologiæ Scholaſticæ operam præſtant, aut in jure Pontificio verſantur. Sed ut majori in omnes uteremur indulgentia, Theologiæ Moralis ſtudium cæteris facilius, atque uſitatius propoſuimus amplectendum, quod qui ante Diaconatum ſuſcipient, & ad Sacerdotium uſque fuerint non interrupte profecuti, eoſdem doctrina ſatis inſtructos fore non dubitamus. Quippe a Concilio Tridentino ſtatuitur, ut qui Sacerdotes fieri peroptant, præter cætera (*f*), *etiam ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, ac ad miniſtranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur.*

(*f*) Seſſ. 23. c. 14.

Illud in hac re taciti præterire non poſſumus, in peculiari multorum Cardinalium Congregatione ab Innocentio XIII. inſtituta (in qua Nos ipſi a ſecretis delecti per annum integrum ſupra modum elaboravimus, materiem ordinemque comparantes Conſtitutionis, quæ incipit *Apoſtolici Miniſterii*, quæ primum ab eodem Pontifice ad Cleri Hiſpanici reformationem fuit evulgata, & cæteris omnibus Epiſcopis, veluti exemplar propoſita, deinde a Benedicto XIII. Apoſtolica Auctoritate confirmata) in illa, inquam, peculiari Congregatione poſt diligentiſſimam inveſtigationem verba Tridentini Concilii mitius, aut benignius interpretari non poſſe declaratum fuit, quam ſi de Moralis Philoſophiæ ſtudio intelligerentur.

Parochi, qui in Civitate conſtituti ſunt, Nobis utique literis ſcriptis teſtantur, Ordinibus initiatos ſuis Conventibus aſſiduos, & frequentes adeſſe, de quo ſingulares ipſis agimus gratias, & habebimus perpetuas. Sed cum ii Conventus nocturno plerunque tempore, & non niſi ſemel quolibet menſe haberi ſoleant, Convivio plane comparari poſſunt, ad quod aliqui ſymbolam conferunt optimam, & lautam, alii vero ſatis mediocrem, nonnulli etiam ſine ullo ſumptu conveniunt. Eam ob rem monemus univerſos inania prorſus, ac nullius momenti fore hujuſmodi teſtimonia, niſi pariter in illis frequentia, indoles Clericorum, & quinam fructus percipiatur, aperte declarentur. At vero pro ſtudiorum teſtimonio, ac fide eorum, qui in Civitate degunt, volumus, ut Profeſſor ad tradendam Moralem, aut Scholaſticam Theologiam, vel etiam jus Pontificium publice conſtitutus, affirmet, an ſedulam cum fructu operam aſſidue impenderint.

Inſuper cum ad examen acciti venient, qui Ordinibus initiandi ſunt (quod donec ſalvi, & incolumes erimus, Nobis ſemper præſentibus, habebitur) priuſquam inquiramus, quæ ad Ordines pertinent, ut de eorum ingenio, ac doctrina certi ſimus, plurima etiam circa facultates, ac diſciplinas, in quibus ſinguli verſantur, exacto judicio perſcrutabimur. Poſtremo cum Sac. Concilium Tridentinum jubeat, ut qui Minores Ordines expetunt (*g*) *ſaltem Linguam Latinam intelligant*, quantum in ea profecerint univerſi palam coram

(*f*) Seſſ. 23. c. 11.

Nobis experientur ; ob quam cauſam aliud Edictum ſimul promulgandum curavimus , in quo ratio , ac norma in Clericis examinandis ſervanda contineatur.

Commendamus autem ſummopere eorum diligentiam , ac fidem , qui de more hujus Diœceſis colligendis, ac probandis Clericorum meritis præpoſiti ſunt . Caveant tamen , ut impoſterum , qui ordinandi ſunt , illud etiam plane comprobent , nuſquam alicujus criminis reos coram Sæculari , aut Eccleſiaſtica poteſtate in jus vocatos fuiſſe . Verum ne ipſos majori labore , ac moleſtia afficiamus , Congregationem nuper conſtituimus , cui Nos , aut Vicarius noſter nunquam deerimus ; ibique accurate dijudicandum erit , an ſingula , quæ in hoc Decreto præſcribuntur, diligenter fuerint obſervata.

INSTITUTIO III.

De Rogationibus Majoribus , ac Minoribus , veteri ipſarum Inſtitutione , Auctore , & Loco , ubi primum cœperint ; quo pacto initio gerebantur , quam ob cauſam inducta fuerint , & qua religione ſint peragendæ ; item de Origine Imaginis B. Mariæ Virginis per S. Lucam depictæ : ex quo loco , & quo tempore in hanc Urbem delata fuerit ; Poſtremo de Cultu eidem Sac. Imagini præſtando.

CUm die Feſto S. Marci ſolemnis per Urbem ſupplicatio de more peracta fuerit, quo tempore Nos ad inviſendam Diœceſim profecti longe ab Urbe detinebamur , proximis diebus 19. 20. 21. menſis Maji , Deo juvante , reliquæ ſupplicationes Nobis præſentibus publice indicentur , quæ *Minores Rogationes* nuncupantur , cum altera *Majoris Rogationis* nomen acceperit (*a*) . Id autem eveniſſe ob eam cauſam putamus , quod S. Gregorius Magnus ipſam primus excogitaverit , cæteras vero S. Mamertus Epiſcopus Viennæ in Gallia longe ante induxerit , uti Durandus advertit (*b*) ; vel ſaltem , quia idem Sanctiſſimus Pontifex illam propagaverit , cum de eadem tanquam (*c*) a Majoribus accepta ipſe loquatur : *Solemnitas annuæ devotionis Nos , Fratres dilectiſſimi , admonet , ut Litaniam , quæ Major ab omnibus appellatur , ſollicitis , ac devotis debeamus , auxiliante Deo , mentibus celebrare.* In qua ſententia præclariſſimi quoque Viri Baronius , ac Martenes verſantur . (*d*) Vetuſtiſſima æque , ac pia Minorum Rogationum Inſtitutio omnes ad ſinceram cordis pœnitentiam , atque ad Divini Numinis opem implorandam ſummopere excitare debet , ut impendentes undique calamitates a noſtro capite depellat , & poſt hujus vitæ curſum in Cœleſtis Regni ſocietatem excipiat . Nonnulli profecto piam hanc Inſtitutionem S. Mamerto antiquiorem exiſtimant , & S. Auguſtinum teſtem adducunt (*e*) ; quibus Nos libenter aſſentiremus , niſi illam ipſam concionem , qua id confirmant , S. Cæſario Arelatenſi potius , quam Auguſtino tribuendam præſtantium Virorum auctoritate ducti merito ſuſpicaremur .

Itaque Mamertum Auctorem arbitramur , qui ſæculo quinto Sanctitatis gloria maxime floruit , quod etiam clare teſtatur S. Avitus in Concione de *Sac. Rogationibus*, quam Joannes Gagneus in lucem edidit, ac deinde Menardus iterum Typis evulgavit (*f*) . Id etiam præclaro Sinodii Apollinaris teſtimonio comprobatur : *Quidquid illud eſt , quod otio , vel negotio vacas , in Urbem tamen , niſi fallimur , Rogationum contemplatione revocabere ; quarum Nobis ſolemnitatem primus Mamertus Pa-*

ter , & Pontifex reverentiſſimo exemplo , utiliſſimo experimento invenit , inſtituit , invexit . Et quamquam ſubjiciat : *Quippe prius , quod ſalva fide , pace ſit dictum , vagæ , infrequenteſque , utque ſic dixerim , oſcitabundæ ſupplicationes* , illud ſolum ex his deprehendi poteſt ante Mamertum publicas ſupplicationes haberi conſueviſſe , non illas tamen , quæ per triduum ante Feſtum Aſcenſionis Domini peculiari quodam ritu celebrantur .

A Gallia Sacrum id Inſtitutum in alias Regiones promanavit ; ac primum ſub Leone III. a Romana Eccleſia receptum memorat Anaſtaſius Bibliothecarius , vel quicunque ſit Auctor , qui res ab eodem Pontifice præclare geſtas poſteritati commendavit : *Ipſe vero a Deo protectus , & præclarus Pontifex conſtituit , ut ante tres dies Aſcenſionis Dominicæ Litaniæ celebrentur* . Mirabitur ſane , ac merito , qui in mentem revocaverit pietatem egregiam , qua olim Chriſti Fideles ſolemnes hujuſmodi dies proſequebantur . In Moguntino Concilio (*g*) præcipitur, ut nulla utantur veſtium pompa , nullumque eo tempore præferant ornamentum . Concilio autem Arelaten. (*h*) Jejunium religioſe obſervandum proponitur . Tandem ex antiquiſſimis Rituum libris a Martene editis (*i*) intelligimus in more poſitum fuiſſe , ut Sacro cinere (quod Nos primo Quadrageſimæ die facere conſuevimus) ſingulorum capita adſpergerentur . Illud poſtremo memoria dignum , quod a S. Cæſario Arelaten. traditur in ea concione , cujus Auctor S. Auguſtinus, ut paulo ante diximus, ab aliquibus nuncupatur , nempe Divinum Officium , quod hiſce diebus perſolvebatur , in variis Templis recitari ſolitum fuiſſe , in quibus per ſex horas ſtationes Chriſtiani producebant , *Qui in iſtis ſex horis de conventu Eccleſiæ non ſubducit ſe , magnum remedium animæ ſuæ noſcitur providere* . Hæc autem in medium non ideo protulimus , ut adſpergendi ſuper capita Fidelium Sacri Cineris uſum , vel Jejunii per hoc triduum conſuetudinem renovaremus , quod in ordinem Religioſis S. Joannis Hieroſolymitani cooptatis ſingulari lege præſcribitur . Non ignoramus pariter ex communi Eccleſiæ diſciplina a Feſto Paſchatis uſque ad Pentecoſtem nullum Jejunium adhiberi ; & cum Mediolanen. Eccleſia veterem jejunandi morem Rogationum tempore retinuerit , illas poſt Feſtum Aſcenſionis Domini ſolemniter indicit , ut in actis Concilii Provincialis , quod primum S. Carolus Mediolani celebravit, aperte continetur , *Ut triduo Rogationum poſt Aſcenſionem Domini ex veteri Inſtituto in Mediolanenſi Eccleſia Jejunium adhibeatur* . Ea igitur de cauſa priſca Eccleſiæ Inſtituta in memoriam adduximus , ut Sanctiſſimis Majorum exemplis , qui Nos longe virtute , ac meritis ſuperarunt , concitati , omnes curæ noſtræ commendati ad pietatem vehementius incenderentur . Siquis autem ex his , quæ hactenus commemoravimus parum animo moveatur , ſibi ante oculos proponat funeſtam luem , ac peſtem , quæ jampridem in armenta graſſatur , ut meritas violato Numini pœnas exolvamus : Cogitet etiam has ſupplicationes initio a S. Mamerto propoſitas fuiſſe , ut crudeliſſimas feras , quæ hominum cervicibus , ac fortunis imminebant , longe propulſaret ; Deumque populi luctu , & precibus commotum Viennæ Urbem , univerſamque Diœceſim a vaſtitate , ac ruina tunc eripuiſſe . Id S. Avitus in concione , quam ſuperius memoravimus , & S. Gregorius Turonen. (*k*) teſtatum Nobis reliquerunt . Quamobrem in libro , qui *Sacerdotale* inſcribitur , illud poſterorum memoria dignum refertur , *In ali-*

(*a*) Cæſar. hom. Ep. lib. 2. c. 32.

(*b*) Duran. l. 6. Ratio. c. 202. n. 4 (c) S. Greg. initio lib. 2. Regeſt.

(*d*) Baron. ad Martyrol. Rom. 25. Aprilis Martenes. l. 4. de Div. Offic. c. 27. n. 1.

(*e*) In Ser. 171. de Tempore in pervig. Aſcen.

(*f*) In notis ad Sac. S. Greg. l. 7. Epiſt. 14.

(*g*) Cap. 33

(*h*) In Can. Rogat. de conſecr. diſt. 3.

(*i*) Tom. 4. c. 27. n. 4.

(*k*) Lib. 2. Hiſtoriar. c. 34.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

aliquibus Ecclesiis solent portari Draconet, & Lupi super perticas ad denotandum, quare instituta fuerit hæc Processio.

Cum Ceremoniale Episcoporum decernat, ut Sacra aliqua effigies per Urbem deferatur, Sacris Ritibus omnino consentaneum videtur id, quod in hac Civitate Rogationum tempore pridem usu receptum fuit. Etenim Beatæ Virginis Imaginem a S. Lucas depictam, quæ sæculo XII., Gherardo tum Bononiensium Episcopo, in hac Urbem ab Æde Constantinopolitana S. Sophiæ delata fuit, & in Monte Guardiæ collocata, a sæculo XV. (cum Beatus Nicolaus Albergatus Bononiensem Ecclesiam administraret) transferre consueverunt in Civitatem sodales a Morte nuncupati, cum proxime Rogationum dies celebrandi essent, eandemque Sacram Imaginem solemni Populi supplicatione circumgestare. Hæc Sigonius memorat in eleganti Commentario, quo Bononienses Episcopos recenset.

Igitur in hac Tabula Dei Parentis Effigies exhibetur, ob quam, ait S. Bernardus, omnia in genus hominum cœlestia munera, Deo sic volente, copiose dimanant, (a) *Quia sic est voluntas ejus, qui totum nos habere voluit per Mariam.* Sanctus autem Petrus Damianus in ipsius cultum animos his magnopere verbis incendit (b). *Dignum quippe est, ut, quæ laudum præconia meretur ab Angelis, obsequiis etiam frequentetur humanis, eique post Deum totus Orbis exhibeat laudem, per quam suscepit propriæ salutis auctorem. Optima sane spes est apud eam habere confugium, quæ scilicet inter omnes Cœlestis Curiæ Senatores impetrandi apud Deum primum obtinet locum.*

(a) Sermone de Nat. B.M.

(b) Lib. 6. Epist. 29.

Tandem satis exploratum est maximis sæpe beneficiis cumulatos fuisse, qui ad Sacram hanc B. Virginis Imaginem pie confugerunt, quæ omnia Ascanius Persius satis accurate complectitur.

Quamquam annis 40. Romæ immorati non interfuimus, cum Rogationum tempore hæc Sacra Effigies circumferretur, tamen in mentem veniunt Populi concursus, & incredibilis lætitia, qua vultu, oculis, ac toto corpore gestiebant universi. Itaque eandem in omnium animis Religionem fore confidimus, plurimumque commendamus, ut maximus iis præsertim Templis honos tribuatur, in quibus sacra solemniter fient, ac B. Virginis Imago per id tempus asservabitur; quæ deinde sub quartam, & vigesimam diei horam omnino, uti mos est, debeant observari. Illud etiam decernimus, ut dato tormenti bellici signo Tintinnabula ex Turribus universa personent, cum Sacra Tabula in Urbem deportatur. Verum iis externis significationibus minime acquiescimus. Animus quippe omni labe rite expiatus; & Sac. Synaxi refectus unice potest B. Virginis tutelam, ac fidem apud Deum sibi comparare, ut ipsius opem nos miseri, & egentes experiamur. Ipsa quidem Parens est amantissima eorum, qui peccati vinculis ita adstringuntur, ut tamen ab illis dissolvi maxime cupiant, & se a turpi servitute vindicare, uti S. Birgittæ olim declaravit, *Ego sum Mater omnium Peccatorum se volentium emendare.* Idem admonet S. Gregorius VII. (c) *Pone finem voluntati peccandi, & invenies Mariam promptiorem Matrem in tui dilectione.* Quod etiam vir eximiæ virtutis P. Segneri uberius comprobavit (d); Qui se integre, ac sincere Virgini devoverit, ejus pariter virtutem, & exempla sibi imitanda proponit; ac pro maximo in Deum amore voluptatum illecebras falsaque rerum blandimenta fortiter contemnit (e).

(c) Lib. 1. Epist. 47.

(d) Christ. Instr. p. 3. Serm. 34.

(e) Theop. Rayn. in Diptychis Marianis tom. 7. sub n. 29.

Si a nobis id sedulo perficiatur B. Virginis ope, ac præsidio detrimenta, & pericula, quæ in nostra parantur capita, longe depulsa vicissim gratulabimur, Nosque aliquando de hoc terrestri carcere evocati novam, beatamque in Cœlis vitæ rationem auspicabimur.

INSTITUTIO IV.

De jejunio quatuor temporum; qua de causa institutum sit ab Ecclesia; quisnam primus hoc jejunium indixerit; quo tempore id evenerit, & qua pietate servari debeat: Item de Jubilæi promulgatione, quod Sanctissimus Pontifex concessit; cur illud Fidelibus, & qua ratione comparandum proposuerit: De usu facultatis, quæ per Pontificem tribuitur immutandi vota, absolvendi a censuris, ab externa hæresi, & criminibus reservatis: Pontificum consilium, & mens, dum facultates ejusmodi largiuntur.

NEminem latere arbitramur quarta, & sexta Feria, ac Sabbato post Pentecostem, videlicet diebus 4. 6. 7. mensis Junii, servandum esse Jejunium, quod inter quatuor solemnia numeratur, quæ statis anni temporibus celebrari plurimis de causis consueverunt. Primum quidem ne Judæi, qui publice indictum Jejunium quater in anno religiose servabant (f), Christianos temperantiæ virtute superarent: Deinde, cum a veteri Ecclesiæ disciplina recedendum fuerit, ob quam sacræ ordinationes mense Decembri tantum haberi solebant, ob idque alia tria tempora (g), vere scilicet, Æstate, ac Autumno ineuntibus, ad illas peragendas constituta fuerint, omnino rationi consentaneum visum est, ut Jejunium pariter adhiberetur, quemadmodum ex Sacris Literis deprehenditur, dum Barnabæ, ac Sauli ordinationem commemorant: *Tunc jejunantes, & orantes, imponentesque eis manus dimiserunt illos:* (h) Tertio, ut pro frugibus Deo gratias persolvamus, cum iis præcipue temporibus vel terræ mandentur, vel matureſcant, vel defectæ in horrea congerantur.

(f) Zachar c. 8.

(g) Amala. Fortun. l. 2 c. 1. de Offic. Eccl.

(h) Cap. 13. Act. Ap.

Denique, ut Jejuniis, aliisque piis operibus nostra crimina sine ulla intermissione expiemus; quæ omnia a Venerabili Dei famulo Cardinali Roberto Bellarmino fusius, & luculentius explicantur (i).

Sancto Callisto Pontifici, qui initio tertii sæculi martyrii palmam est assecutus, hujusmodi institutio tribuitur; vel saltem, cum Jejunium ter in anno fieret veteri consuetudine, quartum ipse traditur adjunxisse. In Pontificali Libro, cujus Auctor Anastasius Bibliothecarius nuncupatur, cum de rebus gestis S. Callisti agitur, hæc memorantur: *Constituit Jejunium quater in anno fieri, frumenti, vini, & olei gratia secundum Prophetam.* At in vetustissimo ejusdem libri exemplari servato in celebri Bibliotheca Colbertina (a quo nihil omnino dissentit alterum, quod in Reginæ Svecorum Bibliotheca extabat), ita scriptum invenimus: *Hic constituit Jejunium die Sabbati ter in anno fieri, frumenti, vini, & olei gratia secundum Prophetam, quarti mensis, septimi, & decimi:* Utrumque testimonium in hanc sententiam Isidorus Mercator conjunxit: *Jejunium quod ter in anno apud nos celebrare didicisti, convenientius nunc per quatuor Tempora fieri decernimus.* Id autem Callisti decretali Epistola ad Benedictum Episcopum confirmari plane videtur. Hanc porro Callisto minime tribuendam contendit Petrus Constant (k), qui

(i) De bonis operibus in part. tic. lib. 2. c. 19.

(k) Petr. Constant Hist.

qui Romanorum Pontificum Epistolas collegit, ac Parisiis anno 1721. typis mandavit: *Callisto* (inquit) *Isidorus Mercator duas supposuit Epistolas, genuine parenti aliquando cum reliquis ipsius fœtibus reddendas*. Cum tamen in dubium veritas hujusce monumenti revocetur, & historiæ Ecclesiasticæ princeps ipse Baronius (*a*) anceps, incertusque rei fuisse videatur, cum satis modeste inquit, *Nam ipse, si qua de his scripsit*, illud statuendum est (salva semper libri Pontificalis, quem supra memoravimus, fide), quod, cum Judæi quater in anno Jejunio addicti essent, non ritu quodam, aut solemni cœrimonia, quæ Salvatoris adventum indicaret, sed virtutis potius, ac temperantiæ causa, hinc Apostolica traditione hujus Jejunii consuetudo recenti Ecclesiæ proposita ad nos usque dimanaverit, ut S. Leo Magnus quinti sæculi scriptor testatur (*b*), cujus sententiam Cardinalis Baronius iis verbis complectitur (*c*): *Ipsa quidem quatuor anni temporum jejunia, quæ in Ecclesia servari solent, ex Apostolica Institutione sumpsisse principium S. Leo absque ulla dubitatione confirmat*. In hanc opinionem scripsit etiam Thomassinus, cum de Jejunio satis copiose, atque erudite differeret (*d*). Cum deinde aliqua ex parte vetus disciplina immutata esset, & nonnullæ Ecclesiæ vernum Jejunium mense Martio, æstivum vero in hebdomada, quæ post Festum Pentecostes sequitur, quodam more celebrarent, Sanctus Gregorius VII. Quadragesimæ initio primum Jejunium fieri, alterum vero in hebdomada Pentecostes perpetua lege constituit. Ita commemorat Micrologus scriptor S. Gregorio coævus (*e*); & Concilium pariter Claromontio habitum sub Urbano Secundo decernit, ut, *jejunium secundum semper in hebdomada Pentecostes celebretur*. Quæ omnia præstantium Virorum Orderici Vitalis (*f*), & Muratoris auctoritatibus (*g*) confirmantur.

(*a*) Ad an. 57. n. 206.

(*b*) Serm. 7 jejunio 7. mensis: & ser. 4 6. 7. de jejun. decimi mensis.

(*c*) Ad an. 57. n. 206.

(*d*) In tractatu de jejun. part. 2. c. 21. n. 7.

(*e*) De Eccles. observ. c. 24. & 25.

(*f*) Lib. 9. de hist. Eccl.

(*g*) In Anecdot. t. 2. in dissert. de jejuniis quatuor temporum.

Quamquam vero nefarius Dallæus summopere contendat ab Apostolis traditum, indictumque minime fuisse Jejunium, cujus meminit Zacharias, cum ingratum Deo, invisumque ex sacris literis fuisse liquido appareat (*h*): *Cum jejunaretis, & plangeretis in quinto, & septimo per hos septuaginta annos, numquid jejunium jejunastis mihi*: Doctissimi tamen Viri id evenisse jure asserunt, quod hujusmodi jejunium cum pietate, & Religione minime conjungeretur. Id etiam Zachariæ ipsius testimonio deprehenditur: *Et factum est verbum Domini ad Zachariam dicens: Hæc ait Dominus exercituum dicens: judicium verum judicate, & misericordias facite unusquisque cum fratre suo; & viduam, & pupillum, & advenam, & pauperem nolite calumniari, & malum vir fratri suo non cogitet in corde suo* (*i*).

(*h*) Zach. 7. 5.

(*i*) Zach. c. 7.

Itaque impudentissimus sane est, qui Jejunium suapte natura Deo minime acceptum fuisse divulgat, cum voluntatem ipse suam aperte significaverit (*k*): *Hæc dicit Dominus exercituum: jejunium quarti, & jejunium quinti, & jejunium septimi, & jejunium decimi erit Domui Juda in gaudium, & lætitiam, & in solemnitates præclaras, veritatem tantum, & pacem diligite*. Egregios de Jejunio libros conscripsit Laurentius Cardinalis Cozza (*l*), quibus Dallæi audacia perfringitur, ac mendacia refelluntur.

(*k*) Zach. c. 8.

(*l*) Part. 2. art. 12.

Quare illud ex Zacharia solum intelligitur, nullius meriti Jejunium fore, nisi pariter animus criminum maculis expurgetur, quod ex Isaia clare perspicitur, ubi Judæis querentibus nullum se ex Jejunio fructum percepisse, iis verbis respondetur (*m*): *Ecce in die jejunii vestri invenitur voluntas, & omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites, & contentiones jejunatis, & percutitis pugno impie: Nolite jejunare sicut usque ad hanc diem, ut audiatur in excelso clamor vester*. Denique populo suo Dominus, ut pie, sancteque jejunent, palam denuntiat: *Sanctificate jejunium* (*n*), quod sic potissimum a S. Gregorio declaratur: *jejunium quippe sanctificare est, adjunctis bonis aliis, dignam Deo abstinentiam carnis ostendere* (*o*).

(*m*) Isaiæ c. 58.

(*n*) Joel. Proph.

(*o*) S. Greg. Homil. 16. super Ev.

Nos sane confidimus hac ratione, & sanctitate Jejunium, quod proxima Pentecostes hebdomada indicetur, ab omnibus celebrandum. Atque, ut universi, quorum salus nobis commendata fuit, vehementius ad pietatem inflammentur, Jubilæum, quod Pontifex Maximus pro tota Italia, Insulisque adjacentibus die 29. Februarii liberaliter indulsit, publicum facimus; & quo facilius hoc divinum munus, ac beneficium assequantur omnes, Jejunium Feria 4. 6., & Sabbato in hebdomada Pentecostes omnino præcipimus, vel Feria 4. 6., & Sabbato hebdomadæ post Pentecostem, idest diebus 11. 13. 14. mensis Junii; nempe si quis antea morbo, vel alia gravi causa forte impeditus salutarem abstinentiam exercere non potuerit; aut fortassis pro criminum expiatione securius obtinenda Jejunium, & alia sancta opera, de quibus paulo post sermo erit, renovare velit in proxima hebdomada juxta Constitutionem Bonifacii VII., quæ incipit: *Antiquorum: De pœnitentiis, ac remissionibus*; ubi hæc leguntur: *Unusquisque tamen plus merebitur &c.*

Summus Pontifex Clemens XII. his Apostolicis Literis pro Reipublicæ incolumitate, his præsertim difficillimis temporibus, Dei opem suppliciter exorat. Deinde singulos hortatur, ut quo possunt, maximo studio divinum præsidium implorent. Tandem vetustissimo Romanæ Ecclesiæ exemplo, & consuetudini constantissime inhærens, cum cæterarum Parens sit, ac Magistra, cœlestia munera summa liberalitate proponit, & omnium criminum remissionem, sicut magni Jubilæi tempore fieri consuevit, universis, qui saltem unum ex iis Templis, quæ a Nobis infra designantur, semel inviserint, ibique pro Sanctæ Ecclesiæ amplitudine, & pro removendis a Christiana Republica gravissimis incommodis, quæ hoc tempore impendent, Deum enixe rogaverint; præterea Jejunium servaverint Feriis 4. 6., ac Sabbato, ut supra ostendimus; & postquam animum peccati labe rite expurgaverint, die Dominico, vel alio quodlibet in eadem hebdomada ad cœlestem mensam accesserint sacra mysteria cum utilitate percepturi; postremo illos, qui in egestate versantur stipe aliqua pro suis opibus, & pietate levaverint; quæ omnia in Apostolicis Literis, ut antea diximus, fusius continentur.

In iisdem Pontifex omnibus, cujuscumque sint ordinis, vel conditionis, clementer indulget, quemlibet sibi ex approbatis Sacerdotem deligere, cui peccata rite confiteantur: Ipsi vero Sacerdoti maxima per id tempus facultas permittitur, ut scelera omnia remittere, & condonare valeat, licet Episcopis, vel Summi Pontificis auctoritati reservata, vel in Apostolicis Literis, quæ Feria quinta Majoris Hebdomadæ recitari solent, vel in aliis Sanctitatis Suæ, aut decessorum Pontificum decretis contineantur: Insuper, ut illos, qui censuræ cujuscumque vinculis, sive a jure Pontificio, vel Judicum sententia damnati, adstringuntur, eadem potestate dissolvere, ac libera-

liberare queat: Poſtremo vota, quæ Deo nuncupata fuerint, ſanctis aliis operibus, ac ſalutari pœna pro voluntate Sacerdotis impoſita, Pontifex immutari permittit, cujus tamen privilegii participes minime ſunt, qui ſe Caſtitatis, & Religionis voto ſemel obſtrinxerint.

Illos vero, qui canonico aliquo impedimento, ſeu palam cognito, ſive occulto impliciti ſint, qui inabiles quacunque de cauſa, & incapaces exiſtant, in priſtinum ſtatum nullo modo reſtitui poſſe declaravit; necnon qui Pontificis ſententia, vel alterius Judicis Eccleſiaſtici extra fidelium communionem ejecti, vel ſuis a muneribus ſuſpenſi, aut Eccleſiæ aditu prohibiti fuerint, aut ſe excommunicatos, ſuſpenſos, interdictoſque eſſe alio modo perceperint, aut palam iis pœnis obnoxii declarati fuerint, niſi præſcripto, ut ſupra, tempore jure ſatisfecerint.

En vobis integre enuntiavimus, quæ in Apoſtolicis Literis exhibentur. *Pœnitentiam ergo agite: Facite ergo fructum dignum pœnitentiæ*, inquit S. Joannes, cujus exemplo ſingulos magnopere hortamur, ne hoc opportunum tempus negligenter prætermittant, quo maximos ad æternam ſalutem fructus Deo juvante comparabunt.

Sed ne muneri noſtro deeſſe videamur, cum pro votis immutandis poteſtas a Pontifice facta ſit, S. Caroli Borromæi ſententiam in hac re optimum duximus Sacerdotibus in memoriam revocare (*a*): *Si quis Sacerdos facultatem, & auctoritatem acceperit eorum vota permutandi, qui peccata confitentur, in alia pietatis opera ſolum convertat, quæ vota ſuperent, vel ſaltem cum ipſis adæquentur, Deoque magis grata videantur; inſuper ſedulo perpendat expenſas, labores, & alia incommoda, quæ perferre debuerint, ut conceptis votis plene ſatisfacerent.*

(*a*) S. Carol Borromæus moni. 6. ad Confeſſarios.

Inſuper cum alias in hac Civitate diſputatum ſit, an ob ampliſſimam facultatem, de qua ante diximus, a cenſuris omnibus, & criminibus, licet fœditate, ac magnitudine graviſſimis, liberandi Fideles, qui ad pedes Sacardotis abjecti peccata ſua rite confiteantur, cum, inquam, perſæpe diſputatum ſit, an illos etiam, qui hæreſeos jam palam cognitæ labe contaminati ſunt, pœnitentiæ medicamento poſſint expiari; & cum ad Nos pervenerit tanto in utramque partem ſtudio diſceptatum, ut nonnulli ſe id facturos, cum primum res, & occaſio poſtularet, libere affirmaverint; ideo hac noſtra Conſtitutione declaramus (licet Theologi (*b*), & Pontificiæ Legis Periti plurimum inter ſe opinionum varietate diſſentiant) rem totam a Pontificum voluntate, atque arbitrio dependere. Quare, cum ipſi Jubilæum indicentes palam ſignificaverint ſe poteſtatem hujuſmodi nemini permittere, illud conſequatur neceſſe eſt, ut hæreſeos crimen, quod ſupra cætera graviſſimum, & peculiari nota dignum habetur, dimitti nullo modo poſſit, niſi aliter perſpicue, & ſingularibus verbis in Apoſtolicis literis explicetur. Itaque impudenter, ſtulteque ageret, qui per id tempus falſis commentis adductus, hujuſmodi facultate uteretur, quæ Summi Pontificis decreto apertiſſime non traditur, ſibique exitialem peccati maculam contraheret, nec ullam afferret confitenti hæretico ſalutaris medicinæ utilitatem, quod jampridem a Clemente VIII., Paulo V., & Urbano VIII. Maximis Pontificibus in eos ſancitum fuit, qui nulla accepta facultate a cenſuris, & criminibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis abſolverent.

(*b*) Diana l. 5. tract. 8. reſol. 29.

Plurima afferri poſſent de hac re Pontificum decreta, ſed illud tantummodo, quod ab Alexandro VII. in Congregatione Sanctæ Romanæ Inquiſitionis conſtitutum fuit, oculis ſubjiciemus: *Sanctiſſimus Dominus Noſter Alexander Papa Septimus ſub die 23. Martii 1656. inhærendo declarationibus alias a Prædeceſſoribus ſuis factis ad removendam omnem dubitandi occaſionem, & ne circa id inpoſterum ullo tempore hæſitari contingat, cum crimen hæreſis præ cæteris graviſſimum ſpeciali nota dignum ſit, decrevit facultatem abſolvendi ab hæreſi in Jubilæis, vel aliis ſimilibus conceſſionibus non cenſeri comprehenſam, niſi expreſſis verbis concedatur facultas abſolvendi ab hæreſi.*

Neque ſane hæc Conſtitutio in Urbis Tabulariis latuit, ſed in lucem edita fuit a Cardinali Albizzi in eo libro, quem *de inconſtantia in Fide* erudite conſcripſit, in quo pariter obſervandum proponitur veterem hujus rei controverſiam poſt illud Decretum penitus eſſe diremptam, neque in dubium amplius revocandam. Si quis vero Commentarium Cardinalis Albizzi non omnibus ſatis cognitum pro excuſationis cauſa diceret, in manibus tamen omnium verſantur Sancti Caroli monita, quæ ſimul cum Decretis ad confeſſionum Miniſtros pertinentibus conjunguntur, & Romæ quater Innocentii XII. auctoritate impreſſa fuerunt (*c*). Communis eſt ſane omnibus Inſtitutio, auctore Presbytero Congregationis, ut ajunt, Miſſionis, pro Sacerdotibus, qui primum ad confeſſiones audiendas deſignantur, quæ Lucæ, & Ticini typis excuſa eſt (*d*). Nemo pariter ignorat, quæ a Franciſco Vanranſt (*e*) Theologo Caſanaten. (*f*), & a Matteuccio tradita fuerint, qui Vir, dum Romæ ageret, in plures Sacras Congregationes fuit cooptatus. Tandem tota maxime, & explorata ſunt Cardinalis Petræ eximia Commentaria (*g*). *Hi ſane ſcriptores omnes* Alexandri VII. Decretum commemorant, omnique diſceptationi finem impoſitum eſſe unanimi ſuffragio conveniunt. Cum vero iſtius rei cognitio Monachium (*h*), Dilingam (*i*), & Ingolſtadium (*k*) uſque pervaſiſſet, ſinguli in ea Univerſitate Magiſtri ſublatam penitus omnem diſputationem, quæ ante Decretum Alexandri Pontificis haberi conſueverat, miro voluntatum conſenſu affirmarunt. Quæ cum ita ſint, minime ſuſpicari poſſumus aliquem in noſtra Diœceſi verſari, qui cognita Summi Pontificis voluntate, atque Decreto, aliam ſententiam ita tueatur, ut poteſtatem, quæ a Pontifice non tribuitur, uſurpari adhuc poſſe impudenter exiſtimet.

(*c*) Pa. 289.

(*d*) Par. 2. c. 16. §. 1. n. 350.

(*e*) De Ind. & Jubil. p. 149.

(*f*) De Offi. ciali Curiæ Eccl. c. 1. n. 18.

(*g*) Ad Conſtitutiones Ap. l. 3. p. 184.

(*h*) Anacletus l. 1. in jus Can. tit. 7. de hæret. n. 405.

(*i*) Pirling. l. 5. in jus Can. tit. 7. ſect. 2. §. 5. n. 44.

(*k*) Schmalz grueber in jus Can. l. 5. tit. 7. de hæret. n. 207. & ſeq.

Finem facimus, ſancta opera omnibus præſcripta, & tempus quo potiſſimum ipſa exerceri oporteat, declarantes, ut hanc ampliſſimam criminum remiſſionem merito conſequantur. Ac primum hæc Templa inviſenda, prout ſingulis commode evenerit, potiſſimum deſignamus:

Eccleſiam Metropolitanam S. Petro nuncupatam.

Eccleſiam a Corpore Chriſti appellatam.

Eccleſiam Sanctæ Mariæ Pietatis Mendicantium.

Eccleſiam SS. Jacobi, & Philippi ad Moniales converſas pertinentem.

1. Quoad Diœceſim, Parochialem Eccleſiam proponimus.

2. Jejunium diebus 4. 6. 7., vel 11. 13. 14. obſervabitur.

3. Cætera vero, ſcilicet peccata confiteri, Dominicum Corpus ſumere, Eccleſiam inviſere, ſtipem præbere, a prima die uſque ad 15. Junii integre perficiantur.

In Diœcesi, statim ac Parochi has nostras Literas acceperint, ac die Dominico Populo promulgaverint, sancta opera, de quibus modo dictum est, quindecim dierum spatio singuli exequantur.

Qui in Mari, vel alio itinere longe a Patria detinentur, si omnibus, quæ supra exposita sunt, post reditum pie satisfecerint, eandem criminum indulgentiam assequantur.

Postremo si qui Regulares cujuslibet conditionis Claustris perpetuo inclusi, sive alii quicumque sæculares, & Ecclesiastici in carceribus, aut servitute constituti, vel alia honesta causa impediti, minime explere possint, quæ supra memoravimus, Sacerdos ad Confessiones audiendas approbatus, vel post hoc Decretum approbandus in proximum tempus ea prorogabit, si ita opportunum duxerit, vel etiam immutabit, & singulis tribuet, quæ magis convenire arbitrabitur.

INSTITUTIO V.

De solemni pompa, qua Sacra Misteria in supplicatione Corporis Christi, & singulis per annum Dominicis diebus circumferuntur: De institutione, ac propagatione harum supplicationum, qua ætate, quove loco celebrari primum cœperint: De cultu in ipsis exhibendo: Tandem pravæ consuetudines arguuntur, & alia, quæ non sine piorum hominum offensione in his supplicationibus committi solent.

NUllis verbis satis explicare possumus maximam voluptatem, qua solemne Festum Corporis Christi in hac Urbe celebravimus, & publicam ejus diei supplicationem prosecuti sumus. Singulari pariter cum gaudio accepimus reliquas supplicationes peractas esse, quæ octo dierum spatio fieri consueverunt. Festi apparatus, ac pompa, qua Sacra Mysteria per eos dies deferebantur, oculos, animumque in admirationem adduxerunt. Quæ tamen omnia pro illius Sacramenti Institutione merito excogitata sunt, in quo Sacramentorum omnium Auctor revera continetur. Hæc sacra celebritas Leodii primum initium nacta est, cum B. Juliana a Monte Cornelione visum admirabile cœlitus immissum Roberto Episcopo declaravit, qui etiam in frequenti aliorum Præsulum, ac præstantium Sacerdotum Conventu illud severe ad examen revocavit. Deinde, licet Urbanus IV., qui ex Archidiacono Leodiensi Pontifex Maximus renunciatus fuit, in Ecclesiam universam hunc Festum diem initio non propagaverit, id tamen constituit novo portento excitatus. Nam cum Urbem veterem secessisset, ut Saracenos effugerent, qui totam Italiam a Manfredo Siciliæ Tyranno acciti furenter invaserant, accidit ut Sacerdos Volsinii Sacrum faciens peracta jam consecratione de præsentia Dominici Corporis dubitaret, & statim Corporalis Palla Sanguine intincta coram omnibus appareret, quam in Ecclesia Principe Urbis veteris religiose servatam non sine pia animi commotione Nos ipsi suspeximus.

Quare Urbanus ipse, ac post Clemens V. (*a*), Martinus V. (*b*), Eugenius IV. teste S. Antonino, ut Fideles ad hoc Festum summo studio, ac pietate celebrandum inflammarent, magna Cœlestium munerum copia eos liberaliter cumularunt. Tandem a Sac. Tridentino Concilio, velut annuus pro debellata hæresi triumphus, nobis proponitur (*c*). Hæc omnia, quæ paulo ante diximus, Honuphrii Panvinii, Joannis Tritemii, Sancti Antonini, Guglielmi Lindani auctoritate, ac testimoniis confirmata in medium adduximus, atque atque eadem Christianus Lupus (*d*), Henschenius (*e*) Capeavillius (*f*), Bartolomæus Fiseus (*g*), Martenes (*h*), & Theophylus Raynaudus (*i*) aperte commemorant.

Jure sane optimo, ac merito solemnes, publicique honores statuto tempore indicendi erant, quibus Sac. Mysteria quot annis celebrarentur. Nam, licet Salvator ipsa instituerit, cum postremam cum Discipulis suis Cœnam habuit, quo die a Sacerdotibus quidem ejus beneficii memoria recolitur, totum tamen illud tempus ab Ecclesia impenditur, ut pro acerbissimis Christi Domini cruciatibus, & morte dolorem suum, luctumque testetur. Hinc Urbanus IV. Feriam quintam post Hebdomadam Pentecostes decrevit, in qua Fideles Divinam illam, atque amoris plenam Institutionem singulari honore prosequerentur. Insuper, cum Fideles hoc Cœlesti alimento in æternam vitam totius anni cursu reficiantur, peculiares etiam honores deferendi erant, eo potissimum tempore, quo Paraclitus super Apostolos immissus divino eos lumine perfudit, ut altissimam hujus Sacramenti dignitatem intelligerent. Ita scriptum reliquit S. Thomas (*k*), cujus auctoritas cum ob sanctitatem, & doctrinam valere plurimum debet, tum quia S. Urbano coævus officium pro hac celebritate Pontificis jussu composuit. Id sane initio falsum commentum asseruit Papebrochius (*l*), donec Natalis Alexandri super hac re dissertatione adductus contrariam sententiam amplexus est, ut ipse palam iis verbis declaravit: *Ecce citius, & plusquam speravunt ultro præsto in eorumdem sententiam totus transiens, & paratus similem satisfactionem quibuscumque aliis dare, sicut jam pluribus casibus dedi, quando pro iis viderim veritatem stare. Contra hanc nihil nec possum, nec volo* (*m*). At nullus profecto disputationi locus fuisset, si uterque (*n*) Literas Apostolicas Sixti IV. in mentem revocasset, quas una cum aliis Pontificum Literis ad Ordinem Domenicanum spectantibus sapientia simul, ac modestia præditus Bremond ejusdem Familiæ collegit, notisque eruditis plurimum exornavit. In illis itaque hæc leguntur: *Ac in ejus solemnitatem, & venerandam inde memoriam idem Urbanus Prædecessor statuit Festum tam glorioſissimi Sacramenti annis singulis, & temporibus perpetuis quinta Feria post Octavas Pentecostes a cunctis Fidelibus ubique solemniter celebrari, propriumque ejusdem solemnitatis Officium per Beatum Thomam de Aquino, tunc in ipsa Curia existentem compositum edidit.*

Illud etiam accurate a Scriptoribus Ecclesiasticis investigari solet, an Urbanus IV. non modo diem Festum Corporis Christi, sed publicam quoque supplicationem indixerit; quod permultis difficile videtur, cum Pontifex ipse solemnem ejus diei celebritatem solum in suo Decreto commemoret, quod in Clementina, de qua supra diximus, integrum continetur (*o*). Contendunt igitur hoc Institutum ad Joannem XXII. referendum. Qui vero Urbanum IV. Auctorem ejus rei arbitrantur, Panvinii auctoritate Sententiam suam plane confirmant. Tradit enim Pontificem jussisse, ut Corporalis Palla cruore intincta Urbem veterem a Volsiniis, publice indicta supplicatione, transferretur: *Attonitus Pontifex ad se ab Episcopo Loci cum Processione Urbem veterem transferri voluit, & illud solemnitate instituta in Ecclesia Urbevetana recondidit.*

Sed de hac disputatione satis sit. Interim Nos libere affirmare possumus (ut nihil de Orientis Ecclesia proferamus, ad quam Pontificiæ

(*a*) In Cl. unica de Reliq. ac venerat. Sanctor.
(*b*) Raynal anno Domini 1429 n. 20.
(*c*) Sess. 13. c. 5. Can. 6. tit. de Eucharist.
(*d*) Diss. de S. Proceſſ. l. 11. p. 340 recentis editionis.
(*e*) L. 4. Apostolicis p. 437.
(*f*) De Leodiensib. Hist. p. 542 seq.
(*g*) Lib. de Orig. Festi Corp. Ch.
(*h*) De Antiq. Eccl. Discip. in Div. celeb. Offic. c. 29. n. 1. 2. 3.
(*i*) Lib. 11. p. 347.
(*k*) Opus 57. in Qſt. de Sanctiſ. Sacram.
(*l*) In Actis Sanctor. mensis Ap
(*m*) In Propil. mensis Maji pa. 2. p. 53.
(*n*) In Bull. Domen. t. 3. p. 555.
(*o*) In Bullar. Rom. t. 4.

ficiæ Conſtitutiones, cum de diſciplina agitur, niſi aperte nominetur, minime pertinent) per totum Occidentem ab Eccleſia Feſtum Corporis Chriſti, & ſolemnem per Urbem ſupplicationem quotannis renovari. Hinc alia pariter ſupplicatio dimanavit, cum Divina Myſteria magno Populi concurſu ad infirmos deferuntur. Ob eam rem Martinus V. in eo Decreto, quod paulo ante memoravimus, poſtquam largiora Cœleſtis Theſauri munera in eos contulit, qui Dominicum Corpus pie comitati eſſent, cum redeunte celebritate, aut per octo ſequentes dies ſingulis annis per Urbem ſolemni pompa circumfertur, eorundem etiam bonorum participes eos decernit, qui idem facerent, cum ægrotis adminiſtraretur. Hac profecto de cauſa pietas in Fidelium animis aucta eſt, & ſanctiſſima inducta conſuetudo, ut quolibet menſe in Eccleſiis Metropolitanis, Cathedralibus, atque etiam in Parochiis hujuſmodi publica ſupplicatio haberetur. Nonnulli autem pietatis cauſa Romæ ſimul convenerunt in Ædem S. Mariæ ſuper Minervam, ut Chriſto Domino, cum in Urbe circumgeſtaretur, operam, honoremque debitum ſedulo præſtarent; & plurima inter eos conſtituta ſunt, quæ non modo Pauli III. auctoritate probata fuerunt, ſed etiam ſodalitas a Corpore Chriſti nuncupata tunc temporis exordium habuit, cui Pontifex, ut univerſos ad hoc pium opus incitaret, (a) cœleſtia bona largiter impertivit. Illud etiam ſe expetere magnopere oſtendit, ut aliis Civitatibus hæc ſodalitia inſtituerentur, ut magna frequentia præſto ſemper eſſent, qui humili veſte ſuperinduti, cereis fanalibus accenſis, Pſalmoſque canentes Sacra Myſteria per Urbem ſequerentur.

(a) In Bullar. Rom. conſtitut. 12. lib. 10.

Sanctus Carolus Borromæus hujuſmodi ſupplicationes, quæ unoquoque menſe fieri ſolent; cum in Civitatem, tum in Provinciam jampridem inductas memorat in quarto Concilio, (b) quod Mediolani celebravit. Præclariſſimus Cardinalis Paleottus primus Bononienſium Archiepiſcopus, ſodalitates, quas ſupra diximus, probavit magnopere; juſſitque, ut ſingulis diebus Dominicis ineunte menſe, illius Parochiæ, in qua ſedem haberent, conſuetam ſupplicationem proſequerentur, ſicut in rituali ipſius Libro præſcribitur. Cardinalis Columna hujus etiam Civitatis Epiſcopus in Synodo, quam anno 1634. convocavit, illud præſertim decrevit (c), *Unoquoque menſe Proceſſio fiat a Societate Corporis Chriſti, quæ, ubi non eſt erecta, quamprimum inſtituatur a Parochis: quibus menſtruis in Parochia Proceſſionibus, & iis, quæ habentur in Hebdomada Sancta, a Parochis invitentur benigne Confratres in propria Parochia exiſtentes, ut interſint, ſtudeantque benigne ſic ipſi invitati frequentes intereſſe proprio amicti habitu, ut mos eſt in Eccleſia Metropolitana.* Denique graviter, ſanctèque Cardinalis Iacobus Boncompagnus Deceſſor noſter conſuluit, (d) ut perhonorifice Clericorum, & Sodalitatum frequentia nunquam deeſſet, cum de more ſingulis menſibus, vel ægrotantium cauſa Sacra Myſteria circumferuntur.

(b) Concil. 4. Tit. de pertinentib. ad Sac. Euchariſtiam.

(c) Pag. 35.

(d) in ipſius Synodo pag. 31. 32.

Nolumus ſane perſcrutari, cur ſingulæ Parochiæ Sodalitates hujuſmodi adſcriptas non habeant (ſicut a Deceſſoribus noſtris merito præceptum fuit) nec ſuper hac re novum aliquid definire: cum præſertim cognitum Nobis ſit, quod aliæ Fidelium Societates, licet a Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento minime nominentur, omni tamen Religione, atque ſtudio comitatum præſtare, cum opus fuerit, non prætermittant: ſed illud diſſimulare haud poſſumus, quod Nos ipſi non ſemel advertimus, paucos admodum Sodales convenire, cum publica ſupplicatio in Parochiis quolibet menſe inſtauratur. Hinc pro ſingulari amore, quo Salvatorem Crucifixum proſequi debet, univerſos vehementer hortamur, ut quoties Sacris Miſteriis inſervire oporteat, frequentes congregantur. Admonemus etiam Parochos, qui Sodalitatem Eccleſiæ addictam non habeant, ut aliquam omnino ſufficiant, quæ iiſdem muneribus pie fungatur, omneſque magnopere ſuis verbis excitent, ut cœptum olim pietatis curſum, egregiamque conſuetudinem majori in dies ſtudio, ac frequentia ſequantur; ſpeciem virtutis optimam in ipſis mutatam aliquando redarguant, & ampliſſima cœleſtis gratiæ munera a Pontificibus tradita, quæ ipſi per oſcitantiam negligunt, ſæpe ante oculos proponant. Si de graviſſimo hoc negotio cum populo diligentius agant Parochi, uberrimos fructus, Deo præſertim juvante, conſequentur. Ita accidit Antonio Albergati Bononienſi, qui Leodium, ut eam Civitatem, ac Diœceſim auctoritate Apoſtolica inviſeret, Legatus miſſus, cum exiguum Civium numerum ad Sacr. Euchariſtiam per Urbem honorifice deducendam, congregari videret, his verbis Parochos admonuit, & negligentes objurgavit, *Non eſt credibile, quin Populus monitus a Paſtore de gravitate negotii non ſit plene pariturus. Si etenim debitam adhibere voluerint diligentiam, certum eſt Paſtores in hoc genere a populo libenter admodum omnia obtenturos eſſe.* Quod ita plane evenit (e), uti ſcribit Vaneſpenius, qui pariter cætera Apoſtolici Nuncii Decreta complexus eſt, *Veriſſime id prædixiſſe horum Decretorum Auctorem oſtendit concurſus Populi, atque luminis copia in delatione Euchariſtiæ iis in locis, in quibus Paſtorum zelus in excitandâ Populi pietate, ac reverentia erga hoc auguſtiſſimum Sacramentum elucet.*

(e) In Jib. Juris Eccleſiaſt. lib. 1. pag. 470. n. 10.

Sed non iis terminis concludi poteſt oratio noſtra, cum præter ea, quæ Nos ipſi vidimus, honeſtiſſimi etiam Viri, quorum ſane fides maxima eſt, plurima nobis detulerint, quibus conſulere pro rei magnitudine, noſtrique muneris ratione omnino debeamus. Novimus igitur Ruſticos, licet Sacroſancta Myſteria in via offenderint, minime cum plauſtris ſubſidere; Rhedarios autem, neque ex jumentis deſcendere, nec ea pauliſper retinere, & vix caput negligenter aperire; aliquos etiam, qui vel ſella geſtatoria incluſi, vel curru, vel equo per Urbem vehuntur, ſi forte Auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento obviam deferantur, minime ſubſiſtere, nec in terram deſcendere, quod tamen officii gratia, & ſæpe parum honeſta de cauſa facere conſueverunt. Nihil dicam de illis, qui porticibus inambulantes, ſi ex adverſo ſacra ſupplicatio caſu prætereat, aperto capite, uno tantum genu ſubmiſſo, ſtatim inſtitutam deambulationem proſequuntur.

Quare, ut hæc prava exempla, quibus nonnulli populum graviter offendunt, de medio auferantur, volumus, ut plauſtra, Rhedæ, & Nobilium carpenta tandiu curſum ſuſtineant, donec ſupplicatio tranſierit. Ruſtici vero poplites flectant, neque e terra aſſurgant, donec Sacerdos, qui Sacram Euchariſtiam manibus geſtat, e conſpectu abierit. Tandem Rhedarii detecto capite corpus humiliter inclinent, quoniam jumentorum cura impediti majora Religionis teſtimonia exhibere non poſſunt. Illi vero, qui ſellis geſtantur, vel curru feruntur, ſtatim proſiliant, in genua pervolvantur, & Sancta Myſteria, ſi commode fieri queat, pie comitentur. Ob hanc rem Parochos omnes admonemus, & alios præſertim, qui vel in Templis, vel in foris ſacras ad Populum conciones habent, ut parum religioſos homines ad meliorem frugem reducant, ne in Civita-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

vitate, quæ pietatis laude dotissimum commendatur, tam pernicioſa exempla verſentur.

Et quoniam ſummopere expetimus eorum veſtigiis inhærere, qui in Eccleſiis adminiſtrandis veluti exemplar cæteris exhiberi poſſunt, teſtimonium S. Caroli Borromæi ſubjicimus (a): *Cum quis Sacerdoti Sanctiſſimi Corporis Domini Sacramentum ad ægros ferenti, aut cum eodem inde redeunti obviam fit, dum vel equo, vel jumento vehitur, ubi primum illum id ferentem viderit, inde ſtatim deſcendat, humique flexis genibus, tandiu in adoratione permaneat, quoad ille cum Sacramento tranſierit. At vero omnis Sacerdos, ſive Clericus, ſive Laicus quicumque eidem Sanctiſſimo Sacramento ob viam fiet, domum uſque ejus, cui, miniſtrandum eſt, & ad Eccleſiam quoque, quo reditur, pia veneratione proſequi, & comitari omnino ſtudeat, niſi neceſſitate, cauſave urgenti vehementer impediatur. Id omne ut cunctis Fideles ſtudioſe religioſeque præſtent, illos unuſquiſque Parochus quam ſæpiſſime, ac diligentiſſime commoneſaciat.*

(a) In actis Eccleſ. Mediolan. lib. 2. pag. 180. editionis Lugdunen.

Alphonſus, & Joannes primus Hiſpaniarum Reges Legem promulgarunt, quæ in latinum ſermonem reddita hanc continet ſententiam: *Decernimus, ut Nos, hæres Regni Princeps, aliique Liberi noſtri, quoties in via Sanctiſſimum Corporis Chriſti Sacramentum occurret, ad Templum, ex quo delatum fuerit, omnino proſequamur, fixiſque humi genibus, donec Sacerdos tranſierit, debitum Religionis cultum exhibeamus; a quo nec lutum, nec ullæ aliæ ſordes excuſare poſſint. Qui hoc decretum violaverit ſexcentis, ut ajunt, Maravedis pœnas dare mandamus, quorum binæ partes Clericis tribui debeant; tertia vero Judici, qui pœnas exegerit.* Nos certam iis, qui deliquerint, pœnam non conſtituimus, ſed illam pro voluntate noſtra juxta criminis rationem expoſcemus, ſine ullo tamen detrimento aliorum Magiſtratuum, qui in hac re poſſint eaſdem pœnas repetere.

Confidimus tamen nullum fore tempus, quo ad coercendos irreligioſos homines impelli debeamus; ſed univerſi pie ſancteque omnibus, quæ præcepta ſunt, omnino ſatisfacient, memoria repetentes a Sacro Tridentino Concilio Chriſtum Unigenitum Dei Filium *Cultu Latriæ etiam externo* in Sacris Myſteriis adorandum, tanquam Fidei Dogma fuiſſe ſancitum. (b) Perpendant etiam externas haſce cultus ſignificationes eſſe teſtimonia quædam, quibus Jeſum Chriſtum in Sacramento revera confitemur. Hinc etiam a Theologis contra Novatores pro vera Salvatoris præſentia aſſerenda, firmiſſima argumenta ducuntur. Cum vero nefarii homines in vulgus diſſeminarent hujuſmodi cultum recentioribus ſolum temporibus inter Fideles excitatum eſſe, hinc propoſitis ex omni vetuſtate exemplis, ac teſtimoniis ab ipſis Eccleſiæ principiis rejecti penitus fuerunt. Inſuper cogitent ſinguli in Sacra Euchariſtia eum ipſum contineri, de quo cœleſtis Genitor, cum in Orbem terræ ipſum demitteret, ſic ait, *Adorate eum omnes Angeli ejus.* (c) Quod etiam S. Paulus retulit, cum ad Hæbreos ſcriberet: *Et cum iterum introduxit Unigenitum in Orbem terræ, dicit: & adorent eum omnes Angeli Dei.* (d) Cogitent etiam Magos ipſi Domino maxima, quæ poterant, Religionis ſigna dediſſe (e): *Videntes autem Stellam gaviſi ſunt gaudio magno valde, & intrantes Domum invenerunt Puerum cum Maria Matre ejus, & procidentes adoraverunt eum.* Poſtremo in mentem adducant ab Apoſtolis in Gallilæa ſummo cultu adoratum fuiſſe, cum de ſepulchro in vitam fuit revocatus. Sicut S. Matthæi teſtimonio accepimus: *& videntes eum adoraverunt.*

(b) Seſſ. 25. Can. 6.

(c) Pſal. 96.

(d) Ad Hæbr. c. 1.

(e) Matth. cap. 2.

INSTITUTIO VI.

De Sacra Viſitatione, & Confirmatione in ſingulis Urbis Parochiis peragenda; quoſnam dies huic Sacramento conferendo mos majorum attribuerit. De variis hujus Sacramenti nominibus. Quandonam a Chriſto Domino fuerit inſtitutum; de Donis, quæ ab ipſo in nos dimanant. Qua animi innocentia, & corporis modeſtia ſuſcipiendum ſit; An Dei præcepto ad illud teneamur, & quoniam tempore hoc præceptum fideles obſtringat. Qua ratione priſcis temporibus per majores noſtros idem Sacramentum conferretur.

VI. POſtquam officiis perfuncti ſumus, quæ recens Epiſcopus accipere, & viciſſim perſolvere conſuevit, illud primum in mentem venit, ut univerſam Diœceſim inviſeremus. Itaque munus ab hac noſtra Civitate auſpicati ſumus, ex qua tamen quindecim menſium ſpatio, poſtquam in hanc Sedem pervenimus, quinquies profecti, Diœceſim percurrimus, & loca magis ab Urbe disjuncta, ubi Confirmationis Sacramentum miniſtravimus, & juvantibus plurimum adminiſtris, quos Nobiſcum eduximus, omnem operam, ſtudiumque pro noſtrarum virium tenuitate, iis omnibus libenter impendimus, quæ pro divini cultus amplitudine, eorumque ſalute, qui Nobis commendati ſunt, neceſſaria videbantur. Sed cum Diœceſis latiſſimis terminis concludatur, cujus magna pars in aſperrimis montibus ſita eſt, altera planitiem obtinet, poſtrema (quod gravius eſt) etiam inter aquas verſatur, quæ fædiſſima alluvie florentiſſimum agrum plurimis jam locis operuerunt (quæ ſane calamitas pro criminibus expiandis Nobis immittitur) eam ob cauſam (ne perluſtrata primum Diœceſi nimis tarde ad Urbem rediremus) ineunte Novembri Urbanas Parochias inviſere conſtituimus, totumque hyemis, & veris quoque tempus inſumere, donec rem integre perficiamus. Sed ut copioſi fructus inde proveniant, nullaque perturbatione impediantur, ſingulos Parochos ante quindecim dies admonebimus, quo potiſſimum tempore eorum Eccleſias inviſemus, ut præſto ſint omnia, quæ neceſſario requiruntur. Feſtos dies pro re gerenda præſertim decernimus. Nam ſicut eo tempore Chriſti doctrina, atque præcepta in Eccleſiis explicanda ſunt, non ſine incommodo, ac difficultate pueri, ac puellæ pro feſtis diebus convenirent. Hæc autem ratio, ac methodus conſtanter ſervabitur: mane ad Parochiam, de qua tunc agetur, una cum noſtris adminiſtris ſtatuta hora accedemus. Poſtquam de more in limine occurrerit Parochus, & conſueta officia perſoluta fuerint, divina Myſteria adorabimus, & recitatis pro Defunctorum expiatione precibus, indulgentiam de more promulgabimus: ſacro deinde peracto, initium, atque operam iis tantummodo confirmandis dabimus, qui illi Parochiæ adſcribuntur. Nam finem, quem Nobis unice propoſuimus, cum hujus Sacramenti adminiſtrationem in ſingulas Parochias diviſimus, minime attingeremus, niſi confuſio, quæ hominum multitudinem, & concurſum neceſſario ſequitur, de medio auferretur. Poſt hæc reliqua omnia, quæ ad Sac. Viſitationem pertinent, conficiemus, & plerumque (licet breviores dies effluant) in eadem Eccleſia pueros Chriſtiana doctrina imbuendos ad conſuetum uſque tempus opperiemur. Severe tamen Parocho, aliiſque omnibus mandamus, ut nihil, ne cyathum quidem frigidæ, cuilibet ex comitatu noſtro, neque Nobis ipſis ſuppeditent. Tum quia curabimus diligenter, ut quæ neceſſaria ſunt,

com-

commode afferantur, tum quia, cum Romæ varii pro Sede Apostolica muneribus fungeremur, plurimum institimus, ut ea Decreta omnino servarentur, quibus nihil pecuniæ, vel etiam alimenti dono accipiendum præcipitur, quo tempore Sacra Visitatio in aliqua Civitate peragitur. Qua de re non mediocriter obnoxii culpæ videremur, si quæ aliis observanda magnopere contendimus, ea Nos ipsi parvi duceremus.

Ex vetustissimis Rituum Libris deprehendimus diebus Festis Paschatis, ac Pentecostes Confirmationem impertiri consuevisse. Nam cum illis potissimum temporibus Baptismus conferretur, ad quem rite suscipiendum Catechumeni instruebantur, rationi consentaneum erat, ut Confirmatio, quæ statim post Baptismum ministrari solebat, iis pariter diebus, quo supra memoravimus, traderetur. Ita scriptum invenimus in sexto Concilio, quod fuit Parisiis celebratum; *Sicut autem duobus temporibus, Paschæ videlicet, & Pentecostes Baptismus, ita etiam traditio Sancti Spiritus per impositionem manuum Fidelibus tradatur.* (a) Sic etiam refert P. Mabilonius in illis Commentariis, quos de *Ordine Romano* conscripsit (b), ubi ritum accurate complectitur, quo statim post Baptismum Fideles confirmabatur. Cum deinde Ecclesiæ disciplina immutata esset, & propter eorum multitudinem, qui Christianam Fidem amplectebantur, inducta fuisset consuetudo, ut quotidie, si opus foret, salutari lavacro expiarentur; cum justis pariter de causis Baptismum alio tempore, ac Confirmationem conferre Occidentis Ecclesia in morem accipisset; inde factum est, ut pro confirmandis Fidelibus penes Episcopos facultas deligendi temporis relinqueretur. Illud vero aptissime convenire semper judicatum fuit, cum Sacra Visitatio indicitur, quod Nos maxime probantes, Confirmationis Sacramentum, ea ratione, & tempore, quod supra diximus, tradendum instituimus. In hanc sane opinionem S. Hieronymi auctoritate adducti sumus, qui in Dialogo contra Luciferianos hujusce consuetudinis clarum affert testimonium: *Ecclesiarum esse consuetudinem, ut ad eos, qui longe in minoribus Urbibus, per Presbyteros, & Diaconos baptizati sunt, Episcopus ad invocationem Sancti Spiritus manum impositurus excurrat.* Insuper Sac. Leges Episcopos admonent, ne, prævio saltem brevi sermone, Fideles hortari prætermittant, ut cum Sacramento fructum pariter consequantur. Sed cum quinquaginta quatuor in hac Urbe Parochiæ numerentur, & cum de rebus ad hoc Sacramentum necessariis breviter agendum tantummodo sit, eandem perpetuo sententiam usurpare cogeremur. Aliter sane eveniret, si Theologorum more de uberrima Confirmationis materia esset differendum. Plura enim Commentaria, quæ Parochias etiam numero superarent, facile confici possent, si Confirmationem ad juris Pontificii Leges, vel Scholasticæ, & Moralis Theologiæ disputationem revocaremus. Itaque, ut hujusmodi incommodo, ac molestia vindicemur, nostroque munere commodius fungamur, hanc generalem Institutionem evulgavimus, sperantes fore, ut quæ in ipsam congessimus, Parochorum voce, ac doctrina copiosius declarentur, puerique ad hoc Sacramentum accedentes, ita imbuantur, ut ipsius dignitatem, ac fructus plane intelligant; ne forte ipsorum culpa eveniat, quod Paulo contigisse legimus. Nam cum a Fidelibus Ephesi quæsiisset, an Spiritus Sanctus de Cœlo immissus in illos descendisset, *Illi responderunt ad eum: Sed neque, si Spiritus Sanctus est, audivimus* (c).

Reges igitur, de qua agendum suscipimus, variis nominibus nuncupatur, videlicet manuum *impositio*, ob rationem, qua ab Episcopo confertur; *Chrisma* ob materiem, ex qua conficitur; *Confirmatio* ob effectum, qui in animas derivatur. Sed magis usitato vocabulo Chrisma: quam loquendi consuetudinem Populo magis notam, & communem Nos etiam retinebimus. Sacramentum esse minime dubitandum est; & siquis aliter sentire audeat, a Tridentino Concilio diris devovetur: *si quis dixerit Confirmationem Baptizatorum otiosam Cæremoniam esse, & non potius verum, & proprium Sacramentum, aut olim nihil aliud fuisse, quam Catheches im quandam, qua adolescentiæ proximi fidei suæ rationem coram Ecclesia exponebant, anathema sit* (d). Anceps vero, incertusque hujus veritatis esse non potest, qui historiam perpenderit, quæ in Actis Apostolorum commendatur (e): *Cum audissent Apostoli, qui erant Hierosolymis, quia recepisset Samaria Verbum Dei, miserunt ad eos Petrum, & Joannem, qui, cum venissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum Sanctum, nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erat in Nomine Domini Jesu. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum Sanctum.*

Quatuor ad constituendum novæ Legis Sacramentum conditiones necessario requiruntur: quarum prima, ut signum sit nostris sensibus subjectum; alteram, ut a Christo Domino institutum fuerit; tertia, ut vim, ac facultatem conferendæ spiritualis gratiæ contineat; quarta denique, ut cum Religione Christiana perpetuo conjungatur. Manuum impositio, necnon & oratio signa profecto sunt, quæ sensu percipiuntur: Quod autem Christus Dominus hujus Sacramenti auctor extiterit, in dubium revocari non potest, cum reipsa, & Apostolorum exemplo confirmetur. Siquidem id, quod Sac. Literæ testantur, nunquam in Ecclesiam inducere ausi fuissent, ipsique velut hæreditatem relinquere, ut ex Tertulliano accepimus, *Ecclesiæ ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo accepit* (f). Illud etiam certum est spiritualem gratiam hoc Sacramento comparari, ut in Actis Apostolorum, quæ supra memoravimus, satis apparet. Legimus enim illos, qui in Samaria Baptismate lustrati fuerant, Spiritum Sanctum accepisse, cujus nomine, cum de Sacramentorum effectu sermo est, gratia justificans clare intelligitur. Prostremo satis cognitum, perspectumque est in Ecclesia hoc Sacramentum perpetuo viguisse, quod nunquam intermissa consuetudine, & SS. Patrum auctoritate comprobatur. Quæ cum ita sint, nullus ambigendi locus supereſt, Confirmationi rationem veri Sacramenti aptissime convenire.

Supervacaneum hoc loco ducimus perscrutari, quonam tempore illud Salvator instituerit, vel quibusnam testimoniis perpetuus ipsius usus in Ecclesia potissimum ostendatur. Nobis satis erit innuere Christo Domino eam potestatem, quæ *Excellentiæ* dicitur, traditam fuisse, cui Sacramentorum Institutio tribuitur. Ipse quidem res ipsas, quæ sensibus nostris subjiciuntur, in tantam virtutem, ac dignitatem efferre solus poterat, ut justificantem gratiam in Nobis producerent. Itaque eam disputationem Theologis relinquimus, utrum id Sacramentum tunc primo induxerint, cum Sanctissimas manus super Puerorum capita imposuit (g); utrum etiam illud constituerit non quidem administrando, sed facta solum Apostolis promissione, ut ex S. Joanne deprehenditur, *si non abiero, Paraclitus non veniet ad vos; si autem abiero, mittam eum ad vos.* Denique utrum in ultima Cœna id evenerit; vel cum Apostolis inquit, *Accipite Spiritum Sanctum*; an vero die Pentecos-

(a) Can. 33.

(b) Num. 35. tom. 2. Musæi Italici.

(c) Act. Apost. c. 19.

(d) Sess. 7. Can. 1.

(e) Act. Apost. c. 8.

(f) Lib. de Præscrip. c. 21.

(g) Matth. c. 19.

tecoſtes, cum Spiritu Sancto cœlitus demiſſo confirmati fuerunt; an poſtquam a mortuis excitatus, quadraginta dierum ſpatio cum ipſis verſatus fuit, & plurimos de regno Dei (*a*), hoc eſt de ſtatuenda, regendaque Eccleſia, ſermones habuit, ob quam cauſam S. Leo Magnus ita ſcriptum reliquit (*b*), *Hi dies, qui inter Reſurrectionem Domini, aſcenſionem que fluxerunt, non otioſe tranſiere, ſed magna in eis confirmata Sacramenta, magna ſunt revelata Myſteria.* Congerant igitur ſapientes Theologi omnia vetuſtatis teſtimonia, ut Sac. Confirmationis uſum a primis Eccleſiæ ſæculis ad Nos uſque perenni ſucceſſione derivatum oſtendant; nos ſalva, & integra aliorum Scriptorum laude, qui egregios in hac re labores ſuſceperunt, Carolum Witaſſium (*c*) merito proponimus, qui ſingularem ſupra cæteros gloriam ſibi comparavit. Ipſe quidem nullum ex Conciliis, vel Sanctis Patribus monumentum prætermiſit, ut aperte demonſtraret, quod revera affecutus eſt, perpetuam ſemper fuiſſe Confirmationis adminiſtrandæ Eccleſia conſuetudinem.

(*a*) In Act. Ap. c. 1.

(*b*) In Serm. 1. de Aſcenſ. Domini.

(*c*) Lib. 3. de Sacram. Confir.

Itaque cum Confirmatio Sacramentum vere ſit, quod gignit gratiam, aliquid de illa dicendum ſupereſt, quam duplicem fuiſſe in iis, qui Confirmationem rite acciperent, ab initio Eccleſiæ Sac. Literæ commemorant; videlicet aliam, quæ ſanctificat animam, & aliam inſuper edendi miracula, ut in Actis Apoſtolorum deſcribitur (*d*): *His auditis baptizati ſunt in nomine Domini Jeſu, &, cum impoſuiſſet illis manus Paulus, venit Spiritus Sanctus ſuper eos, & loquebantur Linguis, & prophetabant.*

(*d*) Act. Apoſt. c. 19.

Hinc Novatores, ac præſertim impius Dallæus, hoc Sacramentum de medio tollunt, cum nulla miracula ab iis patrari videant, qui rite ab Epiſcopo confirmantur. Neque perpendunt, non omnes initio naſcentis Eccleſiæ, qui Sacro Chriſmate delibuti eſſent, ſimul cum gratia ſanctificante, efficiendi etiam portenta virtutem ſuſcepiſſe: *Numquid omnes Apoſtoli*, inquit S. Paulus, *numquid omnes Prophetæ. numquid omnes virtutes, numquid omnes gratiam habent curationum, numquid omnes Linguis loquuntur, numquid omnes interpretantur?* Plurimos ſane hac admirabili virtute, ſingularique beneficio eam ob cauſam Deus cumulavit, ut Chriſtianam Religionem in ſuo exordio confirmaret, noviſque, & inuſitatis prodigiis lucem, ac dignitatem conferret. Hinc tamen non ſequitur, quod ſimul cum hac virtute gratia pariter ſanctificans non conjungeretur, vel qui hoc tempore miracula non efficiat, gratia ſanctificante deſtituatur. Præclare id S. Auguſtinus advertit (*e*), *Neque enim temporalibus, & ſenſibilibus miraculis atteſtantibus, per manus impoſitionem modo datur Spiritus Sanctus, ſicut antea dabatur ad commendationem rudis Fidei, & Eccleſiæ primordia dilatanda. Quis enim nunc hoc expectat, ut ii, quibus manus ad accipiendum Spiritum Sanctum imponitur, repente incipiant linguis loqui? Sed inviſibiliter, & latenter intelligitur præter vinculum pacis eorum cordibus Divina charitas inſpirari.*

(*e*) Lib. 3. de Bapt. c. 16.

Ex iis ſatis conſtat gratiam ſanctificantem, etiam non tradita pro efficiendis miraculis virtute, ex Confirmatione comparari, quæ ſane cum inter *Vivorum* Sacramenta adnumeretur, eos, qui confirmandi ſunt, aut Baptiſmatis innocentiam ſervare, aut peccata, quæ admiſerunt, Pœnitentiæ Sacramento expiare oportet, ut primam gratiam adipiſcantur. Tunc illam Confirmatio non modo corroborat, ſed etiam auget, novaſque excitat vires, quibus hoſtium impetus, ac tela frangantur: *Spiritus Sanctus in fonte Baptiſmi plenitudinem tribuit ad innocentiam, in Confirmatione augmentum præſtat ad gratiam. In Baptiſmo regeneramur ad Vitam, poſt Baptiſmum confirmamur ad pugnam; In Baptiſmo abluimur, poſt Baptiſmum roboramur.* (*f*) Idem ſcripſit Innocentius III. *Per frontis Chriſmationem manus impoſitio deſignatur, quæ alio nomine dicitur Confirmatio, quia per eam Spiritus Sanctus ad augmentum datur, & robur.* (*g*) Siquidem cum rationis uſu perfruimur, duobus potiſſimum modis bellum Nobis indicitur. Hinc enim ſecundæ fortunæ, ambitionis; voluptatiſque illecebris magnopere incitamur; inde vero adverſis caſibus, ut ait S. Thomas, (*h*) maxime permovemur. Quare cum Deus Optimus Maximus homines in hac miſera conditione poſitos ſuo præſidio deſtitui non pateretur, poſtquam in Baptiſmo gratiam contulit, novam etiam Sacramento Confirmationis adjunxit, quæ tenuitatem noſtram ſublevaret in eo certamine, quod adulta jam ætate ad extremam uſque ſenectutem nobis impendet: *Ergo Spiritus Sanctus* (inquit S. Eucherius Lugdunenſis), *qui ſuper aquas Baptiſmi ſalutifero deſcendit illapſu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in Confirmatione augmentum præſtat ad gratiam, & quia in hoc mundo tota ætate victuris inter inviſibiles hoſtes, & pericula gradiendum eſt, in Baptiſmo regeneramur ad vitam, poſt Baptiſmum confirmamur ad pugnam, in Baptiſmo abluimur, poſt Baptiſmum roboramur* (*i*). Inſuper, ſicut in Baptiſmo Character imprimitur, quo Fideles ab Infidelibus diſtinguuntur, & ob eam cauſam iterari non poteſt, idem de Confirmatione dicendum eſt. Nam cum nihil aliud ſit Character, quam poteſtas ſpiritualis ad quaſdam Sacras actiones conſtituta, cumque, ſicut naturali in vita, ita pariter in ſpirituali aliæ pueris recenter genitis, aliæ vero hominibus maturæ jam ætatis actiones diverſæ conveniant, hinc ſequitur, ut alius Character poſt Baptiſmum etiam Confirmatione imprimatur, & ejuſdem Sacramenti iteratio omnino denegetur: *De homine* (ita Gregorius II.) *qui a Pontifice confirmatus fuit, denuo illi talis reiteratio prohibenda eſt* (*k*). Quibus ſane verbis aptiſſime congruit Tridentinum Concilium (*l*). Tandem, uti S. Thomas declarat (*m*), etſi Confirmatio Fideles ab Infidelibus minime ſecernat, eos tamen, qui in perfectione Chriſtiana magis profecerint, & eos, qui curſum tantummodo incœperint, ſatisſuperque diſtinguit: *Et ideo Character Confirmationis eſt ſignum diſtinctivum non Infidelium a Fidelibus, ſed ſpiritualiter provectorum ab his, quibus dicitur, ſicut modo geniti Infantes, rationabile ſine dolo lac concupiſcite, ut in eo creſcatis in ſalutem.*

(*f*) Can. de Conſecr. diſtin. 5.

(*g*) Cap. cum veniſſent &c. de Sac. Unctione.

(*h*) In Epiſt. S. Joann. c. 5.

(*i*) In homil. Pentecoſt. ut habetur in Biblioth. Patrum lib. 6.

(*k*) Epiſt. 13. ad Bonifac. lib. 6 Concilior.

(*l*) Seſſ. 7. Can. 9.

(*m*) Par. 3. quæſt. 72. art. 5.

Ex iis omnibus, quæ ſuperius dicta ſunt, luculenter apparet, Confirmationem maximo ſtudio, paratoque diligenter animo ſuſcipiendam, ut hujus Sacramenti Characterem, ſimulque gratiam aſſequamur, quæ nos in bellum validiores efficit, & contra acerrimos hoſtes, qui nobis ad æternam ſalutem intercludere viam contendant, eximiam victoriam pollicetur. Quis tamen id perſuaſum haberet, quod muneris noſtri ratione adducti monere debemus? Siquidem plures invenimus, cum Diœceſim perluſtraremus, qui confirmari prope neglexerint ea potiſſimum de cauſa, quod immortalis vita ſine hoc Sacramento poſſit comparari; quæ ſententia, licet falſa non ſit, tamen illa peſſime utuntur. Hinc nonnulli ſæpius abſque ulla modeſtia ad Confirmationem acceſſerunt, animique interiorem habitum ab externis ſignificationibus ita deprehendimus, ut ipſos aliquando præterire, vel graviter objurgare, & etiam, quod ægerrime fatemur, animo commoveri non ſemel coacti fuerimus.

Ita-

Itaque, si contra hanc opinionem differendum esset, latissimus ad excurrendum campus pateret. Nam proferri in medium possent disputationes, quas Anno 1630. inter Theologos Parisiensis Facultatis, Doctoresque ex Anglia Catholicos fuisse accepimus a commentitio Petro Aurelio, qui Cleri Gallici jussu ipsarum initium, progressus, & exitum Parisiis Anno 1646. posteritati demandavit. Sed quoniam hæc uberrima materies pro dissertatione, a qua nunc alieni sumus, potius conferret, commodiorem viam ingrediemur, ut Populum de his clare admoneamus, quæ ad Confirmationem minime negligendam accendere valeant, eumque magnopere stimulent ad eos fructus appetendos, qui in hoc Sacramento continentur.

Cum igitur Confirmatio, ut diximus, *virorum* Sacramentum nuncupetur, & ideo primam gratiam minime producat, omnino sequitur, ut necessaria *necessitate medii* non sit, ac sine ipsa sempiterna felicitas possit obtineri. Sed certum est, adulta jam ætate homines vel *in re*, vel saltem *in voto* debere *necessitate præcepti* confirmari, quod etiam inter Dei præcepta numeratur; aut quum bellum a Tyrannis contra Fideles infertur, vel cum Dæmonis fraude de Religione anxii, sollicitique graviter jactamus, vel tandem cum in ultimum vitæ discrimen adducimur. Tunc autem Ecclesiæ præceptum dicitur, cum quis rationis usu præditus, si Episcopus hujus Sacramenti minister præsto sit, nulla legitima causa ad illud suscipiendum impediatur. Ita ferme universi Theologi sentiunt, & qui sapientiæ laude magis commendantur, eos gravi labe inquinari testantur, qui ob contemptum, vel oscitantem socordiam animam istius Sacramenti gratia munire prætermittant. Eandem culpam Parochis, Parentibus, Dominis, ac Tutoribus inesse certum est, qui sibi subjectos non vehementer exstimulent, ut hoc Sacramento, cum fert occasio, confirmentur. Præclarus Hugo a S. Victore illud scriptum reliquit (*a*): *Propterea timendum est iis, qui per negligentiam amittunt Episcopi præsentiam, & non suscipiunt manus impositionem, ideſt Confirmationem, ne forte propterea damnentur, quia festinare debuerant, dum potuerunt.* Cujus rei eandem causam adjungit, quam supra nos etiam non semel memoravimus: *Quid prodest, si a lapsu erigeris, nisi etiam ad standum confirmeris?* Angelicus Doctor (*b*) tradit omnia Sacramenta ad comparandam animæ salutem esse necessaria, ita tamen ut aliqua omnino requirantur, sine quibus salvi esse nullo modo possimus; alia vero ita necessaria sint, ut sine ipsis ad salutem quis valeat pervenire. Hinc, postquam hæc inter Sacramenta Confirmationem retulit, iis verbis utitur: *Et hoc modo Confirmatio est de necessitate salutis, quamvis sine ea possit esse salvus, dum tamen non prætermittatur ex contemptu Sacramenti.* Sanctus etiam Bonaventura (*c*) de hac re in hunc modum scripsit: *Dicendum, quod est necessitas simpliciter, & necessitas conditionata; simpliciter non est gratia Confirmationis necessaria, sed necessaria ex conditione, scilicet pugnanti, & vincere volenti, sicut comedere necessarium est vivere volenti.* Et postquam sententiam suam plane comprobavit, hæc superaddit: *Ex institutione ergo Ecclesiæ est, quod nullus ab hoc Sacramento excipitur, sed omnes suscipere debent, ut sint strenui pugnatores, & ideo, si quis, cum habet locum, & tempus, & opportunitatem, negligendo contemnit, periculo se exponit.* Terrere summopere debet Novati exemplum, (*d*) qui, ut refert Eusebius, suscepto Baptismi lavacro, dum in firma valetudine teneretur, postea in sanitatem restitutus, confirmari neglexit: ob quam causam, ut asserit Cornelius Pontifex, mortis timore perculsus Fidem turpiter deseruit, & societatem cum schismaticis inivit: *Verum morbo tandem relapsus, neque cætera, quibus Baptismum secundum Ecclesiæ Canonem imbui oportuerat, acquisivit, neque Domini sigillo ab Episcopo obsignatus fuit. Quo quidem neutiquam potius, quomodo, quæso, Spirit. Sanct. adeptus est? Iste persecutionis tempore metu debilitatus, & nimia vitæ cupiditate adductus se Presbyt. esse negavit &c.*

Eandem de Novato opinionem habuisset Cornelius, si ille ad Confirmationem imparatus accessisset. Tunc enim Character, non autem gratia suscipitur, quam sane, qui percipere cupiunt, piis sanctisque operibus, & orationis studio se prius exerceant oportet, ut Apostolorum exemplo docemur, cum Spiritum Sanctum essent proxime accepturi (*e*): *Erant enim perseverantes in Oratione.* Qua de re S. Carolus Borromæus his verbis Fideles ad Sacramentum Confirmationis instruit (*f*): *Atque in primis frequentiori, & ardentiori Religiosæ Orationis studio devote sese exerceant, exemplo Sanctorum Apostolorum; qui dum expectarent Spiritum Sanctum, perseverantes erant in Oratione, & jejunio.* Insuper decernit, ut quibus per ætatem liceat, peccata prius confiteantur, quam ab Episcopo confirmentur; quod multo antea in sanctionibus Odonis Episcopi Parisiensis fuit constitutum (*g*): *Si confirmandus adultus fuerit, confiteatur prius, & postea confirmetur.* Idem ab Anglicano Episcopo sæculo XIII. cautum fuit, cujus Decreta Spelmannus impressit (*h*): *Quod, si adultus fuerit Confirmandus, monendus per Sacerdotem loci, ut prius confiteatur.* Hæc sententia plurimis aliis legibus comprobatur, quas Martenes ab omni antiquitate collegit (*i*). Illud etiam summopere expetit S. Carolus Borromæus, ut qui Sacram Eucharistiam percipiunt, postquam animum expurgaverint, & confirmati fuerint, divinis pariter mysteriis reficiantur: *Hoc vero diligenter curabit Parochus, ut de peccatis confiteantur, confessique ad Sacramentum Confirmationis accedant, tum Confirmati sacram Communionem sumant.* Quam necessarium sit Pœnitentiæ Sacramentum satis re ipsa declaratur. Cum enim peccatum, & gratia simul esse nequeant, si quis forte turpi labe inquinatus ad Confirmationem accederet, charactere, non vero gratia præditus abiret, animæque novam, & gravissimam maculam inureret, ut fidem facit S. Antoninus (*k*): *Qui renunciat gratiæ Baptismali, quod fit per mortale commissum, postea accedens ad Confirmationem cum eo, non confirmaretur in gratia, nec augeretur sibi gratia, immo mortaliter peccaret, & magis debilitaretur in anima; quamvis Characterem reciperet indelebilem, & hoc, nisi restitueretur prius gratia amissa, quod non fit, nisi per Pœnitentiam.*

Sed jam ad externa Religionis signa, quæ hoc Sacramentum maxime decent, oratio convertatur. Vehementer optamus, ut præter totius Corporis modestiam, jejuni Confirmationem universi suspiciant; ideoque mane illam administrari semper curabimus. Nam ad XII. usque sæculum hunc morem constanter Ecclesia retinuit, quod Magistri sententiarum testimonio clare demostratur. Post illud tempus, ut ait S. Thomas (*l*), hoc jejunium paulatim desuevit: sed cum ex Canone, *Ut jejuni*, & ex alio, *Ut Episcopi*, (*m*) quos sedulo Cardinalis Bellarminus expendit (*n*), satis intelligatur, decere maxime, ut Episcopus conferens hoc Sacramentum, & Fideles, quibus confertur, jejunium observent; cum etiam in Pontificali Romano habeatur, *Confirmandi deberent esse jejuni*; hinc proculdubio Nos præclarum consilium sequemur, aliisque plurimum illud commendamus. Veteri quoque disciplina pueris statim post Baptismum Confirmatio tradeba-

(*a*) De Sacramen. lib. 2. p. 7. c. 3.

(*b*) Part. 3 qu. 72. art. 11. ad tertium.

(*c*) In 4 sentent. dist. 8. art. 3. quæst. 2.

(*d*) Euseb. lib. 6. cap. 35.

(*e*) Act. Apostol. cap. 1.

(*f*) Par. 4. Act. Eccles. Mediol.

(*g*) Cap. 4.

(*h*) Lib. 2. Concil. Anglicor.

(*i*) Lib. 1. cap. 2. art. 2. n. 2. de antiquis Ecclesiæ Ritibus.

(*k*) Par. 3. tit. 14. c. 13. §. 1.

(*l*) Part. 3. qu. 73. art. 12. ad secundum.

(*m*) De Consecra. dist. 5.

(*n*) Lib. 3. Controvers. lib. 2. cap. 13. in fin.

batur; sed cum honestis de causis hac immutata consuetudine mos obtinuerit, ut Confirmandi rationis usum attingerent, nisi forte gravi morbo detenti, de vita dimicarent; ideo, ne ab hujus Bononiensis Ecclesiæ, & Romani Catechismi institutis recedamus, illud palam monemus, neminem a Nobis Confirmandum, qui septimum ætatis annum non excesserit. Mandamus insuper Parochis, ut ægrotos Nobis denuncient, qui in lethali periculo versantur, ne sine Confirmatione vitam absolvant, sicut etiam præcepit S. Carolus (*a*): *Ægrotos præterea nondum Confirmatos designabit, eosque Archiepiscopo denunciabit, ut ne ingravescente morbo sine Sacramento decedant.* Idem de Pueris periculoso morbo laborantibus intelligendum est, cum Sancti Thomæ doctrina, & auctoritate certi simus (*b*), quod *etiam Pueri confirmati decedentes, majorem gloriam consequuntur, sicut & hi majorem obtinent gratiam.* Nos autem nullo impedimento retardabimur, ne Infirmos domi invisamus, ipsosque in eo discrimine Sacramenti hujus virtute confirmemus.

(*a*) Loco su perius allato.

(*b*) Pa. 3. q. 72. art. 2. ad quartum.

Qui vero sani, & incolumes ad Ecclesiam se conferre possunt, eo die, atque hora convenire debent, quæ ipsis a Paracho statuetur; caveatque diligenter Parochus, ut Mares a Fœminis distinctum sejunctumque locum habeant; & cum recentem hominum consuetudinem, ob quam in nocturnis cœtibus, aliisque publicis officiis Fœminæ Viris præferuntur, Ecclesia minime receperit, a Maribus primum Sacramenti administrationem auspicabimur: *Primum* (sicut in quinto Mediolanensi Concilio præscribitur) *Mares in Ecclesia a parte sua, Fœminæ ab altera sint, sicque separatim distincti &c. & quod veteris ritus est, primum Mares, deinde Fœminæ confirmentur.* Intersint eodem tempore Patrini, qui a S. Gregorio in Libro Sacramentorum, & ab Ordine Romano memorantur. Plures etiam sacras sanctiones adducit Gratianus (*c*), & hujus rei causam S. Thomas his verbis complectitur (*d*): *Hoc Sacramentum exhibetur homini ad robur pugnæ spiritualis. Sicut autem aliquis de novo natus indiget Instructore in his, quæ pertinent ad conservationem vitæ, ita illi, qui sumuntur ad pugnam, indigent Eruditoribus, a quibus instruantur de his, quæ pertinent ad modum certaminis.* Qui nondum confirmatus fuerit, Patrini munere fungi nequaquam potest. Parentibus etiam erga liberos id præstare minime permittitur; cum spiritualis affinitas inter Patrinos, & recenter Confirmatos, ipsius Sacramenti virtute, juxta Concilium Tridentinum, (*e*) contrahatur. Volumus insuper, ut Maribus erga Fœmina, & e contrario Fœminis erga Mares Patrini officium persolvere omnino denegetur, quod in Pontificali Romano, & in Concilio Mediolanensi quinto cautum maxime fuit ea de causa, *quod minime hoc per ætatem conveniat.* Observandum quoque præcipimus, quod in eodem Concilio demandatur, *ut genibus flexis, manibus ante pectus junctis, suo quisque ordine pie, & religiose orent, inprimisque ab omni vociferatione, & inani confabulatione caveant, sed silentio sancto utantur.*

(*c*) Tit. de Conf. dist. 4.

(*d*) Pa. 3. q. 72. art. 10.

(*e*) Sess. 24. c. 2. de Ref. Matrim.

Ac primum, cum hoc Sacramentum confert Episcopus, certis precationibus Deum Patrem obtestatur, ut Spiritum Sanctum super eos immittat, qui sint proxime confirmandi; quæ precatio non solum pietatis plena est, sed etiam vetustissima, cum in Sacramentario Sancti Gregorii describatur. Postea confirmandum suo nomine compellat; & si aliquid in ipso, vel parum Christianæ Religioni accommodatum, vel ad risum concitandum prope factum advertat, plurium Conciliorum auctoritate, ac præsertim Mediolanen. decernitur, ut illud Episcopus immutet; qua facultate non semel usi sumus, cum Diœcesim invisentes Confirmationem traderemus. Postquam id perfectum fuerit, Episcopus verba, quæ Sacramenti formam constituunt, pronunciat. Ea verba Innocentius Primus in celebri Epistola ad Decentium Eugubinum Episcopum proferre noluit: *Verba vero, inquit, dicere non possum, ne magis prodere videar, quam ad consultationem respondere.* Severam hoc loco Arcani disciplinam satis ostendit, qua Religionis mysteria tunc temporis silentio tegebantur; sicut Petrus Constant (*f*) diligenter expendit: *Tum* (ut ipsis S. Gregorii verbis utar (*g*)) *Pontifex tincto pollice in Chrismate facit Crucem in fronte unius, similiter per omnes singillatim.* Sed etiam ante Gregorium Tertullianus (*h*) inter Ecclesiæ Sacramenta *signaculum frontium* adnumeravit. Confirmandus itaque Sacro Chrismate in fronte, illustriori scilicet parte Corporis, ungitur, ut Christianum nomen, ac Religionem coram omnibus præferendam moneatur: *Et ideo linitur Confirmatus Chrismate in fronte*, (inquit Sanctus Thomas (*i*)) *ut manifeste demonstret se esse Christianum, sicut & Apostoli post acceptum Spiritum Sanctum se manifestaverunt, quia prius in Cœnaculo latebant.* Signum vero Crucis adhibetur, quo universi Ecclesiæ ritus, ac cæremoniæ perficiuntur, ut asserit Sanctus Augustinus (*k*): *Quod signum, nisi adhibeatur, sive in frontibus credentium, sive ipsi aquæ, ex qua regenerantur, sive oleo, quo Chrismate unguntur, sive Sacrificio, quo aluntur, nihil eorum rite perficitur.* Eugenius quoque Pontifex in Decreto pro instruendis Armenis non frontem modo, sed etiam Crucis signum eodem sermone complectitur (*l*): *Ideo in fronte, ubi verecundiæ sedes est, Confirmandus inungitur, ne Christi nomen confiteri erubescat, & præcipue Crucem ejus, qui Judæis est scandalum, gentibus autem stultitia secundum Apostolum, propter quod signo Crucis signatur.* Tandem pollice tincto in oleo, sive balsamo signum Crucis imprimitur, eoque pacto, dum formam, ac verba pronunciat Episcopus, materiam simul tradit, ex quibus Sacramentum constituitur. Hæc olei balsamique compositio feria sexta Majoris Hebdomadæ solemni Episcopi consecratione conficitur: *Secundum Sacramentum* (inquit Eugenius loco, quem supra diximus) *est confirmatio, cujus materia est Chrisma ex oleo, & balsamo per Episcopum benedicto.* A primis usque sæculis oleo semper usa est Ecclesia, dum Confirmationis Sacramentum conficiebatur. Id vero apertissimis Dionysii Areopagitæ, Theophyli Antiocheni, Tertulliani, ac Cypriani testimoniis satis ostenditur. Quo tempore balsamum oleo permisceri incœperit perscrutari supervacaneum in præsentia ducimus: Satis fit, quod sæculo sexto certissima hujus rei documenta proferantur. Nunc autem Occidentis, & Orientis pariter Ecclesiæ instituto balsamum oleo componitur, ita tamen, ut triginta quinque diversæ Aromatum species, & exigua vini copia a Græcis adjungantur (*m*). Insuper oleum pro hujus Sacramenti materia propositum fuit, quod Sancti Spiritus gratia in ipso potissimum significatur: *Gratia Spiritus Sancti* (ait Sanctus Thomas (*n*)) *in oleo designatur, unde Christus dicitur esse unctus oleo lætitiæ propter plenitudinem Spiritus Sancti, quam habuit, & ideo oleum competit materiæ hujus Sacramenti.* De balsamo vero ita subnectit: *Admiscetur autem balsamum propter fragrantiam odoris, quæ redundat ad alios, unde Apostolus dicit secunda ad Corinthios cap. 2. Christi bonus odor sumus Deo; & licet multa alia sint odorifera, tamen præcipue accipitur balsamum propter hoc, quod habet præcipuum odorem, & quia*

(*f*) In notis pag. 859.

(*g*) In Sacr.

(*h*) Lib. 3. contra Marcionem c. 22.

(*i*) Par. 3. q. 72. art. 9.

(*k*) Tr. 118. in Joann.

(*l*) Lib. 3. Concilior. pag. 536.

(*m*) In Euchologio impresso a Goario.

(*n*) Pa. 3. q. 72. art. 2.

quia etiam incorruptionem præstat. Unde Eccles. 24. *dicitur, quasi balsamum non mixtum odor meus.*

Patrini ex veteri ritu Confirmandum dextra manu tenentes ad Episcopum adducebant, & si ipse adultus esset, pedem super Patrini dextrum pedem imponere debebat, sicut præscribitur in Ordine Romano, ac in Libro Sacramentorum Sancti Gregorii, quem jam toties in medium protulimus. Id vero Religione mysterioque non caret; *Adulti, seu alii majores ponant pedem suum super pedem dextrum Patrini sui* (a). Hunc morem integre servavit Benedictus XIII. cum primum Episcopus, ac deinde Pontifex Maximus Fidelium multitudinem pluries hoc Sacramento confirmavit. Eandem disciplinam tenuit Sanctus Carolus Borromæus, qui Mediolanensi *Concilio* quinto præcepit, ut ante ipsum starent, qui adulta jam ætate ad Confirmationem accederent. Sed cum diuturna experientia cognitum a Nobis sit, vix a Patrinis impetrari posse, ut manum dextram super humerum Confirmandi pariter dextrum constanter teneant; ideo novam hanc consuetudinem libenter amplectimur, ne præsertim in tanta hominum multitudine turbæ excitentur.

(a) Pontif. Rom.

Ultimo Episcopus leniter genas Confirmando percutit, ac deinde pacem impertit, & postquam Patrinus ipsi candida fascia frontem obduxit, Episcopus solemni benedictione rem perficit, concioneque dimittit. Qui de Sacris rebus erudita posteris commentaria reliquerunt, suspensi dubiique sunt quonam tempore consuetudo cædendi leviter in maxilla Confirmatum inducta fuerit: *Postquam Episcopus* (ait Martenes) *formam pronunciavit, percutit leniter Confirmati maxillam, apud veteres Scriptores, aut Rituales mentionem vidi, nec ullum Durando Mimatensi Episcopo antiquiorem, qui de illo loqueretur, Authorem reperi* (b). Causam tamen hujusce rei in Concilio Senonensi coacto anno 1524. hanc fuisse accepimus: *Ut ea percussione Infantes memoriam habeant se fuisse confirmatos, ne iterum confirmentur*. Sed alia, ac præstantior in Libro Cathechismi Romani memoratur: *Ut meminerit Confirmatus se tamquam athletam paratum esse oportere ad omnia adversa invicto animo pro Christi nomine ferenda*. Inficiari quidem nemo potest precationis, pacis, fasciæque, quam modo diximus, morem ab omni antiquitate religiose servatum fuisse. Certum pariter est hanc fasciam ideo fronti circumductam, ne sacrum Chrisma in genas Confirmati defluereat, & simul, ut Spiritus Sancti gratiam omni cura diligentiaque retinendam intelligeret. Septem dierum spatio fasciam fronti circumligatam olim præseferebant (c), nec verbis satis explicari possunt sanctissima pietatis opera, quibus recenter Confirmati per septem dies exerceantur (d). Sed cum virtus in Fidelium animis remissa in dies langueſcat, nec jam proponi possint ea, quæ primis Fidei Sectatoribus facillima, ac jucunda videbantur; ideo præcipimus, ut saltem quo die Sacramentum acceperint, fasciam nunquam deponant. Confidimus pariter fore, ut illum diem honeste sancteque transigant. Hæc omnia pro nostrarum virium infirmitate diximus, ut in animas Fidelium uberrimi fructus, & perpetua salus derivetur. Sed priusquam finem imponamus, iterum Parochos studio, quo possumus maximo, hortamur, ut pro eorum sapientia, ac virtute, cum Populum de more instituunt, universa illa, quæ nos simul inculte congessimus, clarius, ac diligentius declarent. Insuper addant, quæ pro hujus Sacramenti dignitate, vel utilitate explicanda magis opportuna judicabunt, & quæ Nos fortasse ob ingenii nostri tenuitatem facile prætermisimus.

(b) De antiquis Ritibus lib. 1. cap. 2 artic. 3. num. 13.

(c) In ordine Rom. tit. de observanda unctione Chrismatis. De Divinis Offic. cap. de Sabbatho. in Albis

(d) In auctoribus Ritual tom. 10. Bibliot. Patrum.

INSTITUTIO VII.

De conferendis Parochiarum Ecclesiis. Quodnam sit judicium Sacrorum Canonum super hac re. De variis corruptelis, quæ inductæ fuerant, quave ratione Sacra Concilii Congregatio remedium illis attulerit: quibus meritis, præter doctrinam, præditi esse debeant, qui ad examen se cum aliis offerunt, ut Parochiales ejusmodi obtineant. Quæ partes sint Laicorum, cum aliquem ad eas Ecclesias nominant, quæ ad ipsos jure pertinent.

VII. Sacra Tridentina Synodus juxta vetustiores Canones, (e) in quibus præcipitur, ut illi, *Qui majoribus & studiis juvatur, & meritis*, Ecclesiæ Parochiales gubernandæ tribuantur, Lateranensi Concilio sub Alexandro III. (f) pariter inhærens, ubi is Parochus eligendus statuitur, *Quem Ecclesiæ magis utilem, & idoneum reputarent*, optimam consuetudinem induxit, ut, cum Parochialis Ecclesiæ vocatio contingeret, publicum examen indiceretur; curamque animarum illi conferendam voluit, qui moribus, ætate, doctrina, prudentia, aliisque rebus ad eam Ecclesiam regendam opportunis, ac necessariis, reliquos omnes superaret (g). Sanctissimus vero Pontifex Pius V. ex præclarissimis ejusdem Concilii sanctionibus permittit (h), ut, si quis per injuriam ab accipienda Ecclesiæ illius procuratione se depulsum existimet, causam ad Metropolitanum, vel etiam ad Sedem Apostolicam deferat, ibique suum æmulum in novum examen adducat, ex quo si virtute, atque ingenio superior abierit, curam animarum, licet Competitori antea collatam, pro victoriæ mercede consequatur. Sed ut inanes hujusmodi ad novum Judicem provocationes impediret, decrevit juxta Concilium Pontifex, ut, qui probatus post examen ab Episcopo fuisset, statim Ecclesiæ suæ regimen susciperet, & ne ulla appellatio possessionem suspenderet, atque impediret.

(e) In Can. 8 forte dist. 63.

(f) In Cap. Quoniam de jure Patronatus, & in Cap. Constitutis de Appellationibus.

(g) Sess. 24. de Reformat. cap. 18.

(h) In Constitut. 33.

Cum tamen pluribus exemplis compertum sit, remedium a Pontifice tunc propositum non satis incommodo mederi; & cum Sac. Concilii Congregatio præstantibus viris admonita, pernicioſos usus irrepsisse cognoverit, quas hujusmodi provocationes, cum de conferendis Parochiis agitur, magno cum detrimento excitarunt; ideo Nobis, qui tum perhonorifico Secretarii munere fungebamur, anno 1720. mandavit, ut rem totam funditus perpenderemus, & opportuna malis remedia simul excogitaremus. Nam eadem Sac. Congregatio non modo Concilii Tridentini sententias interpretari sola potest; verum etiam diligentiam studiumque adhibere maximum debet, ut per universum Orbem Ecclesiastica Disciplina integre conservetur.

Itaque commisso muneri pro virium tenuitate, licet non sine magno labore, satisfacere contendimus; & sane provocationes, quas supra diximus, magno numero ad Judices delatas invenimus. Id vero quam gravem afferret perniciem ex eo intelligi facile potest, quod Ecclesiæ per plures annos suo Rectore destituebantur. Nam cum ipse in judicium a Competitore vocaretur, ut novum subiret examen, longe a sede immorari diuturno tempore cogebatur, donec judicium absolutum foret, quod sæpe ad quartam usque sententiam fine ullo fructu protrahebatur. Quippe cum id examinandum esset, an rectum Episcopi judicium fuisset, cum ali-

aliquem ad regendam Eccleſiam delegerat, aliumque velut minus idoneum rejecerat; ideo novum examen poſt multos menſes, & aliquando poſt multos annos proponi debebat. Hinc non ſemel contigit, ut eo temporis ſpatio plurimum laboris induſtriæque in excolendis ſtudiis æmulus impenderet, & coram novis examinatoribus maxime præ illo probaretur, qui antea virtutis merito ab Epiſcopo cæteris præpoſitus fuerat.

Poſt hæc, cum præcipuam hujus incommodi cauſam, remediumque ſimul animo expenderemus, occurrit in Actis Sac. Congregationis Decretum, quo ab anno 1603. provocationes hujuſmodi conceduntur, quamvis ad offenſionem probandam nullum certum argumentum adhiberetur; ad quam ſententiam Supremum Rotæ Tribunal, Sac. Congregationi plurimum deferens, ſe penitus conformavit; neque aliter fieri poterat; nam cum examen ad conferendas Eccleſias haberi conſueverit, nemo ſe immerito gravatum oſtendere poterat, niſi ad novum Judicem pro novo indicendo examine provocaret. Quare ſi in poſterum ſcriptis exarentur omnia, quæ ad examen pertinent, ex illis ſatis ſuperque cognoſci poſſe viſum eſt, ſi aliquid injuſte commiſſum fuerit; hinc etiam decerni hujuſmodi provocationes minime admittendas, niſi acceptæ injuriæ argumenta ex actis publici examinis proferantur; & tandem hoc modo maxima detrimenta removeri, quæ paulo ante commemoravimus.

Hæc omnia ſatis longa oratione, quæ Typis excuſa eſt, diligenter complexi ſumus: & cum Cardinales die prima Octobris, & 16. Novembris rem totam ſedulo examinaſſent, ea, quæ a Nobis propoſita fuerant, ſumma humanitate, atque aſſenſu confirmarunt, juſſeruntque (ſi id probaret Clemens XI. tunc Pontifex Maximus) epiſtolam conficere, qua moneremus Epiſcopos, ut cum deinceps pro vacatione alicujus Eccleſiæ examen fieret, ſcriptæ petitiones Competitoribus traderentur, qui reſponſa quoque ſcripta reddere deberent. Igitur epiſtolam ſua auctoritate judicioque Pontifex approbavit, quæ Typis edita ad ſingulos Epiſcopos die 10. Januarii 1721. miſſa fuit, ac deinde inter Clementis XI. Conſtitutiones adnumerata (a).

(a) In Bull. Clementis XI.

Paulo poſt nos ipſi a Benedicto XIII. Anconitanis in Epiſcopum declarati, ejus Epiſtolæ ſententiam integre ſervatam invenimus. Sed cum Bononiæ (ad quam Civitatem a Clemente XII. translati fuimus) contrarium contigiſſet, rem ipſam ſtatim obſervandam omnino curavimus. Nullam enim Eccleſiam adminiſtrandam permiſimus, niſi prius indicto examine omnia, quæ ad ipſum ſpectarent, diligenter ſcriberentur. Itaque pro certo habeant univerſi, Nos haud aliter unquam facturos, donec præpoſitos huic Eccleſiæ, Paſtoremque Civium Nos eſſe Deus patietur.

Quoniam vero idoneus aliquando non eſt, qui reliquis doctrinæ laude præcellat; cum ſæpius illi, qui ſapientia cæteris comparari non poſſunt, iis tamen rebus cumulatiores ſint, quæ ad regendas Eccleſias magis neceſſariæ judicantur, quam rem copioſe S. Thomas oſtendit (b), eandemque confirmat Tridentinum Concilium (c), a quo præter doctrinæ commendationem, optimi etiam mores, rerum prudentia, & alia plurima requiruntur; ideo mandamus, ut ſinguli Competitores ratum firmumque ætatis teſtimonium ad noſtrum Cancellarium deferant, & quantum inſerviendæ Eccleſiæ, & Fidelibus præſertim imbuendis temporis impenderint; quandiu Pœnitentiæ Sacramentum miniſtraverint, ſi hac facultate præditi ſint; an apud alios Parochos Capellani munere perfuncti fuerint, vel alicui Eccleſiæ Vicarii, aut Oeconomi præfecti, ac tandem quibus olim Miniſteriis operam ſtudiumque contulerint, & cætera omnia palam exhibeant, quæ ipſos ad curam animarum ſuſcipiendam ſatis utiles aperte demonſtrent. Cancellarius autem ſcribæ, qui in noſtro Foro huic muneri præpoſitus eſt, hujuſmodi documenta tradat, ut ex illis compendium in publicis Actis ſervandum, & alterum Nobis exemplar conficiat. Peracto examine, collatoque Eccleſiæ Parochialis regimine, ſi quis eadem documenta apud ſe retinere velit, quibus alio tempore utatur, volumus, ut ipſis omnino reſtituantur. Idem obſervandum præcipimus, ſiquis *favore certæ Perſonæ* Parochialem Eccleſiam in alium transferat, & a Nobis approbari requirat, ut noſtrum teſtimonium ad Sedem Apoſtolicam tranſmittat. De illis vero, qui a Laicis proponuntur, ad quos Eccleſia jure pertineat (quoniam Nobis pariter, an ſatis periti ſint, exploratum eſſe debet; de quo ſententia ferri nequit, niſi præter ſcientiam, de cæteris quoque neceſſariis conditionibus aperte conſtet) id ſtatuimus, quod in Tridentina Synodo continetur (d): *Quod ſi juris Patronatus Laicorum fuerit, debeat, qui a Patrono præſentatus erit, ab iiſdem Deputatis, ut ſupra, examinari, & non, niſi idoneus repertus fuerit, admitti.*

(b) 2. 2. qu. 63. & qu. 185. art. 3. & Quodlibeto 7. q. 4. art. 3.

(c) Loco cit.

(d) Seſſ. 24. cap. 18.

Poſtremo, quoniam de Laicis verba facimus, qui Eccleſiarum Rectores nominare jure ſuo conſueverunt, pro certo teneant integra prorſus eorum privilegia a Nobis conſervanda: Monemus tamen, & per Viſcera Jeſu Chriſti vehementer obteſtamur, ne aliquos ob eam potiſſimum cauſam nuncupent, quod de ſua familia bene meriti fuerint, vel clientelis, & privatis officiis commendentur; ſed unice ante oculos habeant utilitatem, ac ſalutem animarum, quæ ipſis committitur. Caveant, ne ingrati ſint, atque immemores ampliſſimi beneficii, cujus nullum exemplum primis ſæculis reperitur, ut nempe eos jure ſuo nominent, qui Eccleſiis gubernandis præficiantur. Nam, ſi priſtini temporis memoriam repetamus, Templa a Laicis extructa, largiſque proventibus cumulata Nobis occurrunt, quin tamen ullum hujuſmodi privilegium ſibi compararent. Conſulant ſuper hac re Pontificum decreta (e), & præſertim Concilii Tridentini verba ſedulo perpendant (f), cum ad illos ſermonem convertit, qui Epiſcopos jure nominare poſſunt. Siquidem habita dignitatis ratione fere cum illis conferuntur, qui Parochos ex privilegio nuncupant, cum utriſque animarum cura tribuatur: *Hortatur, & monet, ut imprimis meminerint, nihil ſe ad Dei gloriam, & Populorum ſalutem utilius poſſe facere, quam ſi bonos Paſtores, & Eccleſiæ gubernandæ idoneos promoveri ſtudeant, eoſque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, niſi quos digniores, & Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium ſuggeſtionibus, ſed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curaverint.* Nemo autem ignorat a Venerabili Dei famulo Innocentio XI. die 2. Martii anno 1679. damnatam eorum fuiſſe ſententiam, qui Concilii verba hoc modo explicanda aſſerebant, nempe, ut hominem prorſus indignum excluderet, non tamen reliquis præſtantiorem nominandum juberet; vel tunc ſolum vim habere Concilium, cum publicum examen indicitur. Si quis ergo ad Eccleſias ſaltem

(e) Can. Decretum Can. Regenda, Can. Noverit. 10. q. 1.

(f) Seſſ. 24. cap. 1.

tem Parochiales, omisso magis utili, idoneum aliquem proponat, licet in Judiciali Foro improbari non possit, culpa tamen ipsum non carere S. Thomas testatur (a): *Ad tertium dicendum, quod quantum ad hoc, quod electio impugnari non possit in Foro Judiciali, sufficit eligere bonum, nec oportet eligere meliorem, quia sic omnis electio posset habere calumniam, sed quantum ad conscientiam eligentis, necesse est eligere meliorem.* Idem ex multis præstantium Virorum auctoritatibus a Sac. Rota gravius, ac severius constitutum fuit, cum de Beneficiis simplicibus ageretur (b). Sed omissa hac disputatione, si ex Trident. Concilio, licet publico examine Ecclesia Parochialis conferatur, melior semper eligendus est, sicut ex damnata sententia, quam supra memoravimus, clare intelligitur; ideo, si hoc pacto a Laicis Ecclesiarum Rectores proponuntur, necessario consequitur, ut digniorem seligere omnino teneantur. Hinc ait præclarus Theologus ex Societate Jesu Dominicus Viva (c), qui damnatas a Pontificibus Sententias egregiis Commentariis illustravit: *Puto patronum etiam Laicum debere digniorem præsentare, præsertim ad Beneficia curata, cum eadem inconvenientia habeantur ex promotione minus digni, sive hæc promotio fiat immediate a Collatore, sive contingat per præsentationem a patrono factam.*

(a) 2.2.q. 63. art. 2. ad 3.

(b) In Causa Camerinen. Beneficiar. habita die 2. Julii 1708. n. 17. coram bm: Molina Decano, edita post controv. Fitonis alleg. 30.

(c) In notis ad propos. 47. n. 24.

INSTITUTIO VIII.

De obstetricibus, quæ pro conferendo Baptismo, si necessitas postulet, satis peritæ esse debent: quid plane scire teneantur: suo munere perfungi illas non posse, nisi prius in examen veniant, ac probentur. Quid agendum sit Sacerdoti Baptismum Pueris Conferenti, qui jam domi per obstetrices eundem Baptismum acceperunt. Quæ pariter norma servanda sit cum Pueris expositis, qui schedam collo pendentem gerunt, in qua de suscepto Baptismo testimonium habetur.

QUamquam Parochus Baptismi Minister legitimus sit, sive alius Sacerdos ab Episcopo, vel Parocho delegatus (nisi fortasse mortis proximæ periculum immineat, quo tempore sine ullo ritu, ac cœremonia a quolibet etiam Laico, infideli, hæretico, vel excommunicato, & etiam a Muliere Baptismus conferri potest, dummodo forma, materies, atque intentio rite conserventur, & qui ampliori dignitate præditi sunt, cæteris semper præferantur; & Virorum potissimum præ Mulieribus habeatur ratio, nisi forte modestiæ causa aliter faciendum videatur, cum Proles ex utero Matris non integre demissa magno in discrimine constituta est; aut si Mulier pro Sacramento administrando magis apta, magisque perita judicetur) quamvis, inquam, Sacerdos Baptismi Minister legitimus nuncupetur, frequentissime tamen contingit, ut infantes, qui proxime morituri videntur, salutari lavacro expiare cogantur obstetrices.

Itaque, si Medici, qui servandæ corporis saluti præpositi sunt, nullam Mulierem in eo ministerio versari patiuntur, quæ prius ipsorum judicio probata non fuerit; Nos præsertim, qui perpetuam incolumitatem, beatamque illorum vitam, qui nobis a Deo commendati sunt, maxime expetimus, omnem diligentiam, curamque impendere debemus, ut hujusmodi Mulieres, a quibus tam crebro Baptismus impertitur, iis omnibus satis imbutæ sint, quæ ad rem bene gerendam necessario requiruntur.

S. Carolus Borromæus, qui Ecclesiæ disciplinam non mediocriter collapsam restauravit, præclarum hujus diligentiæ nobis reliquit monumentum (d): *Obstetrices tribus post hujus Decreti promulgationem mensibus pœna arbitratu Episcopi proposita officium ne præstent, nisi per Vicarium Foraneum, si in Diœcesi sunt, si vero in Urbe, per eum, cui Episcop. id curæ dederit, scripto probatæ sint idoneæ ad Sacram. Baptismi, cum necesse erit, ministrandum. Quæ autem probata est, cum baptizabit, curet, quoad fieri potest, ut duæ saltem Mulieres, ac Mater præsertim, si potest, testes præsentes adsint, quæ in baptizando verba ab ea prolata audiant. Parochus vero cum perquiret ex Decreto Provinciali, an Infans Baptizatus sit, diligenter obstetricem, & testes etiam de verbis prolatis interroget, ut sibi constet, an Baptismi forma recte adhibita sit, an vero secus, quamobrem oporteat Infantem a se baptizari.*

(d) In Actis Mediolanen. Ecclesiæ Lugduni impressis an. 1682. tom. 2. pag. 178.

Sanctissimi Viri exemplo ducti Nos etiam decernimus, ut obstetrices, quæ in hac Civitate, vel Diœcesi versantur: hoc munus præstare omnino cessent, nec ulla alia deligatur, nisi prius in examen illæ vocentur, & pro conferendo Baptismo satis idoneæ reperiantur. Interrogari potissimum debebunt de materia, ac forma hujus Sacramenti, & qua ratione, simul ac materia traditur, verba pronunciari oporteat, & baptizandi intentio simul necessaria sit. Proponantur etiam illis eventus, qui in Rituali Romano continentur (e), ac præcipue, quid agendum sit, cum Infans ex utero Parentis caput, aut aliam corporis partem solummodo porrigit, ipsiusq; vita in dubium magnopere revocatur.

(e) De Sacram. Baptism. tit. de baptizandis puer.

Metropolitanæ Eccl. Archipresbyter, qui duos ex quolibet ordine Viros sibi eliget, ad urbanas obstetrices examinandas præficietur, & si aliquam probaverit, scriptum ratumque testimonium *gratis* impertiat. Sed pro Diœcesi obstetrices a Parocho, cujus Ecclesiæ adscriptæ sunt, diligenter examinentur: *Curare debet Parochus* (ita Rituale Romanum) *ut Fideles, præsertim obstetrices, rectum batizandi ritum probe teneant, & servent;* & quoniam difficile est Religiosis Ordinibus devotos homines in Diœcesi paratos habere, qui Parocho suam operam præstent; volumus, ut examen etiam præsente Vicario foraneo peragatur. Quod si Vicario, tamquam alicujus Ecclesiæ Rectori, Mulieres Obstetrices examinare contigerit, aliquis Parochus ipsi subjectus in examen socius advocetur. Testimonia pariter, quibus Mulieres ad hoc ministerium deliguntur, *gratis concedantur*: examen quotannis habeatur, perfectumque significent Vicarii iisdem Litteris, quas dare Nobis singuli consueverunt. Pœnam arbitrio nostro infligendam reservamus, non modo Vicariis, qui in hac re negligenter se gesserint, sed Mulieribus, quæ non obtenta prius facultate quam supra diximus, obstetricis munus exercere minime dubitaverint.

Interim Infantes, qui Obstetricum ministerio Baptismum acceperint, si periculo incolumes evadant, ad Ecclesiam deferri debent, in qua Fons Baptismi conservatur, ibique cœremonias omnes, quæ ob necessitatem omissæ fuerunt, religiose perfici, de quibus Venerabilis Cardinalis Bellarminus ita scriptum reliquit (f): *Omnes ritus, quibus nunc utimur, antiquissimi sunt, & vel ex Apostolorum traditione manarunt, vel a Sanctissimis Patribus instituti sunt.* Caveat tamen Sacerdos, cui munus hujusmodi demandatum fuerit, ne Baptismi Sacramentum *sub conditione* Infantibus conferat ea causa permotus, quod obstetricum manu lustrati tantum, expiatique privato loco fuerint. Quippe id solum permittitur, cum post sedulam inquisitionem ambigi potest, an rite Baptismus collatus fuerit: *De quibus* (g) (inquit Alexander III.) *dubium est, an baptizati fuerint,*

(f) De Sacram. Baptis. lib. 1. c. 24.

(g) Cap. 2. de Baptis. & ejus effect.

baptizantur his verbis præmissis ; si baptizatus es, non te baptizo, sed si nondum baptizatus es, ego te baptizo. Qui aliter fecerit, ut ex S. Carolo Borromæo, & Cathechesi Tridentinæ Synodi deprehenditur, irregularis fit, & gravissimo sacrilegio implicatur. Insuper præclarissimus Cardinalis Albizzi minime admittendas asserit eas Synodos, in quibus iteratio Baptismi *sub conditione* indistincte præcipitur. quoties obstetricum manu salutaribus undis communi labe Infantes expurgantur (*a*).

(*a*) Lib. De inconstantia in Fide c. 33. a n. 14. usque ad nn. 16.

Pro confirmanda hac sententia adduci posset exemplum S. Athanasii, quem adhuc Puerum Sozomenus (*b*), & Socrates memorant quibusdam (*c*) Pueris Catechumenis Baptismum tribuisse, ut ingenua quadam simplicitate Alexandrum Episcopum Alexandrinum imitaretur. Cum postea res ad ipsum Alexandrum delata fuisset, eum Baptismum ratum firmumque judicavit: Sed eum Sanctus Hieronymus testetur (*d*) anno 321. Alexandrum Episcopum Alexandriæ declaratum fuisse ; cum pariter Nicænum Concilium anno 325. coactum sit in quo Athanasius non modo Diaconi partes egit, sed in Arianis confutandis Theologi præclarum nomen sibi conciliavit, cum deinde anno 326. post Alexandrum eam Sedem obtinuerit, inde clare aperteque dignoscimus, Athanasium in puerili ætate constitutum non fuisse, quo tempore illam Ecclesiam Alexander administrabat. Cum tamen aliqui hoc monumentum proferant, ac tueantur, ex ipso satis ostenditur non ita facile Baptismum *sub conditione* tradendum esse, licet a Mulieribus privatim collatum antea fuerit, sed rem totam diligentissime examinandam ; sicut de Alexandro Episcopo narratur, qui postquam Athanasii intentionem, formam, & materiam, qua Baptismum Pueris ludentibus contulerat, sedulo perpendit, eum rite administratum constituit, uti apud Cardinalem Baronium fusius explicatur (*e*).

(*b*) Lib. 11. Histor. Eccl. c. 17.

(*c*) Lib. 2. c. 14.

(*d*) In Chronic.

(*e*) Anno Christi Domini 311. n. 61. & 62.

Evenit quoque non semel, ut expositi Infantes testimonium accepti Baptismi in schedula descriptum, colloque suspensum gerant ; nonnulli vero hoc documento careant ; & tunc in disputationem venit, utrum, & qua ratione Baptismus conferri debeat. Eam ob causam in tertio Mediolanensi Concilio his verbis antea consultum fuit (*f*): *Infans expositus, licet appensum collo scriptum habeat, quo ille baptizatus significetur, si tamen, re diligenter prærequisita, quemadmodum in Cathechismo Romano expressum est, adhuc dubium sit eum baptizatum esse, ea conditionis forma baptizetur : si tu es baptizatus, ego te iterum non baptizo, & si nondum baptizatus es, ego te baptizo.* Nihil prorsus dissentiunt Synodi Provinciales Aquisgranen. anno 1583., Tolosana anno 1590., & Narbonen. anno 1609., habitæ, quas Ecclesiæ Parisiensis Pœnitentiarius Pontas fusius commemorat (*g*). Sed præsertim Sac. Concilii Congregatio, cum Nos a Secretis munus ageremus, hanc rem penitus investigavit, ut Parocho S. Spiritus in Saxia satisfaceret, ad quem singulis fere diebus Infantes cum ea Schedula, quam supradiximus, vel etiam sine ipsa deferuntur. Itaque die 18. Decembris anni 1723. ita propositum fuit : *Quomodo se gerere debeat Parochus Sancti Spiritus in Saxia in collatione Baptismatis Infantibus, qui ad Archihospitale deferuntur, sive iidem habeant Schedulam de Baptismo testantem, sive non habeant, & etiamsi ex colore, & cæteris corporis qualitatibus deprehendatur, eosdem esse constitutos in ætate sex, aut decem mensium, vel etiam unius anni cum dimidio.* Hinc die 15. Januar. anni 1724. in hac Sententiam fuit responsum, *esse baptizandos sub conditione in omnibus casibus expositis juxta instructionem. Instructio est, quod excipiatur a baptismo sub conditione casus Schedulæ, qua habeat certitudinem.* Nam cum ejusdem Schedulæ auctor deprehendi posset, cui fides merito præstanda sit, unico illius testimonio Baptismus rite traditus satis comprobatur, uti ex communi Scriptorum opinione, & apertissime ex jure Pontificio declaratur (*h*) & precipue in ea sanctione, quæ incipit, *Cum itaque*. Hanc etiam interpretationem additam legimus : *unius testimonio quandoque credendum est, & sic hoc casu tantum credendum esse Christiano, & non Pagano, vel Judæo testificanti* (*i*). Ita pariter illud caput, *cum nuper de testibus*, in hunc modum explicatum accepimus : *Quandoque tamen bene creditur uni ; quando non fit præjudicium alicui, puta, utrum aliquis sit baptizatus, vel utrum esset Ecclesiæ consecrata.* Quæ cum ita sint, Baptismum rite collatum, nec sub ulla iterum conditionis formula conferendum procul dubio judicare possumus, quoties infantium collo scriptum appensum ejus naturæ, de qua mox sermonem habuimus, reperiatur.

(*f*) Tit. De Baptismo Infantium.

(*g*) In Dictionar. casuum conscientiæ tom. 1. p. 388.

(*h*) In Can. Pueros 110., & Can. Cum itaque.

(*i*) Can. 112. de Consecr. dist. 4.

INSTITUTIO IX.

De tradendis Fidei rudimentis. A singulis Parochis suos Parochianos ad hæc instituendos esse. Quidam mali usus improbantur, qui in aliquas hujus Civitatis Parochias obrepserunt. De ratione, & diebus, quibus Parochi hujusmodi munere perfungi debeant.

VIx in hanc Sedem pervenimus, statim diligenter inquirendum duximus, an Fidei rudimenta in Civitate, ac Diœcesi pueri docerentur. Significatum fuit, quod Nos ipsi Parochias invisentes perspeximus, hoc institutum per universam Diœcesim Dominicis saltem diebus observari. In Urbe vero a plurimis Parochis nunquam hoc munus exerceri ; pueros que illis subjectos alio se conferre, ut christiana cathechesi perficiantur. Deprehendimus etiam aliquos Parochos istituendis unice puellis, etiam quæ diversis Parochiis adscitæ sunt, alios vero pueris similiter imbuendis curam solum impendere. Id sane a Concilii Tridentini sententia maxime alienum verebamur (*k*), in quo præter cætera illud quoque Episcopis demandatur : *iidem etiam saltem Dominicis, & aliis Festivis diebus Pueros in singulis Parochiis Fidei rudimenta, & obedientiam erga Deum, & Parentes diligenter ab iis, ad quos spectabit, doceri curabunt, & sic opus sit, per Censuras Ecclesiasticas compellent.*

(*k*) Sess. 24. c. 4. de Reform.

Nulla interposita mora causas perscrutati sumus, ex quibus tam pernicios usus, quos supra memoravimus, velut ex fonte dimanasset ; responsumque, scripto etiam exaratum, accepimus, illos ad Cardinalem Paleottum primum hujus Civitatis Archiepiscopum referendos, qui ita suis Decretis constituerat.

Id prorsus incredibile visum fuit, cum præsertim nullo documento confirmaretur. Hinc pueritiæ nostræ memoriam revocantes ultimam, in mentem venit in illa ipsa Parochia, in qua simul cum aliis ingenuis adolescentibus christiana cathechesi eruditi fuimus, nunc tantum Puellas, non modo illi Parochiæ, sed alteri quoque adscriptas pro hac re diebus Dominicis convenire ; ex quo satis aperte constat, eam consuetudinem in ea saltem Parochia a Cardinali Paleotto inductam minime fuisse.

Deinde, cum animo taciti perpenderemus, eundem Cardinalem, Virum præclarissimum, qui Concilio Trident. præsens adfuerat, post-

quam

quam hanc regendam Ecclesiam susceperat, nihil magis cordi habuisse, quam ut Concilii sanctiones exequutioni mandaret, arduum sane, ac difficile videbatur ipsum auctorem ejus rei nuncupare, quæ a Concilio tam opere dissentiret.

Sed, ut certiores essemus, vitam, ac res gestas Cardinalis Paleotti, quas August. Bruni posteris descripsit, & nuper PP. Benedictini Typis in Gallia commendarunt (a), diligenter percurrimus, ibique contrariam sententiam his verbis offendimus: *In hunc modum ad meliorem frugem redacto Clero, & Populo, ut Domini vineæ ita cultæ etiam novarum plantarum educatione fœcunditas augeretur, ad aliud opus aggreditur totis viribus perficiendum, jusseratque in Synodo a Parochis eruditi Plebem, Puerosque Christiana Cathechesi, vetusque Ecclesiæ institutum, quod jam obsoleverat, restitui. Quare ipsemet, cum selectis Sacerdotibus vicatim Festis diebus ad hoc Apostolicum munus obeundum accedebat; quo exemplo commoti Parochi, & alaciores facti, Patres vero, Matresque familias ita incitati sunt, ut filios citatis horis, in templa, ac loca, ubi Cathechesim edocerentur, sua sponte perducerent.*

(a) In Anecdot. Eccles.

Tandem in nostro Tabulario Decreta Synodalia ejusdem Cardinalis Gabrielis Paleotti reperta sunt, quibus luce clarius veritas comprobatur. Quippe inter cætera sic constituit, cum de Parochis ageretur (b): *Parochi omnes in Civitate, ac Diœcesi campanæ signo populum diebus saltem festivis statim a prandio convocent, vel aliquem constituant, qui Parochiam circumiens tintinnabuli sonitu Pueros ad Ecclesiam invitet, ubi præcepta christianæ Legis a suo Parocho addiscant ea ratione, quæ deinceps proponetur, sicut Trident. Concilio præcipitur.*

(b) Tit. de Parochis n. 37.

Concilii vero Decretum, & Cardinalis Paleotti sententiam sequuti sunt, qui post ipsum Ecclesiæ hujus administrationem susceperunt. Nam in prima Synodo amplissimi Cardinalis Columnæ hæc habentur: *siquidem in quo Parochorum industria, & solertia desudere maxime debeat, illud certe præcipuum animadvertimus, quod pueritiæ, & juventuti ad christianam vitam honeste sancteque traducendam, plurimum conducere rerum omnium magister usus, & experientia docet, Conciliumque Tridentinum præscribit. Festis igitur diebus, maxime Dominicis, a prandio brevi cum campana majori dato signo Pueros, & Puellas ad Ecclesiam invitent.* Insuper Cardinalis Ludovisius die 19. Augusti anno 1647. hanc Legem promulgavit: *Parochi cum in Urbe, tum in Diœcesi, quibus potissimum hoc edictum commendatur, omnem curam, ac diligentiam, quam Deus a veris Pastoribus requirit, ipsi insumant, ut præcepta orthodoxæ Fidei, & Mysteria Pueris explicentur.* Tandem in prima Synodo a Cardinali Hieronymo Boncompagno ita statuitur: *Singulis saltem Dominicis diebus signo campanæ Populum convocent Parochi ad Doctrinam Christianam addiscendam, norintque præcipuam quamdam Parochialis Ministerii hanc esse partem.* Decessor autem noster Cardinalis Jacobus Boncompagnus pariter decreverat, ut urbani Parochi omnibus tam fœminis, quam maribus suæ Ecclesiæ adscriptis Fidei rudimenta traderent, licet postea, hoc Decreto abrogato, rem integram ad pristinum statum restituerit. Quæ cum ita se habeant, Parochos omnes in nostras ædes convocavimus, ut ipsis voluntas nostra, eorumque in hac re sententia palam declararetur.

Sæpius in eundem locum convenerunt universi, quibus clare ostendimus a Concilio Tridentino, & Romæ consuetudine, aliarumque præstantium Civitatum more prorsus alienum esse, quod aliqui Parochi ab instituendis Pueris omnino liberentur; alii vero fœminis tantummodo, alii maribus edocendis constituantur, qui alienis etiam Patochiis adnumerati sint. Qui sane, non sine animi nostri mœrore, se impares ferendo gravissimo onori, hominumque multitudini, quæ ad ipsos confluit, testati sunt. Ingenue tamen fatemur maximam ex eo voluptatem percepisse, quod fere omnes ad suscipiendas implendasque sui muneris parte incensos paratosque suspeximus, ut pueros loco a fœminis separato, vel in eadem Parochia, sive distinctis locis ad Christianam Legem informarent. Nonnullos pariter æquo animo audire non prætermisimus, qui contrariam sententiam tuebantur. Siquidem certum habemus pacem, & charitatem opinionum varietate minime labefactari.

Itaque, nullis licet rationibus persuasi, & licet cæteri Sacerdotes in conventum acciti (quorum virtutem, & doctrinam plurimi facimus) nobiscum in eadem sententia versarentur, habita tamen ratione Decessoris nostri, qui, sicut antea commemoravimus, edictum super hac re suum abrogaverat; ne illos pariter offenderemus, qui contrarii omnino videbantur, ad Sacram Congregationem Concilii, & ipsum Pontificem causam deferendam duximus, qui paulo ante Apostolicis Litteris universos Episcopos monuerat, ut pro instituendis Fidelibus magno studio laborarent.

Igitur totam rationem, qua in hac Civitate christiana Doctrina populo traditur, clare explicavimus; quæ contigerint sub Archiepiscopo Jacobo Boncompagno, & quæ perpauci, licet singulariter sentirent, quidve illis responsum foret, aperte significavimus. Has vero Literas libentissime proferemus (si quis id postulet) quas etiam in appendice Synodi, quæ, absoluta Sacra Visitatione, si Deo placuerit, indicetur, typis imprimemus: Nobis autem a Sacra Congregatione die 9. Augusti hujus anni 1732. ita fuit responsum: *Ex literis Eminentiæ Vestræ intellexit Sacra Congregatio Concilii modum isthic usitatum circa erudiendos Pueros in Doctrina Christiana; sed approbari profecto non potest, nec tolerari ea minus recta consuetudo, ut sive fœminæ, sive mares in una Parochia degentes alias Parochiales Ecclesias adeant, ibidem imbuendi rudimentis Fidei ab alieno Parocho. Sic scilicet inducta Parochianorum confusione, & pluribus etiam fortasse sæpius ad nullum, a quo doceri possint, adeuntibus; quin etiam aliquot ex Parochis sese omnino eximentibus ab onere tradendi fidelibus suæ curæ commissis præcepta Orthodoxæ Fidei, ejusque Mysteria explicandi. De remedio igitur adhibendo sapienter cogitavit Eminentia Vestra pro sua in istius gregis gubernatione vigilantia, ac solertia. Itaque Sanctissimo Domino Nostro etiam laudante, Sacra Congregatio approbat, quod ipsius, quoque auctoritate interposita, Eminentia Vestra mandet, efficiatque, ut juxta saluberrima Tridentinorum Patrum decreta Oves suum agnoscant Pastorem, & vocem ejus audiant, ac vicissim Pastor suas agnoscat Oves, adeoque unusquisque Parochus elementis Christianæ Legis informet Pueros propriæ Parochiæ, dispositis seorsum masculis, ac fœminis, quemadmodum in hac alma Urbe, atque etiam alibi servari laudabiliter constat.*

Ex sententia harum Literarum, non solum nostra, sed etam Sacræ Congregationis Concilii auctoritate (ut Summi Pontificis voluntati assentiamus, pœnis quoque nobismetipsis in delinquentes reservatis) præcipimus universis, quibus animarum cura tradita fuerit, ut singulis Dominicis, aliisque festis diebus pueros, ac fœminas, quæ ad suam Parochiam spectant, Christianam Legem edoceant, vel in Parochiali Ecclesia, loco, ut supradictum est, separato, ne malis occasio præbeatur, vel in

aliis Ecclesiis, quas in fine subjiciemus, ubi fidei elementis juventutem imbuere Parochi ipsi constituerunt. Sed cum universam hanc provinciam sustinere nequeant, eos potissimum, qui primam tonsuram, vel minores, aut majores Ordines expetunt, Sacerdotes etiam, qui ad obtinendas Parochiales Ecclesias publicum examen subire non dubitant, admonemus, ut Parochis in hac re operam suam præstent, quibus omnino subjecti sint, dum populus Christiana Doctrina ab ipsis eruditur. Et sane pro certo habeant, qui diligenter id minime perfecerint, neque primam Tonsuram, neque Ordines a Nobis consequuturos: Sacerdotes vero, qui Parochiales Ecclesias adipisci summo studio contendunt, præcipuo sane merito carebunt, nisi Parochi testimonium afferant, in quo de ipsorum assidua diligentia in erudiendis pueris certum documentum exhibeatur. Insuper Patres Societatis Jesu iis Parochis administros proposuimus, qui laborem sibi aliquo subsidio levandum judicarent. Ob eam rem P. Rectorem Collegii a S. Lucia nuncupatum rogavimus, ut suos in Parochias de more distribuat, quarum indicem ipsi tradidimus, ubi illorum opera desideratur; ipsosque huic ministerio nunquam defuturos pollicitus est, quemadmodum superius exposuimus. Hic vehementer obtestamur Sodalitati Christianæ Doctrinæ Præfectos, ut sæpius cognoscere, & explorare curent, utrum sedulo, atque utiliter hæc perficiantur. Hortamur quoque magnopere viros, seu mulieres, quæ pro informandis ad Christianam Legem pueris operam suam navant, ut ad arbitrium Parochi pie diligenterque hoc munere fungantur, amplissimosque fructus sibi comparent, quos Sum. Pontif. pro hac re liberaliter indulserunt. Hujusmodi sodalitia, quæ explicandis fidei rudimentis instituta sunt, olim in hac Civitate, licet hominum numero minus fortasse affluerent, magis tamen frequentia, & virtute quoque præstantiora fuisse August. Bruni Cardinalis Paleotti a Secretis testatur (a): *Hinc sodalitia per totam Diœcesim instituta Virorum, & Mulierum pietate, & Christiana charitate præstantium, ex quibus Operarii tam multi numerabantur, ut in sola Urbe &c. fecenti amplius administri essent, qui sanctæ illi exercitationi suam operam eodem tempore navabant.* Et quoniam communis hostis ab hac præclara consuetudine nonnullos avocare conabitur, suadebitque, id parum sui generis conditioni, ac dignitati convenire, ubi ante oculos ponant Gersonem Parisientis Facultatis Cancellarium, & sui temporis clarissimum lumen, cujus famam, & laudem perpauci assequentur; qui matura jam ætate Christianæ Legis præcepta, mysteriaque festis diebus in Ecclesia Pueris declarabat; & cum reliqui Theologiæ gloria superbi id valde improbarent, & palam indignarentur, ob celebrem ipsius Gersonis Apologiam factum simul, ac sententiam deponere coacti sunt (b).

(a) In ejus vita.

(b) Tom. 3. p.2. de Parvulis ad Christum trahendis.

Muneris nostri rationi plurimum deesse videbimur, nisi Parentes, Tutores, cæteroſque, ad quos pertinet, moneamus ea necessaria conditione obstrictos esse, ut Dominicis, festisque diebus illos, qui sub eorum potestate constituuntur, ad Parochiam adducant, ubi Christianam Legem addiscant. Initio rerum Parentes erga liberos magistri officio pie, ac simpliciter fungebantur; & quæ tradita a majoribus acceperant, & quæ Deus ipse significaverat, simul conjungentes, in posteros hæc clarissima lumina propagabant, atque ita Religionis monumenta, velut patrimonium in filios dimanabant, sicut habetur Deuteronomii cap. 6. *Eruntque hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo, & narrabis ea filiis tuis.* Sed postquam Deus Populo suo certam legem proposuit, Parentibus etiam edixit, ut ipsam liberis suis diligenter explicarent: *Quomodo ad Nos pertinet* (ait S. August.) *in Ecclesia loqui vobis, sive ad vos pertinet in domibus vestris agere, ut bonam rationem reddatis de iis, qui vobis sunt subditi* (c). Itaque si hoc gravissimo præcepto liberari velint, filios suos Parochis imbuendos committant, qui loco Parentum destinantur. Quod si cum liberis ipsi quoque Parochum in Eccl. docentem audiant, singularem ex ipsius voce doctrinaque utilitatem consequentur. Siquidem magnum quiddam, ac sublime continent in se Religionis nostræ mysteria, ut veritas divino quodam lumine eo magis detegatur, quo sæpius illa in animum, ac sermonem revocantur. Plurima insuper pueris traduntur, quæ tamen ipsi intelligentia complecti non possunt, nisi cum ad maturam ætatem pervenerint: *Tanta* (inquit S. August.) (d) *est christianarum profunditas litterarum, ut in eis quotidie proficerem, si eas solas ab incunte pueritia usque ad decrepitam senectutem, maximo otio, summo studio, meliori ingenio conarer addiscere. Tanta non solum in verbis, verum etiam in rebus, quæ intelligendæ sunt, latet altitudo sapientiæ, ut hic contingat, quod scriptura quodam loco dicit: cum consummaverit homo, tunc incipiet.* Supervacaneum existimamus Parochis (qui probitatis doctrinæque laude satis commendantur) in memoriam adducere sententias 64. & 65. a Venerabili Dei famulo Innoc. XI. die secunda Mart. anni 1679. damnatas. Neque monendi sunt, ut nemini pro accipienda Confirmatione, Divinoque Eucharistiæ Sacramento schedulam juxta præclaram consuetudinem impertinat, nisi antea Christianæ Legis præceptis, atque Mysteriis satis instructum invenerint. Mandamus insuper, ne ulla Matrimonia de more promulgent, cujuscumque conditionis, aut dignitatis sint futuri Conjuges, nisi cum ipsorum voluntas exploratur, Fidei rudimenta satis perceperint (e) Ita profecto sancitum fuit ad normam quinti Conc. Mediolanensis in peculiari Congreg. coram Sanctissimo Pont. Innocent. XII. die 11. Jun. 1697. quod deinde auctoritate judicioq; Clemen. XI. 13. Sept. anni 1713. fuit confirmatum.

(c) In Psal. 50.

(d) Epist. ad Volusianum.

(e) Tit. ad Matrimonium pertinent.

Sed dum Parochos ad imbuendam christianis præceptis juventutem officio devinctos ostendimus, id nullum afferre debet impedimentum, ne Patres Societatis Jesu, & sæculares Presbyteri Scholarum Piarum in suis Ecclesiis, aliique probi viri in Templis S. Gabrielis, & S. Columbani prium hoc Ministerium libere exerceant. Immo eorum Institutum magnopere commendamus, atque, ut constans perpetuumque sit, vehementer hortamur. Caveant solummodo, ut eorum nomina accurate describant, qui apud ipsos magis frequentes sunt, ne aliquis fraudi locus objiciatur, &, dum eorum conventus adire simulant, Parochos in errorem adducant. Sicut autem de Parochis, ita & de Ludimagistris statuendum est, quos a tradenda pueris christiana Doctrina liberos, & immunes minime judicamus. Id primum in Lateranensi Synodo sub Leone X. probatum fuit (f), ut in ejus Apostolicis Literis explicatur. Archiepiscop. Salonæ novæ die 17. Jul. anni 1688. Sac. Congreg. Concil. hæc examinanda proposuit.

(f) Const. 11. §. 32.

I. An Clericos tam minorum, quam majorum Ordinum ad offic. Ludimagistri exercendum a Communitatibus conductos cogere possit, ut pueros, rudesque scholares Doctrinam Christianam edoceant.

II. An idem cogere possit Ludimagistros Laicos itidem a Communitatibus conductos.

III. An ad idem cogere possit Ludimagistros, sive Clericos, sive Laicos a nemine conductos.

IV. Qua pœna præfatos Ludimagistros cogere possit.

Qui-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Quibus eodem die, eodemque anno hæc breviter Sac. Congreg. respondit, *posse prius hortando, & deinde præcipiendo*. Ob hanc causam Clemens XI. eo decreto, quod non semel in medium adduximus, Ludimagistris eam conditionem imponit, ut pueros christianam legem edoceant, quod Nos etiam præcipimus, & volumus, ut, qui Ludimagistris examinandis præpositi sunt, nullum prorsus admittant, nisi prius in illis omnibus, quæ ad fidem, ac religionem pertinent, se penitus instructos peritosque certo probaverint. Nonnullos eligemus, qui scholas repente invisant, ac sedulo explorent, utrum rem diligenter perficiant, ut jussa detrectantes, meritis pœnis coerceamus. Fœminæ, quæ in hac Urbe docendi curam habent, examinari super hac re non consueverunt; sed, cum id omnino necessarium sit, & Romæ usitatum; & cum a Præfectis Scholarum Piarum nonnullæ ex ipsis ad officium nominentur, ideo mandamus, ut qui de more ad exquirendam earum virtutem deliguntur, utrum pro erudiendis ad fidem pueris Doctrinæ satis habeant, serio perscrutentur, & crebro earum scholas invisant, &, sicut antea de Ludimagistris diximus, earum diligentiam agnoscant. Quoad eas mulieres, quæ Scholarum Piarum Congregationi non subjiciuntur, ludos ad docendum aperire non audeant, nisi antea Parochi, in cujus ditione constituuntur, accurato judicio probentur. Hanc vero facultatem nullo modo obtineant, nisi ad docenda fidei rudimenta satis idoneæ existimentur. Non semel etiam ad earum scholas invisendas aliquos designabimus, uti superius dictum est, cum de Ludimagistris, iisque Mulieribus, quæ Congregationis Scholarum Piarum subjectæ sunt, ageremus.

Nunc ad Parochos, qui in tota Diœcesi versantur, orationem convertamus, qui eandem puerorum institutionem suscipere, & Dominicis, ac festis diebus in suis Ecclesiis christianam legem, ac Mysteria Populo declarare, (uti Urbis Parochi,) omnino debeant, nisi pœnas arbitrio nostro imdonendas subire velint. Hortamur pariter illos, qui primam Tonsuram, cæterosque Ordines appetunt, necnon Sacerdotes, ut Parochis in hac re adjutores, atque administros sese præbeant, sicut initio. cum de Urbanis Parochis sermo esset, fusius explicavimus. Caveant etiam Parochi in Diœcesi constituti, quod supra monuimus, ne nullum ad Sacram Synaxim primo sumendam admittant, neque pro accipienda confirmatione schedulam de more impertiant, neque Matrimonia palam in Ecclesia denuncient, neque illis celebrandis intersint, nisi prius Doctrinæ examen, ac testimoninm habeatur, In Diœcesi quoque docendi munus nemo palam exerceat, quem Vicarius Foraneus in fidei Mysteriis satis eruditum, atque idoneum non declaraverit. Sed quoniam in agris sæpe contingit, ut pueri in pascendis armentis potius, quam in audienda christiana lege implicati tempus conterant, & cum nonnulli circum Templa strepitum turbasque excitare non dubitent, quo tempore divina Officia persolvuntur, vel fidei Mysteria populo dilucidantur, hinc volumus, ut Parochi gravibus solidisque argumentis Parentibus ostendant in manifesto perpetuæ damnationis periculo versari, si liberos suos Religionis elementis erudiri negligant. Insuper persuadeant, ut suos quique liberos ad Parochialem Ecclesiam adducant, ibique Parochum fidei rudimenta explanantem & ipsi audiant, quæ fortasse non perceperunt, cum inter pueros agerent, vel percepta ex animo penitus exciderunt. Postremo universos admoneant sarta tecta permanere Decreta, quæ Nos, vel Decessores nostri in eos ediderunt, qui obstreperent, vel luderent circum Templa, in quibus Christi doctrina explanatur, vel Sac. Officia peraguntur.

Cum Diœcesim perlustravimus, magna cum voluptate Parochos doctrinæ, ac probitatis laude præstantes invenimus, qui ad propagangam Dei gloriam, instruendosque pie fideles omne studium, ac diligentiam libentissime devovebant; nonnulli vero mediocriter in iis rebus versati occurrerunt; sed quod magnopere Nos commovet, aliqui, ad quos nondum accessimus, plurimique, quos jam invisimus post dicessum nostrum, negligentiæ, vel imperitiæ palam arguuntur. Ob quam rem, licet nulli damnum inferre cupiamus, Deumque nostræ voluntatis testem invocemus: tamen memores extremi severique examinis, in quo Deus omnia perscrutabitur, ad implendas muneris nostri partes nihil intentatum relinquemus. Itaque si quis per oscitantem socordiam sibi defit, populumque christianis mysteriis imbuere prætermittat, ad meliorem frugem, atque sententiam statim revocetur; si quis autem ob inscitiam munus adeo necessarium contemnat, studiis iterum, ac libris operam navet. Nam hæc rerum ignorantia non Episcopis, qui istos homines Parochiis præfecerint, tribuenda est, sed Parochis ipsis, qui postquam eam provinciam assequuti sunt, librorum curas omnes penitus abjecerunt. Uberes ex hac nostra objurgatione fructus speramus, si aliter contigerit, quid Trident. Concil. statuerit (*a*), ac deinde Sac. Congregatio ejusdem Concilii non semel decreverit (*b*), satis memoria complectimur: *Sac. Congregatio censuit Episcopos Successores posse superveniente rationabili causa etiam ex officio, etiam extra visitationem examinare Parochos ad Ecclesias Parochiales approbatos* (*c*). Insuper alio loco: *Sac. Congregat. respondit Episcopos Successores superveniente rationabili causa posse etiam ex officio iterum examinare tam in visitatione, quam extra, Parochos, quamvis Regulares, approbatos tempore provisionis Parochialium*. Si de Parochis agitur, qui a Decessoribus præpositi fuerunt, re prius satis superque perpensa Sacræ Rotæ Tribunal constituit posse Episcopum *pro libito, & pro sola quiete conscientiæ suæ* Parochos in novum examen revocare (*d*). Cum tamen de illis sermo est, quos idem Episcop. Parochos in Ecclesiis collocavit, si velit novum examen indicere, hæc quoque decreta subjiciuntur (*e*): *Cum sub die 15. Januar. 1667. ad instantiam Episcopi Pampilonensis ab hac Sac. Congregatione resolutum fuerit: primo posse Episcop. examinare Parochos, & Rectores semel approbatos ad curam animarum, quando adest vehemens suspicio de illorum imperitia; secundo posse ad hujusmodi examen procedere etiam extra visitationem; tertio ad dictum examen faciendum haud necesse esse, ut judiciales probationes imperitiæ præcedant. Nunc supplicat Episcop., per eandem Sac. Congregationem ulterius declarari, in actu visitationis Diœcesis possit Episcop. examinare Parochos, quotquot visitat, etiam si contra illos, vel aliquot ipsorum non vigeat suspicio imperitiæ; Sac. Congregat. die 22. Septemb. 1668. respondit negative*. Atque ita pro novo examine faciendo sola conscientiæ sedendæ ratio non sufficit: Insuper necesse est, ut is rumor palam in omnes emanaverit, Parochum eorum, quæ ad curam animarum gerendam pertinent, memoriam amisisse, & ob socordiam pro sustinenda tam gravi provincia esse imperitum, sicut Patres S. Rotæ accurate perpenderunt (*f*). Parochi etiam, qui a Laicis jure quodam nominati fuerunt, ab hac conditione minime liberantur. Nam cum Parochialem

(*a*) Sess. 21. c. 6.
(*b*) Lib. 13. Decretor. pag. 530.
(*c*) Lib. 15. Decretor. pag. 140.
(*d*) Decis. 257. p. 19. Recen. n. 3
(*e*) Lib. 26. Decret. p. 108.
(*f*) Decis. 527. nu. 12. & seqq. p. 19. Recen.

Ecclesiam sine publico examine obtinuerint, non idem judicium, atque opinio, ac de reliquis Parochis constituitur, quibus Episcopus post consuetum examen animarum regimen commendavit. (a).

(a) Card. de Lucca : De Parochis Serm. 16.

Postremo volumus, ut hoc edictum publice de more promulgetur, & in singulis sacrariis tam in Urbe, quam in Diœcesi figatur.

INSTITUTIO X.

De obligatione, qua Parochi obstringuntur singulis diebus Festis de rebus divinis ad populum verba facere, & pro Parochianis Sacrificium applicare; qua de causa, quove mandato id facere jubeantur.

QUo tempore hanc nostram Diœcesim invisere cœpimus (quod etiam constanter prosequemur, si Dei beneficio salvi, & incolumes erimus) nonnullos Parochos deprehendimus, qui Dominicis; cæterisque Festis diebus Sacras conciones ad Populum habere negligunt, quid videlicet fugiendum ex Christiana Lege, quidve amplectendum sit, accurate declarare, ut promissam in Cœlis gloriæ mercedem assequatur. Insuper præstantium virorum testimonio cognovimus id quoque prætermitti a quibusdam urbanis Parochis, licet virtute studioque Religionis plurimum commendentur, eamque afferri causam, quod usu receptum antea non fuerit; quod perpauci ad ipsos conveniant; quod in pluribus aliis templis hujusmodi conciones habeantur. Advertimus etiam non modo, cum Diœcesim lustraremus, sed præcipue cum publicum examen pro illis indictum esset, qui vel Ordines, vel Confessiones audiendi facultatem, vel Parochiarum regimen petebant, Dominicis, aliisque Festis diebus Missæ Sacrificium pro Populo minime applicari ab iis, qui animarum curam susceperunt. Disputationes iterum, eorumque sententiam in medium proferunt, qui Parochos utique, cæterosque animarum saluti præpositos ad faciendam rem Divinam diebus festis obstrictos esse testantur, non ea tamen voluntate, atque intentione, ut Sacrificii fructus populo omnino tribuatur; & præsertim cum proventus Ecclesiæ sunt ita tenues, ut ad Parochum sustentandum vix satis esse videantur. Ita disputant, velut Apostolica Sedes de his antea non aperte judicaverit, & Sacræ Congregationis (quæ sola Tridentinum Concilium interpretari potest) Decreta, eo quod promulgata non fuerint, universos minime complectantur, vel Forum externum solum respiciant, aut etiam internum, si tamen in lucem aspectumque Publicum proferantur. His rationibus aliisque nullius momenti sententiam suam prædicant, ac tuentur.

Ex eo vero nos perculsos fuisse non inficiamur, quod Parochi salutaribus verbis Populum sibi commissum instituere non modo contemnant, sed gravissimam culpam falsis etiam rationibus excusare contendant. Non hæc temere confingimus, sed ad Tridentinam Synodum conformantur, in qua sic decernitur (b): *Archipresbyteri quoque, Plebani, & quicumque Parochiales, vel alias curam animarum habentes Ecclesias quocumque modo obtinent, per se, vel per alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem Dominicis, & Festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciandoque eis cum brevitate, & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas sectari oporteat, ut pœnam æternam evadere, & celestem gloriam consequi valeant*; & paulo post: *neque vero hujus decreti executionem consuetudo &c. impedire valeat.*

(b) Sess. 5. c. 2. de Reform.

Illud solum in controversiam adducitur, utrum ex hac Concilii sanctione (quod sub Paulo III. contigit) Sacræ conciones reipsa haberi debeant, juxta ea, quæ sub Pio IV. ab eodem Concilio statuta sunt (c). Propositum id fuit Sacri Concilii Congregationi examinandum, & conventu habito die 9. Februarii anno 1576. nihil certi emanavit, uti ex Fagnano intelligi potest (d), qui fama æque, ac juris Pontificii scientia admirabili, non modo Romæ, ubi Sedi Apostolicæ ad nonagesimum usque annum præclaris muneribus occupatus, operam studiumque suum egregium præstitit; sed apud exteras etiam notiones omni commendatione dignus judicatur. Postea vero, cum Nos perhonorifico Secretarii officio fungeremur, invenimus (e) eam sententiam in examen iterum revocatam fuisse, cum Sacræ Congregationi Cardinalis Carafa Præfectus esset; & Episcopo Melitensi, qui id postulaverat, his verbis responsum: *Satis esse, ut Parochi, etsi formaliter non prædicent, saltem Dominicis, & Festis diebus plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis.* Eandem sententiam, ac normam amplexus est Innocentius XIII. in ea Constitutione, quam pro Regnis Hispaniarum ad ecclesiasticæ disciplinæ commodum edidit post laboriosam diuturnamque inquisitionem, & examen in peculiari quadam Congregatione, cui pariter a Secretis fuimus. Id clare dignoscitur ex ipsius Apostolicis Literis, quas de inde Benedictus XIII., ut ipsæ cæteris Episcopis; velut exemplar proponerentur, sua auctoritate confirmavit. Itaque credimus non perpolitam, & elaboratam concionem a Parochis habendam, sed familiari facilique dicendi genere ipsos uti debere ad populi intelligentiam accommodato, Caveant tamen, ne se liberos, & immunes existiment, eoque nullo unquam tempore hujusmodi consuetudo extiterit, vel quod hæc provincia aliis Ecclesiis satis superque demandata sit; neque tandem exiguum Populi numerum pro causa excusationis afferant, qui plerumque ex negligentia Rectorum dimanat. Nam qui suo muneri recte satisfaciunt, de frequentia, populique multitudine nunquam queruntur. Insuper non modo Tridentina Synodus contrariam consuetudinem penitus abrogavit, sed etiam Innocentius XIII. in ea Constitutione, quam superius diximus, a Benedicto Pontifice confirmata, omnes excusationis causas de medio abstulit, & postquam ab eodem Concilio munus impositum explicavit (f), iis verbis utitur: *Nihilominus, nonnulli Parochialium Ecclesiarum Rectores hæc, quæ suarum partium adeo sunt, prætermittunt, culpam hujusmodi a se amoliri nitentes, vel prætextu immemorabilis, sed quid prave consuetudinis, vel quia hæc ab ipsis præstari necesse non videatur, suppetente nimirum copia aliorum habentium Sacras Conciones in aliis Ecclesiis &c. Ne itaque sub inani istarum, aliarumque similium excusationum prætextu tanta Christianæ Reipublicæ pernicies struatur, districte præcipimus &c.*

(c) Sess. 24. c. 4. de Reform.

(d) Cap. inter cætera nu. 33 de officio Ordinarii.

(e) Lib. 6. pag. 109. & seqq.

(f) Sess. 5 c. 2.

Sed jam ad illud veniamus; quod secundo loco proposuimus, nempe Missæ sacrificium Dominicis, ac Festis diebus pro Populos offerendum. Sic enim præcipit Tridentinum Concilium (g) *Cum præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre.* Non ignoramus quidem disputationes, quæ excitantur

(g) Sess. 23. cap. 1.

tur, utrum ex Concilii verbis Parochus *Sacrum tantummodo facere*, an ejus quoque fructum (qui medius appellatur) pro populo ita offerre debeat, ut nec ipsum pro alio offerre, adeoque nec stipendium sumere possit. Attamen nos minime latet Concilii verba a Sacra Congregatione ita declarata fuisse ut medium Sacrificii fructum pro populo applicare Parochus omnino teneatur, uti Fagnani testimonio plane constat (*a*). Novimus etiam illud Sac. Congregationis Decretum anno 1681. jussu Cardinalis de Carpineo simul cum aliis pro Ecclesiasticorum commoditate fuisse impressum, in quo hæc statuuntur: *Cum præcepto Divino iis, quibus animarum cura commissa est, mandatum sit pro Ovibus suis Sacrificium offerre, sæpe alias Sacra Congregatio Concilii censuit, Parochos teneri pro Parochianis Sacrificium applicare, atque ea cum distinctione, ut, si redditus pingues sint singulis diebus, si vero tenues, saltem diebus festivis* (*b*). Illud quoque cognitum nobis est eandem rem fuisse propositam, atque iterum examinatam; cum Sacrum quotidie pro populo celebrare, atque offerre, Parochis, licet copiosos proventus obtinentibus, grave nimis videretur; ideoque die octava Februarii anni 1716. hoc pacto fuisse responsum: *Sacra Congregatio Concilii, propositis infrascriptis dubiis; primo, an Parochi non habentes Congruam, teneantur applicare Missam pro Populo saltem diebus Festis; ita sint cogendi in casu &c. Secundo, an Parochi habentes pingues redditus teneantur quotidie Missam applicare pro Populo in casu &c. respondit ad primum affirmative, censuitque danda esse Decreta alias hac de re edita: ad secundum, negative, & hujusmodi dubia amplius non proponi mandavit.*

(*a*) Cap. Fraternit. n. 93. 94. de Sepulturis

(*b*) Tom. 3. Theologiæ Moralis Genuæ impress. Venet. p. 317. Ita in supplem. Theolog. Moral. P. Sporr. pag. 321.

Hoc Decretum in Actis Sacræ Congregationis continetur, editumque fuit post Diœcesanam Synodum (*c*), quam Episcopus Portus Alacris in Lusitania convocavit. Si quis autem percipere velit reliqua superiorum temporum Decreta, quibus hoc postremum ita conformatur, ut universi, qui curam animarum gerunt, ad offerendum pro populo Sacrificium obstringantur, Monacellum consulat, qui in Romana Curia diu versatus, & ad plures annos Auditor Cardinalis Petrucci, plurima Sacræ Congregationis Decreta congessit (*d*). Qui prioris etiam temporis Decreta expeteret, scilicet promulgata annis 1692. die 10. Maji, & 1699. die 24. Aprilis, percurrat Litteras Apostolicas (*e*) Innocentii XII., quibus ipsa peculiari modo a Pontifice confirmantur. Postremo, si qui post annum 1716. Sacræ Congregationis sententiam exploratam habere velint, nos ipsi testari possumus, qui cum a Secretis essemus, rogatu Cardinalis Tanarii Decani, & Ostiensis Episcopi proposuimus (licet de hac re verba fieri vetitum antea fuisset) utrum Castri Romani, Porciliani, ac Decimi Rectores Ostiensi Episcopo subjecti diebus Festis Sacrificium offerre pro Populo deberent, cum exiguos solum proventus a Dominis Castrorum acciperet, & nihil ab egenis illis hominibus, inhospita fere loca colentibus, referrent, uti descripsimus in eo libello, qui imprimi, & Sacræ Congregationi solet exhiberi: *Id autem, quod speciali nota dignum esse videtur in præsenti, est, quod Parochi nihil a Populo recipiunt, cum id, quod habent, consequantur a Dominis Castrorum.* Responsum ita fuit die 29. Januarii 1724. *teneri, & ad mentem*, scilicet posse ab iis Parochis ad egestatem sublevandam stipendium accipi, licet diebus Festis præbeatur, & Sacrificium, quod pro populo celebrandum fuerat, offerri pro illo, qui stipendium tradiderit, ea tamen conditione, ut alio hebdomadæ die pro populo illud offerentes suo muneri satisfaciant. Qua de re exploratum satis arbitramur id, de quo sermonem instituimus, si Pontificum, & Sacræ Congregationis Decreta sedulo perpendantur. Nos quoque affirmare possumus, quod plusquam centenis Epistolis, quas duodecim fere annorum spatio ad Episcopos per universum terrarum orbem vel dedimus, vel pro munere, quo tum fungebamur, nostro nomine obsignavimus (cum illi juxta præclaram Constitutionem Sixti V. suarum Ecclesiarum statum Sacræ Congregationi exponerent), nisi Festis diebus Sacrificium pro Populo a Parochis applicari testarentur, eos monebamus, ut ab omnibus, qui animarum curæ præfecti essent, id impleri omnino curarent. Certum pariter est in publicis examinationibus, quæ Romæ instituuntur, vel ad ordines suscipiendos, vel ad confessiones audiendas, vel ad Parochiales Ecclesias obtinendas, nullo modo adprobari illos, qui Parochum exiguo censu instructum, ab offerendo Sacrificio pro populo liberum, & immunem existimant. Neque illæ excusationis causæ admittuntur, quas superius attulimus, nempe Sacræ Congregationis Decretis legem minime induci, & sine culpa violari, cum promulgari non consueverint. Nam, cum lex aliqua jam palam innotuit, necesse non est, ut eodem pacto reliquæ sanctiones publice divulgentur, quibus eadem lex magis declaratur. Cum vero illam legem indicant, qui non modo auctoritate præditi sunt, etiam soli possunt Tridentinum Concilium explicare, ideo utrumque forum jure complectitur. Item supervacaneum est ad eam rationem confugere, hujusmodi Decreta ad illos solum pertinere, pro quibus constituta sunt. Nam, licet id non semel contingat, ea tamen, de quibus sermo est, ad universos referuntur, licet viri alicujus singularis gratia emanaverint, quia ad explicandum, magisque intelligendum Concilium confecta fuerunt. Hinc si aliquis eandem rem quærat, his verbis responsum tribuitur: *Dentur Decreta*; ut in hac causa, quam agimus, sepæ evenit, sicut antea commemoravimus. Id tamen in usu non est, cum de illis Decretis agitur, quæ pro aliqua peculiari causa facta sunt, in qua nihil cum cæteris commune reperitur. Neque sane ad hæc cognoscenda requiritur, ut a Secretis Sacræ Congregationis eligi quis debeat, cum satis superque in Fagnano contineantur (*f*). Clericatus autem fusius, & erudite de ipsius Sacræ Congregationis Decretis scripsit, & præsertim etiam de illis, quibus offerre pro populo Sacrificium Festis diebus Parochi jubentur (*g*). Quæ cum ita sint, poterant a nobis sine ulla dubitatione Parochi obstringi, ut Sacrum, diebus, quos designavimus, pro populo offerent, & christianæ legis præcepta, mysteriaque explicarent; sed cum falsam opinionem ipsi non deponerent, licet a Sedis Apostolicæ sententia prorsus alienam esse non semel ostenderimus, necessarium duximus, ne ullus in posterum disputandi locus supereresset, cum ad Sacram Congregationem de populo ad christianam doctrinam instruendo scriberemus, aliquid etiam de cæteris rebus, de quibus nunc agimus, velut historiam exponentes, solum attingere, ne ipsius auctoritatis, & sententiæ, eorumque omnium, quæ generatim, vel peculiariter statuta sunt, tam cito immemores videremur. Itaque die 9. Augusti hujus anni in hunc modum respondit: *Cavendum præterea est, ut omnes Parochi diligenter muneri suo satisfaciant, & singulis diebus Festis Populo sibi commisso sacra eloquia, salutisque monita exponant, facili sermone denunciando vitia, quæ declinare, & virtutes, quas sectari oporteat.*

(*c*) Pag. 258.

(*d*) Formul. Pract. Leg. par. 1 impress. secun. 1723 p. 4. & seq. t. 2. Pa. 219 n. 18. & seqq. t. 4. p. 201. n. 121.

(*e*) Adud Anaclet. lib 5. Decretal. tit. 3. n. 212. & seqq. in Clericato de Disc. cord. 29. de beneficiis sub n. 43. ita in suppl. Th. P. Sporrer p. 321.

(*f*) C. Quoniam n. 6. de Constitutionibus

(*g*) Disc. or. forens. de Beneficiis disc. ord. 29

Ac denique admonendi sunt iidem Parochi, teneneri eos omnibus diebus Festis Missæ sacrificium applicare pro Populo, etiamsi minus integra congrua ex parochialibus proventibus recipiant, quemadmodum pluribus hujus Sacræ Congregationis Decretis declaratum fuisse probe compertum est Eminentiæ Vestræ.

Observando est prioris temporis Decreta a Sacra Congregatione in medium proferri, ex quo facile comprobatur ad universos ipsa spectare, licet aliquorum solum gratia prodierint, eo quod Concilii Tridentini intelligentiam, & explicationem præseferant. Igitur non solum nostra, sed ipsius Congregationis, & Summi Pontificis auctoritate (quo probante ipsæ litteræ ad nos scriptæ fuerunt) sub pœnis a Concilio Tridentino in delinquentes propositis, mandemus omnibus, qui ad curam animarum in Civitate, seu Diœcesi constituti sunt, ut Festis diebus ad Populum verba facere, & viam salutis declarare nunquam prætermittant, iisdemque diebus Sacrificium pro ipso offerant, nisi pœnas voluntate nostra imponendas subire velint. Quamvis autem ipsorum probatis nullum suspicioni locum nobis relinquat, ne hæc nostra sanctio penitus executioni mandetur, tamen, ut studium nostrum, eorumque obtemperantia palam innotescant, volumus juxta Decreta Sacræ Congregationis, quæ in Urbe a Visitatione dicitur, ut quilibet Parochus Sæcularis, aut Regularis in Civitate, ac Diœcesi ab anno 1733. eos dies in peculiari Libro designet, quibus pro Populo Sacrificium obtulerit. Qui non paruerint pro voluntate nostra, punientur. Braschius *in Synodali* promptuario (*a*) non modo Decreta Sacræ Congregationis de offerendo pro populo Sacrificio, quemadmodum supra explicavimus, luculenter exponit, sed etiam commemorat Parochos tum Sæculares, tum Regulares ea lege teneri, ut in peculiari libro idem Sacrificium describatur.

(*a*) Cap. 10. a num. 8. usque ad num. 34

Postremo jubemus, ut solito more hæc nostra sanctio promulgetur, & in singulis Sacrariis cum in Urbe, tum in Diœcesi fixa conservetur.

INSTITUTIO XI.

De Christi Domini adventu, & Novendialibus, quæ Christi Domini Natalem diem antecedunt: quo auctore, quo loco, quo tempore adventus Domini sit institutus; quid per ipsum Ecclesia significare voluerit; & ad quid referatur divinum Officium, & Missa, quæ eisdem temporibus celebratur.

FAlsa in vulgus imperitum, & pietati non valde addictum nimis libere pervasit opinio, Adventum Domini pro viris tantum, ac mulieribus institutum fuisse, qui Religionis voto se obstrinxerint, itaut illi dies a cæteris differre parum, aut nihil ipsi videantur.

Ut hæc sententia temeritatis, atque scandali nota liberetur, de abstinentia solum, ac jejunio intelligenda est; ne autem falsa sit eadem sententia Orientalis Ecclesia ab Occidentali, & priora tempora a posterioribus secernenda sunt; postremo ut a majori labe, ac censura vindicetur, complecti omnino non debet pietatis opera; quibus ad celebrandum Domini Adventum Fideles Ecclesia cohortatur.

Ac primo jejunium in Adventu simul cum abstinentia ab Ordinibus Regularium nunc observatur, quod aliqui incipiunt a die festo Sancti Martini, vel etiam Sanctæ Catharinæ, alii a prima Adventus Dominica, & nonnulli etiam a celebritate Sanctorum omnium, uti Cardinalis Cozza accurate perpendit (*b*).

(*b*) In Tractatu Dogmat. & Moral. de jejunio part. 2.

Nunc etiam Orientis Ecclesia temperantiam a festo S. Philippi auspicatur, quod die 14. Novembris solemni cultu celebrare consuevit (& ideo S. Philippi Quadragesimam nuncupat) eamque ad Natalem usque Salvatoris diem prosequitur. Per id temporis se a carnibus, butyro, lacte, & ovis abstinet; Pisces tamen, oleumque adhibet, & vino utitur, quæ solemniori Quadragesimæ tempore omnino vetantur. Septem dierum spatio jejunare solum jubentur Græci, licet pietatis causa universi jejunare soleant, uti Baillettii testimonio satis comprobatur (*c*).

(*c*) De rebus gestis Sanctorum impress. Paris. anno 1707. in histor. Festor. Mobilium pag. 463.

Tandem (ut nihil de Religiosis Ordinibus loquamur, quibus peculiari lege temperantia præcipitur) ex consuetudine Occidentalis Ecclesiæ abstinentia, seu jejunium per Domini Adventum nemini indicitur: non tamen hic mos olim obtinuit. Nam, ut monumenta, quæ ad Ecclesias transalpinas pertinent, silentio prætereamus, ac de sola Italia verba faciamus, diploma ab Aistulpho Longobardorum Rege anno 753. obsignatum conservatur, in quo 40. Lucios a Monachis Nonantulæ pro S. Martini Quadragesima quotannis exigit: Quadragesimæ autem nomine Salvatoris Adventus intelligitur, uti Martenes testatur (*d*). Nicolaus Primus Pontifex, qui circa medium sæculi noni floruit, cum jejunia, quæ ab Ecclesia Romana recepta erant, enumeraret; illud etiam Adventus recenset (*e*): *Quæ jejunia Sancta Romana suscepit antiquitus, & tenet Ecclesia.* S. Petrus Damianus, qui sæculo XI. vixit, cum de Canonicorum Veliternorum reformatione agit. Quadragesimam commemorat, quæ ante diem Natalem Domini a Fidelibus observari solebat. Innocentius autem Tertius, qui initio sæculi XII. Pontificatum gessit, Archiepiscopo Bracar-augustano respondens iis verbis utitur (*f*), *Jejunium apud nos in Adventu Domini agitur.* Postquam Avenionem Sedes Apostolica translata fuit, hæc disciplina immutata est, eamque ad suos familiares, ac domesticos omnes Urbanus V. redigit, uti Raynaldus de familia ejus Pontificis scribens luculenter exponit (g): *Generatim, & indistincte in Adventu Domini, & duobus diebus quartam feriam Cinerum immediate præcedentibus ab esu carnium abstinerent, & in dictis diebus Sæculares, & Laicos in Curia existentes etiam voluit comprehendi.* Ut id magis confirmetur, testimonium Beleti (*h*) afferemus, qui secum expendens, qua ratione ab Ecclesia jejunium ante festum S. Thomæ Apostoli minime indicatur, hoc pacto respondet: *Quia Festum ejus est in Adventu, in quo quasi continuum jejunium debemus observare*, quod etiam Martenes explicavit (*i*).

(*d*) De antiqua Ecclesiæ disciplina cap. 10. n. 5

(*e*) In Epist. ad consult. Bulgar. c. 9

(*f*) Cap. Consiliam de observ. Jejunii.

(g) Anno Domini 1370. n. 21.

(*h*) Lib. de Divinis Officiis cap. 12.

Sed jam ad sancta pietatis opera deveniamus, quæ nunc etiam fidelibus ab Ecclesia proponuntur, ut universi curæ nostræ commissi ad copiosos fructus pro æterna salute comparandos vehementius excitentur. Itaque primum agemus de Sacri Adventus origine, deinde quam ob causam institutus fuerit, & postremo de Ritibus, qui per hoc tempus excoluntur; Sic enim confidimus, ut majori studio, ac Religione, quod magnopere optamus, sanctissimi dies celebrentur.

(*i*) De antiq. Ecclesiæ disciplin. n. 6. loc. cit.

Si fidem Durando præstamus, Adventus Domini celebritatem S. Petrus Apostolorum Princeps inducit; (*k*) Bailletius tamen studio suæ Galliæ nimium adductus, Sancto Perpetuo Turonensi Episcopo, qui circa medium sæculi

(*k*) Lib. 6. cap. 2. num. 1.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

V. vixit ; illius inſtitutionem adſcribit (*a*): Jejunium per tres dies in ſingulis hebdomadis ante feſtum S. Martini uſque ad Natale Domini ab eodem Sancto Perpetuo propoſitum teſtatur (*b*). Sed auctoritate Martenis (*c*) natione pariter Galli Adventus initium ad ſæculum VI. referemus, & Sanctum Gregorium Pontificem auctorem adfirmabimus ; cum præſertim ad eandem ſententiam Amalarius (*d*), & Abbas Beno (*e*) ſe penitus conformaverint : Inſuper in *Sacramentario* S. Gregorii quatuor Dominici dies Adventus nominantur, quibus deinde in Aliquibus locis quintus, & ſextus acceſſerunt, juxta Ritum Ambroſianum, qui a prima Dominica poſt feſtum S. Martini celebritatem Adventus orditur : *Ambroſianus Adventus* (ait Rodulphus Tungrenſis) *habet ſex ſeptimanas, & incipit Dominica poſt feſtum S. Martini.*

(*a*) Loco cit. p. 959.

(*b*) Lib. 10. hiſt. c. 31.

(*c*) Loco ut ſupra c. 10 n. 2.

(*d*) Lib. de Eccl. Offic.

(*e*) Lib. de Ritibus Miſſæ.

Duos Salvatoris Adventus perpendere poſſumus, ob quos Sancta Mater Eccleſia hujuſmodi celebritatem conſtituit ; alter jam præteriit, alterum expectamus. Primi Adventus nomine tempus illud intelligitur, cum mortalitatem noſtram Dei Filius induit, & acerbiſſimum mortis genus ſubivit, ut captivitatis vinculis, quibus diutiſſime tenebantur homines, vindicaret : *Tempus* (ita Rupertus) *quod Dominicæ Nativitatis memoria antecedit, ideo Adventus nuncupatur, quia totus ejus Eccleſiaſticus ordo juxta contemplationem Adventus Domini diſpoſitus eſt. Advenire autem recte Dominus dicitur, qui ubique eſt inviſibilis præſentia Majeſtatis, dum aſſumpto, quod viſibile eſt noſtrum, uſibus carnis, viſibilem ſe oſtendit* (*f*).

(*f*) Li. 3. de Div. Offic. c. 1.

Secundo iterum Salvator adveniet, cum ad formidabile Judicium univerſos homines convocabit. Eam ob cauſam (ut Pouget merito perpendit) die primo Dominico Adventus illud Evangelium recitatur, in quo Majeſtas Chriſti judicis deſcribitur (*g*); cum ſcilicet nulla infirmitate circumdatus (ſicut in terras primo venienti contigit), ſed Cœli nubibus inſidens, & immenſo beati corporis majeſtatiſque lumine circumfulgens ad genus hominum judicandum deſcendet. Id vero quam conveniens ſit Eſtii præclari verbis oſtenditur (*h*) : *Qui inter duos mediatorem ſe interponit, dum modo huic, modo illi parti ſe adjungit, perſonam quodammodo mutat, eique aſſimilatur, cujus pro tempore partes agit. Quare, cum Chriſtus mediator Dei, & hominum, qui in priori ſuo Adventu noſtram agens cauſam apud Patrem, noſtram ſumpſit perſonam, quando venit in ſimilitudinem carnis peccati, circumdatus infirmitate, & per omnia nobis aſſimilatus eſt abſque peccato, conſequens eſt, ut in altero adventu, jam non hominum, ſed Dei partes acturus, Dei perſonam ſumat, ideſt in forma glorioſa appareat, in qua Deo ſimilior ſit, cujus forma exhibitione ſimul & bonis, ſecuritatem, & malis terrorem afferat.* Hinc factum eſt, ut Eccleſia per hoſce dies cum lætitia, ac voluptate, etiam mœroris ſigna præferat : lætitiæ quidem indulget pro Chriſti Salvatoris priori Adventu, ob quem feſtivum *Alleluja* in Divinis Officiis non omittit, ac toto die Dominico Dalmaticam Diaconis, Tunicellam Subdiaconis iterum concedit : mœrorem autem oſtendit, dum Chriſti Judicis Adventum contemplatur. Qua de re (ut nihil de peculiari quarundam Eccleſiarum diſciplina, vel piorum ordinum conſuetudine loquamur, qui olim tempore Adventus nigrum colorem in Sacris peragendis adhibere, & religioſas Imagines non ſecus, ac Paſſionis tempore fieri ſolet, obtegere conſueverunt, ſicut Martenes (*i*) præclare oſtendit,) nunc etiam *Gloria in Excelſis* in Miſſæ Sacrificio, ac *Te Deum* in Officio prætermittitur. A Diaconis vero Dalmaticæ, & Subdiaconis Tunicellæ deponuntur, qui Caſulas complicatas aſſumunt, quas etiam non ſemel exuunt. Sapientiſſimus Cardinalis Bona (*k*) hujuſce Ritus initium nulla diligentia invenire potuiſſe teſtatur. Sed quod ad rem noſtram pertinet, cum Sacræ Veſtes, quas modo diximus, lætitiam præſeferant, ut ex Canone de jejunio diſt. 76. clare deprehenditur : *Et tunc propter ſolemnitatem Sancti Spiritus Diaconi Dalmaticis utantur.* Cum etiam Adventus tempora mœrorem afferant, mirandum non eſt, ſi Diaconus, ac Subdiaconus Dalmaticas, & Tunicellas ponant, & Caſulam induant, quam ante pectus complicatam gerunt, eamque ſibi etiam detrahunt, cum Evangelium, aut Epiſtolam recitant ; nempe ut ſignificent tunc temporis ratione muneris ad ipſos Caſulam minime pertinere, ſed a Presbytero, veluti commodatam accipere. Ita ſentiunt Quartus, & Gavantus (*l*), a quibus rubricæ, quæ ad Miſſæ ſacrificium ſpectant, fuſius explicantur (*m*) ; ſed etiam ante ipſos Rupertus (*n*) hanc ſententiam tradidit, qui poſtquam a Diaconis, & Subdiaconis triſtitiæ ſigno Dalmaticas, ac Tunicellas exui, Caſulaſque ſumi declaravit, hæc inde ſuperaddit : *Ut in ipſis legant, vel miniſtrent, ſed lecturi, aut miniſtraturi illas exuunt, manifeſte profitentes illam ſuam non eſſe veſtem, nec propter ſuum Ordinem ſibi debitam, ſed propter Dominicæ, vel alicujus Feſti reverentiam, ſe accipere accommodata, ut inopem, atque indecentem conſolentur expoliationem.*

(*g*) Inſtit. Cath. impreſſis Par. an. 1725. t. 1. p. 807.

(*h*) 4. Sent. d. 8. q. 48. §. 8

(*i*) Loco ut ſupra n. 12 13.

(*k*) In Rerum Liturg. l. 1. c. 24. n. 19. impreſſ. Romæ.

(*l*) Par. 2. tit. 19. n. 5. 6.

(*m*) Ad rubric. Miſſ. p. 4. §. 1. n. 4

(*n*) Lib. 3. c. 2.

Quæ cum ita ſe habeant, quiſnam Chriſti Salvatoris, & poſtremo Judicis binos adventus ſecum conſiderans, viris, ac mulieribus tantum, quæ Clauſtris includantur, hos ſanctiſſimos dies obſervandos audeat aſſerere, nullumque diſcrimen a cæteris anni temporibus intercedere ? Permittite univerſi, qui nobis commendati eſtis, ut ſermonem ad vos Sancti Ambroſii verbis convertamus (*o*) : *Hoc tempore, Fratres cariſſimi, non immerito Domini Adventus vocatur, non ſine cauſa Sancti Patres Adventum Domini celebrare cœperunt, ſermones de his diebus ad Populum habuerunt ; id namque ideo inſtituerunt, ut ſe unuſquiſque fidelis præpararet, & emendaret, quo digne Dei, ac Domini ſui Nativitatem celebrare valeret.* Sinite, ut vos majori quo poſſumus ſtudio moneamus, ne unquam peccati ſordibus, ac potiſſimum per hoſce dies libidine ulla animum turpiter inquinetis. Equidem Deceſſorum leges in delinquentes hoc tempore evulgatas, hac noſtra Conſtitutione renovamus, licet cum illis mulieribus deprehendantur, quarum impudentia reliquis anni temporibus diſſimulanda eſt, ne gravius detrimentum, ac turbas Reſpublica patiatur. Incredibile ſane eſt initio Eccleſiæ fideles tanta Religione, ac pietate incenſos fuiſſe, ut Sacro Adventus tempore conjuges ipſi ab omni commercio abſtinerent, ſicut auctor ejus Epiſtolæ teſtatur, quæ ad Bibianum data eſt, & S. Auguſtino adſcribitur : *Apud nos* (de Feſto S. Martini ſermo eſt) *itaque ex ejus ſolemnitate abſtinentia a carnibus, vel conjugali copula filiis Eccleſiæ indicitur, ut ad Natalem Domini ſecurius communicent.* Idem ſentit Raterius Veronenſis Epiſcopus : *In Adventu Domini, niſi feſtivitas intercedat, quatuor hebdomadibus a carnibus noveritis abſtinendum, & coitu* (*p*). Nunc autem vix timore, ac minis a luxuria,

(*o*) In Appendice ſerm. 1. n. 1

(*p*) In Spicileg. t. 2. pag. 164.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

ria, & maleficiis abſterrentur. Iterum rediiſſe videntur infelicia tempora ætatis mediæ, cum fato miſero nefandoque in Galliis mos obtinuerat, ut pro illatis ſibi, vel conſanguineis ſuis injuriis homines privata auctoritate graviſſimas inimicitias gererent, pœnaſque depoſcerent; contra quam conſuetudinem DuChange ad Joinvillam, ſapienter, atque erudite diſſeruit. Tunc ipſe Pontifex Alexander III. pervicacium hominum improbitate compulſus fuit ipſos obteſtari, ut ſaltem aliquibus per annum diebus, ac potiſſimum in Adventu Domini uſque ad octavam Epiphaniæ diem, animos ab inteſtinis odiis, funeſtiſque bellis avocarent (*a*). Evitatis omnino criminibus ſingulos ad frequentem Sacramentorum uſum, ſaltem diebus Dominicis in Adventu, S. Caroli exemplo, magnopere cohortamur: *Parochus autem*, (inquit) (*b*) *cum ad eum frequentiſſimum Sacramentorum uſum Parochiæ ſuæ fideles cohortatur, ut Provinciali tertio Concilio ſancivimus, tunc crebris monitis illud, quod Silverius Pontifex Maximus ſtatuit, in conſuetudinem revocare ſtudeat, ut, qui ſæpius non communicant, ſingulis ſaltem Dominicis diebus in Quadrageſima Corpus Domini ſumant, ac præterea diebus Dominicis Adventus.*

(*a*) Cap. Treguas, de tregua, & pace.

(*b*) In 4. Provincia. li Concilio.

Sed pro animo recte, ac diligenter præparando ad Chriſtum Dominum, cum judicaturus homines e Cœlo veniet, ſæpius mentem, ac cogitationem unuſquiſque convertat, ut primum quoque ipſius in terras Adventum ſedulo contempletur: *Vos circa ea* (ait S. Bernardus) (*c*), *quæ vere ſalutaria ſunt, ſedula cogitatione verſamini, & diligenter penſate rationem Adventus hujus; quærentes nimirum quis ſit, qui veniat, unde, quo, ad quid, quando, & qua.* Nam qui venit, *ſecundum Gabrielis teſtimonium* Altiſſimi Filius (uti Sanctus Bernardus proſequitur): *Venit nit utique de corde Dei Patris in uterum Virginis Mariæ, venit a ſummo Cœlo ad inferiores partes terræ.* Deinde ſubjicit: *Apparuit inæſtimabilis dignatio, & penitus inexcogitabilis, quod in carceris hujus horrorem tanta deſcendere dignata eſt celſitudo.* In terras deſcendit, ut genus hominum a ſervitute Dæmonis eriperet: *Propter nos venit, mira quærentis Dei dignatio, magna dignitas hominis ſic quæſita.* Et potiſſimum venit ad nos eo tempore, quo maximis in calamitatibus verſabamur: *Vere ſapienter diſpoſuit Sapientia, ut, cum magis eſſet neceſſarium, tunc primo ferret auxilium &c. nimirum plenitudo, & abundantia temporalium, oblivionem & inopiam fecerat æternorum. Opportune enim tunc venit æternitas, quando magis temporalitas prævalebat.* Itaque: *Via, per quam venit, diligenter requirenda, ut poſſimus, ſicut dignum eſt, ei occurrere, &c. propterea dignum eſt, ut, ſi non valet infirmus in occurſum tanti Medici procedere longius, ſaltem conetur erigere caput, & aliquatenus aſſurgere venienti &c. uſque ad temetipſum occurre Deo tuo &c. uſque ad cordis compunctionem, & oris confeſſionem occurre; ut ſaltem exeas de ſterquilinio miſeræ conſcientiæ, quoniam indignum eſt illuc auctorem puritatis intrare.*

(*c*) Serm. 1. in Adventu Domini.

Poſtremo novendiales preces, quæ ante diem Natalem Domini in Eccleſiis haberi ſolent, plurimum commendamus, ac Decretum, quod die 28. Novembris anni 1731. promulgavimus, iterum renovamus; & ne fores ullæ Eccleſiarum pateant ante ſignum Miſſæ, quæ in Templo Sancti Petri celebratur, ſub pœnis voluntate noſtra ſtatuendis iterum prohibemus. Inſuper mandamus, ut veſpere hora vigeſima tertia diei Sacra Myſteria publice exponantur, benedictio impertiatur, dimiſſoque populo ad horam diei vigeſimam quartam fores Eccleſiæ omnino claudantur.

INSTITUTIO XII.

Quid Vicarii Foranei expendendum proponere debeant iis, qui præditi ſunt jure nominandi ad illas Eccleſias, quæ ad ipſos pertinent. De corruptelis, quæ hoc in negotio contingere ſolent. Quid Vicariis agendum ſit cum Presbyteris, qui Eccleſias petunt, & cum illis, qui nominandi jus obtinent, ut magis idonei rite deligantur.

A Poſtolici muneris ratio Nos magnopere impellit, ut has literas univerſis, ad quos pertinet, ſcribamus. Conſtitutionem die 27. Septembris proxime elapſi promulgavimus pro examine, quod publice indicitur ad obtinendas Parochiales Eccleſias, cum vacatio aliqua contigerit, & pro illis pariter, qui a Laicis nominantur ad eas Eccleſias, quæ ad ipſos jure ſpectant. Nunc vero de Parochianis agendum ſtatuimus, quibus ad regendas Parochias nominandi quemcunque velint, facultas permittitur.

Itaque, ſi aliqua hujus conditionis Eccleſia tibi ſubjecta, Parocho deſtituatur, tibi mandamus, ut univerſum Populum, cui ſuffragium ferre liceat, in eandem Eccleſiam cogas, aut in alium locum, quem pro concione habenda magis idoneum judicaveris; ita tamen, ut rem totam abſolvas quatuor menſium ſpatio, qui ad nominandos eos, quos elegerint a jure Pontificio Laicis tribuuntur (*d*). Cœtum autem noſtro nomine ſic alloqueris.

(*d*) Capanico de jurepatronatus n. 9.

Orationis initio demonſtrabis nihil gravius toto vitæ curſu ipſi evenire poſſe, quam probiſſimum hominem Parochiæ præficiendum ſuis ſuffragiis renunciare. Si rei magnitudinem ſpectent ſummi momenti negocium agi, cum eligendus, aut nominandus is ſit, qui ipſis præeſſe debeat, animarum curam gerere, ac Divina Sacramenta, dum ſalvi, & incolumes ſunt, vel cum vitæ in diſcrimine verſantur, adminiſtrare. Ob eam cauſam non eſſe temere feſtinandum, ſed aſſiduis precibus exorandum Deum, ut cœleſte lumen liberaliter impertiat; ipſique graviſſimas pœnas daturum eſſe, qui aliter fecerit, & a recta ſemita declinans ad Dei gloriam mentem unice non converterit, & nihil de Parochiæ, animarumque utilitate cogitans ſine ullo conſilio, vel prava etiam voluntate adductus minus dignum illi prætulerit, qui virtutis, ac doctrinæ laude, cæteriſque rebus magis idoneus habeatur: *Non eſt hoc conſulere Populis* (*e*), *ſed nocere, nec præſtare regimen, ſed augere diſcrimen; integritas enim præſidentium ſalus eſt ſubditorum.*

(*e*) Leo Magnus Ep. 1. al. 87 ad Epiſc. Affric.

Nam ſicut detrimenta omnia, quæ ab imperitis Medicis, Nautis, atque Imperatoribus dimanant, ad illos, a quibus electi ſunt, merito referuntur, ita, qui privatis ſuis cupiditatibus obſecundans Sacerdotem idoneum, omnique laudis genere præſtantem negligit, aliumque ſuffragio ſuo nuncupat ad animarum regimen minus accommodatum, malorum omnium, quæ inde conſequentur, velut auctor a Deo judicabitur. Bona vero, quæ præſtantior Sacerdos excitaſſet, ſi ipſi Parochiæ adminiſtratio delata fuiſſet, ab iis ſeveriſſime Deus exiget, qui ſuffragium impertiri recuſarunt.

Hanc ſententiam pietatis Magiſter Ludovicus Granatenſis ſcriptam reliquit (*f*): *Præferens indignum reus eſt omnium animarum, quæ*

(*f*) De Officio Paſtorum.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

ob ejus indignitatem periclitantur ; reus eſt omnium flagitiorum , quæ ex hoc crimine conſequuntur ; reus denique omnium , aut elemoſynarum , aut aliorum bonorum , quæ boni rectoris ſtudio perficerentur. Quemadmodum enim , qui aut imperitum Medicum , aut Nauclerum , aut Ducem , aut Paſtorem præfecit , reus eſt omnium damnorum , quæ ex horum ignorantia conſequuta ſunt ; ita plane , qui indignum eligit in Eccleſiæ miniſtrum , omnium malorum conſequentium reus eſt. Omnia enim hæc & nomina , & officia cuilibet Eccleſiæ miniſtro ſimili ratione conveniunt. Idem Tridentina Synodus declaravit (*a*): *Eoſque alienis peccatis mortaliter peccare , niſi , quos digniores , & Eccleſiæ magis utiles judicaverint &c. præfici diligenter curaverint.*

(*a*) Seſſ. 24. c. 1. de Reform.

Poſt hæc peccati Simoniaci labem , & gravitatem coacto populo explicabis , de qua Paſqualis II. hæc tradidit (*b*): *Omnia crimina ad comparationem Simoniacæ hæreſis quaſi pro nihilo reputantur ;* quod etiam Lucius Pontifex ita confirmavit (*c*) : *Simoniaca peſtis ſua magnitudine alios morbos vincit.* Cum de nominandis animarum Rectoribus agitur , illos ſacrarum rerum inſtitores vere nuncupari oſtendes , qui ſuffragio ſuo præmium aliquod aſſecuti ſunt , vel in poſterum ſperant ; haud diſſimiles eſſe , qui Presbytero ſuffragantur ob eam cauſam , quod æs alienum antea contractum diminuere , vel ſolutionem in aliud tempus protrahere pollicitus fuerit ; poſtremo ejuſdem criminis reos haberi , ſi illi potiſſimum faveant , qui vel juri ſuo ſe partim ceſſurum adfirmaverint, vel etiam omni ſumptu, qui Parochis tribui ſolet , ipſos omnino liberavit . Ita conſtituit Alexander III. (*d*) , eamque velut Simoniacum damnat : *Qui promiſerat unicuique Parochianorum quinque barillos vini remittere , qui Sacerdoti ibi pro tempore ſervienti conſueverant pro beneficio dari.* Reliqua ſane communi Theologorum opinione ſatis comprobantur . Sed quoniam pœnæ formidine à patrandis maleficiis nonnulli ſæpe retardantur , libere expones , Simoniam tunc reapſe committi , cum aliquid ex iis rebus temporaneis , quas paulo ante diximus , ipſi obtinebunt ; & ſtatim excommunicatione illigari , quæ a Summo Pontifice tantum dimitti poteſt , ut inferius declarabimus : hujuſmodi nominationes irritas , atque inanes eſſe , & nullo pacto excommunicationis pœna diſſolvi poſſe , niſi prius quidquid dono acceperint , non indigno Presbytero , ſed Eccleſiæ , vel egentium multitudini , penitus reſtituerint . Sic enim Sacræ Pœnitentiariæ auctoritate , ac ſententia decernitur, uti P. Theſaurus harum rerum peritiſſimus teſtatur (*e*).

(*b*) In Can. ult. 1. q. 1. ul.

(*c*) In Cap. Sicut de Simonia.

(*d*) In Cap. Veniens de teſtib. , & atteſtat.

(*e*) De pœnis Eccl. part. 2. in verbo Simonia c. 2. n. 4.

Sed pauços fore confidimus , qui hoc turpiſſimo crimine inquinari velint. Plurimi fortaſſe minus idoneum proponere audebunt (licet alium aptiorem ad regendas animas Sacerdotem agnoſcant) omnemque operam , ac diligentiam impendent , ut cæteris omnibus præferatur , ne ſecundam occaſionem præteriiſſe pro augenda illius dignitate videantur , cum quo vel amicitiæ , vel cognationis vinculo continentur . Nonnulli præterea fidem ſuam ac ſuffragium , præſtantiori poſthabito , pro eo obſtringent , quem nobilium virorum commendatio extollit , quos offendere periculoſum ducunt , ne ipſorum gratia , ac tutela (cui plurimum fidunt) in poſterum deſtituantur .

Itaque maximo Religionis ſtudio incenſus , ut tam perniciosas ex animis opiniones evellas , populum libere monebis , hujuſmodi fidem , ac promiſſa nullam habere vim , quamvis nullum commodum , aut utilitatem (quæ , ſi admixta eſſent , Simoniam efficerent) complectantur . Quod ſi fides data fuerit (ut plerumque accidit) , cum nondum Eccleſia Parocho deſtitueretur , tunc promiſſa , quæ prius interceſſerint , nullius ponderis eſſe liquidius apparet . Id apertiſſime Honorii III. teſtimonio confirmatur (*f*) , qui ſponſionem Joannæ Belgii Comitis , & Balduini Imperatoris Conſtantinopolitani Filiæ graviſſimis verbis improbat , quæ ad Sacerdotia ſui juris patronatus quoſdam ſe nominaturam promiſerat , antequam vacatio contigiſſet . Hinc ſubjicies non ſine piaculo hujuſmodi nominationes amicitiæ, aut cognationis habita ratione fieri , ſed unice ſpectandum eſſe , an cum Dei obſequio , & Eccleſiæ utilitate conjungantur : *Non ex effectu carnali* (inquit Summus Pontifex) , *ſed diſcreto judicio debuiſti Eccleſiaſticum officium , & beneficium in perſona magis idonea diſpenſare* (*g*) . Illud peccati genus , quod *acceptio Perſonarum* dicitur, ante oculos pones , quod tunc committitur , cum omiſſo magis probato viro , minus dignus eligitur , ut cognationem , vel amicitiam palam teſtemur . Id ſolum ferri poteſt , ut amicus , vel conſanguineus competitori præferatur , ſi , uti docet S. Thomas , in utroque meritorum ratio par omnino (*h*) judicetur . Inſuper , *Qui dat ratione conſanguinitatis* (inquit S. Doctor) *prædendam , ſi intendit aliquod bonum in ſe ipſum redundans , ſic quod magnificetur per hoc , & nobilitetur Domus ſua , vel quod ipſe in conſanguineis ſit fortior , Simoniam committit , quia aliquid accipere ſperat , pro quo ſpiritualia dat .* Pharaonis exemplum adducas , qui cum ex Joſepho de Patris , Fratrumque ipſius adventu cognoviſſet , eoſque cuſtodiendis gregibus præpoſitos , *Paſtores Ovium ſumus ;* non ideo tamen paſſus eſt , ut ob conſanguinitatem cum Joſepho ſuorum pecorum magiſtros ipſe conſtitueret , ſed eam conditionem impoſuit , ut , ſi qui idonei eſſent , ad hoc munus deligerentur : *Quod ſi noſti in eis eſſe Viros induſtriosos , conſtitue illos magiſtros pecorum meorum* (*i*) . Poſtremo ſingulos admonebis , ne in ferendo ſuffragio ullis commendationibus moveantur ; non mediocrem quippe ſuſpicionis cauſam affert ſe parum idoneum eſſe , qui ad alienas commendationes confugiat , vel ipſemet aliorum ſuffragia & voluntatem imploret : *Alius pro alio* (ait S. Bernardus) (*k*) , *alius ſorte , & pro ſe rogat , pro quo rogaris , fit ſuſpectus , qui ipſe rogat pro ſe , jam judicatus eſt , nec interveſt per ſe , an per alium quis roget .* Qua de re S. Carolus Borromæus in primo Concilio Mediolanenſi in ipſos ſic decernit : *Qui Beneficium Eccleſiaſticum vacans multis , & ambitioſis precibus per ſe , vel per alios petierit , eo facto ita reddatur indignus , ut per biennium in eum , neque illud , neque aliud beneficium conferri poſſit.* Inſuper S. Thomas , cujus auctoritate jam toties uſi ſumus eodem loco , quem ſuperius commemoravimus , cum ad quartum argumentum reſpondet , hæc adfirmat : *Quando fiunt preces pro indigno , vel ab aliquo potente , qui periculum comminatur , quæ preces armatæ dicuntur , manifeſte Simonia committitur , ſi propter hoc Beneficium Eccleſiaſticum datur ; Si autem pro digno fiant , quantum ad judicium hominum , probabile eſt , quod dans magis moveatur intuitu dignitatis perſonæ , quam favore precum , & ideo non reputatur Simonia : ſi tamen principaliter moveatur favore precum , vel timore rogantis , quantum ad divinum Judicium , ſimoniam committit & rogatus , & rogans , ſi hoc intendat , ſive aliquis pro ſe roget , ſive pro alio* (*l*) , quod pariter inferius ipſe docet.

(*f*) C. Cum dilecta de conceſſione Præb.

(*g*) Cap. ut noſtrum, ut Ecc. Benef. ſine dimin. conf.

(*h*) 2. 2. q. 63 a. 2. ad primum & in quolib. 4. q. 8. a. 4. & in 4. ſent. diſt. 25. q. 3. a. 3. ad ſeptim.

(*i*) Geneſ. c. 37.

(*k*) Li. 4. de conſid. c. 4.

(*l*) 2. 2. q. 100. a. 1. 5. ad 3.

Sed , ut hæc veritas altius in animis defigatur ,

gatur, familiari exemplo propones auditoribus, ut se fingant Cæmentariorum Præfectos, vel Architectum, cui domum extruendi cura demandata fuit, quæ validissimas trabes exigat, ut bene fulciatur. Si ali quis opibus, ac generis nobilitate conspicuus his verbis ageret: *maxima in animum meum pervasit cupiditas, grave præterea officium accessit, ut loco hujus firmissimæ trabis istud exile tigillum, carie, ac vetustate corruptum, & oneri sustinendo prorsus impar, sufficias.* Quis tunc se contemni non crederet, quis indignationem cohiberet, stultamque, licet præpotentis Viri, postulationem statim rejiciendam non arbitraretur? Itaque si hunc animum præberent, cum de manufactis ædificiis ageretur, cur non eandem virtutem ostendant, cum de spirituali domo res est, & Ecclesiæ fulcimentum, rectorque animarum nominatur? Neque vulgari nimis ineptoque uti exemplo tibi persuadeas, quod prius a Guglielmo Parisiensi excogitatum fuit (*a*). Ille postquam electores, & nominantes ad regendas Parochias Architectis comparavit, qui pro sustinendo vacantis Ecclesiæ pondere aptissimos Viros eligere debent, acriter illos redarguit, a quibus indigni magnopere commendantur: *Architecto* (inquit) *nemo auderet hujusmodi preces porrigere, ut pro columna forti festucam fragilem in ædificio, cujus fabrica fidei ejus commissa est, poneret, & si forte eo usque aliquis insaniret, ut præsumeret, & diceret, Magister, Ego diligo festucam istam ultra modum, cavissima mihi est, rogo te, quantum possum, honora eam, & pone in loco honorabili, videlicet in loco columnæ fortis, & altæ, numquid subsanari se ab illo non adverteret, & in faciem ejus spueret?*

(*a*) In Tract. de Collat. Benefic.

Plura tibi pietas, & doctrina suppeditabunt, quibus populum induces, ut pro Ecclesiæ utilitate, ac bono suffragii jure solum utatur, & illud unice spectet, ut animarum cura probo, atque idoneo viro committatur. Postquam has partes expleveris alio die intra quatuor menses, quos jam diximus, Ecclesiasticos omnes, qui Parochiæ regimen expetunt, in cætum vocabis, eosque fincere, ac vehementer pro rei magnitudine alloqueris. Satis exploratum habemus hæc nostra *tempora* cum illis vetustioribus *conferri non* posse, quibus Episcopatus, & Parochiarum administratio illis tradebantur, qui hæc munera declinarent, modestoque animo Ecclesiæ regimen, velut gravissimum pondus formidarent: Non ignoramus a Tridentina Synodo publicum examen propositum ad illas Parochias obtinendas, quæ libere conferuntur, & Pium V. provocationes etiam admisisse, cum quis immerito se alteri posthabitum judicaret: Scimus quoque S. Thomæ auctoritate (*b*) rem præclaram, & honestam existimari; si quis ingenii sui facultatem, & rerum scientiam coram probare contendat: Insuper cognitum perspectumque est omnibus ex communi consuetudine eos, qui Parochias petunt, in conspectum venire, se offerre, suas virtutes, ac merita palam exhibere, quibus vacantem Ecclesiam facilius assequantur; nunquam tamen impudentiæ, calliditati, nequitiæ, vel ad obscurandos *Competitores* apertum aditum intelligimus; nec illud sequitur, ut importunas abjectasque preces adhibere possint, vel ad amicorum præsidium, nobiliumque tutelam confugere; neque tandem, ut aliorum animos pactionibus sibi concilient, easque (quod gravius est) re ipsa perficiant. Superbus, aut injustus merito appellandus est, qui Ecclesiæ alicujus procurationem virtuti suæ debitam insolenter jactat, & principem dignitatis locum sibi præ cæteris omnibus convenire. Ita super hac re differit Angelicus Doctor (*c*): *Respondeo dicendum, quod hanc quæstionem solvit Augustinus 16. de Civitate Dei, ubi dicit, quod locus superior, sine quo populus regi non potest, & si administretur, ut decet, tamen indecenter appetitur. Cujus ratio est, quia qui appetit prælationem, aut est superbus, aut injustus. Injustitia enim est, quod aliquis velit plus de honore accepere, aut de potestate, aut de aliis bonis, nisi sit majoribus dignus, ut dicitur in §. Ethicorum; quod autem aliquis æstimet esse se magis dignum prælatione omnibus illis, super quos prælationem accipit, superbiæ, & præsumptionis est; unde patet, quod quicumque prælationem appetit, aut est injustus, aut superbus, & ideo nullus suo appetitu debet ad prælationem pervenire, sed solum Dei judicio, secundum illud Apostoli ad Hebr. 5. nemo sibi assumit honorem, sed qui vocatur a Deo tamquam Aaron.*

(*b*) In quodlibet 3. art. 9.

(*c*) 2.2. qu. 185. art. 1. & quodlibet 2. q. 6. art. 11.

Itaque in eo Sacerdotum conventu summopere contendes, ut hanc veritatem omnino percipiant, ne insanis cupiditatibus abrepti incidant in gravissima crimina, quæ paulo ante memoravimus. Admonebis, ut verecunde, divinique obsequii desiderio, & salutis animarum causa solum adducti suæ virtutis testimonia proferant, & voluntatem obtinendæ Parochiæ declarent, si bene, atque utiliter eligentibus ita consulatur; deinde curas abjiciant, omnemque rei exitum ad supremam Dei providentiam penitus referant. Hoc animo ad examen coram Nobis accedere paratus sit, qui populi suffragiis nominationem consequutus fuerit. Neminem sane tam ignarum putamus, quem simoniæ *mentalis*, *conventionalis*, & *realis* nomina lateant, & committi Simoniam ignoret, *per munus a manu*, *per munus a lingua*, & *per munus ab obsequio*: ut in Canone: *Sunt nonnulli*, & in altero: *Ordinationes* 1. quæst. 1. aperte continetur, quibus Canon: *Salvator* 1. quæst. 3. omnino congruit. Neminem quoque tam imperitum arbitramur, quem fugiat, si in petitione Parochiæ, amicitiæ, vel consanguinitatis præsidio, vel optimatum clientelis utantur, deinde tanquam famulos illis subjici debere, qui sibi suffragati fuerint, vel quorum auctoritate nominationem impetraverint: *Illud præ omnibus* (ait S. Gregorius) (*d*) *tibi curæ sit, ut in hac electione nec datio quibusque modis interveniat præmiorum, nec quarumlibet Personarum patrocinia convalescant; nam si quorumdam patrocinio fuerit quisquam electus, voluntatibus eorum, cum fuerit ordinatus, obedire reverentia exigente compellitur.* Illud etiam in concione notum facies, cum nominati, & peracto examine probati a Nobis fuerint, priusquam Parochiæ regimen tradatur juxta S. Caroli Borromæi instituta, & hujus Diœcesis consuetudinem, jusjurandum gravissimum requiri, quo nulla promissa, aut munera, nullasque pactiones intercessisse, & omni Simoniæ labe cum *realis*, tum *conventionalis* se prorsus immunes esse fateantur. Ultimo tandem loco eorum calamitatem, & miserrimam conditionem expones, qui alio pacto per scelus animarum curam susceperint. Nam esto iniquum pretium ante nominationem persolvatur, vel etiam post illam pactiones executioni demandentur (quæ simoniam realem constituunt); esto pariter a nobis, nostrisque administris tantum crimen ignoretur, atque ob eam causam Parochiæ regimen conferamus, non ideo tamen ad finem tristis tragedia pervenit, sed tum potius agenda proponitur.

(*d*) Lib. 2. indict. 11. epist. 22. ad Antonias Subdiaconum

nitur. Deteſtabile ipſorum ſcelus ſub Dei conſpectu verſatur; non illi tantum, ſed cæteri omnes, quibus in perficiendo negocio uſi ſunt, majori excommunicatione devinciuntur, quæ Summi Pontificis auctoritate ſolum diſſolvi poteſt: Beneficium retinere nequeunt, cum ad ipſos nullo jure pertineat. Nam, quæ antea geſta fuerunt, nihili ducuntur; & priuſquam Judex de ipſis ſententiam ferat, Parochia dimittenda eſt. Fructus, quos ab Eccleſia exegerunt, licet nullum decretum interceſſerit, reſtitui debent; criminis etiam adjutores pro Eccleſiæ utilitate, vel pro ſublevandis egenis eoſdem fructus in *ſubſidium* tenentur impendere. Qui lucrum aliquod inde conſequutus fuerit, illud Eccleſiæ, vel pauperibus exſolvere debet, licet nullum Edictum Judex pronunciaverit. Idem pro Interpretibus ſtatuitur, ſi aliquam ſibi ſceleris mercedem expreſſerint. Siquis Parochiæ regimen ſimoniacis artibus obtinuerit, licet iterum vacatio contingat, ad ipſam pervenire poſſe *minime* ſperet, omneſque ad cætera quoque Beneficia aditus intercluſos pro certo teneant, cum ad ea comparanda *ipſo jure* minime capax dijudicetur. Hæc non ipſi confingimus, ſed Pontifices hujuſmodi pœnas decreverunt (*a*), uti P. Theſaurus, de quo ſupra mentionem fecimus, luculenter exponit (*b*). Idem in eo libello, qui pro inſtituendis recentibus Confeſſariis Romæ a ſapiente Theologo impreſſus eſt, ſufius continetur (*c*).

(*a*) In extrav. cum deteſtabilis. de ceſſione, de Simonia, & in Bulla Pii V., quæ incipit. Cum primum §. 2.
(*b*) Part. 2. in verbo Simonia cap. 2.
(*c*) Part. 2. cap. 94. §. 8.
(*d*) Tom. 3. Suarem. obſerv. in Concilia pag. 245. antiq. edition.

Neque graviſſimo vulneri remedium ſe inveniſſe putent, ſi ad Sedem Apoſtolicam, vel ad Sac. Pœnitentieriæ Tribunal ſuppliciter confugiant. Chriſtianus Lupus ex accademia Lovanienſi magna vocis contentione Eccleſiæ Romanæ ſeveritatem extollit, ſummiſque laudibus proſequitur (*d*), quæ nemi-nem ſimoniæ vinculo diſſolvit, niſi ſe beneficio prius abdicaverit. Nos vero tutius affirmare iſtud poſſumus, qui per plures annos in eo Tribunali Canoniſtæ munus ſuſtinuimus. Siquis realem ſimoniam condonari ſibi poſtulet, paucis reſpondetur, *Dimittat*, *moneat*, *& reſtituat*; videlicet *dimittat* Beneficium, quod malis artibus acquiſivit; *moneat* eum, qui pretium accepit, ut illud in Eccleſiæ, vel egenorum commodum convertatur; *reſtituat* fructus omnes, quos ab Eccleſia perceperit. Sed quoniam ſimonia non ſemel ab alio committitur, idque Sacerdos Beneficio præpoſitus ignorat (cui nihilominus rite collatum non fuiſſe teſtatur his verbis Cœleſtinus III. *Quamvis ipſe promiſſionis conſcius non fuerit, ejus tamen electio tamquam ſimoniaca pravitate præſumpta, eſt penitus reprobanda* (*e*)). Si tamen ab eodem Tribunali ſupplex imploret, ut delatum ſibi Beneficium confirmetur, ſic breviter reſpondet, *Dummodo ante poſſeſſionem*, nempe ita concedere, dummodo ante poſſeſſionem ſimoniæ conſcius nullo modo extiterit. Nam, ſi aliquid hujus criminis antea deprehenderit, tunc ea ſtatuenda ſunt, quæ nuper explicavimus, cum de reali ſimonia ſermonem haberemus.

(*e*) Cap. Nobis de Simonia.

Hæc a te vehementer expetimus, quæ ſingulis, ad quos nominandi jus pertinet, vel qui nominari poſtulant, declarabis. Neceſſe vero eſt, ut non modo interſis, ſed etiam præſis, cum illi ad nominationem devenient: ob eam cauſam dies, & locus ad rem perficiendam indicetur. Dies quidem intra quatuor menſes ſtatuenda eſt; pro loco Templum ipſum, ſi pro univerſo cœtu ſatis ſit, ſin minus, alius pro voluntate tua locus decernatur. Ut lites de medio auferantur ad ſuffragium ferendum admitti debent, qui nominandi jus habuerunt, cum poſtremus Parochus in locum demortui ſuffectus fuit; ſed cum plerumque *ratione habitationis*, *ſeu domicilii* loci incolis nominatio contingat, ideo ſoli Patresfamilias fere ad nominandum accedunt. Non ita dicendum, cum *ratione fundationis*, *vel dotationis* ſingulis Parochianis jus nominandi conceditur; tunc enim nominatio fit *in capita*, atque ideo non viris modo, ut Pitonus oſtendit (*f*), ſed etiam fœminis, minoribus, viduis, ac virginibus tribuitur. Si res in Templo mane peragatur, tunc Sacrum coram populo celebrabis, ut cœleſti lumine in ferendis ſuffragiis illuſtretur. Sin autem extra Eccleſiam, & poſt prandium, piis precibus comitia auſpicaberis, ut ſupremi Numinis auxilium pro re gerenda concilietur. Qui nullum jus habent, ab eo cœtu ſummoveantur, in quo tu ſolus cum ſcriba Foraneo, & Nominantibus intereris. Poſt hæc Comitia incipiant, & ad finem cum ſilentio procedant. Scriba vero nomina Competitorum, & ſuffragiorum numerum, quæ ſingulis obtigerint, in actis deſcribet, quæ certo documento obſignata ad Nos deferenda ſunt. Si Deus propitium voluntati noſtræ ſe præbeat, & quæ nunc conſtituimus, recte perficiantur, graviſſimis malis, quæ ſuperiori tempore nimis invaluerunt, remedium aptiſſime propoſitum confidimus: atque ut reliqua prætereamus, illud ferri non poteſt, quod inſciis iis, qui præſunt, nominantium domos circumirent Petitores, ut ſuffragia ab ipſis elicerent, eoſque in ſchedam referrent, qui ſuffragium polliciti fuerant. Illam deinde firmam ratamque facere curabant, ut ſuffragiorum numero reliquos Competitores ſuperaſſe palam oſtenderent, nimirum in cauſa propria propriam aſſertionem afferentes. Hæc tibi ſignificanda duximus &c.

(*f*) De Controverſ. Patron. alleg. 100. n. 344. & ſeqq.

INSTITUTIO XIII.

De Tabella Auroræ, Orientis Solis, meridiei, & dimidiæ noctis, quantum conferat eam dignoſcere; quid mali eveniat, niſi eadem Tabella obſervetur. Qua hora ſacrificium indici abſolvique poſſit. Item de Jejunio, & dierum Feſtorum obſervantia.

COgnoſcenda omnino ſunt Auroræ, meridiei, mediæque noctis tempora, ut Eccleſiæ præceptis, qua fas eſt, diligentia, pareamus.

Primum quidem neceſſarium eſt, cum Miſſæ Sacrificium ante Auroram celebrari nequeat (*g*), niſi forte exiguum tempus interceſſerit, uti inferius dicetur, vel aliquis ab hoc præcepto Sedis Apoſtolicæ auctoritate, ac privilegio liberetur, quo tamen cautiſſime uti debet, ſicut a Paulo III. Pontifice conſtituitur (*h*): *Quoque Indulto celebrandi, ſeu celebrare faciendi ante diem, parce utantur; quia, cum in Altaris Miniſterio immoletur Dominus Noſter Jeſus Chriſtus Dei Filius, qui candor eſt lucis æternæ, congruit, hoc non in noctis tenebris fieri, ſed in luce.* In pervigilio etiam Natalis Domini ex communi Eccleſiæ conſuetudine ante mediam noctem ſacrum peragitur, uti Paſqualigus advertit (*i*); & Sanctiſſimus Pontifex Pius V. univerſa, licet vetuſtiſſima, privilegia penitus abrogavit, ob quæ nonnulli ante mediam noctem eo celebritatis tempore ſacrum faciebant (*k*).

(*g*) rs. Rub. Miſſ. quacunque hora ab aurora.
(*h*) Bull. 22 tom. 1. f. 25
(*i*) De Sacrificio novæ legis tom. 1. q. 403.
(*k*) Bull. 9. tom. 2.

Inſuper meridiei cognitio prorſus requiritur, cum ex Tridentina Synodo Sacerdotibus certum debitumque tempus ad Miſſam celebran-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

brandam perſcribatur (a); illud vero in Rubrica, quam ſuperius diximus, ita explicatur: *Miſſa privata ſaltem poſt matutinum, & laudes quacumque hora ab aurora uſque ad meridiem dici poteſt*. Clemens XI. in conventu plurimorum Cardinalium, ac Præſulum hanc rem ſedulo examinandam mandavit; & licet iplis tertia pars horæ ante auroram, & poſt meridiem permitti Sacerdotibus poſſe videretur, Pontifex tamen eam ſententiam probandam non cenſuit, ac Decretum his verbis promulgavit: *Mandamus, ne Miſſarum Sacrificia ante auroram celebrentur, & uſque ad meridiem ſolum protrahantur*.

(a) Decret. Deobſerv. & evitandis in celebratione Miſſæ.

Ita ſe res habuit omnino, donec Innocentius XIII. Pontificatum obtinuit; Tandem Benedicto XIII. Pontifice iterum res in examen adducta fuit, & facultas tertiæ partis horæ, de qua paulo ante ſermonem fecimus, novo Decreto permiſſa eſt, cui pariter Edictum Clementis XII. feliciter Regnantis conformatur.

Quæ cum ita ſint, eandem Poteſtatem noſtris Presbyteris in hac Urbe concedimus, ea tamen conditione, ut præſcriptos limites, neque ante auroram, neque poſt meridiem omnino prætereant; niſi fortaſſe ex Apoſtolico beneficio nuſquam abrogato aliquis Sacerdos, vel Eccleſia poſt elapſam horam a meridie, ad ſacrum perficiendum non impediatur; ſic enim Romæ Templum Gallorum a S. Ludovico, a SS. Apoſtolis, a S. Jacobo, Templum Luſitanorum a S. Antonino, a S. Carolo in via Flaminia, a Piis Operariis, a Capuccinis nuncupatum pro hac re Literas Apoſtolicas obtinuerunt.

Profecto ſi quis rem diſſimularet atque oſcitanter ſe gereret, cum nullus jam a ſæcularibus temporis ordo ſervetur, iterum nocturna ſacra fierent, uti primis ſæculis in more poſitum fuit, vel ſaltem veſpertina, quæ (ad exemplum Judæorum, a quibus matutina, ac veſpertina Sacrificia offerebantur) initio Eccleſiæ celebrari conſueverunt; cum legales ritus, ac cærimoniæ, uti Cardinalis Bona perpendit (b), non ita ſtatim de medio auferri potuerint.

(b) Rerum Liturgic. l. 1. c. 22. n. 3. Impreſſ. Rom.

Eam pariter ob cauſam meridiei tempus agnoſci debet, ut Eccleſiaſticum *jejunium* integre, pieque obſervetur. Novus, ac peregrinus eſſet *in ſacris* rebus, qui duodecim ſæculorum ſpatio veſpere ſolum in Quadrageſima, ideſt tribus poſt nonam horis, tempus ad capiendum cibum, ſtatutum fuiſſe ignoraret. Aliis autem jejunii diebus non niſi poſt nonæ Officium, ſcilicet tribus, & amplius poſt meridiem horis cibo aliquo recreari vetitum omnino erat, uti Micrologus teſtatur (c): *In hoc quadrageſimale jejunium a cæteris differt jejuniorum diebus, quod in aliis poſt nonam, & in hoc poſt veſperum refici debemus*. Idem in Canone *Solent. de Conſecratione diſt. 1. continetur*. Sæculo XIII. cibus in omnibus jejuniis ad horam nonam adhiberi cæpit, uti ex S. Thoma Aquinate (d), & Alexandro de Ales ſatis aperte intelligitur (e): ſæculo tantum XIV. ad meridiem, hoc eſt hora ſexta conſuetudo ſumendi cibi invecta fuit, quæ tamen ad corporis vires reſtaurandas communi uſu probatur. In Sacris Litteris hæc habentur (f): *Introduc viros domum, & occide victimas, quoniam mecum ſunt comeſturi meridie*. In Evangelio pariter (g), poſtquam Joannes Salvatoris cum Samaritana colloquii tempus explicavit, nempe: *erat hora quaſi ſexta*, ſtatim Diſcipulos acceſſiſſe ſcribit, ut ipſum ad manducandum hortarentur, *Rabi manduca*.

(c) De rebus Eccl. c. 42.

(d) 2. 2. qu. 147. art. 7.

(e) Part. 4. Summ. Theol. q. 28. memb. 7. art. 2.

(f) Geneſi c. 43. v. 16.

(g) S. Joan. c. 4.

Non minus autem mediæ noctis tempora Fidelibus percipienda ſunt, ut Feſtos dies ab Eccleſia propoſitos rite colere poſſint, & a ſervilibus operibus penitus abſtinere. Nam, licet ex Concilio Compendii habito ſub Gregorio IV. anno 833., quod etiam in capite primo de feriis deſcribitur, a veſperis pervigilii ad veſperas inſequentes Feſti dies inciperent, atque abſolverentur: *omnes dies Dominicos a veſpera in veſperam cum omni veneratione decernimus obſervari, & ab omni illicito opere abſtineri*: quod etiam Thomaſſinus luculenter oſtendit (h), Alexander III. (i) ſancivit, ut ex locorum conſuetudine feſtis diebus initium, ac finis tribuerentur: *Licet ſcriptum ſit: de veſpera in veſperam celebrabitis Sabbata veſtra; Feſtorum tamen principium, & finis juxta eorum qualitatem, & diverſarum regionum conſuetudinem debet attendi*. Hinc per univerſam fere Europam, uti tradit Gonzales (k), a media nocte in aliam mediam noctem ſacri dies obſervantur.

(h) In Tract. de feſtis diebus l. 3. c. 5.

(i) Ca. 2. de Feriis.

(k) Cap. omnes: Litera C. de Feriis.

Item mediæ noctis horam callere plane neceſſarium eſt, ut celebrandis nuptiis decretum tempus intelligatur. Olim a Septuageſima ad Octavum diem Paſchatis per tres hebdomadas ante Feſtum S. Joannis Baptiſtæ, tandem ab Adventu Domini ad Epiphaniam uſque Nuptiæ celebrari non poterant, ſicut a Juvenino fuſius demonſtratur (l). Sed Tridentina Synodus dies tantum ab Adventu Domini uſque ad Epiphaniam, & ab initio Quadrageſimæ ad octavum diem poſt Paſcha immunes, ac vacuos a celebrandis Matrimoniis definivit (m), ita tamen, ut a media nocte Sabbati ante diem primum Dominicum Adventus uſque ad mediam noctem poſt Epiphaniæ diem, & a media nocte ante diem Sac. Cinerum uſque ad mediam noctem diei Dominici in Albis, uti ſcribit Clericatus ex communi omnium ſententia, nuptiarum celebratio interdicatur (n).

(l) De Sacram. diſſ. 30. de Matrim. c. 1. §. art. 2.

(m) Seſſ. 24 de Ref. Matrim. c. 10.

(n) De Sacr. Matr. deciſ. 38. n. 5.

Poſtremo mediæ noctis tempus ignorari non debet, cum poſt ipſam nihil cibi omnino ſumere poſſit, qui ſequenti die ſacrum facere, vel ad Sacram Synaxim accedere velit. Sed non modo ad naturale jejunium rite ſervandum, ſed etiam Eccleſiaſticum ea *cognitio plurimum* confert, cum ex communi opinione juxta Azorium (o) a media nocte ad aliam mediam noctem carnes, aliæque jejunio contrariæ dapes prohibeantur: *Sexto quæritur, unde nam incipient dies jejuniorum quoad abſtinendum a carnibus, & aliis cibis tali tempore prohibitis attinet. Reſpondeo incipere a media nocte uſque ad mediam noctem*.

(o) Inſt. Moral. l. 7. c. 26. q. 6.

Ultimo loco Auroram, Meridiem, ac Veſperam ſcire perutile valde eſt, ut B. Virginem, quæ tribus his temporibus pie a Fidelibus ſalutari conſuevit, debito honore proſequamur. Religioſam hanc conſuetudinem mane ſaltem, ac veſpere ab Urbano II. primo excogitatam nonnulli adfirmant, ut per univerſum Orbem celeberrimo bello ſub Crucis vexillo hoſtibus illato felicem a Deo victoriam Fideles precarentur. Cum deinde 139. annorum ſpatio conſtanter hoc inſtitutum, religioſeque obſervatum fuiſſet, paulatim in deſuetudinem abjit, donec a Gregorio IX. fuit reſtitutum, qui Salutationem Angelicam ad meridiem recitandam pariter adjecit, ſi Arnoldo ex Ordine Benedictino fidem præſtemus (p). Aliqui vero Ludovico XI. Gallorum Regi hujus poſtremæ ſalutationis initium, alii Callixto III. referendum arbitrantur ad Fideles inflammandos, ut Chriſtianas copias precibus adjuvarent, quæ pro Fidei defenſione in Hungaria contra Barbaros decertabant (q). Qui tamen res ſacras diligen-

(p) In Locu titulus: Lignum vitæ.

(q) Magrius in not. Eccleſ. in verbo ſalutatio.

gentius perſcrutantur, recenteſque Scriptores tunc ſolum amplectuntur, cum certa ex antiquitate monimenta depromunt, conſuetudinem ſalutandi B. Virginem tribus diverſis horis, quas antea explicavimus, nullo alio vetuſtiori documento probari poſſe exiſtimant, quam ex decretis Franciſci Putei Magnæ Chartuſiæ Præſidis, qui initio ſæculi decimi ſexti inter mortales agebat. Quamobrem eruditiſſimus Mabillonius ita ſcriptum reliquit (a): *Ex quo intelligitur, hunc morem a Gallia incepiſſe ſub initium ſæculi decimi ſexti.* Eam vero conſuetudinem Benedictus XIII. cæleſtium munerum theſauris large cumulavit.

(a) In præfat. ad ſæcul. Benedictin.

Deceſſores noſtri Tabulam propoſuerunt, in qua auroræ, meridei, ac veſperæ tempus, & ipſæ minutiſſimæ horarum partes accurato ſtudio diſcribuntur: ſed cum pro Eccleſiæ præceptis obſervandis horas juxta proborum hominum opinionem metiri ſatis ſit; & cum plurimos religio inceſſeret, & magnopere torqueret, eoquod auroræ, meridiei, ac veſperæ tempus juxta minutiſſimas horarum partes exacte deſignaretur; cum inſuper Romæ, aliiſque præclaris Italiæ Civitatibus res tota in quadrantes digeratur, hanc Tabulam in lucem edimus, quæ initium auroræ, & meridiei, mediæque noctis tempora moderetur. Operam, ac diligentiam præſtantiſſimi Civis adhibuimus, cujus ingenium, nomenque non per Italiam modo, ſed per univerſam Europam eximiis laudibus commendatur. Volumus, ut in Urbe, ac Diœceſi in uſum, ac legem recipiatur, & in omni ſacrario palam exponatur, & in poſterum poſt Kalendarium hujus Eccleſiæ Metropolitanæ imprimatur.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

JANUARIUS.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
1	13	0	1	14	3	19	1	21	1	7	1
11	12	3	14	14	2	19	0			7	0
21	12	2	22	14	1						
28	12	1	28	14	0	18	3			6	3

FEBRUARIUS.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
3	12	0	3	13	3						
9	11	3	9	13	2	18	2	21	0	6	2
15	11	2	14	13	1						
20	11	1	19	13	0	18	1			6	1
25	11	0	24	12	3						

MARTIUS.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
2	10	3	1	12	2	18	0	20	3	6	0
7	10	2	6	12	1						
12	10	1	11	12	0	17	3			5	3
16	10	0	16	11	3						
21	9	3	21	11	2	17	2	20	2	5	2
25	9	2	25	11	1						
30	9	1	30	11	0	17	1			5	1

APRILIS.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
4	9	0	4	10	3						
8	8	3	9	10	2	17	0	20	1	5	0
12	8	2	14	10	1						
17	8	1	19	10	0	16	3			4	3
21	8	0	25	9	3						
26	7	3	30	9	2	16	2	20	0	4	2
30	7	2									

MAJUS.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
5	7	1	6	9	1						
9	7	0	12	9	0	16	1			4	1
14	6	3	19	8	3						
19	6	2	26	8	2	16	0	19	3	4	0
24	6	1									
30	6	0									

JUNIUS.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
7	5	3	7	8	1						
22	5	2	12			15	3	19	3	3	3

UAB Biblioteca de Ciències Socials

IULIUS.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
1	5	2	1	8	1	15	3	19	3	3	3
6	5	3	17	8	2	16	0			4	0
14	6	0	25	8	3						
13	6	1									
25	6	2									
30	6	3									

AUGUSTUS.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
4	7	0	1	9	0	16	1			4	1
8	7	1	7	9	1						
13	7	2	13	9	2	16	2	20	0	4	2
18	7	3	18	9	3						
22	8	0	24	10	0	16	3			4	3
26	8	1	29	10	1						
30	8	2									

SEPTEMBER.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
4	8	3	3	10	2	17	0	20	1	5	0
8	9	0	8	10	3						
13	9	1	13	11	0	17	1			5	1
18	9	2	18	11	1						
23	9	3	23	11	2	17	2	20	2	5	2
27	10	0	27	11	3						

OCTOBER.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
1	10	1	3	12	0	17	3			5	3
6	10	2	7	12	1						
11	10	3	12	12	2	18	0	20	3	6	0
16	11	0	17	12	3						
22	11	1	22	13	0	18	1			6	1
27	11	2	27	13	1						

NOVEMBER.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
1	11	3	1	13	2	18	2	21	0	6	2
7	12	0	7	13	3						
14	12	1	14	14	0	18	3			6	3
21	12	2	20	14	1						
			27	14	2	19	0	21	1	7	0

DECEMBER.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
1	12	3	8	14	3						
17	13	0	13			19	1	21	1	7	1

INSTITUTIO XIV.

De Septuagesima, & Feriis usque ad diem Cinerum; qua ratione ab Ecclesia sint institutæ. Quid in ipsis nobis exhibere velit Ecclesia. De quadraginta horarum institutione per tres dies Quinquagesimæ.

SAncta Mater Ecclesia, ac Mundus, diversis, planeque oppositis itineribus animos Fidelium ad celebrandos Quadragesimæ dies paulatim adducunt.

Ecclesia tribus Dominicis Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ diebus antea propositis viam nobis ad Quadragesimam aperit; quæ ita nominantur, quod cum Quadragesimam a quadraginta Jejunii diebus nuncupatam præcedant, necessario sequebatur, ut quæ longius ab ista distaret Septuagesima, media vero Sexagesima, postrema Quinquagesima diceretur; uti Carolus V. Alcuino respondit, a quo deinde hæc sententia tradita fuit, eamque recentiores Ecclesiasticæ antiquitatis studiosi magnopere comprobarunt (*a*). Nam si Septuagesimæ nomen ad Septuagenariam Judaici populi captivitatem referendum velimus, uti putant nonnulli, quos P. Theophilus Raynaldus enumerat (*b*), nullo deinde pacto Sexagesimæ, & Quinquagesimæ nomina convenient.

(*a*) Baillet. De Festis Mobilibus t. 4 de vita Sanctorum §. 2. n. 4. p. 5. impress. Paris. 1707

Mundus quoque Carnovalis, ut ajunt, profana celebritate, nos ad Quadragesimam deducit. Hujus quippe originem Italici Scriptores ex eo desumptam credunt, quod in fine ipsius carnes edere Fideles prohibentur: *Quidam Scriptores* (ait du Change (*c*)) *Itali carnevale dictum putant, quasi carne, seu caro vale.*

(*b*) T. 10. p. 492.

(*c*) In Gloss. in verbo Carnelev.

Ecclesia, ut animos excitet ad ineundam pie sancteque Quadragesimam, in Divinis Septuagesimæ Officiis primi Parentis lapsum, a Paradiso voluptatis, ubi collocatus initio fuerat, miserum exilium, pœnæ gravitatem, quam Deo jubente luere debuit, spem denique jucundissimam Divinæ benevolentiæ iterum sibi comparandæ, nobis ante oculos proponit. Die Dominico Sexagesimæ genus hominum post diluvium *in pristinam formam restitutum nobis exhibet*, ut naturæ nostræ per peccatum infirmæ reparationem intelligamus. Tellus autem aquarum alluvie liberata, Noemoque tradita, ut iterum ad cultum revocetur, quæ in aliquibus locis feracissima, in aliis vero sterilis appareat, Parabolam, quæ tunc in Evangelio legitur, satis aperte declarat, de fructu nempe, qui ex semine prodit juxta telluris conditionem, cui committitur. In Quinquagesima justissimum Dei judicium exponitur, quo ad gloriam electi a perditis corruptisque hominibus sejunguntur. Id vero per vocationem Abrahæ recte explicatur, qui idololatriæ tenebris extractus, a patriæ solo, & consanguineis longe proficiscitur, ut in externis Regionibus Deo se totum devoveat. In eodem Evangelio, cum paucis ante diebus Lazarum ad vitam restituisset Salvator Dominus, præcipuos cruciatus, qui in seipsum parabantur, discipulis aperuit.

Bacchanalium diebus ad profana spectacula visenda convocamur, quibus vel inaudita crudelitas in tragœdiis exprimitur, vel amores in comœdia parum honesti, vel saltem qui cum periculo conjunguntur.

Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ diebus mœrorem præsefert Ecclesia. In Divinis Officiis *Alleluja* non amplius utitur, cujus loco, *Laus tibi Domine &c.* subrogatur, quod humilitati nostræ, & calamitati, quæ a primo Parente in nos derivata est, aptissime convenit, uti eruditissimus Martenes (*d*), & Gavantus (*e*) recte perpendunt. Insuper per eos dies Psalmi, *Dominus regnavit*, & *Jubilate &c.*, qui plurima lætitiæ signa continent, minime recitantur; sed alii Psalmi, *Miserere*, & *Confitemini* sufficiuntur, qui ad tristitiam, & mœrorem concitandum prope facti videntur, sicut Sarnellius epistola octava libri sexti primus omnium advertit. His tribus Dominicis Ecclesia maximo studio Fideles admonet, ut pietatis operibus se vehementius exerceant: *Satis constat* (inquit Thomassinus (*f*)) *tres istos Dominicos dies majori pietatis studio colendos esse.* Ab illis pariter initium superioribus temporibus jejunia sumebant: *Jejunium* (ita Petrus Blesensis (*g*)) *quadragesimale regulares cœnobitæ incipiunt a Septuagesima; Græci vero a Sexagesima; Clerici nostri authore Telesphoro a Quinquagesima; universus exercitus christianæ militiæ, juvenes, & Virgines, senes cum junioribus ab hac Quadragesima.* Cum tamen illi, qui antiquitatis monumenta magis accurata diligentia perserutantur, haud levi conjectura dubitent, utrum sermo ille Petro Blesensi vere tribuendus sit, Nos, ut nihil, nisi probatum certumque afferamus, Dominicam Quinquagesimæ in Missa Mozzarabica nuncupari adfirmabimus, *Dominicam ad carnes tollendas*: & in historiis Matthæi Parisii *carnisprivium*, ob eam causam, quod initium ea die jejuniis statueretur. Hæc autem consuetudo nostris quoque temporibus in Ecclesia Orientali, & a quibusdam religiosis Ordinibus integre servatur. Poloniæ vero populi pietatis laude præstantes, ex quo tempore Catholicam Fidem susceperunt, a Septuagesima jejunium inchoarunt, eumque morem ad Pontificatum usque Innocentii IV. obtinuisse satis constat, qui ut contentionibus, ac dissidiis inter Episcopum, & populum hac de causa excitatis finem imponeret, esum carnium ad Feriam quartam Cinerum sua auctoritate protraxit, uti Raynaldus testatur (*h*).

(*d*) De antiqua Eccl. disciplina in Divinis celebrandis Offic. q. c. 10.

(*e*) Ad Rubricas Br. sect. 6. c. 9.

(*f*) Lib. 2. c. 25. n. 4.

(*g*) Sect. 13.

(*h*) Ad an. Christi 1248. n. 49.

Per hebdomadas Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ Mundus nos allicit, ut conviviis, histrionum larvis, aliisque Bacchanalium voluptatibus animum relaxemus.

Hic a nobis quærendum non est, utrum Mundus, an Ecclesia vehementius hominum mentes commoveant, & uter principem locum obtineat; Sed magnopere veremur, ne Ecclesia a Fidelibus indignissime posthabeatur. Quippe ex Sac. Annalibus exploratum habemus piam consuetudinem quadraginta horarum per tres dies a Quinquagesima usque ad feriam quartam Cinerum sæculo decimo sexto primum cæpisse, ut Fideles hoc pacto neglectis mundi illecebris ad sancta opera incenderunt, Deumque Bacchanalium criminibus gravius iratum mitigarent: novimus etiam ex Baccio (*i*) S. Philippum Nerium postremis Bacchanalium diebus solemnem ad Septem Urbis Ecclesias magna populi frequentia supplicationem ob easdem causas instituisse: Patres denique in quinto Mediolanensi Concilio coactos ita loquutos esse: *Studeat Episcopus, ut quo tempore in Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ hebdomadis Ecclesia Mater, & officiorum ritu, & hymnis, canticisque fidelium mentes ad mœstitiam, atque ad pœnitentiam excitantibus, & omni denique tum vestimentorum, tum aliarum rerum apparatu populum Dei instruit, ac præparat tot ante diebus ad san-*

(*i*) In vita S. Philippi Neri l. 1. c. 14. n. 7.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

ſancte recolendam Chriſti Domini Paſſionem, & Crucem, eo potiſſimum tempore fideles ſibi in curam traditos, ſpectacula, ludos ſcenicos, & alia, quæ gentilitatis ſpeciem præſeferunt, tunc præſertim morum corruptelis introducta illa ipſa tamquam a Sanctiſſimis Eccleſiis inſtitutis abhorrentia omnino fugientes, ad pietatis chriſtianæ ſtudia, & ad orationem attentiores ſint, propoſita omni Chriſtianarum actionum exercitatione.

Quæ cum ita ſint, eorundem Patrum conſiliis adducti, utque hujus noſtræ Civitatis conſuetudo magis confirmetur, majori quo poſſumus ſtudio univerſos curæ noſtræ commendatos hortamur, ut, quæ inferius ſubjicimus, pietatis exercitia ſuſcipiant ad impetrandam tot criminum veniam, quæ per hoſce dies in ſupremam Dei Majeſtatem committuntur.

Tribus ante Cineres diebus Euchariſtia publice adoranda exponetur in Templo S. Luciæ Societatis Jeſu, in Templis S. Pauli PP. Barnabitarum, & Sanctæ Mariæ Lacrymoſæ Patrum Carmelitarum Excalceatorum.

In Templo S. Mariæ vulgo e Galleria pro feſtis diebus poſt Veſperas ad virtutem, & pietatem excitandam frequentes ſermones erunt; in eumque locum populus conveniet feria v. poſt Sexageſimam, ut ad ſeptem Eccleſias ſupplicatio inſtituatur.

Diebus Dominicis Septuageſimæ, Sexageſimæ, & Quinquageſimæ conciones in Metropolitana, aliiſque præcipuis Eccleſiis peragentur.

Inſuper triduo ante Cineres in eodem templo S. Luciæ ſacra eloquia populo tradentur. A prandio Feriæ v. poſt Sexageſimam Sodales Congregationis a Bona Morte appellati, & Sodales etiam Studentium, ac Pœnitentium ad quatuor Cruces pie compoſiteque inſtituta, uti moris eſt, ſupplicatione procedent.

Mane autem Quinquageſimæ Sodalitia S. Mariæ Coronatæ, & Santiſſimo Suffragio ad adſcripta ad Quatuor Cruces ſuppliciter ordinateque ſe conferent, ubi quator hominum Noviſſima Religioſus Vir coram populo explanabit. Poſt prandium in eodem Templo Sacra Myſteria adoranda exponentur, quo tempore habebitur concio.

Die Dominico Septuageſimæ, prima nempe Februarii ad S. Synaxim pie ſumendam in Eccleſiam S. Bartholomæi in Porta, quæ ad Patres Theatinos pertinet, univerſi convenient: mane etiam in Templo Patrum S. Annæ in S. Iſaia Sacra Calvaria ejuſdem S. Matris Beatiſſimæ Virginis in conſpectu publico per integrum diem exhibebitur. Sodales autem *Triginta tres* nuncupati curabunt, ut ibi Sacrificio Miſſæ, Veſperis, pioque ſermone habito ea dies celebretur; & inde ſub noctem accepta S. Euchariſtiæ benedictione populus dimittetur.

In Sexageſima, nempe die 8. Februarii in templo S. Pauli Patrum Barnabitarum generalis conventus Fidelibus indicetur, ut ſacro Chriſti Corpore reficiantur.

Idem proponitur in Eccleſia Patrum Carmelitarum Excalceatorum feria v. poſt Sexageſimam pridie idus Februarias, & pariter in templo S. Mariæ de Galleria, quo tempore magna populi frequentia cum Patribus Oratorii ſeptem Eccleſias viſit.

Eadem generalis Communionis celebritas die 13. Februarii in templo S. Iſaiæ renovabitur, ex quo ordinatim procedent Sodales *Agonizantium*, & quatuor Cruces ſuppliciter adibunt: mane in ipſo templo piam concionem audient, & poſt reditum Sacerdos Sacroſancta Euchariſtia benedictionem impertiet.

Tandem die Quinquageſimæ xv. Kalendas Martii in templum S. Luciæ Societatis Jeſu pro generali Communione frequentes convenient; & feria tertia ante Cineres templum Spiritus Sancti patrum Clericorum Minorum ad id pariter eligetur.

Die 2. Februarii, ideſt primo poſt Septuageſimam ſolemne feſtum Præſentationis Chriſti in templo, & Purificationis Beatæ Virginis hoc anno celebratur. Omnes primogeniti juxta legem Moyſis Domino offerri debebant, ut illius inuſitati prodigii memoriam proſequerentur, cum eorum majores Dei beneficio ab Ægypti captivitate vindicati fuerunt, atque interfectis Ægyptiorum primogenitis ab Angelo, Judaicæ gentis primogeniti ab ea cæde liberati (*a*). Præſcriptum quoque Judæis fuit, ut quæ Mulier *ſuſcepto ſemine* puerum in lucem edidiſſet, ſeptem dierum ſpatio duceretur immunda, die octavo puer circumcideretur, & ne ipſa per triginta dies ad Sanctuarium accederet. Deinde agnum, & columbæ, ſeu turturis pullum, vel duos ſaltem turtures, aut duos columbarum pullos Domino offerret (*b*).

(*a*) Exod. c. 13. & S. Lucas c. 2. n. 22.

Beatiſſima Dei Mater huic præcepto ſubjici non poterat, cum ad illas Mulieres ſolum pertineret, quæ ex virili conſortio conceperant, uti S. Bernardus advertit (*c*): *Patet itaque, quod lex iſta Matrem Domini non includit, quia non ſuſcepto ſemine Filium peperit.* Deinde poſt multa ſic proſequitur, *vere, o Beata Virgo, vere non habes cauſam, nec tibi opus eſt Purificatione.* Ob hanc cauſam ab Alexandro VIII. hæc ſententia die 7. Decembris anno 1690. proſcripta fuit: *Oblatio in Templo, quæ fiebant a B. V. M. in die Purificationis ſuæ per duos pullos Columbarum, unum in holocauſtum, & alterum pro peccatis, ſufficienter teſtatur, quod indiguerit Purificatione, & quod Filius, qui offerebatur, etiam macula matris maculatus eſſet ſecundum verba legis.* Nihilominus B. Virgo maximæ humilitatis gratia legis præceptum ſponte obſervavit; & cum Salvator in ſumma egeſtate mortalem vitam ingredi voluiſſet, non agnum cum pullo columbæ, aut turturis, ſed duos turtures, vel duos columbarum pullos offerri pro ſe voluit, uti S. Auguſtinus ſcriptum ſapienter reliquit (*d*): *Advertendum eſt, quam pauper Dominus naſci voluerit, ut non pro illo offerretur agnus, & pullus columbinus, aut turtur, ſed par turturum, aut duo pulli columbini, quod ſcriptura Levitici tunc juſſit offerri, ſi non habuerit manus offerentis, quod ſatis eſt in agnum.* Cum igitur puerum Jeſum ad templum ſanctiſſimi Parentes detuliſſent, tunc Simeon ſenex, qui *reſponſum acceperat a Spiritu Sancto non viſurum ſe mortem, niſi prius videret Chriſtum Domini*, ipſum ulnis ſuis complexus eſt, Deo gratias egit, Puerique futuros cruciatus, & mortem, ac Genitricis acerbiſſimas pœnas aperte prænunciavit. Tunc quoque Anna, quæ ad octogeſimum quartum ætatis annum pervenerat, & quæ noctem, ac diem obſecrationibus impendens a templo nunquam diſcedebat, omnibus redemptionem Iſrael expectantibus de Chriſto Domino aperte loquebatur, uti S. Lucas fuſius commemorat (*e*).

(*b*) Levit. c. 12. n. 2.

(*c*) Serm. 3. de Purific. B. Vir. n. 1.

(*d*) Lib. 3. q. in Levit. q. 40. n. 4.

Hæc porro ſunt myſteria, quæ in Feſto (*e*) Cap. 2. diei ſecundæ Februarii maximo cultu proſequi debemus. S. Bernardus hanc celebritatem, ejuſque diei ſolemnem Cleri pompam, qui

cereos accenſos manibus gerens ſuppliciter incedit, primis Eccleſiæ ſæculis inſtitutam aſſerere videtur (a): *Hodie templi Dominum* (ait) *in templum Domini Virgo Mater induxit. Joſeph quoque ſiſtit Domino non ſuum, ſed ejus Filium dilectum, in quo ei bene complacuit Agnoſcit juſtus quem expectabat. Anna quoque vidua confitetur. Ab his quatuor primo hodierna proceſſio celebrata eſt, quæ poſtmodum exultatione univerſæ terræ in omni loco, & ab omni gente celebraretur.* Eandem ſententiam uſurpavit, cum de Virginis Purificatione ſecundum ſermonem haberet. Quidquid de hac re ſit, Cardinalis Baronius (b) in fine ſæculi quinti ad hoc Feſtum celebrandum viam patuiſſe affirmat; Cum Gelaſius Pontifex inhoneſta lupercalia de medio ſuſtulit, quæ ineunte Februario Romani cives peragebant. Hanc ſententiam amplectitur Thomaſſinus (c); Nicolaus vero (d) Serrarius eodem die publicam ſupplicationem cum cereis accenſis indictam a Sergio teſtatur, qui anno 688. ad Pontificatum pervenit; ſed Tillemont (e) ex antiquis monumentis oſtendit circa dimidium quinti ſæculi Hieroſolymæ hoc Feſtum celebratum fuiſſe, quin etiam ante illud tempus ipſius initium repetendum.

(a) Serm. 1 de Purific.

(b) In notis ad Martyrol. Rom.

(c) Lib. 2. de Feſtis c. 11.

(d) Lib. 2. de Proc. c. 3. n. 4.

(e) Lib. 1. adnot. 7. ad Vitam Jeſu Chriſti.

Hanc diſputationem dirimere apoſtolici muneris parum intereſt, ſed potius gregem nobis traditum hortari, ut ſimul cum Chriſto ſe Deo penitus devoveat, ejuſque voluntatem libentiſſime ſequatur; ut Beatæ Virginis eximiæ humilitatis exemplum ſibi ad imitandum proponat, declaretque ſe nullam a communi omnium lege immunitatem expetere; utque flagrantiſſimo Simeonis ſtudio Domini videndi & ipſe teneatur; ut tandem Proſetiſſam Annam imitetur, inviſatque frequenter Eccleſias, ac de Jeſu Chriſto crebros ſermones inſtituat: Intelligat etiam Myſterio non carere, quod accenſæ candelæ hac die manibus præferantur: *Cereorum geſtatio*, inquit, *Serrarius* (f), *nos admonet, ut vere lumen Chriſtum Jeſum lumen de lumine, lucem, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, lumen mundi, lucem ineffabilem mente interius apprehendamus, manibuſque noſtris exterius feramus.*

(f) Eodem loco n. 5.

Edictum pro Bacchanalibus, ſi agi noſtra hac in Civitate concedantur, de more promulgabitur, in quo conſuetæ leges perſcribentur, ut pernicioſi uſus impediantur. Cum tamen omnium in ore libere verſetur, choreas, ludoſque a S. Franciſco Saleſio pro ſingulari ipſius lenitate ſecure permitti; illos tantum excipi, qui peculiari quodam inſtituto, aut Religionis voto ſe obſtrinxerint, nos aperte fatemur, hujus Sanctiſſimi Viri conſiliis omnino conformari; ſed magnopere rogamus, ut capita 33. 34. Inſtitutionis ad piam vitæ rationem ingrediendum accurate perpendantur. Ibi S. Vir choreas ſuapte natura nihil mali præſeferre teſtatur, ſed, ut plerumque contingit, ad vitium declinare, & cum periculis, atque incommodis conjungi. Choreas fungis ſimiles adfirmat, quorum optimi nullius pretii æſtimantur, uti aſſerunt Medici; & licet ſcitiſſime conditi in menſa apponantur, ſi quis gulæ nimis indulgeat, teterrimi ſunt, ac veneno comparantur. Eos, qui ſibi remiſſiones hujuſmodi frequentius tribuunt, vehementer improbat, non vero, ſi illas præſens occaſio requirat. Modeſtiam, gravitatem, mentemque rectam, ac piam ſummopere commendat. Poſt hæc fungorum exemplum proſequitur, quibus comeſis generoſum vinum ſuperinfunditur; eodem pacto poſt choreas ad ſanctas cogitationes converti debemus, ne vitiorum illecebris, quæ animum fortaſſe concutere poſſunt, magno cum damno corrumpamur. Poſtremo quid expendere valde utile ſit ipſe declarat, illos nempe, qui perpetuis ignibus addicti pœnas criminum exſolvunt, quæ ex choreis miſere contraxerunt; quot ex Religioſis Ordinibus Viri illud chorearum tempus in concinendis divinis laudibus magna cum utilitate traduxerint: quot denique per eandem horam vel lectulo defixi, vel in compitis, aut in Xenodochiis jacentes acerbiſſimis morbis torquerentur. Igitur choreæ, ſaltuſque ab illis, quibus fas eſt, inſtituantur, ſed eæ leges una ſerventur, quas Auctoris ſanctitate, & gloria ducti, maxime probamus, & libenter amplectimur.

INSTITUTIO XV.

De jejunii Quadrageſimalis obſervantia; quiſnam primus hoc jejunium indixerit; quo tempore, & qua de cauſa id evenerit; quo pacto initio gereretur; quid ſibi velint abſtinentia a carnibus, & unica comeſtio. Utrum, qui immunes ſunt abſtinentia, liberi etiam ab unica commeſtione judicentur. De aliquibus corruptelis, quæ jejunii cauſa inducuntur.

PArum, ac fere nihil Quadrageſimæ jejunium a Fidelibus obſervatur, quod licet a Chriſto Domino inſtitutum affirmari nequeat, uti Thomaſſinus oſtendit (g); nemo tamen inficiari poteſt ad normam ejus jejunii propoſitum fuiſſe, quod Moyſes, Elias, & Salvator ipſe auſtere adeo quadraginta dierum ſpatio peregerunt: *Quadrageſima ſane* (ait S. Auguſtinus (h)) *jejuniorum habet auctoritatem, & in veteribus libris ex jejunio Moyſis, & Eliæ, & Evangelio, quia totidem diebus Dominus jejunavit demonſtrans Evangelium non diſſentive a Lege, & Prophetis.*

(g) In tract. de jej. par. 1. n. 4.

(h) Epi. 19. nunc vero 55. ad Jan. c. 15.

Hoc porro jejunium, licet ad Teleſphorum Pontificem (qui circa dimidium ſæculi II. floruit) referatur in eo libro, qui Anaſtaſii nomine circumfertur; cum tamen ex ſacris monimentis exploratum ſatis habeatur a priſcis Fidelibus receptum fuiſſe, priuſquam ulla Concilia cogerentur (nam primum Nicænum Concilium Quadrageſimam tanquam omnibus cognitam aperte commemorat) illud inter Apoſtolicas traditiones recenſendum omnino eſt, uti S. Auguſtini judicio (i) comprobatur: *Quod univerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, non niſi Apoſtolica auctoritate traditum rectiſſime creditur*, cui teſtimonium S. Hieronymi aptiſſime convenit (k): *Nos unam Quadrageſimam ſecundum traditionem Apoſtolorum toto anni tempore nobis congruo jejunamus;* Eandem ſententiam amplectitur S. Leo Magnus (l): *Apoſtolica inſtitutio quadraginta dierum jejuniis impleatur, non ciborum tantummodo parcitate, ſed privatione maxime vitiorum.*

(i) Lib. 4. de Baptiſ. contra Donatiſtas c. 24.

(k) In epiſt. 54. ad Marcell.

(l) In ſerm. 43. de Qu. c. 2.

Vetuſtioribus ſæculis hoc jejunium non tantum unica cibi refectione, abſtinentia a carnibus, vinoque continebatur, ſed etiam aquæ potus lege vetitus erat, niſi cibi ſumendi legitimum tempus adeſſet, uti ex S. Fructuoſi Epiſcopi Tarraconenſis, ac Martyris hiſtoria deprehenditur; qui (ſicuti Prudentius hymno ſexto teſtatur) cum ad mortem raperetur, hauſtum frigidæ conſtanti animo recuſavit, eam ob cauſam, quod illo die jejunium ageretur, cujus ſolvendi nondum tempus advenerat. Alia plurima Baillet (m) congerit argumenta, quibus id ſapienter oſtendit. Superioribus autem ſæculis non meridies jejunio (uti nunc in more poſitum eſt), ſed veſpe-

(m) In t. 4. de vita Sanctorum in hiſt. Qu. §. 5. & 7.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

vespera finem statuebat. Quare S. Bernardus, cum de jejuniis Monachorum extra Quadragesimam loquitur (a): *hactenus* (inquit) *usque ad Nonam jejunavimus soli, nunc usque ad Vesperam*, cum vero de Quagragesimali jejunio verba facit, hæc habet: *Jejunabunt nobiscum simul universi Reges, & principes, clerus, & populus, nobiles, & ignobiles, simul in unum dives, & pauper.*

(a) Serm. 5. de Quadr.

Tandem hæretici bellum acerrimum omni tempore huic jejunio indixerunt, ut ipsum de medio tollerent; sed quatuor Cardinales Baronium, Bellarminum, Cozzam, & Gottum non purpuræ modo dignitate, sed doctrinæ præstantia celeberrimos contra audaciam, ac temeritatem propugnatores habuit (b).

(b) Anno Christi 57. n. 140. t. 4. sanctum Contr., in suo tract. Dogmatico, & Morali de jej.

Longe hic a consilio nostro abhorret rerum sacrarum scientiam palam ostentare, & hujus temporis instituta nimis severe in pristinum statum restituere. Plura sane ex antiquitate monumenta deduci possent, quibus Quadragesimæ jejunium confirmaretur. Sine ulla contentione paulatim usus obtinuit, qui a Religiosis quoque viris receptus est, ut post meridiem etiam in Quadragesima jejunium solvatur. Quamobrem in templis sub meridiem vesperæ celebrantur, ut aliquod veteris disciplinæ vestigium conservetur, quæ per eos dies jejunantibus cibum interdixit, donec officium sub vesperam in Ecclesia peractum esset, quod ideo vespertinum nuncupabatur. Ea de causa S. Carolus Borromæus vitæ rationem suis familiaribus, ac domesticis præscriptam ita explicavit (c): *Ut per omne Quadragesimæ tempus, Dominicis diebus exceptis, semel tantum in die post meridiem cibum capiant.*

(c) Part. 1. tit. de gubernatione spirituali.

Jamdudum vinum in jejuniis permisit Ecclesia, & præsertim in iis regionibus, quæ frigori magis obnoxiæ sunt, ne aquæ potu corporum sanitas gravi aliquo morbo labefactetur: *In regionibus* (ait Bellarminus (d)) *autem frigidioribus ideo noluisse Ecclesiam vini abstinentiam imperare, quoniam a plurimis sine magno valetudinis periculo tolerari non potuisse.*

(d) Tom. 4. suarum contr. l. 2. de bonis operibus in particulari c. 5.

Traditum fuit a S. Thoma (e) Electuaria, licet aliquo modo ad nutriendum conferant, jejunio non obesse, licet post cibationis horam sumantur, cum potissimum ad crudum stomachum juvandum adhiberi consueverint. Hinc Theologi salvum, & integrum jejunium, licet qualibet per diem hora vinum, aut aqua bibatur, unanimes declararunt; disputant tamen, utrum de chocolatis potione idem statuendum videatur, & quidam partes affirmantium tuentur; vel quia potiones, nisi ex rebus jejunio contrariis conficiantur, illud minime violant; vel quod chocolates, licet *de ciborum genere*, si aqua dissolvatur, *in genus potus* convertitur; vel etiam, quod exigua rei quantitas parvi æstimetur; quibus omnibus inveteratam jam consuetudinem adjungunt unanimi consensu receptam, & ab Ecclesiasticis Præsidibus haud improbatam: Ita Cardinales Brancaccius (f), & Cozza (g) luculenter exponunt.

(e) 2. 2. q. 147. a. 6. ad tertium.

(f) Depota Chocolatis.

(g) Et in tract. de jejunio part. 3. dub. 9.

Denique præscriptum fuit omnibus, ut jejunii die semel tantum comederent: *Respondeo* (ait Sanctus Thomas (h)) *dicendum, quod jejunium ab Ecclesia instituitur ad concupiscentiam refrenandam, ita tamen, quod natura salvetur. Ad hoc autem sufficere videtur unica comestio, per quam homo potest & naturæ satisfacere, & tamen concupiscentiæ aliquid detrahit diminuendo comestionum vices, & ideo Ecclesiæ moderatione statutum est, ut semel in die a jejuntantibus comedatur;* sed ad Monachorum exemplum, qui totum diem laboriosis operibus impendentes, antequam ad lectionem, seu pium conventum simul accederent (qui diebus jejunio consecratis ante Completorium haberi consueverat) fitim aqua parumper sublevare cœperunt; ac deinde exiguum panis frustulum adjungere, ut valetudinis servandæ gratia potum cum cibo conjungerent, sicut plurimis testimoniis apparet (i); Monachorum, inquam, exemplo, *nullo suffragante Canone* (ut ait Cabassutius) *superaddita est sub collationis nomine refectio vespertina* (k).

(h) 2. 2. q. 147. a. 8. ad tertium.

(i) Cap. 12. Conventus Præfuiam Galloe habiti Aquisgrani an. 817. & in antiquis consuetudinibus Monaster. Cluniac. descriptis a Monacho Ulderico, ac demum in dissert. Lancellotti de Hemina §. 47. & seq.

(k) In dis. 20. de veteram jejuniorum Ecclesiæ origine, & ritibus.

Attamen, dum veterem disciplinam in memoriam revocamus, non eo tendit oratio nostra, ut oves nobis commissæ ab Ecclesiæ institutis, & consuetudine jamdudum vulgata, vel a præstantium Theologorum sententiis dimoveantur; id solum expetimus, ne propositos fines excurrant; & ne temere, vel etiam paucorum doctrina permoti, pravos usus inducant, qui stomachum piis hominibus moveant, atque indignationem.

Sed, ut ad rem plane veniamus; esto quidem frequentes per diem potationes jejunio non repugnent; quis tamen inficiabitur, si vino largius, quam par est, atque intemperantius utamur, meritis omnino carere, quæ per jejunium comparantur? Hanc ab Angelico Doctore sententiam desumpsimus (l): *Non autem intendit Ecclesia interdicere abstinentiam potus, qui magis sumitur ad alterationem corporis, & digestionem ciborum assumptorum, quam ad nutritionem, licet aliquo modo nutriat, & ideo licet pluries jejunantibus bibere; si quis autem immoderate potu utatur, potest peccare, & meritum jejunii perdere.* Admittatur benigna illorum opinio, qui jejunium chocolatis potu violari negant; quis tamen intemperantia, vel etiam læsi jejunii culpa prorsus immunem, & vacuum eum existimet, qui modum excedens, talem tibi pateram indulgeat, qualis a Sancto Hieronymo describitur ad Nepotianum: *Sorbitiunculas delicatas, & contrita olera, betarumque succum non calice sorbere, sed concha?* Quis eum crimine absolvat, qui sæpius, cum jejunium agitur, eandem potationem repetat? Etenim gravissimi Auctores, qui diebus jejunii chocolati locum esse tradiderunt, ejusdem potationes iterari nullo modo posse fatentur, uti ex Brancaccio, & Cozza, quos paulo ante memoravimus, liquido constat? (m)

(l) In loco citato in respon. ad secundum

(m) In citata diss. & in tract. de jejun. par. 3. dub. 229.

Cum jejunium indicitur permissæ dapes pro cujusque indigentia in mensam afferantur: Qui tamen, dum pisces comedit, ipsorum copia, modo, vel condimentis communes excedit limites, si minus præceptum ecclesiasticum reipsa violaverit, tamen ab intemperantiæ nota, quæ divina lege interdicitur, liberari non potest, uti docet S. Thomas (n): *Quamvis per inordinationem circa illas circumstantias peccet, & meritum jejunii amittat, vel in toto, vel in parte, non tamen Ecclesiæ statutum transgreditur, & ideo jejunium non solvit,* & alio loco idem confirmat (o): *Si quis autem immoderate potu utatur, potest peccare, & meritum jejunii perdere, sicut etiam si immoderate cibum in una comestione assumat.*

(n) In 4. dist. 15. q. 3. a. 1. q. 3. ad secundum.

(o) In summa loco citato.

Postremo consuetudo jampridem invecta sub vesperam reficiendi corporis adhibeatur; sed Gersonis sententiæ meminerint (p): *De comestionibus specierum, & similibus consuetudo teneantur, & delectationis nimia libido vitetur;* norma quædam pro ciborum genere, copia, modoque statuendo ex piis moderatisque viris desumatur; nec eorum exemplis conformentur, qui nihil de animæ salute solliciti sunt,

(p) In regalis mensalibus.

liciti sunt, & omnia jura nefariis criminibus polluunt, & contaminant.

Illud magis deplorandum est, quod hac ætate perpauci per Quadragesimæ dies a carnibus abstineant; pauciſſimi vero numerentur, qui cum edendi carnes facultatem ob valetudinis incommoda obtinuerint, ciborum saltem copia, modoque jejunium observent. Ea fuit inter priscos Theologos disputatio, utrum pauperes ad jejunium cogerentur; & habito *inter pauperem, & egenum* discrimine, hunc postremum jejunii lege solutum judicarunt, qui vitæ alimenta ostiatim quæreret, incertusque semper esset, quid sibi ad vitam sustentandam ex pietate fidelium suppeditaretur: Ita sentiunt Alexander de Ales (*a*), Riccardus (*b*), & Paludanus (*c*). Nunc de egenis non agitur. Divitiis, ac censibus affluentes, non paupertatis, sed infirmæ valetudinis causa a Quadragesima observanda liberantur, licet idem morbus per integrum anni cursum nullum ipsis attulerit incommodum, nullumque impedimentum, ne diem noctibus perverterent, animumque quibusvis voluptatibus relaxarent: immo ne persuasit quidem, ut valetudinis rationem aliquam ducerent bacchanalium diebus, quibus fortasse integras noctes, & postremam quoque ante Cineres, agendis choreis impenderunt. Quin ejus naturæ morbus erit fortasse, ut per Quadragesimæ tempus, si ad convivium piscibus, carnibusque instructum vocentur, utroque ciborum genere liberaliter uti non dubitent. Tandem alia gravissima mala non semel ex eo morbo consequuntur. Cum enim per anni cursum in vestium laxu, in conviviis, nocturnisque conventibus celebrandis plus insumpserint, quam illorum conditio pateretur, ineunte Quadragesima parsimoniam statim suscipiunt, binasque parare mensas domi recusant, videlicet unam sibi carnibus ornatam, alteram vero ex dapibus, quæ filiis, ac cæteris domesticis jejunantibus perscribuntur. Hinc fit, ut hi Quadragesimæ præcepto parere nequeant, licet ipsius servandi desiderio fortasse teneantur.

(*a*) Part. 4. q. 10. art. 4.
(*b*) De media Villa in 4. dist. 15. a. 3. q. 4.
(*c*) In 4. dist. 15. q. 4.

Quamobrem ad Medicos sermo convertatur, quorum testimoniis violandæ Quadragesimæ facultates a Præsidibus conceduntur. Veteres Canonistæ Medicos acriter, medendique artem infectantur, & eam proferunt juris Pontificii auctoritatem (*d*): *Contraria studiose sunt divinæ cognitioni præcepta medicinæ. A jejunio revocant; lucubrare non sinunt; ab omni intentione meditationis abducunt; itaque, qui se Medicis dederit, seipsum sibi abnegat.* Nos quidem eorum numero adscribi nolumus; si quis tamen pro ea muneris ratione, quam tot annis gessimus, inter Canonistas nos adnumerare velit, recentiorum ordinem libentius amplectimur. Insuper cum animarum curæ in ea Civitate præpositi simus, quæ probis hominibus, ac medicinæ peritissimis affluit, a quibus maximum, ac singulare in hanc Patriam ornamentum promanat, modum aliquem Canoni, quem supra adduximus, facile statuemus, ne ipsos, aliosque offendere videamur. Novimus enim quanta religione, ac doctrina Paulus Zacchias Romanus Medicus suos libros conscripserit (*e*), & quæ sapienter pieque facultatis Parisiensis præclarus Medicus Hecquet super hac re posteris commendaverit (*f*).

(*d*) In Canone contraria de Consecratione dist. 5.

(*e*) In suis q. Medico legalib. l. 5 tit. 1 in multis q.

(*f*) In suo tract. de dispens. in Quadrag.

Orientalis Ecclesiæ institutis minime subscribimus, quæ ægrotis per Quadragesimam carnes interdixit, licet in extremo vitæ discrimine versarentur: *Non permittitur* (ait Balsamon apud Thomassinum (*g*)) *cuiquam, etiamsi extremum agat spiritum, in magna Quadragesima carnibus vesci; vidimus enim hoc diversis temporibus Synodice petitum esse, & non esse concessum.* Nos octavi Concilii Toletani Decretum sequimur (*h*), in quo facultas edendi carnes illis tribuitur, *quos aut ætas incurvat, aut languor extenuat, aut necessitas arctat.* Nos ad Decretalem Innocentii III. accedimus (*i*), ubi hæc traduntur: *De illis, qui in Quadragesima, vel in aliis jejuniis solemnibus infirmantur, & petunt sibi esum carnium indulgeri, respondemus, quod, cum non subjaceat legi necessitas, desiderium infirmorum, cum urgens necessitas exigit, supportare potes, & debes, ut majus in eis periculum evitetur.*

(*g*) De veteri, & nova Ecclesiæ disciplina part. 1. l. 2. c. 83. n. 15.

(*h*) Cap. 9.

(*i*) In cap. consilium de observ. jejunior.

S. Thomas satis esse declarat (*k*), si quis in periculum contrahendæ infirmæ valetudinis proxime adducatur, *ægritudine imminente*, de quo soli Medici recte judicare possunt. Quamobrem, cum S. Gregorius Pontifex Marinianum Ravennæ Episcopum pro frequenti sanguinis eruptione, qua plurimum laborabat, a Quadragesimæ legibus absolveret, Medicorum testimonio adductus fuit, ut ex ejus epistola clare deprehenditur (*l*): *Quoniam eruptionem sanguinis patientibus jejunia Medici dicunt esse omnino contraria.*

(*k*) In 4. de sent. dist. 15. q. 3. a. 2. quæstiunc 4.

(*l*) Epist. 84 lib. 12.

Itaque Medici ad ægritudines cognoscendas Judices constituti, S. Caroli verba sedulo perpendant (*m*): *Medici meminerint, ita suarum esse partium corporis incolumitati prospicere, ut ne obliviscantur potiorem haberi debere animarum salutem: Quapropter caveant diligenter, ne alienæ culpæ participent nimia facilitate sua in fide facienda necessitatis utendi cibis veritis.* Hinc priusquam litteras ullas suo testimonio confirment, an satis probetur morbus, qui ipsis indicatur, diligenter advertant. Si illius indicia satis appareant, tunc observent, an ægritudo, nisi dapes vetitæ permittantur, aliquo alio pacto curari possit. Quippe ex Medicorum etiam doctrina certum est (uti Zacchias ostendit) aliquibus morbis Quadragesimæ observationem non obesse. Si vero de præsenti morbo minime agatur, sed tantum de ipsius periculo, videant Medici ne fictum sit, sed proximum certumque, vel saltem dubium, ita tamen, ut dubitandi locus prudenter occurrat; in quo sententiam etiam Pasqualigi (*n*), licet benigniorem, non improbamus: *Si autem dubium sit, an adsit causa, adhuc poterit concedi licentia, quia in dubio tutior pars est eligenda, & favorabilior, nec ille, de quo dubium est, an indigeat carnibus, est periculo exponendus.* Postremo cavere debent, si de ægritudine, vel ejus periculo dubitari nequeat, an adhibitis lacticiniis remedium satis aptum afferatur; tunc enim carnium esus omnino interdicitur. Si autem carnes necessariæ ducuntur, tunc expendant, utrum, sine gravi incommodo, ad quosdam solum dies hanc facultatem concedere debeant. Quippe in ampliores terminos producenda non est, si cum eadem utilitate coarctari possit. Denique eas solum carnes permittant Medici, quæ sanitati conferant.

(*m*) In Edicto pro obs. Quad. addito par. 3. actor. Eccl. Mediolan.

(*n*) De jejunio q. 378. n. 4.

Hæc omnia Romanorum Pontificum auctoritatibus adducti proponimus. Ac primum Sanctus Gregorius Magnus, cum Ravennatem Episcopum a præcepto Quadragesimæ liberavit ob eam causam, quam paulo ante diximus, his quoque verbis utitur: *Si autem Deo miserante adeo melioratum se esse, ac virtutem suam sufficere posse cognoscit, semel, aut bis in hebdomada jejunare permittimus.* Insuper, cum Wenceslaus consuetas in Quadragesima

dapes

dapes sibi pro valetudinis imbecillitate non convenire Bonifacio VIII. declarasset, Pontifex in sua epistola ad Præsides Ordinis Cistercienſis, quam Siffridus, & Raynaldus (a) fuse commemorant, in hunc modum respondit: *Nos ipsius Regis supplicationibus inclinati dispensandi cum eodem Rege, ut Quadragesimali tempore, præterquam in diebus Veneris, & Sabbati, ac festivitatis Beati Mathiæ Apostoli vigilia, possit vesci carnibus, ovis, & lacticiniis, nisi ex voti emissione ad non vescendum forsitan sit obstrictus, liberam vobis concedimus auctoritate præsentium facultatem, proviso, quod idem Rex his in occulto, & moderate vescatur.* Si igitur lacticiniis infirmæ valetudini satis consulatur, a carnibus abstinendum; easque nonnisi salubres in mensam afferendas satis probant edicta de observatione Quadragesimæ, quæ in Pontificatu Clementis XI. promulgata, & a Cardinali Cozza fideliter expoſita fuerunt (b).

(a) Lib. 3. epist. 31. anno Christi 1297. n. 52.

(b) Eodem loco de jejunio §25. 31.

Facilius proculdubio ea disputatio componeretur, videlicet, an qui carnes edendi facultatem in Quadragesima propter ægritudinem obtinuit, jejunii lege teneatur, facilius, inquam, lis componeretur, si hæc causa cum Medicis solum transigenda esset; nam ipsorum effata, quæ a Lessio (c), & Cornaro (d) referuntur, cum illa Ecclesiæ precatione satis apte conveniunt, ubi jejunii fructus his verbis complectitur: *hoc solemne jejunium animabus corporibusque curandis salubriter institutum est*; sed cum Theologis agendum est, nec ita facile res poterit expediri.

(c) In suo libro de valetudinis conservandæ. (d) In tract. de vitæ sobriæ commodis.

Plurimi sane inter ipsos eam opinionem tuentur, duabus necessariis partibus integram jejunii naturam contineri; nempe, *unica comestione, & abstinentia ab esu carnium*; quarum altera sublata, primam quoque penitus auferri necesse est.

Alii vero contrarium sentiunt. Sexaginta hujus sententiæ nominantur a P. Marchetto tunc temporis Romani Collegii Rectore in ea dissertatione, quam super hac re confectam Clementi XI. exhibuit, cui Consultores Sancti Officii, & Cardinalis Vicarii Examinatores Synodales unanimes assenserunt. Si quis majorem eorum numerum exquirat, id facili negocio præstari posse nos ipsi pollicemur.

Hujus sententiæ firmamentum in eo potissimum collocatur, quod de physico corpore non agitur, cujus partes ita necessario vinculo copulantur, ut totum penitus corruat, si una tantum præcipua sejungatur. De morali compoſito res est, a quo si una pars separetur, aut aliqua de causa cuipiam non convenire judicetur, salva tamen, & incolumis pars altera supereſt, quæ nequit sine ratione contemni. Inter hujusmodi compoſita divinum Officium numeratur; & si quis Matutinum, & Laudes ob aliquod necessarium impedimentum recitare non valeat, reliquas tamen partes exsolvere debet, uti Innocentii XI. auctoritate satis apparet, qui contrariam sententiam omnino proscripsit (e). Compoſitum ejusdem generis appellatur legitimum mandatum, quo in judicium certa die venire quis jubetur; si tamen per eam diem impeditus parere nequeat, alia die vadimonium obeundum a jure decernitur (f): *Præterea cum mandatur alicui, ut ad certum terminum se Judici repræsentet, duo sub hac forma mandantur, ut ad Judicem veniat, & ad diem sibi præfixam accedat, unde, si venire non possit ad diem assignatum, tenetur nihilominus se Judici præsentare.* Festorum dierum observatio eandem habet compoſiti moralis conditionem, in quibus adesse Missæ Sacrificio, & ab operibus servilibus abstinere præcipitur; si quis autem mortis discrimine, aut alio impedimento detentus ad Ecclesiam accedere non possit, non ideo tamen ab operum servilium cessatione liberatur.

(e) Prop. 34.

(f) C. cum dilecti de dolo, & contumacia.

Postremo compoſitum morale jejunium dicitur, per quod semel tantum in die cibus sumendus, & a carnibus abstinendum; quæ partes inter se non adeo cohærent, & implicitæ sunt, ut si una præcidatur, alteram quoque corruere necesse sit; & sicut ab unica cibatione aliquam ob causam immunes, a carnium tamen abstinentia liberi non judicantur: ita e contrario statuendum est. Neque hæc duo simul conciliari posse ita difficile, atque arduum videbitur, ut omnem superet cogitationem. Id sane Pontificum Sixti IV., & Eugenii IV. Decretis clare ostenditur, qui Carmelitis edendi carnes potestate facta per septem menses, quibus ex ipsorum instituto jejunare debent, jejunium tamen tunc temporis observandum perscripserunt. Alexander VII. extincta terrima peste in Edicto de Quadragesima, dies quatuor Romæ per hebdomadam edendis carnibus permisit, ea tamen conditione, ut iisdem diebus jejunium servaretur. Clemens XI. in suo Edicto pro Quadragesimæ observatione anno 1703. sententiam suam ita declarat: *Qui ob justam valetudinis causam cibos Quadragesimales adhibere nequeunt, si ipsorum loco lacticinia, & ova satis pro necessitate sufficere possint, non debent illis Medici carnes, licet salubres, permittere; nec iisdem illos vesci fas est, sed ovis solum, & lacticiniis uti, & jejunium colere; quod pariter ab iis observandum est, quibus edendi carnes salubres copia tribuitur.*

Sed in Edicto anni 1704., aliisque ad finem usque præclari sui Pontificatus, cum pro verbo *tenentur*, quo usus antea fuerat, *tenentur* subrogaverit, palam indicavit, se Pontificia auctoritate non declarare, illis omnino jejunandum, quibus esus carnium permittitur; sed Episcopum Romanum agens, universos admonuit, qui suis Decretis subjecti essent, eam facultatem se nemini impertire, nisi simul cum carnibus jejunium conjungeret. Nos profecto hanc secundam opinionem complectimur; controversiam certo judicio dirimendam cæteris relinquemus. Contineri tamen haud possumus, quin a cibis Quadragesimalibus immunes hortemur plurimum, ut jejunium minime prætermittant, si præsertim crimen aliquod unquam patraverint, ut S. Gregorii verbis admonentur (g): *Sciendum est, quia quisquis illicita nulla commisit, huic jure conceditur, ut licitis utatur &c. at, si quis in fornicationis culpam, vel fortasse, quod est gravius, in adulterium lapsus est, tanto a se licita debet abscindere, quanto se meminit, & illicita perpetrasse.*

(g) In Homil. 20. de Evangeliis.

Quod si Confessarii, ac pietatis magistri forte intelligant, aut ipsi percipiant filios, ac domesticos Quadragesimæ præcepto non parere ob eam causam, quod eorum Parentes, seu Domini, facultate sibi ad carnes edendas comparata, duas mensas diversis dapibus instruere non posse dictitent, vehementer, ac libere hoc malum improbent; quod sane pernicioſum est, & nullo modo ferendum. Etenim dubitari non potest ad alendos filios naturæ legibus parentes obstringi; quod etiam de Dominis erga famulos dicendum est, si ita convenerint, isque victus præstandus est, qui Christianorum institutis omnino congruat. Quare nullius ponderis haberi debet excusatio,

quæ a gravioribus sumptibus, vel a census tenuitate deducitur. Nam si frugi mensa, & salubri carnium genere solum utantur, uti fas est; si liberis, ac domesticis non raros, ac pretiosos pisces ad gulam irritandam, sed mediocris pretii ad pellendam esuriem inquirant, tunc præcepto facile satisfacient, sumptusque minores erogabunt, si cum illis, quos subire debent, dum præceptum negligunt, conferantur.

In mentem quoque revocent Confessarii, quod in hac Diœcesi illud crimen nobis tantummodo condonandum reservatur, nempe, *Scandalosa solutio Quadragesimæ sine licentia in scriptis, necnon dolosa fides, seu dolosa licentia solvendi Quadragesimam per Medicos, aliosque Deputatos facta, sive concessa*; ex quo sequitur, ut hoc reservato crimine teneantur non modo, qui facultatem ejusmodi postulant, neque obtinent (quod ita se habet, ac si ipsam consequuti non fuerint), sed illi pariter, qui temere eas permissiones suo testimonio confirmant, nec antea prudenter advertunt, utrum honestæ, & probabiles causæ satis adducantur. Theologicas lectiones consulto perpendimus, & præsertim de casibus reservatis tractatum, quem Theologus noster tradidit, & Clero explicavit; ibique hanc doctrinam, quam modo exposuimus, sapienter, & inconcussis argumentis corroboratam invenimus.

Postremo, qui Quadragesimalem abstinentiam sequentur, & qui legitima causa impediti, ab ipsa liberabuntur, meminerint hoc tempus ad agendam pœnitentiam proponi; ideoque peccati labes majori studio evitandas, piisque operibus curam magis impendendam: *Jejunas?* (ait S. Joannes Chrysostomus (*a*)) *demonstra mihi per ipsa opera. Qualia, inquis, opera? Si pauperem videris, miserere; si inimicum videris, conciliare; si amicum laudabiliter agentem videris, ne invideas; si mulierem videris speciosam, prætereas.* Idem monet S. Leo (*b*): *Non enim in sola abstinentia cibi stat nostri summa Jejunii, aut fructuose corpori esca subtrahitur, nisi mens ab iniquitate revocetur, & ab obtrectationibus lingua cohibeatur.* S. Gregorius Nissenus hæc subjicit (*c*): *his necessaria victui suppedita tu, qui jejunas: erga fratres calamitosos benignus esto: quod ventri subtrahis, tribue esurienti.* Hæc Sanctorum testimonia ad illos pertinent, qui ab instituto Quadragesimæ non discedunt; Pro illis vero, qui legitime hoc præcepto soluti sunt, S. Cæsarius Archiepiscopus Arelatensis his verbis utitur (*d*): *pro eo, quod non potest quis jejunare, amplius debet erogare pauperibus, ut peccata, quæ non potest jejunando curare, possit eleemosynas dando redimere.* Eos pariter sic alloquitur S. Leo Magnus (*e*): *Nam, cum ii, qui nihil omittunt de humiliatione jejunii, sub sterili fatigatione desudent, nisi se eleemosynarum, quam possunt, erogatione sanctificent, dignum est, ut in alimoniam pauperum abundantior sit eorum largitio; quorum abstinendum minor est fortitudo.*

(*a*) Homil. 3 ad populum Antiochiæ pag. 51.

(*b*) Inserm. 41. in Quadragesim. c. 2.

(*c*) In Oratione de benefic. in appendice pag. 236.

(*d*) In Homilia 2.

(*e*) In serm. 85. c. 3.

INSTITUTIO XVI.

De facultate, qua Summus Pontifex lacticiniis uti per Quadragesimam permisit: id Quadragesimæ tempore simul cum esu carnium interdici; ex quo fonte ab ovis, & lacticiniis abstinentia dimanaverit; quam ob causam pluribus in locis minime servetur; quo pacto concessa facultate uti debeamus.

QUemadmodum carnes, sic etam lacticinia, & ova Quadragesimæ tempore prohibentur, quod S. Thomæ, aliorumque Theologorum doctrina comprobatur (*f*): *Inter alia jejunia solemnis est quadragesimale jejunium, tum quia observatur ad imitationem Christi, tum etiam quia per ipsum disponimur ad redemptionis nostræ mysteria devote celebranda, & ideo in quolibet jejunio interdicitur esus carnium; in jejunio autem quadragesimali interdicuntur universaliter etiam ova, & lacticinia. Circa quorum abstinentiam in aliis jejuniis diversæ consuetudines existunt apud diversos, quas quisque observare debet secundum morem eorum, inter quos conversatur.* (*f*) 2. 2. qu. 147. a. 8. ad tertium.

Inter cæteras calumnias, quibus nefarius Photius Orientalis schismatis auctor latinam Ecclesiam labefactare contendit, illud impudenter evulgavit, quod ova, & lacticinia per Quadragesimæ jejunium permitteret, uti ex Epistola 70. Nicolai I. ad Hincmarum Rhemensem Archiepiscopum, aliosque Galliarum Episcopos plane cognoscitur: *Reprehendere nos moliuntur Græci, eo quod septem ante Pascha hebdomadibus a caseo, & ovorum esu, more suo non cessemus.*

Itaque certa lege per Quadragesimæ dies non modo carnes, sed ova pariter, ac lacticinia interdicuntur: In eo solum omnis disputatio constituitur, utrum ad veterem consuetudinem, an ad jus positivum id referatur. Juri tribuendum nonnulli existimant, adducti responsione S. Gregorii ad S. Augustinum Angliæ Apostolum, quam Canon denique dist. 4. commemorat: *Par autem est, ut nos, qui his diebus a carne animalium abstinemus, ab omnibus quoque, quæ fementinam carnis trahunt originem, jejunemus, a lacte videlicet, caseo, & ovis.* Insuper Trullani Concilii in medium proferunt auctoritatem, quod anno 681. coactum Canone 56. ita decernit: *Visum est ergo, ut omnis Dei Ecclesia, quæ est in universo terrarum orbe, unum ordinem sequens, jejunium perficiat, & abstineat, sicut ab omni mactabili, sic ab ovis, & caseo, quæ quidem sunt fructus, & fœtus eorum, a quibus abstinemus.* Quamvis autem illud Concilium Ecclesia Romana legitimum nunquam habuerit, asserunt tamen universam doctrinam, quæ in ipso continetur, improbatam non fuisse, sed partem aliquam, & eam præsertim, de qua sermo est, integram, fidei consentaneam, solidamque judicari; non quod tradita sit ab illis Episcopis haud rite congregatis, sed quod a vetustioribus Ecclesiæ Patribus, & Conciliis ad nos eadem doctrina dimanaverit.

Alii vero arbitrantur ejusmodi abstinentiam non posse alia ratione, quam diuturna consuetudine confirmari. Nam S. Gregorii verbis consilii vim solum concedunt, non præcepti; Trullano autem Concilio nullam fidem habendam affirmant. Cum tamen hanc abstinentiam consuetudini acceptam retulissent, ac deinde perscrutari cœptum esset, an ipsa legem induceret, vel saltem utrum cognita satis lex ejusmodi perspectaque foret;

Ale-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Alexander VII. inter cæteras hanc ſententiam proſcripſit (a): *Non eſt evidens, quod conſuetudo non comedendi ova, & lacticinia in Quadrageſimæ obliget.*

(a) Die 18. Martii 1666. n. 32.

Non ignoramus, regiones quaſdam in Septentrione poſitas ovis, & lacticiniis uti, quod crebris aſſiduiſque immunitatibus Romanorum Pontificum liberalitate conceſſis tribuendum eſt: illas deinde populi, pluribus annis interjectis, cum Pontifices rem diſſimularent, vel ſcienter paterentur, in privilegium, ut ait Baillet, perpetuamque facultatem converterunt (b). Hæc autem immunitas iis potiſſimum cauſis innititur, cœli temperie, diverſa corporum habitudine, earumque regionum indigentia, ita tamen, ut medium quoddam iter inſiſtant, & abſtinentiam, qua poſſunt ratione, ſequantur. Non aliter, cum Imperator Heraclius pro victoria, quam deinde de Choſroa conſequutus eſt, votum Deo nuncupaſſet indicendi abſtinentiam populis ſibi ſubjectis die dominico Sexageſimæ, totaque illa hebdomada, in Græcam Eccleſiam morem induxit, ut per illud tempus interdictis carnibus, ovis, ac lacticiniis ſolum uteretur: *Eam quippe* (ſic habetur in Triodio Græcorum, ubi de abſtinentia illius hebdomadæ commemoratur) *referunt Imperatorem Heraclium, cum prius carnes in ea comederentur, abſtinentiæ diebus aggregaſſe, & ſolius caſei in ea deguſtandi licentiam feciſſe. Continuis quippe ſex annis cum Choſroa dimicans Deo vovit, ut, ſi adverſus eum prævaleret, licentiam carnes in hac hebdomada comedendi mutaret, eamque mediam inter jejunium, & delicioſas epulas conſtitueret.*

(b) In hiſt. Quadrag. §. 5. de vita Sanctorum t. 4.

Non ſemel Romani Pontifices legitimis cauſis adducti ſuæ auctoritatis beneficium in noſtræ Italiæ populos benigne contulerunt, liberaliter aſſentientes, ut ovis, ac lacticiniis per Quadrageſimam menſas inſtruerent. Cæteris omiſſis, in mentem quilibet revocare poteſt, noſtræ civitati, ac diœceſi id contigiſſe Benedicti XIII. beneficio, cum hujus Eccleſiæ adminiſtratio a Cardinali Jacobo Boncompagno gereretur.

Simili incitatus exemplo, qui publicæ ſaluti conſervandæ præpoſitus eſt, ſapienter expendit, non mediocre detrimentum per Quadrageſimæ tempus ex piſcibus, oleoque futurum, cum diuturnis epiphoræ incommodis, ac tuſſi corpora jampridem debilitata fuerint, iiſdem morbis adhuc conflictentur, cum nondum cœli corrupta temperies ſatis expurgata ſit. Igitur pro illorum etiam conſilio, qui in hac Civitate medendi laude magis commendantur, nobis etiam probantibus, qui univerſa, quæ vel ipſi vidimus, vel auditu deprehendimus, aperte declaravimus, ad Pontificem feliciter regnantem idem magiſtratus confugit, ut eadem facultate, quæ anno 1730. tradita fuit, hæc Civitas frueretur. Cum vero Pontifex in proximos Quadrageſimæ dies ipſam benigne impertiverit certis quibuſdam terminis circumſcriptam, ut inferius explicabimus, utque literis continetur Eminentiſſimi Cardinalis Pontificiæ ditionis Miniſtro, & ſanctioris conſilii a Secretis, quas die 7. labentis menſis ad nos ſcripſit; hinc auctoritate Apoſtolica, quæ nobis demandata eſt, hoc Decretum promulgamus.

Quamobrem eadem auctoritate fulti univerſis in hac diœceſi, vel civitate degentibus facultatem concedimus, ut in futura Quadrageſima ovis, ac lacticiniis veſcantur, exceptis quatuor Temporum, ac majoris Hebdomadæ diebus, nempe a Dominica Palmarum uſque ad ſabbatum ejuſdem hebdomadæ. Illud tamen declaramus, neminem per hanc facultatem jejunii legibus abſolvi, idque poſtremum in epiſtola Cardinalis ejuſdem, cujus ſupra meminimus, aperte præcipitur. Reliqua vero clare explicantur in Pontificiis litteris, quæ pro facultate anno 1730. conceſſa a Benedicto XIII. datæ fuerunt, & a Cardinali Boncompagno promulgatæ.

Tantam æquitatem præſeferunt hujuſmodi declarationes, ut nihil addi poſſe videatur. Cum enim de lacticiniis, atque ovis agitur, omnis aditus illi diſputationi occluditur, quam a nonnullis propoſitam nos ſuperius indicavimus, nempe jejunii legibus ſolutum eſſe, qui edendi carnes poteſtatem obtinuerit; cum jejunium ipſorum ſententia *unicam comeſtionem, & abſtinentiam a carnibus* complectatur. Ita recte Pater Viva, cum propoſitionem trigeſimam ſecundam ab Alexandro VII. damnatam accurate perpendit. Inſuper in alio noſtro Decreto de quatuor Temporum jejunio ſatis ſuperque ſermonem inſtituimus. Nihil igitur ſupereſt, niſi pauca afferre de illo jejunio, quod per Majoris Hebdomadæ dies oleo, ac piſcibus agendum perſcribitur.

Satis autem eſt, ſi mentem, animumque convertamus ad eam ſeveritatem, qua Majores noſtri per hoc tempus jejunium colebant, licet numero, & gravitate minores culpas admiſerint. Nos nihil afferemus, niſi quæ Sanctiſſimi Patres memoriæ tradiderunt, cum inuſitata prorſus, fidemque omnes excedere videantur: *Quandoquidem* (ait S. Dionyſius Alexandrinus (c)) *nec ſex jejuniorum dies æquali, aut ſimili tolerantia omnes perferunt: Sed alii quidem vel omnes tranſmittunt jejuni permanentes, alii duos, alii tres, alii quatuor, alii nullum.* Idem fere ſcriptum reliquit Sanctus Epiphanius (d): *Præterea ſex illos Paſchatis dies Xerophagiis, hoc eſt arido victu tranſire omnis populus ſolet, hoc eſt panem dumtaxat cum aqua ſub veſperam adhibere*, & paulo poſt: *Jam vero nonnulli ad biduum, vel triduum, vel quatriduum uſque jejunia prorogant, alii totam hebdomadam ad uſque Dominicæ ſequentis gallicinium ſine cibo tranſmittunt &c.*

(c) In Ep. ad Baſilidem Can. 1.

(d) In expoſitione Fidei cap. 22.

INSTITUTIO XVII.

De reſidendi lege illis indicta, qui Beneficium poſſident cum animarum cura conjunctum; utrum jure divino id decernatur; quid ſenſerint, & ſtatuerint Sacra Tridentina Synodus, SS. Pontifices, & plures Epiſcopi: hoc non intelligi de materiali ſolummodo reſidentia: cujus naturæ ſit hoc præceptum; cauſæ veræ, ac ſtabiles, ut quis reſidentiæ lege liberetur; Sac. Congregationis Concilii judicium de abſentibus, & de illis, quibus hæc facultas immerito denegetur, licet jam poſtulaverint, vel legitimis de cauſis poſtulare non potuerint: Quid ipſi agere debeant, ut ſuo muneri ſatisfaciant: quomodo Parochi ſuis adminiſtris, & Tridentini Concilii æquitate uti debeant. Quid a Parochis tum Civitatis, tum Diœceſis perficiendum ſit, ſi forte diſcedere cogantur. De Parochis prope Civitatem degentibus; de frequentibus, & incongruis facultatibus, quas ſibi uſurpare ſolent; quo pacto Parochus mulctari debeat, qui abſque facultate extra Parochiam deprehendatur. De diebus, quibus illis nunquam eſt recedendum.

PRopoſitum fuit, & magnopere diſputatum in Tridentina Synodo ſub Paulo III., ac deinde ſub Pio IV., utrum qui Beneficia curata conſecuuti eſſent, ad reſidentiam jure divino tenerentur, uti Cardinalis Sfortia Pallavicinus in ſua hiſtoria aperte commemorat.

Hæc

Hæc autem controverſia ad finem perduci non potuit, ſed uſque in hanc diem vehementer agitatur.

Et quamquam præſtantiſſimi Theologi, & Canoniſtæ partes affirmantium graviſſime tueantur ea de cauſa, quod adjumenta eorum, quæ ad finem aliquem obtinendum neceſſario requiruntur, eadem lege præſcribi dicenda ſint, qua finis ipſe præſcribitur (*a*), nos tamen, ad quos minime pertinet hanc litem dirimere, quorundam Patrum ejuſdem Concilii ſententiam ſummopere probamus; nempe omni ſtudio, ac diligentia curandum eſſe, ne Rectores animarum a ſuis longe ſedibus detineantur, idque utilius eſt, quam fontem perſcrutari, ex quo neceſſitas ejuſmodi dimanaverit.

(a) Cajetanus 2. 2. q. 185. art. 3. Sotus de juſtitia, & jure lib. 10. q. 3. art. 1. & 2. Vaſquez in opuſc. Moral in 12. de benefic. c. 4. §. 2. dub. 1. Fagnanus in cap. ex p.n. 20. & ſeqq. de Clericis non reſidentibus, Gonzalez in c. relatum n. 4. & ſeqq. eodem tit. Covarr. variar. lib. 3. c. 13. n. 9. Cabaſſut. in theor. & prax. juris Canon. lib. 3. c. 1. n. 1.

Tridentina Synodus (*b*) Paulo III. Pontifice decrevit, ut Epiſcopi ſuis ſedibus morarentur. Deinde Pio IV. Pontifice (*c*) pœnas in Epiſcopos, qui longe a ſuis ſedibus abeſſent, in priſtinum reſtituit, & magis amplificavit, eoſque lethali culpa devinctos pronunciavit. Inſuper hanc legem impoſuit, ut fructus abſentiæ tempore perceptos pro Eccleſiæ utilitate, aut egenis ſublevandis impenderent, licet nulla Judicis ſententia interceſſerit. Parochos, qui in ejuſmodi crimen laberentur, iiſdem pœnis complectitur: *Eadem omnino etiam quoad culpam, amiſſionem fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus, & aliis quibuſcumque, qui beneficium aliquod Eccleſiaſticum curam animarum habens obtinent.* Tandem quodlibet ſtatutum, privilegium, & conſuetudinem huic Decreto adverſantem penitus abrogat, *Quæ potius corruptela cenſenda eſt.*

(b) Seſſ. 6. c. 1. de reformatione.

(c) Seſſ. 25. c. 1.

Idem Pontifex Pius IV., poſtquam Tridentinam Synodum confirmavit, ut ſtudium, ac voluntatem palam oſtenderet, qua hujuſce legis obſervationem ab Epiſcopis, & Parochis expetebat, conſtituit (*d*), ut qui teſtamentum condere, & Eccleſiaſtica bona in alios conferre poſſunt, hac facultate omnino careant, ſi extra ſuas ſedes, quas incolere debent, ex hac vita migraverint, eaque bona Cameræ Apoſtolicæ tribuantur. S. Pius V. decrevit a Parochia excedere non poſſe, qui ſimul Canonici titulum, ac dignitatem obtineat (*e*). Nullum modum haberet oratio, ſi Romanorum Pontificum, vel etiam Epiſcoporum univerſas pro hac re ſanctiones enumerare velimus. Itaque plurimis omiſſis, ſatis erit epiſtolam afferre, quæ ad omnes Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos a Sac. Congregatione Concilii juſſu Clementis XI. ſcripta eſt, ac in ejuſdem Pontificis Bullario excuſa continetur. Ea ſane Præſulum animos vehementer inflammat, ut ad commorandum ſuis ſedibus illos inducant, qui curam animarum ſuſceperunt. Neque præterire fas eſt, quæ in Concilio Romano a Benedicto XIII. præſcripta fuerint, & quæ Deceſſores noſtri in ſuis Synodis obſervanda propoſuerint; ac poſtremo quæ in conventione inter Capitulum, & Clerum hujus Civitatis, & Apoſtolicam Cameram anno 1710. habita aperte leguntur. Quamvis enim pro immunitate ſpoliorum, ut ajunt, pecuniæ ſumma, quæ ſuperioribus temporibus decreta, ac deinde aucta fuit, quotannis ſolvatur, tamen nihil aliud impetratum eſt, quam ut a ſpoliis cenſeantur immunes, qui reſidentiæ vinculo obſtricti, longe a ſuis ſedibus vitam abſolvant, dummodo a S. Congregatione Concilii, vel ab Epiſcopo facultatem obtinuerint, priuſquam locum ſuum deſererent, vel repentino mortis caſu perculſi eandem veniam conſequi non potuerint.

(d) Conſtitut. 91.

(e) Conſtitut. 63.

Præterea advertendum hic eſt ut qui reſidentiæ legem, quam Tridentinum Concilium, ac Summi Pontifices tantopere commendant, atque præcipiunt, haudquaquam ſatis eſſe, ſi corpore ſolum interſit, in deſidia tamen verſetur, vel tantum leviora munera ſibi deſumat, reliqua vero miniſtris committat. Reſidentiam quippe non cum inertia, ſed cum laboribus conjungendam eſſe Tridentina Synodus jubet, ut a Patribus Aquilejenſis Concilii anno 1596. coacti recte perpenditur: *Quod de reſidentia a Sacro Tridentino Concilio, & Summorum Pontificum Conſtitutionibus cautum eſt, hoc non intelligendum, ut præſentia aſſideant, nihil præterea agant, cum ex Sacris Canonibus reſidentia ſit accipienda in eum ſenſum, ut ſit laboriosa, non otiosa.* Quidquid ſit de ea quæſtione, utrum pœna reſtituendi fructus in eos, qui longe a ſuis ſedibus morantur, conſtituta, illos quoque Parochos complectatur, qui præſentia ſolum aſſident, nullaque cauſa impediti otio marceſcunt, cum eos nonnulli ab eadem pœna liberos exiſtiment, illud tamen certum eſt, deſides ejuſmodi Parochos lethali crimini obnoxios eſſe, & a præſide pro culpæ gravitate plectendos, uti Anacletus optime perpendit (*f*).

(f) Tit. Decretal. de Clericis non reſidentibus §. 3. n. 85. & duobus ſeqq.

Fatemur ſane reſidentiæ præceptum inter adfirmativa, non autem negativa, ut ajunt, numerari. Hinc ſive a divino, ſive a pontificio jure dimanet, legitimæ cauſæ offerri poſſunt, quibus adducti Eccleſiæ præſides ab ore reſidentiæ Parochos immunes declarare, ac reddere valeant. Quin etiam contingere poteſt, ut aliquando nullatenus ipſi hoc præcepto teneantur. Hæ potiſſimum cauſæ afferuntur a Tridentina Synodo (*g*), quæ immunitatem ejuſmodi permittunt, videlicet chriſtiana charitas: urgens neceſſitas, obdientia, & poſtremo, ſi certa utilitas ex eadem abſentia vel in Eccleſiam, vel in Rempublicam derivetur. Cum vero de Epiſcopis agitur, licet nulla ex his cauſis, ſed alia honeſta ratio adducatur, ipſis tamen, ut quotannis per duos, aut tres menſes longe ab Epiſcopali ſede detineantur, facultas conceditur. Quoad Parochos vero, ut a ſuis ſedibus abſentes ſimiliter eſſe poſſint, facultas ab Epiſcopo prius obtinenda eſt, ſicut ab eodem Concilio præcipitur, ex quo inter Parochos, & Epiſcopos hoc deſcrimen conſtituitur, ut ipſi nempe de æquitate cauſæ, per quam trium menſium abſentiam ſibi tribuunt, cognoſcant, ac judicent. De Parochis autem hæc Concilium decernit: *Ita tamen, ut quandocunque eos, cauſa prius per Epiſcopum cognita, & probata, abeſſe contigerit, Vicarium idoneum ab ipſo Ordinario approbandum cum debita mercedis aſſignatione relinquat. Diſcedendi autem licentiam in ſcriptis, gratiſque concedendam ultra bimeſtre tempus, niſi ex gravi cauſa, non obtineant.* Quamquam hæc verba perſpicue ſatis intelligantur, ſiquis tamen accuratam explicationem expeteret, ad præclariſſimum Fagnanum confugiat (*h*). Quod ſi Sac. Concilii Congregationis ſententiam aliquis exquirat, quæ ſola idem Concilium interpretari poteſt, ſuæ penitus cupiditati ſatisfaciet, ſi decreta percurrat, quæ ſubjiciuntur. Primum contigit anno 1573., & libro primo decretorum pag. 131. continetur: *An Parochi ab Eccleſiis ſuis abeſſe poſſint per duos menſes ſine licentia Epiſcopi. Facit, quod notat Paris de Puteo in tract. Sindicatus in cap. Licentiam num. 1. vel 2. tract. fol. 394, S. Congregatio cenſuit, non poſſe.* Aliud decretum ejuſdem anni lib. 1. decretorum pag. 202. habetur his verbis.

(g) Superius citato c. 1. ſeſſ. 23. de reformat.

(h) Cap. Relat. n. 15 & ſeqq. de Clericis non reſidentibus.

Illuſtriſſimi, & Reverendiſſimi Domini.

Sunt

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Sunt multi Rectores in Diœcesi Toletana, qui prætendunt juxta formam Concilii Tridentini sess. 23. cap. 1. de reformat. posse per aliquod tempus singulis annis a suis Parochiis abesse absque suorum Superiorum licentia, dummodo legitimæ absentiæ causæ rationem proponant, & ita, quia quamplurimi gravissimi Doctores tam Theologi, quam Canonistæ sentiunt, aliqui ex prædictis Rectoribus ausi sunt absque Superiorum licentia pro suis negotiis gerendis per aliquod tempus, non tamen ultra duos menses, suas Parochias relinquere, tradita tamen quoque prius alicui idoneo Sacerdoti cura animarum, & administrationis Sacramentorum, quibus non obstantibus prædicti Rectores, quoties id faciunt, a Vicariis severe puniuntur. Quapropter, ne aliqua injusta consuetudo introducatur, supplicant humiliter Illustrissimis DD. VV. Rectores præfati, quatenus prædictum dubium in Sacra Congregatione Concilii Tridentini proponere dignentur, ut, quod in præmissis tenendum sit, patefiat, ne amplius in præfata dubitatione versentur.

Sacra Congregatio censuit, non potuisse, nisi causa cognita, & probata ab Ordinario, & ab eodem in scriptis obtenta licentia.

Sed quoniam evenire potest, ut quis improvisa necessitate adductus, discedendi veniam exposcere nequeat, vel etiam facultatem a suo Præside consequi difficile sit, quamvis antea petita fuerit, & ea simul causa producta, quæ probanda omnino videatur, ideo Sac. Congregatio decrevit, ut, qui festinanter. excessit, quamprimum poterit Episcopum de suo discessu certiorem faciat, & discedendi necessariam causam declaret. Qui vero ratione nulla facultatem ejusmodi ab Episcopo valeat exprimere, ad eos se convertat, ad quos pro negotio expediendo confugiendum est. Illud cavendum innuit Sac. Concilii Congregatio non sufficere facultatem tacitam, sed expressam requiri, sicut ex decreto die 7. Octobris anni 1604. plene confirmatur (*a*): *Sacra Congregatio censuit, solam distantiam loci etiam cum æqua causa discedendi non excusare Parochum, ut possit abesse a sua Ecclesia sine licentia in scriptis obtenta, nisi talis necessitas repente se offerat, quæ non patiatur dilationem hujusmodi licentiam petendi, quo casu quamprimum de discessu, & de necessitate Ordinarium certiorem faciendum esse, ut de causa cognoscere possit.*

(*a*) Lib. 20. Decretorum pag. 100.

Nec Parochum habentem justam causam extra Parochiam per duos menses, aut tres satisfacere suæ conscientiæ, si petat licentiam jurans gravem se habere causam, quam non expediat manifestare, ut sic petita licentia abesse possit, licet Episcopus non concedat. Similiter abesse non posse in casu, quo causam rationabilem expressit, quam vir bonus, & æquus rationabilem judicaret, licet rigidus Prælatus minus æquam judicat, & licentiam denegat, vel quia movetur suspicione, quod ficta sit, cum tamen sit vera, sed habere posse recursum ad Superiorem.

Nec posse per hebdomadam abesse non petita, vel non obtenta licentia, etiam relicto Vicario idoneo ab ipso Ordinario approbato.

Nec esse liberum a culpa, & a pœna amissionis fructuum, qui veluti per quatuor mensium spatium ex urgenti admodum causa ad curandam suam valetudinem morbo gravi instante recessit, & ad hujusmodi absentiam non petiit licentiam ab Episcopo, quia bona fide putavit evidentiam causæ satis esse, nisi periculum fuisset in mora petendi licentiam, ut supra dictum est. Nec sufficere licentiam tacitam, sed oportere esse expressam juxta formam ejusdem Concilii sess. 23. c. 1.

Ex hac postrema sententia illud consequitur, quod in superioribus responsis minime constitutum fuerat, & quod his verbis a Fagnano explicatur (*b*): *Hinc sacra Congregatio censuit, non posse Parochos etiam per duos menses, immo nec per hebdomadam abesse absque licentia Episcopi, quæ causa cognita, & in scriptis concedenda est.* Idem præclarus Auctor, qui plurium annorum spatio ejusdem Sac. Congregationis a Secretis fuit, testatur, quod non semel *Etiam Sacra Congregatio permisit, ut in casibus repentinis pro absentia modici temporis sufficeret licentia Vicarii* (*c*). Idem Thomassinus advertit, qui in iis libris, quos de nova, ac veteri disciplina conscripsit, Fagnanum veluti Magistrum sequutus est (*d*). Diversæ opiniones afferuntur de illis Parochis, qui per duos, aut tres festos dies absint, si tamen aliquem pro animarum cura suffecerint; aut etiam de illis, qui nemine in suum locum subrogato per unum diem ab Ecclesia discedant. Quare, ut sibi tutius unusquisque consulat, eorum consilium probandum præ cæteris videtur, qui rem ex peculiaribus cujuscunque Diœcesis institutis definiendam arbitrantur; Ita Anacletus (*e*), & Schmalz-grueberius (*f*) unanimes consentiunt.

(*b*) Cit. c. Relatum n. 32. de Clericis non residentibus.

(*c*) Na. 42

(*d*) Lib. 3. p. 2. c. 32. sub n. 17. de Beneficiis.

Ut id assequamur, quod decernere proposuimus, alias ejusdem Sacræ Congregationis sententias in medium proferre opus est, quæ peculiares causas complectunrur, quibus adductis nonnulli existimant facultatem discedendi exposcere, & obtinere merito posse.

(*e*) Tit. Decretal. de Clericis non residentibus §. 3. a n. 72. usque ad n. 84.

(*f*) Eodem tit. §. 2. n. 19

Aliqui, ut Parochiæ stationem deserant, parum salubrem cœli temperiem, alii senectutis incommoda, nonnulli denique exiguum Parochianorum numerum, quibus proximus Parochus satis consulere potest, sufficere pro certo habent. Quoad primum die 7. Julii anno 1646. (*g*) *Sacra Congregatio respondit aeris intemperiem non excusare Parochum a residentia.* Episcopo tamen permisit discedendi veniam Parocho impertiri, si in gravem morbum inciderit, nec ullus in eo loco medendi peritus adsit, cujus ope pristinam sanitatem recuperet. Reghiensis Episcopus ad Sac. Congregationem prolixam dedit epistolam, qua præter cætera illud postulat, utrum, si aliqua Parochia sub tanta cœli inclementia constituta sit, ut nemo, nisi indigena in eadem sede absque vitæ discrimine immorari possit, utrum, inquam, alibi degere Rectori liceat, anno 1573. (*h*): *Sacra Congregatio censuit non posse. Si tamen Rector infirmus esset, & in loco Parochiali curari non posset defectu Medicorum, vel medicinarum, tunc posse ab Ordinario dari dilationem trium, aut quatuor mensium, ut in locis vicinioribus maneat recuperandæ sanitatis causa, posito interea ab ipso Ordinario in Parochiali idoneo Vicario cum congrua portione ex redditibus ejusdem Parochiæ.*

(*g*) Lib. 18. Decretorum pa. 164.

(*h*) Lib. 1 Decretor. pag. 51.

Immo, cum nulli anno 1674. palam improbarent facultatem ejusmodi, quam Archiepiscopus Avenionensis tribuerat, Sac. Congregatio die 24. Novembris ejusdem anni (*i*) causam Archiepiscopi sustinuit, & confirmavit: *Joannes Franciscus Maria Rousset unus ex duobus Canonicis Curatis, febricula tussi identidem recurrentibus, aliisque laborans habuit a duobus Medicis attestationem, quod ei erat pernecessarium per aliquot menses, vel annum aeris Avenionensis inclementiam deserere, ac talis attestationis vigore obtinuit ab Archiepiscopo licentiam non residendi ad quatuor menses, relicto idoneo Vicario per eundem Archiepiscopum approbato; sed, quia impugnat alter Concuratus, & alii Canonici, qui ad hanc Sacram Congregationem appellarunt, orator citato promotore ad-*

(*i*) Lib. 28. Decretor. pa. 395.

ver-

versariorum supplicat declarari, an talis licentia sustineatur, & sit confirmanda: Sacra Congregatio respondit sustineri.

Neque senilis ætas, neque exiguus Parochianorum numerus Rectores ab onere residentiæ valent eximere, sicut die 6. Aprilis anno 1647. (a) fuit constitutum: *Sacra Congregatio respondit nec etatem senilem, nec malam valetudinem excusare Parochum a residentia personali.* Insuper die 3. Octobris anno 1671. idem decretum fuit: (b) *Bernardus Monuzzi Parochus Fognani petit eximi a residentia, stante parvo numero familiarum, cui vicinus Parochus supplebit. Sacra Congregatio censuit non esse annuendum.* Idem Fagnanus confirmat (c) *Sacra Congregatio consulta, an Parochus teneatur residere, etiam si essent in illa Parochia tres tantum, vel quatuor incolæ, respondit teneri.*

(a) Lib. 28. Decretor. p. 329.

(b) Lib. 27 Decretor. p. 229.

(c) Cap. estirpan. de §. qui vero, n. 11. de præbendis.

Insuper, cum nonnulli Parochi Urbis vicinitate illecti majorem anni partem in illa traducerent, eam rem Sacra Congregatio improbavit, licet Sacerdos subrogaretur, qui, si forte aliquid contingeret, præsto esset, operamque suam impenderet. Ita responsum fuit die 16. Januarii anno 1638. (d), atque iterum die 24. Maji anno 1670. (e).

(d) Lib. 25. Decretor p. 649.

(e) Lib. 26. Decretor. p. 348.

Sed magis perspicue die 10. Maji anno 1687. decretum id fuit, cum Sacra Congregatio ad Episcopum Fulginatem respondit iis potissimum verbis: *Ad eliminandos plures abusus, quos circa residentiam Parochorum in sua Diœcesi irrepsisse refert Episcopus, supplicat ab hac Sacra Congregatione declarari.*

Primo, an Rectores Ecclesiarum Parochialium a Civitate distantium per duo, tria, aut quatuor milliaria circiter possint sine expressa Episcopi licentia abesse a suis Ecclesiis Parochialibus, relicto ibidem substituto ab eis deputato, & in Civitate tam diurno, quam nocturno tempore jugiter commorari, exceptis solis diebus festis, in quibus ad dictas Ecclesias se conferunt, reversentes illico ad Civitatem.

Secundo, an Parochi, qui nocturno cæteroquin tempore residente apud suas Ecclesias, possint, celebrata summo mane Missa in dictis Ecclesiis, se conferre ad Civitatem, & in ea diurno tempore totius, vel majoris partis anni commorari, licet apud dictas Ecclesias adsint eorum substituti.

Tertio, an dicti Parochi, qui cæteroqhin diurno tempore residunt apud suas Ecclesias, possint nocturno tempore totius, vel majoris partis anni commorari in Civitate, licet apud dictas Ecclesias adsint eorum substituti.

Sacra Congregatio respondit ad primum, secundum, & tertium negative.

His veluti fundamentis inniti volumus, quæ inferius decernemus; maximi vero facienda illa sunt, cum ex Sacra Tridentina Synodo, uti cognosci facile potest, vel ex Sac. Congregationis sententiis deducantur, ad quam unice spectat juxta Pontificum diplomata, eandem Synodum interpretari, tradita quoque facultate, ut optimam morum disciplinam per universum Catholicum Orbem excitet, ac tueatur. Hæ vero sententiæ, quas commemoravimus, ex illis minime libris decerptæ sunt, quorum Scriptores ne viderunt quidem volumina, in quibus Sac. Congregationis acta continentur. Nos ipsi eas collegimus, qui eadem acta per tot annos versavimus, cum pro nostra imbecillitate Secretarii munere fungeremur.

Ut ad rem veniamus, primum omnium vehementer edicimus Parochis, jisque omnibus, qui curæ animarum præpositi sunt, Sacerdotibus nempe, qui Ecclesiis subsidialibus addicti sunt, ut suis assiduo sedibus immorentur, nec præsentiam tantum, sed operam strenuam pro Domini vineæ utilitate præstent. Qui Adjutorem habent, meminerint illum esse Ministrum, quo uti possint, non ita tamen, ut omnem populi curam, & custodiam in ipsum rejiciant, ut a nonnullis in more positum non sine magno animi nostri dolore percepimus. Bonhomus Vercellensis Episcopus, ac Sedis Apostolicæ apud Imperatorem Legatus, qui Pontificum jussu plurimas Diœceses perlustravit, libellum in lucem edidit, qui varia decreta super Ecclesiastica Reformatione complectitur. Inter ipsa hoc numeratur (f): *Secum ipsi recogitent, parum esse personaliter residere, ut Canonum pœnæ evitentur, nisi etiam ipsimet munera sibi, suæque fidei, & curæ credita omni præstent religioso officio, ac caritate, ut divinam effugiant ultionem. Quamquam igitur Coadjutores habere eis licet, immo vero, ubi frequentia populi id exigit, necesse est, ipsi tamen per se ipsos populum sibi in curam, custodiamque traditum pascere ne recusent, negligantve.*

(f) Tit. de Paro. chis.

Secundo, si Urbis Parochi firmandæ valetudinis gratia in agros, ubi salubrior est aura, se conferre debeant, faciles, & humanos nos invenient, dummodo Medicorum testimonium proferatur, & alius Sacerdos administer eorum loco statuatur, quem Nos antea saltem pro audiendis Confessionibus probaverimus. Eam tamen conditionem imponimus, ut facultatem discedendi scriptam vel a Nobis, vel a nostro Generali Vicario prius obtineant; quod non solum ob rei ipsius æquitatem præcipitur, uti superius dictum est, sed etiam (si tunc forte, cum longe absunt, occumbant) quia pecuniam pro immunitate spoliorum pactam nec quidquam antea persolvissent; eorumque bona ad Cameram Apostolicam pertinerent, uti ex conventione supra memorata satis declaratur.

Tertio, eadem æquitas Diœcesanis Parochis a Nobis præstabitur, qui in iis locis degunt, ubi medici copia non est, licet ante discessum de contracto morbo, aut de necessitate alio migrandi testimonium non exhibeant. Pari utemur indulgentia, si repentino casu compulsi discedere cogantur, priusquam a Nobis, vel a nostro Generali Vicario veniam petierint, vel assequuti fuerint, modo tamen idoneum Sacerdotem pro Confessionibus audiendis saltem probatum ante profectionem suo loco ad regimen constituerint; modo etiam cum Bononiam advenerint, aut alio, ubi valetudinem curent, facultatem expostulent, quæ scripta dabitur; si Vicarius simul Foraneus enarret migrandi necessitatem, & ejus Presbyteri dotes significet, qui suffectus fuerit.

Quarto, præter morbum, & alio migrandi necessitatem pro recuperanda valetudine, si alia legitima ratio afferatur, ob quam Urbani, ac Diœcesani Rectores discedere debeant, ne ipsos Tridentini Concilii æquitate fraudemus, aut mensium divisione, quæ ab eodem Concilio permittitur, ubi causam ostenderint, eaque Nobis, vel Generali Vicario probetur, ipsorum commodo venia tribuetur, quæ ob allatas causas scripto exarabitur, ea tamen conditione, ut Presbyterum subrogent, qui suo munere fungatur. Quod spectat ad absentiam vel unius diei, nulli Parocho sive Diœcesano, sive Urbano permissum esse volumus, ut stationem suam deferat, nisi Sacerdoti partes suas demandaverit, qui, si casus inopinatus tulerit, absentis Pastoris vicem præstare valeat. Si vero ad triduum absentia protrahenda

UAB Biblioteca de Ciències Socials

henda fit, præter onus ſufficiendi alium Sacerdotem, etiam decernimus, ut urbani Rectores facultatem ſcriptam a Nobis, ſive a Vicario noſtro Generali prius obtineant; Diœceſani autem a Vicario Foraneo, cui ſubjecti ſunt, ita ut, ſi prorogationem ultra triduum velint, ipſam a Nobis, aut Vicario noſtro Generali impetrare debeant, priuſquam triduum abſolvatur. Quoniam vero Vicarii Foranei Rectores animarum plerumque ſunt, abſentiam vel unius diei ipſis quoque interdicimus, niſi Sacerdotem ad Confeſſiones audiendas ſaltem approbatum ſuo loco ſtatuerint, qui, ſi occaſio ferat, apte decenterque Sacramenta adminiſtret. Inſuper ſi diſcedentes a Parochia Bononiam minime veniant, longe ab eorum Sede tridui ſpatium præterire non liceat, niſi facultatem a Parocho ſeniore plebanatus antea acceperint, quæ deinde a Nobis, aut a Vicario noſtro, ſi legitima cauſa afferatur ſcripto, prorogabitur. Si vero Bononiam advenerint, nos illico, aut Vicarium noſtrum adire tenentur, ut diſcedendi rationem patefaciant, & neceſſariam facultatem a Nobis obſignatam conſequantur. Vicarios tamen Foraneos, eoſque Parochos hac ſanctione minime complectimur, quibus aliquod negotium a Nobis demandatum fuerit, quod perfici nullo modo poſſit, niſi a Sede Parochiali longe immorentur. Tunc enim facultas cum ipſo mandato conjungitur; Satisque erit, ſi animarum regimini per idoneum Sacerdotem conſultant, qui pro audiendis Confeſſionibus probatus ſit.

Poſtremo Diœceſani Parochi, qui prope Urbem Sedem habent, vel adeo parum diſtant, ut Bononiam pedibus, vel equo ventitare commode queant, ac deinde ſub veſperam redire, ſuperius allata Sac. Congregationis decreta diligenter expendant, videantque, utrum ipſis liceat ſummo mane rem Divinam facere, tum Bononiam petere, in eaque ad veſperam, vel ad multam diem libere verſari, ac demum reverti, idque non ſemel, aut iterum per menſem, ſed in hebdomada ſæpius inſtituere, uti nonnullis quidem accidiſſe, & nunc etiam in more poſitum eſſe plane cognoſcimus, quos tamen haud opus eſt nominare. Hoc autem eo gravius, ac periculoſius eſt, quod plerique eorum adjutore careant; & necquidquam eam cauſam excuſationis proferunt, ſe quidem nunquam abeſſe, niſi certo ſciant neminem in Parochia morbo detineri. Illos itaque monemus, præceptoque obſtringimus, ne ſedes unquam ſuas deſerant, niſi alius Sacerdos ipſorum loco relinquatur, qui munia paulo ſuperius enumerata obire poſſit, neve ita frequenter Urbem repetant, ubi de eorum vitæ ratione diligenter inquiremus, ut quid facto opus ſit, ſtatuamus.

Cardinalis Gabriel Paleottus primus hujus Urbis Archiepiſcopus vagantes Parochos libere aperteque compeſcuit, qui poſtquam reſidendi neceſſitatem graviter commendavit, his verbis ſermonem abſolvit: *Tandem noverint omnes, Curatos, cateroſque, qui reſidendi vinculo tenentur, ſi extra ſedes ſuas a ſatellitibus deprehendantur, in carcerem trudendos, nulliſque excuſationibus locum ſupereſſe.* Nos uti hoc remedio nolumus, niſi in eos, qui prius objurgati monitique in eadem voluntate, & culpa perſtare non vereantur. Interim ad pœnas arbitratu noſtro infligendas deveniemus, ſi quis violaverit, quæ ſupra conſtituta fuerunt.

In Synodo Cardinalis Jacobi Boncompagni lib. 3. cap. 3. præcipitur, ut Parochi ſedes ſuas impenſius incolant Kalendis Januariis, die Epiphaniæ, majori Hebdomada uſque ad Dominicam in Albis, Rogationum diebus, Aſcenſionis Domini, Pentecoſtes, & bidui inſequentis, in celebritate Corporis Chriſti, SS. Petri, ac Pauli, Aſſumptionis B. Virginis, omnium Sanctorum, Natalis Domini cum inſequentibus Feſtis, die tandem ſolemni Sanctorum, quorum titulis, ac nominibus Eccleſiæ nuncupantur. Cum de aliis feſtis agitur, illud memorata Synodus indicit, ut ſi Parochus ſacrum facere velit in Oratorio intra fines ſuos poſito, præcedenti feſto de ea populum admoneat. Si vero Parochiæ finibus excedere debeat, & Eccleſiam adire, in qua ſolemne aliquod Feſtum celebretur, alium Sacerdotem ſubſtituat, qui populo rem divinam peragat, eique feſto præcedenti id ipſum patefaciat.

Hæc ſane Conſtitutio æquitatis plena tunc ſolum habere locum poteſt, cum chriſtianæ doctrinæ tradendæ non adverſatur, quæ in ipſa Synodo, aliiſque ejuſdem Cardinalis edictis tantopere commendatur. Verum, cum ad Diœceſanos Parochos illa pertineat, & cum Diœceſim obeuntes ab ipſis perceperimus in hyeme propter aſperitatem, cœlique inclementiam, viaſque impeditas paucos ad Chriſtianam inſtitutionem convenire, ſi illud etiam liceat, ut per æſtatem Parochi extra fines ſuos alias frequenter adeant, Sacerdote, qui ſacrum faciat, tantum relicto, Chriſtiana doctrina parum ſane, ac fere nihil populo tradetur; cum præſertim hac noſtra ætate anni tempeſtates ita immutatæ ſint, ut ver, autumnuſque ſublati eſſe videantur; & hyemem ſolum, atque æſtatem dignoſcamus. Quare, ut huic malo remedium afferatur, præcipimus etiam, ut ſi Parochi ſacrum facturi ad Oratorium intra ſuos terminos die feſto ſe conferant, eo ipſo die populum in Eccleſia Parochiali Chriſti legem, ac diſciplinam edoceant. Quod ſi ad Eccleſiam extra Parochiam pergere velint, (quod quidem fieri perraro docet) curent diligenter, ut Sacerdos in Parochia relictus de more Cathechiſmum tradat. Ac ut magis commoditati proſpiciatur, litteræ ad facultatem diſcedendi neceſſariæ a noſtro Archiepiſcopali Typographo excudentur, quas Nos deinde, ſeu Vicarius noſter generalis gratis obſignabit.

INSTITUTIO XVIII.

De obligatione, quæ ſingulos fideles obſtringit, ut ſacram Synaxim die Paſchatis ſua in Parochia percipiant: Abſque expreſſa facultate ſui Ordinarii, & Parochi hoc præceptum ab illis non adimpleri, qui alia in Eccleſia, licet Cathedrali aut Metropolitana, Sacram Euchariſtiam ſuſceperint.

SAncta Mater Eccleſia Canone 21. quarti Concilii Lateranenſis, qui in jure communi continetur (*a*), id præcipit cuilibet Fideli, ut, *omnia ſua ſolus peccata ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti*. Hoc autem inter divinum, & eccleſiaſticum de Pœnitentiæ Sacramento præceptum diſcrimen intercedit, quod primum ad illos tantum pertinet, qui poſt Baptiſmum lethalem culpam contraxerunt, alterum vero univerſos complectitur; videlicet, ut omnes ſe peccatis obnoxios intelligant, ut majori pietate, ac religione ad Sacram Euchariſtiam accedant, & quæquæ oves ſuis Eccleſiaſticis Rectoribus magis innoteſcant.

(*a*) Cap. omnis utriuſque ſexus de pœnitentiis, & remiſſionibus.

Ad

Ad Confessionem (ait Sanctus Thomas) (*a*) : *Dupliciter obligamur , uno modo ex jure divino ex hoc , quod est medicina , & secundum hoc non omnes tenentur ad Confessionem , sed illi tantum , qui peccatum mortale incurrunt post Baptismum , alio modo ex præcepto juris positivi , & sic tenentur omnes ex institutione Ecclesiæ edita in Concilio generali sub Innocentio III. , tum ut quilibet se peccatorem recognoscat , quia omnes peccaverunt , & egent gloria Dei ; tum ut cum majori reverentia ad Eucharistiam accedant , tum ut Ecclesiarum Rectoribus sui subditi innotescant , ne lupus intra gregem lateat .*

(*a*) Sent. 4. dist. 17. quæst. 3 art. 1. quæstiuncula 3.

Itaque , cum Ecclesia singulis Fidelibus edixerit eodem Canone 4. Concilii Lateranensis , ut Paschate saltem sacram Synaxim percipiant , ut mox dicetur , hinc necessario sequitur , ut adventante jam Paschatis solemnitate quisque confiteri sua crimina debeat , & ad sumendam Eucharistiam se paratiorem exhibeat , sicut idem Sanctus Doctor admonet (*b*) : *& quia ex præcepto Ecclesiæ omnes Fideles tenentur saltem in anno , præcipue in festo Paschæ Sacramenti Communionem accipere , ideo Ecclesia ordinavit , ut semel in anno quando imminet tempus accipiendi Eucharistiam , omnes fideles confiteantur .*

(*b*) Quod libet 1. qu. 6. art. 2.

Equidem Joannis Launoji opus illud de intelligentia memorati Canonis Lateranensis perlegimus , qui proprii Sacerdotis nomine Parochum designari contendit . Attamen dissertationem quoque Patris Natalis Alexandri expendimus de historia Ecclesiastica XIII. , ac XIV. sæculi , in qua Launoji sententia sapienter refellitur . Revera si Joannes XXII. proscripsit Joannis Poliaci Parisiensis opinionem , qui Canonem Lateranensis Concilii male interpretatus , palam adfirmaverat sæculares , qui Regularibus Sacerdotibus sua crimina confessi essent , ad confessionem iterandam prorsus obstringi , Parochumque adeundum , ut rite expiarentur , sicut aperte comprobatur in Extravaganti (*c*) ejusdem Pontificis , & ex præclaro monumento deducto ex Actis Vaticanis , allatoque a Raynaldo (*d*) , si (inquam) hæc ita se habent veterem damnatumque Joannis Poliaci errorem , iterum in lucem revocaret , uti Raynaudus expendit (*e*) , qui paschali præcepto de *Confessione* haud satisfieri assereret , *nisi* Parochus , aut alius Sacerdos , ipsius facultate prius obtenta , seligatur .

(*c*) Vas electionis.

(*d*) Anno Chr. 1321. n. 29.

(*e*) Tom. 21. oper. suor. p. 152

Jubet igitur Lateranense Concilium , ut proprius Sacerdos , vel alter quippiam illius facultate pro Sacramento Pœnitentiæ adhibeatur . Illud solum perpendendum est , utrum Parochus tantum Sacerdotis proprii nomine intelligatur . Cum tamen inficiari nemo possit Summo Pontifici , & Episcopis , præter Parochos , Sacerdotis proprii titulum convenire , hinc si quis sua crimina vel ipsis , vel etiam Presbyteris ab eisdem sine ulla limitatione designatis confiteatur , Concilii Lateranensis præcepto satis obsequitur . Ut reliquos omnes , qui gravissime super hac re scripserunt , omittamus , S. Thomam (*f*) , & S. Bonaventuram (*g*) tantum afferimus , ac nominamus . Qui contrariam sententiam audacter tueri voluit eo paulatim adductus est , ut rem in medium proferret , quæ nulla ratione inniteretur , Episcopum nempe haud posse suorum diœcesanorum sacerdotem nuncupari , nisi cum Sacramentum Confirmationis , atque ordinis administraret , vel a casibus reservatis absolveret . Sic porro deprehenditur ex epistola Encyclica a Clero Gallicano pro generalibus comitiis coacto ad Episcopos Galliæ missa , in qua communem sententiam , quam docuit Pater Bagot Societatis Jesu , complectitur , & eum vehementer improbat , qui eundem auctorem audaci scripto lacessere non dubitaverat .

(*f*) Opusculo contra impugnantes religionem .

(*g*) Tract. Quare Fratres minores prædicent , & Confessiones audiant .

Hinc Pontifex Clemens VIII. anno 1592. in quosdam Galliæ Parochos ita decrevit : *Præsenti Decreto nostro sancimus &c. dictis Fratribus , & Presbyteris dictæ Societatis , quam aliis privilegiatis prædictis , quibus id a Sede Apostolica indultum est , idoneis tamen , & ab Ordinario approbatis , peccata sua etiam Quadragesimali , & Paschali , & quovis alio tempore confiteri licite posse , dummodo tamen iidem sæculares Christi fideles Sacramentum Eucharistiæ die Festo Paschalis Resurrectionis in propria Parochia ab eorum Parocho sumant .*

Idem confirmat Clemens X. in ea Constitutione , quæ incipit : *Suprema : & eos , qui dictis Religiosis simpliciter approbatis Paschali tempore confessi fuerint , Constitutioni , quæ incipit : Omnis utriusque sexus : quoad Confessiones duntaxat omnes satisfeciisse censendos .*

Ex iis , quæ huc usque commemoravimus , satis apparet , ut impleatur mandatum Lateranensis Concilii sæpius allatum , atque a Sacra Tridentina Synodo renovatum , quæ pariter jubet semel saltem in anno sumendam esse ab omnibus Paschali tempore Eucharistiam , apparet (inquam) confessionis præcepto satisfacere , qui peccata sua cuilibet probato Sacerdoti confiteatur , tamen pro Communionis præcepto satis haud esse Eucharistiam qualibet in Ecclesia percipere , sed in parochiali id necessario gerendum Paschali tempore , videlicet intra majorem Hebdomadam , aut intra Paschatis octiduum , quemadmodum Eugenius IV. declaravit (*h*) .

(*h*) Constitut. 20. tom. 1. Bullar. Rom.

Licet hæc Constitutio apertissima sit , alias tamen varia impedimenta proposita fuerunt , ut Ecclesiæ Parochiales hoc jure spoliarentur . Nonnulli se præcepto parere arbitrabantur , si in sua Ecclesia , licet non Parochiali , Sacramentum Communionis acciperent , & inane quoddam privilegium ad id præseferebant . Verum Sacra Congregatio hanc opinionem penitus evertit , uti ex declaratione , quæ apud Dianam typis tradita fuit , liquido probatur (*i*) .

(*i*) In editione coordinata tom. 2. resolut. 20. circa fin.

Hac proscripta sententia illud novum contra Parochiales Ecclesias excogitatum fuit , id est Paschale mandatum satis impleri , si quis pro sumenda Communione Metropolitanam , vel Cathedralem Ecclesiam adiret . Sed omissis iis omnibus , quæ in hanc rem scripta fuerunt , certum quidem est post Innocentii XI. decisionem (*k*) , in qua Pontifex hujusmodi præcepto minime satisfieri declarat , si qui Romæ in Ecclesiis etiam Patriarchalibus S. Joannis Lateranensis , aut S. Petri in Vaticano Sacram Eucharistiam sumant (*l*) ; certum , inquam , est , sententiam , quæ superius allata est , omnino corruere , nisi forte Episcopus , vel Parochus consentiant , ac id permittant . Ita pariter tradit P. Giribaldus , qui in nostra Metropolitana Pœnitentiarii munus per tot annos exercuit . (*m*) .

(*k*) Die 5. Febr. anno 1682.

(*l*) Ex consult. 89 n. 18. Pignatelli tom. 7.

(*m*) In suo tract. 4. de Eucharist. c. 8 dub. 3.

Sed præ cæteris Cardinalis de Lugo super hac re luculenter disseruit , qui Theologicæ quam in Cathedris Societatis Jesu professus fuerat , rerum quoque experientiam adjunxit , quam ex Sacris Congregationibus , quibus Cardinalis interfuit , consequutus est (*n*) Rem , de qua nunc agimus , proponit , & coram Pontifice diligenter examinatam fuisse asserit , decretumque Paschali præcepto illum non satisfacere , qui in sua Parochia ad Sacram Eucharistiam minime accedat , licet illam in Metropolitana , seu Cathedrali percipiat ;

(*n*) Lib. 2. de Respons. Moral. dub. 15.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

at; cum unaquequæ Parochia certis quibuſdam terminis concludatur, quos ultra nequit excurrere Metropolitana, licet inter Parochias adnumeretur. Et ſane, quemadmodum ex decreto Tridentinæ Synodi Parochus, ſeu alius Sacerdos ipſo conſentiente intereſſe debet, cum matrimonium celebratur; neque huic mandato parerent Sponſi, qui alteri Parochiæ adſcripti coram Parocho Metropolitano, ſive alio Sacerdote ex ejus permiſſu matrimonium inirent; ita de præcepto Paſchalis Communionis idem ſtatuendum eſt. Quippe Lateranenſe Concilium per Clementem VIII. declaratum, uti diximus, hoc apertiſſime indicit, ut in ſua quiſque Parochia ad Euchariſtiæ Sacramentum accedat, ipſumque a Parocho tradatur, aut alibi, ſi tamen Parochi conſenſus habeatur.

Volumus autem, ut hæc noſtra declaratio non modo locis publicis figatur, ſed etiam, ut ſinguli Parochi in ſuis Eccleſiis ante proximam Paſchæ celebritatem die aliquo feſto, dum Sacrum faciunt, populo exponant omnia, quæ in ipſa continentur. Sicut autem facultas ſumendæ extra Parochiam Communionis nonniſi raro, & legitima de cauſa per nos, aut per Vicarium noſtrum Generalem tribuetur, ea ſemper conditione adhibita, ut acceptam facultatem, ſcriptumque teſtimonium de Communione alibi peracta Parocho oſtendant, ita idipſum Parochi ſedulo requirant, qui ſane intelligent eo ſpectare voluntatem noſtram, ut eorum jura, atque Apoſtolica decreta ſarta tecta tueamur.

INSTITUTIO XIX.

De Sacra Miſſione indicenda in hac Metropolitana S. Petri, per Patres Congregationis B. Vincentii de Paulis.

INter multa, ac præclara munera, quæ Dei clementia, Summorumque Pontificum benignitate conſequuti ſumus, quæque pro Sedis Apoſtolicæ utilitate Romæ geſſimus, ubi fere per 40. annos morati ſumus, illud ſane poſtremo loco non habetur, Promotoris nempe Fidei in cauſis Beatificationis, & Canonizationis; quod quidem anno 1708. a Clemente XI. nobis demandatum, ſi minus apte, at magno cum labore ſuſcepimus, & ad finem uſque ejuſdem Pontificatus; ac pariter Innocentio XIII., ac Benedicto XIII. Pontificibus, retinuimus, donec inter Cardinales nos, licet immerentes, Benedictus ipſe cooptavit.

Regnante Clemente XI. maximam voluptatis cauſam Nobis Deus Opt. Max. attulit, cum poſt diuturnos labores, aſſiduamque contentionem noſtram inter Beatos cultus immemorabilis adſciti fuerunt Lucia Narnienſis, Salvator de Orta, Ceſſaus Odroantius, Liberatus de Lauro, Gregorius X., Alexius Falconerius, Seraphinus Aſculanus, Humilitas e Valleumbroſas; relatus vero in numerum Beatorum ſolemni ritu prævio virtutum, & miraculorum diligenti examine Joannes Franciſcus Regis; & inter Sanctos ſolemniter adſcripti Pius V., Andreas Avellinus, Felix a Cantalacio, & Civis noſtra Catharina: Regnante Pontifice Innocentio XIII. inter Beatos cultus immemorabilis vidimus adſcriptos Calmatium, & Andream de Comitibus; Pontifice Benedicto XIII. ſex Fundatores Ordinis Servorum, qui cum Alexio Falconerio ſeptenarium numerum conficiunt, & Serapionem; inter Beatos ritu ſolemni declaratos Hyacintham Mareſcotti, Joannem de Prado, Fidelem e Sigmaringa, Vincentium de Paulis, & Petrum Forerium; inter Sanctos vero ſolemniter enunciatos Turribium, Jacobum Picenum, Agnetem e Monte Politiano, Peregrinum Laziſium, Franciſcum Solanum, Aloyſium Gonzagam, Stanislaum Koſtkam, Margaritam Cortonenſem, & Joannem Neapomucenum.

Si omittamus S. Joannem Neapomucenum, B. Joannem de Prado, Fidelem a Sigmaringa, & Serapionem, de quorum virtutibus nullum examen inſtitutum fuit; cum de ipſorum Martyrio tantum agendum eſſet, atque de conſtantia, qua illud ſubjerunt, de cauſa etiam, ob quam a Tyrannis ad mortem damnati fuerunt, ac tandem de reliquis, quæ verum Martyrium conſtituunt, ut illos, inquam, omittamus, in cæteris Beatificationibus, & Canonizationibus ſeries virtutum in ſeverum examen revocata fuit, ut primum de ipſis liquido conſtaret; deinde ut judicari poſſet, utrum ad ſupremam illam dignitatem, ac præſtantiam deveniſſent, ſine qua Sedes Apoſtolica Beatificationis, & Canonizationis honorem reipſa non elargitur. Id tamen advertendum eſt, examen hujuſmodi neceſſario requiri, cum agitur de Confeſſoribus Pontificibus, vel non Pontificibus, de Virginibus, ſive de aliis nec Virginibus, nec Martyribus, uti in illis contingit, de quibus paulo ante mentionem fecimus; non tamen neceſſe eſt, ut ſinguli inter Beatos, vel inter Sanctos rite adſcribendi in ſingulis virtutibus ſummum gradum attigerint, cum ſatis ducatur, ſi in illis ſumme excelluerint, quæ ad ipſorum conditionem, ac facultatem pertinebant. Hinc S. Hieronymus (*a*) teſtatur non omnes virtutes in ſingulis ſummas reperiri, licet qui ſingulari aliqua virtute præditus eſt, cæterarum quoque particeps habeatur; Sic in Salomone ſapientia, in Davide manſuetudo, in Elia, & Finees zelus, in Abrahamo fides, in Petro perfecta charitas, in Paulo ſtudium diſſeminandi verbi divini potiſſimum commendantur.

(*a*) In Dialogo 6. adverſus Pelagia.

Hic animus non eſt in medium revocare præſtantes eorum, vel earum virtutes, qui nobis Promotoris munus agentibus in Sanctos, vel Beatos adnumerati ſunt. De iis breviter aliqua delibabimus, quæ ad hoc noſtrum inſtitutum referuntur. Ac primum S. Jacobus Picenus in Sacris expeditionibus obeundis celebre ſibi nomen comparavit, quas maximo Catholicæ Religionis bono ſuſcepit Pontificibus Martino V., Eugenio IV., Nicolao V., Calliſto III., Pio II., & Sixto IV. contra hæreticos Fraticellos, Manichæos redivivos, Patarenos, Huſſitas, Taborritas, & contra ipſos Turcas in Italia, Pannonia, Germania, Boemia, & Sarmatia. Eandem ſemitam magna cum laude percurrit S. Franciſcus Solanus, qui feria quinta in Cœna Domini, cum Miſſionarium ageret, ingentem Indorum multitudinem impulit arma projicere, qui facta conſpiratione convenerant, ut ſacras illius diei cerimonias perturbarent, & eorum ſupra novem millia ad Fidem Chriſti unius diei ſpatio traduxit, licet hiſpano ſermone concionem haberet. Deus quippe ipſius labores hac gloria cumulaverat, ut ejus loquelam Barbari omnes recte intelligerent, uti certiſſimis argumentis in ejuſdem actis comprobatum fuit. Sed magis ad rem noſtram conferre videtur, ſi de B. Joanne Franciſco Regis, ac de B. Vincentio de Paulis verba faciamus; ad quorum primum quod attinet, pro hino examine, de virtutibus nempe, ac miraculis, vigilias noſtras, ſudoreſque

reſque haùd inanes impendimus. Beati autem Vincentii de Paulis, qui jam inter Beatos ſolemni ritu cooptatus eſt, cauſam ab exordio ad hunc uſque finem perduximus; quod quidem uni homini non ita facile poteſt contingere, cum tam diuturnum judicium, atque prolixum, grave, ac perdifficile examen requiratur. Itaque B. Joannem Franciſcum in ſacris expeditionibus peragendis charitatis igne flagrantiſſimum agnovimus, qui incredibilem hominum multitudinem a vitiorum fœditate ad meliorem frugem, ac pœnitentiam traduxit; qui denique montes inter aſperrimos hujuſmodi ſalutari exercitio detentus, laboribus, incommodiſque debilitatus mortem oppetiit. Alter vero Vincentius de Paulis veram Herois imaginem expreſſit, ſi charitas ipſius erga Proximum expendatur. Nam diuturnum vitæ ſuæ ſpatium in id ſponte contulit, ut animas Deo lucraretur. Ne vero ſuarum Miſſionum curſus una cum vita conficeretur, Congregationem optimis legibus temperatam inſtituit, quæ illo adhuc ſuperſtite in plurimas Orbis partes faliciter propagata eſt; ſuos quippe Alumnos ad Inſulam uſque Madagaſcar miſit, quæ Incolarum quadringenta millia continet, vel Idolorum cultores, vel nulla omnino religione præditos, ut ipſos ad Chriſti Fidem converterent. At vero Filii tam ſancti Parentis exemplo, ac veſtigiis inhærentes ſacras expeditiones, pro agricolis præſertim inſtruendis, non ſine maximo beneficio ſuſcipiunt; cum unius Parochi diligentia, quamvis ſeduli, ſufficere nequeat, ut rudes agrorum homines commode imbuantur.

Fidei Promotoris munere perfuncti Anconam ad primi Epiſcopatus noſtri Sedem profecti ſumus, & graviſſimum onus nobis impoſitum, ac noſtrarum virium tenuitatem cogitantes ad Presbyteros Sæculares, ac Regulares confugimus, ut in gerenda provincia auxilium nobis ſuppeditarent, curaſque imminuerent. Ac primum ſingulari patrocinio BB. Joannis-Franciſci Regis, ac Vincentii de Paulis plurimum fidentes, ipſos enixe, ac ſuppliciter exoravimus, ut ſuis vel Sociis, vel Alumnis illud obtinerent a Deo, ut ſtrenuam operam pro noſtri gregis beneficio libenter, fructuoſeque impenderent; quod ita plane evenit. Quippe nulla oratio ſatis explicare poteſt, quo ſtudio, & charitate votis noſtris obſecundaverint Patres Societatis Jeſu, præter auxilium, quod cæteri Regularium Ordines præbuerunt; quantoque cum fructum rem aggreſſi fuerint Patres B. Vincentii de Paulis Congregationis Maceratenſis, cum per ea loca, & diœceſim Sac. Miſſiones inſtituerent; qui etiam rogati, ut idem beneficium Civitati impertirentur, & cum jam prope ad eam provinciam obeundam parati eſſent, rem tamen perficere non potuerunt. Nam per id tempus translati ad Eccleſiam Bononienſem ad hanc noſtram Civitatem iter ſuſcepimus.

Itaque hujus Eccleſiæ adminiſtrationi præpoſiti, memores noſtræ imbecillitatis, animo quoque reputantes Miniſtrorum numerum pro meſſis copia exæquandum eſſe, ingenue fatemur maximam cæpiſſe voluptatem, cum deprehendimus plurimos eſſe inter laicos, pioſque cætus, qui proximorum utilitati conſulerent in iis omnibus, quæ vel ad humana, vel divina ſpectant, qui etiam de tradendo Catechiſmo, de ſublevandis egenorum calamitatibus, vel eorum quos pudor impedit, inopia, ac ſolitudine recreanda curam, certumque inſtitutum haberent. Inſuper Parochos ſuis intentos muneribus, ac Presbyteros e Clero Sæculari aſſiduos offendimus, paratoſque, ut Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrarent, & ſatis idoneos, ut ſacris concionibus cum in Urbe, tum in agris populum imbuerent. Poſtremo Regularium Ordines adeo pietati addictos invenimus, ut non piis ſolum meditationibus, verum etiam actuoſo vitæ genere detinerentur; cum probos ad conſtantiam confirmarent, improboſque ad ſalutarem expiationem hortarentur, Sacramenta Corporis Chriſti, ac Pœnitentiæ magna aſſiduitate, ac Religione adminiſtrarent, divina eloquia in ſuis templis, compitiſque populo traderent, morientibus aſſiſterent, *omnibus omnia facti, ut omnes Chriſto lucrifacerent.*

Ut præſertim aliqua dicamus de Sociis B. Joannis Franciſci Regis, cujus opem, ac tutelam pro grege nobis tradito ſemper imploravimus, & in poſterum implorare non deſinemus, nemo non videt quo ſtudio, ac diligentia juventutem ad literas ſimul, ac pietatem informent, moralem ſcientiam Clericis explicent, cultumque divinum in ſuis templis adaugeant, ad pœnitentiam malos excitent, rudes edoceant, Parochos adjuvent, dum Chriſti doctrinam, ac legem pueris explanant. Conciones in plateis non minus, ac in templis inſtituunt, piiſque exercitiis tum Eccleſiaſticos, tum Nobiles, & Plebejos magno cum fructu detinent, omnia denique pietatis officia morientibus perſolvunt. De Alumnis vero B. Vincentii de Paulis, quem patronum nobis potiſſimum adſcivimus, ut Sac. Miſſiones proſpere eveniant, illud aperte fatemur, cum hujuſmodi piæ expeditiones ſacræ viſitationi conjungi debeant, illos Forolivii, ubi proxime degunt, accitos fuiſſe in noſtram diœceſim, uti olim ſub Cardinali Jacobo Boncompagno Deceſſore noſtro contigerat; noſque a lacrymis temperare non potuiſſe, cum ex literis per Vicarios Foraneos, & Parochos ad Nos miſſis deprehendimus, longinqua eorum itinera, in aſperrimis montibus, ac vallibus commemorationes, graves, ac diuturnos labores, populorum lætitiam, copioſumque fructum, quem Deo largiente collegerunt.

Sicut alias declaravimus, ne longius urbana viſitatio prorogaretur, diœceſanam parumper deferere oportuit. Statuimus autem Urbis viſitationi S. Miſſiones conjungere, cum ipſæ non minus in diœceſi, quam in Civitate requirantur, uti Venerabilis Pater Paulus Segneri recte his verbis latine redditis perpendit (a): *Quod ſi pulcherrimis fructibus, quibus Sacræ Miſſiones redundant, non modo Civitates indigent (ut alia præclara oppida, & humanitatis plena omittam) quam agrorum Cultores, cur illæ inter armenta ſolum amandentur, ut tertio loco propoſitum fuit? eſto Paſtoribus indicantur, ut Chriſtianæ charitatis ardor magis eluceat, quæ infirmam plebem non prætermittit, ſed qua ratione Civitates hoc bono deſtituantur, quibus fortaſſe miſſio decem dierum ſpatio peracta majorem fructum afferet, quam decem Quadrageſimarum conciones antea comparaverint. Id autem non Concionatoribus præſtantiſſimis tribuendum eſt, ſed quod ipſi ſoli in eo munere verſarentur: In Miſſionibus vero tot numero Concionatores merito nuncupari poſſunt, quot ii ſunt, qui ad pœnitentiam coram cæteris adducti, quemlibet alium ad eoſdem motus concipiendos ſuis exemplis incendunt: Ob hanc cauſam illas Miſſiones ſemper ardentiores adverti, ad quas majori frequentia populus confluereret: Tunc enim plures, veluti carbones ſimul congeſti, mutuo calore vehementius ignem excitabant.*

(a) Cap. 26

In

In Civitate quidem rerum insciția minus, quam in agris obversatur, sed minor animorum durities non est, quæ tanquam durissimum ferrum, non nisi fornacis ardentissimæ igne molliri, frangique potest.

Tempus Missioni constitutum pro hac nostra Urbe a primo Sabbato post Pascha ad insequentes hebdomadas protrahetur, quod singulis magis convenire videtur. Nam neque frigus, neque immodici calores ullum impedimentum afferre possunt, uti ex frequentia hominum ad conciones Quadragesimæ audiendas comprobatur. Locus ad obeundam Missionem erit Metropolitana Ecclesia Sancti Petri, quæ satis ampla est, nostrisque Archiepiscopalibus ædibus contigua, uti norunt universi. Etenim exercitiis omnibus nos ipsi adesse volumus, si Deus valetudinem incolumem conservabit. Ministri autem Sacræ expeditionis erunt Patres Congregationis B. Vincentii de Paulis, quorum pii sermones, ac in tradendo Catechismo methodus huic populo jucunda, & probata ita fuit, cum Cardinalis Boncompagnus hanc Ecclesiam administraret, ut illos ex Missione suburbana in Civitatem accire necesse fuerit, ut in Basilica S. Petronii pias easdem exercitationes instaurarent. Venit cum necessariis privilegiis, ne ullo modo recedant a præcipuo Congregationis instituto, quo agros Missionibus percurrere consueverunt. Ipsos rogavimus, accivimus, ac delegimus nos ipsi, ad quos jure spectat Missiones indicere, ac illarum ministros decernere. Id vero non eo consilio, ac ratione factum est, ut Regularium Ordinum, qui in hac Urbe degunt, doctrinam, pietatem, ac virtutem parvi faciamus, sed quod advertimus in Urbibus, licet præstantium Medicorum numero affluentibus, exteros etiam Medicos nominis gloria celebres vocari, ut sibi domestici, & ægroto pariter indulgeant. Neque tamen offensionis causam ex hoc Medicis urbanis inferri putandum est; ac præsertim, si illi accersiti ægrotantes alios in Urbe ad sanitatem opportune restituerint.

Itaque quo possumus, ac fas est, maximo studio, ut sacris hisce Missionibus intersint, universos obsecramus. Parochis autem præcipimus, ut per diem festum de hac re populum in Ecclesia frequentem commonefaciant, eumque plurimum hortentur, ne sacris exercitationibus adesse prætermittat. Et quoniam satis cognitum, perspectumque habemus non ab eo, qui plantat, nec ab eo qui rigat, fructum pendere, sed a Deo Opt. Max., qui incrementum dat, ideo centum Indulgentiarum dies impertimus illis omnibus, qui post Sacramentum Pœnitentiæ, susceptumque Corpus Christi per dies hebdomadæ majoris, quibus Sacra Mysteria in Metropolitana Ecclesia publice exposita sunt, pro felici Sac. Missionis exitu preces effundent, & quinquies Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam recitabunt: Eandem Indulgentiam ægrotis concedimus, qui expiati, & Sacra Synaxi refecti easdem precationes in lectulo peragent; Moniales etiam Claustris detentas hujus privilegii participes facimus, si omnia, quæ superius indiximus, perfecerint. Hinc Confessarios monemus, ut de hac re certiores ipsas efficiant.

Magnam in nos, gregemque nobis commissum utilitatem derivandam Dei beneficio confidimus, neque Nos, populosque nostros postremo die supremi Judicis sententia illa objurgandos esse, quæ apud S. Mathæum, & S. Lucam describitur: *Væ tibi, Corozaim, væ tibi Bethsaida, quia, si in Tyro, & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cinere, & cilicio sedentes pœnituissent. Verumtamen Tyro, & Sidoni remissius erit in judicio, quam vobis; & tu, Capharnaum usque ad Cœlum exaltata, usque ad Infernum demergeris.*

INSTITUTIO XX.

De Campanis pulsandis Sabbato majoris Hebdomadæ: De illarum vetustate: Cuinam primo earumdem usus tribuatur: De disciplina, ob quam majori Hebdomada Campanarum pulsatio interdicitur: Item qua norma sonitus Campanarum repetatur.

VEtusta consuetudo in Ecclesiam Occidentalem Tintinnabula induxit: Religiosa quoque disciplina factum est, ut eorum sonitus certis Majoris Hebdomadæ diebus interdiceretur, ac deinde omnibus nota est ratio, quæ in sonitu ipso repetendo servanda est die Sabbati ejusdem Hebdomadæ.

Ac primum, si Angelo Rocchæ fidem habemus (*a*), S. Hieronymus, qui ineunte sæculo V. decessit, Tintinnabula primus invexit; sed cum præclarus Auctor cap. 31., & 39. Institutionis pro Monialibus innitatur, quæ S. Hieronymo merito non adscribitur, hinc difficile est eam sententiam tueri.

Plurimi Scriptores unanimi consensu Tintinnabuli usum S. Paulino Episcopo Nolano tribuunt, qui circa medium sæculi V. vita defunctus est: verum cum S. Paulinus nihil de Tintinnabulis, vel de Turri commemoret Epistola 12. ad Severum, in qua singillatim Ecclesiam, quam a fundamentis extruxerat, ejusque singulas partes explicat, hinc non exigua conjectura desumitur, quæ super allatæ opinioni maxime adversatur. Ita Cardinalis Bona (*b*), ac Theophilus Raynaudus (*c*) expendunt.

Polidorus Virgilius (*d*), Honuphrius Panvinus (*e*), Ciacconius, aliique plurimi ad Sabinianum Pontificem Tintinnabuli consuetudinem primo referunt, qui initio sæculi septimi Summi Pontificis dignitatem obtinuit; sed cum Anastasius in ejus vita nullam omnino de hac re mentionem faciat, qua ratione id affirmari queat nemo intelligit.

Illud solum dici potest Tintinnabula ante sæculum sextum ab Ecclesia Occidentali usu recepta fuisse, cum ex vita S. Columbæ Abbatis, quæ sæculo sexto exarata fuit, ac postea a P. Mabillonio in lucem edita (*f*), deprehendatur ipsum sub mediam noctem *pulsante e Campana* ad templum se contulisse, cæterosque Monachos somno excitatos, ad templum pariter convenisse, ut Martenes (*g*), & recentior Pagius (*h*) unanimes conveniunt.

Nunc de venerabili disciplina agendum est, ob quam certis Majoris Hebdomadæ diebus Campanæ sonus prætermittitur. Illa quidem ex antiquis monumentis, uti refert DuCange; *Campanarum succinctio* nuncupatur (*i*): Bocquillot hujusmodi sonitum per eos dies omitti testatur, ejusque loco strepitum quendam lignorum subrogari, ut primorum sæculorum apud posteros memoria conservetur, quibus Fideles non ullo Tintinnabulo, sed iisdem lignis obstrepentibus ad Divina Officia accersiri consueverunt: huic etiam sententiæ congruere videtur Amalarius (*k*). Ipsa tamen veritati parum consentanea ducitur, cum nullus ex antiquitate, præsertim contemporaneus Scriptor existat, qui hanc lignorum consuetudinem initio Eccle-

(*a*) In tract. Campanarum.

(*b*) Lib. 1. Rerum Liturgicar. c. 22. n. 3.

(*c*) Tom. 13. pan. 7. p. 411.

(*d*) In suo Lib. 6. de Inventoribus rerum.

(*e*) In Epist. de Rom. Pontificibus.

(*f*) Sæculo I. Benedictino.

(*g*) In Tract. de antiqua Eccl. disciplina in Divinis celebrandis Offic. c. 2. n. 12.

(*h*) In Vita Sabiniani t. 2. p. 379.

(*i*) In suo tract. historico Liturgiæ lib. 2. c. 6.

(*k*) In suo lib. de Divinis Officiis.

fiæ fuisse commemoret. Immo a ratione longe abhorret, uti tradit Cardinalis Baronius (a), hujusmodi strepitus pro ciendis Fidelibus ad Ecclesias, seu potius ad speluncas, in quibus aræ statuebantur, cum acerrima bella ipsis indicerentur, ita ut sacra officia non nisi secretis ab hominum adspectu locis celebrarent.

(a) Anno Christi 51.

Quare tutius fatebimur hujusmodi silentium tintinnabulis per aliquot Majoris Hebdomadæ dies præscriptum fuisse in priscis libris ritualibus, qui a Martene afferuntur (b). Insuper cum divini Verbi concionatores per tintinnabula significentur, sicut Judæis in Christum sævientibus, Apostoli, Magistro neglecto, fugam arripuerunt, & Petrus ipse non modo effugit, sed ipsum Magistrum palam negavit, ita sane *ea hora qua Christus traditus est, recte signis Ecclesiæ silentium indicimus, Christumque solum torcular calcantem, solum in ligno Crucis extenso Corpore tympanizantem, testimonium veritati humili, ac solitaria voce perhibentem ligneo malleolo in tabula suspenso, & personante, populumque ad Ecclesiam invitante significamus*: Ita Rupertus Abbas (c), cui Angelus Roccha simul congruit (d).

(b) Loco cit. p. 325.

(c) In lib. 3. de Div. Offic. c. 29.
(d) In tract. Campanarum c. 15.

Nemo etiam ignorat, qua ratione Sabbato Majoris Hebdomadæ tintinnabulis sonus restituatur. Pontifex Leo X. (e) in sua constitutione hæc præcepit: *Et ut debitus honor Matrici Ecclesiæ reddatur, tam ipsi Fratres, quam alii Clerici Seculares, etiam super hoc Apostolicæ Sedis privilegio muniti, die Sabbati Majoris Hebdomadæ, antequam campana Cathedralis, vel Matricis Ecclesiæ pulsaverit, campanam in Ecclesiis suis pulsare minime possint. Contrafacientes pœnam centum ducatorum incurrant.*

(e) Const. 22 §. 14. t. 1. Bullarii Romani.

Idem in Cœremoniali Episcoporum continetur (f), ubi de Sabbato Majoris Hebdomadæ res agitur: *Cantatur Gloria in Excelsis, pulsanturque campanæ, & Organum, debentque moneri Ecclesiæ Civitatis, ne pulsent campanas, nisi audito signo campanarum Ecclesiæ Cathedralis*. In illis vero Locis, ubi neque Cathedralis habeatur, nec ulla alia Ecclesia Matricis nomine, ac jure prædita sit, idem privilegium dignori tribuendum est, ut duorum præstantium virorum, qui Romanam Curiam probe norunt, Cardinalis de Luca (g), & Ursajæ (h) testimonio satis comprobatur.

(f) Lib. 2. c. 27.

(g) De præmin. dign. disc. 42. n. 14.
(h) Instit. Cœrem. lib. 1. tit. 10. §. 2. nu. 295.

Cum Nos ipsi Secretarii munere Sacræ Congregationi Concilii operam præstaremus, in Oppido Histonii Ecclesiæ S. Mariæ, a S. Petri pari inter se dignitate veteri pactione constituerant, ut Sabbato Majoris Hebdomadæ alternis vicibus primæ tintinnabulum pulsarent. At cum deinde Ecclesia S. Mariæ Innocentii XIII. beneficio Collegiatæ titulum, ac dignitatem obtinuisset, Sacra Congregatio decrevit, ut qualibet pactione abrogata Sabbato Majoris Hebdomadæ campanam ante cæteras omnes ipsa pulsaret, idque privilegium ad ipsam perpetuo spectaret.

Cum igitur delatum nobis fuerit in Oppido Centensi, dum in Ecclesia Parochiali, & Collegiata S. Blasii Sabbato Majoris Hebdomadæ fontis benedictio perageretur, antequam signum ullum campanæ ejusdem Ecclesiæ auditum esset, non sine populi admiratione alterius Ecclesiæ tintinnabula pulsata fuisse, nos quidem ejus rei qualibet inquisitione prætermissa, quidquid peccatum est, ignorantiæ, & imperitiæ ultro condonamus: attamen præcipimus, ne in posterum ullius campanæ sonus eo Sabbato percipiatur, nisi prius ab Ecclesia Cathedrali B. Blasii signum datum fuerit, & si aliter contingat, pœnas pro voluntate nostra infligemus.

Accedit etiam, quod Vicarius Generalis Ridolphi anno 1662. edictum promulgavit, in quo juxta constitutionem Leonis X., & plura decreta Sacra Congregationis præcepit, ne in Civitate tintinnabula ante Metropolitanæ signum, in diœcesi vero ante Parochiales Ecclesias personarent, eosque, qui id negligerent, Interdicti pœna mulctavit; quo sane decreto non modo Sæcularium, sed etiam Regularium Ecclesias, licet ad Ordinem Equitum Melitensium pertineant, se complecti declaravit.

INSTITUTIO XXI.

De Benedictione, quæ Sacris Indumentis, & Vasis tribuitur, sive Sacra Unctio sit necessaria, sive minime requiratur. Origo ejusdem Benedictionis; quo pacto administrari debeat.

UNiversi Patres, ac Theologi consentiunt Christum Dominum novissima cœna, in qua Sacrificium sui Corporis, & Sanguinis instituit, Sacerdotii ordinem, ac dignitatem cunctis Apostolis contulisse, cum potestatem eisdem consecrandi per illa verba tradidisset: *Hoc facite in meam commemorationem*. Neque sane hoc in dubium revocari potest, cum Tridentina Synodus apertissime decernat: *Si quis dixerit illis verbis: hoc facite in meam commemorationem, Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes, aut non ordinasse, ut ipsi, aliique Sacerdotes offerrent Corpus, & Sanguinem suum, anathema sit* (i).

(i) Cap. 1. de Sacrificio Missæ, & c. 2. sub eodem tit.

Ut omittamus eam controversiam, quæ inter Theologos agitur de Missæ Sacrificio, quod ab Apostolis vertentes triduo post Salvatoris mortem celebrari poterat; qua in re unanimi assensu conveniunt Corpus Christi sub speciebus panis futurum fuisse vita destitutum, nec animam ulla *concomitantiæ* ratione conjunctam; deinde nonnullas alias quæstiones instituunt, an Missa per illud triduum peracta rationem ejus Sacrificii habuisset, quod Salvator obtulit. Item, an hostiæ tunc consecratæ, si, postquam Dominus resurrexit, servatæ fuissent, an ipsius Corpus exanime, vel animæ restiturum continuissent; his omissis illud certum est illorum dierum spatio Apostolos Sacrum non fecisse, & viri doctrina, atque eruditione præstantes inter se disputant quonam tempore Sacrificium Missæ primo iidem Apostoli celebraverint.

Iter argumenta, quæ a P. Theophilo Raynaudo afferuntur, illud postremum non est, quod inscribitur: *De prima Missa* (k). Postquam ibi asseruit Apostolos ob amantissimi Præceptoris mortem mœrore pene confectos, &, velut oves interfecto Pastore, dispersos per illud triduum Sacrificio abstinuisse, ipsos deinde revocato ad vitam Domino incredibili voluptate excitatos primum Deo Sacrificium obtulisse decernit, ut supremum ipsi cultum persolverent, vel ut gratias agerent pro redivivo Præceptore, vel ut memoriam acerbissimæ ejusdem Passionis recolerent, vel denique, ut Fideles, ac se ipsos singulari lætitia recrearent. E contrario Cardinalis Bona (l) in tractatu rerum Liturgicarum, quem nemo satis commendaverit, primum Sacrificium in Pentecostem usque prorogatum existimat, cum super eos de cœlo Paraclitus immissus fuit; idque affert argumentum, quod lex vetus usque ad Pentecostem vim suam retinuerit, cum nova nondum satis promulgata esset, ideoque, *non decebat novum offerri Sacrificium Sacerdotio nondum translato*. Huic quidem sententiæ congruit Sa-

(k) Tom. 6.

(l) Lib. 1. c. 3.

cra-

crarum Litterarum auctoritas (*a*), in quibus Apostoli simul in Cœnaculo coacti ante illapsum Paracliti describuntur: *perseverantes unanimiter in oratione*. Deinde (*b*) cum dies Pentecostes complerentur, & sub variis linguis in illos Spiritus Sanctus descendisset, tunc quoque, *erant perseverantes in communicatione fractionis panis, & orationibus*.

(*a*) Act. Apost. c. 1.

(*b*) Cap. 2.

Hac disputatione absoluta de tempore primi Sacrificii, qui res Ecclesiæ magis accurato studio persequuntur illud inquirunt, utrum Apostoli Sacrum in communi, & quotidiana veste confecerint, an Sacrificii religione ducti peculiarem adhibuerint, ut postea novæ Legis Sacerdotes in more positum habuerunt. Hugo a S. Victore, & Walfridius Strabo primam opinionem tuentur; Nicolaus autem Alemannus (*c*) irridet eos, qui aliter sentire non dubitent, ea potissimum ratione adductus, quod tunc Apostoli in summa egestate versarentur. Ab illo tamen dissentiunt Valdensis, Demochares, Baronius, Stapletonius, Suassajus, Bona, Raynaudus, qui pari eruditione celebrantur. Quidam etiam ex illis nimia Alemanni confidentia graviter commoventur. Ac primum ii concedunt Christum Dominum usitatis vestibus indutum divinum Sacramentum instituisse; contendunt tamen Apostolos peculiaribus indumentis usos fuisse, cum primum Sacrificium, ac deinceps cætera peregerunt. Id enim rei dignitati maxime convenit, quod etiam Judæorum, Ethnicorumque exemplis ante oculos propositis suadebatur. Et quemadmodum, qui Christi fidem suscipiebant, uti ex Apostolicis actibus deprehendimus, bonis omnibus divenditis, pretium Apostolis offerebant, hinc a veritate dissonum non videtur, quod Apostoli egenorum calamitatibus facile consulere possent, vestesque idoneas, & alia ad sacrificium pro ejus majestate celebrandum sibi compararent.

(*c*) Diss. de parœciis Lateranensibus.

Sanctus Paulus Apostolus, (uti ex Sacris Litteris conjicimus) Troade Asiæ Civitate, quam decennalis Græcorum obsidio celebrem effecit, ter substitit. De primo in illam adventu actus Apostolici capite 16.; de secundo Paulus ipse epistola 2. ad Corinthios; de ultimo tandem iidem actus Apostolorum capite 20. palam commemorant. Carpus, cujus nomen die 13. Octobris in Martyrologiis commendatur, Apostolum hospitio recepit, cum novissime ad illam Urbem veniisset; discedens Paulus *Penulam* forte apud eum reliquit. Anni spatio interjecto, cum secundam ad Timotheum epistolam scriberet, hæc habet: *Penulam, quam reliqui Troade apud Carpum, veniens affer tecum*.

Quod si probanda videretur eorum opinio, qui Penulam idem, ac Sacerdotis casulam arbitrantur, satis constaret Apostolos Sacris indumentis, cum rem divinam facerent, usos fuisse. Præclarus Doctor Guillelmus Estius in commentariis ad eandem Pauli epistolam Penulæ nomine libros veteris Testamenti intelligi affirmat, non vero casulam, qua nunc Sacerdotes utuntur: *Quod vero quidam Penulam interpretantur vestem Sacram, quam Latini Planetam vocant, non est, unde solide probetur*. Joseph Vicecomes e contrario (*d*) casulam sub eadem Penula significari contendit. Cardinalis Baronius (*e*) ingenio, ac virtute magnus, cum utramque sententiam in medium protulisset, hæc tradit: *Verum ex his duabus recitatis sententiis, vel de volumine, vel de sacra Veste, alterutram, quam velit, lector sequatur, sed magis placet, ut volumen Sacræ Legis intelligi debeat*. Maximæ diligentiæ vir Cardinalis Bona (*f*) eorum opinionem amplecti videtur, qui Penulam pro quodam vestis genere interpretantur. Idem sentit Calmet (*g*); & Senator Philippus Buonaroti (*h*). Cum ipse peculiare vitrum accurato studio explanaret, in quo effigies Sanctorum Petri, Pauli, & Laurentii expressæ conspiciuntur, Penulam vulgarem, & brevem pro veste in itineribus adhibitam fuisse comprobat; quæ deinde a viris illustribus adscita formam quoque mutavit, lautioremque suscepit; itaut ad talos usque defluceret: casulas autem ecclesiasticas ab iis postremis Penulis tantum originem desumpsisse.

(*d*) L. 2. de Missæ apparatu c. 28.

(*e*) Anno Christi 58 n. 67. 68.

(*f*) Oper. cit. l. 1. c. 24. n. 8.

(*g*) In suo dict. hist. Sac. Scr. 2. 2.

(*h*) In animadversionibus ad quædam vitreæ fragmenta figuris distincta ex Cœmeteriis Rom. effossa Tab. 16. fig. 2.

Nos hanc difficilem controversiam prætermittimus, illudque libere affirmamus Apostolos super Altare rem divinam feciisse, uti ex verbis S. Pauli Apostoli colligitur (*i*): *habemus Altare de quo edere non habent potestatem, qui tabernaculo deserviunt*; quæ sane juxta Doctores Catholicos referenda sunt ad Altare, in quo Sacramentum Eucharistiæ conficitur, & Fidelibus administratur. Illud quoque asserimus neminem, qui Evangelii legem sequatur, inficiari posse, quin Christus Dominus in novissima cœna Calicem accipiens Apostolis præceperit, ut omnes ex eo suum Sanguinem biberent, qui paulo post in remissionem peccatorum pro ipsis, & pro multis effundi debebat; quæ a Domino percepta Fidelibus inde se tradidisse Apostolus testatur: *Quoniam Dominus Jesus, in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens fregit, & dixit: accipite, & manducate, hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur. Similiter & Calicem, postquam cœnavit, dicens: hic Calix novum Testamentum est in meo Sanguine*. Ob eam causam feria v. majoris Hebdomadæ, quæ ejusdem Sacrificii institutioni celebrandæ proposita est, ab antiquis Patribus *Natalis Calicis* nuncupatur. Tunc enim calix profanus in Sacrum usum Christi Domini potestate conversus fuit. En verba Sancti Eligii Episcopi, qui sæculo VII. scripsit (*k*): *Vocatur hæc dies Cœna Domini, vocatur & Natalis calicis, quia hac, eademque die mysticum Pascha Dominus cum Discipulis celebrans Sacramenta Corporis, & Sanguinis sui illis, atque per illos nobis tradidit, & ipse celebrationes initium fecit*. Dicemus etiam nullo Evangelistarum testimonio Panem consecratum in Patena a Christo Domino fuisse positum, de qua, cum S. Jacobus in Liturgia meminerit, ipsius usus ad Apostolorum tempora commode referendus est, uti tradit Cardinalis Bona (*l*): *An Christus consecratum Panem in disco, seu Patena posuerit, non exprimunt Evangelistæ, ejus tamen usum ævi Apostolici esse Liturgia Jacobi ostendit*. Dicemus veritati omnino consentaneum, quod Apostoli Sacrum facientes indumentis a communi usu remotis uterentur: *Habet Religio Divina* (inquit S. Hieronymus (*m*)) *alterum habitum in ministerio Altaris, alterum usu, vitaque communi*. Postremo dicemus jure, ac merito traditioni Apostolicæ concedendam earum vestium consuetudinem, quæ in Sacrificio Missæ adhibentur, pro quibus fere singulis ex quarto sæculo argumenta suppetunt. Tenenda quippe est doctrina, quæ a S. Augustino præclare traditur (*n*): *Quod universa tenet Ecclesia, nec a Conciliis institutum, sed semper retentum est, non, nisi auctoritate Apostolica, traditum rectissime creditur*.

(*i*) Ep. ad Judæos c. 13.

(*k*) In sua Homil. 19. t. 2. edit. ex Biblioth. Patrum.

(*l*) Lib. 1. c. 23. n. 3.

(*m*) Super c. 44. Ezech.

(*n*) L. 4. de Baptismo c. 24.

Maxime autem decet, ut Altare, Vasa, vestesque ad Sacrificium necessariæ consecratione, ac benedictione prius in usum Sacrum convertantur, uti docet S. Thomas (*o*): *Consecrationes*

(*o*) Par. 3. q. 83. a. 3. in corp.

adhibentur his rebus, quæ veniunt in usum hujus Sacramenti, tum propter Sacramenti reverentiam, tum ad repræsentandum effectum Sacramenti, qui ex Passione Christi provenit. Secundum illud Hebr. ult. Jesus, ut sanctificaret per suum Sanguinem populum &c. Hinc in ordine Romano consecrationem calicis, & patenæ cum unctione Chrismatis, certisque precibus descriptam intuemur; legimusque in jure canonico decretum, quod Hormisdæ Pontifici adscribitur (*a*), ubi de Altaris consecratione sermo agitur. De patena, & calice consecrando Innocentius III. (*b*); de Sacrarum vestium benedictione Canon *Vestimenta de Consecratione dist.* 1. aperte mentionem, ac testimonium faciunt; & licet Hæreticus Hospinianus (*c*) hunc Sacrum benedictionis ritum sæculo tantum IX. invectum, asserere non dubitaverit: tamen ex sæculo IV. certissima hujusce rei monumenta proferuntur. Nam, uti refert Sozomenus, cum Imperator Constantinus regali munificentia Templum Hierosolymis condidisset: *Episcopi Hierosolymam delati Ecclesiam consecrarunt, simulque ornamenta, & donaria ab Imperatore transmissa.* Quæ sane pia consuetudo ex veteri Testamento in novam Ecclesiam prioribus sæculis dimanavit, uti asserit idem Cardinalis Bona per hæc verba (*d*): *Quem ritum e veteri Testamento ad novum profluxisse reor.* Id pariter Innocentius III. loco superius allato palam indicavit: *Cum consecratur Altare, cum dedicatur Templum, cum benedicitur Calix, non solum ex mandato Legis Divinæ, verum etiam exemplo Beati Silvestri, qui, cum consecrabat Altare, illud Chrismate perungebat. Præcepit enim Dominus Moysi, ut faceret Oleum Unctionis, de quo ungeret Testimonii Tabernaculum, & Arcam Testamenti, mensamque cum vasis.*

De vetustate hujusmodi consecrationum, ac benedictionum erudite differit Dominicus Georgius (*e*). Vestis cujuslibet significatum Sotus plene complectitur (*f*). Accedunt alii plurimi sacrorum Rituum Interpretes, qui unanimi consensione ad Episcoporum ditionem pertinere adfirmant non modo Templa dedicare, Altaria, & vasa, quæ Sacram unctionem requirunt, sed etiam vestium benedictionem, in qua Sacrum Chrisma præmittitur. Hinc solius Episcopi partes esse hæc in sua diœcesi perficere. Nam testimonia ex jure prolata id satis clare comprobant, ac fusius auctoritate Anacleti (*g*), Engel (*h*), Schmalzgrueber (*i*), Pasqualig. (*k*) Cardinalis de Lugo confirmatur (*l*). Illud solum in controversiam vocatur, an Episcopus pro benedictione vestium, licet Sacrum Chrisma non adhibeatur, simplici Sacerdoti facultatem impertiri possit, quam nonnulli a Summo Pontifice, alii vero etiam ab Episcopo tradi posse contendunt, uti Pasqualig. (*m*) & Quartus aperte declarant (*n*).

Ut omnem dubitationem exuamus; & cum amplius viginti annis Sacræ Rituum Congregationi interfuerimus, ac supplices Episcoporum libellos audiverimus, ut simplices Sacerdotes pro hujusmodi vestium benedictione deligere sibi fas esset, die 17. Januarii hujus anni nos quoque ad ipsam confugimus, ac delegandi facultatem satis amplam obtinuimus, quæ ad quinquennium protrahitur, novoque privilegio diutius prorogari potest.

Quamobrem juxta acceptam facultatem eorum benedictionem, & consecrationem, nobis reservamus, quæ Sacram unctionem exigunt, uti Sacra Congregatio præcipit, quæ facultatem tantum elargita est subrogandi alium Sacerdotem pro benedictione illius supellectilis, quæ Sacro Chrismate non oblinitur. Ac ut ritus ejusmodi integre servetur non solum in Urbe, sed in diœcesi, ubi eum neglectum non sine magno dolore percepimus, Vicario nostro Generali, quatuor dignitatibus, & senioribus Canonicis Ecclesiæ nostræ Metropolitanæ potestatem facimus consecrandi eam Supellectilem, pro qua Sacrum Chrisma necessarium non habeatur. Idem per nos liceat quinque dignitatibus, tribusque etiam Canonicis senioribus Collegiatæ S. Petronii. Item Priori, & quatuor Canonicis S. Mariæ Majoris; qui omnes non suis tantum Ecclesiis, sed aliis quoque Urbanis, & Suburbanis prospicere possint, dummodo nulli Vicario Foraneo subjiciantur. Idem concedimus Archipresbyteris, ac duobus Canonicis Senioribus trium Collegiatarum nostræ Diœcesis pro suis Ecclesiis illorum locorum, in quibus Collegiatæ ipsæ sitæ sunt. Tandem hanc facultatem Commissario nostro Centensi, Vicario Foraneo pro Ecclesiis Centensibus, cæterisque, quæ ipsius ditioni adscribuntur; item cuilibet Vicario Foraneo, qui in Diœcesi versatur pro Ecclesiis sibi subjectis omnibus postremo urbanis Parochis pro suis Ecclesiis.

Hoc pacto satis consultum putamus, ne desint ullo tempore, qui in Urbe, ac Diœcesi vasa consecrent, & indumentis ad rem divinam necessariis benedictionem rite impertiant. Præterea, licet magnus lapidum numerus a nobis consecratus jam fuerit, tamen si novi afferantur ad eorum consecrationem nos paratos fatemur. Idem quoque præstabimus, si pro campanis benedicendis, sacrandisque occasio nobis offeratur. Singulis autem notum facimus, si in pervigilio cujuslibet Festis, calicem, aut patenam deferant, consecrationem in sequenti die non esse defuturam. Cum igitur tot delegati numerentur pro earum rerum benedictione, quæ Sacro Chrismate non indigent, nullus excusationis locus diœcesanis supereſt, si ea supellectili ad Sacrificium utantur, quæ benedictionem antea non acceperit. Ritus, & preces pro *his benedictionibus* adhibendæ, in Rituali, ac Missali Romano continentur; alias autem preces, aliumque ritum inducere penitus interdicitur. Insuper Doctores opinionum varietate inter se disputant, utrum cingulum, pluviale, & pyxis etiam benedictione indigeant. Pro cingulo eam minime necessariam quidam judicant, cum Can. *Vestimenta de consecratione dist.* 1. de vestibus loquatur, & cingulo nomen vestis tribui non debeat. Aliqui pro Pluviali consuetudinem nullam benedictionis esse testantur, uti ex Gavanto (*o*) satis deprehenditur. Nonnulli quoque inter recentiores tradiderunt non opus esse, ut pro pyxide benedictio adhibeatur, sed vasculum ligneum intus aptandum ea benedictione sacratum, quæ Corporali convenit. Attamen cingulum sacris vestibus omnino necessarium est, de cujus etiam benedictione in Pontificali Romano mentionem habemus (*p*). Illud solum interest discrimen, quod in Pontificalibus ante Clementem VIII. cinctorium, in aliis vero, qui posteriori tempore excusi sunt, cingulum nuncupatur. Item Pluviale inter vestes sacras adnumeratur, quod in profanos usus converti nefas est; quod etiam Romæ sacrari consuevit. In Rituali, ac Missali Romano benedictio *Tabernaculi, seu Vasculi pro Sacra Eucharistia conservanda* expresse continetur. Cardinalis autem de Lugo (*q*) acerrime contra P. Vasquez differit, qui ritum innuit consecran-

(*a*) Nullus de consecrat. dist. 1.

(*b*) Cap. unico §. ungitur de Sacra Unctione.

(*c*) In suo Lib. de origine Dedicationum c. 3. 4.

(*d*) Loco citato.

(*e*) Tom. 1. de Liturgia Romani Pontificis lib. 2. c. 19.

(*f*) In 4. Sententiarum dist. 23. qu. 2. art. 3.

(*g*) Tom. 3. de consecrat. Eccles. n. 32. n. 442. & n. 49.

(*h*) Eodem tit. 3. n. 9.

(*i*) Eod. tit. lib. 3. tom. 2. p. 566. n. 37.

(*k*) De Sacrificio novæ Legis qu. 201. n. 1. & seqq.

(*l*) De Sacram. disp. 20. de Sacram. Eucharist. sect. 4. n. 91. & n. 92.

(*m*) De Sacrificio novæ Legis q. 201.

(*n*) Ad Rubricas Missalis sect. 4. par. 2. tit. 2. dub. 3.

(*o*) De Rubrica Missalis par. 1. tit. 19. n. 3. lit. 1.

(*p*) Sub Rubr. Specialis benedictio cujuslibet indumenti.

(*q*) Disp. 20. sect. 4. de Sacr. Eucharist. n. 97.

crandi lignei vasculi, de quo superius dictum est: *Pater Vasquez dicit, ex consuetudine esse necessarium, ut intra pyxidem, in qua Sacramentum servatur, sit vas aliquod ex ligno, quod benedictione Corporalis benedictum sit. Verum hoc est vitium commune Scholasticis, ut consuetudine judicent ex eo, quod in illa Civitate, aut Provincia, ubi versantur, fieri viderunt. Scimus quippe consuetudinem esse contrariam, quam ego non solum de Roma, sed de aliis Ecclesiæ Provinciis testari possum.* Hinc nos ut magis probabilem, ideoque tenendam eorum sententiam proponimus, qui pro cingulo, pluviali, ac pyxide benedictionem non omittendam fatentur, inter quos Bissius (*a*), Quartus (*b*), Pasqualigus (*c*), aliique numerantur. Illud quoque advertendum est, quod non modo pro novis indumentis benedictio necessario requiritur, sed tunc etiam, cum detrita pristinam formam amittunt, & ad suos usus apta non ducuntur, ideoque ex iis vestibus antea sacratis nova aliqua perficitur alterius generis; veluti, si ex pluribus manipulis Stola, sive Alba ex multis Amictibus, aut e contrario plures Amictus ex Alba conficiantur. Ita Scriptores, qui super hac re monimenta aliqua reliquerunt.

(*a*) In sua Hierurgia litt. B. sub n. 51. §. 8. tom. 2. n. 274.

(*b*) Ad Rubricas Missalis p. 2. tit. 1. sect. 4. dub. 2.

(*c*) De Sacrificio novæ Legis qu. 800 a n. 9. & seqq.

Priusquam hanc declarationem nostram absolvamus, pauca dicenda sunt de iis, qui præter delegatos a nobis pro rerum Sacrarum benedictione se facultate præditos jure suo arbitrantur. Hujusmodi sunt Episcopi Titulares, qui forte in hac Civitate versentur, seu per illam transeant, Præsides Ordinum Regularium, iique Abbates Regulares, quibus insignia Pontificalia permissa sunt, quive Sacerdotio initiati, postquam a nobis benedictionem acceperint, vel etiam sine ulla Episcopi benedictione tali privilegio decorantur, ut Pontificalibus ornamentis uti, primamque tonsuram, & Ordines minores conferre possint (*d*).

Itaque, cum illud certum teneamus injussu Sedis Apostolicæ benedictionem vestium, & vasorum consecrationem simplici Sacerdoti committi non posse; & cum in responsione Sacræ Congregationis nonnisi iis nominentur, quos superius declaravimus, hinc nullum inter Delegatos nostros constituimus ex Præsidibus Regularibus, neque ex Abbatibus, quibus insigna Pontificalia, aliaque ornamenta conveniunt. Et quamvis aliqui contendant posse Abbates ad hujusmodi benedictionem, & consecrationem ab Episcopo jure suo delegari (*e*), quod etiam exemplo confirmant, nempe posse Abbates etiam Clericis sæcularibus primam tonsuram, & Ordines minores tradere, si litteræ Episcopi accedant, quibus id permittatur: Id tamen nos minime probamus. Quippe, cum Tridentinum Concilium (*f*) facultatem Abbatum pro conferendis prima tonsura, & minoribus Ordinibus certis limitibus concluserit, & ad Regulares ipsis subjectos unice definiverit; hinc sequitur eam nullo modo proferri posse, vel ad Regularem alterius Ordinis, vel ad Clericum Episcopo subjectum, licet per litteras suorum Præsidum id Abbatibus mandaretur. Ita statuit Congregatio Concilii, ejusque Decreta a Fagnano fuse memorantur (*g*). Ita pariter Alexander VII. die 27. Septembris 1659. constituit, qui Pontificalium usum Abbatibus decernens (*h*): *Reliqua Pontificalia* (inquit) *extra loca ipsis Abbatibus subjecta, vel pro servitio alienæ Ecclesiæ, aut in subditos pariter alienos, etiam de licentia Ordinariorum, exercere non valeant, puta Campanarum benedictiones, Calicum, & similium, in quibus Sacra adhibetur Unctio, nec non minorum Ordinum collatione.*

(*d*) Can. Quon iam dist. 69. c. cum contingat de ætate, & qualitate, c. statuimus de suppl. neglig. Prælat. & c. Abbates de Privil. in sexto.

(*e*) P. Schmalzgrueber ad tit. decretal. de consecrat. Ecclesiæ, vel Altar. §. 2. n. 29.

(*f*) Sess. 23. c. 10. de Reform.

(*g*) Cap. Aqua, sub n. 19. de Consecr. Eccl. & Altar.

(*h*) §. 29.

Aliter de Episcopis Titularibus dicendum est. Licet enim ægerrime defendi possit ipsis licere in aliena diœcesi benedictionem vestibus impertiri, Altaria, ac Vasa sacrare, pro quibus Chrismatis unctio necessaria est, eoquod pro re gerenda Pontificiis insignibus uti debeant, Baculo scilicet, ac Mitra, quod quidem Tridentina Synodus (*i*) apertissime cuilibet Episcopo interdicit, cum in aliena Diœcesi versatur, nisi Ordinarii facultas accesserit, tamen cum ipsi Episcopali dignitate præditi sint, Vasa, ac Altaria dedicare, & Sacris indumentis benedictionem elargiri poterunt, si Ordinarius id permittat, eodem pacto, quo de ejusdem licentia Ordines conferre possunt. Ita differit præclare P. Hieronymus Andreuccius Societatis Jesu (*k*).

(*i*) Sess. 6. c. 5. de Ref. form.

Quare præstantibus his sententiis adducti, ratione etiam dignitatis, quam in ipsis Titularibus Episcopis omni veneratione prosequimur, nos paratos declaramus, si aliqua occasio ferat, potestatem facere, quoties eam requirant, ut indumenta, Vasa, & Altaria dedicent, & insignibus Pontificiis libere utantur.

(*k*) Tract. de Episc. Titulari, seu in partibus Infidelium.

Novimus etiam quosdam Regularium Ordinem Præsides id sibi tribuere, ut non modo pro suis Ecclesiis, verum etiam pro alienis supellectilem benedictione consecrent; Abbates autem nonnulli Altaria, calices, ac patenas dedicare se posse prædicant cum in suis Ecclesiis, tum in aliis, quæ ad ipsos nulla ratione pertineant. Fuse de hac re agunt Pasqualigus (*l*), & Quartus (*m*), & alii, qui contrarias sententias tuentur, uti solet contingere, cum Scriptores rerum fontes, & originem minime perscrutantur.

(*l*) De Sacrificio novæ Legis q. 803.

(*m*) Ad Rubricas Missal. p. 2. tit. 1. sect. 4. dub. 3.

Si Regulares Præfecti pro hujusmodi benedictionibus Apostolicæ Sedis privilegia certo obtinuerint, nostro etiam patrocinio eadem confirmabimus. Verum in Synodo præclarissimi Decessoris nostri Cardinalis Jacobi Boncompagni (*n*), cum de Abbatibus Regularibus agitur, hæc statuuntur: *Pontificalia extra propriam Ecclesiam non exerceant, nec paramenta benedicant, neque campanas, aut calices consecrent: nisi pro sua Ecclesia.*

(*n*) Lib. 4. c. 1.

In Decreto Alexandri VII., quem supra memoravimus, Regularibus Abbatibus pro suis tantum Ecclesiis campanas, & calices consecrare permittitur. Idem paragrapho superiori nempe 18. pro benedictione sacrarum vestium a Pontifice præcipitur: *Ecclesiasticam supellectilem pro servitio dumtaxat suarum Ecclesiarum, vel Monasteriorum benedicant.* Cum vero Monachi Congregationis Cassinensis ad eundem Pontificem confugissent, iis privilegiis se præditos affirmantes, quibus eas benedictiones tam pro suis, quam pro aliorum Ecclesiis se exercere posse fatebantur, Sacra Congregatio habita coram eodem Alexandro VII. die 20. Julii anno 1660. hoc responsum dedit: *Ad Paragraphum decimum nonum, quo vetita est Abbatibus benedictio Sacræ supellectilis pro usu alienarum Ecclesiarum, asserentibus Monacis etiam pro aliena Ecclesia ex Apostolico Indulto eis licitum esse Ecclesiasticam supellectilem benedicere, Sacra Congregatio mandavit exhiberi Indultum authenticum ex Archivio Apostolico desumptum, ac interim abstineri.* Ignoramus, an tale indultum in lucem unquam productum fuerit; si id constaret, huic nostræ declarationi jungeretur.

INSTITUTIO XXII.

De obligatione, qua Medici debent ægrotos ante omnia monere, & inducere, ut Pœnitentiæ Sacramentum suscipiant. De veteri Ecclesiæ disciplina pro absolvendis in mortis articulo, qui gravibus delictis tenentur. Utrum Medicus ægrotum per se, vel per alium monere debeat. Utrum possit ad illos infirmos accedere, qui intra constitutum tempus delicta confiteri recusaverint. Ob quam morbi speciem Medicus ægrotantem monitum facere teneatur.

INter cæteras controversias, quæ a studiosis Sac. Antiquitatis proponuntur, illa præsertim adnumeratur: *Concederetur ne absolutio* (inquit P. Mabillon. (*a*)) *pro singulis peccatorum generibus? negaretur ne alicui, licet in articulo mortis? Disciplina Ecclesiastica esset ne quoad hoc ubique uniformis?* Cum autem in disquisitione rerum, quæ ad veterem Ecclesiæ historiam pertinent, ab exiguo monumentorum numero difficultas plerunque oriatur, pro disceptatione, quam modo exposuimus, tot, ac tanta monumenta ante oculos perpendenda obversantur, ut magis periti Scriptores in duas partes contrarias abierint. Aliqui, nempe Albaspineus, Petavius, Lupus, Juveninus, ac Martenes eam sententiam tuentur, ut sacram non modo synaxim, sed etiam sacramentalem absolutionem scelestissimis hominibus, cum animam agerent, denegatam fuisse fateantur, licet veræ pœnitentiæ signa palam ostenderent, cujus judicium, & confessionis votum divino Judici relinquebatur. Alii vero, inter quos Morinus, & Natalis Alexander, id nunquam accidisse contendunt. Postremus locus inter eos, qui in hac opinione versantur, tribuendus est Tournelio (*b*), & P. Josepho Augustino Urfio ex Ordine Prædicatorum, non quidem eruditionis, doctrinæque ratione habita, sed quod postremi omnium monumenta ingenii sui in lucem protulerint. Urfius præsertim in dissertatione historica, quam super hac re confecit, quæve Mediolani anno 1730. excusa fuit, argumenta satis accurato studio refellit, quæ ab Albaspineo contrariæ sententiæ principe, ac duce luculenter afferuntur (*c*).

Verum, ut omittamus quæ olim contigerint, & quæ ad peculiares solum Ecclesias referuntur, uti Carolus Wittasius expendit (*d*), nunquam Sedes Apostolica, unitatis centrum, & omnium Ecclesiarum Magistra improbavit, si cuivis nefario homini, qui veram pœnitentiam apertis indiciis testetur, absolutio concedatur. Cœlestinus quidem Pontifex initio sæculi quinti pravam consuetudinem vehementer objurgat, quæ in Provincias Viennensem, ac Narbonensem irrepserat (*e*): *Agnovimus* (inquit) *pœnitentiam morientibus denegari, nec illorum desideriis annui, qui obitus sui tempore hoc animæ suæ cupiunt remedio subveniri. Horremus, fateor, tantæ impietatis aliquem reperiri, ut de Dei pietate desperet, quasi non possit ad se quovis tempore concurrenti succurrere. Quid hoc, rogo, aliud est, quam mortem morienti addere, ejusque animam sua crudelitate, ne absoluta esse possit, occidere? salutem ergo homini adimit quisquis mortis tempore speratam pœnitentiam denegarit.* Si ad posteriora tempora deveniamus, ex jure Canonico (*f*) legimus constitutionem Clementis V. in Concilio generali Viennensi, in qua sæcularium quorundam Judicum audacia graviter comprimitur, qui capite damnatos impediebant, ne sua prius scelera Sacerdoti commode confitentur: *Cum secundum statuta canonica ultimo deputandis supplicio negari, si petant, non debeat Pœnitentiæ Sactamentum, abusum damnabilem in quibusdam partibus contra hoc introductum aboleri omnino volentes, justitiarios omnes, & dominos temporales, ut ab hujusmodi desistant abusu, hortamur in Domino, & obsecramus per viscera misericordiæ Jesu Christi. Locorum Ordinariis nihilominus injungentes, ut eos ad hoc, cum primum commode poterunt, diligenter monere, & si necesse fuerit, Ecclesiastica censura compellere non omittant.* Tridentina quoque Synodus (*g*), postquam de reservatione delictorum a Summo Pontifice, & quolibet Episcopo pro sua diœcesi statuenda sermonem habuit, his deinde verbis utitur: *Hanc autem delictorum reservationem consonum est divinæ auctoritati non tantum in externa politica, sed etiam coram Deo vim habere. Veruntamen pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis, atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet Pœnitentes a quibusvis peccatis, & censuris absolvere possint.*

Et profecto nullum est peccatum tam grave, tamque acerbum, quod vera pœnitentia non deleatur, ut habetur capite *firmiter: de summa Trinitate, & Fide Catholica: Et si post susceptionem Baptismi quisquam prolapsus fuerit in peccatum, per veram potest semper pœnitentiam reparari.* Deus ipse (*h*) in gratiam, & amicitiam se peccatores recepturum fatemur, si ad meliorem frugem traducantur: *Tu itaque, Fili hominis, dic ad Filios populi tui: justitia justi non liberabit eum in quacumque die peccaverit, & impietas impii non nocebit ei in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua.* Insuper (ut tradit S. Augustinus (*i*)): *Quis porro tam impie desipiat, ut dicat, Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, in bonum non posse convertere? sed, cum facit, per misericordiam facit; cum non facit, per judicium non facit.*

Unanimes Theologi conveniunt ad confitenda peccata nos obstringi, quoties mortis periculum impendat: *Quia ea, quæ sunt de necessitate salutis* (ait S. Thomas (*k*)), *tenetur homo in hac vita implere, ideo, si periculum mortis imminet, etiam per se loquendo, obligatur aliquis ad confessionem faciendam tunc, vel ad Baptismum suscipiendum, & propter hoc etiam Sanctus Jacobus simul præceptum edidit de Confessione facienda, & extrema Unctione suscipienda.* Constans etiam, ac perpetua Ecclesiæ consuetudo, quæ vim legis obtinuit, summam diligentiam indicit, ne ægroti ex hac vita decedant, quin prius Sacram Eucharistiam, tanquam Viaticum susceperint (*l*). De Sacramento extremæ Unctionis, ut græcorum morem prætereamus, qui illud etiam sanis hominibus administrant (*m*) ita S. Jacobus Apostolus (*n*) scriptum reliquit: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum ungentes eum oleo in nomine Domini.* Hinc ab Innocentio III. (*o*) postrema Unctio *Oleum infirmorum* nuncupatur; & Eugenius IV. in suo decreto *hoc Sacramentum non nisi infirmo, de cujus morte timetur, dari debere* constituit. Præterea Tridentina Synodus declarat (*p*), *esse hanc Unctionem Infirmis adhibendam, illis vero præsertim, qui tam periculose decumbunt, ut in exitu vitæ constituti videantur, unde & Sacramentum exeuntium nuncupatur.* Si quis autem de hac re Theologorum more disputare velit, facile id persuadebit. Sicut enim potestas inest Eccle-

(*a*) In suo tract. Studiorum Monastic.

(*b*) Part. 2. tract. Prælection. Th. de Sacr. Pœn. & extr. Unct. p. 167. edi. Parisien. 1728.

(*c*) In suis Ecc. obs.

(*d*) Tr. de Sacr. Pœn. par. 2. q. 6.

(*e*) Ep. ad Epis. Vien. & Narbonen.

(*f*) Inter Cl. Tit. de Pœn. & Remissionibus c. 1.

(*g*) Sess. 14. c. 7.

(*h*) Ezech. c. 33.

(*i*) In Enchyridion c. 98.

(*k*) 4. sent. dist. 17. q. 3 a. 1. quæstiunc. 4.

(*l*) Can. 13. Concilii Nicæni, & can. 70. Concil. 4. Carthag.

(*m*) Ita Arcudius, Jacobus Goar, & Leo Allatius.

(*n*) Cap. 5. Epist. suæ.

(*o*) Canonico de Sac. Unctione.

(*p*) Sess. 14. c. 3. de extrema Unctione.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Ecclesiæ, ut Sacramenta illis recuset, qui ad ea suscipienda prorsus indigni judicentur, ita nulla facultate permittitur, ut iisdem Sacramentis illi carere debeant, qui paratum ad ipsa percipienda animum patefaciant, & ea, qua fas est, demissione supplices eadem Sacramenta deposcant (a)

(a) Cap. 3. differt. 5. Ursi superius allatæ.

Ex his, quæ dicta sunt, hæc duo aperte consequuntur; primo præclare in usum receptum esse ne in mortis discrimine absolutio sacramentalis, item S. Synaxis, & postremæ Unctionis Sacramentum ulli denegetur, licet gravissimis criminibus teneatur; secundo, ut eadem Sacramenta iis solum conferantur, qui ad illa suscipienda satis idonei existimentur, vel saltem externis signis paratum animum præseferant; cum intimi sensus a Deo solum dignosci possint, uti recte S. Cyprianus perpendit (b): *Si autem, quod Dominus avertat a Fratribus nostris, aliquis ipsorum sefellerit, ut pacem subdole petat &c. se ipsum fallit, & decipit, qui aliud corde occultat, & aliud ore pronunciat. Nos, in quantum nobis & videre, & judicare, conceditur, faciem singulorum videmus, cor scrutari, & mentem perspicere non possumus. De his judicat occultorum scrutator, & cognitor cito venturus, & de arcanis cordis, atque abditis judicaturus.* Eam mentem non habemus, ut universa ea signa complectamur, quibus ægroti pro Sacramentis Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & extremæ Unctionis rite sumendis idonei satis judicentur. Illud solum nobis propositum, ut tempus pro ægrotis ad Confessionem admonendis constitutum a jure Canonico, & Apostolicis Decretis in mentem iis, ad quos pertinet, revocemus, cum hoc plurimum sane conferat, ut eadem Sacramenta majori cum fructu percipiantur. Siquidem a piis Sacerdotibus, qui pro muneris sui ratione morientibus intersunt, nobis non sine magno animi nostri mœrore delatum est, non semel id ægrotis tunc solum denunciari, cum jam mentis impotes videntur ob metum vicinæ mortis, vel morbi gravitate omni pene sensu destituuntur; atque ita locum esse dubitandi, næ pœnitentiæ Sacramentum frustra ipsis administretur, cum non modo ad Sacramenta pœnitentiæ, & Eucharistiæ necessario requiratur, ut quis integra mente, ac ratione præditus sit, sed illi etiam *gravissime peccant* (c), *qui illud tempus ægroti ungendi observare solent, cum jam omni salutis spe amissa, vita, & sensibus carere incipiat. Constat enim, ad uberiorem Sacramenti gratiam percipiendam plurimum valere, si ægrotus, cum in eo adhuc integra mens, & ratio viget, fidemque, & religiosam animi voluntatem afferre potest, Sacro Oleo liniatur.* Nam qui vel leviter Ecclesiæ historiam adspexerint, plane norunt pravam consuetudinem tradendæ extremæ Unctionis illis, qui proxime morituri sunt, ex falsa opinione defluxisse, quæ sæculo XIII. in omnem Brittanniam majorem pervaserat, & quæ tunc temporis in Conciliis proscripta fuit, nempe ægrotum, qui uxorem duxisset, si post extremam Unctionem convalesceret, nullum deinceps commercium cum illa habere posse; cæteris autem, qui post extremam Unctionem ad sanitatem restituerentur, carnes omnino per reliquum vitæ tempus interdici.

(b) Epist. 2. Synodica Concilii 2. Carthaginen.

(c) In Rom. Catechism. §. 28. de ext. Unctione.

Præclarum sane esset, si Conciliorum sanctiones, & Pontificum decreta universi percurrerent; præclarius autem, atque utilius, si quæ in illis præcipiuntur, exequutioni demandarent. Hinc plurima alia bona dimanarent. Quippe nec Episcopi sæpius eorum memoriam in aliis exitare cogerentur, neque plures ea, quæ ignorant, temere objurgarent.

Itaque Summi Pontifices, sanctaque Concilia non solum monuerunt Sac. Eucharistiam, & postremam Unctionem non esse conferendas, cum ægrotus in eo discrimine positus est, ut rationis expers Sacramenti virtutem minime intelligat, sed tempus etiam, quo Pœnitentiæ Sacramentum administrari oporteat, indixerunt, cum ipsum ad duo reliqua Sacramenta velut aditum patefaciat.

Galenus ipse (d) tradit, sine ulla dissimulatione morbi gravitatem, ac periculum ægrotis a Medico detegendum: *Nam, si prudentem hominem, præterea non timidum esse cognoveris, vera ipsi dicere conaberis, nil eorum, quæ in morbo futura sunt, subtrahens, nec dissimulans. At, si stultum, atque timidum, omnia ea, quibus ipse meliori animo futurus sit, dicito, nec tamen magnopere mentiaris. Quod si interdum ob extremam laborantis formidinem ipsi certam salutem pollicere coactus fueris, egressus saltem ejus curam gerentibus vera dicito; ita enim nec ille animum despondebit, & tu plerumque vera retuleris.*

(d) De morbis vulgaribus in 6. com. 2. text. 4.

Sed neque hoc consilium ab Eugenio probatur, qui vitæ amittendæ periculum nullis ægrotis declarandum putat, licet prudentes, ac minime timidi habeantur: *Imaginari* (inquit) (e) *non possum hominem tam composito futurum animo, qui non contristetur ex mortis certo nuntio, cum omnium terribilium finis sit mors. Quid enim magis exasperare possit morte ipsa non video. Nec est, quod quispiam dicat, Philosophos ejusmodi esse; quoniam, hoc falsum esse convincitur, quod ille, qui mortis Dominus erat, Patri dixit: Pater, si fieri potest transeat a me calix iste.* Verum hæc omittamus, quæ pagano potius, quam Fideli apte conveniunt; & quid Ezechiæ Regi, cum gravi morbo decumberet, Isaias libere denuntiaverit, animo reputemus (f): *Hæc dicit Dominus Deus: præcipe domui tuæ, morieris enim tu, & non vives.* Hinc ad ea quæ constituit Ecclesia, deveniemus. Ipsa quidem pro animarum salute magnopere sollicita, quid a Medicis gerendum sit, sapienter edixit, ut sibi commode ægroti consulere possint, & ad mortem forti animo subeundam præparari.

(e) Epist. 2. lib. 6.

(f) Libr. 4. Regum cap. 20.

In Concilio Lateranensi sub Innocentio III. hæc habentur (g): *Cum infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato proveniat, dicente Domino languido, quem sanaverat: vade, & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat: præsenti decreto statuimus, & districte præcipimus Medicis corporum, ut, cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant, & inducant, quod Medicos advocent animarum; ut, postquam fuerit de salute animarum provisum, ad corporale medicinæ remedium salubrius procedatur, cum cessante causa, cesset effectus.* Deinde Concilii Patres causam afferunt, quæ ad illa statuenda maxime impellerit: *Hoc quidem inter alia huic causam dedit Edito, quod quidam in ægritudinis lecto jacentes, cum eis a Medicis suadetur, ut de animarum salute disponant, in desperationis articulum incidunt, unde facilius periculum mortis incurrunt.* Postremo delinquentes hac pœna mulctantur: *Si quis autem Medicorum nostræ constitutionis, postquam per Prælatos fuerit publicata, transgressor extiterit, tamdiu ab ingressu Ecclesiæ arceatur, donec pro transgressione hujusmodi satisfecerit competenter.*

(g) Cap. cum infirmitas, de pœnit. & remissionibus.

Anno 1311. in secundo Concilio Ravennate

eandem conſtitutionem Clemens V. renovavit (a): *Monemus* (inquit) *omnes inſuper Medicos, quod, quando vocati fuerint ad infirmos, non ulterius redire habeant, nec curare eoſdem, niſi prius eis conſtituerit, quod ipſi infirmi prædicti Medicum advocaverint animarum, & eis fuerit de animarum ſalute proviſum; &, ſi quis Medicorum contemptor hujus monitionis extiterit, tamdiu ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, donec de tranſgreſſione hujuſmodi ad arbitrium Ordinarii ſatisfecerit competenter.*

(a) Rubrica 15. de Pœnitent.

Sanctus autem Pius V. (b) non modo eadem confirmat, quæ in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. propoſita fuerunt, & ad illa obſervanda vehementer hortatur, ſed alia quoque decernit; ac primum: *Quod omnes Medici, cum ad infirmos in lecto jacentes vocati fuerint, ipſos ante omnia moneant, ut idoneo Confeſſori omna peccata ſua juxta ritum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ confiteantur; neque tertio die ulterius eos viſitent, niſi longius tempus infirmo Confeſſor ob aliquam rationabilem cauſam, ſuper quo ejus conſcientiam oneramus, conceſſerit, & eis per fidem Confeſſoris in ſcriptis factam conſtiterit, quod infirmi, ut præmittitur, peccata ipſe confeſſus fuerit.* Secundo: *Quod ultra pœnas in dicta conſtitutione contentas, quas incurrere declaravimus; perpetuo ſint infames, & gradu Medicinæ, quo inſigniti erant, omnino priventur, & a collegio, ſeu univerſitate Medicorum ejiciantur, ac pœna etiam pecuniaria arbitrio Ordinariorum, ubi delinquerint, mulctentur.* Tertio denique: *Præcipimus, & mandamus, ut nullus poſthac ubique locorum in medicina doctoretur, aut ei quomodolibet medendi facultas a quovis collegio, & univerſitate concedatur, niſi omnia in præſenti noſtra conſtitutione contenta, medio eorum juramento, coram Notario publico, & teſtibus obſervare in eorum manibus, vel Ordinarii juraverint; & de hujuſmodi juramento in Privilegio, ſeu licentia medendi ſpecialis mentio fiat. Quod, ſi Collegia, & univerſitates præfatæ, non recepto a promovendis juramento hujuſmodi, eoſdem ad gradum prædictum promoverint, aut eiſdem medendi licentiam præſtiterint, pœnam privationis facultatis alios ulterius doctorandi incurrant.*

(b) Constitut. 3. Bull. Rom. t. 2.

Gregorius XIII. in ſua 68. conſtitutione (c), ubi infidelibus, atque Hæbreis facultatem medendi Chriſtifidelibus interdicit; omnia, quæ a Concilio Lateranenſi, & S. Pio V. præcipiuntur, iterum confirmat. Eaſdem leges ſedulo obſervandas plura Concilia provincialia, ac diœceſana indixerunt, inter quæ illud Cardinalis Jacobi Boncompagni (d) Deceſſoris noſtri merito eſt adnumerandum.

(c) Bull. Rom. t. 2.

(d) Lib. 4. c. 9.

Veteres Theologi omnia, quæ in Lateranenſi decreto continentur, unice tradiderunt, & cum nihil dubium, aut obſcurum in eo viderent, nullo pacto interpretandum cenſuerunt (e). Silveſter autem (f) ea verba conſtitutionis *diſtricte præcipimus* expendens ejuſdem legis violationem cum lethali culpa conjunctam arbitratur; neque ulla conſuetudine, aut temporis diuturnitate ipſam abrogari poſſe, cum ad animarum ſalutem pertineat.

(e) In Summa S. Raymundi de Pennaforti. impreſſa Avinione 1715. lib. 3. n. 3.

(f) In Summa ad illud verbum Medicus verſ. 2.

Sed poſtquam S. Pii V. conſtitutio in lucem prodiit, licet inde Lateranenſe Concilium magis firmandum videretur, aliæ tamen a Theologis diſputationes excitatæ fuerunt; ac ea præſertim, utrum contrario uſu debilitari, frangique poſſet, cum legis tantum humanæ rationem præſeferret; quod aliqui edfirmabant. Nonnulli vero eo devenerunt, ut contraria conſuetudine eam legem jam obſoleviſſe libere ſenſerint. Alii demum hanc ſententiam tuebantur, diplomata Pontificia, & jusjurandum eam vim ſolum habere, quam ab uſu communi recipere (g). Attamen, qui hanc legem jam obſoletam prædicant, cum jusjurandum a Medici, qui medendi facultatem poſcunt, ſemper requiratur, res contrarias ſimul copulare nituntur, conſuetudinem nempe jurisjurandi, quam memoravimus, & legitimam pariter conſuetudinem; qua ab ipſius jurisjurandi religione immunes ſe prædicant. Inſuper legis obſervantiam ex conſuetudine dijudicare, cum hæc juratæ antea legi adverſetur, idem prorſus eſt, ac conſuetudinem convertere in pravum uſum, quem ſane deteſtandum, & animarum ſaluti pernicioſum nemo non intelligit.

(g) Sanchez ad præcepta Decalogi lib. 3. c. 16. nu. 14. & 15.

Alia quoque a Scriptoribus diſceptantur, utrum Medicus ipſe de imminenti vitæ periculo ægrotum admonere debeat, an uti poſſet familiaris opera, vel Religioſi viri, qui has partes ſibi tribuat. Zacchias medendi laude præclarus (h) ad Medicum id unice ſpectare tradit, quem Sacræ conſtitutiones obſtringunt; cum præſertim ægroti majorem Medico, quam cæteris fidem præſtare conſueverint. Eam Sententiam Baptiſta Codronchius Philoſophus, ac Medicus Imolenſis (i) antea ſuſceperat. Alii vero Theologi illo communi effato ducti, *quod, qui per alium facit, per ſe ipſum facere videtur*; ſatis eſſe contendunt, ſi Medicus præſtantem aliquem virum adhibeat, ut ipſius monitu pœnitentiæ Sacramento ægrotus expietur. Tunc etiam magis conſultum erit, ſi ille Medici juſſionem inrercedere ægroto ſignificaverit (k).

(h) In ſuis quæſtionibus Medicolegal lib. 6. c. 2. qu. 4. n. 10.

(i) In tract. de Chriſtiana, ac tuta medendi ratione li. 1. c. 17.

(k) Diana edit. coord. t. 1. tract. 3. reſol. 198. & 199. Sanchez ad præcepta Decalogi lib. 3. c. 16. n. 1. Card. de Lugo de Sacram. Pœnit. diſp. 15. ſect. 3. n. 38 Cotto Controv. lib. 5. controv. 7. c. 2. n. 39.

In dubium etiam vocatur, utrum Medicus ægrotum deſerere teneatur, ſi poſt tertium diem a S. Pio V. conſtitutum, confiteri recuſet; quam diſputationem ea verba Pontificiæ ſanctionis induxerunt, *neque tertio die eos viſitent* (l). Itaque ſi morbus adeo gravis eſt, ut ſine ope Medici mortis periculum immineat, tunc Pontificis decretum ita explicari poſſe Theologi, Canonum interpretes, ac Medici unanimes fatentur, ut tunc vim non habeat; videlicet; ut ægroto, ſi forte convaluerit, ad meliorem frugem redeundi locus relinquatur. Inter Theologos hi præcipue numerantur Suarez (m), Diana (n), Sanchez (o), Cotto, Cardinalis de Lugo in iis libris, quos ſuperius innuimus, quibus etiam Caſtropalaus (p), ac Theſaurus (q) adjici poſſunt. Inter Canonum interpretes Pirhingius (r), Schmalzgrueberius (ſ) nominantur: Codronchius (t) vero, qui aliter, ac reliqui Medici ſenſit, his verbis a Zacchia plurimum improbatur: *Ego quidem, ut libere ſenſum meum pateſaciam, nimis rigoroſam, ac duram exiſtimo Codronchii ſententiam, & omnino, ſi quid mihi in hoc pronunciare licet, dixerim, quod, quandocumque immineat evidens vitæ periculum, ſi Medicus deſerat infirmum, non debeat illum deſevere, immo puto, quod peccaret, deſerendo: in illis autem caſibus, quando videret pertinaciam infirmi, credo, quod omnino teneretur illum deſerere, & maxime, ſi adſit copia aliorum Medicorum.*

(l) Lib. 5. Decretal de Pœnitentiis & remiſſion. t. 38. ſect. 1. 3. 4. n. 17.

(m) Loco citato.

(n) Loco ſuprac.

(o) Nu. 10

(p) Tract. 14. de obl. & firmitate juramenti diſ. 2. punct. 7. §. 4. n. 3.

(q) De pœnis Eccleſiaſticis ad illud verbum Medici, c. 1. par. 2.

(r) Eod. tit. n. 101. & 102.

(ſ) Loco cit. n. 12.

(t) Loco cit. n. 4.

Illud tamen difficilius eſt judicare, quæ morbi conditio, & gravitas Medicum obſtringat, ut ægrotum de ſuſcipiendo Pœnitentiæ Sacramento commonefaciat. Si mortis diſcrimen impendeat, tunc proculdubio Jus naturale, ac divinum Medicos adigunt ægrotum hortari, ut animæ ſaluti proſpiciat, idque a Pœnitentiæ Sacramento potiſſimum auſpicetur. Sin autem periculum evidens non ſit, tunc cum Suareſio reliqui Theologi conveniunt (u), qui ita habet: *Itaque exiſtimo, obligare hanc legem in morbo gravi, vel qui prudenter judicatur a Medico in principio periculum morale eſſe,*

(u) Loco cit. n. 4.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

esse, ne mortalis fiat. Zacchias ab hoc onere Medicos vindicat, cum morbi leves habentur, nempe, si nullum mortis periculum objiciatur, neque morbi causa diu lectulo ægroti detineantur. Aliter vero est, si graviori morbo vexentur, nempe, si ipse, licet initio levis videatur, tamen externis signis, apparatu, causisque morbi læthalem evasurum non inani conjectura Medicus deprehenderit, licet remediis periculum depelli posse confidat. Tandem gravem morbum existimat, qui cum febri, licet intermittenti, conjungatur: *Quia, tametsi morbus cum tali febri levis videatur, rationabiliter tamen semper timendum, ne gravis fiat, cum febris quæcumque, ut alias ex Galeno dixi, sit causa, & signum perniciosissimum*, ut videri potest (*a*). Codronchi his verbis suam opinionem declarat (*b*). *Quamobrem ego arbitror, multo tutius esse, ut non solum in morbis periculosis christianæ charitatis officium præstet Medicus, sed etiam in aliis, quos evasuros esse capitales non inani conjectura judicaverit, præsertim, si ager in cubili recumbit. Placetque mihi summopere, quod monet Cajetanus, Medicum non ita obligari, ut ad omnes morbos debeat eandem adhortationem inculcare, ne ea res ludibrio, & despectui habeatur, sed ne morbum quidem debere expectari periculosum. Nam neque ægrotantis saluti valde consultum esset, neque sententiæ Sancti decreti satisfieret, medicam quamdam rationem tenendam esse, ut tunc de Confessione verba fiant, quando morbus ejusmodi est, ut necessario lectum requirat, non tamen intelligatur, quando ager sibi nimium indulgens, vel podagra, vel consimili affectu laborans in lectulis libenter conquiescat: idque consentit cum verbis constitutionis Pii V., in qua est aliud aperte scriptum: ad ægrotos in lecto jacentes. Omnes tamen Doctores admonet, salubre consilium, atque in primis tutum esse, in omni morbo eadem adhortatione uti.*

(*a*) Qu. cit. n. 3. & seq.
(*b*) Loco cit.

Quando cum Medicis res agitur, ipsorum testimoniis uti maluimus; sed cum id Theologis, & Canonum interpretibus magis apte conveniat, aliam viam ingrediemur. Itaque si Lateranense Concilium, quod S. Pii V., aliorumque Pontificum auctoritate confirmatum fuit, Medicis præcepit de suscipiendo Pœnitentiæ Sacramento ægrotos monere, ut animarum, corporumque saluti opportune consulant, eamque causam Patres afferunt, quod ægroti ad confitendum adacti prorsus animo concidunt, & morbi gravitatem augent; cum, inquam, hæc ita sint, necessario sequitur hujusmodi desperationi magis aditum patefieri, si Medicorum admonitio tunc fiat, cum morbus pene ad extremum redigitur, vel redigi potest. Hoc tamen malum evitabitur, si juxta Sacras constitutiones ægroti moneantur, cum discrimen vitæ nondum impendeat, nec ullum futuri discriminis indicium videatur. Hæc a S. Antonino (*c*) didicimus, qui sic habet: *Et nota, quod aliqui Medici observant circa infirmos, cum vident infirmitatem mortalem, & non alias; licet isti non adimplent constitutionem, quod patet ex ipso textu Decretalis. Dicitur ibi post superius in principio paragraphi posita. Hoc inter alia causam dedit edicto, quod quidam in ægritudinis lecto jacentes, cum eis a Medicis suadetur, ut de animarum salute disponant, in desperationis articulum incidunt, & facilius mortis periculum incurrunt: ubi dicit Joannes Andreas; ex quo vere scient infirmi, in omni infirmitate mortali hoc Medicos dicere, & non mortali ex præcepto, cessabit timor, & periculum.* Silvester eandem sententiam amplectitur (*d*). *Summa autem* (inquit) *Angelica, & Summa Rosella non intelligunt istam conditionem quantum ad omnem infirmitatem, sed solum quantum ad periculosas, & dubias secundum se, id est, quæ possunt probabiliter inducere periculum mortis, in quo ipse infirmus confiteri tenetur, sed istam opinionem expresse Archidiaconus per textum videtur evertere dicens, quod Medici hoc observantes solum, cum ægritudinem mortalem viderint, non adimplent constitutionem, quæ subdit, inter cætera hujus edicti causam fuisse, quod quidam in ægritudinis lecto jacentes, cum eis a Medicis suadetur, ut de animarum salute disponant, in desperationis articulum incidunt, unde facilius mortis periculum incurrunt: ubi dicit Joannes Andreas, quod, ex quo infirmi sciant, hoc Medicos dicere in omni infirmitate mortali, & non mortali ex præcepto, cessabit timor, & periculum. Hæc ex illo: & ideo simpliciter, & indistincte dicendum est cum textu, eos ad hoc teneri, cum eos ad infirmos vocari contingit; maxime quia, si infirmitas levis aggravaretur tantum, ut infirmus teneretur confiteri, si tunc Medicus suaderet Confessionem, infirmus timore quateretur ut plurimum, quod in textu cavetur. Nec oportet dicere, uti dicit Summa Rosella, hoc nimis esse durum, qui facile est Medico dicere, pro debito præcepti mihi facti hortor ad Confessionem, quæ prodesse potest, obesse non potest.* Præclarus Medicus Gaspar a Reyes (*e*) hanc opinionem cum ægrotis perutilem, tum Medicis tutissimam fatetur; quam juri Canonico magis congruere inter Canonum interpretes Schmalzgrueberius, ac Pirhingius testantur (*f*). Sed hoc præcipue experientia magistra comprobatur. Cum enim Nosocomiis etiam, qui periculoso morbo non laborant, excipiantur, & singulis indicatur, ut Sacramento Pœnitentiæ prius animam expurgent, tamen cognitum satis est in desperationem eos minime prorumpere, ob eam sane causam, quod legem hujusmodi in Nosocomiis constitutam intelligunt, licet nullum vitæ periculum ex morbo deprehendatur.

(*c*) In Summa t. 3. tit. 7. c. 2. §. 4.
(*d*) In Summa ad illud verbum Medicus, verfic. tertium.
(*e*) In suis quæstionibus q. 35 sub n. 4. §. Sed hæc opinio.
(*f*) In locis supra cit.

Confidimus hac nostra declaratione pro eo, quod gerimus, munere satisfeciisse, eorumque voluntati morem gessisse, qui magno studio nobiscum egerunt, ut pro rei magnitudine, & gravitate ægrotantium saluti consuleretur. Nam perspectam habemus Medicorum, qui in hac Civitate versantur, doctrinæ præstantiam, ac probitatem, ex quibus etiam singularis gloriæ ornamentum in Patriam ipsam dimanare satis cognoscimus, cum illi per universam Italiam, aliasque Europæ regiones plurimum celebrentur. Hinc Pontificum sanctionibus ultro, ac sedulo eos parituros non dubitamus, iisque conciliis, quæ pro animarum, corporumque salute tutius comparanda paulo superius explicavimus.

INSTITUTIO XXIII.

De Sacris Regularium Ordinationibus. Utrum Regulares privilegio suscipiendi Ordines extra tempora generatim gaudeant, ita ut singuli Regulares Ordinandi peculiarem a Sancta Sede facultatem obtinere minime debeant. Romæ in præsentia nullum aliud privilegium, nisi illud PP. Societatis Jesu admittitur: Regulares ab Episcopis, in quorum diœcesi morantur, Ordinibus esse initiandos. Quænam causæ Regulares ab hac lege immunes faciant.

POstquam Archiepiscopalis hujus Ecclesiæ curam suscepimus usque ad hanc diem, gravissimo muneri, cum de conferendis Ordinibus ageretur, pro nostrarum virium tenuitate satisfacere contendimus. Quippe nos ipsi Congregationi interfuimus, quæ pro examinan-

nandis eorum meritis, qui Ordines poſtulant, a nobis inſtituta fuit, vel cum ipſi ad examen pro cognoſcenda eorum doctrina vocarentur. Neque præſtitutis ab Eccleſia temporibus Sacramentum Ordinis conferre unquam prætermiſimus; & cœtibus præſertim Regularibus paternam benevolentiam, & de virtute ipſorum opinionem noſtram declaravimus. Nam, cum opus fuit, faciliori examine ipſos, quam ſæculares Clericos excepimus, uti Patres Salmaticenſes monuerunt, (*a*) eorumque Præfectis rogantibus Interſtitiorum lege liberavimus, quod ad nos unice pertinet, ut fuſe Marchinus (*b*) oſtendit, Decretoque Sacræ Congregationis Concilii clare deprehenditur, ubi (*c*) conſtituitur poſſe Epiſcopum animi ſui ſententiam, cum Regularibus immunitatem ab interſtitiis elargitur, cum Præfectis Regularium conformare, qui de honeſta cauſa ad hujuſmodi privilegium obtinendum litteris ſuis teſtantur. Poſtremo non ſine gravi incommodo, quod in Civitate Regularium copia affluenti neceſſarium eſt, non modo per dies feſtos Regularibus univerſis nimis fortaſſe indulgenter Ordines adminiſtravimus, ſed præter ea tempora, quæ a jure Pontificio pro Sacris Ordinationibus indicendis ſtatuuntur. Cum hæc ita ſint, tamen aliquid contra auctoritatem noſtram ſuper hac re contigiſſe accepimus, & nos ipſi vidimus, quod non ſane pluribus, ſed nonnullis Regularibus tribuendum eſt. Quare adducti ſumus, ut hanc declarationem promulgaremus, in qua auctorum nomina, ne chriſtianæ charitatis leges violentur, ſilentio præteribimus, ut ſibi conſulere occulte poſſint; ac ne cæteri in eandem culpam tam pernicioſo exemplo trahantur. Tunc enim ea remedia, licet inviti, adhibere cogemur, a quibus libenter abſtinuimus.

(*a*) Tom. 2. Th. Mor. t. 2. tr. 8. c. 5. dub. 2. punct. 2. n. 47.
(*b*) De Sacr. Ord. par. 7. c. 12. n. 2. & ſeqq.
(*c*) In cauſa Aquin. an. 1589. l. 6. Decr. p. 28.

Itaque Ordines Regularibus per dies feſtos licet extra tempora pro ordinationibus obeundis propoſita, fortaſſe nimia facilitate, atque indulgentia nos contuliſſe ſuperius oſtendimus. Nam etiam inter Regulares aliqui, tanquam tutiorem ſententiam defendunt, nullo privilegio ad Ordines recipi *extra tempora* Regulares poſſe, ſed omnino requiri, ut ſingularem a Sede Apoſtolica pro ea re facultatem conſequantur (*d*). Inſuper accedit, quod Tridentina Synodus (*e*) decrevit, ut Sacræ Ordinationes *ſtatutis a jure temporibus* agerentur; atque ita privilegia penitus abrogavit, quibus antea Regularium cœtus fruebantur, ut nempe Regulares ipſi *extra tempora* ad Ordines ſuſcipiendos admitterentur. Pius autem IV. in eo Decreto (*f*), ubi Tridentinam Synodum confirmat, univerſa privilegia, quæ illius ſanctionibus adverſentur, penitus abrogata, ac deleta declarat, eaque illis ſolum terminis concludit, quæ a Sacra Synodo perſcribuntur. In hanc ſententiam unanimes conveniunt ex Ordine Carmelitarum Lezana (*g*), Pirhingius Societatis Jeſu (*h*), Matheuccius Franciſcanus (*i*). Poſtremo, cum per plures annos Sacræ Congregationis Concilii a Secretis fuerimus, nullum aliud privilegium *extra tempora* probari advertimus, niſi illud quod Patribus Societatis Jeſu conceſſum fuit, non quidem a Paulo III. (*k*), quod Synodum Tridentinam antecefferat, verum a Gregorio XIII., qui poſt eandem Synodum Pontificatum obtinuit (*l*). Idem privilegium deinde a Paulo V., & ab Innocentio XII. confirmatum fuit, qui cum certos limites peculiaribus immunitatibus *extra tempora* ſtatueret, & Regulares etiam nominaret, Societatis gratia palam edixit ſartum rectumque velle illud privilegium, quod ipſa a Gregorio XIII. prius acceperat. Ita clare deprehenditur e ſcheda, quæ Romæ ſub eodem Pontifice divulgata, ac poſtea in Theologiam Moralem Patris Croix ex ipſa Societate inſerta fuit (*m*). Inſuper cautum eſt in Decreto Gregorii XIII. (*n*) non poſſe idem privilegium ad alios Ordines diffundi, qui ſunt, vel aliquando participes erunt omnium immunitatum, quæ in Societatem Jeſu conferuntur: *Præſentis autem gratiæ communicationem omnibus aliis etiam, qui ſua privilegia cum ipſa Societate copioſe participant, & participare poterunt, quomodolibet in futurum fieri, omnino prohibemus*. Illud vero certum eſt juxta Suarez ex Societate Jeſu (*o*) non poſſe hujuſmodi privilegii in partem admitti, niſi in communicatione, quæ petitur, ejuſdem privilegii expreſſa mentio contineatur, vel omnino declaretur tribui participationem earum quoque immunitatum, quæ antea interdicebantur.

(*m*) Theol. Mor. l. 6. par. 2. ſub n. 2194.
(*n*) §. 9. Bul. lar. citat.
(*o*) De Legibus l. 2. c. 17. ſub n. 8.

In Concilio ſane, quod Benedictus XIII. Romæ coegit, ubi Pontificis beneficio inter Juris Canonici interpretes adnumerati fuimus (*p*), hæc habentur: *Quo vero ad Regulares Privilegia a Summis Pontificibus habentes ſive expreſſe, ſive per viam communicationis conceſſa, Sacros videlicet Ordines extra tempora ſuſcipiendi, cum privilegia ipſa in ſuo robore perſiſtant, nec iis derogatum fuiſſe conſtet, decernimus proinde, Regulares eoſdem abſque novo Indulto Apoſtolico tuto poſſe extra tempora ordinari*. Cum tamen eo loco non caveatur *ſive expreſſe, ſive per viam communicationis ante Concilium Tridentinum conceſſa*: hinc non ſequitur auctoritate ejuſdem Romani Concilii finem minime impoſitum eſſe controverſiæ. Nam ea ſemper ratio in medium producitur, per Tridentinam Synodum (*q*) abrogata fuiſſe quælibet privilegia, quæ antea ferebantur. Neque id vanum, aut ingenio fictum dici poteſt, cum ob eam cauſam Romæ privilegium *extra tempora* pro Patribus Societatis Jeſu ſolum probetur, qui poſt Tridentinum Concilium idipſum aſſequuti ſunt. Cæteri autem Regulares *ad Ordines extra tempora* ſuſcipiendos minime accedunt, niſi peculiarem antea facultatem ſibi comparaverint.

(*p*) Tit. 5. c. 2.
(*q*) Loco ſupra allato.

Hæc diximus non eo quidem animo, ut quæ olim Regularium gratia perfecimus, nos improbemus, vel diverſam rationem deinceps ineundam cupiamur. Ipſis in poſterum Ordines *extra tempora* conferre non definemus, ſi cætera, quæ neceſſario requiruntur, efficiant; ac præſertim ſpiritualibus exercitiis de more operam dediſſe ſcriptum deferant teſtimonium. Neque ſane ullum incommodum ab hac voluntate nos retardabit, donec Sedis Apoſtolicæ auctoritate contrarium ſtatuatur; idque nobis debita ratione declaretur. Fatemur ſolum omnia ſigillatim, quæ ad diſciplinam pertinent, nos exequuturos ſtatim ac ab ipſa Sede Apoſtolica perſcribentur. Siquidem in dubium vocari nequit, quod a Patre Pellizzario Societatis Jeſu traditur (*r*) *in Manuali Regularium*; ubi hæc pariter ſubdit: *Bonum eſt habere Judicem propitium*. Hæc igitur memoravimus, ut palam notum ſit, quantum officio erga nos, gratoque animo perpauci Regulares defuerint, cum de Sacris Ordinationibus res haberetur. Illi quippe cum Ordinem Diaconatus a nobis accepiſſent, vel ſtatutis a jure temporibus, vel etiam extra illa tempora juxta privilegium, quod Ordini ſuo traditum aſſerebant, ad Sacerdotium aſcendere ſtatim contenderunt. Fruſtra admoniti ſunt id fieri non poſſe, niſi aliquod temporis ſpatium intercederet, Ordiniſque ſui privile-

(*r*) Tom. 2. tr. 8. c. 2. p. 2. ſect. 3. n. 173.

(*a*) Miranda ex Min. Obſer. S. Franciſci t. 1. q. 38. a. 4. in concl. Paſſerinus ex Ordine Præd. de ſtatu hominum. 3. q. 189. a. 10 inſpect. 10
(*e*) Seſſ. 23. c. 8.
(*f*) 94. Bullarii t. 2.

(*g*) Operum Moralium t. 2 verb. Ord. Sacri n. 19.
(*h*) Lib. 1. Dec. tit. 21 ſect. 1. ſub n. 8.
(*i*) In offic. Curiæ Eccl. c. 33. n. 4. in fine.
(*k*) In ſua Conſt. 48. §. 19. Bullari t. 1.
(*l*) In ſua Conſt. 77. Bullarii t. 2.

vilegio Episcopum non obstringi, ut Ordines *extra tempora* conferret. Scribam nostrum adiverunt, ut Sacras Ordinationes a nobis prætermitti testaretur. Cum vero intelligerent hoc in more positum non esse, nisi cum Ordinationes statutis a jure temporibus non obirentur, audacter responderunt se alio migraturos, ubi ad Presbyteratus Ordinem reciperentur: Nec ab eo consilio removeri potuerunt. Nam litteris a suo Præside acceptis extra diœcesim rem perfecerunt, ac in Urbem tanquam victores reversi, primo Missæ Sacrificium celebrarunt, & iisdem ædibus, quibus antea, immorati sunt. Atque ita Præsides, qui eas litteras dederunt, Regularis, qui Presbyteratum obtinuit, & Episcopus ipse, qui Ordinem contulit, pœnis obnoxii fuerunt, quæ a jure Pontificio constituuntur.

Qui diligentius rem vellet expendere, tantam celeritatem, animique impetum, quo post Diaconatum statim Sacerdotium appetunt, Sacramenti Ordinis dignitati, ac venerationi parum consentaneum merito judicabit. Non levi etiam conjectura suspicabitur, viam, quam superius ostendimus, ingressos esse, licet alienissimam, nempe ut nostrum examen humanissimum declinarent, & ad eos confugerent, a quibus fortasse sine ullo examine ob solam viri Regularis opinionem, licet de facie minime cogniti, Ordinem acciperent. His tamen omissis, solum fatebimur id ex ignorantia juris Pontificii fluxisse, cujus sanctiones idcirco oculis subjicere, & in mentem revocare apostolici muneris ratione ducimur.

Igitur, ut eas sequamur, Regularis debet ab illo Episcopo Ordines suscipere, in cujus diœcesi Monasterium situm est (*a*). Justis sanctisque de causis ab Episcoporum potestate Summi Pontifices Regularium Ordines liberos immunesque fecerunt, quorum primus communi opinione fertur Adeodatus Pontifex, qui hoc privilegium Cœnobio S. Martini in Urbe Turonensi impertivit. Verum neque per hanc, neque per alias immunitates, quæ posteriori tempore concessæ fuerunt, juxta Thomassinum (*b*) violari unquam potuit Episcoporum auctoritas in iis omnibus, quæ ad Sacras Ordinationes pertinere judicantur. Post hæc Regulares a Sede Apostolica obtinuerunt, ut a quodlibet catholico Episcopo ad Ordines suscipiendos admitterentur (*c*). Sed Lateranense Concilium, Leone X. Pontifice, Regularibus indixit, ut ab Episcopo ejus loci, in quo degunt, Ordines reciperent, nisi forte a diœcesi longe abesset, vel nulla ratione adduci posset, ut Ordines administraret (*d*). Post idem Concilium Tridentina Synodus hoc modo præcepit (*e*): *Unusquisque autem a proprio Episcopo ordinetur*. Excitata tamen fuit controversia, an Sacri Concilii decretum Regulares etiam complecteretur; quos S. Pius V. immunes declaravit (*f*), & ad quemlibet catholicum Episcopum libere remisit. Cum tamen graviora dissidia inter Episcopos, & Regulares in dies orirentur, Gregorius XIII. S. Pii constitutionem ad Sacros Canones, Conciliique Tridentini sententiam conformavit (*g*), cum præsertim, uti Gregorius probe noverat, S. Pius non semel questus esset, in eo decreto mentem suam haud satis explicatam fuisse; propterea quod etiam idem decretum immutasset, nisi morte sublatus fuisset. Itaque ob eas causas Gregorius Pontifex jussit, ut Regulares ab Episcopo ordinentur, in cujus diœcesi Cœnobium positum habent, vel ab ipso scriptas litteras obtineant, quibus ab aliis Episcopis rite ad Ordines suscipiantur (*h*). Vita functo Gregorio XIII., renunciatoque in Pontificem Sixto V. temporis opportunitatem se nactos putaverunt Regulares, ut se a Gregorii XIII. constitutione vindicarent. At Sixtus Pontifex re diligenter expensa, cum Procuratores etiam Generales Ordinum Regularium in propria causa differentes audiisset, statuit, ut ordinatio Regularium ad Episcopum loci solum referretur. Præfectis autem Regularium concessit litteras sibi subjectis, ad eundem tamen Episcopum inscriptas elargiri, vel alii cuilibet Episcopo, si ille a sua Sede abfuerit; *dummodo ab Episcopo, qui Ordines contulerit, examinentur quoad doctrinam* (*i*). Postremo Sacra Congregatio Concilii omnem controversiam penitus diremit, cum Clemens VIII. Pontificatum gereret, & decretum promulgavit, quod ab eodem Pontifice confirmatum fuit.

(*a*) Can. si quis, dist. 38.

(*b*) De veteri, & nova Eccles. disciplina par. 1. l. 3. c. 30. sub n. 9

(*c*) Hall. de Sacr. elect. tit. de Reg. Ord. §. 8. n. 28.

(*d*) In Dec. ex. Leonis X. §. 11. Bull. t. 1.

(*e*) Sess. 23. c. 8. de Ref.

(*f*) In sua Bulla 41. §. 7. Bull. t. 2.

(*g*) Const. 9. Gregor. t. 2. Bull.

(*h*) Gallemart c. 8. sess. 23. de Ref.

(*i*) Gallemart loco citato.

Decretum Clementis Papæ VIII. circa Ordines a Regularibus suscipiendos.

De mandato Sanctissimi Domini Nostri Clementis Divina Providentia Papæ VIII. tenore præsentium mandatur omnibus, & singulis quorumcumque Regularium Superioribus, ut de cætero observent, & observari faciant ea, quæ in decreto Sacræ Congregationis Concilii Tridentini continentur, cujus tenor est talis. Congregatio Concilii censuit, Superiores Regulares posse suo Subdito itidem Regulari, qui præditus qualitatibus requisitis Ordines suscipere voluerit, Litteras Dimissorias concedere, ad Episcopum tamen diœcesanum, nempe illius Monasterii, in cujus familia ab iis, ad quos pertinet, Regularis positus fuerit, &, si diœcesanus abfuerit, vel non esset habiturus Ordinationes, ad quemcumque alium Episcopum, dum tamen ab eo Episcopo, qui Ordines contulerit, examinetur quoad doctrinam, & dum ipsi Regulares non distulerint de industria concessionem Dimissoriarum in id tempus, quo Episcopus diœcesanus vel abfuturus, vel nullas habiturus esset Ordinationes. Verum, cum a Superioribus Regularibus, Episcopo Diœcesano absente, vel ordinationes non habente, Litteræ Dimissoriæ dabuntur, in eis utique hujusmodi causam absentiæ diœcesani Episcopi, vel Ordinationum ab eo non habendarum exprimendam esse. Quod qui non fecerint, officii, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis activæ, & passivæ privationem, ac alias arbitrio ejusdem Sanctissimi Domini Nostri Papæ reservatas pœnas incurrant. In quorum fidem &c. Datum Romæ die 15. mensis Martii 1596.

Ne locus ullus fraudi superfit, Regularium Præfecti in Litteris Dimissoriis non solum Episcopum loci absentem, & Sacram Ordinationem minime indictam exponere, sed communi jam usu testimonium pariter Cancellarii, vel Scribæ, aut Secretarii ejusdem Episcopi adjungere consueverunt (*k*).

Gallia universa Clementis VIII. Decretum libenter amplexa est, cui in hunc usque diem maximo honore paret (*l*). Idem in Belgio contigisse Vanespenius testatur (*m*). Aliter in Hispania evenisse, & evenire nonnulli tradiderunt (*n*). Sed in pluribus cœtibus Regulares ab Hispania legati voce, ac scriptis etiam contrarium ostenderunt. Quare Innocentius XIII. peculiarem super hac Congregationem edixit, cui Nos a Secretis adfuimus, productisque certissimis documentis ex Urbis Tabulariis apertissime error cognitus fuit, qui nulla prorsus ratione niteretur. Hinc in

(*k*) Monacelli in form. leg. part. 1. p. 295. n. 6.

(*l*) Card. Petra t. 1. ad Const. Ap. p. 141. n. 37.

(*m*) Cabassutius in theor. & pract. juris Can. l. 1. c. 10. n. 5.

(*n*) Vanespen. juris Ecc. univ. par. 2. tit. 9. c. 2. n. 38. & seqq.

in constitutione, quæ incipit: *Apostolici ministerii* ab eodem Pontifice promulgata, ac deinde a Benedicto XIII. confirmata, per Hispaniam quoque decretum Clementis VIII. plene observandum declaratur.

Illud etiam magnopere perpendi debet, a plerisque Regularium Concilii Romani auctoritatem asserri, ut privilegium *extra tempora* sibi vindicent, illis verbis innixi, quæ superius explicavimus. Cum igitur idem Romanum Concilium Præfectis Regularibus decretum Clementis VIII. servandum præcipiat, quod integrum refert: *In suis vero subditis ad Ordinationes dimittendis Superiores Regulares decretum sel. record. Clementis VIII. servent ad unguem sub ipsis in decreto eodem expressis Officii, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis activæ, & passivæ privationis pœnis, aliisque Summorum Pontificum arbitrio reservatis. De cætero, ne quem Superiorum excuset illius ignorantia decreti, illud hic ad verbum subjungendum decernimus, evulgandumque etiam ab Episcopis in eorum diœcesana Synodo post hoc Concilium primo tempore celebranda.* Cum, inquam, hæc ita se habeant, si quis juxta Romanum Concilium privilegio *extra tempora* uti velit, & Clementis VIII. decretum negligat, contraria simul jungere obnitetur. Nam Romanum Concilium in eo probaret, quod spectat ad privilegium *extra tempora*; illud autem improbaret, cum de Clementis decreto agitur, a quo tantum ii Regulares liberantur, qui post Tridentinam Synodum eam immunitatem Sedis Apostolicæ beneficio consequuti sunt, ut a quolibet catholico Episcopo rite ordinentur: *Exceptis tamen* (ait Innocentius XIII.) *quoad prædicta Regularibus illis, quibus per speciale privilegium a Sede Apostolica post Concilium Tridentinum fuerit concessum, ut a quolibet catholico Antistite Ordines suscipere possint, super quo Indulto nihil per præsentes innovare intendimus.* Inter eos Patres Societatis Jesu numerantur, quos ideo nominamus, quia nobis perspectum non est, an alii quoque tale privilegium impetraverint. Patribus autem Societatis Jesu non hanc solum immunitatem *extra tempora* Gregorius XIII., & Paulus V. indulserunt, sed illam quoque, ut Ordines a quolibet Episcopo suscipiant. Illud insuper cautum fuit, ut supra diximus, ne alii Regulares in societatem hujus privilegii participes admitterentur. Ita per ipsos probatum fuit in Sacra Concilii Congregatione, cum gravissima causa contra Archiepiscopum Mechlinensem ageretur, ex qua Patres Societatis Jesu die octava Maji anno 1683. victores abjerunt.

Priusquam finem orationi faciamus, Clementis VIII. decretum plurimum commendatum volumus, & summopere hortamur, eos qui Regularibus sibi subjectis contra præscriptum ab eodem decreto Litteras dimissorias tribuerint, & illos, qui, licet contra admoniti, hoc pacto Ordines susceperint, eos tandem, qui Ordines contulerint, hortamur, inquam, ut sibi prospiciant. Qui litteras eo modo dederint, quem nuper explicavimus, si decretum Clementis VIII. percurrant, quid ipsis agendum sit, plane intelligent. Advertant tamen se obnoxios esse *ipso facto* pœnis, quæ in eo decreto proponuntur; cum in exemplari non habeatur, *pœnas incurrent*, sicut in aliis pluribus locis editum fuit, sed *pœnas incurrant*, quibus verbis *pœna lata, non ferenda*, juxta Monacellium (*a*), Mattheuccium (*b*), Ventrigliam continetur (*c*). Cæteri, si quemcumque auctorem consulant, apertissime deprehendent pœnas, quæ a Sacris Sanctionibus indicuntur iis, qui Ordines ab illo Episcopo percipiunt, qui munus ejusmodi rite obire non poterat, vel etiam ab Episcopis, qui Ordines conferunt, etiamsi legitimæ litteræ non offerantur, & alterius jurisdictionis ratio nulla servetur. Hanc sane imminui nullo modo patiemur, quam non velut domini, sed tanquam custodes accepimus: nec tamen ipsius fines amplificare, sed tueri curamus. Itaque si qui Regulares, præter Societatis Jesu, Privilegium expresse, non autem vi participationis obtinuerint, cujus inscii sumus, ut a quolibet catholico Episcopo ordinentur, dummodo id contigerit post Tridentinum Concilium, nihil aliud reliquum est, nisi, ut talem immunitatem rite nobis exhibeant, qui & illam libenter probabimus, & pro nostra in Sedem Apostolicam observantia exequutioni mandabimus; tum præsertim, ut nostram in singulos Regularium Ordines voluntatem testemur. Paulo ante innuimus oportere, ut privilegium ejusmodi post Tridentinam Synodum concessum fuerit; qua in re eorum sententiam amplectimur, & revera sequemur, qui minime necessarium existimant, ut idem privilegium post Decretum Clementis VIII. datum sit, dummodo Concilium Tridentinum non antecesserit, cum Pontifex reliqua privilegia suo Decreto non abrogaverit (*d*).

(*d*) Barbosa de Offic. & potest. Episc. a. leg. 9. n. 60 & 65.

ADDITIO.

De quodam Regulari mentio facta est, qui Sacerdotium ab alieno Episcopo adversus Clementis VIII. Decretum extra hanc Civitatem accepit, ac deinde Bononiæ rem divinam primo peregit. Ille ad mentem rediens, sanoque ductus consilio ad Sacram Pœnitentiariam confugit, quæ forum utrumque, si de Regularibus agitur, complectitur. Supplicem libellum his verbis dedit, (nomen Regularis honestis de causis silentio prætermittimus,) *N. N. Regularis, licet addictus Monasterio N. N. sui Ordinis in Urbe Bononiensi cum Litteris Dimissoriis Præsidis sui ad Episcopum N. N. se contulit, ut ad Sacerdotium reciperetur, contra præscriptum Decreti Clementis VIII., de quo per administros Tabularii Archiepiscopalis Bononiensis admonitus fuit: Deinde Bononiam ad suum Collegium reversus est: Nunc culpæ cognitione, ac dolore adductus benignitatem Eminentiæ Vestræ suppliciter obtestatur* (*Cardinalem Pœnitentiarum alloquitur, cui supplex libellus inscribitur*) *ut a pœnis, quas subiit, liberetur: Quod Deus &c.*

Cardinalis Archiepiscopus Bononiensis Sacræ Pœnitentiariæ Regularem Oratorem commendavit. Hoc autem Responsum fuit: *Attento consensu Ordinarii, pro gratia.* Decretum etiam his verbis confectum est: *Sacra Pœnitentiaria, attento consensu, ac etiam supplicatione Venerabilis in Christo Patris Archiepiscopi Bononiensis vigore ejus Epistolæ ad ipsam Sacram Pœnitentiariam transmissæ, supradictum Religiosum &c. Oratorem a quibusvis sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, si quibus quomodolibet propter præmissa innodatus existat, auctoritate Apostolica in utroque Foro absolvit cum pœnitentia salutari recitandi per tres vices integrum Rosarium Beatæ Mariæ Virginis, ac obligatione veniam humiliter petendi a præfato Archiepiscopo Bononiensi; & cum eodem Oratore super Irregularitate, si quam ex violatione Censurarum quomodolibet contraxerit, ad suos Ordines licite exercendos eadem auctoritate Apostolica in utroque pariter Foro dispensat: Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, necnon dictæ*

suæ

(*a*) In appendicet. 1 p. 294. n. 3. (*b*) In Offic. ciali Curiæ c. 31. p. 272 (*c*) In praxi part. 1. admot. 23. n. 33.

suæ Religionis Statutis, Decretis, Indultis quoque specialibus, ac Privilegiis, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ in Sacra Pœnitentiaria die 19. Maji 1734.

V. Card. Petra Major Pœnitentiarius.

Ob id Regularis ab Eminentissimo Archiepiscopo veniam petiit, ac impetravit: Cujus rei documenta rite in Tabularium Archiepiscopale relata sunt.

INSTITUTIO XXIV.

De hora, qua Matutinum privatum recitari potest. De antiqua Divini Officii denominatione, & ethymologia. Ex quo fonte hoc Breviarii nomen, illudque Horarum Canonicarum dimanaverit. Officium constitutis horis esse recitandum. De culpa, quam illi contrahunt, qui absque vera, & legitima causa huic muneri non satisfaciunt. De tempore, quo horæ Canonicæ, Matutinum, & Laudes persolvendæ sint.

INstitutionem decimam tertiam confecimus, & in lucem edidimus, quam post Kalendarium hujus Metropolitanæ Ecclesiæ imprimendam curavimus una cum Tabella, quæ Auroræ, Solis Orientis, meridiei, ac mediæ noctis tempus perpetuo indicaret. Nunc autem multorum gratia, ac voluntate adducti sumus, ut aliam Tabellam proferamus, quæ privati matutini recitationi tempus aptum in posterum constituat. In hac re præclarissimi civis operam, ac diligentiam adhibuimus, qui primam Tabellam, quam paulo ante memoravimus, summo studio perfecit. Itaque præcipimus, ut novo Kalendario ineuntis anni, cæterisque in posterum ea declaratio, quam superius nominavimus, & hæc simul adjiciantur. Post illas, loco primæ Tabellæ, hæc novissima subjiciatur, quæ non modo singula in illa descripta complectitur, sed etiam (uti plures exigunt) tempus diligenter ostendit, quo privatum Matutinum recitetur.

Officium Divinum, *Breviarium*, *Horæ Canonicæ*, diversis olim nominibus, *Cursus Divinus*, *Sacræ Synaxes*, *opus Dei* nuncupabantur. Ac primum Officii Divini nomen ex vocabulo *Officium* desumptum fuit, quod juxta Latini sermonis interpretes id munus significat, quod habita locorum, temporum, hominumque ratione a singulis obeundum est. Ob eam causam, cum divinis laudibus contineatur, quod Deo potissimum persolvere debemus, & cum per eas Summam Dei Majestatem humili cultu prosequamur, hinc Divini Officii nomen derivatur (*a*).

(a) Card. Bona tr. de Divina Psalmodia c. 2. §. 1.

Si Rodulpho Tungrensi Fides habeatur (*b*) Breviarii nomen ad Patres Franciscanos referendum est, qui sacris expeditionibus implicati Divino Officio compendium statuerunt. Idem Rodulphus ejusmodi compendium in Ecclesia Lateranensi ab illis receptum testatur, qui Pontificum Familiæ cooptati plurimis negociis distinerentur; ac postremo a Nicolao III. jussum fuisse, ut omnes Urbis Ecclesiæ eodem compendio uterentur; *Unde hodie* (ait Rodulphus) *in Roma omnes libri sunt novi, & Franciscani.*

(b) De Canonica obser. c. 22.

Hanc sententiam tanquam veritati consentaneam Cardinalis Bona (*c*), ac Thomassinus (*d*) amplexi sunt. Contrarium tamen ex epistola Apologetica Petri Abaelardi contra S. Bernardum deprehenditur, quæ data fuit circa annum 1140., hoc est centesimo anno priusquam Franciscanus Ordo ab Honorio III. confirmaretur. In illa igitur epistola traditur Officii Divini compendium per omnes Romæ Ecclesias jam tunc inductum, probatumque fuisse, ex quo satis conjicitur Rodulphum a veritate longe aberrasse, ut recte Franciscus Pagius expendit (*e*).

(c) In cod. tract. (d) De benefic. part. 1. l. 2. c. 24. n. 12. & 13.

Sed cum Breviarium in Magno Cassinensi Monasterio servetur ab anno 1100., quod inscribitur: *Incipit Breviarium, sive Ordo Officiorum per totam anni decursionem*, in quo ritus totius Ecclesiastici Officii, & pro ipsius recitatione, sacroque faciendo ceremoniæ continentur, hinc a veritate non alienum videtur, quod Breviarii nomen ab hoc *ordine officiorum* dimanaverit. (*f*)

(e) De rebus gestis Rom. Pont. t. 3. p. 441.

Quod pertinet ad horas Canonicas, cum fideles universi, ac præsertim Clerici continuis ad Deum precibus occupari debeant, idque ob naturæ humanæ infirmitatem, hujusque vitæ negocia perfici nequeat, statis saltem horis laudes Deo canendæ præcipiuntur, ut hoc pacto per integrum diei cursum Deo preces offere, & nunquam omnino cessare videamur (*g*).

(f) Du Cange in suo Glossario verbo Breviarium.

Igitur statutis ab Ecclesia temporibus Horæ canonicæ persolvendæ sunt non solum a media nocte in alterius mediæ noctis spatium, sed eo peculiari tempore, quod singulis horis recitandis indicitur. Commemorari sane non potest sine animi terrore, quod a S. Petro Damiano, ac deinde a Cardinali Baronio ad annum 1062. proditur, S. Severinum Colonien-sem Episcopum Ecclesiæ suæ Clerico subito ante oculos adstitisse, cum flumen transiret, cui se purgatorio addictum, & vehementer cruciatum patefecit: *Quia* (inquit) *dum in Aula Regia constitutus Imperialibus me consiliis vehementer applicui, Canonicæ Synaxis Officia per distincta horarum spatia non persolvi. Mane quippe omnia coacervans simul, tota die negotiis ingruentibus secura libertate vacabam. Ob hanc itaque negligentiam horarum ardoris hujus fero supplicium.*

(g) Martenes tr. de ant. qua Eccl. fit disciplina in Divinis celebrandis Officiis t. 4. c. 1.

Id quidem ab aliquibus in dubium revocatur. Certissima tamen est, ac manifesta S. Petri Damiani sententia, qui debitis horis Divino Officio vacandum adfirmat, nec immunem culpa, qui præscripta temporis intervalla negligat, nec ullis negotiis satis excusari, ut Thomassinus existimat (*h*). Sed cum nimiam severitatem haud probemus, cum plurimorum etiam exempla suppetant, uti refert Thomassinus (*i*), qui legitimis causis impediti, non servato horarum intervallo, Divino Officio rite satisfecerunt, S. Thomæ sententiam libenter amplectimur (*k*): *Considerata* (inquit) *est intentio ejus, qui prævenit tempus in Matutinis dicendis, vel in quibuscumque Horis Canonicis. Si enim hoc facit propter lasciviam, ut scilicet quietius somnolentiæ, & voluptati vacet, non est absque peccato. Si vero hoc faciat propter necessitatem licitarum & honestarum occupationum, puta, si Clericus, aut Magister debet videre lectiones suas de nocte, vel propter aliquid hujusmodi, licite potest sero dicere Matutinum, & in aliis Horis Canonicis tempus prævenire, sicut etiam hoc in solemnibus Ecclesiis fit; quia melius est, Deo utrumque reddere, scilicet & debitas laudes, & alia honesta officia, quam quod per unum aliud impediatur.*

(h) De benefic. part. 1. l. 2. c. 24. n. 2. & 3. (i) Loco cit. n. 4. & seqq. (k) Quodlibet 5. q. 24. a. 1.

Nobis satis est tempus indicare, quo juxta Canonum sanctiones Matutinum una cum Laudibus persolvatur; quæ sane conjunguntur, cum Amalarius tradat (*l*), se a Magistris Romanis responsum habuisse, nullum inter Matutinum, ac Laudes tempus intercedere. Pro ipsorum recitatione ab initio Crepusculi Matutini ad Ortum Solis communi omnium suffragio tempus designatur. Nomen ipsum Ma-

(l) In suo Libro de Ordine Antiphonarii.

Matutini id clare oſtendit, & Auroræ mentio, quæ in laudibus incidit, rem magis comprobat. In pervigilio Natalis Domini Matutinum a laudibus ſejungitur, ante quas ſacrum peragitur. Cum enim circa mediam noctem res divina celebrari debeat, nimis abſone Laudes eo tempore canerentur. Triduo ante Paſchæ celebritatem Matutino Laudes adjiciuntur, quod ſimul cum die abſolvitur, ut Occaſus ſolis juſtitiæ, ac tenebræ Judaici Populi ſignificentur, qui Dominum non agnovit, eumque ſupplicio Crucis affecit. Inter antiquos, qui ita ſentiunt, Amalarius (*a*), ac Rupertus (*b*), inter recentiores Cardinalis Bellarminus adnumeratur (*c*).

(*a*) Lib. 4. de Offic. Eccl. c. 21. & 22.
(*b*) Lib. 4. de Offic. Divinis c. 24. & ſeqq.
(*c*) Tom. 4. contr. l. 1. c. 22. de bonis operibus in particulari.

Ab Auctoribus Theologiæ Moralis diſceptatur, utrum ſine legitima cauſa Matutinum, & Laudes extra præſcriptum tempus recitari valeant. Aliqui S. Thomæ auctoritate, quam ante protulimus, innixi ſine levi culpa id fieri non poſſe contendunt. Alii vero contrariam ſententiam tuentur, ſi id legitima conſuetudine jam firmetur. (*d*). Nos igitur univerſos, qui ad Divinum Officium obſtringuntur, plurimum hortamur, ut ſtatis horis illud perſolvant, neque Matutinum, ac Laudes debito tempore prætermittant. Ut vero ſinguli notum perſpectumque habeant Matutini tempus, quod privatim, ſi adſit legitima cauſa, recitari poteſt, hanc tabellam promulgamus, in qua id potiſſimum declaratur. Hæc enim advertimus in Romano Kalendario: *Matutinum diei proxime ſequentis ex Theologorum opinione omnium conſenſu probata, recitari privatim poteſt exacta jam tertia parte diei, vel (quod idem eſt) cum a meridie ad occaſum Solis dimidium temporis effluxerit; Nam veſperæ diei tunc in Eccleſiis jam perſolutæ exiſtimantur.*

(*d*) Diana in ſua editione coordinata t. 3. tract. 6. reſ. 84. & reſ. 91. & duabus ſeqq.

JA-

JANUARIUS.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
1	13	0	1	14	3	19	1	21	1	7	1
12	12	3	14	14	2	19	0			7	0
21	12	2	22	14	1						
28	12	1	28	14	0	18	3			6	3

FEBRUARIUS.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
3	12	0	3	13	3						
9	11	3	9	13	2	18	2	21	0	6	2
15	11	2	14	13	1						
20	11	1	19	13	0	18	1			6	1
25	11	0	24	12	3						

MARTIUS.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
2	10	3	1	12	2	18	0	20	3	6	0
7	10	2	6	12	1						
12	10	1	10	12	0	17	3			5	3
16	10	0	15	11	3						
21	9	3	20	11	2	17	2	20	2	5	2
25	9	2	25	11	1						
30	9	1	30	11	0	17	1			5	1

APRILIS.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
	9	0	4	10	3						
8	8	3	9	10	2	17	0	20	1	5	0
12	8	2	14	10	1						
17	8	1	19	10	0	16	3			4	3
21	8	0	24	9	3						
25	7	3	30	9	2	16	2	20	0	4	2
30	7	2									

MAJUS.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
	7	1	6	9	1						
4	7	0	12	9	0	16	1			4	1
9	6	3	18	8	3						
14	6	2	26	8	2	16	0	19	3	4	0
19	6	1									
24	6	0									
30											

JUNIUS.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
7	5	3	9	8	1						
22	5	2	12			15	3	19	3	3	3

IULIUS.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
1	5	2	1	8	1	15	3	19	3	3	3
6	5	3	17	8	2	16	0			4	0
14	6	0	25	8	3						
19	6	1									
25	6	2									
30	6	3									

AUGUSTUS.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
4	7	0	1	9	0	16	1			4	1
8	7	1	7	9	1						
13	7	2	13	9	2	16	2	20	0	4	2
17	7	3	18	9	3						
21	8	0	24	10	0	16	3			4	3
26	8	1	29	10	1						
30	8	2									

SEPTEMBER.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
4	8	3	3	10	2	17	0	20	1	5	0
8	9	0	8	10	3						
13	9	1	13	11	0	17	1			5	1
17	9	2	18	11	1						
22	9	3	23	11	2	17	2	20	2	5	2
27	10	0	27	11	3						

OCTOBER.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
1	10	1	2	12	0	17	3			5	3
6	10	2	7	12	1						
11	10	3	12	12	2	18	0	20	3	6	0
16	11	0	17	12	3						
21	11	1	22	13	0	18	1			6	1
27	11	2	27	13	1						

NOVEMBER.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
1	11	3	2	13	2	18	2	21	0	6	2
7	12	0	7	13	3						
14	12	1	13	14	0	18	3			6	3
21	12	2	20	14	1						
30	30	3	27	14	2	19	0	21	1	7	0

DECEMBER.

Dies mensis.	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Dies mensis.	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox Horæ.	Qu.
			8	14	3						
17	13	0	9			19	1	21	1	7	1

De

INSTITUTIO XXV.

De Missa Sancta, quæ ineunte quolibet mense in Metropolitana sub auroram celebratur. De Anni Jubilæi institutione. De Indulgentiis illis concessis, qui ad primam mensis ineuntis Missam in Metropolitana conveniunt.

INter cætera pietatis instituta, quæ commendantur in hac amantissima Patria, cujus administrationem nos, licet immerentes, Dei, & Apostolicæ Sedis beneficio suscepimus, illud *Missæ Sanctæ*, uti vocant, præstantius visum est, quæ singulis mensibus ineuntibus sub ortum solis magna hominum frequentia celebratur.

Hæc pia consuetudo in mentem adduxit illud, quod initio sæculi secundi contigisse proditum est, cum Plinius secundus peracto Consulatu ad regendam Bythiniam profectus, Trajano Imperatori vivendi rationem primorum Fidelium explicavit, qui in Bythinia, ac Ponto versabantur, & relicta veteri superstitione Christi doctrinam, ac fidem amplexi fuerant. Refert igitur (*a*), *quod erant soliti stato die ante lucem convenire, carmenque Christo, quasi Deo, dicere secum invicem.*

(*a*) In ep. 97. lib. 10.

Ut eadem consuetudo, populique frequentia non modo servaretur, sed magis in dies augesceret, statim ac in Sedem hanc pervenimus, in Metropolitana Ecclesia die primo Januarii rem divinam sub ortum solis solemni ritu peregimus; cœlestem opem, Hymnumque *Veni Creator Spiritus* præcinentes, imploravimus, populoque benedictionem divinæ Eucharistiæ Sacramento impertivimus. Idem proxima die Januarii, si Deus volet, perficiemus, quod etiam per aliam declarationem enunciavimus, ut universi conveniant, & plenariam Indulgentiam a Gregorio XV. traditam consequantur.

Tabularii nostri scripta monimenta evolventes diploma ejusdem Pontificis invenimus, qui Metropolitanam S. Petro nuncupatam alia plenaria Indulgentia cumulavit pro iis omnibus, qui die festo Sanctorum Petri & Pauli, vel primo die cujuslibet mentis Sacramento Pœnitentiæ prius expiati, & Sacra Synaxi refecti idem Templum visitarent; sed nihil compertum est de illa Indulgentia, pro iis nempe, qui post Pœnitentiæ Sacramentum, susceptamque Eucharistiam, Sanctæ Missæ, quam supra memoravimus, adessent, quæ Indulgentia in levamen Animarum purgantium converti posse dicitur. Permissionem solum deprehendimus voce ipsius Pontificis expressam, quæ dubitationem etiam præseferret, cum nullo legitimo documento niteretur; eoquod permissiones ejusmodi *vivæ voci oraculo* traditæ, Grægorii ejusdem, atque Urbani VIII. decreto penitus abrogatæ fuerunt. Accedit etiam sententia communi omnium Theologorum consensu firmata, nullam Indulgentiam Animabus in Purgatorio detentis prodesse, nisi Summus Pontifex in ejus promulgatione id aperte declaraverit. Sic tradit Passarinus (*b*), qui postquam ostendit Animas, quæ igne purgantur, per Indulgentias cruciatu levari posse, his tandem verbis utitur: *Ad hoc tamen necesse est, ut id exprimatur in concessione facta per Pontificem. Illis enim tantum Indulgentiæ prosunt, quibus prodesse vult summus Pontifex, nimirum pro quibus applicat de Thesauro Ecclesiæ satisfactionem Christi, & Sanctorum: id vero non censetur facere, nisi id exprimat; & id non exprimit ex eo, quod absolute Indulgentiam concedat fidelibus quibuscumque utriusque sexus, quia nomen fidelium absolute prolatum solos vivos comprehendit.*

(*b*) Instruct. de Indulg. q. 3. n. 894.

Ut omnis super hac re dubitatio ademeretur, Bonifacii VIII. exemplum anno 1300. propositum sequuti sumus, quod a Jacobo Gaetano Diacono Cardinali S. Georgii posteris commendatum fuit (*c*). Eo igitur anno incredibilis hominum multitudo ex universis terræ partibus Romam confluxit, pio quodam documento permota, post singulos centum annos plenariam Indulgentiam iis concedi, qui principes Urbis Ecclesias inviserent, id autem illo anno 1300. potissimum contingere. Prudentissimus Pontifex sedulam curam frustra impendit, ut certum aliquod ex Tabulariis Vaticani Palatii ejus rei testimonium reperiret. Quare Sanctam Indulgentiam sua auctoritate Bonifacius probavit, confirmavitque; atque hoc pacto Anni Sancti celebritatem induxit, quæ initio post centum annos agebatur; deinde a Clemente VII. ad quinquaginta, tandem a Sixto IV. ad 25. annos redacta fuit, ut ex eorum constitutionibus liquido comprobatur (*d*).

(*c*) Extrast. de Centesimo, seu Jubilæi anno.

(*d*) Tit. de Pœnitentiis, & remissionibus.

Hoc ducti exemplo, omnia, quæ superius a nobis relata sunt, Clementi XII. per supplicem libellum explicavimus, qui datis Literis Apostolicis die 18. hujus mensis Decembris anni 1733., ut votis nostris indulgeret, & Fidelium pietatem, ac religionem magis excitaret, Plenariam Indulgentiam, quæ animabus in Purgatorio detentis etiam prodesset, elargitus est universis, qui post Sacramentum Pœnitentiæ, susceptamque Eucharistiam, *Sanctæ Missæ* præsentes interfint, quæ de more sub ortum solis primo die cujuslibet mensis in hac Metropolitana celebrabitur: *Plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem, quam etiam animabus Christifidelium, quæ Deo in charitate conjunctæ ab hac luce migraverint, per modum suffragii applicari possint, misericorditer in Domino concedimus.*

Hunc pretiosum thesaurum singulis detegimus, qui in hac Civitate versantur, ut hac nostra declaratione admoniti non sibi tantum, sed animabus, quæ purganti flamma cruciantur, amplissimum beneficium comparent. Perpendant omnes hoc prætertim tempore divinam clementiam, & opem suppliciter implorandam, cum Deus criminibus hominum graviter lacessitus ultionem debitam cervicibus nostris intentare videtur.

Ut cognitum sit omnibus qua hora sanctum ejusmodi Missæ Sacrificium quolibet mense peragatur, opportunum duximus id innuere, priusquam sermoni finem imponamus.

Mense	Januario constituitur hora	14 med.
	Februario.	13 med.
	Martio.	12 med.
	Aprili.	11
	Majo.	9 med.
	Junio.	8 med.
	Julio.	8 med.
	Augusto.	9 med.
	Septembri.	10 med.
	Octobri.	12
	Novembri.	13 med.
	Decembri.	14 med.

INSTITUTIO XXVI.

De instituendorum pensione, seu Patrimonio. Pro ordinatione titulus ab Ecclesiastico Beneficio deducitur; titulus vero patrimonii in subsidium conceditur. Utrum inter Beneficii proventus Missa stipendium referri debeat. Patrimonium bonis stabilibus, & fructiferis constare debet. De illis Patrimoniis, quæ charitatis, & benevolentiæ causa constituuntur; ac de illis, quæ liberorum jure non salvo decernuntur, vel addita conditione, ut Patri alimenta præbeantur. De illis, qui sub falsi Beneficii nomine ad Sacros Ordines promoventur. De formulis, quæ in Patrimonii constitutione servantur. De illis, qui Ordinibus initiantur sub Beneficii titulo, interjecta promissione de fructibus minime percipiendis. De alienatione, & Patrimonii permutatione. De Cautionibus, & Sponsionibus, quæ pro Patrimoniis intercedunt. De Beneficiorum abdicatione, quorum titulo aliquis ad Sacros Ordines pervenire contendit.

INter cætera, quæ pro restauranda Ecclesiæ disciplina in Tridentina Synodo in examen revocata fuerunt, Sacræ Ordinationis titulus locum obtinuit. Nonnulli ex iis Patribus ad Sacerdotium eos tantum recipiendos censuerunt, qui ratione Beneficii alicui Ecclesiæ addicerentur: alii vero, cum tenuissimos in pluribus locis Ecclesiasticos proventus adverterent, in eam opinionem adducti sunt, ut Sacerdotium omnibus indistincte titulo patrimonii conferretur. Hanc controversiam Cardinalis Palcottus in actis Concilii, & præclarissimus Cardinalis Pallavicinus in historia ejusdem Synodi (*a*) fuse commemorant. Tandem, uti satis omnibus cognitum est, decretum fuit, ut Beneficium potissima Ordinationis causa duceretur, & nullus ad Sacros Ordines admitti posset, *Nisi prius legitime constet, eum Beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honeste sufficiat, pacifice possidere.* Sancitum quoque est, ut pensiones, ac patrimonia ad ordines obtinendos viam faciliorem solum sternerent, si nempe Ecclesiæ necessitas, & commodum id requirerent, ut habetur sess. 21. cap. 2. de Reformatione his verbis: *Patrimonium autem, vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum.* Aliter sane constitui non poterat, si exiguus Beneficiorum numerus, & plurium Ministrorum necessitas expendantur; cum etiam Sacræ Ordinationes titulo patrimonii circa finem sæculi XII. jam fuerint institutæ, quæ decreto Alexandri III. innitebantur (*b*), ut Thomassinus aperte demonstrat (*c*).

Temporis tamen cursu (inquit Thomassinus) *animadversum est nonnullos Episcopos ab hac ordinandi norma absque ullo discrimine deflexisse, passim quoscumque ad patrimonii titulum ad Sacrum Ministerium admittendo.* Cum id Innocentio XI. delatum fuisset, ad singulos Episcopos litteras encyclicas per Sac. Concilii Congregationem mitti jussit die 13. Maji anno 1679., ut decretum Synodi Tridentinæ penitus observaretur: *Deindeque per hasce circulares literas Episcopis omnibus Sanctissimum Tridentini decretum in memoriam reduci mandavit, quatenus omnes illud sancte custodiant, sciantque, non aliter ordinandum ad titulum Patrimonii, vel pensionis, nisi cum Ecclesiæ necessitas, vel commoditas ita exigat, qua in re prudens Episcopi, timoratumque judicium versari debebit.*

Cum vero ad obtinendum Ordinationis privilegium *extra tempora* ea verba in diplomate Pontificio inferantur: *Ut parentibus tuis solatio esse possis, & fervore devotionis accensus ad Sacros extra tempora, ac, interstitiis non servatis, ad titulum patrimonii tui, seu perpetui Beneficii Ecclesiastici, dummodo illud pacifice possideas, promoveri possis, concedimus;* & cum in Sac. Congregatione Concilii ea dubitatio proposita fuerit, *Dubitat Archiepiscopus Urbinas, an vigore Brevium hujusmodi quis promoveri possit ad titulum patrimonii, non obstante, quod non concurrat Ecclesiæ necessitas, vel commoditas, dum causa motiva concessionis videtur solatium parentum;* Sacra Concilii Congregatio die 9. Septembris anno 1679. respondit *negative* (*d*).

Nobis sane ab iis Canonicis sanctionibus recedendum non est, neque immutandam volumus summam quadraginta scutorum Romanorum, quam singuli ordinandi ex Beneficio, seu ex patrimonio percipere debent. Utrum vero imminui, vel augeri fas sit, & discrimen etiam ratione patrimonii habendum videatur inter Cives, qui ad Ordines assumuntur, eosque qui in agri planitie, vel etiam in montibus degunt, ad Synodum rejicimus, quam, peracta Sac. Visitatione, si Deus propitius erit, pro instituenda nostra diœcesi indicemus. Interim diœcesis inopia permoti, plura numerabimus, quæ libenter a nobis permittentur, ut deinde ad pravas consuetudines deveniamus, quæ omnino, ac severe interdicentur.

Ac primum de Beneficiis sermo sit, quibus fere omnibus celebrationes aliquæ Missarum proculdubio adjunguntur. Igitur, qui Curias Ecclesiasticas probe norunt, inter se disputant, an missæ ratione Beneficii celebrandæ subduci prius debeant, & reliquos deinde ipsius Beneficii proventus expendere, ob quod Ordines conferuntur. Id sane plurimi adfirmant; tamen alii plures contrariam sententiam tuentur, licet, qui Beneficium assequutus est, injunctum Missarum onus per se, vel per alios Sacerdotes persolvere possit; in quo tamen aliqui novum discrimen observandum putant; nempe, si alterius Sacerdotis opera utatur, tunc pretium ex Beneficii proventibus non esse desumendum; contra vero, si ipse per se Missarum oneri satisfaciat. Hic enim legitima causa, ac morbo præsertim impeditus, potest aliquando a Sacrificio Missæ abstinere (*e*); quod probari nequit, si quis suo loco alium Sacerdotem ad Missas celebrandas adhibeat; tunc enim, licet morbo detentus, ab onere Missarum non liberatur. Contingere autem potest, ut Ordinatus ad extremam inopiam diuturno morbo redigatur, quod periculum pro dignitatis ratione longe depellendum est.

Equidem, cum in Sac. Congregatione Concilii Secretarium ageremus, sententiam nostram jussu ipsius Congregationis, scripto in lucem edito, declaravimus, in quo primum expendimus Missarum oneri proculdubio satisfaciendum juxta Sac. Congregationis opinionem, si impedimentum diutius protrahatur, licet, qui Beneficium obtinet, per se, vel per alium possit injunctum Missarum onus adimplere; ideoque nullum discrimen inter eos admitti, qui onus ejusmodi per se debeant exsolvere, & qui alium quempiam Sacerdotem in suum locum subrogandi habeant facultatem. Post hæc cum omni observantia proposuimus, prudentia, abitrioque Ordinarii ea dijudicanda esse, quæ peculiariter hac in re contingunt. Præclari juris periti in hanc sen-

(*a*) Lib. 17. c. 3.

(*b*) C. Ep. de Præbendis.

(*c*) De veter. & nova Eccl. disc. p. part. 2. l. 1. c. 9. n. 2.

(*d*) Lib. 30. dec. p. 900. & seq.

(*e*) C. significatum de detrahendis.

ten-

UAB
Biblioteca de Ciències Socials

tentiam plura ſcripſerunt ; & cum in Sac. Congregatione petitum fuiſſet : *An a Beneficio, ſeu Capellania, ad cujus titulum quis intendit ad Sacros Ordines promoveri, detrahenda ſint onera Miſſarum eidem adjecta ; quando Beneficiatus non tenetur eas per ſe ipſum celebrare, vel potius, oneribus Miſſarum non detractis, ſive illæ celebrandæ ſint per ſe ipſum, ſive poſſint celebrari per alium, faciendus ſit calculus omnium fructuum pro conſtituenda ſumma a Synodali conſtitutione, vel regionis more requiſita pro Sacris Ordinibus ſuſcipiendis* ; die 17. Julii anno 1723. ita reſponſum fuit *eſſe relinquendum arbitrio, & conſcientiæ Ordinariorum*. Quæ cum ita ſe habeant, ſi cætera omnia, quæ ad Ordines ſuſcipiendos neceſſario requiruntur, minime deſint, Miſſarum ſtipendia inter Beneficii proventus facile numerabimus, ſive *per ſe ipſum* Beneficio præditus, ſive *per alium* eaſdem Miſſas celebrare teneatur : indolem præſertim ordinandi ſerio perpendemus. Si quis enim nobis ſuſpicionem injiciat, ordinandum ſine debito cultu, ac religione ad rem divinam faciendam accedere poſſe ob eam cauſam, ut ſimul oneribus Beneficii ſatisfaciat, nulliſque emolumentis deſtituatur, tunc ſane eorum opinionem amplectemur, qui ſubductis antea Miſſarum oneribus Beneficii proventus conſtituunt : *De celebratione Miſſæ* (inquit Cardinalis Bellarminus, cum ad Epiſcopum Theani Nepotem ſuum ſcriberet) *faciunt artem de pane lucrando, unde Sacerdotium contemptibile redditur, & Eccleſia ſcandalis patet*.

Sed jam de titulo patrimonii ſermonem inſtituamus ; cum bona ad patrimonium conficiendum certa, ſtabilia, & fructuoſa eſſe debeant, eum proventum nunquam probabimus, qui ingenio, ac virtute ordinandi facile comparari poſſe videatur. Nam Sacræ Congregationis Concilii decreta ſatis aperte rem declarant. Anno 1589., menſe autem Octobri plura propoſita, ac diſputata fuerunt (*a*), ac præcipue quarto loco petitum fuit : *Si quis tantum habeat, quod ex induſtria, vel honeſto labore lucratur ; puta, quod ſit Muſicus, Magiſter grammaticæ, Pictor, Scriptor, aut alterius licitæ profeſſionis, idque ſit ſufficiens ad ſuſtentationem vitæ, poteritne promoveri ?* Decretumque fuit *non poſſe* (*b*). Præ cæteris, quæ afferri poſſent, aliam ſanctionem hic ſubjiciemus, quæ die 23. Maji anno 1609. (*c*) his verbis promulgata fuit : *Sacra &c. reſpondit gradum Doctoratus tam in Theologia, quam in jure Canonico non eſſe titulum, ad quem aliquis ad Sacros Ordines promoveri queat, ſed requiri omnino, vel Beneficium, vel patrimonium ad vitam promovendi honeſte ſuſtentandam ſufficiens*.

Ob eandem cauſam ad Ordines nunquam recipiemus, qui patrimonium ex bonis mobilibus, ac ſe moventibus confectum nobis exhibeant : *Communitas Sancti Angeli* (ita Sacra *Congregatio die 29. Novembris anno 1670.* decrevit (*d*)) *Sypontinæ diœceſis exponit, per Ordinarium admitti ad Sacros Ordines Clericos, aſſignato patrimonio in bonis mobilibus, & ſe moventibus ; &, cum hoc tendat in grave damnum ejuſdem Communitatis, dum fraudantur impoſitiones, & alia onera Communitatis, quibus animalia ſunt obnoxia, & credat eſſe contra Canonicas diſpoſitiones, ad tollendas controverſias ſupplex inſtat, declarari, an poſſit patrimonium aſſignari ſuper mobilibus, & dictis animalibus*. (Sacra &c. *rebus, & dictis animalibus*.) Sacra &c. *reſpondit negative*.

Itaque rejectis hujuſmodi patrimoniis, ſi de proventuum ſumma, ac de ſtabili, certoque fundo teſtimonia nobis afferantur, & ſi præ cæteris Eccleſiæ neceſſitas, & commodum accedat, non modo nomine patrimonii Ordines conferemus, ſed omnem facilitatem, atque indulgentiam in hac re oſtendemus ; cum hæc diœceſis minime Beneficiis affluat, quæ etiam magna ex parte ad Sedem Apoſtolicam jure ſuo referuntur. Plurimum vero pro diœceſis felicitate confert, ſi Eccleſiaſticis miniſtris abundet uti Cardinalis Pallavicinus his verbis latine redditis teſtatur (*e*) : *Quis inficiari poteſt maximam in Rempublicam utilitatem ex eo dimanare ; quod in ea plures verſentur, qui ſibi eam conditionem ſtatuerint, ut, pluſquam cæteri, vitam honeſtati, quieti, ſtudiiſque devoveant : Ipſi enim dignitatis, doctrinæque præſtantia diſſidia componere, & a maleficiis alios ſuæ auctoritate removere poſſunt. Opponent fortaſſe, quod negari nequit, aliquos Sacerdotes Laicis ipſis deteriores haberi : plures etiam Medici ob inſeitiam ægrotis mortem afferunt, plures quoque milites proditores ſunt, plurimique cibi veneno inficiuntur, tamen ægrotis medentium opem, oppidis cuſtodiam militum, eſurientibus dapes ad levamen recuſare nullo modo debemus. Vehementer errat, qui de utilitate Legum, vel alicujus Inſtituti dijudicans, certum quidpiam, & perpetuum expetit, cum id in actionibus hominum ob ipſorum liberam voluntatem minime reperiatur. Illud unice inquirendum eſt, utrum aliquid frequentius, & uſitatius contingat*. Itaque, ſi Eccleſiæ neceſſitas, & commoditas id poſtulent, & meritis ad Ordines ſumendos neceſſariis aliquis præditus ſit, licet Beneficium obtineat adeo tenue, ut pro Ordinatione minime ſufficiat, adjungi illos quoque proventus facile patiemur, quos ex patrimonio comparare poterit ; cum id præſertim minime legibus adverſetur. Nam in cauſa Seguntina, quam ſupra memoravimus, cujus ſententia lata fuit a Sac. Congregatione menſe Octobri anno 1589., cum primo loco hoc petitum fuiſſet : *Primo, an Clericus alioqui idoneus habens Beneficium inſufficiens de per ſe, ſed qui, junctо patrimonio, habeat, quod ſufficiat ad honeſtam vitæ ſuſtentationem, poſſit promoveri*. Ita fuit ſancitum. Sacra &c. reſpondit ad primum, *poſſe juxta formam Concilii Tridentini* (*f*).

Eadem ratione pro conferendis Ordinibus demandatum Capellani munus, licet inter bona mobilia referatur, probabimus, ſi tamen ſummam a Synodo propoſitam exæquet, & qui nominandi jure potiuntur, fidem ſuam, noſtra interpoſita auctoritate, præſtiterint, eum, qui nominatus antea fuerit, in eo munere futurum, donec vita fungatur ; ſive alio pacto (per aliquod nempe Beneficium, ſeu patrimonium) honeſtam vitæ ſuſtentationem ſibi comparaverit ; ac poſtremo ſi non deſit aliquis fortaſſe, qui ſe alimenta præbiturum, data ſponſione, polliceatur, ſi forte Ordinatus legitima cauſa impeditus rem divinam facere non poſſit.

Si fundus deſit, in aliquo cenſu, vel perpetuis cenſibus patrimonium conſtitui facile indulgebimus, modo fiant intra limites, qui a S. Pio V. in ſuo decreto perſcribuntur ; tunc enim cenſus inter bona ſtabilia numerantur. Cavendum tamen eſt, ſi debitores iis cenſibus diſſolvi cupiant, apud probum aliquem, & locupletem virum integram pecuniam eſſe deponendam, ut in alios cenſus convertatur, vel fructiferis, certiſque fundis collocetur, qui ejuſdem rationis, ac primus cenſus, habebuntur. Curet autem Ordinatus ſub pœna ſuſpenſionis, ut ejuſmodi pecuniæ collocatio minime negligatur ; cum hæc omnia decretis Sacrarum Congregationum omnino con-

(*a*) In Cauſa Seguntina Collationum Ordinum.

(*b*) Lib. 6. Dec. p. 58.

(*c*) Lib. 11. Decret. p. 53.

(*d*) Lib. 26. Decr. p. 461. & ſeq.

(*e*) Loco ſuprac.

(*f*) Seſſ. 21. c. 2. de ref.

gruant, uti Monacellus apertissime declarat. (a).

(a) T. 2. tit. 13. p. 72. n. 17. & n. 21. edit. Rom. anno 1706

Si quis etiam charitate ductus patrimonium tribuere velit, ut aliquis ad Ordines recipiatur, ejus virtutem plurimum commendabimus, &, si nihil omnino necessarium desit, Ordinationem instituemus. Eas tamen conditiones requirimus, quæ a Sac. Congregatione anno 1573. sancitæ fuerunt (b): *Sacra &c. censuit, posse aliquem ad Sacros Ordines promoveri ad titulum bonorum, quæ ei donentur, si tamen Episcopus judicaverit, eum assumendum pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum, donationesque hujusmodi vere, & absque ulla fraude, & in forma valida fiant de tot bonis, quæ promovendo sufficiant ad vitam honeste sustentandam, quæque deinceps alienari nullo modo possint sine licentia Episcopi, donec ille Beneficium Ecclesiasticum sufficiens adipiscatur, vel aliunde habeat, unde vivere possit.* Huic sententiæ alia quoque adjungitur, quæ a Sacra Congregatione die 15. Aprilis anno 1598. promulgata fuit, & lib. 9. Decretorum pag. 50. continetur. Censum quoque, si juxta decretum S. Pii V. fuerit institutus, ad patrimonium conficiendum admittemus, ea semper adhibita conditione, ut qui censum attribuit, si forte a debitore pecunia restituatur, pro vitæ sustentatione consulat Ordinato, donec eadem pecunia eo modo collocetur, quem supra memoravimus, uti prudenter idem Monacellus indicavit (c).

(b) Lib. 1. Dec. pag. 25

(c) Loco superius allato.

Verba Sac. Congregationis, quæ paulo ante retulimus, *vere, & absque ulla fraude, & in forma juris valida* Tridentinæ Synodi sententiam tantum explicant (d), in qua sic traditur: *eo quoque prius perspecto, patrimonium illud, vel pensionem vere ab eis obtineri.* Hinc necessario sequitur nec legitima, nec juri Canonico congruentia ea patrimonia judicari, quæ ex bonis ad alium vel integre, vel magna ex parte spectantibus conficiuntur, ita ut Ordinatus eos fructus annuos percipere nequeat, qui a Synodo statuti fuerunt; quod pariter de illis bonis statuendum est, quæ adjecto redimendi pacto prius divendita fuerant, celatis, aut conventionibus, aut contractu. Postremo a sacris sanctionibus aliena sunt ea patrimonia, in quibus expressa, vel tacita conventio intercedit, ut fundi possessio semper ad eum pertineat, qui ratione solum patrimonii eundem fundum contulit, sive ut Ordinatus nullos fructus, vel illorum tantum partem ex eo fundo desumat, licet publicæ tabulæ obsignatæ contrarium declarant. Nemo quippe non videt fraudem, quæ objicitur, cum de re gravissima negotium habeatur. Disceptatur etiam, utrum Parens omnia sua bona filio pro suscipiendis Ordinibus legitime assignare possit, licet partes hæreditatis, quæ cæteris liberis jure naturæ debentur, hoc pacto ipsis auferantur; deinde, utrum id Parens exequi possit, si unicum habeat filium, eamque conditionem interponat, ut sibi ad vitam necessaria suppeditentur. Primum quidem, cum detrimentum reliquis filiis inferatur, nulla ratione permittitur; Secundum vero legitimum haberi nequit, nisi in bonorum resignatione omnia sigillatim explicentur, ut illorum summa, fructusque annui deprehendantur, atque inde, quid Ordinato ad vitam sustentandam libere superst, certo probetur (e).

(d) C. 2. sess. 21. de ref.

(e) Monacell. t. 1. p. 67. n. 3. & t. 3. p. 1 n. 4. & 5.

Ut hæc, & alia hujus generis maleficia impedirentur, inter cæteros casus hunc quoque reservatum Decessor noster Cardinalis Jacobus Boncompagnus edixit: *Constitutio fictitii patrimonii Sacris Ordinibus initiando, vel cum pacto illud nunquam petendi, vel retrocedendi, antequam eidem Ordinato suppetat, unde aliunde victus honestus subministretur.* Cum nihil circa ejusmodi casus a nobis immutatum sit, in dubium revocari nequit, quin integre vim suam ipse retineat. Sed quoniam experientia compertum est hanc morbi luem superius allato remedio minime extingui, nos aliquas causas afferemus, ut in gravissima re fraudes hujusmodi prohibeantur.

Ac primum, qui ad Ordines assumitur, eam voluntatem præsefert, non modo, ut illos exerceat, sed etiam ad Presbyteratum, & rem divinam faciendam perveniat, quod tamen assequi nunquam poterit, si alicujus fraudis, vel pactionis, ut paulo ante diximus, particeps ad Sacram Ordinationem accedat. In Canone *neminem*, suspensionis pœna statuitur (f), si quis Ordines sine patrimonio sufficienti accipiat: *Decrevit Sancta Synodus, vacuam habere manus impositionem.* In alio Canone *Sanctorum*, idem sancitur his verbis: *Decernimus, ut sine titulo facta Ordinatio irrita habeatur.* Innocentius III. (g) hanc veterum Canonum severitatem mitigavit; & eum, qui Ordines contulerit haud ignarus fraudis, atque imparis patrimonii obstringit, ut Ordinato necessaria ad vitam agendam subministret: *Licet autem Prædecessores nostri Ordinationes eorum, qui sine certo titulo promoventur, in injuriam Ordinantium irritas esse voluerint, & inanes, nos tamen benignius agere cupientes, tamdiu per Ordinatores, vel Successores eorum provideri volumus Ordinatis, donec per eos Ecclesiastica Beneficia consequantur.* Tridentinum Concilium (h) pœnas veterum Canonum iterum præscribit illis, qui titulo imparis Beneficii, sive ad alium quempiam pertinentis, aut fictitii patrimonii ordinantur: *Antiquorum Canonum pœnas super his innovando:* (i) Sixtus V. pœnam suspensionis a priscis sanctionibus inflictam iterum confirmat; & Clemens VIII. (k) Sixtinam constitutionem iis terminis concludit, qui a Tridentina Synodo decernuntur. Itaque, ut recte judicetur, utrum eo modo Ordinatus, quem nuper exposuimus, suspensionem incurrat, & etiam *irregularitatem*, si Ordines exerceat, & sacrum peragat, investigari debet, an Concilium Tridentinum, cum veterum Canonum decreta renovaret, pœnam suspensionis promulgaverit, vel solum edixerit, ut qui fraudis conscius Ordines administraverit, alimenta præstare debeat Ordinato, donec honestam vitæ sustentationem alio pacto consequatur. Id potissimum a Sac. Congregatione dignoscendum est, quæ, ut sæpius innuimus, Tridentinæ Synodi sententias interpretari sola potest, quemadmodum Summi Pontifices sanxerunt. Illa vero, postquam rem diligenter expendit, pœnam superius expositam solummodo in eum, qui Ordines contulerit, renovatam asseruit, non autem suspensionem, nisi forte Ordinatus doli conscius ante fuerit, & Ordinatorem ipsum in fraudem adduxerit. Tunc enim eadem suspensionis pœna liberari nequit, uti die 27. Novembris anno 1610. constitutum fuit: *Sacra Congregatio Concilii, proposito suprascripto dubio, omnium sententiis censuit, hoc casu pœnam suspensionis ante Concilium non esse correctam, & hodie a Tridentino Concilio esse innovatam, & propterea, hujusmodi Clericum, qui, adhibito dolo, confictoque titulo, Ordinatorem decepit, esse ipso jure suspensum, carereque ordinum executione.* Fagnanus super hac re consulatur (l). Frustra ad Sedem Apostolicam confugit, qui per ejusmodi fraudem Ordines assequutus est, ut remedium

(f) Dist. 79.

(g) C. cum secundum de præb. & dignit.

(h) Cap. 2. pluries cit. sess. 21. de ref.

(i) In sua Const. 91. Bull. t. 2.

(k) Const. 40 Bullar. t. 3.

(l) C. cum secundum n. 5 usque ad finem, de præbendis.

dium malo opportunum sibi conciliet. Nos enim, qui in Sac. Congregationibus magnam vitæ partem exegimus, adfirmare possumus, quod, si palam, vel etiam occulte id evenerit, licet nos ipsi per literas propitii simus, nihil aliud obtenturus sit, nisi, ut per aliquod tempus sacrum faciat, donec honestam vitæ sustentationem sibi aliqua ratione paraverit.

Cum publicas Ordinationes indicimus, normam in Pontificali Romano descriptam sequimur, & Archidiacono sub pœna excommunicationis præcipimus, ut inter cæteros, etiam qui suspensi sint, ad Ordines accipiendos accedere non patiatur. Si tamen, ut in aliis diœcesibus in more positum est, quemadmodum Cardinalis de Lugo testatur (*a*), etiam denuntiare palam velimus, nos eam mentem non habere, ut suspensos ordinemus, quis hanc rem nobis impediat? Tunc autem, si qui suspensione devincti (in quam pro fraude ad statuendum patrimonium adhibita *ipso facto* incidunt) Ordines tamen a nobis, qui dolum ignoramus, acciperent, in quo misero statu, & conditione versarentur? Docent quidem nonnulli Theologiæ Moralis Magistri eam Episcopi declarationem *ad terrorem* promulgari, a qua tamen recedit, cum deinde Ordines ab ipso conferuntur. Hæc tamen, quæ libere a Magistris evulgantur, cum ad Judices deferuntur, qui tutiorem viam insistunt, & rerum causas sedulo, gravique examine dijudicant, non eadem facilitate probantur. Pœnitentiariæ consuetudo ea est, ut qui per fraudem hoc modo ordinatus fuerit, postquam debitam facultatem acceperit, iterum *sub conditione* ordinetur, uti refert P. Thesaurus, qui in Basilica S. Petri per plures annos Pœnitentiarii munus exercuit (*b*). Sacra autem Congregatio probante Summo Pontifice hanc controversiam juxta Episcopi mentem dirimendam censuit; ita ut, si ipsius declaratio contra suspensos ad *terrorem* edita fuerit, rite collatos Ordines existimet; sin autem Episcopus revera suspensos, & jure impeditos ab Ordinibus arcere secum deliberaverit, tunc Ordines haud rite collatos dubitet, uti plurimis ejusdem Sac. *Congregationis* sententiis comprobatur (*c*).

Errant etiam magnopere, qui fictitium Patrimonium attribuunt, vel eam ex mutuo consensu prævium conventionem adhibent, ut nullos fructus, vel illorum partem Ordinatus solum assequatur, idque se facere testantur, ut egenum ad Ordines suscipiendos adjuvent, quod sane ab imperitis hominibus commendatur, a sapientibus autem, sacrisque constitutionibus vehementer improbatur. Hoc modo nullum rei familiari detrimentum afferri posse sperant; sed errare maxime putantur. Quippe, ut omittamus eam disputationem, utrum *in foro interno* ejusmodi pactiones vim habeant, quod plurimis negantibus aliqui adfirmant, eamque facultatem Episcopo unanimes tribuunt, ut ipsas inanes, atque irritas declarare possit (*d*), ut hoc, inquam, omittamus, certum quidem est, si apud Judicem Ordinatus egerit, ut fructus ex patrimonio sibi tradito percipiat, id statim obtenturum, licet contrariæ pactiones, & etiam jusjurandum intercesserit. Aperte Sac. Concilii Congregatio die 11. Maji anno 1599. rem confirmavit (*e*): *Sacra &c. re diligenter perpensa declaravit, donationem ejus Patrimonii, ad cujus titulum quis fuerit ordinatus, utpote prohibitam decreto Concilii cap. 2. sess. 21. juramento donantis nequaquam confirmari.* Insuper in hanc sententiam die 14. Maji anno 1671. hæc etiam proposita, ac sancita fuerunt (*f*): *Casum, & dubia sequentis tenoris proponit R. P. D. Taja instans, ea per Sacram Congregationem declarari. Clerico N. habenti annua decem, N. Laicus supplendo usque ad viginti quinque promisit annua quindecim, ut ad Sacros Ordines promoveri posset, eique super ejus proprio fundo donavit sub infrascriptis conditionibus, & declarationibus, quod prædicta annua quindecim essent in supplementum Patrimonii Ecclesiastici, quod solverentur de sex mensibus in sex menses a die Subdiaconatus, & quod statim ac ipse Clericus donatarius Beneficium Ecclesiasticum consequeretur, vel aliter haberet, unde viveret, donatio hujusmodi intelligeretur cessasse. Dictus Clericus per multos annos vixit sine præfatis annuis quindecim, eaque per dictum tempus nunquam petit, & hodie etiam scholasticam habet industriam, cum qua vivere posset, si vellet. Quæritur primo, an talis Laicus teneatur pro dictis annuis quindecim præteritis: secundo, an excusari possit in futurum a dicta scholastica industria. Sacra &c. ad primum respondit affirmative; ad secundum negative.* Idem in Sac. Congregatione super Episcoporum, & Regularium causis constitutum fuit, ne unquam probentur, qui tradito falso alicui patrimonio, illud ad se revocare contendant; sed ad Ordinatum libere illud pertineat, licet adversa conventio prius interposita fuerit, quemadmodum Monacellus ostendit (*g*).

Rationes, quæ hucusque productæ sunt, tantam vim habent, atque ita perspicuæ sunt, ut ad fraudes ejusmodi eliminandas nihil amplius addendum videatur. Sed quoniam superiori tempore neglectæ fuerunt, idemque in posterum futurum timemus, licet in lucem prolatæ, & satis explicatæ sint, hæc alia subjicienda ducimus.

Ac primum, qui ex suis bonis patrimonium conficit, ut ad ordines recipiatur, eadem bona nuncupare debet, eorum conditionem, numerum, & fructus annuos exponere. Idem Parentibus, sive extraneis indicitur, cum ex ipsorum bonis patrimonium Ordinando constituitur. Totum autem negotium in publicis tabulis describi, ac manu Ecclesiastici scribæ etiam obsignari necesse est; Pactiones quoque, & alias quaslibet conditiones referri, quibus bona titulo patrimonii conceduntur.

His peractis eædem tabulæ Parocho tradendæ sunt, cui subjicitur Ordinandus. Ipse vero per diem festum in magna populi frequentia, *inter Missarum solemnia*, omnia, quæ in ipsis tabulis continentur, mox memorata enunciabit, singulosque admonebit, ut sibi etiam secreto patefaciant, si forte compertum habeant non ea natura prædita esse bona, nec eum fructum afferre, qui in tabulis indicatur; item si norint eisdem bonis inesse onera, quæ minime declarata sint, vel aliquas pactiones, mutuumque consensum intercessisse, ut nempe bona in ejus potestatem redeant, qui prius assignaverat, sive ut Ordinatus nullos fructus, vel solum illorum partem excipiat: populum graviter moneat eum legibus obstringi, ut hæc in lucem proferat, & simul de fide super hac re sua certum efficiat. Quod, si in duabus diversis Parochiis bona patrimonii, & Ordinandus constituta sint, promulgationes eo modo, quo diximus, in utrisque Parochiis perficiantur; quibus exactis eas tabulas ad nostram Curiam mitti Parochi curabunt, & ratum simul, firmumque testimonium, easdem fuisse promulgatas: si vero aliquid contra deprehenderint, illud nobis, seu Vicario nostro generali obsignatis literis explicabunt, in quibus non solum descri-

(*a*) De Sac. disput. 8. sect. 7. n. 119.

(*b*) De pœnis Eccl. part. 2. c. 8. in verbo Ordines n. 2.

(*c*) In causa Portol. Ord. 5. Ap. 1704. In Aprut. tina Ordinum 5. Januar. 1710 Fagnanus c. per tuas, n. 15. de Clerico per saltum promoto.

(*d*) P. Thesaurus de pœnis Eccl. par. 2. c. 11 sub n. 6.

(*e*) Lib. 3. Decret.

(*f*) Lib. 27. Decr. p. 43.

(*g*) Tom. 1. p. 67. n. 4.

bent, quæ perceperint, sed etiam eorum causas, quas a testibus elicere debent, suumque judicium adnectant, utrum, quæ delata fuerunt, veritati consentanea arbitrentur. Quamvis autem nihil novi ad ipsos deferatur, tamen præcipimus Ecclesiarum Rectoribus, ut cum tabulis, & testimonio, quod modo diximus, literas etiam suas adjungant, vel etiam seorsum quid de ipsa re sentiant, nobis ingenue significent. Persuasum enim habemus malum ab ipsis plerumque derivari, quibus cognitæ sunt ejusmodi fraudes, quas tamen vanis rationibus ducti palam facere prætermittuntur. Quod, si in posterum negligant, severis pœnis a nobis afficientur. Id autem facile assequemur; nam & diligentiam in perquirendo, & secretos etiam exploratores adhibebimus.

Post hæc, cum patrimonia ex bonis in censu descriptis statuuntur, sive illa ad Ordinandum, sive ad alium quempiam spectent, sive summam a Synodo præscriptam adæquent, sive in supplementum Beneficii, aut Capellaniæ tribuantur, testimonium census obsignatum ab iis, ad quos pertinet, deferendum est, ut cum bonis ad patrimonium jam destinatis quoad summam, fructusque annuos habita æquitatis ratione conferatur.

Deinde Cancellariæ nostræ Tribunal Ordinandus adibit, ubi de perjurii gravitate ante admonitus, de casu reservato, ac de pœna suspensionis in eos constituta, qui mendacium, aut fraudem admisceant, si patrimonium ex propriis Ordinandi bonis constet, testabitur juxta formulam jurisjurandi, quod a nobis proponetur, ac in actis Cancellariæ servabitur, testabitur, inquam, in sua potestate esse illa bona, ad neminem alium spectare, nullis oneribus obnoxia præter ea, quæ in assignatione exposita sunt. Si vero a Parentibus, vel ab extraneis patrimonium tradatur, ipsi in Cancellariam venient, sive alium loco suo legitime subrogabunt, cui jurandi facultatem illorum nomine conferent, quæ in literis pro mandato obeundo traditis exprimi debet. Jurabunt igitur bona ad patrimonium designata, sua esse, sine ullo dissidio eadem possidere, nullis vinculis obligata, sive iis tantum, quæ in assignatione afferuntur; insuper nullam conventionem, aut consensum admixtum fuisse, ut nempe iisdem bonis potiantur, donec superstites erunt, fructusque integros, vel ipsorum partem percipiant, vel tandem, ut ipsa bona tunc recuperent, cum Ordinatus sibi alio modo pro honesta vitæ ratione consuluerit; nisi forte aliqua ex his conditionibus in bonis attribuendis intervenerit. Admonendi pariter sunt, ut gravissimam perjurii labem, casumque reservatum meminerint. Quemadmodum vero extranei patrimonium constituentes, ita etiam Ordinandus jurabit compertum habere bona pro patrimonio collata ad eam summam, eosque fructus pertingere; qui in assignatione numerantur; reliqua etiam, quæ modo dicta sunt de mutuis pactionibus per ipsum jurari debebunt: si quoque sponsio intercedat de alendo Ordinato, cum legitime impeditus Capellani muneri sacrisque celebrandis satisfacere nequeat, tunc sponsor jurabit nullam antea pactionem cum Ordinato admissam fuisse, ne scilicet assignatam pecuniam persolvat, cum impedimentum aliquod Missas peragendas retardaverit. Idem jusjurandum Ordinatus præstabit, se nulla facta conventione ab exigenda a sponsore pecunia prohiberi, si forte a Missæ Sacrificio necessario debeat abstinere.

Iis omnibus Sacramenti religione confirmatis, ut superius innuimus, & in acta relatis ad examen testium deveniendum erit, qui minus quam duo, & probitatis fama satis cogniti, esse nequaquam debent: Seorsum interrogentur, & de excommunicatione *ipso facto* subeunda moneantur, quam Synodus Cardinalis Boncompagni constituit. Nobis etiam suis bonis pœnas dabunt, Ordinatumque suis expensis alere cogentur, si aliquando ipsos mendaces in hac re deprehendemus. De summa, & conditione bonorum, de fructibus annuis, & qua ratione id noverint, ab illis inquiratur; ac demum, an inter Ordinandum, eumque qui patrimonium attribuit, aliqua conventio adhibita sit, uti supra explanavimus. Illud quoque negligendum non est, cum patrimonium ab illis conficitur, qui in civitate minime degunt, ab ipsis nempe exposcere, utrum præter bona ad patrimonium collata a parentibus, sive extraneis certo sciant, quid pro ipsis, eorumque familiis sustentandis superfit: Quam ob causam, qui testes affert, eos potissimum deligere debet, qui hæc plane comperta habeant. Nobis autem reservamus aliquando præcipere, ut ratum, firmumque testimonium eorum bonorum proferatur, quæ in potestate patrimonium constituentis relinquuntur, & eorum pariter, quibus patrimonium ipsum innititur.

Pro illis, qui titulo Beneficii ordinantur nihil novi decernimus, sed veterem consuetudinem retineri jubemus: Illud solum monemus duas in jure Canonico sententias in eos pronunciari, qui fructus Beneficii se minime percepturos polliceantur, ut hoc modo faciliorem sibi ad obtinendos Ordines viam sternant, pactione scilicet expresse, vel tacite interjecta cum eo, per quem ad Beneficium nominantur, vel etiam cum eo, qui Beneficium resignat. Prima quidem cap. *Per tuas* 37. *de Simonia* continetur, ubi Innocentius III. illis, qui hæc commiserant, & tamen se nulli crimini obnoxios putabant, his verbis respondet: *Nos inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod, nisi cum eo fuerit misericorditer dispensatum, nec ad Superiores ascendere, nec in suscepto debet Ordine ministrare*: Altera legitur cap. *Si quis* 49. eodem titulo de Simonia, in quo Gregorius IX. memorata suspensionis pœna neminem, nisi per Sedem Apostolicam dissolvi posse constituit: *Donec dispensationem super hoc per Sedem Apostolicam obtinere meruerint, noverintque se suspensos.*

Tridentina Synodus (*a*) patrimonium debita ratione confectum sine Episcopi consensu alienari prohibet, donec Ordinatus Beneficium Ecclesiasticum adeptus sit, quod pro vita sustentanda satis judicetur: Ut id melius intelligi possit, nonnulla Sac. Congregationis ejusdem Concilii interpretis decreta subjicientur. (*a*) Sess. 21. c. 2.

Qui patrimonium divendit, nec ullam mentionem facit, se ejus titulo ordines suscepisse, si nullam incurrit censuram, certum tamen est, quod ejusmodi alienatio inanis, atque irrita *ipso jure* decernitur. Ita sancitum fuit die 6. Martii anno 1638. (*b*). *Sacr. Cc. censuit, eum, qui de facto alienavit patrimonium, ad cujus titulum fuerat Ordinatus, nulla facta mentione, quod ad illius titulum promotus fuisset, in censuras non incidisse, sed alienationem, ut proponitur, factam esse ipso jure nullam.* Insuper die 20. Julii anno 1619. id etiam constitutum fuit (*c*). *Patrimonium, ad cujus titulum aliquis est promotus, posse utique de licentia Episcopi permutari cum aliis bonis non minoris reditus, aut valoris, sed debere Episcopum declarare, bona ex permutatione acquisita esse* (*b*) Lib. 15. Decret. p. 607.

(*c*) Lib. 17. Dec. p. 17.

esse subrogata in locum prioris patrimonii, ita ut deinceps alienari nequeant, nisi servata forma a Concilio præscripta. Postremo die 14. Februarii anno 1652. hæc decreta fuerunt (*a*). *Sacra &c. respondit renunciationem patrimonii, ad cujus titulum Clericus simpliciter Sacris Ordinibus fuit initiatus, absque licentia Episcopi factam non sustineri, etiam post assecutionem Beneficii ad ejus vitam sustentandam sufficientis.*

(*a*) Lib 19. Decret. p. 172.

Quoniam vero sponsiones nimis libere fiunt, quæ patrimonii bonis innituntur, noverint omnes, si forte pro sponsione pecunia solvenda sit, in illa bona jus tantum exerceri posse, quæ post honestam vitæ sustentationem Ordinato supersunt; quod raro in patrimoniis hujus diœcesis continget, cum ipsorum proventus non ita copiosi habeantur. Sciant etiam posse Creditorem accipere *in solutum*, ac vendere jus sibi conveniens in ejusmodi patrimonium, quod post mortem Ordinati ad hæredes transferri deberet. Id vero perraro eveniet, cum patrimonia ab extraneis plerumque constituantur ea conditione, ut ipsis bona patrimonii restituantur, cum Ordinatus e vivis decedet, vel alia legitima ratione honestam vitæ sustentationem consequatur. Quæ diximus ex hoc Sac. Congregationis monimento satis probantur: *Supplicatur humiliter, per EE. VV. declarari, an dispositio Sacri Concilii in cap. 2. sess. 21. de reformatione prohibens alienationem Patrimonii Clericorum absque licentia Episcopi extendatur ad fidejussiones per eosdem Clericos factas, ita ut respectu dicti patrimonii obligatio non sustineatur.*

Die 15. Martii 1642. *Sacra &c. respondit extendi etiam ad fidejussiones, juxta tamen distinctionem factam in declaratione hujus Sacræ Congregationis tenoris sequentis.*

Die 5. Februarii 1604. *Sacra Congregatio Concilii censuit, neque in ejusmodi patrimonio, neque in ejus fructibus ad Clericum alendum necessariis executioni locum esse posse. Licere autem capere in causam judicati eam fructuum partem, quæ quotannis supereset ultra eam, quæ ad Ordinati sustentationem, non laute, sed tenuiter vivendo, Judicis Ecclesiastici arbitratu fuerit necessaria. Posse autem ipsum Creditorem accipere in solutum, atque vendere jus sibi competens ad hujusmodi patrimonium, quod post mortem ipsius promoti ad Creditorem uti res hereditaria pertinebit* (*b*).

(*b*) Lib. 19. Decret. p. 18.

Postremo, qui alicujus Beneficii titulo Ordinatus fuit, ipsum Beneficium in alium quempiam transferre nequit, nisi palam declaret, se illius titulo ad Ordines assumptum fuisse. Id vero perfici nullo modo fas est, nisi constet Ordinato satis suppetere, quæ ad vitam necessario requiruntur; aliter enim Beneficium frustra, & inaniter transferretur (*c*). Cum in Sac. Concilii Congregatione a Secretis ageremus, plura in dubium vocata sunt, ac disceptata, quæ per Archiepiscopum Anxani proposita fuerant: ad sex capita referebantur; quorum tertium fuit ejusmodi: *An constare debeat per probationes concludentes, resignantem habere, quo commode vivere possit.* Responsumque fuit: *Affirmative.* Ad quartum vero: *An hæc probatio censeatur adimpleta per solam confessionem juratam resignantis;* die 9. Februarii 1726. Sacra Congregatio respondit: *Negative.*

(*c*) Trid. Conc. sess. 21. c. 2. de ref.

Hæc sunt, quæ præcipienda, atque indicanda singulis per hanc nostram declarationem necessario duximus, in qua præsertim illud ante oculos habuimus, ut Sacerdotii dignitatem, Tridentini Concilii, & Sacrorum Canonum Sanctiones, necnon Synodi a Decessore nostro celebratæ decreta ipsis omnino consona tueremur. Quippe haud novas leges indicere, sed veteres diligenter observari magnopere cupimus, ac ne ipsæ ob inscitiam, vel pravam voluntatem pedibus proterantur.

Hæc autem declaratio non modo usitatis locis promulgabitur, & ad singulos Urbanos, ac Diœcesis Parochos, omnesque Vicarios Foraneos mittetur, sed etiam in nostra Cancellaria postabit, ut Scriba, cui de novis patrimoniis acta conficienda sunt, ipsi penitus conformetur; siquidem observandam integre, ac perpetuo jubemus.

INSTITUTIO XXVII.

Pro Archipresbyteris, & Parochis Diœcesanis, atque Concionatoribus, qui tempore Quadragesimæ ad tradendum Dei Verbum in illorum Ecclesiis designantur. Quid Parochis agendum sit antequam tempus Quadragesimæ advenerit. De ratione excipiendi Concionatores. Quonam loco sint collocandi, quove pacto adventus, ac reditus Concionatoribus apparari oporteat. Quid præstandum sit Regularibus Concionatoribus in templis proprii Ordinis. De vitæ probitate, quam tempore Quadragesimali Concionatores præseferre debent. Quid ipsis gerendum sit, si forte lethalem culpam contraxerint. Quid evitari, vel declarari per conciones opus sit. Quale detrimentum in Fideles dimanet ex eo, quod Concionatores non insectentur vehementius ea crimina, quæ frequentius a populo patrantur. De mercede solvenda Concionatoribus, quamve ob causam ipsis concedatur.

ADventante jam Quadragesimæ celebritate Concionatores Verbi Dei in plures nostræ Diœcesis Ecclesias designantur, ne illud Jeremiæ nobis objiciatur (*d*): *ubi est Verbum Domini.* Monendi igitur sunt Rectores Ecclesiarum, in quibus conciones per Quadragesimam habentur, & ipsi quoque Concionatores, ut hæc pia exercitatio rite, atque utiliter peragatur.

(*d*) Cap. 27

Itaque Parochi diebus Dominicis Sexagesimæ, & Quinquagesimæ, dum Missa Parochialem celebrant, per certos dies ineunte Quadragesima futuram concionem populo significent, omnesque hortentur cum viros, tum mulieres, ut frequentes conveniant: *Vade* (inquit Jeremias), *& sta in porta filiorum populi: & dices ad eos: audite verbum Domini.* Absoluto autem ejusdem Missæ Sacrificio Deum unanimes exorabunt, ut qui concionibus aderunt, eum fructum percipiant, ob quem conciones instituuntur. *Vivus est sermo Dei, & efficax* (*e*); Sed nisi Deus ipse in animis hominum suam legem imprimat, uti habetur cap. 31. Jeremiæ, *Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam;* nec Concionator, nec Populus ea, quæ in votis sunt, obtinebunt. Id S. Gregorius his verbis confirmat (*f*): *nisi intus sit, qui doceat, Doctoris lingua exterius in vanum laborabit.*

(*e*) Ad Hebræos c. 4.

(*f*) Homil. 30. de Ev.

Statim ac ad Ecclesiam sibi constitutam Concionatores pervenient, qua par est humanitate, ac officio ab ipsis Parochis excipientur (*g*): *Sic nos existimet homo* (inquit S. Paulus) *ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei*; quæ verba Willelmus Estius sic interpretatur: *Dispensatores, ne nimium extollantur; nam dispensator alienæ rei minister est; mysteriorum Dei, ne contemnantur.* Hinc sub pœnis arbitrio nostro statuendis pravam consuetudinem vehementer improbamus, ob quam Concionatores ad tabernas divertere, ibique subsistere permittuntur, quod cæteris omnibus Ecclesiasticis, nisi itineris causa, interdicitur: *Tabernas prorsus evitent, nisi*

(*g*) Ad Corinth. 1. c. 4

UAB Biblioteca de Ciències Socials

(a) C. Clerici de vit. & honest. Clericor.

forte causa necessitatis in itinere constituti (a). Idem Canone 4. dist. 44. sancitur : *Clerici edendi, vel bibendi causa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi.*

Igitur (uti S. Carolus Borromæus decernit (b)) : *In proprio Monasterio, qui Regularis est, habitet, aut in ædibus Parochialis, Collegiatæve Ecclesiæ, ubi concionatur, aut saltem in aliis Ecclesiasticis domiciliis, si ullo modo potest, ac distinctis omnino a laicali habitatione.*

(b) In suis Instit. pro Concionatoribus in actis Eccl. Mediolanen. p. 303.

Quoniam vero singulis annis dissidium excitatur, quisnam equo deducere Concionatores debeat, præcipimus pristinum morem servari, ita ut, qui superiori tempore equum tradere consueverit, quo facilius ad locum, ubi sacrum ministerium exerceri debet, Concionator perveniat, idem præstare deinceps omnino teneatur. Sin autem Concionatores suis expensis, vel alterius beneficio, & gratia iter confecerint, sibi ipsi in posterum eodem modo consulant.

Satis constat statis diebus conciones haberi in aliquo loco, ac deinde in alium locum Concionatores migrare, ut per alios dies sacra eloquia populo tradant ; atque iterum in pristinum locum se restituere, ut eodem munere fungantur.

Si id contigerit, præcipimus Parocho, seu populi conventui, ad quem Concionatores alere pertineat, ut pro commodiori itinere prospiciant, cum ipsi de uno in alium locum transferuntur. Quippe sub alimenti nomine illa etiam continentur, quæ necessaria sunt, ut ipsi in eum locum se conferant, ubi populum piis sermonibus imbuere debent. Idem statuendum est, cum in eum locum Concionatores revertuntur, ex quo prius discesserant, & ubi inceptum concionum cursum prosequi fas est.

Sed jam ad Concionatores devenimus. Nemo juxta Tridentinum Concilium sæcularis conciones habere potest (c), qui prius ab Episcopo facultatem non impetraverit. Idem pro Regularibus decernitur, si Ecclesia concionibus destinata ad ipsorum Ordinem minime spectet. Sed, ut id clarius explicetur, cum Clemens X. (d) Regularibus, qui in suis Ecclesiis concionari volunt, indixerit, ut benedictionem ab Episcopo postulent, hinc magnopere commendamus, ut ejusmodi decreta sedulo observentur ; non modo, ut jurisdictionem, quæ nobis concredita est, integre tueamur, sed ut eos, qui nostra auctoritate per diœcesim pro sacris eloquiis enunciandis se conferunt, prius alloquamur, ipsisque nostri animi sensus declaremus.

(c) Sess. 5. c. 2.

(d) In Constit. quæ incipit : *Superna.*

Singulis autem Concionatoribus in memoriam adducimus, ut optimis vitæ moribus se præditos exhibeant, ne inter eos adnumerentur, quos Deus his verbis objurgat : *Peccatori autem dixit Deus : Quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? tu vero odisti disciplinam* (e).

(e) Ps. 49.

Virtus, atque integritas morum, quibus Concionatores exornantur, maximum sermoni pondus adjiciunt : *Habet* (inquit S. Augustinus (f),) *ut obedientes audiatur quantacumque granditate dictionis, magnum pondus vita dicentis.* Venerabilis Beda ea verba, quæ apud S. Matthæum habentur, *Loquebatur, tamquam potestatem habens*, sic interpretatur : *Sermo docentis in potestate sit, quando, quæ docet, operatur.* Contra vero morum licentiam, quæ in Concionatoribus apparet, omnino perniciosam S. Gregorius testatur. Tunc enim *Quod per linguam prædicamus, per exempla destruimus, dum iniqua docemus operibus, & sola voce, quæ justa sunt, prætendimus.* Tandem in Canone *multi* (g) hæc sententia continetur : *Bene vivendo, & bene docendo populum instruis, quomodo debeat vivere ; bene autem docendo, & male vivendo, Deum instruis, quomodo te debeat condemnare.*

(f) Lib. de Doctrina Christiana c. 17.

(g) Dist. 40

Hinc meminerint Concionatores a conventibus ; hominumque frequentia longius abesse. Nam majorem gratiam, & virtutis opinionem sibi conciliabunt, si minus cum multitudine versentur. Item si vanis hominum negociis non implicabitur Concionator, iis omnem curam impendet, quæ ad Dei gloriam, cultumque augendum conferunt. Ut Salvator suos Discipulos ad hoc sacrum ministerium informaret, in Judæam eos misit, ut sacram doctrinam prædicarent. Inter cætera illud etiam monuit, ut modesto vultu, compositoque per viam incederent, & ne prætereuntes quidem salutarent : *Neminem per viam salutaveritis* (h) quæ verba Sanctus Ambrosius ita declarat : *Ipsis neminem in via salutare præscriptum est, non quia benevolentiæ displiceret officium, sed quia persequendæ devotionis intentio plus placeret.*

(h) S. Lucas c. 10.

Si, qui hominum consortium, & familiaritatem evitant, vix satis muneri suo satisfaciunt, quid de illis statuendum videbitur, qui per Quadragesimæ tempus, dum Concionatorem agunt, ludis, venationibus, ventrique nimium indulgeant, nec a mulierum congressibus, ut par est, abhorreant ? In quibusdam opusculis in lucem editis a Benedicto XIII., quæ iterum excusa fuerunt Romæ anno 1726. cum ipse Pontificatum gereret, epistola S. Francisci Salesii inseritur, quæ ad imbuendos Concionatores plurimum confert. In ipsa hæc præsertim leguntur : *Sæcularis quidem ludis tempus conterere potest, venationibus animum relaxare, nocturnos cætus celebrare ; quæ omnia minime possunt exprobrari ; nam si remissionis gratia fiant, divinis legibus non interdicunt. Hæc tamen, si Episcopus, vel Concionator exerceat, gravissimam offensionem afferunt populo, nisi legitimis cum causis, plurimisque rationibus conjungantur, quod non ita facile contingere potest.* Sanctus autem Carolus Borromæus inter cætera, hæc quoque in Concionatore desiderat, ut sit *In victu temperatus, & parcus, ac ciborum varietatem fugiens, frugalitatis, abstinentiæque studiosissimus. Nec vero præ Concionum laboribus, aliaque causa, nisi necessaria, id studium remittat ; tantum abest, ut a statis jejuniis se eximat : immo vero illa religiose colat, ut cæteros exemplo suo accendat ad leges abstinentiæ, jejuniique recte servandas. Si quo autem in loco, ubi concionatur, moris est cibum a fidelibus Concionatori opiparé, præterque modum apparari, & ipsa frugalitate, qua perpetuo utetur, omnique alia ratione ab eo apparatu eos revocare studebit* ; ac paulo post : *familiaritates, & consuetudines laicorum valde evitabit &c. fœminas ad colloquium secum incundum ne introducat.* Clemens XI., qui nunquam satis commendari poterit, in Epistola Encyclica pietatis, ac doctrinæ plena, quam ad Episcopos dedit, de Concionatoribus hæc habet : *Nimis crebro evenit, in Oppidis præsertim, ac vicis parum frequentibus, ut licentia Concionatoris, pravum exemplum, vel etiam criminis umbra non modo fructum universum impediant, quem Sacris eloquiis colligere poterat, sed re ipsa plurimis scandalis, ac malis occasionem subministrent.*

Si forte Concionator, quod Deus longe avertat, gravi labe inquinatum animum, Deique amicitia destitutum habeat, ad concionandum non accedat, priusquam se pœnitentiæ

tiæ sacramento expiaverit ; vel si id commode fieri nequit, per contritionem peccatum detestetur, & quamprimum confiteri secum deliberet. Id a S. Carolo Borromæo desumpsimus, qui loco superius allato inquit (a): *Sed conscientiam ante ab omni peccatorum impuritate Pœnitentiæ Sacramento expurgabit, quam ad verbi Dei tractationem accedat.* Sanctus autem Franciscus Salesius hæc pariter addit : *Concio habenda non est, nisi prius Missæ Sacrificium celebrarit Concionator, vel celebrare statuerit : Incredibile est, ait S. Gregorius, quantam Domini formidinem injiciat, qui Sanctissimum Christi Corpus perceperit. Revera illud affirmari posse videtur, quod Sanctus Paulus usurpabat : An experimentum quæritis ejus, qui in me loquitur Christus? Tunc sane major libertas, pietatis ardor, ac doctrinæ lumen sermonibus adjungitur : quandiu sum in mundo* (ait Salvator) *lux sum mundi : Certum quidem quandam in nos charitatem dimanare, dum Christus qui luminis fons est, animis nostris immoratur : Ita Discipuli, qui ad oppidum Emaus profecti fuerant, post Sacram Eucharistiam mentis tenebras depulerunt.* Inter Theologos quæritur, an novam contrahat peccati labem, qui culpæ lethalis conscius Sacras conciones aggreditur ; Sanctus autem Thomas, dum psalmum 49. explicat, & illa præsertim verba *peccatori autem dixit Deus*, rem ita proponit : *unnquid, qui in statu peccati mortalis est, peccat mortaliter, quando prædicat, vel docet?* hoc vero pacto respondet : *Ejus peccatum aut est publicum, vel occultum ; & si occultum, vel cum contemptu, & sine pœnitentia, aut cum pœnitentia. Dicendum ergo, quod si aliquis est in peccato publico, non debet prædicare, vel docere ..... Si vero est in peccato occulto, & sine pœnitentia, tunc provocat Deum, quia simulat . . , . . . Si vero peccatum est occultum, & dolet, non peccat prædicando, vel docendo, etiamsi publice loquatur contra peccatum, quia sic detestando aliorum peccata, detestatur etiam suum.* Dominicus Sotus S. Thomæ præclarus assecla eandem sententiam amplectitur, & magnopere illustrat (b).

Priusquam sermonem ad populum ordiatur, divinam opem Concionator imploret, quemadmodum Esdras de Neemia commemorat (c): *Oravi Deum Cœli, & dixi ad Regem.* Si copiosum assequi fructum velit, non solum oret, sed ea, quæ populo tradenda sunt, prius animo, feriaque meditatione perpendat, uti docet S. Hieronymus (d): *Sapiens meditando, populum doceat ; sed illa doceat, quæ a Deo ipse didicerit, non ex proprio corde, vel humano sensu, sed quæ Spiritus Sanctus docet.*

Nonnulli summa virtute, ac doctrina præditos Concionatores expetunt, alii mediocres æquo animo ferunt, quos nos magnopere probamus, cum id facilius sit, & major etiam utilitas derivetur. Hæc habet Cardinalis Pallavicinus in historia, qua res gestas in Tridentina Synodo complectitur (e): *Quid satius judicatur, Concionatoris munus illis interdicere, qui in hoc sublimi pietatis, ac sapientiæ gradu non versantur, & hoc pacto ad exiguum numerum eos redigere, vel hanc facultatem iis omnibus elargiri, qui nedicerti sane ingenio Conciones exerent? Hoc sane idem esset, ac petere, utrum inter milites adscribendi non sint, qui maximam in subeundis periculis virtutem non præseferunt, sed aliquando terga hostibus vertunt, utrum ex foro ejiciendi, qui singulari jurisprudentiæ laude minime prædicantur, sed ineptas quandoque ferunt sententias ; utrum postremo arcendi sint omnes opifices, qui alicujus artis peritissimi non habentur. Id enim, quod imperfectum videtur, si copiosum, ac redundans valde fuerit, Reipublicæ prodesse magis certum est, quam id, quod præstantissimum habetur, si exigua tantum ejus copia suppetat. Melius est, si in omni oppido, omnique templo aliquem de Deo, de Cœli felicitate, de Inferorum cruciatibus differentem populus audiat, a quo pietatis laudes, peccati gravitas declarentur &c. id, inquam, melius est, quam si Paulus, & Chrisostomus unice verba facerent, idque tam raro contingeret, ut homines vanis, ac perniciosis hujus vitæ cogitationibus implicarentur ; atque adeo rarissime semen in animos decideret, ex quo immortalis vitæ cogitatio aliqua gigneretur.* Sed cum magnum discrimen inter mediocres, & prorsus imperitos Concionatores intercedat, nostri muneris partes esse ducimus, ut legibus, & præstantium virorum auctoritate innixi pauca subjiciamus, quæ vitanda, & quæ perficienda sunt, ne Concionator mediocris in deteriorem conditionem dilabatur. Sacra Congregatio super Regularium, & Episcoporum cautis constituta, jussu Clementis X. per litteras encyclicas præcepit Episcopis, omnem curam, atque sollicitudinem impendere, ut pravam consuetudinem jampridem invectam penitus extinguerent, ob quam nonnulli Concionatores non sacram doctrinam, ac virtutem populos edocebant, ut Sanctissimi Patres hortantur, sed auditorum mentes paradoxis, Poetarum fabulis, vanisque Rethoricorum ornamentis oblectabant. Illud tamen magis deplorandum est, quod non modo inanibus verbis Concionatores utuntur, sed etiam ridiculam, ac mimicam dicendi rationem imitantur, quæ theatris potius accommodata videtur ; & illud studiose curant, ut Auditores hilares, jucundique detineantur. Quamobrem, ut morem hunc sacrilegum melius arguamus, verba Patris Olivæ Societatis Jesu Præpositi Generalis afferemus, quæ in concione coram Pontifice, & Cardinalium cœtu habita continentur, quæ sic latine redduntur (f): *Ut pestis tam perniciosa omnino extinguatur, fateor me sæpius evolvisse Sacras Litteras, Concilia, & Doctores ; & neminem sane reperire potui, qui in tam pravam consuetudinem, vel unum verbum protulerit, vel syllogismum consecerit. Nullus Catholicus Doctor, nullum Oecumenicum Concilium excogitare, vel suspicari unquam potuit Concionatores adeo impudentes, qui Dei Ecclesiam in theatrum, sacrumque suggestum in circulatoriam sedem converterent. Hinc nemo morbo incredibili aptum remedium attulit, & hæc duo maxime repugnantia, quæque in unum copulari nequeunt, semper judicavit,* CONCIONATOREM, *ac* MIMUM, *Apostolum, & Scurram, Templum, ac Theatrum. Quinquaginta ab hinc annis hæc Erinnys ab inferis emersit, utque plures animas in tormentorum sedem abriperet, religioso indumento adoperta, & plerumque magno honore habita ob aliquod cingulum ad pœnitentiam indicandum, templa cachinnis immoderatis implevit, & Concionatorum linguam vana scurrilitate conspersit.* Quo tempore hic vir egregius hæc scripsit nihil contra exitiale malum, quod modo memoravimus, lege sanctum fuerat ; sed latius cum serperet, opus fuit non modo legem ferre, sed pœnas etiam in ipsum indicere. Id contigit Pontifice Innocentio XI., cum Sacra Concilii Congregatio die 6. Julii 1680. epistolam encyclicam dedit, in qua, cum de Concionatoribus agitur, hæc leguntur : *Porro sciant, non levem esse culpam, sed grande piaculum ; gravissimaque pœna mulctandi sunt* (videlicet Concionatores) *ubi per scurrilitatem verbum Dei veluti in scenam adduxerint, aut Auditoribus deridendum traduxerint.*

(a) Pag. 320.

(b) Sent. dist. 2. q. 5. art. 6. p. 66. edit. Lovanien. anno 1573

(c) Lib. 2. cap. 2.

(d) Can. Si quis vult, dist. 38.

(e) Lib. 7. cap. 14.

(f) §. 582.

Jam

Jam satis de iis, quæ vitanda sunt a Concionatoribus, nunc ad ea sermo convertatur, quibus ipsi satisfacere pro munere suo debeant. Ac primum sit, quod Canone 12. 8. quæst. 1. habetur: *Oportet, eum, qui docet, & instruit animas rudes, esse talem, qui pro ingenio discentium semetipsum possit aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate dirigere.* Secundo advertant, ex allata sententia illud quoque moneri; nempe, ut explanantes ea; quæ credenda necessario sunt, vel Sanctæ Religionis mysteria (ne labor irritus fit) earum rerum similitudines adhibeant, quæ Auditorum captui accommodatæ videantur. Sibi ante oculos ponant Salvatoris exemplum, qui coram populi multitudine verba faciens *parabolis* utebatur: *& sine parabolis non loquebatur eis*. Nunc Serentis exemplum, modo Pastoris, modo Piscatoris, modo vitis allatum fuit, quæ omnia sensibus subjiciuntur. Ejusmodi exemplis pleni sunt Libri, qui circumferuntur. Tertio, cum de imbuendis animis, moribusque immutandis sermo est, ut fructus colligatur, in ipsis peculiariter enumerandis oratio versetur. Quæ secundo, ac tertio loco proposuimus ex libro Patris Segneri, qui *Parochus instructus* inscribitur, desumpta fuerunt, ubi tertiam rem ita declarat; si quis contra occasionem, & illecebram peccandi id solum generatim admoneat; videlicet, ejusmodi pericula vitanda esse, populus nihil omnino hac sententia commovebitur: Sin autem duplex periculum afferatur, remotum nempe, ac proximum; deinde rem sic explicet, eum in remota occasione versari, qui domum aliquam frequenter invisens, rarissime lethale crimen admittit, ideoque non obstringi, ut ex eo loco se proripiat; si vero sæpius in peccatum labatur, tunc periculum proximum existimari, quod penitus aufugere divino mandato teneatur; si hæc fiant, tunc animus permovetur, & veritas ipsa tanquam granum synapis non modo contusum, sed minutissime contritum, oculorum aciem vehementer perstringit. Quarto Concionator ejus loci, ubi verbum Dei prædicat, morum corruptelas diligenter exquirat: Quod ita docuit Sanctus Carolus Borromæus (*a*): *Cum vero ad concionandum aliquo Concionator venerit, vel ab Episcopo, vel a Parocho, aliove Ecclesiæ Rectore accurate illius loci morum corruptelas conquiret, quas, ut occasio feret, verborum vi, & sententiarum pondere, & in primis Sacrarum Litterarum testimoniis, exemplisque constantissime usque adeo exagitabit, ut funditus, quantum in se est, extirpet, Deo juvante.* Quinto non solum improbos mores reprehendere Orator debet, sed causas etiam, quæ pro illorum excusatione in medium proferri solent, & nimis profecto invalescunt. Ita juvenes peccandi licentiam ætati tribuendam putant; homines adulti plura pietatis opera contemnunt, quæ mulieribus tantum accommodata censent; nonnulli a Sacramentis suscipiendis abstinent, aliosque inducunt, ne ad ipsa tam frequenter accedant, & palam asserere non dubitant, immortalem gloriam comparari posse, licet Sacramenta tam crebro non percipiantur: Senes tandem cumulandæ pecuniæ, sordidæque divitiarum cupiditati se penitus mancipant, ut familiæ commodis prospiciant. Hæc a Sancto Carolo fuse indicantur (*b*). Concionator autem has detegere insidias, & quo potest maximo studio, longe propulsare debet.

(*a*) In actis Eccl. Mediolanen. tom. 1. pag. 404.

(*b*) In Instruct. pluries cit. pag. 400.

Inter sacros interpretes quæritur curiosius fane, quam utilius, utrum (omissis ethnicis, atque hæreticis) si Catholici solum adnumerentur, & etiam infantes, qui fere omnes per Baptismum æternam vitam assequuntur, cum perpauci sine ipso decedant, utrum, inquam, major sit eorum copia, qui perpetuis cruciatibus addicuntur. Contrariam sententiam aliqui tuentur, illo regni cœlestis exemplo adducti, quod in Evangelio S. Matthæi proponitur: Unus quippe ex omni numero, qui ad eas nuptias convenerat, solum excluditur, quod veste nuptiali careret. Alii vero eos, qui ad beatissimam cœli sedem perveniunt, & eos, qui ab illa longe arcentur, numero exæquant; cujus rei conjecturam ex decem Virginum exemplo desumunt (*c*), quarum quinque prudentes, quinque autem fatuæ memorantur: Reliqui vero majorem *Reproborum* numerum existimant, si cum *Electis* conferantur. Legimus enim non sine terrore in sacris litteris: *Multi sunt vocati, pauci vero electi*; & alio loco: *Per angustam portam; quia lata porta & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt, qui intrant per eam. Quam angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam: pauci sunt, qui inveniunt eam.*

(*c*) San Matth. eod. loco.

De hac controversia plures agunt, ac præsertim Pater Cornelius a Lapide (*d*) rem satis erudite pertractat, & multorum Patrum auctoritate ductus sententiam tertio loco expositam defendit. Omissa hac disputatione, quæ dirimenda nostro judicio non est, illud adfirmamus, magnam eorum partem, qui æternis suppliciis damnantur, eam calamitatem perpetuo subire ob ignorantiam mysteriorum fidei, quæ scire, & credere necessario debent, ut inter Electos cooptentur: *Multi enim* (inquit Cornelius) *laborant ignorantia crassa articulorum Fidei, quos explicite scire, & credere tenentur, æque ac Sacramentorum.* Itaque Concionator hæc mysteria, & alia, quæ ad salutem necessario requiruntur, populo explanare ne prætermittat. Moneat etiam summopere Parochos, quo studio pro muneris sui ratione eundem populum per dies festos Christi doctrina instituere teneantur. Item Parentibus, & domorum Præfectis in mentem adducant gravissimum mandatum, quo curare debent, ut liberi, cæterique sibi commendati templum adeant, & christianam legem addiscant, quos etiam ipsi comitari ad templum fas est, ut suos liberos ad Fidei mysteria percipienda frequenter convenire certo dignoscant, utque intelligant ea fortasse, quæ antea ignoraverant, vel quæ diuturnitate temporis, uti solet accidere, penitus ipsorum animo deciderant, & rursus in memoriam sunt revocanda.

(*d*) In Commen. epist. S. Jacobi cap. 2.

Idem Cornelius a Lapide aliam rationem subdit, qua supplicio æterno homines puniuntur, sive numerus Electorum major, vel minor, vel æqualis cum Reproborum plebe judicetur: *Concionatores* (inquit) *communem tramitem explicandi Evangelia sequuntur, peccatoribus commendant Passionem Christi, misericordiam Dei, largitionem eleemosynarum, & cultum Beatæ Virginis, quod illa sui cultores non sinat perire; nec descendunt ad vitia, huic illive loco propria, ut contra ea tonent, & fulminent, eaque extirpent: Unde Urbes, & populi manent in eisdem malis, legibus, consuetudinibus, propositis, vitiis, nec ullum, vel exiguum, ex Concionibus omnibus fructum referunt. Mutent ergo modum Concionandi, si Deo, conscientiæ, Ecclesiæ, & Auditoribus consulere satagunt; ut conscientias feriant, ex iisque omne malum semen, quod in tali loco grassari sciunt, stirpitus evellant.*

Tandem non ignoramus rationi consentaneum

neum esse, ut Concionator aliquod stipendium pro vitæ sustentatione consequatur: *Qui bene* (ait S. Paulus) (*a*) *præsunt Presbyteri duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo, & doctrina; dicit enim Scriptura: Non infrænabis os bovi trituranti, & dignus est operarius mercede sua.* Illud solum cavendum est, quod monet Sanctus Gregorius (*b*): *Verus ergo quisque Prædicator non ideo prædicare debet, ut in hoc tempore mercedem recipiat, sed ideo mercedem recipere, ut, prædicando, subsistat.* Sanctus Thomas quodlib. 2. art. 12. quærit: *Utrum sit peccatum Prædicatori habere oculum ad terrena*; & controversiam ita dirimit: *respondeo, dicendum, quod habere oculum ad terrena contingit dupliciter: uno modo, sicut ad mercedem, vel præmium, & sic Prædicatori non licet habere oculum ad terrena, quia sic faceret Evangelium venale: alio modo, sicut ad stipendia pro necessitate sustentationis vitæ; & sic licet habere Prædicatori oculum ad terrena.* Quamobrem stipendium; quod fidelium pietas elargiri solet, Concionatoribus in nostra diœcesi non interdicimus; sed absoluto Quadragesimæ cursu, cum de more illud postulantes circumibunt, præcipimus, ne vestigium ab eo loco discedant, ubi conciones habuerunt; humano modestoque animo accipiant, quæ ipsis a piis Auditoribus tribuuntur.

(*a*) 1. Epist. ad Timoth.

(*b*) Lib. 19. Moral.

Ex illis verbis S. Thomæ: *habere oculum ad terrena*; opportunum aditum nobis apertum conspicimus, ut improbemus incredibilem cupiditatem, occulta consilia, & calliditatem, quibus Nobiles Matronæ, ac Magnates civitatis per Concionatores adiguntur, ut Auditorum frequentiam, ac numerum sibi concilient, utque cæteri Concionatores populi concursu destituantur. Cum tamen urbanis Concionatoribus id solum convenire videatur, ideo cum de illis sermo erit, ea, quæ necessaria sunt, libere enunciabimus.

Concionatores suo perfuncti munere, si sæculares fuerint, domos suas, si Regulares, ad cœnobium quamprimum revertantur.

INSTITUTIO XXVIII.

De supplicatione, quæ fieri consuevit in festo S. Marci. Quidnam decreverit Sacrorum Rituum Congregatio, si forte in diem Dominicum Paschatis eadem supplicatio inciderit. De Missa Sacrificio, quod eadem die celebratur.

ROgatio, quæ *Majoris* nomen habet, & quæ die 25. Aprilis Sancto Marco nuncupata, celebrari consuevit, hoc anno 1734. die solemni Paschatis celebranda contingit.

Non semel id evenit, actumque fuit in S. Rituum Congregatione, utrum die Paschatis, an alio die publica supplicatio indici deberet. Primum quidem haud consentaneum visum est, cum die Paschatis Episcopi Missæ Sacrificium solemni ritu peragere soleant, & populus magna frequentia ad Eucharistiam percipiendam convenire. Hinc sancitum fuit, ut eadem supplicatio in diem tertium Paschatis differretur; nec magni momenti negotium Patres censuerunt, quod eo die Concionatores ad Populum verba faciant, & eorum cursus absolvatur: Quippe responsum fuit, ut ipsa concio post supplicationem, vel ante haberetur, vel etiam post prandium, sicut primo die Paschatis fieri mos obtinuit.

Id die 25. Septembris anno 1627. promulgatum fuit. Scriptores autem Sacrorum Rituum periti juxta hanc sententiam, Missalis etiam, & Breviarii Rubrica, & auctoritate ducti, supplicationem, quam supra memoravimus, in diem tertium Paschatis prorogandam statuerunt, si celebritas S. Marci primo die Paschatis offeratur (*c*).

(*c*) Gavant. ad Rubricas Missalis sect. 6. c. 16. n. 1. & sect. 7. c. 6 n. 25. Magri in notitia vocabul. Eccles. in verb. Litania. Guyet de festis propriis Sanctorum il. 4. c. 2. qu. 5. Baruffald ad Ritual. Roman. tit. 79. n. 18

Itaque idipsum die 27. Aprilis nos observabimus, cum hoc anno solemnitas Paschatis, & festum S. Marci eodem die proponantur. Cum tamen eo die, quo supplicatio indicetur, Sacram Synaxim Pueris nonnullarum Parochiarum tradere consueverimus, quibus Corporis Christi percipiendi primo facultas conceditur, & illis pariter idem Sacramentum ministrare, qui præcedenti die festo accedere ad Sacra mysteria non potuerunt; cum etiam, ut dictum est, conciones tunc agantur, ideo tempus indicare necesse est, quod pro his omnibus efficiendis constituitur. Illud sane deesse non potest, si recte, atque utiliter impendatur.

Tertio igitur die Paschatis hora 11. Ecclesiam Metropolitanam S. Petri adibimus, Sacrum faciemus, Pueros que ad Eucharistiam sumendam excipiemus.

Hora 13. ejusdem diei initium fiet supplicationi, quæ duarum horarum spatium requirit, si solemnis Missæ tempus adnumeretur, quæ in templo S. Jacobi Regularium S. Augustini de more celebratur. Hinc commode locus concionibus relinquitur, quæ post horam 15. inchoantur.

Monendum est, quod hoc anno, aliisque insequentibus Missa Rogationum tempore constituta celebrabitur, licet superiori tempore in templo S. Jacobi die Rogationis Missa solemnis S. Marci peracta fuerit. Nam juxta Ecclesiæ ritus, non ex libera cujusvis voluntate res decernenda est. In Rituali autem Episcoporum, ubi de publica supplicatione sermo est, quæ die festo S. Marci quotannis habetur, hæc apertissime continentur (*d*): *Eo ordine ibit processio usque ad Ecclesiam, ad quam juxta consuetudinem Civitatis dirigetur &c. Cum autem Episcopus, & processio pervenerit ad dictam Ecclesiam, celebretur ibi Missa solemnis Rogationum, & non S. Marci, nisi fuerit titulus Ecclesiæ.*

(*d*) Lib. 2. cap. 32.

INSTITUTIO XXIX.

De Sacra Visitatione Monialium Cœnobiis indicenda. De auctoritate Episcoporum in Monasteria, & Sanctimoniales Regularibus subjectas, & in illas, quæ aut simul commorantur absque ulla Claustri lege, aut disjunctim in propriis ædibus vitam traducunt. De vetustate, atque origine Monialium, ac de Claustri instituto. Utrum Episcopus invisurus Cœnobia Monialium Regularibus subjecta, diem certam prius indicere debeat. An teneatur Vicarium Generalem, Monialium Confessarium, ac Priorem secum adducere. An vero Monasterium ingredi possit cum illi tantum, quos ad Visitationem peragendam sibi comites elegit. De pia, veterique consuetudine educandi Puellas in Cœnobiis Sanctimonialium. De usu censuum, qui Monialibus permittuntur. De Dote, quæ a Parentibus solvitur, cum vota solemnia nuncupantur a Monialibus. An hujus pecuniæ solutio Simoniam præseferat. De immoderatis sumptibus, qui a Monialibus fieri solent, cum Cœnobii munera ipsis demandantur.

POstquam Deo juvante Diœcesim nostram magna ex parte perlustravimus, & 54. Parochias, quæ in Civitate constitutæ sunt, invisimus, nunc Monasteriis Sanctimonialium Sacram Visitationem indicere propositum est. Plures ex ipsis ad nostram jurisdictionem pertinent,

tinent, & Clauſtris perpetuo includuntur; aliæ vero ſub eadem Clauſtri lege in Regularium poteſtate verſantur; aliquæ vero nullis Clauſtri vinculis tenentur, licet ſub eodem tecto congregentur; nonnullæ poſtremo ſacrum indumentum gerunt, ſed vitam cum reliquis communem minime agunt, & domi ſuæ degunt, vel apud illos, quibuſcum aliquo cognationis vinculo continentur.

De primis, quæ nobis ſubjiciuntur, verba facere ſupervacaneum ducimus, cum nullum impedimentum offerri poſſe videatur. Si de illis agatur, quibus Regulares præſunt, nihil ad pacem habefactandam excitari poteſt, ſi Eccleſiæ ſanctiones ſedulo perpendantur. Quamvis enim tueri diligenter velimus ea, quæ nobis tribuuntur a jure Pontificio, decretis Apoſtolicis; eorumque ſententiis, qui Pontificum auctoritate de iis rebus judicant; tamen nihil expetimus quod nobis apertiſſime tribuendum non videatur.

(a) Seſſ. 25. de regularibus c. 3.

Ac primum Tridentina (*a*) Synodus Epiſcopis Sedis Apoſtolicæ delegatis Clauſtrorum cuſtodiam commendavit in Monaſteriis etiam immunibus, & Regularium poteſtati ſubjectis. Gregorius XV. certis (*b*) limitibus concluſit facultatem, quæ in Monaſteria ſub Regularium adminiſtratione poſita, commiſſa Epiſcopis fuit, Siquidem ſtatuit, ut etiam Regulares Confeſſarii a Præfectis Regularibus præpoſiti Monialibus per Epiſcopos approbentur; utque bonorum Curatores, licet Moniales Regularibus ſubſint, & cujuslibet conditionis exiſtant, Sæculares nempe, vel Regulares, rationes Epiſcopo referre; accitis etiam Præfectis Regularibus, teneantur; poſtremo Pontifex ſancivit, ut Confeſſarium, ſi parum idoneus judicetur, & bonorum Adminiſtratores, ſi *imperiti*, *vel infidi* deprehendantur, Epiſcopus ab eo munere removeat, ſi prius admoniti Regularium Præfecti id facere prætermiſerint. Illud etiam a Pontifice conceditur Epiſcopo, ut in comitiis, quibus totius familiæ Superiores deliguntur, una cum Præfectis Regularibus ipſi per ſe, vel per alios præſint; licet Monaſteria ad eoſdem Regulares omnino pertineant. Si qui vero Regulares etiam in Monaſteriis ſibi ſubjectis Clauſtrorum leges violaverint, decernit Pontifex, ut Epiſcopus, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus, eos punire, & ad cenſuras quoque, ſi opus ſit, contra ipſos devenire poſſit.

(b) Conſtitut. 18. tom. 4. Bullar. Rom.

Alexander VII. eaſdem Clauſtrorum leges arctioribus terminis definivit (*c*). Licet enim Præfectis Regularibus ſemel per annum Monaſteria ſibi addicta ingredi permiſerit, ut viſitationem exequantur, illud etiam præcepit, ut ſi crebro eadem Monaſteria legitima, ac neceſſaria cauſa adire cogantur, id minime perficiant, niſi Epiſcopus interſit, vel alius quiſpiam vir Eccleſiaſticus ipſius voluntate ſubrogatus. Clemens X. (*d*), quæ prius a Gregorio ſancita fuerant, plene confirmavit; ut nempe Confeſſarii Regulares a ſuis Præfectis ad Confeſſiones Monialium audiendas deſignati, etiam in Monaſteriis illorum poteſtati traditis, Epiſcopi auctoritate ad illud munus neceſſario probentur.

(c) In Conſt. 151. Bull. Rom. t. 6.

(d) In Conſt. 7. quæ incipit: Inſcrutabili.

Omiſſis, quæ Benedictus XIII. contra hæc ſuperius allata, promulgavit, cum omnia Clemens XII., ut infra dicemus, in priſtinum reſtituerit, quemadmodum a Romanis Pontificibus Benedicti Deceſſoribus antea conſtituta fuerant, illis, inquam, omiſſis, nihil aliud opponi poteſt, niſi eaſdem Pontificum ſanctiones uſu minime receptas eſſe, neque exequutioni unquam demandatas, uti plurium annorum experientia cognovimus, quibus acta Romanarum Congregationum pervolvimus, quæ tamen has inanes excuſationis cauſas opportunis remediis ſuſtulerunt.

Antequam in Sacra Concilii Congragatione a Secretis delecti fuiſſemus, Cardinalis Archiepiſcopus Neapolitanus die 11. Martii anno 1673. id poſtulavit: *An non obſtante præteriſo non uſu, liceat Eminentiſſimo Archiepiſcopo ad formam conſtitutionis Gregorii XV. exigere rationem adminiſtrationis bonorum Monialium Regularibus ſubjectarum*. Reſponſumque fuit: *affirmative* (*e*). Cum ejuſdem Sacræ Congregationis Secretarium ageremus, Epiſcopus Uladislavienſis petiit, utrum ipſe Confeſſarios Regulares a ſuis Præfectis pro audiendis Monialium Confeſſionibus adlectos probare poſſet, licet Moniales per eos Regulares adminiſtrarentur, & contraria immemorabilis conſuetudo adduceretur: Sacra Congregatio die 30. Januarii anno 1723. *affirmative* (*f*) reſpondit, Clementis X. conſtitutione permota (*g*), quæ omnem adverſam conſuetudinem, licet immemorabilem abrogavit. Anno vero proxime elapſo Cardinalis Pereyra Epiſcopus Phari in Algardiorum Regno, cum in illis Regionibus, neque decretum Gregorii XV. pro exigendis bonorum rationibus receptum unquam fuiſſet, nec ea, quæ ſancita ſunt de Clauſtri cuſtodia, de aprobandis Confeſſariis, ac de primo loco ab Epiſcopis tenendo in comitiis Monialium, quæ Regularium poteſtati commiſſæ ſunt, ob hanc cauſam idem Cardinalis petiit, an perficere deberet, ut omnia, quæ in eodem Gregorii decreto conſtituta ſunt, omnino ſervarentur: Sacra Congregatio die 14. Novembris anno 1733. id approbavit, & abſolvendum negotium præcepit. Sed ne ab hac noſtra Civitate diſcedamus, epiſtolam Sac. Congregationis Epiſcoporum, ac Regularium ad Cardinalem Jacobum Boncompagnum Deceſſorem noſtrum ſcriptam his verbis deprehendimus inter aliquas adnotationes, quas ſuper actis ejuſdem Congregationis confecimus. *Poſtquam iterum hodierna die Sacræ huic Congregationi relata ſunt, quæ ſcripſit Eminentia Veſtra de iſtarum Monialium Sancti Matthiæ pervicacia, quæ utpote Regularium regimini ſubjectæ a rationum recognitione ſe eſſe immunes contendunt, eadem Sac. Congregatio abrogans, quæ a die 10. Februarii ea de re decreverat, ſtatuit, ut juxta Apoſtolicas conſtitutiones, præſertim vero illam Gregorii XV., ac decreta alias prolata ab ipſa Sac. Congregatione Concilii poſſit Eminentia Veſtra eaſdem Moniales, cæteraſque Regularibus ſubjectas compellere ad rei ſuæ familiaris rationes exhibendas, itemque exquirere, an dotes juxta hujus Sacræ Congregationis mandata deponantur. Cæterum juſſionem ſequatur, qua Antiſtita, ac Moniales ullam in poſterum Virginem ad habitum recipere ſine prævia Epiſcopi facultate prohibentur, de quibus, dum Eminentiam Veſtram certiorem facio, demiſſe ſacras ejuſdem manus deoſculor.*

(e) Libr. 28. Decretor. pag. 40.

(f) Lib. 73. Decretor. p. 31.

(g) §. 9.

Inſuper, cum idem Cardinalis Boncompagnus hanc Eccleſiam adminiſtraret, aliæ controverſiæ pro Monialibus ad Regularium poteſtatem ſpectantibus excitatæ fuerunt, quibus Epiſcoporum, ac Regularium Congregatio finem impoſuit; quæ omnia referenda ducimus, ne oblivionis cauſa, aut alia qualibet ratione iterum in medium ea deducantur, pro quibus jam ſententia lata eſt.

Ac primum, ſi aliquis opifex alias, Epiſcopo probante, Cœnobium Monialium, quæ Regulares præfectos habent, ingreſſus fuerit, aditum ipſi deinceps in Monaſterium patere, quoties aliquid ejuſdem artis perficiendum contingeret, palam aſſerebatur; Sacra tamen

Con-

Congregatio die 27. Novembris anno 1722. in hunc modum respondit, *Sacra Congregatio censuit, Eminentissimum Archiepiscopum non debere id permittere, cum requiratur specialis licentia pro quolibet contingente casu ingressus, etiamsi agatur de aliquo jam alias approbato, & permisso pro hujusmodi ingressu.*

Item, pro certo tenebatur eum Regularem, qui semel per suos Præfectos extraordinarius Confessarius pro Monialibus Ordini Regularium subjectis cum Episcopi facultate declaratus fuisset, posse ad idem munus iterum designari, licet nova Episcopi approbatio non intercedat; quod etiam statuendum putabatur, si alias ab alio Episcopo præpositus fuisset ad Confessiones Monialium audiendas, quæ per Ordinis sui Præsides administrantur.

At Sacra Congregatio super his ita statuit eodem die, eodemque anno, quos superius memoravimus: *Sacra Congregatio censuit, id non esse permittendum ab Eminentissimo Archiepiscopo, & requiri ejus approbationem in quocumque casu destinationis alicujus pro audiendis Confessionibus dictarum Monialium.*

Moniales quoque a S. Matthia nuncupatæ Regularibus Ordinis S. Dominici subjectæ contendebant, Monasterium Sancti Lucæ, ad quod singulis biennis nonnullæ ex ipsis transferuntur, claustrorum legibus non contineri, licet P. Petrus Paulus Ciardus Provincialis die 7. Augusti anno 1683., & Cardinalis Pipias, cum sui Ordinis Generale Magisterium gereret, die 22. Julii anno 1722. contrarium omnino decreverint: Postremo die 27. Novembris anno 1722. Sacra Congregatio Episcoporum, ac Regularium super hac re ita constituit, *Eadem Sacra Congregatio censuit, quod Eminentissimus Archiepiscopus demandet, omnino in dicto Monasterio Sancti Lucæ, servari Clausuram.*

Sed jam ad eas Moniales veniamus, quæ vel communem sub eodem tecto vitam degunt, licet nullis Claustri legibus adstringantur, vel ædes paternas separatim incolunt, licet Monialium indumenta præseferant. Leo X. (*a*) omnia privilegia, quæ Ordini Regularium adscribuntur, ipsis concessit, si Virginitatem servarent, licet separatim, aut conjunctim vitam instruerent; ex quo inferi posse videtur eam solum Episcopis auctoritatem tribui, qua tanquam Sedis Apostolicæ Delegati præditi sunt in Claustrales Moniales, quæ Regularium potestati permissæ fuerunt: Verum posterioribus temporibus aliter de ejusmodi Tertiariis, ut vocant, per Summos Pontifices constitutum fuit.

Ac primum vetustissimum Monialium institutum dignoscitur ex vita S. Augustini, quam S. Possidius descripsit, & quam P. Joannes Salinas ex Canonicis Lateranensibus nuper in lucem edidit Romæ anno 1731. eruditis commentariis exornatam (*b*). Fertur etiam antiquissima Claustrorum consuetudo, quæ vel ex quarti sæculi monimentis deprehenditur: Nulla tamen generali lege id Monialibus indicebatur (*c*). Bonifacius VIII. ineunte sæculo XIV. Monialibus Claustrorum legem observandam præcepit (*d*). S. Pius V. nullas (*e*) in posterum Tertiarias Ordinum Regularium admitti jussit, nisi solemni ritu vota nuncuparent, legemque Claustrorum omnino servarent. Hoc sane decretum, uti Sacra Congregatio Concilii juxta Fagnanum (*f*) declaravit, eas solum Tertiarias complectitur, quæ in unam domum congregantur. Certum quidem est post decretum etiam ejusdem Pontificis in multis Italiæ Urbibus hujusmodi Tertiarias versari, quæ nec solemnia vota concipiunt, nec Claustrorum legibus tenentur, tamen ut ratio Sanctissimi Pontificis habeatur, & de ipsius decreti observantia studium ostendatur, Sedes Apostolica Tertiarias ejusmodi dissimulare, & tanquam sua auctoritate minime probatas Episcoporum jurisdictioni permittere consuevit (*g*). Cum Nos ipsi in Sacra Congregatione Concilii Secretarii munere fungeremur, Episcopus Serezanensis petiit, an Mulieres, quæ Tertium Ordinem S. Francisci profitebantur, & Claustri jura non servabant, suæ potestati subjectæ essent, cui Sac. Congregatio die 3. Januarii anno 1723. respondit earum Monasterium, *esse subjectum omnimode jurisdictioni Episcopi, citra tamen approbationem Sacræ Congregationis quoad illud.*

Post Moniales, quæ sine ulla votorum nuncupatione, claustrique vinculo, communem tamen ad vivendum sibi sedem elegerunt, de aliis verba facienda sunt, quæ Monialium indumenta præseferunt, licet disjunctim in privatis ædibus singulæ immorentur. Sacræ igitur Congregationes, quæ nempe ad declarandam Tridentinam Synodum, & quæ Episcoporum, ac Regularium causis præpositæ sunt, varia quidem, sed consona de iisdem Tertiariis constituerunt. Illud primum cautum, & sancitum fuit, ne illis Sacerdotes Regulares Pœnitentiæ Sacramentum administrarent, nisi prius per Episcopum ad Confessiones Laicorum audiendas probarentur; secundo, ne Regulares Sacram Eucharistiam in Paschatis celebritate Tertiariis ejusmodi traderent; tertio, ut ipsæ post mortem in Ecclesiis Parochialibus sepeliantur, nisi forte in Templis Regularium, quorum habitum antea gerebant, aliqua pro ipsis tantum sepulchra designata habeantur; quarto, ut Regulares ad habitum eas solum Mulieres admittant, quæ vitæ probitate commendentur, & quadragesimum annum attingerint, quæ bonorum satis habeant ad vitam honeste sustentandam, & cum cognatis, & affinibus suis vitam simul exigant; Tandem in Episcopi facultate positum esse, ut Mulieres ad habitum recipiantur, cum examen conditionum, quas paulo ante explicavimus, ad ipsum pertineat.

Ejusmodi decreta satis cognita sunt, & a Scriptoribus etiam Regularibus in ipsorum libris describuntur (*h*). Episcopus Maserensis, cum nos ipsi Secretarium ageremus, hæc a Sac. Congregatione Concilii postulavit: *Quænam sint conditiones requisitæ, ut Regulares habentes facultatem dandi habitum suæ Religionis Mulieribus non collegialiter viventibus dictum habitum dare possint, & an examen dictarum facultatum pertineat ad Episcopum*; cui Sac. Congregatio, res omnino diversas existimans, facultatem nempe concedendi habitum, & conditiones mulierum ad ipsum habitum recipiendum, hoc pacto respondit: *examen facultatem concedendi habitum pertinere ad Sedem Apostolicam, examen conditionum quoad Mulieres vestiendas, & licentiam vestiendi pertinere ad Ordinarium, & conditiones vestiendarum esse expressas in Decretis Generalibus alias editis, & hæc Decreta esse servanda.*

Post hæc Decreta in Tertiarias, quæ communem vitam sine Claustri vinculo ducunt, & quæ privatis domibus degunt, aliæ quædam a Benedicto XIII. Constitutiones editæ fuerunt (*i*); quarum altera incipit, *Paterna Sedis Apostolicæ* in Tertiarios Ordinis Sancti Francisci (*k*); altera incipit. *Exponi nobis* in Tertiarias Ordinis Servorum B. Virginis; alia pro Regularibus Dominicanis incipit: *Pretiosus* (*l*), in qua plura decernuntur, quæ jus Magistri Generalis in Tertiarias sui Ordinis decla-

(*a*) Constitut. 22. Bull. Rom. t. 1.

(*b*) Cap. 27. 31.

(*c*) Thierf. in tract. de Clausura

(*d*) Cap. periculoso de statu Regularium in sexto.

(*e*) Constit. 8. tom. 11. Bullar. Rom.

(*f*) Cap. nullas num. 66. & seqq. de foro competen.

(*g*) Card. Petra in eruditis Comment. Constitut. Apost. tom. 4. pag. 473. num. 19. & seq. Matthæuccius de Officiali Curiæ Ecclesiasticæ c. 5. a. n. 3. & seqq.

(*h*) Nicolaus in Fasciculis, in verbo Tertiariæ. Latusca in Theatro Regul. eodem verbo Donati Rerum Regular. tom. 2. tr. 17. q. 3. n. 21. & seqq. Matthæuccius in Officiali Curiæ Ecclesiast. c. 52. n. 3. & seqq.

(*i*) Anno 1725.

(*k*) Anno 1726.

(*l*) Anno 1727.

declarant, quemadmodum §. 56. 57. liquido apparet. Cum tamen Clemens XII., qui nunc feliciter Pontificatum obtinet, eafdem Benedicti Conſtitutiones iis terminis concluſerit, qui a jure communi, Tridentino Concilio, & ſuperiorum Pontificum ſanctionibus preſcribuntur, illudque addiderit, haud poſſe Regulares neque externo, neque interno foro privilegiis uti, quæ a Benedicto XIII. in decretis, quæ paulo ante memoravimus, conceduntur, hinc neceſſario ſequitur, rem dijudicandam juxta eas leges, quas ſuperius enumeravimus, non vero ex ſententia, quæ in ejuſdem Benedicti decretis continetur. Quod ſi aliquid contra afferri poſſit, quod nos certe latet, ſi palam nobis proferatur, facile, ac libentes excipiemus. Siquidem eam mentem nunquam habuimus, ut aliorum privilegia, licet minima, de medio auferamus, ſed tantum, ut poteſtatem Ordinarii integere tueamur, quemadmodum juravimus; & Sedis Apoſtolicæ decreta exequutioni mandemus, quæ quidem haud conſulto, ſed ob ignorantiam negliguntur, quod nempe illa procurrendi, & ſedulo examinandi facultas non fuerit. Si autem ſuperiori tempore, uti magnopere timemus, conditiones ejuſmodi, & ipſarum examen prætermiſſum fuerit, cum Tertiariæ, quæ ſejunctim in ſuis ædibus degunt, ad habitum receptæ fuerunt, ad corrigenda, quæ temere commiſſa ſunt, nos paratiſſimos exhibemus, modo in poſterum hæc negotia non inconſulto tranſigantur, ſed Pontificum ſanctiones, ut fas eſt, plene ſerventur.

Poſt hæc, verba facienda ſunt de iis, quæ ad Sac. Viſitationem pertinent; ac primum non ignoramus felicem ipſius exitum ex Dei beneficio, ac voluntate unice expectandum. Quamobrem Moniales univerſas clauſtrales, & non clauſtrales, quæ nobis, vel etiam Regularibus ſubjiciuntur, vehementer obteſtamur, ut rem ſummo ſtudio Deo commendent, cujus ope copioſum fructum, quem expetimus, ex Sacra Viſitatione conſequamur. Singulis autem, quæ id perfecerint ſpatio proximæ hebdomadæ in Albis poſt Pœnitentiæ Sacramentum, ſuſceptamque Euchariſtiam, centum Indulgentiarum dies impertimur.

Singulis Monaſteriis, quibus Viſitatio indicetur, quindecim dies permittentur, ut quæ neceſſaria ſunt, parari commode poſſint, quæ etiam deſcribi curabimus in eadem ſcheda, quæ pro Viſitatione denuncianda Monaſteriis ipſis tradetur. Procurator Generalis Minorum Obſervantium hæc petiit a Sac. Congregatione Concilii. *An Epiſcopus viſitaturus Clauſuram Monaſteriorum Monialium teneatur ante acceſſum eiſdem Monialibus præfinire diem, & horam Viſitationis.* De vero 19. Januarii anno 1686. reſponſum fuit: *negative* (*a*). Inſuper die 29. Julii anno 1688., cum de cauſa Florentina ageretur (*b*), Archiepiſcopus Florentinus hæc poſtulavit: *An in Viſitatione, & ingreſſu Clauſuræ teneantur Vicarii Generales ſecum ducere Priorem, & Confeſſarium dictarum Monialium*, cui pariter reſponſum fuit *negative*. Cum vero Secretarium Sacræ Congregationis Concilii nos ipſi ageremus, plurima Epiſcopus Aquilæ in Veſtinis examinanda propoſuit, quæ pro viſitandis Monialibus in illa diœceſi Cœleſtinis Regularibus ſubjectis dubia videbantur; ac illud præſertim; *An Epiſcopus poſſit ſolus cum ſuis Conviſitatoribus ingredi, & viſitare Clauſuram prædictarum Monialium abſque interventu P. Abbatis Cœleſtinorum*. Die autem 31. Julii anno 1723. *affirmativa reſponſio data fuit*. Verum ut voluntatis noſtræ ſtudium teſtemur in Moniales etiam, quæ Regularium poteſtate reguntur, ante quidecim dies tempus Viſitationi conſtitutum indicabimus, ut de Monialibus nobis ſubjectis paulo ante dictum eſt. Inſuper illarum Præſidem Regularem, & Confeſſarium, ut nobiſcum interſint, prius admonebimus, cum ad viſitanda Cœnobii Clauſtra accedemus, ut ſi quid ſtatuendum ſit, ipſorum pariter conſilium adhibeatur. Clauſtrorum leges pro illis præſertim Monialibus, quæ Regularibus parent, maxima olim ſeveritate fuiſſe conſervatas, illud teſtimonio eſſe poteſt, quod in Statutis Monialium, quæ a Sancto Dominico appellantur, cautum fuit, poſſe quidem earum Confeſſarium Monaſterii fores ingredi, cum pro Viatico adminiſtrando, vel Sacra Unctione obliniendis Infirmis acceritur, nullum tamen habetur verbum, an idem permittatur, cum Moniales ægrotæ Pœnitentiæ Sacramento expiandæ ſunt. Itaque in dubium ea res adducta fuit coram Pontifice Clemente VII., qui die 5. Januarii anno 1532. litteras Apoſtolicas dedit (*c*). quibus Ingreſſus Monaſterii Confeſſario conceditur, cum de morbis periculoſis agitur, illudque ſimul indicitur, ut eodem tempore Euchariſtiæ Sacramentum miniſtretur, ne toties Sacra Monialium penetralia ſint adeunda. Nos ſane præſcriptos limites non adeo exceſſiſſe videmur, dum Præſidem, & Confeſſarium Regulares accivimus, ut nobiſcum intimos Monaſterii receſſus viſitandos ingrediantur. Id enim perraro contingit; tum etiam iidem Regulares pro re perficienda neceſſarii, vel ſaltem opportuni judicantur. Tandem Gregorius XIII. Epiſcopum ad Moniales accedentem valde commendat, ſi ipſum aliqui Regulares comitentur.

Monaſterii templum adibimus eo die, atque hora, quæ prius indicentur. Primum omnium ſacrum facientes, Moniales univerſas ad Sacram Synaxim excipiemus, quo peracto Divinæ Euchariſtiæ tabernaculum, & Sacra Vaſa, quibus ad ægrotos ungendos Oleum continetur, viſitabimus. Moniales vero Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento per Nos tunc reficiendæ, eæ tantum intelligi debent, quæ nobis, non autem quæ Regularibus ſubjectæ ſunt, niſi ipſæ pariter Sacroſanctum Chriſti Corpus a nobis ſuſcipere ultro depoſcant. Etenim libenter amplectimur univerſa decreta, quæ ſuper hac re in Sacris Congregationibus Romæ promulgata ſunt. Congregatio præſertim Concilii Tridentini interpres cum plurima, uti ſuperius dictum eſt, ab Archiepiſcopo Florentino propoſita expendiſſet, & illud præ reliquis: *An valeat eaſdem Moniales communicare;* quæ nempe ad Regularium poteſtatem ſpectant, hoc pacto reſponſum dedit, *affirmative, dummodo Moniales velint*.

Inſuper, cum Divinæ Euchariſtiæ tabernaculum, & vaſa ad Oleum Infirmorum conſervandum viſitanda ediximus, de illis Eccleſiis verba facimus, quæ nobis ſolum, non autem Regularibus ſubjectæ ſunt. Nihil enim contra ſuſcipiendum nobis eſt, niſi legitimæ conſuetudinis teſtimonia proferantur, neque in hanc diſquiſitionem venire mens eſt, ſed ea ſolum perficere, quæ nobis aperto jure conceduntur. Id præſertim monuit Sacr. Concilii Congregatio, cum de cauſa Florentina nuper allata ageretur, & in aliis etiam cauſis, quæ nempe anno 1686., ac deinde 1723. propoſitæ fuerunt, cum iis inter Epiſcopum Aquilanum, & Patres Cœleſtinos intercederet.

Confidimus omnia, Deo juvante tranquille, ac ſine ullis diſſidiis ceſſura, quæ a Regularibus

(*a*) Libr. 36. Decr. pag. 13.
(*b*) Libro 54. Decret. fol. 233.
(*c*) Tom. 4. p. 495.

bus maxime aliena esse debeut; & cum nonnulla a Summis Pontificibus, ac Præsidibus pro felici Monialium regimine, ipsarumque augendo pietatis studio vehementer expetantur, nos ea palam exponemus, ut suaviter in usum inducantur, priusquam Visitationem aggrediamur.

Innocentius XI. per Sacram Congregationem super Episcoporum, Regularium negociis constitutam die 9. Octobris 1682. decrevit, ut per decem dies spiritualibus exercitiis vacent illæ, quæ Monialium institutum amplecti volunt, antequam ad habitum recipiantur, idemque præstent, antequam solemnia vota nuncupentur. Post hæc ita subdit: *Insuper Sanctitas sua magnopere exoptat, ut omni diligentia, suavi tamen ratione singulæ Moniales adducantur, ut iisdem spiritualibus exercitiis operam quotannis præbeant, quo tempore magis opportunum videbitur, ut studium ad virtutes excolendas renovetur, quod maxime necessarium est, illis præsertim, quæ Claustris inclusæ perfectiorem vitæ disciplinam, atque institutum profitentur.* Idem monet Clemens XI. in litteris encyclicis, quas dedit die 16. Martii anno 1703., & quæ in collectione suorum decretorum continentur. Nonnullæ Moniales in hac Urbe versantur, quæ sibi quotannis virum pietate insignem deligunt, cujus ductu, ac voluntate spiritualibus exercitiis tempus aliquod impendant. Nos tamen summopere optamus, ut universæ Moniales eam normam in ejusmodi exercitiis sibi proponant, quæ a S. Ignatio perscribitur, & hoc pacto Pontifici Innocentio XI. morem gerant. De hac re cum Monialibus nobis omnino subjectis suavem quidem, ac blandum sermonem instituemus, cum Visitatio a nobis peragetur. Interim Præfectos Regulares hortamur, ut eandem mentem suscipiant cum iis Monialibus, quæ ipsorum curæ, fideique commendantur.

(d) Bacciis lib. 2. de ipsius actis cap. 6.

Illud frequenter usurpabat (*a*) S. Philippus Nerius, ad animas virtute imbuendas Magister, ac Princeps, opus esse, cum de Mulieribus agitur, ut aliquis pietatis fervor in ipsis excitetur. Siquidem experientia se compertum habere ajebat, ultra eos limites inde Mulieres ferri, qui initio propositi fuerant. Post hæc alia, quæ necessaria ducimus, subjiciemus.

Delatum nobis fuit in more positum esse; ut pueri, aut saltem puellæ fraudis ob teneram ætatem insciæ Claustra Monialium ingredi facile permittantur. Id vero penitus interdicimus, cum de Claustrorum legibus res agatur, sive Moniales potestati nostræ, sive Regularibus pareant, quemadmodum a Jacobo Cardinali Boncompagno (*b*), Cardinali Ludovisio (*c*), & Hieronymo Cardinali Boncompogno (*d*) Decessoribus nostris sancitum fuit. Is pariter est teste Crispino Romanæ Civitatis usus (*e*).

(b) Lib. 4. Synod. c. 4.
(c) In suo Edicto 1. Oct. an. 1644.
(d) In alio Edicto 23. Junii an. 1659.
(e) Tract. de Visitatione Pastorali.

Ex primis Ecclesiæ sæculis pia consuetudo manavit, ut puellæ Monialium Claustris admittantur, ubi ad virtutem informentur. Id facile conjicitur ex Sancto Hieronymo, cum ad Letam scripsit, rationemque tradidit, qua ipsius Filia institueretur: *Noli ergo subire onus, quod ferre non potes, sed, postquam ablectaveris eam, redde aviæ, & amitæ: nutriatur in Monasterio, sit inter Virginum choros, nesciat sæculum, vivat angelice, sit in carne, omne hominum genus sui simile putet.* Inter decreta Cardinalis Gabrielis Paleotti hujus Urbis primi Archiepiscopi, quæ ad Moniales pertinent, & Bononiæ excusa fuerunt anno 1579., illud pro puellis apud Monia-

(f) Pag. 8.

les educandis habetur (*f*): *In posterum laneum pannum albi tantum coloris adhibeant, qui non adeo desluat, ut tellurem everrat; nullis Cincinnis ad caput, aures, collumve utantur, etiam si Bacchanalium dies celebrentur; sed vestes modestæ, ac simplices loci Sanctitati conformentur.* Deinde subdit (*g*). *Ubi domus amplitudo permittit, Puellæ locum a Monialibus separatum habeant; Magistram quoque ad eas regendas designatam, cui parere debeant, & quæ libere per Monasterium ipsas vagari non patiatur, curetque diligenter, ut Christianam vivendi rationem addiscant: ubi vero Cœnobii angustiæ locum Puellis disjunctum minime sufficiunt, non iis temere Monialibus committantur, quæ hoc negotium sibi postulant, sed senioribus, quæ virtute, ac religione ipsarum sibi animos conciliet, atque devinciant: Id autem fervetur, donec Monasterium ita aptatum sit, ut Puellæ omnes sub unius tantum magistræ institutione congregentur. Certum denique habeant nullo modo famulas concedi, quibus ad commodiorem vitæ rationem utantur.*

(g) Pag. 14

Fortasse perpauca Monasteria locum pro puellis educandis separatum condiderunt, uti statuit Cardinalis Paleotti, idque exiguis proventibus tribuendum asserent, ob quam causam rem perficere minime potuerint. Satis compertum non abemus, utrum a veritate id alienum fuerit tempore, postquam ejusdem Cardinalis decretum promulgatum fuit. Illud certum est, in præsentia posse sine dubio adfirmari. Quoniam vero expensarum ratio habenda est non solum Monialibus, sed privatis etiam familiis ob temporum calamitatem, qua vexamur universi, Superiores nostrarum Monialium admonemus, ut parentibus puellarum, quæ Monasterium pro institutione ingrediuntur, edicant, re ullam vestium pompam, inanemque luxum, uti nimis libere fieri consuevit, ipsis puellis indulgeant. Præsides quoque Regulares, ut idem a suis Monialibus obtineant, vehementer hortamur. Præter ea, quæ in Concilio Romano super hac re statuta sunt, in Mediolanensi etiam Concilio, quod S. Carolus Borromæus Ecclesiasticæ disciplinæ Magister primo coegit, hæc leguntur (*h*). *Hujusmodi autem puellæ nigri tantummodo, aut fusci, vel albi coloris vestes, non fericas, nullo prætereæ exquisito ornamenti genere utantur, ne sint cincinnatæ, neve habeant inaures, nec monilia, aut hujus generis inanes delicias.*

(h) Tom. 1. pag. 45.

Nullis satis laudibus prædicare possumus eas Moniales, quæ nihil cuippiam peculiare habent, sed omnia communia esse voluerunt. Ipsas maxime hortamur, ut idem institutum perpetuum esse velint. In illis autem Monasteriis, ubi hæc disciplina minime servatur, sed census annui Monialibus permittuntur, magno studio commendamus, ut in commune ærarium ejusmodi pecuniæ deferantur, nec sine Abbatissæ facultate, aliquid, si honesta causa intercedat, expendatur. Quidquid autem supersit pro communi utilitate, & commodo conferatur. Id statuit Cardinalis Boncompagnus (*i*), & his conditionibus privati Monialium census probantur, uti doctissimi viri, qui de hac re scripserunt, unanimes consentiunt (*k*), Expetimus magnopere, ut Præfecti Regulares census Monialibus hac solum lege concedant.

(i) In Synodo lib. 4. c. 4. de Monialib. §. pauperta tem.
(k) Passerinus antiqua edit. de statu hominum q. 149. art. 3. n. 325. Card. de Luca de regul. disc. 57 Card. Petra ad Const. Apost. tom. 4. pag. 172. n. 38. & Decis. 405. n. 6. part. 15. Recent.

Non levis momenti res est, si Monialium proventus recte administrerentur, de quo sic habetur in eo libello Romæ excuso anno 1719. pag. 21., ubi muneris Episcopalis, ejusque vitæ ratio perscribitur: *Præterire haud possum,*

ſum, quin aliquid dicam de bonorum adminiſtratione domeſtica, ex qua non ſemel bonorum ſpiritualium ruina ita derivatur, ut reparari in poſterum nequeant: Itaque prudens Epiſcopus expenſarum rationem ſedulo exigat, & quos inanes, ac ſuperfluos ſumptus offenderit, omnino impendiat. Diſputant inter ſe Doctores, an ſolutio dotis, quæ ante votorum nuncupationem pro Filia a Parentibus impenditur, cum ſimoniæ labe jungatur. Aliqui Belgici Epiſcopi a S. Concilii Congregatione die 18. Octobris anno 1683. id petierunt (*a*): Nobis autem ejuſdem Congregationis Secretarium agentibus, cum Bononienſis cauſa ageretur die 45. Aprilis anno 1725. idem expoſtulatum fuit. Quare ex communiori Doctorum ſententia Sac. Congregatio reſpondit a Simonia immunem non eſſe, ſi dos pro ingreſſu in Ordinem Monialium ſolvatur, ſeu Monaſterium exiguos, ſive largos cenſus obtineat, aliter vero, ſi pecunia tribuatur pro alimentis, quæ puellæ ad habitum receptæ ſuppeditanda ſunt, donec vita fungatur; tunc enim nullam in pactione, ſeu pecuniæ ſolutione ſimoniam intercedere, ſi Cœnobium in paupertate verſetur: non ita tamen, ſi divitiarum copia redundet. Nos ſane hoc ſcrupulo ac ſollicitudine vacui ſumus, cum Monaſteria hujus Civitatis parcis omnia proventibus inſtruantur. Illud argumento eſt, quod accepta aliqua dote, ſtatim vera, ac certa debita in ſcheda deſcripta nobis offeruntur, ut, noſtra interpoſita facultate, per eam pecuniam extinguantur. Nos ſane, neque æconomiæ, neque arithmeticæ ſcientiſſimos fatemur, ob quam cauſam Congregationem loco noſtro ſufficimus, cujus peritia, ac virtute expenſarum libri diligenter examinentur; etenim conſilium eorum ſequi volumus, qui iſtarum rerum ſcientia ſuper cæteros præſtantes habentur. Igitur Miniſtri Monialium, quæ nobis, vel Regularibus ſubjectæ ſunt, ejuſmodi libros paratos habeant, & ſummas expenſarum comparent. Nam fortaſſe continget, ut in dubium, & examen vocentur, antequam viſitatio ſuſcipiatur. Regulares accire non omittemus, cum ipſorum Monialibus ratio domeſticæ adminiſtrationis requiretur, ut Pontificum decretis pareamus.

(*a*) Lib. 31. Decretorum.

Præter cenſum, ac dotem, quæ Monialibus tribuitur, pecuniam illæ erogare conſueverunt, quibus certa Cœnobii munera deferuntur. Itaque, cum Clemens XI. expendiſſet Moniales univerſas non iis commodis præditas eſſe, immo nonnullas in maximas anguſtias adduci, ut expenſis ejuſmodi ſatisfaciant, ex quo ſaltem animi quædam perturbatio dimanat, binas litteras encyclicas dedit, quas latine redditas in fine hujus noſtræ Declarationis imprimendas curavimus. Illis quidem aliquæ Monialium familiæ paruerunt; aliæ tamen idem exemplum minime ſequutæ ſunt, de quo cauſas in Viſitatione peragenda libenter inquiremus, ut quid ſtatuendum ſit, opportune deliberemus.

Felicem rerum exitum ſperamus, cum optimam de noſtris Monialibus opinionem animo conceptam habeamus: Ipſæ, ut inquit S. Cyprianus, gregis noſtri pars illuſtrior nuncupantur. S. Gregorius (*b*) tria ipſarum millia Romæ fuiſſe commemorat, cum ipſe Pontificatum gereret, quarum meritis acceptum referebat, quod belli periculis oppreſſa Civitas non fuerit, tunc per Longobardos excitatis: *Harum talis vita eſt, atque in tantum lacrymis, & abſtinentia diſtricta; ut credamus, quia, ſi ipſæ non eſſent, nullus noſtrum jam per tot annos in loco hoc ſubſiſtere inter Longobardorum gladios potuiſſet.* Nos quoque fatebimur hanc Urbem multis adhinc annis tot calamitatibus jactatam ſtare non potuiſſe, niſi preces aſſiduæ noſtrarum Monialium incenſam Dei iracundiam mitigaſſent. Alexander IV., cum Moniales a S. Agnete appellatas Regularibus Dominicanis in curam traderet, eaſdem ſolemnia vota coram S. Dominico emiſiſſe teſtatur (*c*). Beatiſſimæ Virginis Effigiem, quam S. Lucas depinxit. Civeſque in Monte Guardiæ poſitam ſummo honore proſequuntur, a duobus Pontificibus Leone X., ac Paulo III. commendatam accepimus iis Monialibus, quæ in eo loco morantur (*d*). Corpus S. Catharinæ Civis noſtræ adhuc integrum, & incorruptum ab iiſdem Monialibus conſervatur, quibus cooptata fuerat, cum ipſarum Fundatrix inter vivos ageret, Templum interius, ac ſubterraneum Monialibus Sanctorum Naboris, ac Felicis adſcriptum, primæ, ac vetuſtæ Cathedralis nomen obtinet, noſtrarum rerum Scriptores adfirmant, ex quo etiam Reliquiæ priorum Epiſcoporum hujus Urbis eductæ ſunt, quæ deinde in noſtram Metropolitanam translatæ fuerunt. Finem nunquam haberet oratio, ſi omnia ſanctitatis monimenta perſequi velimus, quibus ſingula noſtrarum Monialium Cœnobia exornantur; Illud ſolum afferemus Moniales univerſas cum illis merito comparandas, quæ in hac Urbe antiquitus virtutis gloria floruerunt, de quibus S. Ambroſius ita ſcriptum reliquit (*e*): *Nam quid de Bononienſibus Virginibus loquar, fœcundo pudoris agmine, quæ mundanis ſe deliciis abdicantes Sacrarium Virginitatis incolunt? ſine contubernali ſexu, contubernali pudore provectæ ad vicinarum numerum, & centenarium fructum, relictoque Parentum hoſpitio tendunt in tabernaculis Chriſti indefeſſæ milites caſtitatis; nunc canticis ſpiritualibus perſonant, nunc victum operibus exercent, liberalitatis quoque ſubſidium manu quærunt. Quod ſi inveſtigandæ Virginitatis inoleverit odor, namque præ cæteris ſpeculandi venatum pudoris explorant, totis curarum veſtigiis prædam latentem uſque ad ipſa cubilia perſequuntur; aut, ſi liberior alicujus volatus, totis omnes videas aſſurgere alis, concrepare pennis, emicare plauſu, ut caſto pudicitiæ choro cingant voluntatem, donec allecti delectata comitatu in plagas pudoris, & indaginem caſtitatis, domus, Patriæque oblita ſuccedat.*

(*b*) Lib. 6. Epiſt. 2.

(*c*) Tom. Bull. Dom. pag.

(*d*) Tom. 4. Bull. Dom. pag. 296. 529.

(*e*) Lib. de Virgin.

EPISTOLA ENCYCLICA

Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, aliiſque Ordinariis Italiæ, & Inſularum adjacentium, & etiam Generalibus Ordinum Regularium qui præſunt Monialibus.

Nullas expenſas a Monialibus fieri debere in ſuſcipiendis, & obeundis muneribus Monaſterii, neque illis peractis.

SAntiſſimus Dominus Noſter Papa Clemens XI., qui paterno ſtudio, & Apoſtolico zelo magnopere contendit, ut pravas conſuetudines extinguat, & univerſum Chriſtianum populum in viam ſalutis adducat, ſuam maxime ſollicitudinem convertit in illos, qui Regularibus Ordinibus nomen dederunt, ac potiſſimum in Virgines Moniales, quæ *illuſtrior portio gregis Chriſti* merito nuncupantur. Siquidem Sanctitas Sua non ipſarum modo futuram ſanctificationem confidit, ſed etiam pietate, ac precibus præſtantium Virginum, quæ ſe ſponſas Domino Noſtro Jeſu Chriſto devoverunt, ſi religioſæ perfectioni, quam profitentur, comparandæ ſedulo invigilaverint,

rint, præsentissima auxilia a Deo se accepturam sperat ad gravissimas calamitates depellendas, quæ universam Ecclesiam hoc tempore divexant. Quamobrem, cum Sanctitas Sua deprehenderit non mediocre detrimentum, ne Sanctimoniales in virtute magis proficiant, ex eo provenire, quod plurimum debeant expendere in obeundis Monasterii officiis; eo quod præter importunas molestias, quæ Parentibus inferuntur, ut pecuniam ab ipsis eliciant, etiam ab orationis studio, Dei cultu, & Regulari observantia non parum discedere ob eandem causam necessario cogantur; Item temporalia bona vehementer expetere, quod voto paupertatis adversatur, perpetuis curis animum, & corpus laboribus occupare, frequentes, ac nimis liberos cum sæcularibus inire congressus, ex quibus non exigua pernicies in animas dimanere solet, omissis aliis corruptelis gravioribus, quæ ad Superiores Ordinarios, ad Sac. Congregationes, & ad Sanctitatem pariter suam quotidie deferuntur; cum hæc, inquam, satis cognita, & perspecta sint Sanctitati Suæ, quemadmodum pro Monasteriis hujus Almæ Urbis jampridem ea constituit, quæ magis oportuna visa sunt, ad præcludendum his malis aditum, uti constat ex edicto promulgato die quarta Junii nuper elapsi, ita pariter afferre magnopere cupiens eadem remedia Monasteriis Italiæ, Insularumque adjacentium, mihi præcepit, Te summopere monere, aliosque similiter Ordinarios Italiæ, & Insularum prædictarum, Superiores item generales Monasteriis Sanctimonialium præsidentes, ut proponas gravissima mala, quæ superius recensuimus; Insuper quam valde conferat ad animi tranquillitatem, si omni cura bonorum temporalium Sacræ Virgines expolientur; deinde in virtute obedientiæ, cujus absolvendæ facultatem tibi reservabis, sub pœna quoque privationis officii, vocisque activæ, ac passivæ, aliisque tuo arbitrio statuendis, omnino præcipias omnibus Abbatissis, Superioribus, Camerariis, aliisque Sacrario, vel Rotæ præpositis Monialibus, & reliquis Monasteriorum Administris, ut in suscipiendis, aut exercendis officiis nullas faciant expensas, neque ab aliis fieri permittant, etiamsi consanguinei Monialium, sive alii benevolentiæ gratia ad subeundas easdem expensas se paratos exhibeant; Neque Superioribus, Monialibus, Novitiis, aut aliis in Monasterio commorantibus; neque Præsidentibus etiam Regularibus, Confessariis, Deputatis, bonorum Curatoribus, aliisque Monasterio inservientibus, neque ipsi Ecclesiæ, aut Sacrario aliquid præstent, pro quo solvenda sit pecunia, etiam sub specie, & causa celebrandæ Festivitatis, aut muneris, aut alia qualibet ratione, quæ cum officiis Monasterii quocunque modo jungatur. Quævis autem expensa pro obeundis ejusmodi officiis necessaria ex reditibus Monasteriorum desumatur, eaque modum nunquam excedat, nec æs alienum ob hanc causam contrahatur. Quamobrem tum Superioribus, & Officialibus, tum Deputatis, Sindacis, & Economis cujuslibet Monasterii mandabis, ut prædictæ expensæ ex reditibus Monasteriorum sumendæ quamprimum decernantur, & constituantur eo modo, qui magis consentaneus judicabitur, & qui probari a te debebit, habita ratione proventuum cujuslibet Monasterii. Præterea Sanctitas Sua hoc decreto comprehendi intelligit quæcunque Monasteria Sanctimonialium, etiam Regularibus subjecta, vel aliis Superioribus quolibet speciali, vel specialissimo privilegio præditis, & singulari etiam mentione dignis, vel quovis modo exemptis, & Sedi Apostolicæ immediate subjectis. Insuper hoc idem decretum complectitur etiam Oblatas, quamvis neque lege Claustrorum, neque solemnium Votorum vinculis obligentur. Itaque magnopere contendes, ut hæc omnia plene observentur. Quod si difficultas aliqua exoriatur, quæ impedimentum afferat ad rem perficiendam, uti Sanctitas Sua vehementer expetit, ad Sedem Apostolicam confugias, ut ejus oracula, & auctoritatem si opus fuerit, deposcas. Denique pro certo habeas Tibi non defuturum omne patrocinium, quod necessarium videbitur, ut negocium ad optatum finem perducas, quo quidem Divinus cultus, tranquillitas Monialium, & ad consequendam perfectionem magnum adjumentum continentur.

Romæ die 28. Julii 1708.

G. Card. Carpegna Præfectus.

Ferdin. Archiep. Niceæ Secret.

ALIA EPISTOLA ENCYCLICA.

Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Ordinariis Italiæ, Insularumque adjacentium, Superioribus item Regularibus, qui præsunt Monialibus, in qua Epistola plura declarantur, quæ in præcedenti scripta fuerunt.

SAnctissimus D. N. Papa Clemens XI., ut Monialium tranquillitati consuleret, easque scrupulis, anxietate, omnique bonorum temporalium sollicitudine liberaret, die 28. Julii jam elapsi decreto suo, sive literis encyclicis mandavit, ut expensæ omnes pro exercendis officis ex reditibus Monasteriorum desumerentur. Nunc vero, ut quorundam Monasteriorum petitionibus satisfaciat, quæ declarationem aliquam sibi expostulant, Sanctitas Sua, suffragiis etiam additis Congregationis, quam hujus negocii causa specialiter deputavit, præcepit, ac præcipit, ut juxta Apostolica decreta confecta pro observantia voti paupertatis, census Monialium communi capsæ tradantur, aut in ipsa confundantur arbitrio Superioris Monasterii, quæ necessaria Monialibus suppeditabit, & ea quæ supersunt, in utilitatem Monasterii convertet, ut ejus egestatem sublevet, idoneumque efficiat, ut obeundis singulis officiis satis esse possit. Pœnas autem indictas præcedenti decreto, sive literis encyclicis, firmas perpetuo remanere Sanctitas Sua declaravit. Itaque conferes omnem operam, ac studium, ut exequutioni mandentur ea, quæ superius proposita fuerunt; idque Sanctitatis Suæ zelus magnopere tibi commendat, eoquod Monialium tranquillitatis, ac Sanctitas ex hac re plurimum deprendat. Hæc habui tibi significanda &c.

Romæ die 26. Januarii 1709.

G. Card. Carpagna Præfectus.

Ferdin. Archiep. Niceæ Secret.

INSTITUTIO XXX.

De Divinæ Eucharistiæ expositione, ac benedictionibus, quæ cum ipsa conclusa in Sacra Pyxide populo tribuuntur. De disciplina Ecclesiæ pro Sacris mysteriis exponendis, ac de supplicationibus, quibus ac circumferuntur, veterique illarum institutione. Non posse Eucharistiam publice exponi, nisi aliqua causa publica interveniat, quæ Ordinarii auctoritate probetur. De expositionibus Eucharistiæ, quæ singulis diebus aliquo in templo juxta impressam tabellam per urbem alternatim haberi solent. De aliis expositionibus, quæ diebus per tabellam minime designatis etiam in Regularium Ecclesiis absque Ordinarii facultate instituuntur. Usus exponendæ Eucharistiæ improbatur, cum dies festi Sanctorum celebrantur; & cuinam rationi hoc consilium innitatur. De privatis expositionibus, & quo pacto fieri debeant. Quibus cæremoniis publicæ expositiones indicendæ sint. De oratione quadraginta horarum; & quis auctor illam induxerint. De consuetudine, ob quam pluries in diem benedicio cum Sacra Pyxide populo impertitur, quod sane nullius vitus auctoritate probatur, Qua ratione in posterum id perficiendum sit.

SAcrosanctam Eucharistiam in templis exponi posse, cultuque latriæ adorandam certissimo dogmate novimus universi. Si quis autem contrarium sentiat, obnoxius est excommunicationi, quam Tridentina Synodus promulgavit (*a*).

(*a*) Can. 5. sess. 13. de Eucharist.

Certum quoque est cum maximo honore, atque utilitate conjungi eam Catholicæ Ecclesiæ consuetudinem, seu disciplinam, qua divina Mysteria palam Populo exhibentur. Qui res Ecclesiasticas erudite persequuntur, eandem consuetudinem inductam testantur, statim ac Sanctissimum Christi Corpus solemni pompa per urbem circumferri incœpit (*b*).

(*b*) Vanesp. Jur. Ecclesiast. p. 2. tit. 4. de Sacr. Euchar. c. 5. n. 23. Merbesius summæ Christian. 2. p. sect. 10 Juvenin. de Sacram. diss. 4. q. 4. §. 5. concl. 2

Christianus Lupus (*c*) Sacramentum Eucharistiæ in templis exponi prius consuevisse, quam in supplicationibus publice deferri cœperit, plurimum contendit. Id quippe ad Urbani IV. Pontificis tempora primo referendum est; alterius vero indicia aliqua ex vita Sanctæ Claræ Virginis, quæ anno 1253. vita defuncta est, deprehenduntur. Traditur enim Sacra Mysteria jussu ipsius ad portas Monasterii delata fuisse, cum sub Friderico II. Imperator Saracenorum armis Assisii Civitas obsideretur; quod S. Clara ausa non esset, nisi tunc Eucharistiam palam exponi pia consuetudo permisisset.

(*c*) Par. 1. to. 12. vet. edit. operum suor. In dissert. de Sac. Proceis. c. 3.

Cum tamen in actis S. Claræ, quæ duobus post ejus obitum annis scripta fuerunt jussu Alexandri IV., qui illam inter Sanctos cooptavit; cum, inquam, habeatur, quod S. Clara divinam Eucharistiam præferri voluit *capsa argentea intra ebur inclusam*; hinc non sequitur eam disciplinam tunc fuisse, ut palam colenda populo proponeretur, uti recte Thertius expendit (*d*).

(*d*) In suo libro super hanc materiam lib. 2. c. 2. p. 233.

Illud, quod in hac re dubium est, examinari debet, an publice venerandam Eucharistiam frequenter exponere per utile videatur. Qui ejusdem Thiertii bipartitum opus sedulo percurret, id maxime probari intelliget, si Ecclesiæ legibus conformetur. Insuper tria constituit; primum haud permittendum unicuique, ut Eucharistiæ Sacramentum, cum lubet, exponat, sed Pontificis & Episcoporum in hac re sententiam servandam; secundo juxta Ecclesiæ instituta, & sapientium virorum opinionem id concedi rarius debere, quam in plurimis locis fieri consuevit; tertio idipsum per octiduum Corporis Christi perfici solum fas esse, vel cum gravissima causa Religionis, aut Reipublicæ id postulat, quæ ab Episcopo dijudicanda est. Ejusmodi Thiertii commentarium tot monumentis, ac rationibus redundat, ut doctissimus Martenes (*e*) de exponendo Eucharistiæ Sacramento verba facere recuset eam ob causam, quod hoc argumentum tam copiose, ac luculenter Thiertius pertractaverit, ut nihil superaddi posse videatur. Doctrinam vero Auctoris adeo probavit præclarissimus Cardinalis Bona, ut ad ipsum die 29. Augusti anno 1673. ita scripserit: *Existimo autem, quod ipsam, hoc est sententiam, dudum audieris a communi amico Domino Luca Dacherio; Librum videlicet optimum esse, & pium, & ab omnibus viris, atque eruditis approbatum.*

(*e*) De antiqua Eccl. disciplina divinis celebrandis Officii cap. 29. n. 6.

Contrariam vero consuetudinem approbat magnopere P. Christianus Lupus (*f*), tum quia populum a vanis, periculosisque negociis removet, frequentiam pro mysteriis celebrandis ad templum inducit, obmurmurationes impedit, quæ in ipso fieri consueverunt: tum, quia Fideles ad actus virtutum theologalium promendos excitantur, culparum veniam implorant, divinamque opem, ut pietatis opera suscipiant.

(*f*) Loco citato c. 12.

P. Teophilus Raynaudus, qui in reliquis controversiis suum facile judicium proferre solet, licet pro exponenda frequenter Eucharistia minime assentiat, ab ejusmodi tamen quæstione deficienda consulto abstinet, sed rem totam Ecclesiæ judicio relinquendam censet. Sic enim habet (*g*): *Hæreo sit ne inter indecoros Christi in Eucharistia honores frequens admodum divinæ Eucharistiæ expositio, cujus usus in his oris tantopere invaluit, ut prope quotidianus evadat &c. Ego in hac parte nihil definio, & probatas consuetudines non sollicito &c. Timendum est, ne Majestas mysterii fidei tam crebra, vel etiam assidua ejus vulgatione deteratur, nec adeo facile percellat contuentium mentes, quam si infrequentius, & , quod fere consequens est, majore cum apparatu, & accuratione proponeretur. Viderint ii, ad quos attinet, quid magis in hac re sit e Dei gloria, & bono animarum; nam meum hic judicium interponere consultum non foret.* Venerabilis quoque Vir Cardinalis Tommasius veterum, ac recentiorum Ecclesiæ rituum peritissimus, in hac re dubius fuit. Cum enim Archipresbyter Palmæ, quod est Oppidum ejusdem nobilissimæ Familiæ vectigale, Cardinalem consuluisset, utrum singulis diebus Dominicus in Templo recenter excitato Sacram Eucharistiam exponendam probaret, his verbis die 17. Augusti 1675. ad illum respondit (*h*): *Utrum Sacra Mysteria per singulos Dominicos dies palam exhibenda sint, serio perpendi debet, antequam deliberetur. Id enim non semper Deo gloriam affert, populoque utilitatem.* Hanc epistolam Dominicus Berninus inseruit Cardinalis vitæ, quam in lucem edidit. Civis autem noster Antonius Albergattus Sedis Apostolicæ Nuncius, cum Parochos Civitatis, ac Diœcesis Leodiensis institueret, ita libere scripsit: (*i*) *Multo melius est, ut non ita frequenter exponatur, & tunc cum debita reverentia, quam, ut frequentius, & sine debito obsequio, & reverentiæ significatione id fiat, ut cum nostra animi commotione multis in locis exponi vidimus, & invenimus.*

(*g*) Tom. 5. suorum operum: Heteroclita spiritualia ad p. 83.

(*h*) In Actis c. 7.

(*i*) In actis visitationis ann. 1623. p. 29.

Nos sane hoc negotio implicari nolumus, quo

pars

pars utraque nihil aliud contendit, nisi, ut cultus divinæ Eucharistiæ debitus augeatur. Attamen juri canonico inhærentes certam nostræ Urbi, ac Diœcesi in hac re normam constitui posse arbitramur.

Universi, qui hoc argumentum pertractarunt, asserunt Eucharistiæ Sacramentum publice exponi non posse, nisi publica causa intercedat, quæ per Episcopum probetur, qui solum facultatem impertiri potest non modo in suis Ecclesiis, sed in illis etiam, quæ ad Regulares pertinent, & quæ Episcopi jurisdictione penitus immunes judicantur. Inter Scriptores Transalpinos ita sentiunt Juvenius (*a*), Merbesius (*b*), Thiertius (*c*). Inter Regulares numerantur Lezana, & Gavantus apud Thiertium, Bissus (*d*), Diana (*e*): Denique inter Scriptores practicos Clericatus (*f*), Monacellius (*g*), Braschius (*h*), adscribuntur.

(*a*) De Sacram. differt. 4. q. 4. concl. 3.
(*b*) In Sum. Christ. ter. p. sect. 10. concl. 3 & 4.
(*c*) Lib. 5. c. 10.
(*d*) In ver. Expositio Sacram. n. 232. §. 7.
(*e*) In edition. coordinata tu. 7. tr. 2. resol. 32. n. 1.
(*f*) De Sacram. Eucharist. decis. 60. casu 2. n. 9. & seq.
(*g*) In Formular. legali p. 1. tit. 6. formula 20. n. 1. & 2.
(*h*) In suo Promptuario Synod. c. 29. n. 3. & seqq.

Tridentini Concilii auctoritas hanc sententiam magnopere confirmat (*i*), nempe, *Quæcumque in Diœcesi ad Dei cultum spectant, ab Ordinario diligenter curari, atque iis, ubi oportet, provideri æquum est*. Vanespenus quoque affert Sacræ Congregationis Concilii decretum (*k*), quod Cardinalis Grimaldus per Galliam disseminavit, cum Nuntii munere fungeretur; quod pariter ab Aurelianensi Synodo in medium profertur, hisque verbis exaratum dicitur: *Congregatio Concilii censuit, non licere Regularibus, etiam in eorum Ecclesiis, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum publice venerandum exponere, nisi ex causa publica, quæ probata sit ab Ordinario*.

(*i*) Sess. 22. c. 8. de reformat.
(*k*) Juris Eccles. p. 2. tit. 4. de Sacram. Euch. c. 5. n. 17.

Cum tamen veritatis amiciissimi simus, & Transalpino viro facile condonari oporteat, si decretum integrum non evulgaverit, cum Sacræ Congregationis acta nunquam inspexerit, ideo plene ipsum decretum describendum existimavimus, quemadmodum die 17. Augusti anno 1630. editum fuit, cum de causa Neapolitana ageretur: *Sacra &c. censuit, non licere Regularibus, etiam in eorum propriis Ecclesiis, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum publice adorandum exponere, nisi ex causa publica, quæ probata sit ab Ordinario; ex causa autem privata posse, dummodo Sanctissimum Sacramentum e tabernaculo non extrahatur, & sit velatum ita, ut ipsa Sacra Hostia videri non possit.*

Quamvis hoc decretum pro peculiari causa judicanda promulgatum sit, tamen pro generali norma deinceps a Sacra Congregatione receptum fuit, ita ut quoties hujus generis causæ propositæ sunt, idem statuendum responderit, quod in causa Neapolitana antea sancitum fuit. Ita contigit die 28. Februarii 1654. (*l*), ac die 14. Aprilis anno 1674. (*m*) Idem a Sacra Congregatione Regularium, & Episcoporum negociis præposita constitutum fuit anno 1602., velut infra explicabitur.

(*l*) In causa &c. ll. 19 Decr. pag. 176. & seq.
(*m*) In Causa &c. lib. 28. p. 72.

Itaque, cum Sacra Mysteria absque facultate nostra, & publica causa exponi nequeant, & cum Ecclesiæ leges, populique cultum erga divinum Eucharistiæ Sacramentum integre tueri maxime optemus, ideo summopere commendamus, ac probamus, quod in hac Civitate singulis diebus Eucharistia publice in aliquo templo colenda exhibeatur. Omnes quoque vehementer hortamur, ut in eadem templa frequentes conveniant, Deumque pro Ecclesiæ utilitate magnopere exorent, in quo nos causæ publicæ rationem positam judicamus, ut Eucharistiæ Sacramentum Fidelium venerationi proponatur; idque satis esse ad nostram facultatem indicandam declaramus, quod Ecclesiarum nomina, in quibus exponitur Sacra Eucharistia, nostra auctoritate in lucem proferantur. Cœremoniale Episcoporum approbat (*n*), quod *Sacra Eucharistia in Altari exponitur in singulis Ecclesiis Collegiatis ad totam octavam solemnitatis Corporis Christi*. In hac Civitate singulæ Parochiæ id facere consueverunt; quod sane impedire nolumus. Illud tantum, quod jam cœptum fuit, ut perficiatur, decernimus, ne scilicet Eucharist. in alio quolibet templo exponatur, licet per octiduum quoque Corporis Christi id superiori tempore in more positum fuerit, cum satis habeatur, si divinissium Sacramen. in Parochiis Populo adorandum proferatur. Ad hanc normam rediegendam præcipimus, uti jam fieri cœpit, tabellam Ecclesiarum nomina designantem, in quibus Eucharistia publice adoranda exponi soler. Quod si Regulares, aut sæculares iis diebus Sacram Eucharistiam exponere velint, qui in eadem tabella minime designantur, pro re gerenda facultatem a nobis expostulent, causamque declarent. Qui contrarium audeant debitis pœnis a nobis afficientur: *Quod, si Regulares absque licentia, & forma præfata Santiss. Sacramen. publicæ veneration exponere auderent, potest Episcopus contra ipsos ad pœnam competentem procedere*; Ita Braschius (*o*), qui Sacrarum Congregationum super hac re decreta diligenter enumerat. Attamen, ut jus nostrum, simulque officium erga alios servetur, si contraria jampridem consuetudo invaluerit, ut nempe in aliquo templo certis quibusdam diebus in tabella minime descriptis Sacra Mysteria publice exponantur, satis erit, si ejusdem rei causa, & ad ipsam consuetudinem probandam argumenta nobis exhibeantur, quæ si a nobis obsignentur, pro necessaria facultate sufficient, donec novum aliquid contra statuatur. Notum tamen esse volumus eandem facultatem nos minime concessuros, si in ipsis Ecclesiis statis iisdem anni diebus effigies Beatæ Virginis exponatur, vel festum alicujus Sancti celebretur, licet vetusta hujus rei consuetudo nobis producatur. Id enim Sacrorum Rituum periti scriptores magnopere damnant (*p*). Bissus præsertim hæc tradit (*q*): *Et libenter adverto, quod in festivitatibus Sanctorum parum convenit expositio Sacramenti, quia diversus est cultus exhibendus Sacræ Eucharistiæ, a cultu exhibendo Sanctis, & præsente Domino omnium summo debet cessare cultus Sanctorum*. De hac re copiosius agit Thiertius (*r*), qui Sanctorum cultum reipsa a Deo minime quidem separari recte perpendit; cum tamen Sacra Eucharistia populo adoranda proponitur, præcipui charitatis, ac religionis actus, uti fas est, ad Deum unice dirigentur, nec de honore Sanctis persolvendo tunc aliquis cogitat; ita ut consilium, ac voluntas Ecclesiæ minime perficiatur. Nemo enim res ab ipsis præclare gestas, eorumque eximias virtutes in mentem revocat, quæ nobis imitandæ proponuntur; nemo illorum patrocinium implorat, nec ullæ Deo gratiæ redduntur, quod ipsos in partem æternæ gloriæ vocaverit. Illud etiam præterire non possumus, quod maxime ad hanc sententiam confert, plurima contra Eucharistiæ Sanctitatem committi, cum festis Sanctorum diebus publice exponitur. Maxima enim frequentia populus in templum confluit, ubi post preces vanis colloquiis detinetur, utque animum musicorum concentibus intendat, divinissimo Sacramento terga vertere non erubescit.

(*n*) Lib. 2. c. 33.
(*o*) Promptuar. Synodal. c. 29. n. 3. & 5. 19
(*p*) Baulde. in Manual Sacrar. Cœremoniar. c. 27. de Miss. solemn. & privata, quæ coram suo Sacram. exposito celebratur n. 2.
(*q*) Bissus expositio Sacramen. n. 232. §. 3.
(*r*) Lib. 4. c. 12.

Si tamen sermo sit de exponenda privatim Eucharistia, cum nullis Ecclesiæ legibus publica causa, & Episcopi facultas necessario requirantur, rem totam ad Præfectum illius templi rejicimus, ubi vel pro alicujus ægritudine levanda, vel pro necessitate, ac desiderio

alicujus religiosi viri Sacra Mysteria debent exponi, in quo hanc normam observandam perscribimus; ut nempe Eucharistiæ tabernaculum solum aperiatur, & Sacra Pyxis clausa, suoque velamine obtecta populi oculis subjiciatur; vel si Eucharistia e tabernaculo proferenda sit, Sphæra intra crystallum inclusa sub umbella statuatur, & cætera omnia circum apponantur, de quibus sermonem inferius instituemus. Sphæra tamen velo adoperta ita sit, ut Sacræ Hostiæ adspectus impediatur. Primam Eucharistiæ exponendæ normam decreta, scriptoresque superius allati aperte commemorant; altera vero Romanæ Urbis consuetudine probatur. Verum penitus interdicitur, Sacram Pyxidem ob privatam causam extra tabernaculum efferri, ac velatam sub umbella collocari; cum nullum hujusce ritus vestigium apud scriptores, nullaque Sedis Apostolicæ consuetudo deprehendatur, quam sequi omnino debemus.

At vero, ut Sacra Eucharistia, quo par est, honore, ac religione publice coram populo exponatur, juxta ea, quæ Romani Pontifices, & Clemens etiam XII. qui Pontificatum nunc gerit, perscripserunt, primo decernimus, ut illa in majori templi Altari collocetur. Secundo, ut alia quælibet effigies depicta, vel simulacrum ibi conjungatur. Tertio, ne super Altari Sanctorum Reliquiæ, vel simulacra statuantur; Angelorum tamen effigies non prohibemus, quibus candelabra efformantur. Quarto, ut duodecim saltem cerei circumardeant. Quinto, ne lances ad colligendam pecuniam in Ecclesia constituantur, nullusque circumeat, ut eleemosynas a fidelibus eliceat, quod etiam egenis interdicitur, qui ad fores stipem postulabunt; hortamurque fideles, ut illis opem, quo poterunt studio, large suppeditent. Sexto, ut campanulæ sonus, qui a sæculo XII. inductus est, *ut sic Fidelium mentes ad orationes excitentur*, quemadmodum decreto Guillelmi Parisiensis Episcopi comprobatur (*a*), ut is, inquam, sonus, cum in Sacrificio Missæ elevatur Hostia, prætermittatur, dum Sacra Mysteria exposita sunt: Licet tamen exiguo Campanulæ signo populum monere, cum Sacerdotes e Sacrario prodeunt Sacrum facturi. Septimo, ne conciones habeantur, quo tempore divinum Eucharistiæ Sacramentum publice expositum a fidelibus adoratur. Si vero brevis oratiuncula recitanda sit, ut populus ad pietatem magis inflammetur, is Ecclesiæ locus deligatur, ita ut fideles ab Eucharistia palam exposita faciem aversam tenere non cogantur, cultumque ipsi debitum prætermittere. Octavo, ut quilibet, sive ad aram accedens, in qua Sacra Mysteria publice collocatæ sunt, vel absolutis precibus decedens bina genua deflectat, uti Sacra Rituum Congregatio die 19. Augusti anno 1651. edicto sanxit. Nono, ut Sacerdos ad aliud Altare Sacrum facturus, cum ante divinam Eucharistiam pertransit, illam flexis genibus, apertoque capite adoret; quo deinde tecto, susceptum iter prosequatur, uti eadem Congregatio die 7. Septembris anno 1636. constituit. Decimo, si Missæ Sacrificium super ipso Altari celebrandum sit, in quo divinum Sacramentum expositum fuerit, Sacerdos ab Altari descendat, ut manus abluat, vultumque ad populum convertat, quod aliqui sane negligunt, licet Eucharistiæ dignitati, Rubricis, Romanæque Ecclesiæ consuetudini omnino conveniat, uti Magrius recte perpendit (*b*). Undecimo, si in Metropolitana, aut qualibet alia Collegiata exponatur Eucharistia, Canonici, & reliqui omnes stantes, nudoque capite divina Officia in Choro persolvant; quod si ob longum temporis spatium id efficere nequeant, sedere quidem ipsis, non autem caput tegere Cæremoniale Episcoporum permittit (*c*).

Christo Domino, qui sub Eucharistia continetur, Angelorum choros circum adstare Sanctissimi Ecclesiæ Patres testantur (*d*). Quare, ut nos etiam amantissimo Salvatori, cum publice exponitur, omnia pietatis, cultusque argumenta, quæ possumus, ostendamus, sub pœnis voluntate nostra statuendis indicimus, ut, præter frequentiam populi, & supplicationem, quam pro adoranda Eucharistia, sodalitia piis vestimentis superinduta de more instituunt, aliqui semper adsint, ut infra dicetur, qui eidem Sacræ Eucharistiæ flexis genibus cultum exhibeant. Id munus Sacrorum Rituum scriptores solis Sacerdotibus tribuunt (*e*), quibus etiam congruit Franciscus Bonhomus Vercellensis Episcopus jussu Gregorii VIII. Visitator constitutus in Ecclesiasticis Reformationibus p. 209. impressis Coloniæ anno 1585. Angelus quoque Rocca Apostolici Sacrarii Præfectus, cum iter a Clemente VIII. Ferrariam susceptum, moremque Romanorum Pontificum describeret, quibus Sacra Eucharistia præferri solet, cum ex Urbis districtu progrediuntur, illud adfirmat, sub vesperam in aliquo templo illam deponi consueviſſe: *Sacrarii autem Præfecti* (*f*) (inquit) *Ecclesiasticos viros in custodiam Sanctissimi Sacramenti nocturnas vigilias alternatim acturos, cereis, ac lampadibus perpetuo ardentibus illic relictis, destinabant*.

Solemnis precatio, quæ quadraginta horarum spatium complectitur, P. Josepho Mediolanensi ex Ordine Capuccinorum primo adscribitur, qui anno 1556. ipsam instituit, ut quadraginta horas, quibus Salvator Dominus post mortem in sepulchro delituit, memoria prosequeretur (*g*). Pontifex Pius IV. sua vigesima secunda constitutione, quæ anno 1560. in lucem edita fuit (*h*), sodalitium Romæ institutum, & ab *Oratione Mortis* nuncupatum approbavit, cui Sorores, Fratresque cooptati, aliique cæteri precationes ad quadraginta horas protrahebant, ut jejunium quadraginta dierum, quod Salvator in solitudine complevit, imitarentur, Sanctisque Apostolis, & prioribus Ecclesiæ Patribus assiduis precibus occupatis se penitus confirmarent. De Eucharistia sane nulla fit mentio, Sodales tamen ante ultimam Dominicam cujusvis mensis, vel alio die supplicationem instituere solitos Pontifex commemorat, in qua decenti pompa eandem Eucharistiam deferebant. Anno autem 1592., cum gravissimis causis urgeretur Ecclesia, implicatis nempe Gallorum rebus, paratisque jam Turcarum bellicis expeditionibus, Clemens VIII. 17. constitutionem promulgavit (*i*), in qua plurimas Indulgentias illis impertit, qui Romæ convenirent ad Ecclesias Patriarchales, Collegiatas, Titulares Cardinalium, ad Ecclesias Regularium, ac Sodalitatum, in quibus quadraginta horarum spatium piis precationibus impenderent, atque inter se tempore ita partirentur, ut continua precatio videretur. Licet de exponenda publice Eucharistia nullum Pontifex verbum faciat, conjici tamen facile potest tunc primum morem inductum fuisse, vel paulo ante, ut Sacra Eucharistia exponeretur, cum quadraginta horarum precatio indicebatur. Baccius enim (*k*) ita fieri solitum per singulas primas Dominicas mensium, & per singulos annos in majori Hebdomada testatur

Romæ

(*a*) Card. Bona rer. Litur. lib. 2 c. 12.

(*b*) Magri in notitia vocabulorum Ecclesiastic. ad verbum Eucharistia.

(*c*) Lib. 2. c. 33.

(*d*) S. Joannes Chrisost. l. 6. de Sacerdotio, & in Hom. 65. ad Populum Antiochenum. S. Ambr. c. 7. de Ev. S. Lucæ in illis verbis Apparuit ei Angelus. S. Greg. l. 4. Dialogorum c. 58.

(*e*) Gav. in verbo Euchar. n. 34. Lantusca eodem ver. n. 2. Clericat. de Sacram. Eucharist. decis. 70. casu 2. n. 11. Merbes. in sum. Chri. 3. p. sect. 10 q. 2. §. 3. Thiers. l. 5. c. 3. n. 3. Braschius in Promptuario Synodal. c. 23 n. 7.

(*f*) Tom. 1 p. 52.

(*g*) Thiers. l. 4. c. 3.

(*h*) Tom. 2 Bull. Rom.

(*i*) Tom. 3 Bull. Rom.

(*k*) Lib. 1. c. 8. de vita S. Philippi Neri.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Romæ in templo Sodalium Sanctiſſimæ Trinitatis, qui peregrinis, & convaleſcentibus excipiendis, curandiſque conſtituti ſunt, & Sanctum Philippum Nerium ad frequentem populum eo tempore pios ſermones habuiſſe. Cum vero ſcribit res præclare ſancteque geſtas a Venerabili viro Juvenali Ancina Salutii Epiſcopo, & S. Philippi comite, commemorat in Oppido Dogliani in Liguriæ finibus non longe a Tanaro quadraginta horarum precationem edixiſſe, ad quam nocturno, diurnoque tempore ingens populi multitudo confluebat, quæ ſuppliciter ad colendam Sacram Euchariſtiam, ordinateque procedebat.

Romæ quadraginta horarum precatio, & Sacra Euchariſtia continuo conjunguntur: In hac autem Civitate divinum Sacramentum ſingulis diebus exponitur, in quibuſdam etiam templis ad 40. horas producitur, ut ex tabella, quæ in lucem prodibit, liquido confirmabitur. Hanc porro conſuetudinem ſine ulla mutatione ſequemur. Illas tamen muneris noſtri partes ducimus, ut debitus Sacræ Euchariſtiæ cultus exſolvatur. Quamobrem præcipimus, ut coram illa, dum in Altari populo adoranda proponitur, unus, vel duo Sacerdotes, vel duo ſaltem in Saris Ordinibus conſtituti, ſuperpelliceo induti, flexiſque genibus interſint ante ſcamnum panno rubei, vel alterius coloris, qui conveniens habetur, ad infimum Altaris gradum poſito. Id autem decernimus, ut fiat in qualibet Eccleſia etiam Regularium, ubi Euchariſtia publice exponitur juxta tabellam, vel etiam ob facultatem peculiarem, ſeu conſuetum horarum ſpatium ſervetur, ſive horæ quadraginta ſtatuantur. Qui non paruerit, arbitrio noſtro punietur. Quocumque igitur modo Euchariſtiæ Sacramentum in noſtra Metropolitana exponatur, curent ſedulo Canonici, ut tabella ad Sacrarium figatur, in qua notetur horarum tempus, eorumque nomina, qui, ut ſupra dictum eſt, diu noctuque ante Sacram Euchariſtiam ſua precatione fungi debeant. Idem fiet omnino a Canonicis, qui Collegiatis inſerviunt, cum in iiſdem Sacra Myſteria publice exponuntur. *Videant Canonici*, ut reliquis exemplo præſint, eorumque nomina in tabellam referantur, neque totum onus in eos Sacerdotes rejiciant, qui ad ſolvendas in choro divinas laudes deſtinantur. Id omnino ſervatur Romæ in Vaticana præſertim Baſilica, ubi per plures annos inter Canonicos adnumerati fuimus. Eandem conſuetudinem tenent Summi Pontificis Domeſtici, & Familiares, cum in Sacello Paulino per horas quadraginta divinum Euchariſtiæ Sacramentum exponitur. Idem præſtandum erit a Regularibus in ſuis Eccleſiis, ut Romæ ſimiliter facere conſueverunt. Parochi vero, cum Sacra Euchariſtia in ſuis templis exponenda erit, Sacerdotes, alioſque Sacris Ordinibus initiatos, qui Parochiæ adſciti ſunt, de hac re admonebunt, quorum nomina in tabella ad Sacrarium affigenda, tempuſque horarum deſignabitur, ut eo modo, qui ſuperius declaratus eſt, ad precationem præſto ſint. Quod ſi tanta illorum copia, quæ ſufficiat, in ipſa Parochia non verſetur, tum Parochus ad alios confugiet, qui huic muneri ſatisfaciant. In templis quoque Sodalitatum Presbyteros, Clericoſque ad Sacros Ordines jam aſſumptos accerſant, qui precationem eodem modo ſingulis horis alternatim ſuſcipiant. Quod ſi Sodales ipſi in ſuis, vel etiam in alienis Eccleſiis id facere velint, ſcamnum ab eccleſiaſticis ſejunctum illis tribuatur, ubi Deum precentur, quemadmodum Romana inſtitutione ſuper hac re preſcribitur. Cum aliqua perturbatio in Sacra Euchariſtia juxta tabellam exponenda dimanet, eo quod in diverſis Eccleſiis diverſum tempus ad rem perficiendam eligatur, hinc decernimus, ut templa, quæ tabellæ legem ſequuntur, Sacram Euchariſtiam publice exponant tribus ante meridiem horis, & ante 23. horam diei benedictione accepta populus dimittatur; ita ut poſt campanæ ſonitum, quæ veſpere ad ſalutandam Beatam Virginem populus excitari ſolet, templi fores obſerentur. Magna illorum pars, quæ hic expoſuimus, in Synodo Cardinalis Boncompagni continentur, eaque probantur actis Mediolanenſis Eccleſiæ, quæ a S. Carolo Borromæo coacta fuerunt (*a*): *Dum illud* (de Sacra Euchariſtia ſermo eſt) *in Altari propoſitum eſt interdiu, Clerici duo ſuperpelliceo induti capite aperto ad Altare ſemper aſſiſtant.*

(*a*) Tom. 1. pag. 249. editionis Lugdunen.

Quæ hucuſque dicta ſunt, ad ſolemnem, ac publicam divini Sacramenti expoſitionem referuntur: ſi vero privata ex cauſa id fiat, quo tempore tabernaculum ita recluditur, ut velata Pyxis in oſtiolo appareat, vel Sacra Hoſtia ſphæra intra cryſtallum incluſa, veloque obtecta in Altari collocatur, tunc Sacra Congregatio Epiſcoporum, ac Regularium negociis agendis præpoſita, hæc decrevit die 9. Decembris anno 1602. *Si quandocumque privata ex cauſa Sacroſancta Euchariſtia exponenda videbitur, a Tabernaculo nunquam extrahatur, ſed in Pyxide velata in aperto ejuſdem tabernaculi oſtiolo cum aſſiſtentia alicujus Sacerdotis Stola, & Superpelliceo induti, & cum ſex ſaltem luminibus cereis collocetur: quod idem in Eccleſiis ſæcularium ſervari mandamus: Sacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium die 9. Decembris* 1602. Ita ſane ex præclara Synodo Farſenſi per Cardinalem Barberinum coacta deprehenditur (*b*).

(*b*) Cap. 5. n. 17.

Si vero privata de cauſa Sacroſancta Hoſtia incluſa ſolita ſphæra, & velo cooperta ſub Umbella ponatur, tunc præcipimus, ut ſaltem cerei bis ſex accendantur, & Sacerdos aliquis ſtola, ac ſuperpelliceo indutus ibi flexis genibus precibus detineatur. Quocumque tamen modo exponatur Euchariſtia, qui id poſtulaverint, nanciſcantur etiam diligenter Presbyteros, qui ſingulis horis alternatim Chriſto Domino cultum exhibeant; niſi id cognitum certumque prius habeant, Præfecti Eccleſiarum facultatem non tribuent, ut Sacra Myſteria exponantur.

Mos obtinuit in hac Bononienſi Civitate, ut pluries eodem die benedictio per Sacram Pyxidem frequenti populo concedatur. Nullum de hoc ritu monumentum deprehendimus: Indicat ſolummodo Rituale Romanum (*c*), quod Parochus poſt traditam ægroto Sacram Synaxim, ſi in Pyxide particula aliqua ſuperſit: *Accipiens vas cum Sacramento facit cum eo ſignum Crucis ſuper infirmo nihil dicens.* Poſtquam vero in Templum rediit: *Cum Sacramento in Pyxide velo cooperto faciat ſignum Crucis ſuper populo nihil dicens; poſtremo illud in ſuo loco reponat.* Ne Romæ quidem, quæ Sacrorum Rituum magiſtra merito appellatur, id fieri conſuevit, niſi forte maximæ dignitatis vir, quemadmodum Rex, aut Regina pietatis cauſa eam benedictionem expeterent. Licet Nos pluſquam viginti annis Sacræ Rituum Congregationi adfuimus, tamen a præcipuo ejuſdem miniſtro conſilium ſuper hac re poſcere non prætermiſimus, qui hanc conſuetudinem omnino interdicendam libere reſpondit, cum novi ritus

(*c*) Tit. de Communione Infirmorum.

inconsulta Sede Apostolica permitti nequeant, licet pietatis aliqua causa adducatur. Verum ne eadem pietas imminuenda sit etiam ob eam rationem, quod idem crebro repetatur, decernimus, ut benedictio solum in illis Ecclesiis populo impertiatur, quæ veterem hujus rei consuetudinem tenent, caveantque, ut semel tantum in eundem diem id perficiant: Delinquentes nostro arbitrio plectemus. Curent quoque omnia decenter fieri, ita ut duo saltem Clerici superpelliceo induti cereos, vel intorticia manu præferant, ardeantque reliqui cerei, qui super Altari in candelabris statuuntur.

Cum in diœcesi Sacra Eucharistia publice, vel privatim exponitur, omnia, quæ superius sancita sunt, observanda præcipimus; Vicariis autem Foraneis mandamus, ut nobis significent, quot numero expositiones in suis Vicariatis institutæ sint, & qua ratione peragantur, ut quid statuendum sit intelligamus. Quoniam vero ad nos pervenit in quibusdam locis per quadraginta horas divinum Sacramentum exponi, ac templi fores per integram noctem patere, eoque viros simul, ac mulieres confluere, omnino præcipimus, ut post horam diei vigesimam tertiam cum dimidio templum claudatur. Si per noctem Sacra Eucharistia super Altari posita sit, ardeant duodecim faces, & Sacerdos, vel saltem aliquis in Sacris Ordinibus constitutus, ut supra declaravimus, precibus intentus assistat.

Hoc Edictum tunc suam vim obtinebit, cum nova tabella Ecclesiarum, in quibus Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum publice exponi debet, promulgabitur; idque temporis spatium ob eam causam conceditur, ut omnia, quæ proposita sunt, paratis rebus antea necessariis, exequutioni demandentur.

INSTITUTIO XXXI.

De interventu Clericorum, & Sacerdotum, qui beneficium aliquod obtineant, vel ipso careant, ad solemnem Corporis Christi supplicationem, quæ in Oppido Centensi in Cathedrali S. Blasii fieri consuescit. Posse beneficiis præditos obstringi, ut ad illam conveniant, licet nec residere, nec inservire Ecclesiæ teneantur. Idem ab Episcopo præcipi posse Clericis nullum beneficium obtinentibus, eo quod adscripti sint Parochiis, ut illis inserviant.

TRidentina Synodus commemorat, ac plurimum commendat piam consuetudinem (*a*) qua Christi Corporis peculiare Festum quotannis celebratur, & solemni indicta supplicatione Sacra Eucharistia circumfertur: *Declarat præterea Sancta Synodus, pie, & religiose admodum in Dei Ecclesiam inductum fuisse hunc morem, ut singulis annis peculiari quodam, & festo die præcelsum hoc, & Venerabile Sacramentum singulari veneratione, ac solemnitate celebraretur, atque in Processionibus reverenter, & honorifice illud per vias, & loca publica circumferretur.* Eadem Synodus (*b*) præcipit, ut Clerici omnes cum Sæculares, tum Regulares publicis supplicationibus interfint, inter quas Corporis Christi pompa merito adnumeratur, quæ non modo publice, sed etiam solemniter peragitur; nullaque immunitas admittatur, ut quis hoc præcepto liberetur: *Exempti autem omnes tam Clerici Sæculares, quam Regulares quicumque, etiam Monachi, ad publicas Processiones vocati accedere compellantur; iis tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuo vivunt.* Cum igitur ad aures nostras pervenerit, in Oppido Centensi quo die Corpus Christi solemniter defertur a Canonicis Parochialis Ecclesiæ Sancto Blasio nuncupatæ, nonnullos Ecclesiæ adscriptos, ac præsertim Sacerdotes, ita se gerere, ut Sacram Eucharistiam minime comitentur, sed ex mercatorum officinis, plateisque pompam prætereuntem spectent: vel alicui sodalitio coopptati ipsius habitum induant, & vexillum sequantur, hinc omnino decernimus, ut Clerici universi, ac Sacerdotes, qui beneficium aliquod obtinent, licet cum onere residendi haud conjunctum, ad eandem supplicationem accedant, & eam ab eo loco, ex quo discesserit, ad finem usque prosequantur. Qui vero non paruerint, arbitrio nostro punientur. Interim Clericos etiam, ac Sacerdotes, qui nullum habent beneficium, ut idem faciant, vehementer hortamur. At vero, ne ullus perturbationi locus, Clericos prima Tonsura, aliosque minoribus, vel etiam majoribus Ordinibus præditos, Sacerdotes quoque, qui aliquod, & qui nullum beneficium possident, magnopere suademus, & quibus fas est, præcipimus, ut ad Pro-Collegiatam Ecclesiam Sanctissimi Rosarii cum superpelliceo, candela, vel intorticio, inducta hora simul conveniant, ut ibi sub Vexillo Crucis Presbyterorum communialium ordinatim ante ipsos procedant hoc pacto: *Reliquis omnibus præcedent, qui ad simplicem Tonsuram recepti sunt. Post illos, qui minoribus Ordinibus, ac deinde qui majoribus insigniti sunt, postremo Sacerdotes sequentur: atque ita supplicationem comitari debent, donec ad eandem Ecclesiam, ex qua profecta est, revertatur,*

Hæc omnia Sacræ Congregationis Concilii decreto, quod subjicimus, confirmantur.

Sæpe alias hæc Sacra Congregatio censuit censuit, Clericos nullum beneficium, vel officium Ecclesiasticum in diœcesi obtinentes non posse cogi ad publicas Processiones accedere.

Nihilominus experimento compertum est, in pluribus locis, & præsertim in Civitate Eugubina, per declarationem hujusmodi non parum detrahi divino cultui, & Processionum solemnitati, ac decori, immo non leve scandalum populo inferri, dum ipsarum Processionum tempore Clerici, & Presbyteri hac illac vagi, & Eugubii præsertim in numero centum viginti, & ultra vagi, & errantes conspiciuntur.

Delata propterea ad Santissimum Dominum Nostrum hujusmodi inconvenientis notitia, visa res est considerari digna. Ideoque, ut, si quæ ratio pro Divino cultu ineunda sit, possit exequutioni demandari pro instante Sanctissimi Corporis Christi solemniter Processione; Sanctitas Sua negotium in proxime habenda Congregatione discutiendum remisit.

Sane, legitima concurrente consuetudine, eadem Sacra Congregatio censuit, cogi posse. Ac in præsenti, nam adsit consuetudo, necne, minime constat, ac, stante temporis angustia, de illa nequit exquiri. Proinde, præscindendo a consuetudine, quærendum videtur.

Primo, an Clerici nullum beneficium, vel Officium Ecclesiasticum obtinentes ad publicas Processiones cogi possint.

Secundo, an possint obtinentes beneficia, quamvis non sint residentialia, aut servitiora.

Tertio, an cogi possint simplices Presbyteri.

Quarto, an saltem cogi possint ad Processiones solemniores.

Sacra &c. respondit ad primum, tertium, & quartum negative, sed esse hortandos; ad secundum affirmative, si præsentes sint. Die 12. Junii 1677. lib. 29. decretorum pag. 451. a tergo, & sequentibus.

(*a*) Sess. 13. c. 5 de Eucharistia.

(*b*) Sess. 25. de Regularibus, & Monial. c. 13.

Eam

Eam opinionem de virtute Clericorum, ac Sacerdotum Centensis Oppidi, qui beneficium obtinent, animo habemus, ut propter ea verba: *si præsentes sint*, abesse minime velint, cum publicæ supplicationis dies statuetur. Si quis vero hanc fraudem commiserit, se debitis pœnis obnoxium futurum certo sciat. Cæterorum quoque tum Clericorum, tum Sacerdotum nullum beneficium obtinentium probitate, ac pietate freti confidimus cohortationem nostram loco præcepti fore habendam. Quod si contrarium eveniat, illos admonemus, ea verba, *vehementer hortamur*, statim per Nos immutanda, atque in præceptum convertenda esse. Id autem non edicemus absque ratione, quam semper nobis ante oculos proponimus. Hanc vero, si quis cognoscere velit, breviter illam declarabimus.

In decreto Sac. Congregationis Concilii, quod superius allatum fuit, de Clericis, ac Sacerdotibus sermo est, qui nullum adhuc beneficium sibi comparaverunt; non vero de illis agitur, qui licet sine beneficio illi Ecclesiæ, ubi supplicatio Corporis Christi instituitur, adscribuntur. Omnes fere, qui ordines a nobis acceperunt, Ecclesiæ Parochiali, & Collegiatæ S. Blasii adsciti fuerunt, saltem postquam deprehendimus in more positum fuisse, ut Ordinati nullius Ecclesiæ servitio destinarentur. Itaque, qui hoc pacto per nos antea, vel Decessores nostros Ordines assequuti fuerint, eidem Ecclesiæ S. Blasii adscribentur. Etenim, siquid in Superioribus Ordinationibus nostris, aut Decessorum nostrorum prætermissum fuerit, id perfici auctoritate nostra posse testantur Apostolicæ literæ, quas Innocentius XIII. dedit, ut Ecclesiasticam disciplinam in Regnis Hispaniarum ad certam normam redigeret, quas deinde Benedictus XIII. ad universos Catholicos Episcopos instituendos confirmavit. Hæc sunt Pontificis verba: *Et tam in his, qui ad primam Tonsuram, quam in aliis, qui promoveri ad Ordines, etiam minores, optaverint, omnino servetur pariter regula ab eodem Concilio Tridentino tradita; nimirum, ut nullus ordinetur, qui judicio sui Episcopi non sit utilis, aut necessarius suis Ecclesiis, quique illi Ecclesiæ, aut pio loco, pro cujus utilitate, aut necessitate assumitur, non adscribatur, ubi re ipsa functiones muneri suo consentaneas exerceat. Quod, siqui modo reperiantur vel clericali Tonsura jam initiati, vel ad Ordines sive minores, sive majores jam promoti, qui nulli certæ Ecclesiæ, aut loco pio adscripti, Episcopi adscriptionem hujusmodi vel a se ipsis, vel a Prædecessoribus suis omissam statim suppleant non minus quoad omnes in majoribus Ordinibus, etiam Presbyteratus, constitutos, quam quoad eos, qui vel sola prima Tonsura, vel minoribus Ordinibus initiati, beneficium tamen Ecclesiasticum possident. Ex reliquis autem, ut præfertum, vel sola prima Tonsura insignitis, vel in minoribus Ordinibus constitutis, sed beneficio carentibus, nonnisi eos adscribant, quos Ecclesiis suis utiles, vel necessarios esse judicaverint.*

Quare aperte cognoscent, si postquam Ecclesiæ S. Blasii per nos adscripti fuerint, ipsos nostra auctoritate impellere possimus, ut Beneficio etiam carentes supplicationi Christi Corporis, induti superpelliceo, facem sive intorticium gestantes, decenter interfint.

INSTITUTIO XXXII.

De cœtibus, ad quos Clerici Bononienses convenire debent, ubi quæstiones Theologiæ Moralis examinantur. Quid scire, & intelligere debeant illi, qui Confessarii munere perfungi utiliter velint. Nunquam dimittendum esse studium earum rerum, quæ necessariæ sunt, etiamsi prius auditæ, perceptæque fuerint. Convocandos esse cœtus hujusmodi pro examinandis Moralis Theologiæ quæstionibus, qui si recte habeantur, magnam afferunt utilitatem. Qua ratione ipsi fieri debeant.

DUo profecto certissima sunt; primum quidem, Theologiæ Moralis scientiam illis omnino necessariam esse, qui tamquam Parochi, aut Sacerdotes pro administrando Pœnitentiæ Sacramento constituti, Confessarii munere rite perfundi velint; alterum, non satis esse, quod eandem facultatem aliquis semel percurrerit, perceperit, & palam etiam docuerit, sed assiduo excolendam, ut animo penitus defigantur ea, quæ didicerit, & nova semper documenta, quibus ea facultas plurimum affluit, comparentur.

Sanctus Gregorius Pontifex hæc scripsit (*a*). *Quis cogitationum vulnera occultiora esse nesciat vulneribus viscerum? & tamen sæpe qui nequaquam spiritualia præcepta cognoverunt, cordis se Medicos profiteri non metuunt, dum qui pigmentorum vim nesciunt, videri Medici carnis erubescunt.* (*a*) Part. 1. c. 1.

Et profecto, si, ut mediocris Confessarius quis habeatur, necesse est, ut generatim a levibus culpis lethales saltem discernat; in illis autem, quæ frequentius usuveniunt, ea cognoscat, quæ culparum genus, ac naturam immutant, aut ipsas graviores efficiunt. Insuper casus Pontifici, sive Episcopo reservatos, & eos, quibus censura aliqua pariter reservata conjungitur; illos etiam, qui ad restitutionem impellunt, peccata, quæ juxta diversam hominum conditionem, ac munera crebrius admittuntur, quid necessario requiritur, ut Fideles suis criminibus dissolvantur, quonam tempore peractæ jam Confessiones repetendæ omnino sint; optima tandem consilia, quibus criminosi homines ad bonam frugem traducantur. Si, inquam, hæc necessaria sunt, hac certe doctrina prediti esse non possunt, nisi Theologiam Moralem plane calleant, cum præsertim harum rerum cognitio jure Pontificio, & Pontificum decretis innitatur, quæ sane nemo divinare potest, licet præclarissimo floreat ingenio, quemadmodum Cardinalis Denhoffius olim Episcopus Cæsenas recte perpendit (*b*): quibus rebus si addatur, quod Alvarus Pelagius commemorat (*c*), inter majores Ecclesiæ calamitates tunc temporis eam fuisse, quod Confessarii Morali Theologia parum imbuti essent, & ea, quæ contra Dei legem a Fidelibus perpetrantur, parum dignoscerent. Ex his quisque facile conjiciet hujus doctrinæ necessitatem in illis, qui ad Sacramentum Pœnitentiæ administrandum eliguntur. (*b*) In Pastorali Instit. de Sacramen. Pœnit. (*c*) De planctu Eccl. lib. 2. c. 20.

Alia superaddenda videntur, ut expositam a nobis initio sententiam magis confirmemus: *Prapara opus tuum*, monet Spiritus Sanctus (*d*) & cum id minime sufficiat, statim subdit, *& diligenter exerce agrum tuum*. Utinam non contingeret, quod tamen frequentissime videmus, aliquos nempe Sacerdotes, qui initio præclarissime Confessarii munus susceperunt, inde post diuturnum tempus omni studiorum cura neglecta, pristinam Moralis Theologiæ (*d*) Prov. c. 24.

giæ ſcientiam ammittere, ita ut qui in ejuſmodi arte peritiſſimi fuerant, tandem exigua ſolum, confuſaque ipſius artis ſcientia, primiſque rudimentis inſtructi vix inter tyrones adnumerentur. Cardinalis Fridericus Borromeus, qui Sancti Caroli propinqui ſui virtutes, & ſedem occupavit, hanc calamitatem deploravit (*a*), & opportune perpendit eos Confeſſarios, & Eccleſiæ miniſtros in magno diſcrimine verſari, qui poſtquam ad excipiendas Fidelium Confeſſiones ab Epiſcopo probati fuerant, omnem ſtudiorum exercitationem prætermittant. Siquidem examen velut probabile teſtimonium habetur, quo ad Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrandum idoneus quis ducitur: neque ita certum judicium fit, ut in dubium revocari nequeat, ſed conjectura ſolum de virtute, ac doctrina illius, qui ad examen vocatur. Itaque ſi ipſe muneri ſuo haud ſatisfaciat, cum peculiare aliquid in audiendis Fidelium criminibus obtingit, id minime examinatoribus, ſed Confeſſario tribuendum eſt, qui omni ſtudio contendere debet, ne ob ignorantiam ſuam in hæc diſcrimina prolabatur, eaque ſumma diligentia penitus evitare. Hoc etiam ſapienter admonet præclarus Auctor, qui pro novis Confeſſariis Inſtitutionem Romæ primo edidit; quæ deinde in aliis plurimis locis typis iterum excuſa fuit.

(*a*) In ſuo Ratiſpicino Synodali 11. vol. 2.

Ut graviſſimo huit malo aditus præclaudatur, Eccleſiaſtica diſciplina ſatis opportuna remedia Epiſcopis ſuppeditavit. Alias ſermonem inſtituimus de auctoritate, qua Parochi ad examen revocari poſſunt, ſi de illorum imperitia argumenta aliqua proferantur. Confert etiam magnopere, ſi Confeſſiones audiendi facultas certis limitibus concludatur, atque iterum periculum fiat de illius doctrina, cui facultas eadem prorogatur. Hoc remedio libenter utimur, ſervatis tamen iis legibus, quas æquitas preſcribit: Poſtremo maximum adjumentum ex eo dimanat, ſi ad explicandas conſcientiæ caſus frequenter conventus habeantur, quemadmodum hac declaratione probandum ſuſcepimus.

Duo Epiſcopi Petricovienſis, & Lucionenſis *conventus* Eccleſiaſticos per ipſorum Clerum habitos in lucem protulerunt; primi quidem tribus libris, undecim vero ſecundi continentur. Idem in Italia perfecit Joannes Clericatus, qui juxta morales caſus per Patavinum Clerum in conſuetis cœtibus examinatos ſapientes, præclaraſque *deciſiones* congeſſit, ac promulgavit. Ipſi vero Epiſcopi, quos antea nominavimus, in librorum præfationibus eximia prædicant de iis conventibus, qui ab Epiſcopo cum Clero haberi ſolent, ut ea quæ ad Chriſtianam doctrinam, & mores pertinent, in examen adducta decernantur. De noſtris cœtibus tam magnifice loqui non audemus, neque, ut ingenue fateamur, eiſdem Scriptoribus in hac re fidem integram præſtamus. Illud pro certo aſſerimus conventus ejuſmodi jampridem in hac diœceſi fieri conſueviſſe, frequenter inſtituendos fore, & maximam cum ipſis utilitatem ſemper conjungi.

P. Ludovicus de Beja ex Ordine Sancti Auguſtini, ac Theologus Cardinalis Gabrielis Paleotti typis mandavit omnia, quæ per Clerum Bononienſem coram eodem Cardinali coactum de morum diſciplina ſtatuebantur. In decretis etiam Synodalibus Cardinalis Hieronymi Columnæ hujus Urbis Archiepiſcopi (*b*) de his Eccleſiaſticis conventibus ſermo eſt; & cum idem Cardinalis inter vivos ageret, in lucem prolata ſunt ea, quæ in ipſis poſt accuratum examen conſtituta fuerunt; omiſſis autem conſiliis, quæ ſuper hac re cæteri Deceſſores noſtri poſt illos Cardinales Archiepiſcopos ſuſceperunt, in Synodo per Cardinalem Jacobum Boncompagnum (*c*) coacta plura admonentur, ut iidem conventus utiliter habeantur. Nos quoque paulo ſuperius ipſos agendos, utileſque, ſi recte fiant, adfirmavimus. Quod perſpicuis documentis oſtendemus. Sixtus V. in ea conſtitutione, quæ incipit, *Romanus Pontifex*, tempus Epiſcopis ad inviſenda ſacra limina, docendamque Sacram Concilii Congregationem de ſuarum Eccleſiarum ſtatu decrevit: nunquam tamen ad hoc recte perficiendum certa quædam norma propoſita fuit. Quare cum in ultimo Romano Concilio, quod Benedictus XIII. convocavit, de hac re ageretur, nos ipſi, qui tunc Sac. Congregationis Concilii Secretarii munus, & in eodem Romano Concilio Canonum interpretem gerebamus, juſſi fuimus diſſertationem conficere, ut Epiſcopi magno cum fructu ſuarum Eccleſiarum ſtatum exponerent. Illam non modo idem Concilium ſua auctoritate probavit, ſed etiam in fine ipſius imprimi voluit. Cum igitur per eam moneantur Epiſcopi, ut Sacram Congregationem Concilii de ejuſmodi conventibus Eccleſiaſticis certiorem faciant: *An habeantur conferentiæ Theologiæ Moralis, ſeu caſuum conſcientiæ, & etiam ſacrorum Rituum, & quot vicibus habeantur, & qui illis interſint, & quinam profectus ex illis habeantur*. Si Sedi Apoſtolicæ parendum eſt, nemo dubitat, eoſdem quoque Clericorum conventus habendos eſſe nemo inficiabitur: utilitatem vero, vel ex eo ſolum quiſquis intelliget, quod tunc Moralis Theologiæ ſcriptores evolvendi ſunt, quorum graviores ſententiæ per noſtrum Thologum Pœnitentiarium funditus pertractantur, qui graves, utileſque proponit ſententias, & magna doctrina, ingenio, & perſpicuitate explicat. Smaragdus cum cœtus Monachorum (*d*) commemorat, in quibus ipſi de Sacris Literis ſermones invicem conferebant, quorum partem Caſſianus, partem vero Oddo Cluniacenſis poſteris deſcriptos tradiderunt, hæc habet: *De Scripturis divinis, aliis conferentibus interrogationes, conferunt alii congruas reſponſiones, & ſic, quæ diu latuerant occulta, conferentibus patefiunt perſpicua*.

(*b*) Part. 3. c. 7.

(*c*) Lib. 3. c. 6.

(*d*) Cap. 42.

Supereſt igitur, ut normam, qua utilitet hi conventus fiant, perpendamus. Semel per menſem haberi ſolebant, cum Cardinalis Gabriel Paleottus hanc Sedem Bononienſem obtineret: Ita Lodovicus de Beja (*e*) fidem facit, cum Sixto V. Pontifici librum ſuum inſcriberet: *Caſus, quos vocamus conſcientiæ explano, & collectis in unum Curatis omnibus, præſente eodem Illuſtriſſimo Archiepiſcopo ſingulis menſibus difficilimos quoque caſus in dies occurrentes propono, & poſt varias a ceteris dictas pro cujuſque ingenio, ac doctrina ſententias, rectam pronuntio, quid tenendum, quid fugiendum, indico*. Idem per Synodum Cardinalis Jacobi Boncompagni præcipitur. Nunc vero in Civitate octies hi conventus Eccleſiaſtici ſolum indicuntur: rarius autem in diœceſi ob incommoda graviſſima, quibus per hyemem viæ rurales impediuntur. In Synodo Cardinalis Hieronymi Columnæ (*f*) pariter edicitur, ut: *Ad caſus conſcientiæ diſcutiendos modo in una, modo in alia Eccleſia per circulum* (quod ſane hoc tempore, tanquam obſoletum; prætermittitur) *quicumque, etiam Regulares, quibus animarum cura ineſt, quique a peccatis expiandis ſortiti ſunt facultatem, quolibet menſe conveniant*. Inſuper, ut quædam norma in his conven-

(*e*) Loco ſupra allato.

(*f*) Loco ſupra allato.

ventibus ſervetur, per aliquos Epiſcopos cautum fuit, ut qui ſorte ductus reſpondere debet, ſententiam ſuam pagella deſcriptam haud legat, ſed memoriæ prius demandatam coram exponat, ac pagellam deinde Secretario committat, quemadmodum his verbis deprehenditur, quæ in inſtitutione excuſa in fine celeberrimæ Synodi Cardinalis Caroli Barberini Abbatis Farfenſis continetur: *Latino ſermone utantur, ſuamque opinionem validis rationibus, ac præſtantium Scriptorum auctoritatibus firmatam memoriter pronuncient, quam pariter integra pagina ſcriptam, & cujuſvis manu obſignatam Segretario ſinguli tradent, cum cœtus dimittetur.* Id ſane perpauci in hodiernis conventibus noſtris exequuntur. Cum hæc ita ſe habeant, nihil tamen ex his immutandum, neque anguſtiores limites diſiniendos volumus, ſed præſentem rerum ſtatum modo permittimus. Parochos ſolum Regulares, ac Sæculares, cæteroſque, qui curæ animarum præpoſiti ſunt, Capellanos etiam, & Confeſſarios Sæculares monemus plurimum, ut cœtus ejuſmodi frequentent, niſi ſubire velint pœnas olim conſtitutas, quas in præſentia renovamus. Reliquos etiam Cleri ſæcularis hortamur, ut in eundem locum conveniant, ubi quæ ad mores pertinent explanantur. Id Sacræ Concilii Concilii Congregationis ſententiis aptiſſime congruit, quas Monacellus commemorat (*a*): *Tu ſcientiam repuliſti* (inquit per Oſeam (*b*) Deus) *& ego repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi.* Hanc auctoritatem Cardinalis Carolus Barberinus adduxit (*c*), ut perſpectum omnibus faceret, ad ſuſcipiendos Eccleſiaſticos Ordines, & beneficia, quibus animarum cura conjuncta eſt, obtinenda tanquam impedimentum illis futurum, qui ejuſmodi conventibus Eccleſiaſticis adeſſe prætermiſerint. Defunctus quoque Piſarum Archiepiſcopus id magnopere cavendum duxit (*d*); & Cardinalis Petra (*e*) monuit Epiſcopos idem conſilium ſuſcipere, ne unquam Parochi, Confeſſarii, cæterique diœceſis Eccleſiaſtici eoſdem cœtus omitterent.

(*a*) T. 1. ſui Formulazii tit. 3. form. 15. n. 2.
(*b*) Cap. 4.
(*c*) In Synodo Farfenſi c. 5.
(*d*) In Synodo ann. 1708. p. 91.
(*e*) Tom. 4. ſuor. opuſcul. p. 259.

Illud ſtatuendum videtur, ut in poſterum duo ſolum caſus examinandi proponantur, cum per hyemem tempus minime ſuppetat, ut tres caſus ejuſmodi ſatis declarentur. Prima autem quæſtio per aliquem Parochum, altera vero per Capellanum, aut Confeſſarium judicetur. Superiori tempore, cum tres caſus exponerentur, primo loco Parochus, deinde Capellanus, poſtremo Confeſſarius judicium ferebat. Hinc tres urnæ in medio poſitæ erant, ex quibus ſorte ducebantur eorum nomina, quibus ad propoſitos caſus reſpondendum erat, cum alius deinde cœtus haberetur. Quare præter ipſos cæteri imparati accedere poterant, & ne quidem ipſos caſus legere, de quibus agendum foret. Inſuper, qui ſemel reſponderat, in urnam demitti minime ſolebat, niſi poſtquam reliqui omnes educti eodem munere perfuncti fuiſſent, ob quam rem certiſſimum habebat non niſi poſt diuturnum tempus ſibi eam provinciam ſubeundam eſſe, ita ut abſoluto omnium numero cum ſortes repetebantur, quivis Parochus poſt ſex annos cum dimidio ſententiam dicere teneretur, Capellanus poſt quinquennium circiter, Confeſſarius autem poſt annos octo, ſi ipſorum numerus perpendatur.

Hæc conſuetudo minime inducta fuerat, cum Cardinalis Gabriel Paleottus, & Alphonſus pariter Paleottus hanc Eccleſiam adminiſtrarent. Tunc enim juxta præſcripta Clero Bononienſi ab iiſdem Archiepiſcopis, quæ poſtea anno 1603. (*f*) promulgata fuerunt, ut parati omnes accederent, haud nominabantur, qui in ſequenti cœtu ſermonem facere deberent, ſed cœtu ipſo coacto ſorte ducti aſſurgere, ac de rebus propoſitis judicium ſuum palam facere cogebantur: *Indicta die, & initio Congregationis invocato Spiritus Sancti nomine, deſignatus ſcriba ſingulos nomine compellat, & abſentes ſine legitima cauſa notantur, ut decretas pœnas exſolvant. Pecunia vero, quam reus impendit juſſu Archiepiſcopi alicui Monaſterio, vel Loco pio tribuitur. Poſt hæc idem Archiepiſcopus quæ neceſſaria ſunt, admonet; Deinde ſorte ducuntur, qui propoſitis difficultatibus reſpondeant. Ipſi vero latinum ſermonem adhibent. Si quis contrariam opinionem ſuſtineat, facultas coram differendi conceditur. Poſtremo P. Theologus controverſiam ſuo judicio dirimit, & abſolvit.*

(*f*) Pag. 59.

Ignoramus quonam tempore mos incæperit, ut priori cœtu nominarentur, qui ſententiam ſuam ferrent, cum idem cœtus iterum convocaretur. Certum tamen eſt id plurimum obeſſe Cleri conventibus, ubi Theologiæ Moralis quæſtiones pertractantur, quorum norma poſt ultimum Romanum Concilium (*g*), ſic impreſſa fuit: *Ad diſquiſitionem caſus &c. devenient, & duo ſaltem verba facient, qui ſorte ducentur ex urna, ubi deſcripta, & totidem complicata chartulis erunt illorum nomina, qui ad cœtum convenire debent, ut parati omnes accedant.* Itaque præcipimus, ut in proxima Congregatione, quæ menſe Novembri indicetur, & aliis in poſterum omnibus ex Parochorum urna nomen illius Parochi proferatur, qui propoſitæ quæſtioni reſpondere ſtatim debeat, ſuamque ſententiam declarare. Idem ſervabitur, cum de Capellanis, & Confeſſariis agetur. Poſtea in urnam rurſum demittantur, qui ſorte ducti, ſermonem habuerunt, ut ſimul cum aliis ad cœtum inſequentem omnino ſe præparent. Caveant, ut reſponſiones perſpicuæ ſint, ordine digeſtæ, præclariſque auctoribus delibatæ, qui præſertim ſententias calleant, quæ Romæ in Sacris Congregationibus prolatæ fuerunt.

(*g*) Pag. 240 ed. Rom.

Id minime grave moleſtumque noſtris Parochis, Capellanis, & Confeſſariis videri debet, cum totius rei ſumma in eo ſolum poſita ſit, ut octo per annum quæſtiones diligenter examinent, quod ſine ullo valetudinis incommodo facile perficient. Nos ipſi, licet pro noſtrarum virium tenuitate non exiguis curis diſtringamur, ſexdecim integras quæſtiones ſine ullo metu debilitandæ valetudinis percurremus.

Si de aliqua alia Civitate, quæ doctis Parochis, peritiſque Confeſſariis æque ac noſtra non redundaret, ſermo fieret, ſuſpicari merito poſſet Epiſcopus, ne reſponſiones per tres, aut quatuor excogitatæ, ac deſcriptæ reliquis omnibus traderentur: atque ita fructus univerſus de medio auferretur, quem ſane comparandum putavimus hac nova inſtitutione propoſita, quæ aliis quoque diœceſibus communis eſt. Tunc profecto Epiſcopus, ut certum rei experimentum faceret, aliquo per ſortes nominato, auditoque de more, ad alios nominandos progredi deberet, ut quid de ſuo Clero judicandum ſit aperte dignoſceret. Hanc de Clero noſtro ſuſpicionem concipere nullo modo poſſumus; ideoque experimentum ejuſmodi minime adhibendum confidimus.

Cujus

INSTITUTIO XXXIII.

Cujusnam Parochi in matrimoniis contrahendis præsentia requiratur. Vana, & irrita esse matrimonia, quibus neque Parochus, neque testes interfuerunt. Parochum proprium eum nuncupari, in cujus Parochia matrimonium initur. Parocho domicilii, non autem originis, titulum proprii Parochi esse tribuendum. Non appellari proprium Parochum eum, in cujus ditione aliquis obtinet sedem ruralem. Irritum esse illius matrimonium, qui locum deserit, ubi moratur, domicilio tamen non dimisso, & in alium locum proficiscitur, ubi nullo contracto domicilio matrimonium celebrat. Quisnam sit proprius vagantium hominum Parochus. Quisnam judicetur proprius illorum Parochus, qui peculiari aliquo nomine ad hanc Civitatem incolendam veniunt. De Parocho proprio ad perficienda eorum matrimonia, qui carceribus detinentur. De matrimoniis, quæ fiunt in Xenodochiis, cum extremum mortis periculum impendet. De matrimoniis, quæ contrahunt Puellæ publicis hujus Civitatis hospitiis, seu Conservatoriis inclusæ; De aliis matrimoniis Puellarum, quæ in septis monialium educantur; Postremo de iis, quæ fiunt a servis Dominorum ædes habitantibus.

ILlicita semper habita sunt ea matrimonia, quæ coram Sacerdote, seu Parocho, uti jus Pontificium indicit, minime contrahuntur: Ita profectò in canone *Aliter*: canone, *nullus*; & canone *nostrates* (*a*) aperte continetur: verum post Tridentinam Synodum irrita prorsus, atque invalida in illis locis judicantur, ubi super hac re decretum promulgatum fuit, nisi Parochus interfit, aut alius Sacerdos, qui ad hoc munus obeundum facultatem ab eodem Parocho, sive ab Episcopo consequutus fuerit. Insuper necesse est, ut præter Sacerdotem duo quoque testes, aut plures conveniant, dum matrimonium celebratur (*b*). Spondanus autem (*c*), & Cardinalis Pallavicinus (*d*) fuse commemorant gravissimas disputationes, quibus Concilii Patres tandem adducti fuerunt, ut decretum ejusmodi conficerent.

(*a*) 30. q. 5.

(*b*) Cap. 3. sess. 24. de Ref. matr.

(*c*) In contin. Anal. Car. Bar. ann. Christi 1563. n. 39.

(*d*) In hist. Conc. Tr. l. 23. in variis capitibus ejusdem.

Ut paucis expediamus doctrinam, quæ ejusdem decreti causa prolata fuit, nullo pacto sacramenti materiam, ac formam immutatas fuisse constat; nam materia in tradendis mutuo, ac legitime corporibus per verba, aut nutus ad explicandum intimum consensum accommodatos, collocata semper fuit; forma vero in excipiendis mutuo, ac legitime corporibus per verba, aut nutus ad explicandum intimum consensum accommodatos, collocata semper fuit; forma vero in excipiendis mutuo, ac legitime corporibus per contrahentes designatur. Cum igitur Tridentina Synodus nec legitimum pactum, nec legitime tradi, & excipi corpora judicaverit, nisi quando matrimonium contrahitur, Parochus cum duobus, aut tribus testibus assistat, hinc sacramenti materiam, ac formam nequaquam mutari certissimum est, quæ, ut supradiximus, in tradendis, excipiendisque mutuo, ac legitime corporibus semper continetur.

Sacra Synodus eo decreto præcipit, ut ille solum Parochus interfit, cui matrimonium ineuntes subjiciuntur; quis porro ille intelligendus sit, Concilii Patres minime declararunt. Hinc super hac re innumeræ prope disceptationes, quarum pleni sunt libri, excitatæ fuerunt. In hac etiam civitate, ac diœcesi plurima dissidia non semel ob hanc causam contigerunt. Itaque muneris nostri partes duximus normam aliquam tradere ex actis Sacri Concilii Congregationis desumptam, cui solum Tridentinam Synodum explicandi facultas conceditur. Siquidem miramur non diversas modo Scriptorum opiniones, sed eo præsertim illos devenisse, ut Sacræ Congregationis decreta pro tuendis privatis sententiis, vel effingant, vel male interpretentur; quod sane non consulto, ac temere fecisse putandum est, neque ob tenuitatem ingenii; sed quod acta Sacræ Congregationis evolvere minime potuerunt, ex quibus ipsius sententias, illorumque causas liquido cognoscerent. Hinc veluti divinantes ad scribendum de iis rebus accesserunt.

Ut clarius id agatur in duas quasi classes res dividetur: Primum, afferemus, quæ per Sacram Congregationem constituta fuerunt, & quæ etiam ab universis fere Auctoribus probantur: Secundo, peculiaria quædam adentur, quæ veluti normam in hac civitate, ac diœcesi observanda præcipimus, ut dissensiones omnes, si fieri poterit, de medio auferantur.

Primum omnium Sacra Congregatio ab anno 1573. hoc decretum edidit, ut, quis sit proprius Parochus, explanaret (*e*): *Cum Concilium Tridentinum inter cætera præcipiat, matrimonia esse contrahenda, præsente Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, sive Ordinarii licentia, quæritur, quid, si contrahentes sint diversarum Parochiarum, utriusque Parochi præsentia requiratur, Sponsi ne, an Sponsæ, an vero utriusque, an etiam alterius Parochi consensus accedere debeat. Sacra &c. censuit, ad validitatem matrimonii sufficere præsentiam solius Parochi proprii Sponsæ, quando matrimonium in Parochia Sponsæ contrahitur, similiter sufficere præsentiam solus Parochi Sponsi, si modo matrimonium contrahatur in Parochia ipsius Sponsi.*

(*e*) Lib. 1. Decretor. p. 125. a tergo.

Deinde, cum de matrimonio agitur, proprium eum Parochum nuncupandum censuit, in cujus Parochia domicilium positum habetur, non vero illum, in cujus Parochia vitæ primordia suscepimus. Cum Ordines rite conferri possint per Episcopum non domicilii modo, sed etiam originis, ideo ad inquirendum locus oblatus fuit, utrum idem ratione Parochi in celebrandis matrimoniis statuendum videretur. Attamen ex ipsis Concilii verbis Parochus domicilii satis aperte deprehenditur, & sacri Canones, cum iisdem verbis Parochum quoque originis complecti voluerunt, id expresse declararunt, quemadmodum contigit, cum de sacra Ordinatione sermo haberetur. His veluti fundamentis innititur unanimis Scriptorum opinio, ob quam is proprius Parochus pro celebrandis matrimoniis judicatur, in cujus ditione domicilium constituitur (*f*). Sacra Concilii Congregatio hanc opinionem pariter sequuta est, cum die 18. Novembris anno 1702. *Mutinensis* causa matrimonii proposita fuisset (*g*), in qua Cardinalis Bandinus Panciaticus ejusdem Congregationis Præfectus suo præsertim suffragio, opinionem, quam modo exposuimus, magno studio, sapienterque tutatus est, eamque unice probandam affirmavit. His quoque rationibus adducti plurimi Scriptores, eum, qui duo habet in diversis Parochiis domicilia, matrimonium rite coram illo Parocho inire posse fatentur, in cujus potestate tunc degit, cum matrimonium contrahitur (*h*). Illud tamen advertunt tunc solum duobus domiciliis instructum aliquem jure

(*f*) Sanch. de Matr. l. 3. q. 23. n. 7. Perez de Matr. dis. 40. sect. 2. n. 1. Pont. de Matr. l. 5. c. 13. §. 1. n. 2.

(*g*) Salmat. in cursu morali t. 2. tr. 9. de Matr. c. 8. punct. 3. n. 25. Barbosa de Pat. c. 21. sub n. 36. l. 2. Schmalzgrueber l. 4. Decr. tit. 3. de Clan. desponsat. §. n. 144. L. 52. Dec. p. 403.

(*h*) Cl. dec. 35. n. 19. Lean. Op. Mor. t. 1. tr. 9. dis. 7. q. 18. & 19. Barb. c. 3. sess. 24. n. 25. Card. de Lugo interrespons. fa moralia l. 2. dub. 37. n. 3. & seq. Rosignol de Matr. part. 3. l. 1. c. contr. 5. prænot. 24. n. 3. & 4. C. 2. de Sepulturis in sexto.

re appellari, cum in utroque æqualiter collocatus prudentium virorum judicio exiſtimetur; quod etiam juris Pontificii auctoritate probatur: *Cum ab eo, qui duo habet domicilia; ſe collocans æqualiter in utroque &c.* (*a*) *Viris prudentibus placuit, in duobus locis poſſe aliquem habere domicilium, ſi utrobique ita ſe inſtruxit, ut non ideo minus apud alteros ſe locaſſe videatur.*

(*a*) In L. aſſumptio 5. Viris prudentibus ff. ad municipalem.

Tertio, ſi quis rei familiaris, aut ruſticationis cauſa in agrum concedat, nunquam proprius Parochus is nuncupari poterit, in cujus ditione rurale domicilium ſitum eſt. Qui enim ob eas cauſas ruri vitam degere conſtituit, nullam domicilii, ſeu quaſi domicilii rationem conſequitur. Pontius (*b*) ruralis Parocho, ſi matrimonium agendum ſit, proprii Parochi nomen apte convenire arbitratur, eamque ſententiam Sacræ Concilii Congregationi attribuit, quæ Romanæ Rotæ judiciis contrarium ſtatuentibus anteferenda eſt. Eandem opinionem Leander inconſulto amplectitur (*c*): contra illos tamen reliqui fere omnes conveniunt (*d*). Et quoniam de Sacræ Congregationis Concilii decretis mentionem faciunt, nos in medium illa proferemus, quæ ab actis ejuſdem Congregationis deſumpſimus, cum Secretarii munere fungeremur; non ea profecto a quibuſdam Scriptoribus edita, qui Sacræ Congregationis acta nunquam inſpexerunt: *Sacra &c. inhærendo declarationibus alias factis, reſpondit, Parochum ruralem non eſſe proprium, & verum Parochum, quando rus itur cauſa recreationis, vel pro ruſticanis negotiis, ideoque matrimonium valide coram hujuſmodi Parocho celebrari non poſſe. Partibus tamen dentur declarationes antiquæ ſcilicet.*

(*b*) Loco ſupra allato.

(*c*) In Op. Mor. t. 1. tr. 9. diſp. 7 de conſenſu cland. q 20.

(*d*) Barb. c. ſeſſ. 24. ref. Barr. n. 16 Sporer in Th. mor. c. 4. n. 360. Clericatus de ſacram. Matr. dec. 53. n. 14. Schmalzgrueber loco cit. n. 143.

In una Florentina ſacra &c. cenſuit, quod Parochus ruralis non eſt verus Parochus, quando rus itur cauſa recreationis, vel pro ruſticanis negotiis.

In Florentina ſimiliter reſpondit, Parochum ruralem non eſſe proprium Parochum, ideoque matrimonium coram eo celebratum fuiſſe nullum.

In una Abulen: Sacra &c. cenſuit, non valere matrimonium contractum coram Parocho loci, ubi contrahentes reperiuntur non animo ibi domicilium contrahendi. Die 1. Decembris 1640. lib. 16. Decretorum pag. 470. a tergo, & pag. 471.

Quarto, ſi quis domicilium ſuum minime relinquens ex civitate, vel oppido, in quo degit, in alium locum proficiſcatur, ibique matrimonium ineat, quin antea domicilium ſibi, vel quaſi domicilium comparaverit, illud omnino irritum habetur, quia cum fraude in proprium Parochum conjungitur. Scriptores unanimes in hac re conſentiunt, quos Clericatus (*e*) recenſet. Idem ſtatuit Sacra Concilii Congregatio die 22. Februarii anno 1631. (*f*): *Sacra &c. cenſuit dandam eſſe declarationem in abſtracto in forma ſequenti: vir, & mulier a loco ſuæ habitationis abſque animo illam relinquendi diſcedentes, & ad locum alterius Parochiæ ſolo animo illic matrimonium celebrandi, non autem domicilium contrahendi ſe transferentes, ibi coram Parocho illius loci matrimonium inter ſe contraxerunt. Supplicatur per Sacram Congregationem declarari, an hujuſmodi matrimonium ſit nullum, vel validum. Die 22. Februarii 1631. Sacra &c. ſecundum ea, quæ proponuntur cenſuit eſſe nullum.* Nobis autem Secretarium agentibus, cum die 13. Julii anno 1725. hæc in Sacra Congregatione propoſita eſſent: *Controverſia conſtituenda videtur in hoc, quod Antonius, qui eſt Civis Lauretanus, quique captus amore Annæ Margaritæ modo ad Urbem Maceratenſem, modo ad Montem Sanctum perrexerat, & paucis diebus in illis verſatus fuerat, ſpatio tandem duorum menſium una cum dicta Anna Margarita habitavit in loco Montis Caſarii, a quo poſt Parochi admoniciones de contrahendo cum Margarita matrimonio, & previſas difficultates de probando ſtatu libero ejuſdem, cum ex improviſo diſceſſerit, & una cum duobus teſtibus acceſſerit ad terram Montis Luponi, & coram Parocho hujus loci doctrinam Chriſtianam pueros edocente matrimonium ex improviſo contraxerit, & ſtatim reverſus fuerit ad terram Montis Caſarii &c. ex his inferri poſſe videtur ad nullitatem matrimonii*: Deinde, cum peteretur: *An matrimonium ſit nullum in caſu*: Sacra Congregatio reſpondit: *affirmative.*

(*e*) In alla ta dec. 33. n. 18.

(*f*) In Rom cauſa 1. Dec. 14. p. 390. a tergo.

Non inficiamur eandem Congregationem juxta conſilium 254. Friderici de Senis, qui proprium Parochum eum cenſuit, in cujus Parochia quis degit, non ubi certum, ac ſtabile habet domicilium, non ſemel decreviſſe valida illorum matrimonia, qui ad evitandas cum Parentibus altercationes ex Parochia domicilii in alium locum dimigrantes, ibi matrimonium contraxerunt; Ita Fagnanus commemorat (*g*). Advertendum tamen eſt matrimonium hoc pacto ineuntes, antequam rem perficerent, domicilium in eo loco, vel quaſi domicilium aſſequutos fuiſſe. Nam diu morati ibidem ante matrimonium fuerant, neque inde poſtea deceſſerunt, ut primam ſedem, ac domicilium repeterent, quemadmodum Clericatus recte perpendit (*h*). Ob hanc cauſam Sacra Congregatio, cum nos ipſi Secretarii titulum haberemus, quoddam matrimonium validum probavit (*i*); licet per duos Cæſenæ incolas contractum, qui ut parentum ſe moleſtiis eriperent, illud Fori Livii celebrarunt, cum puella ante diſceſſum palam feciſſet, ſe domicilium in illa civitate deligere, ubi materna avia vitam ducebat, quam tutricem, ſuique curatricem prædicabat. Inſuper Urbanus VIII. ſuis Apoſtolicis litteris, quæ monumentis Cardinalis de Lugo (*k*), & Patris la Croix (*l*) inſertæ ſunt, has Sacræ Concilii Congregationis ſententias die 14. Auguſti anno 1627. confirmavit: *Primo, an incolæ tam maſculi, quam fœminæ loci in quo Concilium Tridentinum in puncto matrimonii eſt promulgatum, tranſeuntes per locum, in quo dictum Concilium non eſt promulgatum, retinentes idem domicilium, valide poſſint in iſto loco matrimonium ſine Parocho, & teſtibus contrahere. Secundo, quid, ſi eo prædicti incolæ tam maſculi, quam fœminæ ſolo animo ſine Parocho, & teſtibus contrahendi ſe transferant habitationem non mutantes. Tertio, quid ſi iidem incolæ tam maſculi, quam fœminæ eo transferant habitationem illo ſolo animo, ut abſque Parocho, & teſtibus contrahant. Iidem Cardinales ad primum, & ſecundum, non eſſe legitimum matrimonium inter ſic ſe transferentes, ac tranſeuntes cum fraude; ad tertium vero dubiorum hujuſmodi, ſi domicilium vere transferatur, matrimonium eſſe validum, reſponderunt, & reſolverunt.* Igitur matrimonium primo, & ſecundo loco expoſitum irritum decernitur, cum fraus interceſſerit; matrimonium tertio loco allatum etiam cum fraude validum declaratur; quia novum quoque domicilium acceſſerat.

(*g*) Cap. ſignificavit, n. 36. & ſeq. de Parochis.

(*h*) In dec. ſupra allata n. 18.

(*i*) In cauſa Matr. Cæſenat. die 22. Febr. ann. 1723.

(*k*) Loco allato dub 36. n. 4.

(*l*) L. 6. par. 1. de Matr. ſub n. 710.

Sed jam deveniamus ad ſecundam partem, qua certam normam huic noſtræ civitati, ac diœceſi ſtatuere propoſuimus, ut ſuper ejuſmodi rebus aditus controverſiis omnibus præcludatur. Primum, evenit aliquando, quod vagi matrimonium inire contendant: Ipſorum autem Parochus is dicitur, in quorum ditione

ne versantur (*a*); quod pariter asserendum est, licet alter solum ex illis, qui conjugium petunt, vagantium numero adscribatur (*b*). Attamen peregrinus, & vagus sine ullo discrimine non semel confunduntur: vagus ille appellandus est, qui relicto suo domicilio sedem in exteris terris inquirit, ut ex jure deprehenditur (*c*): *Puto autem, & hoc procedere posse, siquis, domicilio relicto, naviget, vel iter faciens quærat, quo se conferat, atque ubi consistat, nam hunc puto, sine domicilio esse*; Peregrinus autem is nuncupatur, qui ea voluntate iter facit, ut ad pristinum domicilium exacta peregrinatione revertatur (*d*). Ob has potissimum causas, ob gravia quoque dissidia, quæ ex matrimoniis errantium Ægyptiorum, ac militum plerunque dimanant, Parochis omnibus indicimus, quod a Tridentina Synodo his verbis sancitum fuit (*e*): *Parochis autem præcipit, ne illorum matrimoniis interfint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, &, re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.*

Secundo contingit, ut plurimi studiorum causa in hanc urbem confluant, vel etiam, ut juventuti facultatem aliquam tradant, vel aliquod artificium exerceant, sive ut opulentis Civibus inserviant, vel aliquo alio munere detineantur. Innocentius XII. iis litteris, quæ incipiunt: *Speculatores*: domicilii rationem illis minime convenire, neque ad Ordines admitti posse decernit, qui relicto paterno solo alium sibi ad habitandum locum deligunt, nisi per decem annos in eo commorentur, bonorum partem in ipsum transferant, sedemque stabilem ibi defigere velle fateantur, idque jurejurando confirment. Hæc tamen pro illis solum perscribuntur, qui Ordines consequi volunt; nullum tamen reliquis sacramentis administrandis impedimentum afferunt. Siquidem, ut Paschatis præcepto quis satisfaciat, ejusmodi conditiones necessariæ non sunt, quod etiam ratione matrimonii constituendum videtur. Prætores enim ex unanimi Scriptorum sententia, Judices, Medici, facultatis alicujus Professores, discipuli, famulique, licet exteri, rite matrimonium contrahunt, si Parochus adsit ejus loci, ubi degunt. Quippe, si per aliquod temporis spatium in eodem loco versentur, domicilium, vel quasi domicilium, quod satis est ad matrimonium perficiendum, sibi conciliant (*f*). Item, cum in Sacra Concilii Congregatione plurima ad inquirendum proposita essent, ac præsertim quarto, & quinto loco his verbis peteretur (*g*): *Quarto, an valeat matrimonium contractum coram Parocho illius loci, ubi contrahentes reperiuntur, non animo ibi domicilium constituendi, sed recreationis causa*; *Quinto, & quid, si contrahens ibi moretur tamquam Prætor, Judex, seu Medicus temporalis*: Sacra Congregatio hoc pacto respondit: *ad quartum non valere; ad quintum valere*: Ita Garzias commemorat, qui eandem sanctionem certo, firmoque documento se habere testatur (*h*).

Tertio, accidere potest, ut carceribus detenti, qui ad Cardinalem Legatum, vel ad nos ipsos pertinent, matrimonium poscant. Superiori tempore, ut accepimus, res peracta fuit coram Parocho, in cujus ditione carceres positi sunt. Nos profecto in examen revocare nolumus, quæ jam diuturnitate temporis invaluerunt. Nam, ut jam inita matrimonia rata firmaque sint, sufficit, si eadem minime ignoraverit, immo pertulerit, atque ideo permiserit is, qui eo tempore sapienter hanc Ecclesiam administrabat, quemadmodum Tridentinum Concilium his verbis asseruit (*i*): *Qui aliter, quam præsente Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia &c.* Duobus, ac sane diversis modis carceribus inclusi tenentur. Aliqui perpetuo, vel ad certum tempus, non quidem pro custodia, sed pro pœna in carcerem conjiciuntur, quorum Parochus is dicitur, in cujus Parochia carceres collocantur: *Relegatus in eo loco, in quem relegatus est, interim necessarium domicilium habet* (*k*). Alii vero pro custodia solum in carcerem detruduntur, donec ipsorum causa Judicis sententia cognoscatur; Horum Parochus is judicandus est, ubi domicilium situm habent, non autem Parochus, ubi carceres positi sunt; cum ipsi nihil magis expetant, quam ut dissolutis vinculis paternas ædes revisant. Cum hæc ita sint in celebrandis ejusmodi matrimoniis proprius Parochus accersendus est, sicuti modo exposuimus. Accedit S. Concilii Congregationis decretum die 26. Maji anno 1707. in causa Farfensi matrimonii promulgatum insertumque Cleri Romani statutis (*l*), quod etiam de Justis (*m*), Monacellus (*n*), & Jurisperitus Dominicus Ursaja commemorant (*o*), qui se auctorem allatæ distinctionis merito prædicat, eamque Sacræ Congregationi tradidisse fatetur. Quamobrem illi, qui carceribus perpetuo, vel ad certum tempus includuntur, si matrimonium exposcant, interfit Parochus, cujus Parochiæ carceres subjiciuntur; si qui vero *loco custodiæ* carceribus detinentur, hujus nostri fori administri prius moneantur, ut, si forte in alia Parochia domicilium habeant, diligenter perscrutentur, & si id deprehendant, rursus inquirant utrum aliquæ causæ intercedant, ob quas allata superius norma prætermitti possit, ob facultatem, quæ, ut dictum est, in Episcopos a Tridentina Synodo confertur: ob eandem rationem præmonendi sumus, si advena inclusus carcere aliquam ex hac civitate, vel diœcesi mulierem in matrimonium deposcat.

Quarto, in Xenodochiis aliquando matrimonia ineunda sunt ab iis, qui in gravi vitæ periculo versantur, ut æternæ saluti prospiciant. Cum hæc contingunt sive intra, sive extra publica hujusmodi hospitia, temporis spatium non suppetit, ut libera ipsorum conditio dignoscatur, quemadmodum S. Officii Congregatio palam declaravit. Liceat nobis tamen asserere, matrimonium in hoc discrimine perfici posse, licet tradita per *Sanctum Officium* institutio locum habere nequeat; modo tamen ægrotus ad sanitatem restitutus ad uxorem non accedat, priusquam paruerit iis omnibus, quæ a S. Officio perscribuntur. Id per epistolam ab eodem Tribunali datam indicatur, quæ Corradi libris addita fuit (*p*), eamque in medium profert Monacellus (*q*). At vero quisnam eligi debeat, quo præsente matrimonia in Xenodochiis peragantur, inter Capellanos, & Parochos, in quorum ditione sita sunt xenodochia, magno studio contenditur. Itaque præcipimus, ut quoties hæc eveniant, statim nos de more certiores faciant, ut statuamus, qui matrimonio celebrando interfit, ac diligenter caveamus, ut necessarium hujus rei monumentum in actis descriptum conservetur.

Quinto, matrimonia pertractantur cum expositis puellis, quæ in Hospitio spuriorum detinentur, vel cum aliis puellis, quæ cæteris hujus urbis Hospitiis includuntur. Si de primis agatur, is Parochus adhibendus est, cujus Parochiæ illud publicum Hospitium subjicitur, idque servandum omnino in posterum decer-

(*a*) Sanch. de Matr. l. 3. disp. 25 n. 11. Barbosa de offic. & potest. Parochi par. 2. c. 21 n. 89. Cabassut in Theo. & Prax. Jur. Can. l. 3. c. 26. n. 6. Pirhing. ad l. 3. Dec. tit. de Clandest. desponsat. n. 19. Sanchez loco cit. n. 14. & 15.

(*b*) Barbos. ad Concil. sess. 24. de ref. Matt. c. 7.

(*c*) L. ejus §. Celsus ff ad municipalem.

(*d*) S. ofign de Matr. part. 1. c. 6. contr. 15. præmot. 22 n. 4.

(*e*) Sess. 24. de ref. matr. cap. 7

(*f*) Sanch. de matr. l. 3. disp. 23. n. 13.

(*g*) La Croix de matr. l. 6. part. 3. n. 721

De Justis de disp. matrim. l. 2. c. 19. n. 15. Barbosa ad sess. 24. de ref. matr. c. 1. n. 10. Clericat. cit. dec. 35. de matr. n. 27. Schmalzgrueber l. 4. Dec. tit. de clandestin. desp. n. 149. Pirhin. ad eumdem tit. §. 3. n. 19. Engel. ad eumdem tit. n. 12. Anaclet. ad eumdem tit. §. 2. n. 71. Salmat. in cursu moralit. t. 2. tr. 9. de matr. c. 9. pun. 3. n. 28. ad 32.

In causa Avilen (*h*) De Beneficiis part. 3. c. 7. n. 11.

(*i*) Sess. 24. decret. matrim. c. 1.

(*k*) L. Filii ff. ad municipalem

(*l*) C. 3. de jure eligendi sepulturam §. 9. in addit. v. carceribus fol. 15.

(*m*) De dispens. matr. moderne edit. Lucæ in adnotat. n. 5.

(*n*) Monac. in Form. t. 4. fol. 26. n. 170. & seqq.

(*o*) Ursaja in suis Discept. Eccles. t. 2. par. 1. disc. 10. n. 33. & seqq.

(*p*) In prax. dispens. l. 7. c. 8. n. 23.

(*q*) T. 1. p. 177. n. 2.

decernimus. Id enim non consuetudo solum, sed etiam ratio apertissime poscunt, quam Sacra Congregatio die 22. Aprilis anno 1651. his verbis ostendit (*a*): *Gubernatores hospitalis Expositorum Civitatis Eugubinæ asserentes, Sacerdotem ibi in Confessarium deputatum cum approbatione Episcopi hucusque puellis expositis administrasse matrimonia, præviis denunciationibus, in Ecclesia ipsius Hospitalis, supplicant pro declaratione, hujusmodi matrimonia coram eodem Sacerdote celebranda esse, & non coram Rectore Ecclesiæ Parochialis, intra cujus limites dictum Hospitale existit. Sacra &c. censuit, matrimonia dictarum puellarum esse celebranda coram proprio Parocho, non autem coram dicto Capellano Hospitalis*: Aliæ vero puellæ, quæ in aliis Hospitiis servantur juxta veterem consuetudinem, quam firmam perpetuamque volumus, matrimonium inibunt coram Parocho, cujus ditioni Hospitium cooptatur. Hospitii enim proventibus aluntur, dotemque accipiunt; ob quam causam paterno domicilio relicto, tanquam ipsius Hospitii filiæ haberi possunt, ex quo si aliquando discedant suos domesticos invisuræ, exiguum tempus his officiis impenditur, nec unquam nisi depositi, ac custodiæ nomine per Hospitii Rectores cuippiam committuntur.

(*a*) Lib. 29. Decr. p. 124. a tergo.

Sexto, de virginum matrimoniis sermo est, quæ in septis Monialium educantur. De illis profecto nulla haberetur controversia, si quivis pareret decreto Sacræ Congregationis causis Episcoporum, ac Regularium præpositæ, quod Jacobo Cardinali Boncompagno Decessori nostro transmissum his verbis continetur (*b*): *Expositum fuit in Sacra Congregatione nomine Monialium istius civitatis pravos usus inductos esse contra Regularem disciplinam, & Monialium quietem ob virgines educandas, quæ data fide, & vivo jam destinatæ per consanguineos invitæ Monasteriis detinentur, Eminentissimi Cardinales juxta decreta generalia, aliaque super hac re per Sacram Congregationem edita, ac præsertim die 13. Januarii anno 1634., & die quoque 9. Novembris anno 1635., aliisque deinceps temporibus Eminentiæ Vestræ has litteras scribendas jusserunt, ut virgines omnes, quæ futuras nuptias data fide promiserint, jussu Eminentiæ Vestræ, interposita etiam Sacræ Congregationis auctoritate, ex Monasteriis abeant, licet Ordinario minime subjectis, & ad Parentum domos revertantur*. Tunc enim in loco proprii domicilii constitutæ, procul dubio ad matrimonium ineundum Parocho uti debent, cujus ditioni paterna ædes adscita judicabitur.

(*b*) Die 8. Octobr. anno 1723

Magno studio curabimus, ut, quæ per Sacram Congregationem perscripta sunt, observentur. Cum tamen id aliquando difficile sit, ideo inquiri debet, utrum in matrimoniis ejusmodi proprius Parochus is nuncupetur, in cujus Parochia est monasterium, an Parochus, in cujus ditione puellæ domicilium collocatur. Itaque si puella, quæ matrimonii fidem præstitit, in alia Parochia domicilium non habeat, tunc Parochus, quem primo loco nominavimus, puellam in matrimonium conjunget: sin autem paternum, maternum, vel fraternum domicilium habebit, tunc Parochus, cui domicilium idem subjicitur, pro conficiendo matrimonio præsens assistet. In utraque vero Parochia, ubi nempe domicilium, & monasterium posita sunt, juxta Ecclesiæ consuetudinem matrimonium antea denunciabitur (*c*). Hoc discrimen etiam probat P. Giribaldus, qui hujus Metropolitanæ per tot annos Pœnitentiarii munus exercuit, & matrimoniorum causis examinandis præfectus fuit (*d*). Non exigui quoque momenti statutum (*e*) Romani Cleri æstimandum est, quo de juvenibus, qui in Seminariis, & Collegiis educantur, sermo instituitur. Nam si vita decedant in iis locis, pecunia pro funeribus ducendis Parocho domicilii persolvitur, si domicilium habeant; sin minus, is fructus in eum Parochum conferetur, in cujus ditione Seminarium, vel Collegium constituitur. Nonnulla huic statuto superaddita sunt, quæ deinde in peculiari Congregatione per Clementem XI. delecta die 11. Januarii anno 1702. unanimi consensu probata, & ipsius Pontificis *oraculo vivæ vocis* confirmata fuerunt. Inter cætera illud præcipitur, ut non solum in juvenum funeribus, qui in Seminario, vel Collegio degunt, sed etiam pro efferendis puellis, quæ in monasteriis educantur, & in matrimoniis ipsarum conficiendis eadem ratio, ac norma servetur: *Non solum in funeralibus, sed etiam in contrahendo matrimonio &c. Publicationes autem matrimoniales fiant tam in Parochia domicilii, quam Collegii, Monasterii, aut Conservatorii, in quo commorantur*.

(*c*) Cler. cit. dec. 35. de matr. n. 23. & seqq.

(*d*) De sac. tr. 10. de matr. c. 7. dub. 7. n. 56. & 57.

(*e*) C. 3. de jure eligendi sepulturam, atque funerandi §. 9.

Postremo de famulis, & ancillis agendum superest, quæ penes Dominos vitam traducunt, de quibus idem, ac de puellis, quæ in Monasteriis pro educatione servantur, omnino statuendum judicamus. Nam idem Romani Cleri statutum, in quo de funeribus res est, matrimonia simul complectitur, ac de funere servorum hæc decernit (*f*): *Familiares, & famuli Cardinalium, seu aliorum Principum, ac Prælatorum, necnon aliorum quorumcumque, qui habent domum, & familium in alia Parochia, ad illam pertinere statuimus, licet apud Dominos infirmentur, & occumbant*.

(*f*) C. 3. 5. 21. fol. 20

Hanc normam in civitate, ac diœcesi, cum de matrimoniis agitur, omnino servandam jubemus. Pœnæ autem in delinquentes arbitrio nostro statuentur, edictum quoque pro celebrando matrimonio die 31. Martii anno 1732. promulgatum renovamus. Illius vero decreti, & hujus nostræ institutionis exempla cuilibet sacrario cum in civitate, tum in diœcesi jussu nostro defixa conserventur. Qui id facere prætermiserint, vel ea, quæ in his decretis continentur, non observaverint, nobis debitas pœnas exsolvent.

INSTITUTIO XXXIV.

De Sacro Missæ Sacrificio. Quid agendum sit erga Sacerdotes exteros, & incognitos, qui in hac Civitate, vel Diœcesi rem divinam facere deposcunt; quidve erga Presbyteros, non quidem luminibus captos, sed tantum cœcutientes. De hora, & loco, quibus Sacrificium Missæ indici debet. De Sacris Indumentis, quibus uti debent Sacerdotes ad Altare rem divinam facturi, ac de illis, quæ in Sacro agendo prohibentur. De celebratione quarumdam Missarum peculiarium. De pietate, ac religione, quibus Sacrum confici necesse est. Aliqua demum proponuntur circa tempus pro Missæ Sacrificio insumendum.

TRidentina Synodus præcipit Episcopis, ut in Sacrificio Missæ diligenter accurateque omnem irreverentiam impediant, *quæ ab impietate vix sejuncta esse potest* (*g*). Clemens quoque XI. in iis litteris, quas die 16. Martii anno 1703. ad universos Episcopos dedit, eandem rem plurimum his verbis commendavit (*h*): *Majori super omnem dicendi modum diligentia, ac studio curare debes, ut Missæ Sacrificium, quo nihil sanctius, nihil divinius excogita-*

(*g*) Sess. 22. de Sacrif. Missæ, in dec. de observ. & ev. in celebr. Missæ.

(*h*) §. 9.

ri poteſt, per ſolos Presbyteros celebretur, non tantum ea morum puritate, quæ ipſos decet, qui ſingulis diebus Deo Patri cœleſte Holocauſtum offerunt unigeniti Filii, qui noſtram immortalitatem induit, verum etiam, ut ſacras cæremonias in rubricis perſcriptas ſedulo, pieque obſervent. Id enim neceſſario requiritur, ne Sacerdos inter homines, Deumque poſitus ad ipſius iracundiam ſedandam, ſi negligenter, immodeſteque ſuo munere fungatur, Deum magis irritet.

Mens non eſt de Miſſæ Sacrificio diſſertationem conficere; verum, ut Tridentino Concilio, Summoque Pontifici pareamus, quædam indecora de medio tollere conſtituimus, quæ nos ipſi, dum Sacrificium ejuſmodi peragitur, deprehendimus, aut viri pietate inſignes in hac civitate, ac diœceſi non ſemel evenire nobis detulerunt.

§. I.

De Sacerdotibus exteris, atque ignotis.

CHalcedonenſis Synodus decretum edidit, quod jure Canonico pariter continetur (*a*), ne Sacrum facere illi liceret, qui ſe Sacerdotem affirmaret, niſi litteras commendatitias Epiſcopi proferret: *Extraneo Clerico, & Lectori extra Civitatem ſuam ſine commendatitiis litteris proprii Epiſcopi nuſquam penitus liceat miniſtrare.* Illud cavendum eſt in græcis exemplaribus non *Lectori*, ſed *ignoto* ſcriptum occurrere, uti Cujaccius recte perpendit (*b*), Eandem ſententiam Tridentina Synodus loco ſuperius allato complectitur: *Deinde, ut irreverentia vitetur, ſinguli in ſuis diœceſibus interdicant, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Miſſam celebrare liceat.* Inſuper alio loco (*c*) ſic habet: *Nullus præterea Clericus peregrinus ſine Commendatitiis ſui Ordinarii litteris ab ullo Epiſcopo ad Divina celebranda, & Sacramenta miniſtranda admittatur.* Hæc ſane ad Regulares pariter, & ſæculares Presbyteros referuntur. Siquidem nullo Regulari Sacerdoti permitti debet, ut Sacrum Deo operetur ſine documentis, quibus ipſorum Præſides Sacerdotium ab iiſdem ſuſceptum, nullaque ſuſpenſione, aut irregularitate impeditos teſtetur, quemadmodum Sancti Officii Congregatio decrevit encyclicis ſuis litteris, quas die 20. Februarii anno 1649., & die 26. Januarii anno 1692. ſcripſit, in quibus admonentur Epiſcopi, Vicarii Generales, ac Foranei, ne facultatem celebrandi Presbyteris advenis impertiantur, ſive inter Regularem, ſive ſæcularem Clerum adnumerentur: *Niſi litteras Epiſcopi, ac Præfecti Regularis prius oſtendant, quibus Sacerdotes ita probentur, ut nulla falſitatis umbra, vel ſuſpicio relinquatur.* Idem de Regularium Eccleſiis ſtatuendum, qui ſæcularibus Presbyteris concedere nequeunt, ut Sacrum peragant, niſi prius ipſorum Commendatitiæ litteræ per Ordinarium cognoſcantur, & approbentur. Id ſancitum fuit in Sacra Concilii Congregatione die 17. Novembris anno 1594. (*d*): *An Epiſcopus loci Ordinarius prohibere poſſit, ne Regulares in eorum Eccleſiis Sacerdotes ſæculares exteros divina Officia celebrare permittant, niſi prius ab ipſo Epiſcopo, viſis litteris Commendatitiis, ipſi Sacerdotes admiſſi fuerint. Sacra &c. cenſuit poſſe.* Noſtri quoque Deceſſores præclara ſuper hac re conſtituerunt. Itaque juxta commune jus, Tridentinam Synodum; Sacrarum Congregationum, noſtrorumque Deceſſorum edicta (cum reipſa evenerit non quidem impune, in hac Civitate, ac diœceſi, ut aliquis irregularis, ac ſuſpenſus divina Officia celebraverit) præcipimus univerſis, ad quos ſpectat, cum in Civitate, tum diœceſi, ut documenta, quæ a Sacerdotibus exteris proferantur, diligenter expendant, ſeduloque invigilent, ne quis ignotus, & advena Sacrum facere audeat, qui neceſſarias litteras, ac teſtimonia ab omni ſuſpicione penitus aliena antea non produxerit; ne forte, quod Deus avertat, aliquis Sacerdotii ordine minime præditus, vel irregularis, ac ſuſpenſus ad celebrandum Miſſæ ſacrificium accedat.

(*a*) Can. 7. diſt. 71.

(*b*) C. 3. de Clericis non reſidentibus.

(*c*) Seſſ. 23. c. 16. de ref.

(*d*) Lib. 8. Decr. p. 78

§. II.

De Presbyteris ſolum cæcutientibus.

COgnitum eſt omnibus cæcos etiam ſine culpa irregulares eſſe, quo ſane impedimento neminem ſolvere Apoſtolica Sedes unquam conſuevit. Nonnulli contendunt hanc immunitatem Roberto Scoto Armacano Archiepiſcopo in Hibernia collatam fuiſſe, qui variis Legationibus juſſu Pontificis Julii III. pro Sede Apoſtolica ſuſceptis celebre ſibi nomen comparavit (*e*). Reliqui tamen ſcriptores, quibus major fides habenda eſt, Robertum non oculis captum, ſed infirmum fuiſſe teſtantur (*f*). Illud certiſſimum eſt, cæcum neque ad primam Tonſuram admitti, ut per illam beneficia Eccleſiaſtica conſequi poſſit, quemadmodum poſt ſedulum examen Sacra Concilii Congregatio decrevit. Frequentius tamen contingit, ut plures, qui ſanis oculis ordines acceperunt, deinde lumine oculorum ſic debilitantur, ut non omnino cæci, ſed cæcutientes evadant; quibus eadem Sacra Congregatio tribuere ſolet, ut diebus feſtis, ac duplicibus votivam in honorem Beatæ Virginis Miſſam, diebus autem profeſtis pro Defunctis celebrent. Multa tamen caventur, atque inter cætera, *quod non ſit omnino cæcus, memoriter non recitet.* Illud quoque Epiſcopis præcipitur, ne amiſſo penitus oculorum lumine ipſos ad celebrandum accedere patiantur.

(*e*) Majolus de irreg. l. 2. c. 20. ſub n. 2. Barboſa de Officio Ep. part. 2. all. 42. n. 38. Spondanus in contin. ad annal. Card. Baronii ad annum 1546. n. 3.

(*f*) Card. Pallavic. in hiſt. Conc. Trid. l. 6. c. 5. ſub fin.

Quare, ut bene omnia contingant, qui privilegium ejuſmodi obtinuerint, Sacrum facere non audeant cum in Civitate, tum in diœceſi, niſi prius nobis, aut Vicario noſtro generali idem privilegium oſtenderint. Cum deinde privilegii tempus abſolutum fuerit, a celebrandis divinis abſtineant, niſi cæremoniarum magiſter, qui de ipſorum cæcitate judicare debebit, eandem facultatem prorogandam, vel adimendam cenſuerit. De iis non agimus, qui poſt ordinationem luminibus capti, litteras Apoſtolicas aſſequuti ſunt, ob quas rem divinam facere poſſunt adhibito alterius Sacerdotis miniſterio, licet omni oculorum luce deſtituantur. Id vero perraro ſolet accidere. Nam longo temporis ſpatio, quo in Sacra Concilii Congregatione Secretarii munus exercuimus, Parocho Florentino id unice permiſſum fuit, qui ad extremam paupertatem redactus ita fuerat, ut nihil aliud pro vita ſuſtentanda, niſi Miſſæ ſtipendium ſupereſſet. Inſuper Florentinus Archiepiſcopus ipſum in Sacrificio peragendo diligentiſſimum teſtabatur, nullamque fore ſuſpicionem, ne aliquid contra ipſius Sacrificii dignitatem committeretur. Petitum id fuit die 2. Auguſti anno 1727., reſponſumque his verbis die 23. Auguſti ejuſdem anni: *Pro gratia, cum aſſiſtentia alterius Sacerdotis.*

§. III.

§. III.

De hora, ac de loco celebrandi.

DE hora Sacrum faciendi nihil addendum videtur iis, quæ Institutione XIII. continentur, quæ post Kalendarium excuditur. In ipsa enim juris Pontificii, & Rubricarum auctoritate sancitum fuit, Missis celebrandis initium fieri non posse, nisi ante auroram tertia pars horæ jam defluxerit, finemque ipsis post meridiem tertia quoque horæ parte jam emensa statuendum esse. Quare Magnates solum, qui privato Sacello in suis ædibus utuntur, admonebimus, horarum legem, quam modo explicavimus, ipsis omnino observandam. Paupertate, ac patientia domestici Sacerdotis minime abutantur, ita ut paratus jam ad Sacrificium diu expectare debeat, & ipsum quoque conficere, cum tempus ad rem divinam agendam constitutum præterierit. Agobardus Lugdunensis Archiepiscopus id vehementer improbavit, cum ad Bernardum Coepiscopum *de Privilegio, & Jure Sacerdotum* scriberet: *Increbuit consuetudo impia, ut pene nullus inveniatur anhelans, & quantulumcumque proficiens ad honores, & gloriam temporalem, qui non domesticum habeat Sacerdotem, non cui obediat, sed a quo incessanter exigat licitam simul, atque illicitam obedientiam non solum in divinis officiis, verum etiam in humanis.* Id quoque indignum adeo visum fuit, ut in Gallia Regum edictis vetitum Franciscus Amatus Pouget (*a*), & Boquillot (*b*) fateantur.

(*a*) In instit. Cath. t. 2. p. 819.
(*b*) In Tr. hist. de Liturgia l. 1. c. 6.

Ut ad locum, ubi Sacrum fieri debet, veniamus, Decessorum nostrorum edicta renovamus, quibus cavetur, ne ullus Sacerdos Regularis, aut sæcularis in Ecclesiis Monialium, quæ nostræ curæ subjectæ sunt, rem divinam faciat; quod Presbyteris sæcularibus etiam interdicitur in Ecclesiis Monialium, quæ in Regularium potestate collocantur. Id etiam in secundo Concilio Provinciali, quod Sanctus Carolus Borromæus Mediolani coegit (*c*), sancitum his verbis fuit: *Ne in Monialium Ecclesiis, ac ne iis quidem, quæ Episcopi curæ subjectæ non sunt, sæculari cuiquam Sacerdoti, etiamsi ubique celebrandi facultas generatim, nisi a Sede Apostolica, ei data esset, Missæ Sacrum facere liceat, præterquam cui nominatim id ab Episcopo concessum est. Qui contra admiserit, a Missæ celebratione suspensus sit ejusdem arbitratu.* Quoniam vero in iisdem Monialium templis Altaria quædam privilegiaria per Sedem Apostolicam his verbis aliquando declarantur: *Ut quandocumque ad dictum Altare per quemcumque Sacerdotem sæcularem, vel Regularem Missa celebrata fuerit*; hinc sine ulla Episcopi facultate ad illa Altaria Sacrum confici posse nonnulli contendebant; sed Sacra Rituum Congregatio ad Regulares, & sæculares Presbyteros ea verba referenda explicavit, quibus jam per Episcopum in illis Ecclesiis Missam celebrare permitteretur (*d*).

(*c*) Tit. 2. Decr. 3.

(*d*) Cleric. in nunc. Decr. posit. in ante sua dec. de Sac. Missæ n. 45.

In privatis, ac domesticis Sacellis aliquid contra instituta commissum non ignoramus. Nam Regulares aliqui bina Sacra peregerunt, cum per litteras Apostolicas unum tantummodo tribueretur; vel si jussa Pontificum fecerunt, celebrare tamen ausi sunt, cum illi abessent, quorum gratia privilegium datum fuit. Tandem ad Altare post meridiem non semel accesserunt, & iis quoque diebus, quibus Sacra in privatis Sacellis interdicuntur, quemadmodum ex Sacrarum Congregationum (*e*), & Synodorum decretis aperte deprehenditur.

(*e*) Gavant. t. 1. l. 1. tit. 20. litt. F. verbor. Sciendum. Giribald. de Sacr. rit. p. 1. c. 8. §. 7. n. 36. & 37.

Id quidem non consulto, vel ob contemptum accidisse putamus, sed ob quædam peculiaria privilegia, quibus tamen uti minime deberent, antequam vel ipsi per se, vel per alium perpenderint, utrum ejusmodi privilegia concessa unquam fuerint, & an posteriori tempore abrogata, quod sane opportunum, ac necessarium videtur.

Cum hæc ita sint, ut omnis in posterum falsa species dimoveatur, singulis notum facimus, gestatorias aras, quæ permissæ antea fuerant, Concilii Tridentini decreto (*f*) sublatas penitus fuisse, quod etiam Sacra Congregatio, unica ejusdem interpres, non semel adjudicavit. Sciant universi illa, quæ superius memoravimus, contra instituta ab ipsis temere perpetrata esse; quæ si in posterum contingent, censuris etiam punientur. Clementis XI. decretum subjicimus die 15. Decembris anno 1703. promulgatum, ne quis sine ullo consilio hæc a nobis constitui arbitretur: *Ac pari modo in Oratoriis privatis, quæ per Sanctam Sedem concessa fuerint, non licere Regularibus cujusvis Ordinis, aut Instituti, seu Congregationis, etiam Societatis Jesu, aut etiam cujuscumque Ordinis Militaris, etiam Sancti Joannis Hierosolymitani, aut aliis quibuscumque Sacerdotibus, etiam si essent Episcopi, in iis celebrare in diebus Paschatis, Pentecostes, Nativitatis Christi Domini, aliisque anni festis solemnioribus, ac diebus in Indulto exceptis: in reliquis vero diebus prædictis Regularibus, & Sacerdotibus quibuscumque, etiam Episcopis, in præfatis Oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Missa, quæ in Indulto conceditur, fuerit celebrata, super quo celebraturus teneatur diligenter inquirere, & de eo se optime informare; atque illa etiam in casibus præmissis, celebrari nequeat post meridiem: demandando ulterius, & declarando, in omnibus hujusmodi casibus personas quascumque dictas Missas audientes nullatenus præcepto Ecclesiæ satisfacere. Quo vero ad Altare portatile, iterum inhærendo declarationibus supradictis, censuit, licentias, seu privilegia concessa nonnullis Regularibus in cap. in his de privilegiis, & per aliquos Summos Pontifices aliis Regularibus communicata utendi dicto Altari portatili, in eoque celebrandi absque Ordinariorum licentia in locis, in quibus degunt, omnino revocata esse per idem Concilium Tridentinum, atque idcirco eosdem Regulares prohibendos, ne illis utantur, ac mandandum, prout præsentis tenore mandat, Episcopis, aliisque Ordinariis locorum, ut contra quoscumque contravenientes, quamvis Regulares, procedant, etiam tamquam Sedis Apostolicæ Delegati, ad pœnas præscriptas per idem Sacrum Concilium in dicto Decreto sess. 22. cap. unico usque ad Censuras latæ sententiæ, tributa etiam iisdem facultate per hoc decretum ita procedendi, perinde ac si per Sanctam Sedem specialiter concessa fuisset: & ita Sanctitas sua declarat, & servari mandat.*

(*f*) Sess. 22. c. unico.

Postremo, cum inter scriptores ea disputatio versetur, an Sacramenta in privatis Sacellis accipere possint, qui nominantur in litteris Apostolicis, quibus eadem Sacella in domesticis ædibus permittuntur, ideo monendos singulos ducimus, Pœnitentiæ Sacramentum in Sacellis ejusmodi administrari non posse. Nam in Rituali ita perscribitur (*g*): *In Ecclesia, non autem in privatis ædibus Confessiones audiat, nisi ex causa rationabili, quæ cum inciderit, studeat tamen id decenti, ac patenti loco præstare.* De Eucharistia solum agitur, ad quam non modo spirituali affectu, sed re ipsa percipiendam Tridentina Synodus fideles hortatur, cum Missæ sacrificio præsentes assistunt (*h*): *Optaret quidem Sacrosancta Synodus,*

(*g*) Tit. de Sac. Pœn.

(*h*) Sess. 22. c. 6. de sacrif. Miss.

nodus, ut in singulis. Missis fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicarent, quo ad eos Sanctissimi hujus Sacrificii fructus uberior proveniret. Clericatus adfirmantium partes fuse tuetur (*a*). Reliqui vero necessariam Episcopi facultatem pro re gerenda contendunt, sive Regularis, sive sæcularis Sacerdos Sacrum Deo conficiat (*b*).

(*a*) In Dec. de Sac. Ecdec. 8. ad mensem Feb. cap. 1. a n. 54. usque ad finem.

(*b*) Quarti ad Rubr. Miss. part. 3. tit. 10. dub. 12. p. 600. Diana in edit. coordinata t. 4. tr. 2. res. 94 & 95. Giribaldi de Sac. Pœnit. tr. 5. c. 3. §. 1. n. 47.

Hanc sententiam, ac normam in Urbe servari nos ipsi testamur, qui jussu Sacræ Congregationis Concilii, cujus Secretarium agebamus, Innocentium XIII. adivimus, ut facultatem percipiendæ Eucharistiæ in privato domus Sacello, quod Apostolico beneficio de more concessum fuerat, nobili Matronæ ipse Pontifex impertiret, quæ ob infirmam valetudinem ad Ecclesiam se conferre non poterat. Verum præclarissimus Pontifex eandem facultatem tradere recusavit, nisi cum morbo Matrona detineretur, juxta Medicorum testimonia, quæ ipsorum jurejurando firmari, & diligenter examinari præcepit. Quare, ne publica templa ad illos tantum pertinere videantur, qui privatis Sacellis carent, ob alias item causas, jubemus, ne in Sacellis ejusmodi, quamvis sacrum fieri liceat, Eucharistiæ Sacramentum per Regularem, aut Sæcularem Presbyterum administretur, nisi prius per Nos, aut Vicarium nostrum Generalem id permittatur.

§. IV.

De Vestibus, quibus uti debent Sacerdotes, cum ad Templum pro re divina facienda se conferunt; ac de usu multarum rerum, quæ in Missæ celebratione prohibentur.

IN alia nostra institutione juxta plurima Decessorum nostrorum edicta præcepimus singulis Sacerdotibus, quocunque gradu, aut conditione præditis, ne sacrum facturi ad templum sine longa veste accederent, neque sacrarium ingrederentur. Togam quoque, vel clamydem, quæ in sacrariis præsto sunt, ab illis adhiberi vetuimus. Nunc idem decretum renovamus, & quas in eo pœnas indiximus, sane infligemus, si quis parere recusaverit. In Institutione S. Caroli, cum agitur de externo corporis habitu, quem Sacerdotes præseferre debent, hæc traduntur (*c*): *Vestibus non sordidis, aut inquinatis, nec dilaceratis, sed mundis, & ad talos usque descendentibus, Ordinique suo juxta Provincialia nostra Decreta congruentibus induatur.* Profecto quis animo non commoveatur, cum videat Sacerdotes togam sumere, ut viros principes alloquantur, qui sane hominis conditionem non superant, grave autem, ac molestum ducere eandem vestem superinduere, cum domo egrediuntur, ut tremendum Deo Sacrificium offerant, Divinumque Verbum in terras è cœlo deducant? Inter cæteras pœnas, quæ eodem decreto continentur, & quæ nunc iterum proponuntur, suspensionem minati sumus cum Presbyteris celebrantibus, tum Sacrarii Præfectis, qui rem divinam fieri permittant sine longa veste, quæ ad ipsum Sacerdotem, non autem ad Sacrarium pertineat. Si custos inter Clericos non adnumeretur, munere suo spoliandum ediximus. Hoc quoque tempore, quo Pastoralem visitationem prosequimur, nonnullos Sacerdotes ruri degentes, vel ex Urbe in agrum migrantes sacrum conficere accepimus in templo, sive in publicis, aut privatis sacellis brevi indutos veste, quæ cineritium, aut cæruleum, seu violaceum colorem præseferat. Itaque sub eadem suspensionis pœna nullus in tota hac diœcesi Sacerdos sine collari, quod Presbyteris convenit, ac sine veste nigri coloris Missæ Sacrificium peragat. Nullus item custos ad sacrum faciendum quempiam admittat, qui his Sacerdotum insignibus careat; aliter eandem suspensionis pœnam subibit; aut alias, si Clericus non sit, arbitrio nostro statuendas. Nam licet vestis, uti fert proverbium, Monachum haud efficiat, nec vitæ integritas in externo habitu posita sit; cum tamen Ecclesia de Clericorum indumentis sedulam curam semper ostenderit, *ut per decentiam habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendant* (*d*); hinc colorem nigrum Ecclesiasticis aptissime convenire nemo dubitet: *In omni vestitu* (ita in Mediolanensi primo Concilio per Sanctum Carolum Borromæum coacto decernitur) *color tantum niger adhibeatur, nisi fortasse alium colorem requirat dignitatis gradus;* eruditus quoque Thomassinus (*e*) ita scriptum reliquit: *Post Synodos Tridentinam, & Mediolanenses, rara prohibitio rubei coloris, viridisque, quod absolutissime jam & præciperetur nigra vestis, & in mores induceretur.*

(*c*) In Actis Mediolan. Eccl. t. 1. part. 4.

(*d*) C. 6. fin. 24. de inf.

(*e*) De veter. & nova Eccl. disc. part. 2. l. 2. c. 51. sub n. 6.

In Synodo postremi Decessoris nostri de comis fictis agitur, de quibus nihil novi decernendum existimamus. Singulos tantum monemus, ne in Civitate, aut diœcesi cum hisce capillis adscititiis, seu cum pileolo ad celebrandum accedant, nisi privilegium, quod per solum Pontificem conceditur, super hac re consequuti anteà fuerint. Usus quidem pileoli legitimas ob causas tribuitur; comæ vero fictæ nusquam permittuntur. Id semel præclarissimo Cardinali per Litteras Apostolicas concessum meminimus. In Canone *Nullus de Consecratione distin.* 1. hæc leguntur: *Nullus Episcopus, Presbyter, Diaconus ad solemnia Missarum celebranda præsumat cum baculo introire, aut velato capite Altari Dei assistere, quoniam & Apostolus prohibet, viros velato capite orare in Ecclesia, & qui temere præsumpserit, communione privetur*: ex his comæ fictæ, ac pileolus, ut Petrus Le-Brun Sapienter expendit, in celebrando Missæ sacrificio prohibentur (*f*). In Missali Romano jussu Urbani VIII. ad meliorem formam redacto decretum ejusmodi continetur: *Nemo audeat uti pileolo in celebratione Missæ sine expressa licentia Sedis Apostolicæ, non obstante quacumque contraria consuetudine.* Nonnulli sane Scriptores hæc ignorantes, vel dissimulantes, eam facultatem in Episcopum libere conferunt, ut comas fictas in sacro faciendo permittere possit, si necessaria causa adducatur, & eædem comæ ad modestiam ita compositæ sint, ut naturales Capilli videantur (*g*). Nunquam tamen hanc sententiam Apostolica Sedes probavit. Nam Innocentius XI. ad Legatos Apostolicos, & Episcopos Litteras dedit, monuitque nullam ipsis inesse potestatem, ut comas ejusmodi Presbyteris celebrantibus concederent. Id colligitur ex Patre La-Croix, qui ipsas Pontificis litteras indicat (*h*). Cum vero Alexander VIII. Pontificatum gereret, peculiaris Congregatio jussu ipsius Pontificis hanc opinionem sedulo perpendit, nulloque fundamento innixam declaravit (*i*). Quod de comis adscitis, idem de pileolo Scriptorum omnium judicio (*k*) asserendum est. Plures in hac Civitate, ac diœcesi circulo quodam ex capillis confecto ad caput utuntur, ne tempora, dum sacrum faciunt, frigore perstringantur. Capitis vero partem, ubi Clericalis corona designatur, nudam relin-

(*f*) In explicatione precum, & celeb. Miss. t. 1. pag. 203.

(*g*) Pasq. de Sac. nova legisq. 171. Theophil. Rayn. Op. t. 3. de Pileo, & cæteris capitis regiminibus sect. 2. §. nunc contrario. Thyers in suo tr. de ornamentis p. 373.

(*h*) L. 6. par. 2. n. 401.

(*i*) Ursaja in Instit. Crim. l. 1. tit. 10. §. 4. n. 31.

(*k*) Byssius Hierurgia litt. B. n. 109. Gavant. ad Rub. Miss. par. 2. tit. 2. de ingressu Sacerd. ad Alt. lit. F. Monacell. in formul. leg. t. 1. p. 32. n. 29. Diana in edit. coordinata t. 2. tr. 1. res. 239. n. 2.

linquunt. Hujusmodi vero circuli per ultimum Romanum Concilium penitus interdicuntur (a). Cum tamen hæc nostra Civitas, ac diœcesis Provinciæ Romanæ terminis haud includatur, & cum post idem Concilium circuli ex capillis in Missæ celebratione Romæ retineantur, nihil super hac re novi constituimus, modo circuli modesti sint, & necessitati solum accommodentur: si qui abuti hac humanitate voluerint, eandem omnino consuetudinem abrogabimus.

(a) Tit. 16. c. 3.

Insuper Sac. Congregatio universis Sacerdotibus, licet Protonotariis Apostolicis, aut qualibet dignitate, & Canonici titulo præditis etiam in Ecclesiis Cathedralibus, aut Metropolitanis, annulum in digitis gerere vetat, dum rem divinam conficiunt. Decreta per Gavantum, aliosque plurimos afferuntur (b).

(b) Gavantus par. 2. tit. 1. de præp. Sac. celebr. p. 71. imp. Ven. anno 1690. & in suis dec. apud ipsum verbo Anulus. Cl. in Rec. Rituum ante sua Dec. Sacr. Miss. n. 17. La Croix l. 6. c. 2. n. 403. Th. Piton. in suo Sacro Ench. l. 1. c. 2. sect 3.

Idem nos quoque in Civitate, ac diœcesi singulis Sacerdotibus interdicimus, licet iis honorum titulis, quos modo enumeravimus, supra cæteros commendentur. Insuper ad Sac. Rituum Congregationem delatum fuit, aliquos Parochos, & Ordinum Mendicantium Præfectos in celebrando Missæ Sacrificio adhibere instrumentum argenteum cum candela, quod vulgo *Bugia* nuncupatur. Quamobrem die 22. Augusti hujus anni 1734. has Litteras ad nos dedit, quas integras subjicimus, observandasque mandamus, ne, licet inviti, ad severitatem in delinquentes pertrahamur.

Eminentissime, ac Reverendissime Domine Observandissime.

Cum Sacrorum Rituum Congregationi innotuerit, quemdam in ista Civitate Bononiæ irrepsisse abusum, quod tum Parochi ejusdem, tum Superiores Ordinum Mendicantium nulla dignitate Ecclesiastica insigniti, nulloque justo titulo fulti in celebratione Missæ sive solemnis, sive privatæ instrumento argenteo cum candela, quod Bugia *nominatur, noviter uti præsumpserint, Eminentissimi, & Reverendissimi Patres eidem Sac. Congregationi Præpositi Eminentiæ Vestræ scribendum esse duxerunt, ut ipsa abusum prædictum zelo, quo pollet, Ecclesiasticæ disciplinæ a Civitate ita omnino tollere, & amovere curet, Parochosque omnes, & Ordinum Mendicantium Superiores, adhibitis iis Juris remediis, quæ prudentiæ suæ opportuna, vel etiam necessaria videbuntur, authoritate ipsius Sacræ Congregationis moneat, coerceat, & ad terminos suos reducere non omittat; & E. V. manus humillime exosculor.*

Romæ 28. Augusti 1734.

E. V. Humillimus, atque Addictissimus Servus
A. F. Cardinalis Zondadari Pro-Præf.
N. M. Tedeschi Archiep. Apam.
Sac. Rituum Cong. Secret.

Delatum nobis est post has Litteras in eam sententiam plures adductos esse, ut Protonotariis Apostolicis, qui in litteris haud nominantur, uti liceat eodem instrumento cum candela, dum Sacrum in Altari conficiunt. Quare id minime ipsis licere declaramus, cum inter Partecipantes, ut vocant, non adscribantur, sed solum inter honorarios, qui more reliquorum Sacerdotum Missæ Sacrificium peragere debent. Et sane, si Abbates Regulares, qui benedictionem ab Episcopo acceperunt, & insignibus Pontificalibus utuntur, dum primam Tonsuram, minoresque Ordines Regularibus sibi subjectis conferunt, rem divinam privatim, sicuti cæteri Sacerdotes, facere tenentur juxta Decreta Alexandri VII., quæ mox afferemus, ubi de Missæ Sacrificio res est, in quo Pontificalia ornamenta non adhibentur, si, inquam, hæc ita sint, qua ratione Protonotarii Apostolici honoris causa designati, qui carent ejusmodi privilegiis, nec habent in Missæ celebratione usum Pontificalium, instrumentum argenteum cum candela sibi ad Altare convenire judicabunt, quod Parochis, cæterisque Sacerdotibus interdicitur? Accedit etiam quod Sac. Congregatio Rituum hæc statuit (c): *Sacra Rituum Congregatio declaravit, non licere Illustrissimis Dominis Referendariis utriusque Signaturæ Sanctissimi Domini Nostri Papæ, ac Protonotariis Apostolicis honorariis Missam celebrantibus in Civitatibus, quarum regimini præficiuntur, uti Ritibus, qui proprii Eminentissimorum Cardinalium, & Episcoporum videntur; sed iidem rem sacram facere tenentur more cæterorum Sacerdotum, prout in pervetusta Missis præscriptum fuit Abbatibus in Decreto, circa usum Pontificalium Prælatis Episcopo inferioribus concessorum emanato ab eadem Sacra Congregatione habita coram fel: mem: Alexandro VII. die 20. Septembris 1659., & ita servari mandavit ab Illustrissimo Gubernatore Civitatis Cesenæ die 9. Februarii 1657.* An igitur fas erit Sacerdotibus inter Protonotarios Apostolicos honoris gratia cooptatis, qui tamen utriusque Signaturæ Referendarii non sunt, nec Urbium Præfecti, diverso modo, ac reliqui Sacerdotes, Missæ Sacrificium agere, & privilegio uti, quod pluribus aliis dignitate præstantioribus denegatur?

(c) Monac. t. 4. fol. 40. n. 89.

Certum igitur, decretumque est nulli Sacerdoti in diœcesi, ac Civitate argenteum instrumentum, de quo nunc agimus, tribuendum esse, nisi qui forte ob veterem possessionem, aliasque legitimas rationes ipsius instrumenti usum retinuerint Sacra Rituum Congregatione probante (d). Nos etiam opportuna decreta promulgavimus, quæ in tabularium hujus nostræ Ecclesiæ relata sunt, ut eidem Sacræ Congregationi morem geremus. Ipsa quoque non privatis modo Sacerdotibus, sed etiam Canonicis, & Capituli dignitatibus præcepit, ne in celebrando Missæ Sacrificio ullum administrum haberent, qui Missali assistat, qui pagellas evolvat, calicem detergat, vinum, & aquam infundat, ipsumque Calicem, cum opus est, tegat, ac detegat. Decreta ejusmodi post Synodum, accuratissimi Battistelli Episcopi Fulginatis excusa fuerunt (e). Constat tamen Sacram Congregationem in illos Canonicos, ac Dignitates hæc sanxisse, qui instrumento argenteo cum candela uti non possunt; quemadmodum alio decreto Monacellus comprobat (f). Nam si illud permittatur, *Minister etiam de candela*, uti nuncupari solet, admittendus necessario videtur. Itaque, sub pœnis arbitrio nostro statuendis, nullum ii ministrum adhibeant, dum sacrum conficiunt, quibus idem instrumentum argenteum minime conceditur; qui tamen hoc jure præditi sunt, licet ministrum ipsis non denegemus, aliqua tamen supersunt, de quibus admoneantur. Ac primum, ipsimet perficiant, quæ ad Sacrum Calicem spectant, cum eos ministros aliquando deferant, qui, licet Clericalem habitum superinduant, ne quidem Tonsuram acceperunt. Etenim evenire potest, ut Calicem contingant, in quo Christi Sanguis contineatur; tunc præsertim, cum die Natali Domini post duas priores Missas Calix minime detergitur, *in* quo Christi Sanguis supereſſe potest. Certum vero est (licet mitiores recentium Scriptorum opiniones sequi velimus) Sacerdotibus tantum, ac Diaconis potestatem fieri, ut Sacra Vasa contingant, in quibus Christi Corpus, & Sanguis habeantur: Subdiaconis tribuitur, dum Altari ministrant, Calicem & Patenam tangere, ubi

(d) Die 28. Aug. anno 1734.

(e) P. 235. & 236.

(f) Par. 1. tit. 2. fol. 4. sub n. 28.

Christi Corpus, & Sanguis non fuerint. Accolytis autem extra Altaris ministerium eadem facultas traditur, cum Vasa Sacra ad Sacrificium necessaria præparare ipsi debeant. Tandem diuturna consuetudine factum est, ut Ordinati omnes, & qui sola Tonsura præditi sunt, si aliqua causa intercedat; Sacra Vasa, dum vacua sunt, extra Altaris ministerium contingant (a).

(a) Suarez in 3. par. D. Th. t. 1 dis. 81. sect. 2. 3 tertium exemplum Pasq. de Sac. noval. q. 837. per totum Quartus ad Rubr. Miss. par. 2 tit. 1. dub. 4. l. 6. La Croix p. 2. n. 357. & seq.

Postremo, ut rite omnia pacateque fiant, fatemur æquo libentique animo nos excipere singula privilegia, quæ Abbatibus Regularium solemne sacrum facientibus ab Alexandro VII. per decreta generalia tradita fuerunt (b), quæque post Synodum Cardinalis Jacobi Boncompagni impressa leguntur. Attamen ægerrime pateremur, si in Missis Pontificalibus, aut privatis ea negligerent, quæ ab iisdem decretis perscribuntur. Inter privilegia illud enumeratur (c): *Pontificales benedictiones cum trina Crucis productione in Missis tantum Pontificalibus, necnon Vesperis, & Matutinis Pontificaliter itidem celebratis licere sibi tantum, meminerint.* Illud vero ipsis interdicitur (d): *In Missis privatis quoad indumenta, cæremonias, Ministros, Altaris ornatum, & benedictionis largitionem a simplici Sacerdote non discrepent.* Procurator Generalis Ordinis Cassinensis contra ejusmodi decretum, veterem consuetudinem, & peculiaria quædam privilegia Sacræ Congregationi protulit, quæ tamen die 20. Julii anno 1660. respondit: *servandum esse decretum* quod Alexandri VII. auctoritate confirmatum fuit. Quare sedulo caveant Abbates, ut manus dextera, quæ benedictiones in sacris solemnibus impertiri consuevit, semel tantum Populo benedicat, cum privatim sacrificium celebrant. Id vero non ita difficile videtur, cum ipsis more Episcoporum solemnia facere haud crebro juxta Pontificis ejusdem decreta permittatur.

(b) Die 17. Sept. an. 1659. & die 20. Julii an. 1660

(c) In Dec. anno 1659 §. 13.

(d) §. 21.

§. V.

De Celebratione quarundam Missarum.

NOn semel Presbyteri Sæculares in Ecclesias Regularium se conferunt, ubi cum Festum duplex eo die per ipsos celebretur, peculiaris Missæ forma proponitur, quæ in Romano Missali non continetur; quæ licet Sæculari Clero, & Sacerdotibus in illud templum confluentibus minime permittatur, eam tamen Sacerdos sibi tribuit, dum in eadem Ecclesia Sacrum Deo operatur: quod sane vetitum est, cum nemo potestatem habeat, ut privilegii limites prætergrediatur. Clericatus (e), & Biff. (f) omnia, quæ Sacra Congregatio super hac re constituit, plene commemorant. Magrius vero (g) Presbyteros Sæculares uti posse Regularium Missali censet, si in ipsorum Ecclesia Romanum haberi nequeat. Attamen, ut Sacri Ritus observentur, Præfectos Regularium, qui Missali Romano non utuntur, admonemus, ut pro exteris Sacerdotibus illud in Sacrario retineant, ne aliam, ac debent, Missam celebrent, sed eam potissimum, quæ in Missali Romano perscribitur, si in eo propria illius Sancti, de quo celebritas agitur, Missa designetur; aliter vero de communi ejusdem Sancti Missam eligant, quæ pariter in Romano Missali adnotatur. Ita per Sacram Rituum Congregationem die 19. Novembris anno 1622., ac die 9. Junii anno 1668. sancitum fuit: *Qui celebrat Missam in aliqua Ecclesia Regularium, aut etiam Monialium, in qua fit de festo duplici habente Missam propriam, quæ non sit concessa omnibus, Missam quidem dicat de Festo, sed cum Missali Romano.* Idem Scriptores fere omnes testantur (h), quod magis etiam decreto generali probatur per eandem Congregationem die 20. Novembris 1717. promulgato, quod deinde Clemens XI. sua auctoritate confirmavit; insertumque est Bullario (i), in quo ejusdem Pontificis constitutiones colliguntur: *Licere in posterum tuum Confessario, tum Cappellanis quarumcumque Monialium servitio addictis Missas Sanctorum, de quibus ipsæ recitant officium, celebrare, sed cum Missali Romano, & de Communi, non vero Missas proprias eorumdem Sanctorum variis Ordinibus a Sacra Congregatione concessas; & ita decrevit, & servari mandavit die 20. Novembris 1717.*

(e) In unione earumdem ante suas dec. de Sacr. Miss. n. 16.

(f) Litt. M n. 216 §. 4.

(g) In notitia Ecc. verbo: Missa.

(h) Gavantus t. 1. par 3. tit. 10. n. 16. Biff. litt. M n. 216. §. 4. Tonell. Sac. Rub. l. 1. c. 2. §. 1. Sporer Theol. Mor. t. 3. par. 2. c. 6. sect. 4. §. 3. n. 43. La Croix t. 2. l. 6. par 2. n. 372. & 376.

(i) Pag. 578

Ex veteribus testamentis deprehendimus nonnullos pietate ductos præcepisse, ut Missæ Sancti Gregorii pro ipsorum expiatione celebrarentur. Hic mos obsolevit; idque tribuendum est Sacrorum Rituum Congregationi, quæ Missas ejusmodi penitus abrogavit. Verum in hac re multi decipiuntur, quos ab errore liberandos existimamus, ut prisca religio, ac pietas restauretur. Igitur tradit Sanctus Gregorius (k) defuncto quodam Justo monacho, se Pretioso pariter monacho hæc demandasse: *Vade itaque, ab hodierna die diebus triginta continuis offer pro eo Sacrificium; stude, ut nullus prætermittatur dies, quo pro absolutione illius Hostia salutaris non offeratur.* Absoluto Missarum numero Justus monacho Copioso apparuit, cui se Purgatorii cruciatibus ereptum eo tempore nunciavit: *Fratres vero* (inquit S. Gregorius (l)) *solliciti computaverunt dies, & ipse dies extiterat, quo pro eo trigesima oblatio fuerat impleta.* Hinc Missarum usus dimanavit, quæ a Sancto Gregorio nuncupantur. Illum deinde Cluniacense Monasterium inter suas consuetudines adscivit, quas Uldericus Regularis Benedictinus lib. 3. cap. 29. complexus est. Fideles omni sæculo eandem consuetudinem pariter receperunt.

(k) L. 4. c. 5 de Dialog.

(l) Loco citato.

Interjecto aliquo tempore triginta Missas prorsus ineptas, & rebus haud convenientibus refertas quidam sine ulla facultate temere confecit, easque a S. Gregorio appellavit, quas etiam diligenter expendit Thyers (m). Sacra igitur Rituum Congregatio eisdem Missas celebrari omnino vetuit, non vero piam consuetudinem a S. Gregorio inductam, ut per triginta dies continuos totidem Sacrificia Deo offerantur pro illius expiatione, qui e vivis decedit. Cavendum tamen est, si eo dierum spatio pro defunctis sacrum fieri nequeat, eam Missam, quæ tunc ab Ecclesia perscribitur, pro defuncto peragendam, cum præsertim Sanctus Gregorius Missas, quæ pro defunctis agi solent, minime indixerit. Quod si intra trigesimum dierum numerum postremi tres dies Majoris Hebdomadæ occurrant, diebus insequentibus numerus absolvatur. Idem per consuetudines allatas Cluniacensis Monasterii indicatur. Inter eruditos, qui de hac re agunt Patres Bollandistæ (n) locum habere possunt. Inter alios vero, qui scripserunt post decretum Sac. Congregationis Missas S. Gregorii, ut dictum est, prohibentis, Clericatus (o) adnumeratur, qui reliquos omnes ejusdem sententiæ complectitur. Item Gavellus (p), ac præsertim Benedictus XIII. de nobis optime meritus, qui supra cæteros erudite accurateque hoc argumentum pertractavit (q).

(m) In suo tr. Superst. t. 2. lib. 4. c. 4.

(n) Tom. 7 Maji in Paralip. p. 54. n. 11.

(o) De Sacr Missæ dec. 14. n. 19.

(p) In Op. de casib. conscient. 16.

(q) Ser. 20. de Purg.

Sanctus Thomas docuit, quod (r) *ex parte Sacrificii Missa æqualiter prodesti Defuncto, de quocumque dicatur; ex parte tamen orationum*

(r) 4. dist. 45. q. 1. a. 3. quæst. 1. ad 1.

num magis prodeſt illa, in qua ſunt orationes ad hoc determinatæ : ob hanc cauſam de quibuſdam piis hominibus traditur, qui Miſſam pro Defunctis quotidie celebrare voluerunt, quemadmodum S. Petrus Damianus teſtatur (*a*). Illis tamen omiſſis, quæ inſtinctu divino, afflatuque facta fuiſſe putandum eſt, atque ideo noſtris oculis cum admiratione ſuſcipienda, non vero imitanda ſubjiciuntur, illis, inquam, omiſſis, certi dies, quibus Miſſa pro Defunctis agi nequit, ab Eccleſia ſtatuuntur, quos hoc loco enumerabimus, ut non pauca impediantur, quæ in Civitate, ac diœceſi contra has leges committi deprehendimus.

(*a*) Opuſc. 34. c. 3.

Solemnes pro Defunctis Miſſæ haberi poſſunt, cum privatæ pro iiſdem conceduntur. Idem permittitur, etiamſi duplex aliquod officium majus, vel minus agitur, ſi tamen ſolemnia pro Defunctis ſupremis alicujus tabulis inſtituta fuerint, iiſque diebus peragantur quotannis, quibus illi e vita migrarunt; hæc enim Sacrorum Rituum Congregatio ſimul depoſcit *& quod ſint a teſtatore præſcriptæ, & quod dies, in qua celebrantur, ſit vere dies illius obitus annua* (*b*). Diebus autem Dominicis, aut Feſtis ex præcepto, vel quibus *de Feſto duplici* nullum officium inſtitui poteſt, annuæ Miſſæ ejuſmodi pro Defunctis celebrari nequeunt.

(*b*) Dec. die 22 Nov. an. 1664. confirmatum die 23 Sept. anno 1669.

At vero, *Siquis die Feſto ſit ſepeliendus, Miſſa propria pro Defunctis, præſente Corpore, celebrari poterit* (*c*), *niſi obſtet magna dies ſolemnitas*. Per hæc ſane verba Duplicia primæ Claſſis ſecluſa videntur; & Sacra quoque Rituum Congregatio die 5. Julii anno 1698., cum petitum fuiſſet octavo loco : *An in duplicibus primæ claſſis poſſit cantari Miſſa Defunctorum præſente Corpore* : reſpondit, *negative*. Attamen diſputandi locus adhuc ſupereſt, an Sacra Congregatio omnia duplicia primæ claſſis (*d*), an magis ſolemnia (*e*) complectatur, in quibus, licet præſente Corpore, Sacrum pro Defunctis confici non poteſt. Id ſane judicio noſtro dirimendum non eſt. Quare ſolum admonebimus in Miſſali quidem poſt Miſſam *in die obitus*, ſeu *Depoſitionis Defuncti*, diem pariter tertium, ſeptimum, & trigeſimum cum propria oratione ad expiandas Defunctorum animas deſignari; tamen illis diebus ejuſmodi Miſſæ tantum celebrari poſſunt, quibus privatim pro Defunctis ſacrum facere licet, non vero illis etiam diebus Feſto aliquo, ut dictum eſt, impeditis, licet *die anniverſario, aut præſente corpore*, ſolemnia pro Defunctis tunc permittantur.

(*c*) Rit. Rom.

(*d*) Ita Quæſtus ad Rub. Miſſ. par. 1 tit. 5. dub. 1. n. 7.

(*e*) Ita Paſqualig. de Sac. novæ Leg. t. 1. q. 285.

Juxta Miſſalis Rubricas, *Miſſæ privatæ pro Defunctis quocumque die dici poſſunt, præterquam in Feſtis duplicibus, & Dominicis diebus*. Item quibus diebus *de Feſto duplici* nullum officium inſtitui poteſt, Miſſæ pariter votivæ, ac pro Defunctis omittuntur. Id obſervandum contingit in Octiduis Epiphaniæ Domini, Paſchatis, ac Pentecoſtes. Licet autem in Octiduis Corporis Domini, ac Natalis ejuſdem *de Feſto duplici* celebritas agatur, Sacra tamen Rituum Congregatio annis 1670., ac 1700. vetuit, ne ſolemnia pro Defunctis eo tempore indicerentur. Idem omnino præcipitur, cum Sacroſancta Myſteria palam expoſita adorantur.

In Litteris Apoſtolicis, quibus olim Altaria privilegiaria declarabantur, cautum non fuit, utrum Miſſa ad eadem Altaria celebranda pro Defunctis ſtatueretur. Hinc locum habuit diſputatio, an pro comparandis Indulgentiis Miſſa pro Defunctis, an alia quælibet requiratur; hanc poſtremam ſententiam Fagnanus defendit (*f*). Nunc omnis dubitandi cauſa ſublata videtur, cum iiſdem litteris, quibus Altare privilegiarum conceditur, Miſſa quoque pro Defunctis (*g*) decernatur. Aliud tamen inquirendum ſupereſt, an, ſi teſtatores Miſſas ad Altare privilegiarium pro Defunctis quidem præceperint, idem onus impleri valeat diebus per Rubricas, ut ſupra dictum eſt, impeditis. Sacra Rituum Congregatio (*h*) ſacrum de *Feſto currenti*, pro expiatione Defuncti juſſit offerri, ſi tunc celebrandæ pro Defunctis Miſſæ contigerint. Alexander VII. id confirmavit, & ſervandum omnino voluit, licet per teſtatores ad Altare privilegiarium Miſſæ decernantur. Ex hoc decreto non ſatis conjicitur, utrum Pontifex Altaria privilegiaria non quidem in perpetuum, ſed ad ſeptennium, & certis ſolum per hebdomadam diebus complectatur; quæ deinde Clemens IX. complexus eſt. Cum Innocentius XI. Pontificatum gereret, animadverſum fuit litteras Apoſtolicas Alexandri VII., & Clementis IX. de Miſſis ſolum pro Defunctis agere, quæ ex teſtamento celebrandæ ſunt diebus ob aliquod Feſtum duplex impeditis. Hinc propoſitum, ac diligenter examinatum fuit, an, quæ cauta fuerunt decretis Alexandri VII., & Clementis IX., quoties impedimentum Feſti duplicis obtingit, eadem ſervari deberent reliquis etiam diebus, quibus, licet Feſtum duplex haud celebretur, Miſſæ tamen pro Defunctis prohibentur. Hanc Innocentius Pontifex ſententiam probavit; & anno 1714. decretum ſuper eadem re promulgatum fuit, quod Clemens XI. confirmavit (*i*).

(*f*) C. quidem n. 1. & ſeqq. de cel. Miſſ. Diana in ed. coordinata par. 9 tr. 2. ref. 8. Paſqua. de Sac. novæ L. q. 732. Tamb. in Meth. cel. Miſſ. l. 2. c. 7. §. 7.

(*g*) Bordon de Legatis c. 7. n. 42. & ſeq. Amoſt de cauſis piis t. 1. l. 2. c. 3. n. 47.

(*h*) Anno 1662.

(*i*) Habetur in Rul. p. 571. & in Miſſali excuſo in Collegio de Prop. Fide aliisque Miſſalibus

§. VI.

De Pietate, ac Religione in Sacro celebrando neceſſariis, ac de tempore, quod illis impendi debet.

QUemadmodum lætitia maxima perfuſi ſumus, cum multos Sacerdotes Regulares, ac Sæculares vidimus ſumma pietate ſacrum facere, & in ipſo peragendo debitum tempus inſumere, ita profecto graviſſimum dolorem accepimus, cum aliquos nos ipſi deprehendimus, qui adeo feſtinanter, indecore, linguaque præcipiti rem divinam conficiebant, ut, quæ tunc legerent, nullo modo percipere potuerimus. Plurimi ſane inter Sacerdotes non exiguam temporis partem mane conterunt in foro, vel inanibus colloquiis, vel etiam negociis ipſorum dignitati parum accommodatis, donec celebrandi tempus acceſſerit : tunc ad Sacrarium properant, & ſacris veſtibus induti, vix limen Altaris contigerunt, fere intra momentum, Miſſa jam abſoluta, Sacrarium repetunt, depoſitiſque ſacris indumentis, ad forum, publicaſque officinas revertuntur. Utinam hæc falſa eſſent! Populus in quaſdam Eccleſias magna frequentia convenit eam ob cauſam, quod ibi Miſſarum Sacrificia breviſſimo temporis ſpatio conficiuntur. Perpauci in alia templa confluunt, in quibus non eadem celeritate Miſſas agi ſuſpicantur. Illud quoque non ſine quodem horrore a probiſſimis viris audivimus, aliquos Sacerdotes, ut cæteris omnibus ad celebrandum in privatis nobilium Sacellis Sacrificium præferrentur, pro quodam merito protuliſſe, quod citiſſime rem Divinam expedirent. Illud igitur certiſſimum *eſt non deeſſe*, qui ſacrum negligentiſſime faciunt, verba cum feſtinatione proferentes, intempeſtive, quæ agenda ſunt, properantes, vel ea ſimul cum verbis conjungentes, cum tamen verba pronuncian-

da non sint, *nisi* quilibet actus prius absolvatur. Ad Altare tam exiguo tempore, adeoque incompositè deriuentur, ut nullam animo religionem, nullam verbis, ac precibus, quæ ad Sacrificium pertinent; attentionem habere procul dubio videantur. Sacerdotibus ejusmodi illud aptissime convenire potest, quod olim Tertullianus, cum diversam rem pertractaret, postulavit: *Sacrificat, an insultant?*

Si eodem pietatis studio, quo famulus Dei Joannes Abulensis, incenderemur, singulis hebdomadæ diebus libentissime Ecclesias mane percurreremus, ejusque exemplum sequeremur; cum ille, uti Pater Segneri commemorat (*a*), Missæ Sacrificio adesset, in quo Sacerdos Christi Corpus tanquam ofellam manibus versabat, ad Altare accessit, ut decidentem candelam suo loco restitueret, & voce quidem demissa, vultu tamen inflammato ad Sacerdotem conversus, dum Hostiam e manibus deponeret: *Age, inquit, decenter cum hoc Puero, nam optimos habet Parentes.* Quibus verbis adeo commotus fuit Sacerdos, ut ad meliorem deinde frugem traductus fuerit. Quoniam vero imperfecti nos ipsi sumus, & sacrum qua par est religione, ac diligentia minime facimus, ita ut Supremo die per Divinum Judicem nos vehementer arguendos merito timeamus; hinc aliqua solum afferemus, quibus nos ipsi, ac reliqui Sacerdotes, quibus opus est, recte instituantur. Deinde, nostra interposita auctoritate, nonnulla prohibebimus, quæ pravum exemplum simul, & horrorem piis Fidelibus excitant.

(*a*) In sua Pastorali Instit. c. 19 §. 17.

In Missalis Rubrica hæc leguntur: *Sacerdos autem maxime curare debet, ut ea, quæ clara voce dicenda sunt, distincte, & apposite proferat; non admodum festinanter, ut advertere possit, quæ legit; nec nimis morose, ne audientes tædio afficiat.* Cardinalis etiam Bona in eo libello, quo Sacerdotem pro sacro rite faciendo instituit, hæc tradit (*b*), *omnia verba, quæ sive elata, sive submissa voce proferuntur, clare, distincte, ferventer, & absque ulla festinatione pronunciabis; nihil interim mente revolvens, quantumvis bonum, & sanctum videatur, quod a propria, & litterali verborum significatione alienum sit, ut, & menti Ecclesiæ conformes, quæ omnes Missæ preces, lectiones, & sententias magno cum delectu ad Sacerdotis, & adstantium institutionem, & devotionem selegit.* Scriptores autem juxta Rubricam temporis spatium, quod in Missæ celebratione impenditur, duplex constituunt; videlicet interius, & exterius. Primum quidem in recta, integraque verborum pronunciatione, in precibus, cæterisque rebus, quæ a Sacris ritibus perscribuntur, attente decenterque absolvendis collocatur; alterum vero illud est, quod pietati Sacerdotis liberum relinquitur. Admonent tamen, ut hanc secundam prolixitatem quo possunt studio singuli evitent, ne fastidium populo afferatur; primam vero non sine gravi culpa omitti posse fatentur. De illa sane sermonem habebat S. Philippus Nerius (*c*), cum Sacerdotes, qui in sacro peragendo cœlesti voluptate supra modum cumularentur, hortari solebat, ut dicerent: *Non palam has delicias, sed clam in cubiculo magis optarem.* Hoc pacto innuebat sacrum religiose quidem fieri debere, cavendum tamen, ne tædio populus afficiatur; in cubiculo autem pietati habenas laxandas esse. Itaque, si spatium temporis interius, quod requiritur in iis omnibus rite perficiendis, quæ modo explicavimus, sedulo perpendatur, non ita brevi tempore, ut multi existimant, sacrum expediri potest, sed ex unanimi Scriptorum (*d*) opinione ad tertiam horæ partem saltem debet pertingere, neque horæ dimidium excedere.

(*b*) L. 3.

(*c*) Ex cujus vita a Baccio scripta l. 1. c. 13. n. 9.

Hæc sententia pariter continetur in illa institutione, quæ in Appendice postremi Romani Concilii excusa fuit (*e*). Igitur parvi faciendi sunt inepti quorundam sermones, qui nulla pietate præditi pravam consuetudinem tueri contendunt, ob quam nulla habita honoris ratione rem divinam conficiunt, & præcipiti lingua omnia perturbant. Jactant igitur in Populum, Missas prolixas fastidium gignere: Agnum Paschalem, qui Christum Dominum exprimebat, ea lege fuisse Judæis propositum, ut comederent festinanter (*f*); Sanctum Thomam Cantuariensem Archiepiscoporum in sacro peragendo valde expeditum; postremo satis esse, si omnia legantur, & nihil eorum, quæ præscripta sunt, omittatur; nullo autem pacto constitui debere tempus, quod sacro absolvendo insumatur. Attamen in primis, si quis tempus, quod superius exposuimus, impendere negligat, nunquam satis attente, ac decenter percurrere, atque agere potest universa, quæ in Rubricis continentur, quemadmodum docet Gobatus (*g*), cum illam conditionem *breviter* in celebranda Missa necessariam, his verbis explanat: *Breviter, at non festinanter, perinde ac si esset a tergo, qui scutica urgeret &c. breviter, id est, circa dimidiam horam; vix enim breviori spatio possunt omnia in communibus Missis peragi cum debito decore, ac devotione, cum tamen sit necessario tanta mora tribuenda Sacrificio, quanta necessaria est ad vitæ, ac devote omnia peragenda &c. Nec facile quis mihi persuadebit, se communiter cum sensu pietatis, & sine multis imperfectionibus, intra horæ quadrantem finire sacrum.* Insuper nihili ducendæ sunt injustæ illorum querimoniæ, ac fastidium, qui Missæ Sacrificium celerrime absolutum expeterent. Plurimi enim numerantur, qui pietate insignes ob ejusmodi brevitatem graviter animo commoventur, eosque Sacerdotes summopere commendant, qui pie, & eo temporis spatio, quod supra definitum fuit, sacrum conficiunt. Præ cæteris tradit Cardinalis Baronius (*h*) S. Augustinum inter alia mala, quæ vehementer arguere solebat, illud præsertim quorundam extitisse, *qui quærunt de prolixitate Missarum.* Qui illam Exodi auctoritatem afferunt, *comedetis festinanter*, ut pravam consuetudinem corroborent, sacras litteras nefarie interpretantur. Pater quidem Theophilus Raynaudus hanc sententiam ita explicat (*i*): *Esto vero admitti possit vulgaris notio festinationis illius pro celeri, & prompta comestione, nihil tamen inde ad rem præsentem. Nam quoad significationem transitus quam celerrimi, Ægyptiis urgentibus, brevissime confecti, necessaria erat ea festinatio in Sacrificio Agni consumendo; quæ ratio properandi cessat in hoc negotio.* Errant quoque apertissime, qui ad excusandam Missæ brevitatem Sancti Thomæ Cantuariensis exemplo utuntur. Petrus enim Rugerius, seu Gregorius XI., qui illius vitam scripsit, quam deinde Christianus Lupus in lucem promulgavit (*k*), hæc ita tradidit: *Comedebat itaque festinanter propter emissiones per Angelos malos, perniciosum scilicet vanarum cogitationum superventum in Sacramentali Dominici Corporis perceptione; non tardus, non morosus, non nova, præterquam quæ in Canone constituta sunt, adjungens: verum ea præsertim hora profundissimas, tamquam ex intimis pietatis visceribus, lacrymas profundebat, & singultus, tamquam attacta Christi vulnera, tota in-*

(*d*) Quartus in Comm. ad Rubr. Miss. Rom. par. 1. tit. 16. dub. 8. Gobat. in Theol. experim. tr. 3. casu 23. n. 812. & seq. Biss. in sua Hierurgia t. 1. l. 8. verbo: Brevis n. 235 Coton. in suis Contr. l. 2. con. tr. 5. n. 104. Cl. in suis discord. Forens. Crim. discord. 49. Roncaglia in sua Theol. Mor. tr. 18. c. 3. q. 2. resp. 2

(*e*) Pag. 258

(*f*) Ex. c. 12

(*g*) In Th. experim. tr. 3. c. 23. sect. 3. n. 814.

(*h*) Ad an. Chr. 418. sub n. 35.

(*i*) To. 16. Inor. Op. p. 10. n. 19. & seq.

(*k*) T. 1. c. 11. ult. ed. ipsius Op. Venet. impressorum

tima cordis excutiens viscera, & effundens. Quare exemplum Sancti Thomæ, quod gravissimi Scriptoris auctoritate firmatum commemoravimus, illis procul dubio adversatur, qui in Missæ Sacrificio brevitatem, ac negligentiam tutantur. Ipsorum oculis subjici potius deberet exemplum Rogerii Salisbyrensis Episcopi, qui misere vitam absolvit, uti refert Guillelmus Neubricensis, cum sacrum nimis festinanter, & sine debita pietate celebraret, qua arte sibi gratiam Henrici I. Angliæ Regis conciliaverat. Insuper inter cætera, quæ in Concilio Constantiensi contra Joannem XII. prolata sunt, illud quoque locum habuit: *Quod Missam raro, currenter, sine devotione celebraret* (a). Non semel etiam improvisa morte aliqui Sacerdotes oppressi fuerunt, quod probissimi homines divino sane judicio contigisse putaverunt ob indignam festinationem, qua rem divinam conficiebant, quemadmodum Pius Settala Dertonensis Episcopus testatur (b).

(a) Lupus eodem loco p. 373. n. 9.

(b) In opere, cui titulus, Mysteria, & sensus Mystici Sacrific. c. 50. n. 24.

Tandem quo possumus majori studio juxta infirmitatem nostram Sacerdotes nostræ diœcesis obtestamur, ut, quæ nos hucusque declaravimus, sedulo perpendant. Idem nos ipsi diligenter præstabimus, ut, quæ olim negligenter commisimus, in Missæ celebratione corrigamus. Parato, mærentique per pœnitentiam animo ad sacrum faciendum accedamus, ita ut per exteriora pietas interior indicetur, rectumque populus exemplum a nobis desumat: quæ legenda sunt, clara voce exprimantur, omnis linguæ festinatio prorsus impediatur; quidquid vel agendum, vel ore proferendum est cum seria mentis consideratione jungatur; & tunc tertiæ partis, vel etiam dimidiæ horæ spatium pro Missæ Sacrificio constitutum nimis prolixum non videbitur. Deo juvante fore confidimus, ut Sacerdotes universi sibi pro muneris ratione, ac dignitate satisfaciant; nec in forum, aut publicas Urbis officinas in posterum simul convenient, ut vanis rebus detineantur, ac deinde ex foro ad Sacrarium properantes Missæ Sacrificium instituant. Sin autem aliquis in iisdem fori conventibus versari persistet, aut Sacrum nimis festinanter Deo operabitur, si advena fuerit, statim ab Urbe, ac diœcesi depelletur, si Civis, aut diœcesanus a Sacris Mysteriis peragendis, donec resipuerit, interdicetur. Præcipimus, ut præsens edictum Sacrariis hujus Urbis, ac diœcesis fixum conservetur. Custodes autem nostro arbitrio puniantur, si cætus Sacerdotum in iisdem Sacrariis sive ante, sive post Missæ Sacrificium, fieri permittant, in quibus tempus inepte conteratur. Idem de Laicis intelligi debet, qui pro sacro audiendo, vel ob alias causas in Sacrarium aliquando conveniunt.

INSTITUTIO XXXV.

De Indulgentia in forma Jubilæi per Summum Pontificem promulgata. De illis diebus, quibus indictum jejunium servari debet. De causis, ob quas hujusmodi dies potissimum designantur.

CLemens XII., qui Pontificatum feliciter obtinet, cum provide expendat vanos, irritosque fore conatus omnes, quos ad Principum concordiam, aliaque Ecclesiæ necessaria comparanda jampridem contulit, & sine ulla intermissione libenter impendit, nisi Deus votis obsecundet, plenariam Indulgentiam, sicut anno Jubilei redeunte concedi solet, liberaliter impertivit iis omnibus, qui perfectis piis operibus, quæ indicuntur, Deum Summo studio obtestabuntur, ut Christianos Principes compositis bellis in amicitiam deducat, aliasque ab Ecclesia sua calamitates avertat: singulis autem Episcopis præcipit, ut in suis diœcesibus eandem Indulgentiam promulgent.

Quare, ut pio Pontifici libentissime morem geramus, hac nostra declaratione eandem Indulgentiam notam facimus, & singulos curæ nostræ commendatos hortamur, ne cœlestem hunc thesaurum consequi prætermittant.

Hæc autem præcipiuntur, per tres dies jejunium, accedere ad pœnitentiæ Sacramentum, & Sacram Synaxim suscipiendam, templum invisere, ubi preces Deo ferantur pro iis causis, quæ superius expositæ sunt, tandem mendicis stipem aliquam erogare. Templa, quæ in Civitate per nos designantur, sunt: Metropolitana S. Petro nuncupata, Ecclesia Corpori Domini, & S. Mariæ, quæ a Pietate, & a Mendicantibus appellatur, Sanctorum Jacobi, & Philippi, quæ ad Moniales conversas pertinet.

Dies 20. 22. 24. hujus mensis Decembris pro jejunio constituimus, vel dies 29. 31. Decembris, & Kalendas ineuntis Januarii, ut hoc pacto duas hebdomadas complectamur, quarum spatio quilibet jejunio satisfacere possit, Pœnitentiæ Sacramento animam expiare, Christi Corpus sumere, templum invisere, & egenos aliquo subsidio recreare.

Hos dies potissimum elegimus, qui ob proximam Natalis Domini celebritatem propitii magis videntur, cum Salvatoris adventum in terras, ubi mortalitatem indueret, Prophetæ nobis antea cum præsagio pacis denunciaverint: *Oritur in diebus ejus justitia, & abundantia pacis* (c). Item *misericordia, & veritas obviaverunt sibi, justitia, & pax osculatæ sunt*. Alio vero loco (d): *Non levabit gens contra gentem gladium*. Tandem inquit Isaias (e): *vocabitur nomen ejus Princeps pacis*. Accedit (f), quod Christus Dominus in lucem venit, cum universus Orbis tranquilla pace frueretur: *exiit edictum* (tradit S. Lucas (g)) *a Cæsare Augusto, ut describeretur universus Orbis*. Id autem non nisi Orbe composito contingere potuisset; quod alio pariter ejusdem Evangelistæ testimonio confirmatur, dum subdit, Angelos hisce concentibus nato Domino pacem celebrasse: *Gloria in Excelsis Deo, & in terra pax hominibus*. Hinc S. Augustinus sapienter scriptum reliquit (h): *Regnante ergo Herode in Judæa apud Romanos jam Reipublicæ mutato statu, Imperante Cæsare Augusto, & per eum Orbe pacato, natus est Christus*. Sanctus autem Hieronymus idem comprobat (i): *Veteres revolvamus historias, & inveniemus, usque ad vigesimum octavum annum Cæsaris Augusti, cujus quadragesimo primo anno Christus natus est in Judæa; in toto Orbe terrarum fuisse discordiam, & singulas nationes contra vicinas gentes arsisse studio prælandi, ita ut cæderent, & cæderentur. Orto autem Domino Salvatore, quando sub Præside Syriæ Cyrino prima est in Orbe terrarum facta descriptio, & Evangelica doctrina pax Romano Imperio præparata, tunc omnia bella cessaverunt, & nequaquam per Oppida, & Vicos exercebantur ad prælia, sed ad agrorum cultus: militibus tantum, legionibusque Romanis contra barbaras Nationes bellandi studio delegato, quando impletus est ille Angelorum concentus: Gloria in Excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*.

(c) Ps. 71.

(d) Ps. 84.

(e) Cap. 2.

(f) Cap. 9.

(g) Cap. 2.

(h) L. 18. de Civ. Dei c. 46.

(i) In Comment. de Isaia c. 2.

Licet Jejunium primæ hebdomadæ die 20., nempe feria secunda, die 22., hoc est feria

quarta, & die 24. scilicet feria sexta constituerimus, ab iis tamen, quæ in litteris Pontificis perscribuntur, haud recessisse putamus, licet per ipsas jejunium feria quarta, sexta, ac Sabbato præcipiatur. Siquidem cum hujusce rei natura in trino jejunio posita sit, & cum legitima causa intercedat, privilegium nempe, quo Fideles in Dominicæ Nativitatis Festo, licet in diem incidat, quo ab esu carnium est abstinendum, tamen ob tantæ celebritatis præstantiam iisdem carnibus uti possunt: *Respondemus* (inquit Honorius III. (*a*)) *quod illi, qui nec voto, nec Regulari observantia sunt adstricti in sexta feria, si Festum Nativitatis Dominicæ die ipso venire contigerit, carnibus propter festi excellentiam vesci possunt secundum consuetudinem Ecclesiæ generalis*; cum item suspicati fuerimus, ne impedimenta ad rem perficiendam excitarentur, si post diem Natalem Domini, vel ulterius etiam primæ hebdomadæ jejunium protraheretur; ideo facultate usi sumus, quæ Episcopo in causis ejusmodi tribuitur, cum res minime sit, ut opus aliquod per Pontificem indictum in aliud diversum opus convertatur, sed solum, ut jejunium in alium diem transferatur, quemadmodum P. Viva Theologus Societatis Jesu recte perpendit (*b*). Illud etiam accedit, quod mentem Pontificis, cum de iis rebus agitur, interpretari possumus, uti docet P. Passerinus ex Dominicana Familia Theologus (*c*). Postremo rem deliberavimus, postquam Theologi suis sententiis consilium nostrum confirmarunt. Minime vero improbamus, imo plurimum eos commendamus, qui feria quarta, sexta, ac Sabbato hujus hebdomadæ jejunium servare velint, licet eodem Sabbato Natale Domini solemni gaudio celebretur. Sic enim Honorium III. imitamur, qui post allata superius verba ita subdit: *Nec tamen hi reprehendendi sunt, qui ob devotionem voluerint abstinere*. Interpretes autem hæc superaddunt: *Immo magis laudandi sunt*.

(*a*) C. explicari, de obs. jejun.

(*b*) De Jubilæo q. 8. de operib. injunctis, n. ult. n. 2.

(*c*) De Indulgentiis q. 72. n. 504

In diœcesim sane hæc nostra declaratio (licet post acceptas Pontificis litteras protinus illam exaravimus) ante celebritatem Natalis Domini pervenire nequit, ideoque impedimenta, quæ obvenire in Civitate possunt, uti superius dictum est, de medio auferuntur. Quare piis operibus, quæ in Apostolicis litteris continentur, satisfieri poterit a die Dominico (statim ac nostra hæc declaratio innotescet) usque ad alterum Dominicum diem, qui dierum quindecim spatium conficiet. Cavendum tamen, ut feria quarta, sexta, & Sabbato alterius hebdomadæ jejunium habeatur. Templum quoque Parochiale in diœcesi invisendum designamus.

Qui in itinere, sive mari, seu terra detinentur, statim ac in Patriam redierint, & sancta opera, quæ superius ediximus, perfecerint, eandem Indulgentiam assequentur. De Regularibus autem utriusque sexus, licet Claustro perpetuo inclusis: item de Laicis omnibus, & Ecclesiasticis, vel Regularibus qui in carcerem, seu captivitatem conjecti, aut corporis ægritudine, aliaque legitima causa impediti nihil eorum, quæ perscripta sunt, vel partim solum exequi poterunt, ita statuimus, ut Confessarius a nobis probatus, vel post hanc promulgationem approbandus, in alia pietatis opera immutet ea, quæ reliquis proposita sunt, vel in aliud proximum tempus proroget, & illa solum præcipiat, quæ cujusvis conditioni magis apte conveniant. Libellum precationum, quæ recitari debent tempore Jubilæi typis excudi curavimus, ut omnes pro Summi Pontificis voluntate Deum clementissimum commodius obtestentur.

INSTITUTIO XXXVI.

De efferendis Defunctorum corporibus, ac de Missis pro illorum expiatione celebrandis. Veterem esse, & Canonicum ritum decantandi psalmos, dum cadavera ad tumulum feruntur. Vetustissimum haberi institutum faciendi Sacrum præsente cadavere, antequam sepulturæ mandetur. Improbantur pravæ consuetudines, quæ inductæ sunt in efferendis cadaveribus. De facibus, quæ adhibentur in ducendis funeribus, ac de veteri ipsarum institutione. De privatis funeribus, ac postremo de iis Defunctis, qui ad sepulturam curru deducuntur.

INter cætera, quæ sapienter, atque utiliter per Gabrielem Cardinalem Paleottum constituta sunt pro felici hujus Civitatis, ac diœcesis administratione, illud sane adnumerari debet, quod prudenter sanxit, ut corruptelas, sumptusque immoderatos tolleret, qui in efferendis cadaveribus, & exequiis celebrandis impendebantur. Id porro accidit, cum Alexander Cardinalis Sfortia hujus Civitatis de Latere Legatus una cum *Antianis* Consulibus, Vexillifero Justitiæ, & Senatu contra ingentem virorum, & mulierum luxum in vestibus, & conviviis exornandis Edictum promulgaverat: *Accepimus nuper* (inquit præclarissimus Civis Gregorius (*d*) XIII.) *dilectum filium nostrum Alexandrum Tituli Sanctæ Mariæ in Via Presbyterum Cardinalem Sfortiam nuncupatum tunc Civitatis Bononiæ Apostolicæ Sedis de Latere Legatum, una cum dilectis filiis Antianis Consulibus, & Vexillifero Justitiæ, ac Magistratu quadraginta Virorum Reformatorum status Libertatis ejusdem Civitatis, per publice propositum de mense Octobris proxime elapsi Edictum sub quibusdam pœnis, ne Civitas prædicta in virorum, ac mulierum ornata, convivisque faciendis, ingenti sumptu exhauriretur*. Tunc enim Cardinalis Gabriel Paleottus gravissimos sumptus, qui in pompa funeris ducenda fieri solebant, coercendos existimavit: *Dilectum vero filium nostrum Gabrielem Tituli Sanctorum Joannis, & Pauli, Presbyterum Cardinalem Paleottum vocatum Bononiensis Ecclesiæ Præsulem, simili de causa motum, & ad parcendum maxime gravibus expensis, quæ in pompa funeris ducenda, mortuorumque exequiis celebrandis in eadem Civitate fiebant, aliqua constituisse, & ordinasse*. Ita prosequitur Pontifex in iisdem litteris, quibus omnia, quæ per Cardinalem Paleottum super ea re constituta fuerant, Apostolica auctoritate confirmantur. Hujusmodi litteræ in *Episcopali* ipsius Cardinalis Gabrielis Paleotti impressæ leguntur (*e*). Ut omittamus luxum in extruendis conviviis, & vestium ornatu, cui sapienter per Cardinalem Sfortiam eo tempore consultum fuit, funera sane, & exequiæ post Gregorium XIII. ad hunc usque diem ita celebrantur, ut modus expensis minime statuendus videatur. Nonnulla tamen admonenda sunt pro muneris nostri ratione, ut secluso omni funerum pompa nihil eorum, quæ ab Ecclesia perscripta sunt, negligatur. Cadavera juxta communem ritum tumulo inferantur, & defunctorum animæ majori, quo fieri possit studio, piis operibus expientur.

(*d*) In litteris Apostolicis die 7 Januarii anno 1572

(*e*) Pag. 318

Ut rem clarius explicemus, aliqui ob extremam paupertatem sine ullis expensis gratis tumulo mandantur: alii vero iis operibus instructi

UAB Biblioteca de Ciències Socials

cti sunt, ut charitatis titulo nequaquam ad tumulum deferantur. De utroque hominum genere verba faciemus.

Primi quidem summa inopia laborantes cujuscumque ætatis sint, hoc pacto tumulantur. Præfertur Crux Parochiæ, in cujus Ecclesia, seu Cimiterio sepulchrum defuncto constituitur. Crucem duo circumstant faces manibus gestantes, quæ per Sodalitium Sanctissimi Sacramenti suppeditantur: Dein sequitur Parochus, sive alius Sacerdos ab illo designatus stola, & superpelliceo indutus, ac postremo cadaver, quod statim ac pervenit in Ecclesiam, tumulo contegitur. In aliqua fortasse Parochia pro Defuncti expiatione Sacrum celebratur: Plures tamen id facere minime consueverunt, ac Defunctus vix sepulchro traditus in perpetuam omnium oblivionem adducitur.

Id nobiscum animo reputantes, duo præsertim corrigenda deprehendimus. Primum haud probamus, quod Defunctum efferendum unicus Sacerdos in templum comitetur. Cum enim, velut inferius explicabimus, per viam psalmi canendi perscribantur, quo pacto id fieri poterit, si solum Parochus, aut alius Sacerdos ejus loco suffectus, hanc provinciam suscipiat. Secundo ferre non possumus, quod nulla ad expiandum Defunctum Missa peragatur.

Non ignoramus in ea opinione plurimos versari, Sacrificia, quæ pro illis offeruntur, qui ejusmodi subsidio non indigent, cum inter Beatos recepti jam fuerint, vel inter cruciatus æternos amandati, ad illas animas juvandas a Deo converti, quæ nullum a mortalibus levamen consequuntur. Ita docet S. Thomas (*a*): *Credibile est, quod per Divinam misericordiam, si aliquid de specialibus suffragiis superest his, pro quibus fiunt, aliis dispensetur, pro quibus non fiunt, si eis indigeant.* Pro re confirmanda Sancti Joannis Damasceni auctoritate utitur (*b*): *Deus, tanquam justus, commetietur impotenti possibilitatem; tamquam sapiens, defectuum commutatione negotiabitur: Quæ negotiatio attenditur, si id, quod deest uni, alter suppleat.* Id quoque Paludanus asserit (*c*).

Hugo Etherianus hoc etiam superaddit (*d*): *Verum nulla macerari ambiguitate convenit egenorum, atque pauperum causa, ut salutem non consequantur; eo scilicet, quia non relinquunt superstitem, qui Sacerdotem ad sacrificandum invitet, qui eleemosynas dispergere, aut qui orationibus vacare debeat. Putasne injustus est Deus, ut habenti intercessorem indulgeat, non habenti vero immisericors existat? Absit hoc. Justus est utique Deus, non habentes beneficos habentibus connumeranus. Nam beneficia, quæ pro suis mortuis quique faciunt, misericors Deus pro omnibus, qui meruerunt in vita, ut juvari possint, acceptat. Ideoque magis attendendum est vobis, ut Sacrificium offeratur, ut, orationum fiat instantia, ut eleemosynarum sucrescat largitio; quia, quod putatis singulare, benignus Judex ut commune accipit.*

Antiquus Theologus Præpositivus tradidit Sacrificia non minus prodesse Defuncto, pro quo instituta sunt, quam cæteris omnibus, imo magis istis, si majori charitate præditi fuerint. Tædæ alicujus exemplum adducit, quæ in media aula accenditur, & noctis tenebras non minus Regi, quam reliquis familiaribus discutit. Quod si oculorum acie magis ipsi vigeant, tunc sane majorem, quam Rex ipse, a tæda claritatem, ac beneficium assequuntur. Ita pariter, si Episcopus, & convivæ simul ad mensam accumbentes libri lectionem eodem tempore percipiant, illi sane, qui majorem audiendi sensum a natura acceperunt, præ cæteris quæ leguntur, clarius intelligunt.

Omissis tamen iis, quæ ex S. Thoma delibata magno semper honore prosequi debemus; in aliorum sententias inconsulto jurandum non est. Constantiense Concilium hanc opinionem proscriptit (*e*): *Speciales orationes applicatæ uni personæ per Prælatos, vel Religiosos non plus prosunt eidem, quam generales, cæteris paribus.* S. Paulus Apostolus (*f*), postquam fidelium precibus universos generatim commendavit, peculiares aliquas, ac seipsum commendat. Sancta quoque Mater Ecclesia, cum peculiares, veluti pro Patre, & pro Matre orationes in Missis Defunctorum constituerit, ac generales deinde pro cunctis Fidelibus adnectat, aliquod sane discrimen inter peculiares, ac generales preces intercedere significat, easque pro singulari anima indictas ipsi magis prodesse, quam, quæ pro universis instituuntur, licet illa omnium numero comprehendatur. Ita Porreta suis Commentariis (*g*) adfirmat: *Cum igitur nihil frustra in Ecclesia fiat, immo, Ecclesiam aliquid vanum facere, credere impium sit, fatendum est ex facto prædictæ Ecclesiæ, quod Defuncto specialis oratio ad eum directa magis prodest, quam aliis.*

Subdit autem Sotus (*h*): *Si tamen consideretur quatenus ex intentione Sacerdotis* (de Missæ Sacrificio res est) *pro illis offertur, certe crediderim, minus obvenire singulis, quam si pro uno offerretur. Et ratio est, quia ex generali intentione Ecclesiæ non applicatur pro illis Sacrificium, sed solum ex libera intentione Sacerdotis: illi vero intentioni, quia est de essentia Sacrificii, etiam ex opere operato respondet certus, & taxatus gradus satisfactionis; & ideo, quanto magis inter plures illud distribuit, tanto minus singulis obvenit:* Et paulo post: *Effectus oblationis, & precum, quem libere ipse, ut Minister Ecclesiæ, potest singularibus personis applicare, est certus; atque adeo, si dividatur inter plures, minus unusquisque recipit.*

Quare, cum Hugo Etherianus contendit Sacrificia, quæ pro Defunctis opulentis ex ipsorum bonis, ac voluntate fiunt, animabus quoque distribui, quæ in summa egestate e vita decesserunt, id singulari, & extraordinaria Dei providentia contingere putandum est, non vero, si communem ordinem sequatur, quem Deus ipse constituit: *Dicendum vero est,* (ait P. Theophilus Raynaudus (*i*)), *hæc, velut extra ordinem facta a Deo de potentia quasi absoluta, non officere iis, quæ juxta communem ordinem a Deo præscriptum fieri diximus: Nec aliud fortasse voluit Hugo Etherianus.*

Insuper sententia Præpositivi Theologi, quam superius exposuimus, omni caret fundamento, si sublato tædæ, ac lectionis, quæ in mensa fieri solet, exemplo, tanquam minus apto, aliud subrogetur, liberalis nempe viri, qui pecunia sua ab ære alieno aliquem dissolvat. Hic enim levamen percipit, non autem reliqui debitores, pro quibus nulla pecunia erogatur; quemadmodum docet S. Thomas 4. sententiarum, idemque alio loco repetit his verbis (*k*): *Ad primum, in quantum suffragia sunt quædam satisfactio per intentionem facientis translata in alterum, non sunt similia lumini, sed magis solutioni alicujus debiti; non autem est necesse, ut, si debitum pro uno solvitur, ex hoc & debitum aliorum solvatur.* Idem Sanctus Doctor, cum aliorum opiniones mitius interpretari consueverit, Præpositivi sententiam hoc modo declarat, Animas eximia charitate præditas alterius felicitate ita gaudere,

(*a*) 4. dist. 45. q. 2. a. 3. quæst. 3. ad secundum

(*b*) Sermone de dormientibus

(*c*) 4. dist. 45. quæst. 2. a. 1. conclus. 4.

(*d*) In suo libro de regretis animarum ab inferis c. 16.

(*e*) Sess. 8.

(*f*) In pluribus locis suar. epist.

(*g*) Ad a. 12 q. 71. de supplem. S. Thomæ.

(*h*) In 4. sent. dist. 13. q. 2. a. 1. p. 354. ed. Lovanien.

(*i*) T. 15. p. 436.

(*k*) In supplem. q. 71 a. 12.

velut sibi ipsis contingeret. Hinc voluptatem quandam in illas obiter derivari, cum pro cæteris in Purgatorio detentis Sacrificia deferuntur: non tamen ex eo consequitur, commune omnibus levamen afferri, & sine ullo discrimine recreari ob Sacrificium illas animas, pro quibus agitur, & reliquas etiam, pro quibus minime indicitur, quemadmodum articulo 12., aliisque insequentibus continetur. Sotus pariter (*a*), & Venerabilis Cardinalis Bellarminus (*b*) in eandem rem unanimes consentiunt.

(*a*) Loco superius allato p. 934.
(*b*) L. 1. de Indulgentiis c. 14. q. ult.

Cum hæc ita sint, aditus nobis apertissime patet ad fideles excitandos, ut pro uno saltem Sacrificio pecuniam conferant, quo illorum animæ subleventur, qui ob summam rerum omnium inopiam a Parochis sine ullo stipendio sepulchro mandantur. Neque tamen omittendum est, quod secundo loco proposuimus, canendos per viam psalmos, cum egentium cadavera in tumulum deferuntur. Siquidem hic ritus cum vetustate, tum jure canonico comprobatur, uti mox ostendemus. At vero, si Parochus tantum, aut ejus loco Sacerdos ad sepulchrum defuncti corpus comitetur, preces utique, vel etiam psalmos recitare potest, nunquam tamen alta voce rem perficiet, nisi pariter alii comites ad rem gerendam adjungantur. Rituale Romanum psalmos in via canendos indicit (*c*), & alios simul cum Parocho, qui vicissim respondeant, his verbis existimat: *Clero alternatim prosequente*. Itaque, ut in efferendis egenorum corporibus decentius id fiat, hortamur magnopere Parochos omnes, ut aliquem, cum res postulabit, sibi socium concilient, vel Sacerdotem, vel Sacris initiatum, vel etiam minoribus Ordinibus, aut prima Tonsura præditum, quibus juvantibus alta voce psalmi concinantur. Suspicari certe non possumus eos Sacerdotes, & Clericos in Parochia degere, qui ejusmodi pietatis opus suscipere, suoque Parocho hoc officium persolvere recusent. Neque illud suspicamur, si Parochia Sacerdotibus, & Clericis careat, a Parocho alium Sacerdotem, aut Clericum extra Parochiam sibi non posse comparari, qui secum defuncti cadaver ad tumulum prosequatur. Clerici præsertim, ne insigne pietatis opus negligant, ipsis olim demandatum munus fuisse sciant, ut cadavera non solum ad templum in funebri pompa sequerentur, & psalmos canerent, sed tumulum pariter effoderent, in quem illa inferrentur. Id ex Sancto Hieronymo colligitur, cum mortem illius fœminæ commemorat, quæ septies carnificis manu percussa, confici tamen haud potuit: *Clerici, quibus id officii erat, cruentum linteo cadaver obvolvunt, & fossam humum lapidibus construentes ex more tumulum parant &c. Recens a Clerici cespes ostenditur &c.* Hæc autem Thomassinus super eadem re scripta reliquit (*d*): *Si hæc autem Clerici pietatis munia iis præstabant, qui carnificis gladio obtruncabantur, quid de fidelibus censendum?* Sanctus quoque Gregorius Nissenus feretrum, in quo S. Macrinæ corpus jacebat, una simul cum alio Episcopo, ac duobus Clericis humeris suis detulisse testatur, quod perpendens Thomassinus hæc iterum tradit (*e*): *Indubitatissimum ergo est, quod Epiphanius, & Hieronymus dixere, fuisse Clericos, quibus ex officio incumbebat, ut mortuorum corpora terra conderent; quod enim ab his Episcopis Beatæ Macrinæ præstitum est, id non ex officio, sed eximia quadam Episcoporum pietate, & veneratione in fœminam longe sanctissimam præstitum est.*

(*c*) Tit. Exequiarum ordo.

(*d*) De veteri, & nova Eccl. disciplina par. 1. l. 2. c. 203.

(*e*) Loco superius allato.

In Rituali Romano, cum de exequiis agitur, hæc leguntur: *Quod antiquissimi est instituti, illud, quantum fieri poterit, retineatur, ut Missa præsente corpore defuncti pro eo celebretur, antequam sepultura tradatur*. Merito quidem vetustissimus hic ritus nuncupatur, cum in codice Abbatis Ratoldi, ubi sepulturæ officium describitur, hæc habeantur: *In Ecclesia autem requiesceet corpus defuncti, quousque pro ejus anima Missa canatur, & offeratur ab omnibus, quibus fuerit visum*. Idem codex sæculo decimo exaratus fuit, quem Hugo Menardus adducit in Commentariis, quibus Sancti Gregorii sacramentarium illustravit (*f*). Is vero Ritus tanti a pluribus æstimatur, ut, post decretum Innocentii III., in quo statuitur (*g*), *Excepto die Nativitatis Dominicæ, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit Sacerdoti semel in die unam Missam solummodo celebrare*, Interpretes illud verbum *necessitatis* explicantes, ita declaraverint: *Sed quam dicit necessitatem? respondeo, si celebravit de die, & postea etiam moriatur aliquis &c. Unde potest unam celebrare de die, & aliam pro defuncto*. Huic vero opinioni certos limites, modumque imponendum alii censuerunt, quemadmodum auctoritate Benedicti XIII. de nobis optime meriti deprehendimus (*h*): *Obsoletam quidem* (inquit) *hanc opinionem existimo, habita tamen ratione, si cadaver die festo sepulturæ tradendum sit, in aliqua Parochia, quæ per unicum Sacerdotem administretur: Tunc enim Canone ductus Innocentii III., & illis præsertim verbis*, nisi causa necessitatis suadeat *audacter sentio duo Sacrificia per Sacerdotem celebranda, unum nempe de Festo ejusdem diei, alterum vero pro defunctis pro expiatione præsentis defuncti, cum præsertim in mea diœcesi in usum converterim ritum vetustissimum, ne cadaver ullum sine Missæ Sacrificio tumulo mandetur*.

(*f*) Editionis Parisiensis an. 1642. pag. 253.
(*g*) C. Consuluisti de celebrat. Miss.
(*h*) Serm. 6. Secundi trigesimi de Purgatorio.

Prudentibus quorundam Parochorum consiliis admoniti minime præcipimus, ne cadavera tumulo inferantur, nisi prius res divina coram ipsis peracta fuerit; monemus tamen, ne id prætermittatur, ne, quæ a Rituali Romano, veterique Ecclesiæ consuetudine perscripta sunt, contemni videantur. Ut res divina semel pro egenis, dum gratuito sepeliuntur, saltem conficiatur, varias rationes Parochis subjicimus, quibus uti debent, ut rem consequantur. Quippe ad hoc Parochos ipsos obstringere nolumus, qui singulis diebus festis Sacrum pro Populo offerre tenentur, quemadmodum ex sacris sanctionibus constituitur. Primum diligenter inquirant, an in Parochia Sacerdotes versentur, qui pietate ducti Missæ Sacrificium pro egeno defuncto celebrare velint. Id nos libenter pollicemur Parocho nostro S. Petri, quoties egenum aliquem gratis sepulturæ tradendum admonebit, modo tamen die festo id minime contingat, quo Sacrum pro nostro populo facere nos etiam consuevimus; sed tunc alium Sacerdotem, qui idem præstet, loco nostro sufficiemus. Insuper videant, si forte aliquis in Parochia magis opulentus, expetens, ut *oratio sua in sinum suum convertatur*, stipendium conferre non recuset, quo eadem pro egenis Sacrificia peragantur. Tandem cum in quibusdam templis capsulæ ad excipiendas pro defunctis eleemosynas, in aliis vero ad augendos S. Eucharistiæ honores positæ sint, quas libenter (si fortasse desint) nostra auctoritate permittimus, in iis capsulis inscribent, desumendum esse ex ea pecunia stipendium, quo Sacrum pro quolibet egeno gratis in Parochia sepeliendo indicatur. Quæ cum ita se habeant, Parochus sine ullo incommodo per se, vel per alium Sacerdotem rem divinam persolvet. In

no-

nosocomiis etiam nonnulli in tanta inopia deceduunt, ut gratis efferri debeant; quare Præfectos hortamur magnopere, ut idem, quod modo exposuimus, perficiant: nam ex pecunia, quæ pro sublevandis defunctis congeritur, stipendium facile deduci potest, quo pro iisdem egenis Missæ Sacrificium statuatur.

Sanctus Thomas jam allato articulo 12. quærit: *Utrum suffragia, quæ fiunt pro uno defuncto, magis illi prosint, pro quæ fiunt, quam aliis*: dum partes adfirmantium tuetur, uti superius dictum est, tertio loco hoc argumentum sibi solvendum proponit: *Pro pauperibus non fiunt tot suffragia, sicut pro divitibus. Si ergo suffragia facta pro aliquibus, eis solum, vel magis, quam aliis, valerent, pauperes essent pejoris conditionis, quod est contra sententiam Domini, Lucæ 6. Beati pauperes, quia vestrum est Regnum Dei:* Deinde hanc subdit responsionem: *ad tertium dicendum, quod nihil prohibet, divites, quantum ad aliquid, esse melioris conditionis, quam pauperes, sicut, quantum ad expiationem pœnæ; sed hoc quasi nihil est comparatum possessioni Regni Cœlorum, in qua pauperes melioris conditionis esse ostenduntur per auctoritatem inductam.* Eandem sententiam Sotus his verbis complectitur (*a*): *Respondetur cum Divo Thoma, nihil obstare, quo minus divites hac parte melioris sint conditionis, ut scilicet cumulationibus eleemosynis magis subleventur a pœna Purgatorii, sed multo pretiosius est, quod pauperes cum minori periculo, & majori cumulo charitatis ad ampliorem gloriam acceptentur, cum divitibus neque tam facilis sit ingressus, nec ad tantam gloriam.* Si tamen divites suis fortunis bene utantur, & in sublevandam vivorum inopiam, & defunctorum cruciatus convertant, impedimentum, ne tam facile inter Beatos recipiantur, sine ullo negotio superabunt.

(*a*) Loco superius allato.

Nunc de illis agendum superest, qui divites habentur, vel saltem iis bonis instructi sunt, ut gratis minime tumulentur, pro quibus nihil novi decernendum putamus, si, cum deferuntur ad sepulchrum, Crux antecedat, & circum tædæ ardeant, & conveniens Sacerdotum numerus funebrem pompam sequatur. Antiqua solum decreta Martinelli Vicarii Generalis hujus diœcesis renovamus, quæ die 1. Augusti, & die 27. ejusdem Mensis anno 1696. promulgavit, cui penitus congruit decretum per Vicarium nostrum Generalem editum die 13. Augusti anno 1734.

Sermo igitur instituendus est de ea ratione cadavera ad templum ferendi, quam breviter subjicimus: nocturno tempore sine Crucis vexillo adhibitis solum laternis, ne vespillones offendant, & corruant, ad Ecclesiam defuncti corpus defertur: Parochus, aut alius ipsius loco Sacerdos cum superpelliceo, pallio tamen superindutus cadaver comitatur: si vero puer, etiam post acceptum Baptismum tumulandus sit, corpus includitur arcula, quod Ecclesiæ custos de meridie pallio suo contectum sine ulla cœremonia ad locum perfet sepulturæ designatum: Postquam cadavera in templum illata sunt, protinus tumulo mandantur.

A Peritis rerum quærere non prætermisimus, quonam tempore ad Ecclesiam ferri hoc pacto, ac tam expedite sepulturæ tradi cadavera cæperint; Illi septem, vel octo ab hinc annis hunc morem inductum adfirmarunt; nobis vero causam scisitantibus responderunt in more positum id fuisse, tum ad evitandas plebejorum hominum irrisiones; tum, quod hæredes pro ipsorum conditione funebrem pompam indicere non possent; tum quod in supremis eorundem tabulis, qui hac ratione ad Ecclesiam, tumulumque privatim deferuntur, id cavetur expresse.

Causæ tamen ejusmodi inductam corruptelam probare nequeunt: nam illius, qui civitati præest, diligentia plebis impudentia satis coerceretur, & perpauca sane requiruntur, ut ritus christianæ sepulturæ omnino serventur, quemadmodum inferius ostendemus. Postremo ex ipso jure constat apertissime nulla consuetudine, aut testatoris voluntate ritus ejusmodi posse impediri, nempe ut Clerici funus sequantur, faces, & Psalmorum cantus pompæ funeris adjungantur. Ita profecto post sedulum examen, allataque sapientium virorum auctoritates in Romana Rota constitutum fuit coram Decano Molines, cujus sententia post Romani Cleri statutum his verbis excudi meruit (*b*): *Ecclesia Catholica, obliteratis, & proscriptis innumeris superstitiosis, & devidendis Ethnicorum funerum ritibus, nec non ambitiosis, & superfluis expensis, quæ in hanc causam effundebantur, sequens exempla veteris, & novi Testamenti, instructaque Beatorum Apostolorum, Sanctorumque Patrum regulis pios, ac religiosos constabilivit ritus in sepeliendis corporibus mortuorum servandos, instituendo scilicet, ut eorum funus prosequeretur cum piis precibus, Psalmis, & Missis assistentia Clericorum, candelis, & cereis ardentibus, aliaque hujusce generis pompa, & celebritate; idque tam in suffragium animarum, solatiumque vivorum, quam ad significandum, animas a corpore separatas vivere, & immortalitatis dono gaudere, defunctos obiisse in fide, resurrectionem, ac fruitionem æternæ gloriæ expectare &c. Invaluitque adeo in toto Orbe Catholico hujusmodi vetus Ecclesiæ institutum, ut receptissimum sit inter nostri Juris Interpretes, quod mandari non debeat exequutioni ultima defunctorum voluntas in ea parte, in qua præscriberent, eorum corpus humari sine ulla honorificentia ab Ecclesia instituta &c. non obstante qualibet contraria consuetudine; quia hanc, tanquam irrationabilem, omnique honestati repugnantem, eliminandam, & extirpandam esse, ex cap. final. de consuetudine, aliisque probat Pignatell. &c.*

(*b*) In Romana Funeralium die 15. Junii anno 1699.

Mos deferendi cereos accensos in funeribus a primis usque sæculis ad nos promanavit. Pontius, cum Martyrium S. Cypriani describit, hæc habet: *Inde cum cereis, & scholaribus in area cujusdam Candidi Procuratoris magno triumpho sepultum est.* De eadem funebri pompa Nisenus meminit (*c*): *Quomodo utrinque quasi ignei omnes continentibus facibus, tractu continuo, perpetuoque fluentes, quoad oculi longissime prospicere possunt, porrigebantur.* Item S. Hieronymus in epitaphio Paulæ de funebri apparatu hæc ad Eustochium scribit: *Translataque Episcoporum manibus, & cervicem feretro subjicientibus, cum alii Pontifices lampades, cereosque perferrent, alii choros psallentium ducerent, in media Ecclesia speluncæ Salvatoris est posita.* Ad prima pariter Ecclesiæ sæcula hymnorum consuetudo refertur teste S. Gregorio Nazianzeno *in funere Cesarii, quod cum multiplici hymnorum cantu deducitur.* Victor autem, cum de inhumano Genserici animo graviter quereretur, hæc tradit (*d*): *Quis vero sustineat, aut possit sine lacrymis recordari, dum præciperet, nostrorum corpora defunctorum sine solemnitate hymnorum cum silentio ad sepulturam perduci?* Mirum igitur non sit, quod Rituale Romanum (*e*) tantopere antiquas cœremonias, sacrosque Ritus in humandis fidelium corporibus Parochis commendet: *Sacras cæremonias, ac ritus, quibus ex antiquissima traditione, & Summorum Pontificum institutis Sancta Mater Ecclesia Catholica in filiorum suorum exequiis*

(*c*) In funere Meletii.

(*d*) Lib. 1. historiæ persecutionis Vandalicæ c. 5.

(*e*) Tit. de Exequiis.

quiis uti solet, tanquam vera Religionis Mysteria, Christianaque pietatis signa, & fidelium mortuorum saluberrima suffragia Parochi summo studio observare debere, atque usu retinere; Paulo post hæc præcipit: *Cum autem antiquissimi Ritus Ecclesiastici sit, cereos accensos in funeribus deferre, caveant item, ne hujusmodi Ritus omittatur, ac ne quid avare, aut indigne in eo committatur*; Insuper cum de ordine Exequiarum sermo est, hæc leguntur: *Parochus indutus superpelliceo, & stola nigra, vel etiam pluviali nigri coloris*; Postremo Crucem anteferri, hymnosque concini jubet: *Prælata Cruce, devote Psalmos, ut infra, decantanter*. Id pariter decreto Clementis XI. indicatur (*a*): *Item præcipit Sanctitas Sua, ut in corporibus ad Ecclesiam deferendis, cujuscunque conditionis, & gradus sint defuncti, sive diurno, sive nocturno tempore, accepta prius facultate, recta fartaque sint omnia, quæ a Romano Rituali perscribuntur titulo superius allato §. Constituto tempore, nempe ut pompa funeris ordinata ferantur, Parocho præcedente feretrum cum luminibus.*

(*a*) In suo Bullario p. 317.

Cum hæc tam clare se habeant, expresse jubemus, ne in posterum eorum corpora, qui gratis sepulturæ non traduntur, eo modo, quem superius explicavimus, efferantur; licet sint Pueri, qui Baptismum susceperunt: sed nostra interposita auctoritate omnino præcipimus, ut, quocunque tempore id continget, etiam nocturno, si facultas obtenta fuerit, Crux præferatur, ac duo cum accensis facibus circumstent; semper interfit Parochus superpelliceo, & stola indutus, sive ipsius loco alius Sacerdos, qui Clericum saltem socium habeat, ut Psalmi, sicut antea dictum fuit, alta voce decantentur; universi, qui feretrum gestant, facem quoque manibus præferant. Hæc vero statuuntur, ut aliqua in funeribus ducendis norma servetur, omnesque intelligant eam solummodo pompam, eosque sumptus expeti, qui Christiano ritui necessario conveniunt; non tamen, ut illorum pietas impediatur, qui majorem Sacerdotum numerum, Regulares, & sodalitia accire cupiant, aut etiam pluribus tædis funus deducere. Cum de illis ageretur, qui gratis sepulturæ traduntur, monuimus, ut præsenti corpore, quantum fieri potest, Sacrum habeatur: idem multo magis commendamus, cum solitis emolumentis acceptis funera celebrentur. Non ignoramus pro Sacro faciendo non ita copiose stipendia obtingere; ideoque muneris nostri partes ducimus singulos hortari, ut in defunctis sublevandis magis liberales sint, & plura Sacrificia collatis stipendiis indicant. S. Thomas docet (*b*) hæc tria, eleemosynas, Sacrificia, & preces defunctis maxime prodesse: *Ex parte charitatis præcipue mortuis suffragantur Sacrificium Ecclesiæ, & Eleemosynæ, sed ex parte intentionis directæ in mortuos præcipue valet oratio, quia oratio secundum suam rationem non solum dicit respectum ad orantem, sicut, & cætera opera, sed directius ad illud, pro quo oratur.* Hanc doctrinam a S. Augustino desumpsit, qui ait (*c*): *Quæ cum ita sint, non existimemus, ad mortuos, pro quibus curam gerimus, pervenire, nisi quod pro eis sive altaris, sive Orationum, sive Eleemosynarum Sacrificii solemniter supplicamus.* Insuper cum sermo de illis fuit, qui gratis tumulantur, Parochos admonuimus, ut stipendium a piis, ac religiosis Fidelibus eliciant, quo Missæ Sacrificium pro iisdem egenis offeratur: eodem modo præcipimus, ut pro illis, qui ad tumulum gratis non deferuntur, Sacrum fiat in eadem Ecclesia, ubi sepulturæ mandantur, ideque mane cum funus celebrabitur, vel die insequenti, si post meridiem id fieri contingat: stipendium vero conferent, qui ob cognationem, vel ob aliam causam hæredes bonorum declarantur. Quod si aliquod impedimentum intercedat, idem stipendium ex bonis defuncti percipiatur. Confidimus plura Sacrificia per illos indicenda fore, qui sanguinis ratione ad ipsum defunctum pertineant; testatores autem non ita immemores fore cruciatuum, quibus animæ post mortem expiantur, ut exiguam pro Sacris faciendis pecuniam suis hæredibus præcipiant.

(*b*) Qu. 71. Supplement. art. 3.

(*c*) Lib. 2. de Cura c. 18. & ult.

Non est prætereundum, quod Cardinalis Petra sapienter advertit (*d*), evenire posse, ut cadaver aliquod privatim ad Ecclesiam deportandum sit. Id vero si contingat, & a norma superius constituta recedendum aliquando videatur, satis erit, si Vicarius noster Generalis, aut nos ipsi de hac re præmoneamur, qui certissime, sicut res postulabit, consulemus. Pœnas autem nostro arbitrio in eos statuemus, qui contrarium facere ausi fuerint, antequam debitam a nobis facultatem impetraverint.

(*d*) Tom. 2. Constit. Apostol. p. 265. nn. 11. & 12.

Tria subdenda supersunt; primum de cadaveribus, quæ ad tumulum curru devehuntur, quod penitus interdicitur plurimis Sacrarum Congregationum decretis, quæ Cardinalis Petra commemorat (*e*), & Clementis XI. decreto superius allato confirmantur (*f*). Cum tamen in hac civitate mos obtinuerit, ut Nobilium cadavera ad Ecclesiam curru deportentur, nihil novi super hac re decernendum existimamus. Præcipimus solum, ut rem nobis, vel Vicario Generali patefaciant, ne currus (quod non semel accidit) rusticam Monasterii portam ingrediatur, ubi sepulturæ corpus tradendum est, antequam Regulares ejus loci admoneantur; ideoque nullus adsit, qui rite cadaver excipiat, & in templum inferat. Quare, si nos ipsi, vel Generalis Vicarius certiores antea facti fimus, huic incommodo, cæterisque omnibus, quæ in deferendo ad Ecclesiam cadavere possunt obtingere, aditus omnis præcludetur. Secundo, verba facienda sunt de Parochis, qui superpelliceo, stolaque induti, & prælata Cruce templa Regularium ingrediuntur, ubi defunctus gentile sepulchrum habeat, vel suprema voluntate sibi tumulum elegerit. Non ignoramus aliquos Regularium Ordines post constitutionem Benedicti XIII. quæ incipit *Pretiosus*, Parochis etiam prælata Cruce in suas Ecclesias aditum permittere, alios vero impedire. Primos quidem summopere commendamus; Alios autem Regularium Præfectos, & etiam Parochos vehementer hortamur, ut se a turbis penitus abstineant, quæ semper offensionem populo ingerunt, cum præsertim inter Ecclesiasticos excitantur. Præter allatam Benedicti Pontificis constitutionem difficile erit alium invenire, qui Pignatellio copiosius hanc rem pertractaverit (*g*). Quod si ejusdem Scriptoris rationibus persuaderi non poterunt, ut tandem aliquam normam sine ulla lite proponamus, ad Sacram Rituum Congregationem causam deferemus, cujus decreta summo honore prosequi nos ipsi, cæterique debent universi. Tertio, pium, & laudandum eorum institutum, & consilium prædicamus, qui ut pietatem suam erga Sanctos aliquos Ordinum Regularium testentur, uti P. Theophilus Raynaudus fuisse demonstrat, (*h*) in Religiosa ejusdem Ordinis Veste sepeliri præcipiunt. Sed magis id probatur, cum mores anteactæ vitæ huic supremæ voluntati respondeant, nec ullum Fidelibus scandalum intulerint, quemadmodum subdit idem P. Theophilus (*i*): *Alterum, quod attendi voleham*

(*e*) Loco superius allato n. 10

(*f*) Pag. 317 ipsius Bullar.

(*g*) Consul. 48. tom. 3.

(*h*) In sua Ecthesi de cultu Spiritualib. part. 3. sect. 1.

(*i*) Tom. 17 p. 629.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

ham circa hunc usum sepulturæ in sacro habitu, est, ut curetur, ne vita contumeliam inferat sacræ vesti; sicut enim parum juvat Religiosum sacer habitus, si eum deturpet moribus, ita idem sine dubio est de sæculari, qui in Religiosa veste sepelitur post vitam prorsus irreligiosam. Id tamen minime conceditur Ecclesiasticis Sæcularibus, ac præsertim Diaconis, & Subdiaconis, qui ad sepulchrum ferri, atque humari cum sacris suorum Ordinum vestibus debent; quemadmodum per Rituale Romanum decernitur, quod sane confectum fuit, ut legatur, & observetur. (*a*) Præcipimus, ut decreto Clementis XI. (*b*), de quo superius dictum est, singulis pareant, cujus hæc sunt verba latine reddita: *Cum Sanctitas Sua maxime velit, ut in omnibus funeribus, & exequiis celebrandis adamussim Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Ritus servetur, imperat Parochis omnibus, Præfectis Ecclesiarum Sæcularium, ac Regularium, licet quocumque privilegio præditæ sint; itemque Sacrarii Custodibus, aliisque omnibus, ad quos spectat, imperat, inquam, ut Ecclesiasticorum Sæcularium cadavera, ac præsertim, si Sacerdotes, Diaconi, vel Subdiaconi fuerint, a propriis domibus in templum deportentur, vel ibidem non aliis induta vestibus, quamvis Sodalitii, vel Regularis cœtus, sed Sacri ipsorum Ordinis insignibus ornata exponantur, quemadmodum in Rituali Romano (c) continetur. Qui non paruerint, funerum emolumentis carebunt, aliisque pœnis obnoxii erunt nostro arbitrio infligendis.*

(*a*) Tit. de Exequiis (*b*) In ipsius Bullar. pag. 317.

(*c*) Tit. de Exequiis.

INSTITUTIO XXXVII.

De Bacchanalibus, ac Larvis. Nulli unquam licuisse eas larvas induere, quæ sacrum aliquod indumentum, aut speciem Ecclesiasticam præseferrent. Nulla unquam contraria consuetudine abrogatos fuisse eos Canones, qui id vetant. Nullis Clericis cujusvis ordinis permitti, ut larvati incedant, sive ut choreis, ludisque indulgeant, vel ipsis præsentes intersint.

SÆpius Decessores nostri, ac nos ipsi edicta promulgavimus, cum Bacchanalia, & personarum usus concessa sunt, ne Sacerdotes unquam, aut Clerici personati per Urbem vagarentur, vel in ea loca se conferrent, ubi choreæ instituuntur, aut ibidem ludis operam darent. Vetitum quoque semper fuit universis, qui larvas gererent, ne Sacerdotis, vel Regularis, aut Solitarii alicujus simulata indumenta sibi desumerent, neque Monialium vestibus, lineis tunicis, superpelliceis, birrettis, aliisve rebus uterentur, quæ sacrum aliquid, vel Ecclesiasticum referrent. Quamvis autem decreta ejusmodi confecta fuerint, ut in hac Bononiensi Civitate, totaque diœcesi observarentur, tamen accepimus in nostro Centensi Oppido neglecta fuisse, quæ in iisdem edictis continentur. Quare ea plurimum commendanda existimavimus, si fortasse Cardinalis Legatus Ferrariensis, in cujus ditione idem Oppidum positum est, Bacchanalia celebrari, larvasque induci patiatur.

Contra ejusmodi corruptelas verba facere non statuimus, quod tamen facillimum nobis esset, si ea solum commemorare velimus, quæ S. Carolus Borromeus super hac re pie sapienterque scripta reliquit (*d*). Cum tamen his omnibus per Sacros Canones, Sacrasque Congregationes abunde consultum fuerit, nobis satagendum est, ut ipsa omni studio serventur, ne muneri nostro deesse videamur: *Ideo, permitteute Domino* (inquit Canon Quod vero 25. quæst. 2.) *Pastores hominum sumus effecti, ut, quod Patres nostri sive in Sanctis Canonibus, sive in mundanis affixere legibus, excedere minime debeamus; contra eorum quippe saluberrima agimus instituta, si, quod ipsi divino instituerunt consilio, intactum non conservamus.*

(*d*) In actis Eccl. Mediolan. par. 2. p. 212. tom. 2. edit. Lugdun.

Ac primo quidem Monacellus omnia decreta complectitur, quæ a Sacris Congregationibus super eadem re promulgata sunt (*e*). In Canone autem: *Hic igitur* (*f*): ita sancitur: *Non spectaculis, non pompis intersint*; Insuper in Canone: *Presbyteri* (*g*): hæc mandantur: *Nec his cœtibus misceantur, ubi amatoria cantantur, & turpia, aut obscœni mutus corporum choreis & saltationibus efferuntur.* Tandem in capite, *Clerici de vita, & honestate Clericorum* hæc habentur: *Ad aleas, & taxillos non ludant, nec hujusmodi ludis intersint*; Interpretes vero superaddunt: *Hic prohibetur Clericis non tantum ludere, sed ne intersint ludo.*

(*e*) In Formulario legali tom. 1. p. 120. edit. 2. Romæ, & tom. 2. p. 189. n. 2.

(*f*) Dist. 23.

(*g*) Dist. 34.

Ut omnes vero intelligant nefas esse uti vestibus, quas supra enumeravimus, cum Baccanalia aguntur, illud Deuterenomii præceptum in medium afferre liceat: *Non induetur Mulier veste virili, nec vir utetur veste fœminea, abominabilis enim est, qui facit hæc.* Cum hanc sententiam S. Thomas (*h*) explicaret, duabus de causis id vetitum fuisse adfirmavit, nempe, ut Idolorum cultus longe arceretur: *Ad vitandum Idololatriæ cultum; hujusmodi enim variis vestibus &c. Gentiles utebantur &c. & etiam in cultu Martis mulieres utebantur armis virorum, in cultu autem Veneris e converso viri utebantur vestibus mulierum*; secundo, ne cupiditati, ac libidini illecebra suppeditaretur: *Quod autem mulier induatur veste virili, aut e converso, incentivum est concupiscentiæ, & occasionem libidini præstat.* Cum hæc ita sint, legitimo fundamento satis innitimur, ut Regularium indumentorum usum tempore Bacchanalium, penitus interdicamus, cum gravissimum ex ipso malum dimanet, licet valde illis dissimile, quæ S. Thomas enumerat. Siquidem contemptus in Regulares Ordines excitatur, & in eos præsertim, qui artiori disciplina Deo consecrati virtutibus excolendis omnem curam, studiumque impendunt.

(*h*) 1. 2. qu. 102. ar. 6. ad sextum

At vero supervacaneum est dicere, Canonum vim, quos paulo ante exposuimus, contraria consuetudine jam penitus sublatam esse? Cum enim Ecclesiasticus Galliæ, qui aleis luserat, suæ regionis usum pro excusatione attulisset, Innocentius III. his verbis eam graviter improbavit (*i*): *Excusationem prædictam, quæ per pravam consuetudinem, quæ corruptela dicenda est, palliatur, frivolam reputantes, cum in illis magis plectibilis sit offensa, per quos ad excusandas excusationes in culpis delinquendi auctoritas usurpatur &c.* Interpretes etiam adjungunt. *Qui peccatum suum defendit auctoritate, seu consuetudine, magis peccat, & ideo magis puniri debet.*

(*i*) Cap. inter dilect. de excessibus Prælatorum.

At præ ceteris, cum Ecclesiastici ad virtutem alios allicere suis exemplis debeant, Tridentina Synodus (*k*) jussit in usum revocari omnia, quæ per Summos Pontifices, & Sacra Concilia de vitæ disciplina, atque honestate Clericorum constituta fuerunt, ac præsertim de evitandis, *luxu, commessationibus, choreis, aleis, & lesibus.* Insuper impolita culpæ lethalis pœna Episcopis indixit, ut quæ diuturnitate temporis ex his collapsa essent, in pristinum restituerent. *Si quæ ex his in desuetudinem abiisse compererint, ea quamprimum in usum revocari, & ab omnibus accurate custodiri studeant, non obstantibus consuetudinibus quibuscumque, ne subditorum neglectæ emendationis*

(*k*) Sess. 24. c. 12. de reformat.

nis ipsi condignas pœnas persolvant. Sanctus quoque Carolus Borromæus in primo Provinciali Concilio hæc præcepit (*a*): *Clerici personati non incedent, choreas privatas, aut publicas non agent, nec spectabunt &c. Clericalis Ordinis hominibus omni generi saltationis, & ludi, præsertim vero aleæ, & tesserarum, ac talorum, interdicimus &c. Non solum ludere vetamus, sed eos ludorum spectatores esse nolumus, aut quemquam ludentem in ædibus suis permittere*. Hæc vero omnia Decessores nostri suis decretis, ac Synodis plurimum commendarunt. Quare, nisi quis communi sensu careat, facile agnoscet contrariæ consuetudinis excusationem prorsus inanem esse, & contumaciam potius, ac corruptelam nuncupandam.

(*a*) In actis Eccl. Mediolan. t. 1. pag. 18.

Verum his omnibus omissis, Centensis Oppidi Sacerdotes hortamur, ut serio perpendant, utrum ipsorum dignitati conveniat, utrum nos ipsi dissimulare possimus, postremo, an Laici ipsorum exemplis moveantur, cum publicis choreis Sacerdos aliquis interfit, profanis cœtibus misceatur, aliorum saltationes spectet; ac præsertim, si personatam mulierem secum adducat, vel adeat publica loca, in quibus alearum lusus agitantur, ibique tempus diu conterat, vel etiam ipse ludos per integram noctem exerceat, deinde vanis saltem cogitationibus distentus ad sacrum faciendum properet, eoque confecto ludum repetat? De ejusmodi sacrificiis hæc Alvarus Pelagius scribit (*b*): *Multæ dicuntur hodie Missæ, quasi vel consuetudinariæ, vel ad complacentiam, vel ad scelera cooperienda, vel ad propriam justificationem &c.* (nempe, ut pietatis opinionem sibi comparent) *vel ad quæstum*. Posterorum memoria dignissimum est, quod S. Petrus Damianus commemorat (*c*). Ipse cum Episcopo Florentino iter habebat, quem nonnulli Petrum Mezzabarbam existimant, alii Gherardum, qui Pontifex renunciatus Nicolai II. nomen accepit. Cum ab itinere paululum quiescere cogerentur, S. Petrus in domum Sacerdotis divertit, Episcopus vero *in spatiosa domo cum commeantium turba resedit*. Episcopum nocte latrunculis lusisse Damianus percepit, quem mane ita allocutus est: *Rectene, inquam, tuique erat officiis vespere in Scachorum vanitate colludere, & manum Dominici corporis oblatricem, linguam inter Deum, & populum mediatricem sacrilegi ludibrii contaminatione fœdare?* Deinde, ne quidem audita excusatione, qua Episcopus diferimen inter latrunculos, & aleas intercedere contendebat, ipsi hanc pœnam imposuit: *Cui mox præcipi, ut ter Psalterium, meditando, percurreret, ac duodecim Pauperum pedes sub totidem numismatum erogatione, eorumque recreatione lavaret; quam rem Episcopum integre perfecit*. Cardinalis autem Baronius id perpendens ita scripsit (*d*): *Quem* (de S. Petro Damiano sermo est) *fefellit quispiam redarguat hallucinatum, dum sub aleis redigit scacchos, quos, non ut aleas, dubia fortuna volvit, sed humani ingenii acumen exercet. Sit, utcumque velit, ad Pauli sententiam redigendi procul dubio sunt Sacerdotes, qui ait, non licere, quæ non expediunt, non licere, quæ non ædificant* (*e*).

(*b*) L. 3. a. de Planct. Eccl. cap. 5

(*c*) In Opusculo 29. c. 1.

(*d*) Anno Chr. 1061. n. 42.

(*e*) Epist. 1. ad Chor.

Quæ de Præsbyteris hucusque dicta sunt, de Subdiaconis etiam, ac Diaconis intelligi debent, qui ad Sacerdotium proxime accedunt, ac Deo peculiari quadam ratione devoventur. Itaque præcipimus, ne ipsi larvati unquam incedant, ne ad publicas choreas conveniant, aut ullos in ipsis, vel alio publico loco ludos instituant, vel ludentibus assistant. Qui non paruerint, pecunia mulctabuntur, Sacerdos viginti scutata Romana, Diaconus quindecim, Subdiaconus vero duodecim persolvet; quæ pecunia piis operibus, vel egenis Centensis Oppidi sublevandis statim erogabitur. Ex Petro Blesensi duodecimi sæculi præclarissimo Scriptore hoc consilium, & exemplum desumpsimus (*f*): *Certissimam emendationem vobis promitto in oblatione pecuniæ: sensibilis est illa sententia, non verbalis*. (*f*) Ep. 79.

Neque sane Clericos præteribimus prima Tonsura, vel minoribus Ordinibus initiatos, si aliquod præsertim beneficium obtineant. Siquidem eadem ipsis, quæ Sacerdotibus Diaconis, ac Subdiaconis, interdicimus. Beneficium habentes, licet prima Tonsura, seu minoribus Ordinibus præditi, decem scutatis, reliqui vero Clerici tribus omnino plectentur, quæ in eum usum, quem modo declaravimus, convertemus, si decreto huic nostro parere recusaverint. Item pro certo habeant eorum modestiam tempore Bacchanalium pro quadam norma futuram nobis esse, cum per Quadragesimam, aut aliud tempus Sacras Ordinationes indicemus. Postremo, quicunque sacris vestibus, ut supra dictum est, personatus utetur, decem scutatis pœnas luet, quæ eodem modo, quem paulo ante exposuimus, jussu nostro impendentur &c.

INSTITUTIO XXXXIII.

De Sacra Synaxi a Clero percipienda Feria V. majoris hebdomadæ; non licere ullum privatum sacrum conficere Feria V., Feria VI., ac Sabbato majoris hebdomadæ. Antiquum haberi ritum, quo Clerus universus Feria V. ejusdem hebdomadæ Divinam Eucharistiam sumit, quem plures Ecclesiæ insignes adhuc retinent.

EX veteri Ecclesiæ disciplina universus populus, qui ad Missæ Sacrificium convenerat, feria V. majoris hebdomadæ Sacram Eucharistiam percipiebat. Id ex Sacramentario Sancti Gregorii colligitur, quod Hugo Menardus anno 1624. (*g*) in lucem protulit, ubi hæc legunrur: *& communicat omnis populus ordine suo*. Neque solum pietate, sed præcepto Fideles ducebantur, quemadmodum testimonio antiqui Canonis: *In Cœna Domini de Consecrat. dist.* 2. aperte comprobatur. Si quis præterea adfirmaret in more positum fuisse, ut sexta feria ejusdem hebdomadæ Fideles iterum ad Sacram Eucharistiam accederent, hanc sententiam perspicuis documentis tueri posset, quæ P. Mabillonius (*h*), & Martenes (*i*) fuse commemorant. Si fides Amato Pougeto (*k*) habeatur, eadem consuetudo in quibusdam Ecclesiis adhuc a Clericis retinetur: *Hodieque viget* (inquit ille) *in quibusdam Ecclesiis, in quibus Clerici omnes duobus hisce diebus communicant*. Mos tamen universim obtinuit, ut in Metropolitanis, Cathedralibus, Collegiatis, aliisque Regularium Ecclesiis Clerus universus illi templo addictus, Eucharistiam sumat, dum res divina celebratur (*l*); Sacerdotes quidem collo pendentem, Diaconi vero a dextro ad sinistrum humerum stolam fluentem deferunt, quemadmodum Gavantus Sacrorum rituum Magister tradit (*m*).

(*g*) Pag. ep.

(*h*) Tom. 2. Musæi Italici, in Comment. de Ord. Rom. p. 72.

(*i*) De antiqua Eccl. discip. in Divinis celebr. Offic. c. 3. n. 25.

(*k*) In Instit. Cath. t. 1. p. 840.

(*l*) Andreas Saussajus in Panoplia Sacerdot. lib. 2. p. 2. c. 9. §. 1.

(*m*) In Rub. Miss. p. 4. tit. 7. n. 7. venet. impress. anno 1690. p. 181.

Ritus ejusmodi documentum nongentis abhinc annis ex Ordine Romano deprehenditur, ubi sic legitur (*n*): *Fractis autem oblatis, communicent Presbyteri primo, postea Diaconi, & cæteri omnes, & ita perficiatur*. Romani sane Pontifices omnem curam semper contulerunt, ut hunc ritum censervarent, ut mox subjiciemus; ac reliquis omissis S. Carolus Borromeus ita constituit (*o*): *Feria quinta in Cœna Domini; singuli, qui in Cathedrali, Collegiata-*

(*n*) De Cœna Dom.

(*o*) 3. Conc. Prov. In Act. Eccl. Mediolan. t. 1. p. 79.

giatave Ecclesia vel dignitatem, vel Canonicatum obtinent, etiam qui Sacerdotalis Ordinis sunt, & reliqui item singuli ejusdem Ecclesiæ Clerici Corpus Domini in solemni Missa Sacro, quod illo die in ea Ecclesia fiet, sumant; Cæremoniale quoque Episcoporum Clementis VIII. Innocentii X. ac Benedicti XIII. auctoritate probatum hæc habet (*a*) *Deinde, antequam se purificet* (de Episcopo res est) *communicat primum Diaconum, & Subdiaconum, deinde omnes Canonicos paratos, & alios Sacerdotes de Ecclesia, qui stolam collo pendentem supra cottam habere debent, & denique omnes de Clero.*

(*a*) Lib. 2. cap. 3.

Nos autem, qui fere per quadraginta annos Romæ versati sumus, & in Basilica Vaticana Canonici Theologi titulum plurimis annis obtinuimus, testes sumus de communi insignium Urbis Basilicarum usu, in quibus universi Canonici, etiam Sacerdotio insigniti, item Beneficio prædíti, omnesque Clerici Ecclesiæ, Christi Corpus celebrantis manu suscipiunt. Qui vero Episcopali honore fulgent, & ad Chorum suis insignibus ornati conveniunt, habita dignitatis ratione, in domesticis, & privatis, vel in clausis Sacrarii Sacellis eo die rem divinam conficiunt.

Si quis hujus instituti causam scire velit, statim ipsam explicabimus. Eadem feria V. Sacræ Eucharistiæ solemne Festum celebratur, quam postrema Cœna Christus Dominus instituit; quo tempore juxta Concilii Tridentini sententiam, Sacerdotium quoque Apostolis contulit (*b*). Quare, sicut Divinus Salvator sibi primum, ac deinde Apostolis Sacrosancta Mysteria tradidit, ita consentaneum fuit, ut Sacerdos feria v. majoris hebdomadæ suscepta Divina Eucharistia, ipsam post universo Clero distribueret, qui Ecclesiæ adscribitur, ubi sacrum peragitur.

(*b*) Sess. 22. de Sacrificio Missæ c. 1.

In Evangelio quidem non habetur, Sacram Eucharistiam a Domino susceptam, antequam Apostolis tribueretur, uti modo dictum est, id tamen contigisse communi omnium Patrum opinione declaratur. S. Hieronymus ad Hedibiam ita scribit (*c*): *Dominus Jesus ipse convivia & convivium, ipse comedens, & qui comeditur.* Sanctus etiam Thomas fusius rem comprobat (*d*), & Dominum nihil docuisse contendit, quod prius exemplo non indicaverit. Interpretes vero Canonis 87. dist. 2. sic asserunt: *Comedit ergo Christus se ipsum, sed non quoad effectum, quia non indigebat.* Postremo Sanctus Thomas loco superius allato, cum ad tertium argumentum respondet, Christum Dominum, dum suum corpus comederet, nullo gratiæ augmento cumulatum adfirmat, sed quadam spirituali suavitate perfusum pro nova illa Sacramenti institutione, quemadmodum Sancti Lucæ verbis deprehenditur: *Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum.*

(*c*) Epist. 150. qu. 2.

(*d*) 4. sent. dist. 8. qu. 2. art. 1. part. 3. qu. 82. art. 1.

Hæc nostra Metropolitana, aliæque duæ Civitatis Collegiatæ ritum, quem paulo ante exposuimus, omnino sequuntur. Idem tribus Collegiatis nostræ diœcesis præcipimus, si forte aliam consuetudinem induxerint. Nobis enim delatum fuit in una ex iisdem Collegiatis feria v. in Cœna Domini sacrum perfici, Clerum celebrantis manu Divinam Eucharistiam accipere, aliquos vero Sacerdotes, præsertim Canonicos cum reliquis minime ad cœlestem mensam accedere, cum rem Divinam jam antea confecerint, vel conficere postea deliberaverint. Id omnino ipsis interdicimus, omnesque, dum solemne sacrum peragitur, ea ratione, quæ superius exposita est, Divinum Christi Corpus accipiant.

Profecto satis erat, nequis Sacerdos, aut Canonicus hunc ritum negligeret, Decessoris nostri Cardinalis Boncompagni decretum die 7. Aprilis anno 1724. promulgatum, quo præter Sacrum Parochiale, vel Conventuale, quemadmodum a Sac. Rituum Congregatione constitutum fuit, privatim Missæ Sacrificium celebrare vetitum fuit feria v., & sexta, ac Sabbato majoris hebdomadæ, non modo in privatis Sacellis, sed etiam in Regularium, ac Sæcularium Ecclesiis; omnibus quoque privilegiis, & contraria consuetudine penitus abrogata. Quod si decreti ejusdem memoria penitus ex ipsorum animis exciderit, in Kalendario, quod quotannis excuditur, hæc pauca verba, quæ feria v. in Cœna Domini oculis subjiciuntur, facile percurrere potuissent: *Hodie, & duobus sequentibus diebus prohibentur utique Missæ privatæ.*

Sed quoniam una ex Collegiatis nostræ diœcesis etiam post hæc tam perspicua edicta frequenter jussa detrectavit, ideo significamus, eam mentem Summis Pontificibus inesse, ut nulla sacra feria v., sexta, & Sabbato majoris hebdomadæ privatim fiant. Id Clementis XI. decreto (*e*) continetur, ubi quodcunque solemne, aut privatum Missæ Sacrificium prohibet feria sexta majoris hebdomadæ, licet Festum Annunciationis Beatæ Virginis celebrandum in ea contingat, jubetque ea plene servari, quæ in eum diem a Romano Rituali perscribuntur, post hæc ita subdit: *Postremo Sanctitas Sua declarat hac interdictione, quæ feriæ sextæ ratione facta est, haud permittere, ut feria quinta, ac Sabbato ejusdem majoris hebdomadæ sacra privatim instituantur, sed Conventuale solummodo juxta ritum Sanctæ Ecclesiæ, & plura decreta Sacrorum Rituum Congregationis.* Die vero Aprilis anno 1719. jussu ejusdem Pontificis Cardinalis Parraccianus Urbis Vicarius hoc monitum promulgavit: *Sanctitas sua juxta ea, quæ pluries a S. Rituum Congregatione sancita sunt, præcipit omnibus Sacerdotibus, ut a Missis celebrandis privatim abstineant non modo feria VI. sed feria V. ac Sabbato majoris hebdomadæ tum in privatis Sacellis, tum publicis Regularium, vel Sæcularium templis, quibuscumque privilegiis prædita sint, quæ omnia, & quamlibet contrariam consuetudinem penitus abrogat.*

(*e*) Promulg. die 25. Martii anno 1712. 17. in ejus Bullario.

Illud quoque notum facimus, Presbyteros omnes, etiam Canonicos Capituli, Dignitates, & reliquos Clericos huic Metropolitanæ, vel Collegiatis cum Urbis, tum diœcesis adscriptos ea lege obstringi, ut feria v. in Cœna Domini Sacram Eucharistiam celebrantis manu suscipiant. Satis id probant, quæ superius adduximus, & alia Sacrorum Rituum Congregationis decreta, quæ Gavantus (*f*), ac Bissus commemorant (*g*). Horum sane præceptorum vim effugere nequeunt sacrum antea privatim facientes. Hoc namque vetitum est, uti nuper ostendimus, nisi forte S. Josephi dies festus in eandem feriam v. incurrat. Tunc enim (licet officium in alium diem transferatur) præceptum tamen indicitur audiendi sacrum, & a servilibus operibus abstinendi juxta decretum editum die 13. Septembris anno 1692. in quo præterea hæc adduntur: *Adeoque per Ordinarios Locorum accurate providendum, ut eo die aliquæ quidem Missæ privatæ ante celebrationem solitæ Missæ Conventualis celebrandæ pro præcepti adimplemento non desint; sed tamen propterea antiquus mos Communionis Cleri in Missa solemni ejus diei, quo Ecclesia Sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti institutionem, & memoriam recolit, summa religione hactenus detentus nullatenus omittatur.*

(*f*) In Manuali in verbo Canonici munera n. 48.

(*g*) In verbo Communio Eucharistiæ, sub n. 383.

Idem

Id decernendum, ſi Feſtum Annunciationis Beatæ Virginis eadem feria v. celebrandum occurrat, quemadmodum Sacra Rituum Congregatio die 12. Septembris anno 1716. ſanxit; cum inſequenti anno 1717. eadem feria v. Feſtum illud contigerit. Anno pariter 1728., cum idem eveniſſet, Cardinalis Boncompagnus Deceſſor noſter edictum in lucem protulit, quod Civitatem, ac diœceſim complectebatur, in quo templa deſignavit, ubi privatim Sacra ante Conventualem Miſſam fieri liceret, ipſorum numerum conſtituit, eamque normam propoſuit, ut eodem die Clerus univerſus, dum Sacerdos Miſſam ſolemnem ageret, ipſius manu Chriſti Corpus ſumere teneretur.

Cum hæc ita ſe habeant, ſi quis abſque legitima cauſa Canonicus, Sacerdos, aut Clericus majoribus, ſeu minoribus Ordinibus initiatus eiſdem Eccleſiis addictus hanc legem contemnat feria v. majoris hebdomadæ, præcipimus, ut ille qui abſentes a Choro notare conſuevit, nos certiores faciat, ut debitas pœnas infligamus. Si ipſe pro numere ſuo nos admonere negligat, pœnas in eum convertemus. Si vero præter Parochum in ſua Parochia, Sacerdos aliquis cujuſcumque conditionis, aut dignitatis Miſſam (quod ſuſpicari vix poſſumus) privatim feria v., ſexta, ac Sabbato majoris hebdomadæ celebrare auſus fuerit, ipſum graviter puniemus, & a *Divinis* etiam interdicemus. Pœnas etiam dabit cuſtos Eccleſiæ, vel Sacelli, ubi ſacrum peractum fuerit.

Neque æſtimanda ſunt eorum teſtimonia, qui ſacrum eadem feria v. confici poſſe ſcripſerunt; fatentur enim ſe ignorare, utrum id vetitum unquam fuerit. Quare poſt tot decreta, quæ in medium protulimus, illorum ſententias penitus corruere neceſſe eſt. Poſtremo illud monendum videtur, eos, qui Scriptores de Eccleſiaſtica diſciplina, ſacriſque ritibus percurrunt, nec Pontificum conſtitutiones, & decreta ſuper iiſdem rebus antea cognoverunt, cum illis merito conferri poſſe, qui libros de moribus, & chriſtiana lege tractantes aſſiduo manibus terunt, nec antea ſententias a Summis Pontificibus proſcriptas menti demandarunt. Ambo ſane in apertiſſimos errores labuntur, dum lectionibus ejuſmodi detinentur.

INSTITUTIO XXXIX.

De Miſſæ Sacrificio, quod Sabbato majoris hebdomadæ celebrari ſolet, ac de benedictione ignis, cereique Paſchalis eadem die peragenda: In ſingulis Parochiis Paſchalem cereum eſſe conſecrandum. Ritum hunc ab omni antiquitate probari. Hæc autem omnia non ſeorſim facienda, neque in alium diem protrahenda.

NOn ſine gravi dolore accepimus nonnullos hujus diœceſis Parochos ritus ab Eccleſia perſcriptos negligere, nec Sacrum facere Sabbato majoris hebdomadæ; Item ignis, cereique Paſchalis benedictionem die ipſo Paſchatis poſt prandium inſtituere, quam non ſemel ad inſequentem feriam ſecundam prorogant; cujus rei eam afferunt cauſam, quod Sabbato majoris hebdomadæ ad principem Eccleſiam pro Baptiſmalis fontis benedictione conferre ſe debeant.

Parochi omnes noſtræ diœceſis feria quinta, ſexta, ac Sabbato majoris hebdomadæ Sacras cæremonias, & ritus ab Eccleſia propoſitos exequi debent, ignem, cereumque eodem Sabbato ſacrare, neque in diem Dominicum, aut feriam ſecundam Paſchatis id protrahere. In Ambroſiano Miſſali præcipitur (*a*), ut per eos dies majoris hebdomadæ in Cathedralibus, Collegiatis, atque in Parochiis, non autem in privatis Sacellis Miſſæ Sacrificium peragatur (*b*). Michael Bauldrius cæremoniarum peritiſſimus, non modo ordinem explicat, qui feria quinta, ſexta, ac Sabbato ejuſdem hebdomadæ in Sacris cæremoniis perficiendis obſervandus eſt, ſed etiam ſigillatim eas declarat, ut normam aliquam illis Eccleſiis tradat, in quibus exiguus Clericorum numerus, aut unicus etiam Sacerdos verſatur. Inſuper inter opuſcula, quæ Benedictus XIII. de nobis optime meritus pro Eccleſiæ Beneventanæ, quam tunc obtinebat, adminiſtratione edidit; quæque collecta, ac Romanis typis excuſa fuerunt anno 1726., unum præ cæteris occurrit Bononiæ impreſſum anno 1732. in quo Sacri ritus, ac cæremoniæ, quas in majori hebdomada indicit Eccleſia, Parochorum gratia fuſe explanantur.

Si quis altius repetere velit horum rituum vetuſtatem, inſigne opus percurrat, quod Anaſtaſiii Bibliothecarii nomine circumfertur: In vita Zoſimi Pontificis, qui anno 417. ſupremus Sacrorum Antiſtes renunciatus fuit, hæc verba deprehendet: *Et per Parochias conceſſa licentia cereos benedici.*

Nonnulli contendunt ſæculo ante Pontificatum Zoſimi ritum ejuſdem benedictionis inductum fuiſſe, & Prudentii auctoritate nituntur, cujus hymnus inſcribitur: *Ad incenſum Cerei Paſchalis.* Sirmundus tamen ingenii laude præclarus ex antiquis codicibus hymnum his verbis inſcriptum comperit: *Ad incenſum lucernæ.* Quare non de Paſchali Cereo, ſed de igne ſermo eſt, qui ex ſilice depromi Sabbato majoris hebdomadæ quotannis ſolebat, ut lampades inde templi accenderentur: Id aſſerunt Thomaſſinus (*c*), Menardus (*d*), ac Martenes (*e*).

Aliqui vero Zoſimum Pontificem ejus ritus auctorem conſtituunt: *Zoſimus Papa* (inquit Sigebertus) (*f*) *decernit, Cereum Sabbato Sancto Paſchæ per Eccleſias benedici.* Si tamen Anaſtaſiii verba recte expendantur, facile conjici poterit ejuſdem ritus initium non tribuendum eſſe Zoſimo, ſed tantum ad Parochias ipſius facultate fuiſſe propagatum; nam ante Pontificatum Zoſimi cerei benedictio in Eccleſiis ſolum principibus, quæ Baſilicæ appellantur, fieri conſueverat (*g*).

Paulo ante Sacras cæremonias in hebdomada majori juxta Eccleſiæ legem peragendas innuimus, neque ignis, Cereique benedictionem ſejungendam declaravimus, quæ Sabbato ipſius hebdomadæ præcipitur: Tandem in diem Dominicum Paſchatis, aut feriam ſecundam id produci minime licere. Chriſti Corpus per tres dies, ac tres noctes in ſepulchro delituit, ſicut S. Matthæi teſtimonio deprehenditur (*h*). Idem etiam liquido conſtat, ſi diei ſpatium a media nocte in aliam mediam noctem definiatur, & ſi pro uſitato Sacrarum litterarum modo pars loco totius deſumatur. Hinc de doctrina Chriſtiana S. Auguſtinus tradit (*i*): *Hoc modo locutionis, quo ſignificatur a parte totum, etiam illa de Reſurrectione Chriſti ſolvitur quæſtio.*

Primo hebdomadæ die, quem nos Dominicum nuncupamus, circa auroram ad novam, immortalemque vitam Salvator reſurrexit. Ob hanc cauſam piæ Mulieres, quæ *valde mane, & vix orto Sole* ad Sepulchrum eo die ſe contulerunt, Chriſtum Dominum a mortuis jam excitatum compererunt (*k*); ideoque juxta Amalarii ſententiam (*l*): *In nocte Sanctæ*

(*a*) In Lib. Miſſæ die Jovis, & Sabbati S.

(*b*) In Manuali Sacr. Cæremoniarum.

(*c*) In ſuo Tract. Feſt. lib. 2. c. 14. n. 8.

(*d*) In notis Sacramentar. S. Gregor. p. 90.

(*e*) In Trac. de antiqua Eccl. diſci. pl. in Divinis celeb. Off. p. 495. edit. Lugan. 1706

(*f*) Ad ann. 417.

(*g*) Baron. in Annal. an. Chriſti 418. n. 70. Bonius, & Lab. in notis ad Anaſtaſ. t. 3. ult. edit. Rom. an. 1728. p. 80. Pag. in Br. Rom. Pon. in vit. Zoſi. n. 11. t. 1. Magr. in notis voc. Eccl. in verbo: Cereus Paſch. Bur. in br. nor. Rom. Pont. in vita Zoſimi. Sarnellus in lit. Eccl. 10. lit. 79.

(*h*) Cap. 12.

(*i*) Lib. 3. c. 55.

(*k*) S. Marc. c. 16.

(*l*) S. Luc. c. 24. De Divin. Off. lib. 4. cap. 40.

ſtæ Reſurrectionis Domini Miſſam celebramus propter eandem Reſurrectionem, quæ in ea completa eſt. Licet vero hoc Miſſæ Sacrificium paulo poſt ſæculum decimum circa meridiem celebrari incœperit, Eccleſia tamen eaſdem ſemper in Miſſa precationes retinuit, in quibus noctis mentio continetur: *Nunc circa meridiem* (inquit eruditiſſimus Cardinalis Bona) (*a*) *hanc Miſſam canimus; ſed, quamvis hora anticipetur, non ſunt tamen mutatæ Orationes, in quibus noctis mentio fit.* Quod ignis, Cereique benedictio præferat a Franciſco Amato Pougeto his verbis declaratur (*b*): *Ignis ille e ſilice excuſſus videtur Chriſti recens e mortuis ſuſcitati typum ferre.* Gavantus autem ſubdit (*c*): *Significat autem Cereus Chriſtum reſurgentem.* Satis etiam perſpicua ſunt verba quarti Toletani Concilii, quod Garziias ſecundo in lucem promulgavit (*d*): *Lucerna, & Cereus in privilegiis Paſchæ apud quaſdam Eccleſias non benedicuntur, & cur a nobis benedicantur, inquirunt. Propter glorioſum enim noctis ipſius Sacramentum ſolemniter hæc benedicimus, ut Sacræ Reſurrectionis Chriſti Myſterium, quod tempore hujus votivæ noctis advenit, in benedictione Sancti Luminis ſuſcipiamus.* Quare indubium revocari non poteſt Miſſæ Sacrificium, quod Sabbato majoris hebdomadæ inſtituitur cum benedictione ignis, & Cerei conjungendum, neque proferri poſſe in Dominicum diem Paſchatis, vel ſecundam feriam, non modo, ut Sacrorum Rituum ſeries haud perturbetur, ſed ne in alienum tempus a celebritate Dominicæ Reſurrectionis nimis remotum, illæ cæremoniæ protrahantur, quæ pro ipſa nobis indicanda conſtitutæ fuerunt, tanquam eo temporis ſpatio, vel paulo ante contigerit.

(a) Rer. Liturg. lib. 1. cap. 11.

(b) In Inſt. Catholico. 3. p. 248.

(c) Tar. 4. re. 10. de Sab. San. n. 5.

(d) Cap. 8.

Cum hæc ita ſe habeant, Parochis noſtræ diœceſis indicimus, ut in ſuis Eccleſiis majoris hebdomadæ ritus celebrent, ac Sabbato ipſius hebdomadæ Sacrum faciant, ignem, & Cereum illo die conſecrent, & nihil eorum prætermittant, quæ in Miſſali Romano deſcribuntur. Qui parere recuſaverint, pœnas dabunt noſtro arbitrio infligendas. Ne locus excuſationi ſuperſit, neve aliquid ex illis, quæ modo memoravimus, omittatur; & ne ſimul Parochi ad Eccleſiam principem eadem die convenire negligant, quemadmodum alio peculiari decreto magnopere commendavimus, ſingulis Vicariis foraneis facultatem concedimus, ut Parochis ſibi ſubiectis alium Sacerdotem, aut Eccleſiaſticum ſuo loco ſufficere, qui fontis benedictioni aſſiſtat, tunc ſolum permittant, cum illorum Parochia ab Eccleſia principe ita ſejungitur, ut Sacris cæremoniis in propria Eccleſia ſatisfacere, eodemque die fontis conſecrationi intereſſe difficile omnino videatur. Cautum tamen volumus, unicum Sacerdotem per duos Parochos ſubrogari non poſſe, ut totidem adſint Eccleſiaſtici, dum fons conſecratur, quot Parochi, ſi præſentes adeſſent, numerarentur. Qui per ſe, vel per alium Eccleſiaſticum, facta prius per Vicarium foraneum poteſtate, dum fontis benedictio peragitur, minime interfuerint, noſtro arbitrio punientur, quemadmodum eo decreto, de quo nuper dictum, eſt, indiximus.

INSTITUTIO XL.

De juriſdictione fori Eccleſiaſtici. Cauſas civiles, ac profanas, in quibus Eccleſiaſtici Rei perſonam gerunt, ad forum Eccleſiaſticum ſine ulla dubitatione primo referendas eſſe. Eaſdem cauſas ob vetuſtiſſimam conſuetudinem in hac Civitate, ac Diœceſi ad idem forum pertinere, etiamſi Eccleſiaſtici Actores fuerint. Utrum ex hoc forum ſæculare penitus excludatur ab iis cauſis cognoſcendis.

JAcobus Cardinalis Boncompagnus Deceſſor noſter die 30. Octobris Anno 1690. decretum promulgavit, ut Fori ſui Eccleſiaſtici juriſdictionem defenderet, ſeu de civilibus cauſis, ſeu de criminibus cognoſcendis ageretur. Præclarum ipſius exemplum ſequimur, licet nullum diſſidium, moleſtia, & nulla in poteſtatem noſtram controverſia excitata fuerit. Id conſilii cœpimus, ut muneris noſtri partes impleamus: Item, ut, ſi quis eorum, quæ ad noſtrum Forum ſpectant, cum civiles cauſæ indicuntur, non meminerit, vel ipſa ignorare ſimulet, vel ob oſcitantem ſocordiam fortaſſe ignoraret, per hanc noſtram declarationem inſtruatur: Ipſe quidem ex animo tenebras depellet, aut ſaltem ignorantiam ſuam excuſare deinceps non poterit. Nos autem illud aſſequemur, ut cauti, prudenteſque apud honeſtos homines videamur, ſi in poſterum aliquid inviti contra eos ſuſcipiemus, qui juriſdictionem noſtram violaverint.

Novum ſane, aut dubium non eſt, civiles cauſas, ac de rebus profanis, quibus Eccleſiaſtici implicantur, ad noſtrum Forum primo deferendas, quod per Tridentinam Synodum apertiſſime decernitur (*e*): *Cauſæ omnes ad Forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes, etiamſi beneficiales ſint, in prima inſtantia coram Ordinariis locorum duntaxat cognoſcantur &c. Legati quoque, etiam de Latere, Nuntii, Gubernatores Eccleſiaſtici, aut alii quarumcumque facultatum vigore non ſolum Epiſcopos in prædictis cauſis impedire, aut aliquo modo eorum juriſdictionem iis præripere, aut turbare non præſumant.* Ea verba *Cauſas omnes* proculdubio civiles univerſas, de matrimoniis, de criminibus, ac de beneficiis agentes complectuntur. (*f*) In reliquis autem verbis, *ad Forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes*, non modo cauſæ reapſe Eccleſiaſticæ, nempe de matrimoniis, aliiſque hujuſmodi, ſed etiam civiles, aut criminoſæ continentur, quæ in perſonam, vel rem Clericorum ſtatuuntur (*g*).

(e) Seſſ. 24. c. 20. de reformat.

(f) Barboſa in notis c. 20. n. 3.

Cum pluribus in locis hoc inſtitutum pro agendis Clericorum cauſis in deſuetudinem abiiſſet, a Tridentina Synodo (*h*) reſtitutum fuit, petentibus Hiſpaniarum Epiſcopis, qui ob hanc rem de Eccleſiaſtica juriſdictione benemeriti ſunt (*i*), quemadmodum Cardinalis Pallavicinus commemorat. Id vero tanti habetur, ut die 4. Auguſti anno 1691. (*k*) cum a Sacra Concilii Congregatione quæſitum eſſet: *An de conſenſu Epiſcopi poſſit cauſa in prima inſtantia in Curia introduci, niſi partes ambæ conſentiant, non obſtante cap. 20. ſeſſ. 24. de Reformatione &c.* reſponſum hoc modo fuerit: *Sacra &c. cenſuit, cauſam de Epiſcopi conſenſu non poſſe in prima inſtantia in Curia introduci, niſi partes etiam conſenſerint.*

(g) Pyring. ad tit. Decretal. de Foro comper. ſect. 3. n. 84. & ſeqq.

(h) Loco ſuperius allato.

(i) In hiſtor. Sacri Conc. Trid. lib. 22. c. 8. n. 6.

(k) Lib. 12. Decr. p. 22.

Hæc ſane omnia ſingulis Epiſcopis tribuuntur, non ea tamen, quæ ſubjicimus; utrum nempe ad Forum Eccleſiaſticum pertineant cauſæ in prima inſtantia, in quibus

Cleri-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Clerici actores *solum*, Laicus autem reus habeantur.

Certissimum ex jure est, forum, qui reo conveniat, ab Actore seligendum esse: Quare, inquit Alexander III. (a) *Si Clericus laicum, de rebus suis, vel Ecclesiæ impetierit, & Laicus res ipsas non Ecclesiæ esse, aut Clerici, sed suas proprias asseverat, debet de rigore Juris ad forensem Judicem trahi, cum Actor Forum rei sequi debeat.* Illud quoque docent communiter Jurisperiti, atque ex ipso Pontificio jure dimanat, id non esse observandum, si consuetudo aliter obtinuerit; hinc idem Pontifex ita constituit (b): *Licet in plerisque partibus aliter de consuetudine habeatur.* Solum inquirendum superest, an Ecclesiasticus actor ad forum pariter Ecclesiasticum causam deferre debeat, an vero Judicem forensem pro voluntate sua eligere possit, quæ controversia per vim consuetudinis etiam dirimitur. Quare, si causæ ejusmodi ad forum Ecclesiasticum privative spectare consueverint, tum Clericus actor ad idem forum confugere tenebitur, nec aliam viam suscipere poterit, nisi forte Episcopus permiserit, ut ad forum Laicum res deferatur. Ita sancitum fuit a Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium negociis præposita: *Contendentibus* (nempe Episcopo, & Domino Laico) *de & super laudabili consuetudine Laicos ad Forum Ecclesiasticum in Causis civilibus profanis, & in quibus Clerici sunt Actores, etiam privative ad eundem Bertholdum Marchionem trahendi, prædicta Congregatio, partium Advocatis pluries auditis, ac juribus per eos deductis diligenter perpensis, Laicos a Clericis ad Forum Ecclesiasticum in Causis prædictis trahi posse, & debere, eosdem Clericos absque prædicti Episcopi licentia Laicos hujusmodi coram Judice laico pro similibus causis convenire minimè posse, censuit.* Hanc sententiam Paulus V. die 9. Martii anno 1617. Apostolicis litteris confirmavit, quæ etiam post Consilium 98. Ramonis impressæ fuerunt (c).

In hac quidem Civitate, ac diœcesi vetustissima consuetudine factum est, ut civiles causæ, in quibus Clerici actores sunt, in Ecclesiastico foro pertractentur. Id præsertim constat ex Joanne Francisco Leone Generali Vicario Alphonsi Palæotti, qui die 22. Julii anno 1597. Bononiensis Archiepiscopus renunciatus fuit. Siquidem in eo libro, quem *Thesaurum Fori Ecclesiastici* nuncupavit (d), postquam asseruit civiles, ac profanas causas, in quibus Clerici actoris partes agunt, ad forum Laicum primo referendas esse, tamen Bononiæ contrarium observari his verbis testatur: *Fallit in Civitate Bononiæ &c. & ita viget immemorabilis consuetudo, quod & ipse testari possum, ad quem, dum Vicariatus Officium pro Domino meo Alphonso Palæotto dictæ Civitatis Archiepiscopo exercui, quod etiam nunc exerceo, quamplures civiles Clericorum causæ activæ, & passivæ cum Laicis vertentes delatæ fuerunt; &, licet ex adverso aliæ personæ privilegiatæ, nempe Regulares, Viduæ, ac Pupilli existant, Clerici tamen trahunt, & non trahuntur.*

Alexander vero Ludovisius anno 1612. Bononiensis Archiepiscopus, dein Cardinalis, ac postremo Pontifex declaratus assumpto nomine Gregorii XV., omnium, quæ ad hanc Civitatem, ac diœcesim spectant, peritissimus, in litteris Apostolicis die 28. Aprilis anno 1622. scriptis, quas etiam in fine subjiciemus, eandem consuetudinem ita comprobat: *Et pariter, eam ibi extare consuetudinem, videmus, quod in causis Civilibus Clerici Actores trahunt Laicos reos ad Forum Ecclesiasticum.* Iisdem Litteris, quod maximi est momenti, decernit, ut Causæ cujuslibet naturæ, & quantumvis pecuniæ magnitudinem præferunt, sive loca Pia, & Ecclesiastici actores, sive rei nominentur, in Foro Archiepiscopali primo cognosci debeant, quo decreto etiam Ecclesiasticos, ac loca pia totius diœcesis complexus est, illis solum causis prætermissis, in quibus pro facultate, quam Cardinales Legati obtinent judicandi de Clericorum criminibus, ea scelera in judicium afferuntur, ob quæ Ecclesiastici foro sæculari tradendi videantur.

Has litteras Gregorii XV. nonnulli ita explicarunt, ut in causis etiam civilibus, in quibus Ecclesiastici, aut Pia Loca partes actoris gerunt, judicandi facultatem soli Archiepiscopo concedi existimaverint. In hac opinione fuisse videtur Antonius Rodulphus Vicarius Generalis Bononiæ, uti ex suffragio deprehenditur, quod apud Ramonem loco superius allato fuit impressum. Id pariter sibi tribuendum censuit Cardinalis Jacobus Boncompagnus, qui hanc eandem Sedem occupavit. Cum tamen in peculiari Congregatione per Alexandrum VIII. constituta, ac deinde per Innocentium XII. mortuo Alexandro suffectum confirmata, illud in examen adductum fuisset: *An in Brevi Gregorii XV. tribuatur privativa jurisdictio Archiepiscopis Bononiæ, etiam quoad Legatos de Latere, nedum in criminalibus, sed etiam in civilibus, in quibus actor est Ecclesiasticus, & laicus reus.* Die 28. Martii anno 1692. hoc pacto responsum fuit: *Sacra Congregatio Eminentissimorum, & Reverendissimorum Cardinalium deputata super controversiis inter Eminentissimum, & Reverendissimum Dominum Cardinalem Legatum Bononiæ, & Illustrissimum, & Reverendissimum Dominum Archiepiscopum ejusdem Civitatis censuit die Lunæ infrascripti mensis, in causis civilibus contra laicos, in quibus actores sunt Ecclesiastici, competere dumtaxat eidem Domino Archiepiscopo jurisdictionem cumulativam. In causis vero criminalibus dilata. In quorum fidem &c. Nicolaus Cardinalis Acciajuolus. Facta per me infrascriptum relatione Sanctissimo Domino Nostro, Sanctitas Sua Congregationis deputatæ sententiam benigne approbavit. Hac die 28. Mar. 1692. Joannes Franciscus Cardinalis Albanus.*

Cum hæc ita sint, judicium nostrum cohibemus a vindicanda nobis tantum criminalium causarum, ubi Clerici actores sint, cognitione, de qua nihil ab eadem Congregatione statutum est; significamus tamen innixi Sacræ Congregationis auctoritate, primum judicium in causis civilibus, cum Clerici actores, & Loca Pia existunt, nobis ita tribuendum esse, ut actores Clerici ad alterutrum forum reos adducere possint. Quam ob causam jure exposcere videmur, ut nullus per se, vel per alium quolibet modo eos impediat, qui ad forum Ecclesiasticum causas suas deferre velint, neque clamoribus, ac minis Patronos, & Scribas ab eodem foro invitos abducant, & ad laicale impellant. Nullus insuper de jurisdictione Ecclesiastica per jocum, & ludibrium verba faciat, quæ minime inter ineptias adnumerari debent, cum per Sacros Canones excommunicatio *ipso facto* inferatur; nosque tanta audacia perculsi eo deveniemus, ut eadem pœna delinquentes affectos declaremus. Id satis aperte Bonifacius VIII. indicit (e): *In Foro Ecclesiastico Delegato, seu Ordinario litigantes, seu litigare volentes, sive ambæ partes hoc voluerint, sive una, super causis Ecclesiasticis, sive quæ ad forum Ecclesiasticum ratione personarum, negotiorum, vel re-*

tum

(a) In cap. si Clericus laicum de foro competenti.

(b) In Canone superius allato.

(c) Lib. 3. in observ. pag. 149. & seqq.

(d) Part. 2. cap. 28.

(e) Cap. quoniam, de immunitate Ecclesiarum in sexto.

rum de jure, vel antiqua consuetudine pertineret noscuntur, per se, vel per alium ad desistendum, vel in Foro Sæculari de quæstionibus hujusmodi litigandum modis aliis quibuscumque compellat, seu compelli faciat, vel procuret &c. ad prædicta facienda det auxilium, consilium, vel favorem &c. Illos, qui hæc commiserint, excommunicationi *ipso facto* obnoxios decernit, qua dissolvi nequeant, nisi prius hæc perficiantur: *Si quis vero contra præsumpserit, excomunicationi se ipso facto noverit subjacere, a qua, nisi tam Judici, cujus cognitio fuerit impedita, vel jurisdictio usurpata, quam parti, quæ turbata in prosecutione fuerit sui Juris, de injuria, damnis, expensis; & interesse prius per eundem fuerit satisfactum, nullatenus absolvatur.*

Plura alia Canonum decreta illis censuras infligunt, qui jurisdictioni Ecclesiasticæ impedimentum aliquod interponant, quod sane contingit, cum quis revera impedit, vel impedire contendit, ne forum Ecclesiasticum non modo eas causas agnoscat, quæ ad ipsum unice referuntur, sed alias pariter, quæ ad utrumque forum spectare judicantur. Finem sermoni dabimus, asserentes, nihil unquam levius, aut inanius nos percepisse, quam ea, quæ in vulgus temere, vel ignoranter a quibusdam proferuntur; litteras nempe Apostolicas Gregorii XV. omni vi penitus destituras, postquam Clemens XII. edictum illorum gratia promulgavit, qui in Legationibus Ferrarien si, Bononien si, Urbinate, ac Ravennate immunitates, ac privilegia obtinerunt. In eo decreto de illis agitur, qui immunitates ejusmodi a Cardinalibus, Patriarchis, & Episcopis consequuti sunt. Loca autem Pia, & Clerici beneficium fori Ecclesiastici obtinent, non quod ullo Cardinalium, aut aliorum privilegio, ac tutela gaudeant, sed ob ea, quæ a Sacris Canonibus, & Summis Pontificibus statuuntur. Ejusdem fori beneficium ex allato Pontificis edicto Privilegiariis conceditur, saltem in illis causis, quæ pertinent ad ipsorum ministerium, officium, aut munus, cujus ratione idem privilegium habuerunt; non vero in criminalis, civilibus, aut mixtis, quæ cum illo non conjungantur. Hæc omnia a Locis Piis, & Ecclesiasticis alieniſſima sunt, qui nullo scripto privilegio, sed nota distincta supra cæteros feruntur, solique Deo, & Ecclesiæ curas impendunt. Quare nemo est, qui non intelligat Clementis edicto nihil imminui, ac debilitari litteras Gregorii XV., & leviſſime de rebus eos judicium ferre, qui contrarium aliquid arbitrentur. Summi Pontifices Urbanus VIII., Innocentius XI., Innocentius XII., & Clemens XI., quorum decreta per allatum edictum renovantur, iis solum corruptelis se consulere fatentur, quæ per ejusmodi privilegiarios inductæ fuerant, cum a foro sæculari in qualibet causa liberari contenderent: hæc eadem in edicto, de quo sermo est, continentur. Quamobrem, si Loca Pia, & Ecclesiastici alienis omnino nominibus, quod fieri nequit, privilegiarii nuncupandi viderentur, corruptela vocari deberet, quoties Clericus actor in foro Ecclesiastico suam cum reo laico causam instituteret: Quippe Alexandri III. decreto, Pauli V., & Gregorii XV. litteris Apostolicis, Sacræ Congregationis sententia, quam superius memoravimus, contrarium decernitur; &, reliquis omnibus omissis, antiqua consuetudo rem satis comprobat, & ab omni prorsus nota remotam declarat.

GREGORIUS PAPA XV.

Ad futuram rei memoriam.

CUm Nos, dum in minoribus constituti Ecclesiæ Bononien si præessemus, Archiepiscopi Bononien. pro tempore existentis jurisdictionem aliquando diminutam fuisse animadverterimus, ex facultatibus Legatorum Apostolicæ Sedis habentium quandocumque potestatem procedendi in causis criminalibus Ecclesiasticarum personarum cumulative cum eodem Archiepiscopo, ita ut inter eos præventioni locus sit, & pariter, eam ibi extare consuetudinem viderimus, quod in causis civilibus Clerici actores trahunt laicos reos ad forum Ecclesiasticum, nos certam in præmissis formam, per quam ejusdem Archiepiscopi jurisdictio secundum Canonum, & Concilii Tridentini dispositionem conservetur, & laudabilis eadem consuetudo confirmetur, & amplietur, quod etiam in causis civilibus utile futurum credimus, ipsis partibus propter minora dispendia, quæ ibi in Ecclesiastico foro patiuntur, præscribere volentes, motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, quod de cætero perpetuis futuris temporibus in Foro Archiepiscopali Ecclesiæ Bononien si, cui dilectus filius noster Ludovicus Tituli Sanctæ Mariæ Transpontinæ Presbyter Cardinalis Ludovisius nuncupatus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Camerarius noster, secundum carnem ex Fratre germano Nepos ex concessione, & dispensatione Apostolica præesse dignoscitur, omnes, & quæcumque causæ personarum Ecclesiasticarum utriusque sexus, & Piorum Locorum Civitatis, & diœcesis Bononien si, sive inter ipsas, & ipsa agantur causæ prædictæ, & sive in illis actores tantum, sive rei tantum sint eadem Loca Pia, & Ecclesiasticæ Personæ, & cujuscumque qualitatis causæ ipsæ existant, & ad quamcumque summam ascendentes, tam civiles, quam criminales, & mixtæ, & tam active, quam passive contra quoscumque tam Ecclesiasticos, quam Laicos, tam Sæculares, quam cujusvis Ordinis, & Instituti Regulares, citra tamen derogationem nostræ super editæ constitutionis circa Conservatores, & privative quoad Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales etiam de Latere Legatos, atque Gubernatores, etiamsi a nobis, & successoribus nostris habeant, vel habituri sint facultatem procedendi in causis criminalibus Ecclesiasticarum personarum, ita ut dictæ facultates eisdem Legatis, & Gubernatoribus nullatenus suffragentur, nec illis uti valeant, nisi pro criminibus, pro quibus Ecclesiasticæ personæ foro Sæculari traduntur, ac etiam quoad quoscumque alios tam ordinariam, quam delegatam jurisdictionem habentes, in prima instantia tam hactenus motæ, quam in futurum movendæ in Curia, & Foro Archiepiscopali per Officiales, & Judices ab ipso Lodovico Cardinali, ac ejus in dicta Ecclesia successoribus pro tempore deputatos una cum earumdem causarum incidentibus, & dependentibus, emergentibus, annexis, & connexis, totisque negotiis principalibus audiri, cognosci, & fine debito, prout juris fuerit, terminari, & debitæ executioni omnino demandari debeant, quodque duæ sententiæ conformes in causis prædictis faciant rem judicatam, nec ab eis appellari, restitutio in integrum, seu reductio ad arbitrium boni viri peti, seu quocumque alio modo reclamari possit, tenore præsentium statuimus, & ordinamus; dictoque Lodovico Cardinali, & ejus in dicta Ecclesia successoribus prædictis, & ab eo, & illis pro tempore deputatis Officialibus, & Judicibus hujusmodi omnes, & singulos, nec non Universitates, Collegia, &

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Loca etiam Pia Jus, & interesse habentia, aut habere quomodolibet prætendentia citandi, etiam per Edictum publicum, constito summarie de non tuto accessu, ac eisdem sub censuris, & pecuniariis, aliisque eorum arbitrio imponendis, applicandis, & moderandis pœnis inhibendi, aliaque omnia, & singula in præmissis, & circa ea quomodolibet necessaria, & opportuna faciendi, dicendi, gerendi, & exequendi eorumdem tenore præsentium plenam, & amplam facultatem impertimur: decernentes, præsentes litteras de subreptionis, vel obreptionis, seu nullitatis vitio, aut intentionis nostræ, vel alio quocumque defectu, prætextu, ratione, vel causa, etiam ex eo, quod Regulares hujusmodi, seu eorum Procuratores auditi, vel causæ, propter quas præsentes emanarunt, examinatæ non fuerint, notari, impugnari, rescindi, seu revocari, in jus, vel controversiam adduci, easque sub similium, vel dissimilium gratiarum, & concessionum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, vel Legatorum, aut Gubernatorum facultatibus, aut aliis contrariis dispositionibus cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, ac irritantibus, & aliis decretis impetrandis, seu etiam motu proprio concedendis, ullo unquam tempore minime comprehendi, sed semper validas, firmas, & efficaces existere, & fore, ac perpetuo ab illis exemptas, &, quoties illæ emanabunt, toties in pristinum, & validissimum statum, & sub posteriori data per eundem pro tempore existentem Archiepiscopum eligenda, & restitutas, & de novo concessas esse, & censeri, neque, quod idem Ludovicus Cardinalis facultatibus per præsentes sibi concessis, etiamsi pluries casus evenerit, usus non fuerit, opponi posse; Sicque ab omnibus censeri, & ita per quoscumque Judices ordinarios, & Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos; sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, quicquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus, quatenus opus sit, regula nostra de jure quæsito non tollendo, ac quibusvis constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, nec non Civitatis, & diœcesis Bononiensis hujusmodi, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & usibus, stilis, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus, nec non quibusvis Conservatoriis, Privilegiis quoque pro electione Conservatorum, Indultis, & Litteris Apostolicis, nec non quibusvis Conservatoriis, quibusvis Ordinibus, & Personis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis, clausulis, irritantibusque, & aliis decretis in genere, vel in specie, ac alias in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & approbatis; quibus omnibus etiamsi pro sufficienti illorum derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda esset, eorum tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 28. Aprilis 1622. Pontificatus Nostri Anno Secundo.

S. Card. S. Susannæ.

INSTITUTIO XLI.

Instruuntur Parochi urbani, ac diœcesani de locali templorum immunitate. De causa, & occasione hujus institutionis promulgandæ. De asylo, seu immunitate locali Ecclesiarum, & sacrorum locorum. De criminibus, ob quæ hac immunitate minime gaudent rei juxta commune jus, & veteres Pontificum constitutiones. De aliis criminibus, ob quæ rei carent eadem immunitate juxta constitutionem Gregorii XIV. Item de aliis criminibus, qua reis adimunt hanc immunitatem juxta constitutiones Benedicti XIII. & Clementis XII. De quæstionibus, quas definiverunt iidem Pontifices, circa immunitatem localem Ecclesiarum, ac locorum sacrorum. De extrahendis reis a locis immunibus, cum ea crimina patraverunt, quibus localis immunitas non permittitur. De pœnis, quæ irrogantur reis ob crimina immunitate carentia. De reis, quibus jus asyli in sacris conceditur. Postremo qua ratione uti debeant Parochi hac præsenti institutione.

§. I.

De causa, & occasione hujus institutionis.

CLemens XII., qui Pontificiam Sedem feliciter obtinet, postquam per seipsum, ac per Congregationem peculiarem Cardinalium, ac Prælulum virtute præstantium serio perpendit, qua ratione impediri queant tot homicidia, quæ Romæ, atque in tota ditione Ecclesiastica perpetrantur, constitutionem promulgavit, quæ incipit: *In supremo*: cujus exemplum, & vernacula lingua descriptum compendium transmisit, & per Sacram immunitatis Congregationem die 19. Martii proxime elapsi nobis demandavit, ut ipsius decreti capita summatim complectentes, singulis Parochis Urbis, ac diœcesis distribuamus. Cum tamen multa in eadem constitutione occurrant, quæ intelligi nequeunt, nisi plurima ante percipiantur, quæ per sacros canones, aliosque Summos Pontifices perscripta fuerunt, hanc institutionem loco compendii sufficiendam potius existimavimus. Accedit etiam, quod variis Congregationibus, cum inter Præsules Romæ versaremur, regnantibus tum Clemente XI., tum Benedicto XIII. interfuimus, ubi de plurimis rebus actum fuit, quæ modo in hisce Pontificis litteris continentur. Insuper jussu ejusdem Pontificis Clementis XI. aliqua tunc descripsimus, & in lucem etiam pro nostri ingenii tenuitate protulimus, ut nonnullæ difficultates, quæ tunc propositæ fuerant, clarius explicarentur.

§. II.

De asylo, seu de locali immunitate sacrarum Ædium.

CErtissimum est ex ipso Jure Canonico, reos omnes, qui ad Ecclesiam, & loca sacra confugiunt, asyli beneficio gaudere, nec fine summo piaculo invitos abduci posse, nisi ea crimina per illos patrata fuerint, quibus asyli privilegium ob rei magnitudinem, & gravitatem a sacris canonibus, Summisque Pontificibus denegatur. Conciliorum, & Patrum testimonia, quibus asyli jus comprobatur, Gratianus (*a*) complectitur. Idem jus civile confirmat: cum enim salvi, & incolumes evaderent, qui simulacris Principum protegerentur (*b*); factum est, ut Christiani Principes idem privilegium sacris ædi-

(*a*) In Dec. q. 4. cauſ. 17.

(*b*) L. unica c. de his, qui ad ſtatuas.

ædibus concesserint, & pœnas aliis severissimas decreverint, qui reos a sacris locis per vim divellere conarentur (a). Seculo quarto Eutropius, qui Imperatorem Arcadium ad jus asyli penitus abrogandum impulerat lata lege, quæ in Theodosiano codice tertia adnumeratur, post annum omni honoris titulo destitutus, in Fidelium Ecclesiam restituto jam asyli beneficio aufugere debuit, ut vitam tueretur, quod quidem, interposita Sancti Joannis Chrysostomi auctoritate, obtinuit (b). Attamen asyli institutionem magis adprobant sacræ litteræ, & simul crimina exponunt, quibus asyli securitas recusatur. Nam constitutæ fuerunt refugii civitates, quæ salvos eos præstarent, qui fortuito, non autem consulto aliquem necaverant (c). Exodi vero capite 21. ita decernitur: *Si quis per insidias occiderit proximum suum, & per insidias; ab altari meo evelles eum, ut moriatur*. Id misero Joabo contigit, qui Abner, & Amasam per dolum interfectis, licet sacrum altare complecteretur, tamen jussu Salomonis ibi percussus fuit a Banja Joadæ filio, cum a templo exire renuisset, quemadmodum Joadas ipse præceperat (d).

(a) De iis, qui ad Ecclesiæ confugiant.

(b) Homil. in Eutropium.

(c) Num c. 35. Deuter c. 19. Josuæ c. 20.

(d) Lib. 3. Regum c. 2.

§. III.

Ob qualia crimina ex jure communi, & antiquis Pontificum decretis rei minime gaudeant Ecclesiæ, & sacrorum locorum asylo.

SI juris communis nomine jus civile deberet intelligi, nullam ab Ecclesia securitatem reciperent, qui modo perpetratis quibusdam criminibus ad sacras ædes tuto confugiunt (e). Thomassinus (f) a Balsamone scriptum fatetur juxta Imperatorum leges: *Immunitate frui non permissos homicidas, adulteros, & raptores*. Cum tamen ex Jure Canonico, & Pontificum decretis agendum sit, primo nullam a sacris ædibus immunitatem consequuntur, qui publice, & impudenter aliena bona diripiunt: *nisi publicus latro fuerit*: hæc habet canon: *sicut antiquitus*; eadem verba continentur in decretali: *Inter alia, de immunitate Ecclesiarum*.

(e) Autent. de mandatis Principum §. Sed neque: Item interpret. ad Canon. sicut antiquit. in ea verba, nisi publicus. 27. quæst. 4.

(f) De veteri, & nova Eccles. disciplina part. 2. lib. 3. c. 98. sub n. 11.

Secundo, qui nocturno tempore agros depopulatur, & messes, fructusque igne devastat, ut in eadem decretali his verbis ostenditur; *vel nocturnus depopulator agrorum*.

Tertio, qui hominem in templo interficit, vel ita percutit, ut aliqua parte corporis ineptum efficiat: *Homicidia*, (inquit Gregorius IX.) (g) *& mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, vel earum cœmeteriis committere non verentur*.

(g) Cap. Immunitatem, de Immunitat. Ecclesiarum.

Quarto, qui sicario utitur, vel in domum suam excipit, ut alicui mortem inferat. Hoc hominum genus in Syria versabatur, qui alterius jussu quemlibet necabant, testibus Raphaele Volaterano (h), atque Æmilio, qui Arsacem sicariorum Principem, accepta magna pecunia, nonnullos ex ipsis misisse testatur, qui Sanctum Lodovicum Galliarum Regem obtruncarent. Illorum operam Fideles etiam adhibuerunt, ut de inimicis ulciscerentur; atque de ipsis agit Innocentius IV. cap. *pro humani, de homicidio in sexto*, ubi cum his verbis usus fuerit: *Sit etiam cum suis bonis mundanis omnibus, tanquam Christianæ Religionis æmulus, a toto Christiano Populo perpetuo diffidatus*; per hanc sententiam asylum recusari Interpretes declararunt, factumque est, ut quarto loco sicarii immunes non haberentur.

(h) Lib. 10.

Quinto, qui aliquem per insidias vita spoliaverit, in qua re jus Pontificium Exodi præceptum sequitur, ubi hæc statuuntur (i): *Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias; ab altari meo evelles eum, ut moriatur*. Docent namque Theologi, quod mandata judiciaria antiquæ legis *sunt mortua, sed non mortifera*. Hoc autem alio testimonio comprobatur; nam capite: *Si vixati, de injuriis*, Exodi præceptum renovatur, ubi reparanda damna, & iis omnibus a percussore satisfaciendum præcipitur, quæ pro Chirurgi opera persolvuntur.

(i) Cap. 1. de Homicidio.

Sexto, Hæreticus, vel de hæresi suspectus; Item Judæus, qui susceptam antea Christianam Religionem deseruit, licet ad sacras ædes confugiant, Joannis XXII. decreto, nulla gaudent immunitate (k).

(k) Const. 10. 1. Bull. Roman.

§. IV.

Quinam sacrarum ædium Immunitate privantur juxta constitutionem Gregorii XIV.

QUi Pontificum sanctiones interpretati sunt, varias controversias de illis criminibus excitarunt, quibus sacrum asylum minime conceditur. Primo, utrum hac immunitate careant, qui aliis sceleribus inquinati sunt, quoties id publica tranquillitas exigere videatur, vel majus rationis fundamentum, aut saltem æquale pro immunitate Ecclesiæ deneganda cognoscatur. Secundo, cum Pius V. decreverit (l), ut more latronum extremo supplicio plectatur, qui non fortuito, sed ob socordiam, profusionem, aut luxuriam bona omnia dissipaverit, aut se decoctorem simulans, occultatis ipsis bonis, creditores fefellerit, vel ipsorum pecuniam in suam utilitatem converterit; hinc disputari cœpit, utrum ipsi immunitatem sibi a sacris ædibus compararent. Contrarium non pauci adfirmarunt, inter quos Anastasius Germonius hæc tradit (m): *Putarem enim Judicibus sæcularibus libere hujusmodi homines, quos vulgo fallitos vocamus, & proprie (fallunt enim), extrahendos concedere debere; siquidem Pius Papa V. decrevit, decoctores ultimi supplicii, & ea, qua fures ipsi jure, vel consuetudine, vel particulari, vel municipali statuto plecti solent, pœna puniendos esse*. Postremo, cum Romani Pontifices, ac præsertim S. Pius V., & Sixtus V. petentibus Principibus indulserint, ab Ecclesia eos quoque divelli, qui criminibus per leges minime cautis tenebantur, & cum maxima rerum perturbatio ex hoc dimanaverit; Gregorius XIV. litteras Apostolicas promulgavit (n), quibus concessiones Principum gratia per Decessores suos, vel per seipsum obsignatas antea, penitus abrogavit, vetuitque, ne quis eandem criminum naturam, vel etiam majorem gravitatem pro tribuenda, vel recusanda Ecclesiæ immunitate perpenderet, sed ea tantummodo probaret quæ iisdem litteris proponeret, ob quæ scelesti homines sacro asylo carere deberent. Itaque partim veteres canones sequutus, partim ipsorum terminos extendens, hæc, quæ subjicimus, sua auctoritate declaravit, & constituit.

(l) Const. 113. 1. 2. Ballar.

(m) De sacrorum Immunit. lib. 3. c. 16. in fine.

(n) 1. Tom. 2. Ballar. Roman.

Primo, fures publicos ab Ecclesiæ immunitate prohibuit, uti jus commune antea caverat; qui vero sub illo nomine contineantur, his verbis explicavit: *Si fuerint publici latrones, viarumque grassatores, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidiis aggrediuntur*.

Secundo, illos quoque ab Ecclesiastica immunitate prohibuit, qui agros populantur, uti jus Canonicum antea præceperat, illudque solum discrimen est inter jus Canoni-

cum, & Gregorii constitutionem, quod in illo legitur: *Nocturnus depopulator agrorum*: In hac vero generatim *Depopulatores agrorum* nominantur. Quæ verba Gregorius XVI. adhibuit, ut fortasse indicaret illorum opinionem se minime probare, qui nocturnum, non vero diurnum Depopulatorem immunitate Ecclesiæ spoliabant.

Confirmavit idem Pontifex veterum canonum decreta, quæ superius enumeravimus, nempe contra eos, qui homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, vel earum cœmeteriis committere non verentur; qui insidiose aliquem obtruncat, vel publice grassatur. Advertendum tamen est, cum Gregorius Pontificatum administraret, a Syria magno pretio acciri non consuevisse, qui necem inferrent, sed inter ipsos Christianos tanta inhumanitate aliquos versari cœpisse, qui Syrorum partes ultro sibi desumerent; hinc ipsius Apostolicæ Litteræ non eo modo explicari possunt, quo paulo ante illas Innocentii IV. explicandas innuimus, sed necesse est eos Ecclesiæ securitate destitutos intelligere, qui alieno jussu, mercede ducti, aliquem interficiant, cujuscunque nationis sint, & quamlibet Religionem sequantur. Insuper hæreticum inter cæteros, qui immunitate carent, Pontifex adnumeravit. Postremo, illud novum decrevit, nempe illis immunitatem nullam concedi, qui aliquid contra vitam ipsius Principis molirentur: *aut læsæ Majestatis in persona ipsiusmet Principis*.

§. V.

De aliis criminibus, quibus immunitas denegatur post Benedicti XIII., & Clementis XII. constitutiones.

CUm hominum impudentia ac temeritas eo deveniisset, ut scelera magis in dies augerentur, a Sede Apostolica suppliciter petitum fuit, ut criminum numerum, quibus sacrum asylum minime permittitur, latius amplificaret. Cum Pontifices Clemens IX., & Clemens X. supremam Sedem obtinerent, de his actum fuit: sed nihil novi constitutum. Iterum proposita fuerunt, cum universam Ecclesiam Clemens XI. administraret: tunc jussu ipsius Pontificis iis Congregationibus interfuimus in quibus in examen hæc vocabantur. Post diuturnas, gravesque disceptationes Gregorianum decretum magis extendendum omnes unanimes assenserunt, & quædam peculiaria crimina notata sunt, quæ eidem decreto adjungi posse videbantur. Cum hæc tamen in lucem haud prolata fuerint ob eas causas, quas inferius memorabimus, iterum Pontifice Benedicto XIII. necesse fuit diligenter expendere, utrum Gregorii constitutio proferri, quidve addi deberet. Coactis novis cœtibus, quibus nos quoque adscripti fuimus, omnia, quæ in Pontificatu Clementis XI. statuta jam fuerant, unanimi voluntate confirmata sunt. Quare Benedictus XIII. Litteras Apostolicas, quæ incipiunt: *Ex quo Divina &c.* promulgavit.

In his præter septem crimina, quæ Gregorius Ecclesiæ immunitate prorsus indigna judicavit, hæc, quæ sequuntur, addita fuerunt.

Primo. *Qui confugientibus vim inferunt, atque ipsos ab Ecclesia, aliove loco immuni violenter extrahunt, & abducunt.*

Secundo, *Interficientes proximum suum animo præmeditato, ac deliberato.*

Tertio, *Falsificantes Litteras Apostolicas.*

Quarto, Contra eos, qui Montem Pietatis, aut ejusdem generis alia publica loca diministrant: *furtum, aut falsitatem in prædictis locis committentes, cujus ratione arca pecuniaria ita minuatur, ut pœnæ ordinariæ locus sit.*

Quinto, *Conflantes, adulterantes, vel tondentes quascumque monetas aureas, vel argenteas, etiam Principum exteriorum, quotiescumque in loco, aut provincia, ubi crimen admittitur, liberum habeant usum, & commercium, vel ipsas monetas conflatas, adulteratas, aut detonsas scienter ita expendere, & erogare præsumentes, ut fraudis conscii, atque participes censeri possint.*

Sexto, *Illos denique, qui sub nomine curiæ se se introducunt in alienas domos animo ibidem perpetrandi rapinas, easque re ipsa committunt cum homicidio, aut mutilatione membrorum alicujus ex domesticis earundem ædium, vel etiam extranei, quem ibi forte reperiri contigerit, dummodo homicidium, vel membrorum mutilatio sequatur.*

Septimo, *Item declaramus, omnes, & singulos prædictos tam laicos, quam Ecclesiasticos, qui in urbe, ac ditione præfatis ex causa, & occasione homicidii, etiam in rixa, commissi, cum armis, seu instrumentis suapte natura aptis ad occidendum inquisiti, & processati, vel in contumaciam banniti, & condemnati fuerint, dummodo homicidium non fuerit casuale, vel ad propriam defensionem, immunitatis præfatæ beneficio minime etiam gaudere.* Id vero in ditione solum Ecclesiastica locum obtinet: ex jure communi, & Gregorii decreto per universum Orbem solum homicidium ex proditione commissum immunitatis beneficio carebat. Deinde Benedictus XIII., uti nuper ostendimus, homicidii deliberati reos a sacris ædibus arcendos indixit. Postremo Clemens XII. in Litteris Apostolicis, quæ incipiunt: *In supremo*: & quæ nos ipsos ad hanc institutionem proferendam impulerunt, per omnem Ecclesiasticam ditionem immunes esse noluit, qui homicidium per rixam patraverint, modo tamen fortuito, vel ad propriam defensionem illud non contigerit.

§. VI.

De quæstionibus circa localem sacrarum ædium immunitatem per eosdem Pontifices Benedictum XIII., & Clementem XII. definitis.

QUi Bibliothecam habent, & libros aliquando evolvunt, ne pulvere, tineisque abrodantur, in admirationem procul dubio adducuntur, cum advertent ingenium, conatusque omnes eo Scriptores acutissime contulisse, ut rei, licet notati criminis, ab immunitate sacrarum ædium minime rejiciantur. Inter ipsos, uti superius dictum est numerantur, qui homicidia, & mutilationes membrorum, in Ecclesiis, aut cœmeteriis commiserint; hinc disputatio inter Scriptores agitari cœpit, an immunitate careat, qui ex loco sacro interficiat, aut mutilet aliquem in profano loco constitutum; Item, an Ecclesiæ beneficium concedi debeat, si reus extra locum immunem positus necem afferat, aut mutilationem illi, qui in Loco Sacro versatur; postremo, si immunitas neganda utriusque videatur, utrum Ecclesia solum, quæ nefario scelere violata fuit, immunitatem reo præstare nequeat, an reliquæ omnes eandem rationem præseferant. Quare Benedictus XIII. in ea constitutione, quæ incipit; *Ex quo &c.* Sacrarum Ædium immunitatem illis omnibus recusandam decernit, *Qui stantes in Ecclesia, vel cœmeterio interficiunt stantes*

extra

extra Eccleſiam, vel cœmeterium, aut ipſis membrum mutilant, necnon eos, qui ſtantes extra Eccleſiam, vel cœmeterium occidant ſtantes intra Eccleſiam, vel cœmeterium, aut iis membrum mutilant. Inſuper non modo reos ejuſmodi, ſed impedientes quoque, ne quis in Locum immunem ſe recipiat, vel per vim a Sacris Ædibus aliquem abripientes, cujuſcumque Eccleſiæ beneficio gaudere minime poſſe conſtituit: *Declarantes, in quatuor præmiſſis caſibus ejuſmodi reos non illius tantum Eccleſiæ, quam violarunt, ſed cujuſcumque etiam alterius Eccleſiæ immunitate gaudere nequaquam poſſe, aut debere.*

Gregorius XIV., uti jam dictum eſt, *Viarum graſſatores, qui itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſident*, Sacro aſylo prorſus excludit. Cum itaque Pontifex plurali numero utatur, & cum de publicis viis ſermo ſit, quidam putarunt, hac Pontificis ſententia eum non contineri, qui ſemel tantum graſſatus fuerit, vel crimen ejuſmodi in vicinalibus admiſerit. Contra vero Benedictus XIII. ita ſanxit: *Unicam tantum graſſationem in via publica, aut vicinali admiſſam ſufficere ad hoc, ut quis publicus Latro, & Graſſator dici valeat, dummodo tamen graſſati mors, aut membrorum mutilatio ſequuta fuerit, tenore præſentium definimus, & declaramus.*

Item *Rei aſſaſſinii* locali immunitate deſtituti per eundem Gregorium XIV. declarantur. Cum igitur, uti nonnulli ſatis ingenioſe perpenderuut, ſicarii nomen illis tribuatur, qui juſſu alterius aliquem occidunt, non autem, qui tam nefarium ſcelus propoſita mercede imperaverint, iſtos quidem immunes eſſe arbitrantur. Poſt hæc, ut ſuam beneficentiam in ſicarios etiam exercerent, &, ſi fieri poſſet, incolumes vindicarent, ab illis quandoque merces aliquas pro crimine, non pecuniam ullam accipi, aliquando etiam pacta pecunia, vel mercibus fraudari, advertentes, tunc ſicarios ipſos immunitate frui debere pronunciarunt. At Benedictus XIII. his verbis eorum opinionem penitus improbavit: *Ad hæc in crimine aſſaſſinii non modo Mandatarios, qui in ipſamet Gregoriana conſtitutione aperte excipiuntur, ſed etiam mandantes, qui certum præmium, aut mercedem ſive in pecunia, ſive in aliis rebus tradiderint, aut promiſerint, quamvis promiſſio nullum habuerit effectum, dummodo aſſaſſinium re ipſa patratum fuerit, ab Eccleſiaſtica immunitatis beneficio excludimus, ac pro excluſis perpetuo haberi volumus, & mandamus.*

Poſtremo, cum idem Benedictus a Sacris aſylis eos depulerit, qui homicidium deliberato animo patraverint, nullam tamen de Eccleſiaſticis mentionem fecerit, nec illud explicaverit, an aliqua ætatis ratio habenda ſit; poſtremo, an eadem pœna eos complectatur, qui conſilium, vel opem homicidæ attulerint, Clemens XII., qui feliciter regnat in ea conſtitutione, quæ incipit: *In Supremo*; Eccleſiaſticos homicidii reos ab immunitate ſecludit: *Ad ipſos Eccleſiaſticos, cujuſcumque gradus, & ordinis exiſtant, in Urbe, ac univerſa ditione Nobis, & Sedi Apoſtolicæ meditate, vel immediate ſubjecta homicidium animo ſimiliter præmeditato, ac deliberato patrantes extendimus quoque, & ampliamus.* De ætate vero, ac de iis, qui conſilium, vel opëram homicidis præbeant, hæc ſtatuit: *Declaramus homicidii reos natu minores viginti quinque, majores vero viginti annis tam Laicos, quam Clericos, atque omnes, & ſingulos ſive Laicos, ſive Clericos, qui mandatum, conſilium, inſtigationem, auxilium cooperativum, aut aliam operam occiſori præbuerint, ex quorum ſingulis pravis actibus homicidium evenerit in dicta Benedicti Prædeceſſoris conſtitutione comprehenſos eſſe, ac deinceps cenſeri debere, eamque, quatenus opus ſit, ad ipſos pariter extendimus.*

§. VII.

De ratione extrahendi a Sacris Ædibus eos, qui ob ſcelera ſuperius expoſita nullæ immunitate gaudent.

ITaque, ſi ad Eccleſiam confugiant, qui ejuſmodi criminibus ſeſe inquinaverint, & omnem immunitatem amiſerint, a Sacris Ædibus deducendi ſunt, & judici tradendi, ut debitas pœnas exſolvant. Qua de re juſſu Clementis XI. cætus habiti ſunt, & in medium prolata omnia, quæ Pontificibus Clemente IX., & Clemente X. tùm per Eccleſiaſticos, tum per Laicos ſcripta fuerant. Tum facile conſtitutum fuit, ut Judicis Ordinarii Eccleſiaſtici auctoritate interpoſita, criminoſi homines ab aſylis removeantur; ut aliquis Eccleſiaſticus ab eodem deſignatus interſit; demum, ut per ſolum Judicem Eccleſiaſticum cognoſcatur, an reus ea crimina perpetraverit, ob quæ immunitate prorſus indignus habeatur, cum agatur de eo, qui in Eccleſiaſtica ditione, ſcilicet immuni loco verſabatur, ex quo ſolum abripitur, quia jure Pontificio permiſſum id habetur. Illud magnopere implicatum viſum fuit; videlicet quæ argumenta criminis proferri deberent, ut Judex Eccleſiaſticus reum aſylo Sacro frui non poſſe, proprioque Judici committendum decerneret. In Gregoriano decreto hæc leguntur: *Quodque Delinquentes &c. Curiæ Sæculari &c. conſignari, nec tradi poſſint, niſi cognito prius per Epiſcopum, ſeu ab eo deputatum, an ipſi vere crimina ſuperius expreſſa commiſerint.* Præclariſſimi Juriſperiti Farinaccius (*a*), & Falconius, cum eadem verba interpretarentur, reos ejuſmodi Sacrarum Ædium beneficio ſpoliari non poſſe adfirmarunt, ſi dum cauſa per Judicem Eccleſiaſticum cognoſcitur, indicia ſolum, & conjecturæ producantur: ſed certiſſimis, & perſpicuis rationibus agendum putaverunt. Sed tamen veritati parum conſentaneum cæteris viſum fuit, quos Antonius de Poſſentibus commemorat (*b*), & ſane ad veram, rectamque probationem neceſſe eſt, ut reus crimen ſuum fateatur, aut de illo convincatur. Hoc poſtremum non ita facile evenire ſolet. Illud vero primum vix poteſt excogitari. Siquidem, cum nequeat Eccleſiaſticus judex a reo veritatem tormentis extorquere, idem erat propriam ejuſdem confeſſionem exquirere, ac putare illum ultro, & conſcientiæ ſtimulis adactum ad manifeſtandam veritatem paratum eſſe. Quare, ſi reus ipſe de crimine ſuo convinci, aut illud confiteri deberet, ut a Sacris Ædibus avulſus Sæculari Curiæ committi poſſit, nullus unquam quolibet ſcelere inquinatus eidem Curiæ traderetur, uti prius Carolus Beſcapeſius Novarienſis Epiſcopus expendit (*c*): *Si plenam probationem requirimus, hoc eſt, ut reus confeſſus ſit, vel aliorum teſtimonio convictus, pauciſſimos trademus Judicibus Laicis; quod cum Romæ dixiſſem Farinaccio, nihil reſpondit, niſi ſimilia fere verba illis, quod ſcripſi, ſcripſi.* Cum hæc ita ſint, cætus juſſu Clementis XI., uti jam dictum eſt, coacti, habita plurium ſuffragiorum ratione, decreverunt non quidem certiſſima, & plana argumenta requiri in cognitione cauſæ, quæ per Eccleſiaſticum inſtituitur, ut reus aliquis

(*a*) Conſ. 76. n. 3. & ſeqq.

(*b*) Singul. cent. 2. fin. 143. n. 2.

(*c*) In Comment. ſub c. Inter alia de immunitate Eccleſiaſt.

Sæculari Curiæ tradatur, sed satis esse, ut veritati consentanea probentur, & vehemens aliquod sceleris indicium, & conjecturæ in medium ferantur. Judex autem Sæcularis causam iis omnibus corroborabit, quæ ab Ecclesiastico prætermissa sunt, ut reum sibi traditum, adhibitis etiam tormentis, vel ad criminis confessionem impellat, vel necessariis testibus convincat.

Hac difficultate expedita, alia proposita fuit, an, si reus eo modo, quem nuper explicavimus, Sæculari Curiæ committendus sit, priusquam id fieret, defensionis tempus ipsi reo tribuendum videretur. Id quidem necessarium aliquibus visum fuit, ne reus indicta causa immunitate careret. Alii tamen id non modo superfluum putarunt, cum ad Judicem Laicum hoc negocium pertineat, sed etiam perniciosum, & quoddam veluti Justitiæ impedimentum. Nam si reus, dum causam suam defendit, testimonia in ipsum conflata deprehenderit, tunc vel ipsa, vel ejus familiares longe arcendos eos testes curabunt, ne, cum reus in manus Laici Judicis devenerit, & causæ cognitio per ipsum indicetur, eadem testimonia repetantur, vel saltem immutentur, cum in examen vocantur.

Hæc sane controversia, quæ in memoratis Congregationibus proposita, componi sub Clemente XI. minime potuit, reliquis omnibus, quæ agebantur, cursum continuit, & eorum, quæ jam sancita fuerant, promulgationem impedivit. Quare, cum Benedictus XIII. Pontificatum gereret, idem negocium susceptum fuit, & omnibus iterum diligenter examinatis, hæc, quæ subjicimus, per allatam superius constitutionem: *Ex quo*: constituta fuerunt: Primo, ut reus ab immuni loco deduci, & in carceres Episcopi tradi possit, satis esse *Indicia, quæ ad capturam decernendam sufficere videantur*: Secundo, ut Ecclesiasticus crimen, de quo agitur, judicio suo cognoscat: *Ubi vero* (prosequitur Pontifex) *ex processu informativo desuper conficiendo constet de crimine excepto, ac insuper adversus eumdem extractum talia resultent indicia, ut crimen ab eo fuisse patratum moraliter credi possit* (*quæ quidem indicia juxta regulas juris vocantur ultra torturam*) *eo tantum casu præfactum extractum Ministris, & Officialibus Curiæ Sæcularis tradere, & consignare possit, ac debeat*: Tertio, ne rei Judicibus Laicis tradantur, nisi, *Exata tamen, receptaque prius ab ipsis obligatione in forma juris valida restituendi extractum Ecclesiæ sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, Nobis, ac pro tempore existenti Romano Pontifici reservatæ, quatenus idem extractus indicia contra ipsum acquisita in suis defensionibus purget, ac diluat. Quod, si ea minime purgaverit, & vere delinquens repertus fuerit, Curiæ Sæculari in ipsum tali casu, ut juris esse censuerit, agere, atque procedere liceat.*

Eadem in constitutione Clementis XII. continentur, ubi præ cæteris illud Benedicti constitutioni additum fuit, quoties de homicidio deliberato, vel per insidias, aut etiam per rixam patrato judicium statuetur (nisi fortuito, vel pro vitæ defensione contigerit) satis esse in ditione Ecclesiastica, ut foro Sæculari reus committatur, non quidem indicia *ultra Torturam*, uti Benedictus præcepit, verum id fieri posse *ex acquisitis, seu subministratis indiciis ad torturam tantum sufficientibus*; quod eo solum consilio sancitum fuit, ut mortalium audacia in patrandis tam frequenter homicidiis comprimantur; cum id præsertim plurimum etiam Decessorum Pontificum exemplis comprobetur. Nam Clemens VIII. jurisprudentiæ laude clarissimus, postquam Farinacii, & Falconii consultationes expendit, quosdam homicidii reos, qui in Sacras Ædes se receperant, Laico Judici tradi imperavit: *Si tamen prius summarie, simpliciter, & extrajudicialiter, & quantum pro conscientiæ tuæ informatione sufficere posse videbitur, illos homicidium prædictum perpetrasse, aut illi cooperatos, seu in illo culpabiles fuisse* (*a*). Insuper peculiaris Congregatio jussu Clementis X. convocata epistolam confecerat, in qua hæc sententia legitur: *Ut justitiæ exercendæ nullum impedimentum afferatur, Sanctitas Sua Eminentiæ Vestræ permittit uti sufficientibus ad tormenta indiciis, ut reus Sacra Immunitate indignus declaretur.*

(*a*) In litt. Apost. die 6. Febr. edit. apud Genuensem in Praxi Cur. Archiep. Neapol. c. 76. sub n. 2. & apud Pellegrinum de Immunit c. 7. sub n. 21.

§. VIII.

De pœnis, quæ his Criminibus exceptis infliguntur.

REi propriis Judicibus traditi, legum auctoritate puniuntur, uti decernunt iidem Pontifices Gregorius, Benedictus, & Clemens XII., qui Petri Sedem feliciter occupat. Cum ipse non modo deliberatum homicidium, uti Benedictus antea constituerat, sed ex rixa pariter commissum iisdem pœnis plectendum sanxerit, nisi casu, vel pro vitæ defensione evenerit, ne locus excusationi superfit, & ne impotens quædam iracundia ad reum protegendum de more afferatur, sanxit, justitque Pontifex consuetum mortis supplicium indici, si occisor primus rixam excitaverit. Id Romæ, & per universam Pontificum ditionem, ac potissimum Bononiæ, ejusque diœcesi observandum præcepit: *Occisor pœna pariter ordinaria puniatur, licet homicidium sequutum sit in rixa, si homicida rixæ auctor fuerit.* Ita per eandem Clementis XII. constitutionem decernitur, in qua præterea illud cautum fuit: *Utque calor iracundiæ a pœna ordinaria delinquentem nusquam eximat, ubi inter tempus rixæ, ac patratum homicidium sex horarum spatium intercesserit, id sufficere volumus, ut reus ad actus extraneos diverterit, vel divertisse debuerit.* Alia sapienter ab ipso Pontifice pro coercendis homicidiis statuta sunt, quæ in eadem constitutione describuntur. Dissimulare hic non possumus aliquos, qui boni jurisperiti existimari volunt, eo devenisse, ut non modo familiaribus, sed etiam scripto contenderint ex veteri saltem consuetudine in Pontificia ditione capitali sententia damnari neminem posse, qui scelus antea confessus non fuerit. Id autem criminosi homines adeo pro certo habuerunt, ut pœnas scelerum se nunquam daturos putaverint, si tormentis adacti illa denegarent, vel confessionem tormentis expressam minime confirmarent. Qua de re Pontifex hanc falsam opinionem his verbis improbavit: *Neve prætextu erroneæ, & nunquam approbatæ consuetudinis, sive interpretationis quispiam decipiatur, ad omnium, & singulorum memoriam serio revocamus, prædicta pœna ordinaria teneri nedum ore proprio homicidium confessos, sed etiam, qui de commisso homicidio juxta Juris Canonici, ac Civilis dispositionem, quam in cæteris quibuscumque delictis sartam, tectamque fore volumus, convicti fuerint, quibusvis præcessis usu, & stilo, rebusque judicatis in contrarium minime attentis.*

UAB Biblioteca de Ciències Socials

§. IX.

De reis, qui Sacri asyli immunitate gaudent.

His criminibus solum exceptis, quæ superius enumeravimus, reliquis omnibus Sacrorum Locorum immunitas conceditur. De his agendum superest. Ac primum in memoriam revocandum est, quod ejusmodi rei, si extra locum immunem caperentur, statim per dolum se ab asylo Sacro deductos, fuisse olim affirmabant, & licet contrarium probaretur, tunc non semel id contigisse, sed quater etiam asserebant, testesque paratos adducebant, qui falso rem jurarent: sed illud gravissimum, & non ferendum erat, quod, cum semel se per dolum abreptos a Sacris Locis ostenderent, etiamsi nova deinde crimina patrarent, in asylum restitui debeant, ubi post tot maleficia per iniquam simulationem conquiescerent. Qua de re Clementis XI. jussu peculiaris Congregatio constituta fuit, ut hæc prava consuetudo salutari aliquo consilio de medio auferretur. Tunc opinionem nostram descriptam exponere coacti sermonem super hac re pro nostri ingenii imbecillitate typis edidimus. Primo nullam in jure Pontificio legem reperiri advertimus, quæ immunes eos declaret, qui postquam ad Loca Sacra perfugerint, longe ab ipsis deinde capiuntur, nisi forte per vim abstrahantur. In Concilio solum Aurelianensi de illis, qui dolose a Sacris asylis deducuntur, mentio habetur (*a*): *seu vi, seu dolo abstrahere, aut sollicitare fortasse præsumpserit &c. eo tamen, qui abstractus, prius Ecclesiæ restituto.* Id vero Concilium, cum peculiare unius provinciæ fuerit, illius solum terminis concluditur. Insuper exposuimus, etiam si dolo seducti incolumes esse debeant, nullam in posterum doli suspicionem futuram esse, si publice declaretur, ne a Sacris Locis longe abscedant, nec ullo artificio moveantur, qui ob aliquod scelus ad illas confugerunt, aliter, nisi aperta vis intercesserit, doli excusationem minime profuturam; eo sane pacto, quo se deceptum queri non potest, qui ex aliquo loco in carceres rapiatur, ex quo pristina immunitas sublata fuit, si per Tabellam januæ affixam idem Locus immunitate carere indicetur. In hanc sententiam Innocentius III. olim respondit (*b*): *Nec obstante dolo, quo se proponebant fuisse seductos, cum talis dolus non tam ad circumventionem prædictorum Cisterciensium, quam ad fatuitatem eorum debeat retorqueri.* Cum hanc nostram opinionem Congregatio adprobasset, die 22. Decembris anno 1716. decretum promulgavit ipsius Clementis XI. auctoritate firmatum, quod deinde ad omnes Italiæ Episcopos trasmissum fuit. In eo statuitur: *Ut de cætero illæ dumtaxat extractiones suffragentur, quæ aut violenter patratæ, aut sub fide Salviconductus ab aliquo Judice Ordinario, seu Delegato concessi, ac subscripti secutæ fuerint, qui tamen Salvusconductus suffragari poterit pro tempore tantum in eo præscripto.*

(*a*) Actum fuit anno 541. t. 2. Conc. Gener. Regiæ editionis Paris. impressum habetur an. 1714.

(*b*) Cap. 1. Cum dilectus de iis, qui vi, metusve &c.

Quondam immunitatem, & vitam sibi comparabant, qui Sacrarum Ædium, vel Regularium domorum perfugium obtinuerant. Curabant Ecclesiastici, ut crimina salutari pœnitentia expiarent, nec ab iisdem asylis decedere illos sinebant, antequam divinæ justitiæ rite satisfeciissent. Furem celeberrimum a supplicio S. Bernardus eripuerat, idque Comiti Theobaldo molestum, ingratumque fuerat, qui impunitum furem dimittere ægro animo patiebatur. Quam ob causam S. Bernardus his verbis ad eum scripsit: *Tum illum decreveras brevi supplicio, & interitu momentaneo consummari; sed ego eum faciam diuturno cruciatu, & morte longissima mori. Tu furem appensum per unum, aut per plurimos dies mortuum in patibulo remanere permitteres; ergo cruci affixum per annos quamplurimos faciam in pœna jugiter vivere, & pendere.* Ita revera accidit: Furem ad Monasterium Clarevallis perduxit, inter Monachos cooptavit, ibique per triginta annos pœnitentia incredibili confectum detinuit. Hujus generis exempla rerum Sacrarum Scriptores plurima commemorant.

Nunc autem, qui Sacrum asylum amplectuntur, non quidem de æterna salute comparanda, sed potius de novis criminibus patrandis cogitant, & eodem asylo (uti sæpius contigit) impudenter abutuntur. Id profecto, si in hac Civitate, vel diœcesi contingat, opportunum malo huic gravissimo remedium excogitabitur. Nam vix ejusmodi impudentia nobis delata, ac probata fuerit, ad eas pœnas, quæ necessariæ sunt, deveniemus, prout Sacra Immunitatis Congregatio nobis concessit, aliasque, si opus sit, ab eadem Sacr. Congregatione, vel ab ipso Summo Pontifice facultates impetrabimus. Ut vero falsa opinio, quæ in vulgus emanavit, penitus diluatur, Sacras Ædes ea de causa institutas, ut criminosi homines suam audaciam tueantur. Sciant universi, præter ea scelera, quibus omnis immunitas jure negatur, si cætera quoque gravia sint, vel sæpius admittantur, tunc, Summi Pontificis, vel Sacræ Congregationis auctoritate interposita, in carceres Ecclesiastici Judicis ex Loco immuni reos posse detrudi *nomine Ecclesiæ*, causaque ipsorum cognita pœnam constitui, non quidem pro sceleris ratione, & gravitate, sed aliam extra legis ordinem benigniorem, ut simul justitia in reos administretur, & Ecclesiæ ratio quædam ducatur, quemadmodum suo exemplo docuit Theodoricus, qui cum de Jovino Collegæ sui interfectore ad Faustum Præfectum scriberet, hæc habet (*c*): *Sed conscius facti sui inter Ecclesiæ sepia refugiens declinare se credidit præscriptam legibus ultionem. Vulcaniæ Insulæ perpetua relegatione damnamus, ut & Sancto Templo reverentiam habuisse videamur, nec vindictam criminosus evadat in totum, qui innocenti non credidit esse parcendum.*

(*c*) Cassiodorus lib. 3. epist. 17.

§. X.

Quid agendum sit Parochis post hanc institutionem.

Series hujus nostræ institutionis finem, causamque ipsius satis ostendit; videlicet, ut Parochi omnes in Civitate, ac diœcesi ea cognoscant, quæ veteri, recentique jure Pontificio de Sacrarum Ædium immunitate perscribuntur; utque certiores fiant de reis, qui Sacri asyli beneficio carent, & qua ratione ii contineri debeant, qui post aliquod facinus ad Ecclesias perfugiunt. Sanctitas Sua per eas litteras Sac. Congregationis, quæ die 19. Martii, uti superius exposuimus, datæ fuerunt, jussit nos indicere Parochis urbanis, & totius nostræ diœcesis, ut festo die *inter Missarum Solemnia*, Sancto prius Evangelio declarato, ea crimina populo denoncient, quæ Sacra Immunitate destituuntur. Quare Summo Pontifici morem libentissime gerentes, Parochis præcipimus, ut hoc anno, & in posterum quotanni id, quod nuper propositum fuit, universi perficiant. Hortamur etiam, ut pro re facilius gerenda

percurrant ea, quæ §. 4. & §. 5. hujus institutionis continentur.

Qui Apostolicas constitutiones, illasque potissimum Benedicti XIII., & Clementis XII. secum reputabit, plane intelliget, eos Pontifices pro studio, curaque suscepta ad nefarium homicidii scelus impediendum commendari summopere debere, cum in ditione Ecclesiastica nimis frequenter perpetretur. Nos quidem, ne exteræ gentes exhorrescant, prætermittimus homicidia recensere, quæ solum ad Congregationem negociis status consultandis præpositam Romam singulis annis deferantur. Inter illa minime adnumerantur homicidia, quæ tum in Urbe, tum in Legationibus Ferrariensi, Bononiensi, Ravennate, atque Urbinate perpetrantur, pro quibus examinandis aliæ peculiares Congregationes designatæ sunt. Iisdem litteris, quas modo memoravimus, impellimur Parochos admonere, ut hujus teterrimi sceleris magnitudinem, facilitatemque gravissimis verbis ostendant, & vehementer insectentur: *Qui hominem occidit* (inquit Philo de specialibus legibus) *qui hominem occidit, appellatur homicidia, sed revera est sacrilegus, & quidem insignis; quippe qui perpetravit sacrilegium maximum, sublata e mundo re pretiosissima, sacratissimaque, quando nihil est Deo tam simile, quam hoc sigillum pulcherrimum, expressum e matrice pulcherrima, ad exemplar ideæ rationalis effictum.* Sanctus vero Cyrillus ita homicidam alloquitur (*a*): *Ut vibi, fare, age, Salvatoris legem collocasti, & quidem, qui te Christianum esse confitebare? Violas nempe charitatis sanctiones, teque in immitem bestiam immutatum fuisse, & in feritatem naturæ inimicam incidisse non sentis.* Sed quoniam formidine pœnæ nefarii homines a maleficiis removentur, ideo populo de homicidii gravitate differentes explicabunt celebre illud, ac vulgare effatum, *Locum immunem arripiam* minime profuturum; nam propositam sibi immunitatem pro certo amittent. Innanem præterea spem, vanasque illorum cogitationes affirmabunt, qui causam criminis feliciter absolvi posse, & ab omni periculo incolumes præstantium virorum gratia, & commendatione brevi se in Patriam reversuros confidunt. Pontifex enim Principibus etiam viris facultatem ademit, ut homicidas ejusmodi absolverent, vel data fide publica dimitterent. Nihil etiam proderit pro vitæ defensione, si capti commissum crimen audacter inficientur, tormentorum vim superent, vel confessionem tormentis expressam postea non confirment. Nam ea juris norma servanda est, ut rei, vel ob criminis confessionem, vel indiciis, ac testimoniis convicti debito supplicio puniantur. Tandem, ut uno verbo omnia complectamur, illud Geneseos præceptum sine ulla dubitatione observabitur (*b*): *Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius; ad imaginem quippe Dei factus est homo.* Idem habetur Exodi cap. 21. *Qui percusserit hominem volens occidere, morte moriatur.* Postremo idem judicium Sancti Matthæi cap. 26. decernitur: *Omnes, qui acceperint gladium, gladio peribunt.*

(*a*) Homil. 8. Paschat.

(*b*) Cap. 9.

INSTITUTIO XLII.

De studiis suscipiendis ab Ecclesiasticis sæcularibus, antequam ad Ordines assumantur.

QUamvis sedulam curam alias impendimus, ut pro studiis eorum, qui Ordines expetunt, necessaria traderemus, certamque normam constituimus, quæ in iisdem examinandis adhuc observatur, tamen hanc novam institutionem conficere, ac promulgare impellimur, licet satis clare sententiam nostram super hac re jampridem explicaverimus, ut illorum artificia eludamus, qui non modo voluntati nostræ, sed etiam juri Pontificio, quo nos potissimum innitimur, parere detrectant.

Antequam pro minoribus Ordinibus suscipiendis aliquis de materia, forma, munere, officioque singulorum Ordinum interrogetur, sicut a nobis perscriptum fuit, Examinator inquiret, quibus studiis operam dederit, quem fructum ex ipsis comparaverit; utrum Christianæ legis doctrinam, & linguam latinam satis perceperit. Tridentina Synodus id omnino decernit (*c*): *Minores Ordines iis, qui saltem latinam linguam intelligant, per temporum interstitia, nisi aliud Episcopo expedire magis videretur, conferantur.*

(*c*) Sess. 23. de Reformatione c. 11.

Nonnulli minores Ordines ab Episcopo illis conferri posse existimarunt, qui latinam linguam nondum calleant, sed bona indole præditi sint, ita ut pro ætatis ratione ad ipsius latinæ linguæ cognitionem pervenire possint. Hanc opinionem illis præsertim Sacri Concilii verbis tutantur (*d*): *Nisi aliud Episcopo expedire magis videretur.* Eam tamen nos improbamus, ideoque nunquam sequemur, cum eadem verba pro solvendis interstitiis, non autem pro linguæ latinæ necessitate Sanchez interpretetur (*e*). Itaque ad examen pro minoribus Ordinibus recipiendis minime accedat, qui latinam linguam non antea didicerit. Nam si ipsa careat, nihil aliud ab ipso requiretur, ne tempus frustra conteratur. Idem prorsus in eos statuetur, qui Subdiaconatum, Diaconatum, aut Sacerdotium postulant, si in explicando Romano Catechismo, vel Tridentino Concilio pro latinæ linguæ ignorantia, sententias conjecturis assequi potius, quam funditus intelligere videantur.

(*d*) Loco sup. cit.

(*e*) Lib. 7. de Consil. Moralib. c. 1. dub. 49 n. 14.

Pro Subdiaconis, Diaconis, & Sacerdotibus illud expendimus juxta Sacri Concilii perscripta, eos tantum ad Sacerdotium assumi debere, qui præter cætera merita (*f*), *etiam ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac ad ministranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur.* Insuper ante oculos nobis proposuimus litteras Apostolicas, quas pro Cleri Hispani reparanda disciplina Innocentius XIII. edidit, & pro quadam Episcoporum norma Benedictus XIII. confirmavit. Quare alias indiximus Subdiaconatum petentibus, ut Theologiæ Moralis, vel Scholasticæ, aut juris Pontificii studio operam diligenter impenderent, ita ut ante Sacerdotium in eodem studio per tres annos versarentur; primum annum insumerent ante Subdiaconatum, alterum ante Diaconatum; tertium denique, priusquam Sacerdotii dignitatem assequerentur. Ita enim fore confidimus, ut ejusmodi exercitatione per triennium habita eo modo, quem inferius subjiciemus, illi tantum ad Sacerdotium assumantur, qui juxta allatam Sacri Concilii sententiam idonei judicentur.

(*f*) Sess. 23. c. 14. de Reform.

Ut hunc laborem, ac fastidium aliqui effugiant, licet Grammaticæ legibus parum instructi, Theologiæ Moralis, seu Scholasticæ, aut juris Pontificii studium ingrediuntur; plurimi etiam id suscipiunt, antequam Philosophiæ cursum absolverint, vel saltem per annum Logicam sedulo percurrerint, ea ducti ratione, quod nulla de ipsa Logica verba fecerimus? putant enim, cum de aliqua re sermo instituitur, omnes etiam ipsius partes explicandas, quæ necessario cum illa conjungun-

guntur, & communi omnium ſententia intelligi debent, licet minime exprimantur. Illud quoque advertimus, teſtimonium hujuſmodi a nonnullis facultatum Profeſſoribus obſignatum proferri, nempe exercitationem per annum ab eo ſuſceptam fuiſſe, qui ſolum poſt diem quartam Novembris ſtudiis initium dedit; ac pro obtinendis Ordinibus ad examen accedit, qui proxime inſequenti Decembri conferri ſolent; nempe ſibi prodeſſe arbitrantur, illud juris effatum, quod pro ſolvendis ſtipendiis ad publicos, & optime meritos adminiſtros pertinere ſolum conſuevit: *Annus inceptus habetur pro completo*. Neque diſſimulandum eſt, alios Theologiæ Morali conſtitutum tempus quidem inſumpſiſſe, ſed in iis ſolum, quæ de cenſibus, de pecuniæ permutatione, de vendendi, & emendi ratione tractant, operam ſtudiumque collocaſſe; qui tamen nunquam ea didicerunt, quæ a Tridentina Synodo præcipiuntur, quæ nempe ad imbuendum populum de rebus ad æternam ſalutem neceſſariis, vel ad ſacramenta adminiſtranda pertinent. Alii quoque ſe juris Pontificii ſcientiæ comparandæ deditos fuiſſe longo tempore teſtantur, qui jus civile ne leviter quidem attigerunt. Non ſemel etiam contingit, ut plurimi de Philoſophia, de Morali, vel Scholaſtica Theologia, aut de Jure Canonico interrogati, poſtquam in aliqua ex iis facultatibus ſe verſatos adfirmarunt, audacter reſpondeant, eam quæſtionem haud ſibi traditam fuiſſe, quod difficile ſane videtur. Verum eo conſilio id faciunt, ut Examinatores ad duo, vel tria capita deveniant, quibus ſe illi inſtructos fatentur, omiſſis cæteris omnibus, quæ a Magiſtris quidem audierunt, ſed per anni ſpatium vanis negociis detenti minime perceperunt.

Qui has facultates, quas modo enumeravimus, addiſcere volunt, antequam latinæ linguæ præceptis ſatis imbuantur, vehementer errant; ipſique Profeſſores omnem induſtriam, ac laborem necquicquam profundunt. Nos autem, (licet harum præſtantium facultatum curſum abſolviſſe jactent,) cum in examen venient ad minores, ſeu majores Ordines minime probabimus, ſed tanquam irregulares omnino rejiciemus. Etenim *ignorantem litteras* (*a*) ſacri Canones irregularem declarant: Inſuper aliis locis (*b*) hæc decernuntur: *Illiteratos nullus præſumat ad Clericatus Ordinem promoveri, quia litteris carens ſacris non poteſt eſſe aptus officiis. Ne ſit illitteratus* (*c*). *Inſcii litterarum ad ſacros Ordines aſpirare non audeant*: (*d*) *Nullus Epiſcopus, vel quivis alius infanti* (*niſi forte Religionem intraret*) *ſeu illitterato Clericalem præſumat conferre Tonſuram*. (*e*) Cum hæc ita ſint, qui legere, & ſcribere neſciant, cum de prima Tonſura agitur, *illitterati, inſciique litterarum*, atque ideo irregulares merito nuncupantur: *Prima Tonſura* (Tridentina Synodus præcipit (*f*)) *non initientur, qui ſacramentum Confirmationis non ſuſceperint, & Fidei rudimenta edocti non fuerint; quique legere, & ſcribere neſciant*. Cum vero de minoribus Ordinibus, & multo magis de majoribus res eſt, *illitterati, inſciique litterarum dici poterunt*, qui latinam linguam ignorent, quam Tridentinum Concilium in illis etiam requirit, qui minores Ordines expetunt, uti jam ſuperius oſtendimus. Quippe Sancta Mater Eccleſia juſtis de cauſis vetuit, ne ſacræ litteræ, Evangelia, Rituales libri, Divina Officia, cæterique libri, qui ad Sacerdotes pertinent, in vernaculam linguam traducantur; quemadmodum fuſe eruditeque P. Fontana Societatis Jeſu demonſtravit (*g*), cum ſententiam 82., aliaſque inſequentes per Clementem XI. proſcriptas (*h*) interpretaretur.

Inter ſtatuta Caroli Magni Imperatoris cavetur, ne ignoranti linguam populo uſitatam Paſtoris munus deferatur. Tres autem linguæ tunc colebantur, nempe Germana, quam Galli deinde ſibi vindicaverant, latina, quæ per Romanos in ſubjectas Colonias propagata fuerat, poſtremo Romana latinæ haud multum diſſimilis, niſi quod Gallorum, & Germanorum priſcis vocabulis, aliiſque per eaſdem Provincias communi conſuetudine adſcitis permiſcebatur. Si igitur Parochus ea lingua prorſus inſtructus eſſe debet, quemadmodum Imperatoris lege cautum fuiſſe nuper oſtendimus, qua populus ipſi ſubjectus utitur, hinc Clericis, & Sacerdotibus latinam linguam haud neceſſariam aliquis judicabit, quæ tunc Parochis ipſis minime perſcripta fuit; ſed in hac re magnopere decipiuntur. Cum enim ſacras litteras, quæ latino tantum ſermone continentur, Parochi, & Sacerdotes intelligere omnino deberent, id ſine latinæ linguæ præſidio conſequi nullo modo poterant, uti Thomaſſinus aſſeruit (*i*), cum eandem Caroli Magni legem declararet: *Nec inde tamen efficies, minime neceſſariam fuiſſe latinæ linguæ ſcientiam; cum ejus præſidio deſtituti nec Scripturas poſſint, nec Canones legere*.

Illud quoque ſummopere optamus, ut qui Sacerdotes fieri volunt, poſtquam latina lingua, & humanioribus litteris ſatis imbuti fuerint, integrum Philoſophiæ curſum perficiant, & eam præſertim Philoſophiæ facultatem ſuſcipiant, quæ facilem viam ſternit, ut Theologiam ingrediantur, & ſine qua boni Theologi nomen, ac laudem nemo ſibi comparare poſſit. Singulari Dei beneficio clariſſimi Profeſſores in hac urbe verſantur, quæ ſibi merito *Parentis ſtudiorum* gloriam conciliavit, eumque honoris titulum præclare tuetur. Ipſi vanis quæſtionibus omiſſis, ea, quæ neceſſaria ſunt, diligenter tradunt, juveneſque, ſi ſedulam operam conferant, ſapienter inſtituunt, ut ad facultates Eccleſiaſticas, ſacramque Theologiam cum laude perveniant. Melchior Canus (*k*) ingenii gloria inſignis, cum de Philoſophiæ ſtudio ſermonem habet: *Præclare*, inquit, *cum eo agetur, cui Præceptor contigerit & eruditus, & pius, qui cum certa ab incertis ſeparet, tum, vanis quæſtionibus declinatis, utiles, & neceſſarias ſeligat &c. Illis igitur vitiis declinatis, quod in rebus naturalibus, & cognitione dignis operæ, curæque ponetur, id non modo jure laudabitur, verum, ut id fiat, erit etiam ſummopere neceſſarium, ſi Theologi perfecti, plenique ſapientes eſſe volumus*.

Quoniam vero difficile eſt omnia conſequi, quæ in votis habentur, licet cum magna utilitate conjungantur, hinc ad ea, quæ prorſus neceſſaria ducimus, deveniemus. Itaque nullus in poſterum ad Subdiaconatum aſcendet, qui inter cætera ſtudio ſaltem Logicæ annum non inſumpſerit, quo tempore Theologiæ moralis, vel ſcholaſticæ, aut Juris Pontificii ſtudium adjungere non debet. Neque id valde moleſtum videri poteſt, cum totius anni ſpatium, quod ſtudiis impenditur, non quidem undecim menſibus concludatur, nec unus tantum menſis pro animi remiſſione tribuatur, uti fieri conſuevit, cum nos ipſi Philoſophiæ, ac Theologiæ curſum peregimus, ſed ſeptem, vel octo menſes ſtudiis excolendis hoc tempore ſolum concedantur, ea pariter conditione, ut mane tantum juvenes ad Profeſſores audiendos conveniant, quod in more poſitum non fuit cum nos floren-

(*a*) Can. Præcipimus, diſt. 34.
(*b*) Can. Illiteratos, diſt. 36.
(*c*) Can. Peiſcis, diſt. 55.
(*d*) Can. Pœnitentes, diſt. 55.
(*e*) Gregorius X. c. Nullus, de Temporibus Ordinationum in ſexto.
(*f*) Seſſ. 23. c. 4. de Reform.
(*g*) Tom. 3.
(*h*) In Litt. Apoſt. quæ incipiunt Unigenitus.
(*i*) De veter. ac nova Eccl. diſcip. par. 2. l. 2. c. 9. n. 5.
(*k*) De locis Theologicis l. 9. c. 7.

tente juventute ſingulis diebus Lycæum bis adire cogeremur.

Annum pro Logica decrevimus, ſine qua ſacræ facultates comparari nequeunt, uti docet Sanctus Auguſtinus (*a*), qui de Dialectica agens: *Diſputationis*, inquit, *diſciplina ad omnia genera quæſtionum, quæ in litteris ſanctis ſunt diſſolvenda, & penetranda, plurimum valet: tantum ibi cavenda eſt libido vincendi, & puerilis quædam oſtentatio decipiendi adverſarium:* quod deinde (*b*) exemplis Cypriani, Lactantii, Optati, & Hilarii magis comprobat. Alcuinus Venerabilis Bedæ diſcipulus, qui ſæculo octavo, cum inter mortales ageret, tam celebre nomen conſequutus fuit, ut etiam a remotiſſimis Angliæ partibus accitus fuerit, ut Accademias novis legibus inſtitueret in Provinciis Caroli Magni ditioni ſubjectis, Alcuinus, inquam, illos erudite, ac vehementer improbavit (*c*), qui Dialecticæ facultatem cum ſacris diſciplinis copulandam inficiabantur; & Patrum auctoritatibus oſtendit fieri non poſſe, ut ſine his præſidiis de myſterio Sanctiſſimæ Trinitatis, ac de Verbi Incarnatione diſſeratur. Photius quidem Conſtantinopolitanus Epiſcopus pravis moribus, ſed multiplici eruditione imbutus, cum inſignem victoriam de Ario per S. Athanaſium ſtrenuum *Conſubſtantialitatis* Divini Verbi propugnatorem in Concilio Nicæno relatam commemorat, de utilitate Logicæ præclarum affert teſtimonium: *Acutus erat, & altus, & argumentationibus omnino vehemens, Logicis autem methodis non tenuiter, aut juveniliter, ut pueri, & rudes, ſed Philoſophice, & magnifice utens.*

Sed quoniam recentiorum auctoritate aliqui magis moventur, is, qui res Eccleſiaſticas vel leviter attigerit, opus de ſtudiis Monaſticis a P. Joanne Mabillonio confectum non ignorabit (*d*): *Philoſophia*, inquit ipſe, *inſpecta rei veritate, plurimum juvat nedum ad ratiocinandum, ac judicandum, verum & ad rerum univerſarum ideas habendas, moralem facultatem addiſcendam, & ad Fidem Orthodoxam propugnandam adverſus paralogiſmos, & captioſas Sophiſtarum argumentationes;* & paulo poſt: *Eo igitur Dialectica collimat, ut veri, falſi, affirmationis, negationis, erroris, ac dubii ideas intra nos gignat, in primis autem ideam illationis, & conſequentiæ, unde ſciliicet percipimus, determinatam aliquam enunciationem ex alia ſequi, item ſyllogiſmum aliquem apte concludere, focus vero alium: Logica igitur utendum eſt, ut ad recte concipiendum, ac ratiocinandum exerceamur, & ut inde dirigatur noſter intellectus.*

Opus quidem ejuſmodi Litteratorum unanimi conſenſu, ac laudibus commendatum Abbas de Ranſe Monaſterii Trappen. Reformator ſuo judicio minime probavit; cui tamen P. Mabillonius accurate reſpondit. At vero res non agebatur de Sæculari Clero, neque de illis Regularium Ordinibus, qui ſaluti animarum, diviniſque eloquiis evulgandis ſe devoverunt, quibus utilia, & conſentanea plurimum adfirmabat quæcunque a Mabillonio pro ratione ſtudiorum tradebantur; Sermo erat de illis tantum, qui ab omni hominum commercio in ſolitudinem ſe receperant, quibus Philoſophiæ, Logicæ, Theologiæ, & Juris Pontificii exercitatio perniciosa potius videbatur (*e*).

Præcipimus etiam, ut integer annus pro Logica addiſcenda conteratur, priuſquam Theologiam Scholaſticam, ſeu Moralem, aut jus Canonicum Clerici ſuſcipiant; non enim probare poſſumus has facultates temere eodem tempore copulari. Qui vero judicium ferre de iis rebus valeat, argumenta confici, & quæ ex principiis conſequuntur, deduci in qualibet facultate non poſſe judicabit, niſi hæc prius ex Logica comparentur; quemadmodum fieri nequit, ut choreas aptiſſime ducat, qui primum greſſus movere non doceatur.

Cum tamen hæc diœceſis ita late pateat, cujus pars in aſperrimis montibus ſita eſt, pars etiam inter aquas conſtituitur, ita ut ab iis legibus aliquando recedendum ſit, ne Parochiæ neceſſariis Miniſtris deſtituantur; vel alia legitima cauſa propoſitam ſtudiorum rationem immutare cogat, ideo normam per eundem Mabillonium (*f*) deſcriptam amplectemur, ut latinam linguam plane calleant, & *ad faciliora applicentur, ut puta ad ſtudium Catechiſmi Romani, aut Tridentini Concilii, quod propterea ipſis erit explanandum, vel etiam brevis cujuſdam Theologiæ, ſeu potius Summæ Theologicæ quarumvis altercationum, aut ſcholaſticarum methodorum expertis, ex qua brevi queant intelligere quidquid neceſſario attinet ad Catholicæ Religionis ſubſtantiam, aut Myſteriorum Fidei, & præſertim in materia Sacramentorum.* Attamen, ne contemnantur, quæ propoſuimus, juſſu noſtro Sacerdotes, quibus Ordinandorum merita exhibentur, illos Clericos omnino prætereant, qui Subdiaconatum petentes Logicæ per annum incubuiſſe obſignato teſtimonio non probabunt, quam cum Theologiæ, vel juris Canonici ſtudio non conjunxerint. Si quis autem hac lege diſſolvi peroptet, ſupplicem libellum nobis exhibeat, in quo legitimam ejus rei cauſam declaret. Nos ſane rationes, quæ adducentur, ſerio expendemus in eo cœtu, quem pro meritis Ordinandorum examinandis convocamus. Illud tamen monemus hanc civitatem, omnemque diœceſim a nobis ita cognoſci, ut quid ſingulis tribuendum ſit, percipere facile poſſimus. Qui profecto ſine cauſa Logicæ annum non conceſſerit, & tamen Subdiaconatum poſtulabit, facilem viam oſtendemus, qua perficere id poterat, ſi mens aliena non fuiſſet.

Magiſtros porro obteſtamur, ut certum tempus, quo Clerici ad ipſos audiendos acceſſerint, ſuis æque teſtimoniis exprimant, quæ aliter nullam vim obtinebunt. Clerici autem, qui de aliqua quæſtione interrogati, ipſam minime traditam a Profeſſoribus, explicatamque libere fatentur, pro certo habeant eam nobis rationem ſtatuiſſe, ut totum examen in illis controverſiis verſetur, quæ ipſis procul dubio declaratæ ſunt, licet veritatem inficientur.

Aliquid de Theologiæ, ac Juris Pontificii ſtudio nobis agendum ſupereſt: Nepotiani exemplum a S. Hieronymo propoſitum ſingulis Eccleſiaſticis aptiſſime convenire arbitramur: *Sermo ejus, per omne convivium de ſcripturis aliquid proponere, libenter audire, reſpondere verecunde, eruditionis gloriam declinando, eruditiſſimus habebatur. Illud ajebat Tertulliani, iſtud Cypriani, hoc Lactantii, illud Hilarii eſt, ſic Minutius Felix, ita Victorinus, in hunc modum eſt locutus Arnobius; me quoque pro ſodalitate Avunculi diligebat, interdum proferebat in medium, lectioneque aſſidua, & meditatione diuturna pectus ſuum Bibliothecam fecerat Chriſti.* Fatemur tamen non modo utilitatem, ſed neceſſitatem Scholaſticæ Theologiæ, quæ vel ab humana ratione præclara argumenta comparat, quibus Chriſtiana Religio magis illuſtretur: *Utitur tamen*, inquit S. Thomas (*g*), *ſacra Doctrina etiam ratio-*

(*a*) L. 2. de Doctrina Chriſt. c. 31.

(*b*) In ſeq. c. 40.

(*c*) In ſuis Operibus p. 703.

(*d*) Par. 2. c. 9.

(*e*) In vita Mabillon. per Theodoricum Ruinart c. 44. & ſeq. In vita Abbatis de Ranſe per P. Malachiam Inguinbert Epiſc. Cat. penorath. l. 2. c. 18.

(*f*) Par. 2. c. 9. ſub n. 3.

(*g*) Par. 1. q. 1. a. 8. ad ſecundum

ratione humana, non quidem ad probandum Fidem, quia per hoc tolleretur meritum Fidei, sed ad manifestandum aliqua alia, quæ traduntur in hac doctrina: Illa quidem per hæreticos contemnitur, sed ipsorum fallacias, & commenta penitus eludit. De ipsa Sixtus V. hæc habet (*a*): *Sane Catholicæ Fidei dogmatibus confirmandis, & hæresibus confutandis pernecessaria est: & profecto, rem ita se habere, ipsimet veritatis inimici sient judices, quibus Theologia Scholastica maxime est formidolosa; qui profecto intelligunt, apta illa, & inter se nexa verum, & causarum cohærentia, illo ordine, & dispositione, tamquam militum in pugnando instructione, illis dilucidis definitionibus, & distinctionibus, illa argumentorum firmitate, & acutissimis disputationibus lucem a tenebris, verum a falso distingui, eorumque mendacia multis præstigiis, & fallaciis involuta, tamquam veste detracta, patefieri, ac denudari.*

(*a*) In Constit. 76.

Itaque Theologiam Scholasticam per tres saltem annos excolat, qui satis ingenio præditus est, antequam Sacerdotio initietur. In hac sane civitate Professores versantur, qui doctrinæ laude præstantes eam Theologiam tradunt, quæ sacrarum litterarum, Patrum, Conciliorumque testimoniis, & auctoritate confirmetur; qui denique illis multum dissimiles habentur, de quibus Melchior Canus merito scriptum reliquit (*b*): *Et cum in his sacrorum Bibliorum testimonia rarissima sint, Conciliorum mentio nulla, nihil ex antiquis Sanctis oleant, nihil ne ex gravi Philosophia quidem, sed fere puerilibus disciplinis, Scholastici tamen, si superis placet, Theologi vocantur, nec Scholastici sunt, nedum Theologi, qui sophismatum faces in scholam inferentes, & ad visum viros doctos incitant, & delicatiores ad contemptum.* Qui Moralis Theologiæ studium magis eligit, serio perpendat aliam ipsius partem pro audiendis Confessionibus necessariam esse, aliam pro Ordinibus suscipiendis. Illa quidem de pactionibus agit, ac de vendendis, emendisque rebus; altera vero in virtutibus Theologalibus, Fide nempe, Spe, & Charitate cognoscendis continetur. Item de Sacramentis generatim, ac etiam speciatim per eam differitur.

(*b*) L. 8. de Locis Theologicis c. 1.

Ad Jus autem Pontificium devenientes, sublimiorem illam ejus profitendi rationem omittimus, qua veteri novum copulatur, jungiturque cognitio tum Conciliorum, tum Ecclesiasticæ Historiæ, sanioris critices, & eorum pariter, quæ tam in decretalibus, quibus communiter utimur, quam in iis, quæ sex prioribus collectionibus continentur; & eorum etiam, quæ Pontificum constitutionibus sancita sunt; tum controversiarum, quæ in Sacris urbis Congregationibus propositæ fuerant, ac definitæ. Illud tantum affirmabimus Pontificio jure, cujus communis est in foro, ac Lycæis usus, plurima comprehendi, quæ ad Fidei nostræ dogmata pertineant. Cardinalis Dominicus Pinellius libro septimo Decretalium, qui Clementi VIII. inscribitur, congestusque fuit magno labore, licet variis de causis nunquam in lucem editus, hæc ita differit: *Professoribus igitur Pontificii juris non proponuntur ista dogmata, ut ea speculative, vel ex professo in scholis legant, aut de illis, tamquam de suis axiomatibus, disputent; quia, cum ex articulis Fidei deducantur, ut talia ad Theologum pertinent. Juris vero Peritus debet ea scire, tamquam certa, & accepta ex prioribus Theologiæ principiis; cum sacrorum Canonum disciplina sit Theologiæ subalternata, & illam præsupponere debet, ut medicina præsupponit Philosophiam naturalem, & musica præsupponit Arithmeticam, & prout omnes aliæ disciplina sibi invicem respondent, & altera ab altera quoad notitiam principiorum derivatur.* Idem jus Pontificium plura complectitur, quæ ad forum Conscientiæ, Ecclesiæ administrationem, litesque jure dirimendas referuntur. Prima sane ex his duabus partibus S. Carolo Borromæo jucundissima fuit, uti Carolus Bescapesius ejus vitæ Scriptor his verbis testatur: *Canonum ea scientia perjucunda erat, quæ Patrum mores, & acta repræsentans Ecclesiæ componendæ, atque ordinandæ rationem continet, dolens, eos communi consuetudine tantum Canones ad interpretandum seligi, qui ad lites, judiciaque valent*: Altera pars etiam necessaria cum jure civili plurimum copulatur. Hinc Honorius III. (*c*): *Sane*, inquit, *licet Sancta Ecclesia legum sæcularium non respuat famulatum, quæ æquitatis, & justitiæ vestigia imitantur &c.* Lucius quoque III. idem confirmat (*d*): *Quia vero, sicut leges non dedignantur sacros canones imitari, ita & sacrorum statuta canonum Principum constitutionibus adjuvantur &c.* Joannes XXII. ob fidem singularem, quam hæc nostra civitas erga Sedem Apostolicam ostendit, cum atrocissimis bellis Italia vexaretur, privilegium a Clemente V. prius acceptum sua auctoritate confirmavit, nempe ut Clerici sæculares civile jus addiscerent; Episcopis tantum, Monachis, & Sacerdotibus id minime permisit (*e*). Sacra deinde Congregatio teste Fagnano (*f*) Clericis universis, qui juris civilis studio in aliqua Academia detinerentur, concessit, ut Præbendarum fructus percipe-rent, modo tamen post jus civile Pontificium quoque amplecterentur, illoque uti vellent, ut secundum magis intelligerent.

(*c*) C. super speculâ ad tit. de Privilegiis.

(*d*) C. Intelleximus de novi operis nuntiatione.

(*e*) Rainal. ad an. Ch. 1317. n. 16.

(*f*) In c. super speculâ n. 31. ne Clerici, vel Monachi.

Quare, ut recte, atque utiliter omnia fiant, qui ad sacros ordines admitti cupiunt, omissoque Theologiæ cursu jus Canonicum addiscendum suscipiunt, præter annum in sola Logicæ exercitatione collatum, nulloque alterius facultatis studio permixtum, præcipimus, antequam pro Subdiaconatu in examen veniant, ut juri civili per annum operam præstent, reliquis autem duobus annis in jure Canonico versentur, si eorum Professores duorum annorum spatio Canonicas institutiones absolvant. Sin autem, uti fieri commode solet, unius anni spatio id perficiant, tunc post Logicam juris Canonici studio per annum occupentur, tertiumque impendant annum, ut Theologiæ Moralis eam partem, quæ de Sacramentis agit, magna sedulitate percurrant.

INSTITUTIO XLIII.

De observandis diebus Festis. Barbitonsore, rerumque venditores vehementer improbantur, qui hoc præceptum summopere negligant. Certum tempus, atque hora perscribitur ipsis, ut operibus suis vacent absque ullo scandalo, seu offensione.

Postquam pervenimus in hanc Sedem, Institutionem promulgavimus, qua Tonsoribus permissum fuit, ut diebus Festis artem mane exercerent, donec signum per Ecclesiæ Metropolitanæ campanam daretur, & a prandio post horam vigesimam secundam, aut vigesimam tertiam opus suum libere repeterent. Cautum tamen fuit, ne in ipsorum officinis ludi instituerentur, nec ulli conventus fierent, qui a Christianis moribus, ac disciplina abhorrerent. In delinquen-

quentes etiam certas pœnas eodem decreto constituimus.

Ingenue fatemur id a nobis invito animo Tonsoribus concessum fuisse, cum sub oculos nostros versaretur, caput tondere, & barbam radere inter servilia opera adnumerari; Joannes quippe XXII. ad Philippum V. Galliarum Regem scribens eandem consuetudinem his verbis improbavit (a): *Illud sane, quod audivisse in illis partibus dicitur, ut videlicet passim in quamdam divinam irreverentiam die Dominico radendis, ac tondendis barbis, atque capitibus intendatur, te dissimulare non licet, cum dies illa Divino Cultui specialiter dedicata talibus profanari non debeat &c. Nec ignoras, quod inter præcepta Decalogi Sanctificatio Sabbati ponitur, ad quorum observantiam Fidelis quilibet de necessitate tenetur.* Profecto cum nulla necessitas urgeat, ut per dies festos radendis barbis, & capitibus tondendis tempus conteratur, quod pro festis diebus commode fieri potest, communis Theologorum opinio locum habet, ab Episcopis nempe servilia opera permitti diebus festis, ac tolerari posse, si vera necessitas id postulare videatur. In eandem sententiam Romani Pontifices conveniunt, ac potissimum Nicolaus V., cum plurima per Hungaros anno 1447. petita fuissent, hoc pacto respondit: *Cessante necessitate, ab omni opere servili abstinendum est diebus Dominicis, & Festivis; sed necessitate cogente, non tamen affectata, seu procurata licitum est præmissa exercere.*

(a) Raynal. ad an. Ch. 1317. sub n. 4.

Sed magis movebamur, cum decretum expendimus pro cultu diebus Festis exhibendo Romæ promulgarum, quo Tonsoribus per eos sacros dies vulneribus ægrotantium solum mederi conceditur. Præclarissimus etiam Cardinalis Paleottus primus hujus Urbis Archiepiscopus anno 1603. constituit (b), ut sanguinem tantum mittere diebus Sacris, morbisque inopinatis præsentem medelam afferre, quam periculosum sit in aliud tempus protrahere, Tonsores deberent. Decessor quoque noster Cardinalis Boncompagnus idem consilium suscepit, ut ipsi Tonsores in Album relati, si necessitas id peteret, chirurgiæ muneribus iisdem diebus fungerentur, a capitibus autem, barbisque radendis abstinerent (c). Postremo, si populi aliqui ad Sacras Congregationes confugerunt, ut Episcoporum super hac re decreta de medio auferrent, abjectis ejusmodi libellis, ea decreta prorsus observanda responsum sapienter fuit (d); quæ sane omnia Sancti Antonini (e) doctrina comprobantur: *Barbitonsores non in radendo, sed in minuendo sanguinem &c. si in Festis exercent artem suam principaliter propter necessitatem eorum, quibus serviunt, non propter cupiditatem lucri, excusantur.*

(b) In Compend. suorum Ord. p. 140.

(c) In Ed. promulgato die 28. jul. an. 1699. Ed. post ipsius Syn., & in alio promulgato die 18. Maji anno 1722.

(d) Brasch. in Promptuario Syn. c. 12. n. 2.

(e) In 2da Summa par. 2. tit. 9. c. 8.

Attamen has difficultates superavimus, postquam virtutis opinione præstantes viri nobis ostenderunt post tot decreta Cardinalem Boncompagnum Decessorem nostrum æquo animo tulisse, ut Tonsores barbas raderent, donec Metropolitanæ campana pulsaretur. Illud quoque in mentem venit, quod Joannes Gerson scriptum reliquit: *De operibus servilibus non exercendis diebus Dominicis, & festivis plus, & frequentius determinat consuetudo Loci, & Personarum a Prælatis tolerata, quam alia lex scripta.*

At vero idem evenit, quod navim contra fluminis cursum dirigentibus accidere consuevit, qui si vim intendere paululum cessent, aquarum impetu alio, quam velint, navis ipsa defertur. Ita profecto Tonsores aliqui hac humanitate abusi sunt, itaut Matutinum tempus festorum dierum impudenter in radendis barbis totum impendant, tyronesque occupati, Missæ Sacrificio minime adesse possint, nec ad Sacramenta percipienda accedere, nec divina eloquia, aut Christianæ legis doctrinam, & institutra, quæ ipsis necessaria sunt, addiscere, quemadmodum probissimi homines, & non semel libelli supplices de hac res nos admonuerunt.

Ipsos quidem felices nuncupamus, si religione, pietate, & Christianæ virtutis studio ducti sunt, ut hanc nobis corruptelam patefacerent; contra vero miseros, si ad nos confugerunt, ut in otio deinceps versentur, vel in templa se conferant, ubi impudicis amoribus indulgeant, aut aliis criminibus patrandis sacrum tempus insumant. Minori culpa tenerentur, si diebus festis officinas nunquam desererent, & opera servilia exercerent, quam si tempus Deo consecratum turpiter sceleste que projiciant. Nicolaus I. Bulgaris consilium petentibus respondens, a terrenis operibus per dies festos cessandum docuit, adeundas Ecclesias, Deum vehementer exorandum, pietatemque impensius colendam; deinde sermonem ad eos convertens, qui ludis, otioque dies festos conterunt, hæc tradit: *Melius illi fuerat ipso die, B. Apostoli Pauli præceptis obaudiens, laborare manibus suis, ut haberet, unde tribueret necessitatem patientibus.* Princeps autem Theologorum S. Thomas (f) opera servilia diebus festis interdici ob eam causam existimavit, quia divinis rebus vacare nos magnopere impediunt; Post hæc: *Et quia* (inquit) *magis homo impeditur a rebus divinis per opus peccati, quam per opus licitum, quamvis sit corporale, ideo magis contra hoc præceptum agit, qui peccat in die festo, quam qui aliud corporale opus licitum facit.*

(f) In 2. 2. q. 122. a. 4. ad 3.

Cum tamen hominum secreta consilia Deo solum innotescant, nec Episcopus, si honesta petantur, ea recusare debeat; si autem corruptelæ inducantur, quæ fidelibus offensionem afferant, remedia illis comparare pro muneris sui ratione omnino teneatur, in eum locum adducti sumus, ut querimoniis consulendum sit, quæ pro dierum festorum cultu reparando ad nos deferuntur: Gersonis præsertim sententia compellimur, qui postquam dierum festorum præceptum valde imminuit, ea dissimulanda judicans, quæ ab Episcopis æque feruntur, vel etiam diuturna consuetudine firmata sunt, hæc subdit: *Consuetudo exercendi opera servilia, hæc ab istis, hæc ab illis, in diebus festivis tunc maxime dicenda esset corruptela, quando totaliter a servitio Dei, & a cultu Festorum, & maxime ab auditu Missæ revocaret.*

Ut hoc negocium sedulo pertractetur, Tonsorum Præfectos accivimus, inductam ab ipsis corruptelam declaravimus, cautumque ipsorum etiam legibus ostendimus, ne per Sacros Dies radendas barbas suscipiant; nos quidem indulgere, ut usque ad campanæ pulsationem, uti superius dictum est, & a prandio post horas vigesimam secundam, aut vigesimam tertiam in suis ministeriis libere versentur; omnino tamen præcipere, ne hos limites excedant. Postremo monuimus, ut reliquos omnes ejusdem generis opifices in cætum convocent, nostramque hanc deliberationem exponant, quæ maxima cum æquitate conjungitur. Responsum nobis deinde fuit paratos Tonsores omnes, ut voluntati nostræ satisfaciant; illudque solum impedimentum propositum est, nempe aliquos ex ipsis Principum virorum clientelis, ac privilegiis innixos, constitutam legem despicere,

& in

& in posterum despecturos, ex quo non leve detrimentum in cæteros dimanat, quorum officinæ pristina civium frequentia destituuntur. Quam ob causam cum ipsis viris Principibus de hac re egimus, pro quorum domesticis, ac familiaribus ratio nobis habenda est; iique, quod jam pro certo habebamus, testati sunt, Festos dies omni religione excolendos, nec se ullo modo ferre posse, ut eorum patrocinium pro divinis, vel Ecclesiasticis præceptis contemnendis imprudenter adhibeatur. Quare in nostra potestate esse, ut his malis libere, & sine ullo discrimine prospiciamus.

Itaque perfectis omnibus, quæ superius enumeravimus, Institutionem antea promulgatam renovamus, & Tonsoribus universis absque ullo discrimine interdicimus, ne mane per dies Festos post consueta campanæ signa, vel a prandio ante vigesimam secundam, aut vigesimam tertiam horam barbas radere, & capita tondere audeant. Facultates omnes, quæ superiori tempore ipsis concessæ fuerint, penitus abrogamus, easque pœnas indicimus, quæ eodem decreto continentur. Quod si aliquis non paruerit, pœnaque persoluta, iterum secundo jussa detrectaverit, non eandem modo pœnam luere cogetur, sed etiam ante campanæ signa, vel a prandio post horas, quas supra designavimus, in radendis barbis, & capitibus tondendis, ut reliquis fas est, occupari non posse declaramus. Sin autem id quoque negligat, pœnas iterum dabit, eumque ab hujus diœcesis finibus certissime depellendum nostra auctoritate fatemur. Cum dierum festorum contemptus ad utrumque forum jure pertineat, nisi de Clericis agatur (tunc enim per forum Ecclesiasticum res unice judicatur) Cardinalis Justinianus hujus Urbis Legatus die 6. Octobris anno 1610. decrevit, ne Tonsores ulli, cum dies festi celebrantur, aliquem pectere, etiam extra officinas, radere, aut abluere auderent; delinquentibus viginti quinque aureos persolvendos, tresque ictus fidicularum pro pœna constituit, quam luere deberent non Tonsores modo, sed etiam, qui ab ipsis raderentur. Nos tamen salva, & integra illis brachia relinquemus, quibus in alia quacunque diœcesi libere utantur: nostris administris solum præcipimus, ut si aliquos offenderint, qui extra perscriptas horas diebus festis radantur, nomen manu ipsorum descriptum eliciant. Sin autem litteras efformare nesciant, Crucis signum coram duobus testibus efficiant, ut ipsis pariter arbitrio nostro pœnæ statuantur.

De illis agendum superest, qui vitæ alendæ necessaria in officinis, foroque venditant. Illa quidem S. Carolus Borromæus Parens Ecclesiasticæ disciplinæ, & cætera quoque vendi permisit, quæ necessario ad ægrotos curandos requiruntur, ea tamen conditione, ut officinæ nullo modo pateant (*a*): *Ne quid ematur, aut vendatur præter id, quod ad victum illius diei, vel ad ægrorum curationem necessarium sit, nec officinæ omnino, aut ex aliqua parte apertæ habeantur.* Cum vero tertium Concilium coegit, hæc etiam addenda judicavit: *Quo in genere præterea Episcopus illarum rerum venditioni certam horam, & modum præscribat, ne ex venditione aliquid existat scandali, offensionisve, aut occasionis, qua distrahantur homines a Divinis Officiis.*

(a) Primo Mediol. Concil.

Cum hæc ita se habeant, Decessor noster, ac deinde nos ipsi anno 1731. jussimus, ne Lanii, Macellarii, Cupedinarii, & reliqui omnes, qui carnes vel in frusta, vel in quadrantem divisas, aut alia esculenta vitæ necessaria in foro, vel officinis vendunt, ne, inquam, id negocium suscipiant, nisi post campanæ signa, ut superius dictum est; a prandio autem post horam diei 22. Alia quoque tunc decrevimus, quæ in eodem edicto continentur, & pœnas ibi statuimus in eos, qui parere recusaverint.

Eodem fere tempore, quo Tonsorum administri ad nos confugerunt, etiam qui Macellariis inserviunt, questi sunt se a Missæ Sacrificio, Divinis Officiis celebrandis, audiendaque Christianæ Legis explicatione sæpius impediri, quod vendendis rebus, etiam extra constitutum tempus, assistere debeant. Hinc non leviter suspicati sumus, nimis per hanc diœcesim invalescere conatus Dæmonum improbos, ut sacræ celebritates penitus abrogentur, uti in Psalmo 73. legitur: *Quiescere faciamus omnes dies festos Dei a terra.*

Quare accitis hujus artis Præfectis, habitaque eorum ratione, quorum clientelæ, & patrocinia litteris obsignata in medium afferebantur, qui sane pietati consentanea nobis responderunt, illisque similia, quæ paulo ante explicavimus, cum de Tonsoribus ageretur, his, inquam, peractis, institutionem jam promulgatam renovamus pro iis omnibus, quæ ad Macellarios pertinent; & ea quoque adjungimus, quæ superius in Tonsores constituimus, & quæ Macellarios æque, ac Tonsores afficere declaramus.

Finem sermoni imponimus Concionatores, & Parochos omnes magnopere admonentes, ut quoties ad populum verba faciunt, ejus præcepti gravitatem explanent, quo dierum festorum celebritates excolendæ indicuntur. Non ignorant quidem naturæ ipsius præcepto homines obstringi, ut dies aliqui Deo Optimo Maximo consecrentur. In veteri Testamento illud jussum fuerat: *Memento, ut diem Sabbati sanctifices; sex enim diebus fecit Dominus Cælum, & terram, & mare, & omnia, quæ in eis sunt, & requievit in die septimo. Idcirco benedixit Dominus diei Sabbati, & sanctificavit eum* (*b*). Apostoli vero diem Dominicum Sabbati loco suffecerunt, quod eo die Salvator noster ad immortalem vitam Surrexerit. Hinc in Apocalypsi Sancti Joannis cap. 1. habetur: *Fui in spiritu in Dominica die.* Sed quoniam in veteri lege præter Sabbati celebritatem, alii quoque dies festi designati fuerunt, ut preclara Dei opera debita religione ac memoria Judæi prosequerentur, & fortia gesta præstantium mulierum celebrarent Judit, Esther, Machabæorum, aliorumque, qui inter ipsos Judæos immortalem sibi gloriam, & laudem comparaverant, profecto in nova Lege per Apostolos etiam solemnes aliqui dies instituti fuerunt, ut præcipuis Religionis Mysteriis, invictisque Fidelibus Sacri honores decernerentur.

(b) Ex. c. 20

Certissimum pariter est oportere, ut non modo Patresfamilias dies festos colant, sed liberos etiam suos, ac domesticos ad hoc præceptum observandum impellant. Quare post allata superius Exodi verba, hæc subjiciuntur: *Non facies omne opus in eo tu, & filius tuus, & filia tua, servus tuus, & ancilla tua, jumentum tuum, & advena, qui est intra portas tuas.* Neque profecto Dei voluntati satisfacit, qui solum dierum festorum celebritates in eo constituit, ut rei Divinæ interfit, & a servilibus operibus abstineat; non vero contendit omni studio, ut Deo vero cultum exhibeat, nec ulla peccati labe per dies festos inquinetur, ut per Isaiam Deus ipse declarat: *Neomeniam, & Sabbatum, & festi-*

festivitates alias non feram : iniqui sunt cœtus vestri. Calendas vestras & solemnitates vestras odivit anima mea ; & per Malachiam : *Dispergam super vultum vestrum stercus solemnitatum vestrarum.*

Tandem plane cognitum est, ac perspectum eos, qui dies festos contempserint, etiam in hac vita puniendos, uti Deus per Ezechielem indicavit : *Sabbata mea violaverunt vehementer ; dixi ergo, ut effunderem furorem meum super eos, & consumerem eos.* Libro autem numerorum traditur, Judæum quendam, qui die Sabbati ligna congerebat, in potestatem Moysis, & Aaron proditum fuisse, ipsorumque jussu in carcerem detrusum, sed cum incerti essent quid de illo statuendum videretur *Dixit Dominus ad Moysen : morte moriatur homo iste, obruat eum lapidibus omnis turba extra Castra.* Nostris quoque temporibus certissima Divinæ ultionis argumenta sub oculos versantur. Nam cæteris omnibus omissis, messem hoc anno uberrimam speravimus, quam tamen exiguam, ac tenuem congessimus. Id vero non dictum a nobis temere putandum est, sed ex Sacris Litteris apertissime deprehenditur ex contemptu dierum festorum id potissimum dimanare : *Custodite* (inquit Deus (a)) *Sabbata mea &c. & dabo vobis pluvias temporibus suis, & terra gignet germen suum, & pomis arbores replebuntur.* (a) Levit.

Parochi, & Concionatores de his copiose verba facere poterunt, & ea Fidelium animis ita imprimere, ut ad festos dies omni honore colendos adducantur. Postremo, quæ antea sanximus, universa confirmamus, itemque præcipimus, ut hoc præsens edictum consuetis Urbis locis figatur, & qui in ipso nominantur, ejus exemplar in suis officinis, ac tabernis habeant. Quoniam vero causam excusationis eam nonnulli afferunt, se campanæ signa non exaudire, licet acutus, gravisque illius sonitus in omnem Civitatem facile propagetur, opportunum ducimus post hoc edictum horam monere, qua per singulos menses idem campanæ signum dari consuevit.

Diebus festis signum pro occludendis officinis campana major hujus Metropolitanæ Ecclesiæ per horæ quadrantem dabit, statim ac pro Divinis Officiis celebrandis signum absolutum fuerit. Horas autem signo ejusmodi constitutas per anni cursum subjicimus.

JANUARIUS.

Mense toto	17

FEBRUARIUS.

A prima die usque ad decimamquartam diem	16 med.
A die decima quinta ad finem mensis	16

MARTIUS.

A prima die usque ad nonam diem	15 med.
A die decima usque ad decimam nonam diem	15
A die vigesima usque ad totum mensem	14 med.

APRILIS.

A prima die usque ad nonam diem	14
A die decima usque ad decimamnonam diem	13 med.
A die vigesima usque ad totum mensem	13

MAJUS.

A prima die usque ad decimamquartam diem	12 med.
A die decimaquinta usque ad totum mensem	12

JUNIUS.

Toto mense	12

JULIUS.

Toto mense	12

AUGUSTUS.

A prima die usque ad decimamquartam diem	12 med.
A die decimaquinta usque ad totum mensem	13

SEPTEMBER.

A prima die Septembris usque ad nonam diem	13 med.
A die decima usque ad decimamnonam diem	14
A die vigesima usque ad totum mensem	14 med.

OCTOBER.

A prima die usque ad nonam diem	15
A die decima usque ad decimam nonam diem	15 med.
A die vigesima usque ad totum mensem	16

NOVEMBER.

A prima die usque ad decimamquartam diem	16 med.
A die decimaquinta usque ad totum mensem	17

DECEMBER.

Toto mense	17

INSTITUTIO XLIV.

De publicis Sacellis in diœcesi positis. Quibus diebus minime liceat Sacrum in illis perficere. De illis Sacellis, in quibus permitti potest Missæ Sacrificium, antequam in Parochia celebretur.

CUm diœcesim hanc nostram invisimus, plura Sacella publica offendimus, quæ Fideles, interposita Decessorum nostrorum auctoritate, condiderunt ; sed quoniam pro varietate hominum, ac voluntatum variæ quoque sunt sententiæ, ita diversas de ipsis Sacellis opiniones percepimus.

Aliqui ex Parochis aptissime suis Ecclesiis ea convenire nobis duabus de causis asseruerunt. Ac primo, cum Sacra Eucharistia ad ægrotos longe a Parochia dissitos deferenda est, rem divinam in aliquo ex iisdem Sacellis conficiunt, & inde commodius Sacrum Christi Corpus ægrotis administrant. Deinde, cum plurimi ex Parochianis longe ab Ecclesia sejungantur, turbulentis hyemis temporibus, impeditisque itineribus, ad Missæ Sacrifi-

crificium non convenirent, nisi in aliquo Sacello ipsorum ædibus proximiori illud celebraretur.

Alii vero Parochi, si Missæ Sacrificium in illis Sacellis peragatur, illud consequi magnopere contendunt, ut magna pars populi ad Ecclesiam Parochialem raro se conferat, atque ita divinis eloquiis, Christianæque legis explanatione prorsus destituatur.

Ut has varias sententias componamus, primo vehementer expetimus, ut frequenter populus ad Parochiam accedat, ubi Sacro interfit, pioque sermones, & Religionis mysteria explicata percipiat: *Moneant* (*a*) (de Episcopis agitur) *etiam eundem Populum, ut frequenter ad suas Parochias, saltem diebus Dominicis, & majoribus Festis, accedat.*

(*a*) Concil. Trid. sess. 22. in Decr. de observ. & vitandis in cel. Miss.

Sed cum Tridentina Synodus Parochis indixerit, ut diebus Dominicis, aliisque Festis pios sermones ad Populum habeant, & insuper jusserit Populum ad illos convenire, nisi grave aliquod incommodum intercedat (*b*): *Moneatque Episcopus Populum diligenter, teneri unumquemque Parochiæ suæ interesse, ubi commode id fieri potest, ad audiendum verbum Dei*; Ideo consilio præstantium virorum, qui hujus quoque diœcesis peritissimi sunt, præcipimus, ut omnino serventur, quæ de publicis ejusmodi Sacellis modo constituemus. Ac primum absque facultate nostra, quæ tum solum tribuetur, cum legitima causa id postulaverit, Sacrum in illis Sacellis fieri prohibemus, cum solemnes dies aguntur Paschatis, Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Ascensionis, Pentecostes, Annunciationis, atque Assumptionis Beatæ Virginis, Sanctorum Petri, & Pauli, omnium Sanctorum, Sancti Petronii, ejusque Sancti, cujus titulo Parochia nuncupatur juxta veterem hujus diœcesis consuetudinem.

(*b*) Sess. 24. c. 7. de Ref.

Parochus quidem edicere nequit, ut in publicis Sacellis, quæ in sua Parochia sita sunt, Missæ Sacrificium celebretur, postquam Parochiale absolutum fuerit. In nostra potestate id solum positum est, qua uti volumus non sine ipsorum utilitate, & commodo, sed modum aliquem statuendum judicamus. Itaque præter solemnes dies, quos modo enumeravimus, reliquis etiam diebus festis rem divinam in publicis Sacellis instituere non liceat, quæ mille passibus a Parochia non distant, nisi postquam Sacrum in eadem Parochia confectum fuerit, quod tamen apte pro populi commoditate indici debebit. Siquidem hujus itineris intervallum non ita longum molestumque Ruricolis videri potest, ut ad Parochiam accedere impediantur. Sin autem ea Sacella supra mille passus a Parochia sejungantur, tunc Sacerdos eo tempore Sacrum faciat, quo populus ad illud audiendum facile congregetur. Nam experientia compertum est, ad Parochiam minime se conferre populum, hyemis præsertim tempore, si supra mille passus iter suscipiendum sit, Sacellaque proximius habeat, ubi Missæ Sacrificium per dies festos indicatur. Neque fieri potest, ut Sacrum in illis Oratoriis celebrandum post Parochiale protrahatur, cum Ruricolæ citius, quam cæteri prandium instituere soleant, ideoque plura alia prætermitti deberent, quæ peragenda in iisdem Sacellis jubemus, ut inferius declarabimus.

Quod supra diximus, solius Episcopi partes esse decernere, ut res divina in Sacellis ejusmodi post Sacrum Parochiale conficiatur, id Sacræ Romanæ Congregationes constituerunt (*c*): *Quod autem sancire possit Ordinarius, ne Missa ante Missam Parochialem diebus festis in Oratoriis sæcularibus celebretur, pluries decrevit Sacra Congregatio Concilii &c. At vero Parochus ex semetipso facere non potest antefatam prohibitionem; quippe quæ spectat ad Ordinarium, ut eadem Sacra Congregatio Concilii censuit.* Hinc si Parochus aliquis Missæ Sacrificium fieri prohibuerit, antequam ipse Sacrum absolverit, idque in Sacra Concilii Congregatione tueri contenderit (*d*): *Sacra Congregatio respondit, de rigore juris non posse prohiberi, ut Missa non celebrentur ante Missam a Parocho non celebratam.* Sin autem decreta Synodalia in medium prolata fuerint Episcopi auctoritate confecta, quibus caveatur, ne ullum sacrum fieret ante Parochiale, tunc eadem decreta servanda Sacra Congregatio respondit. Ita sane die 25. Maji anno 1652. Episcopo S. Agatæ Gothorum responsum datum fuit (*e*) *Sacra &c. sæpius censuit, constitutiones Synodales disponentes, ut diebus Festis Missæ celebrari non debeant in aliis Ecclesiis, nisi celebrata Missa in Ecclesia Parochiali, esse observandas; ita tamen, ut Missa in Ecclesia Parochiali hora opportuna celebretur.*

(*c*) Brasch. in Promg. Synod. c. 107. n. 2 p. 24.

(*d*) In Causa Urbin. quam proposuit Archipr. S. Cassiani die 27. Januar. 1642. l. 16 Decr. p. 543. a tergo.

(*e*) L. Decr. 19. p. 191.

Insuper die 28. Januarii anno 1640. decretum his verbis edidit (*f*): *Quæritur, an Parochus prohibere possit, ne in Capella rure per Laicum ædificata in solo publico celebrari possit, antequam Missa celebretur in Ecclesia Parochiali Matrice. Sacra &c. respondit, supposita facultate legitima celebrandi in dicta Capella, de rigore juris non posse prohiberi; sed Episcopum pro prudentia curare posse, ut in diebus festivis prius celebretur Missa in Parochiali Ecclesia.* Proculdubio de his agere, quæ rumore sparguntur, quam de jure Canonico, facilius est. Primum satis comparatur, siquis ad officinas, vel forum se conferat, ibique vulgi sermones percipiat, eosque veros, aut falsos per Urbem disseminet. Nemo autem de Pontificio jure verba facere potest, nisi prius ipsum diligenter excoluerit. Præstantes libri requiruntur, qui diligenter evolvendi sunt: cognitio pariter, & quoddam sapientiæ lumen necessarium est, ne temere, & inconsulto iisdem libris utamur: Postremo supra Tribunalia cognosci debent, ubi sententiæ de propositis causis feruntur. Qui his præsidiis destituti sunt, inepta semper loquentur, ex quibus detrimenta non exigua etiam dimanabunt.

(*f*) L. Decr. 16. p. 331.

Sed jam revertamur unde divertimus: Sacerdos, qui juxta superius constituta Sacrum faciet in illis Oratoriis, quæ supra mille passus a Parochia dissita sunt, dies festos populo denunciet, Sacrum Evangelium ex Altari explicet, ea percurrens, quæ ad æternam salutem comparandam necessaria sunt. Denique Christianæ legis præcepta, ac disciplinam illis omnibus explanet, qui ad Missæ Sacrificium convenient. Qui hæc nostra jussa detractaverit, pœnas dabit nostro arbitrio statuendas, & *a Divinis* etiam interdicetur.

Hæc fieri omnino debent, ne inculti ruris habitatores divinis careant eloquiis, & sempiternos cruciatus subeant ob earum rerum ignorantiam, quorum cognitio (ut ajunt Theologi) *necessitate medii* requiritur: neque id novum videri debet. Nam idem Braschius (*g*), postquam asseruit per solos Episcopos decernendum, ne ullum Sacrum celebretur ante Parochiale, id tamen posse ab Episcopo permitti censuit: *Quando in Missis antecedentibus Parochialem fit populo per Celebrantem explicatio Catechismi; & ita hodie solet determinare ipsamet Sacra Congregatio Concilii.*

(*g*) N. 24.

Id etiam Pontifex jussit in iis litteris, quas ad omnes Italiæ Episcopos dedit die prima Julii hoc anno 1735.: *Præ cæteris Sanctitas*

Sua

Sua plurimum observanda commendat, quæ Parochis in hac re per Tridentinam Synodum præcipiuntur, ac potissimum, ne, dum Sacrum diebus Festis agitur, pii sermones ad Populum omittantur. Idem ab iis Sacerdotibus præstabitur, qui iisdem diebus in ruralibus Sacellis rem Divinam celebrabunt, pro illis instituendis, qui ad Missæ Sacrificium conveniunt, quibus explananda sunt ea, quæ credere, sperare, atque agere tenentur, & præ reliquis Sanctæ Religionis præcipua Mysteria.

Sed ne Parochi aliquid sibi detractum querantur, iterum declaramus, nos magnopere optare, ut universus Populus ad Parochiam accedat. Cum tamen plurimi, ob hyemis præsertim asperitatem, id negligant, vel impedita itinera suscipere nequeant, Apostolici muneris ratione ducimur, ut illis pariter consulamus. Parochi autem, & etiam Vicarii Foranei curabunt diligenter, ut Sacerdotes in ruralibus Sacellis rem divinam facientes suo munere perfungantur. Si aliquid per negligentiam prætermissum ab illis fuerit, statim nos de hac re certiores efficiant: Illos pariter, qui Sacerdotes eosdem audierint, cum Fidei nostræ doctrinam explicarent, sedulo examinabunt, si res postulet, utrum satis Fidei rudimentis imbuti fuerint, & potissimum, cum Sacram Synaxim primo percipere velint, vel matrimonium inire. In mentem Parochi adducant, quod Sancta Birgitta scriptum reliquit (*a*), ipsos molæ Rotæ Frumentariæ comparari, quæ nisi moveatur, frumentum minime conteritur.

(*a*) Lib. 4. c. 97 Sanctarum Revelat.

INSTITUTIO XLV.

De illis, qui Sacram Synaxim in Paschate minime perceperunt. De præcepto, quo Fideles obstringantur semel in anno divinam Eucharistiam sumere; quo fundamento hoc præceptum innitatur. Qua ratione uti debeant Parochi, ut populus omnis huic Paschali præcepto satisfaciat.

IN Actis Apostolorum traditur, priores Fideles, *quorum erat cor unum, & anima una*, singulis diebus ad Sac. Synaxin percipiendam accessisse: *erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis Panis, & Orationibus*. Qua de re S. Cyprianus (*b*), qui tertio sæculo floruit, hæc posteris scripta commendavit: *Hunc autem Panem dari nobis, quotidie postulamus, ne, qui in Christo sumus, & Eucharistiam quotidie, ac cibum salutis accipimus, intercedente aliquo graviore delicto, dum abstenti, & non communicantes a Cœlesti Pane prohibemur, a Christi Corpore separemur.*

(*b*) In suo Tract. de Oratione Dominica

Ignoramus, utrum pietas, an præceptum hanc Sanctissimam consuetudinem induxerit; & quandiu ipsa permanserit. Illud adfirmari certo potest, remissa imminutaque ob diuturnitatem temporis Fidelium pietate, constitutum fuisse circa sæculum VIII., ut *Etsi non frequentius, saltem in anno ter Laici homines communicent (nisi forte quis majoribus quibuslibet criminibus impediatur) in Paschate videlicet, & Pentecoste, & Natali Domini* (*c*). Gratianus quidem hanc legem Sancto Fabiano Pontifici tribuit, sed communis hoc tempore litteratorum hominum consensus ad sæculum octavum illam referendam existimat.

(*c*) Can. & si non frequentius 2cc. de cons. dist. 2

Asserendum pariter videtur, eandem legem usque ab initio sæculi XIII. receptam a Fidelibus, & observatam fuisse. Etenim in epistola, qua Innocentius III. eos instituit (*d*), quorum opera Livoniæ populis ad Christianam Fidem paulo ante traductis necessaria erat, hæc mandat: *Interim tamen Corporis, & Sanguinis Domini Sacramentum renatis fonte Baptismatis consuetis Festivitatibus, & mortis articulo tribuatis.*

(*d*) Eadem epist. habetur in c. Deus de Pœn. & Remiss.

Insuper dissimulari nequit pietatis studium in dies adeo extenuatum fuisse, ut disciplina etiam in Ecclesia commutaretur. Quippe hæc in Lateranensi Concilio sancita fuerunt, quæ etiam in Capite *Omnis* continentur (*e*): *Omnis utriusque sexus Fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam sibi pœnitentiam propriis viribus studeat adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum.* Tridentina autem Synodus, cum prius illud declarasset (*f*): *Optaret quidem Sacrosancta Synodus, ut in singulis Missis Fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed Sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicarent;* pœnam tamen excommunicationis solum iis inflixit, qui præceptum sumendæ Sacræ Eucharistiæ saltem in Paschate inficiarentur (*g*): *Si quis negaverit, omnes, & singulos Christifideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis pervenerint, teneri singulis annis saltem in Paschate ad communicandum, juxta præceptum Sanctæ Matris Ecclesiæ, anathema sit.*

(*e*) Eodem tit. de Pœn. & Remiss.

(*f*) Sess. 22. de Sac. M.

(*g*) Sess. 13. de Euchar. can. 9.

Patres Concilii Lateranensis, cum suspicarentur, haud esse defuturos, qui Eucharistiam Paschali tempore sumere, adeoque præceptum suum exequi detractarent, eam pœnam statuerunt (*h*): *Alioquin, & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens Christiana careat Sepultura.* Idem decernit Rituale Romanum jussu Pauli V. titulo: *Quibus non licet dare Ecclesiasticam Sepulturam*: inter quos illi adnumerantur: *de quibus publice constat, quod semel in anno non susceperint Sacramenta Confessionis, & Communionis in Pascha, & absque ullo signo contritionis obierunt.* Cum autem evenire possit, ut Confessarii consilio a percipiendo Eucharistiæ Sacramento aliqui tunc abstineant, hinc ejusdem Concilii Patres eos ab omni pœna liberos, & immunes his verbis declaverunt: *Nisi forte de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum.*

(*h*) In c. superius all.

Quamobrem in diœcesibus bene institutis Parochi de præcepto Paschalis Communionis populum per Quadragesimam admonent. Diligenter eos describunt, qui huic præcepto satisfaciunt, & illos pariter, qui jussa detractant, uti per Rituale Romanum præcipitur (*i*): Pervicaces sæpius objurgant, quorum nomina ad Episcopum deferunt. eos quoque denunciant, qui Confessarii jussu Sacram Eucharistiam in Paschate non susceperint. Contumaces autem Episcopus ab ingressu Ecclesiæ interdictos, & Ecclesiastica Sepultura carentes declarat, eorumque nomina publice exhibet, ut hac ignominia puniantur.

(*i*) Tit. de Commun. Paschali.

Verum prætermissis iis omnibus, quæ in aliis diœcesibus fieri solent, quid in hac Bononiensi positum in more fuerit indicabimus, cum Cardinales Paleottus, & Alphonsus quoque Paleottus hanc Ecclesiam administrarent. Siquidem in compendio decretorum, quæ typis excusa fuerunt in hac eadem Civitate anno 1603., hæc habentur (*k*).

(*k*) Pag. 50.

Mo-

Monitio, quæ per Parochos fieri debet ſecunda, ac tertia die Paſchatis iis, qui Sac. Euchariſtiam non ſuſceperint.

Admonentur omnes, qui die Dominico Paſchatis ad Sacramentum Euchariſtiæ non acceſſerint, ex lege teneri, ut hujus hebdomadæ ſpatio per Pœnitentiam prius expiati Sanctiſſimum Chriſti Corpus percipiant; Qui non paruerit ab ingreſſu Eccleſiæ palam interdicentur, ipſorumque nomina publice exponentur; ſi vita forte deceſſerint, Eccleſiaſtica ſepultura carebunt.

Suam nobis virtutem, ſtudiumque pietatis adeo teſtati ſunt Parochi, ita ut nullus timoris, ac ſuſpicionis locus ſuperſit, ne omnem curam diligenter impendant, ut eos, qui Paſchalis Communionis præceptum contempſerint, deprehendant, perditoſque homines omni benevolentiæ ſignificatione ad bonam frugem traducant. Eoſdem Parochos ab omni ſimulatione alienos ita ducimus, ut nullam ob cauſam, hominumque rationem ſilentio aliquem præterire velint, cum ſcripta ad noſtros Miniſtros illorum nomina deferent, qui in Paſchatis celebritate Sacram Euchariſtiam non ſuſceperint. At ne Apoſtolico muneri, quo nos ipſi fungimur, deeſſe videamur, indicimus omnibus, qui in Paſchate, vel ſpatio temporis interjecto, Sacram Synaxim in Parochia, vel in alia Eccleſia probante Parocho non acceperint, indicimus, inquam, ut ejuſmodi præcepto ſatisfaciant ſaltem ad octavum diem Septembris, qui B. Virginis Natali conſecratur: ſciant etiam decima octava die ejuſdem menſis, cum Sacra Myſteria in hac Metropolitana ſupplicatione indicta, circumferuntur, Eccleſiæ foribus eorum nomina defigenda, qui juſſa pervicaciter haud fecerint, pœnaſque infligendas, quæ per Sac. Canones decernuntur. Itaque Parochis mandamus, ut adminiſtris noſtris a die nona Septembris ad decimam quartam eorum nomina denuncient, qui contumaces fuerint. Ne autem Sacrilegiis occaſio præbeatur, prudenter ſe gerant Parochi, dum ſcriptum teſtimonium de peracta Confeſſione ab illis pervicacibus exigunt, quos ad Sacram Menſam acceſſuros ſuſpicantur. Hanc prudentiam ideo Parochis commendamus, quod inter Theologos quæſtio inſtituitur, utrum Confeſſarius, qui imparatum aliquem deprehendens, abſolutionem ipſi impertiri non potuit, teſtari valeat eidem ſe Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtraſſe, quod alii quidem improbant, ne ſceleſti homines ejuſmodi teſtimoniis abutantur, alii vero Confeſſarii judicio rem perficiendam exiſtimant; alii denique eam ſententiam proponunt, quam nos etiam amplectimur, teſtimonium nempe de peracta Confeſſione tribuendum ſine ulla abſolutionis mentione, ſi præſertim Confeſſarius idem teſtimonium aliis conceſſerit, vel cognitum aliis, perſpectumque fuerit ad Sacrum Pœnitentiæ tribunal eum hominem, de quo ſermo eſt, acceſſiſſe. Nam ſi alius de Confeſſione ſolum peracta, alius vero de accepta pariter abſolutione teſtimonium accipiat, ſuſpicandi locus præbetur, & ſigillum Confeſſionis aliquo pacto violatur.

(a) C. 5. de Pœnit. & Remiſſionibus.

Id profecto Alexandri III. auctoritate confirmatur (*a*); nam cum propoſitum fuiſſet: *Quod quidam ad Confeſſionem de criminibus veniunt, & , quamvis confiteri velint, ſe tamen aſſerunt abſtinere non poſſe:* Sapientiſſimus Pontifex reſpondit: *Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod eorum Confeſſionem recipere debet, & eis de criminibus conſilium exhibere; quia, licet non ſit vera hujuſmodi pœnitentia, admittenda eſt tamen eorum Confeſſio, & crebris, & ſalubribus monitis pœnitentia indicenda.*

Itaque, ſi omnia, quæ ſuperius indicavimus, recte perficiantur, huic graviſſimo negocio ſatis conſultum putamus, ſive de natura ipſius rei, ſive de tempore, ſeu tandem de modo agatur; primum quidem per Sacros Canones apertiſſime decernitur, quos negligere haud poſſumus, ſi muneris noſtri partes implere velimus. Alterum, nempe tempus Paſchatis S. Mater Eccleſia conſtituit, non quidem ut ſumendæ Euchariſtiæ præceptum eo tempore concluderet, verum ut palam faceret quo tempore idem præceptum Fidelibus explendum foret. Hinc omnino conſequitur non modo pœnis Canonicis per Epiſcopum eos afficiendos, qui in Paſchate Sacram Synaxim non percipiunt, uti Cardinalis de Lugo clare demonſtrat (*b*), ſed etiam omnem operam, ſtudiumque conferendum eſſe, ut qui in Paſchali celebritate ejuſmodi præceptum contempſerint, alio tempore ad Divinam Euchariſtiam accedant; Ita Theologi unanimes (*c*) conſentiunt.

(b) De Sacram. diſp. 16. ſ. 2. & 4. n. 72. & 73.

(c) Suarez in 1. par. D. Th. t. 3. p. 892. Juven. de Sac. diſs. 4. q. 3. c. 2. q. 5. Gibal. de Sac. tr. 4. c. 8. dub. 4. La Croix t. 2. l. 6. par. 1. p. 544.

Inſuper Pontifex Eugenius IV. tempus hujus Paſchalis præcepti his verbis declaravit (*d*): *Intelligimus igitur optimo jure ſatisfactum eſſe Canoni, ſi in Hebdomada Sancta, vel infra Octavam Paſchæ Reſurrectionis Dominicæ ſecundum meliorem diſpoſitionem conſcientiæ, & aptiorem mentis devotionem Fideles præparatione debita Sanctum Euchariſtiæ pignus accipiant, & cum Domino Paſcha celebrent ad ſalutem, & huic ſententiæ omnes volumus acquieſcere.* Romæ autem die feſto S. Bartholomæi, quod in ea Civitate die 25. Auguſti celebratur, nomina illorum, qui idem Paſchatis præceptum neglexerint, in porticu Eccleſiæ S. Bartolomæi publice deſcripta exhibentur. Cum hæc ita ſint, nemo exemplum ſeveræ nimis diſciplinæ judicabit, ſed potius mitiſſime actum a nobis fatebitur, qui hoc anno Paſchale præceptum ad diem uſque octavum Septembris prorogavimus, nomina vero delinquentium uſque ad diem decimum octavum ejuſdem menſis promulganda decrevimus: attamen inſequentibus annis aliter huic negocio proſpiciemus.

(d) Conſtit. 20. in Bull. Rom. t. 1.

Modum denique a nobis ſervatum eſſe nemo inficiabitur; tum quia Parochi populum admonere paterna benevolentia non omiſerunt, & nos ipſi idem præſtare, quoties id Parochi petiverunt, non dubitavimus; tum quia non præcipimus, quod S. Carolus Borromæus Eccleſiaſticæ diſciplinæ reſtaurator Parochis indixit, nempe: *In deſcribendo ſingulis annis univerſos ſuæ Curæ commiſſos doli capaces, & in non adminiſtrando in Paſchate Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento, niſi confeſſi ſibi, aut alicui ex Confeſſariis approbatis, de qua Confeſſione fidem ſcriptam ferant* (*e*); Idem quoque pagina 661., aliiſque locis repetitur: ſed S. Thomæ ſententiam amplectimur, qui docet (*f*) habendam illis a Parocho fidem, qui Sacerdoti adprobato ſe confeſſos eſſe adfirmant. Poſtremo teſtimonium de peracta Confeſſione non quidem ab omnibus exigendum perſcribimus, qui in Paſchate Sacram Euchariſtiam non perceperint, ſed ab illis tantum, qui eam indolem, moreſque præſeferunt, ut ſuſpicionem merito injiciant, dum aſſerunt ſe ad Pœnitentiæ Sacramentum acceſſiſſe. Cum hæc ita ſe habeant, neminem queri de nobis jure poſſe confidimus. Roncalius eadem tradidit, quæ

(e) In actis Ecc. Med. t. 1. p. 387. ed. Lugd.

(f) Quodlib. 1. a. 12.

(a) Consil. n. 20.

nos proposuimus (*a*) : *Item certum est, Parochum posse denegare in Paschate Communionem non exhibenti schedulam Confessionis, quoties prudenter credi non possit alicui asserenti, se confessum esse ; nam tunc, cum Parochianus fidem non meretur, bene Parochus abstinet se ab administranda eidem Communione.*

Sin autem consuetæ excusationis causæ afferantur, sacra nempe Communione, suadente Confessario, se abstinuisse ; & nullo pacto adduci posse, ut sacrilegium committant, cujus criminis eos auctores futuros indicare volunt, per quos ad Sacram Eucharistiam suscipiendam, indictis Canonicis pœnis, impelluntur, tunc alia dicendi ratione nos pariter utemur ; ac primum id omnino falsum ostendemus, cum ipsi per tot annos confessi nunquam fuerint ; Secundo adfirmabimus divina Eucharistia illos non abstinere ob consilium Confessarii, qui suis criminibus Sacerdoti patefactis indignus absolutione judicatur. Tertio illos tantum persuadente Confessario ad Eucharistiam non accedere, qui in proxima lethalis culpæ occasione invito versantur, quam remotam efficere contendunt, vel illos, qui sæpius in eandem culpam lapsi sunt, quod minime futurum in posterum pollicentur. Tunc enim Confessarius, ut ipsorum propositum, ac voluntatem experiatur, in aliud tempus criminum remissionem, Sacramque Synaxim protrahendam deliberat, vel si illos a criminibus dissolvendos arbitratur, tamen ab Eucharistia monet abstinendum, ut debita Sacramenti ratio, cultusque habeatur : *Ad tertium* (inquit S. Thomas (*b*) : *Licet in peccatis permanentes non excusentur propter hoc a transgressione præcepti* (de Paschali Communione res est) *pœnitentes tamen, qui, ut Innocentius dicit, secundum consilium Sacerdotis abstinent se, excusantur.* Tandem nemo Paschalem Communionem ob allatum Confessarii consilium prætermittere potest, donec ipsi libuerit, juxta ea, quæ superius exposuimus (*c*) : *Nisi forte de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum.*

(b) In 3. par q. 80. a. 11.

(c) Omnis utriusque sexus, de Pœnit., & Rem.

Sed quoniam de patrando sacrilegio timorem injicere volunt, nos profecto, Parochi nostri, & quotquot in hac diœcesi Deum timent, quorum numerus non exiguus est, vocem quantum licet, extollimus, & ne sacrilegia fiant, prædicamus. Nemo quippe Deum magis irritat, ac provocat, quam qui Christi Corpus indigne manducat. Item (si incomprehensibilia judicia Dei perscrutari licet) Judas, qui Magistrum suum prodidit, misere extinctus est, & perpetuis cruciatibus amandatus. Sanctus autem Petrus, qui eundem Magistrum ter negavit, tantam a Deo misericordiam consequutus est, ut principem in Ecclesia locum, ac dignitatem, & sublimem in Cœlis gloriam obtinuerit. Religiosi quidem homines Judæ calamitatem ob eam causam accidisse putant, quod Sac. Eucharistiam indigne acceperit ; Petri vero felicitatem, quod sancte, innocenterque eandem rem gesserit, licet pro humana imbecillitate gravissimas deinde culpas admiserit. Utinam Sacram Hostiam manu nobis tenentibus alloqui liceret sacrilegos homines eo pacto, quo Lotharium Regem Adrianus II. alloquutus est, cum dimissa Uxore Pellicis Valdradæ impudicis amoribus implicaretur. Nam cum Rex, ejusque Familiares ad Aram accederent, ut Sanctissimum Christi Corpus Pontificis manu sumerent : *Pro certo habeas, Rex* (inquit Pontifex) *funestum capiti tuo exitium impendere, nisi te impuris amoribus vere dissolveris, paratoque animo revera sis, ut perpetuum illis nuncium remittas.* Dein ad Regis Asseclas conversus Pontifex : *Idem supplicium* (inquit) *vobis imminet, nisi vobiscum statueritis nullum in posterum obscœnis amoribus incitamentum Regi daturos.* Deus autem longe avertat, quod illis infeliciter contigit. Nam Rex post sacrilegam Communionem Roma profectus, gravem morbum contraxit, & Placentiam perveniens e vita misere decessit. Regii quoque Familiares omnes, qui sacrilegium patraverant, intra anni spatium infeliciter è vivis migrarunt. Hæc Abbas Reginon sæculi noni scriptor fuse commemorat (*d*).

(d) In Chronica ed. a Conc. Gallic. ed. Sir. mundini 378.

Illud igitur vehementer, & unice expetimus, ut in Festo Nativitatis B. Virginis Sacram Eucharistiam percipiant, qui in Paschate id facere omiserunt, ut animum criminum maculis penitus expurgent, cum nullum vinculum excogitari possit, quod facile non solvatur, si Dei opem vehementer imploremus : *Nam Deus impossibilia non jubet, sed jubendo, monet & facere, quod possis, & petere, quod non possis, & adjuvat, ut possis* (*e*). Postremo, si indigne Christi Corpus manducent, ipsis nefarium scelus, haud nobis tribuetur. Si Paschali præcepto non satisfacient, nempe Eucharistiam sacrilege sumentes, uti proscriptas inter sententias decernitur, ipsos Canonicis pœnis obnoxios declaramus, quod etiam pravæ ipsorum voluntati, non autem nobis adscribendum erit. Et profecto, siquis auctoritate præditus aliquem invitaret, & in certum locum vocaret, duasque proponi vias ostenderet, planam unam, alteram vero difficilem, & impeditam, nullius judicio damnari posset, si ille, relicto commodo itinere, aliud periculosum susciperet.

(e) Concil. Trid. sess. 6. c. 11.

Singulari Dei Clementia confidimus ad Sacram Mensam eos rite accessuros, qui in Paschate id prætermiserint : Beatissimam Virginem peccatorum tutelam, magnopere rogamus, ut pro suæ Nativitatis celebritate nobis, nostrisque omnibus diœcesanis, & illis pariter, qui in Paschate Sacram Eucharistiam non susceperint, tantam a Deo pietatem, ac religionem obtineat, ut Christi Corpus illibatis animis accipiamus.

Finem sermoni facimus non sine lacrymis admonentes, quod Canone *sæculares* de consecrat. dist. 2. continetur : *Sæculares, qui in Natali Domini, Pascha, & Pentecoste non communicaverint, Catholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur.* Id vero promulgatum fuit, cum Fideles ter singulis annis, uti superius dictum est, Eucharistiam sumere tenebantur. Nunc vero, cum id solum in Paschate præcipitur, multorum auctoritatibus adductus Fagnanus ita scriptum reliquit : *Omittentes vero huic præcepto satisfacere, non tantum peccant mortaliter, sed etiam sunt de hæresi suspecti ; hoc enim & signum hæresis, & malæ credentiæ* (*f*).

(f) Omnis n. 44. Pœnit., & Remiss.

Quid

INSTITUTIO XLVI.

Quid cavere debeant Parochi Urbani, ac Diœcesani circa Sponsalia, & quosdam ritus nuptiales. De iis, qui sponsaliis initis patriam deserunt, & neminem sui certiorem faciunt. De iis, qui Fidem suam pluribus præstant. De corruptelis, quæ accidunt, cum Sponsi in eadem domo commorantur post inita sponsalia. De illis, qui pro mutua fide magis confirmanda, assensum præbent de præsenti *coram Deo, præsentibus quidem testibus, sed absente Parocho. De alia corruptela, ob quam peracta tertia promulgatione Sponsus in ædes Sponsæ concedit, ibique nuptiæ celebrantur.*

PRæstantes, & peritissimi Viri nobis ostenderunt graves aliquas in hac Civitate, ac diœcesi corruptelas sæpius admitti, cum de Sponsaliis agitur, hoc est de mutuis, ratis, deliberatis, verisque promissionibus, quæ inter futuros Conjuges scripto, seu voce tenus intercedunt. Quamobrem muneris nostri ratione ducimur, ut perscriptum a legibus remedium afferamus.

Ac primum post ejusmodi promissiones aliquando contingit, ut vir, seu mulier in alium locum proficiscantur, nullumque inter se litterarum commercium, vel nuncium habeant. Quare, qui in Patria remansit, vinculo sponsaliorum obstrictus, alterius discessu impeditus, de vitæ suæ ratione nihil deliberare potest.

Jus quidem Civile certum annorum spatium indixit, quo sponsorum alter, qui haud decesserat, alterius reditum expectare deberet, antequam de aliis nuptiis cogitaret; quod si profectionis causa necessaria haberetur, tunc nullum tempus decernebatur, nisi postquam negotium absolutum esset, cujus gratia profectus fuerat (*a*).

(*a*) L.2.c. de Repudiis, l.2.c. de spons. l.17.ff.eodem tit.

Attamen Alexander III., ut decreta ejusmodi juris Civilis temperaret, aut corrigeret, hæc constituit: *De illis autem, qui, præstito juramento, promittunt, se aliquas mulieres ducturos, & postea, eis incognitis, dimittunt terram, se ad partes alias transferentes, hoc tibi volumus innotescere, quod liberum erit mulieribus ipsis (si non est amplius in facto processum) ad alia vota se transferre, recepta tamen de perjurio pœnitentia, si per eas steterit, quominus fuerit matrimonium consummatum* (*b*). Hinc præclarus Doctor Estius (*c*) causas enumerans, quibus sponsalia dissolvi possunt, postquam absentiam diuturnam inter illas adscripsit, hæc subdit: *Quo casu, quamvis Jus Civile biennium tantum præcipiat exspectari, Jure tamen Pontificio, post cognitam sponsi in remotas terras profectionem, nullum tempus ad exspectandum præscribitur, quia ille per talem discessum censetur juri suo renuntiare.*

(*b*) C. de illis, de sponsalibus.
(*c*) L.4. sentent. dist. 27. §. 12.

Itaque, ut allato Pontificis Decreto pareamus, cum Doctores in eo consentiant, ad Episcopum, (si res hæc eveniat) confugiendum esse, qui absenti tempus aptum constituat, quo redire debeat, moneatque, si perscriptum temporis limitem excesserit, alterum ex sponsis liberum fore, omnique impedimento solutum, ut quamlibet vitæ rationem amplectatur, cum hæc (inquam) ita sint (*d*), decernimus, nobisque, aut Vicario nostro Generali significari volumus, quoties aliquis in hac civitate, ac diœcesi, contractis antea sponsaliis, alio demigrat, nullum sui nuncium tradit, vel promissam fidem non tenet, nec post diuturnum tempus revertitur. Nos enim statuto ad redeundum tempore, nisi ille paruerit, liberum eum declarabimus; qui in civitate, vel diœcesi permanserit. Id præsertim Sacræ Concilii Congregationis auctoritate confirmatur: Nam cum Cardinalis Odeschalcus Mediolanensis Archiepiscopus in sua quoque diœcesi hæc prava exempla non semel accidere denunciasset, & quid sibi gerendum esset, petiisset, Sacra Congregatio post accuratum rei examen die 2. Octobris anno 1723. respondit Edictum promulgandum juxta ea, quæ nos paulo ante exposuimus.

(*d*) Anacl. in jus Can. t.9. tit.1. de spons. §.7.n.212. Cl. de Sacr. Matr. dec. 27.n.29.& 30. Gibalin de unic. nec. t.2.l.4.c.1. a.5 conf.3. sub n.5. Perez de matr. disp. 9. sect.9.n. 9. Salmat. in cursu Th. Mor. t.2. tr.9. de matr. pun. 4. §.58.& seqq.

Secundo illud etiam a multis tum viris, tum mulieribus committitur, ut pluribus futuri matrimonii fidem, ac promissionem præbeant, mutuoque accipiant, quod malum gravissimum sane est, ex quo alia plura dimanant. Hinc enim tam frequenter petitur, ut consuetæ denunciationes, seu promulgationes omittantur. Nam, qui multis fidem dedit, matrimonium tamen inire cupit, cum secunda, tertia, aut etiam quarta muliere, cui pariter data fide se obstrinxit, promulgationes ejusmodi evitare contendit, quibus patratam fraudem detegendam fore suspicatur.

Qui sapientia præditus est, vel docendi munus profitetur, huic malo facile medebitur; cum libere, ac tuto respondere possit eos infamia notari, qui primis sponsaliis adhuc integris, ad secunda tamen deveniant; (*e*) eosdem lethali culpa inquinari; tandem, si mulier, quæ prima fidem accepit, promissionem servari velit, reliquas promissiones, quæ deinde datæ fuerunt, nullius momenti, ac ponderis existimari probabit, licet in prima sponsione nullum jusjurandum, nullaque copula admissa fuerit, & hæc in cæteris sponsionibus habeantur; si præsertim prima sponsalia non ignorentur, cum deinde jusjurandum, & copula intercessit: Ita sapienter expendit Rascianus Archiepiscopus Muscetolæ in ea dissertatione, quam super hac re confecit, quæve operibus insignis Præsulis Zaulii inserta fuit (*f*).

(*e*) Leg.1. in fine ff. de his, qui notantur infamia. Th. de pœnis Ecc. par.2.c.1. in verbo Sponsalia.

In eo tota rei difficultas versatur, quid statuendum sit, cum mulier, cui primo fides præstita fuit, exploratum non habuit, quid cum alia muliere gereretur; & hæc pariter sponsalia cum alia prius inita ignoravit: Nam aliqui perpendunt post Tridentinam Synodum sponsalia *de futuro* in matrimonium minime transire, licet copula subsecuta fuerit, uti Sacra Concilii Congregatio die 19. Julii anno 1593. decrevit (*g*): *Sacra &c. censuit, sponsalia de futuro per carnalem copulam subsequutam minime hodie transire in matrimonium.* Etenim cum Tridentinum Concilium matrimoniis rite celebrandis Parocum præsentem, duosque testes esse voluerit, ideo caput: *Is, qui fidem, de sponsalibus*, abrogavit, quo sponsalia *de futuro*, præsenti copula intercedente, in vera matrimonia convertebantur: Cum hæc ita sint, prima sponsalia secundis anteponenda tutissime prædicant. Alii tamen contrariam *sententiam* tuentur, & exemplum proferunt de merce aliqua duobus vendita: Nam si in potestatem alicujus venerit, licet posterior ad ipsam emendam accesserit, tamen reliquis omnibus præhabetur (*h*). Eodem pacto secunda sponsalia putant primis anteferenda: Auctores utriusque sententiæ fuse enumarat Clericatus (*i*).

(*f*) T.1.p. 608.n.491. ad Statuta Faven. ed. Rom. ann. 1723.

(*g*) In Causa Nullius l.5. Dec.p. 118.

(*h*) Leg. Quoties 15 Cod. de rei vindicat.
(*i*) De Sacr. Matr. dec. 27.n.25.

Attamen, qui rebus administrandis præsunt, gravioribus difficultatibus implicantur: sedulam curam debent impendere, ne malum ejusmodi contingat: Si vero contigerit debitis rationibus res probanda est, ut judicium ex legum auctoritate statuatur. Hæc sponsalia

plerumque voce tenus iniri consueverunt ; hinc veritas haud facile detegitur , cum eadem res , quam alter negat , ab alio adfirmetur . Quod si sponsalia (quod raro tamen evenire solet) coram testibus transigantur , hi frustra perquiruntur , ut in examen veniant ; vel si interrogentur , parum , aut nihil intimos animi sensus patefaciunt , gravissimam legem contemnunt , qua declarare legitimo Judici omnia , quæ sentiunt , omnino coguntur . Postremo , si ipsorum testimoniis ineundi matrimonii promissio clare deducatur , qui eam dedit , statim omni contentione causam suam defendit , suæque promissioni nomen solius consilii , propositi , ac desiderii tribuendum adfirmat , nullumque pondus iis verbis inesse , quæ impetu quodam amoris prolata sunt . Quamobrem difficile negocium *in foro externo* proponitur , quod expediri facile non possit . Siquidem non modo testium verba perpendenda sunt , eorum conditio , fides , sed externa omnia diligenter inquirenda , quæ non ita facile conveniunt , vel si convenire judicentur , plerumque vacillant .

Nonnulli Episcopi , ut aditum his malis præcluderent , irrita , & inania quæcumque sponsalia sanxerunt , quæ sine Parocho , ac testibus præsentibus fierent (*a*) ; eo sane pacto , quo Tridentina Synodus per universum orbem decrevit irritum matrimonium , nisi coram Parocho , ac duobus testibus peragatur . Alii vero ea sponsalia penitus abroganda censuerunt , quæ tabulis non describuntur ; utque in Reos ejusmodi novos etiam Judices statuerent , ipsorum crimen per Sacram Inquisitionem puniendum tradiderunt ; si de illis agatur , qui primis sponsaliis initis , fidem alteri præbent , & corporis commercium adhibent .

(a) Gabat. in Theol. experim. tr. 10. casu 2. n. 11. & seqq.

Hæc vero consilia probari ab eo non possunt , qui rem ex legibus gerere , non autem temere , & inconsulto sibi proponat . Paulo post Concilium Tridentinum , Valentiæ Populi de suo Archiepiscopo questi sunt , quod ipse valida sponsalia existimaret , quæ sine Parocho , ac testibus præsentibus fiebant : Quare ad Sacram Congregationem Concilii confugerunt , exponentes , quemadmodum Parochi , ac Testium præsentia per Tridentinam Synodum (*b*) in conficiendis matrimoniis requiritur , eodem modo de sponsaliis decernendum sibi videri , licet Archiepiscopus diversam opinionem sequeretur : *Istud durum* (inquiunt) *esse videtur* (*c*) , *& propterea credendum est , quod Sacra Congregatio Cardinalium declarabit , etiam clandestinas istas promissiones non minus , quam clandestina matrimonia , nullius esse roboris , & effectus , quodque liberum est , ac licitum alteri parti a hujusmodi promissione resilire* . Attamen Sacra Congregatio anno 1573. *censuit , Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 1. de Reformatione Matrimonii decrevisse , tantum matrimonia per verba de præsenti clandestine contracta , irrita , & nulla esse : sponsalia autem per verba de futuro contracta reliquisse in illis terminis Juris , in quibus erant ante Concilium* . Hæc eadem sententia ipso anno his verbis confirmata fuit (*d*) : *Disputatum fuit , an sponsalia de futuro aliter , quam præsente Parocho , inita suum antiquum robur , quod ante Concilium Tridentinum habuerunt , obtineant ;* responsumque est , *obtinere* . Insuper die 19. Decembris anno 1596. (*e*) hæc sancita habentur : *Sacra &c. Sepius declaravit , sponsalibus per verba de futuro contrahendis nullam formam præscripsisse Concilium , ideoque eo modo contrahi posse , quo poterant ante ipsum Concilium* . Hinc sapienter docuit Juvenin. (*f*) : *Quæres secundo , utrum valeant sponsalia , quibus nec Parochus , nec Testes adfuerint . Respondetur affirmative : ratio est , quia valebant , immo & licebant ante Concilium Tridentinum . Ergo his etiam temporibus valent , cum Sacra Synodus , quæ tum Parochi , tum Testium præsentiam matrimonio apposuit , tamquam clausulam irritantem , nihil simile circa sponsalia statuerit* . Idem Castropalaus (*g*) , Giribaldus (*h*) , Pichlerus (*i*) fuse confirmant : Cardinalis autem de Lugo (*k*) ob eandem causam asseruit nulla vi præditum esse decretum Episcopi , qui vana , & irrita matrimonia declararet , quod sine præviis denunciationibus perfecta fuerint , cum ipsa Tridentinum Concilium illicita solum judicaverit

(b) Sess. 24. c. 1. de Ref Matrim.

(c) L. 1. De ct. q. 99. &c.

(d) L. 1. De ct. quæs.

(e) L. 1. De ct. p. 196.

(f) De Sacr. diff. 10. q. 1. c. 1. q. 2.

(g) Op. t. tr. 28. de Sponsalib. n. 13.

(h) Tr. 10. de Sacra Matr. dub. 8.

(i) In sua Jure Can. l. 4. tit. 1. de Sponsal. sect. n. 24.

(k) In sua responsa Moralibus 1. dub. 41.

Neque ita facile deliberari decernique potest , ut ea tantum sponsalia vim obtineant , quæ in Tabulas referuntur ; vel eos per Sacram Inquisitionem plectendos , qui post prima sponsalia alteram mulierem se in uxorem ducturos pollicentur , ejusque corpore abutuntur . Gravissimæ enim difficultates occurrunt , quæ vix possint expediri . Nam quæcumque conventio voce tenus , aut adhibitis tabulis ex communi jure firmari potest : Quod si in judicium eadem conventio deferatur , præsentium testium fide lis tota dirimitur : Neque Sacræ Inquisitionis sententiæ subjicitur , qui secundæ mulieri fidem dedit , & lethale cum ipsa commercium habet , cum nulla Sacramento injuria prorsus inferatur , quemadmodum doctrina simul , & experientia ductus tradit Cardinalis Albizzi (*l*) .

(l) In tr. de inconst. in fide par. 1. c. 86. n. 84. & seq.

Quæ hucusque dicta sunt , satis ostendunt nullam adhuc rationem inventam fuisse , ut hæc funesta mala impediantur , vel apte puniantur ; Incerta vero , & periculosa nimium haberi , quæ nonnulli in medium proferre contenderunt . Qua de re sermonem ad magistros animarum , & ad Parochos convertimus , qui soli in diœcesi Parochianos instituunt , ipsos magnopere hortantes , ut in hoc gravissimo negocio suam nobis operam , studiumque præstent , quo nihil aliud expetimus , nisi ut fideles beatam vitam assequantur , & hæc nostra Civitas , ac diœcesis sancte , pieque administretur .

Itaque spiritualis vitæ magistri apertissimum discrimen ostendant , in quo tum viri , tum mulieres versantur , cum mutuis amoribus indulgent futuri matrimonii illecebra , falsaque ratione decepti , atque ideo opus esse , ut matrimonium conficiant , si periculum omne evitare velint . Insuper docebunt , non sequendam in hoc negotio cupiditatem , & amoris impetum , sed plurima non exigui momenti sedulo expendenda , præsertim si Parentes habeant , quorum ratio , & consilium plurimi fieri debet . Quippe omissa controversia , utrum sponsalia sine Parentum consensu vim habeant , eo pacto , quo matrimonium *de præsenti* , contrariis etiam ipsi Parentibus , firmum habetur (*m*) , certissimum tamen est , ipsa illicite fieri , culpam admitti , cognitaque Parentum dissensione , solvi posse , licet jurisjurandum intercesserit . De hac re satis ample differit Roscianus Archiepiscopus , quem superius nominavimus (*n*) : Tertio monebunt indecorum esse , & criminosum verbis uti ad promissionem explicandam accommodatis , cum tamen fidem dare reipsa non intelligant , vel datam violare secum deliberent . Nam licet Theologi ex fictis illis promissionibus vera sponsalia non confici doceant ; licet etiam in varias opiniones abeant , cum animus est præstitam fidem violandi ; siquidem alii vera iniri sponsalia putant eam ob causam , quod qui aliquod antecedens principium approbat , ex illo

(m) Juxta Conc. Tr. c. 1. sess. 24. de Reform. Matr.

(n) In alleg. ta diff. p. 668. n. 210. & seqq.

con-

consequentia pariter admittat necesse est; alii tamen ob aliam rationem id negant; quod deliberata voluntas nullo se vinculo obstringendi, naturæ sponsaliorum adversam conditionem adducit, ideoque ipsa sponsalia destruit, ut *cap. finali de conditionibus appositis* indicitur, licet, inquam, hæc varietas opinionum inter Theologos excitetur, omnes tamen id prorsus indecorum esse, & lethali culpæ obnoxium fatentur. Quarto matrimonium contrahentes, ejusque perficiendi ministros admoneant in celebrandis sponsaliis tutius esse, si ipsa in Tabulis exarentur, iisque rationibus utantur, quas paulo ante exposuimus, cum de sponsaliis ageremus, quæ inter solos sponsos, vel etiam coram testibus fieri consueverunt; non ideo tamen ea sponsalia, quæ voce tenus solum peracta sunt, irrita declaramus, sed tabulas adhibendas suademus, ut si aliquando opus fuerit, hac ratione melius comprobentur: *Consultum tamen est &c.* (inquit Pichlerus (*a*)) *Scripturam desuper conficere, ut probari possint, si forte altera pars negaret contracta sponsalia.* Nomine autem scripturæ publicas Tabulas, vel etiam privatas ipse intelligit, quæ sane publicis æquiparantur, si partium contrahentium manu, tribusque testimoniis obsignentur: Nam si ex partibus altera inficietur obsignatam a se fuisse conventionem (signo saltem Crucis efformato, si litteras ignoret) rem contra testes adfirmabunt, cum ipsi obsignandis tabulis interfuerint, nomenque suum ipsi pariter adjunxerint. Hæc habet accurate Rosignolius (*b*). Neque facile admittitur in judicio, se nullo promittendi, vel implendi promissi animo fidem dedisse, cum verba tabulis descripta seriam, mutuamque partis utriusque contrahentis promissionem exprimunt. Quinto, ac postremo loco illos instruent, primis rite sponsaliis initis, ad alia transire non posse, nisi canonica, & legitima causa interveniat, quæ per ipsos dijudicanda non est, cum simul Judicis, partisque munus agere nequeant, sed ad Episcopum rem totam deferendam, ut ipsam diligenter expendat: *Ex tali promissione* (inquit S. Thomas (*c*)) *sponsalium obligatur unus alii ad matrimonium contrahendum, & peccat mortaliter non solvens promissum, nisi legitimum impedimentum interveniat.* Antea quoque Concilium Illiberitanum hujus fidei violationem *grave crimen* nuncupavit (*d*). Non ignoramus aliquam repugnantiam videri inter decretales *de matrimoniis, ac sponsalibus*. Legitur enim in secunda de iis, qui sponsalia contraxerunt: *Commonendi sunt, & modis omnibus inducendi, ut præstitam fidem observent.* Deinde subditur, quod, si contrariam in ipsis voluntatem inveniant, *hoc possit in patientia tolerari*. In decima vero hæc habentur: *Quia igitur periculosum est, contra suum juramentum venire, Fraternitati tuæ mandamus, quatenus, si hoc tibi constiterit, eum moneas, &, si non acquieverit monitis, Ecclesiastica censura compellas, ut ipsam (nisi rationabilis causa obstiterit) in uxorem recipiat, & maritali affectione pertractet.* In decima septima, ubi res est de muliere, *quæ juris jurandi religione neglecta, nubere renuit, cui se nupturam, interposito juramento, firmavit*, Ita perscribitur: *Cum libera debeant esse matrimonia, monenda est potius, quam cogenda, cum coactiones difficiles soleant exitus frequenter habere.* Attamen ex his omnibus colligitur, inita semel sponsalia absque legitima causa violari non posse, & omnis prorsus evanescit repugnantia, si perpendatur, quod censura indicenda est, si utilis futura sit, prætermittenda vero, si nullus ex ea fructus expectetur (*e*).

Quarto, & quinto Mediolanensi Concilio (*f*) præcipitur Parochis, priusquam in Ecclesia futura matrimonia denuncient, sponsorum voluntatem explorare, utrum vere statuerint, ut fiant ejusmodi denunciationes. Deinde norma super hac re servanda describitur. Eadem prorsus per Cardinalem Boncompagnum Decessorem nostrum in diœcesana Synodo decernuntur (*g*), quæ novimus in hac civitate, ac diœcesi observari. Non ignoramus, etiam Parochos diligenter inquirere, an sponsi pro denunciandis matrimoniis consentiant, an per alicujus vim ad ejusmodi negocium conficiendum adigantur, an inter ipsos legitimum aliquod impedimentum sit, an demum, quod incredibilem nobis affert voluptatem, sanctæ doctrinæ rudimentis satis imbuti videantur, uti per idem Provinciale Concilium Mediolanense sancitur: *Parochus, quos sponsos experiendo viderit doctrinæ Christianæ rudimenta plane ignorare, ne matrimonio illos ante jungat, quam eadem item ratione cognoverit, didicisse, quæ eo de genere illos plane scire oportet.* Itaque viam, quam cœperunt, sedulo insistant, & illud etiam in posterum exquirant, an pro celebrando matrimonio Parentum assensus interveniat, cum de liberis agitur; an etiam fidem suam alteri dederint; si hæc impedimenta occurrant, consuetas in Ecclesia promulgationes omittant, donec Nos, aut Vicarium nostrum Generalem de hac re certiores fecerint, ut provide consulamus.

Neque dissimulari potest gravissimum malum, quod tertio loco exponendum suscipimus: Initis nempe sponsaliis virum in domum mulieris sibi desponsæ ad habitandum commigrare. Supervacaneum est pluribus verbis ostendere, quam indecorum habeatur, sponsos ante peractum matrimonium colloquia, remotis consanguineis, secum instituere, & etiam sub eodem tecto versari, ex quo procul dubio apertissimum discrimen ipsis intentatur. Alexander VII. hanc sententiam, quæ inter cæteras quadragesimum locum obtinet, die 18. Martii 1666. proscripsit: *Est probabilis opinio, quæ dicit, esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem, & sensualem, quæ ex osculo oritur, seclusio periculo consensus ulterioris, & pollutionis.* Licet nulla de sponsis hic mentio fiat, tamen P. Viva Societatis Jesu Theologus ipsos quoque proscriptæ sententiæ terminis includi hac ratione demonstrat (*h*). Etenim oscula, & alia hujusmodi liberis etiam viris, ac mulieribus interdicuntur ob eam causam, quod vetita illis corporum permixtione, reliqua etiam prohibentur, quæ ad ipsam incundam perducunt. Hæc autem ad sponsos quoque pertinere nemo est qui dubitet.

Quod si naturæ imbecillitate, ac præsertim familiari communis vitæ consuetudine, & contubernio contingat, ut sponsi gravius aliquod crimen admittant, ipsius magnitudo etiam sine excellenti doctrina facile percipitur. Nam si minores culpæ inter ipsos indecoræ, vetitæque sunt, quid statuendum de gravioribus videbitur? Accidit etiam matrimonii felicitati, Sanctæque Ecclesiæ instituris nihil magis repugnare, quam si sponsi hac turpitudine inquinentur. Tobias Saram in uxorem ducturus Angeli consilio, se ob hoc negocium vehementer timere respondit, quod septem priores ipsius mariti, interposita fortasse Dæmonis opera, infeliciter perierant. Angelus (*i*) vero, ut hoc metu Tobiam solveret: *Hi namque*, (inquit) *qui conjugem ita suscipiunt, ut Deum a se, & a sua*

(a) In jure Canon. l. 4 tit. 1 de sponsalibus §. 1 n. 24.

(b) T. 5. contr. 14. de sponsalib. p. 1. & 2.

(c) 4. sent. dist. 27. q. 2 a. 1. ad 2.

(d) Can. 54. quem refert Grat. in Can. si qui 31. q. 3

(e) Sanchez de matr. l. 1. d. 5. n. 29

(f) T. 1. Act. Illius Eccl. p. 166. & p. 235.

(g) L. 2. c. 5.

(h) In Commentariis ad propos. n. 23.

(i) L. Tob. c. 6.

mente excludant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem Dæmon super eos. Tu autem, cum acceperis eam, ingressus cubiculum per tres dies continens esto ab ea, & nihil aliud, nisi orationibus vacabis cum ea &c. transacta autem tertia nocte, accipies virginem cum timore Domini, amore filiorum magis, quam libidine ductus, ut in semine Abrahæ benedictionem in filiis consequaris. Et profecto Sancta Mater Ecclesia, si alter conjugum aliquem Regularium Ordinem ingredi velit, duos menses pro re deliberanda concedit (*a*): Sed etiam omissa Religionis causa in veteri Canone, quem Gratianus commemorat (*b*), ita constituitur: *Sponsus, & sponsa, cum benedicendi sunt a Sacerdote, a Parentibus suis, vel Paranymphis offerantur, qui, cum benedictionem acceperint, eadem nocte pro reverentia ipsius benedictionis in virginitate permaneant.* Tridentina quoque Synodus hæc habet (*c*): *Præterea eadem Sancta Synodus hortatur, ut conjuges ante benedictionem Sacerdotalem in Templo suscipiendam in eadem domo non cohabitent.* Idem in Rituali Romano perscribitur (*d*): *Moneat Parochus conjuges, ut ante benedictionem Sacerdotalem in Templo suscipiendam in eadem domo non cohabitent, neque matrimonium consument, nec etiam simul maneant, nisi Parentibus, vel aliis præsentibus.*

(*a*) Cap. ex publico, de contr. Conjugat. (*b*) Can. Sponsus, dist. 23.

(*c*) Sess. 24. de Ref. Matr. c. 1.

(*d*) De Sac. Matrim.

Nihil aliud statuendum in suis diœcesibus per Episcopos fuisset, si monita ejusmodi tam validis rationibus innixa, & a Sancta Synodo Tridentina, ac Rituali Romano proposita invaluissent. Itaque nonnulli, ut malum, de quo sermo est, prorsus extinguerent, sponsis genere obscuris, & egenis, qui patrandis ejusmodi sceleribus magis obnoxii sunt, indixerunt, ut nigram candelam manibus tenentes ante fores Ecclesiæ per tres Festos dies adstarent, dum Sancta Officia celebrantur. Id tamen a Sacra Concilii Congregatione improbatum fuit, quæ post accuratum examen ita decrevit (*e*): *Sacra &c. utraque parte informante, censuit, Episcopum se abstinere debere a pœnitentiis publicis, vel rationem publicarum habentibus.* Quare eam rationem sequi nullo modo possumus. Alii vero delinquentes tanquam stupri reos puniendos censuerunt, quod pariter incertum, dubiumque magnopere videtur. Siquidem, licet sponsus, initis sponsaliis, in corpus mulieris sibi desponsæ id jus non obtineat, itaut verum adulterium alius committat, qui commercium cum illa ante matrimonium habuerit, uti docet Christianus Lupus (*f*), & Pontius (*g*), qui idem commercium ex jure Civili, non autem ex jure Canonico Adulterium nuncupandum asserit (*h*); licet etiam id peccatum inter lethalia adnumeretur, & juxta Scriptorum opinionem mentio de sponsaliis in confessione fieri debeat, quæ Confessarii judicium graviter immutant, tamen post sponsalia sponsæ corpus ita pertinet ad sponsum, ut si commercium cum ipsa ante matrimonium suscipiat, gravissime quidem puniendus sit, non tamen iis pœnis, quæ stupratoribus infliguntur, si Romanæ Curiæ normam, & institutum sequi velimus. Etenim Fagnanus, qui in Sacra Congregatione Concilii Secretarii munus diu exercuit, certissimum hujus rei documentum reliquit (*i*): *Sed hic* (ait) *incidit dubitatio, an sponsus, qui sponsam seduxit, ac stupravit, possit puniri ab Episcopo pœna contra stuprantem a Sacris Canonibus inflicta, prætextu, quod hodie ex Decreto Concilii sponsalia post copulam subsecutam non transeunt in matrimonium, ut transibant ante Concilium. Breviter ad propositum dubium Sacra Congregatio respondit, non posse puniri pœna stupri, sed graviter arbitrio Episcopi dumtaxat, ex Decreto cap. 1. sess. 24. de Reformatione matrimonii propter periculum.* Sacrum pariter Romanæ Rotæ Tribunal Congregationis Concilii sanctiones amplecti semper consuevit. Attamen, ut peculiare aliquod exemplum afferatur, proponi possunt *Decisiones in Causa Avenionensi Dotationis*, quæ inter cæteras collectas *ad ornatum* lib. 6. Cardinalis de Luca enumerantur. Quamvis ipsæ contrariæ videantur, quod semper diverso modo res expositа fuerit, tamen eandem rationem universæ præseferunt, eandemque sententiam a Fagnano superius allatam sequuntur.

(*e*) In Causa Putean. 28. Junii 1692. l. 40. Dec. p. 413 & seqq.

(*f*) T. 2. in notis ad Can. 98. Concilii Trullani p. 1063.

(*g*) De matr. l. 22. c. 4. n. 6. & seq.

(*h*) L. fi vir 5. divi ff. ad leg. Juliam de Adulter.

(*i*) C. 18. qui fidem, n. 15. de Sponsal.

Aliqui Episcopi sibi tantum absolvendum reservarunt sponsi crimen, qui ante matrimonium sponsam violaverit, uti ex Synodo Farfensi deprehenditur (*k*), quam Cardinalis Barberinus ejusdem loci Abbas indixit, quæ plurimum commendari debet ob Ecclesiasticam disciplinam in ipsa contentam, & egregiam operam a Clemente XI. præstitam, cum adhuc in minoribus versaretur. Nos tamen uti hoc remedio non possumus, qui nondum Synodum celebravimus, eaque crimina solum, quæ Decessor noster notavit, reservanda statuimus, donec a nobis nova Synodus convocetur. Sanctus Carolus Borromæus in sexto provinciali Concilio hæc præcipit Episcopis (*l*): *Itaque Episcopi cura sit, pœnis, & censuris, quas arbitratu suo constituerit, sancire, ne sponsi, priusquam matrimonium in Ecclesia per verba de præsenti ex ritu celebraverint, non modo non simul habitent, sed ne ullo quidem modo mutua consuetudine commerciove utantur.* Plures aliæ Synodi has censuras proponunt, quarum verba Præsul Gennet accurate commemorat (*m*), cujus Moralis Theologia ex Gallica lingua in Latinam traducta fuit, ac Venetiis impressa. Idem sanxit jam toties nominatus Cardinalis Jacobus Boncompagnus in sua Synodo, ubi pœnam excommunicationis *ipso facto* (*n*), sibique tantum absolvendos decernit sponsos, qui ante matrimonium mutuum carnis commercium habere non dubitent. Eidem pœnæ obnoxios eorum Parentes declarat, qui rem permiserint, iisque viginti quinque nummos aureos persolvendos, aliasque pœnas arbitrio Ordinarii subeundas constituit.

(*k*) C. 14. n. 10.

(*l*) In actis Eccl. Mediol. t. 1. p. 257.

(*m*) In Th. Mor. l. 6. tr. 9. c. 1. q. 10.

(*n*) Pag. 48.

Quamobrem, ut huic corruptelæ, qua possumus ratione, prospiciamus, ad Parochos iterum verba convertimus, iisque præcipimus, ut quo tempore assensum inquirant a sponsis ad eorum matrimonium in Ecclesia denunciandum, eosdem, ipsorumque Parentes hortentur plurimum, ne matrimonium conficere longius protrahant, quoniam id fieri sine periculo constat, idque præferendum est sententiæ, quæ in Canone *Institutum* 27. quæst. 2. his verbis traditur: *Institutum est, ut jam pactæ sponsæ non statim tradantur, ne vilem habeat maritus datam, quam non suspiraverit sponsus dilatam.* Sponsos, eorumque Parentes admoneant, ne unquam sponsi sine testibus, ac præsertim consanguineis colloquium simul ineant, si illud aliquando permittendum videatur; Indecorum esse, vetitumque eos simul habitare, graviterque puniendos, si de hac re certiores facti fuerimus: Postremo serio, modesteque sponsos ad continentiam inflamment, quam illibatam servare debent, donec matrimonium celebretur. Ipsis ante oculos ponant culpæ gravitatem, si aliter fecerint, pœnam excommunicationis *ipso facto* subeundam, pecuniamque solvendam,

quam

quam nos pro sublevandis Parochiæ egenis, vel pro Parochiæ ipsius utilitate statim impendemus.

Sed jam ad quartum malum deveniamus, quod vix credendum foret, nisi cognitum, perspectumque a nobis ipsis non semel fuisset. Igitur, ut viri, ac mulieres mutuam fidem magis confirment, se futuros conjuges haud pollicentur *de futuro*, sed assentiunt *de præsenti*; vir quippe his verbis utitur: *Ego te in uxorem accipio*: Mulier quoque sic agit: *Ego te in maritum accipio: coram Deo, B. Virgine, aliisque Sanctis*; quæ sane fiunt absente Parocho, ac sine testibus, qui etiam aliquando adhibentur. Eo res pervenit, ut hanc mutuam conventionem tabulis describere, publicam Scribæ auctoritatem interponere non prætermittant. Nonnulli etiam satis impudenter ad nos confugerunt, ut alteram ex partibus matrimonium coram Parocho perficere recusantem cogeremus, jactantes violari fidem post initum matrimonium *de præsenti* coram Deo, ac B. Virgine; aliquorum sententiam asserentes, quos in jure Canonico, sacraque Theologia bene versatos prædicabant, & quorum consilio, ut se fortasse excusarent, rem præclare confectam asserebant.

Nos quidem dissimulare non possumus, per plures annos in causis ad matrimonium spectantibus implicatos fuisse, non unius Civitatis, aut diœcesis, sed universi Catholici Orbis, cujus rei testimonium ex illis pagellis desumi potest, quas in lucem protulimus plusquam duodecim annis, cum in Sacra Concilii Congregatione Secretarium ageremus; quarum aliquæ in opere scriptoris De Justis collectæ, insertæque habentur (*a*). Attamen pro certo affirmare possumus nunquam ejusmodi insaniam, falsamque doctrinam nobis propositam fuisse. Ut veritas omnino pateat, petimus ab iis, qui hanc conventionem mutuo fecerunt, qui in tabulas retulerunt, qui consilium dederunt, qui rem tueri contendunt, petimus, inquam, hujus conventionis naturam, & conditionem; si appellanda sponsalia respondeant, id falsum probamus, quod assensus *de futuro*, non autem *de præsenti* sponsalia constituat. Sic ea definivit Nicolaus Pontifex, cum Bulgaris consilium petentibus responsum ferret (*b*): *sunt futurarum nuptiarum promissio*: Idem docet S. Thomas (*c*); si quis allatæ definitioni vocabulum *mutua* adjungeret, sponsaliorum naturam penitus explicaret (*d*). Sin autem conventionem eandem nuncupandum matrimonium velint, nemo est tam rudis, & ignarus, qui validum aliquod matrimonium post Tridentinam Synodum existimet, nisi coram Parocho alterius ex nubentibus, aut alio Sacerdote per Parochum designato, & coram duobus testibus illud celebretur. Igitur vanum, & irritum ejusmodi matrimonium ab ipsis dicendum est, ut his ambagibus se expediant, quod tamen solvatur, & in sponsalia convertatur: & ecce novam insaniam, quæ vel ab ignorantia, vel malitia proficiscitur. Siquidem certissimum, ac tutissimum est, matrimonia, quæ absente Parocho, ac sine testibus inita per Tridentinum Concilium abrogantur, in sponsalia minime transire, quemadmodum Sacra Congregatio statim ac instituta fuit, nempe paulo post absolutam ipsam Synodum, ad hanc usque diem constanter declaravit, quod etiam Theologi, & Canonum Interpretes unanimi consensu semper probarunt. In Messinensi causa (*e*) hæc petita fuerunt a Sacra Congregatione: *Fuit contractum matrimonium in civitate Messanæ post publicationem decretorum Concilii Tridentini per verba de præsenti, & mutuum consensum, non factis publicationibus, nec præsente Parocho, nisi tantummodo Notario, & Testibus &c. Humiliter ab Illustrissimis DD. VV. petitur, declarari, an supradictus contractus matrimonii, cum sit factus contra formam traditam per decretum ejusdem Concilii de contrahendo matrimonio, sit adeo nullus, quod neque transeat in sponsalia de futuro. Sacra &c. censuit, non transire* (*f*), *& quid, quando promissio est de præsenti, id est, cum dixit vir: Ego te in uxorem; & mulier: Ego te in maritum accipio? Sacra &c. censuit, promissionem hanc non valere, neque ut matrimonium, neque in vim sponsalium de futuro.* In causa Geracensi hæc pariter sancita fuerunt (*g*): *Præsupposito quod matrimonium sit factum absque Parochi præsentia, & duorum, vel trium testium, quo casu irritum declaratur a Tridentino, quæritur, an dictum matrimonium transeat in sponsalia de futuro, ita ut cogi vir possit per censuras, aliaque juris remedia ad servandam fidem sponsæ, quando maxime secuta est cum ea copula. Sacra &c. censuit, non transire.*

Cum hæc ita se habeant, libere præcipimus, ut sponsalia adhibitis verbis *de futuro*, matrimonia vero adhibitis verbis *de præsenti* coram Parocho, ac duobus testibus agantur: omnino autem proscribimus reliquas conventiones, quibus præstatur assensus de præsenti coram Deo, ac B. Virgine; quæ sane conventio neque sponsalia, uti superius ostendimus, neque matrimonium conficit, sed ignari, ac simplices solum decipiuntur sanctissimo Dei nomine, B. Virgine, Sanctisque invocatis, qui sane assensum non præberent, nisi decepti pro certo tenerent eam conventionem magni momenti esse, & matrimonium fere omnino inducere. Atque ita Parochi, ac testium præsentia, quæ prorsus necessaria est post Tridentinam Synodum, tanquam cœrimonia paulatim haberetur. Illi vero, qui rerum imperiti tam præclarum facinus consilio suo probaverunt, lethali culpa se se implicuisse sciant, cum rem, quam penitus ignorabant, alicui probare ausi sunt, & quam plane calere ipsos oportebat, priusquam consilium traderent: *Sicut, si quis*, inquit Cicero, *Grammaticam se scire profitetur & barbare loqueretur, aut si absurde caneret is, qui se haberi vellet Musicum, eo turpior esset, quo in eo ipso peccaret, cujus scientiam profiteretur*: quam sententiam affert S. Antoninus ad rem, de qua agimus, explicandam (*h*). Eodem loco S. Doctor inquirit, an, qui Patroni, aut Judicis munus sibi desumit, nec satis legum, canonum, & legalium effatorum cognitione præditus est, peccet lethaliter, quod deinde adfirmat, si præsertim in gravem aliquem errorem labatur: *Quia*, inquit, *notabiliter nocet proximo, cum possit, & debeat juvare, nec debuit se ponere ad illud officium, vel actum, ad quod non erat idoneus, & tenetur ad restitutionem damni clientulo suo.* Quod si cognoscamus in posterum aliquem ad conventiones ejusmodi consilium, seu adjumentum suppeditare, non modo pœnas arbitrio nostro decernemus, sed perpetuo exclusum a Curia nostra pronunciabimus. Non enim pati possumus in theatro Canonicæ jurisprudentiæ gravitatis pleno hystriones quoque permiscere.

Reliquum est, ut corruptelas aliquas, quæ nuptiarum ritus offendunt, recenseamus: Eas nos ipsi deprehendimus, cum hanc diœcesim sacra Visitatione perlustravimus. In pluribus Parochiis, cum matrimonium in Ecclesia tertio, & ultimo denunciatur, sponsi intersunt, quos ipsorum parentes

(*a*) De Dispensationibus Matrimonial.

(*b*) Can. Nostrates 30. q. 3.
(*c*) In sup. p. cm. q. 45 a. 1.
(*d*) Ejusdem in l. 4. sententiarum dist. 27. q. 2.

(*e*) An. 1573 l. 1. Dec. p. 207.

(*f*) Eodem ann. l. 1. p. 232.

(*g*) Anno 1579. p. 82. l. 2. Decis.

(*h*) In Summa t. 2. tit. 1. c. 19. §. 2.

ad Ecclesiam prosequuntur, ubi Sacrum peragitur, eademque pompa, magnopere tumultu, & clamore sponsæ domus repetitur, ibique nuptiæ celebrantur. Postera die, aut alia professa coram Parocho, ac duobus testibus matrimonium rite conficitur, & unus tantum consanguineus sponsam comitatur. His peractis, ac plerunque professis diebus, sponsa a viro suo disjuncta ad paternam domum revertitur, ubi rato matrimonio devincta finem hebdomadæ præstolatur, ut instituta nova pompa ad sponsi sedem deducatur, ubi nuptiæ iterum indicuntur.

Omissis choreis, & immoderatis conviviis, quæ in Christianorum matrimoniis per Sanctos Patres gravissime improbantur (*a*), ac præsertim per Sanctum Joannem Chrysostomum (*b*), qui, si luxus ejusmodi negligatur in celebrandis nuptiis, uxori documentum præberi asserit, ut quid sibi agendum sit, clare intelligat: *Statim enim apud se ipsam cogitabit &c. qualis est hic vir? Philosophus est; nihil reputat præsentem vitam; ad generandos, & educandos liberos, custodiendamque domum me in ædes suas induxit. Verum injucunda erunt ista sponsæ? Unum, aut alterum diem, deinceps vero nequaquam; sed magnam etiam inde voluptatem capiet liberans hoc pacto se ipsam ab omni suspicione. Qui enim neque tibias, neque saltantes, neque præfatos cantus tolerat, idque nuptiarum tempore, difficillime sustinebit, aliquid unquam, quod turpe sit, vel facere, vel dicere;* His, inquam, omissis, & ea dissimulantes, quæ sine gravi tumultu abrogari nequeunt, corruptelas aliquas enumerabimus, quæ in matrimoniis, & nuptiis celebrandis inductæ fuerunt. Primo, post tertiam matrimonii promulgationem statim sponsus se confert in domum sponsæ, ibique nuptiæ fiunt, cum tamen evenire possit, ut etiam post matrimonium ter denunciatum eadem die, vel in sequenti aliquod impedimentum in medium proferatur; Secundo, non semel accidit, ut sponsi vino, epulisque largius indulgentes ante matrimonium illud suscipiant, quod peracto solum matrimonio permittitur, uti superius ostendimus; Tertio, nuptiarum mensa pluribus convivis affluit, perpauci autem consanguinei sponsos ad Ecclesiam deducunt, cum Rituale Romanum aliter jubeat. Hæc enim perscribit, dum sponsi pro ineundo matrimonio ad Ecclesiam se conferunt: *Quos parentum, vel propinquorum suorum præsentia cohonestari decet*. Quarto, cum sponsa in paternis edibus permaneat, donec die festo ad sponsum, nova pompa noviscque nuptiis indictis, ducatur; neque ea continentia servetur ob consilium ab Angelo Tobiæ propositum, neque ob deliberandum in aliquem Regularium Ordinem ingressum, cum, inquam, hæc ita sint, non semel contigit, ut qui sponsam ante matrimonium deperiit, impudicæ cupiditati opportuno tempore satisfaciat. Hinc Sanctus Joannes Chrysostomus inquit (*c*): *Nam ab illo die multos accipiet amatores, etiam ante eum, qui cum ipsi est habitaturus*. Tunc autem omittenda sunt, quæ superius de stupro, & adulterio examinavimus. Celebrato enim matrimonio, si mulier cum alio viro coeat, adultera nuncupatur, quod fidem marito suo violat, licet matrimonium ratum sit, non consummatum; eademque ratione stuprum, & adulterium is committit, qui rato matrimonio adligatam mulierem turpiter cognoscat.

Quare, ut hæc crimina impediantur, plurimum commendamus Parochis, in quorum ditione corruptelæ ejusmodi versantur, ut populo significent, non aboleri a nobis repetitas nuptias sponsorum domibus, sed eorum cœremoniis modum aliquem statuendum, ne Dei Majestas tot culpis offendatur. Itaque ter matrimonia de more promulgentur; quod si postremæ denunciationi sponsa interfit, domum suam redeat cum parentibus, aut cum illis, qui ejus curam susceperunt. Nullæ per eum diem nuptiæ instituantur, neque ad sponsam invisendam ullo modo sponsus accedat. Peracta tertia promulgatione tempus aptum intercedat, si forte aliquod impedimentum proferatur. Cum matrimonium ultimo perficiendum est, tunc propinqui sponsos ad Ecclesiam deducant, & præsentes adsint, dum ipsos Parochus rite conjungit. Post hæc, quoniam de suscipiendo Regularium instituto nulla mens est, si paternam domum sponsa repetat, eam sponsus sequatur, cum illa habitet, nec ullo pacto ab ipsa discedat: si eo die nuptiæ in ædibus sponsæ fieri velint, per nos licet. Item, si ejus propinqui sponsam comitari velint, cum paucis diebus post matrimonium interjectis ad sponsum transit, ibique novas nuptias agere, in illorum potestate res est: neque enim repetitas nuptias improbamus, sed vehementer insistimus, ut peccandi occasiones de medio auferantur.

Hæc igitur universa populo declarent Parochi primo die Dominico proximi Decembris, dum Sacrum faciunt, ut tam graves corruptelæ corrigantur; nos inde moneant, si forte aliquis jussa nostra detrectet, quem sane puniemus, & in carcerem quoque, si opus erit detrudemus. Parochi etiam severas pœnas dabunt, si hæc legere, quæ in publicum edimus, negligenter prætermittant, vel, iis omnibus contemptis, indecoras corruptelas taciti dissimulabunt, quibus occurrere per hanc nostram declarationem constituimus.

(*a*) In Homilia 56. in Genes.
(*b*) In Homilia 12 in primam ad Corin., & ser. 20. de epist. S. Pauli ad Ephesios.
(*c*) In Homilia 12. Epist. 1. ad Corinth.

INSTITUTIO XLVII.

Ritus perscribitur Benedictionis impertiendæ bestiis, & imploranda opis divinæ contra vermes, atque infecta, interposito S. Antonii patrocinio. De Benedictione agrorum: Utrum adhiberi queant imagines Sanctorum, ac Sacræ Reliquiæ, cum benedictio traditur. De sonitu Campanarum, cum nimbus, aut procella impendet. De illarum Benedictione. Quisnam primus Campanam benedictione sacraverit. Quanam de causa Campanis nomen tribuatur, & ipsarum benedictio Baptismus nuncupetur.

IN more positum est, ut Brutis in hac Civitate, ac Diœcesi benedictio impertiatur, Deique præsidium, ac tutela imploretur, ne agros vermes devastent. Parochi etiam non semel acciri solent, ut agris benedicant. Tandem pulsari Campanæ consueverunt, cum procellæ, turbinesque impendere videntur. Attamen in his peragendis non idem ritus servatur; pauca etiam in pulsandis Campanis monenda sunt pro muneris nostri ratione, ad quod spectare duximus aliquam super his normam constituere.

§. I.

§. I.

De Benedictione pro Equis, aliisque Brutis adhibenda.

INter Sanctos, qui cultum ab universa Ecclesia obtinuerunt, S. Antonius Abbas merito adnumeratur; qui anno 356. Imperante Constantio, cum centesimum, & quintum annum attigisset, ex hac mortali vita decedens ad immortalem gloriam convolavit. Nolumus hic sane complecti res ab ipso præclare gestas, nec percensere numerando eximia portenta, quæ Deus omni tempore ostendit, cum Fideles ad Sanctum Antonium confugerunt. Hæc omnia S. Athanasius, qui vitam hujus Magistri sui descripsit, & Aymarus Falco (*a*) posteris tradiderunt. Satis erit in medium afferre, quæ S. Gregorius Nazianzenus de S. Antonio scripta reliquit: *Perfecta est siquidem ad virtutem via, Antonium scire quis fuerit.* Sanctus etiam Joannes Chrysostomus (*b*) de illo hæc tastatur: *Antonius talem vitam egit, qualem Leges Christi requirunt.* Sanctus vero Augustinus (*c*) commemorat duos familiares Imperatoris, cum Treviri S. Antonii historiam forte inventam percurrissent, statim, neglectis hujus vitæ deliciis & oblectamentis, in eremum sucessisse.

(*a*) In Historia Antoniana.

(*b*) In Homil. 8. in Matth.

(*c*) Lib. 8. Confess. cap. 6.

Effigies S. Antonii varii Symbolis distingui solet; ignem, & porcum ad pedes jacentem habet, librum cum baculo dextera manu gerit, tintinabulum sinistra; Thau quoque super vestem depingitur. Quid hæc significent varia Scriptores prodiderunt; inter quos P. Menochius (*d*), Sarnellius (*e*), & fusius P. Theophilus Raynaudus (*f*) in eo libro: qui inscribitur, *Symbola Sancti Antonii*. Molanus lib. 3. de Imaginibus suem ad pedes Antonii jacentem hoc pacto interpretatur, quod illius patrocinio bruta sanitatem consequantur: *Thau* salutis indicium esse ex Sac. Litteris deprehendimus (*g*): *Omne autem, super quem videritis Thau, ne occidatis.* Nos quidem S. Antonii patrocinium non inficiamur pro his brutis, quæ pro vitæ alendæ, commodoque mortalium inserviunt, hæc tamen per effigiem porci nobis declarari minime existimamus: *Nam si ideirco* (ait P. Theophilus Raynaudus) (*h*) *appingitur S. Antonio Porcus, quia sospitatem exorat Brutis, cur potius ei appingitur porcus, quam asinus, aut equus?* & paulo post: *Cur igitur sus, quam aliud quodpiam brutum, Beato Antonio appingatur, agre assignari potest valida ratio, si sistamus in præsidio, quod brutis a Sancto Antonio suppetit; cujuscumque enim generis bruta Beato huic Cœliti sospitatori commendari ex usu est, & eventus felix sæpe secundat.* Itaque sententiam suam his verbis exprimit: *Existimarim vero non minus commode, symbolo illo Porci jacentis ad Sancti Viri pedes insinuari triplex genus porcinorum hominum ab eo domitorum, ac prostratorum; Ethenicos dico, & hæreticos, ac voluptarios Christianos.* Aliqui putaverunt murem Ægyptium porco similem ad pedes S. Antonii (*i*) appingi consuevisse, ut Antonium Ægyptium a reliquis omnibus secernerent. Hinc paulatim usus obtinuit, ut loco muris Ægyptii imago suis sufficeretur, sed his omissis de S. Antonii patrocinio in bruta sermonem faciemus.

(*d*) In suis Sacris par. 2. c. 95.

(*e*) In suis Instit. Ecclesiast. to. 3. litt. 6.

(*f*) Tom. 8.

(*g*) Ezech. c. 9. 6.

(*h*) Lib. superius allato §. 8. Tandem.

(*i*) P. Ajala lib. Pictor Christianus, lib. 5 c. 4. n. 7.

Theologorum princeps S. Thomas docet (*k*) ex Adami culpa fluxisse, ut inter bruta, quæ universa parere homini debebant, uti ex Genesi cognoscitur, *Præsit piscibus maris, & volatilibus Cœli, & bestiis terræ*, nonnulla imperiis hominum subjici recusaverint. Improbat Sanctus Doctor illorum opinionem, qui censent permanente innocentiæ statu futura fuisse erga homines, aliaque bruta mansueta ea animalia, quæ nunc ferocia sunt, & reliqua bruta interficiunt. Cum enim ob Adami crimen brutorum natura immutata non fuerit, discordia quidem inter illa exarsisset, sine ullo tamen detrimento dominii, quod in ipsa Conditor Deus homini concesserat. Postremo, *Homines* (inquit) *in statu innocentiæ non indigebant animalibus ad necessitatem corporalem, neque ad tegumentum, quia nudi erant, & non erubescebant, nullo istante inordinatæ concupiscentiæ motu, neque ad cibum, quia lignis Paradisi vescebantur, neque ad vehiculum propter corporis robur; indigebant tamen eis ad experimentalem cognitionem sumendam de naturis eorum.*

(*k*) Par. 1. qu. 96. ar. 1

Nunc autem post peccatum inter incommoda, quæ inviti perferimus, gravissima damna quorundam animalium, merito referri possunt, quæ vitæ nostræ quoque insidiantur. Insuper alia necessaria sunt, quibus vita hominum sustentatur, & plura vitæ munera commodius obeuntur. Itaque, cum Deus religione suadente exorandus sit, ut bestiarum detrimenta longe a nobis depellat, easque conservet, quæ hominibus utilitatem afferunt: Insuper cum fide Christiana adducti ad Sanctos, quos Patronos habemus, preces convertendæ sint, ob hanc causam Fidelium pietas S. Antonium pro his beneficiis obtinendis deprecatorem elegit, de quo illud memoriæ proditum est: *Ecce duo Leones* (*l*) *ex interiori Eremi parte currentes, volantibus per colla jubis, ferebantur, quibus aspectis primo exhorruit, rursusque ad Deum referens mentem, quasi Columbas videret, mansit intrepidus: & illi quidem directo cursu ad cadaver Beati senis substiterunt, adulantibusque caudis circa ejus pedes accubuere fremitu ingenti rugientes, prorsus ut intelligeret, eos plangere, quomodo poterant. Deinde haud procul caperunt humum pedibus scalpere, arenamque certatim egerentes unius hominis capacem locum foderunt; ac statim, quasi mercedem pro opere postulantes, cum motu aurium, cervice dejecta, ad Antonium porrexerunt, manus ejus, pedesque lingentes. At ille animadvertit, benedictionem eos a se precari; nec mora in laudationem Christi effusus, quod muta quoque animalia Deum esse sentirent &c. manu annuens eis, ut abirent, imperavit.* Traditur etiam, quod S. Antonius, cum desertum locum ab hominum commercio remotissimum ad habitandum solus delegisset, *Feras secum pacificabat* (*m*), quas etiam longe abire jussit, cum sitis restringendæ gratia ad fontem confluerent, & exiguam messem vastarent, qua vitam Antonius sustinebat: *Cur me lædatis nihil a me læsa; abite, & in Nomine Domini ne huc approprietis ulterius. Quis credet, post hanc denuntiationem, quasi timentes numquam illuc bestias appropinquasse.*

(*l*) S. Hyer. in vita S. Pauli.

(*m*) S. Athanas. in ejus vita c. 12.

His portentis, aliisque plurimis, quæ post mortem S. Antonii contigerunt, satis probatur, quam efficax sit ejus Patrocinium, cum in discrimina ejusmodi mortales adducuntur. Hæc vero Civitas, ac diœcesis in S. Antonium singulari pietate, ac religione cum reliquis omnibus merito comparari potest. Nam quoties annua ipsius celebritas agitur, aliisque per annum diebus, jumenta duci solent ad constituta loca in Civitate, ad Parochias aut in diœcesi, ut benedictionem a Deo ob merita Sancti Antonii consequantur. Nos universos hortamur, ut hanc piam consuetudinem perpetuam esse velint; sed quoniam non

eun-

eundem ritum in hac re ſervari percepimus, uniçam hujus benedictionis rationem, ac normam ſtatuendam judicavimus; cum perſpectum ſit omnibus, Ritus æqualitatem valde convenire, neque ferendum eſſe, ut in piis exercitationibus ſuam quiſque voluntatem, & conſilium ſequatur.

In Rituali quidem Romano nulla pro hac benedictione norma perſcribitur. Circiter annum 1095. quidam Gaſto nobili genere natus in Provincia Viennenſi in Gallia, una cum Filio ſuo Gerino, aliiſque octo piis hominibus operam ſuam præſtare cæpit iis, qui ignis ſacri morbo tunc temporis frequenti laborarent. Hinc initium habuit præclarum Inſtitutum Hoſpitalariorum Sancti Antonii Viennenſis, qui *Thau* veſtibus adſutum deferunt. Nullum ipſi domicilium in hac Civitate obtinent, ſed ultra montes frequentes ſunt, & Romæ etiam in celebri Monaſterio verſantur. Ad ipſum ducuntur beſtiæ non ſolum die feſto S. Antonii, ſed aliis quoque per annum temporibus, ut benedictionem accipiant. Cum agerentur quædam controverſiæ, Apoſtolica privilegia nos expendimus, ob quæ Regulares ejuſmodi in Civitatibus, ubi degunt, hanc benedictionem ab ſe unice tribuendam contendunt. Tunc ejuſdem benedictionis formam obtinere curavimus, qua Romæ publice ipſi utuntur, haneque adhibendam in hac Civitate, ac diœceſi, ſublatis cæteris omnibus, omnino præcipimus. Si plures uno tempore beſtiæ deducantur, ſatis erit benedictionis verba integre pronunciare, uti Romæ fieri ſolet, ſingulas deinde luſtrali aqua conſpergere; ſi una tantum offeratur, aut plures etiam, longo temporis ſpatio interjecto, tunc benedictio ſemper repetenda eſt, & jumenta ſigillatim eadem aqua luſtrali adſpergenda ſunt, uti Romæ pariter exemplo comprobatur. Benedictionis forma hæc eſt;

Benedictio Equorum, & Animalium.

℣. Adjutorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit Cœlum, & Terram.
℣. Domine, exaudi Orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

OREMUS.

DEus refugium noſtrum, & virtus adeſto piis Eccleſiæ tuæ precibus auctor ipſe pietatis, & præſta, ut, quod fideliter petimus, efficaciter conſequamur. Per Chriſtum Dominum noſtrum.
℟. Amen.

OREMUS.

ONnipotens ſempiterne Deus, qui glorioſum Beatum Antonium variis tentationibus probatum inter mundi hujus turbines illæſum tranſire feciſti, concede famulis tuis, ut & præclaro ipſius proficiamus exemplo, & a præſentis vitæ periculis ejus meritis, & interceſſione liberemur. Per Chriſtum Dominum &c.

OREMUS.

BEnedictionem tuam, Domine, hæc Animalia accipiant, qua corpore ſalventur, & ab omni malo per interceſſionem Beati Antonii liberentur. Per Chriſtum Dominum &c.
Deinde aſpergat Aqua benedicta.

§. II.

De Benedictione contra Vermes, & inſecta.

PAulo ante cauſam explicavimus, ob quam plures beſtiæ hominibus parere, ac ſervire, uti debuerant, omnino detrectent. Nunc de iis verba faciamus, quæ non ſolum imperiis hominum reſiſtunt, ſed etiam naturæ quodam impulſu vitam ipſorum, velut hoſtes, perſequuntur, aut iis rebus grave detrimentum inferunt, quæ ad vitam ſuſtentandam neceſſariæ ſunt. Ac primum ſubjicienda ducimus, quæ S. Thomas 2. 2. quæſt. 98. art. 3. ſcripſit: *Dicendum, quod creaturæ irrationales ab alio aguntur ad proprias operationes. Eadem autem actio eſt ejus, quod agitur & movetur, & ejus, quod agit, & movet, ſicut motus ſagittæ etiam eſt quædam operatio ſagittantis, & ideirco operatio irrationalis creaturæ non ſolum ipſi tribuitur, ſed principaliter Deo, cujus diſpoſitione omnia moventur: pertinet etiam ad diabolum, qui permiſſione Divina utitur aliquibus irrationabilibus creaturis ad nocendum hominibus.*

Plura nobis exempla Sacræ Litteræ ſuppeditant, quibus oſtenditur, Deum iratum non ſemel puſillis animantibus uſum fuiſſe, ut hominum crimina, pravaſque cupiditates ulciſceretur. Cap. 8., & 9. Exodi aperte commemorant ranas, cimices, muſcas, & culices ob Pharaonis impudentiam toti Ægypto vaſtitatem attuliſſe. Philiſteos incredibili murium copia oppreſſos ex hiſtoria Regum accepimus. Pſalmo autem 104. legimus: *Dixi, & venit locuſta, & bruchus, cujus non erat numerus.* Item Pſalmo 77. *Et dedit ærugini fructus eorum, & labores eorum locuſtæ.* Tandem Joel Propheta hæc tradit: *Reſiduum erucæ comedit locuſta, & reſiduum locuſtæ comedit bruchus, & reſiduum bruchi comedit rubigo.* Nominibus autem *Erucæ*, & *Rubiginis* vermes intelliguntur, uti Pater Calmet interpretatur (*a*). Siquis autem nova exempla poſt vetus teſtamentum exquirat, rerum Scriptores ea poſteris abunde tradiderunt. Illud ſatis ſit, quod S. Auguſtinus memorat lib. 3. de Civitate Dei cap. 31. *Locuſtarum in Africam multitudinem prodigii ſimilem fuiſſe, cum jam eſſet Populi Romani Provincia, litteris mandaverunt: conſumptis enim fructibus, foliiſque lignorum, ingenti, atque inæſtimabili nube in mare dicunt eſſe dejectam, qua mortua, redditaque litoribus, atque hinc aere corrupto, tantam ortam peſtilentiam dicunt, ut, in ſolo Regno Maſiniſſæ octigenta hominum millia periiſſe referant, & multo amplius in terris litoribus proximis. Tunc Uticæ ex triginta millibus Juniorum, qui ibi erant, decem remanſiſſe confirmant.*

(*a*) S. Athanaſius in ejus vita c. 12.

Reliqua exempla prætermittimus, cum neminem lateat graviſſimum damnum, quod ex inſectis, nocuiſqua animantibus in meſſem quotidie dimanat. Id tamen criminibus hominum tribuendum pro certo adfirmabimus; nec aptiorem rationem nobis proponi, ut ab hac pernicie vindicemur, quam preces ad Deum convertere, Sanctoſque implorare, qui beneficia nobis a Deo impetrare ſolent, ut in poſterum nos, reſque noſtras ex animalium vaſtitate penitus eripiat.

Illud apertiſſime pollicitus eſt Deus: (*b*) *Si clau-*

(*b*) Lib. 2. Paralip. 7.

clausero Cœlum, & pluvia non fluxerit, & mandavero, & præcepero locustæ, ut devoret terram, & misero Pestilentiam in Populum meum, conversus autem Populus meus, super quos invocatum est Nomen meum, deprecatus me fuerit, & exquisierit faciem meam, & egerit pœnitentiam a viis suis pessimis, & ego exaudiam de Cœlo, & propitius ergo peccatis eorum, & sanabo terram eorum. Insuper Deus Moysis (*a*) oratione placatus ranas, cimices, ac muscas dispulit. Sanctus Lucas, Pauli Apostoli in Insulam Melitæ adventum describit (*b*): Nos hic Melitam intelligimus, quæ inter Siciliam, & Africam posita est, ubi Equites Hierosolymitani Sedem jamdiu statuerunt, non illam Melitam, quæ sita est ad mare Adriaticum prope Dalmatiam, ut Monachus Ignatius Georgius erudite contendit. Igitur Sanctus Paulus viperam brachio implicatam habuit, dum in ea Insula, quæcunque sit, moraretur, nullumque incommodum non sine magna adstantium admiratione accepit: *Diu autem illis adspectantibus, & videntibus, nihil mali in eo fieri, convertentes se dicebant, eum esse Deum.* Neque desunt, qui testantur etiam obtinuisse Apostolum, ut viperæ, ac serpentes ejus loci veneno carerent, eaque tellus morbis ex veneno contractis quoque mederetur (*c*).

(*a*) Exod. c. 8.

(*b*) In Actis Apostol. c. 28.

(*c*) Catal. Baron. an. 31. n. 172. Tillemont in memoriis; histor. antiquarum, in vita S. Paul. art. 40.

His exemplis, quæ ex Sac. Litteris delibata sunt, alia breviter conjungimus, ut universi curæ nostræ comendati, si in aliqua hujus generis discrimina veniant, omnem spem, & omne præsidium in Deo, Sanctisque constituant. De Sancto Grato Augustæ Prætoriæ Episcopo, ob insignia portenta celeberrimo, proditur, solitum fuisse aquam benedictione sacrare, ut bestias terræ frugibus nocentes expelleret, illiusque virtute, ac precibus agros Augustæ Prætoriæ ac tria milliaria infestis muribus liberatos fuisse. Ita Thiertius, (*d*) qui graves etiam auctores nominat, quorum testimoniis id confirmatur. Pater Martinus de Rio (*e*) fatetur, indictis precibus Hispanias ab Insectis vindicatas, quæ ipsas devastaverant; cum Gregorius Ostiensis Episcopus, ac Legatus Apostolicus ob hanc rem missus illuc fuit. Cardinalis quoque Baronius (*f*) quæ superius dicta sunt, plane confirmat exemplo Pontificis Stephani VI., quod ex Vaticana Bibliotheca desumpsit: *Cum clades* (inquit) *locustarum, quæ Prædecessoris sui, Hadriani videlicet, totam Patriam consumpserant, malo multiplicato germine, nasci cepissent, & omnia replevissent, misertus idem Sanctissimus Papa afflicti Populi primum quidem divulgavit, ut, si quis de iis unum sextarium caperet, & sibi attulisset, quinque, vel sex denarios ab eo perciperet. Hoc autem Populi audientes, ceperunt hoc, illucque discurrentes, easque capere, & misericordissimo Patri ad emendam portare. Sed, cum illas tali argumento delere nequisset, ad Domini misericordiam confugiens, in Oratorium Beati Gregorii, ubi ejus lectus habetur, juxta Ecclesiam Principis Apostolorum veniens sese cum lacrimis in orationem dedit: cumque diutius orasset, surrexit, & aquam propriis manibus benedicens, Mansionariis præcepit dicens: Tollite, & singulis distribuite manentes, ut in Nomine Domini Agros suos circumeant, & hanc Aquam spargant per sata, & vineas, petentes Divinum sibi suffragari præsidium. Quo facto, tanta Omnipotentis Dei subsecuta est misericordia, ut, ubicumque ipsa Aqua aspersa est, nulla penitus locusta remaneret. Hæc circumquaque vicini audientes ad Urbem confluunt, subveniri sibi deposcunt, omnem terram in pulveris modum locustis coopertam clamitant: quos benignus Papa benigne commonuit, de Cœlo auxilium petere debere contra flagellum imminens.*

(*d*) Thiers lib. 2. superst. lib. 3. c. 4. p. 450. Parisiensis edit.

(*e*) Mart. in suis Disquisit. magicis lib. 6. Anacephaleosis monit. 11.

(*f*) In Annalib. tom. 10. an. 885.

Non ignoramus diœcesanos nostros ad Deum magno studio confugere, cum vermes, aut aliæ bestiæ agros infestant, nostrisque a Parochis in diecœsi potissimum certas tunc preces recitari, ut Dei concinatam iracundiam mitigent. Cum tamen preces ejusmodi non inconsulto, ac temere fieri debeant, sed per Episcopos probari (*g*), nec ulla in Rituali Romano pro ipsis norma indicatur, certam aliquam rationem, quam sequi Parochi teneantur, hic omnino subjicendam duximus, reliquas omnes abrogantes, quæ prius in usum receptæ fuerint, ut ritus communis omnibus, auctoritate firmatus, ac tutissimus habeatur.

(*g*) Thiers loco superius allato p. 485. P. Martinus de Rio in opera citata lib. 3. p. 84.

Cardinalis Franciscus Pignatellus Archiepiscopus Neapolitanus, & Sacri Collegii Cardinalium Decanus formam quandam precationis contra vermes instituit pro sua diœcesi, cum agros illi turpiter fœdarent: ea forma impressa fuit in appendice Synodi, quam anno 1716. idem Cardinalis Neapoli celebravit (*h*). Cum tamen longiuscula videatur, licet alioquin pia, rectèque digesta, aliam formam quæsivimus, quæ brevior est, ac pietatis plena: eam nempe, qua Benedictus XIII. de nobis optime meritus non semel usus fuit, ut Romanum agrum ab insectorum pernicie liberaret. Eam promulgamus, quam Parochi sibi deligant, cum opus fuerit.

(*h*) Patr. a. c. to. pag. 247.

Benedictio contra Mures, Locustas, Bruchos, & Vermes noxios.

Antiph. Exurge, Domine, adjuva nos, & libera nos propter nomen tuum.

Psalm. Deus auribus nostris audivimus, Patres nostri annuntiaverunt nobis.

℣. Gloria Patri &c. *Et repetitur Antiphona.*

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

℟. Qui fecit Cœlum, & terram.

℣. Domine, exaudi orationem meam,

℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.

℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

PReces nostras, quæsumus, Domine, clementer exaudi, ut, qui juste pro peccatis nostris affligimur, & hanc murium (vel locustarum, vel vermium) persecutionem patimur, pro tui nominis gloria ab ea misericorditer liberemur; ut tua potentia procul expulsi (vel expulsæ) nulli noceant, & Campos, Agrosque nostros in tranquillitate, ac quiete dimittant, quatenus ex eis surgentia, & orta tuæ Majestati deserviant, & nostræ necessitati subveniant. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

OREMUS.

OMnipotens sempiterne Deus omnium bonorum remunerator, & peccatorum maximus miserator, & in cujus nomine omnia genuflectuntur, cœlestia, terrestria, & infernalia, tua potentia nobis peccatoribus omnipotenter concede, ut, quod de tua misericordia confisi agimus, per tuam gratiam efficacem consequamur effectum: quatenus hos pestiferos mures (vel locustas, vel vermes) per nos servos tuos maledicendo maledicas, segregando segreges, exterminando extermines, ut, per tuam clementiam ab hac peste liberati, gratiarum actiones Majestati tuæ libere referamus. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Exorcizo vos pestiferos mures (vel locustas, vel

vel vermes) per Deum Patrem Omnipotentem †, & Jesum Christum Filium ejus †, & Spiritum Sanctum ab utroque procedentem †, ut confestim recedatis a campis, & agris nostris, nec amplius in eis habitetis, sed ea loca transeatis, in quibus nemini nocere possitis, pro parte Omnipotentis Dei, & totius Curiæ Cœlestis, & Ecclesiæ Sanctæ Dei vos maledicens, ut, quocumque jeritis, sitis maledicti (vel maledictæ) deficientes de die in diem in vos ipsos (vel ipsas) & decrescentes, quatenus reliquiæ de vobis nullo in loco inveniantur, nisi necessariæ ad salutem, & usum humanum. Quod præstare dignetur, qui venturus est judicare vivos, & mortuos, & sæculum per ignem.

℟. Amen.

Postremo Aqua benedicta aspergantur loca infecta.

§. III.

De Agrorum Benedictione.

NOn vermes tantum, aliaque infecta nostris agris, nostrisque messibus perniciem ferunt, sed aliis quoque modis ob nostra crimina Deo pœnas exsolvimus; & sane, cum portum jam attigisse putamus, messemque pene in horrea congessisse, furentes procellæ, turbinesque consurgunt, qui spes nostras evertunt, & secum abripiunt.

Ut hæc pericula evitemus, publicæ preces indicuntur in Rogatione majori die festo S. Marci, & minoribus Rogationibus, quæ per triduum ante celebritatem Ascensionis Domini fieri consueverunt. De illis verba fecimus in tertia hujus libri Institutione. Cum tamen hæc Civitas preces publice instituere soleat non solum die Festo S. Marci, ac triduo Rogationum minorum, sed etiam diebus insequentibus usque ad secundam Dominicam Octob.; hortamur omnes, ut hoc institutum, eandemque ritum sequatur. Novimus enim Parochos in diœcesi ad benedicendum agris accitos precationes quosdam ingenio suo excogitatas adhibere. *In Romano Sacerdotali* precationis ejusmodi forma traditur; sed cum promulgatæ fuerint in hac Civitate preces, quæ die Festo S. Marci, triduo Rogationum, aliisque diebus ad secundam usque Octobris Dominicam fieri debent, ut idem ritus servetur, præcipimus Parochis, ut illa utantur formula, quoties ad benedicendum agris se conferant, quos absolutis precibus aqua sacra lustrabunt. Exiguæ molis libellum, in quo eædem preces continentur, imprimi denuo jussimus, cum primo ad hanc Sedem pervenimus; quare ipsum habere nemo prætermittat.

Cœrimoniale Episcoporum lib. 2. cap. 32. in his supplicationibus Sac. Effigies, Sanctorumque Reliquias deferri permittit, si mos id obtinuerit. Quamobrem, si in aliqua parte hujus diœcesis hæc pia consuetudo invaluit, eam libentissime confirmamus; modo tamen Reliquiæ certo documento, nostraque auctoritate muniantur. Quod si ejusdem Sancti, cujus Effigies, ac Reliquiæ circumferuntur, præsidium, ac tutela imploranda sit, & peractis precibus, ac benedictione antea proposita, etiam Antiphona cum versibus, atque Oratione ipsius Sancti propria recitari velit, id magnopere probamus. Si tamen de B. Virginis effigie res agatur, tunc ex Officio Sanctæ Mariæ in Sabbato ea eligantur, nempe illa Antiph., & versus, qui ante *Benedictus* positi sunt, & Oratio, quæ post *Benedictus* eo die assignatur. Sin autem de effigie, ac de Reliquiis alicujus Sancti sermo sit, desumantur Antiphonæ, versus, ac Oratio *de Communi*, quæ in Officio ad *Benedictus* recitari solent.

Illud solum examinandum supereſt, an benedictio cum Sacra Effigie, aut Reliquiis impertiri possit. Hæc enim Tonellius docuit (*a*): *Hic adverte, quod in fine aliarum Processionum, quæ fiunt sive cum Sanctissima Cruce, sive cum Reliquiis Sanctorum, & Sacris Imaginibus non debet dari Benedictio; cum nullibi talis Benedictio præferibatur, nisi cum Sanctissimo Sacramento.*

(a) In Sac. Enchyridio lib. 2. c. 5. §. 4. fol. n. 6.

Sed vehementer errat Tonellius. Nam cæteris cognita sunt hujusce rei monumenta, quæ ipsum latuerunt. In descriptione, quæ confecta fuit, cum Clemens XI. Sacras Reliquias populo ostendit, plures præstantium virorum sententiæ congestæ sunt, quibus benedictionis, de qua agimus, pia consuetudo demonstratur; uti tradit eruditissimus Canonicus Petrus Morettus in allata dissertatione: *De Ritu ostensionis Sacrarum Reliquiarum*; quam Romæ impressam anno 1721. nobis etiam nuncupavit: *Ex verbis* (inquit) (*b*) *Auctorum elici videbis, consuetudinem benedicendi eodem tempore, ac pluribus in locis datam.*

(b) §. 6.

Accedit non solum hujus diœcesis consuetudo, sed illa pariter Apostolicæ Sedis, quæ Rituum Magistra appellanda est. Siquidem nos ipsi interfuimus, cum Clemens XI. adhibitis Reliquiis Sanctæ Crucis, Sanctæ Veronicæ, Sacræque Lanciæ populo benedixit. Eo quoque munere pluries nos perfuncti sumus, cum inter Canonicos illius Basilicæ, quibus solis eas Reliquias attingere licet, numeraremur.

Nihil de Græcis dicemus, qui Ritum eundem habent, uti ex ipsorum Menologiis die 14. Septembris liquido cognoscitur. Taciti tamen non præteribimus quod anno 1161., cum Sacræ Reliquiæ, seu Pes Sancti Aldegundi solemniter transferretur, Episcopus illum *Omnibus ostendit, & facta benedictione, omnibus se humiliter inclinantibus, in loco, a quo sustulerat, reposuit* (*c*). Insuper cum Philippus Augustus Galliarum Rex insignes Reliquias a Balduino Imperatore acceptas Henrico Abbati Monasterii Sancti Dionysii tradidisset, illas Abbas decenti loco posuit (*d*) *Data benedictione cum Reliquiis*. Tandem cum Pius II. Caput Sancti Andreæ dono habuisset a Demetrio Fratre Constantini ultimi Imperatoris, qui in expugnatione Constantinopolis per Turcas interfectus fuit, illud præclarum munus in publica supplicatione circumtulit, quam supra triginta mille intorticia splendide exornabant, & priusquam illud collocaret in eo Basilicæ Vaticanæ loco, ubi nunc etiam habetur, tunc Pontifex *Superato Summo gradu vertit se ad multitudinem, & benedixit ei, sacrum ostendens vexillum*; de capite Sancti Andreæ sermo agitur (*e*).

(c) Bollan. die 30. Januar. an. 1205.

(d) Rigordus de Gestis Philippi Augusti.

(e) Lib. 8. Commentarior. Pii II.

Itaque si Tonellius rerum sacrarum monumenta studiosius percurrisset, quæ nos superius enumeravimus, id non ignorasset, nec ita facile ritum benedictionis cum Sacris Reliquiis improbandum duxisset. Quare eundem ritum nos summopere commendamus, quoties Reliquias publica auctoritate, ac testimonio firmatas circumferri contingat.

§. IV.

De pulsandis Campanis, cum procellæ impendent, ac de illarum benedictione.

ALias de Campanis sermonem habuimus, & quonam tempore ipsarum usus in Ecclesia cæperit (*f*). Nunc addendum illud putamus, quod Suarez in defensione Fidei contra Regem Angliæ scriptum reliquit (*g*): *Licet prima ratio, seu occasio inveniendi hæc signa fuerit monialis necessitas convocandi Christianum Populum, postea vero Ecclesiam fideli cogitatione, & sa-*

(f) Instit. XX. hujus libri.

(g) Lib. 2. c. 16. n. 7. & seq.

& sapienti institutione ; illa ordinasse ad spirituales effectus, colligere licet, & assumpsisse illa ut sic dicam, tanquam instrumenta, per quæ Fidelium Fidem excitaret, quæ interveniente ejusmodi beneficia per Christum a Deo impetraret; & paulo post : *Dicimus auctoritatem Dei non deesse, saltem in radice, & origine, quia ipse dedit auctoritatem Pastoribus Ecclesiæ ad regendam Ecclesiam, & disponenda ea quæ ad accidentarios ritus Ecclesiæ pertinent.*

Cardinalis Baronius ad annum 908. tradit (*a*), Joannem XIII. campanæ benedictionem impertisse, eamque consecrasse, antequam in Turri Lateranensis Ecclesiæ statueretur, hisque verbis auctorem istius Ritus Pontificem facere videtur : *Qui sacer ritus in Ecclesia perseveravit*. Suarez etiam hæc addit (*b*): *Circa hujus autem ritus antiquitatem non immoror ; nam, licet quidam Joanni XIII. Pontifici illum tribuant, alii vero antiquiorem esse existiment, res tamen incerta est*. Cum tamen Capitularia Caroli Magni, quæ ducentis fere annis Joanni XIII. antecesserunt, de Campanarum benedictione mentionem faciant, & Rituales libri ante ipsum Pontificem idem præferant, & tandem Alcuinus, qui floruit circa annum 770. hæc scripserit : *Neque novum videri debet, campanas benedicere, & ungere, eisque nomen imponere* : aperte constat hujus ritus initium Joanni XIII. minime tribuendum, omnemque dubitandi rationem penitus esse sublatam : Hæc Scriptores unanimes adfirmant (*c*).

Ritus autem in campanarum benedictione in recitandis quibusdam Psalmis, ac precibus continetur. Episcopus sali, & aquæ benedixit, ipsisque permixtis campana abluitur. Eam Infirmorum Oleo, Sanctoque Chrismate linit Episcopus. Thus Campanæ subjicitur ; ac postremo Evangelium Sanctæ Lucæ Diaconus canit, quæ omnia in Romano Pontificali accurate describuntur.

Juxta Ecclesiæ morem Campana sancti alicujus nomine insignitur: *Eisque nomen imponere solet Ecclesia Romana*, inquit Du-Change (*d*). Id etiam ex allato superius Alcuini Flacci testimonio deprehenditur. Hujusce rei causam exponit P. Petra Sancta (*e*): *Insigniri autem Ærea Campana insueverunt Nomine aut Deiparæ Virginis, aut superum aliorum quorumcumque, quo ita nimirum, non bruto metalli sono, sed cieri ad templa quodammodo cœlitum ore videamur*. Aliam rationem subdit P. Martinus de Rio : (*f*) *Nomen illis in Beati alicujus honorem imponitur, ut illius quasi commendetur tutelæ Vas metallinum Divinæ laudis instrumentum*. Aliam pariter causam Pouget excogitavit (*g*): *In honorem Sancti alicujus Campana consecratur, ut eo Nomine distinguatur a cæteris*.

Advertendum est huic benedictioni nomen Baptismi concedi, quod quidem Ecclesia non cooptavit, sed tantum æquo animo patitur, ut aliorum fidei, ac simplicitati indulgeat.

Id autem ex eo præsertim dimanavit, quod populus in Campanarum benedictione aquam adhiberi, nomenque imponi perspexit, & alia peragi, quæ in administrando Baptismo consueverunt : *Immo in Hispania* (uti scribit Rocca (*h*)) *dum Campanæ consecrantur, vel, ut impropriè ajunt, baptizantur, sed propriè, lavantur, vir, & mulier ex hominibus loci primariis tamquam Compatres admittuntur &c. præsertim vero in aliquot Cataloniæ partibus*. Idem mos in Germania fuit ; nam inter falsa incommoda, ac detrimenta, quæ Sedi Apostolicæ nonnulli ex illis populis objecerunt, cum a Religione Catholica desciverunt, immoderati sumptus enumerantur, qui a Compatribus fieri solebant, dum Campanæ Sacrarentur (*i*).

Baptismi nomen pro benedictione Campanarum ab Ecclesia perferri diximus, ne fidelium simplicitas minuatur. Siquidem in veteri ordine Romano, in Pontificali pariter Romano, cunctisque Ritualibus peculiarium Ecclesiarum per Thierum accurato studio collectis (*k*) nunquam baptismi, sed benedictionis nomine Campanarum consecratio nuncupatur. Ecclesia vero pro certo habet, non ideo Catholicos existimare, gratiam infundi, peccatum remitti, sed benedictionis loco Baptismum vocare, eo prorsus modo, quo dedicationem Ecclesiæ Baptismum Ivo appellavit (*l*) : *Ipsum templum suo modo, & ordine baptizamus*.

De his Scriptores universi consentiunt (*m*). Pouget (*n*) singulas cœremonias pro benedictione Campanarum perscriptas diligentissime explicando prosequitur : *Patres autem Colonienses Concilii anno 1536. beneficia, quæ ex Campanarum consecratione in nos promant his verbis exponunt : Benedicuntur quoque Campanæ, ut sint Tubæ Ecclesiæ militantis, quibus vocetur Populus ad conveniendum in Templum &c. per illarum sonitum Fideles invitentur ad preces &c. ut Dæmones tinnitu Campanarum Christianos ad preces concitantium terreantur, quin potius precibus ipsi territi abscedant, illisque summotis, fruges, mentes, & corpora credentium serventur &c. fragor grandinum, procellæ turbinum, impetus tempestatum, & fulgurum temperentur, infesta tonitrua, & ventorum flamina suspendantur, spiritus procellarum, & aereæ potestates prosternantur*. Idem ex precibus Ecclesiæ in Campanarum benedictione deprehenditur. Attamen expendendum est, quod Suarez admonuit (*o*) : *Ille spiritualis effectus non expectatur, nisi a Deo per orationes Ecclesiæ, quæ in illa benedictione funduntur ; & licet quoad nos transire videantur ; & in re benedicta virtutem non relinquant, semper tamen in Divina cognitione. Ideoque ; licet non semper infallibiliter obtineant effectus postulatos, sæpe nihilominus impetrant, quando aliæ opportunæ conditiones concurrunt ; quia generaliter hoc promissum est justæ orationi, qualis maxime censenda est illa, quæ nomine totius Ecclesiæ funditur*.

Ex his, quæ dicta sunt, facile conjicitur quo tendat oratio nostra, nempe, ut singulos hortemur, ne Dei opem exposcere prætermittant, cum turbines, ac procellæ Bononiensem agrum impetunt ; monentes præsertim eos, qui custodiendis Ecclesiis præpositi sunt, ne impendentibus nimbis campanas pulsare negligant, uti semper in more positum fuit. Sed quoniam procellæ non dissipantur ob motum, quem in aere sonitus Campanarum excitat, verum precibus id tribuendum est, quæ nomine Ecclesiæ persolutæ sunt dum Campana benedictionem rite accepit, ideo, si hæc consecratio omittatur, beneficia, quæ ex illa profluunt, sperare non licet. Quod si eam sententiam amplecti velimus, quæ ex aeris commotione dissolvi nimbos contendit, procul dubio aer magis agitari debet, cum tormenta bellica exploduntur. Tunc autem Campanarum sonitus supervacaneus videretur, ut Fideles ad preces Deo solvendas incitentur ; nam, si quis orandi studio ducatur, majori tum procellæ strepitu perstringitur, qui campanæ cujuvis sonitum excedit.

Ad nos unice spectat campanis benedicere, neque alium loco nostro subrogare possumus, cum Sancto Chrismate perungi debeant. Hinc XXI. Institutione hujus libri, palam fecimus paratos nos esse, ut campanas, cum opus fuerit, consecremus. Nemo tamen elapsis jam quatuor annis id a nobis postulavit. Duæ solum campanæ, ut sacrarentur, nobis oblatæ sunt, cum Sacra Visitatio in Castro Sancti

Geor-

(*a*) Num. 93. in suis Annalibus.

(*b*) Loco superius allato.

(*c*) Card. Bona Rer. Liturgic. l. 1. c. 22. num. 7. Menard. in Not. ad Sacram. Greg. p. 107. Ingius in Ire. Rom. Pontific. num. 2. in vita Joan. XIII. n. 12. Rocca in Commen. de Camp. c. 6. §. de Campanæ Conjec. Theoph. Raynaudus tom. 16. in opere, cui tit. Heteroclita spiritualia, p. 295.

(*d*) In Gloss. ad verbum : Camp. baptizari.

(*e*) Lib. 1. de Ritib. Eccl. Cath. pag. 45.

(*f*) Disqu. Magicar. l. 6. c. 2. sect. 3. q. 3.

(*g*) In Institution. Cath. tom 2. p. 902.

(*h*) In suo Comm. Campan. cap. 9.

(*i*) Bingh. de Orig. sive Ant. Eccl. tom. 4. p. 185.

(*k*) Lib. 2. tract. de superstit. c. 7. p. 8 3. & seqq.

(*l*) Serm. de Sac. Dedicat.

(*m*) Suarez loco superius allato n. 9. Rocca in Comm. de Camp. c. 6. §. de Campanæ Conjectr. Martinus de Rio lib. 6. c. 2. §. observ. hoc. Theoph. Raynaudus in loco super. allato pag. 245. Du Change in loco superius allato, ver. Campa baptizari. Macrius in Vocab. Eccl. ad ver. Campana. Gotus tom. 1. de vera Eccl. Christi c. 15. §. 9. num. 38.

(*n*) Loco jam allato.

(*o*) Loco jam allato num. 8.

Georgii perageretur; illasque, nulla interposita mora, consueto ritu sacravimus. Quoniam vero paterna, & humanitatis plena admonitio nihil animos permovit, ritusque Ecclesiæ paulatim in oblivionem adducitur, loquendi rationem immutabimus, afferentes, quod in Romano Pontificali præcipitur: *Signum, vel campana debet benedici, antequam ponatur in campanili*; Etenim in eo verbo *debet* necessitas, ac præceptum continetur. Accedit etiam in nostra potestate esse, ut ex Turri auferantur campanæ, earumque sonus impediatur, quæ benedictione nostra consecratæ non fuerunt, postquam hanc Ecclesiam, & diœcesim administrandas suscepimus. Id liquido constat ex sententiis Sacrarum Congregationum, quas Monacellus complectitur (*a*). Verum, ut lenissime agamus, universos admonemus, ne in posterum campanas in Turri collocare audeant, nisi prius a nobis benedictionem perceperint; Id etiam edicto promulgabimus.

(a) Tom. 4. p. 100. num. 113. & seq.

INSTITUTIO XLVIII.

De Missæ Sacrificio, quod indici consuevit sub ortum Solis prima die cujusvis mensis in Metropolitana Ecclesia Sancti Petri. De plenaria Indulgentia, quæ conceditur iis, qui ad eandem Missæ celebrationem conveniunt. Qui ratione interesse debeant fideles eidem Sacrificio absque lethali culpa, ut hanc Indulgentiam assequantur.

PRima die ineuntis Anni 1736. solemne Sacrum hora decima quarta cum dimidio in nostra Sancti Petri Metropolitana Ecclesia de more celebrabimus, quo peracto, atque, uti mos est, hymno: *Veni Creator Spiritus*, absoluto: tandem accepta per nos Sanctissimæ Eucharistiæ Benedictione populus dimittetur.

Quare universos, ut frequentes conveniant, hortamur pro comparando Plenariæ Indulgentiæ thesauro, quem etiam pro defunctorum expiatione Sanctitas Sua singulis impertivit, qui post Pœnitentiæ Sacramentum, & acceptam Sacram Synaxim ejusdem Missæ Sacrificio interfuerint, quod prima cujuscumque mensis die sub ortum Solis in nostra Metropolitana solemniter indicitur.

Hæc sunt verba, quæ *in Apostolicis litteris* continentur: *Omnibus, & singulis Christi fidelibus, qui de cætero vere pœnitentes, & confessi, & Sacra Communione refecti Missæ qualibet prima die cujuslibet mensis in prædicta Ecclesia, oriente Sole cum cantu celebrandæ, ut præfertur, interfuerint, plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem, quam etiam animabus Christi fidelium, quæ Deo in charitate coniunctæ ab hac luce migraverint, per modum suffragii applicare possint, misericorditer in Domino concedimus.*

Nonnulli hoc pium institutum parvi faciunt, atque adeo cœlestem hunc thesaurum abjiciunt, quod fieri non posse arbitrantur, ut Pœnitentiæ Sacramento prius expurgati, & Sacra Eucharistia refecti solemni Sacros pariter intersint, quemadmodum Pontificis litteræ, & res ipsa ad conciliandam Indulgentiam perscripta postulare videntur, nempe, ut eidem Missæ Sacrificio præsentes adsint; quæ profecto sine ulla lethali culpa perficienda sunt, & cum Dei amore, & gratia conjungi debent, ut per ipsa thesaurum Indulgentiæ consequamur.

Hæc difficultas magna ex parte dissolvi posset, si Pœnitentiæ Sacramento expientur vespere præcedenti, aut vere contritionis actum eliciant, priusquam solemne Sacrum inchoetur. Id S. Carolus Borromeus docuit, cum populum suum pro Jubilæo comparando institueret (*b*); cum enim conditiones ad id necessarias enumeraret, hæc tradit: *Prima est, ut vere contriti peccata deponant; quod sane omnes, priusquam Ecclesiarum visitationem inceperint, juvat egisse, & Jubilæi consequendi legibus se satisfeciisse, hoc modo certiores fiant.*

(b) In Actis Ecclesiæ Mediolanensi p. 7.

Expedita hac difficultate, alia superesse videtur, nempe necessarium esse juxta Pontificis litteras Pœnitentiæ Sacramentum, & Sacræ Eucharistiæ perceptionem, antequam Fideles ad Missam audiendam accedant. Quamobrem illud primo adfirmabimus nihil ei prodesse Indulgentiam, qui lethalis culpæ vinculo teneatur (*c*) Secundo inquirunt Theologi quo tempore culpæ innocens, atque integer esse debeat, qui obtinere Indulgentiam exoptet.

(c) S. Th. in Suppl. q. 27. art. 1.

Cardinalis Bellarminus (*d*) afferit eorum sententiam veritati magis consentaneam, qui fatentur Dei gratiam omnino requiri, cum fiunt perscripta opera; tunc vero certam illam esse omnino, cum id Pontifex decernit, quemadmodum cum hæc habentur: *Pœnitentes, & confessi visitent Ecclesias, orent &c.* Tunc solum id necessarium non judicat, cum perscriptum opus, licet cum Dei gratia non conjungatur, propositam Indulgentiæ causam magis adjuvet; veluti si Indulgentia promulgata fuerit, ut templum extruatur, ut egeni subleventur, ut pro recuperanda Terra Sancta, pecunia, vel arma conferantur: Hoc etiam Beccanus confirmat. (*e*)

(d) Tom. 2. Controv. l. 2. c. 13.

(e) In Sum. Theolog. Scholast. c. 28. sub tit. de Sacrament. q. 6.

Alii tamen Dei gratiam cum perscriptis operibus haud necessario jungendam existimarunt, inter quos Dominicus Sotus (*f*), qui se docere id fatetur: *Sub doctiorum censura*. Estius (*g*) magis libere docuit nihil sane prodesse; si designata opera perficiant ii, qui lethalis culpæ amore tenentur; contra vero, qui illam detestari paratus sit, & in amicitiam Dei, omni labe expiata, redire, is utiliter in præscriptis operibus versatur, licet divina gratia præditus non sit; quæ tum necessario requiritur, cum Indulgentiam adipisci secum deliberat, quamvis etiam Pontifex criminum præviam confessionem præcipiat, cum Indulgentiam, gerendaque opera promulgait: *Atque hinc est* (ait Sotus), *quod consueta Indulgentiarum forma non tantum requirit veram pœnitentiam seu contritionem, verum etiam confessionem; non quod conditiones requisitæ impleri non possint, nisi ab iis, qui, prævia confessione, fuerint a peccatis absoluti, sed quia ipsam Indulgentiam non consequuntur, nisi in gratia existentes.*

(f) In 4. sent. dist. 20. qu. 2. art. 3.

(g) In 4. sent. dist. 20. §. 8.

Eandem rem fusius Suarez exponit (*h*) probatque ad comparandam Indulgentiam non omnino necessarium esse, ut simul cum Dei gratia præcepta pia opera suscipiantur; etenim licet ipsam vitam æternam non mereantur, animas tamen ad eam præparant. Tunc solum Dei gratiam requiri censet; cum eandem Indulgentiam consequi statuimus. Insuper, licet Pontifices Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiam percipiendam proponant, ac postremo aliquod templum invisendum, hanc rem non adeo judicandam arbitratur, ut crimina omnino confiteri, & ad Sacram Eucharistiam accedere necessario Pontifices jubeant, antequam templum visitemus, sed hoc ultimum proponi posse, atque ita reipsa fieri omnia, quæ a Pontificibus indicuntur, & quæ necessaria sunt ad consequendam Indulgentiam, nempe causam aliquam, quæ ad honorem Dei pertineat, legitimam auctoritatem illius, qui Indulgentiam concedit, & divinæ gratiæ conditionem pro illo, qui eandem Indulgentiam assequi contendit, uti S. Thomas docuit (*i*).

(h) Tom. 4. in par. 3. Divi Th. disput. 52. sect. 3.

(i) Quodlibet 2. art. 35.

Reliqui Doctores, qui post Suarez de his re-

rebus ſcripſerunt, ejus opinionem ſecuti ſunt, quam nos etiam hoc tempore ob hanc cauſam amplectimur. Siquidem Pontifex, qui Indulgentiam impertivit, Sacrum, de quo ſermo eſt, in Metropolitana fieri cognovit *ſub ortum Solis*, ita in ipſius litteris habetur, ac paulo poſt *oriente Sole*. Attamen ſi Pontifex Bononiæ verſaretur, hos cives mane plurimum indulgere ſomno nobiſcum intelligeret, ſed his omiſſis, eam mentem Pontifici fuiſſe non putamus, ut *Solis ortu* criminum confeſſionem Fideles jam peregerint, divinamque Euchariſtiam acceperint, hinc ſequitur Pontifici quoque animum non fuiſſe, ut pro lucranda Indulgentia pœnitentiæ Sacramentum, & Euchariſtiæ præhabeantur Miſſæ, quæ *oriente Sole* cantari conſuevit. Hæc tradit P. Paſſerinus Ordinis Sancti Dominici olim Procurator Generalis, & Romanorum Tribunalium peritiſſimus (*a*): *Intereſſentibus Proceſſioni Roſarii in prima Dominica menſis Paulus V. conceſſit Indulgentiam Plenariam cum clauſula: pœnitentibus, & confeſſis, & Sacra Communione refectis. Proceſſio vero iſta haberi poteſt de mane, & in aliquibus locis de mane habetur; poteſt ergo haberi de mane tali tempore, ut commode Fideles ante illam non poſſint confiteri, & communicare: unde non eſt veriſimile, quod Pontifex per illam clauſulam voluerit privare Indulgentia illos, qui commode ante Proceſſionem non potuerint confiteri, & Euchariſtiam ſumere; ſed potius dicendum eſt, ſufficere, ſi peccatores intuitu talis Indulgentiæ Deo reconcilientur, & Sacramentum Euchariſtiæ eadem die ſuſcipiant.*

(*a*) In Tract. de Indulgentiis qu. 18. ſub n. 140.

Cum hæc ita ſint, primum ſingulos hortamur, ut præcedenti die, ſi commode perficere id poſſint, peccata confiteantur, vel ſaltem animo contriti ſolemni Miſſæ aſſiſtant: Sin autem hæc prætermiſſa fuerint, Sacro tamen pie intereſſe non omittant, eoque peracto, culpas pœnitentiæ Sacramento penitus expurgent, Euchariſtiam ſuſcipiant, aliiſque neceſſariis rebus ſatisfaciant, atque ita pro certo teneant, ſe participes futuros Indulgentiæ, quam Pontifex tribuit, licet hæc eadem non abſolverint, antequam Sacrum conficiatur.

INSTITUTIO XLIX.

Excitantur Fideles, ut Triduum pie ſuſcipiant in honorem Sanctæ Annæ in templo eidem nuncupato, ubi Calvaria ipſius publice exponetur, quæ ſane certiſſimis documentis comprobatur. Quo pacto, & quo tempore Caput S. Annæ ab Oriente in Galliam venerit. Quiſnam Calvariam Sanctæ Annæ Beato Cardinali Albergatto dono dederit, & quonam pacto Bononiæ aſſervetur.

INter inſignes, vetereſque Reliquias, quibus hæc Civitas prædita eſt, Cranium Sanctæ Annæ merito adnumerari debet, quod in templo Regularium Sancti Brunonis eidem S. Annæ dicato, magno cultu, ac religione ſervatur. Eas Reliquias inſignes nuncupavimus, cum ad Matrem Beatæ Virginis Mariæ pertineant, pro cujus honore in Oriente primum, ac deinde in Occidente plurima templa condita fuerunt (*b*).

(*b*) Bollandi. tom. 6. menſis Julii in diem 26.

Eaſdem Reliquias certas appellamus: Etenim perſpectum eſt omnibus, Beatæ Annæ Corpus a Paleſtina delatum fuiſſe Conſtantinopolim circiter annum 750., cum Juſtinianus II. Imperium teneret, qui templum quoque magnificum S. Annæ tunc extruxit. Cognitum pariter habemus, Comitem Bleſenſem, qui in Græciam cum Balduino deſignato Orientis Imperatore profectus fuerat, in Galliam Caput Sanctæ Annæ circiter annum 1200. dono miſiſſe (*c*). Certum etiam eſt, Henricum VI. Angliæ Regem, qui Pariſiis ſuſcepto diademate Galliarum Rex declarari voluit, Cranium S. Annæ tribuiſſe Beato Nicolao Albergatto Cardinali, & hujus Urbis Epiſcopo, cum perfunctus ultima Legatione fuiſſet. Ipſe vero ſuis Carthuſienſibus dono illud conceſſit, qui pretioſum munus in Eccleſia collocarunt. Cum hæc ita ſe habeant, difficile prorſus erit certioribus documentis has Reliquias probare, cum præſertim res hujuſmodi nullis rationibus ex Metaphyſica, ſeu Phyſica deſumptis oſtendi poſſint, ideoque certis hominum teſtimoniis ſatis confirmentur.

(*c*) Tillemont. ad not. 3. in vitam B. Virg. to. 1.

Beatus Nicolaus Albergattus delatis circiter annum 1435. Bononiam his Reliquiis, magno cum honore a ſuis civibus exceptus fuit: *Nicolaus* (inquit Sigonius) (*d*) *egregie ab omnibus collaudatus in Italiam ſe recepit, ac Cranium S. Annæ Matris Beatæ Mariæ Virginis ab Henrico Rege dono acceptum pridie Kalendas Decembris Bononiam attulit, atque ingenti ab univerſis honore acceptus, Monachis ſuis Carthuſienſibus dono dedit, qui ei Oratorium S. Annæ in via S. Iſaiæ condiderunt, ubi nunc etiam aſſervatur.*

(*d*) In vita ipſius cap. 15.

Eam ſane opinionem probitatis Sigonius, eamque ſanctitatis gloriam Beatus Albergattus conſecuti ſunt, ut Adrianus Baillet in rebus judicandis ſeveriſſimus has nobis Reliquias in dubium revocare auſus non fuerit (*e*).

(*e*) In vita S. Annæ die 26. Jul.

In Concilio per Sanctum Bonifacium coacto *ſæculo octavo* Sacræ Reliquiæ *Patrocinia* vocantur (*f*). Inſuper Patres, rerumque Sacrarum ſcriptores teſtantur, eos Populos peculiari quadam ratione ad pietatem excitari, ſpemque bonorum ob illius Sancti patrocinium, cujus Reliquiæ in ipſorum Civitate religioſe coluntur: *Itaque* (ait P. Theophilus Raynaudus) (*g*) *mirum non eſt, quod Deus intuitu Sacrorum Corporum in eorum veneratores ſit beneficentiſſimus, & ipſi Sancti, quorum alicubi jacent Corpora, ibi maxime ſuam apud Deum gratiam prodant, exorando multa bona, & magna munera iis, a quibus eo loco coluntur.* Expendendum pariter eſt, quod ſubdit (*h*): *Nec vero hic titulus venerationis ſpecialis Sanctorum reſtringitur ad integra Sanctorum Corpora; nam etiam particularum dumtaxat poſſeſſio ſatis ſuperque eſt ad excitanda hoc titulo ſpecialia fidelium ſtudia.*

(*f*) Ferrandus in diſquiſit Reliquiaria p. 206.

(*g*) Tom. 8. P. Raynaudi in opere, qui inſcribitur: Tirulicultus Sanctorum ſpecialis pag. 138.

(*h*) Pag. 339

Supervacaneum ducimus monere implorandam nunc eſſe majori ſtudio Sanctorum opem, ut beneficia a Deo percipiamus; illud omittere non poſſumus, Cranium Sanctæ Annæ in Eccleſia Carthuſienſium, cujus ſupra meminimus, non ſolum, uti mos eſt, die 29. hujus menſis Januarii, ſed etiam inſequentibus diebus 30. 31. ejuſdem menſis palam exponi: Omnes hortamur, ut in idem templum frequentes conveniant, ut honorem Sanctæ Annæ debitum perſolvant, ipſique hanc Civitatem, ac diœceſim plurimum commendent. Accedit etiam, Indulgentiam iis concedi, qui, poſt criminum confeſſionem, ſuſceptamque Euchariſtiam in quocumque templo, per eos tres dies Sanctæ Annæ Eccleſiam inviſerint, ejus Reliquiis cultum religioſum præbuerint, ipſamque Parentem Beatiſſimæ Virginis vehementer obteſtati fuerint, ut Dei opem, ſubſidiumque nobis impetret tum in his, quæ ad præſentem vitam, tum in his, quæ ad perpetuam felicitatem ſpectant.

De

INSTITUTIO L.

De concessione Summi Pontificis, ob quam carnium esus permittitur tempore ineuntis Quadragesimæ. De origine, atque institutione ejusdem Quadragesimæ. Quibus de causis abstinentia a carnibus dissolvi per Quadragesimam possit. De piis operibus, qua Pontifex præscribit in sua concessione. Quæ ratio tenenda sit in iisdem operibus faciendis, ut Pontificis concessio magno eum fructu jungatur.

MAgistratus hujus Urbis publicæ Sanitati conservandæ præpositus merito dubitavit, ne cives ex gravi morbo paulo ante liberati valetudinem iterum amitterent, & qui sani sunt ægritudinem contraherent, si cibis in Quadragesima perscriptis, illa jam proxime impendente, uterentur; Graves etiam sumptus expendit, qui egenis necessarii essent, si post tot incommoda, ac detrimenta hoc anno accepta non solum carnibus per Quadragesimam abstinere, sed ovis pariter, ac lacticiniis deberent. Hinc Medicos in Civitate principes consulendos præ cæteris omnino censuit, ut judicium de civium sanitate ferrent. Ipsi igitur acciti sunt, & examinata diligenter febrium causa, ac natura, quibus cives vexantur, perspecto convalescentium numero, aliorumque discrimine, ne sanitas labefactetur, in eo periculo cives constitutos judicarunt, ut frequenter morbis obnoxii futuri sint, si toto Quadragesimæ tempore eos cibos sumant, qui ab Ecclesia præcipiuntur, neque satis morborum causam auferri, si ova, ac lacticinia permittantur. Siquidem verissimum est, quod Sutor *de vita Carthusiana lib.* 1., integram valetudinem sine jusculo, & sine carnibus conservari ab illis posse, vel amissam recuperari, qui illarum usum non habent; contra vero, qui vesci carnibus soleant, si morbo aliquo premantur, vel ob delicatam corporis habitudinem morbis obnoxii sint, curari vix posse, nisi jusculo, & carnibus ipsorum imbecillitas adjuvetur.

Medicorum consilio per ipsos obsignato, & per Magistratum Sanitatis ad nos delato, litteras ad Summum Pontificem dedimus, quibus rem totam explicavimus, scriptumque Medicorum consilium una transmisimus, ut Pontifex integre rem cognosceret. Etenim ob diuturnam experientiam in Sacris Romanis Congregationibus comparatam intelligimus ad Sedem Apostolicam pertinere, Civitatem, diœcesim, ac præsertim Provinciam, & Regnum a præcepto Quadragesimalis abstinentiæ liberare, cujus rei ea potissimum causa adducitur; nam si reliqui Episcopi hæc facultate præditi essent, importunis precibus impulsi, vel habita quorumdam hominum ratione, singulis annis eam immunitatem concedere cogerentur, & hoc pacto abstinentia Quadragesimæ paulatim in desuetudinem abiret. Eorum sententiam prætermittimus, qui temere, vel imperite, sine ulla ratione, sed occulta in Sedem Apostolicam invidia permoti, eandem facultatem cuilibet Episcopo tribuerunt, ita ut, si legitima causa intercedat, non modo privatos aliquos, sed Civitatem universam, ac diœcesim a Quadragesimæ legibus dissolvere posset.

Sanctissimus Pontifex responsum nostris litteris fecit, paternaque clementia nobis facultatem dedit, ut hanc civitatem, ac diœcesim immunes abstinentia Quadragesimæ huius anni 1736. declaremus, certisque conditionibus adhibitis permittamus, ut carnibus utantur. Hæc eadem præsenti hac nostra declaratione promulgare intelligimus, & Apostolica auctoritate carnium usum concedere per Quadragesimam hujus anni 1736, quem tamen interdicimus die primo Cinerum, præceptis vigiliis, feriis sextis, ac Sabbatis, totaque Hebdomada Majori; nempe a Dominica Palmarum ad Sabbatum *inclusive* ejusdem Hebdomadæ, quibus diebus abstinentiam servare omnes tenentur. Monemus etiam aliquo subsidio egenos sublevandos Quadragesimæ tempore ter per hebdomadas pro eorum conditione, qui hac immunitate gaudere velint. Si facultas non suppetat erogandæ in egenos pecuniæ, ter per hebdomadam tertiam Rosarii partem Beatæ Virgini persolvent, cui hanc civitatem, ac diœcesim plurimum commendabunt. Declaramus autem juxta Pontificis voluntatem, ac nostram, qui illius jussa facimus, has conditiones necessario observandas omnibus, qui immunitatis ejusdem participes esse cupiant; qui eas neglexerint, & tamen abstinentiam Quadragesimæ non coluerint, de violato ipsius Quadragesimæ præcepto se reos esse coram Deo, & Ecclesia pro certo teneant.

Hic finem habere posset Oratio nostra: cum tamen delatum nobis fuerit, superioribus annis, cum Pontifex huic civitati, & diœcesi lacticiniis uti per Quadragesimam indulsit, varias quæstiones excitatas fuisse non pravo quidem studio, sed cupiditate intelligendi, qua ratione immunitas Quadragesimalis abstinentiæ permitti posset, quæ ab Apostolis tradita in posteros dimanavit; utrum ad id legitima causa requiratur, utrum peculiares aliquæ causæ ad hoc beneficium obtinendum satis esse videantur; ideo pro muneris nostri ratione pauca subjicienda sunt, ut ii doceantur, qui has dubitandi rationes in medium protulerunt. Interim omnes hortamur, ne de iis rebus, quas ignorant, ac potissimum in hominum frequentia, verba facere audeant, sed potius Episcoporum judicia, quibus Ecclesiam regendam Deus tradidit, suis opinionibus anteponant; Nobis præsertim fidem habeant, qui in causis Canonizationum agendis tamdiu versati sumus, cum Fidei Promotoris munus ageremus. Expendant etiam perraro sapientiæ donum divinitus infundi, iisque plerunque concedi, qui fere ad sanctimoniæ apicem pervenerunt, quorum opera Deus uti consuevit, ut aliorum tenebras depellant, & in viam salutis adducant; silentium esse veluti stipendium ignorantiæ, quod solvere necessario debent omnes, qui nullam litteris operam dederunt: neque enim fas est iis sermonibus implicari, qui illorum superant ingenium.

Esto igitur Quadragesimæ Institutum ab Apostolis repetendum sit, falsaque eorum sententia videatur, qui ipsius auctorem Pontificem Thelesphorum putaverunt. Nam illud unanimi Patrum consensu probatur, nempe ad Apostolos ea referenda, quæ Ecclesia universa complectitur, & quorum auctor ignoratur. Id nos pariter ostendimus alio loco, cum de Quadragesima sermonem haberemus (*a*); non tamen inde consequitur in Pontificis potestate non esse, ut aliquos abstinentia Quadragesimæ immunes declaret. Siquidem inter Apostolicas traditiones, quæ nullum dogma, sed mores tantum, ac disciplinam præseferunt, discrimen intercedit; alias induxerunt Apostoli, quas ex ipso Salvatore perceperunt, cum adhuc in terris degeret, vel postquam a mortuis surrexit per illud temporis spatium, donec in Cœlum ascendit; illas

(*a*) Inst. 15.

illas deinde Apoſtoli voce ſua poſteris demandarunt; De his inquit Sanctus Paulus in prima ad Corynthios Epiſtola: *Ego accepi a Domino, quod & tradidi vobis*: ac paulo poſt: *Præcipio non Ego, ſed Dominus*. Aliæ vero traditiones ab Apoſtolis quidem profectæ ſunt, quas tamen ipſi a Chriſto Domino ante mortem, vel ante Aſcenſionem minime ſuſceperunt; ſed Eccleſiæ Rectores conſtituti, poſtquam in cœlum divinus Præceptor reverſus eſt, qua fuerunt auctoritate præditi, ea decreverunt, quæ pro ejuſdem Eccleſiæ utilitate, ac felici adminiſtratione neceſſaria ipſis videbantur: De his ita loquitur S. Paulus (*a*): *Ego dico, non Dominus*. Has procul dubio traditiones magno honore proſequi debemus, non ejus tamen naturæ ſunt, ut Romanus Pontifex pro illis diſpenſandis auctoritate careat (*b*). Itaque cum Quadrageſimæ inſtitutio ad primas Traditiones, quæ Divinæ potius nuncupandæ ſunt, minime pertineat, ſed ad ſecundas, quæ ſolum Apoſtolicæ vocari debent, facile intelligi poteſt, abſtinentiam Quadrageſimæ poſitam eſſe in Romani Pontificis facultate. Hæc tradit Melchior Canus (*c*) eadem ratione, quam nos explicavimus, & exemplo immunitatis adductus; quæ a Quadrageſimæ abſtinentia concedi ſolet. Idem Annatus (*d*), & Cardinalis Gottus (*e*) ſuis ſententiis confirmant.

Sed jam ad cauſam hujus immunitatis deveniamus, & eam explicemus, quæ ſatis eſſe judicetur; ac primum omittimus controverſias, quæ inter Theologos, & canonum Interpretes agitantur: utrum leges Eccleſiaſticas abſque ulla cauſa Romanus Pontifex ſolvere poſſit, an qui Pontificis auctoritate in hunc modum ſoluti ſunt, in utroque Foro poſſint uti comparato privilegio: ea nobis probanda ſunt, quæ a Tridentina Synodo perſcribuntur (*f*), quæ vinculum legis aliquando, non tamen frequenter exſolvendum ſtatuit, & cauſam ſemper ad id legitimam, ac præſentem requirit. Doctrinam quoque ſequimur S. Bernardi (*g*), qui Pontificem Eugenium monet, ut hæc diligenter expendat, priuſquam legem aliquam diſſolvat: *Spiritualis Homo ille, qui omnia dijudicat, ut ipſe a nemine dijudicetur, omne opus ſuum trina quadam conſideratione præveniat: primum quidem, an liceat; deinde, an deceat; poſtremo, an expediat. Nam, etſi conſtat, in Chriſtiana utique Philoſophia non deceve, niſi quod licet, non expedire, niſi quod decet, & licet, non continuo tamen, omne, quod licet, decere, vel expedire, conſequens erit*; Et paulo poſt: *Facitis hoc, quia poteſtis, ſed, utrum hoc debeatis, quæſtio eſt, & quomodo*. Sententiam pariter a Theologis Moralibus propoſitam amplectimur, nempe graviorem cauſam eſſe neceſſariam, ut aliqua civitas, diœceſis, aut provincia Quadrageſimæ abſtinentia liberetur, non aliter, quam ſi privatis quibuſdam civibus eadem immunitas tribuenda ſit; Cum enim Quadrageſimæ præceptum univerſos complectatur, ob peculiarem, vel dubiam cauſam infringi nequit; cum hæc ita ſe habeant, pro immunitate, de qua agimus, cauſam, & procul dubio ſufficientem intercedere non eſt inficiandum. Siquidem, ut ait Pater la Croix (*h*): *Pro Diſpenſatione univerſali, qua utentur etiam multi, in quibus forte cauſa non ſubſiſtit, uti, ſi diſpenſetur propter communem penuriam piſcium, quos tamen multi nobiles, & divites habere poſſent, videtur requiri certitudo cauſæ rationabilis nunc exiſtentis, qualis eſſet periculum morborum &c. non quod certum eſſe debeat, tales morbos eſſe ſecuturos, ſed quod nunc debeat certo eſſe prudens metus, & periculum, quod morbi ſint inde probabiliter ſecuturi, ita ut requiratur certitudo periculi, non tamen certitudo eventus.*

Finem ſermoni facimus, pauca aliqua monentes de ſtipe, quæ egenis ter in hebdomada pro cujuſvis conditione, ac facultate perſolvi debet; pauca etiam ſubjicimus pro illis, qui ob paupertatem egenos pecunia recreare nequeunt, & tertiam Roſarii partem, uti ſuperius expoſuimus, ſtipis loco ſubrogare tenentur, ut conditionibus ad immunitatem obtinendam Quadrageſimalis abſtinentiæ neceſſariis ſatisfaciant. Porro, dum res agitur de eleemoſyna eas quæſtiones prætermittimus, quæ inter Theologos de extrema, gravi, & communi, ut vocant, egenorum neceſſitate tractantur; miſſa quoque facimus, quæ ratione divitum, aut naturæ, aut conditioni ſuperflua cenſenda ſunt; verum iis verbis utimur, quibus Deus cum in veteri, tum in novo teſtamento uſus eſt: Deuteronomii *cap.* 15. *Non deerunt*, inquit, *pauperes in terra habitationis tuæ; idcirco ego præcipio tibi, ut aperias manum fratri tuo egeno, & pauperi*: In Evangelio S. Lucæ *cap.* 11. *Veruntamen, quod ſupereſt, date eleemoſynam*. Sed illud terrere nos plurimum debet, quod Matthæus *cap.* 25. teſtatur, in ſupremo judicio, quod de univerſis hominibus Chriſto Domino commiſſum eſt, hoc pacto eos, qui a *ſiniſtris* erunt, damnandos: *Diſcedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & angelis ejus*; Deinde cauſam exponit: *Eſurivi enim, & non dediſtis mihi manducare, ſitivi, & non dediſtis mihi potum, hoſpes eram, & non collegiſtis me, nudus & non cooperuiſtis me, infirmus, & in carcere, & non viſitaſtis me*. Videant, an his temporibus apte conveniant, quæ Propheta Ezechiel in Hieruſalem ſcripſit, cum ipſi Dei indignationem, ejuſque cauſam ediceret (*i*): *Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ ſororis tuæ, ſuperbia, ſaturitas panis, & abundantia, & otium ipſius, & filiarum ejus, & manum egeno, & pauperi non porrigebant*. Tandem perpendant quid ſtatuendum in nos videatur, quibus eſus carnium his diebus ad jejunium conſacratis permittitur, cum ex Patrum unanimi conſenſu ejejunium rite obſervatum Deo jucundum eſſe nequeat, niſi cum eleemoſyna ſimul conjungatur: *Jejunium*, inquit S. Gregorius (*k*), *Deus approbat, quod ad ejus oculos manus eleemoſynarum levat, quod cum proximi dilectione agitur, quod ex pietate conditur*; S. Leo Pontifex, cum de Quadrageſimæ Inſtituto differeret, hæc habuit (*l*): *In pauperes, & diverſis debilitatibus impeditos benignior nunc largitas exeratur, & gratiæ Deo multorum voce referantur, & jejuniis noſtris egentium refectio ſuffragetur*; S. quoque Petrus Chryſologus hæc monuit (*m*): *Miſericordia, & pietas jejunii ſunt alæ per quas tollitur & portatur ad Cælum, ſine quibus jacet, & volutatur in terra*: Tandem Ivo Carnotenſis eandem ſententiam his verbis proſequitur: (*n*) *Tantum enim valet jejunium ſine eleemoſyna, & aliis operibus pietatis, quantum valet veteri tunicæ infertus pannus rudis*.

Sed de recitanda ter per hebdomadam tertia Roſarii parte dicendum ſupereſt, vel potius de pietate, quam in Beatam Virg. Mariam teſtari debemus. Supervacaneum fortaſſe videbitur de hac re ſermonem inſtituere, cum hæc civitas in honorem Divinæ Parentis tot ſacras ædes condiderit; cum tot præclara ædificia magnis ſumptibus extruxerit, ut commodiorem populo viam ſterneret, qui magna frequentia ad Montem Guardiæ confluit, ut B. Virginis effigiem a S. Luca dipictam veneretur; cum poſtremo magnificam a fundamentis Eccl. eodem in loco nunc erigat, ut cultus Beatæ Virg. magis propagetur.

(*a*) Eadem Epiſtola ad Corynth.

(*b*) P. Greg. Valentia in Analyſi Fidei Catholicæ tom. 3. Bellarm. max. Pontific. tit. de tradition. Apoſt. p. 212. P. Rabanus in ſuis exercitationib. Theolog. exercit. 1. c. 2. §. 3.

(*c*) Lib. 3. de Locis Theolog. c. 5.

(*d*) In Apparatu Theolog. poſt lib. 3. tr. 1. p. 200 edit. Ven. an. 1787.

(*e*) In cele bri Theol. Scholaſtic. Dogmatic. tom. 1. qu. 3. dub. 3. §. 1. ac 2.

(*f*) Cap. 18. Seſſ. 25. de Reform.

(*g*) Lib. 3. de Conſiderat. c. 4.

(*h*) In Theologia Moral. lib. 3. par. 2. de jejun. n. 1308.

(*i*) Cap. 16.

(*k*) Homil. 16. Evang.

(*l*) Ser. 10.

(*m*) Ser. 8.

(*n*) Ser. 14. de Quadr.

Attamen ut eos confirmemus, qui magno ſtudio B. Virginem jam proſequuntur, alioſque incitemus, qui fortaſſe hac pietate careant, pauca aliqua ex ſermonibus Sancti Bernardi delibabimus, qui cum de Nativitate Beatæ Parentis ſermonem haberet, qui inſcriptus fuit *De aquæductu*, hæc præ cæteris tradidit: *Ad Patrem verebaris accedere, ſolo auditu territus ad ſolia fugiebas. Jeſum tibi dedit mediatorem: quid non apud talem Patrem Filius talis obtineat? Exaudietur utique pro reverentia ſua: Pater enim diligit Filium. An vero trepidas & ad ipſum? Frater tuus, & caro eſt, tentatus per omnia abſque peccato, ut miſericors fieret. Hunc tibi Fratrem Maria dedit*: Deinde ad Mariam confugiendum, ſi timor aliquis pro Divina Filii Majeſtate nobis irrepſerit, his verbis hortatur: *Sed forſitam & in ipſo Majeſtatem verebare Divinam, quod, licet factus ſit homo, manſerit tamen Deus. Advocatum habere vis & ad ipſum? Ad Mariam recurre. Pura ſiquidem humanitas in Maria, non modo pura ab omni contaminatione, ſed & pura ſingularitate naturæ. Non dubius dixerim. Exaudietur & ipſa pro reverentia ſua. Exaudiet utique Matrem Filius, & exaudiet Filium Pater.*

In Sermone autem infra Octavam Aſſumptionis habito, cui titulus eſt: *De duodecim prærogativis Beatæ Virginis Mariæ*, hæc Sanctus Bernardus aſſerit, ut Fidelium animos erga Divinam Parentem magis inflammet. *Quid ad Mariam accedere trepidet humana fragilitas? Nihil auſterum in ea, nihil terribile, tota ſuavis eſt, omnibus offerens lac, & lanam. Revolve diligentius Evangelicæ Hiſtoriæ ſeriem univerſam, & ſi quid forte increpatorium, ſi quid durum, ſi quod denique ſignum vel tenuis indignationis occurrerit in Maria, de cætero ſuſpectam habeas, & accedere verearis. Quod ſi (ut vere ſunt) plena magis omnia pietatis, & gratiæ, plena manſuetudinis, & miſericordiæ, quæ ad eam pertinent, inveneris, age gratias ei, qui talem tibi Mediatricem benigniſſima miſeratione providit, in qua nihil poſſit eſſe ſuſpectum.* Si omnia perſequi velimus, quæ ſuper hac re S. Bernardus litteris commendavit, non exiguæ molis liber conficeretur. Quare finem dabimus ea ſubiicientes quibus idem ipſe S. Bernardus utitur, (*a*) ut B. Virginis opem expoſcendam admoneat; ipſiuſque vitæ exempla nobis imitanda: *In periculis, in anguſtiis, in rebus dubiis Mariam cogita, Mariam invoca. Non recedat ab ore, non recedat a corde, & ut impetres ejus Orationis ſuffragium, non deſeras converſationis exemplum. Ipſam ſequens non devias, ipſam rogans non deſperas, ipſam cogitans non erras. Ipſa tenente, non corruis, ipſa protegente, non me tuis, ipſa duce non fatigaris, ipſa propitia, pervenis.*

(*a*) In Homilia 2. de laudibus Beatæ Virginis.

INSTITUTIO LI.

Monentur Eccleſiaſtici, ut conveniant ad ſpiritualia exercitia S. Ignatii. De ipſorum origine, & maxima utilitate, quam illa pluribus attulerunt. Quam magni ſemper fecerint, & quantum commendaverint eaſdem exercitationes Summi Pontifices, & alii Eccleſiæ Præſules.

PRima feria VI. ineuntis Quadrageſimæ, aliiſque decem inſequentibus ſub horam diei vigeſimam quartam, cum Salutationis Angelicæ ſignum indicitur, Sacerdos ex Societate Jeſu in templo ſui Ordinis Sanctæ Luciæ dicato noſtræ hujus civitatis Eccleſiaſticos viros de more piis exercitationibus detinebit. Eas Sanctus Ignatius ſingulari Dei beneficio compoſuit, poſteriſque tradidit, poſtquam eximiam ipſe utilitatem expertus fuerat, cum ſe totum Deo conſecraverat. Iiſdem exercitationibus adducti doctrina, ac pietate præſtantiſſimi viri S. Franciſcus Xaverius, Venerabilis Dei Famulus Paſchatius Broetius, Faber, Lainetius, & Salmeron arctiorem vitæ diſciplinam, curamque æternæ ſalutis unice ſuſceperunt (*b*). Illas congeſſit S. Ignatius non modo, ut in Societatem ſuam cooptati fructum perciperent, ſed univerſi Fideles hac ratione virtutem, & innocentiam excolerent. Illas S. Franciſcus Borgia, Societatis Jeſu clariſſimum lumen, Paulo III. exhibuit, ut prius in examen vocatæ Pontificis ipſius auctoritate probarentur, omniſque invidiæ moles in Societatem concitata penitus extingueretur: *Quo latius* (ait Pontifex) (*c*) *ejus fructus pateat, & plures Chriſtifideles majori cum devotione ad utendum illius exercitiis invitentur.* Cum deinde Cardinalis Burgenſis, & Salutiarum Epiſcopus ejuſdem Cardinalis Vicarius Generalis, & præclarus Civis noſter Ægidius Foſcararius Ordinis S. Dominici, tunc Sacri Apoſtolici Palatii Magiſter, ac poſtea Mutinenſis Epiſcopus delecti Examinatores unanimi conſenſu teſtati fuiſſent: *Dicta Exercitia pietate, ac ſanctitate plena, & ad ædificationem, & ſpiritualem profectum Fidelium valde utilia, & ſalubria eſſe, & fore*: tunc per eundem Pontificem confirmata fuerunt, cunctiſque Fidelibus propoſita, ut fructum ex illis deſumerent: *Debitum etiam reſpectum ad fructus uberes, quos Ignatius, & ab eo inſtituta Societas præfati in Eccleſia Dei ubique gentium producere non ceſſant, & ad maximum adjumentum, quod ad id prædicta Exercitia tulerunt, non immerito habentes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati Documenta, & Exercitia prædicta, ac omnia, & ſingula in eis contenta auctoritatem prædictam, tenore præſentium ex certa noſtra ſcientia probamus, collaudamus, ac præſentis ſcripti patrocinio communimus* (*d*). Hæ piæ Exercitationes, cum de S. Ignatio cooptando inter Sanctos ageretur, magnum cauſæ pondus, ac momentum contulerunt, uti plane cognoſcitur *ex Relatione*, quam Romanæ Rotæ Auditores pro illius temporis Inſtituto, ac more confecerunt. Siquidem ipſius Exercitiis diligenter examinatis, S. Ignatium ſumma rerum ſpiritualium cognitione præditum fuiſſe adfirmaverunt; De illis Sancta Mater Eccleſia hæc aſſerit (*e*): *Illum compoſuit Exercitiorum librum Sedis Apoſtolicæ judicio, & omnium utilitate comprobatum.* Poſtremo Clemens XI., cum litteras ad omnes Epiſcopos Italiæ, Inſularumque adjacentium ſcriberet die 1. Februarii anno 1710., ipſis præcepit omnem diligentiam impendere, ut Rectores Animarum, Confeſſarii, Sacerdotes, Beneficium aliquod obtinentes, & Clerici piis ejuſmodi exercitiis operam darent, hujuſque rei cauſam hanc potiſſimum inter cæteras exponit: *Cum diuturna experientia compertum ſit, ad retinendam, conſervandamque Sacerdotalis Ordinis dignitatem, & ſanctimoniam maximopere conducere, ut Eccleſiaſtici Viri ſpiritualibus Exercitiis aliquando vacent, quibus, quidquid ſordium de mundano pulvere contractum eſt, commode detergitur, Eccleſiaſticus ſpiritus reparatur, mentis acies ad Divinarum rerum contemplationem extollitur recte, ſanctæque vivendi norma vel inſtituitur, vel confirmatur.* Quamobrem viros Eccleſiaſticos nobis ſubjectos magnopere hortamur, ne hanc utilitatem ipſis propoſitam prætermittant. In mentem revocent S. Hieronymi ſententiam, ut rem magna cum alacrita-

(*b*) P. Maphejus in vita S. Ignatii lib. 2. c. 8. & 20.

(*c*) In Conſtitut. data anno 1548.

(*d*) P. Suarez tom. 4. de Religione lib. 9. c. 3.

(*e*) In 2. lect. Offic. S. Ignatii.

te

(a) 1. Tim. cap. 3. epist. ad Tim.

te suscipiant (a): *Non solum Episcopi, Presbyteri, & Diaconi debent magnopere providere, ut cunctum Populum, cui præsident, conversatione, sermone, ac scientia præcedant, verum etiam & inferioris gradus Exorcistæ, Lectores, Æditui, & omnes omnino, qui domui Dei deserviunt; quia vehementer Ecclesiam Dei destruit, meliores Laicos esse, quam Clericos.* Exactam prius vitæ rationem serio perpendant, eodemque tempore S. Gregorii sermonem: *De Officio, seu Cura Pastorali*: diligenter percurrant: *Nullum pato*, inquit, *ab aliis majus præjudicium, quam a Sacerdotibus, tolerat Deus, quando eos, quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla pravitatis cernit, quando ipsi peccamus, qui compescere peccata debuimus, nulla animarum lucra quærimus, ad nostra quotidie studia vacamus, Dei causas relinquimus, ad terrena negotia vacamus, locum Sanctitatis accipimus, & terrenis actibus implicamur.* Postremo videant, utrum ad publica theatra, vel convivia fortasse convenerint, an pro remissione animi tempus in iis rebus insumpserint, quæ saltem per sacros Canones, & Pontificum constitutiones minime commendantur; post hæc secum deliberent, an pias Exercitationes Pontificum auctoritate confirmatas probatasque omittere possint, ut si quem anteactæ vitæ moribus offenderint, ad meliorem sui opinionem traducant, vel ut ignem pietatis excitent in ipsius penitus extinctum, vel prope jam extinguendum ob vitæ rationem, quæ longe ab Ecclesiastici viri dignitate abhorret, & laicis ipsis vix permitti posse videtur.

INSTITUTIO LII.

Proponitur omnibus Ecclesiis, Monasteriis, & Locis Piis Urbanis, ac Diœcesanis, ut deferant in Officinam monetariam vasa argentea superflua, vel necessario alienanda, ut æs alienum contractum dissolvant. Quam ob causam id proponatur. De ratione, ob quam initio Ecclesiæ, sola Episcoporum facultate interposita, vasa pretiosa Ecclesiarum distrahebantur. Quomodo pro hac re gerenda Sedis Apostolicæ auctoritas nunc requiratur.

Die xvi. Septembris anno 1733. Chirographum Cardinalis Urbis Vicario inscriptum Pontifex obsignavit, quo facultatem ipsi concessit, ut, nulla habita judicii forma, vasa argentea cognosceret, quæ Sacris Ædibus, Locisque Piis Regularium, & Sæcularium supervacanea viderentur, & quænam impendi possent, ut æs alienum dissolveretur, vel ob aliam causam, quæ æquitati consentanea judicari deberet. Singulos deinde Pontifex monebat eadem vasa in Officinam Monetariam deferre, ut auri, argentique penuria, qua plurimum Urbs laborabat, levaretur. Pontifex autem pro his rebus nullum fructum afferentibus *Loca fructifera Montium*, ut ajunt, *Nono Monti* Sancti Petri superaddita exhibuit, quæ singula 100. scutatis constarent, licet in Urbe pluris haberentur, ob eam fortasse causam, ne factæ pro elaborandis argenteis vasculis expensæ amittantur. Quare Cardinalis Vicarius, ut Pontificis iussa faceret, Præfectos Ecclesiarum, Locorumque Piorum hortatus est, ne oblatam utilitatem prætermittans ad augendos redditus Ecclesiarum, Monasteriorum, Sodalitatum, & Locorum Piorum, quæ sibi commissa sunt.

Quod quidem Chirographum, quoniam Loca Pia non solum Urbis, sed totius etiam Ditionis Ecclesiasticæ complectebatur, ad nos pariter transmissum fuit, ejusque publicandi munus traditum. Quare typis illud evulgari, & consuetis locis affigi curavimus.

Sed ea exhortatio optatum finem non obtinuit: neque enim audivimus ullam hujus nostræ Civitatis sive Ecclesiam, sive Sodalitatem argentea vasa ad officinam monetariam Romam misisse; atque id quidem duplici de causa omitti potuit, vel quia nulla tunc necessitate cives urgebantur, vel quia rerum ejusmodi transvectio magni simul dispendii, ac laboris videbatur. Itaque, cum hæc impedimenta sublata sint: nam ob temporum calamitates graviori necessitate premimur, & ratio quædam inventa est, quæ Sæcularium, ac Regularium Ecclesiis, & Locis Piis hujus Civitatis, ac Diœcesis valde utilis judicatur, ut, iis vasculis argenteis divenditis, æs alienum penitus extinguatur, ideo jussu Pontificis eandem exortationem renovamus, cui neminem contrarium fore confidimus.

Pontifex igitur infelici hujus Urbis conditione permotus, & numeratæ pecuniæ inopia pro publicis, privatisque negotiis facilius transigendis; intelligens quoque Sacra Altaria decentibus ornamentis spolianda non esse, sanctisque sanctionibus caveri, ne pretiosa supellex Ecclesiarum, & Locorum Piorum alienetur, vel distrahatur, nisi prius causæ cognoscantur, & Sedis Apostolicæ facultas intercedat, die 11. Februarii hujus anni 1736. datis ad nos litteris per Cardinalem Ministrum a Secretis totius Ditionis Ecclesiasticæ, præcipit, ut omnes Præfectos Ecclesiarum Sæcularium, ac Regularium hujus Civitatis, ac diœcesis iterum moneamus, ut vasa argentea in Officinam hujus Urbis monetariam deferant, si quæ superflua obtineant, aut aliqua vendenda existiment, ut se alieno ære dissolvant. Pro hac autem necessitate, vel redundantia sine ullo judicio dijudicanda nobis auctoritatem concessit. Illis vero, qui vasa argentea, ut dictum est, offerre deliberent, Loca Montium, quæ in hac Urbe constituta sunt pro vasorum pretio decernuntur.

Utilior sane conditio Locis Piis, & Ecclesiis proponi haudquaquam potuit. Nam hoc pacto ea fructuosa redduntur, ex quibus nullum antea emolumentum percipiebatur, æs alienum extinguitur, pro cujus usura solvenda res puclicæ, ac privatæ, sacræ, & profanæ maximum capiunt detrimentum, ac perniciem. Quod si pro accepta pecunia nullum fœnus debeatur, tamen nisi solutio fiat, questus, & clamores per Urbem disseminantur, & integræ civium familiæ, & opifices aliorum pecunia gravati in extremam plerunque calamitatem adducuntur. Ea quoque utilitas in hoc negotio magni facienda est, quod vasa argentea in alium locum cum impensa, ac periculo transferri minime bebent. Postremo Sedis Apostolicæ auctoritas non deest, neque causa sufficiens, ac necessaria, ad quam cognoscendam nullum judicium instituendum est, ob traditam nobis facultatem, quam superius explicavimus.

Quamobrem, ut Summo Pontifici morem geramus, magnopere hortamur singulos Præfectos Ecclesiarum, quæ spectant ad Regulares, aut Sæculares Presbyteros, Monachos, Clericos Regulares, vel Sæculares, Moniales nobis vel Regularibus subjectas; Sodalitates etiam, & Loca Pia nostræ Civitatis, ac diœcesis, ut vasa argentea in officinam monetariam hujus Urbis deferant, quæ nempe supervacanea sunt, vel distrahi necesse est, ut ære alieno cum fœnore, vel sine usura contracto liberentur, Pro illorum pretio Loca Montium

UAB Biblioteca de Ciències Socials

accipient, quæ in hac eadem Civitate ſtatuta ſunt. Vicarius noſter Generalis de vaſis ſuperfluis, vel neceſſario alienandis dijudicabit; ideoque Præfecti Sacrarum Ædium, quas modo enumeravimus, cum ipſo rem tractigent, qui cognita prius alienationis cauſa ſine ulla judicii forma indicem vaſorum obſignabit, antequam officinæ committantur. Reliquos vaſorum indices, qui per Vicarium noſtrum obſignati non fuerint, nullius momenti habendos decernimus, cum debita cauſæ cognitio haudquaquam intercedat. Qui neglecta hac conditione vaſa diſtraxerit, eum cenſuris adligatum declaramus, quod ſine Apoſtolicæ Sedis auctoritate rem geſſerit. Hæc ſtatuimus ut Pontificis voluntati pareamus, qui Cardinali Romæ Vicario per Chirographum indixit vaſa obſignare, priuſquam ad officinam deferrentur, nobiſque per eas litteras, quas ſuperius memoravimus, præcepit, ut ejuſdem Chirographi ſententiam omnino ſequamur.

Diſſertationem de argentea, aureaque templorum ſupellectili, licet nobis haud multum difficilem, conficere prætermittimus: opulenta quidem vaſa, ac ſplendida, ea nempe, quæ neceſſaria ſunt in Eccleſiis, plurimum commendantur. De his Anaſtaſius Sinaïta, qui floruit ſexto ſæculo ita ſcriptum reliquit (a): *Sed ſunt etiam Eccleſiæ, quibus deſunt reliqua utenſilia neceſſaria, & iſtis offerenda ſunt ea, quæ deſunt*; ſed antea S. Ambroſius hæc tradiderat (b): *Maxime Sacerdoti hoc convenit, ornare Deo Templum decore congruo, ut etiam hoc cultu Aulæ Domini reſplendeat*. Si de vaſis ſuperfluis agatur S. Hieronymi libenter opinionem amplectimur: *Alii ædificent* (inquit (c)) *Eccleſias, veſtiant parietes marmorum cruſtis, columnarum moles advehant, earumque deaurent capita pretioſum ornatum non ſentientia, ebore, argentoque valvas, & gemmis aurata deſtinguant Altaria: non reprehendo, non abnuo: unuſquiſque in ſenſu ſuo abundet; melinſque eſt hoc facere, quam repoſitis opibus incubare*. Illud advertendum ducimus primis Eccleſiæ ſæculis quæcunque Sacra Vaſa ſive ſuperflua, ſive neceſſaria eſſent, probitate ſolum Epiſcoporum alienari conſueviſſe, ut pauperes alerentur, vel captivi in libertatem redderentur, uti Poſſidius in vita S. Auguſtini commemorat (d): *Nam & de vaſis Dominicis propter captivos, & quam plurimos indigente frangi, & flari jubebat, & indigentibus diſpenſari. Quod non commemoraſſem, niſi contra carnalem ſenſum quorumdam fieri præviderem. Et hoc ipſum etiam venerabilis memoriæ Ambroſius in talibus neceſſitatibus indubitanter eſſe faciendum & dixit, & ſcripſit*. De Apologia S. Ambroſii ſermo eſt (e), quam evulgaverat, ut ab Arianorum invidia ſe vindicaret, cum divenditis Eccleſiæ vaſis captivos redemerat: *Ut nos aliquando in invidiam incidimus, quia confregimus vaſa myſtica, ut captivos redimeremus, quod Arianis diſplicere potuerat; nec tam factum diſpliceret, quam ut eſſet, quod in nobis reprehenderent*. Rerum Sacrarum Scriptores plura quoque exempla memoriæ prodiderunt, quæ P. Theophilus Raynaudus complexus eſt (f), ac præſertim S. Hilarii Arelatenſis, Hugonis Gratianopolitani, Helfeghi Angeli, & aliorum, qui Sacra Vaſa charitati impendere non dubitarunt. Cum tamen hæc diſciplina ſapienter immutata fuerit, nec vaſa, licet ſuperflua diſtrahi poſſint, niſi legitima cauſa, & Pontificis auctoritas interveniat, nemo ſane, qui perpendat publicam calamitatem, de vaſis tantum ſuperfluis rem agi, quæ Judex Eccleſiaſticus ad æs alienum ſolvendum ſub haſta collocare poteſt, ſi cogitet etiam Pontificis facultatem haud deeſſe, nemo, inquam, poterit ullo modo improbare, ſi eadem vaſa non modo diſtrahantur, ſed pro templorum utilitate in rem fructuoſam convertantur, cum nullum ex ipſis emolumentum antea redundaret. Videant etiam ex fructibus, quæ ſingulis annis percipientur, temporiſque beneficio eadem vaſa, quæ nunc officinæ traduntur, iterum comparari poſſe; nec defuturos pios Fideles, qui novis muneribus Eccleſias cumulent. Id ſæpius exemplis Deus comprobavit, de quo Honoratus Maſſilienſis in vita S. Hilarii Arelatenſis ſermonem habet, ubi poſtquam retulit, preciosa Eccleſiæ Vaſa pro levandis publicis calamitatibus a S. Epiſcopo Hilario diſtracta fuiſſe: *Numquidnam poterit exiſtimari, quantum viſceribus ejus inſederit pietas, qui uſque eo credidit omnia diſtrahenda, quouſque ad Patenas, vel Calices vitreos veniretur*; hæc ſubdit: *Accendit ſtudia offerentium diſpenſatione laudabili; nec, ut ſuſpiceret, rejecit, ſed, ut iterato offerent, uberius excitavit*.

(a) Lib. 3. Biblior. Patrum pag. 580.

(b) Lib. 2. de Officiis cap. 21.

(c) In epiſt. ad Demetriadem.

(d) Cap. 24

(e) Ambr. in lib. 2. de Offic. cap. 28.

(f) Tom. 12. in lib. qui inſcribitur malæ e bonis Eccleſiæ, c. 4. n. 6. & ſeqq.

INSTITUTIO LII.

Promulgatur Indulgentia Plenaria, quam Pontifex elargitur in forma Jubilæi. Quo pacto perſcriptis operibus ſatisfaciendum ſit, ut eadem Indulgentia comparetur. Quo etiam pacto temporariæ pœnæ ob hanc Indulgentiam dimittantur. Quas ob cauſas hujuſmodi Indulgentia a Summis Pontificibus concedi ſolent.

SUmmus Pontifex graviſſimas horum temporum calamitates animo perpendens, quibus eripi nullo modo poſſumus, niſi prius expiatis noſtris criminibus Dei amicitiam, gratiamque nobis iterum conciliemus, Plenariam Indulgentiam, & culparum remiſſionem omnibus impertitur, qui aliquam inter Eccleſias a nobis deſignandas ſemel ſaltem inviſerint in illa hebdomada, quam ſibi quiſque pro comparanda Indulgentia conſtituet, ibique Deum quo poterit maximo ſtudio obteſtabitur, ut præſentes calamitates depellat, hæreſes extinguat, Chriſtianos Principes in concordiam deducat, & S. Matris Eccleſiæ dignitatem, & gloriam in dies magis amplificet. Jejunium perſolvet Feria quarta, ſexta, ac Sabbato, criminum Confeſſionem, Sanctamque Euchariſtiam rite ſuſcipiendam indicit, egenos pariter ea ſtipe ſublevandos, quam pietas uniuſcujuſvis ſuadebit. Hæc omnia duabus hebdomadibus perficienda decernit, nempe in altera ex illis duabus, quas infimus ſtatuemus.

Quamobrem, ut juſſis, ac voluntati Pontificis pareamus, has in Civitate Eccleſias ad inviſendum nominamus: *Metropolitanam S. Petri*, templum *Corporis Domini*, templum *S. Mariæ Pietatis Mendicantium*, ac poſtremo templum *Sanctorum Jacobi, & Philippi*, quod ad Moniales *Converſas* pertinet. In diœceſi Parochialem cujuſcumque loci Eccleſiam conſtituimus. In Civitate quod libuerit templum ex nuncupatis quiſquis eligere poteſt, in quo preces effundat pro iis cauſis, quas modo enumeravimus.

Cum Pontifex Indulgentiæ tempus duabus hebdomadibus concluſerit, ideo quartam hujus Quadrageſimæ, & Paſſionis alteram hebdomadam in Civitate ſancimus, ſpatium nempe, quod a die 11. Martii ad 24. ejuſdem menſis continetur. In diœceſi autem hebdomadam Paſſionis, & Majorem hebdomadam edicimus, ſpatium nempe, quod a die 18. Martii ad 31. ejuſdem menſis interponitur, ut qui in Civitate, ac diœceſi verſantur, perſcri-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

ſcriptis operibus commode ſatisfaciant, & indulgentiam aſſequantur: etenim ipſa non ita facile in diœceſi, quam in Civitate promulgari poteſt.

Verum de injunctis piis operibus ſermonem habeamus. Licet poſt acceptam etiam immunitatem a quadrageſimali abſtinentia huic Civitati, ac diœceſi per Summum Pontificem hoc anno conceſſam, ſingulis Feriis ſextis, ac Sabbatis Jejunium ſervandum ſit, nec uſus carnium, nec ova permittantur, idque in majori pariter hebdomada præcipiatur, tamen ſi Jejunium fiat, in Civitate quidem Feria quarta, ſexta, ac Sabbato quartæ, vel quintæ hebdomadæ Paſſionis, in diœceſi autem Feria quarta, ſexta, ac Sabbato ejuſdem hebdomadæ Paſſionis, aut Majoris hebdomadæ, idem Jejunium pro lucranda Indulgentia ſatis eſſe declaramus, licet iidem dies, uti dictum eſt, jejunio obligentur propter eam immunitatem, quam ſupra commemoravimus.

Id vero de Eleemoſyna ſtatuere non poſſumus, quæ Indulgentiæ cauſa neceſſaria eſt. Nemo enim poteſt illam ſubrogare, quam ter in hebdomada impendere ſolet, ſi carnibus veſci per Quadrageſimam juxta Pontificis facultatem cupiat. Alia pro Indulgentia præcipitur, alia vero pro eadem immunitate obtinenda. Idem de præcepto Paſchalis Communionis decernendum eſt, quod a Dominica *Palmarum* ad Dominicam *in Albis* circumſcribitur. Nemo ſane putet in diœceſi ubi pro comparanda Indulgentia hebdomadæ Paſſionis, ac Palmarum propoſitæ ſunt, eadem Paſchali Communione utrique mandato ſatisfacere. Siquidem, cum diverſa illa ſint, ſemel pro acquirenda Indulgentia atque iterum Paſchalis præcepti gratia Divina Euchariſtia percipienda eſt. Immo, qui poſt Paſchalem Communionem, & Confeſſionem, lethalem culpam admiſerit, ad Pœnitentiæ Sacramentum rurſus accedere debet, cum Indulgentiam adipiſci deliberat.

Hæc profecto communi Theologorum doctrina confirmantur. Primo enim diſputant, an opera, quæ alioquin debita ſunt, ad parandam Indulgentiam ſatis habeantur; Secundo, an criminum confeſſio, tanquam perſcriptum opus neceſſaria ſit, vel tantum requiratur, ut animi ad gratiam, atque Indulgentiam accipiendam præparentur, adeoque ſufficere poſſit criminum dolor, & contritio; vel, ſi quis culpæ lethali innocens ſit, an abſque Sacramento Pœnitentiæ Indulgentiam conſequatur. Primam quæſtionem ita dirimunt, rem totam ex voluntate concedentis Indulgentiam pendere, qui largiri illam poteſt opera indicens, qui ob aliam cauſam perſolvi debent. In altera vero quæſtione aſſerunt, verba ſedulo examinanda, quibus Indulgentia promulgatur. Criminum tamen Confeſſionem illi omnino neceſſariam exiſtimant, licet non præcipiatur, qui lethalem culpam contraxerit. Nam Indulgentia pro idoneis tantum conceditur, qua conditione illi carent, qui Sacramento Pœnitentiæ lethalia crimina non expurgaverint; quemadmodum, qui gravi labe inquinatur ad Euchariſtiam rite accedere non poteſt, licet dolorem etiam perfectum de patratis criminibus animo concipiat; Sed ipſorum confeſſio neceſſaria eſt, uti Paſſerinus ex Ordine S. Dominici, & P. Viva Societatis Jeſu præſtantes Theologi fuſe demonſtrant (*a*).

Nos quidem ex allata Nobis Indulgentia clare cognovimus a Summo Pontifice probari Jejunium Romæ Feriis quarta, & ſexta, ac Sabbato, licet ratione Quadrageſimæ perſolvendum illud ſit, non tamen ex eadem Indulgentia, quam Pontifex jubet evulgari in hac Civitate, ac diœceſi quantocius fieri poteſt, aliquid deprehendimus, ex quo judicari queat, inter opera perſcripta Communionis, & Eleemoſynæ, Paſchalem etiam Communionem, eamque contineri poſſe eleemoſynam, quæ in egenos eroganda eſt illis, ut facultate comedendi carnes in Quadrageſima gaudere poſſint. Ob hanc cauſam ſuperius adfirmavimus, jejunium quidem Quadrageſimæ etiam pro Indulgentia ſatis eſſe, elemoſynam vero pro Indulgentia, & pro immunitate Quadrageſimæ ſimul obtinenda, Communionem quoque pro eadem Indulgentia, & pro Paſchali etiam præcepto ſufficere nullo modo poſſe. Illud pariter aſſeruimus illi neceſſariam omnino eſſe criminum Confeſſionem, qui Indulgentiam expetat, & poſt Confeſſionem in Paſchate peractam gravi iterum culpa teneatur. Accedit ex verbis Pontificis Indulgentiam elargientis haud conſtare, utrum Confeſſionem ſolum exquirat pro diſponendi ad *Dei* gratiam animis an, vero illam tanquam opus neceſſarium perſcribat. Quare graviſſimi Scriptore hortantur ad Confeſſionem peragendam pro Indulgentia, quamvis nullum lethale crimen admiſſum fuerit: Tunc levia peccata Sacerdoti exponenda, vel etiam lethalia, quæ jam Pœnitentiæ Sacramento deterſa fuerint. Hæc habet Bellarminus (*b*), qui S. Antonini, Adriani, Cardinalis Cajetani, & Navarri auctoritate utitur; hæc etiam feliciter explicat P. Conſtantini (*c*).

Hæc de injunctis operibus monenda putavimus. Nunc ſupereſt Populo nobis commiſſo in memoriam adducere, Pœnitentiæ Sacramento crimina quidem, pœnaſque æternas condonari, ſed luendas adhuc temporarias plerumque ſupereſſe. Quare cum perpauci ſuis criminibus ſatisfacere piis operibus contendant, clementiſſimus Redemptor noſter ob ſingularem in nos charitatem hominum calamitati proſpexit, & opulentiſſimum in Eccleſia theſaurum ſuorum meritorum reliquit, quæ per mortem, cruciatuſque ſuos congeſſit; præclara etiam merita B. Mariæ Virginis, Sanctorum Apoſtolorum, Martyrum, aliorumque Cœlitum Eccleſiæ largitus eſt, quibus divitiis ſpiritualibus diſtribuendis Apoſtolorum Principem S. Petrum, Romanoſque Pontifices in ejus locum ſufficiendos præpoſuit. Illos enim ſui Vicarios in terris conſtituit, & Claves Regni Cœlorum, plenamque ligandi, atque ſolvendi poteſtatem iiſdem conceſſit.

Id Clemens VI. his verbis aperte declaravit (*d*): *Quem quidem Theſaurum non in Sudario repoſitum, non in agro abſconditum* (de merito Paſſionis Chriſti Domini infinito res agitur) *ſed per Beatum Petrum Cæli Clavigerum, ejuſque Succeſſores ſuos in terris Vicarios commiſit Fidelibus ſalubriter diſpenſandum &c. Ad cujus quidem Theſauri cumulum Beatæ Dei Genetricis, omnium Electorum a primo Juſto uſque ad ultimum merita adminiculum præſtare noſcuntur.* Inſuper S. Thomas, & S. Bonaventura ſapientia, ac ſanctitate clariſſimi, licet in variis opinionibus diſſimiles eandem rem confirmarunt centum annis, priuſquam Clemens VI. ſuam Decretalem conficeret; quod Cardinalis Pallavicinus (*e*), & Doctor Eſtius ſapienter advertunt (*f*). Hac divina facultate præditi Pontifices hunc Theſaurum ſæpius recludunt, & legitimis adductis cauſis variis temporibus nunc

(*a*) In Tractatu de Indulgentiis quæſt. 48. per tot & quæſt. 49.

In Tractatu de Jubileo quæſt. 8. art. 1. & 3.

(*b*) De Indulg. lib. 2. cap. 13. §. quæſt. 3. Controv. tom. 2.

(*c*) In Theoria & Praxi Jubilæi part 2. cap. 5. quæſt. 3.

(*d*) In Decretali Unigenitus inter Extravagantes communi de Pœnit. & Remiſſionibus.

(*e*) In Hiſt. Concil. Trid. lib. 2. cap. 5. num. 8.

(*f*) In lib. 4. Sentent diſtinct. 20. §. 4. & 5.

limitatam, nunc pleniſſimam pœnarum omnium remiſſionem impertiunt, quas vel in hac vita, vel in Purgatorio ob ſcelera noſtra luere debemus. Olim non adeo liberales Pontifices extiterunt, uti S. Thomas teſtatur (a), qui tradit, Indulgentiam quinque annorum tribui illis conſueviſſe, qui trans mare poſiti ad inviſanda Sanctorum Petri, & Pauli templa Romam ſe conferebant; trium annorum Indulgentiam illis, qui ob eandem cauſam ultra Montes degentes ad Urbem profecti eſſent; unius vero anni Indulgentiam iis, qui ex vicinioribus Provinciis hoc iter ſuſciperent. Cum tamen hoc tempore ob graviſſimas rationes pœnæ a Canonibus perſcriptæ rurſus induci nequeant (b), majori liberalitate Pontifices utuntur, ut Fideles impenſius ad Deum confugiant, cum neceſſitas poſtulat, ut cultus Deo præſtetur, & animarum ſaluti facilius provideatur: *Reſpondemus* (ait Bellarminus (c), *Theſaurum meritorum Chriſti, & Sanctorum eſſe veram cauſam, cur Indulgentiæ concedi poſſint; ſed præter iſtam cauſam requiri aliam, quæ moveat ad diſpenſandum Theſaurum hoc tempore potius, quam alio, & nunc magis, nunc minus liberaliter: non enim debent Pontifices relaxare pœnitentialem ſatisfactionem, neque recurrere ad Theſaurum, niſi quando judicant, id eſſe neceſſarium, & utile ad gloriam Dei, & animarum ſalutem.*

(a) In 4. diſt. 20. q. 1. art. 3. q. 2. ad quartum.

(b) Card. Pallav. in ſua allata hiſt. lib. 24 cap. 12. n. 6

(c) In Tract. de Indulgent. lib. 1. cap. 12. in tom. 2. ſuarum controv.

Hujus liberalitatis cauſas expendere prætermittimus, atque utrum æqualitas quædam inter opus injunctum, & Indulgentiam intercedat: *Obſervandum eſt* (proſequitur Bellarminus) *juſtam quidem ſemper cauſam requiri, ſed non eſſe ſubditorum judicare, utrum cauſa ſit juſta, vel injuſta, debent enim ſimpliciter exiſtimare, juſtam eſſe.* Ad nos pertinet ſummas Deo gratias exſolvere, qui his temporibus verſamur, quibus hic Cœleſtis Theſaurus frequenter, ac liberaliſſime patet. Ad nos etiam ſpectat omnem curam impendere, ut his ſpiritualibus divitiis cumulemur, ea diligenter fructuoſeque opera perficientes, quæ decernuntur, quæ ſi negligenter ſuſcepta fuerint, Theſaurum Indulgentiæ nequidquam expetimus. Sanctus Pontifex Gregorius VII. (d) Remigio Epiſcopo plenariam Indulgentiam largitus fuit: *Abſolutionem peccatorum tuorum, ſicut rogaſti, auctoritate Principis Apoſtolorum ſulta, tibi mittere, dignum duximus; ſi tamen, bonis operibus inhærendo, commiſſos exceſſus plangendo, quantum valueris, corporis tui habitaculum Deo mundum templum exhibueris* Cardinalis autem Baronius (e), poſtquam eam ſententiam expoſuit, *Ut appareat* (inquit) *Sedis Apoſtolicæ Indulgentias illis communicari, qui quantum ſuppetunt vires, bene operari non prætermittunt; non autem ignavis, otioſis, ac negligentia torpeſcentibus.* Cardinalis Cajetanus (f) ad obtinendam Indulgentiam cenſuit non modo perſcriptis operibus ſatisfaciendum, ſed etiam neceſſario deliberandum, ſalutari pœnitentia criminum labes peculiariter expiare; id qui facere contemnat, cum poſſit, nullum ex Indulgentia fructum percipere. Cardinalem Cajetanum Navarrus (g) quoque ſequitur; licet alii plures eam ſententiam nequaquam probent; & nos ipſi, quibus opinionum novitas diſplicet, illam pariter omittamus. Nullum quippe Diploma Pontificium pro concedendis Indulgentiis unquam vidimus, in quo ea ſingularis conditio præferatur. Singulis tamen Cardinalis Bellarmini (h) doctrinam proponendam ducimus: *Accipiunt prudentes Chriſtiani Pontificias Indulgentias, ut ſimul etiam ſtudeant dignos pœnitentiæ fructus facere, ac pro ſuis peccatis Domino ſatisfacere.* Illam Cardinalis Pallavicinus cum de uſu Indulgentiarum ſermonem habet, his verbis explanat (i): *Neque ſane Fideles Indulgentiarum cauſa negligentes fiunt, ut pro expurgandis criminibus alia pietatis opera Deo minime perſolvant. Cum enim anceps ſint, utrum reipſa Indulgentiam ſibi meruerint, ſtimulo quodam incitantur, ut pro Cœleſti hoc Theſauro tutius comparando varias ſalutaris pœnitentiæ rationes aggrediantur; ex alia parte injuncta pietatis opera, ſi fiant, ſtudium religionis adaugent, & quamdam facilitatem inducunt, ut illis ſimilia ſuſcipiantur, quod ferme quotidiana experientia comprobatur.*

(d) Lib. 1. Epiſt. 39.

(e) Ad annum Chriſti 1073. n. 71.

(f) In Tr. 10. de ſuſcipient. Indulg. q. 1.

(g) In Tr. de Jubileo & Indulg. notab. 25.

(h) Loco allato cap. 12. §. Ad tertium.

(i) In eodem c. 12.

Poſtremo notum facimus a Summo Pontifice facultatem tribui Confeſſariis, ut opera perſcripta aliis commutent, cum de Monialibus agitur, ſeu de Oblatis, Puellis, aliiſque Regularibus Clauſtro detentis, & reliquis omnibus, qui corporis ægritudine, vel alia legitima cauſa impediti perficere nequeant opera, quæ ſuperius enumeravimus.

INSTITUTIO LIV.

De Conviviis, quæ parari ſolent in diœceſi, cum officia pro Defunctis indicuntur. Quam magnum diſcrimen inter veteres Chriſtianorum Agapas, & recentia convivia intercedat. Quot detrimenta, & quam gravia ex his dimanent. Eadem convivia vehementer improbantur. Ratio perſcribitur conſervandæ pecuniæ, quæ confertur, dum officia celebrari debent.

CUm Divina Officia in hac noſtra diœceſi indicuntur pro aliquo Defuncto, aut pro univerſis Fidelibus, qui in Purgatorio cruciantur, a quibuſdam Parochis convivia inſtitui nobis delatum fuit, quibus interſunt cæteri Parochi, ac Sacerdotes, qui rem divinam in illa Eccleſia confecerunt, ſanctoque officio cum reliquis perfuncti ſunt.

In aliis locis hujus pariter diœceſis Officia decernuntur pro Meſſis conſervatione; pecunia congeritur, & plura Miſſarum Sacrificia peraguntur ab accitis Parochis, & Sacerdotibus, qui deinde ad Menſam vocantur ab Eccleſiæ Cuſtode, ſeu Præfecto, & non ſemel Sæculares etiam cum viris Eccleſiaſticis in his conviviis permiſcentur. Qui de illis, eorumque cauſis, ac de convivarum conditione ſermonem audiat, ejuſmodi convivia illis comparanda putabit, quæ veteres Chriſtiani nuncupabant *Agape*, & quæ Tertullianus *cap. 39. Apologetici* his verbis Senatui Romano plene recenſet: *Inopes quoque refrigerio iſto juvamus &c. Nihil vilitatis, nihil immodeſtiæ admittit: non prius diſcumbitur, quam oratio ad Deum præguſtetur. Editur, quantum eſurientes capiunt, bibitur, quantum pudicis eſt utile: ita ſaturantur, ut qui meminerint, etiam per noctem adorandum Deum ſibi eſſe: ita fabulantur, ut qui ſciant, Dominum audire: Oratio convivium dirimit.*

Ipſe Plinius, licet Ethnicus, cum de Chriſtianorum conviviis ad Trajanum ſcriberet, quæ in ipſorum cœtibus fieri ſolebant, caſta, ſanctaque fuiſſe teſtatur.

Non hæc ſane ad nos perferuntur de conviviis; quæ ob allatas ſuperius cauſas in hac diœceſi ſtatui conſueverunt. Etenim non ignoramus ſæpius accidiſſe, ut immoderatæ lætitiæ, vino, epuliſque plus æquo nonnulli indulſerint, remotiſque menſis reliquum diei alea contriverint.

Ex

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Ex his corruptelis aliæ quoque non levis momenti dimanare solent. Aliqui inter Parochos ejusmodi convivia suis expensis instituunt, quod molestum, ingratumque plurimis est, qui licet rei familiaris angustia premantur, tamen sibi propositum exemplum sequi coguntur. Insuper aliqui Præfecti, seu Custodes magno sumptu, atque opulentia Mensam præbuerunt; hinc sequitur, ut cæteri non ita facile eandem provinciam suscipiant.

Aliqui vero Parochi, & Custodes quoque consilium ineunt plenum utilitatis, ne privatæ ipsorum res capiant detrimentum; scilicet ut Mensam splendidius extruant, & convivas lautius excipiant, partem ejus pecuniæ retinent, quæ pro expiatione Defunctorum impendi deberet, vel in Sacris Deo persolvendis, ut præsentes calamitates longe depellat. Quamobrem Fideles aliqui subsidium Defunctis reddere prætermittunt, infensi per Urbem sermones feruntur, veteresque, ac recentes querimoniæ excitantur, Sacerdotes laute vivere iis stipendiis, quæ pro Missarum Sacrificiis, vel Defunctis sublevandis conferuntur.

Librum primum Regum, & alios qui sequuntur percurrentes (*a*), exemplo Summi Sacerdotis Heli vehementer commoti sumus. Ipse quidem pietatem excolebat, sed ejus Liberi pravis adeo moribus imbuti erant, ut in Sacris Litteris *Filii Belial* nuncupentur: *Porro Filii Heli Filii Belial nescientes Dominum, neque officium Sacerdotum ad populum*. Inter cætera illud maximum crimen commemoratur, quod lautiores, ac magis delicatas Victimæ partes sibi deligebant, priusquam Deo offerretur, licet *cap.* 7. Levitici designatæ essent Victimæ partes, quæ ad Sacerdotem pertinerent, sive de Sacrificio *pro peccato* ageretur, sive de Sacrificio, quod *Hostia pacifica* vocabatur (*b*).

(a) Cap. 2.

(b) Th. 1. 2. q. 102. a. 3. ad octav.

Heli quidem Liberos suos redarguit: *Quare facitis res hujusmodi, quas ego audio, res pessimas, ab omni populo? Nolite, Filii mei; non enim est bona fama, quam ego audio, ut transgredi faciatis populum Domini*. Sed quia nulla emendatio secuta est, nec sermone Prophetæ super hac re, ut debuerant, permoti sunt, universus Israel, & ipse pariter Heli maximis calamitatibus oppressi fuerunt, quæ in Sac. Litteris ita recensentur (*c*): *Fugit Israel coram Philisthiim, & ruina magna facta est in populo; insuper & duo Filii tui mortui sunt, Ophni, & Phinees; & Arca Dei capta est. Cumque ille nominasset Arcam Dei, cecidit de sella retrorsum juxta ostium, & fractis cervicibus, mortuus est: senex enim erat vir, & grandævus, & ipse judicavit Israel quadraginta annis*.

(c) In eodem l. 1. Regum c. 4.

Itaque, si liberi Heli tam gravi pœna affecti fuerunt, qui aliquid auferre non dubitarunt ad legis antiquæ Sacrificium pertinens, quod Sacrificia nostra, tanquam figura, solum præseferebat; Si Parens quoque ipsorum, qui non adeo severe Filiorum impudentiam arguit, repentinæ mortis supplicio pœnas dedit, quid de Sacerdotibus nostris statuendum videbitur, qui partem stipendiorum pro sacris faciendis in conviviis apparandis insumunt? Quid timendum nobis erit, si hujus improbitatis conscii, eos tantum leviter corrigamus; nec eo deveniamus, ut gravissimo malo satis idoneum remedium afferatur?

Quare, ut supremi Numinis indignationem longe a nobis, nostrisque Sacerdotibus arceamus, illud solum opportunum remedium invenimus, si ejusmodi convivia penitus interdicantur, & ratio stipendiorum exposcatur, quæ pro indicendis per diœcesim Officiis traduntur. Ideo convivia hæc prohibenda statuimus, quia hac pœna abrogantur consuetudines, quæ initio videbantur innocentes, ac deinde cursu temporis mali alicujus periculum, aut suspicionem inducunt. P. Suarez hac re diligenter examinata ita subdit [*d*]: *Unde concludo consuetudinem posse esse irrationabilem, etiamsi ex materia mala non sit, ut patet, si contingat, materiam ejus esse indecentem, vel habere aliquid periculi, vel incommodi, si publice, & communiter introducatur, & nihilominus nec per se mala sit, nec prohibita jure aliquo positivo*.

(d) In Tr. de Legibus lib. 7. c. 8. n. 11.

Hic fas est in memoriam revocare ab ipsis Apostolis institutum fuisse, ut, percepta Divina Eucharistia, Fideles ad modestam simul mensam accumberent. S. Paulus eam disciplinam commemorat, & graviter queritur egenos ab eo conventu secludi (*e*): *Convenientibus vobis in unum, jam non est Dominicam Cœnam manducare. Unusquisque enim suam cœnam præsumit ad manducandum; & alius quidem esurit, alius autem ebrius est. Numquid Domos non habetis ad manducandum; & bibendum? aut Ecclesiam Dei contemnitis, & confunditis eos, qui non habent?* Ea consuetudo pluribus sæculis permansit, ita ut in Gangrensi Concilio (*f*) contra Eustathianos anathema sancitum fuerit, qui in privatas domos conveniebant, spernentes templum adire, ut cum reliquis Fidelibus *Agapas* celebrarent: *Si quis contemnat eos, qui Agapas ex Fide faciunt, & propter Dei honorem Fratres convocant, & nolit vocationibus communicare, parvipendens, quod geritur, anathema sit*. Attamen paulo post graves corruptelæ cum his cœnis admixtæ fuerunt, ut eas penitus auferendas Ecclesia censuerit, uti ex Laodiceno Concilio deprehenditur [*g*]: *Non oportet in Basilicis, seu Ecclesiis sic dictas facere Agapas, in Domo Dei manducare, & accubitus sternere*.

(e) Epist. 1. ad Corinth.

(f) Can. 11.

(g) Can. 28.

Similes Agapas Fideles instaurabant, cum dies festos Martyrum celebrari, vel Ecclesias dedicari contingeret, & etiam cum funera ducerentur (*h*). Verum S. Ambrosius illa Mediolani gravissimis de causis prohibuit, & S. Augustinus epistola 64. Aurelium Carthaginensem Episcopum hortatus est, ut idem remedium adhiberet: Quare in tertio Carthaginensi Concilio hæc sancita fuerunt, suadente eodem Aurelio [*i*]: *Populi etiam ab ejusmodi conviviis, quantum fieri potest, prohibeantur*.

(h) Baronius ad annum Christi 57. n. 130. & seqq.

(i) Can. 30.

Constituimus etiam, ut ratio de eleemosynis a Fidelibus oblatis exigatur. Cum enim hæc doceat S. Thomas (*k*): *sed, quantum ad effectum eleemosynæ, patitur detrimentum* (de Anima Defuncti sermo est), *non quidem ut pro hujusmodi tarditate puniatur, sed quia remedium ei non adhibetur, dum suffragia differuntur, ex quibus plurimum juvaretur*; cum hæc ita sint, quid dicendum videbitur, si non modo pro Defunctis suffragia protrahantur, sed pecunia pro illis collata in alium usum convertatur, ex quo nullum emolumentum in Fideles eam pecuniam solventes redundat? Accedit, quod Missæ Sacrificium infinitam quidem virtutem, ac pretium continet, si ipsius sufficientia perpendatur, non vero si de efficacia ratio habeatur: ex quo beneficium illud sane maximum dimanat, ut eadem suffragia semper augeantur; quamobrem, sicuti invigilandum necessario est, ut pro stipendiorum numero sacra quoque fiant, ita profecto de ipsis stipendiis, ac de Missarum Sacrificiis ratio postulari omnino debet.

(k) In Quodlibet 6. art. 13.

Nos igitur hoc decreto per diœcesim universam omnia convivia prorsus interdicimus, quæ parari solent, cum Officia pro Defunctis,

pro Messis conservatione, aut aliis de causis indicuntur: *Iisdem* Parochis, & Custodibus, seu Præfectis, quibus eleemosynæ pro his Officiis peragendis committuntur, omnino præcipimus, quidquid acceperint in peculiarem libellum referre, idque scripto illius testimonio comprobare, qui eleemosynam præbuerit. Si litteras is nesciat, signo Crucis efformato coram duobus testibus rem confirmet; cum ex capsula eleemosynæ depromuntur, quidquid desumptum fuerit in libello adnotetur, & a Parocho, ac cæteris obsignetur, qui alteram capsulæ clavim custodiunt: Missarum numerus eodem libello describatur, qui Sacerdotum celebrantium testimonio comprobabitur. Alii quoque necessarii sumptus pro Officiis conficiendis explicentur, ut, cum in examen res vocabitur, *quid receptum, quidve expensum* fuerit, clare demonstretur.

Hæc ratio Vicario Foraneo reddenda videretur; pro Officiis autem, quæ in ipsius Vicarii Ecclesia fiunt, seniori Vicariatus Parocho persolvenda esset: Cum tamen experientia compertum sit, hujus diœcesis Vicarios Episcopis *in partibus* comparari posse, cum honoris titulum sine ullo pondere sustineant, hoc tamen discrimine inter Episcopos, ac nostros Vicarios Foraneos, quod illi Turcarum perfidia impediti suis muneribus perfungi nequeunt, Vicarii autem, licet per nos admoniti, firmatique nostra auctoritate, hominum tamen ratione, vel timore ducti suum munus prætermittant, ut quietam vitam exigant, neminem offendant, & præclara quadam conditione ornati solum videantur. Cum igitur Vicarii Foranei hujusmodi sint, ipso huic negotio præficere omittimus, eos solum monentes, ut accepti, expensique rationem paratam habeant eo modo, quem superius ostendimus. Siquidem deliberavimus, Conventus, qui in hac diœcesi instituti quodam fuerunt, restaurare, quos in Civitate Vicarii Foranei celebrabant. In illis decernentur, qui libellos expensi, & accepti, uti dictum est, cognoscant, & aperte constabit, an Vicarii Foranei reliquis muneris sui partibus satisfaciant.

Confidimus, Parochos omnes hæc nostra jussa libentissime facturos, quibus etiam Dei cultus continetur. Ut facilius pareant, exemplum Sanctæ Monicæ Matris S. Augustini ipsorum oculis subjicimus. S. Ambrosius convivia prohibuerat, quæ diebus festis Martyrum, & in ducendis funeribus Mediolani proponebantur; sed ejusmodi decretum in Africam adhuc delatum non fuerat. Quare Sanctissimæ mulieri, cum Mediolani versaretur, hæc accidisse Sanctus Augustinus memoriæ prodidit: (*a*) *Itaque, cum ad memorias Sanctorum, sicut in Africa solebat, pultes, & panem, & merum attulisset, atque ab Ostiario prohiberetur, ubi, hoc Episcopum vetuisse cognovit, tam pie, ac obedienter amplexa est, ut ipse miraret, quod tam facile accusatrix potius consuetudinis suæ, quam disceptatrix illius prohibitionis effecta sit.* Expendant secum Parochi ea lege teneri, ut non solum in hoc negotio, sed in cæteris etiam nobis pareant. Id polliciti sunt, cum Ordines, & Parochiam a nobis, aut Decessoribus nostris acceperunt, quibus omnibus cultum, & obedientiam promiserunt. Postremo ipsis notum facimus, Episcopum non esse cum aliquo Concionatore, vel Sacrarum expeditionum Ministro conferendum, ita ut solum arguere, monere, atque hortari jussa detrectantes possit, nec alias rationes inire, ut eorum pervicaciam expugnet; facultatem coercendi a Sede Apostolica obtinet Episcopus, qua nos uti statuimus, decernentes, decem argentea scutata ab illis persolvenda, qui parere recusaverint iis omnibus, quæ perscripsimus, seu de conviviis agatur, seu de illis, qui accepti, expensique rationem non referant, vel fraudem aliquam intermisceant. Dimidium solvendæ pecuniæ delator consequetur, pars altera Parochiæ egenis in subsidium arogabitur.

(a) Lib. 6. Confessio. c. 2.

INSTITUTIO LV.

De Paschali præcepto in propria Parochia adimplendo. Eidem præcepto minime illum satisfacere, qui Sacram Synaxim percipit extra suam Parochiam. Quid statuendum sit de iis, qui in monasteriis Regularium inserviunt; quid judicandum etiam de Sacerdotibus. Quæ ratio tenenda sit cum pervicacibus, cum monentur obtemperare Paschali præcepto. De pœnis, quas subeunt illi, qui interdicto obligati jam fuerunt.

IN postrema Synodo, quam Cardinalis Jacobus Boncompagnus Decessor noster celebravit, sancitum fuit, Paschalis Communionis præceptum a Dominica *Palmarum* usque ad Domenicam in *Albis* concludi (*b*); ad celebritatem usque Ascensionis Domini monendos a Parochis pervicaces, ut jussa faciant; postea denunciandos, qui parere detrectaverint, vel quos Sacra Eucharistia indignos deprehenderint. (b) Cap. 3. lib. 2.

Nos autem alio loco (*c*) ediximus in eos, qui in Paschate sumere Eucharistiam prætermiserint, ut die 18. mensis Septembris in porticu nostræ Metropolitanæ publice exponerentur, uti factum est, illorum nomina, qui saltem Sacra mysteria percipere omiserint octava die Septembris, cum Festum Nativitatis Beatæ Virginis peragitur: eodem decreto admonuimus, aliud consilium super hac re, aliamque rationem a nobis in posterum suscipiendam: Itaque rursum indicimus ea, quæ in ipso decreto, & omnia, quæ in allata Synodo Cardinalis Boncompagni continentur, uti superius indicavimus: Nomina quoque illorum, qui Paschali mandato non paruerint, in diœcesi Parochiæ foribus affigi decernimus, in Civitate autem foribus Metropolitanæ, vel sub ejus porticu die 15. Augusti, cum Festum Assumptionis Beatæ Virginis celebratur; quos etiam ab Ecclesiæ ingressu interdictos eodem die declarari constituimus, nisi forte triduo ante ipsam celebritatem testimonium de percepta Sacra Eucharistia protulerint. (c) Inst. 45.

Sed quoniam plura negligenter, plura etiam magna cum difficultate perfici cognovimus vel a Parochis, vel ab iis, qui Parochiæ præcepto satisfacere debent, aut pro iis denunciationibus, quæ fieri ante interdictum in pervicaces consueverunt, ideo in eam necessitatem adducti sumus, ut perpauca alia subjiciamus.

Ac primum aliqui Rectores Ecclesiarum facile negligunt, illorum nomina Patri Pœnitentiario scripta referre, qui ad divinam Eucharistiam in Paschate non accesserunt, vel ea prorsus indigni judicati sunt. Quare ne gravissimum hoc malum invalescat, singulis Parochis tum Civitatis, tum diœcesis præcipimus, ut intra designatum temporis spatium Patrem Pœnitentiarium admoneant, si forte aliquis in Paschate Eucharistiæ Sacramentum haud sumpserit, aut ob singularem Dei misericordiam præceptum ejusmodi nemo violaverit: Ipsius Pœnitentiarii jussu ad

pro-

pronunciandum in contumaces Interdictum devenient. Qui hæc facere contempserint, pœnas noſtro arbitrio ſtatuendas perſolvent.

Sed jam ſermonem ad eos convertamus, qui hoc præcepto adſtringuntur. Inſtitutionem evulgavimus 18. loco hujus libri poſitam, qua pro jure Parochiali contra plurimorum opiniones ſtatuimus, Paſchalem communionem in propria cujuſcumque Parochia peragendam, nec impleri præceptum, ſi in noſtra Metropolitana Sacra Euchariſtia ſumatur: Porro jus Parochorum, quod nos tuendum ſuſcepimus, eorum negligentia ita imminutum eſt, ut nihil pene ſupereſſe videatur; nam illos tantum ex populo, qui velint, ad Sacram Communionem in Parochia excipiunt, cæteris in agrum commigrandi poteſtatem, etiam in hebdomada majori facile concedunt, ſatiſque habent, ſi in Urbem redeuntes aliquod teſtimonium peractæ Communionis afferant ab ejuſdem agri Parocho obſignatum; ita ut plures inveniantur, qui conſueta Parochi indulgentia perducti per plures annos ad Parochiam, nequidem in Paſchate, acceſſerint, & alibi divinam Euchariſtiam percepperint.

Id quidem in aliquibus Conciliis provincialibus, & diœceſanis alias permiſſum fuiſſe non ignoramus. In Burdigalenſi anno milleſimo quingenteſimo octogeſimo tertio hæc tradita ſunt cap. 11.: *Nemo extra ſuam Parochiam abſque Rectoris ſui facultate alio ſe conferat hoc Sacramentum percepturus*. In Aquenſi vero, quod celebratum fuit anno 1585. (*a*) *Nec uſquam liceat illud ſumere ab alio, quam a proprio Parocho, vel de ejus licentia*. Idem in plurimis Conciliis in Italia coactis decretum fuit, ac præſertim in ſecundo Provinciali, quod Mediolani Sanctus Carolus habuit (*b*): *Niſi item, qui ab Epiſcopo, propriove Parocho facultatem ſcripto conceſſam exhibuerint alio loco communicandi*. Quoniam vero Parochi nimia facilitate in his facultatibus tribuendis utebantur, idem Sanctus Carolus in undecima diœceſana Synodo relatis iis, quæ in ſecunda provinciali ſanxerat, eam facultatem alternatim concedi vetuit, videlicet a Parocho, & ab Epiſcopo, ſed illam ſibi tantum reſervavit (*c*): *Cui Decreto hæc præterea cautio adhibeatur, ne cuiquam, eadem propoſita pœna, alibi Communionem Sacram accipere liceat, etiam conceſſu, permiſſuque Parochi, niſi id ſcripto nos probaverimus*. Urbanos itaque Parochos ſerio monemus, ne ejuſmodi facultatem ita facile elargiantur, caveantque diligentius, ne aliquis ex ſuo populo ſibi de illorum facultate nimium confidens, alio commigret Sanctiſſimam Euchariſtiam percepturus: Si aliter fiat, S. Caroli propoſitum exemplum, conſiliumque ſequemur.

Deprehendimus etiam in controverſiam revocari, an ſæculares, qui Monialibus, aut Regularibus inſerviunt, ad Parochiam pro ſumenda Paſchali Communione ſe conferre debeant, an vero in Eccleſiis ipſorum Regularium, aut Monialium præcepto ſatisfacere judicentur. Pro quo Tridentinum Concilium tres neceſſarias conditiones enumerat, ut nempe *actu inſerviant, intra eorum ſepta, ac Domos reſideant, ac ſub eorum obedientia vivant* (*d*). Quare Parochiam adire debet in Paſchate, qui aliqua ex his conditionibus careat, licet in æde verſetur, quæ pertineat ad Monaſterium, eique conjungatur, ipſiuſque circuitu per muros exteriores includatur: Quippe per *Domum* Monaſteria, per *Septa* vero Clauſtra a Tridentina Synodo intelliguntur. Quod Scriptores unanimes adfirmant (*e*); idque Sacræ Concilii Congregationis pluribus ſententiis comprobatur, quarum nos ipſi exemplaria cognovimus (*f*). Cum autem ejuſdem Congregationis Secretarii munere fungeremur die 22. Novembris anno 1721. propoſitum fuit [*g*]: *An famuli, & famulæ Monialium ſæculares degentes in manſionibus ſitis in Atriis Monaſteriorum muro circumvallatis, & quæ ſunt contigua Monaſteriis, & habent Portam, quæ clauditur, teneantur recipere Sacramentum Euchariſtiæ tempore Paſchali a Parochis, in quorum Parochiis Monaſterium, & Manſiones ſitæ ſunt*. Die 19. Septembris anno 1722. reſponſum fuit: *affirmative, & amplius*: quo vocabulo *Amplius* Cardinales omnes fuiſſe unanimes declaratur, nullamque in poſterum de eadem re ſatis clara quæſtionem habendam.

Non ignoramus pariter, Sacerdotes in Paſchate ea lege non obſtringi, ut a ſuis Parochiis Communionem accipiant, vel in Parochia rem divinam faciant, ut Roſignolius aſſerit (*h*) plurium ſcriptorum auctoritatibus confirmatus. Sed etiam cognitum habemus, Sacerdotes aliquos raro per annum in hac diœceſi Sacro per agendo vacare, eam opinionem reipſa probantes, quam S. Pius V. ex libris Cardinalis Cajetani deleri juſſit, nempe levi culpæ ſolum obnoxios eſſe, qui nulla animarum cura prædicti, numquam per anni curſum Sacrificium Miſſæ Deo operentur. Siquidem Sanctus Thomas [*i*], ac deinde reliqui Theologi fere omnes docent a Presbytero, licet nulli Eccleſiæ præpoſito, lethale crimen admitti, niſi ſolemnioribus Feſtis Sacrum conficiat, quod etiam Tridentina Synodus (*k*) indicat, & Juvenínus in quinta diſſertatione de Sacramentis commemorat (*l*). Quare ſi Sacerdotes ejuſmodi ne quidem in Paſchate Sacrificium Miſſæ agere velint, aut impediantur, Euchariſtiam ex manibus Parochi ſuſcipiendam ipſis declaramus, ut præcepto ſatisfaciant: Tunc enim ipſos velut inter laicos adnumeramus, uti Roſignolius idem teſtatur (*m*).

Poſtremo de citatione verba facienda ſunt, quæ evulgari debet, antequam interdictum pronuncietur. Illa igitur, ne contrarium aliquid contingat, per Scribam deſignatum Curſori commendabitur, eamque Curſor pervicacibus ipſis tradet, ac deinde rem perfectam referet. Quod ſi impedimentum aliquod obvenerit, veluti ſi contumaces e priſtinis ædibus in aliam partem migraverint, quæ prorſus ignoretur, vel in aliquem locum ſeceſſerint, quem non audeat Curſor contingere, id ſtatim per Curſorem ad Scribam eundem deferatur; & tunc foribus Eccleſiæ Parochialis figatur citatio, ubi pervicaces ipſi Paſchali tempore divinam Euchariſtiam ſumere tenebantur; & hac ratione ſatis huic negocio conſultum judicamus, ſi hanc propoſitam normam Curſor minime ſervaverit, *ipſo facto* munere ſuo ſpoliatum illum edicimus.

Porro die 18. Septembris anno jam præterito noſtræ Metropolitanæ Foribus illorum nomina fuerunt expoſita, qui intra conſtitutum temporis ſpatium Paſchalem Communionem omiſerunt, iidemque ab ingreſſu Eccleſiæ declarati ſunt interdicti, & ſine Eccleſiaſtica ſepultura, ſi forte in tam miſera conditione vita decederent juxta Lateranenſe Concilium [*n*], ac decretum poſtremæ Synodi per Cardinalem Jacobum Boncompagnum habitæ [*o*]; nihilominus ex ipſis aliqui non acceſſerunt, ut interdicto liberentur, ideoque tanquam appendicem hujus noſtræ inſtitutionis ſubjicimus, Eccleſiam ipſis ingredi non licere, ut rei ſacræ, diviniſque officiis interſint. Id ſolum a Theologis in dubium revocatur,

(*a*) Tit. de his, quæ ad Sacramentum Euchariſtiæ pertinent.

(*b*) Decreto 41. tit. 1.

(*c*) Tit. monita executionis Decretorum, quæ ad Sacramentalia, & Sacramenta pertinent.

(*d*) Seſſ. 24. cap. 11. de Reform.

(*e*) Navarrus de Regularibus commentar. 4. n. 44. in principio. Bonacina Oper. Moral. tom. 1. tit. de Clauſura, q. 1. p. 1. n. 2. & 3. Sanchez ad præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. c. 13. n. 3.

(*f*) Macerata n. variar. reſolut. l. 1. reſol. 18. n. 4. Card. de Luca de Juriſdictione diſc. 4. n. 9.

(*g*) In Cauſa Landen. Juris Parochialium die 14. Aprilis anno 1685. lib. 35. Decretorum fol. 187.

In Cauſa Spoletina. Jur. Parochial. 19. Apr. 1692. lib. 42. Decretorum fol. 234.

In Cauſa Barcinon. 21. Januar. 1723.

In Cauſa Ulliſponen. Occidentalis.

(*h*) De Euchariſtia tom. 13. 2. 3. q. 8. n. 50.

(*i*) 3. p. q. 82. art. 10.

(*k*) Seſſ. 23. cap. 14.

(*l*) Qu. 7. c. 2. 2.

(*m*) Loco ſæpe citato allato.

(*n*) Cap. Omnis utriuſque ſexus de pœnitentiis, & remiſſionibus.

(*o*) Loco allato.

catur, an templa adire possint, ut preces tantum Deo persolvant, uti ex Canone *Latorem* cap. 33. quæst. 2. deprehenditur: *Ita ut per annum integrum Ecclesiam non ingrediatur, sed ante Fores Basilicæ orans, & deprecans Deum perseveret.* De hoc fusius agit Nogueira (*a*) Monendum pariter est, rem divinam confici non posse, si unus ex iis interdictis in Ecclesia versetur, quos etiam per Ecclesiæ (*b*) Ministros depellendos Canones decernunt: iis adductus Suarez hæc scripta reliquit (*c*): *Ad Ecclesiæ Ministros spectat ex proprio officio expellere indignos a participatione Divinorum, & removere eos, quos Ecclesia removet, ac denique procurare, ut censuræ Ecclesiasticæ observentur; & ideo merito peculiaris obligatio eis imponitur excludendi interdictos, quando celebrant.* Solum ambigitur, an id fieri debeat, cum vis haud sufficere, vel aliquis tumultus excitari posse videatur: Tunc enim idem Suarez hæc tradit (*d*): *Quando locus non est interdictus, sed tantum adest persona interdicta, & per vim cogi non potest, probabile mihi videtur, non debere Sacerdotem ob eam causam omittere Missam: quod non asservo sine formidine, quia non video casum expresse tractatum, & definitum ab Authoribus. censeo tamen practice probabile.* Insuper præcipimus, ut proxime ineunte Paschatis tempore ad Eucharistiam sumendam, si forte accesserint, minime admittantur, sed palam amoveantur, nisi prius ostenderint interdicto contra ipsos evulgato per nos, aut Delegatum nostrum fuisse exsolutos. Nam omissa controversia, an *caput nuper, de sententia Excommunicationis*, quo statuitur, censuram a Confessario, vel Parocho solvi posse, cum illam Episcopus sibi tantum absolvendam non edixit, an, inquam, pro Confessariis, & Parochis hæc sententia abrogata fuerit, certum illud est, quod post latam excommunicationem, suspensionem, vel interdictum ab Episcopo in aliquem peculiarem reum, eam relaxare nemo alius potest, nisi, qui sententiam ejusmodi pronunciaverit, aut ipsius Delegatus, vel aliquis majori potestate præditus, postquam eandem sententiam injustam cognoverit. Quare Sylvester post Canonicas sanctiones diligenter examinatus hæc tradit (*e*): *Si sententia interdicti, vel suspensionis lata est ab homine, absolvere, seu relaxare potest ille, qui eam tulit, vel ejus superior, non autem alius, nisi de ejus mandato.* Idem P. Thesaurus (*f*) confirmat; P. vero Syrus (*g*) eandem sententiam his verbis testatur: *Major Pœnitentiarius, ordinarie loquendo, non solet absolvere a sententiis, & censuris ab homine contra aliquem nominatim latis &c. & hoc, ne turbetur jurisdictio Ordinariorum. A censura enim speciali nominatim lata ab homine non potest absolvere, nisi qui eam tulit, ejusque Successor, aut Superior, aut Delegatus ab illis.* Postremo Episcopus juxta Synodum jam toties allatam, & jus pariter commune post interdictum ad excommunicationem devenire potest, per quam pervicaces a cœtu Fidelium sejungantur, uti a Sacra Congregatione Concilii non semel statutum Fagnanus (*h*), ac Monacellus referunt (*i*). Hoc adhibere remedium nos constituimus, nisi contumaces resipuerint, ideoque Parochis magnopere commendamus, ut illos de hac re recertiores faciant, moneantque, si excommunicationem quoque neglexerint, majores in ipsos pœnas decernendas, quæ per Tridentiam Synodum indicuntur (*k*) *Excommunicatus vero quicumque, si post legitimas monitiones non resipuerit, non solum ad Sacramenta, & communionem Fidelium, ac familiaritatem non recipiatur, sed, si obdurato animo censuris annexus in illis per annum inforduerit, etiam contra eum tamquam de hæresi suspectum procedi possit.*

(*a*) In suis quæstionibus singularibus disput. 3. quæst. 28. de interdicto num. 5. & seq.

(*b*) Cap. Permittimus de sententia excommunicationis, & cap. Alma, eod. tit. in 6.

(*c*) In tractatu de Censuris disput. 34. sect. 2. num. 6.

(*d*) Num. 20. loco allato.

(*e*) In summa ad verbum Interdictum 3. num. 15.

(*f*) De pœnis Ecclesiastic. part. 2. cap. 24. §. Dicendum primo: ne turbetur jurisdictio Ordinariorum.

(*g*) In tractatu manuscripto: Penitent. Roman. in Commentar. part. 3. §. 2. Constitutio Summi Pontificis Innocentii XII. quoad facultates Cardinalis Majoris Pœnitentiarii.

(*h*) Cap. Omnium. 46. de Pœnitentiis, & Remiss.

(*i*) Tom. 1. tit. 5. formul. 25. n. 2.

(*k*) Sess. 24. Reformat. cap. 3.

INSTITUTIO LVI.

De Missæ stipendio; de parte pecuniæ, quæ retineri potest pro utensilibus, ac de Altaribus privilegiatis. Quam ob causam stipendium pro Missæ sacrificio Sacerdotibus conferatur. De corruptelis, quæ ex hoc veluti fonte in Ecclesiam dimanaverant; qua ratione, & quo auctore illæ penitus sublatæ fuerint. Non licere recenti Sacerdoti oblationes ex altari suscipere. Quinam teneantur ad celebrationem tantum, non vero ad applicationem Missæ. De stipendiis pro Missis perpetuis, atque adventiis. De illis, qui tribuunt, aut capiunt stipendium consueto majus. Quibus de causis sacrarii Custodes elicere queant partem stipendii pro utensilibus. Verum nova stipendia pro Missis celebrandis recipi possint, cum multis aliis satisfaciendum adhuc supersit. Quo pacto Defunctis prosit Indulgentia in sacrificiis Missarum, quæ ad Aras privilegiarias fiunt. An pro Aris privilegiariis obtinendis satis sit intra spatium totius hebdomadæ implere numerum Missarum, quæ in singulos dies statuuntur.

ILlud stipendium, quod ex communi Ecclesiæ disciplina Sacerdotibus traditur comparando fructu medio Sacrificii, & loco panis, ac vini, quæ antiquitus offerebantur, suffectum fuit, quodque sæculo octavo propagari cæpit, si Thomassino (*l*), ac Mabillonio (*m*) rerum sacrarum viris peritissimi fidem præstamus, licet Pater Franciscus Berlandus ex Ordine Theatinorum altius repetendam hanc consuetudinem plurimis documentis, ac rationibus contendat (*n*); illud, inquam, stipendium multas curas, ac sollicitudines in Ecclesia concitavit, vel ad coercendam Sacerdotum avaritiam, vel ad aliquam normam statuendam, ne ipsi detrimentum caperent ob aliorum libidinem, & ne hoc necessario subsidio destituerentur; vel denique, ne Fidelium voluntas fraudetur, qui stipendium offerunt, ut res divina pro iptis, vel pro aliis adhuc vitam agentibus, aut pro Defunctis conficiatur. Quamobrem S. Franciscus, uti Alvarus Pelagius testatur, pro his corrupteli evitandis constituit, ut sui Ordinis Alumni quocunque loco degerent, semel tantum in die celebrarent. Sanctus quoque Ignatius Societatis Iesu Fundator parte sexta suarum Constitutionum cavit, ne aliquis ex suis Sacerdotibus stipendium pro Missæ Sacrificio perciperet.

Ac primum, licet animus maximo disciplinæ Ecclesiasticæ studio non inflammetur, si religione tamen aliqua præditus sit, horrore sane incredibili commovebitur, si perpendat quo Sacerdotum avaritia superioribus temporibus progressa fuerit, cum de stipendiis Missarum ageretur. Plura Sacra uno die facere cœperunt, ut majorem pecuniam congererent. Cum vero id contrarium Ecclesiæ institutis agnoscerent, eodem Sacrificio plures hostias offerebant, quarum numerus acceptas eleemosynas exæquabat; qui mos etiam a Græcis retinetur, quos idcirco Arcudius (*o*) vehementer improbat. Post hæc, Missæ, quas Bifaciatas, vel Trifaciatas nuncupabant, subrogatæ fuerunt, cum nempe Sacerdotes bis, ter, & quater rem divinam inchoabant, & usque ad Oblationem prosequebantur; Deinde toties secretas Orationes repetebant, quoties Missam inchoaverant,

(*l*) De veteri, & nova Ecclesiæ disciplina tom. 3. lib. 1. cap. 87. num. 18.

(*m*) In Præfat. ad part. 1. sæcul. 3. Bened. 1. num. 62.

(*n*) In Dissertation. Historico-Theologica de Sublationibus Altaris part. 2. §. 2.

(*o*) Lib. de Concordia.

Cano-

Canonem vero semel percurrebant, ac postremo totidem addebant Collectas, quot initio recitaverant; quæ omnia propter nefariam augendæ pecuniæ cupiditatem fieri consueverant.

Petrus Cantor in Ecclesia Parisiensi, qui Sæculo XII. inter mortales agebat, has corruptelas gravissime redarguit (*a*), & Sacerdotes ejusmodi Juda deteriores adfirmavit: *Turpius Christum vendimus, quam Judas, eo quod deteriores sumus: Ille enim*, inquit, *quem purum Hominem credebat, cum Familia etiam ejus indigeret, vendidit; nos vero, quem scimus verum Deum, & Hominem vendimus*: Postea superaddit: *Ille pro triginta argenteis, nos pro denario, & pretio vilissimo*. Ignoramus quodnam pretium triginta denariis, quos proditor Judas accepit, Petrus Cantor tribuerit. Nam discrimen inter siclos Sanctuarii, & argenteos communes intercedit; Hi enim novem scutata Romana pretio adæquabant; illi vero summam duplo majorem continebant; uti præstantes eruditione viri tradiderunt: esto tamen de minoribus siclis res intelligenda sit, Petri Cantoris argumentum aptissimum semper judicabitur, quod etiam his verbis magis confirmat: *Ille pœnitens, licet non vere retulit, & rejecit triginta argenteos: in Ecclesia autem inter nos non est, qui turpiter acquisita rejiciat*.

(*a*) In oper. cui Titulus: *Verbum abbreviatum* c. 37.

Supervacaneum est decreta recensere Conciliorum, ac Pontificum, quibus hæ corruptelæ vehementer improbantur. Qui tamen ea cupiant intueri, Christianum Lupum (*b*), Cardinalem Bonam (*c*), Thiertium (*d*), ac Patrem Berlandum (*e*) percurrant, qui eadem decreta fuse commemorant: satis erit innuere receptam quidem ab universa Ecclesia consuetudinem, ut pro Sacro dentur, & accipiantur stipendia, cum ex altari vitæ sustentationem merito desumere Minister Altaris debeat; ideoque non sine impudentia mos ejusmodi damnari potest: *Sufficere debet*, inquit Gerson (*f*), *ad consensum hujus veritatis usus totius communis Ecclesiæ, qui sic habet, & recipit; cui si quis detrahit, imprudenter se decipit &c. Nihil æquius secundum omnem legem esse deducit Apostolus* 1. *ad Corinth.* 9. *quam, qui Altari servit, de Altari vivat*: tamen proculdubio avaritiæ crimen, & speciem quandam simoniæ admitteret, qui pro Missæ stipendio pactiones aliquas, aut conditiones faceret, quemadmodum ex Tridentina Synodo deprehenditur (*g*): *Atque, ut multa paucis comprehendantur, in primis, quod ad avaritiam pertinet, cujusvis generis mercedum conditiones, pacta, & quidquid pro Missis novis celebrandis datur, nec non importunas, atque illiberales Eleemosynarum exactiones potius, quam postulationes, aliaque hujusmodi, quæ a simoniaca labe, vel certe a turpi quæstu non longe absunt, omnino prohibeat*; Nam, uti docet S. Thomas (*h*): *Sacerdos non accipit pecuniam quasi pretium Consecrationis Eucharistiæ, aut Missæ decantandæ, hoc enim esset simoniacum, sed quasi stipendium suæ sustentationis*. Insuper alio loco (*i*) eandem confirmat sententiam his verbis: *Facere pactionem de Missa celebranda est simonia &c. si tamen non habet alios sumptus, & non tenetur ex officio Missam cantare, potest accipere denarios sicuti conducti Sacerdotes faciunt, non quasi pretium Missæ, sed quasi sustentamentum vitæ*.

(*b*) Innocis Conc. Rohabiti sub Al. II. t. 5. novæ edit. suorum oper. p. 150
(*c*) Rerum Liturg. l. 1 c. 13. n. 7.
(*d*) T. 3. superstition. c. 12.
(*e*) Diss. superjus altaris historico Th. de obl. Altar. par. 2.
(*f*) In hoc tr. de solitudine Eccl. part.
(*g*) Sess. 22. in Dec. de obs. & ev. in Celebr. Missæ.
(*h*) 2. 2. q. 100. a. 2. ad secundum
(*i*) 4. Sent. dist. 25. q. 3. a. 2. q. 1. ad quart.

Sacerdos, uti superius dictum fuit, partem aliquam suæ sustentationis ex stipendio tantum desumit, quod Juveninus hoc pacto declarat (*k*): *Sed monitum velim Lectorem, rationi consonam non esse consuetudinem, qua illud stipendium definit ex summa, quæ satis sit Sacerdotis in unam diem sustentationi. Ratio est, quia stipendia non conferuntur ad integram Presbyteri sustentationem, sed ad illius adminiculum. Nec mirum; quippe quod sæculares Sacerdotes fruantur aut Titulis Patrimonialibus, aut Beneficiis, quæ teneant eorum locum: vetant nempe Canones, ne sæculares ordinentur, quin sustulti ad vitam titulo. Mendicantes vero a Populo fideli supponuntur recipere eleemosynas, quibus vescantur: nec enim ad Monasterium admitti debent plures, quam consuetæ eleemosynæ sustentare valeant*.

(*k*) De Sac. dist. 5. q. 7. de Sacrificio Euch. c. 5.

Sublatis ob legum severitatem his corruptelis, aliæ rationes excogitatæ sunt, ut aditus liber pateret avaritiæ, ac turpi lucro, quod juxta Concilium Tridentinum a simoniaca labe parum abesse videtur. Incredibilis librorum copia in vulgus emanavit, quibus variæ de Theologia Morali quæstiones in examen adducebantur. In illis autem dirimendis causa potissima omissa fuit, ob quam S. Mater Ecclesia pro Missæ Sacrificio stipendium permittit, nempe, ut Sacerdotes ad vitam sustentandam aliquod ex ipso stipendio levamen suscipiant, non vero, ut divitiis cumulentur, quod nos paulo ante explicavimus; ideoque sordidos quæstus augeri Ecclesia semper improbavit. Itaque disputari cœpit, an Sacerdos, qui eleemosynam accepit minorem illa, quæ in diœcesi constituta fuit, Sacrum tamen facere pro illo debeat, qui stipendium largitus est; Insuper, an Sacerdos collatis sibi per diversos fideles pluribus exiguis stipendiis, rem divinam conficere, illisque fructum attribuere teneatur; nec sane defuerunt Theologi, qui Sacerdotem in utraque quæstione ab onere celebrandi prorsus immunem judicarunt. Falso pariter existimatum fuit, Sacerdotem, qui stipendium consueto majus invenerit, posse alium Sacerdotem ad Sacrum faciendum subrogare, ipsique solitam tantum eleemosynam impertiri, ac reliquum, quod supereſt, sibi retinere. Nonnulli etiam perpendentes *fructum medium* Sacrificii, qui in Sacerdotis potestate, atque arbitrio relinquitur, in satisfactorium, atque impetratorium distingui, plures eleemosynas pro eodem Sacrificio comparari posse censuerunt, si videlicet Sacerdos fructus satisfactorium, exempli causa pro aliquo defuncto, & simul pro ægroto impetratorium fructum attribuat. Sed alia quoque pro congerenda pecunia proposita fuerunt. *Fructum specialissimum*, qui Sacerdoti solum convenit, in Missa contineri excogitatum fuit, ideoque plures inquisierunt, an Sacerdos, qui pro fructu medio jam stipendium accepit, fructum specialissimum alteri pariter attribuere possit, ac pro illo novum stipendium exigere, quod facile satis adfirmarunt. Illud solum cavendum monuerunt, fructum specialissimum trium Missarum fructui medio unius Sacrificii tantum adæquari; Quamobrem suscepto jam stipendio ob fructum medium, tertiam quoque partem alterius stipendii pro fructu specialissimo percipi posse docuerunt. Cognitum perspectumque omibus est, quod capite *significatum de Præbendis* conceditur, nempe ut Sacerdos, qui Sacrum facere quotidie *per se ipsum* debet, illud aliquando prætermittere possit, vel quia a voluntate Fundatoris id minime alienum putatur, qui adeo rudis judicandus non est, ut Sacerdoti ad celebrandum designato tam grave onus constituere voluerit; vel quia ad Sacrum majori pietate, ac religione peragendum plurimum confert, si Sacerdos a re Divina aliquando abstinuerit.

Nam

Nam evenire poteſt, ut ipſe non ſemel eo pietatis ſtudio minime incendatur, quod neceſſario requiritur, ut Sacrum Deo rite operetur. Hinc nova quæſtio excitata fuit, an Sacerdos quo die immunis a re Divina conficienda cenſetur, ſi tamen Sacrum perficiat, ipſiuſque fructum alicui attribuat, an, inquam, ſtipendium ab eo ſumendum videatur; idque Scriptores aliqui rationi conſentaneum putaverunt. Inſuper, interpoſito diſcrimine inter Miſſæ celebrationem, ejuſque applicationem, inquirendi locus oblatus fuit, an Sacerdos, qui in aliquo peculiari templo, atque Altari peculiariter expreſſis rem Divinam facere, non tamen applicare debeat, duo ſimul ſtipendia percipere poſſit, videlicet unum pro celebratione, alterum pro applicatione, quod aliqui pariter non improbarunt. Poſtremo eam conſuetudinem in aliquas diœceſes invectam, qua novi Sacerdotes, cum primo Sacrum conficiunt, Eccleſiam circumeunt, ut eleemoſynas congerant, omnino probandam nonnulli cenſuerunt.

His ſententiis ad Apoſtolicam Sedem delatis, quid ſtatuendum eſſet, ipſa indicavit per Sacram Concilii Congregationem, quæ non modo ad explicandam Tridentinam Synodum inſtituta fuit, ſed etiam, ut Eccleſiæ diſciplinam per univerſum orbem integre ſanctèque tueretur. Plura igitur decreta promulgata fuerunt, cum Urbanus VIII. Pontificatum gereret, qui primum Apoſtolica Conſtitutione (*a*), ac deinde Innocentius XII. peculiaribus litteris eadem decreta confirmarunt. Ipſa quidem variis locis edita ſunt, ac præſertim poſt Synodum diœceſanam Cardinalis Jacobi Boncompagni Deceſſoris noſtri præclariſſimi. In his ſancitum fuit, ut, qui eleemoſynam pro Sacro acceperit, licet ſtipendium in diœceſi conſtitutum non exæquet, ad ipſum Sacrum conficiendum teneatur, fructumque illi attribuere debeat, qui eleemoſynam impertivit. Qui vero plura exigua ſtipendia a diverſis Fidelibus congeſſerit, tot Miſſas celebret, quot pro ratione ſuſceptæ pecuniæ celebrari queant. Qui ſtipendium ſolito majus conſequutus fuerit, ſi alium Sacerdotem ſuo loco ad celebrandum ſufficiat, integram pecuniam in illum conferat, ſibique nihil omnino retineat. Id quoque ſervandum Sacra Congregatio (*b*) decrevit, licet Sacerdos ad faciendum Sacrum ſubrogatus rem totam plane noverit, & tamen ſe minori ſtipendio contentum fateatur. Alexander VII. ad eandem Sacram Congregationem dijudicandum rejecit, an duplex ſtipendium pro fructu ſatisfactorio, atque impetratorio ſumi liceret; Quare die 13. Decembris anno 1659. reſponſum fuit, id minime permitti poſſe. Ita Fagnanus, qui tunc Secretarii munere fungebatur (*c*). Idem Pontifex has duas ſententias per Sancti Officii Congregationem inter proſcriptas adnumeravit (*d*): *Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet Celebranti correſpondentem, idque poſt decretum Urbani VIII.* (*e*): *Poſt decretum Urbani poteſt Sacerdos, cui Miſſæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere, collato illi minori ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta*. In Pontificatu Innocentii XI. Collenſis Epiſcopus hæc a Sacra Congregatione Concilii poſtulavit: *Primo, an Sacerdotes obligati ratione Beneficii, Capellaniæ, legati, aut ſtipendii celebrare quotidie Miſſam per ſe ipſos, poſſint aliquando a celebratione vacare; & quatenus affirmative; Secundo, quando, & quoties a dicta celebratione vacare poſſint; Tertio, an diebus licita vacationis poſſint Miſſam pro ſe ipſis, vel aliis, præterquam pro Fundatoribus celebrare; &, quatenus affirmative; Quarto, an pro aliis celebrando, poſſint ſtipendium pro hujuſmodi celebratione percipere; Quinto, an illis diebus, quibus licite vacant a celebratione, teneantur Miſſam ab aliis celebrari facere juxta intentionem Fundatorum; Sexto, an Sacerdotes, ut ſupra, obligati celebrare Miſſam quotidie, abſque tamen onere celebrandi per ſe ipſos, poſſint aliquando a celebratione vacare*; Sacra vero Congregatio die 18. Septembris anno 1683. hoc pacto reſpondit: *Ad primum, & ſecundum affirmative, concurrente aliqua rationabili cauſa; ad tertium, quartum, & ſextum negative, ad quintum diſtulit reſolutionem* (*f*). Inſuper, cum Tridentina Synodus (*g*) juxta ſuperius allata verba nihil accipiendum ſanxerit, cum novi Sacerdotes primo Sacrificium offerunt, diſputari cœpit, an novus Sacerdos in medio Altari ſe ad populum convertere poſſet, & oblata munera ſuſcipere; & utrum caveretur ſolum a Concilio, ne ob hanc cauſam Eccleſiam circumiret; hinc Gregorius XIII. anno 1573. audita prius S. Congregationi Concilii opinione, ita ſtatuit: *Sanctiſſimus Dominus Noſter, audita relatione Congregationis Concilii, decrevit, licere ſe vertere in medio Altaris ad Populum, & accipere oblationes, non autem circumire Eccleſiam*. Itaque illud ſolum examinandum ſupereſt, an poſſit duplex ſtipendium accipere, unum nempe pro celebratione, alterum pro Miſſæ applicatione, qui ad ipſam celebrationem ſolum adſtringitur.

Paſſerinus (*h*) quidem Ordinis S. Dominici Procurator olim Generalis, qui Romæ plures annos exegit, duplex ſtipendium probavit; Cardinalis etiam de Lugo (*i*), qui poſt Urbani VIII. decreta ſcripſit, eandem ſequitur opinionem; eam pariter amplectitur Auctor præclari libelli pro novis Confeſſariis inſtituendis Romæ nuper editi (*k*). Bartholomæus autem Gavantus, qui S. Rituum Congregationis munere conſultoris egregie functus eſt (*l*), decretum S. Congregationis Concilii die 13. Julii anno 1630. promulgatum aſſert, cujus hæc ſunt verba: *Quod, quando in fundatione Beneficii, ſeu Capellæ expreſſe cautum eſt, non teneri Celebrantem ad applicationem Sacrificii, eo caſu poterit Celebrans accipere novum ſtipendium, & unica Miſſa ſatisfacere obligationi Beneficii, ſeu Capellæ, & item danti novum ſtipendium*. Attamen contrariam ſententiam P. Diana magis adprobavit (*m*); pro qua aliud S. Congregationis Concilii decretum in medium profertur his verbis confectum die 9. Januarii, & 6. Februarii anno 1627. *An Sacerdotes, qui nulla alia obligatione in Confraternitatibus, vel Monaſteriis Monialium celebrant, quam pro ornatu Eccleſiæ, vel ut Confratres, vel Moniales ſatisfaciant præcepto audiendi Miſſam, poſſint ultra ſtipendium, quod recipiunt a Confraternitatibus, vel Monialibus aliud ſtipendium recipere. Sacra Concilii Congregatio 9. Januarii, & 6. Februarii 1627. in Tragurienſi reſpondit: non poſſe*. Decretum ejuſmodi litteris etiam Senioris Cardinalis Paulucci ad Epiſcopum Comacli magis confirmatur (*n*): *Abrogata non fuit ſententia prolata in cauſa Tragurienſi; ſiquidem Capellani duplex ſtipendium accipere nequeunt pro Miſſarum celebratione, quamvis ad applicationem Sacrificii minime teneantur: Quare iiſdem ſignificare poteris &c.*

Decretum, ac litteræ, quas modo commemoravimus, a multis Scriptoribus afferuntur, ac potiſſimum in appendice Synodi diœceſanæ, quam Battiſtelius Fulginas Epiſcopus

(*a*) Extat in Bullario Rom. t. 3.

(*b*) In Romana eleemoſyna die 23. Aug. an. 1664. l. 24. Dec. p. 246

(*c*) In Comment. ad c. Fratern. n. 97. de ſepult.

(*d*) Num. 8.

(*e*) Num. 9.

(*f*) In I De. cr. 33. fol. 111.

(*g*) Inſ. 1. p. 1. & 3.

(*h*) T. 2. de ſtatib. Hominum q. 187. a. 4. n. 581.

(*i*) Diſp. 21 de Euch. n. 19.

(*k*) Par. 2. c. 17. n. 41 t.

(*l*) L. 3. c. 12 n. 3. de Rubric. Miſſ.

(*m*) In ſuis Op. & in Cott. in ſuis Controv. l. 3. contr. 3. n. 55.

(*n*) Data fuerunt die 30. Martii an. 1661.

(*a*)

(a) celebravit, ubi Virorum quoque præstantium auctoritates congeruntur. Attamen experientia compertum habemus, in errorem non semel eos adduci, qui Sacrarum Congregationum sententias usurpant; eos pariter plane novimus, qui in hoc negocio periti satis existimari debent. Quamobrem, cum tot annis, quibus S. Congregationis Concilii Secretarium egimus, nulla unquam nobis occurrerit sententia ex iis, quæ ab utraque parte feruntur, ut pateat, an Sacerdoti ad celebrandum unice addicto liceat duplex stipendium percipere pro celebratione, atque applicatione; cum nullum pariter hujus rei documentum habeatur in notis, ac decretis, quæ nos maximo studio, diligentia, & incredibili labore collegimus, hanc quæstionem non diremptam relinquemus, donec magis tuta monumenta deprehendantur. Neque enim res ita facilis ad judicandum videri potest: nam pro Sacrificii applicatione obtinenda satis est, ut ipsius celebratio indicatur. Si quis autem se applicationis onere prorsus immunem esse contendat, apertissime docere debet, a pio Testatore Missæ celebrationem unice requiri, & Sacerdotis arbitrio permitti, ut fructum Sacrificii, cui libuerit, attribuat. Hoc pacto constituit S. Congregatio Concilii die 18. Martii anno 1668. (b), eandemque sententiam perpetuo sequuta fuit, cum simile aliquid evenit: *Ex dispositione testamentaria antiquitus facta a pio Testatore reperitur fundata quædam Capellania cum onere Capellano pro tempore Sacrum faciendi singulis Dominicis, aliisque festivis diebus, nulla adjecta declaratione, ad cujus suffragium applicandum esset Sacrificium: ideo Episcopus Tinen. supplicat, per Sacram Congregationem declarari, an hujusmodi Sacrificium applicandum sit pro anima ipsius Testatoris, an vero ad libitum Capellani, uti hactenus factum esse, comperit. Sacra Congregatio Concilii respondit, applicandum esse Sacrificium pro anima Testatoris.*

(a) T. 1. p. 251.

(b) In causa Tinen. Applicat. Sac. l. 27. Decr. fol. 61.

Sublatis iis corruptelis, quæ ex Sacerdotibus dimanabant, alia plurima sancita sunt, ut detrimentum reparetur, quod ratione legitimi stipendii, ipsis Sacerdotibus inferri consuevit. Nemo ignorat perpetuas alias, alias vero adventitias Missas nuncupari. Primæ quidem quotidie, vel certis quibusdam diebus ratione Beneficii, aut Fundatoris instituto, vel Testatoris voluntate celebrantur; adventitiæ vocantur, pro quibus stipendium a Fidelibus traditur, ita tamen, ut nullus fundus, nullumque onus in futurum tempus constituatur. Itaque, ne fraus ulla admittatur, Scriptores unanimes consentiunt, stipendii summam ex consuetudine, institutis Synodalibus, vel arbitrio Episcopi statuendam; idque Sacra Congregatio Concilii sua auctoritate confirmavit. Interamnensis Episcopus die 15. Novembris anno 1698. ab eadem Sacra Congregatione hæc petiit: *Primo, quanta esse debeat Eleemosyna Missarum manualium; Secundo, quanta esse debeat pro perpetuis non taxatis a Fundatoribus*; Sacra vero Congregatio hoc pacto respondit (c): *Ad primum, & secundum censuit, attendendam esse consuetudinem loci, vel legem Synodalem, quatenus adsit; sin minus, statuendam esse per Episcopum Eleemosynam competentem ejus arbitrio.* Porro id Presbyteris sæcularibus æque, ac Regularibus observandum indicitur; nam die 15. Januarii anno 1639. eadem Congregatio hoc responsum edidit (d): *Eleemosynam pro qualibet Missa per Regulares celebranda in eorum Ecclesiis esse taxandam arbitrio Ordinarii juxta morem regionis.*

(c) Lib. 42. Dec. p. 148

(d) Lib. 16. Dec. p. 138

His peractis plures quæstiones excitatæ fuerunt, ut (si fieri posset) decreta ejusmodi labefactarentur. Ac primum, an hæres perscribere posset eleemosynam, cum Testator nullum certum stipendium pro centum Missis celebrandis explicavit; verum in decretis generalibus Urbani, quæ superius commemoravimus, ita decernitur: *Censuit, ubi nullam certam Eleemosynam Testator reliquit, esse ab Episcopo præscribendam Eleemosynam congruam, quæ respondeat oneribus Missarum celebrandarum secundum morem civitatis, vel provinciæ.* Aliqui falso quodam studio Ecclesiasticæ disciplinæ, & observantia erga Episcopos ducti libere asseruerunt, nullum stipendium a laicis tribui posse, quod summam ab Episcopo perscriptam excedat, nec illud jure a Sacerdotibus accipi posse, licet nulla conventione interposita, sed ultro concedatur. Aliquis etiam Episcopus hanc sententiam amplexus est, & censuras in eos minatus est, qui stipendia ejusmodi conferrent; verum id communi omnium opinione improbatum fuit; Quippe nihil mali proficiscitur, si stipendium a Synodo, vel consuetudine, vel etiam decretis Episcoporum designatum superetur, cum nulla pactio, seu conditio intercedat (e). Sacra Congregatio Concilii non semel, at præsertim die 16. Januarii anno 1649. ita (f) respondit: *Proponitur dubium, an possit Episcopus prohibere sub pœna censurarum laicis, ne pinguius stipendium taxæ solvant Sacerdotibus tam sæcularibus, quam Regularibus Missam celebrantibus, & quod iidem Sacerdotes illud acceptare non possint etiam a sponte dantibus*: Post hæc ita decernit: *Prohiberi non posse, ideoque moderandum decretum.* Episcopus Septempedanus hæc proposuit S. Congregationi examinanda: *Episcopus narrat, sacrosanctum Missæ Sacrificium quodammodo vilescere, dum Sacerdotes quotidie se offerunt celebrare ad rationem tenuis Eleemosynæ dimidii julii pro qualibet Missa; unde supplicat, declarari, an ipse statuere possit Eleemosynam manualem unius integri julii pro qualibet Missa, imponendo pœnam celebrantibus pro minori quantitate.* Cui S. Congregatio ita responsum fecit: *Sacra &c. respondit affirmative quoad Eleemosynam manualem.*

(e) Cardin. de Lugo in Resp. Mor. l. 1. dub. 18.

(f) In causa Pisaur. l. 18. Decr. p. 575. a tergo.

Accessit alia quoque controversia, quam Locorum Piorum Curatores, & qui Custodes Sacrariis præpositi sunt, publica fere auctoritate concitaverunt, cum adhuc Urbanus VIII. Pontificatum obtineret, in cujus decretis tota quæstio his verbis exprimitur: *An permittendum sit Administratoribus Ecclesiarum, at retineant aliquam Eleemosynarum portionem pro expensis manutentionis Ecclesiæ, Altarium, Inservientium, Paramentorum, Luminum, Vini, Hostiæ, & similium*: quibus ita sejunctim respondetur: *Permittendum non esse, ut Ecclesiæ, aut Loca Pia, seu illorum Administratores ex Eleemosynis Missarum celebrandarum ullam, utcumque minimam portionem retineant ratione expensarum, quas subeunt in Missarum celebratione.* Ac paulo post: *Nisi cum Ecclesiæ, & Loca Pia alios non habeant reditus, quos in usum earumdem expensarum erogare licite possint; & tunc, quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expensarum, quæ pro ipsomet tantum Missæ Sacrificio necessario sunt subeundæ.* Tertio loco ita subjicitur: *Et nihilominus eo etiam casu curandum esse, ut ex pecuniis, quæ supersunt, expensis ut supra deductis, absolute tot Missæ celebrentur, quot præscriptæ fuerint ab offerentibus Eleemosynas.*

Edictum in eandem prorsus sententiam e-

vul-

vulgari juſſit Clemens XI. die 23. Decembris anno 1706. (a). Cum deinde eadem cauſa expenſarum, quæ pro Miſſæ Sacrificio fieri neceſſario debent ab Eccleſiis, Piiſque Locis, quibus ob inopiam ea facultas non ſuppetit, cum, inquam, cauſa ejuſmodi in examen iterum adduceretur in Sac. Congregatione Concilii, cum nos ipſi Secretarii munus gereremus, hæc petita fuerunt (b): *An Archipresbyter Eccleſiæ Collegiatæ Oppidi Montis Curoni ſuerit, & ſit obligatus ſubminiſtrare vinum, ceram, & hoſtias Capellanis, altiſque Presbyteris de Clero celebrare volentibus, vel obligatis celebrare Miſſas in eadem Eccleſia*: Reſponſum his verbis datum fuit: *Archipresbyterum non teneri ad miniſtranda utenſilia, de quibus agitur, iis, qui celebrant in ſua Eccleſia ex obligatione beneficii, ſive Capellaniæ: quoad Miſſas adventitias teneri ad dictam ſubminiſtrationem, quatenus permittat, eas in ſua Eccleſia celebrari; nec teneri ad has Miſſas adventitias admittendas, niſi ſolutis utenſilibus per Celebrantes*. Inſuper die 14. Maji anno 1729., cum cauſa Maceratenſis ageretur, vetuſtius Sac. Congregationis decretum, quod anno 1685. confectum fuerat, confirmatum eſt. Illud quidem Patribus Minoribus Conventualibus permittebat, ut aliquid retinerent pro expenſis Miſſarum, quas Presbyteri Sæculares in ipſorum Eccleſia celebrare ex officio tenebantur; non autem, cum reliqui Sacerdotes pietate ſolum ducti Sacrum in eadem Eccleſia conficerent. Ex his ſatis aperte conjicitur, primum, ſi Eccleſiæ paupertas interveniat, aliquid retineri poſſe pro neceſſariis Miſſarum expenſis, cum perpetuæ ſunt; etenim conſuetum ſtipendium non minuitur, cum Teſtatores perpetuas Miſſas inſtituentes integro Sacerdotis ſtipendio, omnibuſque expenſis pro Sacrificio peragendo neceſſariis conſulere debuerint. Quod ſi aliquid deeſſe videatur, vel quia per Teſtatorem perſcriptum non fuerit, aut quia curſu temporis conſtituti proventus ad Miſſas agendas imminuti habeantur, aliquis inter hæredes fortaſſe aderit, qui ære ſuo expenſis omnibus ſatisfacere debeat. Poſtremo, ſi nulla ex parte ſubſidium deſumi poteſt, ſemper aditus patet ad petendum, ut Miſſæ ejuſmodi ad minorem numerum redigantur. Secundo, ſi, uti ſuperius dictum eſt, Eccleſiæ paupertas interſit, aliquid retineri poteſt pro Miſſarum expenſis, quæ in ipſa Eccleſia per aliquem pium Teſtatorem inſtitutæ fuerunt; vel cum Sacrarii Cuſtodes plurimis congeſtis eleemoſynis Miſſas celebrandas indicunt. Tunc enim ex conſueto ſtipendio aliquid plerunque detrahitur, quod tamen permitti nequit, cum Eccleſia privilegium a Sede Apoſtolica obtinuerit, ut pro expenſis in Sacrificio neceſſariis Miſſarum numerus minuatur; quo ſane privilegio aliquas Romæ Eccleſias gaudere non ignoramus. Tertio, etſi Sacrarium Eccleſiæ prematur inopia, nihil pro expenſis Miſſarum neceſſariis exigi poteſt a Sacerdotibus, qui ad eandem Eccleſiam accedunt rem divinam facturi, aut pietatis cauſa, aut certe nullo ducti ſtipendio per Eccleſiæ Miniſtros, quamvis ipſi nullo jure adſtringantur illis Sacerdotibus permittere, ut Sacrum ibidem perficiant. Quarto, ſi Sacerdos ipſe celebrare in eo templo omnino poſtulet, de cujus paupertate conſtat, tunc aliquid pro expenſis depoſcere licet, vel a Presbytero, qui ob pietatem ſacrum facit, vel ab eo, qui collato ſtipendio Sacrificium indixit, ſi forte Sacerdoti aliquid ſuperaddere velit pro conſuetæ eleemoſynæ detrimento, quod ratione expenſarum ſubeundum eſt; vel tandem, ſi aditus ejuſmodi præcludatur, ex ipſo conſueto ſtipendio aliquid expetere conceditur.

Non minorem ſane diligentiam Sedes Apoſtolica contulit, ut Miſſarum Sacrificia perſcripto tempore, ac loco, integroque numero perſolvantur. Decreta Urbani VIII. prohibent adventitias Miſſas accipere, niſi reliquæ omnes, pro quibus antea ſtipendium collatum fuit, penitus abſolvantur. Hinc orta quæſtio fuit, an decretum ejuſmodi nullam pateretur interpretationem, reſponſumque eſt novas eleemoſynas admitti poſſe *dummodo infra modicum tempus poſſent omnibus ſatisfacere*. Porro hujus modici temporis ſpatium ad duos, vel tres menſes protrahebatur. At Sacra Concilii Congregatio die 17. Julii anno 1655. ita reſpondit: *Cum in declaratione undecimi impreſſa ſuper decretis de celebratione Miſſarum permittatur receptio aliorum onerum Miſſarum celebrandarum, dummodo infra modicum tempus poſſit omnibus ſatisfieri, hodie nonnulli Superiores Regulares pro conſcientiarum, ut inquiunt, quiete denuo quærunt, an dictum modicum tempus celebrandi Miſſas reputetur tempus duorum, vel trium menſium*. Sacra &c. reſpondit, *modicum tempus intelligi infra menſem* (c). Quod pertinet ad numerum Miſſarum ſatis explicatur in decretis Innocentii XII. litteris Apoſtolicis ejuſdem Pontificis inſertis, quibus Urbani VIII. decreta confirmantur. In his precipitur, ut figatur in Sacrario Tabella, in qua Miſſæ perpetuo celebrandæ deſcribantur; ut duo libelli ſerventur, in quorum altero perpetuæ Miſſæ jam peractæ, in altero adventitiæ notentur; ut Fabrica S. Petri nullam compoſitionem elargiatur pro Miſſis, quæ prætermiſſæ fuerint, niſi ea conditio interceſſerit: *Dummodo malitioſe non omiſerint, animo habendi compoſitionem; alias, gratia nullo modo ſuffragetur*: præter alias pœnas, quæ ejuſmodi delinquentibus infliguntur. Quod ſi tanta pecunia pro Miſſis celebrandis in dies congeratur, ut infra præſcriptum tempus abſolvi nequeant in illa Eccleſia, vel Altari, quemadmodum ſtipendium conferentes expoſtulant, per Sac. Congregationem Concilii præcipi ſolet, ut palam in templo Tabella exponatur, quæ declaret, in ea Eccleſia, ſeu Altari infra certum tempus ſacra, quæ fieri poterunt, conficienda eſſe; quæ ſupererint, in alia Eccleſia, ſeu in diverſo Altari ejuſdem Eccleſiæ celebranda. Hoc pacto, qui eleemoſynas tribuunt, univerſa perſpecta habebunt, & pietati facilius obſecundare poterunt, prout ipſis libuerit.

Id plerunque evenit, cum de aris privilegiariis agitur; de quibus illud certum, & commune eſt apud Theologos, Indulgentias Defunctis prodeſſe, non tanquam *ex poteſtate judiciaria*, uti contingit, cum Indulgentiæ degentibus adhuc inter vivos conceduntur, ſed modo tantum ſuffragii, quemadmodum Gabriel Biel fuſe demonſtrat (d). Hoc fundamento innititur Summus Pontifex, cum privilegiarias aras declarat, ac pro Miſſæ celebratione, quæ in illis indicitur ad expiandam Defuncti alicujus animam, Theſauri Eccleſiaſtici eam partem attribuit *per modum ſuffragii*, quæ ſatis eſt, ut eadem anima, ſi Deo placitum ſic fuerit, e Purgatorii cruciatibus eripiatur, uti Gregorius XIII. explicat, cum privilegiarium Altare Metropolitanæ noſtræ Sancti Petri largitus eſt: *Eam a pœnis Purgatorii, quantum Divinæ bonitati placuerit, per modum ſuffragii liberare poſſit*. Extant monumenta, quibus ejuſmodi Altaria in Eccleſia fuiſſe comprobatur, cum Paſchalis I. Pontificatum obtineret: *Paſchalis I.* (inquit Bellar-

(a) Habetur in 2. par. Bullarii p. 319.

(b) In Cauſa Dertonen. propoſita die 8. Junii reſoluta die 6. Julii & confirmata die 28. Sept. 1726.

(c) Lib. 13. Dec. p. 417.

(d) De Canone Miſſ. lect. 57.

larminus (*a*)) *Indulgentiam ita conceſſit, uti, qui pro Anima Patris, vel alterius particularis Perſonæ defunctæ tot Miſſas celebraverit in Capella Sancti Zenonis, quæ eſt in Eccleſia Sanctæ Praxedis, Animas illas de Purgatorii pœnis eripiat.* Eadem privilegia poſteriori tempore perſtiterunt; quin aliud magis amplum a Gregorio XIII. conceſſum fuit. Quamobrem, cum Paulus V. Sedem Apoſtolicam teneret, viſum fuit aliquam normam ſuper hac re conſtituere (*b*). Cætus itaque indictus fuit, ad quem celeberrimi Cardinales Baronius, Bellarminus, Du Peron, & Aſculanus convenerunt. In eo ſancitum eſt, ut Altaria privilegiaria iis tantum Eccleſiis permitterentur, quæ magis inſignes eſſent, & in quibus quotidie perſcriptus ab eodem cætu Miſſarum numerus haberetur. Verum, ut pro his Indulgentiis, cæteriſque omnibus ratio quædam, ac methodus ſervaretur, in Pontificatu Clementis IX., ac deinde Clementis XI. Congregatio deſignata fuit, noſque ipſi inter Conſultores ejuſdem cooptati. Decretum in ipſa fuit, ut eæ ſolum Eccleſiæ Altari privilegiario ſemel in hebdomada fruerentur, in quibus quotidie ſaltem Miſſæ quinque agerentur, quæ certæ eſſent, non adventitiæ: Si vero decem ſacra quotidie certo fierent, eodem privilegio bis in hebdomada; Si quindecim Miſſæ certo conficerentur, ter in hebdomada privilagiario Altari uti poſſent; quadraginta poſtremo Miſſas neceſſario requiri, ut idem privilegium eſſet quotidianum. Ea Congregatio nihil de illis Altaribus privilegiariis conſtituit, quæ Fidelibus adſcitis in ſacra ſodalitia, aliiſque peculiaris Inſtituti viris a Pontifice tribuuntur. Porro licet ex his privilegiis plura nuncupentur perpetua, certo tamen temporis ſpatio definiuntur, ut illa præſertim, quæ poſteriori tempore per Sedem Apoſtolicam concedi ſolent. Oſtendit Thiertius (*c*) qua ſeveritate quidam Galliæ Epiſcopi in eos Rectores Eccleſiarum uſi fuerint, qui ſtipendia pro Miſſis ad Altare privilegiarium celebrandis acceperant, cum privilegii tempus abſolutum jam fuiſſet.

(*a*) In ſuo Tr. de Indulg. lib. 3. c. 16.

(*b*) Bellar. c. 41. de Sanct. famil.

(*c*) In ſuo Tr. de Superſt. c. 4. §. 11.

Nonnulli pariter aſſerere auſi ſunt nullo modo neceſſarium eſſe, ut perſcriptus Miſſarum numerus ſingulis diebus conficiatur, ſed ſufficere, ut Miſſæ pro privilegiariis Artis obtinendis deſignatæ pluribus cujuslibet hebdomadæ diebus celebrentur. Verum Innocentius XII. hoc decretum Sacræ Congregationis Concilii ſua auctoritate adprobavit: *Cum juxta ſtylum Secretariæ Brevium Apoſtolicorum in Indultis Altarium pro Animabus Fidelium Defunctorum a pœnis Purgatorii liberandis, ut vocant, privilegiatorum præfiniri ſoleat certus numerus Miſſarum in Eccleſiis, in quibus Altaria hujuſmodi ſita ſunt, quotidie celebrandarum, adjecta nimirum clauſula: Dummodo in dicta Eccleſia tot Miſſæ quotidie celebrentur; frequenter vero contingat, ejuſmodi conditionem non ita exacte adimpleri, & nihilominus nonnulli favorabiliter illam interpretantes aſſerant, ſufficere, quod Miſſæ in iiſdem Indultis, ſicut præmittitur, præfinitæ, pluribus ſaltem diebus cujuslibet hebdomadæ celebrentur, nec neceſſe ſit, illas ſingulis diebus celebrari; ideireo exortum ſuit Dubium de mandato Sanctiſſimi Domini Noſtri in hac Sacra Congregatione diſcutiendum. An, attenta clauſula ſupradicta, neceſſaria omnino ſit ſingulis diebus celebratio Miſſarum in Indultis hujuſmodi præfinitarum, vel potius ſufficiat aliquibus, licet non omnibus, diebus cujuslibet hebdomadæ &c.* Die 5. Junii 1694. Sacra &c. *reſpondit affirmative quoad primam partem, negative quoad ſecundam, ac proinde celebrationem Miſſarum Indultis præfatis, ut præfertur, præfinitarum omnino neceſſariam eſſe ſingulis diebus in eadem Eccleſia. Et, facta de præmiſſis relatione Sanctiſſimo die 17. Julii ejuſdem anni, Sanctitas Sua Sacræ Congregationis ſententiam benigne approbavit, & publicari mandavit: Die 11. Septembris* 1694. *lib.* 44. *Decretorum pag.* 467.

Regularium, ac Sæcularium cœtus, cum Pontifex Clemens XI. imperaret, a Sacra Congregatione Concilii hæc petiverunt: *Primo, an abſentibus Religioſis ex cauſa prædicationis tempore Quadrageſimæ, & Adventus, vel quando occaſione Feſtivitatum, vel funerum, aut ſimilium a Superioribus ad celebrandum alibi tranſmittuntur, Indulgentiæ conceſſæ cum certo numero Miſſarum, qui ob dictas cauſas adimpleri non poteſt, prorſus ceſſent, vel pro eo tempore, quo numerus non fuerit adimpletus, ſint ſuſpenſæ, vel potius remaneant in ſuo robore. Secundo, an idem ſit ſtatuendum deficiente præfixo numero Miſſarum ob infirmitatem Sacerdotum tam Regularium, quam Sæcularium. Tertio, an pariter ſit ſtatuendum, deficiente dicto numero Miſſarum ob abſentiam ab Eccleſiis Sæcularibus Canonicorum, & Sacerdotum per aliquot dies, vel menſes.* His ita reſponſum fuit die 30. Julii anno 1706. (*d*): *Ad primum quoad primam partem pro tempore Adventus, & Quadrageſimæ cenſuit remanere ſuſpenſas; non autem in reliquis, dummodo raro contingat. Ad ſecundum cenſuit, non remanere ſuſpenſas. Ad tertium, ſatis proviſum in primo.*

(*d*) In Bull. Cl. XI. par 2. p. 592.

Hæc nobis exponenda fuerunt, ne muneri noſtro pro hujus diœceſis adminiſtratione deeſſe videremur; ut vero omnia perficiantur, decreta in primis Urbani VIII., Innocentii XII., aliorumque Pontificum plurimum commendamus, nec non Decreta Sac. Congregationum, quæ ſuperius commemoravimus.

Cum autem Cardinalis Boncompagnus ſtatuerit (*e*), ut ſors pro Miſſa perpetua 112. ſcutatis Romanis conſtaret, nos hanc ſummam ad 60. Romana ſcutata redigimus, cujus rei cauſam hic ſubjicimus. In Pontificatu Innocentii XIII. omnes fere Regularium Ordines ſummo ſtudio petiverunt, ut onera pro Miſſis perpetuis imminuerentur. Tradita nobis fuit hujus negotii cura, habitiſque cum Præfectis Regularium pluribus colloquiis, poſtremo ſancitum fuit, ut onera pro ſingulis Miſſis perpetuis ad 60. Romana ſcutata redigerentur, eaque ſumma perpetuo in ejuſmodi Miſſis excipiendis ſervaretur. Id Summus Pontifex ſua auctoritate probavit, ac per omnes Regularium cætus decretum eo modo confectum fuit, uti paulo ante explicavimus.

(*e*) In Syn. l. c. 5.

Coacto Romano Concilio per Benedictum XIII., in quo locum inter Canonum interpretes nos ipſi tenuimus, facultas Epiſcopis permiſſa fuit, ut in ſuis diœceſibus 60. Romana ſcutata pro ſingulis perpetuis Miſſis decernerent, uti Pontifex Innocentius XIII. Præfectis Regularium ante perſcripſerat. Inſuper ea conditio adjecta fuit, ne majorem, aut minorem pecuniæ ſummam pro Miſſis perpetuis in poſterum ſtatui paterentur.

Eadem ratione Sanctiſſimus Pontifex, qui Eccleſiam univerſam feliciter moderatur, nobis poteſtatem fecit, eamque prorogavit, ut in peragenda Paſtorali Viſitatione perpetuas Miſſas ad perſcriptam normam redigeremus. Quare, ſi hac auctoritate præditi pro iiſdem Miſſis 112. Romana ſcutata ad 60. ſolum ſcutata reduximus, quiſquis concilii noſtri rationem facile perſpicere poteſt. Monendum quoque eſt, perpetuas Miſſas excipi non poſſe

se juxta decreta Urbani VIII., atque Innocentii XIII., nisi facultas nostra, aut Vicarii nostri generalis interceſſerit.

Nihil novi pro ſtipendiis Miſſarum adventitiis conſtituimus; ſed morem jampridem inductum libenter probamus. Cum Benedictus XIII. Pontifex eſſet, magno apparatu, magnoque ſtudio propoſitum fuit, ut idem ſtipendium augeretur, cum Romæ ad decem Romanos aſſes ſolum pertingeret: Sacræ Congregationi Concilii res examinanda tradita fuit, cum nos ipſi Secretarii munus ageremus. Quare diſſertationem in lucem edidimus, in qua rationes pro utraque ſententia continebantur; Die vero 13. Aprilis anno 1726. petitum fuit: *An, & in qua quantitate eleemoſyna manualis Miſſæ augenda eſſet in Urbe*. Reſponſum his verbis datum: *Nihil eſſe innovandum, & ad mentem: Mens eſt, ut agatur cum Eminentiſſimo Vicario ſuper obſervantia decretorum pertinentium ad utenſilia, & ad non tranſmiſſionem Miſſarum extra Urbem.*

Nihil pariter innovamus pro ea parte pecuniæ, quæ ratione utenſilium Sacrariis confertur, cum Officium pro Defunctis, aut celebritas aliqua in honorem Sanctorum indicitur. Inſuper, cum nihil utenſilium cauſa requiri ſoleat ab iis, qui ſolum ob pietatem in aliquo templo rem divinam facere inſtituunt, præcipimus, ut in hac Civitate, ac diœceſi eadem conſuetudo perpetua, & conſtans habeatur. At vero pro ſtipendii parte, quæ utenſilium cauſa retinetur, cum de Miſſis perpetuis agitur, vel de iis, quæ a piis Teſtatoribus perſcriptæ fuerunt, volumus, ut Curatores Eccleſiarum infra tres menſes Vicarium noſtrum Generalem adeant, qui juxta normam ſuperius expoſitam judicabit, an pars aliqua ſtipendii retinenda, & quænam ſumma ſtatuenda videatur. Si id facere prætermiſerint, & facultatem a Vicario Generali infra præſcriptum temporis ſpatium non obtinuerint, juſſu noſtro nihil omnino retinere poterunt.

Poſtremo jubemus infra tres menſes deferri ad Scribam Curiæ Archiepiſcopalis diplomata, quibus Altaria privilegiaria declarata fuerunt, ut ipſe auctorem conceſſionum ejuſmodi cognoſcat. Nam plures Apoſtolica privilegia ſine ullo jure jactantes, eam ſibi facultatem attribuerunt. Idem Scriba deprehendet, an ea privilegia conceſſa perpetuo fuerint, an certo tempore concludantur; an tempus ejuſmodi jam abſolutum, an prorogatum ſit; quænam conditiones adjectæ; an diligenter perfectæ fuerint. Si hæc diplomata, ac teſtimonia conſtituto tempore non proferantur, Altaria privilegio carentia pronunciabimus, aliaſque pœnas infligemus.

INSTITUTIO LVII.

De publico examine indicendo pro vacatione Canonicatus Theologalis in Metropolitana Eccleſia. Qua de cauſa, & quo tempore in Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſiis lectiones Theologales inſtitutæ fuerint. Non eſſe idoneum ad obtinendas præbendas Theologales, qui Doctoris lauream in probata Academia conſequutus antea non fuerit. De munere Canonici Theologi. Diverſa in hac re plurium locorum eſſe inſtituta, & quare id eveniat.

RE Nunciato in Epiſcopum Aſſiſinatem Octavio Ringhierio, vacuus relinquitur in hac Metropolitana S. Petri Canonici Theologi locus, quem ille obtinebat; ad Summum Pontificem pertinet eum dignitatis gradum conferre, uti ex jure Pontificio conſtituitur (*a*). Muneris noſtri partes in eo ſolum poſitæ ſunt, ut publicum examen indicamus, quod deinde ad Cardinalem Prodatarium tranſmitti debet, ut quid ſtatuendum ſit, Pontifex dijudicet.

(*a*) Ad Regimen de Præbend. inter comm. nes &c.

Pontifex Alexander III. in Lateranenſi Concilio tertio, quod anno 1179. coactum fuit, præcepit, ut in ſingulis Cathedralibus Eccleſiis ſufficiens beneficium ſapienti viro decerneretur, qui Clericos ejuſdem Eccleſiæ, alioſque egenos ſine ullo ſtipendio ſacras litteras, ac diſciplinas edoceret (*b*). Cum tamen id prætermiſſum fuiſſet, Innocentius III. in Concilio quarto Lateranenſi (*c*) decretum Alexandri confirmavit, & inſuper juſſit, in quacunque Metropolitana Theologum deſignari, qui Presbyteros, cæteroſque ſacris litteris informaret, & ea præſertim traderet, quæ ſpectant ad animarum curam. Ipſi vero proventum ſtatuit, quem percipere debeat, donec hoc docendi munere fungatur (*d*).

(*b*) Can. 11.

(*c*) Anno 1215.

(*d*) C. Quia nonnulli de Magiſtris.

At vero de Metropolitanis ſolum agebat Innocentius. Hinc Baſileenſe Concilium (*e*) Cathedrales omnes eodem decreto complexum eſt, Tridentina autem Synodus (*f*) non modo Cathedralibus, ſed Collegiatis etiam, quæ in aliquo inſigni Oppido conſtitutæ eſſent, edixit, ut proventus, qui primo vacaret, Magiſtro ad ſacras litteras explicandas præpoſito tribueretur. Illud pariter adjecit, ut in Monachorum Cœnobiis, ubi commode fieri poſſet, ſacræ litteræ publice explanarentur. Poſtremo Benedictus XIII. anno 1725. Cathedrales, quæ adhuc Præbenda Theologali carerent, ad illam excitandam non modo hortatus eſt; ſed etiam hæc ſanxit (*g*): *Volumus inſuper, ut tam illa* (de Præbenda Theologali recenter excitata res agitur) *quam reliquæ omnes aliæ Præbendæ Theologales hactenus conſtitutæ, & deputatæ conferri ſemper debeant Doctori in Sacra Theologia, vel qui infra annum Doctoralem Lauream in eadem facultate ſuſcipiat, & cæteroquin magis idoneo in formali Concurſu ab Examinatoribus renunciato, eo plane modo, quo Parochiales Eccleſiæ conferuntur. Hunc porro in finem, quotieſcumque ejuſmodi Præbenda Theologalis conferenda erit, per edictum publicum vocentur quicumque concurrere, & examini ſe ſe ſubjicere voluerint, coram Epiſcopo, & quatuor Examinatoribus, etiamſi Synodales non ſint, ab eodem Epiſcopo actu deligendis, ac deputandis, in Theologali tamen facultate licentiatis, & valde peritis, ſive Secularibus, ſive Regularibus; & illi, qui in ejuſmodi Concurſu probatus, magiſque idoneus renuntiatus fuerit, Præbenda conferatur. Quoties autem Præbendæ collatio ad Sanctam Sedem ſpectabit, Epiſcopus ad Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem Acta Concurſus tranſmittere teneatur, ut ipſe vacantem Præbendam illi aſſignare, atque conferre poſſit, quem cæteris dignorem, & magis idoneum in Domino judicaverit.* Hæc quidem Benedicti conſtitutio excuſa fuit poſt Romanum Concilium, quod non niſi Romanam Provinciam afficit; cum tamen illud contineatur: *In Cathedralibus quibuſcumque Italiæ, Inſularumque adjacentium*, proculdubio hanc noſtram Metropolitanam idem decretum complectitur. Ex ipſo ſatis aperte colligitur, Præbendam Theologalem in eum conferri non poſſe, qui in Sacra Theologia Doctoris Lauream adeptus non fuerit, vel ipſam infra annum non ſuſcipiat, quemadmodum Dataria præcipere conſuevit, cum alicui proventus ejuſmodi conceditur: *Volumus autem, quod tu infra annum proximum gradum Magiſterii in aliqua approbata Univerſitate Studii generalis, præ-*

(*e*) Sect. 21. c. 1.

(*f*) Sect. 24. c. de Ref.

(*g*) In Conſt. quæ incipit: Ad paſtoralis officii &c.

sio rigoroſe examine, ac alias ſervatis ſervandis, ſuſcipere omnino tenearis; alioquin Canonicatus, & Prębendæ vacent eo ipſo.

Neque ſane, ut quis Doctor in Sac. Theologia declaretur, ſatis eſt, ut Lauream Doctoris in jure Pontificio conſequutus ſit, vel infra annum conſequi ipſam deliberet; non, inquam, ſatis eſt, ut Prębendam Theologalem, de qua agimus, ſibi comparet. Nam, licet nullum diſcrimen inter Theologum, & Canonum Interpretem prius agnoſceretur (*a*), nunc aliter ſe res habet; ſiquidem Sacrorum Canonum ſtudium, ac diſciplina ſubjicitur Theologiæ, cui pariter Sacrorum Canonum ſcientia anteponenda eſt, non ſecus, ac naturalis Philoſophia Medicorum facultati, ac Muſicæ Arithmetica neceſſario præponitur. Inſuper ad Theologum pertinet dogmata in medium proferre, ea publice explicare, ac de illis, tanquam de ſuis principiis diſputationes inſtituere, quæ ſane omnia Canonum Interpres jam pro certo habet, atque ex Theologiæ fontibus deſumpta. Quam ob cauſam magnum diſcrimen inter ipſos intercedit, adeoque non ſufficit ad obtinendam Theologalem Prębendam, ſi quis in jure Canonico Laurea Doctoris ornatus fuerit, aut infra annum ipſam conſequi ſecum decernat, niſi forte privilegium Apoſtolicæ Sedis interveniat. Id ſancitum fuit a Sac. Congregatione Concilii, cum nos ipſi Secretarii munus gereremus, tanquam generalis norma, die 5. Junii anno 1723. Cum enim petitum fuiſſet: *An proviſis de Prębenda Theologali cum clauſula de aſſumendo infra annum gradu Magiſterii in Sacra Theologia in aliqua approbata Univerſitate, de jure ſufficiat, quod Magiſterium intra annum recipiant in jure Canonico in aliqua approbata Univerſitate*: hoc pacto reſponſum eſt: *Negative, & habebitur ratio in caſibus particularibus.*

Neque ad Prębendam Theologalem ſatis habetur magiſterii gradus in Sacra Theologia, niſi ille in aliqua probata, ac publica Univerſitate comparatus fuerit. Id quidem ex allata ſententia Sac. Congregationis deprehenditur, & Sancti Pii V. Pontificis auctoritate magis firmatur (*b*), qui ad Beneficia, & dignitates Eccleſiaſticas, quæ Doctoris titulum neceſſario requirunt, eos minime idoneos declaravit, qui in publica Academia Doctoris gradum in jure Canonico, ſeu Civili, aut in Sac. Theologia non obtinuerint; omnia quoque privilegia prorſus abrogat, quæ Deceſſores Pontifices impertiverunt. Accedit etiam, quod in controverſiam adductus fuit, an poſt S. Pii conſtitutionem impetrari queant Beneficia, quæ Doctoris gradum conjunctum exigunt, ſi Beneficio præditus eum gradum in publica Univerſitate non acceperit, ſed ab aliquo, qui ex privilegio Doctoris titulum, atque honorem conferre poſſit, quod ſane adfirmatum fuit, uti perſpicitur ex decreto Sac. Congregationis Concilii, quod Galeſii (*c*), & Præſulis Zaulii (*d*) operibus inſertum continetur. Silentio præterimus litteras Apoſtolicas Gregorii XV. datas die 4. Julii anno 1622., quibus Clementis VII. litteras, & Cardinalis Alexandri Montalti decretum anno 1604. evulgatum confirmat, præcipitque iis omnibus, qui Doctores conſtituti fuerint eo modo, quem nuper expoſuimus, ne Togam Doctoris Bononiæ ſuperinduere, neque palam docere audeant.

Munus Canonici Theologi in eo ſitum eſt, ut Sacram Scripturam interpretetur, quemadmodum docet his verbis Tridentina Synodus (*e*): *Ad ipſius Sacræ Scripturæ expoſitionem, & interpretationem.* Item alio loco ſic habet: *Ut ipſa Sacra Scriptura lectio habeatur.* De Monachorum autem Cœnobiis verba faciens, hæc tradit: *In Monaſteriis quibuſque Monachorum, ubi commode fieri queat, etiam lectio Sacræ Scripturæ habeatur.* Hic ſane Tridentinum Concilium de ſacrarum litterarum interpretatione ſic agere videtur, ut ipſam a Theologiæ Scholaſticæ lectione ſejungat. Primum enim de expoſitione Sacræ Scripturæ verba facit: *Ne Cæleſtis ille Sacrorum Theſaurus, quem Spiritus Sanctus ſumma liberalitate hominibus tradidit, neglectus jaceat.* Tum quia decreti ejuſdem cauſa controverſiam excitatam non ignoramus inter Caſſinatem Abbatem, & inſignem Theologum Sotum ex Ordine S. Dominici, utra nempe ex lectionibus Scholaſticæ Theologiæ, & Sacrorum Librorum præferri deberet (*f*): attamen, cum ipſa Synodus de utraque ſimul lectione ſermonem habeat: *Pro Lectoribus Sacræ Theologiæ*: Item, *ut Theologi lectio in eis commode haberi non poſſit*; Sacra Congregatio Concilii non ſemel reſpondit, munere ſuo perfungi, qui prębendam Theologalem obtineat, ſi ſacras litteras exponat, aut Scholaſticam Theologiam tradat diligenter (*g*).

In quibuſdam locis pro Sacra Scriptura, ac Theologia Scholaſtica, quæſtiones de Morali Theologia a Canonico Theologo explicantur. In hac vero Metropolitana Canonicus Theologus aut ſacras litteras, aut Scholaſticam Theologiam interpretabitur, cum nulla conſuetudine ad Moralem Theologiam tradendam adducatur. Nam cætus indicitur pro ejuſmodi quæſtionibus examinandis, ad quem ſtatis diebus Metropolitanæ Canonici, Parochi, & Confeſſarii conveniunt, ipſique cætui Theologus Pœnitentiarius præficitur. Porro huic Civitati valde indecorum eſſet, ſi eam conſuetudinem reciperet, quæ in parvis Oppidis diſſimulatur, ubi præſtantes doctrina viri non ita facile verſantur, qui Sacram Scripturam explanent, aut Scholaſticam Theologiam reliquos edoceant. Hæc autem præclara Civitas ſtudiorum parens merito nuncupatur, in qua Innocentius VI. anno 1360. celebrem Theologiæ Academiam excitavit (*h*). Noſter quoque Civis Gregorius XIII. privilegium confirmans a Julio II. traditum, quo civibus tantum conferenda Beneficia noſtræ Urbis edixit, ipſam magna Theologorum copia redundare teſtatus eſt (*i*): *Nos itaque, quibus ſatis liquet, Civitatem noſtram prædictam viris omni doctrinæ genere, & præſertim Theologiæ præditis abundare.* Nos etiam cognitum perſpectumque habemus, plures in hac Civitate iis virtutibus præditos eſſe, quas Theologo Scholaſtico convenire Melchior Canus exiſtimavit (*k*): *Quem vero intelligimus Scholaſticum Theologum? Aut hoc verbum in quo homine ponimus? Opinor in eo, qui de Deo, rebuſque Divinis apte, prudenter, docte, & litteris, inſtitutiſque ſanis ratiocinetur.* Interim dies, quibus Canonicus Theologus ſuum munus exercere debeat, nos ipſi deſignabimus, ne ulla perturbationis occaſio præbeatur. Tertiam partem Theologalis Prębendæ ſecernemus, quæ Sacrario hujus Metropolitanæ tribuetur habita dierum ratione, quibus perſcriptas lectiones tradere idem Canonicus Theologus prætermiſerit, uti Benedictus XIII. decernit (*l*).

Hæc breviter innuenda fuerant de publico examine, eorumque virtutibus, qui Prębendam Theologalem expetunt. Illud monendum ſupereſt, die 11. proximi menſis Maji idem examen habendum in noſtris ædibus, cui

(*a*) Bulæus in Hiſt. Univ. Pariſ. t. 2. ſæc. 4. p. 180.

(*b*) In ſua Conſt. 60. in Bull. Rom. t. 2.

(*c*) De reſt. in integ. l. c. 7. n. 67.

(*d*) Ad ſtatuta Fav. t. 1. l. 1. rubric. 20. ſub n. 10.

(*e*) C. 1. ſeſſ. 5. de Ref.

(*f*) Pallav. in hiſt. ejuſdem Conc. l. 7. c. 5.

(*g*) Gillemarto ad dictum c. 1 n. 10. ſeſſ. 5 de Ref. Fagnan. in Cap. Quia nonnullis n. 29. & ſeq. de Mag. Garzias de Benef. 5. par. c. 4. n. 156. Pirhing in jus Can. t. 4. l. 5. §. 1. ſub n. 7. v. notandum ſexto. Pignatel. Jus Conſ. 62. n. 27. t. 3.

(*h*) In ſua Bullaa. c. 1. Bullar. Roman.

(*i*) In Conſtit. evulg. anno 1584.

(*k*) L. 2. de locis Th. c. 2.

(*l*) In allata conſt. §. ceterum.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

nos ipsi, & Examinatores, quos nominabimus, hora 12. præsentes aderimus. Scriptæ quæstiones proponentur; Responsiones pariter scripto, latinoque sermone exarari volumus, quæ Romam ad Cardinalem Prodatarium mittentur. Nam examen pro Theologali Præbenda eodem modo, ac pro Ecclesiis Parochialibus obtinendis idem Benedictus XIII. perscribit.

INSTITUTIO LVIII.

Epistola encyclica Vicariis Foraneis inscripta, qui testimonia obsignant de meritis ordinandorum, & illis etiam, qui hujusmodi testimonia accipiunt. Quid observandum sit erga Diœcesanos, qui in Civitate diu versati fuerint, & postea in agrum redierint, si petant, aut proferant sola testimonia a ruralibus Parochis comparata. De Testimoniis ad probandam necessitatem, atque utilitatem Ecclesiarum, ad impetrandam facultatem, ut solvantur interstitia tam pro Clero Sæculari, quam pro Regulari.

UT in conferendis Ordinibus tum minoribus, tum majoribus quædam norma, ac recta methodus servetur, plures Institutiones evulgavimus, nempe 2. 23. 26., & 42., quæ in hoc libro continentur. Nunc te monemus, eosque simul, qui meritis Ordinandorum examinandis præpositi sunt, ut eas percurrant, antequam suo testimonio illos probent, qui ad Ordines provehendi sunt, caveantque, ne aliquid ab iisdem institutionibus alienum, ac dissonum deprehendatur. Hic autem duo subjicimus, quæ necessaria putamus. Ac primum, plures ex diœcesi in Urbem confluunt, ut studiis operam præbeant; Deinde, cum litterarum studia intermittuntur, quæ sane cessatio non exiguo temporis spatio concluditur, paternam domum repetunt. Postea, cum Ordines exposcunt, testimonium ruralis Parochi solum proferunt, qui fatetur, eos Ecclesiæ fuisse addictos, Christianæ legis, ac doctrinæ explicationi interesse, ad Sacramenta percipienda sæpius accedere, susceptum Ordinem exercere sedulo consueviſse. Itaque id minime sufficere declaramus; sed nos etiam certos facere debent, iisdem muneribus perfunctos diligenter fuisse, cum ratione studiorum in Urbe versarentur. Secundo, Tridentinum Concilium certos limites interstitiis constituit, videlicet anni spatium, ut a minoribus Ordinibus ad majores Clerici admittantur: *Hi vero non nisi post annum a susceptione postremi gradus minorum Ordinum ad Sacros Ordines promoveantur*. Annum quoque perscripsit, antequam Subdiaconatus conteratur. *Si per annum saltem in eo non fuerint versati*. Annum pariter pro Diaconatu suscipiendo: *In Diaconatu ad minus per annum integrum*. Episcopis tamen permittit, ut hæc interstitia remittant, si Ecclesiæ necessitas, vel utilitas id postulare videantur: *Nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas judicio Episcopi aliud exposcat* (a). Nos vero in conferendis Ordinibus discrimen inter Regulares, ac Sæculares statuemus. Profecto in dubium revocari non potest, Regulares etiam decreto ejusdem Synodi comprehendi, quemadmodum a Sacra Congregatione Concilii sancitum fuit; nam, cum petitum esset (b), an Concilii decretum Regulares quoque complecteretur, responsum ita fuit: *Sacra &c. censuit comprehendi* (c). Non ignoramus pariter, interstitiorum remissionem non ad ipsorum Præpositos generales, aut provinciales, sed ad Episcopum solum pertinere, uti Sacra Congregatio die 17. Maji anno 1593. decrevit: *Sacra &c. censuit, judicium hoc remittendi temporum Interstitia ad Episcopum solum pertinere, non autem ad Generales, aut Provinciales Ordinum* (d). Cum tamen eadem Congregatio die 31. Maji anno 1597. præceperit, ut causas remittendi interstitia Præfecti Regularium cognoscant, illisque Episcopus fidem adhibeat, eorumque testimonium sequatur: *Sacra &c. censuit, remissionem Interstitiorum etiam quoad Regulares ex causis tantum a Concilio expressis faciendam pertinere ad Episcopum Ordinantem, eum tamen hac in re debere quoad causas deferre judicio, & attestationi Superioris Regularis Ordinandi* (e); idem quoque die 1. Julii ejusdem anni confirmatum fuit (f), ac postremo eandem sententiam iterum evulgavit die 12. Septembris anno 1609. (g): *Sacra &c. sæpius declaravit, remissionem Interstitiorum ex causis a Concilio expressis pertinere ad Episcopum Ordinantem, quoad Regulares ab eo Ordines suscipientes, non autem ad Regulares Superiores; ipsum tamen Episcopum de causis remissionis teneri fidem adhibere, ac deferre testimonio Superioris Regularis*; cum hæc, inquam, ita se habeant, propositam normam libenter amplectimur, cum præsertim veteri disciplinæ aptissime conveniat. Olim prælarum Episcoporum lumen legem Interstitiorum primus in Concilio Sardicensi proposuit (h). Illam Concilii Patres unanimes probarunt, sed arbitrio Episcoporum eam facultatem permittendam censuerunt. Romani deinde Pontifices Siricius (i), Cœlestinus, ac Leo Magnus (k), tempus Interstitiorum sanxerunt, nempe per duos annos in Lectoratu, atque exorcistatu permanendum, per quinquennium in Acolytatu, ac Subdiaconatu, ac per aliud quinquennium in Diaconatu. Gelasius primus, cum eo tempore Regiones Italiæ a Barbaris vastarentur, ob eam causam, & ob exiguum Clericorum Sæcularium numerum indulsit, ut post annum cum dimidio a Lectoratu ad Sacerdotium reciperentur. Regularibus vero unius anni spatium ob hanc præclaram rationem indixit: *Quia* (inquit), *quod annorum Interstitia fuerant collatura, sancti propositi sponte suscepta docetur præstitisse devotio*. At vero Concilii Tridentini decretum servabimus, cum Ordines Clericis Sæcularibus conferri debebunt, neque pro remittendis Interstitiis tradita nobis facultate utemur, nisi necessitas, seu utilitas Ecclesiæ clare demonstretur. Tum quidem necessitas intervenit, cum peculiari Ecclesiæ Ministri desunt, nec alii Ordinibus præditi sufficere videntur, ut eadem munera sustineant; utilitas autem ostenditur, cum in aliqua Ecclesia parum idonei Ministri versantur, vel si de aliquo viro res agatur ætate jam matura, sed doctrinæ laude præstanti, quæ satis legitimæ causæ a Scriptoribus judicantur (l). Utilitas pariter ex eo proficiscitur, si aliquis Parochiam, aut Beneficium obtinuerit ea conditione, ut infra annum juxta decreta Sac. Congregationis (m) Presbyteratum, aut Sacrum Ordinem suscipere teneatur. Nos sane ex hac sententia nunquam recedemus, licet privilegia accipiendi Ordine *extra tempora* a Pontifice obtenta proferantur. Quippe Innocentius XII. declaravit, non cogi Episcopos privilegiis ejusmodi ad conferendos Ordines, sed ipsorum arbitrio relinqui ad Ordines assumere *extra perscripta tempora*, si tamen id cum utilitate conjunctum arbitrentur. Ita decrevit Pontifex die 4. Decembris anno 1693. (n). De his te monendum necessario duximus, ut si for-

(a) C. 11. 23. 14. sess. 23. de Ref.

(b) In cons. Mediol. ann. 1573.

(c) L. 1. Dec. p. 149.

(d) L. 7. Dec. 1. p. 61.

(e) L. 9. Dec. 1. p. 81.

(f) L. 8. Dec. 1. p. 82.

(g) L. 11. Dec. p. 89.

(h) Can. 11.

(i) Inep. ad Imerium Ep. Tarraconen.

(k) Inep. ad Ep. Gall. ac Maur.

(l) In Th. Mor. Nat. Al. l. de Sac. Ord. n. 5 reg. 12.

(m) Gallem. part. 1. sess. 23. de Ref.

(n) In Bull. p. 263.

forte aliquis sibi remitti contendat interstitia, consilium, ac propositum te hortante deponat, nisi omnia, quæ superius exposuimus, in supplici libello non solum afferat, sed etiam clare demonstret. Hæc tibi significavimus &c.

INSTITUTIO LIX.

De Seminario Archiepiscopali. Quam magnam utilitatem afferant Diœcesibus Seminaria: de ipsorum origine. Duas species Seminariorum antiquitus fuisse. De laudibus Bononiensis Academiæ. De institutione Seminarii Bononiensis. Quid decernant Sacri Canones pro Seminariis. Leges, ac norma recentis Seminarii Bononiensis.

QUam magna utilitas in diœceses ex Seminariis Episcoporum dimanet, facile deprehenditur ex Tridentina Synodo (a), quæ de iisdem Seminariis erigendis sermonem his verbis exorditur: *Cum Adolescentium ætas, nisi recte instituatur, prona sit ad mundi voluptates sequendas, &, nisi a teneris annis ad pietatem, & religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat, numquam perfecte, ac sine maximo, ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio in disciplina Ecclesiastica perseveret &c.* Sanctus etiam Carolus Borromæus, cum Seminarium suum institueret, his verbis usus est (b): *Sunt igitur ea potissimum de causa Seminaria erecta, ut in iis boni, strenuique operarii ad curationem animarum, quas suo Sanguine pretiosissimo Christus redemit, instituantur; & ii quidem Adolescentes (qui ob ætatem, cum tenera sit, & proclivior ad voluptates, & flexibilis etiam ad bonarum rerum impressiones admittendas, in operibus virtutum eruditi debent) ut eam vitæ perfectionem adipiscantur, quæ in iis, qui Doctores populorum futuri sunt, elucere debet, & severioribus disciplinæ legibus coercendi.* Neque omittendum est judicium Concilii Provincialis Aquilejensis, quod anno 1569. celebratum fuit (c), quod his verbis continetur: *Seminariorum institutionem, conservationem, & promotionem in Ecclesia Dei summe fructuosam, qua Clericalis Militiæ propagatur ordo, & progressio, tantopere necessariam esse constat, ut stare Ecclesiastica disciplina sine illorum subsidio, & adminiculo vix possit.*

Seminaria ejusmodi primum a generali Nicæna Synodo proposita censentur, uti conjicitur ex Capite 55., ubi de Corepiscopi munere sic decernitur: *Instituat Ministros &c. debetque distribuere eos per Ecclesias, & Monasteria, & providere, ut discant, ut reddantur apti, & idonei ad ædificationem Monasteriorum, & Ecclesiarum, & aliorum locorum, qui horum opera indigebunt.* Hæc autem verba sic interpretatur Auctor adnotationum in Concilia, quæ P. Labbæus collegit, & anno 1671. Parisiis typis evulgavit (d): *Cernitur in hoc Canone ratio quædam Seminarii Ministrorum Ecclesiæ, seu vestigium quoddam Seminariorum, quæ nuper secundum Decretum Synodi Tridentinæ instituta sunt.*

Verum hic Nicænus Canon inter eos viginti minime adnumeratur, qui certissimi sunt, sed inter octoginta, seu octoginta quatuor, qui studio P. Francisci Turriani, ac deinde Abrahami Echellensis Maronitæ ex Arabica lingua in Latinam traducti fuerunt, & qui magnopere in dubium revocantur, uti fuse Scheleſtratus commemorat (e). Quare, ut viam tutissimam insistamus, Seminaria duplicis generis ex Sacra antiquitate cognoscimus: An primum in Monasteriis Pueri educabantur: Clerici vero adulti in ædibus Episcoporum institutionem addiscebant; quæ consuetudo ad annum usque millesimum permansit: Paulo post disciplina, quæ in Monasteriis, & ab Episcopis tradebatur, in desuetudinem abiit; ac publicæ Academiæ excitari cœperunt. Tunc Cardinalis Polus de reformando Anglicano Clero secum excogitans anno 1556. recentia Episcoporum Seminaria proposuit, quorum institutum in Tridentina Synodo diligenter examinatum anno 1563. postea Sanctus Carolus Borromæus feliciter invexit. Pater Thomassinus hujus rei seriem exponit, certisque documentis comprobat (f). Pueros a Monachis educari consuevisse historia Centullensis Cœnobii satis ostendit (g): *Trecentos Monachos regulariter victuros constituimus, centum etiam Pueros scholis erudiendos sub eodem habitu, & victu statuimus.* Quartum vero Toletanum Concilium, quod sæculo septimo coactum fuit, Seminaria in ædibus Episcoporum extitisse liquido declarat (h): *Omnis ætas ab adolescentia in malum prona est. Nihil enim incertius, quam vita Adolescentium. Ob hoc constituere oportuit, ut, si qui in Clero impuberes, aut adolescentes existunt, omnes in uno conclavi utrii commaneant, ut lubricæ ætatis annos, non in luxuria, sed in Disciplinis Ecclesiasticis agant, deputati probatissimo Seniori, quem, & Magistrum disciplinæ, & testem vitæ habeant.*

Hic nobis aditus opportune recluditur, ut aliquid de hac celebri Bononiensi Universitate dicamus: Verum in aliud tempus rejicimus inquirere, utrum ipsa per Theodosium minorem, an per Lotharium primum instituta fuerit; an juris Civilis Pandectæ reipsa inventæ fuerint, cum Amalphis obsidione cingeretur, easque Pisanis dono obtulerit Lotharius, quas deinde Irnerius explicare cœperit in hac Civitate, uti Ludovicus Bolognino commemorat, adductus Grifforum annalibus, de quibus graves controversiæ inter Professores Pisanæ Academiæ superiori tempore concitatæ sunt. Omissis pariter his disciplinis, quæ ad Ecclesiasticos non pertinent, pro certo adfirmabimus, hanc nostram Academiam juris Pontificii Matrem, ac Sedem extitisse, cui posteriori tempore, nempe sæculo XIV. studium Theologicæ facultatis additum fuit jussu Pontificis Innocentii VI. (i): Cum res tamen perfecta non fuisset, quod brevi Pontificatum absolvit, Urbanus V., qui in ipsius locum suffectus fuit, hanc utilitatem Academiæ nostræ comparavit, quemadmodum Ghirardazzii testimonio ostenditur (k), secretoque libro Collegii Theologorum, cujus pars excusa fuit in Tractatu, quem de Bononiensibus Doctoribus confecit Alidosius: In eo traditur accitos fuisse ex variis terræ partibus ad inchoandum ejusmodi studium viros doctrinæ laude clarissimos: *Ad fundandum, & inchoandum Bononiæ Studium Theologicæ Facultatis ex diversis Mundi partibus huc accesserunt Viri Sacræ Lectioni dediti, & in lege Domini eruditi, Doctores utique Theologica scientia, moribus, & virtutibus insigniti, quorum Magistrorum nomina digna memoriæ sunt ista.* Nominatur inter eos primus: *Magister Petrus Thomas Natione Aquitanius tunc Dei Gratia Patriarcha Constantinopolitanus Ordinis Sanctæ Mariæ de Monte Carmelo*; qui Beati cultum in Ecclesia obtinuit; ipsique Missam, & Officium Carmelitæ persolvunt.

Hanc Universitatem juris Canonici Parentem, ac Sedem nuncupavimus; nam cognitum est omnibus, Canonum collectionem, quæ in scholis traditur, & in Foro usurpatur, a

(a) Cap. 18 sess. 23. de Ref.

(b) Par. 3. c. 2.

(c) Labbè t. 15. p. 1503.

(d) T. 2. p. 307.

(e) Parr. 2. Antiq. Ill. diss. 2. c. 4.

(f) De veteri, & nova Eccl. disc. p. 1. l. 3. c. 6. n. 3. t. 2. l. 1. c. 103. n. 10.

(g) In Spicilegio t. 4. p. 469.

(h) Can. 2. 32. q. 2.

(i) Ughelli t. 2. de Italia Sacra p. 26.

(k) L. 24. p. 278. & seq.

Monacho Gratiano Bononiæ conditam fuisse, quæ statim tanta cum laude, ac felicitate propagari cœpit, ut veteres alias a Dionysio Exiguo, Isidoro, Cresconio, Burcardo, & Ivone peractas in oblivionem adduxerit (*a*), ob eam potissimum causam, quod Gratiani collectionem hujus nostræ Academiæ Professores notis illustratam juvenibus tradebant, qui magna frequentia ex omnibus terræ partibus in hanc Urbem studiorum causa confluebant, qui deinde in Patriam revertentes non modo Gratiani opus, sed Professorum adnotationes secum deferebant (*b*).

(*a*) S. Antoninus par. 3. suarum Cron. tit. 18. c. 6. Card. Bellarmin. in suo Tr. de Scr. Eccl.

(*b*) Du Rose in suis Inst. Can. L. 1. de Prooemio.

Sanctus autem Raymundus de Pennafort Decretales Pontificum coegit, quibus in Foro, & Scholis utimur: Porro ipse jus Canonicum per tres annos in hac Urbe docuit, cum adhuc juventute floreret, uti Præsul insignis Penia Sac. Rotæ Auditor testatur (*c*), qui Sancti Raymundi res gestas conscripsit, cum inter Sanctos cooptaretur. Gregorius IX. Magistris, ac Discipulis Bononiensis Academiæ collectionem suam nuncupavit. Idem exemplum sequutus est Bonifacius VIII., adductus, ut librum sextum suarum Decretalium promulgaret, hortationibus Jacobi Castelli Bononiensis Mansionarii, qui ad Pontificem Legatus ob hanc causam ab Academia nostra missus fuit; quemadmodum Joannes ab Andrea coævus auctor declarat (*d*): Joannes quoque XXII., licet abesset Italiæ finibus, cum typis dedit constitutiones, quæ jussu Clementis V. collectæ fuerant, & quæ in Foro, & Scholis adhibentur, ipsas Bononiensis Academiæ Professoribus, ac Discipulis inscripsit, ut Decessorum Pontificum exemplis inhæreret. His revera documentis nostræ Academiæ præstantia, dignitas, & gloria satis commendantur. Frustra hanc laudem obscurare contendunt, qui Collectionem Gregorii IX. Parisiensi Academiæ fuisse inscriptam prædicant juxta litteras ejusdem Pontificis, quæ habentur in vita Sancti Raymundi, quam paulo ante commemoravimus (*e*). Nam id nullum attulit impedimentum, ne eundem honorem huic Civitati largiretur, uti recte perpendit eo loco Penia; quem modo innuimus. Bonifacius autem VIII., & Clemens V. hanc solam Bononiensem Academiam suarum Collectionum munere cumularunt. Postremo, qui jus Pontificium majori cum laude interpretati sunt, aut Bononiæ nati, vel in nostra Academia Professoris munere præditi fuerunt (*f*).

(*c*) Cap. 2.

(*d*) In Comment. Prat. lib. 6. in verbo: Emendatis.

(*e*) Pag. 28.

(*f*) Panciroli us de claris legum interpretibus.

Cum fama hujus Academiæ longe, lateque disseminaretur, populi a nobis etiam disjunctissimi præclara in hac Urbe Collegia excitarunt, ut frequens ipsorum juventus honestam vitæ disciplinam, & egregiam ex publicis Professoribus doctrinam sibi compararet. Qui primus scripsit res gestas Urbani V., & postea excusas a Balutio inter Pontificum vitas (*g*), qui Sedem Avinione tenuerunt, ipse idem memorat institutionem Nobilis Collegii Majoris a Sancto Clemente nuncupati pro Hispanis, quod Cardinalis Ægidii Albernozzi liberalitate fundatum, nunc etiam floret in hac Civitate. Lucas Lindensis Collegium nominat pro Hungaris constitutum ab Episcopo Paulo Sondi, quod adhuc juvenum frequentia celebratur vitæ honestate, ac litterarum studio præstantium (*h*). Idem Scriptor reliqua Collegia diligenter enumerat, quæ Pontifices, aut privatas aliquas familias Auctores habuerunt, ut Bononiensibus, & cæteris Italis ad optimos mores, & sapientiam addiscendam domicilia paterent. Sed ad Seminaria redeamus, in quibus Ecclesiastica disciplina juvenes imbuuntur. Cardinalis Gabriel Paleottus primus Bononiensium Archiepiscopus Seminarium ejusmodi primus in hac Civitate constituit. Ipse quidem interfuerat Tridentino Concilio, ac deinde Cardinalis renunciatus, susceptaque hujus Urbis administratione novum Seminarium anno 1568. aperuit, uti facile conjicitur ex illius Archiepiscopali pag. 348. ac 358., & ex documentis, quæ in Tabulario ejusdem Seminarii asservantur. Non exiguam sane operam, ac laborem vir præclarissimus pro condendo Seminario impendit: At vel immatura morte præreptus, vel ob alias causas stabilem pro Seminario sedem decernere non potuit, nec studiis Alumnorum ita consulere, ut Philosophiæ, ac Theologiæ facultates, & jus Canonicum docerentur. Fortasse, ne in hac parte sibi omnino deesse videretur, sapienter excogitavit, Carolo Sigonio latini sermonis elegantia celeberrimo eam provinciam committere, ut duos libros Sacræ historiæ per Sulpicium Severum confectos interpretaretur: *Quamobrem* (inquit Sigonius (*i*)) *recte prudentia vestra breviarium ejus aliquod ex immenso illo utriusque Testamenti corpore conquisivit, quo studiosa juventus omnia ab Adam usque ad Christum, id est a peccato ad salutem, in ipsius Dei populo gesta quasi in unam tabulam collata conspiceret, & cum duos Beati Severi Sulpicii libros in hoc genere distincte, atque ornate admodum scriptos probavit, tum ad tollendum exquisitioris interpretationis hominibus occupatis laborem, eosdem etiam expositione illustrari aliqua voluit. Sic enim fore arbitrata est, ut universi non modo facilius ea, quæ præclare tradita sunt, animo, & notitia comprehenderent, sed ipsa etiam invitati facilitate alacrius, ac studiosius ad eademmet haurienda contenderent.*

(*i*) In epist. nuncupator.

Posteriori tempore, cum huic nostræ Ecclesiæ Cardinalis Nicolaus Ludovisius præesset, a veteri Sede, quam idem Card. Gabriel Palæottus initio statuerat, in domos quasdam contra Ecclesiam Metropolitanam Seminarium translatum fuit, quæ ad privatos Cives pertinebant, nec erant satis aptæ pro tanta Juvenum frequentia, uti quisquis memoria repetere potest; aliquæ leges pro recte administrando Seminario per eundem Ludovisium perscriptæ fuerunt, ejusque exemplo permoti reliqui Archiepiscopi multa pro Seminarii utilitate excogitarunt. Ad nos tandem gravissimum negocium pervenit, ut commodum Clericis Alumnis domicilium conderemus, & ne Seminarium careret necessariis ad tradendam Philosophiam, Theologiam, & jus Canonicum Professoribus. Hoc enim pacto satis prospicitur non levi detrimento, quod obvenire solebat, cum Alumni post Grammaticæ cursum, litterasque humanas primis, ut ajunt, labris delibatas, Seminarium relinquere, studia intermittere, educationis spem in medio cursu præcidere cogebantur. Quare vix hanc Sedem attigimus, postquam labentem hujus Metropolitanæ porticum restauravimus, omnem curam, & cogitationem convertimus, ut Seminarium a fundamentis excitaretur, & insignes Professores acciri possent, qui scientiarum facultatibus, & Ecclesiæ disciplina Clericos erudirent.

(*g*) T. 1. p. 376.

(*h*) In descript. gen. ac pecul. Orbis terrarum p. 422.

Præcipit Tridentina Synodus, ut Seminarium prope Ecclesiam collocetur, aut in eo loco, quem Episcopus designaverit (*k*). Patres Concilii Aquilejensis, quod anno 1596. habitum fuisse diximus, hæc tradunt: *Locus Seminarii, si apud Ecclesiam Cathedralem fieri possit, non alibi optandum ut fiat; quo enim proprius adsunt Clerici, eo facilius, & minore temporis dispen-*

(*k*) Cap. 18. sess. 23.

dio

dio in Eccleſiam ſe conferunt. Quare, cum domicilium ejuſmodi prope Metropolitanam noſtram ſitum eſſet, in eodem loco novum ædificium condidimus, quo ſatis commode honeſteque Clerici excipiantur: Licet abſolutum nondum ſit, quadraginta tamen Alumni apte in eo verſari poſſunt. Quod ſi diu ſoſpites, & incolumes erimus, integre rem perficiemus, & fortaſſe domicilii ſpatia quoque amplificabimus, & non exigua librorum copia exornabimus. Ipſa rerum experientia docti ſumus, magna alacritate ſuſcipienda eſſe, quæ ad Dei cultum pertineant, ipſiuſque arcanæ providentiæ fidendum. Nam cœptum opus deveniſſe in eum locum vidimus, quem minime ſperabamus; & novi ſemper aditus patefacti ſunt, ut graviſſimas expenſas ſuſtineremus, quæ vires noſtras, ac tenuitatem Seminarii longe ſuperabant. Etenim Dei beneficio quædam vitæ commoda, ac remiſſiones libenter dimiſimus, eaſque difficultates, quibus humanæ naturæ conditio valde contraria eſt, alacriter ſubire non dubitavimus. Inſuper viris præpoſitis Congregationi, quæ verecundis ob inopiam Civibus opitulatur, eam mentem Deus indidit, ut Collegium a Sole dictum, interpoſita Sedis Apoſtolicæ auctoritate, Seminario conjungi paterentur; & cum idem Collegium in ipſorum poteſtate eſſet, eam merito conditionem adhibuerunt, ut tot Alumnos in poſterum pro Seminario nominarent, quot antea Juvenes ipſorum ſuffragio locum in Collegio Solis obtinebant. Hæc memoravimus non ſolum, ut ipſis gratum animum perpetuo teſtemur, ſed quia ob hanc cauſam difficillimum condendi Seminarii negocium audacter ſuſcepimus.

Ad tria capita rediguntur, quæ de Seminariis a Tridentina Synodo ſancita fuerunt: de pietate, de exercitationibus, ac de ſtudiis potiſſimum agitur, quæ Clericis apte conveniant. Patres Concilii Aquilejenſis eadem prorſus tradiderunt. Nos profecto ſingulis magnam curam, ut fiant, ac diligentiam impendemus. Sed quoniam novum aliquid videtur, & inuſitatum hæc pro noſtro Seminario ſtudiorum Inſtitutio, notum omnibus facimus, non futuros modo peritiſſimos viros, qui grammaticam, & humaniores litteras edoceant, ſed excellentem quoque eloquentiæ Profeſſorem, quæ neceſſaria prorſus Eccleſiaſticis habetur, ut Clerici verba ad populum faciant, chriſtianæ legis diſciplinam explanent, aliiſque rite muneribus perfungantur. Deus ipſe in ſacris litteris ſermonis ornamenta ſæpius adhibuit, uti comprobat Mabillonius (*a*): *Caterum quantum acuminis in Sacris Divinorum Vatum meditationibus adeſt! Quanta in elocutionibus gratia! Quanta Troporum, ac Figurarum varietas! Quis non miretur in Moralium Libris brevitatem, & apophthegmatum energiam? In Prophetis virtutis, ac vitii expreſſas ad vivum imagines, & objurgationum, minarumque pondera?*

(*a*) De ſtudiis Monaſticis par. 2. c. 11.

Ad Philoſophiam, Theologiam, & jus Pontificium tradendum doctrina magis præſtantes Magiſtros ex publica hujus noſtræ Urbis Academia ſelegimus. Illos adibunt Alumni Seminarii, ut fructum percipiant, qui ex frequentia, & æmulatione juvenum dimanat. Vir tamen ad hoc munus deſignatus Alumnos comes proſequetur, quoties publicum Gymnaſium petent, ac domum revertentur. Illud quoque deliberavimus, parem in noſtro Seminario diſciplinam inſtituere, quam in Collegio Montalto per Sixtum V. erecto induximus, cum Cardinalis Annibal Albanus ejuſdem Collegii Protector illud inviſendum nobis ſuo nomine commiſit. Non levem ex eo utilitatem proficiſci cognovimus, quod Alumni ejus Collegii ad publicum Philoſophiæ, ac Theologiæ ſtudium mittantur, earumque facultatum Repetitores domi deſignentur, qui poſt prandium doctrinas recolant, quæ a Profeſſoribus mane traditæ fuerunt, & qui cœtibus Alumnorum, privatiſque exercitationibus interſint. Non levis etiam momenti judicavimus, quod ſtudiorum tempus ultra eos limites protractum fuerit, qui publicæ Academiæ perſcripti ſunt. Nos igitur eandem viam inſiſtendam propoſuimus, cum de ſtudiis hujus noſtri Seminarii res ageretur. Repetitores Alumnis Philoſophiam, ac Theologiam excolentibus dedimus, ipſorumque ſtudia produximus, etiam cum publica ſtudia intermittuntur: Tandem hæc omnia ſancita ſunt ea ratione, ac norma, qua in Collegio Montalto nunc eadem perficiuntur.

Sæpius etiam coram nobis, ac Seminarii Præſidibus examen habebitur, quod plurimum prodeſſe certum eſt, ac præſertim, ne Juvenes volare *contendant*, *priuſquam* alas induxerint. Non ſolum examini præſentes aderimus, ſed etiam Seminarium ſemel in menſe inviſemus, hortamurque Seminarii Præſides, ut nobiſcum conveniant. Eandem diem huic negotio peragendo conſtituimus, quo Cœtus in noſtra Metropolitana ad quæſtiones Theologiæ Moralis examinandas indicuntur, quibus peractis ad Seminarium pergemus. Quibus autem menſibus cœtus ejuſmodi non coguntur, prima feria VI. cujuſvis menſis a prandio res eadem a nobis perficietur. Hæc præſens Declaratio ſatis ſit pro indicendis diebus ad inviſendum Seminarium deſignatis: *vehementer* obteſtamur ejuſdem Seminarii Præſides, ne per eos dies ullo impedimento teneantur, quo nobiſcum huic muneri ſatisfacere nequeant: Nihil profecto nos ab hoc inſtituto, conſilioque retardabit; nam magnopere expetimus, ut noſtri Alumni optimam diſciplinam accipiant, fructuque litterarum cumulentur.

Pagella Typis excuſa jam fuit, in qua explicantur omnia, quæ pro ingreſſu in Seminarium omnino requiruntur. Siquis illam exoptet, facile ſibi ex Archiepiſcopali Typographia comparabit.

INSTITUTIO LX.

De Fidei profeſſione elicienda ab iis, qui obtinent Canonicatum, aut Beneficium cum animarum Cura conjunctum; id expreſſe a ſacris Canonibus præcipi. De corruptela, quæ ſuper hac re in hanc diœceſim inducta eſt. Teneri ad Fidei profeſſionem emittendam eum ipſum, qui Beneficium aſſignatus fuit, & quo potiſſimum præſente id fieri debeat. Non adverſari quamcumque contrariam conſuetudinem. Utrum, qui omiſit hujuſmodi profeſſionem, lucrari queat diſtributiones quotidianas. Quibus tantum pœnis obnoxius cenſeatur, qui Canonicatum, aut Beneficium cum animarum Cura obtinuit, etiam a Sede Apoſtolica. Utriſque proponitur ratio ſibi conſulendi, ſi Fidei profeſſionem facere prætermiſerint.

TRidentina Synodus (*b*) conſtituit, ut: *proviſi etiam de Beneficiis quibuſcumque Curam animarum habentibus teneantur a die adeptæ poſſeſſionis ad minus intra duos menſes in manibus ipſius Epiſcopi, vel eo impedito; coram Generali ejus Vicario, ſeu Officiali Orthodoxæ ſuæ Fidei publicam facere profeſſionem, & in Romana Eccleſiæ obedientia ſe permanſuros ſpondeat, ac jurent;*

(*b*) Seſſ. 24. c. 12. de Ref.

Provisi autem (prosequitur eadem Synodus) *de Canonicatibus, & Dignitatibus in Ecclesiis Cathedralibus non solum coram Episcopo, seu ejus Officiali, sed etiam in Capitulo*. Pius IV. formam perscripsit, ut una esset Fidei Professio (*e*). Idem Pontifex Concilii verba repetens, quæ Beneficia curam animarum habentia, Canonicatus, ac Dignitates in Cathedralibus complectuntur, occasionem præbuit S. Congregationi Concilii, ut anno 1586. Collegiatas Ecclesias eximeret; Sic enim propositum, responsumque tunc fuit (*b*): *Quæritur, an provisi in Ecclesiis Collegiatis de Dignitatibus, vel Canonicatibus teneantur Fidei professionem facere, neque enim capite* 12. *sess.* 24. *aut Constitutione Pii Papæ IV. videntur adstricti. Sacra &c. respondit, provisos de Canonicatibus, & Dignitatibus in Collegiatis Ecclesiis non teneri ex Concilio sess.* 24. *capite* 12. *neque ex Bulla Pii IV. emittere Professionem Fidei, quia Concilium loquitur de Cathedralibus*. Ob hanc sententiam, aliasque in medium adductas, cum nos ipsi Secretarium ejusdem Congregationis ageremus, die 9. Februarii anno 1726. petitum fuit (*c*): *An Professio Fidei sit emittenda tam a Canonicis Cathedralis, quam Collegiatarum*; Responsum fuit ejusmodi: *Esse emittendum a Canonicis Cathedralis, & non Collegiatarum*.

(*e*) In sua Const. 89. in Bullar. t. 2.

(*b*) In causa Aven. 1. 4. Dec. p. 128. a tergo, & p. 183. a tergo, & p. 288.

(*c*) In causa Catanzarii proposita die 26. jan. an. 1726.

Cum pervenimus in hanc Sedem, emitti Professionem Fidei cognovimus ab iis, qui Beneficium cum animarum cura, vel Canonicatus, aut Dignitates in hac Metropolitana assequerentur, idque peragi coram nobis, aut Vicario nostro Generali, & in Capitulo rursus iterari: Fidei quoque Professionem ab illis fieri advertimus, qui Canonicatus in Ecclesiis Collegiatis, aut simplex aliquod Beneficium obtinerent. Illud tamen nos in admirationem vehementer adduxit, quod aliqui, licet in Civitate versentur, Fidei tamen Professionem juxta Concilium, & Pii IV. Constitutionem facere neglexerint, quia per Sedem Apostolicam aliquo Beneficio cum animarum cura in urbe, vel diœcesi, aut aliquo Canonicatu in Metropolitana nostra præditi fuerint. Quare huic malo pro muneris nostri ratione consulendum duximus, quod sane grave judicari debet, cum Tridentinæ Synodo, & Pontificum decretis adversetur.

Nostræ admirationis ea potissimum causa fuit, quod non paucos annos diversis muneribus occupati Sedi Apostolicæ impendimus, & centies Parochias, aut Canonicatus positos in ultimis Hispaniæ, vel Lusitaniæ partibus conferri illis vidimus, qui Romæ degerent. Ipsi vero cum suspicarentur, ob locorum distantiam Fidei Professionem coram Episcopo, & coram Capitulo, si necesse erat, emittere non posse infra duos menses a die possessionis, quæ fieri quidem *per Procuratorem* conceditur, cum Fidei Professio agenda *per se ipsum sit*, uti S. Congregatio sanxit his verbis anno 1610. (*d*): *Sacra Congregatio Concilii censuit, Professionem Fidei per Procuratorem emitti nullo pacto potuisse, nec emissam suffragari*: quod pariter petitum fuit in allata causa Catanzarii: *An Professio Fidei emitti possit per Procuratorem*: responsumque: *negative*: cum, inquam, his difficultatibus implicarentur, qui Beneficia, aut Canonicatus acceperant, ad Sacram Congregationem confugerunt, ut aliquod levamen impetrarent. Ipsa vero potestatem iis fecit, ut coram Cardinali urbis Vicario Fidem profiterentur, adhibita tamen conditione, ut idem repeterent, statim ac Beneficii sedem attingerent, aut coram Episcopo, si cum Beneficio animarum cura jungeretur; sin autem Canonicatus in Cathedralibus, aut Metropolitanis obtinuissent, coram Episcopo, & iterum coram Capitulo Fidei Professionem peragerent.

(*d*) In causa Valentiæ l. 11. Dec. p. 11.

Cum hæc ita se habeant, nemo satis mirari possit, quod Professionem ejusmodi minime persolvant, qui Bononiæ degentes Parochiam, aut Canonicatum in Metropolitana nostra a Sede Apostolica consequuntur.

Nos quidem de hac re cum iis verba facientes, qui se peritos prædicabant, perpetuam, firmamque consuetudinem percepimus, quæ huic Bononiensi Curiæ tribuitur, ut aliquo Beneficio præditi per Sedem Apostolicam, Fidem profiteri non teneantur, idque facile deprehendi ex mandato *de immittendo*, quod Pontificum diplomatibus addere Dataria consuevit, ubi de Fidei Professione nihil prorsus commemoratur. Leviſſimi tamen ponderis, ac momenti hanc argumentationem habendam esse quatuor de causis, quas modo subjicimus, liquido ostendemus.

Ac primum consuetudo, quam jactant, nullo innititur fundamento; nam cognitis diligenter actis, quæ in Tabulario Archiepiscopali servantur, plures invenimus, qui collatis per Sedem Apostolicam Beneficiis Fidem professi sunt, cum Decessor noster huic Ecclesiæ præesset, & postquam nos ipsi in ipsius locum suffecti fuimus.

Secundo, licet ejusmodi consuetudo constans haberetur, nihili tamen facienda esset, cum Tridentino Concilio apertissime repugnet. Quamvis enim post decretum, quo Professio Fidei præcipitur (*e*), aliud decretum non sequatur abrogans quæcunque in contrarium proferri possint, tamen id cautum satis fuit per Pium IV. Pontificem in ea constitutione, quæ incipit *Benedictus Deus*: & quæ in fine Concilii solet excudi, & libro secundo Romani Bullarii continetur. Illa quidem abrogat omnia, quæ Tridentinæ Synodo contraria esse videantur; ideoque singula ejusdem Concilii capita simul amplectitur, & nullius efficit momenti consuetudines, quæ leges aliquas in iisdem capitibus perscriptas violent. Id etiam confirmatur ex controversia a Pitonio Viro Clarissimo proposita (*f*), pro qua nos pariter haud exiguum laborem insumpsimus. Nam ille pro re diligenter examinanda tanquam senior inter Curiæ Patronos a Sacra Romana Rota delectus fuit; nobis quoque id negocium traditum, qui junioris locum inter Consistoriales Advocatos tenebamus.

(*e*) C. 12. Sess. 24. de Ref.

(*f*) Inter Contr. Patronales t. 1. all. 5. per totam.

Tertio, licet in mandato *de immittendo*, quod Litteris Apostolicis adjungitur, de Fidei Professione nulla fiat commemoratio, tamen id non sublatum, sed insertum potius iisdem Pontificum litteris existimari debet, qui censendi sunt omnino velle, ut Concilii Tridentini sanctiones plene serventur (*g*). Tunc solum posset contrarium deprehendi, cum lex de facienda Professione Fidei expresse solveretur, quamvis aperta mentio de abrogando ejusmodi Concilii decreto non occurreret. Illud enim potissimum tribuitur Tridentinæ Synodo, ut etiam sine ulla ipsius mentione sublata judicentur Concilii decreta, cum aliquid contrarium illis a Sede Apostolica perscribitur (*h*): Quod sine ulla controversia admittitur, cum manu Pontificis res obsignatur. Ita S. Pius V. declaravit (*i*), & non semel S. Congregatio Concilii decrevit (*k*).

(*g*) Card. Petra in suis Comm. ad Const. Ap. t. 5. p. 145. n. 145. (*h*) Marescot. rer. l. 1. c. 19. n. 11. & seqq. Gratianus Disc. 542. n. 15. & 16. (*i*) In motu proprio apud Garzian. impresso de Benefic. 4. par. c. 5. n. 33. & seqq. (*k*) Fagn. c. Nulla n. 26. de Concessione Præbendæ

Quarto mandatum *de immittendo* eam solum ob causam litteris Pontificum additur, ut, qui Beneficium a Sede Apostolica percepit, abs-

absque ullo impedimento illud obtineat. Quare necesse non est, ut de Fidei Professione verba fiant, quæ infra duos menses post obtentum, occupatumque Beneficium emitti potest. Præterea, si per Pontificem tanquam nova lege sublata, ac soluta habeantur ea, quæ in mandato *de immittendo* haud expressa fuerunt, & quæ Possessione accepta Beneficii adhuc perfici possunt; illud quoque sequeretur, ut per Sedem Apostolicam præditus aliqua Parochia, vel Canonicatu, neque in propria sede commorari, neque horas Canonicas cum aliis persolvere deberet, cum hæc omnia in mandato *de immittendo* minime explicentur.

Testati sumus in maximam admirationem adductos nos fuisse, cum advertimus nonnullos, qui Parochiis, vel Canonicatibus in Metropolitana Sedis Apostolicæ gratia cumulati fuerunt, Fidei Professionem omisisse, cui malo prospiciendum jure merito declaravimus. Itaque cum de causis admirationis nostræ satis dictum putemus, ad remedium deveniendum est. Præcipimus igitur juxta Tridentinam Synodum, & Pii IV. constitutionem, ut quicunque Beneficium cum animarum cura obtinuerint, coram nobis, aut Vicario nostro Generali Fidei Professionem emittant; Idem peragent coram nobis, aut Vicario nostro, & Capitulo legitime coacto quicunque Canonicatum, aut Dignitatem in Metropolitana consequantur. Id autem publici Scribæ testimonio obsignetur, seu Beneficium a nobis, sive a Dataria Apostolica collatum fuerit; licet etiam de Parochiis agatur, quæ libere conferuntur, aut de illis, quæ Jure Patronatus ad Ecclesiasticos, seu Sæculares pertinent. Monendum quoque ducimus, haud sine commendatione nostra futuros, si, qui Canonicatum in Collegiatis acceperint, Fidei Professionem faciant coram nobis, aut Vicario nostro, & Collegiatæ Capitulo, licet nulla adstringantur lege; eos pariter commendabimus, qui comparato sibi Beneficio simplici eandem Fidei Professionem agere coram nobis, aut Vicario Generali non recusaverint, quamvis nullo jure adigantur, se consuetudini conformantes, quæ multis ab hinc annis in hanc Curiam Ecclesiasticam inducta est.

Hæc quidem ad futurum spectant, sed etiam ad præteritum jam tempus cogitatio convertenda est; nam, qui Parochia, vel Canonicatu, aut Dignitate præditus Fidei Professionem facere omiserit, eo modo, quem nuper exposuimus, per Tridentinam Synodum (*a*) huic pœnæ subjicitur: *Alioquin prædicti omnes provisi, ut supra, fructus non faciant suos, nec illis possessio suffragetur*: Hic sane de fructibus agitur. Porro disceptari posset, an fructuum nomine distributiones quoque intelligantur, cum Synodus decernat possessionem illis minime suffragari. Nos tamen, qui putamus inhærendum sententiis probatis per Ecclesiastica Tribunalia, ac potissimum per Sacram Congregationem Concilii, quæ ipsum unice interpretari potest, nos, inquam, de solis fructibus agi censemus, & pertinere distributiones ad Canonicum, qui Fidei Professionem statuto tempore non emiserit, si Canonicis horis interfuerit. Hoc pacto respondit eadem S. Congregatio (*b*): *Distributiones quotidianas non comprehendi in hoc casu verbis Concilii capite 12. sess. 24. de Reformatione*. Id pariter confirmatum fuit in causa Catanzarii, cui responsum fuisse die 9. Februarii anno 1726. superius commemoravimus. Nam cum peteretur etiam: *Quibus pœnis subjaceant non emittentes, vel debito modo non emittentes Professionem Fidei*: Sacra Congregatio sancivit: *Non facere fructus suos, sed distributiones lucrari pro horis, quibus interfuit*.

Quamobrem, cum de solis fructibus sermo sit, & cum negotium versetur circa Canonicatus, Parochias, & Beneficia, quibus animarum cura conjungitur, si Episcopus summo jure uti vellet, certos limites statueret, ut quicunque Parochias, aut Canonicatus in Metropolitana possident, certo documento ostendant Fidei Professionem rite fecisse: nec enim Episcopo eam peractam non fuisse demonstrandum est, sed inferior rem perspectam facere debet, quoties Episcopus id requirit. Aliter quidem est, cum inferior aliquis Parochum, aut Canonicum ad restituendos fructus adducere contendit, quod Fidei Professionem omiserint. Tunc enim inferior Professionem Fidei a Parocho, vel Canonico prætermissam probare teneretur (*c*).

Quod si Parochus aliquis, aut Canonicus, qui eam Professionem non emiserit, ignorantiam, imprudentiam, vel securitatem quandam animi pro causa excusationis afferret, aut illud subjiceret, nullam declarationis sententiam præhabitam fuisse, tunc Episcopus iis verbis, quæ tradidit Garzias (*d*) uteretur: *Dicendum est non excusari in Foro exteriori, quia est ignorantia juris clari, quæ non excusat*; nec ulla prævia declaratione opus esse, cum de conventione tantum, non de pœna lex indicatur (*e*). Hinc neglectis his excusationibus Episcopus post bimestre spatium *a die captæ possessionis* fructus Parochiæ, vel in ædificium Ecclesiæ, aut in egenos erogaret: Fructus autem Dignitatum post duos menses perceptos, aut eidem Ecclesiæ, vel alteri *Pio Loco* tribueret, cum ipsarum proventus a cumulo capitulari sejungantur: Fructus vero Canonicorum ad ipsum cumulum referendos decerneret (*f*). Nihili faceret Scriptorum auctoritates, quæ contra proferri possent, cum in Foro res transigantur per sententias, quæ a Sacris Congregationibus probantur, inter quas merito adnumerari debent illæ, quas nos paulo ante oculis subjecimus: & revera, cum Cardinalis Carolus Barberinus in celebri Synodo Farfensi, quam anno 1685. coegit, adhibito præstantium virorum consilio, inter quos Clemens XI. adhuc privatus in eadem Synodo multum laboris impendit, cum, inquam, Cardinalis Barberinus illud funditus investigari vellet, an sententia declarationis necessaria videretur, ne aliquis fructus suos faceret, qui Fidei Professionem, quam debuerat, minime peregisset, contrarium omnino deprehendit (*g*), atque ita sanxit: *Alioquin meminerint absque ulla hominis declaratione, se fructus suos non facere, nec illis pacificam possessionem suffragari juxta Concilii Tridentini, & Pii Papæ IV. Sanctiones*. Contrariæ opiniones quibusdam medicamentis comparantur, quæ in libris exhibentur. Porro, si absque periti Medici consilio ab ægrotis sumantur, nihil prosunt, aut etiam detrimentum aliquando afferunt.

Sed quoniam ab instituto nostro severitas aliena prorsus est, qui nihil aliud expetimus, quam prodesse Populo nobis commendato, eumque ab omni errore, ac pernicie liberare, magnopere hortamur Parochos, seu Canonicos hujus Metropolitanæ, qui fidem professi non fuerint eo modo, quem toties jam declaravimus, hortamur, inquam, ut sibi consulant, & ad Sacram Congregationem Concilii statim confugiant, cum negotium

(*a*) Trid. sess. 24. de Ref.

(*b*) Lib. 2. Dec. p. 65. a tergo.

(*c*) Garzias de Beneficiis 3. par. c. 3. n. 47. & seq.

(*d*) Garzias loco allato n. 67

(*e*) Garzias n. 35.

(*f*) Item Garzias loco superius allato n. 36. & seq

(*g*) C. 1. ejusdem Synodi.

ejusmodi, neque in potestate nostra, neque in potestate capituli versetur, licet de condonandis fructibus antea perceptis solum agatur (a). Tempus exponant, quo Parochiam, seu Canonicatum possident, & fructuum remissionem postulent, quos immerito susceperunt. Illos Sacra Congregatio facile elargiri consuevit addita conditione, ut eleemosynam in egenos distribuant arbitrio Confessarii, de qua certum testimonium proferatur. Si quis pro adeunda Sacra Congregatione adjutore careat, Scribæ nostro omnia documenta, quæ necessaria sunt, tradat, nostramque operam pollicemur, ut sine ullo sumptu ad optatum finem perveniat. At si aliquis, quod futurum tamen minime suspicamur, infra duos menses post hanc nostram declarationem pervicaciam haud deponat, & neque remissionem fructuum a S. Congregatione impetraverit, neque operam nostram petierit pro re perficienda, uti modo exposuimus, ea potissimum in illum statuemus, quæ jure perscribuntur.

(a) Garzias loco allato.

Bononiæ 26. Augusti anno 1736.

Hac nostra declaratione, consilioque adducti Parochi, & Canonici ad Sacram Congregationem Concilii confugerunt; quæ litteras ad Cardinalem Archiepiscopum dedit, ob quas Fidei Professio coram Vicario Generali peracta fuit. Litteræ sunt ejusmodi

Eminentissime, ac Reverendissime Domine Observandissime.

NEgotium, *de quo agitur in adjunctis precibus nonnullorum Canonicorum ejus Metropolitanæ, aliorumque Parochorum tam civitatis, quam diœcesis Eminentissimi Patres S. Congregationis Concilii remittendum esse duxerunt arbitrio, & prudentiæ Eminentiæ Vestræ, cui proinde facultatem faciunt, ut Canonicos, & Parochos præscriptos, qui Fidei Professionem coram Ordinario, prout exponitur erronee, & contra dispositionem Sacri Concilii Tridentini emittere prætermiserunt, ad novam Fidei Professionem faciendam coram Eminentia Vestra, sive ejus Vicario Generali admittere possit, eisdem fructus suorum respective Beneficiorum a die adeptæ possessionis perceptorum, erogata tamen aliqua summa arbitrio Eminentiæ Vestræ taxanda in eleemosynam Christi pauperum, liberaliter condonare valeat. Id Eminentiæ Vestræ significo, ejusque manus humillime deosculor.*

Romæ 10. Novembris 1736.

Eminentiæ Vestræ

Humillimus, & Addictissimus Servus

A. Card. Gentili pro Eminentiss. Præfecto.

Gratis & quoad scripturam.

Bononien. Eminentiss. Archiepiscopo.

C. A. Archiep. Philippen. Secr.

INSTITUTIO LXI.

Promulgatur Indulgentia, quam Summus Pontifex elargitur illis, qui ad certum signum Campanarum sub horam primam noctis recitaverint Psalmum De profundis, *aut semel* Pater, *&* Ave, *addito* Requiem *&c. pro* Defunctis. *Quid Fidelibus observandum sit in permissis operibus implendis, ut propositam Indulgentiam lucrentur.*

BEnedictus XIII. litteras Apostolicas promulgavit die 14. Septembris anno 1724., quibus Indulgentiam plenariam perpetuo Fidelibus concessit iis, qui semel in mense post criminum Confessionem peractam, acceptamque Sacram Eucharistiam tres Salutationes Angelicas *ad pulsum Campanæ* seu mane, seu meridie, seu vespere *flexis genibus* recitarent, Deumque obtestarentur, ut Christianos Principes ad concordiam deducat, hæreses evellat, & Sanctam Ecclesiam in ampliorem dignitatis locum extollat. Idem Pontifex centum dierum Indulgentiam largitus est iis, qui per annum quocunque die easdem preces contriti persolverent. Cardinalis autem Jacobus Boncompagnus Decessor noster eam Indulgentiam die 25. Septembris ejusdem anni promulgavit.

Clemens quoque XII. alias Apostolicas litteras in lucem edidit die 14. Augusti anno 1736., ac Indulgentiam impertivit omnibus, qui prima noctis hora *ad pulsum Campanæ*, flexis genibus Psalmum *De profundis* recitaverint, aut Orationem Dominicam, cum Salutatione Angelica addito versiculo *Requiem æternam*, ut suis cruciatibus Purgantes animæ subleventur. Quoties hæc precatio peragitur, centum dies Indulgentiæ comparantur; si per annum integrum fiat eo modo, quem explicavimus, plenaria Indulgentia conceditur; si tamen semel per anni cursum Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ percipiantur, Deique patrocinium imploretur pro illis causis, quas superius enumeravimus. Nos pariter hanc Indulgentiam palam facimus, omnesque curæ nostræ commendatos plurimum hortamur, ne Cœlestes hos thesauros lucrari prætermittant.

Propositis jam piis operibus, quæ a Pontifice perscribuntur, & quæ prius absolvi debent, antequam possimus Indulgentiam consequi, monendum superest, non satis esse, ut indictas preces percurramus, sed *flexis genibus* id peragendum. Porro hanc consuetudinem a primis Fidelibus receptam fuisse nequit dubitari: *Genuum inclinatio* (inquit Justinus Martyr) *in precationibus magis Peccatores Deo commendat, quam si stantes orent, magisque ea res Divinam permovet commiserationem*. Tertullianus autem scapulam Præfectum improbat, & enumerans res præclare, ac feliciter gestas, quas Christianorum preces Ethnicis etiam Imperatoribus obtinuerant, ac potissimum affluentem pluviam, quæ Marci Aurelii Copias siti vehementer afflictas ab extremo discrimine vindicaverat, ita scriptum reliquit: *Quando non genuculationibus, & jejunationibus nostris etiam siccitates sunt depulsæ?*

Insuper jubent Pontifices pro comparanda hac Indulgentia preces *ad pulsum Campanæ* recitari, ut hac ratione preces simul a Fidelibus effundi videantur. Itaque nisi pulsentur campanæ, nemo hæc jussa facere poterit. Judæi quidem, ut populum ad templum accirent, ubi Deum canticis, ac precibus celebrarent, Tubas argenteas adhibebant (b), quarum loco in Ecclesia campanæ suffectæ fuerunt. (b) Nu. 10.

Qua-

Quamobrem cum preces *ad pulſum Campanæ* perſolvendæ ſint, ut jam declaravimus, ſignum iiſdem campanis dari præcipimus ſub auroram, in meridie, ac veſpere, quemadmodum fieri conſuevit; ſub horam quoque noctis de more pulſentur campanæ ex hac Metropolitana, ex S. Petronii Eccleſia, & quatuor Urbis regionibus, nempe ex Sancti Dominici, Sancti Franciſci, Sancti Jacobi, & Regularium Servitarum Eccleſiis, itemque ex Parochialibus templis cum in Civitate, tum Diœceſi. Qui juſſa detractaverint, arbitrio noſtro pœnas exſolvent. Tandem ſummo ſtudio Parochos monemus, ut quanto opus fieri poterit, Indulgentiam utramque populo promulgent, nempe quam Benedictus XIII. elargitus eſt, licet ipſam alias palam fecerint, & quam Clemens XII. nuper conceſſit: Populum ſummopere hortentur, ne oblatam cœleſtis theſauri occaſionem contemnat. Alio loco Inſtitutionem Salutationis Angelicæ ſub aurora, in meridie, ac veſpere ſatis explanavimus. (a) De precibus autem loquentes, quæ pro Defunctis ſub horam noctis inductæ ſunt *ad pulſum Campanæ*, ſacrarum litterarum teſtimonio, ac verbis utemur: *Sancta, & ſalubris eſt cogitatio pro Defunctis exorare* (b).

(a) Inſtit. 12.

(b) Macc. cap. 12.

INDULGENTIÆ.

Pro recitantibus ſub horam noctis ad pulſum campanæ Pſalmum *De profundis*, vel ſemel Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam cum verſiculo *Requiem æternam &c.*

CLEMENS PAPA XII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Cœleſtes Eccleſiæ theſauros, quorum diſpenſationem Nobis commiſit Deus, ad Chriſtifidelium pietatem fovendam, atque augendam, & animarum ſaltem promovendam libenter erogamus. Itaque de Omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum, ejus authoritate confiſi, omnibus, & ſingulis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus, qui ſub horam noctis ad pulſum campanæ Pſalmum De profundis, *vel ſemel Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam cum verſiculo* Requiem æternam &c. *in ſuffragium Animarum Chriſtifidelium defunctorum flexis genibus devote recitaverint, quo die id egerint, centum dies de injunctis eis, ſeu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Eccleſiæ conſueta relaxamus. Inſuper eiſdem Chriſtifidelibus vere pœnitentibus, & confeſſis, ac Sacra Communione refectis, qui per annum præmiſſa peregerint, ac pro Chriſtianorum Principum concordia, Hæreſum extirpatione, ac Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, Plenariam in uno die cujuslibet anni dumtaxat per unumquemque Chriſtifidelem ad ſui libitum eligendo luciſaciendam, omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus, & elargimur, præſentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem, ut earumdem præſentium litterarum tranſumptis, ſeu exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo Perſonæ in Eccleſiaſtica Dignitate conſtitutæ munitis eadem prorſus fidei ubique locorum habeatur, quæ haberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.*

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 14. Auguſti 1736. Pontificatus Noſtri Anno Septimo.

F. Card. Oliverius.

INSTITUTIO LXII.

De Triduo celebrando, & exponenda Sac. Euchariſtia in Baſilica S. Petronii, ut animos præparent Fideles ad diem Natalem Domini recolendum, & beneficium obtineant, ut armenta liberentur tabida lue, quæ finitimos devaſtat. Utrum Deus implorari poſſit pro bonis hujus ſæculi comparandis. Utrum Peccatores ſuis precibus aliquid a Deo conſequantur. Quid agendum ſit, ut per interceſſionem Sanctorum nobis conciliemus beneficia, quæ ſuperius memoravimus.

Die xix. Decembris hoc anno S. Floriani Officium in hac Civitate perſolvitur, qui pro fide tuenda ſub Diocletiano Imperatore Martyrium Gazæ conſecuutus eſt. Ipſius Corpus in hanc Urbem detulit S. Petronius, cum ex Paleſtinæ celeberrimis locis reverteretur, & illud in Baſilica S. Stephani per ipſum Sanctum Petronium condita perhonorifice eſt collocatum, ubi nunc etiam ſervatur. Ab omni memoria S. Florianus inter Patronos, Sanctoſque hujus Urbis tutelares adnumeratur, quem majores noſtri tanquam Civem agnoverunt, poſtquam Sacrum ipſius Corpus hæc Civitas obtinuit. Sanctum Florianum Martyrio affectum aſſeruimus, cum Diocletianus Imperium teneret ob accuratum Caroli Sigonii teſtimonium, qui de S. Petronio verba faciens, hæc tradit (c): *Jam vero Corpus Beati Floriani, qui ſub Diocletiano paſſus Gazæ fuerat, inde Bononiam deportatum, in æde, ut nunc quoque eſt, Beati Stephani creditur collocaſſe.* Nemo enim tueri facile quis poterit, quod ex multis analibus deprehenditur, ſub Heraclio Imperatore S. Florianum ad Martyrii palmam perveniſſe. Siquidem Heraclius anno 640. deceſſit; Sanctus autem Petronius in Cœlum evolavit anno 450., cum Theodoſius Arcadii filius, ac Valentinianus Imperium haberent. Quare alienum prorſus a veritate foret, quod Sancti Floriani Corpus a Sancto Petronio Bononiam deportatum fuerit, qui centum quinquaginta annis ante Heraclium e vita migravit.

(c) Lib. 1. Hiſt. Bononien.

Die 20. ejuſdem Decembris pervigilium Sancti Thomæ Apoſtoli indicitur, quem diem primi Fideles piis operibus, aſſiduiſque precibus impendebant: *Jejunavimus* (inquit S. Ambroſius) (d) *Sabbato, vigilias celebravimus, orationibus pernoctanter inſtetimus.* Die vero 21. menſis ejuſdem Feſtum S. Thomæ Apoſtoli peragitur, quod celeberrimum eſt ob Apoſtolatus dignitatem (e), & quod ipſe Parthis, Æthiopibus, Indis Sacrum Evangelium promulgaverit (f).

(d) Sermonem Pſal. 109.

(e) Can. Pronunciandum de Conſecrat. diſt. 3.

(f) Hieron. Oſorius Epiſc. de Indiarebus lib. 3.

Per eoſdem tres dies 19. 20. 21. circiter horam 16. peracto privatim Sacro, Divinam Euchariſtiam in Baſilica Sancti Petronii publice exponemus, eodemque triduo ſub veſperam tradita Benedictione populus dimittetur. Hos potiſſimum dies elegimus, tum quia ob allatas cauſas magnam Religionem Fidelibus injiciunt, tum quia Nativitatis Domini celebritati proximi ſunt, tandem ut tempus aliquod ſtatuamus, quo Divinam clementiam imploremus, ut ope interveniente S. Floriani, cujus Corpus in hac Urbe conſervari diximus; meritis etiam S. Petronii, qui præſtantiſſimum hoc munus nobis contulit, qui ambo noſtræ Civitatis tutelam habent, tandem ob eximia merita S. Thomæ Apoſtoli, ſuam nobis gratiam in hac celebritate Natalitia impertiat, & Urbem, totamque diœceſim

UAB Biblioteca de Ciències Socials

ſim a graviſſimo morbo eripiat, qui jumentis impendet.

Homines, & jumenta ſalvabis Domine, Pſalmo 35. legitur. Hinc Theologi inquirunt, an caduca bona precibus expoſci a Domino poſſint, & S. Thomæ auctoritate (*a*) eadem bona expetenda fatentur tanquam præſidium ad immortalem vitam comparandam, cum neceſſaria ſint, ut fragilis hujus vitæ ſpiritus ſuſtentetur. Qua de re in Proverbiis traditur (*b*): *Tribue tantum victui meo neceſſaria.*

(a) 2. 2. qu. 83. art. 6.

(b) Cap. 30

Quæſtionem pariter inſtituunt Theologi, an ſceleſti homines aliquid a Deo precibus obtineant ſuis, & ejuſdem S. Thomæ (*c*) teſtimonio reſpondent, ob Dei ſolam miſericordiam id evenire poſſe, ſi tamen hæ conditiones intercedant: *Ut ſcilicet pro ſe petat neceſſaria ad ſalutem, pie, & perſeveranter*. Juxta hanc doctrinam tres Impiorum Ordines numerantur. Primi lethalis paccati labem, qua tenentur, ignorant, vel quia commiſſa crimina penitus obliti ſunt, vel quia ſe contritos arbitrantur, cum attriti ſolum exiſtant. Horum precibus, ſi rite fiant, Deus obſecundat. Secundus gradus eſt eorum, qui ſcelerum gravitatem agnoſcunt, dolorem quidem de ipſis, ſed non perfectum concipiunt, de quo iterum triſtantur, & ad Deum ſupplices confugiunt, ejuſque opem implorant. Illorum preces Deus, non ex juſtitia, ſed tantum ex miſericordia ſaltem in iis, quæ ad æternam ipſorum ſalutem ſpectant, exaudit. De ſceleſtis hominibus tertio loco propoſitis ita docet Suarez (*d*): *Tertius gradus eſt, quando peccator, licet ſuum ſtatum cognoſcat, & conſideret, nullo modo de illo dolet, neque illum mutare proponit, & nihilominus a Deo poſtulat beneficia temporalia, vel etiam ſpiritualia. Et de oratione talis hominis probabile profecto eſt, non habere infallibilem promiſſionem, immo, & raro exaudiri, quia oratio talis hominis raro poteſt habere alias conditiones neceſſarias, ſive quia indignus eſt exaudiri, qui Divinam amicitiam quodammodo contemnit.*

(c) In loco ſuperius allato art. 10.

(d) De Religione to. 2. lib. 1. c. 35.

Id ſane probabile aſſerit eximius Doctor: neque enim certum eſt quanta uti velit miſericordia erga ſceleſtos ejuſmodi Deus, qui infinita bonitate præditus eſt; niſi forte illorum pervicacia eo deveniat, ut nullum prorſus dolorem in poſterum ſibi edendum propoſuerint, adhibita pariter conditione, ut quæ pro converſione ipſorum neceſſaria ſunt, magna cum fiducia paſcere non deſiſtant (*e*).

(e) Suarez loco allato

Quæ hucuſque diximus ſatis oſtendunt, quid unicuique proximo Triduo ſtatuendum ſit, ut ob merita Sanctorum Floriani, Petronii, clariſque Apoſtoli Thomæ duo præſtantiſſima beneficia a Deo conſequatur; primum nempe, ut Natalem diem Salvatoris qua fas eſt pietate, ac religione proſequatur, alterum vero, ut lethali pernicie, quæ vicinas regiones invaſit, jumenta noſtra liberentur. Neceſſario requiritur, vero dolore per Pœnitentiæ Sacramentum peccati labes expiare, & certo polliceri, nunquam futurum, ut nova crimina a ſe perpatrentur: Si hæc fieri nequeant, ſaltem neceſſarium eſt, integram ſcelerum Confeſſionem, certamque emendationem animo deliberare, atque interim de ipſis graviter perfecteque dolere.

Si hæc omnia (quod nos vehementer expetimus) recte perficiamus, hiſque peractis omni cum fiducia, ac pietate conſtanter a Deo petamus, ut Natalitiam ipſius celebritatem ſancte proſequamur, ſi pro jumentorum quoque incolumitate Deum rogemus, ſine quibus vita conſervari nequit, & quæ non parum juvant, ut beatam in Cœlis, ac felicem vitam attingamus, proſperum noſtris precibus exitum futurum ſperemus. At vero, ſi contrarium fiat (quod Deus avertat) fruſtra confidimus in ea parabola, quam S. Lucas deſcribit (*f*): *Dico vobis, etſi non dabit illi, eo quod amicus ejus ſit, propter improbitatem tamen ejus ſurget, & dabit illi quotquot habet neceſſarios*. Sed timendum potius, quod per Iſaiam Deus promulgavit (*g*); *Cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam, manus enim veſtræ ſanguine plenæ ſunt.*

(f) Cap. 11.

(g) Cap. 1.

INSTITUTIO LXIII.

De ſpirituali opera præſtanda Infirmis, qui jacent in Xenodochiis hujus Civitatis. De ipſorum origine, & quo ſæculo incæperint. Quonam tempore Xenodochia primum Bononiæ inſtituta fuerint. Plures Bononienſes Cives ob peritiam, & inſignem charitatem a Summis Pontificibus accitos fuiſſe, ut munus Commendatoris exercerent in valetudinario, quod Romæ a Sancto Spiritu in Saxia nuncupatur. De neceſſitate augendi Sacerdotum numerum, qui ægrotantibus pie aſſiſterent. Quo pacto incitati fuerint animi Sacerdotum Sæcularium, ac Regularium, ut operam ſuam præberent. Quid agendum ſit Sacerdotibus, qui in poſterum ad inviſendos infirmos deſignati fuerint. De norma perſcripta in his muneribus obeundis.

INter præclara Chriſtianæ erga mortales charitatis opera merito adnumerari debent valetudinaria, quibus egeni excipiuntur, iiſque neceſſaria omnia ſuppeditantur, ut in priſtinam ſanitatem reſtitui facile poſſint, quibus ſpiritualia quoque auxilia præſtantur, ut ſi incolumes evadant, reliquam vitæ partem juxta Chriſtianæ legis diſciplinam traducant; ſin autem decedant, ſancte vitæ curriculum abſolvant.

Sæculo IV., cum furor Ethnicorum in Chriſtianos deſiit, hoc inſtitutum cœpit. Id San. Gregorius Nazianzenus his verbis teſtatur: (*h*) *Ampliſſimis ædibus extructis, atque annuis proventibus conſtitutis, quos a divitibus, & copioſis hominibus prudenti oratione ad largitatem impulſis collegerat, ægrotos omnes in unum coegit, Pauperum Gymnaſia hæc loca appellans.*

(h) In vita S. Baſilii.

Idem exemplum ſequutus eſt S. Joannes Chryſoſtomus (*i*); ac de Fabiola nobili, & opulenta fœmina Romana hæc tradit S. Hieronymus: *Omnem cenſum, quem habere poterat (erat autem ampliſſimus, & reſpondens generi ejus) dilapidavit, & vendidit, & in pecuniam congregatum uſibus Pauperum præparavit; & prima omnium Noſocomium inſtituit, in quo ægrotos colligeret de plateis, & conſumpta languoribus, & inedia miſerorum membra fovebat. Quoties morbo regio, & pædore confectos humeris ſuis ipſa portavit? Quoties lavit purulentam vulnerum ſaniem, quam alius aſpicere non valebat? Præbebat cibos propria manu, & ſpirans cadaver ſorbitiunculis irrigabat.*

(i) Palladius in ipſius vita

Poſterioribus temporibus, & ſæculo XI., ac poſtea quoque hoc pium Inſtitutum magis propagari cœpit. Tunc enim initium habuit Ordo Regularium S. Antonii Viennenſis invectus a Gaſtone nobili genere nato in Viennenſi Provincia Galliæ, qui Gerinum Filium ſuum, alioſque octo præſtantes viros adjutores nactus fuit, qui omnes morbo ignis ſacri tactos omni ſtudio curare ſuſceperunt. Iiſdem temporibus adſcribitur Inſtitutio Regularis Ordinis, qui a S. Spiritu nuncupatur. Ille Comitem Guidonem Auctorem, ac Parentem habuit in Monte Peſſulo, quem ſatis celebrem

brem pietate erga egenos Innocentius III. Romam accivit, ut Nosocomium moderaretur ab ipso Pontifice in Urbe pro curandis ægrotis magno sumptu fundatum, & qui a S. Spiritu in Saxia appellatur. Iisdem quoque temporibus Equitum Melitensium militaris Ordo clarissimus incæpit, cujus leges Raymundus de Podio ita constituit, ut plures ex ipsis Equitibus tutissima itinera ad Sancta Palæstinæ loca præstarent, alii Capellani munere cultum Ecclesiæ Conventualis servarent, alii demum in Nosocomiis curam, operamque suam ægrotis impenderent. Postremo sæculis haud multum a nobis remotis S. Joannes de Deo Granatæ ordinem suum anno 1538. instituit, eamque legem, ac votum sui indixit, ut ægrotantibus in Nosocomiis inservirent. Beatus autem Camillus de Lellis anno 1581. initium dedit Ordini Clericorum Ministrantium Infirmis, qui non solum Fidelibus extremum vitæ spiritum domi suæ exhalantibus præsto sunt, at etiam pietatis opera ægrotis detentis in publicis Nosocomiis persolvunt.

Porro hæc Civitas Bononiensis, quæ semper exterorum pietatem æmulata est, magnam sibi laudem iisdem, quæ jam indicavimus, temporibus comparavit conditis publicis Hospitiis, quibus ægrotantium inopiæ prospiceretur. Nam sæculis XIII., ac XIV. duo Nosocomia extructa sunt, quæ nunc etiam existunt, quorum primum a S. Maria Vitæ dictum fuit, alterum a S. Maria Mortis, uti Sigonius commemorat (*a*). Sæculo autem XVI. præclaros cives in lucem edidit a Summis Pontificibus accersitos ob peritiam, ac pietatem, quos iidem Pontifices Commendatoris titulo ornatos administrando Nosocomio Sancti Spiritus in Saxia præposuerunt. Ii fuerunt Carolus Ariostus, Franciscus Landus, Theseus Aldobrandus, Joannes Baptista Ruinus, Hieronymus Agochius, & Balthassar Bolognettus (*b*). Præter publica Nosocomia hujus Civitatis, quæ nuper memoravimus, alia quoque, licet minori sumptu, extructa fuerunt; Regularis Ordinis S. Joannis de Deo, & Clerici ministrantes Infirmis in hanc pariter Urbem vocati, & liberaliter excepti sunt.

(*a*) Libr. 3. de Episc. Bononien. pag. 124. & pag. 137. antiq. edit. Bononien. anno 1586

(*b*) Petrus Saulnerius in dissert. de Cap. Sac. Ord. S. Spiritus c. 6. argum. 3.

Nos quidem eadem Nosocomia S. Mariæ Vitæ, & S. Mariæ Mortis invisimus, cum Ecclesiis, locisque piis Urbis, ac diœcesis Sacra Visitatio indicta fuit; & sane deprehendimus, nec deesse ægrotis Medicorum curam, nec Ministrorum diligentiam, ac singularem munditiem, quæ curandis corporibus plurimum confert; morbis quoque levandis opportuna medicamenta, cibumque aptum suppeditari cognovimus. Attamen, si necessaria ad juvandas ægrotantium animas spectentur, copiosam quidem messem, Operarios autem paucos invenimus, videlicet unum Sacerdotem pro viris, alterum pro infirmis mulieribus in singulis Nosocomiis designatum, quæ cum magno ægrotantium numero redundent, sufficere duorum Sacerdotum opera nequit pro iis omnibus muneribus obeundis, quæ infirmis necessario præstanda sunt, ut ad pie vivendum, vel moriendum adducantur, quod potissimum est in hoc pietatis Instituto: *Exercitationem corporis* (inquit Saulnerius) (*c*) *ad modicum utilem esse, pietatem autem ad omnia, sapienter dixit Apostolus; unde liceat inferre, longe procurationem animarum antestare curationi corporum. Et vero nihil ista consequi potest, etiam cum succedit ex voto, quam medicam infelicis exilii prorogationem; illa autem omnium bonorum cumulo beatam &c. Quo attentiores esse convenit Nosocomiorum Præfectos, ne opportuno, atque adeo necessaria ad salutem animæ auxilia desint ægris, quos interdum pejus mens habet quam corpus.* Quare jam tunc excogitavimus Operariorum numerum augere, qui salutarem ægrotantium curam susciperent, aliosque Sacerdotes ad hanc provinciam capessendam accersivimus, qui eam cum fructu gerere soli possunt, uti Vanespen. recte perpendit (*d*): *Sane in magnis Nosocomiis, in quibus frequens solet esse Infirmorum numerus, convenit, ut speciales sint Presbyteri, qui Infirmis assistant, & ad Christiane moriendum, vel vivendum disponant. Qui autem attenderit, quam crassa sæpe ignorantia laborum, & quam multis criminibus frequenter sint onusti, & implicati Pauperes ad Nosocomia divertentes, facile intelliget, quod plures, quam hodie consueverint, Sacerdotes Nosocomiis pro cura spirituali Infirmorum merito præficerentur, ne alias appareat, revera plus curari corporum, quam Animarum curationem.*

(*c*) Lib. superius allato c. 11. arg. 10.

(*d*) Juris Ecclesiastici part. 2 tit. 37. cap. 3. nu. 34.

Quæ autem nobis objecta fuerunt, nempe in Nosocomiis, quæ modo nominavimus, unum tantum Sacerdotem pro viris, alterum pro ægrotis mulieribus retineri consuevisse; imminuendum ægrotantium numerum, si plures Sacerdotes inducantur, Capellanis se adjutores præbere Patres Oratorii Sancti Philippi Nerii, Societatis Jesu, & Clericos ministrantes Infirmis: Tandem unicum Sacerdotem in Nosocomiis Patrum Sancti Joannis a Deo cunctis ægrotantibus plene satisfacere; Hæ rationes, inquam, opinionem nostram immutare non potuerunt. Primum namque omittimus veterem morem, cui tanquam arci minus tutæ, cum de cultu Dei agitur, animarumque salute, male fidunt, aut inscitia, aut desidia in iis peragendis, quæ ad Dei famulatum pertinent, vel cæteris Fidelibus salutaria judicantur. Præterimus etiam nullam fore suspicionem, ne ægrotantium numerus minuatur, cum excogitatum a nobis consilium nullas expensas Nosocomiis inferre debeat. Neque sane improbamus pietatem eorum Regularium, qui operam suam Infirmis contulerunt; sed potius eos obtestamur, ut quam cœperunt viam, semper insistant, iisque solum quasdam leges perscribemus, quas paulo inferius indicabimus. Libere quoque fatemur, exemplum Regularium Sancti Joannis a Deo parum apte proponi. Nam primum ægrotantium numerus, qui ipsorum Nosocomiis admittitur, comparari nullo modo potest Infirmorum copiæ, quæ in aliis publicis Hospitiis, de quibus agimus, detinetur. Insuper quamvis Clemens Papa VIII. ipsis ad Sacros Ordines ascendere prohibuerit, deinde vero Summus Pontifex Paulus V. permiserit, ex ipsis unum singulis in Cœnobiis, seu Nosocomiis ad Sacerdotium posse assumi, ut ipse ægrotantium animabus consuleret, tamen ob eam causam per unicum Sacerdotem plene id perfici potest, quod cæteri ejusdem Ordinis in Tyrocinio edocti, apprimeque instructi, dum corporibus ægrotantibus opitulantur, eosdem, si opus sit, Christianæ legis disciplina, Fideique rudimentis imbuunt (*e*), quæ profecto spiritualia auxilia nostris in Nosocomiis minime præstantur.

(*e*) In Bullario eiusdem Ord. edito Romæ anno 1725 pag. 190. & 156.

Postquam igitur deliberavimus Sacerdotum numerum augere, ad cœtus universos Regularium, qui frequentes in hac Urbe degunt, confugiendum putavimus, exemplo Romanæ Urbis ducti, ubi Regulares tum Canonici, tum Monachi, tum Mendicantes, tum Clerici singulis diebus seorsim publica Civitatis Nosocomia invisunt, nempe Sancti Spiritus

in

UAB Biblioteca de Ciències Socials

in Saxia, Santiſſimi Salvatoris apud Sanctum Joannem Lateranenſem, S. Mariæ Conſolationis, & S. Jacobi Incurabilium, ibique pietatis officiis funguntur. Ita enim Clemens X. perſcripſit, ac poſteriori tempore conſtanter ad hos uſque dies idem Inſtitutum retinetur, cujus ea potiſſimum cauſa fuit, quod Capellani in Noſocomiis deſignati omnia, quæ debent, perficere diligenter nequeunt, ſcilicet ægrotantium Confeſſiones audire, ipſos Fidei myſteriis erudiri, hortari, ſedulamque illis operam dare, qui in ultimo vitæ diſcrimine poſiti ſunt. Regularium Præfectos accivimus, quos paratos omnino deprehendimus ad pium opus ſuſcipiendum; nec opus fuit juſſa Pontificis proferre, quæ die 25. Februarii data nobis fuerunt, ut difficultatem omnem, ſi res poſtularet, ipſius auctoritate, vinceremus: Sed poſtea delatum nobis fuit per Urbem dictitari, Regulares Viros in duas Claſſes dividi poſſe, quorum primi vel ſenectute, vel infirma valetudine parum idonei videntur, ut miniſtrent in Noſocomiis; alteri vero juventute florentes ſtudiis tempus impendere debent. Quare aliud cœpimus conſilium, & Regularium Præfectis examinandum relinquimus, an propoſita difficultas aliquo fundamento niteretur.

Non deſunt in hac Civitate magno numero Sacerdotes ſæculares, qui ſe adjutores præbere poſſint in duobus Noſocomiis, quæ ſuperius memoravimus, pro his omnibus, quæ juvandis ægrotantium animabus neceſſaria ſunt. At prius ipſorum voluntatem exploravimus, quos faciles, paratoſque ad rem gerendam invenimus, uti ſperabamus. Quare ipſos alloquuti ſumus in Sacrario S. Luciæ, cum Feſtum Sancti Andreæ mane ageretur; & vix conſilium noſtrum explicavimus, & ægrotantium neceſſitatem, incredibili animi noſtri lætitia ex ore, oculis, ſententiiſque omnium certiſſimum judicium percepimus, eos daturos operam, ut voluntati noſtræ ſatisfacerent, & ſpirituales pro ægrotis Miniſtros augerent, quod neceſſarium prorſus erat, ut ſaluti ægrotantium ſatis proſpiceretur. Hos itaque ſæculares Presbyteros ad hanc piam provinciam eligimus. Interim Patres Societatis Jeſu magnopere hortamur, ut pium opus, quod magna cum laude ſemper egerunt, proſequi nunquam deſiſtant. Expendant, ipſos legioni comparari, quæ certo quidem munere non adſtringitur, ſed cuncta aggredi præſto eſt, cum de augendo Dei cultu res agitur: *Quare tantum hæc Religioſa Sodalitas diſtat ab aliis, quantum in Exercitu diſtaret a peculiari officio vel Vigilium, vel Prætorianorum, vel rem tormentariam curantium, vel machinis, ac foſſionibus incumbentium Cohors aliqua, quæ ſe ita Imperatori manciparet, ut ad labores, opera, pericula omnia, quocumque res vocet, ſe paratam offerret* (a). Eadem verba facimus Patribus Oratorii S. Philippi Nerii, qui plane intelligunt, curam, ſtudiumque pro inviſendis, ac juvandis Infirmis Romæ neglectam ab eodem S. Philippo ſuis exemplis reſtauratam; ipſi norunt eundem S. Philippum ſuis conſiliis eam mentem Beato Camillo de Lellis indidiſſe, ut Ordinem Regularium conſtitueret, qui Infirmis miniſtrarent (b). Poſtremo eandem hortationem libenter convertimus ad Clericos Regulares Miniſtrantes Infirmis, quibus in memoriam adducimus præclare geſta ab ipſorum Parente Beato Camillo de Lellis, quæ referre nobis arduum non eſſet, qui toties acta confecta pro ſummis illius virtutibus probandis percurrimus, cum munere Promotoris Fidei fungeremur. Saullerius vero Beato Camillo coævus eximiam ipſius charitatem complectitur, qua ægrotantes Romæ in Noſocomio Sancti Spiritus proſequebatur (c).

(a) Card. Pallavic. in ſuo comment. de Vindiciis Societ. Jeſu c. 4.

(b) Baccius in vita S. Philippi lib. 1. c. 7. nu. 9. Fenottus in hiſt. Tripart. n. 2. c. 74. Tambur. de Jure Abbatum to. 2. diſp. 29. q. 4. n. 87. Barboſa Jur. Eccleſ. univerſ. lib. 1. c. 41. n. 199. & ſeqq.

(c) Alleto Opere c. 7. arg. 6. p. 69

Patres quidem Societatis Jeſu, Sancti Philippi Nerii, & Clerici Miniſtrantes Infirmis in Noſocomiis mortis, ac vitæ pietatem ſuam jam prius exercere conſueverant, quos, ut propoſitum ſervent, hortati ſumus, ea tamen methodo, quæ inferius tradetur. Ad ſanctiſſimum opus Clericos etiam Regulares Sancti Pauli vulgo Barnabitas incitavimus, qui ſummopere conferunt, ut hæc diœceſis virtutibus, ac morum diſciplina excellat. Neminem enim latere poſſunt labores egregii, quos aſſiduo, & magno cum fructu libenter perferunt. Illos igitur, qui viros Ordinis ſui idoneos paratos obtulerunt, cæteris adnumeramus, qui miniſtrare in Noſocomiis ſtatuerunt. De Carmelitis Excalceatis verba fient, cum de Valetudinario S. Urſulæ ſermonem habebimus. De reliquis Regularium Ordinibus nihil modo decernimus, quos quidem plurimi facimus, ſed impedimenta nobis ipſos eſſe allaturos ſuſpicamur. Illud etiam expetimus, ut difficultas, quæ de Senibus: ac Juvenibus Regularibus nobis expoſita fuit, inter ipſorum Præfectos diligenter antea perpendatur.

Sacerdotes igitur ſæculares, ac Regulares, quos jam nominavimus ad Noſocomia mortis ac vitæ ſe conferent, lectulorum ordines perluſtrabunt, in quibus tum viri, tum mulieres morbis affligantur, eamque ſervabunt normam, quam modo ſubjiciemus. Ægrotos alloquentur, ut ex ipſis conjiciant, an probe calleant, quæ ad immortalem ſalutem neceſſaria ſunt: Ipſos, ſi res exigat, paucis inſtruent, ad eliciendos fidei, ſpei, & charitatis actus incitabunt, ad perfectum criminum dolorem hortabuntur; ipſos deinde pœnitentiæ Sacramento expiabunt. Qua de re iiſdem Sacerdotibus facultatem impertimur, ut crimina nobis reſervata, diſſolvere, ac remittere poſſint. Capellanos monebunt, ſi neceſſitas immineat, ut Divinum Viaticum, & ſupremæ Unctionis Sacramentum ægrotis adminiſtretur, quæ Sacerdotes ipſi perficere poterunt, obtenta prius a Capellanis facultate, Superpelliceo, & Stola, aliiſque rebus, quæ pro re gerenda neceſſario requiruntur.

In Romano Rituali continentur omnia, quæ agenda ſunt iis, qui ægrotis, aut proxime morituris aſſiſtunt (d). Quamobrem peritis, piiſque Sacerdotibus ad hoc miniſterium electis injuria fieret, ſi aliquid ſuper his rebus a nobis adderetur. Illud ſolum monendum ducimus, quod morientibus, & potiſſimum in Noſocomiis, evenire ſolet. Nam aliqui ſe quietos adeo tacitoſque oſtendent, ut nihil de illis timendum videatur, & ob hanc cauſam omnis ipſorum cura prorſus abjicitur. Rerum naturalium periti tradunt aerem bis in die tranquillum magis eſſe, circa meridiem, cum frigoris vim magnitudo caloris ſuperavit, & circa mediam noctem, cum ipſe calor frigoris aſperitate penitus obtunditur: Ita profecto morientes aliqui quietem præſeferunt, quia calor omne frigus depulit, qui nempe diuturnam vitam chriſtianis moribus, ac virtutibus exegerunt, ideoque cœleſtis gratia ipſorum adverſarios penitus debellavit. Contra vero in quibuſdam morientibus falſa quies apparet, quia frigus omnem calorem reſtrinxit, qui nempe incolumes de animæ ſalute nunquam cogitarunt, ideoque eam pariter negligunt, licet jam ad extrema devenerint. Hos, licet tranquilli videantur,

(d) Tit. de viſitat. & cura infir.

Sa-

Sacerdotes prætermittere non debent, sed pro salute ipsorum omnes viros intendere, donec supremum spiritum effuderint: Ita docet P. Segneri pietate, ac doctrina clarissimus (a).

(a) In lib. Parochi c. 2. §. 2.

Typis dabitur Index cum nominibus sæcularium Sacerdotum, qui pro Nosocomio vitæ, ac eorum, qui pro Nosocomio mortis designati ægrotis ministrabunt. Describuntur quoque nomina Sacerdotum, qui viris ægrotantibus, & eorum, qui mulieribus operam suam, studiumque præbebunt. Dies statuuntur, quibus Nosocomium invisant: Ipsorum vero pietati, atque arbitrio permittitur, si aliis pariter diebus idem munus exercere velint. Die vero, qua pergent, ut munere suo fungantur, tres horas mane, duas autem cum dimidio post prandium pro juvandis ægrotis impendent, quod Romæ pariter fieri consuevit: qui diutius in eodem ministerio versabitur, rem Deo gratissimam, sibique magis utilem faciet. In iisdem Nosocomiis libellus adservabitur, in quo, ministerio peracto, nomen suum singuli adnotabunt, ut ipsum percurrentes merita cujusque facilius agnoscamus, cum examen aliquod pro conferendis Parochiis indicetur, aut aliqua alia utilitatis occasio se nobis offeret. Index quoque dies patefaciet, qui Patribus Societatis Jesu, S. Philippi Nerii, & Clericis Regularibus Ministrantibus Infirmis, ac Bernabitis pro invisendis Nosocomiis decernuntur, quos magnopere rogamus, ut pium opus suscipiant, ne forte per eos dies ipsorum auxilio ægrotantes destituantur. Nomina Regularium non exprimuntur: Nam ipsorum Præsides ex omni Familia eos libere constituent, qui magis idonei judicentur. Si alii sponte diebus ad Nosocomium accedent, ampliora merita sibi apud Deum comparabunt.

Singulis autem Sacerdotibus tum sæcularibus, tum Regularibus, quo die perscriptis antea muneribus satisfacient, centum dies Indulgentiarum concedimus, eo modo, quo Romæ a Pontifice constitutum est illis, qui ægrotantibus in Nosocomiis Urbis eandem operam persolvant. Neque id sane a nostra facultate alienum est: Nam licet quadraginta solum dies, vel annum, cum de Ecclesiæ dedicatione agitur (b), tanquam Archiepiscopi, elargiri possimus (c), tam cum inter Cardinales adnumeremur, centum dies Indulgentiarum promulgare nobis licet, uti Andreas Dovallius (d). & Giamachæus aperte demonstrant. Insuper, licet Indulgentiam impertiri certam jurisdictionem præseferat, illam tamen ad Regulares, aliosque immunes extendere possumus, qui degunt in nostra diœcesi, ne immunitatis privilegium, quod ipsis prodesse debet, in ipsorum detrimentum convertatur, quod Cokierius (e), Barbosa, cæterique omnes adfirmant (f).

(b) Cap. Cum ex eo, de Pœnitentiis. (c) In par. 2. Divi Thom. de Indulg. qu. unic. art. 9 concl. 4. (d) In Sum Theolog. to. 2. disp. de Indul. c. 1. (e) De jurisd. in exemptos qu. 58. n. 5. (f) De offic. & Potest. Episc. alleg. 88. num. 27.

Extra portas Civitatis, ac sub ipsius mœnibus situm est Nosocomium S. Ursulæ, ubi tum viri, tum mulieres non periculosis, sed diuturnis morbis curantur. Illud haud multum distat a Cœnobio Patrum Carmelitarum, qui satis perspecta habent, quæ Ordinis legibus indicuntur, cum res est de juvandis ægrotis. Sciunt etiam quanta cum admiratione omnium veteres, ac recentes Carmelitæ hoc pium ministerium exercuerint. Itaque cum ægrotantes in Nosocomio Sanctæ Ursulæ alienam operam præter Capellanum requirant, Præsidi Carmelitarum *pro tempore* plurimum commendamus (nam, qui modo Carmelitis præpositus est, fidem in hac re suam nobis dedit), ut sæpius aliquos ex familia deligat, qui Nosocomium invisant, & ægrotantibus præsto sint, illisque pietatis officia persolvant, quæ necessaria videantur. Qui confessiones ægrotantium audiant, reservata nobis crimina condonare ex nostra facultate poterunt, & sibi centum dies Indulgentiarum comparabunt, quoties hoc pietatis munere fungentur. Si forte alii studio charitatis ducti S. Ursulæ Nosocomium invisere consueverunt, vehementer eos rogamus, ut idem institutum constans, ac perpetuum esse velint; eas præsertim nobiles Mulieres hujus Civitatis, quas hæc pia officia ægrotantibus præbere in eodem Nosocomio percepimus. Ipsas hortaturi, ne a proposito desistant, exemplum Placillæ Augustæ, quæ Theodosio Magno nupta erat, oculis subjicimus: *Ecclesiarum hospitia* (inquit Theodoretus) (g) *visere, ægrotis in lecto decumbentibus curationem adhibere; tractare ollas, jusculum gustare, patinam illis deferre, frangere panem, offas porrigere, eluere pocula, omnia denique alia munera obire, quæ servi, & ancillæ exequi solent.*

(g) Lib. 5. c. 18.

Postremo quo possumus maximo studio Præsides Nosocomiis vitæ, mortis, ac S. Ursulæ hortamur, omni cura satagere, ut hæc nostra voluntas finem suum assequatur, ac præsertim, ut Capellani in iisdem Nosocomiis constituti operam suam, & munus haud negligant ob novos Sacerdotes, qui ipsis in ministerium adjunguntur, quos a nobis accitos ob hanc solum causam declarabunt, ut Capellanos adjuvent, non vero, ut ipsos labore immunes efficiant; ostendant, hos Sacerdotes voluntariis militibus comparari, Capellanos similes esse militibus stipendio conductis. Neque sane animum nostrum continere poterimus, si ad nostras aures perveniet, quod ipsi diffidia ferentes huic nostro consilio objiciant impedimenta, postquam invisentes Nosocomia vitæ, & mortis passi sumus ab iisdem audire, se nihil muneri suo deesse, suaque opera satis præstari quæcumque ægrotantibus necessaria viderentur; quod utinam a veritate nunquam fuerit alienum.

Diem statuemus, quo simul cum Sacerdotibus sæcularibus eadem Nosocomia petentes pium Institutum auspicabimur. Si Deus nos incolumes velit, non semel idem præstabimus, & nihil absonum, nihil unquam alienum a voluntate nostra futurum confidimus. Præsides Nosocomiis obtestamur, ut præsentes interfint, cum ad illa accedemus statuto die, qui & ipsis significabitur; nam plura in loco superaddi voce poterunt, quæ scripto exarata non fuerunt.

INSTITUTIO LXIV.

De Cadaverum sectione facienda in publicis Academiis. Utrum Constitutio Bonifacii VIII. sectioni humanorum cadaverum adversetur. Revera cadavera Reorum concedi pro utilitate, & commodo facultati Anatomicæ. De corruptelis, quæ contigerunt, cum deessent reorum cadavera, quo tempore ipsorum sectio instituenda fuerat. Quo pacto consulendum sit, ne in posterum id eveniat.

SIngulari Dei beneficio Medicinæ studium in hac Civitate magnopere floret, cujus etiam Professores ob eximiam virtutem in remotissimis terræ partibus commendantur. Ipsis sane maxime profuit, quod incidendis mortuis corporibus diligentem operam contulerint, ex qua procul dubio præclaram artis scientiam, in consultationibus obeundis pro ægrotorum salute præstantiam, morbisque curan-

randis peritiam consequuti sunt. Id apertissime cognoscitur ex testimonio celeberrimi Viri Malpighii, cum erudite respondet dissertationi inscriptæ: *De recentiorum Medicorum studio*, quæ responsio typis excusa fuit a Daniele Clerico, & Jacobo Mangeto (*a*); Idem Sydenhami dotissimi Medici auctoritate comprobatur (*b*).

(*a*) In Præliminaribus, de Bibl. Anatom.
(*b*) De Hydrope p. 73.

Porro hæc membrorum incisio nullo modo adversatur Bonifacii VIII. Constitutioni, quæ a S. Antonino (*c*) Bonifacio II. falso tribuitur ob Typographi mendum, & quæ *cap.* 1. *de Sepulturis* describitur (*d*). Illa quidem pœnam excommunicationis indicit, Pontifici soli remittendam, iis omnibus, qui audeant *cujuscumque Defuncti corpus exenterare, ac illud membratim, vel in frusta immaniter concidere, ab ossibus tegumentum carnis excutere*; tamen ex reliquis ejusdem Constitutionis partibus clare deprehenditur, hanc pœnam illis infligi, qui sepulta corpora e tumulis eruentes ipsa nefario scelere in frusta secabant, ut alio deferrent, alioque sepulchro collocarent. Quamobrem membrorum incisio minime interdicitur, quæ adeo necessaria est medicinæ facultatem exercentibus: *Incidere autem* (inquit Celsus Medicus) *vivorum corpora & crudele, supervacuum est; mortuorum corpora discentibus necessarium* (*e*). Idem Silvester (*f*), ac Suarez (*g*), cum de Pontificis Bonifacii Constitutione verba faciant, unanimes testantur. Neque omittendum est, quod tradit P. Theophilus Raynaudus his verbis (*h*): *Neque enim novum est, ut noxiorum Corpora dedantur Chirurgis, ac Medicis ad comparandam notitiam, quæ agris juvandis sint aptiores*. Id vero juxta Vanespenii sententiam consuetudini tribuendum est, qui ita scribit (*i*): *Dedit & consuetudo Judici arbitrium permittendi Medicis Cadavera ista ad Anatomen*; Sed Hugo Grotius ad Principis facultatem in noxiorum corpora id referendum putavit: *Quibuslibet* (inquit) (*k*) *petentibus danda censuit Paulus Jurisconsultus*.

(*c*) Lib. 1. de Re Medica ante c. 1.
(*d*) In Sum. ad verb. Excomm. septimo nu. 79.
(*e*) De Censur. d. p. 22. sect. 3. n. 2.
(*f*) Tom. 24. p. 348. n. 11.
(*g*) Juris Eccles. univ. part. 2. l. 3. c. 8. n. 4.
(*h*) De Jure Belli, ac Pacis lib. 2. c. 20. n. 5.

Igitur in eo versatur tota difficultas, quid statuendum videatur, si publicæ hujus incisionis tempus advenerit, & corpus noxiorum desit, quod tradi possit ad incidendum: *Cum omnes* (inquit præclarus hujus nostræ Academiæ Medicus Joannes Hieronymus Sbaraglius) *ægre patiantur, consanguineorum cadavera aperiri in Theatris Anatomicis, & nos præ cæteris hanc rem testari possumus occasione Anatomiæ publicæ, quam & cum difficultate, & cum protectione sustinuimus; secus, nihil actum esset* (*l*).

(*i*) In oper. cui tit. Vig. oculorum, & mentis, part. 2. Apologet. p. 141.

Paravii quidem ob hanc causam corruptelæ eo devenerant, ut S. Franciscus Salesius, qui adhuc juvenis studiorum ratione in illam Urbem se contulerat, ad extrema vitæ redactus, corpus suum Medicis, & Chirurgis dissecandum tradi jusserit, si eo morbo decederet, ex quo tamen summo Fidei Catholicæ beneficio, & fidelium utilitate liberatus fuit: Carolus Augustus Salesius ipsius Nepos rem totam commemorat (*m*). His autem verbis S. Franciscus tunc temporis usus fuit: *Magister optime, quam viventis curam habuisti, mortui parem habeas, rogo: hoc solum expeto, ut, cum expiravero, corpus hoc dissecandum Medicis, Chirurgis, & Anatomices studiosis tradas: unum erit in extrema vita solatium, si postquam nullius vivens fuero utilitatis, defunctus aliqua ratione reipublicæ prosim, impediamque præterea, nunc saltem, tot rixas, tot dissidia, & cædes, quæ inter functorum Parentes, aut Consanguineos, & Medices Candidatos eveniunt*. Marsollierius, qui ejusdem S. Francisci vitam

(*m*) Lib. 1. de Vit. S. Franc. Salesii sui Avunc. p. 27

Gallica lingua conscripsit, egregium hoc charitatis monumentum summa laude prosequitur (*n*).

(*n*) Lib. 1 p. 32.

Hic in memoriam non revocabimus, quæ funesta in hac Urbe olim contigerint, cum ad publicam Incisionem noxiorum Corpora defuerunt, ipsorumque loco alia cadavera suffecta sunt. Breviter solum exponemus controversias inter Parochum S. Michaelis *Mercati medii*, & studiosos juvenes hujus Academiæ anno 1697. excitatas. Cum ipsi absque ulla facultate corpus egeni, qui prope templum San. Mariæ a Populo dictæ repentina morte obierat, secandum arripuissent, jussi fuerunt in eundem locum, ex quo sustulerant, corpus restituere, quod statim perfectum fuit. Tunc Parochus traditum sibi corpus integrum in Parochiali Ecclesia Sepulturæ mandavit. Insignius etiam fuit, quod evenit anno 1727., cum eadem studiosa juventus ex ædibus eidem Parochiæ subjectis corpus hominis repente vita defuncti abripere tentavit, quin antea facultatem ullam, & Pripinquorum consensum ob eam causam obtinuisset. At suscepto meliori consilio ad Vicarium Generalem Archiepiscopi confugerunt, qui defuncti uxore haud renuente, celebratisque in Parochiæ templo exequiis idem corpus pro incisione publica tradi præcepit. Anno proxime elapso cupiditas obtinendi pro incisione corporis eo pervenit, ut Anatomices studiosi a Parocho S. Nicolai in via S. Felicis omni studio petierint mulieris corpus, quæ vitam absolverat, ac sepulchro condita fuerat. Optatum tamen finem non assequuti sunt, quod merito Parochus rem denegavit.

Igitur, ne corruptelis ejusmodi pateat aditus, ac ne publicæ incisionis fructus impediatur, declaramus, nos ipsos, aut Vicarium nostrum adeundum, cum de corporibus agitur seu mulierum, seu virorum cujusvis conditionis, quæ mortis quolibet genere interierint, & quæ in publicis Gymnasiis secanda necessario videantur. Nos enim, seu Vicarius noster Generalis, ne Anatomices studiosi hac utilitate careant, ea provide constituemus, quæ ad consensum Propinquorum eliciendum, jus Parochi tuendum, persolvendasque exequias pertinent, uti factum fuit anno 1727. Quod si ne noxiorum corporibus res agatur, ad eos preces convertant, in quorum potestate eadem corpora sita sunt. Postremo ipsis ante oculos subjicimus, quæ super hac re non a Theologis, aut Canonum Interpretibus, sed ab iisdem Medicis scripta fuerunt *Quod si quis exerceat* (inquit Codrunchius, postquam sermonem instituit de pœna excommunicationis, quam nos a Bonifacio VIII. indictam superius memoravimus) *hujusmodi sectiones addiscendi causa, vel alios erudiendi, non obtenta ab Episcopo facultate, peccat quidem mortaliter. Excommunicationis vero pœnam non subit; quoniam pœnæ non sunt extendendæ ultra proprios casus: qua in re erratum est a nobis in casu trigesimo octavo &c. ubi etiam peccato mortali annectebatur Excommunicatio.*

Epi-

INSTITUTIO LXV.

Epistola encyclica ad universos Archipresbyteros, Parochos Diœcesanos, in qua sermo est de operibus ruralibus, quæ die Festo exercentur. De corruptelis, quæ in diebus festis observandis inducta sunt. Certissimum esse non licere per dies festos servilibus operibus vacare; Id tamen permitti aliquando, si necessitas postulet. Cujus naturæ esse debeat hujusmodi necessitas; utrum ipsa cognosci, ac probari debeat auctoritate Episcopi. De Consilio, quod initum fuit, ut dies festi rite excolantur; ac de norma pro hac observatione obtinenda.

RElatum nobis fuit rusticos in Agrorum operibus per dies festos versari, postquam sacro interfuerint, eique præcepto qualicunque pietate, ac Religione satisfecerint: nihil novi statuendum voluimus, priusquam rei veritatem investigavimus, & corruptelam ejusmodi in aliquas diœcesis Parochias inductam deprehendimus, tantamque impudentiam in quibusdam locis cognovimus, ut sine ulla Parochi facultate diebus festis agrorum labores suscipiantur. In aliis vero locis idem ferme habetur facultatem ejusmodi petere, atque obtinere. Ac postremo omnes fere Parochi (si perpauci excipiantur) hanc veniam petentibus voce tenus impertiuntur.

Non defuerunt etiam Parochi, qui, ut sibi benevolentiam populi conciliarent, & rusticos colendis agris die festo occupatos a lictoribus eriperent, non sine injuria Ecclesiasticæ, Divinæque legis testati sunt iisdem rusticis se facultatem pro re gerenda concessisse; & cum lictores eam facultatem scriptam requiri contenderent, eo progressi Parochi, ut parum de mendacio solliciti, facultatem ipsam tanquam prius ab se obsignatam impertiverint. Porro violandis diebus festis hæc aditum patefaciunt, ideoque a nobis exigunt, ut opportunum remedium afferamus.

Neminem latet ob ejusmodi violationem publicum inferri scandalum, ex quo divina in nos, nostramque diœcesim ultio dimanat: *Quandoquidem* (inquit Carolus Borromæus (a)) *publica peccata, ea maxime, quæ Divinum Cultum amoliuntur, in plebem vehementius irritant iram Dei, nobisque ex officio incumbit, opportunis ea remediis submovere &c.*

(a) In Edicto pro dierum Festorum observ., quod infertum fuit in actis Eccl. Mediol. t. 1. ed. Lugd. p. 348. (b) In Concil. Gen. Viennensi apud Raynaudum Anno Ch. 1311. n. 37.

Ex eodem fonte innumera prope damna profluunt, quæ verbis Clementis V. complectemur (b): *Ex quibus sequitur, quod Lex Fidei, Articuli Fidei, & alia, quæ ad Religionem Fidei Christianæ, & salutem animarum pertinent, a Fidelibus quasi totaliter ignorantur, ex hoc Deus blasphematur, Diabolus reveretur, pereunt animæ, Fides Catholica fauciatur.*

Sed quoniam a violatoribus dierum Festorum, & a Parochis ipsis, qui omni Religione spreta, negligenter in hoc negocio se gerunt, pro causa excusationis necessitas ruralium operum adducitur, plura monenda per has nostras litteras existimamus. Ac primum Festis diebus servilia opera penitus interdici: Secundo inter ipsa, ruris opera adnumerari: Tertio, si necessitas interveniat, ruris opera, licet servilia, exerceri posse, quin præceptum sanctificationis infringatur: Quarto veram necessitatem reipsa intercedere debere, non ultro quæsitam, uti plerunque contingit, cum in diem festum rejiciuntur ea, quæ fieri profestis diebus poterant: Postremo eandem necessitatem ab illis, qui præsunt, cognoscendam, & probandam, ne imperitus quisque causam suam dijudicet. Primum quidem ab Exodo (c) sine ulla controversia deprehenditur: *Memento, ut diem Sabbati Sanctifices. Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua. Septimo autem die Sabbatum Domini Dei tui est. Non facies omne opus in eo tu, & Filius tuus, & Filia tua, Servus tuus, & Ancilla tua, Jumentum tuum, & Advena, qui est intra portas tuas.* Hoc fundamento innititur præceptum Sanctificandi dies Festos. Theologi vero sejungentes ea, quæ ad cœrimonias per Christi Adventum sublatas, & ea quæ ad mores pertinebant, quæve in novam legem a veteri traducta fuerunt, rem totam ad tria capita redigunt, quibus abstinendum prorsus est, cum dies festus agitur, nempe ad opera servilia, nundinas, causasque forenses. (c) C. 20.

Secundum facile ostenditur, si diversa opera expendantur, quibus Adam in Terrestri Paradiso, & ipsius posteritas in excolendis agris detinetur: *Tulit ergo* (legitur Genesis Capite 11.) *Dominus Deus hominem, & posuit eum in Paradiso voluptatis, ut operaretur, & custodiret illum.* Hanc sententiam explanans S. Augustinus hæc tradit (d): *Quid abhorret, si credamus, hominem ita in Paradiso constitutum, ut operaretur agriculturam non labore servili, sed honesta animi voluptate? Non erat laboris afflictio, sed exhilaratio voluptatis . . . . . unde Creator ipse uberius laudaretur. Quid hoc opere innocentius vacantibus, & quid plenius magna consideratione prudentibus?* Postquam vero peccavit Adam, hanc pœnam pro nefario scelere Deus inflixit: *Maledicta terra in opere tuo: in labore comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ: spinas, & tribulos germinabit tibi* (e). Quamobrem cum in pœnam conversum sit id, quod pro voluptate datum fuerat, ideo ruris opera inter servilia referuntur. Hinc in Concilio Aurelianensi III., quod anno 538. coactum fuit, cum Silverius II. (f) Pontificatum gereret, Canone 28. hæc habentur: *De opere tamen rurali, id est, arato* (sive ut alii putant) *aratura, vel vinea, vel sectione, messione, excussione ex alto, vel sepe consuimus abstinendum* (Sermo est de festis diebus) *quo facilius ad Ecclesiam convenientes orationis gratia vacent.* Idem Imperatorum legibus sancitur. Nam Leo sapiens, cum legem Constantini, de qua paulo inferius agemus, sæculo IX. temperaret, hæc constituit: *Neque Agricolæ, neque quipiam alii in illo* (res est de Dominico die, ideoque de reliquis pariter festis diebus) *illicitum opus aggrediantur. Si enim, qui umbram quamdam, atque figuram observabant, tantopere Sabbati diem venerabantur, ut ab omni prorsus opere abstinerent, quomodo, qui gratiæ lucem, ipsamque veritatem colunt &c. diem, qui a Domino honore ditatus est, usque ab exitii dedecore liberavit, non venerari par est?* (d) L. 8. de Genesi ad litteram c. 8. ac 9. (e) Gen. c. 3 (f) In Coll. Labb. t. 5. p. 302.

Sed potissimum in Capitulari Aquisgrani Carolus Rex anno 789. ita decrevit (g): *Statuimus quoque, secundum quod in lege Dominus præcepit, ut opera servilia diebus Dominicis non agantur, sicut & bonæ memoriæ Genitor meus in suis Synodalibus Edictis mandavit, quod nec viri ruralia exerceant opera, id est, nec vineam colendo, nec in campis arando, nec in metendo, vel fœnum secando, vel sepem ponendo, nec in silvis stirpando, vel arbores cedere, vel in petris laborare, nec domos struere, nec in horto laborare, nec ad placita conveniant, nec venationes exerceant.* (g) C. 79.

Tertium quoque, quod superius de necessitate operum servilium proposuimus, ob quam præceptum festorum dierum minime dissolvitur, ex responsione Nicolai V. clare desumitur. Nam cum Transilvaniæ populi ab ipso Pon-

Pontifice petiissent, an die Dominico prandio jam peracto frumentum secare, fœnum, cæteraſque fruges colligere poſſent, hoc reſponſum habuerunt (a): *Ceſſante neceſſitate, ab omni opere ſervili abſtinendum eſt diebus Dominicis, & Feſtivis; ſed, neceſſitate cogente, non tamen affectata, ſeu procurata, licitum eſt præmiſſa exercere*. Laodicenum vero Concilium canone 29. a ſervilibus operibus vacandum indicit, potiſſimum die Dominico, aliiſque diebus feſtis, ea conditione adhibita: *Si modo poſſint*. Zonaras hanc ſanctionem ſic interpretatur: *Lex Civilis a muneribus vacationem die Dominica, ſi agricolarum opera excipias, omnino jubet; illis namque, quia ſorte operibus primo quoque tempore obeundis alium diem æque accommodatum nancifci non ita facile fuerit. Dominica quoque die operam navandi facultas conceſſa eſt*. Hæc lex, quam Zonaras commemorat, lata fuit a Conſtantino, in qua ſic decernitur (b): *Ruri tamen poſiti agrorum culturæ libere licenterque inſerviant, quoniam frequenter evenit, ut non aptius alio die frumenta ſulcis, aut vineæ ſerobibus mandentur, ne occaſione momenti* (nempe diei feſti, uti explicant Interpretes) *pereat commoditas cæleſti proviſione conceſſa*. Quam legem Leo ſapiens ita quidem accepit, ut Conſtantinus ſine ullo diſcrimine, ac modo culturam agrorum diebus feſtis permiſerit, ideoque corrigendam putavit, quemadmodum ſuperius oſtendimus. In hoc tamen Leo deceptus eſt; Nam, uti Thomaſſinus teſtatur (c): *Agebat Conſtantinus de operibus penitus neceſſariis, ne opportunum tempus elaberetur*.

Illud quoque certum eſt neceſſitatem ejuſmodi urgentem requiri, non autem voluntate, aut negligentia conquiſitam, uti evenit, cum in diem feſtum differuntur, quæ feriatis diebus fieri commode poterant. Id ex reſponſione Nicolai V., quam ſuperius attulimus clare demonſtratur: *Neceſſitate cogente, non tamen affectata, ſeu procurata*: Quæ verba Vaneſpenius ſic declarat (d): *Nonnulli enim ea, quæ diebus feriatis agere, aut procurare debebant, in diem Dominicum, aut Feſtum ex propoſito differunt, atque ita neceſſitatem affectant, ſeu procurant*.

Alexander III. ante Nicolaum V. a quibuſdam populis prope mare degentibus interrogatus, an Haleces die Dominico, aliiſque feſtis diebus piſcari liceret, ſi forte per eos dies piſces illi ad littus acceſſiſſent, id quidem Pontifex indulſit; cavendum tamen monuit, ne ſolemnioribus per annum Feſtis piſcarentur, nempe die Natali Salvatoris, ac diebus Epiphaniæ, Paſchatis, Aſcenſionis, Pentecoſtes, uti declarant Interpretes hujus Pontificiæ reſponſionis, quam modo ſubjiciemus. Si vero aliis diebus Dominicis, aliiſque Feſtis Haleces in littus confluerent, piſcationem Pontifex permiſit ea conditione, ut lucri partem impenderent in proximas Eccleſias, aut in egenos erogarent: *Indulgemus* (inquit Pontifex) (e), *ut liceat Parochianis veſtris diebus Dominicis, & aliis feſtis, præterquam in majoribus anni ſolemnitatibus, ſi Alecia terræ ſe inclinaverint, eorum captioni, ingruente neceſſitate, intendere, ita quod poſt factam capturam Eccleſiis circumpoſitis, & Chriſti pauperibus congruam faciant portionem*. Perpendi debent ea verba: *ingruente neceſſitate*: quæ ſane inducunt occaſionem, quæ prætermitti nullo modo poteſt, & quam illi populi ſtudioſe capere non poterant, ut piſcationem in diem feſtum conſulto protraherent: *Magnum enim* (inquit Thomaſſinus) (f) *in Antiſtite anto tuendæ Eccleſiæ diſciplinæ ſtudium. Cuncta enim expendit, ut lenius ageret cum illis, in quorum perniciem conſpiraſſe videbatur ſoli, & maris iniquitas*.

Idem ſentiunt unanimes morum Magiſtri; nam Sanctus Thomas hæc habet (g): *Opus corporale, quod ordinatur ad imminens damnum rei exterioris vitandum, non violat Sabbatum*. Cardinalis autem Cajetanus declarans ea verba: *damnum imminens*: ita ſubdit: *Imminente pluvia, vitatur licite damnum rerum ſub dio damnificandarum, auferendo inde eas, quæcumque res ſint*. S. Antoninus (h) poſtquam inter ſervilia opera culturam agrorum numeravit, eamque diebus feſtis vetitam oſtendit, *niſi neceſſitas urgeat*, de hac neceſſitate verba faciens hæc tradit: *Si, jacentibus ſegetibus in agro, vel fœnis in pratis, vel uvis in vineis immineat tempeſtas, vel aliud periculum amiſſionis illarum rerum, licere talia colligere: item de alia re, quæ deſtruitur, ſi in die feſto circa eam manualiter non operatur, ut extenſio lanæ ad radios Solis, cum hyeme apparent*. Eandem tuetur ſententiam Sanctus Raymundus de Pennafort (i), qui agros colere ſervile pariter aſſerit, ideoque per dies feſtos id exerceri non poſſe; deinde de neceſſitate ſic ait: *Quid, ſi urgeat neceſſitas, vel arare, vel fructus colligere in diebus Dominicis, & aliis Feſtis propter periculum hoſtium, qui in aliis diebus caperent, vel occiderent eos? Satis videtur, quod tunc poſſit Eccleſia indulgere illis*. Joannes autem de Friburgo, qui additiones ad Summam Sancti Raymundi confecit, in medium profert aliud neceſſitatis exemplum: *Credo, quod, jacentibus ſegetibus in agris, aut fœno in pratis, ſi immineat tempeſtas, aut pluvia, quæ corrumpat, aut deterioret multum talia, ſi ſint a ſolo ſeparata, prohibendi non ſunt Domini illarum terrarum removere, & indemnitati ſuæ cavere*. Poſtremo Romani Cathechiſmi Auctores idem conſtituunt (k): *Sed neque earum rerum opera hac lege prohiberi exiſtimandum eſt, quarum jactura facienda ſit, ſi die feſto prætermittantur, quemadmodum ſacris etiam canonibus permiſſum eſt*.

Tandem in dubium revocari nequit ejuſmodi neceſſitatem ab illis, qui præſunt cognoſcendam, ac probandam, ne imperitus quiſque in ſua cauſa judicium ferat: ob hanc rationem, ne aliquis in eam ſuperbiam, atque inſolentiam prorumpat, ut divinas humanaſque leges in controverſiam temere adducat, iiſque privato ſe judicio liberum declaret, Sedes Apoſtolica in conſtitutione: *Unigenitus*: hanc ſententiam ſeptuageſimo primo loco poſitam his verbis proſcripſit: *Homo ob ſui conſervationem poteſt ſe diſpenſare ab ea lege, quam Deus condidit propter ejus utilitatem*. Pontas de feſtorum dierum obſervantia, ac de legitima cauſa, ut hoc præceptum ſolvatur verba faciens id ſapienter advertit (l).

Poſt has certiſſimas ſententias, quas expoſuimus, jam de ipſarum uſu ſermo inſtituendus eſt, ſive, ut clarius rem explicemus, poſtquam culturam agrorum ſervilem eſſe demonſtravimus, neque per dies feſtos exercendam, niſi neceſſitas urgeat, & ſuperioris facultas intercedat, quiſnam ille ſit examinandum ſupereſt, qui de neceſſitate judicare debeat, & facultatem impertiri.

Nemo ſane ignorat hæc muneri noſtro ſolum convenire, ſed quoniam ubique locorum verſari non poſſumus, arduumque, ac difficile eſſet agriculis Bononiam ſe conferre, ut, quoties neceſſitas poſtulet, a nobis, aut a Vicario noſtro Generali, ad agros colendos facultatem obtineant, ideo juxta conſuetudinem, & inſtituta Deceſſorum noſtrorum auctori-

(a) Rayn. Ann. Chr. 1447. n. 28.

(b) L. Omnes &c. tit. de feriis.

(c) De Feſtorum dierum celebratione lib. 7. c. 4. num. 4.

(d) Juris Eccleſiaſt. univerſi part. 2. tit. 17. c. 1. nn. 38.

(e) Cap. Licet, de feriis.

(f) Loco ſuperius allato nu. 9.

(g) In ſecun. 2æq. 122. art. 4. ad 3.

(h) Part. 1. tit. 9. c. 6. de negligentia Feſtor. §. 3.

(i) In ſumma lib. 1. p. 26 col. 1. Ad. nionem anno 1711.

(k) Cap. 4. de Feſtis nu. 24.

(l) In Dictionar. de caſib. Conſcien. in verb. Feſta, caſu 4. in fine.

ctoritatem noſtram pro tua Parochia tibi committimus.

Cardinalis Gabriel Palæottus primus hujus civitatis Archiepiſcopus hoc nobis exemplum reliquit. Permittit ipſe Parochis, quod nos pariter facimus, ut pro exercendis agrorum operibus facultatem elargiantur: *aut neceſſitate, aut publica utilitate id exigente* (a): Inſuper eam conditionem adjecit, ut mane poſtquam Sacro adfuerint, prandioque peracto, poſtquam Veſperis interfuerint agricolæ neceſſarios labores ſolum aggrediantur; inter quos enumerat herbam pro jumentis congerere, domum deferre, ac tuto loco collocare, frumentum ventilare, ipſumque in area purgare, & alia plura hujus generis, quæ ad fœnum pariter, ac paleam referuntur, caſtaneas, & glandes colligere, ac domum importare, vindemias inſtituere, plauſtra onerare, cum de locis agitur, quæ longe ab urbe diſtant, & cum agricolæ Bononiam cum plauſtris pervenire in ſequenti feriato die nequirent, niſi prius feſto die iiſdem plauſtris onera in urbem deferenda compoſuiſſent.

(a) Par. 6. Archiep. p. 455.

Cum plurima nos fugiant, tum ea præſertim, quæ ſpectant ad agrorum culturam, hinc, ut nos omni difficultate expediamus, tibi concedimus, agricolis facultatem impertiri, ut Sacro audito ruris opera ſuſcipiant, ſi neceſſitas mane impendat, aut poſt veſperas, ſi prandio confecto, aliquod opus neceſſarium videatur. Hanc facultatem non voce tenus, ſed ſcriptam agricolis tradi præcipimus, non modo, ut pravos uſus, quos ſuperius enumeravimus, penitus evitemus; verum etiam, ut Synodo Cardinalis Hieronymi Columnæ Deceſſoris noſtri morem geramus, in qua ſic decernitur (b): *Facultas ſcripto ab iis concedatur, quæ nuntiis, ſeu lictoribus Curiæ Archiepiſcopalis poſſit exhiberi, ne ab his illi ut inobedientes compeſcantur.* Nos autem lictores monebimus, ne quid mali illis eveniat, qui legitimam ob cauſam facultatem a Parocho petere haud potuerint, veluti, ſi improviſo turbine compulſi, iis rebus ſtatim conſulere debeant, quæ plurimum detrimenti caperent, niſi ab impetu vindicarentur.

(b) Par. 2. c. 2.

His litteris decretum adjungimus in Parochia promulgandum. Te pariter monemus, in hac noſtra Typographia formulam concedendæ agricolis facultatis, qua debes uti, in lucem editam eſſe; Plura, ſi opus fuerit, exemplaria deſumi ex eo loco poterunt. Tandem explicanda ducimus opera ruralia, pro quibus peragendis facultatem tu poteris elargiri. Primum jumentis onera imponi nequeunt, ut in alium locum deportentur: non licet Mulionibus poteſtatem facere, ut iter habeant cum jumentis, & magis etiam cum plauſtris, quæ mercibus onuſta ſint. Idem Piſtrinariis interdicitur, qui neque frumentum, neque fruges, quæcunque illæ ſint, neque caſtaneas mola conterere poſſunt, neque res ejuſmodi ad priſtinum ferre, aut e piſtrino deducere, ſive molæ jumentorum opera, ſive impulſu venti, aut aquæ circumagantur: eadem facultas omnino denegatur Piſtrinariis, qui chartam, & pulverem ſulphureum, & nitratum conficiunt; nos ſolum, aut Vicarius noſter Generalis facultates ejuſmodi impertiemus, cum res poſtulare videbitur.

Non ignoramus, quæ de Piſtrinis impulſu venti, vel aquæ circumactis a Theologis diſputantur, & Regionum conſuetudinem in hoc negocio ſervandam adfirmari probe novimus: *Sed quid* (inquit Joannes de Friburgo (c)) *de Molendinis ad ventum, vel ad aquam? Reſpondeo; Cum abſque majori opera hominis hujuſmodi officium poſſit expleri, credo, ſervandam eſſe conſuetudinem Regionis non prohibitam a Prelatis circa feriationem a talibus in Feſtis feriandis. De Molendinis autem, quæ trahuntur per Jumenta, credo, quod debeant quieſcere diebus feriandis, cum ſecundum legem, non ſolum Homines, ſed etiam Jumenta vacare juſſa ſint in Sabbato, Exod. 20. &c. Illi autem, qui volunt ſe excuſari de hoc, quod laborant in diebus feriandis poſt celebrationem Divinorum per hoc, quod audierunt Divina, excuſationes quærunt in peccatis, cum etiam ante, & poſt debeant vacare a talibus.* Sanctus quoque Antoninus eandem ſententiam tuetur his verbis (d): *Item in Molendinis ad ventum, quæ ſine magna opera exercentur, poteſt ſervari conſuetudo Patriæ non prohibita a Prælatis: Secus de Molendinis cum Jumentis; & hoc, niſi neceſſitas urgeret propter victualia neceſſaria, quia tunc licevet.*

(c) Loco ſuperius allato.

(d) Loco allato.

Quamquam poſt tempus non adeo diuturnum Eccleſiæ præpoſiti ſumus, tamen certum perſpectumque habemus, nunquam in diœceſi per dies Feſtos permitti conſueviſſe Piſtrinariis, ut fruges quoſcumque, frumentum, aut caſtaneas molerent, canalem expurgarent, molas aptarent. Si vero peculiaris aliqua cauſa obveniſſet, facultas prius ex hac Archiepiſcopali Curia ſemper impetrata fuit, quod ex noſtris hujus Cancellariæ documentis apertiſſime comprobatur.

Inter quæſtiones Moralis Theologiæ Parochis hujus diœceſis propoſitas, & examinatas anno 1646., quæ Typis Bononienſibus æditæ fuerunt anno 1647. hæc menſe Decembri diſputata fuit: *Excuſat ſe Molitor, quod diebus Feſtis molat Frumentum, eo quod Molendinum ſola ventorum vi volvatur, nullo ſui corporalis labore adhibito. At Confeſſarius urget, quod id ſit prohibitum, quia die Feſto opus ſervile non eſt exercendum, quale eſt molere frumentum. Quæſitum an excuſari poſſit Molitor, ſeclusa neceſſitate, vel conſuetudine.* Hoc pacto reſponſum fuit: *Non excuſari, ſeclusa conſuetudine legitime præſcripta.* Qui vero additiones eidem quæſtioni confecit, illorum opinione adducta, qui licere id putant; cum Piſtrinum vento, vel aqua, vel Jumentorum opera circumducitur, ita ut hominis labor, ac præſentia haud continuo requiratur, ita ſubdit: *Hæc tamen ſententia admitti non poteſt in noſtro Archiepiſcopatu, in quo eſt graviter prohibitum, ne Molendina in Feſtis nedum molant, ſed nec etiam aperiantur, & maxime in Civitate, ut quiſque videre poteſt, & ideo dicendum eſt, Molitores, qui ſine licentia molunt, non ſolum excuſari, ſed graviter peccare, nec eſſe abſolvendos, niſi deſiſtant.* Illud quoque advertimus, ſcriptum eſſe in facultate, quæ de more ex hac noſtra Cancellaria ad molendum per dies Feſtos deſumitur: *Eadem facultas illos pariter immunes efficiat, qui ad Piſtrinum farinam, aut frumentum advehunt, & inde domos illud revehunt.* Cum Typis novum exemplar dabitur, ea verba penitus auferemus, aut ſaltem modus aliquis ſtatuetur; cum illis adducti homines ad Piſtrinum cum Jumentis frumento onuſtis diebus Feſtis ſe conferant non ſine offenſione Fidelium, qui pietate magis excellunt: Nam ea facultas ob aquarum penuriam conceditur, & timoris cauſa objicitur, ne Feriatis diebus aqua deſit, quæ Feſto die ad Piſtrinum agendum ſuppetit; non autem permittitur fruges ad Piſtrinum tunc vehere, illaſque inde aſportare, quæ commode profeſtis diebus curari poſſunt. Itaque cum novum ejuſmodi facultatis exemplar promulgabimus, edictum Sancti Caroli

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Borromæi superius allatum sequemur : *Molendinorum quoque operarii cessent ab advehendo ad Molendinum tritico, revehenda ad Pistores, aut prætatorum ad ædes farina, a tundendis scalpro molis, resarciendis votis, aut alio quovis opere præstando circa Molendinum, nisi forsan ob plurium Festorum continuam frequentiam, aut urgentem utilitatis communis causam obtinuerint licentiam in scriptis.*

Finem facimus, a te summopere petentes, ut has litteras non semel percurras, animoque defigas omnia, quæ in illis continentur. Tunc facilius necessitatis causas expendes, & omnem criminis labem effugies, quod non contingit, cum po necessitate falsa quædam species admittitur, nec vera necessitas ab ea dignoscitur, quæ nimio studio quæsita in medium profertur. Sæpius tibi ante oculos proponas Felicis III. sententiam (*a*), quæ ad illos pertinere videtur, qui nimia facilitate commodiorem ad Cœlum viam sternere arbitrantur : *Se decipit ipse, qui fallit ; nihilque per nostram facilitatem Tribunalis excelsi judicio derogari, cui illa sunt rata, quæ pia, quæ vera, quæ justa sunt.* Te minime pigeat scriptam facultatem impertiri, vel eam manu tua obsignare, quæ Typis impressa est : Nam qui vitam omni sollicitudine vacuam traducere exoptat, animarum curam nequaquam suscipiat : Id tamen levius fiet, si præceptum de celebrandis diebus Festis populo non semel explanabis : Si verbis ostendes, quantum Deo ingrata, invisaque sit eorum violatio, & quæ gravissima mala ex ipsa proveniant ; cum per dies Festos ad Ecclesiam accedere, ad Missæ Sacrificium, Vesperas, Christianæ doctrinæ explicationem convenire populus prætermittit. Si testimonia Sacrarum litterarum proferas, quibus demonstres agrorum sterilitatem, messis parcitatem, spes agricolarum horæ momento præcisas ob dierum Festorum contemptum obvenire, quem sæpius hoc pacto Deus ulciscitur. De hac re alias copiose sermonem instituimus (*b*), Si quæ a nobis prætermissa videantur, tua eruditione perficies, profecto ita fiet, ut populus de Festorum dierum religione satis imbutus molestiam tibi rarius afferet pro obtinenda facultate, ut sibi liceat agrorum operibus per dies Festos incumbere. Quod reliquum supereſt, tibi, populoque tuo benedictionem nostram elargimur.

(*a*) In epistola 7.

(*b*) In nostro Edicto de observantia Festorum edito die 14. mensis Jul. an. 1736.

INSTITUTIO LXVI.

Epistola encylica Præfectis Hospitiorum, in quibus Puellæ expositæ, sive spuriæ detinentur. Item Præfectis aliarum Domorum, ubi honestæ Puellæ servantur, quæ pia domicilia a Baraccano, a S. Marta, a S. Cruce, & a S. Josepho in hac Bononiensi Civitate nominantur. De causa hujus Epistolæ scribendæ. Confessarium extraordinarium Puellis hujusmodi bis, vel ter per annum esse concedendum. Consentaneum videri maxime, si aliquis Sacerdos designetur quotannis, qui Puellas eadem spiritualibus exercitiis detineat. Magnum illarum valetudini detrimentum inferri ex eo, quod nulla ipsis extra domicilium deambulatio permittatur. Id omnino necessarium esse : Quæ ratio, aut norma tenenda sit, ut aliquando extra Hospitium deambulent absque ulla mali suspicione, vel periculo.

NOn ignoratis, Viri præclarissimi, cum Sacram Visitationem perageremus, ad ea domicilia nos pariter accessisse, ubi servantur, atque instituuntur Puellæ, quæ deinde vel Matrimonium ineunt, vel Religionis voto se obstringunt. Illud in iisdem domiciliis, quod jam pro certo habebamus, magna cum animi nostri lætitia deprehendimus, omnia nempe recte administrata vestro assiduo studio, ac diligentia, cujus amplissimam a Deo mercedem consequemini. Perpauca decretis nostris inseruimus, quæ in singulis domiciliis curanda videbantur. Sed quoniam libellus peractæ Visitationis, in quem relata sunt ea decreta, vix oblatus fuit, statim reponitur, nec vobis ante oculos subjicitur, ita ut nemo ex vobis fortasse viderit unquam libellum, in quo Visitatio, ac decreta a Card. Boncompagno prædecessore nostro confecta descripta fuerunt, hanc ob causam non modo ipsa domicilia iterum adibimus, ut cognoscamus, an decreta nostra diligenter observentur, sed has dare litteras necessarium putavimus, quibus complecti aliqua statuimus, quæ ad universa ejusmodi domicilia pertinent, nec levis momenti haberi debent, & quæ vobis perspecta esse fas est, ut remedium afferatur pravæ consuetudini, ob quam libellus Sac. Visitationis, statim ac devenit in manus vestras, in tabulario conditur, ubi tanquam Sybillæ alicujus arcanum volumen adservatur. Certum, perspectumque est omnibus sedulam magis operam, ac studium impedendum, ut Puellæ, quæ in his publicis Hospitiis detinentur, optima disciplina, ac moribus imbuantur, quam ne iis careant rebus, quæ ad hanc mortalem vitam pertinent. Primum autem obtineri nequit, nisi Christianam legem, ac doctrinam ipsæ percipiant.

Itaque declaramus, sancitum a nobis esse, ut singulis saltem Dominicis diebus aut mane, aut peracto prandio Confessarius pro singulis hospitiis designatus, aut alius Sacerdos a nobis eligendus, omnibus Puellis in unum locum coactis eandem Christi legem, ac disciplinam explanet. Deinde, ut Hospitii moderatrix per hebdomadam eodem instituto Puellas exerceat, proquo adhibebitur libellus Christianæ doctrinæ, quem nos pro utilitate diœcesis plurimis additis in lucem promulgari jussimus. Item quisquis facile intelligit plurimum ad eundem finem conferre, si Pœnitentiæ Sacram. recte administretur. Neque ignoramus Sacerdotem nostra auctoritate probatum ad Puellarum Confessiones audiendas a vobis constitui ; nihilominus aliquid mali contingere posse suspicamur, nisi ter, aut quater per anni cursum alius quoque Sacerdos extraordinarius decernatur, qui Puellarum id petentium Confessiones excipiat ; Tridentina Synodus unicum Monialibus Confessarium adeundum perpendit, ideoque ut illas omni sollicitudine, qua torqueri possent ob hanc causam, penitus liberaret, seu, ut clarius dicam, ne fortasse in perpetuam ruinam adducerentur illæ, quæ aliquod crimen Confessario patefacere ægre ferrent, ut virtutis opinionem sibi apud ipsum integre tuentur, aut ob aliam rationem, cujus rei funestissima exempla a Patre Segneri, & Clericato commemorantur (*c*), ita statuit (*d*) : *Præter ordinarium autem Confessorem alius extraordinarius ab Episcopo, & aliis Superioribus bis, aut ter in anno offeratur, qui omnium Confessiones audire debeat.* Siquis aliquando Episcopus Confessarium extra Ordinem Monialibus denegaverit, Sacra Congregatio, quæ Tridentinum Concilium interpretari, & exequi debet, id Episcopo haud licere respondit die 20. Septembris annno 1642. (*e*). Cum enim peteretur : *An Episcopus possit denegare Monialibus Confessarium extraordinarium bis, aut ter in anno* decretum ita fuit ; *Non posse, immo teneri offerre.* in actis Ecclesiæ Mediolanensis, quæ Lugduni impressa sunt, quibusque nos utimur (*f*) ; a Sancto Carolo Borromæo hujusce rei causa in-

(*c*) In celebri opere de Instituto Christ. p. 3. sect. 12.

(*d*) De Pœnit. dec. 23. n. 3. & Sess. 5. c. 10. de Reg.

(*e*) In Causa Salutien. lib. 17. Decret. p. 103.

(*f*) Tom. 3. p. 46.

me-

medium adducitur : *Ut quæ* (de Monialibus sermo est) *hujusmodi indigent medicina propter aliquem occultum animæ morbum, neque ipsæ eam postulare, aut accipere ab usitato Confessore unquam auderent, liberius mederi suis malis possint, ac Diaboli laqueos evadere, una cum reliquis Confessario novo sua peccata confitendo.* (a) Tom. 3. p. 46. Id vero non Monialibus solum, sed Puellis etiam aptissime convenit, quæ in publicis Hospitiis degunt. Nam tota difficultas in eo posita est, quod semper eidem Sacerdoti peccata ipsæ confiteri debeant. Itaque vobis notum facimus, nos omnino velle, ut bis, vel ter per anni spatium singulis ejusmodi Hospitiis Confessarius extra ordinem designetur; & quoniam haud facile eos dignoscitis, qui hanc Provinciam cum fructus suscipere possint, his litteris adjungimus illorum nomina, qui inter Regulares, vel Sæculares Presbyteros ad hoc munus idonei a nobis judicantur; unum ex ipsis (non tamen eundem semper) eligetis. Præter ipsos nemo alius ad Confessiones Puellarum extra ordinem audiendas constituetur, licet pro administrando Pœnitentiæ Sacramento a nobis probatus fuerit. Insuper descripti Sacerdotes ad obeundum munus Confessarii extraordinarii ad ea solum domicilia acciri poterunt, quæ in indice adnotantur. Pietati quoque vestræ consentaneum videretur; si ex iisdem Sacerdotibus aliquem nuncuparetis, qui semel in anno vel omnes cujusvis Hospitii Puellas spiritualibus exercitiis uno tempore detineret, vel ipsarum cœtum in duas veluti Classes divideret, ut commodius iisdem exercitiis vacarent. Hic finis epistolæ nostræ daretur, si universi de parum firma corporis valetudine, aut de morbis etiam nullo modo quererentur, uti paucorum exemplis docemur, qui singulari virtute præditi ægritudines a Deo postulant, ut pati in hoc vitæ curriculo, fructumque ex patientia colligere possint. Cum tamen arduum, ac prorsus difficile sit omnibus Puellis, quæ nostris Hospitiis immorantur, eximiam hanc virtutem tribuere, quam in paucis Deo gratissimis, divinisque muneribus supra modum affluentibus admirari solemus; ideo aliqua subjicienda a nobis superfunt, ut Evangelii *non modo* præceptis, sed etiam consiliis pareamus: Moniales revera Claustris perpetuo includuntur, quam legem sibi Religionis voto indixerunt. In Claustris quoque Puellæ instituendæ libere versantur. Illæ tamen non eandem vitæ rationem habent, ac Puellæ, quæ in Urbis Hospitiis vitam agunt, & quæ diem laboribus impendere coguntur.

Item Monialium Claustra satis ampla, & magnifica sunt, nec ullum in tota Civitate Monasterium situm est, quod apertissimo Cœlo non fruatur, hortosque adjunctos non habeat, ubi deambulationes ad tuendam valetudinem accommodatæ commodæ fiant. His omnibus vel penitus, vel partim carent Puellarum Hospitia. Ob eam causam Moniales meliori sanitate utuntur, ac potissimum Puellæ educandæ, quæ optimam valetudinem vultu etiam testantur. Aliter profecto de reliquis Puellis, quæ in Hospitiis degunt, dijudicandum est, si sanitatis indicia ex ore desumenda videantur. Hinc ipsæ rato in matrimonium petuntur, & magna cum difficultate inter Moniales cooptantur. Si Medicorum consilium exquiratur, statim adfirmabunt, ipsis Puellis necessario permittendum, ut aliquando liberiore Cœlo extra Hospitium utantur, quod plurimum ipsis conferet ad bonam valetudinem conservandam, tum quia motum corpus exercent, tum quia novam auram respirant. Si quis vero consilium nostrum expeteret, qua ratione absque ullo discrimine, vel mali suspicione id Puellis permitti possit, Romanæ Urbis normam, ac institutum oculis subjiceremus, ubi plura ejusmodi Hospitia prudenter administrantur. Libertatem prodeundi extra Hospitium iisdem Puellis non ita frequenter concedendam asseremus, sed toties per annum, quoties decretis nostris indiximus, nempe cum dies sereni affulgent, iisque horis, quibus per Urbis compita frequens Populi multitudo non occurrit, ea quoque lege, ut Puellæ binæ incedant, easque Hospitii Moderatrix, & unus ex Administris ipsius Hospitii comitetur: Venerabilis Dei Servus Cardinalis Bellarminus S. Francisco Salesio consulenti [*b*], utrum Claustris includere deberet quasdam Virginis, ac Viduas, quæ communem agebant vitam, sed nec vota Regularium emittebant, nec Claustri legem observabant, his verbis libere respondit *Ego vetinerem Virgines, & Viduas istas in statu, in quo sunt.* (b) Epist. Famil. 1. 3. Veteres Moniales, quæ olim in Oriente, atque Occidente floruerunt idem Cardinalis commemorat, & statim subdit: *Sed illæ non erant clausæ in Monasteriis, ut non exirent, quando opus erat.* Hanc legem, & institutum Claustrorum tunc cæpisse fatetur, cum Bonifacius VIII. Pontificatum obtineret. Tandem Sanctum Episcopum exemplo Oblatarum S. Franciscæ Romanæ persuadere contendit, ut easdem Virgines, ac Viduas liberas esse patiatur: *Et nunc etiam Romæ floret valde Monasterium Nobilium Fœminarum a Sancta Francisca Romana Institutum, in quo tamen neque Clausura est, nec solemnis illa Professio.* De hac re verba fecimus, cum Puellarum Hospitia invisimus & opportuna quoque Decreta confecimus, quæ, ut omni studio serventur, magnopere commendamus. Neque illud dissimulamus, æquo animo ferre non posse, ut per plures annos Hospitiis claudantur non sine valetudinis detrimento Puellæ, quæ nulla Claustri lege tenentur, & quæ integra, ac salva honestatis laude ob aliquam pietatis causam exire possent; quoties præsertim mulieres Regularibus Ordinibus cooptatas, & quæ Tertiariæ appellantur, per Urbem aut binas aut plures etiam vagari videmus, & cum perpendimus a S. Pio V. decretum fuisse in Constitutione, quam superius nos ipsi memoravimus, cum Sac. Visitationem Monialibus indiximus, ne in posterum ullæ Mulieres ad habitum ejusmodi reciperentur, nisi solemnia vota nuncuparent, & se perpetuo Claustris adstringerent, cum postremo cognitum habeamus cœtus harum Mulierum, qui S. Pii Constitutione adversantur, non probari per Sedem Apostolicam, sed tolerari. Hæc pauca habuimus, nobilissimi Viri, quæ vobis significanda videbantur &c.

INSTITUTIO LXVII.

De consecratione novi Altaris excitati in hac Metropolitana Ecclesia. Quonam tempore, quove Auctore eadem Ecclesia primum consecrata fuerit. De veteri Ecclesia Metropolitana nihil in præsentia superesse, tamen primæ Dedicationis Officium esse recitandum. Intercedere certum discrimen inter consecrationem Altaris, & Ecclesiæ. Monentur fideles ad hanc consecrationem frequentes convenire, ut propositam Indulgentiam consequantur.

SUmmus Pontifex Lucius III. hanc S. Petri Ecclesiam Episcopalem olim, nunc vero Metropolitanam anno 1184. consecravit, cum Bononiam

niam, pertranſiens ad Concilium ſe contulit, quod Veronæ celebravit. Id, prætermiſſis hujus Urbis monumentis, apertiſſime colligitur ex litteris, quas ad Gherardum Ravennæ Archiepiſcopum ipſe Pontifex dedit, & quas de Rubeis (*a*), ac Pagius (*b*) commemorant. In illis enim Gherardum admonet Lucius duas Eccleſias ſuo juri Metropolitano ſubjectas a ſe conſecratas, Bononiæ nempe Templum S. Petro, & Mutinæ Templum S. Geminiano nuncupatum.

(*a*) Lib. 6. Hiſt. Rav.
(*b*) In Brev. Rom. Pon. in vita Lucii III. n. 9.

Certiſſimum eſt nihil ſupereſſe Templi per Lucium Pontificem ſacrati, cum Gabriel Cardinalis Palæottus anno 1566. Aram maximam excitaverit, quod ex Sigonio deprehenditur, & cum poſteriori tempore reliquum, quod deerat, a fundamentis conditum fuerit, uti monumenta muris ipſius Templi defixa teſtantur. Quamobrem nova conſecratio requiritur; nam cum illa muris inhæreat, & Crucibus ibidem deſignatis, quemadmodum jure Canonico decernitur, ſi ſemel antiqua mœnia diruta fuerint, & nova a fundamentis extructa; tunc neceſſario conſecratione rurſum indiget Eccleſia, quod Canonum Interpretes unanimi aſſenſu confirmant (*c*), ac potiſſimum Engelius, (*d*) Anacletus (*e*), ac Pirrhing. (*f*).

(*c*) Tit. de Conſecrat. Eccl. vel Altar. (*d*) §. 1. (*e*) §. 2. (*f*) §. 3.

Si Dei beneficio ſalvi, & incolumes erimus, Conſecrationem hanc ſolemni pompa tunc temporis peragere ſtatuimus, cum Synodus a nobis celebrabitur, ut totius Cleri frequentia magis ipſa decoretur. Neque nos ab hoc conſilio retardabit, ſi Templi ædificium nondum abſolutum fuerit; aut quod pro veteri Dedicatione quotannis officium adhuc perſolvatur. Cum enim in majorem amplitudinem aſſurgere nec debeat, nec poſſit reliquum ædificii, ſi ad finem perducatur, ideo, licet imperfectum illud habeatur, nova conſecratio nequit impediri. Id etiam auctoritate eorundem Scriptorum clare oſtenditur. Officium vero Dedicationis per Lucium III. peractæ indicitur quotannis ob hanc cauſam, ut illius memoria ſempiterna permaneat, ſi autem muris dirutis ipſa defierit, non inde ſequitur, ut nova Conſecratio omitti debeat.

Templum S. Petri a S. Silveſtro Pontifice ſolemni ritu Romæ dedicatum fuit. Cum deinde veteres parietes dejecti fuiſſent, novumque ædificium incredibili ſumptu a Julio II. inchoatum, & a Paulo V. confectum, adhuc tamen primæ Dedicationis Officium recitari conſuevit, & nihilominus Urbanus VIII. iterum Baſilicam Sancti Petri conſecravit. Idem contigit in Baſilica Lateranenſi Sancti Joannis, quæ ab eodem S. Silveſtro jam fuerat conſecrata, ejuſque Dedicationis Officium etiam indicebatur, poſtquam Clemens VIII., ac Innocentius X. novis ædificiis eam Baſilicam reſtaurarunt, & tamen Benedictus XIII. paucis abhinc annis ipſam rurſum conſecrandam cenſuit.

Cum res ita ſe habeant Eccleſiam S. Petri conſecrabimus, ſed tamen aliquod temporis ſpatium prius elabetur, cum præſto non ſint omnia, quæ ad Synodum cogendam requiruntur. At quoniam ex recenti Canonum diſciplina Altaris Dedicatio ab Eccleſiæ Conſecratione ſejungitur (*g*), ideo vix in hanc Sedem pervenimus, Aram præclariſſimam a Cardinali Jacobo Boncompagno erectam in Templo S. Petri ſacrare haud prætermiſimus; eademque ratione novum Altare dedicare intelligimus, quod nos ipſi in eodem Templo condi juſſimus Beatæ Virgini nuncupatum, Sanctoque Ignatio Societatis Jeſu Fundatori, qui inter Patronos hujus Civitatis, ac Diœceſis adnumeratur. Ejuſdem Altaris conſtruendi conſilium, ac mentem habuit Cardinalis Ludoviſius hujus quoque Urbis Archiepiſcopus anno 1629., ſed morte præreptus rem perficere non potuit. Ipſum quidem Altare penitus abſolutum eſt, ac ſolum Tabernaculum deeſt, ubi Divina Euchariſtia collocetur. Jam artifices operi incumbunt, ut cultu, qui maxime convenit, exornetur.

(*g*) Vaneſp. Jur. Eccl. p. 2. tit. 16. c. 4. n. 22.

Diem 14. hujus menſis Aprilis pro ejuſdem Aræ Dedicatione ſtatuimus, nempe diem Dominicam Palmarum, hora duodecima, cum longum tempus pro re gerenda exigatur, ac ne divina Officia impediantur, quæ in Eccleſia per eum diem haberi ſolent. Hortamur omnes, ut frequentes conveniant, quibus etiam centum dies Indulgentiarum concedimus, ſi debita cum pietate interfuerint.

INSTITUTIO LXVIII.

De ſupplicatione, quæ indicitur die feſto Aſcenſionis Domini, ac præcedenti Dominica; in qua Beatæ Virginis Effigies a Sancto Luca depicta circumfertur. Antiquiſſimum eſſe hoc Inſtitutum. Deſcribitur hora, atque ejus locus, ubi præſto eſſe debeant illi, qui eidem Supplicationi intereſſe conſueverunt, ut ipſa majori ordine, ac majori pietate peragatur. Improbatur tempus parum conſentaneum, quo ſolent inchoari, & abſolvi Miſſarum Sacrificia, quæ per illos ante Sacram Effigiem celebrari mos fuit. Aliud tempus magis aptum conſtituitur.

VEteri Inſtituto, ac more Beatæ Virginis Effigies a S. Luca depicta per hanc Urbem ſolemni pompa circumducitur diebus minorum Rogationum, quæ nempe ante Feſtum Aſcenſionis Domini celebrantur, de quibus etiam alio loco verba fecimus (*h*). Id quoque oſtenditur ex litteris Leonis X., quas die 6. Maji anno 1513. ad Moniales degentes in Cœnobio Sancti Lucæ Pontifex dedit, & quæ in recens Bullarium Ordinis Sancti Dominici relatæ fuerunt (*i*): *Exponi nobis nuper feciſtis, quod, licet a tanto tempore, cujus contrarii memoria hominum non exiſtit, quædam Imago glorioſa Dei Genetricis Virginis Mariæ a Beato Luca Evangeliſta, ut pie creditur, depicta in Eccleſia Moniſterii veſtri &c. repoſita fuerit, & ſingulis annis tempore Rogationum per Civitatem Bononien. ſumma cum veneratione, & devotione proceſſionaliter deferri, & hujuſmodi Rogationibus finitis, ad ipſam Eccleſiam reportari conſueverit &c.*

(*h*) Inſtitut. hujus libr.
(*i*) Lib. 10. p. 256.

Pia ſane, ac celebris eſt ſupplicatio, quæ Sacra Effigies per eoſdem Rogationum dies ad plures Urbis Eccleſias defertur: Ejus hiſtoria tradita in lucem fuit ab Aſcanio Perſio, & Coloniæ Typis edita anno 1619., ac deinde ſuperaddita Vitæ Beati Nicolai Albergatti, quam P. Georgius Garnefeldius Carthuſianus Colonienſis poſterorum memoriæ commendavit: *Ad Urbem* (inquit Aſcanius Perſius) (*k*) *quotannis ob ſolemnes trium dierum ſupplicationes, quas Rogationes appellamus, deportatur; ibique Cleri, exterorumque fere Civitatis Sacrorum Ordinum, Devotorum item* (*videlicet Laicorum Sodalium, qui in ſupplicationibus ſub propriis inſtructi Vexillis ingrediuntur*) *longis agminibus, necnon Artium, quæ in Urbe exercentur, Collegiis ſpectabili pompa præeuntibus, Magiſtratibus ſubſequentibus, reliqua comitante Civitate, per tres eos dies matutinis horis ad certa Delubra deferri ſolet.*

(*k*) Pag. 150

Cardinalis Jacobus Boncompagnus ſapienter conſtituit, ne Sacra Effigies in Urbem noctu, ſed clara luce deportaretur, quod accidit

dit Sabbatho ante Dominicam, quæ Festum Ascensionis antecedit. Hoc Decretum libentissime probamus, & perpauca etiam per has litteras addenda censemus, pietas in hac supplicatione peragenda magis augeatur, & quædam corruptelæ, quæ paulatim inductæ sunt, de medio auferantur.

Ac primo, dum Sacra Effigies in Urbem defertur, tormenta bellica exploduntur, & Campanæ in Turribus cum Regularium, tum Sæcularium Ecclesiarum pulsantur, quod hoc anno, ac perpetuo observandum decernimus: Aliquid augendæ pompæ valde consentaneum hic adjungi posse cuperemus. Nam Sigonius (*a*) testatur, cum primo Sacra Effigies a mœnibus Civitatis non longe abesset, quo tempore Beatus Nicolaus hanc Ecclesiam obtinebat, testatur, inquam, quod: *Antiani, caterique Magistratus una cum Clero, atque omnibus Religiosorum Ordinibus ad Portam Saragotiæ occurrerunt, atque apud Virgines Sancti Matthiæ collocaverunt.* Sed hanc rem taciti modo præteribimus; nos proculdubio in Templo Sanctæ Matthiæ præsto erimus, cum Sacra Effigies adveniet, ubi jussu nostro in laudem Beatæ Virginis Litaniæ persolventur. Qua in re sequuti sumus exemplum clarissimi civis nostri Gregorii XV., in cujus Pontificatu Pater Dominicus a Jesu Maria Romam detulit Effigiem Beatæ Virginis signis celeberrimam, quæ in Victoriæ Templo collocata fuit (*b*).

(*a*) In vita Beati Nicolai Albergati.

(*b*) P. Quaresi de Processionibus pag. 5.

Die Dominico insequenti ante Ferias secundam, tertiam, & quartam quibus Rogationes celebrantur, eadem Sacra Effigies ad plures Ecclesias, ac potissimum Monialium deportatur. Nihil novi super hoc statuimus; dissimulare tamen haud possumus, quod nos ipsi perspeximus, & plures etiam pietate insignes Viri adverterunt, nempe Sacram Effigiem eodem die Dominico sine ullo ordine, ac dignitate circumferri, itaut confusa Militum turba potius, quam pia Fidelium multitudo illam prosequi videatur. Quamobrem pro muneris nostri ratione modum aliquem, certamque normam statuendam judicavimus.

Deprehendimus malum ejusmodi non quidem a pietate, sed a necessitate quadam dimanare. Etenim fieri nullo modo potest, ut iidem semper viri ab aurora usque ad vesperas ordinem integre servare possint, piosque cantus exsolvere. Itaque peritos accivimus, quorum consilio deliberavimus, sodalitiis, quæ Sacram Effigiem die Dominico comitari debent, horam, certumque locum decernere, quo convenient, ut hoc pium munus aggrediantur; & locum insuper, ubi munus idem absolvant: Rationem habebimus itineris, cujus descriptio ad supplicationem recte ordinandam Typis evulgabitur. Hoc enim pacto, si sodalitia sibi invicem subrogentur, pietas facilius conservabitur, & laudes Beatæ Virginis, dum solemnis pompa peragitur, commode recitari poterunt.

Igitur hoc anno, & inposterum Sodalitiis omnibus, quæ supplicationi adesse consueverunt, ex nostra Cancellaria scripto indicabitur locus, ac tempus, quo singula Beatæ Virginis Effigiem comitari debeant, & etiam locus designabitur, ubi reliquis advenientibus locum concedant; singulis Sodalitiis, ut jussa faciant, omnino præcipimus. Hortamur autem summopere Fideles ipsis Sodalitatibus adscitos, ut frequentes conveniant, ne in hac supplicatione (quod superioribus annis semper contigit) illud indignum Civium oculis subjiciatur, ne, inquam, vexillum præferri videant, & nullos inde, vel perpaucos Sodales, qui ipsum sequantur. Nos centum dies Indulgentiarum impertimur omnibus Sodalibus, qui supplicationi interfint, ut ad pium munus obeundum studiosius incitentur. Eandem Indulgentiam elargimur iis, qui, licet in ipsa Sodalitia cooptati non sint, tamen Præfectorum consensu Sodalium habitum induant, & solemnem pompam cum reliquis comitentur. Hortamur omnes vehementer, ut ordinati, modestique incedant, ac ne vanos sermones intermisceant: *Est sane* (inquit Theophilus Raynaudus) (*c*) *manifesta dehonestatio Dei, & incogitantia finis, ob quem Processio instituitur, sic fabulari. Non ita Hebræi illi, qui Urbem Hiericuntinam ritu procedentium religiose adibant. Silentes enim, & attenti, ac venerabundi procedebant. Quod exemplum amulari inter Christianos pii quoque jam olim, nisi canendum esset, exactissime silentium servarunt in Dei placationem.* Quoniam vero preces huic piæ supplicationi non solum aptissime conveniunt, sed intempestivos etiam sermones impediunt, Sodales omnes, dum pompam sequuntur, Rosarium Beatæ Virginis, aut Litanias, vel Officium ejusdem Virginis alterno cantu recitabunt, cum præsertim eo die in privatis ipsorum Sacellis idem Officium prætermittatur.

(*c*) Lib. 15. p. 204.

Paucis abhinc annis prava consuetudo obtinuit, ut eodem die Dominico privatum Sacrum vix peracta media nocte celebretur in Templo Monialium Sancti Matthæi, ob eam scilicet causam, ut Sacrificium conficiatur, priusquam Sacra Effigies ab eo loco recedat. Cum in eandem Ecclesiam Sacra Effigies ipso mane refertur, si Sacrum solemne indicatur, non semel accidit, ut ad vigesimam primam horam absolutum non fuerit, cum meridiei tempus hora decima sexta haberetur. Idem evenit in Festo Ascensionis, cum Sacra Effigies in Templum S. Lucæ positum in Monte Guardiæ restituitur; tunc enim Sacra fieri valde ante auroram, ac post meridiem consueverunt. Aliter se res habet, cum die Dominico privatum Missæ Sacrificium coram Cardinali Legato, nobis ipsis, ac Urbis Magistratu peragitur, aliter quoque est, cum Feriis secunda, tertia, & quarta, quibus Rogationes incidunt, solemni Ritu Sacrum conficitur in iis Ecclesiis, ad quas Sacra effigies circumducitur; Pietas enim Cardinalis Legati pastoralem nostram sollicitudinem magnopere adjuvat, ut præscriptis temporibus Sacerdotes rem divinam operentur.

Quare, ut hic pravus usus de medio auferatur, qui Ecclesiasticis institutis, ac Tridentinæ Synodo contrarius omnino est, non modo auctoritate nostra, sed etiam, ut morem geramus voluntati Summi Pontificis, quam die 20. Martii hujus anni Sacra Concilii Congregatio nobis declaravit, præcipimus Sacrum privatum, aut solemne die Dominico, & in Festo Ascensionis in Templis Sancti Matthiæ, aut Sancti Lucæ, aut quibusvis aliis nullum fieri, nisi iis tantum horis, quæ inferius adnotantur. Hoc autem Decreto quemcunque Sacerdotem Regularem, aut Sæcularem compleclimur, etiam Ordinis Sancti Dominici, qui cum præsint Monasteriis Sancti Matthæi, ac Sancti Lucæ, importunis aliorum studiis impulsi Sacra privatim facere, aut solemni etiam Ritu extra designatum tempus cogebantur: Qui jussi ejusmodi parere detrectaverint, pœnæ suspensionis obnoxios *ipso facto* declaramus, aliasque etiam graviores infligemus.

Illud tamen monendum ducimus, hæc a nobis eo consilio proposita non esse, ut impe-

dimentum afferamus, ne Sacra Effigies ad Eccleſias Monialium deferatur die Dominico, & in feſto Aſcenſionis juxta arbitrium illius, qui mortis Sodalitio præſidet, aut ne Sacra fiant in templis Monialium Sancti Matthiæ, & S. Lucæ eodem die Dominico, & inſequenti Feria quinta; licet pia ſupplicatio in eadem templa nondum pervenerit; Illud ſolum decernimus, ne extra perſcriptas horas Sacra privatim, aut ſolemniter peragantur in qualibet Eccleſia, in quam Sacra Effigies deportatur, & hac ratione Eccleſias etiam Sancti Matthiæ, ac Sancti Lucæ comprehendimus. Neque probare poſſumus, quod in medium afferri ſolet; ſolemnem pompam die Dominico ante auroram a templo S. Matthiæ inchoari, ut conſuetum viæ ſpatium integre conficiat; ideoque Miſſæ Sacrificium ante Auroram pariter indicendum. Nam illud primum omittimus breviori ſpatio pompam ejuſmodi definiri poſſe. Certiſſimum vero eſt a nullo Rituali conſtitui, ut Sacrum neceſſario præponi debeat, cum Beatæ Virgini piæ ſupplicationes inſtituuntur. Neque illud magni ponderis habendum eſt, quod adduci ſolet, peracta nempe ſupplicatione ſolemnem cum cantu Miſſam celebrandam: Nulla quippe neceſſitas id poſtulat; nam licet die Dominico eidem pompæ finis imponatur in templo S. Matthiæ, die autem Feſto Aſcenſionis in templo S. Lucæ, quod longe poſt meridiem evenire conſuevit; tamen nulla ex hoc neceſſitas dimanat, ut horis indebitis Sacrum fieri liceat. Etenim, ſi gravis cauſa intercedat (veluti cum agitur de negligendis Eccleſiaſticis legibus, ac Rubricis) tunc arbitrio Epiſcopi relinquitur interdicere, ne poſt ſupplicationes res divina conficiatur: *Proceſſiones* (ita legitur in Rituali Romano tit. de Proceſſionibus) *prius fieri debent, deinde Miſſa ſolemniter celebrari, niſi aliter interdum ob gravem cauſam Ordinario, vel Clero videatur*. Poſtremo ſuaderi nullo modo poteſt, Sacrum, quod tunc agitur die Dominico, vel Feria quinta, pro illis fieri, qui ſacram Pompam comitati fuerint, qui ſane omnes vix eadem pompa templum attigit Sancti Matthiæ, aut Sancti Lucæ, domum ſe recipiunt.

Subjicimus hic juſſa Pontificis, de quibus ſuperius dictum eſt, ne quis fortaſſe nullam ipſorum ſcientiam ſe habuiſſe contendat.

Eminentiſſime, ac Reverendiſſime
Domine Obſervandiſſime.

CUm ad aures Sanctiſſimi Domini Noſtri devenerit, nonnullos forte per annos, antequam Eminentia Veſtra iſtius Bononienſis Eccleſiæ regimini præficeretur, paulatim ea in Civitate irrepſiſſe abuſum, ut occaſione, qua Sacra quædam Imago Deiparæ Virginis a Sancto Luca, uti præfertur, depicta, ab Eccleſia Sancti Matthiæ, Religioſarum Ordinis Sancti Dominici ad alias plures Monialium Eccleſias die Dominica ante Aſcenſionem, ſervato Proceſſionis ritu, transfertur, multas per horas ante auroram, priuſquam nempe eadem Sacra Imago inde amoveatur, Miſſa lecta coram ipſa celebretur, deindeque eadem die, pluribus jam a meridie tranſactis horis, nimirum poſtquam dicta Sacra Imago ad ipſam Sancti Matthiæ Eccleſiam relata eſt, alia ibidem Miſſa ſolemniter canatur; Sanctiſſimus Pater, qui non ſine gravi animi ſui offenſione, Eccleſiæ præceptum, ejuſque Rubricas de tempore celebrandi Miſſas ſalubriter conſtitutas tanta horarum perturbatione violari, accepit, has ad Eminentiam Veſtram juſſit litteras dari, quibus ſignificetur, Sanctitatis Suæ mentem eſſe, ut enunciatus abuſus penitus eliminetur, atque in hunc finem Eminentia Veſtra pedum ea, qua pollet, Ordinaria auctoritate juxta præſcriptum Sacri Tridentini Concilii monentis in Decreto de obſerv. & evit. in celebr. Miſſ. locorum Ordinarios, ut Edicto, & pœnis propoſitis caveant, ne Sacerdotes aliis, quam debitis, horis celebrent, verum etiam facultate ſibi ab eadem Sanctitate Sua, quatenus opus ſit, ſpecialiter delegata mandet, promulgari Edictum, quo ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis ipſo facto incurrenda, aliiſque etiam gravioribus arbitrio Eminentiæ Veſtræ decernendis diſtricte prohibeatur omnibus, & ſingulis Sacerdotibus tam Sæcularibus, quam Regularibus, & præſertim Fratribus Ordinis Prædicatorum, ne quiſquam eorum in præfata Eccleſia Sancti Matthiæ Miſſam ullam ſive lectam, ſive cum cantu, præterquam debitis horis, audeat præmiſſa die Dominica, vel alia quacumque celebrare. Id itaque de mandato ejuſdem Sanctiſſimi Domini Noſtri Eminentiæ Veſtræ ſignifico, ut ejus menti ſe conformare dignetur, ejuſque manus humillime deoſculor.

Romæ 20. Martii 1737.

Eminentiæ Veſtræ

Humillimus, & Addictiſſimus Servus

A. Card. Gentili pro Eminentiſs. Præfecto.

C. A. Archiep. Philippen. Secr.

Hæc ita perſpicua ſunt, ut nulla interpretatione indigeant. In ipſis mentio habetur de Tridentina Synodo, ac de Rubricis Eccleſiæ; nam ſeſſione 22. in decreto, *de obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſæ*, hæc mandantur Epiſcopis: *Edicto, & pœnis propoſitis caveant, ne Sacerdotes aliis, quam debitis horis celebrent*. Quo ſane decreto abrogantur privilegia omnia, quæ ante Tridentinum Concilium conceſſa fuerunt, ut horis indebitis rem Divinam facere liceret: *Ante diem, & horis indebitis celebrare nulli liceat, etiam vigore Privilegiorum a Sede Apoſtolica ante Concilium Tridentinum conceſſorum*: uti Gallemartius advertit, quod etiam Sacræ Congregationis ſententiis eſt conſentaneum. In Rubricis autem Miſſalis id præcipitur: *Miſſa privata ſaltem poſt Matutinum, & Laudes quacumque hora ab aurora uſque ad meridiem dici poteſt*. Illud pariter adjungitur in litteris Pontificis in poteſtate noſtra ordinaria poſitum eſſe, ut Miſſarum celebrationes extra perſcriptum tempus interdicamus, cenſuras, ac pœnas arbitrio noſtro decernentes, tum in ſæculares Presbyteros, tum Regulares, quos etiam comprehendi in decreto Tridentini Concilii (*a*), quod modo expoſuimus, Sacra Congregatio declaravit (*b*). Neque huic ordinariæ poteſtati quidquam adverſatur Titulus Apoſtolicæ delegationis, qui in eodem Decreto Concilii ſuperadditur. Nam certiſſimum eſt, quod tradit his verbis Cabaſſutius (*c*): *Pleraque enim jure Ordinario poterant, quibus ſuperadditus eſt titulus Apoſtolicæ Delegationis, qui titulus non officit eorum juri Ordinario, ſed operatur, ut facilius, & cum debita veneratione illis obtemperetur, præſertim ex eorum parte, qui prætenderent ipſorum ordinariam poteſtatem minuere, aut in controverſiam revocare, aut ab ea ſe ſubtrahere*. Deinde plures alios ejuſdem ſententiæ ſcriptores commemorat. Tandem Pontifex ſuam addit auctoritatem, ſi opus ſit, quam ſupremam cum noſtra Ordinaria libentiſſime conjungimus.

(a) Seſſ. 22. de obſ. & ev. in cel. Miſſæ.
(b) Fagn. & Grave n. 46. de Offic. Ordin.
(c) In Th. & Praxi juris Can. l. 2. c. 3. n. 7.

Illud

UAB Biblioteca de Ciencies Socials

Illud tantum superest, ut debitas ad celebrandum horas explicemus. Aliam institutionem promulgavimus die prima Decembris anno 1732., quæ post kalendarium excusa est. In ipsa tertiam horæ partem ante auroram pro inchoandis Missis, exemplo Romanæ Urbis, statuimus, absolvendas vero jussimus, cum tertia pars post meridiem effluxerit. Post idem Kalendarium imprimi curavimus tabellam, quæ surgentis auroræ initium, ac meridiei tempus indicaret: Nihil novi sancimus circa tempus ad inchoandas Missas superius designatum; sed nullum ante id tempus fieri Sacrum præcipimus, & pœna suspensionis *ipso facto* illigatos eos enunciamus, qui parere recusaverint: eandem pœnam illis indicimus, qui Sacrum facientes post meridiem constitutos antea limites prætergressi fuerint. Attamen vitæ rationem, quæ nunc invecta est, perpendentes, & præstantium quoque virorum auctoritatem, qui ob causam magnæ celebritatis tempus pro Sacris conficiendis protrahi posse existimant, loco perscripti temporis integram horam post meridiem subrogamus pro illis tantum Ecclesiis, in quibus Sacra Effigies opera Sancti Lucæ depicta exponitur, ac generatim in aliis pariter, ubi celebritatis piæ causa Missa cum cantu peragitur. Si quis Regularis, aut sæcularis Sacerdos hos terminos post meridiem excesserit, illum eidem suspensionis pœnæ subjectum declaramus. Nam eo spatio temporis elapso nullum Privatum, aut solemne Sacrum haberi volumus, illis quoque rationibus sublatis, quod Musicis concentus longum tempus sibi postulaverint, vel Musici ipsi segnes ad Ecclesiam se contulerint.

INSTITUTIO LXIX.

De Sacra Supellectili Ecclesiarum, ac Locorum Piorum, quæ ad Montem Pietatis in pignus defertur. Id vetitum esse a Sac. Canonibus; licere tamen interposita facultate Episcopi, & ob causas necessarias. Præfecti Monti Pietatis, & cæteri omnes monentur, ne Sacram Supellectilem in pignus unquam accipiant.

SUmmi Pontificis jussu die 5. Martii anno nuper elapso litteras evulgavimus, quibus hortati sumus Rectores Ecclesiarum, Locorum Piorum Sæcularium, ac Regularium hujus diœcesis, ut argentea vasa superflua ad monetariam officinam deferrent, & ea pariter, quæ pro solvendo ære alieno distrahenda necessario viderentur; illisque tot *loca Montium* oblata fuerunt, quæ pretium eorundem vasorum adæquarent: Res tamen non ita feliciter contigit, sed spem fefellit eventus, quod tamen nullam nobis attulit molestiam. Illud quidem animum nostrum magnopere commovet, quod argentea Templorum vasa tum superflua, tum necessaria, ex quibus honestus fructus comparari poterat, in *Montem Pietatis* libere deponantur, ubi numerata pecunia, solvendæque usuræ debitis temporibus conditione interposita, eadem vasa excipiuntur, ac retinentur, iis etiam legibus neglectis, quæ forent observandæ.

In statuto ejusdem Montis cap. 11. præcipitur, ne in pignora accipiantur, quæ furti suspicionem præseferant; illique reddantur, qui certis documentis eadem pignora ad se pertinere ostendat, modo tamen integram pecuniam restituat, quam Montis Præsides Furi persolverint, & reliquis expensis satisfecerit. Præsides ipsi die 28. Novembris anno 1680. sapienter decreverunt, ne Montis Administri pro pignore res sacras, vel benedicta caperent, inter quas Calices, Patenas, Ostensiora, Pyxides, Casulas Tunicellas, & Pluviales adnumeraverunt.

Jure quidem suspicamur hoc Decretum non semel violatum. Nam invisentes quasdam Ecclesias, nonnullos deesse Calices advertimus, quos Monti Pietatis datos pignori deprehendimus. Insuper querimonias sæpius ad nos detulerunt, qui Parochiam aliquam consequuti sunt, aut Beneficium in publico Sacello erectum, Calices nempe Monti Pietatis traditos fuisse pignori ab iis, qui antea Parochiam, aut Beneficium obtinuerant. Immo nuper illud accidit, quod in totam Urbem late manavit, cum eidem Monti pignori data sunt Candelabra, Sacra Vasa, Thuribulum, & Pedum Abbatiale ob fraudem illius, qui hæc omnia vel commodata acceperat, vel ut reficeret, vel ut ipsa expoliret. Tunc rationem, quam id evenerit, perscrutari voluimus, responsumque nobis fuit, sacram ejusmodi supellectilem nonnisi fractam in pignus accipi consuevisse. Itaque ruptionem, ac detrimentum ejusdem supellectilis nos ipsi intueri vehementer expetivimus, fraudemque in eo implicitam apertissime cognovimus. Nam Thuribulum fractum appellabant, cujus pars superior ab inferiori distracta fuerat, cum qua prius per catenulas jungebatur. Fractam pariter acerram judicabant, cui globulus argenteus in medio solum deerat. Cum nobis hæc admirationem afferent, accepimus parum difficultatis, ac religionis inesse, dum hæc argentea supellex in pignus recipitur, si numeratam pecuniam reipsa pretio suo exæquarent, & constitutum fœnus solveretur ab iis, qui hæc argentea pignora ad Montem Pietatis afferebant. Si cognita, perspectaque essent, quæ a jure Civili, & sacro peescribuntur, ut si legum ignari, atque imperiti a sapientibus consilium peterent, nunquam tam prava exempla contigissent. In primis certum plerunque est Caji responsum [a]: *Quod emptionem, venditionemque recipit, etiam pignorationem potest recipere:* & e contrario sapienter quoque tradit Martianus [b]: *Eam rem, quam quis emere non potest, quia commercium ejus non est, jure pignoris accipere non potest, ut Divus Pius Saturnino rescripsit.* Itaque, cum supellex Ecclesiæ vendi nequeat, nisi legitima causa interveniat, & Summi Pontificis consensus, cum supellectili valde pretiosa res agitur, saltem Episcopi facultas cum legitima causa, & Summi Pontificis, si opus fuerit, vel Episcopi saltem adprobatio intercesserit.

(a) L. sed quoad res ff. de Pignoribus.
(b) L. Pupil. § Eam rem. ff. Quæ res pignori &c.

In quarto Concilio Constantinopolitano, quod octavum locum inter generalia obtinet, ac potissimum Can. 15. hæc præcipitur [c] *Apostolicos, & Paternos Canones venerans Sancta hæc universalis Synodus definivit, neminem prorsus Episcopum vendere, vel utcumque alienare Cimelia, & Vasa Sacrata.* Cimeliorum autem nominem pretiosam supellectilem intelligi ex Pontificali ostenditur [d] *Sed & Vasa Sacrata, vel Cimilia Sanctarum Dei Ecclesiarum tollentes:* Duchangius quoque advertit[e] a venditione ad pignus rem transferri: *Nullus Presbyter præsumat Calicem, vel Patenam, vel Vestimentum Sacerdotale, aut Librum Ecclesiasticum Tabernario, vel Negotiatori aut cuilibet Laico, vel fœminæ in vadium dare.* Hoc loco pro *Vadio*, quod sane idem est, ac *Vadimonium*, pignora intelliguntur, uti declarat sapienter Hoffmannius [f]. Jus tamen Pontificium justam ob causam supellectilem vendi, ac pignori dari permittit [g]: *Excepta*

(c) Ex Collectione p. Labbe t. 8. pag 1134.
(d) In vita Vitaliani Pontific.
(e) In celebri Glossario ad verbum Cimelia, & Cimiliarcha cap. 1. de Pignoribus in Extrav. Gregorii IX.
(f) In Lexico universali ad verbum Vadium.
(g) Allato Canone 25 Concil. Constantinop.

causa olim ab antiquis Canonibus ordinata ; Capite autem primo de pignoribus hæc habentur : *Nisi justissima necessitate urgente*. Hinc absque ulla facultate pretiosa Ecclesiæ supellex vendi poterat, ac pignorari, ut egeni alerentur, vel ut Captivi pristinam sibi libertatem compararent (*a*). Attamen, cum prava sagacitas hominum hæc santissima instituta labefactaret, & cum ipsa experienita compertum esset justam ejusmodi causam temere, & inconsulto dijudicari pro alienanda, aut pignori tradenda Ecclesiæ supellectili, Paulus II. (*b*) id fieri in posterum prohibuit, nisi prius legitima causa per Sedem Apostolicam probaretur: *Pretiosa mobilia Deo dicata &c.* ac paulo post, *Omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam &c.* Cum vero Regulares aliqui pegularibus Ordinis sui privilegiis adducti sine Pontificis auctoritate Ecclesiæ supellectilem a se pignorari, vendique posse contenderent, Urbanus VIII. die 7. Septembris anno 1624. consilio Sacræ Congregationis Concilii, quæcunque abrogavit privilegia, ac suo Decreto illos etiam Regularium Ordines nominavit, qui expresse nominandi sunt, ur Decretis subjiciantur : *Omnem rerum* (de bonis agitur omnium Regularium, qui in Europa versantur) *& bonorum immobilium, ac pretiosorum mobilium alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur &c. absque ipsius Congregationis licentia in scriptis, & gratis concedenda*. Cum nos ipsi Secretarii munus gereremus ejusdem Sac. Congregationis Concilii, Patres Reformati ex Familia S. Francisci citra Montes questi sunt varias a Syndicis suis fraudes committi, cum vendi, aut alienari deberent bona sibi relicta *ex dispositione Juris*, ideoque sine Apostolicæ Sedis facultate, uti Fagnanus expendit (*c*). Quamobrem die 18. Martii anno 1719. petitum fuit: *An, & quale temperamentum sit capiendum in casu* ; & Sac. Congregatio his verbis respondit : *Quoad mobilia Ecclesiæ incorporata, esse necessarium beneplacitum Apostolicum, quo vero ad omnes alias res, non posse Syndicos procedere ad venditionem, nisi prævia Edictorum affixione, ut venditio fiat majori oblatori*. Allatum Decretum Urbani VIII. plures commemorant, ac præsertim Donatus (*d*), insertumque est Constitutionibus, ac Decretis Pontificum, quæ jussu Clementis XI. anno 1716. in unum congesta, ac promulgata Romæ fuerunt, ut Regulares ea facilius ante oculos haberent, quæ pro recta ordinum administratione a Sede Apostolica sancita gravissime sunt. Ex his omnibus aperte constat neque alienari, neque in pignus tradi posse pretiosam supelletilem Ecclesiarum Sæcularium, ac Regularium, sodalitatum, & cujuslibet Loci Pii, nempe argentea, vel aurea vasa, Calices, Patenas, Ostensoria, Pyxides, Lampades, argentea Candelabra, Ampullas, consacrata Vasa, Adspersoria, Thuribula, quæ inter pretiosam supellectilem adnumerantur (*e*), licet vasa, quæ consecrationem requirunt nondum sacrata fuerint, vel aliqua ex ipsis sacrari nunquam debeant. Nam illud potissimum alienationem eorumdem vasorum impedit, quod ipsa ad Ecclesiam, aut Pium Locum pertineant (*f*). Constat, inquam, nihil ex his omnibus vendi, aut pignorari posse, nisi legitima causa Pontificis auctoritate, judicioque probetur, aut facultas nostra prius obtenta fuerit, cum de rebus inferioris pretii agendum est. Quippe neque Pauli II. Decretum, quod incipit *Ambitiosæ*, neque ulla alia Canonica sanctio jus Episcoporum imminuit, quod ex Canone *Tenulas* 12. quæst. 2. desumitur. Ita Fagnanus Sacræ Congregationis sententiis adductus testatur : (*g*) Regulares qui privilegio Canonis *Tenulas* uti volunt, eandem a nobis facultatem omnino petere debent, si illam a Sede Apostolica non obtinuerint, vel necessarium mime existiment ad Pontificem confugere, cum de tenui pretio res agatur. Id non semel a Sacris Congregationibus constitutum fuit (*h*): Qui violaverit Decretum Pauli II., quod modo commemoravimus : *Et tam qui alienatas res, & bona predicta receperit, sententiam excommunicationis incurrat*. Summus Pontifex tantum ab hac excommunicatione dissolvere reum potest, uti Tridentina Synodus decernit (*i*), quod etiam P. Thesaurus ostendit (*k*). Regulares autem, qui decretum contemnant Urbani VIII., non tantum obnoxi sunt pœnis, quæ a Paulo II. statuuntur, sed etiam suis muneribus *ipso facto* privantur, quod ex verbis ipsius decreti clare deprehenditur.

Cum plurima, quæ Bononiæ contigisse diximus, Romæ pariter evenerint in deferendis ad Montem Pietatis Sacris Vasis, & pretiosa Ecclesiarum supellectili, magno studio expetivimus qua ratione corruptelis ejusmodi consultum fuerit. Accepimus igitur constitutum esse, ne Montis Administri sacra vasa, aut supellectilem Ecclesiæ in pignus acciperent, sive integra forent, sive fracta, nisi facultas expressa Congregationis, quæ Sac. Visitationis dicitur, in medium proferretur. Hoc admoniti exemplo indicimus Administris Montium Pietatis, cum in Urbe, tum in Diœcesi universa, cæterisque omnibus, qui ad recipienda pignora designati sunt, ne pecuniam commodent, ac ne in pignus capiant sacram supellectilem Ecclesiarum Sæcularium, aut Regularium, Sodalitatum, & Locorum Piorum absque facultate nostra, seu Vicarii nostri Generalis (si pretium supellectilis facultatem nostram nequaquam exsuperet) quæ scripto concedetur, postquam causæ, & pignoris necessitas cognita fuerit, utrum scilicet Curatores Locorum Piorum id temere faciant, an rei familiaris angustiam sublevent, an vero pro Locorum eorundem gravi necessitate, quæ nulla alia ratione depelli possit juxta Caput *Præsentium*, *de Pignoribus*. Insuper, licet Sedis Apostolicæ facultas comparata fuerit, nihil sacri in pignus accipiatur, nisi prius nos ipsi, aut Vicarius Generalis rem totam cognoverit, quod scripto obsignato constare debet. Etenim cum Nobis Decreta Pontificis commendentur, ut exequutioni mandari queant *in forma commissaria*, ut ajunt, ideo perpendere debemus, an veritati consentaneæ sint causæ, quæ Pontifici propositæ fuerunt. Item declaramus id omnino perficiendum esse, sive de vasis argenteis, sive de pretiosa supellectili res agatur, sive integra illa sint, sive perfracta, ita tamen, ut sacra supellex ad Pia Loca pertinens dignoscatur. Nihil etiam interest, an stemma incisum appareat, vel deletum fuerit. Nam inter sacra vasa, & pretiosam Ecclesiarum supellectilem, & inter privatos Civium Apparatus tam magnum formæ discrimen interponitur, ut ipsa facile sine ullo stemmate distinguantur. Itaque notum facimus Montium Administris, qui pignora ejusmodi capient absque facultate, quam exposuimus, ipsos excommunicationi subjici, quæ Summo Pontifici reservatur absolvenda, si nempe ea pignora accipiantur, quæ absque Sedis Apostoli-

(*a*) In Can. Aurum 12 q. 2. &c.

(*b*) In Decret. quæ incipit Ambitiosæ de extravag. commun. de reb. Eccles non alien.

(*c*) Cap. Nulli nu. 27 & 28. de rebus Ecc. non alienan.

(*d*) In Praxi Rerum Regul. to. 2. n. 14. qu. 5.

(*e*) Donat. Rer. Reg. to. 1. tr. 14. qu. 54.

(*f*) Azorius. in Institut Moralib. p. 3. lib. 7. c. 6. 4 Quæres, an locum prob.

(*g*) Cap. Nulli, nu. 25. de Rebus Eccl. non alien.

(*h*) Monacellus in Formul. For. Eccles siast. t. 2. tit. 5. form. 13. nu. 28.

(*i*) Sess. 22. c. 11. de Reform.

(*k*) De Pœnis Eccl. p. 2. c. 1. notab. 1.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

ſtolicæ facultate ſumi nequeunt, ſi vero pignora fuerint inferioris pretii, quæ conſenſum noſtrum neceſſario requirunt, eam excommunicationem ſubibunt, quæ a nobis ſolum remitti poteſt. Illud autem certiſſimum erit, quæcunque ſit pignorum conditio, ac pretium, munere ſuo ſpoliandos, qui huic mandato non paruerint, ſive in Civitate, ſive in Diœceſi excipiendis pignoribus præpoſiti fuerint.

Satis perſpectum habemus pietatis ſtudium, pro Præſides Montis ejuſmodi in Civitate, ac diœceſi præditi ſunt; hinc pro certo ducimus operam daturos, ne ipſorum Miniſtri noſtra hæc decreta contemnant, quæ divino, humanoque juri innituntur. Nullam adhuc ſuſpicionis cauſam merito habuimus, ne aliquid furto, vel fraude comparatum Montis Adminiſtri ſcienter pro pignore admiſerint. Idem in poſterum futurum confidimus, ac prope certum tenemus illorum probitate adducti, qui hoc munere nunc funguntur. Cum tamen anceps, dubiumque ſit, quid diuturnitate temporis accidere poſſit, magnopere commendamus, ac probamus ea, quæ capite undecimo ſtatuti Montis Pietatis continentur, videlicet: *Præcipitur Cuſtodibus ſupellectilis, & capſæ omnem curam, ſtudiumque impendere, ne aliquid furto ſublatum in pignus accipiant, cujus rei obſides ipſorum animas ante Supremum Dei Tribunal conſtituimus*; Eodem loco indicitur, ut cognito rei ſubreptæ Domino depoſitum pignus ipſi reſtituatur: *Poſtquam tamen pecuniam datam mutuam, expenſas, & Miniſtrorum ſtipendia Monti perſolverit*. Verum præter hæc aliquid gravioris momenti a legibus decernitur (*a*); Nam qui aliquid furto ablatum in pignus conſulto cæperit, licet Principis auctoritate in eo munere verſetur, ad ſubeundam corporis pœnam damnatur, pignuſque legitimo Domino reddendum, qui vacuus, & immunis quacunque expenſa judicatur. Quamvis autem pro ſtatuenda Corporis pœna, demonſtrari debeat, furtivum pignus a Miniſtro cognitum apertiſſime fuiſſe, tamen indicia, & conjecturæ ſufficiunt, ut adigatur pignus abreptum Domino reſtituere ſine ullo ipſius incommodo, vel impenſa, quemadmodum Raynaldus oſtendit (*b*).

(*a*) L. Inciſilem C. de Furtis.

(*b*) In obſ. Crimin. l. 2. c. 14. §. 19 n. 1. n. 20.

INSTITUTIO LXX.

De Sodalitiis, ac numero Sacerdotum, qui invitantur ad aſſocianda mortuorum cadavera. Quo pacto Sodales a ſuis Oratoriis proficiſci debeant, ut ſe ad Parochias conferant. Quis nam deſignare debeat vias, per quas cadaver efferendum ſit, & quis eligere Sacerdotes, ſi ipſos acciri oporteat.

CUm Parochias, ac Sodalitia hujus Civitatis inviſimus, cauſas aliquas diſſidiorum inter Parochos, ac Sodalitia deprehendimus: Ac primum queruntur Parochi, Sodales ipſos, qui ad deducenda funera vocantur, inordinatos ad Eccleſiam confluere, uſitatis veſtibus indutos, quas ibi deponunt, ut Sodalitii indumenta ſuſcipiant. Ipſos plerunque ſegnes, ac tardos accedere, ita ut Parochus, dum illos opperit, plurimum temporis inutiliter conterere debeat. Quod ſi Defunctus inter Sodales adſcitus fuerit, licet Sacerdotis dignitate præditus, Feretrum ipſi deferre contendunt, quamvis ad pium munus obeundum ſe paratos alii Sacerdotes offerant. Tandem vias ipſi deſignant, per quas incedat Funebris pompa, & Parochi voluntatem, ſi forte contraria ſit, parvi faciendam exiſtimant.

Sodales autem hæc Parochis objiciunt, quoties aliqua Sodalitas inducitur, ut Defunctos ad ſepulchrum comitetur, ſtatim decem Sacerdotes accerſiri juxta decretum, quod Martinellius Vicarius Generalis hujus Urbis anno 1696. die prima Auguſti promulgavit, ac deinde die 7. Auguſti ejuſdem anni confirmavit; ſtipendium vero, quod iis Sacerdotibus de more confertur impedimento eſſe, ne pro Sodalitiis invitandis novæ impenſæ ſtatuantur.

Porro hæc diſſidia finem haberent, ſi decreta a jure communi, vel etiam conſtituta a Cardinali Gabrielle Paleotto pro felici hujus diœceſis adminiſtratione ſervarentur. Nam Sodales, qui vocantur ad efferendos Defunctos, ſi legibus juris communis parere velint, ordinati debent progredi ex facello, ſeu peculiari ipſorum Eccleſia, atque ita Sodalitii veſtibus ſuperinduti ad Parochiam ſe conferre, ut ibi præſto ſint hora præſcripta, quemadmodum Regulares facere conſueverunt, qui indicta ſupplicatione ab Eccleſia, ſeu Monaſterio ad Parochiam pergunt, quoties aliquam funebrem pompam proſequi rogantur (*c*). Cardinalis autem Paleottus, cum de funeribus ageret, hæc ſancivit (*d*): *Laici Laicos portent, Clerici Clericos, ſimiliterque Sacerdotes tantummodo a Sacerdotibus efferantur, hocque caritatis munere unuſquiſque libenter, & in caritate Chriſti Domini fungatur*. Neque Sodales id ſibi tantum tribuere poſſunt, cum Defunctus efferendus eidem Sodalitio adſcriptus fuerit, niſi ipſe inter Laicos adnumeretur, quod ex actis Mediolanenſis Eccleſiæ colligitur, quorum ſententiam, & exempla ſemper idem Cardinalis ſequutus eſt (*e*): *Mortuum, quovis etiam generis, gradus, dignitatiſque nomine illuſtrem, Laicum Eccleſiaſtici Homines ne efferant; ne item inferioris ordinis Clericum, qui in ſuperiori ordine conſtituti ſunt: at vero Subdiaconum Subdiaconi, Diaconum Diaconi, & ſic hoc ordine cæteri, niſi neceſſitas aliquando ſuadeat, digniores ab inferioris ordinis hominibus efferri &c. Laicum autem laicalis ordinis homines; quod officium etiam, qui Laici piæ alicui Confraternitati adſcripti ſunt, præſtare poterunt.*

(*c*) Baſſus Ep. An. de Sodalitat. q. 1. n. 10.

(*d*) In Archiep. 1. 1. p. 187.

(*e*) Par. 3. p. 230. t. 1. ed. Lugdun.

Ex communi jure Parochus viam pro funebri pompa decernere debet, quæ brevior eligi ſolet. Quartus his verbis quæſtionem exponit (*f*): *Ad quem pertineat dirigere Proceſſiones funerales*: Deinde hoc pacto reſpondet: *Reſpondeo, & dico primo, hoc munus, congregata Proceſſione, pertinere ad Parochum. Quare poteſt Parochus ordinare, per quam viam ſit incedendum, & deferendum Corpus ad Eccleſiam Sepulturæ, etiam quando in Eccleſia Regularium tumulandum eſt &c. & notandum eſt, Proceſſionem funeralem dirigi debere recto tramite, & breviori via e domo, unde levatur corpus Defuncti, ad Eccleſiam, in qua tumulari debet.*

(*f*) In tr. de ſupplicat. pun. 3. q. 3.

Poſtremo decretum Martinellii, quod inhæret perſcriptis in Archiepiſcopali Bononienſi per Cardinalem Gabriellem Paleottum confecto: [*Inhærendo etiam reſpective diſpoſitis in Archiepiſcopali Bononienſi*; in quo quidem Archiepiſcopali hæc leguntur (*g*): *Cum ex Conſortiis* (res eſt de Conſortio Metropolitanæ Sancti Petri, aut Collegiatæ Sancti Petronii) *nullus invitabitur, tunc Parochus invitabit decem ad Summum Sacerdotes; ſi Conſortium accedat, tunc ſex Sacerdotes invitabit*, Decretum, inquam, Martinellii hæc habet: *Declaravit, quod in Proceſſionibus Funerum, in*

(*g*) Par. 3. p. 231.

qui-

quibus fit aliqua pompa funebris, ſicut etiam in funeribus Nobilium, in quibus interveniat ad aſſociandum Cadaver Archiconfraternitas Sanctæ Mariæ de Vita, ſeu illa Sanctæ Mariæ de Morte, ſeu aliqua quæcumque Confraternitas, licitum ſit Parocho Defunctis ſumptibus illius Hæredum eligere decem Sacerdotes, qui ſimul cum eodem Parocho ſub Cruce Parochiali aſſocient Cadaver ad ſepulturam, in aliis vero funerum Proceſſionibus minus ſolemnibus eligantur ab eodem Parocho ſex Sacerdotes, & etiam pauciores juxta ſtatum, & conditionem Defuncti, quibus ab hæredibus ſolita eleemoſyna tribuatur, & ita inviolabiliter obſervari mandavit.

Quamobrem, ut corruptelis omnibus, quas antea memoravimus, aditus occludatur, Sodalibus hujus Civitatis indicimus, quoties funebrem pompam comitari debeant, ut ordinati, & Sodalitii inſignibus induti ab Eccleſia ſua, vel Sacello procedant; ad Parochiam conſtituta hora conveniant, ac ne poſtulent feretrum Defuncti Sodalis efferre, ſi Eccleſiaſticus fuerit, nec deſint Eccleſiaſtici, qui hoc munere perfungi velint, quamvis in ipſorum Sodalitia cooptati non ſint; ac poſtremo, ne ſibi arrogent vias decernere, quibus funebris pompa ducatur, quod omnino Parochi arbitrio relinquendum eſt. Ipſe rem totam ſtatuet cum illo, qui Defunctis efferendis præpoſitus eſt. Si qui Sodales hæc juſſa facere prætermiſerint, ipſis interdicemus in funeribus aſſociare cadavera, quamvis ab hæredibus invitentur: verum Sodalibus S. Pelegrini, qui nudis pedibus certis anni temporibus incedunt, permittimus, ut tunc aliquem locum Parochiæ magis proximum eligant, ut ibi Sodalitatis indumentum ſuſcipiant. Parochiæ tamen Eccleſiam ordinati ingrediantur, ut reliquis Sodalitiis propoſitum fuit; niſi forte ſequi velint exemplum Venerabilis Sodalitii, quod a S. Stigmatibus Romæ nuncupatur. Ipſius namque Sodales ob generis nobilitatem, ac dignitatem magna ex parte præſtantes, nudis ſemper pedibus, ac velato capite per Urbem incedentes, quæ Porticibus caret, ſingulis fere diebus indicta funebri pompa, atque ordine propria ab Eccleſia progrediuntur. Tandem juxta decretum Martinellii in funeribus Nobilium, quos aliquod Sodalitium ad Sepulchrum proſequitur, decem Sacerdotes a Parocho ſumptibus hæredum acciri mandamus. Idem decernimus in funeribus ignobilium, cum ipſa funera aliqua pompa ducuntur. Tunc autem pompam aliquam fieri ſtatuimus in Defuncto ignobili deferendo, cum duo Sodalitia interveniunt, vel unum tantum cum aliquo Conſortio, aut cætu Regularium accerſitur. Nunquam aliter decem Sacerdotes ad aſſociandum cadaver rogentur, niſi hæredum conſenſus intercedat, ſed ſex, aut quatuor, vel duo pro Defuncti conditione eligantur. Siquis Parochus aliquid ex his, quæ juſſa ſunt, contempſerit, facultate carebit eoſdem Sacerdotes deligendi, quam tunc Vicario noſtro Generali tribuendam conſtituimus.

INSTITUTIO LXXI.

De Habitu Clericali: Veſtem oblongam Clericis aptiſſime convenire. Quonam tempore Clerici tanquam propriam hanc ſibi veſtem aſſumpſerint. De corruptelis, quæ novam formam, & colores veſtibus Clericorum tribuerunt. Soli Epiſcopo facultatem ineſſe, ut in ſua diœceſi Clericalem habitum decernat; Ipſius forma, & color indicitur.

QUamvis illud nonnulli adfirmaverint, quod S. Bernardus commemorat (*a*): *Num de veſtibus cura eſt Deo, & non magis de moribus?* & illud etiam communi proverbio uſurpetur: *Habitus non facit Monachum*; tamen Eccleſia ſingulare ſtudium ſemper impendit, ut Clerici veſtes dignitati ſuæ conſentaneas eligerent non modo in Civitate, ſed etiam, cum iter aliquod ſuſciperent (*b*): *Nullus eorum, qui in Cleri catalogum relati ſunt, veſtem ſibi non convenientem induat neque in Civitate degens, neque iter ingrediens, ſed utatur veſtibus, quæ iis, qui in Clerum relati ſunt, attributæ fuere*: Hæc lex veteriſſimi Trullani Concilii Gratiani decreto inſerta fuit iis fere verbis, quæ modo retulimus (*c*), ob eam potiſſimum rationem, quam Sanctus Bernardus oculis ſubjicit (*d*). *At forma hæc veſtium deformitatis mentium, & morum indicium eſt. Quid ſibi vult, quod Clerici aliud eſſe, aliud videri volunt? Id quidem minus caſtum, minuſque ſincerum; nempe habitu milites, quæſtu Clericos, actu neutrum exhibent; nam neque pugnant ut milites, neque ut Clerici evangelizant*; Eandem ſententiam Patres Tridentini Concilii his verbis adprobant (*e*): *Quia vero, etſi habitus non facit Monachum, oportet tamen, Clericos veſtes proprio congruentes Ordini ſemper deferre, ut per decentiam habitus extrinſeci morum honeſtatem intrinſecam oſtendant &c.*

(*a*) De Conſideratione ad Eug. III. l. 3. c. 5.

(*b*) Canon. 27.

(*c*) Canon. ſecundo 22. q. 4.

(*d*) Loco ſuperius allato.

(*e*) Seſſ. 14. c. 6. de Ref.

Cum primum Dei beneficio, ac Sedis Apoſtolicæ munere, hujus Eccleſiæ cura nobis delata fuit, imperiti rerum Eccleſiaſticarum adeo non eramus, ut nos lateret veſtem oblongam, & ad pedes uſque defluentem Clericis unice convenire, eamque conſuetudinem, ac diſciplinam tunc inductam fuiſſe, cum laici poſt annum 1300., depoſitis longis veſtibus, breviores ſumpſerunt: *De veſte oblonga*: (ait Thomaſſinus (*f*)) *frequens in his ſermo* (nempe in Conciliis illius ævi); *propterea quod, cum circa annum Chriſti milleſimum trecenteſimum vulgus hominum laicorum longas abjecerit, & brevioribus impenſius delectari cœperit veſtibus, in hoc excubuit vigilantia Epiſcoporum, ut Clericos compeſceret a laicorum imitatione, & ad veſtes eligendas adduceret conſentaneas potius dignitati ſuæ, quam corporeæ diſcurſationi accommodatas*; Neque ſane noſtra mente exciderat, licet diuturno tempore longe a Patria vitam egimus, hanc Civitatem porticibus ornatam eſſe, ideoque facilius, quam in aliis locis, Eccleſiaſticos oblonga veſte uti poſſe, quorum potiſſimum nullus tanto apparatu, ac pompa incedere ob dignitatis rationem cogitur, ut brevius indumentum adhibere judicetur, ne incommodum, ac moleſtiam reliquis afferat, qui ipſum proſequi deberent, ſi oblonga veſte uteretur.

(*f*) De vet., & nova Eccl. diſc. par. 1. l. 2. c. 31. n. 4.

Non ignorabamus Clericis Mediolanenſis Eccleſiæ, cui hæc noſtra Eccleſia tanquam ſuffraganea olim jungebatur, eam legem indictam fuiſſe, ut nunquam ſine oblonga veſte in publicum prodirent. Cognitum pariter nobis erat, Clerum Comenſem omnium

Judi-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Judicum sententiis damnatum fuisse, cum publico edicto, pro oblonga veste deferenda per Cardinalem Cleri illius urbis Episcopum promulgato, parere recusaret (*a*). Illud quoque perspectum nobis erat Sedis Apostolicæ auctoritate, maximoque studio defendi eos Episcopos, qui vestem oblongam suis Ecclesiasticis præciperent (*b*).

(*a*) In causa Comens. Edicti die 4. Aprilis anno 1593. lib. 43. decret Sacræ Congregationis Concilii pag. 128

(*b*) Monacellus in Formulario Legali lib. 1. tit. 3. formul. 9. num. 2. & tom. 4. in addit. tom. 1. tit. 9. formul. 5. num. 2.

Tandem ignotæ nobis haud erant juris Canonicis sanctiones de comis appositis, ac de circulis ex capillis confectis, & capiti aptatis, quod facile quisquis intelligere potest, si dissertationem percurrat, quam nos ipsi magno labore confecimus, & quæ typis excusa fuit in consueta pagella, quam Sacra Congregatio habita die 8. Augusti 1722. in lucem de more edidit. Siquidem in ea Congregatione probatum magna contentione fuit edictum ab Episcopo Molfettensi evulgatum, quo non solum Clerici Beneficio præditi, sed etiam cæteri Sacris Ordinibus, vel prima Tonsura initiati infra duos menses comas appositas deponere jubebantur; nos tamen alio loco solum præcepimus (*c*), ne ullus Sacerdos ad Ecclesiam, vel Sacrarium sine oblonga veste accederet, cum Sacrum facere, vel ad ipsum conficiendum se parare instituit. Item rem Divinam operari prohibuimus adhibitis oblongis vestibus, aut epitogiis, quæ a Sacrarii Custodibus commodari solent. De comis autem appositis nihil novi sanximus, satis arbitrantes esse ea, quæ super hac re per Cardinalem Jacobum Boncompagnum in sua Synodo perscripta fuerant.

(*c*) Institution. 34.

Hæc nostra humanitas permovere omnes debuerat, qui aliqua doctrina, & honestatis laude præditi sunt, ut propositis limitibus continerentur. Sed quoniam iis virtutibus non omnes excellunt, ideo superiori tempore coloratam vestem non semel mane, & frequentius peracto prandio nonnulli induxerunt, qui absque pallio, retento solum collari, Sacerdotum insigni, & bacillum manibus gerentes urbem circumire cœperunt, pedibus conterentes Clericalem dignitatem, & observantiam, quæ nobis, licet immerentibus, ob nostri muneris rationem præstanda est; parvi quoque facientes hujus Patriæ gloriam, quæ cum ignobili oppido ejus diœcesis conferri non debet. Non omisimus illos accire, quos nos ipsi, sive aliorum fideli testimonio delinquentes cognovimus, eosque pro hac libertate graviter objurgavimus. Cum tamen hæc corruptela latius in dies propagetur, eoque devenerit hominum temeritas, ut aliquis eadem veste superindutus ad Metropolitanam accesserit, cum nuper dies festus Sancti Petri celebraretur, & Vesperæ solemnes coram nobis agerentur, & idem contigerit die Dominico proxime elapso, cum in parochia Sanctæ Mariæ Majoris pia supplicatione indicta, magnaque populi frequentia Divina Eucharistia circumferretur, id amplius ferre taciti non possumus, neque privatim ejusmodi pervicaces admonere, sed palam verba facere, & ea potissimum decernere, quæ modo subjiciuntur.

In nostra solum potestate situm est formam indumenti Clericalis definire: *Juxta ipsius Episcopi ordinationem, & mandatum* (*d*): Idem post Tridentiam Synodum in Concilio Mechlinien. statuitur: *Et quoniam mundana curiositas quotidianas adinvenit novitates, omnis ille habitus quibuslibet Ecclesiasticis Personis interdictus sit, a quo Episcopos abstinendum mandavit.* Primo igitur Clericis omnibus etiam prima Tonsura, & nullo beneficio præditis, aliisque multo magis qui Beneficia obtinent, & Sacris Ordinibus initiati sunt, præcipimus, ut collare, qui Sacerdotibus tribuitur, & Coronam capitis, breveque deferant capillos. Si comis appositis ob nostram facultatem utantur, nihil leve, aut inane in ipsis deprehendatur, & Corona appareat. Clericis enim operam, studiumque comis nutriendis dare non licet (*e*) Item discrimen inter Coronam, ac Tonsuram intercedit (*f*), & utrasque Clericis gerendas Innocentius III. his verbis indicit (*g*): *Coronam, & Tonsuram habeant congruentem.*

(*d*) Sess. 14. cap. 6. de Reformatione.

(*e*) Canone: Præhibere. Canones Clerici, & Canone: Non licet dist. 23.

(*f*) Interpret. in caput unicum de Clericis conjugatis in sexto.

(*g*) Cap. Clerici, de Vita & Honestate Clericorum.

Secundo vestem oblongam, aut brevem, tibialia, femoralia nigri coloris adhibeant, de quo Cardinalis Baronius hæc tradit (*h*): *Irrepsisse autem colar niger in Clerum videtur, cum & Monachismus in nonnullis Ecclesiis a Clericis receptus est, & ex Monachis Episcopi creati sunt*: & paulo ante explicans ea verba Sancti Hieronymi ad Nepotianum (*i*): *Vestes pullas æque devita, ut candidas*: hæc habet: *Cum igitur neque pullus: neque candidus color Clericis congruere videretur, possumus intelligere, castaneum colorem, necnon violaceum in Ecclesia Catholica antiquo usu receptum, retentumque usque hodie ab eis, qui Familiæ sunt Summi Pontificis, necnon ab Alumnis Romanæ Ecclesiæ Seminarii, & aliis, ut omittamus Episcopos, illis exceptis, qui ex Claustralium Ordinibus ad eam promoti sunt Dignitatem.* Sanctus Carolus Borromæus in prima Provinciali Synodo ita statuit (*k*): *In omni vestitu color tantum niger adhibeatur*; Thomassinus autem [*l*] hæc scripta reliquit: *Post Synodos Tridentinam, & Mediolanensem rara prohibitio rubei coloris, viridisque, quod absolutissime jam & præciperetur nigra vestis, & in mores induceretur.*

(*h*) Ann. Christi 393. num. 48.

(*i*) De Vita Clericorum.

(*k*) Part. 2. pagin 17. Auctorum tom. 1.

(*l*) Loco superius allato num. 6.

Tertio vestem oblongam, seu Talarem præcipimus, quam Clericis aptissime convenire non solum constet ex iis, quæ modo commemoravimus, sed etiam ex Conciliis Provincialibus, ac Diœcesanis Italiæ, Pontificum decretis, & Sacrarum Congregationum sententiis apertissime comprobatur, uti quisquis facile intelliget, si volumen secundum Theologiæ Moralis Genetti percurrat [*m*], aut ea perpendat, quæ Battistellius Fulginas Episcopus accurato studio congessit in appendicem suæ Synodi, quam in examen adduxit, & auctoritate probavit peculiaris Congregatio, cui nos ipsi a Secretis delecti fuimus, cum Innocentius XIII. Pontificatum obineret [*n*].

(*m*) Tract. 2. cap. 3. de Veste Talari.

Quarto cum in primo Mediolanensi Concilio Provinciali, quod Sanctus Carolus Borromæus celebravit, hæc legantur: *Veruntamen, si iter faciendum sit illis*, [nempe Clericis] *uti licebit habitu contractiore, & ad iter accommodato, sed simplici, & in quo honestas, & decorum Ordinis clucent*: Item in secundo Concilio diœcesano ejusdem S. Caroli: *Clericis inter habentibus, quamvis vestitu contractiori uti licebit, decentem tamen illum, atque ejusmodi esse oportet, ex quo, eos esse Ecclesiastici Ordinis homines, agnosci facile possit.* Ideo nos quoque hanc consuetudinem libenter permittimus, & eam pariter æquo animo feremus, quæ multo ab hinc tempore invecta est, ut Clerici Minoribus, autem Majoribus Ordinibus initiati, sive aliquo Beneficio, sive nullo prædi ti sint, ut Sacerdotes, etiam cum pro suis privatis negociis expendiendis Urbem circumeunt, breviori vestitu utantur, non autem id concedimus, cum ad Ecclesiam pro Sacro peragendo se conferunt, uti paulo ante statuimus, iterumque confirmamus. Caveant etiam, ut idem vestitus exterior nigrum colorem, & decente honestatem præseferat, ac ne ad latera nimis extendatur; ne interior tunica argento, vel auro exornetur, nec alii colores nigro intermisceantur, ne postremo levitatem illam admittant, ob quam candida subucula aperta circa pectus tunica profertur:

(*n*) Pag. 172. & seqq.

ni-

nigrum pallium gerant, ut plurimi virtute præstantes Ecclesiastici solent, qui patientia nostra abuti noluant, nec illorum exempla sibi imitanda proponant, de quibus S. Hieronymus tradit (a): *Tales cum videris, sponsos magis existimato, quam Clericos.*

(a) Inep. 22 ad Eustochium.

Quinto, tolerantiam nostram ultra consuetos terminos proferentes, indulgemus pariter Clericis, ut sine pallio, bacillum manu gerentes deambulent in locis ab omni populi frequentia remotis, vel extra mœnia Civitatis; Item ut hyemis, vel pluviæ tempore pallium violacei, sive alius modesti coloris adhibeant, modo tamen vestitus interior niger fuerit; ac postremo, si rus proficiscantur, vestitum ipsum, licet diversi coloris suscipiant, juxta eam formam, quam paulo ante exposuimus. Porro id conceditur, quod pulvis, ac cœnum nigro colori plurimum adversantur. Quod si ruri Sacrum facere velint, nigri coloris vestitum induant necesse est (b), ut alias ostendimus.

(b) Inst. 34.

Dum conficimus has Institutiones, non modo indicamus quid faciendum existimemus, sed rationes etiam, ac fundamenta disciplinæ, quam in nostris Ecclesiasticis vehementer expetimus, ante oculos ponere contendimus. Quoniam vero hujusmodi Institutiones etiam in volumina rediguntur, optamus, ut de hac nostra agendi ratione universi judicium ferant; Jam profecto facili conjectura perspicimus patientiam nostram in iis rebus, quas superius enumeravimus, vehementer improbandam ab illis, qui Religionis ardenti studio ducuntur, & in jure canonico, ac Pontificum decretis plene versantur, tamen hanc maculam a non exiguo hominum numero nobis inferri patiemur, ne parum humani a Clero nostro charissimo judicemur; Sic etiam fiet, ut rationi omnino consentaneum videatur, si invito quidem hæc nostra jussa detrectantes puniamus. At vero cognitæ omnibus sunt pœnæ, quæ in illos decernuntur, Tridentina Synodus (c) Clementinam Secundam: *De vita, & honestate Clericorum:* renovat, & post monitionem edicto peractam, siqui adhuc parere recusent, illos obnoxios suspensioni Ordinum, Officii, ac Beneficii & proventuum declarat; si vero in dies pervicacia augeatur, tunc Officia, ac Beneficia ipsis adimenda constituit. Sixtus V. eosdem cunctis Dignitatibus, Canonicatibus, Beneficiis simplicibus, ac pensionibus *ipso facto* privatos decernit (d): *Sine ulla monitione, citatione, Judicis decreto, aut ministerio, ipso facto privatos declaramus.* Deinde suos quidem Familiares hac pœna liberavit, ac cæteros, quorum pensiones aureos sexaginta non excederent, & ob hanc causam quæstio instituta fuit, utrum hæc secunda Constitutio, quæ primam temperabat, eos pariter complecteretur, qui ex suis Beneficiis proventum sexaginta aureis minorem perciperent, tamen Sacra Congregatio Concilii respondit, de pensionibus tantum rem haberi, non autem de Beneficiis, quæ primæ Constitutioni subjecta voluit, quamvis aureos sexaginta non afferrent. Ita sancitum fuit die 4. Septembris anno 1677. (e); quod decretum integre commemorat Synodicon Ecclesiæ Beneventanæ, typis editum anno 1693. jussu Benedicti XIII., cum illam Ecclesiam administraret. Hanc sententiam Romana Tribunalia in ferendis judiciis semper secuta sunt.

(c) Sess. 14. c. 6. de R. cf

(d) In Const., quæ incipit. Cum Sacros. 92. in Bullar. Rom. t. 2.

(e) L. 29. Dec. p. 147 & 500.

At vero, cum in nostra facultate positum sit novas pœnas indicere, si præsertim executioni facilius demandari queant, salvis tamen, & integris iis pœnis, quas superius explicavimus, cum pro illis quoque subeundis non una solum violatio sufficiat, sed temporis aliquod spatium intercedere debeat juxta Doctorum opiniones, ideo normam, quam subjicimus, statuendam intelligimus. Nonnulli Clericalem habitum exposcunt, ut ad primam Tonsuram sibi aditum patefaciant; alii vero prima Tonsura, ac minoribus Ordinibus jam initiati sunt, sed nullum obtinent Beneficium: si aliquis ex ipsis mandatum perfregerit, primam Tonsuram non accipiet, nec ad reliquos Ordines admittetur. Pro certo habeant universi nos haud defuturos huic promissioni, datamque fidem constantius servaturos, si aliorum commendationes interponant. Item alii minoribus Ordinibus, simulque Beneficio præditi sunt, alii vero majores Ordines & Sacerdotium cum Beneficio, vel sine Beneficio assecuti jam sunt, qui si mandatum violaverint, toties ad persolvenda *decem scutata Romana* teneantur: sex quidem ex ipsis, Locis Piis conferri volumus, quatuor reliqua scutata lictores sibi comparabunt, qui ejusmodi Ecclesiasticos vestibus indutos, quæ decreto nostro adversentur, libere comprehendent, eosque cogent manu sua rem obsignare: non tamen in carcerem trudant, nisi obsignare recusaverint, aut insolenter impetum facere in lictores ipsos contenderint.

Sed quoniam vestitum haud nigri coloris, sed modesti permisimus Ecclesiasticis, cum rus se conferunt, hinc facile suspicamur, eam causam excusationis proferendam ab omnibus, qui in lictores incident, nempe tunc iter sibi rus constitutum fuisse, ideo, si id continget, conditionem Ecclesiastici expendemus, & locum, ubi comprehensus fuit, quibus peractis, si exteri inveniantur, in suas regiones, si diœcesani in sua oppida discedere præcipiemus; si vero fuerint Bononienses, Civitatis ambitum ipsis pro carcere designabimus, quo pacto nostrum animum qualibet sollicitudine, illos vero a proferendis mendaciis vindicabimus.

Hoc decretum in tota diœcesi observandum jubemus, ac præsertim in oppidis Centi, Plebis, S. Joannis in Persiceto, S. Agathæ, Bazani, Butrii, Medicinæ, Vergati, Balneorum, Castellucii, Treppii, Castilionis, Minerbii, Baricellæ, in Castris Francorum, Sancti Petri, & Guelphi: in illis omnino servantur, quæ superius ediximus, nempe ut Sacrum facturi Sacerdotes oblongam vestem suscipiant, decentem vestitum nigri coloris, sive oblongum, sive brevem habeant, cum oppidum circumeunt, cum in iis locis portæ non multum distent a domiciliis; Id autem in illis oppidis statuendum magis est, ubi domicilia portæ minime conjunguntur.

Finem sermoni facimus oculis nostris subjicientes Sancti Bernardi verba, quibus Eugenium III. objurgavit (f). Pontifex in Rhemensi Concilio pœnam privationis Officii, ac Beneficii in illos decreverat, qui vestem Clericis consentaneam non induerent; sed nulli hæc pœna infligebatur. Hinc Sanctus Bernardus ad Pontificem, qui olim inter suos Monachos adscriptus fuerat, Apostolica libertate hæc scripsit: *Luxus vestium interdictus, sed non restrictus; pœna addictata, sed minime secuta est.* Quare omnem operam, studiumque impendemus, ne nobis etiam ejusmodi objurgatio fieri possit.

(f) In loco superius allato.

Epi-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

INSTITUTIO LXXII.

Epiſtola Encyclica univerſis curam animarum habentibus in hac diœceſi. Ad eliciendum actum fidei neceſſarium ad ſalutem, non ſatis eſſe fidem præſtare iis omnibus, quæ S. Mater Eccleſia credit, tanquam a Deo revelata. De lege, qua tenentur Fideles repetere actus virtutum Theologalium. De norma, qua Divina eloquia tradenda ſunt per explicationem Catechiſmi. De teſtimoniis, quæ fieri ſolent pro Clericis ordinandis. Quis initio Eccleſiæ hæc teſtimonia redderet. Nunc munus hujuſmodi Parochis tribui. De veritate, quæ ineſſe debet his teſtimoniis. De eleemoſynis, atque oblationibus impendendis juxta intentionem offerentium. De ſumma cura, & ſtudio, quo perpetuo Miniſtri Eccleſiæ oblationes, & eleemoſynas cuſtodire ſoliti fuerunt. De quibuſdam corruptelis circa ipſarum uſum inductis. Proponuntur certæ leges pro his corruptelis in poſterum evitandis.

Vicarii Foranei hujus diœceſis convenerunt quidem, cum cœtus nuper habitus fuit nobis præſentibus juxta piam conſuetudinem, & inſtitutum, quod jampridem inductum plures ex Deceſſoribus noſtris intègre ſervaverunt. Decreta quoque in ipſo cœtu confecta Parochis ejuſdem diœceſis communicari quidem debent, quod per has litteras efficimus, tamen hanc pariter epiſtolam ad Parochos omnes ſcribendam exiſtimavimus, qua non ſolum hortamur eos vehementer, ut ipſa decreta diligenter perfici curent, ſed etiam ipſorum oculis quaſdam res graviſſimas ſubjicimus, de quibus in eodem cœtu verba fecimus, ut cognita fiant illis, qui cœtui non interfuerunt, & cæterorum, qui adfuerunt, animis altius defigantur.

Ac primum ſermonem inſtituimus de Parochorum munere, quo ſacra eloquia dilucide ſuo Populo explanare tenentur, & ea potiſſimum, quæ neceſſario credi debent, ut ſalus æterna comparetur. De utilitate, ac neceſſitate actuum Fidei, Spei, & Charitatis plura diſſeruimus. De teſtimoniis etiam, quæ tum Vicarii Foranei, tum Parochi obſignare ſolent, ut nobis approbent morum integritatem, & certa vocationis indicia in illis oſtendant, qui minores, aut majores Ordines expoſcunt: egimus quoque de Fide, ac Religione, qua impendi fas eſt eleemoſynas, quæ a Fidelibus congeruntur; & facinus indigniſſimum coram Deo, & hominibus oſtendimus, ſi in alium uſum, quam offerentes poſtulant, eleemoſynæ convertantur. At vero cauſas ſingulorum capitum percurramus. Populum de rebus ad ſalutem neceſſariis ſedulo inſtituendum diximus, quia plures deprehendimus, qui ad examen venerant pro Tonſura, vel pro minoribus ſeu majoribus Ordinibus accipiendis, & cum de actu Fidei interrogarentur, hoc reſponſum dederunt: *Satis eſſe, ſi Fide teneantur omnia, quæ credit Sancta Romana Eccleſia, cui Deus revelavit totum id, quod neceſſario credi debet. Ipſa vero Eccleſia Fidelibus Myſteria tanquam a Deo revelata proponit, & alia, quæ ad ſalutem neceſſaria habentur.* Item neceſſitatem, atque utilitatem actuum Fidei, Spei, & Charitas expoſuimus; nam in examen vocati non ſemel reſponderunt: *Satis eſſe, ſi actus Fidei, Spei, & Charitatis ſemel intra quinquennium fierent.* De Teſtimoniis pariter agendum duximus, quæ dare nobis conſueverunt Vicarii Foranei, & Parochi de virtute, moribus, atque indole Ordinandorum; nam non pauca ex illis veritati parum conſentanea reipſa cognovimus: & profecto (omittimus vitæ rationem parum honeſtam, quam Clerici aliquando poſt acceptos Ordines inſtituunt) non ſemel deprehendimus ex litteris Vicarii Foranei, qui teſtimonium probitatis confecit, invito animo illud obſignatum fuiſſe, nempe ut aliorum voluntati morem gereret, & interpoſitis commendationibus obſecundaret. Id autem nobis Vicarius patefecit, poſtquam Ordines Clerico collati fuerant, videlicet cum de ejuſdem Clerici improbitate, corruptiſque moribus quereremur. Contigit etiam, ut duo diverſa inter ſe pugnantia teſtimonia ab eodem Parocho oblata nobis fuerint, primum quidem ante ſacram Ordinationem, quo neceſſariam illam pro Eccleſiæ ſuæ utilitate teſtabatur, alterum vero, quo adfirmabat facultatem impertiri poſſe, ut Clericus alio migraret, cujus opera nullo modo Eccleſia indigeret.

Poſtremo de eleemoſynis non aliter impendendis, quam voluntas offerentium poſtulaverit, agere coacti fuimus, coquod aſſiduæ querimoniæ ad aures noſtras pervenerunt, illas non Eccleſiæ tribui, ſed a Parochis in proprios uſus converti. Illud quoque magnopere expetimus, ne ulla diſſidia inter Parochos, & populum intercedant, ac ne Sacerdotum dignitas, uti ſolet accidere, immerito proſcindatur: ſed de ſingulis his rebus ſeorſim verba faciamus. Exploratum in primis omnibus eſſe debet a Gregorio XI. tanquam (*a*) hæreſim damnatam fuiſſe hanc ſententiam, quam P. Nicolaus Emericus ex Ordine Sancti Dominici ita commemorat (*b*): *Octava hæreſis eſt, quod laicus non tenetur ad aliquem Fidei articulum explicite credendum, ſed ſufficit ſibi iſta concluſio in genere, quod credat omne illud, quod credit Sancta Mater Eccleſia Dei.* Porro Clariſſimus Penia hæc advertit: *Non excuſare pravam conſuetudinem in contrarium, cum pauci ſint, qui explicite articulos ſciant.* Idem celeberrimi doctrina Scriptores confirmant (*c*).

(*a*) In Directorio Inquiſit.
(*b*) Par. 2. q. 10.

Sed ut oſtendatur nequaquam ſufficere aliquando intra quinquennium actus Fidei, Spei, & Charitatis elicere, ſatis eſſe fortaſſe poterit, ſi aſſeratur, errorem hujuſmodi duxiſſe originem a quinta, ſexta, ſeptima, decima ſeptima, ac ſexageſima quinta ſententia, quas omnes Innocentius XI. proſcripſit, quarum prima his verbis exponitur: *An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei ſemel tantum in vita elicevet, condemnare non audemus.* Altera vero: *Probabile eſt ne ſinguli quidem rigoroſe quinquenniis obligare præceptum Charitatis erga Deum. Tunc ſolum obligat, quando tenemur juſtificari, & non habemus aliam viam, qua juſtificari poſſimus: ſatis eſſe actum Fidei ſemel in vita elicere: ſufficit Myſteria Trinitatis, & Incarnationis ſemel credidiſſe;* Enim vero ſi damnata eſt illa aſſertio *unicum toto vitæ tempore ſufficere actum Fidei*, ſi reprobati ſunt, qui lethalis culpæ reum pronunciare non audent *illum, a quo unius tantum dilectionis actus in Deum per integrum vivendi tempus eliciatur*; ſi proſcripti quoque ſunt ii, *qui probabile cenſent neminem præcepto charitatis in Deum, etiam intra quinquennium obſtringi*: ſi demum illorum opinio rejecta eſt; *qui putant eodem charitatis præcepto tunc ſolum nos adſtringi, cum tenemur juſtificari; nec alius ſuppetit modus, quo juſtificationis gratiam aſſequamur*; ex his profecto confici nullo modo poteſt ſatis eſſe, aut bis in vitæ curſu actus Fidei, ac dilectionis in Deum, aut ejuſdem dilectionis actum intra quinquennium emittere, ut charitatis præceptum impleatur. De his agit fuſius

(*c*) Suarez de Fide, Spe, & Charitate diſp. 15 ſect. 4. n. 1. T. 7. tr. 17. de Fide diſp. 6. dub. 2. §. 3. Baldellus t. 2. Theol. Mor. l. 1. diſp. 3. n. 21. Card. Gotti t. 1. ſuæ Th. da b. 3. q. 2. §. 2. n. 4.

fius Pater Viva, quem libenter nominamus ob eximiam ipſius ſapientiam, ſingularemque amicitiam, quæ nos invicem conjunxit, cum adhuc vita fungeretur. Hanc ille quſtionem inſtituit (a): *Ubi damnatur aliqua propoſitio, attendenda eſt ratio condemnationis, quæ ſi æque militet pro propoſitione affini, hæc pariter implicite declaratur falſa, & omnino improbabilis. Quis autem non videat, diſſonantiam fere eamdem contineri, quod quis ſemel, ac quod quis bis tantum in vita actum Fidei eliciat? utrumque irrationabile, & abſonum. Quod in ſimilibus proſcriptis theſibus eſt advertendum; dum enim ex. gr. damnatur ab Alexandro VII. propoſitio 34. dicens. In die Palmarum recitans Officium Paſchale ſatisfacit præcepto, male quis inferret, quod ſatisfaciet præcepto, qui recitat Officium Paſchale in Dominica Paſſionis, quando ratio condemnationis eadem, aut fere eadem eſt pro utroque caſu.*

(a) In notis ad primam propoſ. in tet damnatas ab Al. VII. n. 6.

Inſuper ſatis eſſe videtur, ut querimonias noſtras eſſe juſtas oſtendamus in Parochos, ac Vicarios Foraneos, qui teſtimonia pro Clericis ordinandis obſignant, ſi palam faciamus ipſorum culpæ nequaquam tribui, ſi plures ſuſceptis Ordinibus vitæ rationem ingrediantur eorum dignitati parum accommodatam. Id quidem nobis moleſtiſſimum eſt, ſed Vicarios, ac Parochos accuſare nullo modo poſſumus, ſi habita ratione præteriti, ac præſentis temporis poſt ſedulam indolis morumque diſquiſitionem nulla hominum commendatione perducti de innocentia alicujus Ordinandi ſcriptum teſtimonium concedant, eumque fore utilem Eccleſiæ teſtentur, licet poſt ordinationem fato ipſorum, noſtroque miſero corruptis moribus imbuantur. Cum nos ab Archidiacono petimus, utrum Ordinandos ſatis idoneos agnoſcat, id quidem adfirmat his verbis interpoſitis: *Quantum humana fragilitas noſſe ſinit*: Ex quibus conſtat evenire revera poſſe iniquos homines ſub ſpecie probitatis non ſemel latere, nec illos certo dignoſci, quamvis omnis diligentia conferatur; Illud autem facilius contingere, ut qui virtutem uſque ad Ordines excoluit, vitio deinde corrumpatur. Nos ipſi, priuſquam manus imponamus ſuper eos, qui ad Diaconatum aſſumuntur, his verbis Divinam opem expoſcimus: *Et nos quidem tanquam homines Divini ſenſus, & ſummæ rationis ignari horum vitam, quantum poſſumus, æſtimamus. Te autem, Domine, quæ nobis ſunt ignota, non tranſeunt, te occulta non fallunt. Tu cognitor es ſecretorum, tu ſcrutator es cordium. Tu horum vitam cæleſti poteris examinare judicio, quo ſemper prævales, & admiſſa purgare, & ea, quæ ſunt agenda concedere.* Illos tantum Vicarios, ac Parochos arguimus, qui temere, & inconſulto ſcribunt ejuſmodi teſtimonia, qui adfirmant ea, quæ ignorant; aut nullam impendunt operam, ne ſe ipſos, & nos quoque decipiant. De illis præſertim querimur, qui rem opinioni ſuæ contrariam teſtantur ob hanc nefariam cauſam, quæ in hac diœceſi jampridem nimis invaluit, ne ſcilicet populi ſui benevolentiam amittant, ac ne moleſtiam cuipiam inferant; quo pacto obſequium Deo præſtandum hominum gratiæ indigniſſime poſtponunt. Singularis fuit Abulenſis opinio (b), qui Judam improbum jam tum exiſtimavit, cum inter Apoſtolos cooptatus fuit. Sanctus vero Joannes Chryſoſtomus, ac Sanctus Cyrillus Alexandrinus aliter putaverunt. Sanctus quoque Hieronymus hæc (c) tradit: *Interroga eum (nempe Chriſtum), cur Judam elegerit, cur ei loculos commiſerit, quem furem eſſe non ignorabat? Vis audire rationem? Deus præſentia judicat, non futura, nec condemnat ex præſentia, quem novit, talem fore, qui ſibi poſtea diſpliceat; ſed tantæ bonitatis eſt, & infallibilis clementiæ, ut eligat eum, quem interim bonum cernit, & ſcit malum futurum, dans ei poteſtatem converſionis, & pœnitentiæ.*

(b) Q. 43. c. 20. Sancti Matthæi.

(c) L. 3. ad verſ. Pſ. c. 2.

Tandem ſatis haberi debent, quæ in quinquageſimam quartam hujus libri Inſtitutionem luculenter congeſſimus, ut univerſi cognoſcant eleemoſynas pro voluntate offerentium impendendas, ac nefas eſſe, ſi in privatum commodum, aut apparandas epulas conferantur: egregiam Tertulliani ſententiam, & ad hanc rem valde accommodatam pariter ſubjicimus (d), qui capſulam in templis adhibitam ab ipſo Eccleſiæ exordio pro congerendis Fidelium eleemoſynis fatetur, nec illarum uſum poſteris explicare prætermittit: *Modicam unuſquiſque ſtipem menſtrua die, vel cum velit, ſi modo velit, & ſi modo poſſit, apponit. Nam nemo compellitur, ſed ſponte conferit. Hæc quaſi depoſita ſunt pietatis. Nam inde non epulis, nec potaculis, nec ingratis voratrinis diſpenſatur, ſed egenis alendis, humandiſque, & pueris, ac puellis re, ac parentibus deſtitutis, jamque domeſticis ſenibus, item naufragis, & ſi qui in metallis, & ſi qui in inſulis, vel in cuſtodiis duntaxat ex cauſa Dei ſectæ alumni confeſſionis ſuæ ſunt.*

(d) In ſuo lib. Apologetic. c. 39.

Attamen, quæ huc uſque dicta ſunt, altius inveſtigare conſtituimus. Itaque nona, decima, & quadrageſima quarta Inſtitutiones hujus libri ſatis patefaciunt graviſſimum munus, quo Parochi explanare debent divina eloquia, populumque docere myſteria ad comparandam animæ ſalutem neceſſaria, atque adeo actum Fidei, qui cunctis ſuis partibus conſtet; eundem denique populum monere haud ſatis eſſe, ſi quis generatim credat omnia, tanquam a Deo revelata, quæ Sancta Romana Eccleſia Fide tenet. Singulos obteſtamur, ut eaſdem Inſtitutiones diligenter percurrant, & in memoriam quoque revocent, quæ ipſis olim Theologiæ Profeſſores tradiderunt, aut ejuſdem Divinæ facultatis Scriptores evolvant. Tunc enim aliquis procul dubio ſe muneri ſuo defuiſſe deprehendet, & ex eo fonte perniciem omnem, ac detrimentum, de quo agimus, dimanaſſe.

Inſtitutio nona ſatis aperte comprobat a Parochis omnino per dies Feſtos explicandam populo Chriſtianam Doctrinam, iiſdem diebus pias conciones ad populum habendas Inſtitutione decima demonſtravimus. Cum vero de Ruralibus Sacellis ageremus (e), quæ pluſquam mille paſſus a Parochia diſtant, ſacrum in illis fieri permiſimus hora, quæ vicinis Ruricolis apte conveniret. Sacerdoti vero præcepimus, etiam ſub pœna ſuſpenſionis *a Divinis*, de futuris proxime diebus feſtis populum monere, Evangelium ab Altari declarare, neceſſaria ad æternam ſalutem tradere, & Chriſtianæ legis explanationem nunquam omittere pro iis omnibus, qui ad ſacrum convenerint. Porro hæc omnia Sacrorum Canonum auctoritate, ac Sedis Apoſtolicæ decretis confirmavimus; nam ſummopere optamus perſpecta omnibus eſſe fundamenta, quibus decreta noſtra innituntur.

(e) Inſtit. XIV.

Si vero Theologos conſulant, facile intelligent omnes, utile quidem eſſe, ſi quis omnia generatim credat, tanquam a Deo profecta, quæ credenda proponit Sancta Romana Eccleſia, haud tamen Fidei præcepto ſatisfacere, qui peculiaria quædam diſtincte non credat. Fides profecto ſalutis humanæ exordium, & veluti radix juſtificationis nuncupatur,

UAB Biblioteca de Ciències Socials

tur, sine qua fieri nequit, ut Deo placeamus, & consortium filiorum Dei consequamur. Deum fidem exercemus, animos ad accipiendam justitiam comparamus, ac per Divinam gratiam excitati, & corroborati, Fidem auditu concipientes erga Deum libere movemur, fide tenentes omnia, quæ ipse manifestavit, & pollicitus est, ut Synodus Tridentina docuit (*a*).

(*a*) C. 6. & 7 sess. 6.

Quamobrem Theologi unanimes sentiunt nonnulla *explicite* credi oportere, nempe Deum existere absque ullo principio, immensum, omnipotentem, incomprehensibilem, qui sempiterno præmio, vel pœna probos, improbosque afficit: *Sine Fide* (inquit Sanctus Paulus (*b*)) *autem impossibile est placere Deo*; *credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit*. Hinc vigesima secunda inter proscriptas ab Innocentio XI. sententias his verbis recensetur: *Nonnisi Fides unius Dei necessaria videtur necessitate medii, non autem explicita remuneratoris*.

(*b*) In ep. ad Hæb. c. 11.

Porro id fide tenendum est *necessitate medii*, ut inquiunt Theologi, nec ulla causa excusationis afferri potest. Eadem necessitate credendum proponitur Mysterium Sanctissimæ Trinitatis, unum nempe natura Deum, Trinum vero personis; item Mysterium Incarnationis, Passionis, Mortis, & Resurrectionis Divini Salvatoris. Ita docent communiori, tutiorique sententia Theologi: Sanctus Thomas inquirit (*c*): *Utrum explicite credere Mysterium Incarnationis Christi sit de necessitate salutis apud omnes*, deinde articulo octavo: *Utrum explicite credere Trinitatem sit de necessitate salutis*. Utrumque Sanctus Doctor adfirmat, primum quidem ea sacrarum litterarum auctoritate (*d*): *Non est aliud nomen* (de Christi nomine sermo est) *datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri*; alterum vero Sancti Matthæi testimonio comprobat: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Insuper Sanctus Thomas (*e*) expendit Incarnationis Mysterium explicite credi non posse, nisi Sanctissimæ Trinitatis Mysterium eadem fide teneatur: *Quia in Mysterio Incarnationis Christi hoc continetur, quod Filius Dei carnem assumpserit, quod per gratiam Spiritus Sancti Mundum renovaverit, & iterum, quod de Spiritu Sancto conceptus fuerit*. Theologi Salmanticenses eandem super hac re opinionem tuentur (*f*): Cardinalis autem Cottus (*g*), quem superius nominavimus, hanc sententiam magis probabilem, magisque tutam esse contendit; fusius quoque id sustinet Pater Maurus Societatis Jesu, qui Romæ per plures annos eximia cum laude Sac. Theologiæ facultatem tradidit (*h*).

(*c*) 2. 2. q. 2. a. 7.

(*d*) Act. Ap. c. 4.

(*e*) Eodem a. 8.

(*f*) L. 7. tr. 17. disp. 6. dub. 2. §. 3. finali dicendum.

(*g*) Q. 2. du. 4. §. 2.

(*h*) L. 2. Opuscul. l. 7. q. 14. a. 2. §. 3 usque ad finem.

Post hæc Mysteria, quæ *necessitate medii* fide explicite tenenda sunt, alia proponuntur, quæ pariter explicite *necessitate præcepti* profiteri debemus; nisi forte interveniat ignorantia, quæ nulla diligentia vinci potuerit. Hæc autem sunt, quæ in Symbolo Apostolico continentur, tria Sacramenta, Baptismus, Pœnitentia, & Eucharistia, & reliqua alia, cum percipienda sunt. Item oratio Dominica, quæ omnia vel speranda, vel a Deo petenda complectitur; postremo Decalogi præcepta, quibus vitam, moresque nostros conformare debemus, ut beatissimam gloriam assequamur. Hæc universa Cardinalis Laurias (*i*), & ante illum P. Suarez (*k*) sapienter exponunt. De Symbolo Apostolorum mentionem fecimus, quod illi Spiritu Sancto afflati confecerunt, antequam in diversas Orbis partes iter susciperent pro disseminando Christi Evangelio, ut eadem unanimes sentirent, certumque indicium, ac testimonium daretur, ut veri a falsis fidelibus distinguerentur (*l*). Quilibet autem Apostolorum peculiarem Symboli articulum pronunciavit, uti Sanctus Leo scribens ad Pulcheriam Augustam his verbis testatur (*m*): *Siquidem ipsius Catholici Symboli brevis, & perfecta confessio, quæ duodecim Apostolorum totidem est signata sententiis, tam instructa sit munitione cœlesti, ut omnes Hæreticorum opiniones solo ipsius possint gladio obtruncari*. Eandem sequuntur sententiam Venantius Fortunatus, Albinus Flaccus, & Rabanus, quem nominat Baronius (*n*). Omittimus duos sermones Sancto Augustino adscriptos, quibus ad id probandum veteres scriptores utebantur, & quos Sancto Augustino tribuendos recentiores minime existimant. De eodem Apostolico Symbolo hæc habentur in Canone: *Vos ante*, de Consecratione (*o*), *ante omnia Symbolum; & Orationem Dominicam & vos ipsi tenete, & illis, quos susceptistis de sacro fonte, ostendite*.

(*i*) In 3. l. Sent. t. 3. par. 1. disp. 20. a. 4. §. 1.

(*k*) L. De Fide, Spe, & Charit. disp. 13. sect. 4.

(*l*) Rufinus in Prol. Exp. Symboli Ap.

(*m*) Ep. 27. alias 13.

(*n*) Ad an. Chr. 44. n. 27.

(*o*) Dist. 4.

Hæc omnia Scriptores fere omnes aperte commemorant, & præsertim Christianæ Doctrinæ libello indicantur, quam si Parochi explanarent, nisi Cœli intemperies pro excusatione adduceretur, aut alia causa solemnis Festi, ut Sacrum in aliis Ecclesiis conficiant, atque ita Christianæ legis explicandæ munus prætermittant, si Catechesis de more instituretur, si quoque Parochi sibi ante oculos ponerent non modo primarium munus *Supra Corpus Christi verum*; Sed alterum pariter *supra Corpus Christi mysticum*; si animo perpenderent populum ab ore ipsorum legem requirere, uti docet Sanctus Thomas (*p*): *Alii autem promoventur ad alium actum, qui est supra Corpus Christi mysticum, & a talium ore Populus legem requirit; unde scientia legis in eis esse debet, non quidem, ut sciant omnes difficiles quæstiones legis, quia in his debet ad superiores recursus haberi, sed, ut sciant ea, quæ Populus debet credere, & observare de lege*, si, inquam, hæc fierent diligenter, ea tristitia careremus, quam percipimus intelligentes in quibusdam Parochiis earum rerum Populum imperitum esse, quæ ad æternam salutem necessario requiruntur. Neque illud generale responsum datum nobis fuisset, quod superius indicavimus, cum ordinandi de actu Fidei interrogati fuerunt; quorum aliqui Deum revelantem exprimere non semel omiserunt, & ob ignorantiam lapsi sunt in sententiam, quæ inter proscriptas ab Innocentio XI. vigesimum tertium locum obtinet: *Fides late dicta ex testimonio creaturarum, similive motivo ad justificationem sufficit*.

(*p*) In sup. par. 3. q. 71. ar. 2. ad primum.

Aliqui revera diœcesis Parochi, cum de his rebus sermonem haberemus, nobis testati sunt, neque Catechesim, neque pias ab Altari conciones, neque Christianæ legis explicationem prætermitti, sed inter Agricolas plures ingenio tardos, adeoque rudes versari, qui nihil omnino percipere, & animo defigere possunt; alios, licet vehementer admonitos, ad Parochum audiendum cum reliquis haud convenire, alios demum, qui prius ad salutem necessaria bene didicerant, post aliquod tempus Parochum docentem audire negligentes, omnia dedisse. Attamen commendamus primum, & gratias illis agimus, qui suo munere perfunguntur; deinde optimo jure respondere ipsis possumus in medium prolatas rationes ordinandis nullo pacto suffragari. Nam si crassi, rudesque deprehenduntur, si raro interfuerunt, dum Christia-

ſtianæ legis doctrina explicaretur, ſi ipſam bene addiſcere non potuerunt, teſtimonium, quod a Parochis exquirimus ante Ordinationem, illis obſignare non debebant. Item ſi declarantes Populo actum Fidei pro æterna ſalute neceſſarium, Populum in hoc errore verſari deprehendiſſent, nempe ſatis eſſe, ſi profitearur omnia, quæ docet Sancta Romana Eccleſia, tanquam a Deo manifeſtata; hanc ſane erroris maculam detergere oportebat, actumque Fidei tradere, qui Myſteria, alioſque articulos, quos nuper enumeravimus, explicite comprehenderet, ac poſtremo clauſulam ſubjicere, Fidem nempe præſtare reliquis omnibus, quæ Sancta Romana Eccleſia tenet, & nobis fide tenenda proponit ob eam cauſam, quod illa Deus patefecerit, qui ſumma veritas eſt, quive nec ipſe decipi, nec alios in errorem ducere poteſt.

Verum, ut omnem de medio tollamus oppoſitionem, quæ ſpeciem aliquam præſeferre videtur, adfirmari poteſt explicite percipienda eſſe omnibus ea, quæ *neceſſitate medii*, & *neceſſitate præcepti* credenda proponuntur; ſed non eandem in ſingulis, paremque earum rerum cognitionem poſtulari. Nam Eccleſiaſtici Laicis magis excellere debent, adulti Pueris, ac Puellis; & qui mentis præſtantiam, ac celeritatem majorem obtinent, iis anteire debent, qui tardiores ſunt ingenio. Id ſapienter expendit graviſſimus Vir in cura animarum probe verſatus, qui libellum anno 1719. Typis edidit Florentiis hoc titulo inſcriptum: *Hoc docet* (*a*): *Dico ultimo* (inquit ipſe) *non omnes fideles teneri æqualiter ad explicitam notitiam eorum, quæ hactenus memoravimus, ſed attendendum ſtatum, munus, necnon ætatem, ac capacitatem uniuſcujuſque*. Idem clare docet S. Thomas (*b*), qui ait: *Poſt tempus gratiæ revelatæ tam majores, quam minores tenentur habere fidem explicitam de Myſteriis Chriſti, præcipue quantum ad ea, quæ communiter in Eccleſia ſolemnizantur, publice proponuntur, ſicuti ſunt articuli Incarnationis. Alias autem ſubtiles conſiderationes circa Incarnationis articulos tenentur aliqui magis, vel minus explicite credere, ſecundum quod convenit ſtatui, & officio uniuſcujuſque*. Illud etiam accedit, non ſatis eſſe Parochis, ut certo aſſerant omnem operam contuliſſe, ut neceſſaria ad ſalutem populus doceretur, & ſi aliter contigerit, non ſibi, ſed populi vitio tribuendum, non, inquam, ſatis, eſſe, ſi ſtatis diebus Chriſti doctrinam, ac legem explicaverint, ſed etiam requiri, ut importune, vel opportune illos graviter objurgaverint, qui Parochum audire negligerent, & Parentes etiam, qui liberos ſuos haud cogerent in Eccleſiam convenire, dum Parochus populum inſtitueret; opus eſſe, ut piis concionibus frequenter ante oculos populi ſubjecerint quæ potiſſimum credenda ſint, & quæ facienda, ut ad beatam vitam fideles perveniant; oportere etiam, ut prius imbuerit rerum neceſſaria cognitione Pueros, ac Puellas, quæ ad Sacram Euchariſtiam primum accedere debent, nec ullos ad Corpus Chriſti ſumendum accedere paſſus fuerit, quos antea plane idoneos non cognoverit: opus eſſe, ut ſponſos diligenti examine probaverit, an Chriſti legem, & doctrinam bene intelligerent, dum ipſorum mutuum conſenſum pro ſponſaliis ineundis exploravit, antequam illos Matrimonio conjungeret. Id nos alio loco demonſtravimus (*c*); Poſtremo opus eſſe, dum Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtravit illis, quos jure merito ſuſpicari potuit, aut nunquam didiciſſe, quæ *neceſſitate medii*, & *neceſſitate præcepti* credenda explicite ſunt, aut illorum penitus oblitos fuiſſe, opus, inquam, eſſe, ut eorum ſaluti, ac bono prudenter conſuluerit: Innocentius XI. hanc ſententiam ſexageſimo quarto loco proſcripſit: *Abſolutionis capax eſt homo, quantumvis laboret ignorantia Myſteriorum Fidei, & etiamſi per negligentiam, etiam culpabilem, neſciat Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini Noſtri Jeſu Chriſti*. Hinc patet illicite, & invalide criminum abſolutionem illi impertiri, qui Deum ignorat mercedem bonis, atque improbis ſupplicium illaturum, quod *neceſſitate medii* Fide tenendum eſt. Invalidam, vel ſaltem illicitam quoque conſtat eſſe abſolutionem, quæ conceditur Myſteria Sanctiſſimæ Trinitatis, atque Incarnationis Domini ignorantibus. Primum quidem, ſi magis probabilem, magiſque tutam eorum opinionem ſequi velimus, uti nos faciendum putamus, qui eadem bina Myſteria *neceſſitate medii* profitenda neceſſario exiſtimant. Secundo ſaltem illicitam abſolutionem adfirmavimus; nam ſi amplectamur eorum ſententiam, tanquam in ſola ſpeculatione probabilem, qui aſſerunt eadem Myſteria ſolum *neceſſitate præcepti* neceſſario credenda, *in voto* tamen *neceſſitate medii*, ſi, inquam, Confeſſarius hanc ſententiam admittat, tamen illam ſequi nequit, dum reipſa confert abſolutionem ignorantibus eadem Myſteria per oſcitantem, ac vincibilem negligentiam, uti plerunque contingit, aut ignorantiam habentibus eorundem Myſteriorum, quæ vinci, ac depelli nequaquam potuit. Nam Innocentius XI. hanc ſententiam primo loco damnavit: *Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet lex, aut conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc ſententiæ probabili tantum utendum eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis*. De his Cardenas (*d*), P. Viva (*e*), ac P. Zuccherius (*f*) copioſe diſſerunt. De his quoque ſermonem habet P. Segneri in eo libello, *qui Parochus Inſtructus* (*g*), & in alio, *qui Confeſſarius Inſtructus* inſcribitur (*h*). Tandem omnes Scriptores unanimes adfirmant nullo modo abſolutionem rite concedi poſſe imperitis earum rerum, quæ *neceſſitate medii* neceſſariæ proponuntur, eoſque prius edocendos, quam a criminibus diſſolvantur. Item protrahendam illis abſolutionem, qui neceſſaria *neceſſitate præcepti* non ſine culpa ignorant, quibus tamen impertiri abſolutionem aliquando permittunt, ſi tamen neceſſaria *neceſſitate medii* bene calleant, ac de priſtina ſocordia, in addiſcendis neceſſariis *neceſſitate præcepti* dolorem teſtentur, illiſque percipiendis ſe operam ſedulam daturos polliceantur (*i*). Hæc univerſa, quæ expoſuimus, Rectores animarum iterato perficere debent, ut ſe culpa vacuos omnino probent, eamque in Populum conferant. Quod ſi muneri ſuo plene ſatisfecerint, nec tamen ignorantiæ tenebras ab omnibus depulerint, nihil aliud ſupereſt, niſi a Deo requirere fontem lacrymarum, quem Jeremias expoſcebat: *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die, ac nocte interfectos filios populi mei*.

Hæc monenda neceſſario duximus de iis, quæ propoſita primo fuerunt in Cœtu, quem in Civitate habitum ſuperius memoravimus. Nunc ad ea veniamus, de quibus ſecundo loco tunc actum fuit, nempe de neceſſitate, atque utilitate actuum Fidei, Spei, & Charitatis, quos intra quinquennium ſolum elicere nefas oſtendimus. Ac primum illud cer-

(*a*) Nu. 17.

(*b*) 2. 2. q. 2. a. 6. per totum, & a. 7. in corpore

(*c*) Inſt. 46.

(*d*) Diſſ. 4. de Pr. inter proſcr. ab Innoc. XI. c. 3.

(*e*) Eodem loco n. 4. & ſeq.

(*f*) In Dec. Mor. Cl. Pat. caſu 1. Menſis Febr. n. 13.

(*g*) C. 22. §. 1.

(*h*) C. 7.

(*i*) Salm. Th. 2. 3. de curſu Mor. tr. 21. c. 2. punct. 3. n. 58 & ſeq.

certiſſimum eſt, divino, naturalique præcepto nos impelli, ut in vitæ curriculo actus Fidei, Spei, & Charitatis aliquando proferamus. Alia quoque præcepta nos adigunt eoſdem actus iterare, nempe cum Dæmonis inſidiis occupati, illas effugere nullo modo poſſumus, niſi eoſdem actus exprimamus. Id aperte colligitur ex prima ſententia, quam Alexander VII. inter proſcriptas adnumeravit: *Homo nullo unquam vitæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Charitatis ex vi Præceptorum Divinorum ad eas virtutes pertinentium.* Hinc conſtat haud ſatis eſſe virtutem charitatis erga Deum, quæ in obſervandis ipſius præceptis continetur, juxta teſtimonium Sancti Joannis: *Qui habet mandata mea, & ſervat ea, ille eſt qui diligit me.* Idem comprobatur ex ſententia, quam Alexander VIII. tanquam hæreticam proſcripſit: *Bonitas objectiva conſiſtit in convenientia objecti cum natura rationali; formalis vero in conformitate actus cum regula morum. Ad hoc ſufficit, ut moralis actus tendat in finem ultimum interpretative. Hunc homo non tenetur amare neque in principio, neque in decurſu vitæ ſuæ moralis.* Porro hæc ſententia non de *virtuali*, ſed de formali dilectione intelligi debet. Huc etiam referri merito poteſt illa ſententia, quam Innocentius XI. decimo ſexto loco improbavit: *Fides non cenſetur cadere ſub præceptum ſpeciale, & ſecundum ſe.*

Cum hæc ita ſe habeant, Diſſertationem Theologicam conficere animus non eſt, neque decernere quoties actus Fidei, Spei, & Charitatis emittere teneamur, aut *per accidens*, ut inquiunt Theologi, atque ob alia præcepta peculiaria, quæ eoſdem actus fidelibus indicunt. Quippe nulla in Theologia Morali diſputatio tam diverſis Scriptorum opinionibus implicatur. Nos ſolum afferemus quædam ſacrarum litterarum teſtimonia; ac primum de actu Fidei illud Sancti Joannis objicitur (*a*): *Sic enim Deus dilexit Mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam.* Pro ſpe autem illud Pſalmi 4. aptiſſime convenit: *Sacrificate ſacrificium Juſtitiæ, & ſperate in Domino.* Pro actu dilectionis nihil accommodatius excogitari poteſt, quam illud Deuteronomii (*b*): *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua: eruntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo, & narrabis ea filiis tuis, & meditaberis in eis ſedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens, atque conſurgens, & ligabis ea, quaſi ſignum in manu tua, eruntque, & movebuntur inter oculos tuos, ſcribeſque ea in limine, & oſtiis domus tuæ.* Porro hoc teſtimonium aliis auctoritatibus Sanctorum Matthæi, Marci, ac Lucæ confirmatur. Quamobrem, abjectis ſententiis, quas Summi Pontifices improbarunt, uti ſuperius dictum eſt, omiſſis pariter omnibus, quæ in diſputationem vocantur, illud pro certo aſſeremus, magno in diſcrimine amittendæ ſalutis verſari, qui diutius hos actus elicere prætermittit. De actibus Fidei Cardenas copioſe verba facit (*c*)*. De actu Charitatis hæc tradit Cardinalis Gottus (*d*): *Per ſe obligat Præceptum Actus Charitatis in Deum ſuper omnia, non ſemel in anno, ſed frequenter infra annum, ita tutius, & probabilius. Præceptum enim maximum, & primum, latum cum tanta, ex parte Dei, cautione, quod, ut ex Deuteronomio cap. 6. ſuperius allato, hominum oculis, & cordibus ſemper obſervari, ac inſertum eſſe debet, nec poteſt ſine piaculo per longum tempus negligi. Immo ingratum ſe exhiberet homo, qui, cum continuis a Deo beneficiis cumuletur, diu ſtaret, quin ad ſuum Benefactorem per amorem ſeſe converteret.* De ſingulis vero actibus Fidei, Spei, & Charitatis hæc habet P. Viva (*e*): *Propterea ad hos præſtantiſſimos Actus eliciendos ſæpe evari debemus.*

Qua de cauſa, cum ſalus animarum, quæ nobis tradita fuit, nos vehementer, uti decet, ſollicitet, ac potiſſimum cogitantes in ea conditione Diœceſanos verſari, ut eorum inſtitutio a ſolo Parocho dependeat, ideo in cœtu ſancitum fuit, & nunc idem repetitur, decretiſque adjungitur, ut Parochi omnes, ac reliqui Sacerdotes, qui ſubſidiariis Eccleſiis præſunt, aut Sacellis per mille paſſus a Parochia ſejunctis, & explicare omnino debent Populo Chriſtianæ legis diſciplinam, atque inſtituta, ut, inquam, ſingulis diebus Feſtis, priuſquam rem divinam incipiant, actus Fidei, Spei, & Charitatis alta voce pronuncient, eoſque populus ad verbum repetat: iidem actus libello adduntur Chriſtianæ Doctrinæ, quæ Typis edita fuit anno 1733. Confidimus autem Dei bonitatem, ac clementiam non defuturam, ut illos animis Populi defigat, eumque permoveat, ut diebus etiam profeſtis eoſdem actus renovet, ac potiſſimum in extrema vitæ periodo, cum de ſalute æterna dimicatur. Monendum pariter cenſemus in libello Chriſtianæ Doctrinæ his verbis actum Fidei explicari: *Ego credo quidquid in Symbolo Apoſtolorum continetur, & quidquid Sancta Eccleſia credendum proponit &c.* Sed prius in eodem libello agitur de duobus Myſteriis Trinitatis, atque Incarnationis, aliiſque, quæ *neceſſitate medii*, *ac neceſſitate præcepti* cognoſcenda, ac fide tenenda neceſſario ſunt.

Tertio loco actum fuit in eadem Congregatione de teſtimoniis, quæ Vicarii Foranei, vel Parochi Ordinandis obſignant. Cum memoriam repetimus veteris Eccleſiæ diſciplinæ, eadem lege obſtrictos intuemur Epiſcopos, ne temere manus imponerent, magnumque ſtudium contuliſſe, ne ad Ordines Majores, & Minores aliquem, niſi idoneum, reciperent, alioſque omnes ſecluderent, qui parum digni hoc honore viderentur: Illi tamen quibuſdam ſubſidiis præditi fuerunt, quibus nos omnino caremus. Archidiaconi partes, ac munus fuit eorum doctrinam, & indolem explorare, qui Ordines ab Epiſcopo poſcebant; omiſſis aliis documentis id potiſſimum comprobatur duabus Innocentii III. Decretalibus (*f*). Nunc autem petitur quidem ab Archidiacono, dum Sacra Ordinatio peragitur, utrum Ordinandos ſatis idoneos arbitretur, quod ipſe adfirmat; ſed hæc fiunt, ut Ritus antiquitatis ſervetur, ac ne formulæ, quæ a Majoribus inductæ fuerunt, labefactentur. Etenim neminem latet Ordinandorum ingenia, ac mores ab Archidiacono nullo pacto cognoſci; olim Fideles alicujus meritis, ac virtute ducti fere per vim Epiſcopo illum proponebant, ut Ordinibus initiaretur. Id S. Auguſtino contigiſſe narratur (*g*). *Eum ergo tenuerunt, & ut in talibus conſuetum eſt, Epiſcopo Ordinandum intulerunt, omnibus id uno conſenſu, & deſiderio fieri, perficique petentibus, magnoque ſtudio, & clamore flagitantibus, ubertim eo flente &c. & eorum, ut voluerunt, completum eſt deſiderium*; quod ſapienter interpretatur poſt clariſſimum Virum Cardinalem Noris Pater Joannes Salinas Canonicus Regularis, qui non ſine magno Eccleſiaſticæ eruditionis detrimento, ac pernicie paucis abhinc annis vita deceſſit: *Senſus eſt* (inquit), *invitum, ac per Populi tumultum evectum*

(*a*) Cap. 3.

(*b*) Cap. 6.

(*c*) De Propoſitionibus proſcriptis diſſert. 42. prop. 65. cap. 2.

(*d*) Lib. 10. dub. 1. q. 3. de Charitate §. 4. num. 23.

(*e*) De prima Propoſitione ab Alexandr. proſcripta num. 7.

(*f*) In cap. ad hæc, & cap. ut noſtram, de Officio Archidiaconi

(*g*) Poſſid. c. 4.

Etum fuisse ad Clericatum. At vero: cum non facile (ait Thomassinus (*a*)) *regeretur, sed ultra rectis limites quandoque eveheretur populi tot vultuantis impetus, eo tandem deventum est, ut dominarentur Canones, nec plebi quidquam permitteretur, quam ut de vita, & moribus eligendorum testimonium diceret.* Eandem consuetudinem in vita Alexandri Severi Lampridius commemorat: *Ubi aliquos voluisset vel Rectores Provinciis dare, vel Præpositos fatere, vel Procuratores, id est Rationales, ordinare, nomina eorum proponebat, hortans populum, ut si quis quod haberet criminis, probaret manifestis rebus, si non probasset, subiret pœnam capitis. Dicebatque, grave esse, qui Christiani, & Judæi facerent in prædicandis Sacerdotibus, qui ordinandi sunt, non fieri in Provinciarum Rectoribus, quibus & fortunæ hominum committerentur, & capita.* Nunc quidem in Ordinandis Diaconis, ac Sacerdotibus Episcopus Populum interrogat, an aliquid contra illos in medium proferre possit, sed nullus omnino responsum reddit, aut quia latinum sermonem, quo Episcopus utitur, populus ignorat, vel quia cognitum, perspectumque habent universi hac solum ratione id fieri, ne vestigia Ritus antiqui obliterentur.

(*a*) De veteri, & nova Ecclesiæ disciplina t. 2. lib. 1. c. 33. n. 5.

Tridentina Synodus id perpendit, servatoque veteri ritu novam disciplinam invexit (*b*), jussitque promulgari in Ecclesia illorum nomina, qui Ordines exquirunt, ipsorumque conditionem, ætatem, familiam, ac mores a probatissimis viris investigari. Deinde præcepit Episcopis (*c*), ut eadem ipsi diligenter expendant, adhibito consilio Sacerdotum, virorumque præstantium, qui scientia divinarum legum, & sanctionum Ecclesiæ plurimum commendentur. Plura alia decreverunt Patres ejusdem Synodi, quæ Abellius in eum librum congessit, qui inscribitur: *Enchiridion Episcopalis sollicitudinis* (*d*). Ibi præsertim hæc monentur: *Cum autem, in amplis præsertim Diœcesibus, solus Episcopus eorum omnium, quæ ad Ordinationes prærequiruntur, pondus sustinere nequeat, tales sibi hoc in negotio coadjutores, & cooperatores adhibere debet, quibus plene confidere queat, hoc est, probos, peritos, expertos, ac prudentes, nec, quæ sua sunt, quærentes, sed quæ Jesu Christi.* Romæ anno 1719. probus Ecclesiasticus præclarum opus in lucem dedit, cui titulus: *De vita, atque officio Episcopi* (*e*): Quoniam (inquit ipse) Episcopus fidem præstare aliis debet, nempe Ludimagistris, ac Parochis, cum Ordines conferendi sunt, ideo cognitum faciat omnibus nullam se in hoc negotio diligentiam, studium, operamque omittere velle; graviter objurget, qui negligenter se gesserint, gravius etiam illos puniat, qui fraudem aliquam moliuntur, nempe testimonia falsa proferunt, aut titulos Patrimonii simulant, ut Episcopum, si possint, in errorem adducant; magnopere commendat idem auctor Episcopos, qui Cœtum virorum instituerint fide, ac probitate præstantium, ut merita Ordinariorum accurato studio examinent. Illud postremo asserit haud satis esse, ut de Ordinandis Episcopus recte judicet, quod ipsi ad breve, ac perfunctorium examen de more vocentur, & de ingenio, ac doctrina periculum faciant, cum fortasse illos nec Episcopus, neque Examinatores unquam viderint.

(*b*) In c. 5. sess. 23.

(*c*) In c. 7. ejusdem sect.

(*d*) Cap. 10. sect. 1. in fine.

(*e*) Pag. 71.

Cœtum ejusmodi Virorum statuimus, cum primum hanc Ecclesiam administrare cœpimus, & nos ipsi semper interfuimus; neque profecto desumus, cum Ordinandi de peractis studiis, ac doctrina examen subeunt. Plures super hac re Institutiones edidimus: Ac primum de Clericis Ecclesiæ addicendis, & de Ordinibus exercendis, priusquam ad reliquos gradus aditus pateat, multa disseruimus (*f*): de studiis suscipiendis ab iis, qui Ordines expetunt (*g*), ac de Interstitiis (*h*) pariter egimus. Pagellas imprimi jussimus, quibus Clerici Ecclesiæ adscripti, peractumque exercitium Ordinum certo probetur; aliam quoque adjunximus de ratione interrogandi Ordinandos, cum ipsorum ingenium, ac doctrina in examen revocantur. Die octava Aprilis anno 1732. ad omnes Vicarios Foraneos litteras Encyclicas dedimus, certamque normam, ut merita Ordinandorum tuto nobis indicarent. Numquam eos nominavimus, qui circa mores Ordinandorum aliquid nobis aperuerint, nec illis unquam Ordines contulimus, quos nec graviter, nec honeste vitam agere deprehendimus: *Verum* (inquit Vanespenius (*i*)) *quid ex his testimoniis securitatis ordinarie habere poterunt Episcopi, apprime noverint, Præsides, aut Parochos esse tales, qui ejus sint eruditionis, prudentiæ, & pietatis, ut merito confidant, quod nullis hujusmodi testimoniales sint daturi, nisi iis, quos sciunt qualitates Ordinibus Sacris necessarias habere.* Ideo maximo, quo possumus, studio Vicarios Foraneos, ac Parochos hortamur, ne testimonia Ordinandis temere impertiant; ut Deum solum, non hominum gratiam, ac benevolentiam sibi ante oculos ponant, cum de virtute illorum testantur, ut eandem sententiam ante, & post Ordinationem constanter habeant, atque, ut uno verbo complectamur omnia, ab illis summopere petimus, ne ullam fraudem nobis inferre velint. Rei gravitas, ac magnitudo, Sacerdotis dignitas, qua ipsi præditi sunt, munus, quo funguntur, & jusjurandum, quo fidem polliciti sunt Episcopo Ordinanti, ac cæteris in ejus locum subrogandis, id postulare omnino videntur; ac postremo id maxime consentaneum est voluntati nostræ, qui diœcesim affluere imperitis Sacerdotibus numquam feremus. Quod si hac diligentia adhibita nullus fructus consequetur, sed prava consuetudo magis in dies propagabitur, Ordinationes haud sine mœrore animi nostri intermittemus, & Summo Pontifici delarabimus fieri vix posse, ut fraudulenti in externo foro jure plectantur; nam dolus aperte ostendendus, qui Deo quidem manifestus, hominibus tamen ignotus plerumque efficitur; nullamque aliam rationem nobis exhiberi, ut mores Ordinandorum, & Ecclesiæ necessitatem percipiamus, nisi ejusmodi testimonia adhibeantur. Quamobrem, nisi aliud nobis præcipiatur, ad Ordines tantum illos suscipiemus, qui in Civitate versantur, quos bene cognoscere possumus, & Regulares, qui nullam in statuendo Patrimonio fraudem intermiscere possunt. Si de ipsorum Interstitiis agatur, non semel Sacri Concilii Congregatio respondit debere Episcopum ad sententiam, & fidem Præsidum Regularium conformari, uti nos alio loco demonstravimus (*k*). Insuper eadem Congregatio die 27. Aprilis anno 1595. illud etiam statuit [*l*]: *Sacra &c. censuit, Regulares non comprehendi cap. 5. sess. 25. de Reformatione Concilii Tridentini, sed sufficere testimonium ab eorum Regularibus Superioribus allatum.* Neque pro examinandis Regularibus adeo solliciti sumus, uti fusius probavimus Institutione 23., nam certum fere habemus etiam post Ordines studiis operam daturos, quod adfirmari nequit de Clericis sæcularibus, qui vix Altaris gradus contigerunt, studiis omnibus nuncium perpetuum mittunt.

(*f*) Instit. 2

(*g*) Inst. 42.
(*h*) Inst. 38.

(*i*) In suo Jure Ecclesiast. p. 2. tit. de Disciplina Ordinis c. 4. num. 8.

(*k*) Inst. 52

(*l*) Lib. 2. Decretorum p. 210

Ulti-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Ultimo loco agendum ſupereſt de eleemoſynis, quæ impendi debent juxta voluntatem offerentium; & quoniam non deeſt, qui *fingit laborem in præcepto*, aliqua ſuperaddenda neceſſario exiſtimamus. Conſilia noſtra ſuper hac re probanda ab omnibus pro certo habemus, quæ rationi prorſus conſentanea videbuntur. Metum deponent, ne virtutis opinionem apud populum amittant, quæ profecto nunquam magis concitari in animis ſolet, quam ſi de congeſtis eleemoſynis aperta fronte ratio perſolvatur, ut palam conſtet eas Parochorum commodo nequaquam tribui, ſed piis operibus inſumi, quemadmodum offerentes exigunt.

Neque ſane novum, aut inuſitatum videri debet, ſi queratur populus male impendi eleemoſynas, & ſi aditus his corruptelis occludi velit, ſalva tamen, & integra probitatis laude, quæ Sacerdotibus convenit. Dimidiam ſicli partem a ſingulis Judæis perſolvi Deus imperaverat, quæ pretium animæ nuncupabatur, ut diuturnum, beatumque vitæ curſum obtinerent (*a*): *Media ſicli offeretur Domino &c. ut ſit monimentum eorum coram Domino, & propitietur animabus eorum*; tota hæc pecunia pro reſtaurando Templo conferri debebat. Cum Joadas Pontificatum gereret, cujus voce ſalutatus in Templo Rex fuit Joas, qui unice ſupererat ex Regali ſtirpe; juſſu, ac ſcelere Attaliæ penitus extincta, ſermo inter populum divulgari cœpit eandem pecuniam haud impertiri Templo, uti fuerat inſtitutum, novum conſilium, quod inferius explicabimus, initum fuit, ne locus in poſterum his querimoniis daretur. Interim Pontifex Joadas haud ſe laceſſitum, offenſumque queſtus eſt, dum Fides Levitarum, quibus ipſe præerat, in dubium revocaretur. Initio novæ Legis Apoſtoli diſtribuendis eleemoſynis Judæos præfecerant, qui veteres ritus, ac diſciplinam abjecerant, ut Chriſtum Dominum ſequerentur, cujus diſcipulis fortaſſe adſcripti fuerant, eique ſemper adhæſerant, dum adhuc vita fungeretur. Quare ſapientius hi Miniſtri deſignari non potuerant: Poſt celebrem illam concionem, qua Sanctus Petrus Judæos plures convertit in iis provinciis natos, ubi græca lingua ſolum colebatur, graviter ipſi conqueſti ſunt, parce ſuis viduis, largius vero cæteris eleemoſynas dividi, qui hæbraice loquerentur. Tunc Apoſtoli partes, cauſamque diſcipulorum tuendam non ſuſceperunt, neque ullam ſibi injuriam fieri arbitrati ſunt, ſi munus diſtribuendæ inter Fideles pecuniæ aliis demandarent. Opportunum conſilium excogitarunt, quod Acta Apoſtolorum commemorant (*b*). Ibas non quidem Vicarius Foraneus, aut Parochus aliquis, ſed Edeſſæ Metropolitanus in judicium adductus fuit, tanquam infidus adminiſter pecuniæ, & ſupellectilis, quæ ad Eccleſiam pertinebat, uti ex Actis Concilii Calcedonenſis deprehenditur, in quibus etiam remedium huic corruptelæ adhibitum continetur, & occaſionem inde ſumptam intelligimus, ut lex generalis indiceretur, de qua paulo poſt ſermonem habebimus. Sed nemo colligere poteſt ex hiſtoria ejuſdem Concilii reliquos Metropolitanos, aut Epiſcopos id ægre tuliſſe, ſuamque dignitatem contemptam exiſtimaſſe. Nullus ex ipſis Ibam ſolum puniendum propoſuit, cæteris autem rationem habendam, qui tam nefarium crimen non admiſerant, ſed eleemoſynas, & Eccleſiæ ſupellectilem magna cum fide adminiſtraverant.

Si Sacerdotes minime lædunt querimoniæ, quas Populus ob collatas ipſis eleemoſynas diſſeminavit, eos minime lædet, ſi certo conſtet eaſdem eleemoſynas fideliter aſſervatas, ac deinde erogatas, uti Offerentes ſtatuerunt, neque hoc negocium in ſola fide eorundem Sacerdotum eſſe collocatum. Sed conſilium Joadæ Pontificis in medium proferamus, quo finem querimoniis impoſuit, uti ſuperius indicavimus (*c*): *Et tulit Joadas Pontifex Gazophylacium unum, aperuitque foramen deſuper, & poſuit illud juxta Altare ad dexteram ingredientium Domum Domini, mittebantque in eo Sacerdotes, qui cuſtodiebant oſtia, omnem pecuniam, quæ deferebatur ad templum Domini: cumque viderent nimiam pecuniam eſſe in Gazophylacio, aſcendebant Scriba Regis, & Pontifex, effundebantque, & numerabant pecuniam, quæ inveniebatur in Domo Domini, & dabant eam juxta numerum, atque menſuram in manu eorum, qui præerant cæmentariis Domus Domini, qui impendebant eam in fabris lignorum, & in cæmentariis iis, qui operabantur in Domo Domini*. Conſilium hoc pariter initum fuit a Synodo Calcedonenſi, ut querimonias in Ibam concitatas ſedaret: *Ut Eccleſiæ ſubſtantiam deinceps per Oeconomos regeret* (*d*). Hinc dimanavit Canon 26. ejuſdem Concilii, quem memorat etiam Gratianus (*e*), quo decernitur, ut Epiſcopi Bona Eccleſiæ adminiſtrent, adhibito tamen Oeconomo, cum bona Epiſcopi a bonis Eccleſiæ nullo tunc diſcrimine ſejungerentur: *Ut nec ſine teſtibus ſit Eccleſiæ miniſtratio, nec ideo res ejus diſſipentur, & probrum, ac dedecus Sacerdotio inuratur*.

Tunc igitur dignitas Sacerdotum in eo ſita non fuit, ut bona Eccleſiæ, eleemoſynas, & oblationes ſoli adminiſtrarent, ſed ut bona Eccleſiæ tradita, illibata fide cuſtodirent, alioſque Teſtes adhiberent, ac Miniſtros, cum Eccleſiaſtici redditus inſumerentur: *Quo quidem* (de Oeconomo loquitur Zonaras), *ex Epiſcopi tamen ſententia, bona procurante, & quos in uſus Eccleſiaſtici redditus inſumantur, facile apparebit; nec erit, cur quiſpiam, in Eccleſiæ Patrimonio diſſolutum Epiſcopum fuiſſe ſuſpicari queat &c. Qua quidem ex re cum Epiſcopi fidem multitudini ſuſpectam eſſe conſuevit, tum offenſiones quoque Populi, velut ex odio male geſtæ poteſtatis excitantur*. Hæc omnia conſilium, quod inivimus, plene confirmant: Nam iterato nobis querimoniæ delatæ fuerunt, & aliqui Parochi ingenuo confeſſi ſunt pecuniam pro Sacris faciendis, cum Defunctorum Officia indicerentur, aut pro conſervandis meſſibus congeſtam, in apparandis epulis abſumi conſueviſſe. Quamobrem interdiximus ejuſmodi convivia; juſſimus deponi in Capſulis eleemoſynas, eaſque duabus clavibus cuſtodiri, nec ullam deſumi pecuniam, niſi præſentes adſint, qui claves eaſdem ſervandas acceperunt. Præcepimus etiam adnotari deſumptam pecuniam, ejuſque uſum alio libello deſcribi, rationemque accepti, & expenſi nobis quotannis exhiberi. Hæc omnia ſuſius exponuntur Inſtitutione 54., cui pauca adjungimus, quæ in calce decretorum ſignificabuntur.

Quæ huc uſque diximus ſatis haberi poſſunt, ut perſpectum fiat, Sacerdotum dignitati nullas tenebras offundi, licet plura decreta pro ſervandis integre, & fideliter impendendis eleemoſynis, atque oblationibus promulgentur, nec ullum laicis aditum præberi, ut de fide Sacerdotum ſuſpicentur. Sed quoniam nonnulli recentioris ævi magis, quam antiquitatis exemplis delectantur, illorum voluntati libentiſſime morem geremus. Tridentina Synodus mulctas irrogare Epiſco-

(a) Exc. 30

(b) Cap. 6.

(c) L. 4. Regum c. 12.

(d) Lupus in Notis, in Con. Gen. & Prov. t. 1 primæ Ed. p. 856.

(e) Dist. 25.

(a) Sess. 25. de Refor. 3

po permittit (a) ea conditione, ut piis operibus insumantur. Illas tamen Episcopo tribui concedit, quæ jam sancitæ sunt a jure, vel a statuto, non autem eas, quas Episcopus judicio suo imponit, ne forte ipsas augere magno studio cupiat, ut divitiis cumuletur (b). Procul dubio Episcopi Vicariis Foraneis, & Parochis fama honestatis, & publicæ existimationis se præferendos merito censebunt. Attamen nullus inter probos Episcopos invenietur, qui mulctam irrogans, decretum ob eam rem non conficiat, quod in Acta Cancellariæ refertur, qui mulctarum Custodem non habeat, qui postremo, depositam pecuniam erogare pie constituens, mandatum non obsignet, quo mulctarum Custos pecuniam depromat; quæ revera fieri magna diligentia consueverunt, ut dati, acceptique omnis ratio palam oculis subjiciatur. Item Capitula in Metropolitanis, & Cathedralibus magna se honestatis laude prædita existimant, tamen in illis diœcesibus, ubi post mortem Episcopi bona vacantis Sedis administrant, rationem de acceptis, & expensis novo Episcopo reddere juxta Tridentinam Synodum tenentur (c). Custodes Regulares Sacrarii probitatem præseferunt, tamen Urbanus VIII. hæc constituit in decretis Generalibus, quæ deinde Innocentius XII. confirmavit: *Debeant ulterius Regulares prædicti omnes, & quascumque eleemosynas tum manualium, tum perpetuarum, & temporalium Missarum reponere in capsa particulari sub duabus clavibus, quarum una penes superiorem localem, altera vero penes alium a Capitulo Conventuali deputandum retineatur, ac de eisdem eleemosynis, & celebratione Missarum coram Patribus Discretis, seu Consiliariis, vel alio simili modo nuncupatis, singulis mensibus distinctam rationem exigere, & respective reddere.* Insuper Parochos, qui Ecclesiis in hac diœcesi præfuerunt, cum Cardinalis Palæottus, & Cardinalis Jacobus Boncompagnus hanc Sedem obtinebant, probos, & innocentes fuisse nullo modo est dubitandum, tamen Cardinalis Palæottus hæc statuit (d): *Eleemosynam in capsula Societatis Sanctissimi Sacramenti, quam Parochus ad id paratam esse Populum moneat, reponent, quæ duabus clavibus occludatur, quarum unam Massarius, aliam Curatus teneat &c. Justum pretium in eadem capsula reponent &c. Eleemosynas e capsula Parochus extrahet coram Populo, & pecuniam totam numerabit, numerum in Libro Societatis annotabit.* Eisdem legibus administratur Sodalitium Divini Sacramenti cum in hac Civitate, tum in diœcesi universa, quas Cardinalis Boncompagnus instituit; easque nos adprobavimus, & anno 1731. Typis imprimi curavimus (e).

(b) Tho. de veteri, & nova Eccl. disc. par. 3. l. 2. c. 34. n. 10. Fagn. c. Presb. n. 4. & seq. de Pœnis. Monac. in Form. Leg. l. 1. tit. 1. form. 13. n. 2. & seq.

(c) Sess. 22. c. 8. de Ref.

(d) In suo Archiep. p. 407. par. 5.

(e) Pag. 13.

Dum nostras has litteras ad finem perducebamus, supplex libellus redditus nobis est, quo nonnulli Parochi, qui neque nominantur, neque obsignantur in eodem libello, fatentur ob magnam in nos observantiam in Cœtu nuper habito sententiam suam minime dixisse; nunc autem libere sensus animi sui patefacere. Itaque declarant Agricolarum naturam non ita nobis, sicuti Parochis cognitam, exploratamque esse. Quamobrem, ut propositum finem assequamur, satis esse existimant, si, dum piæ conciones ab Altari peraguntur, populo nota fiat omnis pecunia, quæ in Capsulis continetur, si demum Parochi jurejurando testentur, quoties id postulabimus, eam pecuniam fideliter administratam, & eleemosynas, atque oblationes eo modo insumptas, quo Offerentes requirebant. Ne sine responsione illos dimittamus, in usum receptum fuisse dicimus jusjurandum, cum Joadas, Apostoli, Patres Concilii Calcedonensis, ac Tridentini, Cardinales Palæottus, & Boncompagnus, & Pontifices Urbanus VIII., & Innocentius XII. inter mortales agerent, & rerum potirentur, cum tamen ipsi jusjurandum interponi noluerint, ab eorum exemplis recedendum nobis non est, ut hoc novum amplectamur. Fatemur sane mores agrestium haud multum nobis esse perspectos; hominum tamen indolem, & naturam diuturna experientia satis cognovisse, inter quos Vicarii Foranei, Parochi, & Agrestes etiam adnumerantur. Fatebimur etiam majorem, ac meliorem vitæ partem Romæ traduxisse in exercendis judiciis, quæ primariis Tribunalibus adscribuntur, atque illud cum Plinio usurpare merito posse: *Nos, qui in Foro, litibusque trivimus atatem, multum malitiæ, quamvis noluerimus, didicimus.* Hæc habuimus, quæ tibi significaremus &c.

INSTITUTIO LXXIII.

De Effigie S. Crucis, atque Sanctorum, quæ in muris Domorum pingi solet. Hoc institutum esse commendandum, & probari ab Ecclesia. Non licere juxta Sac. Canones, & leges Civiles, ac potissimum statuta peculiaria hujus Urbis Crucem, vel Sanctorum Imagines coloribus exprimere in locis immundis Civitatis. Norma perscribitur, ob quam decenter Sacræ Imagines habeantur.

LAude quidem dignissimum est, atque ad pietatem excitandam valde accommodatum, si non solum in Templis, sed etiam in Compitis, Beatæ Virginis Effigies, vel Sanctorum, aut Sanctissimæ Crucis exponantur; tamen haud ferendum, ac veræ pietati, ac Religioni contrarium prorsus est, si vilissimis in locis, & sordibus hominum palam designatis eædem effigies proponantur.

Pater Franciscus Amatus Pougetus hanc quæstionem exhibet (f): *Probat ne Ecclesia, an tolerat solum usum hunc multis in locis celebrem, ut in vicorum angulis, & Urbium compitis sculptæ Beatæ Mariæ Virginis, cæterorumque Sanctorum Imagines collocentur.* Deinde hoc pacto respondet: *Hunc usum Ecclesia non præcipit quidem, sed nec reprehendit: immo probat, utpote nihil habens alienum a fidei, & morum regula.*

(f) In sua Cat. Inst. t. 2. p. 944. ed Par. a. 1725

Sanctus Carolus Borromæus disciplinæ Ecclesiasticæ restaurator Episcopos hortatur, ut hoc pium institutum promoveant (g): *Illud curet, ut hoc Sacrosanctæ Crucis Insigne vel ligno, vel lapide, vel, ubi commode per facultates fieri potest, marmore expressum in Urbe, & diœcesi sua, ubi trivia frequentiora sunt, publice proponatur, atque erigatur, quo crebrius perspecta ex Sacræ Crucis Arbore, Fideles sese erigant tum ad Summi Mysterii in ea peracti gratam memoriam, tum ad veram illam gloriam, ad quam, Christo Duce, Populus fidelis, qui Populus est acquisitionis, contendere debet.*

(g) In suo tertio Conv. Prov. Med. inter Acta illius Ecc. t. 1. ed. Lugd. p. 74.

Hæc monenda fuerant de Sacris Imaginibus, quæ in compitis Civitatis collocari solent; nunc de injuria, & contemptu agendum supereſt, quo Sacræ Imagines immundissimis locis statuuntur. Itaque certissimum est id gravissime prohiberi humanis legibus, quas jus Pontificium magnopere probat, & amplectitur, exemplis etiam virorum dignitate præstantium, Conciliis, & omnium Theologorum sententiis, qui de hac re scripse-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

pserunt, ac tandem peculiaribus hujus Urbis statutis. Et quidem inter humanas leges celeberrima est, quam Theodosius, ac Valentinianus promulgarunt, ac deinde Justinianus Imperator in suum Codicem retulit, ubi sub hoc titulo unica proponitur: *Nemini licere signum Salvatoris Christi*, sic autem decernitur: *Cum sit nobis cura diligens, per omnia Superni Numinis Religionem tueri, signum Salvatoris Christi nemini licere vel in solo, vel in silice, vel in marmoribus humi positis insculpere, vel pingere, sed quocumque reperitur, tolli, gravissima pœna multando eum, qui contrarium statutis nostris tentaverit, specialiter imperamus.* Hanc Legem Sacri Canones sibi adoptarunt; nam in veteri Concilio Trullano Canone 73. ita sancitum fuit: *Crucis figuras, quæ a nonnullis in solo, ac pavimento fiunt, omnino deleri jubemus, ne incedentium conculcatione victoriæ nobis trophæum injuria afficiatur.* Ex eadem lege Petrus Crinitus vir impius vocabulum *humi* penitus abstulit, ut falsam opinionem suam confirmaret, ob quam Signum Crucis minime adorandum disseminavit. Sed Cardinalis Perronius fraudem magna cum laude patefecit, hominique nefario vehementer dolum exprobravit (*a*).

(*a*) In Colloquiis apud Fontem, Bellaquenm habitis.

Inter virorum Principum exempla merito prædicatur, quod de Tiberio Augusto memoriæ proditum fuit (*b*): *Deambulans per Palatium vidit in pavimento domus tabulam marmoream, in qua Crux Dominica erat insculpta, & ait: Cruce tua, Domine, frontem nostram munimus, & pectora, & ecce eam sub pedibus conculcamus: & dicto citius jussit eam auferri.*

(*b*) S. Greg. Ep. Tur. l. 5. c. 19.

Inter Concilia tertium Provinciale adduci debet, quod Sanctus Carolus Mediolani celebravit. In ipso post illatam superius sententiam hæc adduntur: *Quod præterea alias sancitum est, id pro Sacrosanctæ Crucis Cultu, & Veneratione servari Episcopus jubeat, ut ne ea humi exprimatur, neve sordidis, & aliqua labe inquinatis locis.* Idem Sanctus Carolus alio loco sic habet (*c*): *Cruces, & Jesu Christi Nomina, aliæque Sacræ Imagines terræ insculptæ, aut in loco indecoro depictæ, saltem intra mensem inde auferantur.*

(*c*) Pag. 700 lib. super. allat.

Si quis autem Theologorum opiniones intelligere velit, Silvestrum (*d*), Tabienam (*e*), & Graphium percurrat (*f*), Raymundum Cassinam ex Ordine Sancti Dominici haud prætermittat, quem magnopere commendat Pater Jacobus Echardius (*g*). Ille quidem enumeratis decretis, ne Crucis Signum humi, vel in pavimentis insculpatur, id posterorum memoria dignum tradit: *Ex quo patet, quam recte olim fecerim, removendo Crucem quamdam ferri in summitate muri affixam in occisi ibi hominis indicium, quæ certis temporibus, sole eam percutiente, reddebat humi in via publica ad nos pertinente aliam Crucem, quæ a prætereuntibus pessundatur. Removi, inquam, ut Sanctissimum Signum, qualecumque esset, a tali injuria vindicarem, licet aliqui parum hæc percipientes id deriderent.*

(*d*) In ver. Imaginea n. 5.
(*f*) Eodem verb. n. 2.
(*g*) In Decisaureis lib. 2. c. 2. n. 16.
(*h*) In Cathal. Script. Dominic. t. 2. p. 622.

Qui denique Jurisperitos expendere cupiat, Tortum ipsis proponimus (*h*), & Raynaldum, qui legem explicans a Theodosio, & Valentiniano confectam, uti dictum est, atque ea potissimum verba: *gravissima pœna*, hæc scribit, *pœnam in dicto Textu indictam, esse mortem*, subjicitque graviter juxta edicta puniendos eos, *qui pingunt, vel pingere faciunt Cruces, vel Sanctos ad pedem parietum in carreriis lutuosis, & fœtidis, ne gentes ibidem mingant; nam, non obstante consuetudine, debent puniri tam qui pingunt, quam qui pingere faciunt, aut picta non delent, & tollunt* (*i*).

In Sua Chathechesi mistagogica Regul. p. 398.
(*i*) Ad statuta Papiæ in lib. Criminal. tit. Mingent. in Eccl. maj. rubr. 98.
In suis Oper. Crimin. t. 1. p. 103. n. 1. & seq. pag. 104. n. 18. & 19.

Verum ad peculiares hujus Civitatis leges super hac re sermonem convertamus: Cardinalis Benedictus Justinianus Bononiensis de Latere Legatus inter cætera hæc mandavit: *Præcipit, ut nemo audeat pingere, seu pictum retinere in extrema parietum cujusvis ædificii Parte signum Crucis, aut effigies Dei, Beatæ Virginis, aut alicujus Sancti, ne Populus ad eum locum mingat, vel ob aliam hujusmodi causam.* Idem sancitur in Synodo Cardinalis Jacobi Boncompagni Decessoris nostri (*k*): *Amoveantur Cruces ab immundis locis, nec audeat quis easdem pingere in infimo pariete (ad avertendam plebem a lotio, sive a sordidis egerendis.* Id pariter confirmatum ab ipso fuit die 17. Octobris anno 1727., cum Parochis eandem legem indixit.

(*k*) Lib. 1. c. 7.

Cum hæc ita se habeant, Sacras Imagines in Porticibus, ac parietibus domorum collocari summopere commendamus, & singulos hortamur, ut debitum honorem, cultumque illis persolvant, quem valde imminutum non sine animi nostri mœrore perspicimus, si superiora tempora cum recentioribus conferantur.

Signum vero Crucis in parietibus externis Templorum pingi concedimus, ut lotium, aliæque populi sordes ab eodem loco amoveantur: Attamen altius a terra pingatur, ne fortasse Divinum hoc Signum inquinetur, si aliquis imprudenter ad eosdem parietes accedat, ea peracturus, quæ ibi peragenda non sunt.

Signum tamen Crucis, quod muris externis, vel interioribus domorum appingitur ob eabdem causam, non ob ullam pietatem, quod facile ex loco, ubi collocatur, & non semel ex verbis deprehenditur, quæ circa ipsum Crucis Signum inscribuntur, penitus obliterari intra mensis spatium ab hac die præcipimus; nec ullus in posterum audeat id facere; nam Divinissimo Crucis Signo Fideles uti nequaquam debent, ut a muris privatarum sordes arceant, cum præsertim Populus reipsa non impediatur, ne sordes ipsas egerat, cum necessitas impellit. Præterea non vilissima *solum habentur loca*, in quibus Crucis signa pinguntur, sed aliquando Crucis Insigne (de quo scripsit Sanctus Hieronymus (*l*): *Regum purpuras, & ardentes diademarum gemmas Patibuli Salvatoris picturæ condecorat*) turpiter objicitur, vel etiam abjectissimis humanæ naturæ sordibus subjicitur. Nonnulli pietatis studio adducti contemptum ejusmodi nobis exposuerunt, quorum voluntati morem gerentes has litteras edidimus. Nullam pœnam illis infligimus, qui non paruerint; etenim neminem inveniri putamus, qui hæc jussa detrectet; sed pietas, ac Religio facile omnibus persuadebit, ut absque timore pœnæ illa exequantur; Si tamen has paternas hortationes contemni videbimus, quod futurum non arbitramur, auctoritate nostra pervicaces coercebimus.

(*l*) In Ep. ad Lætam

INSTITUTIO LXXIV.

De solemni Festo S. Petronii ac de supplicationibus consuetis, in quibus Sacrum ipsius Caput circumfertur. De Inventione Corporis S. Petronii; ac de genuinis actis, quibus res ab illo gestæ ad nos pervenerunt. De causis, ob quas pietas, ac religio in ipsum magis augeatur.

Die IV. Octobris de more celebrabitur Festum S. Petronii Episcopi Bononiensis, cujus Patrocinio, ac tutela hæc Civitas, ac

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Diœcesis commendantur. In pervigilio ejusdem celebritatis, nempe tertia die Octobris, Sacrum illius Caput a templo Sancti Stephani ad illud Sancti Petronii solemni supplicatione indicta transferetur; peractis deinde Vesperis die quarta Octobris Sacrum Caput eadem pompa in pristinum locum restituetur, ut fieri quotannis consuevit.

Exploratum est omnibus, binas supplicationes, quas modo commemoravimus, opera, studio, ac pietate Thomæ Vaccarii Sacerdotis plurimum splendoris semper accepisse; cum tamen ille vitæ cursum absolverit, nec alius in ipsius locum subrogatus fuerit, nos ipsi per has litteras, ne Sancti Petronii cultus imminuatur, magnopere hortamur Sodalitates omnes, aliosque privatos Cives, qui superiori tempore his supplicationibus non defuerunt, & pompam intorticia præferentes secuti sunt, hortamur, inquam, ne in posterum hoc pietatis Institutum deserant, sed eandem semper religionem, ac modestiam ostendant, quæ maximum rebus sacris affert ornamentum.

Ita profecto exempla majorum imitabimur. Nam licet publicæ pietatis erga Sanctum Petronium vetustissima documenta non suppetant, cum decesserit quinto sæculo, ejusque Corpus in Basilica Sancti Stephani conditum fuerit, quam ille a fundamentis excitaverat, nec ullum superfuerit monumentum loci, in quo Sacræ ipsius Reliquiæ depositæ fuerant, tamen anno 1141. singulari Dei Beneficio Sacrum Corpus e tenebris emersit, quibus tandiu delituerat, cum Innocentius II. Pontificatum, & Henricus sedem hujus Civitatis tenerent; Tunc Civium animi tanto studio, ac pietate incensi sunt erga Sanctum Episcopum, Parentemque amantissimum, ut publicis etiam signis illam testarentur. Nam Basilicam ipsi maximo sumptu nuncuparunt, quæ inter præclarissima Italiæ delubra merito adnumeratur; supplicationes ad ipsius honorem frequenter instituerunt, cultumque assiduum, ac peculiarem illi persolverunt; quippe dies certa proposita fuit, qua solemni honore memoriam ipsius celebrarent, & proprium Officium, ac Missam per Octiduum impetrarunt. Hæc non modo commemorant rerum nostrarum Scriptores, sed exteri pariter, qui severo judicio vetustatis monumenta disquirunt (*a*).

(*a*) Tillem. t. 15. Op. suorum p. 35. Baillet. in vitis Sanct. dum refert vitam S. Petronii

Ut pietatis studium erga Sanctum Petronium augeatur, cum exemplis majorum nostrorum eximiam ipsius Sanctitatem conjungemus, ac præclara beneficia, ac prodigia, quibus Deus hanc Civitatem, Diœcesim, Populum, & nos omnes ob Sancti Petronii merita cumulavit. Hæc tamen silentio præteribimus, cum plenæ sint historiæ, & nostri Annales, & sæpius disertorum virorum piis Concionibus ipsa prædicentur.

De ipsius tamen Sanctitate pauca verba nobis facienda sunt, quamvis satis esse possit testimonium Sancti Eucherii, qui Sancto Petronio coævus fuit, ac de ipsius integritate hæc posterorum memoriæ commendavit (*b*): *Hilarius nuper, & in Italia nunc Antistes Petronius, ambo ex illa plenissima (ut ajunt) mundanæ potestatis Sede, unus in Religionis, alius in Sacerdotii nomen ascendit.* Illud tamen Sanctissimi Episcopi virtutem magis declarat, quod plures annos piis exercitationibus impendit, & priusquam in Italiam veniret, amore incredibili solitudinis adductus, paternæ domus commodis, ac deliciis posthabitis in deserta loca Thebaidis, atque Ægypti (ubi pluries aperta vitæ discrimina subiit) se contulit, ut celeberrimos Anachoretas inviseret, cum quibus integerrime versatus est, ipsorumque exemplis acriores stimulos ad exercendam pœnitentiam, & jucundissimas rerum Divinarum contemplationes sibi comparavit. Hæc profecto singularem Petronii Sanctitatem certissimis documentis patefaciunt. Ob eam causam Gennadius, qui vixit sæculo quinto hæc de Petronio tradidit (*c*): *Petronius Bononiensis Ecclesiæ Episcopus, vir sanctæ vitæ.* Porro, si hæc Gennadii sententia Sancti Eucherii verbis superius allatis adjungatur, apertissimum de summa virtute, ac probitate Sancti Petronii testimonium conficietur. Nam gravissimi illi Scriptores, & Petronio Coævi eo tempore scripta tradiderunt, quo judicium de rebus certum, rectumque ferre consueverunt, neque laudes, aut criminationes temere, & inconsulto impertiri (*d*).

(*b*) In Epistua parenetica de contemptu Mundi, & Sæc. Philos.

(*c*) In L. de Viris Ill. c. 41.

(*d*) Tillem. in loco superius allato.

Qui Sancti Petronii res gestas in lucem ediderunt, vitæ rationem, quam in Ægypto, ac Thebaide duxit, haud multum commemorant; neque profecto Sacros Oratores de hoc differentes unquam audivimus. Qui tamen hanc cognitiom expetunt, librum percurrant, qui inscribitur: *de vita, ac rebus gestis Monachorum Ægypti*, cujus Auctorem nonnulli Sanctum Petronium existimant. Id quidem inficiatur Rosvveydus (*e*), nec spernanda profert argumenta. Gennadius autem (*f*) rem dubius proponit: *Petronius Bononiensis Ecclesiæ Episcopus, Vir Sanctæ Vitæ, & in Monachorum studiis ab adolescentia exercitatus, scripsisse putatur Vitas Patrum Monachorum Ægypti, quas velut speculum, & normam professionis suæ Monachi amplectuntur.* Aubertus quoque Mireus hæc subdit (*g*): *sed, quamloquidem Gennadius dicat: putatur scripsisse: non omnino certum est, eum Vitas scripsisse.*

(*e*) In suo Proleg. n. 3. 7.

(*f*) Loco superius allato.

(*g*) In Scholiis ad Gennadium.

Procul dubio Gennadius librum secundum intelligit: *de rebus gestis Patrum*, quem Sanctus Hieronymus Rufino pro certo adscribit. Sed quoniam certissimum est eum librum a Rufino confectum fuisse alterius nomine, cujus etiam itinera, & virtutes memorat; ideo non immerito adfirmari potest ex eodem libro deprehendi, & cognosci præclara Sanctitatis monimenta, quæ Petronius in Ægypto, ac Thebaide reliquit (*h*). Nam ille, cujus itinera, resque gestas Rufinus describit, nonnisi Sanctus Petronius fuisse judicatur.

(*h*) Tillem. in loco allato.

De his monendus fuerat Populus hujus Civitatis, ac diœcesis, cujus gerimus curam, ut pietatem retineret erga hunc Sanctissimum Episcopum, in cujus præsidio, ac tutela hæc Civitas acquiescit, non modo cum binæ supplicationes, quas exposuimus, publice indicentur, sed, ut aliis quoque temporibus debitos honores illi persolvant.

INSTITUTIO LXXV.

De Eleemosynis, quæ a Græcis expostulari solent. De summo studio, ac diligentia, quam semper contulerant Romani Pontifices, ut Schismaticos ad bonum consilium traducerent. Quam magnam perniciem, ac damnum ipsi Schismatici intulerint Catholicis in Oriente. Quam male impenderent ipsi eleemosynas, quas in his Provinciis congesserunt. Qua de causa vetitum fuerit illis tradere eleemosynas; & quibusnam tribuendæ sint illæ, quæ jam congestæ fuerunt.

UNiversis cognitum est odium, quod a Michaele Cerulario in Græcos Orientales Schismaticos dimanavit contra Apostolicam Sedem, ac Fideles in Occidente, qui arctissimo

UAB Biblioteca de Ciències Socials

mo Fidei vinculo ipſi conjunguntur. Non ſemel etiam oſtenderunt ſe paratos eſſe finem diſſidiis imponere, & aliquando rebus cum Romano Pontifice compoſitis, iterum deſciverunt; Illud pariter certiſſimum eſt Turcarum præſidio ipſos abſtuliſſe loca Paleſtinæ veteri Religione conſecrata, quæ Sedes Apoſtolica Regularibus Franciſcanis cuſtodienda tradiderat, & amantiſſimi Salvatoris monumentum, quod ſingulari prodigio inter tot clades, & excidia Civitatis Hieruſalem integrum ab omni diſcrimine vindicatum fuerat (*a*). Cum hæc ita ſe habeant, tamen Romani Pontifices nihil intentatum reliquerunt, ut errantem hanc gregis partem ad ovile revocarent. Ipſi quoque Pontifices eximiam in eoſdem Græcos benevolentiam teſtari nunquam omiſerunt, quæ eo devenit, ut per Judices Sedis Apoſtolicæ ſæpius declaverint Alexandri III. decretum in Concilio Lateranenſi (*b*) in eos, qui Chriſtianos Mercatores in ſervitutem abriperent, aut illos mercibus ſpoliarent, ad Græcos, licet Schiſmaticos, pariter extendi, ne ipſi in itineribus aliqua moleſtia vexarentur (*c*). Eorum tamen audacia limites omnes exceſſit, uti ex hoc decreto Innocentii XI. deprehenditur (*d*): *Cum Sancta Loca Hieroſolymitana, in quibus Verbum Caro factum eſt, & noſtræ reparationis Myſteria, Deo miſerante, completa ſunt, hactenus adminiſtrationi, & cuſtodiæ Fratribus Sancti Franciſci de Obſervantia a Sancta Sede Apoſtolica commiſſa, nuperrime hiſce diebus a Græcis Schiſmaticis, ſubornatis Aulæ Turcicæ Miniſtris, de manu dictorum Fratrum Sancti Franciſci, ſummo Latinorum dedecore, uſurpata ſint, iis præcipue ſubſidiis, quæ ex Fidelium Chriſtianorum eleemoſynis iidem Græci perceperunt*. Poſt hæc audet frequenter in Italiam ſe conferre, ut magna pecuniæ ſubſidia congerant, eam cauſam adducentes, ut ſe incolumes ab immanitate Turcarum tueantur, aut Templa igni, ferroque devaſtata reſtaurent. Litteras proferunt, quibus diſſidium, erroreſque abjeciſſe coram Epiſcopis, vel Inquiſitoribus teſtantur. Deinde, cum revertuntur in Patriam, peractam Fidei Confeſſionem abrogare non dubitant, & Fidelium pietati illudere, qui eos pecunia liberaliter cumularunt: Comparandi ſane videntur Peregrino veteri Philoſopho, de quo tradit Lucianus, ſimulata Chriſtianorum Religione, graves itinerum expenſas ab illis obtinuiſſe, congeſtaque ingenti pecunia ob fallacia ſemper artificia, & fidelium pietatem, cum poſtremo in carcerem truderetur, illud uſurpare ſolitum fuiſſe: *Satis ſibi in hoſpitalitate Chriſtianorum*. Quamobrem Romani Pontifices huic malo conſulendum cenſuerunt. Innocentius XI. Græcis interdixit has eleemoſynas petere, & ſingulis Epiſcopis præcepit traditas Græcis facultates ob eam cauſam auferre, & Romam mittere ad Sacram Congregationem *de Propaganda Fide*, licet a Viris quavis dignitate præſtantibus obſignatæ eſſent, vel ab ipſa Sacra Congregatione, niſi forte abrogatum in illis hoc Pontificis decretum indicaretur, & poſt ipſum decretum editum facultates obſignatæ cognoſcerentur. Alexander VIII. die 25. Octobris anno 1690. decretum ejuſmodi probavit, & Clemens XII. die 25. Martii anno 1736. id confirmavit, & Litteras ſimul Apoſtolicas, quas in forma Brevis Alexander VIII. promulgaverat. Illud pariter addidit congeſtas a Græcis eleemoſynas, ſi forte aliquæ depoſitæ inveniantur, ad ſequeſtrem deferri oportere, ac deinde ad Sacram Congregationem *de Propaganda Fide* mitti, quæ illas eo modo impendet, quem utiliorem judicabit. Eadem Sacra Congregatio litteras ad nos dedit menſe Septembri nuper elapſo, quibus decreta ejuſmodi Pontificum obſervanda magno ſtudio commendat, eorumque memoriam in noſtra Cancellaria retineri jubet. Tandem præcipit, ut eadem decreta non ſolum Civitati, ſed etiam toti diœceſi perſpecta faciamus, ob quam cauſam has litteras evulgavimus.

(*a*) L. 2. de Hist. Pol. Schiſmatis Græc. ſer. a Card. Goa 2a par. 4. c. 25. n. 1092.

(*b*) In c. Ex commiſſo de Raptorib.

(*c*) In Th. de Pœnis Ecc. par. 2. in verbo Schiſ. §. 4 Card. Albizius de Inconſt. in Fide c. 10. n. 41. ſub §. vigore tamen Pign. Conſ. 99. t. 8.

(*d*) In Gen. Cong. de Prop. Fide habita coram ipſo die 29. Jan. an. 1677.

INSTITUTIO LXXVI.

Epiſtola Encyclica Archipresbyteris, Vicariis Foraneis, & Parochis Diœceſanis. De Choreis; Utrum natura ſua culpæ obnoxiæ ſint. An illis Laicus intereſſe poſſit ſine ullo crimine. Quænam pœnæ perſcribantur viris Eccleſiaſticis, qui Choreis adſunt, & illis potiſſimum, qui ſaltationes ducere non erubeſcunt.

NOn parum dubitavimus, utrum quæ his litteris concludimus, magis explicanda forent publico decreto, quod deinde conſuetis locis figeretur; an vero ſimplex edictum promulgandum eſſet, quod nullam voluntatis, conſiliique noſtri rationem patefaceret; an tandem edicto hujuſmodi litteræ adjungendæ forent, quæ Typis editæ haud mediocriter adjuvant eos, qui litteras ſcribunt, & eos ſimul, qui litteras eaſdem accipiunt. Primum igitur improbavimus, ex quo præclara de chariſſimo Clero noſtro virtutis opinio valde labefactatur, cum perpauci ſolum adnotandi ſint: Secundum pariter abjecimus conſilium, ex quo ſufficiens malo remedium nequaquam adhibetur: Tertium elegimus, quo nempe indicaaur, quid faciendum ſit, & per adjunctas litteras rationes explicantur, & impedimenta omnia de medio tolluntur, quibus aliqui Sacros Canones, ac præſtantium Theologorum ſententias parvi facientes vivendi licentiam miſere tuentur. Cum hæc deliberamus, exemplum fortiſſimi Martyris, & Epiſcopi Sancti Cypriani imitamur, qui cauſam, ac negocium ſuſcipiens a noſtro parum diſſimile, librum *de ſpectaculis* Populo ſuo inſcripſit, eumque initio ſic alloquitur: *Quamvis ergo certus ſim, vos non minus eſſe in vitæ actu graves, quam in Sacramento Fideles: tamen, quoniam non deſunt vitiorum aſſertores blandi, & indulgentes patroni, qui præſtant vitiis authoritatem &c. & eo uſque enervatus eſt Eccleſiaſticæ Diſciplinæ vigor, & ita in omni languore vitiorum præcipitatur in pejus, ut jam non vitiis excuſatio, ſed authoritas detur, placuit paucis vos nunc non inſtruere, ſed inſtructos admonere, ne quia male ſunt vincta vulnera, ſanitatis obductæ perrumpant cicatricem*. Librum *de ſpectaculis* Sancto Cypriano tribuimus; tamen non ignoramus plurimorum opinionem, qui illum magni exiſtimant, ſed Cypriano adſcribendum non arbitrantur. Nos autem ſapientium Virorum ſententiam amplectimur, inter quos Cardinalis Baronius, Jacobus Pamelius, Petrus Faber, Jacobus Syrmundus, Deſiderius Eraldus, Cardinalis Bellarminus, ac Stephanus Baluzius enumerantur, qui librum eundem *de ſpectaculis* non modo vetuſtiſſimum, & omni laude commendandum, ſed Cyprianum illius Auctorem putant.

Sed ad rem veniamus, quam agendam ſuſcepimus. Cum anno ſuperiori Bacchanalia permiſſa eſſent, delatum nobis fuit aliquos ex Clericis Sacris Ordinibus initiatos, & Sacerdotes etiam noſtræ Diœceſis publicis Choreis interfuiſſe, & ſaltationes pariter exercuiſſe; Parochos vero nonnullos Choreis

non modo indulsisse, sed etiam locum in propria sede præbuisse, ubi viri cum Mulieribus saltationes instituerent. Aliqui inter ipsos pœnas scelere suo dignas non dederunt, non quod innocentes haberentur, sed quod ipsorum crimen satis aperte demonstrari non potuit: Cæteros, quibus indignum facinus occultare non contigit, in Urbem accivimus, & graviter objurgatos debitis etiam pœnis affecimus. Tunc aliqui non quidem ob nequitiam, sed ignoranter, aut imperite nimiam severitatem nobis objecerunt, quod Clericos Majoribus Ordinibus præditos, Sacerdotes, & Parochos pœnis ejusmodi corrigendos putaremus, qui Choreis operam dederant, licet Mulieres quoque admiscerentur. Choreas, ajebant, nullam ex se criminis labem, aut maculam inurere, præsertim Bacchanalium tempore, cum singuli homines remissionem aliquam sibi concedere jure possunt: *Pudor me tenet* (cum Cypriano exclamamus) *præscriptiones eorum in hac causa, & patrocinia referre*. Quamobrem jam tum cogitavimus aliquid super hac re in lucem proferre, cum præsens occasio id requireret; ideoque imminentibus rursum Bacchanalibus has litteras exarandas censuimus, quibus ostendemus, primum Choreas cum scelere reipsa plerunque conjungi, licet in se nihil nefarii contineant: Secundo ad Sacerdotes pertinere, ac potissimum ad Parochos, Virorum, ac Mulierum oculis subjicere magnum innocentiæ discrimen, dum simul in Choreis versantur: Tertio, licet ejusmodi saltationes aliquando sine ullo crimine exerceantur, non ideo tamen Clericis, Sacerdotibus, ac præsertim Parochis convenire: Tandem, quarto Bacchanalium dies haud ipsis Choreas permittere. Quæ omnia, si clare probentur, neminem fore putamus, qui nos reprehendat ob niniam severitatem superioris anni, aut edictum vituperet, tanquam inhumanum, quod his litteris adjungimus, & proxime futuris Bacchanalibus, & in posterum perpetuo servandum præcipimus.

Scriptores Theologiæ Moralis unanimi sententia adfirmant, nullum crimen admittere, qui Choreis indulget. Bartholomæus Fumus inter vetustiores id apertissime docuit (*a*): *Choreas ducere ex sua genere peccatum non est*. Idem tradit Azorius (*b*): *Primo quæritur, an Choreæ sint damnandæ, ut peccata mortalia? Respondeo ex communi opinione omnium, quos jam retuli, non esse damnandas, ut peccata mortalia, quoniam ex se illicitæ non sunt. Sed tantum ex mala intentione, aut abusu, aut ex probabili periculo libidinis in aliquo, aut ex aliqua alia circumstantia*. E contrario Sancti Patres Choreas criminibus obnoxias, & implicatas exclamant: *Ubi Cytharæ* (inquit S. Ephrem (*c*)) *& Choreæ, ibi vitiorum tenebræ, mulierum perditio, Angelorum tristitia, diaboli festum*. Sanctus autem Basilius (*d*) asserit in Mulierum saltationibus corporis, aut animæ integritatem amitti: *Quod si nonnullæ peccatum corpore effugerunt, omnes tamen animo depravatæ, atque inquinatæ sunt*. Qui diligentius hanc rem perscrutari velit, Sanctum Ambrosium (*e*) inter Latinos Doctores, & Sanctum Joannem Chrysostomum (*f*) inter Græcos expendat. Quantum vero adversentur in hoc recentioribus Theologis sapientiores Christianæ Ethices Magistri, liquido apparet ex Balthasari Francolino (*g*), qui hos ita loquentes inducit: *Omnes tam Latini, quam Græci Doctores Choreas damnant tamquam delictum Deo graviter invisum &c. Vestri tamen Casuistæ recentiores gravem in eis fœditatem inesse negant. Num hoc etiam est illud, quod pertinet ad solam veterem Disciplinam, & nostro tempori non congruit, ut paulo ante dicebas? Ita profecto nostro tempori virtutes non congruunt, sed sola vitia; & Patres fuere suorum temporum Doctores, non autem nostrorum. Puto quod, hæc dicturus sis, quid enim aliud respondere possis, non video.*

Omissis tamen omnibus, quæ graviter, sapienterque subdit Francolinus numero 33., concordiam afferamus, qua Pater Segneri Theologos simul, & SS. Patres juremerito conjungit (*h*): *Ajunt Theologi saltationibus nullam scelleris fœditatem inesse, quod verum est; nam ipsarum naturam solum considerant. SS. Patres agunt de iis, quæ ab iisdem saltationibus consequuntur, & vehementer illas improbant, quia in extremam perniciem fideles adducunt. Hoc pacto hæ sententiæ, quæ contrariæ videntur, simul conciliari queunt. Ambæ quidem, diversa tamen ratione veritati consentaneæ sunt. Peccatum sane non admittit, qui ad Choreas pergit, periculum tamen subit innocentiæ, quæ facile labefactatur ob ea, quæ inter saltandum accidere consueverunt; Tum quippe libidinis flamma magis incenditur, animæque excidium facilius inducit, quod profecto Theologi non inficiantur; imo SS. Patres tunc sequuntur, adfirmantes Choreas ob ejusmodi periculum criminibus graviter obnoxias.* Cardinalis quoque Bellarminus, cum in Belgio sermonem haberet, Choreas eadem de causa magno studio insectatus fuit: *De Choreis* (inquit) *tantum dicam unum verbum, atque ideo potissimum, quod intelligam, non nullis non videri hoc verum malum, & sciam, Lovanii esse publicas scholas, ubi docetur ars tripudiorum. Sed ego profecto, si adulterium, & fornicatio est malum, videre non possum, quomodo viros cum fœminis tripudiare non sit malum; cum ad hoc illud maxime provocet &c. Tu ad calorem adolescentiæ addes calorem potationis, deinde ibis, & redibis, cantabis, saltabis cum puellis, & ego nihil mali suspicabor?* Idem docet Sanctus Carolus Borromæus (*i*), qui Choreas nuncupat *offensionum & peccatorum Seminaria*. Postremo in eadem opinione versatur S. Franciscus Salesius (*k*), qui postquam asseruit Choreas natura sua neque bonum, neque malum præseferre; deinde recentem, vulgatamque saltandi consuetudinem periculi, ac detrimenti plenam esse; Tandem ante oculos ponit, quæ a Fidelibus necessario adhibenda sunt, ut se tueantur, si ob aliquam honestam causam in hoc discrimen saltandi pertrahantur. Id fusius explicavimus alio loco (*l*), ubi S. Francisci doctrinam plene commemoravimus.

Esto igitur, nulla insit choreis turpitudo, si illas inspiciamus, tanquam facultatem aliquam, ob quam certa lege, & veluti ad numerum, sonitumque pedes moveantur. Illud quoque concedatur, virtutem aliquando cum choreis implicitam contineri, quemadmodum cum Maria Soror Aronis reliquas mulieres excitavit, ut secum una cantibus, choreisque indulgerent: *Quibus præcinebat dicens: Cantemus Domino; gloriose enim magnificatus est, equum & ascensorem dejecit in mare*; Idem ferme de Davide Rege sacræ litteræ commemorant: *Cumque intrasset Arca Domini in Civitatem David, Michol filia Saul prospiciens per fenestram vidit Regem David subsilientem, atque saltantem coram Domino* (*m*), non hujus tamen generis, ac naturæ saltationes nunc instituuntur; ob aliam causam, rationemque fiunt. Saltationes, quæ ex se criminosæ nequaquam sunt, sine crimine non peraguntur. Pudor, & castimonia in aperto discrimine versantur. Tot denique pericula occurrunt, quæ

(a) In Summa Angelica cui titulus est Armilla, verbo Choreæ.
(b) In suis Inst. Mor. par. 3. l. 3. c. 36. q. 1.
(c) De Judicio fugiendis.
(d) In Or. de Temperantia, & Incant.
(e) In l. 3. de Virgin.
(f) In Homil. 3. de Davide.
(g) In l. Cl. Rom. col. 7. disp. 3.
(h) Inst. 1. cui titul. est. Christianus par. 3. ser. 29. sub n. 2.
(i) In Actis Ecc. Med.
(k) In l. Inst. ad vitam piam, ac dev. sanct. p. c. 33. & 34.
(l) Inst. 14.
(m) In Ex. c. 15. l. 2. Regum c. 6.

quæ ante oculos exponemus, non quidem ab Anachoreta descripta, vel a severiori Theologo, aut ab aliquo Concionatore, qui res amplificare soleat, sed a Francisco Petrarcha, qui in Dialogo 24. de choreis hæc scripta reliquit: *Non tam ibi delectatio præsens est, quam sperate delectationis auspicium. Veneris præludium illud quidem sono stupidas, ac miserias circumducere, atque urgere, & stringere, ac specie urbanitatis attinere, liberæ ibi manus, liberi oculi, liberæ volant voces, pedum strepitus, & multorum cantus dissoni, & tubarum clangor, conversatio, & pulvis, & quæ sæpe ludis additur, hostis pudicitiæ, & amica scelerum nox ipsa; hæc sunt, quæ timorem ac pudorem pellunt; hi sunt libidinum stimuli, hæc laxamenta licentiæ*; tandem ob easdem periculi causas Corradus Clingius Theologus ex Ordine San. Francisci hæc monuit (*a*): *Chorea mundana est circulus, cujus centrum est Diabolus, & circumferentia angeli ejus circumstantes, & ideo vana, aut nunquam sine peccato fit.* Cum hæc ita sint, quis unquam inficiabitur choreas, licet natura sua minime pravas, a scelere tamen raro sejungi! Si id verum est, quis in dubium revocabit spectare ad Sacerdotes, ac potissimum Parochos, ut Fideles intelligant, quibus periculis implicentur, dum viri cum mulieribus una choreas ducunt? Sacerdotibus quidem Episcopus, cum ipsos ad eam dignitatem extollit, divinam gratiam implorat: *Ut in lege tua die ac nocte meditantes, quod legerint credant, quod crediderint doceant.* Deinde hæc pariter subdit Episcopus: *Cæteraque virtutes in se ostendant, exemplo præbeant, admonitione confirment.* Parochis autem Tridentina Synodus indicit, ut diebus Dominicis, aliisque Festis conciones ad populum habeant (*b*): *Docendo, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciandoque eis cum brevitate & felicitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas sectari oporteat, ut pœnam æternam evadere, & cœlestem gloriam consequi valeant.* Parochi in Patavina diœcesi hanc veritatem penitus attigerunt, cum sæpius in cœtum coacti de gravissimis harum saltationum detrimentis agentes, rationem excogitarunt, ut a suis parochiis prorsus eliminarent (*c*).

(*a*) In suo Catech. Catholico lib. 4. c. 14.

(*b*) Sess. 5. ca. de Reformat.

(*c*) Cleric. Vicar. in decis. 4. n. 9. & decis. 18. n. 6.

Nonnulli Subdiaconi suo munere satis se persunctos existimant, si uxorem non ducant, Clericalem habitum deferant, Canonicas horas singulis diebus persolvant. Id etiam Diaconi sibi sufficere arbitrantur. Sacerdotes autem si Sacrum faciunt; Parochi vero, si sedibus suis immorentur, & Sacramentis administrandis præsto sint, nihil amplius ab ipsis requirendum falso judicant. Illud etiam sine criminis labe sibi concedendum putant, quod in laicis minime reprehenditur. Secum animo perpendunt laicos aliquos ad choreas convenire, ipsasque exercere innocenter posse; hinc sibi facilius persuadent, licet ipsi sacris Ordinibus, & cura animarum præditi sint, nullum crimen admitti, si choreis intersint, si cum reliquis etiam saltent, & domi suæ saltandi locum exhibeant. Sed omittimus libidinis periculum, ad quam facile viri, ac mulieres incitantur, uti modo dictum fuit, cum simul choreis indulgent; ommittimus ea, quæ tradidit P. Francolinus, de quibus superius mentionem fecimus, qui hoc respondet accusantibus recentes Theologos, quod Patrum Ecclesiæ doctrinam abjecerint, cum de choreis quæstiones instituunt: *Quod ut intelligas tandem, & insultare amplius non possis, instituunt ne Patres citati has quæstiones, an omnes choreæ inter ejusdem sexus personas ad saltandum tempus ductæ? an semper sint illicitæ, quæ exercentur inter personas diversi sexus? an quæ licitæ per se sunt, exerceri ab omnibus, aut in omni loco possint? Has certe quæstiones non instituunt Patres, ut faciunt Theologi Morales, sed invehuntur in choreas utique, non in omnes: alioquin peccasset David, animo simul & corpore ante Arcam exultans: ergo solum in aliquas. Ita profecto explicandi sunt, quamvis non distinguant. At quis Casuistarum omnes absolvit? Quis non fere omnes, quæ miscentur a personis diversi sexus, damnavit?* His omissis illud solum inquirimus, an reipsa sine labe tribui possint sacris Ordinibus initiatis, ac Parochis ea, quæ Laicis absque ulla criminis nota permittuntur; Id enim nobis omnino falsum videtur. Siquidem laicus in quolibet Foro causas agere potest, nec ullam ex eo culpam, sed virtutis meritum consequitur. Idem contingit, si medicinam, aut Chirurgi facultatem exerceat. Item merces commutare, venatione qualibet tempus insumere, & alia plura laicis quidem, non vero Ecclesiasticis sine ulla peccati macula conceduntur.

Si nos tantum hanc sententiam tueremur, parum roboris certe haberet, nam tenuitatem ingenii nostri satis intelligimus, sed certissimum est nullos Scriptores ab hac opinione alienos unquam fuisse. Id clare ostendemus, sed cujus testimonio, mox aperte constabit, cum de choreis ipsis sermo habetur: *Quia enim* (inquit S. Thomas) (*d*) *impossibile est semper agere in vita activa, & contemplativa, ideo oportet interdum gaudia curis interponere, ne animus nimia severitate frangatur, & ut homo promptius vacat ad opera virtutum, & si tali fine fiat de ludis cum aliis circumstantiis, erit actus virtutis, & poterit esse meritorius, si gratia informetur. Istæ autem circumstantiæ videntur in ludo choreali observandæ, ut non sit persona indecens, sicut Clericus, vel Religiosus, ut sit tempore lætitiæ, ut liberationis gratia, vel in nuptiis, & hujusmodi, ut fiat cum honestis personis, & cum honesto cantu; & quod gestus non sint nimis lascivi, & si quæ hujusmodi sunt. Si autem fiant ad provocandam lasciviam, & secundum alias circumstantias, constat, quod actus vitiosus est.* S. Antoninus (*e*) causas enumerans, ob quas criminosæ fiunt saltationes, hæc docuit: *Tertia causa est sumpta ex officio personæ, sicut Clericis interdicitur venatio, & alii ludi, quia in sortem Domini electi aliis exercitiis debent occupari &c. Tertio quod fiat a personis sæcularibus, nam Monialibus, Monachis, & Clericis, propter quod debent in aliis occupari, omnem choream puto illicitam*; Item postquam improbavit graviter sui temporis consuetudinem, ut in Ecclesiis ruralibus festi Sanctorum dies choreis celebrarentur, de ipsis ita judicat: *Videtur esse magis mortale, quam veniale*: Postremo hæc subjicit: *Cum autem a Clericis, vel Religiosis fit inter se, non in præsentia laicorum, ex quodam solatio etsi levitate*, est peccatum, *non tamen mortale.*

(*d*) In c. 3. Isiæ.

(*e*) In sum. p. 2. tit. 6. c. 8. de Choreis.

Idem tradunt Fumus, Azorius, Francolinus, & Marcan (*f*), quos superius nominavimus, aliique plurimi. Sed quod promovere magis debet, eandem legem proponit Ecclesia (*g*): *His igitur lege Patrum cavetur, ut a vulgari vita secluſi, a mundi voluptatibus se se abstineant; non spectaculis, non pompis intersint*; de Clericis sermo est (*h*): *Non oportet, Ministros Altaris, vel quoslibet Clericos spectaculis aliquibus, quæ aut in scenis exhibentur, interesse.* Tridentinum vero Concilium (*i*) abrogata qualibet contraria consuetudine veteres canones, ac decreta renovat: *De lu-*

(*f*) In Hort. Pastor. t. 3. lib. 3. n. 10. §. 6. peccant.

(*g*) Can. His igitur dist. 23.

(*h*) Can. Non oportet, de Consecrat. dist. 3.

(*i*) Sess. 22. c. 3. de Reformat.

xu, comeſſationibus, choreis, luſibus, ac quibuſcumque criminibus, nec non ſæcularibus negotiis fugiendis. Inſuper Sanctus Carolus Borromæus hæc quoque decernit (*a*): *Clerici perſonati non incedent, choreas privatas, aut publicas non agent, nec ſpectabunt.* Sanctus Franciſcus Saleſius pœnam ſuſpenſionis infligit Sacerdotibus, qui ſalutationes inibunt (*b*). Deceſſores noſtri rem eandem ſuis Synodis, decretiſque ſanxerunt. Poſtremo eadem docent a Sede Apoſtolica, fidei, morumque magiſtra, uti colligitur ex decretis Sacrarum Congregationum, quarum voce ſuas declarat ſententias: *Interdicet ergo Epiſcopus ipſiſmet Clericis choreas præfatas agere, ducere, vel dirigere, in quibus fœminæ ſaltent. Porro conſtitutis in Sacris prohiberi poteſt, ne choreas cum fœminis agant &c. & cunctis Clericis choreas ducere, vel in iiſdem ſonare &c. Quin immo & Clericis prohiberi poteſt, ne choreas permittant fieri, & idem de ſpectaculis, atque comediis, in ſuis ædibus Eccleſiaſticis, Canonicalibus Parochialibus, ſeu aliter Beneficialibus, deputatis, pro domicilio Beneficiati; & hoc etiamſi talia fierent nomine conſanguineorum ibidem ſecum cohabitantium.* Hæc deſumpta fuerunt ex ſententiis Sacrarum Congregationum, quas accurato ſtudio congeſtas Braſchius in lucem promulgavit (*c*). De his etiam nos ipſi teſtes ſumus: nam a Secretis adlecti fuimus in ea Congregatione, quæ habita eſt anno 1722., cum Synodus Battiſtelei Fulginatis Epiſcopi in examen adducta fuit: Decretum illius Congregationis idem Braſchius commemorat. At vero, licet Canones ſuper hac re nihil ſtatuiſſent; licet etiam veteres, recenteſque Theologi de ſententia, de qua verba facimus, nullam diſputationem peregiſſent, quis rationis ipſius naturalis lumine non intelligat graviſſimam populo offenſionem præberi, dum Sacerdotes, ac Parochi ſaltationibus indulgent? Id facilius, & clarius ex doctrina Sancti Thomæ deprehenditur (*d*): *Ad quartum dicendum, quod dictum alteriuspoteſt eſſe dupliciter alteri eduſa peccandi: uno modo per ſe, alio modo per accidens. Per ſe quidem, quando aliquis ſuo malo verbo, vel facto intendit alium ad peccandum inducere, vel etiamſi ipſe hoc non intendat, ipſum factum eſt tale, quod de ſui ratione habet, quod ſit inductivum ad peccandum, puta, cum aliquis publice facit peccatum, vel quod habet ſimilitudinem peccati; & tunc ille, qui hujuſmodi actum facit, proprie dat occaſionem ruinæ: unde vocatur ſcandalum activum.* Exploratum eſt omnibus, Sacerdotum mores laicorum oculis ita obverſari, ut ex ipſis vitæ exempla deſumantur: *In eos* (monet Tridentina Synodus) (*e*) *tanquam in ſpeculum reliqui oculos conjicium, ex iiſque ſumunt, quod imitentur*, qui ſibi licere maximo jure putant ea, quæ gerunt Eccleſiaſtici: *In te omnium* (ait Sanctus Hieronymus) (*f*) *oculi diriguntur: domus tua & converſatio tua, quaſi in ſpecula conſtituta, magiſtra eſt publicæ diſciplinæ. Quidquid feceris, id ſibi omnes faciendum putant. Cave, ne committas, quod, aut qui reprehendere volunt, digne laceraſſe videantur, aut qui imitari, cogantur derelinquere.* Cum igitur offenſiones, atque innocentiæ diſcrimina frequenter inter choreas objiciantur, an commentitium aliquod fingi dicendum eſt, quod ipſarum cauſa ad Pœnitentiæ Sacramentum aliquis accedere debeat, & quod Parochus ab Altari piis Concionibus, magnaque contentione ejuſmodi choreas compeſcere teneatur? Tunc vero, ut ingenue loquamur, quem fructum Sacerdos, aut Parochus ferre queat, dum choreas, quibus ipſimet indulſerunt, improbare contendant? *Quomodo enim poteſt obſervari a Populo, qui nihil habet ſecretum a Populo, diſpar a multitudine? Quid enim in te miretur, ſi ſua in te recognoſcat? Si nihil in te aſpiciat, quod ultra ſe inveniat? Si quæ in ſe erubeſcit, in te, quem verendum arbitratur, offendat?* (*g*) Si Eccleſiaſticus a ſaltationibus abſtineat, eaſque improbet, Populum facilius commovebit: *Bene vivendo, & bene docendo Populum inſtruis, quomodo debeat vivere* (*h*). Si contrarium Eccleſiaſticus egerit, tunc, *Bene autem docendo, & male vivendo, Deum inſtruis, quomodo te debeat condemnare.* Quamobrem Joannes Gerſon, cum de choreis differit (*i*), hæc ſapienter exponit: *Videndum eſt, ſi per aſpectum ſuum, vel aſſiſtentiam videatur dare audaciam, & approbationem diſſolutioni, eſt periculum peccati & abſtinendum. Sic debent facere Prælati, Curati, & Religioſi.*

At vero Bacchanalium tempore, inquet aliquis, ſaltationes improbari tanta ſeveritate non oportet. Reſponderi facile poſſet hoc temporum diſcrimen neque a ſacris Canonibus, aut Patribus, aut Theologis indicari; rationes autem, quas nuper expoſuimus, ejus generis eſſe, ut omne tempus complectantur. Sed his omiſſis petimus ab iis, qui hoc diſcrimen temporum intercedere putant, an bacchanalium licentiam, inſtitutum, & cauſas intelligant, ob quas a Magiſtratibus permittuntur; an etiam noverint Bacchanalium licentiam, inſtitutum, & cauſas intelligant, ob quas a Magiſtratibus permittuntur; an etiam noverint Bacchanalium conſuetudinem ab Eccleſia diſſimulari; poſtremo, an pro certo teneant bacchanalia nullum pondus, aut momentum habere, ut patrata crimina apud Divinum Judicem excuſentur. Gratianus Amerinus Epiſcopus, qui non minus ob tot ingenii monimenta, quam ob pietatem eximie commendatur, bacchanalium dies ſic exponit (*k*): *Hos ipſos publicæ amentiæ dies carnevalia appellamus. Quo tempore nequius, corruptiuſque excogitari nihil poteſt, nihil, quod magis omnium flagitiorum licentia ſit imbutum; cum homines alioquin minime leves, minimeque impuri a ſe alienum nihil putent, quod a modeſtia, gravitate, honeſtate, alieniſſimum ſit.* Cælius Rhodiginus eruditione celebris ineptias enumerat, quas Accolæ Ponti, aliæque gentes in Bacchi honorem inſtituere ſolebant; deinde ita ſubdit: *Dicas, inde Italicas carniſprivii debachationes prorepſiſſe.* Magiſtratus autem bacchanalium dies indulgent ob eam cauſam, quam Caſſiodorus explicat: *Hæc nos ſovemus neceſſitate Populorum &c. Expedit interdum deſipere, ut poſſimus Populi deſiderata gaudia continere* (*l*). Eccleſia, uti dictum eſt, bacchanalium inſtaurationem diſſimulat; nam ipſa lugubres, triſteſque dies inter Septuageſimam, & Quadrageſimam Fidelibus proponit, illoſque inſani homines in riſum, licentiamque converterunt: *Adeos nos* (inquit idem Gratianus) *prava pervertit conſuetudo, ut Septuageſimam inter, & Quadrageſimam interjecti dies, quos Sancta Mater Eccleſia magno myſterio veluti lugubres, funebreſque habet prævalens laſciviæ, riſus, hilaritatis amor, non in lætitiam ſolum inconditumque gaudium verterit, ſed pene communi cuidam inſaniæ dedicavit.* De hac re fuſius alio loco ſermonem egimus (*m*). Memoria digniſſimum eſt, quod Kranſius tradit de Ludovico Archiepiſcopo Magdeburgenſi (*n*): *Ad dies* (inquit) *ſolutos carniſprivii vocabat:*

Ar-

(*a*) In primo Conc. Provinc. p. 2. t. 1. de Aſbis Ecc. Medio'an. edit. Lugdun. p. 78.
(*b*) In ſuis ſtatut. ſynodal. p. 3. tit. 4.
(*c*) In Prompt. ſynodalic. 99 a. c. 5. uſq. ad n. 8.
(*d*) 2. 2. qu. 43. ar. 1.
(*e*) Seſſ. 22. c. 1. de Ref.
(*f*) In epiſt. ad Helio dorum.
(*f*) S. Amb. lib. 3. epiſt. 20.
(*g*) Auctor operis imperfecti in Matthæum Hom. 43.
(*h*) In ſua ſermone Domin. 3. Adventus. 3. ult. edit. Antuerp. p. 923.
(*k*) In Synhabita an. 1525.
(*l*) Cardin. Baron. an. Chriſti 509. n. 5. & an. Chriſti 523. n. 1. & 2.
(*m*) Inſt. 24
(*n*) Anno Dom. 1282

Archiepiſcopus in primis choreis inerat. Tunc repente: *Apparuit ignis in camera*: & dum ille cum cæteris fugam arripere properabat *concedit gradus lapideus, cui imminebant; ruebant una pluſquam trecenti homines utriuſque ſexus; ex omnibus læſus eſt nemo, præter Archiepiſcopum, & tres alios; ille delatus in domum poſtera die ſpiritum efflavit*. Funeſtiſſimam hanc Archiepiſcopi mortem Paulus Langius etiam commemorat (*a*): *Mortuus, non ut Epiſcopus, non ut Sacerdos, ſed velut hiſtrio vanus, & vir ſæculo deditus; mortuus, inquam, non in atrio, ſed theatro, non in loco ſacro, ſed profano, non in Eccleſia, ſed in choreâ*. Idem ſcribit Raynaldus (*b*), qui cum eodem Paulo Langio S. Gregorii ſententiam refert, nempe toties morte dignos eſſe Rectores animarum, quoties vitæ ſuæ prava exempla poſteritati relinquunt.

(*a*) In ſuis Cronicis

(*b*) Anno Chr. 1352. n. 31. & an. Chr. 1382. n. 28.

Hæc ſane monenda fuerant, ut rem propoſitam accurate proſequeremur, ac ne muneri Apoſtolico deeſſe videremur. Illud tantum ſupereſt, ut percurras omnia, ſeduloque expendas, quæ his litteris continentur. Noſtrum eſt conciones habere, gregem inſtituere, quod perfici datis in lucem litteris majori cum fructu non immerito confidimus. Quare, ſi illas legere, ſi expoſitam diſciplinam ſuſcipere aliquis prætermittat, judicium de nobis, ac de ſacris concionatoribus a Deo ferendum eodem modo ſperamus. Nam frequenter contingit, ut Populus ad concionem invitatus convenire negligat, aut animo alieno ſit, dum Concionator verba facit, aut etiam ſomno indulgeat, aut nullum ad virtutem ſtimulum inde concipiat; ex hoc tamen Concionatoris merita non imminuuntur, omniſque culpa ſolum Auditoribus tribuitur. Promulgabis ab Altari, & figendum conſuetis locis curabis Edictum, quod his litteris adjungimus; univerſis declarabis illud nos conſilium cæpiſſe, ut, Concionatoris inſignibus depoſitis, Epiſcopi auctoritatem in illos exerceamus, qui juſſa facere recuſaverint. Poſtremo tibi, Populoque tuo Benedictionem noſtram impertimus.

INSTITUTIO LXXVII.

De vino, quod in Miſſis celebrandis adhibetur. De veteri Eccleſiæ diſciplina in eo ſeligendo, ac diligenter expurgando. De accuſationibus illatis in eos, qui vinum parum conveniens ſuppeditarunt. Quæ vini ſpecies ad Sacrum conficiendum inepta videatur. De vino, quod medium, *& longum nuncupatur. De vino communi. Quodnam hoc nomine ſignificetur in hac diœceſi. Tutiorem opinionem tenendam eſſe in hac re, ne gravetur conſcientia.*

MAjores noſtri vinum optimum pro Sacrificio Miſſæ ſeligebant, quemadmodum ex Innocentio III. deprehenditur (*c*): Illud quoque *Diligenti ſtudio*, inquit, *vinum optimum quærendum eſt*. Illud quoque ex hiſtoriarum Scriptoribus proditum fuit, Eccleſiis tribui conſueviſſe quaſdam vineas, *ut ex illis optimum vinum fieret in uſum Sacrificii*. (*d*) In Officio Santi Wenceslai Bohemiæ Regis illud memoria dignum commendatur, quod: *Sacerdotes veneratus, ſuis manibus tritecum ferebat, & vinum exprimebat, quibus in Miſſa Sacrificio uterentur* (*e*). In more poſitum quoque fuit, ut Diaconus in Calicem ſubjectum vinum infunderet per colum, aut cochleare minutiſſimis foraminibus elaboratum, ne aliquid impuri cum vino admiſceretur. Id aperte colligitur *ex Ordine Romano ſexto*, & ex aliquibus argenteis colis ejuſmodi, quæ ſervantur in Muſæo Marci Antonii Sabbatini Civis noſtri, qui ſuperiori tempore Romæ deceſſit. Illorum formam tabulis expreſſit Blanchinus, cum ſuas Interpretationes ad vitam Sancti Urbani Pontificis in lucem promulgavit (*f*). Tandem Sacrarii Cuſtodes in judicium vocari non conſueverunt, ſi in Miſſæ Sacrificio vitioſo vino Sacerdotes uterentur, ſed Epiſcopus, & etiam Metropolitanus reus ſtatuebantur, ſi hac re cognita, malum tamen negligenter diſſimulaſſent. Id ſuo exemplo confirmavit Ibas Edeſſæ Archiepiſcopus, qui in Epheſino Concilio accuſatus fuit: *Quia, dum memoria fieret Sanctorum Martyrum, non eſt datum vinum ad Sacrificium Altaris, ad ſanctificationem, & Populi diſtributionem, niſi admodum exiguum, & vitioſum, ac luteoſum, & quaſi eo tempore vindemiatum &c. & hæc acta ſunt, conſcio, & admonito eo, qui poteſtatem miniſteriorum habebat, cui & dictum eſt, ut & ipſe admoneret Epiſcopum cum fiducia: & cum nihil feciſſet, illo tempore coacti ſumus nos & ipſum Reverendiſſimum Epiſcopum rurſus admonere, & cum dixiſſet, haud permotus eſt, ſed contempſit; ita ut multi noſtræ Civitatis hinc ſcandalizarentur*. Chriſtianus Lupus hoc vetuſtatis exemplum perpendens, ita ſcriptum reliquit (*g*): *Hodie frequenter meliora gulæ ad menſam prophanam, Deo ad Divinam damus vina viliora; neque tamen, quod pejus, punimur, aut accuſamur*. In hac autem civitate, ac diœceſi non viliora tantum vina Miſſæ Sacrificio tribuuntur, ſed etiam ſubacida tempore æſtivo, ac deinde tenuiſſima hyberno tempore, quibus uti non liceret in re Divina conficienda, vel magnopere indecorum eſt. Id nobis incredibile viſum fuiſſet, niſi Sacerdotes vitæ probitate, ac doctrinæ gloria præſtantes certum rei teſtimonium attuliſſent. Quamobrem Apoſtolico muneri, quo fungimur, deeſſe plurimum videremur, ſi hanc corruptelam penitus extinguere negligeremus; ac primum de ſubacido vino verba faciamus, quod quidem ad conficiendam Sanguinis conſecrationem ſatis eſſe non ignoramus, tamen præcipimus, ne illud in civitate, ac diœceſi, dum Sacrum agitur, quiſquam adhibeat, ob eam cauſam, quod indecora res eſt, nec criminis labe carere poteſt. *Dicendum, quod vinum* (inquit S. Thomas) (*h*) *fit acetum per corruptionem: unde non fit reditus de aceto in vinum; & ideo ſicut de pane totaliter corrupto non poteſt confici hoc Sacramentum, ita nec de aceto. Poteſt tamen confici de vino aceſcenti, ſicut & de pane, qui eſt in via ad corruptionem, licet peccet conficiens*. Huius doctrinæ fundamento innititur Miſſalis Rubrica, quæ ſic decernit: *Si vinum cœperit aceſcere, vel fuerit aliquantum acre &c. conficitur Sacramentum, ſed conficiens graviter peccat*. Ille ſolum Sacerdos culpa immunis, & vacuus declaratur, qui ſacrum facere debeat, nec tamen commutandi vini poteſtatem habeat, quod Regularibus contingit. Tunc enim (niſi vinum corruptum penitus fuerit, ſed aceſſere ſolum incæperit) in Præſides omnis culpa confertur, aut in Miniſtros, qui vinum pro Miſſæ Sacrificio ſuppeditare tenebantur. Ita ſentiunt Quartus (*i*), ac recens Conſultor Sacrorum Rituum Congregationis Pater Merattus (*k*), qui Patris Gavanti (*l*) opus explicavit, commentariiſque exornavit.

(*c*) Lib. 4. c. 30. Myſteriot. Miſſæ.

(*d*) Flodoardus lib. 2 de Hiſt. Rhemenſi c. 18.

(*e*) In proprio Off.

(*f*) Lib. 2. Anaſtaſii fol. 179.

(*g*) In notis ad Concil. General. & Provin. tom. 1. primæ editionis pag. 480.

(*h*) Par. 3. qu. 74. ar. 3. ad ſecund.

(*i*) Ad Rubr. Miſſalis lib. 3. tit. 4. dub. 12.

(*k*) In libro impreſſo hoc anno 1737. Romæ.

(*l*) Par. 2. tom. 1. p. 745. n. 14.

muſti

musti partem plurimum exuperet; hoc vini genus, quod Latini *loram*, seu *loream* appellant (a), pro Calicis consecratione idoneum non judicatur; ideoque jubemus, ne illud in civitate, ac diœcesi in sacris conficiendis inducatur. In hac sententia Theologi omnes versantur: *Non potest confici Eucharistia* (inquit Silvester (b) *ex vappa, seu aquarello, quia non est vinum, sed aqua infusa super acinos uvarum habens aliquantulum vini acumen*. Suarez autem hæc tradit (c): *Hic vero dubitari potest de illo vino, quod dicitur* lora, *Hispanice* aquapis, *quia illud non exprimitur ex uvis, sed, postquam jam uvæ sunt expressæ, illis miscetur aliqua quantitas aquæ, ex qua mixtione fit hujusmodi vinum: unde non videtur habere substantiam vini, sed aliquam ejus similitudinem:* Post hæc subdit, *materiam* plerunque in consecratione Calicis non reperiri. Salmaticenses quoque Theologi (d) idem docuerunt: *Quomodo dissolvenda sit quæstio de* lora, *sive* acinaceo, *Hispanice* aguaipe, *aut* vinada &c. *Conficitur namque lora ex solis uvis expressis, sed, postquam uvæ expressæ jam sunt, admiscetur illis quantitas aquæ, ex qua mixtione procedit liquor ille. Et quia magis communiter admiscetur magna quantitas aquæ respectu parvæ, aut nullius substantiæ vini, quæ remanet ex uvis jam expressis; ideo, si loquamur juxta ea, quæ magis communiter contingunt, prædictus liquor non est vere vinum, nec proinde materia consecrabilis*. Cardinalis de Lugo, qui Sacrarum Congregationum sententias apprime noverat (e), hoc pacto scripsit: *Infertur secundo, loram non esse materiam validam, quia non est vinum, sed aqua infusa in racemis expressis, seu in acinis*. Cardinalis Laurias, qui vitam impendit Sacris Congregationibus. *Aquaticam*, inquit (f), *quod vulgo dicitur* aquaticcio, *non est materia sufficiens pro consecratione Calicis, quia* aquaticum *predictum non est vinum: vinum enim est liquor ex uvis expressus; sed aquaticum illud est mera aqua corticibus uvarum expressis superinfusa: nam aqua modico vino admixta, &, ut ita dicam, vinata, non vinum, sed aqua dicitur*. Pater Passerinus, qui ingenii sui monumenta Romæ dedit, & Ordinis Sancti Dominici Procuratorem Generalem egit (g): *Quid dicendum est*, inquit, *de lora, quæ apud nos dicitur* acquaticcio &c. ? *De lora igitur loquendo, vel tanta est quantitas aquæ, ut certum sit, non salvari substantiam vini, licet aliquam ejus consuetudinem habeat: & ita lora satis communiter fit; & hoc modo certum est, quod tale vinum nec est vinum, nec potest valide consecrari*. Idem habet Pater Cotton (h): *Et ego addo, quod lora, seu vappa ex aqua, cui acini uvæ per aliquod tempus immersi fuerint, non est materia consecrabilis*. Bonacina pariter hæc docet (i): *Adde loram, quæ Mediolani vocatur* posca, *Romæ appellatur* acquato, *non esse materiam Eucharistiæ sufficientem; nam hujusmodi vinum, seu potus, majori ex parte conficitur ex aqua: consequenter non est vinum ex vite, sed quid tertium, vel potius aqua vino temperata, nam mixta sequuntur naturam prædominantis*. In eandem opinionem Gonnet (k), Leander (l), Rosignolius & (m), Quartus (n) conveniunt. Pater autem Meratus hæc superaddit (o): *Rursus vinum illud, seu potius liquor ex uvis secundo, aut tertio compressis, magna aquæ copia superinfusa, & vocari solet lora, non est materia apta ad hanc consacrationem, quia, tametsi aliquem præseferat saporem, & odorem vini ob nimiam tamen aquæ copiam, & ob vini paucitatem, quæ reperitur in talibus uvis, nullo modo credibile est, habere speciem vini, sed esse vel naturæ aquæ, aut alicujus tertiæ substantiæ*.

Aliud etiam vini genus conficitur, quod *longum* nuncupatur, cum nempe vinum post uvas expressas secluditur, relictaque musti majori copia tantum aquæ superadditur, quæ mustum vel adæquet, vel etiam superet: aliquando parum vini veteris etiam admiscetur, quod Vincentius Tanara Civis noster advertit (p). Itaque vinum ejusmodi a Sacris prorsus amovendum præcipimus; tum, ne lora fraudulenter apponatur loco hujus vini, quod modo explicavimus; tum, quod Scriptores omnes affirmant, rem Divinam confici hoc vino non licere, nisi aperta necessitas exposcat: *De vineta* (inquit Bartholomæus Fumus (q) *multum adaquata non potest confici Eucharistia, quia vinum non est. Secus, quando parum esset de aqua, ita quod non mutasset speciem vini. Non tamen liceret, nisi cum aliud non posset haberi*. Suarez etiam, quem superius nominavimus, de lora sermonem faciens, hæc tradit (r): *Judicandum de illo erit juxta majorem, vel minorem, expressionem uvarum, & quantitate aquæ, ex quarum rerum mixtione hic liquor fit, ut dixi; semper tamen erit grave sacrilegium in hac materia conficere propter dubium, & irreverentiam*. Eodem pacto differunt Salmaticenses (s): *Quolibet autem modo lora fiat: si autem uvæ non fuerint valde expressæ, & quantitas aquæ illis infusa modica sit, peccatum erit illa uti ad consecrationem, quia vel est materia dubia, vel saltem minus pura, & decens*. Idem probat Passerinus (t): *Vel dubium est, an ex admixtione soluta fuerit vini substantia & corrupta; & in hoc casu cum dubius etiam sit valor Consecrationis, peccatum magnum est uti hoc vino in Consecratione: vel tertio certum est, tam exiguam aquam admixtam fuisse, ut vere dissoluta non sit substantia vini, sed illud sic admixtum certe sit vinum simpliciter; & tale vinum est materia sufficiens, cum sit proprie vinum. Non tamen est conveniens materia, & est peccatum sine necessitate uti tali vino ob irreverentiam Sacramenti, in cujus Consecratione impura materia adhibetur, & imperfecta*. Idem habet Castropalaus (u): *Lora, Hispanice aguapie, quod ex uvis jam expressis mixta aqua conficitur, nullatenus est materia Consecrationis, ut communiter fit, quia non est vinum, sed aqua temperata; erit tamen materia, si in minima quantitate id contingat. Illud certum est esse grave pecatum in ea consecrare*. Postremo Filliuccius eandem docet sententiam (x): *Si tamen pars aquæ admisceretur, & ex uvis expressis multum etiam substantiæ vini conferretur in hujusmodi mixtum, posset esse apta materia. In dubio autem esset peccatum grave in ea consecrare*.

Quamobrem constituimus, ut primum vinum, quocumque alio inferioris notæ secluso, in Consecratione solum adhibeatur; nam licet aquæ plurimum admisceatur, dum primum hoc vinum exprimitur, vini tamen natura retinetur, & communi hujus civitatis, ac diœcesis usu verum vinum habetur, quod ita Passerinus exponit (y): *Si tantum aquæ adhibeatur, quantum communiter juxta morem Patriæ adhiberi solet, ad hoc ut melius decoquatur; vel conservetur, nullum peccatum incurritur ex usu talis vini in Consecratione*. In examen nequaquam adducimus rei causam a Passerino excogitatam, nempe: *Talis enim quantitas parva est, & in vinum convertitur*. Alteram quidem rationem, quam ille subdit, veritati omnino consentaneam judicamus: *Et præterea tale vinum est vinum communem, & usuale Patriæ*. Pater Quartus (z), quem superius commemoravimus: *Solet in aliquibus locis*, inquit, *fieri vinum cum infusione aquæ in musto, vel in racemis antequam exprimantur. Quæritur*,

(a) Plin. & Varro.
(b) In summ. in ver. bo Eucharistia prima numer. 4.
(c) In 3. part. Divi Thomæ tom. 3. quæst. 74. art. 8. disput. 45. sect. 1.
(d) In tract. 23. de Eucharistia disput. 9. dub. 21. pag. 227. num. 38.
(e) De Sacramento Eucharistiæ disput 9. sect. 1. num. 9.
(f) Tom. 1. in 4. sent. disput 18. art. 3. de materia Eucharistiæ pag. 470. & 472.
(g) In suis Commentariis par. 3. D. Thomæ quæstion. 74. art. 5. comm. 7. num. 10.
(h) In suis Controversiis lib. 2. de Sacramentis controv. 4. capit. 1. num. 18.
(i) Operum tom. 1. disput. 2. quæstion. 2. punct. 2. num. 7.
(k) Tom. 5. disputat. 3. de materia Eucharistiæ art. 2. pag. 224.
(l) Operum tom. 2. part. 2. tract. 7. de Eucharistia disput. 8. quæstion. 29.
(m) Tom. 25. de Eucharistia quæstion. 4. de materia Eucharistia art. 2. numer. 3.
(n) Adversus Missas part. 3. tit. 4. dub. 4.
(o) In loco superius allato pagin. 744.
(p) In libro 7. de Oeconomia Civis in Villa, qui Venetiis editus fuit anno 1713. pag. 49.
(q) In sua Summa antiqua verbo Eucharistia numer. 5.
(r) In loco allato.
(s) In loco sup. allato.
(t) In loco allato.
(u) Op. tom. 4. tract. 21. disp. unic. punct. 4. in fine.
(x) Operi Moral. tom. 1. tract. 4. cap. 3. sub num. 87.
(y) In loco allato.
(z) In loco superius allato dub. 3.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

UAB Biblioteca de Ciències Socials

ritur, an valide & licet consecrari possit? Respondeo distinguendo: si parum aquæ musto infundatur, certum est, fieri verum vinum; consequenter valide & licite consecrari potest. Probatur, quia est vinum usuale, & in multis locis, ubi dicto modo solet confici, vinum vix aliud reperitur. Rosignolius (*a*) verba faciens de vinis Bononiensibus primum asserit veram Consecrationis materiam esse vinum reipsa non corruptum, ut plurimum vitiatum, deinde hæc subjicit: *Nam si præcise aliquo modo alterarentur, puta si calefierent, & etiamsi modice coquerentur, ut fieri consuevit in Piceno, & Umbria, si modico aquæ immiscerentur, ut fieri solet Bononiæ &c. certe non desinerent esse materia apta Consecrationis.*

(*a*) Tom. 1. de Eucharistia quæstion. 4. artic. 2. num. 6.

Neque satis est, si contra objiciatur vinum communi usu receptum in Sacris agendis sufficere, cujus generis sunt in hac urbe, ac diœcesi inferiora vina, quæ paulo ante explicavimus; nam prius ostendi debet vinis ejusmodi rationem, naturamque veri vini inesse, & tunc communis usus aliquid momenti, ac ponderis habere videbitur. Certissimum ex fide est, verum vinum pro materia Consecrationis institutum a Christo Domino, qui ait: *Non bibam amodo de hoc genimine vitis* (*b*): Incertum tamen est, nec probari ullo modo potest, an lora, vinum verum appellari queat: nam si quis vini cadum persolvere debeat, & loræ cadum tribuat, creditori satisfecisse non existimatur; ob hanc causam, licet communis usus loræ in medium proferatur, tamen pro Consecratione adhiberi posse nunquam demonstrabitur. Equidem Pater Andreas Zucherius Cleri Patavini Theologus (*c*), cum quæstionem dissolveret propositam mense Aprilis anno 1708., & materiam pro Consecratione Calicis explicaret, primum penitus improbat omphacium, sive succum uvæ immaturæ atque acerbæ, deinde idem docet *De vino corrupto, aut cocto, aut nimis aqua diluto, quale Patavinis solet esse in deliciis* (*d*).

(*b*) S. Matth. cap. 26.

(*c*) In suis decisionibus de Venerabili Eucharistia Sacramento dis. 2.

(*d*) In fine num. 17.

Præterea non tantum validi Sacramenti ratio habenda est, sed ejusdem Sacramenti decus etiam conservandum, ut quælibet peccati labes evitetur: nam materia valida quidem, haud tamen decens esse potest, uti musti exemplo deprehenditur. Quare, cum vinum, quod subacidum est, aut loræ simile honestis viris dignum non habeatur, quod plane constat exemplo illius, qui vini cadum debeat, cujus loco loram, aut vinum infimæ conditionis persolvere nequaquam potest, cum, inquam, hæc ita sint, licet vinum aliquod subacidum, aut lora aliqua satis esse pro Consecratione putetur, nemo tamen unquam arbitrabitur id Sacramenti dignitati convenire. Porro eadem ratione vinum subacidum, ac lora a Missæ Sacrificio penitus excludentur.

Post hæc illud quoque superaddi potest, non licere sequi in hac reprobabilem solum opinionem, sed tutiorem omnino requiri, quemadmodum Innocentius XI. statuit (*e*), cum primam hanc sententia proscripsit: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, aut conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabili tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.* Quambrem neminem inveniri putamus, qui non probet summopere, quæ nos superius indiximus. Cardinalis quidem Laurias (*f*), dum de tenuissimo aliquo vino verba prius fecisset, hæc statim subjecit: *Ab iis dubiis est abstinendum, ne irreverentia inferatur Sacramentis, & vice Sacramenti fiat sacrilegium, si in materia non apta fiat.*

(*e*) Die 2. Martii anno 1679.

(*f*) In loco superius allato.

Nullus omnino suspicandi locus nobis superest, ne Populus, & Clerus noster operam libenter daturus sit, ut corruptelæ ejusmodi, quæ in aliquas Ecclesias inductæ fuerunt, de medio prorsus auferantur; sed quoniam de gravissima re agitur, præcipimus, ut nostræ hæ litteræ in Sacrariis omnibus, & publicis sacellis hujus civitatis, ac diœcesis oculis omnium subjectæ conserventur; pœnam *suspensionis a Divinis* iis Sacerdotibus infligimus, qui vino subacido, seu lora qualibet in re Divina peragenda consulto utantur, vel aliud vinum idoneum non exposcant, si commode id fieri possit. Pœnam eandem illis subeundam decernimus, qui vina ejusmodi semel adhibuerint, nec facultas ipsa immutandi data fuerit, dum Sacrum facerent, si iterum rem Divinam operari suscipiant, antequam Ministros de vini conditione monuerint, nec certum documentum habeant, quod aliud idoneum vinum sufficiat fuerit. Eadem pœna illigatos constituimus Sacerdotes Sacrariis præpositos, qui se in hac re negligenter gesserint, nec statim Domorum Præfectos de vini immutandi necessitate certiores effecerint. Item ipsos Præfectos eidem pœnæ obnoxios declaramus, nisi vinum Sacrificio accommodatum, aptumque protinus subrogaverint. Postremo arbitrio nostro pœnam indicemus Clericis, aut Laicis, qui Custodes in Sacrario alicujus templi, aut sacelli designati sunt, aut curam Sacrarii quocunque modo gerunt, nisi jussa hæc nostra fecerint, & omnino curaverint, ut observentur omnia, quæ superius constituimus.

INSTITUTIO LXXVIII.

Epistola Encyclica Archipresbyteris, Vicariis Foraneis, & Parochis ruralibus. De dissidiis inter Ministros Monialium Sancti Lucæ, & curatores ædificii ejusdem Ecclesiæ ob eleemosynas, quæ conferuntur ab Oppidis ditionis Bononiensis. Quænam peragere debeant Parochi priusquam populus sibi subjectus iter Bononiam suscipiat, ut suum offerat munus. De sorte divisoria, *& quas ob causas licita, vel illicita judicetur. Quæ ratio tenenda sit a quolibet Oppido pro congerendis eleemosynis, ut Beatæ Virgini Sancti Lucæ munus offeratur.*

Absolutis jam magno opere, magnoque sumptu Porticibus, quæ excitari cæperunt anno 1674., & a porta, quam Cæsaraugustanam appellant, ad Templum pertingunt in Monte Guardiæ positum, ubi Beatæ Virginis Effigies opera Sancti Lucæ, uti fertur, depicta pio cultu servatur, hoc, inquam, ædificio perfecto in mentem venit anno 1723. novum quoque Monasterium condere, quod jam fere conditum dici potest, in quo Moniales Sancti Dominici commodius versarentur, quæ curam, & custodiam gerunt ejusdem Sacræ Imaginis, quibusque possessio ejus loci restituta, & confirmata fuit anno 1513. interposita Leonis X. Pontifici auctoritate (*g*). Novum quoque Templum magnifico ornatu extruendi consilium initum, probatumque fuit, cujus opus in dies crescit liberalitate Fidelium, qui pecuniam, ac munera ob eam causam libenter conferunt, ut nempe Templum splendore, ac magnificentia nitidissimas porticus exæquet, & Fideles magno numero confluentes facilius excipiat, & postremo erga Sacram Effigiem pietas magis augeatur. Illam sane ab Ecclesia Sanctæ Sophiæ Con-

(*g*) In ipsius Constitut. tom. 4. novi Bull. Domin.

Constantinopoli sublatam ignotus Peregrinus in hanc Civitatem detulit anno 1160., cum Gherardus Civis Bononiensis, & Canonicus Regularis Lateranensis hanc Sedem teneret, atque eandem Effigiem in Monte Guardiæ collocavit; quod duplici de causa contigisse ferunt Scriptores, vel quia Montem Guardiæ præ cæteris locis ipse Peregrinus designaverit, Deo sic afflante, uti Sigonius commemorat; (a) vel quia (sicut Asconius Persius contendit) in extrema parte Sac. Tabulæ illud inscriptum, monitumque fuerat, ut in Montem Guardiæ ea deportaretur (b).

(a) In vita ipsius Gherardi.

(b) In Hist. ejusdem Sacræ Imaginis.

Anno 1723., quo novum Monasterium, novumque Templum excitare decretum fuit, publicas conventionis tabulas haud sine auctoritate necessaria obsignarunt Cives iisdem ædificiis præpositi, & Moniales, quæ in binis Monasteriis Sancti Lucæ, ac Sancti Matthiæ vitam communem agunt. In illis tabulis illud præ reliquis cautum fuit: *Ne Curatores ædificiorum tam præsentes, tum futuri possint, aut debeant ullo modo ipsi per se, vel aliorum opera detrahere, vel impedire eleemosynas communes, aut peculiares, quæ pro Sacra Imagine, ac Monasterio fieri consueverunt, si aliter obvenerit, esse in potestate Monialium, ut a Templo, ejusque ambitu statim amoveantur eleemosynas quærentes, aliique Ministri, qui ejusmodi impedimentum afferant.* Hæc tamen conventio neque dicteriis finem imposuit, neque dissidiis inter Moniales, & eorumdem ædificiorum Curatores aditum intercluſit.

Qui Monialium partes tuebantur, cum illarum Monasterium, Templumque anno nuper elapso invisimus, nobis testati sunt post incæptum novi Templi ædificium valde imminutas esse eleemosynas quas Fideles ruralium Oppidorum Sacræ Imagini, & Monasterio impertiri solebant, cerea dona, seu pecuniam deferentes per illud tempus potissimum, quod inter duas celebritates Paschales interjicitur; Administros Curatorum ædificii fraudes innectere, ut pro novo Templo perficiendo munera, au pecuniam conferant illi, qui eadem dona Sacræ Imagini, vel Monasterio tribuere secum statuerant; collocare nempe plures in itinere, qui cereos ferentibus pagellam his verbis inscriptam tradant: *Pro ædificio*: atque ita cereos pro extruendo Templo congerere, quos Sacræ Imagini, ac Monasterio asserre constituerant Fideles, ignari quid scheda illa, verbisque inscriptis contineretur.

Contra vero, qui Curatores ædificii defendere susceperant, adfirmabant non semel contingere, ut cerei pro ædificio novi Templi Fidelium voluntate jam antea destinati, ad Sacram Imaginem, vel Monasterium convertantur ob exiguas epulas, quas Moniales parare solent munera sibi persolventibus. Illud pariter asserebant consuetudinem quandam inductam esse, quæ vim pene inferre videtur Fidelibus, ut Sacræ Imagini, vel Monasterio tribuant, quæ Templi ædificio decreverant. Nam, si semel Ecclesiam ipsi ingrediantur, licet cereos libere inscriptos pro ædificio deferant, illos tamen Sacræ Imagini, vel Monasterio concedendos omnino Moniales judicant, uti jam facitatur.

Hæc quidem omnia percepimus, dum Sacram Visitationem perageremus, quibus etiam facili ratione prospici posse cognovimus, si finem dissidiis, ineptisque rumoribus imponere aliquis revera contenderet. Siquidem quæstio non instituitur, an Parochus, in cujus ditione Monasterium Sancti Lucæ situm est, jure suo repetere possit munera a Fidelibus oblata, uti modo commemoravimus. Nam idem Templum ad Regulares Sancti Dominici jure pertinet, quibus etiam Moniales ipsæ subjiciuntur, vel in Monialium potestate est, quæ Sancti Dominici institutum sequuntur; ob quam causam nihil omnino tribuendum est Parocho, uti Fagnanus perpendit (c). Neque illud in dubium revocatur, an Curatores ædificii Ministros decernere queant, qui eleemosynas quærere, & accipere possint, quæ pro ipso ædificio absolvendo conferuntur. Nam facultatem ejusmodi a nobis obtinuerunt, & conventionem pro hac re cum Monialibus ipsis statuerunt. Insuper Laici procul dubio eleemosynas, & oblata munera administrare possunt, quæ piis operibus impenduntur (d). Neque auctoritas nostra labefactatur, ob quam munerum ejusmodi rationem exigere possumus, non solum ab ædificii Curatoribus (e), sed etiam a Monialibus, quæ licet Regularibus pareant, tamen proventuum rationem prosolvere nobis debent, ideoque munerum pariter, quæ ad ipsarum Ecclesiam deferuntur; Idque ex Constitutione XVIII. Gregorii XV. (f) nostraque Institutione XXIX. plane probatur: Sed illud solum inquirendum est, an Fideles pro novi Templi ædificio cereos, & munera conferre secum proposuerint, an vero Sacræ Imagini, vel Monasterio ipsa devoverint. Nam certissimum est, munera sponte oblata attribui oportere juxta mentem, ac voluntatem quam Fideles expresse declarant (g). Ita Vanespenius, aliique plures, quos Dominicus Ursayas celeberrimus in Romana Curia Jurisperitus plene recenset. (h) Inquirendum pariter est, utrum Fidelium animus fraude aliqua circumventus fuerit, quod ab Ecclesiæ Institutis longissime adhorret. Quam ob causam indictæ sunt censuræ a solo Pontifice dissolvi possunt, in eos Ecclesiasticos Sæculares, aut Regulares, qui Fideles adducunt, ut jurejurando se obstringant, aut polliceantur in ipsorum Ecclesia sepulchri locum fore delecturos (i).

(c) In Cap. Pastoralis n. 31. de his, quæ fiunt a Parochis.

(d) Vasq. Juris t. 2. el. pas. tit. 33. cap. 10. n. 312 seq.

(e) Sess. 22. de Reform. c. 8. &c.

(f) Bull. Roman.

(g) Vanesp. loco citato n. 23.

(h) Lib. 3. sacr. disput. prædisput. 8. n. 38. & seq.

Omittimus opinionem illam omni prorsus ratione destitutam, nempe Sacræ Imagini, vel Monasterio impertiendos Cereos, statim ac offerentes Templum ingressi sunt, licet antea Cereos ipsos ædificio construendo secum decreverint. Nam, licet ædificii curatores, aut ipsorum Administri Cereos in Templo sibi deposcere nequeant, idque Monialium Administris tantum liceat, illud tamen necessario requiritur, ut offerentium voluntati satisfaciant, ideoque Cereos ipsi accipiant, eosdem que Ministris ædificii extra Fores Ecclesiæ restituant: quod etiam Parochi exemplo comprobatur, qui oblationes quidem in Ecclesia sua percipit, ea tamen conditione, ut ipsas pro offerentium voluntate impendat, nec unquam fas est pro sua utilitate, seu quacumque alia de causa illas insumere [k]. De Præfecto Regulari idem prorsus statuitur, qui licet Administrator oblationum existat, quæ in ejus Ecclesia congeruntur, tamen expressæ, vel tacitæ voluntati offerentium parere debet, nec eos limites unquam excedere permittitur, uti Cardinalis Petra sapienter advertit [l], quod prius etiam Donatus ex Ordine Sancti Dominici scriptum prodiderat [m]: *Prælati Regulares non sunt domini oblationum, & eleemosynarum suis Ecclesiis factarum, sed tantum Administratores: quorum est exequi donantium voluntates, non autem de illis ad suum beneplacitum disponere.*

(i) Cap. Animam. de Sepult. in sexto, & Clement. cupient. 3. in fin. de Funis.

(k) Merlin. in sua praclara decis. 257. n. 5. & 10.

(l) In nov. Const. Anastas. IV. to. 2. sect. 2. n. 40. & seq.

(m) Reg. Regul. to. 2. tract. 1. qu. 23. art. 2.

Cum hæc ita se habeant, & nulla fraudis suspicio interveniat, nullus dissidiis aditus, locusque patere videtur, si frequentes Cœtus, qui supplicationes ad Templum Sancti Lucæ

publi-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

publicas indicunt, & cereos offerre pro novi Templi ædificio conſtituunt, illos tradant ipſius ædificii Miniſtris, qui in porticu non longe ab Eccleſia, ſed extra illius ambitum præſto ſunt; qui vero pro Sacra Imagine, aut Monaſterio cereos detulerunt, iter ad Templum proſequantur, ubi Miniſtri Monialium ad eoſdem cereos ſuſcipiendos diſpoſiti, paratique ſunt.

At vero hoc conſilium novis difficultatibus, ſi proponi velit, aditum reſerat. Nam plerunque offerentes ipſi ad pias ſupplicationes minime conveniunt, nec ipſi cereos præferunt, ſed Puellæ ſeliguntur, quæ hoc munere ipſorum loco fungantur. Ipſa vero, vel accepti mandati prorſus oblivíſci, vel ipſum conſulto, aut imprudenter, vel alicujus gratia immutare facile poſſunt. Illud quoque accidere poteſt, ut captioſis Miniſtrorum petitionibus implicatæ falſum aliquid invito fateantur.

Quamobrem hoc conſilium improbamus, licet æquum fortaſſe videatur, aliudque ineundum proponimus. Priuſquam ſupplicatio ad Sancti Lucæ Templum a populo ſuſcipiatur, quam vel ipſe comitari debes, aut alium Sacerdotem loco tuo ſufficere, Feſta die, cum populus frequentior eſt, vel in cætu ob hanc cauſam convocato, palam notum facies, cereos, qui deferuntur, impendi poſſe pro novi Templi ædificio abſolvendo, aut pro cultu Sacræ Imaginis conſervando, alendiſque Monialibus, quibus Sacræ Imaginis cuſtodia demandata eſt. Deinde populum certum facies, utrumque a nobis æquali ſtudio probari. Tertio populum monebis Beatæ Virgini gratiſſimum futurum quocumque modo oblationes impendantur. Nam, aut Templum magnificentius, populique frequentiæ commodius ipſi B. Virgini excitabitur; aut rebus omnibus copioſe redundabit, quæ ad augendum ipſius cultum requiruntur, piaſque Moniales ſuſtentandas, quæ tanto ſtudio, tantaque religione curam ejus Imaginis gerunt. Poſtremo admonebis declarandam a ſingulis voluntatem ſuam, ut optatum finem aſſequantur; illorum que munera, qui tradenda ædificio apertiſſime non patefecerint, Sacræ Imagini, aut Monaſterio eſſe attribuenda, cui prius omnia conſerebantur, antequam novum ædificium extrueretur.

His diligenter peractis, ut rem quiſquis intelligat, quæ tamen luce clarior videtur, niſi forte quis inveniatur tam pravo, tenuique ingenio, ut rebus etiam perſpicuis tenebras offendat, his, inquam, peractis, illorum nomina pagella ſeorſim adnotabis, qui oblationes pro ædificio dare ſtatuerunt. Eandem pagellam tecum habebis, dum Bononiam venies cum populo, vel ipſam Sacerdoti trades, ſi quem tuum in locum ſubrogabis. Statim ac pervenies ad locum, ubi Miniſtri ædificii præſunt muneribus accipiendis, populus ſubſiſtet, donec ſigillatim nominaveris, ſi præſens adfueris, aut Sacerdos ſuffectus nominaverit cereos omnes, qui pro ædificio deſignati, notatique fuerunt, illique ſtatim Miniſtris tribuentur, nec ulla ratio habenda eſt ſchedæ cereis ſuperpoſitæ, atque inſcriptæ: *Pro edificio*, aut *pro Beata Virgine Sancti Lucæ*. Nam ſchedæ ejuſmodi fraudibus obnoxiæ poſthabendæ ſunt tuo libello, in quo nomina offerentium, explorata prius eorum voluntate, deſcribuntur. Poſt hæc cum populo ad Eccleſiam perges, ubi Monialium Miniſtris tradentur reliqui cerei, qui in libello notantur. Quod ſi nullus ex tuo populo munus offerre pro ædificio ſtatuerit, iter ſuſceptum minime retardabis, ſed recta ad Eccleſiam tendes, omneſque cereos Monialium Miniſtris tribues, uti paulo ante expoſuimus. Hoc pacto voluntas offerentium finem ſuum obtinebit, nullumque impedimentum obveniet, nec quidquam proderunt ſchedæ illæ, *pro ædificio*. Illa tandem falſa opinio prorſus evaneſcet, nempe Sacræ Imagini, aut Monaſterio, etiam invito offerente, attribuenda eſſe munera, ſtatim ac pedem in Eccleſia ipſe poſuerit, licet eadem munera prius ædificio decreverit.

Antequam has litteras daremus, conſilium hoc noſtrum quibuſdam Parochis aperuimus, qui Populum ſuum ad Eccleſiam Sancti Lucæ, ſupplicatione indicta, proſequuntur. Ipſi haud ignari illorum, quæ olim contigerunt, idem conſilium tanquam facile, & omnino conſentaneum probaverunt, ſi tamen certi, ſignatique ſint offerentes, eorumque nomina perſpecta, qui cereos devovent. Attamen nos iidem Parochi monuerunt in quibuſdam locis diverſa ratione hoc negocium peragi. Nam tum pecunia, tum alia dona a populo congeruntur, antequam ſupplicatio ad Templum Sancti Lucæ ſuſcipiatur; eorumque pretio cerei comparantur, quorum aliqui nummis etiam circumornantur. Quamobrem in iis locis alia ratio ſtatuenda eſt: etenim nihil aliud certi deprehendi poteſt, niſi quod ea pecunia, ac munera pro Beata Virgine S. Lucæ cumulantur: nec ulla conjectura cognoſci poteſt, utrum populus velit dona ſua impendi pro ædificio, an pro cultu Sacræ Imaginis, & Monialium ſuſtentatione. Porro affirmari poteſt Beatæ Virgini perſolvi, quæ pro qualibet ex iiſdem cauſis perſolvuntur.

Qui temere judicium ferre vellet, ea munera dividenda proponeret, quod reipſa licitum eſt, niſi jus aliquod peculiare adverſetur, uti contingit in electionibus Eccleſiaſticis, vel cum totum pertinet ad illum, qui ſorte ducitur, vel cum, partibus inæqualibus poſitis, ſorte ſtatuendum eſt, cui pars amplior, & cui minor conferatur. Ita docent Theologi, ducti auctoritate Sancti Thomæ (*a*), & rem magis explicant exemplo Sacerdotum, qui in Urbe permanere, vel ab ea poſſunt excedere, cum peſtis graſſatur; & illorum pariter exemplo, qui in naufragii diſcrimine in mare projici debent, ut navim exonerent pro aliorum incolumitate, qui ſuperſunt; Tandem militum exemplum ante oculos ſubjiciunt, qui parem culpam admiſerunt; cum tamen univerſi morte plectendi non videantur, aliqui vita donantur, alii vero carnifici traduntur, de quibus omnibus, ducta ſorte, judicatur.

(*a*) 2. 2. qu. 95. ar. 8. in corpore.

Verum, ut certa ſolum, ac tuta fanciantur, conſilium ejuſmodi rejicimus, quod magno ſane cum periculo conjungitur, ne aliquid ab æquitate alienum committatur. Nam cum ſorti aliquid permittitur, rei eventus a ſolo Deo debet expectari, non ab ulla fortunæ temeritate. Nos autem diſſidiis occaſionem omnem præcidere ſolum inquirimus, non vero Dei voluntatem hac inſolita ratione explorare audemus.

Nonnulli aliud conſilium dederunt, ut nempe binæ capſulæ, binique ſacculi conſtituantur, unus pro ædificio, alter vero pro Sacra Imagine, ac Monaſterio, quod tamen pluribus de cauſis ſequendum minime exiſtimavimus. Nam plures hac rei novitate perculſi nihil in poſterum pro ædificio, vel pro Sac. Imagine, & Monaſterio conferent; alii vero munera elargiri prætermittent, ne aliorum conviciis, & contumeliis proſcindantur, qui fortaſſe eadem dona non offerentium liberalitati, pietatique tribuenda eſſe, ſed

ex

ex fortunis dominorum conflata ſuſpicabantur.

Itaque poſt varias ſententias, & conſilia illud decernendum putavimus, ut in locis omnibus, ubi pecunia, & dona a populo colliguntur, priſtinum Inſtitutum, ac ratio omnino teneatur, nempe, ut, cerei juxta congeſtum pretium comparatis, Parochus una cum primoribus Parochiæ in tres æquales partes eoſdem cereos diſtribuat, & eodem modo pecuniam, quæ cumulata fuerit, partiatur. Deinde tertiam pecuniæ, ac cereorum partem ædificii Miniſtris largiatur, quos opperiet in Porticu, ubi locum obtinent. Tandem, cum Eccleſiam attingerit, reliquum, quod ſupereſt, Monialium Miniſtris attribuet. Porro id Sacris Canonibus conſentaneum eſt, qui partem oblationum pro ædificio ſemper decernunt (*a*). Declaramus tamen hæc omnia, quæ ſanximus, ſervanda eſſe, donec templi ædificium abſolutum fuerit: Deinde priſtinam conſuetudinem, atque inſtitutum pro muneribus, quæ offeruntur, tenendum indicimus.

(*a*) Can. Vulter. & Canone Quatuor 14. q. 2.

Prudentiam tuam, ſtudiumque tanti facimus, ut quæ ſuperius expoſuimus, negligenda minime ſuſpicemur. Quod ſi aliquis nullam ſubire moleſtiam animo ſibi propoſuiſſet, quamvis ad illam ferendam tum neceſſitas, tum juſſa impellerent Epiſcopi, cui ſe morem geſſurum pollicitus eſt, pro certo habeat multam ſibi irrogandam eſſe, cujus pars tertia perficiendo ædificio, reliquæ duæ Sacræ Imagini, & Monaſterio tribuentur.

INSTITUTIO LXXIX.

De Indulgentia, quam Summus Pontifex conceſſit omnibus, qui felicia, ac fauſta precentur Copiis Chriſtianorum contra Infideles decertantibus. Quo animo preces ejuſmodi ſolvendæ ſint. De Victoriis, quas Fideles ob interceſſionem B. Virginis ex Turcis retulerunt. Copulari bene poſſe Mariæ Virginis interceſſionem cum mediatione Chriſti Domini, & etiam interceſſionem Sanctorum cum interceſſione B. Virginis. De Piis Operibus, quæ Pontifex indicit ad comparandam Indulgentiam.

PErpauca monenda ſunt, anſequam Indulgentiam promulgamus, quam Summ. Pontifex elargitus eſt (quæ etiam Animabus in Purgatorio detentis ſuffragari poteſt) illis, qui Romæ preces Deo perſolvunt, ut Chriſtianæ acies victoriam ex Turcis obtineant; quam Pontifex Indulgentiam huic Civitati, ac diœceſi liberaliter conceſſit.

Ac primum, cum pacem expoſtulare Eccleſia inter Fideles Principes conſueverit, & felicitatem Chriſtianis Militibus in Turcas, & Infideles decertantibus, ſtudium omne partium quiſquis, deponere debet, ut Eccleſiæ exemplum ſequatur. Itaque ſi Chriſtiani Principes inter ſe bellum gerant, pax a Deo petenda eſt. Sin autem Fideles inter ac Turcas bella excitentur, Dei clementia, ac bonitas imploranda, ut Fideles ex prælio victores revertantur. Id noſtræ Religionis primum, & peculiaris deinde cujuſvis utilitas requirit.

In actis quintæ Synodi Lateranenſis habetur elegantiſſima Oratio, quam Bernardus Zane Patritius Venetus, ac Spalatri Epiſcopus coram Julio II. in prima ſeſſione pronunciavit (*b*). In ipſa præclarus Orator exponit intra ſpatium 180. annorum, nempe ab Imperio Othomanni ad illud Bajazetis, majorem Aſiæ partem a Turcis occupatam fuiſſe, & Europæ partem in ipſorum poteſtatem redactam *cum magna Chriſtiani cruoris effuſiones*, duodecim Regna ſubacta, poſt quæ ita ſubdit: *Imperium ſuum Dalmatiam, & Liburniam uſque dilatavere: a quo quidem loco ad Urbes Tuæ Sanctitatis Picentinas unius noctis ſpatio commodiſſime poſſunt transfretari.* Deinde Turcarum indolem, ac mores, quales ipſe perſpexerat, non autem quales temere a multis finguntur, his verbis complectitur: *Effrenata gens, immanniſſima, Chriſtiano nomini inimiciſſima. Suo enim ſordidiſſimo Mahumetho obſequium maximum ſe præſtare putat, Chriſtianos inſequendo, dilaniando, occidendo.*

(*b*) Tom. 14. Collect. Labbeanæ Concilior. P. 54.

Secundo, qui felices eventus Chriſtianis Militibus bellum contra Turcas agentibus vehementer exoptat, omnem ſane in Deo Optimo Maximo ſpem collocare debet, qui victorias impertitur. Cum Ezechias Regnum teneret, Angelum Deus miſit, qui 185. millia hominum in exercitu Sennacheribi trucidavit. Quin etiam abſque ullo Angelorum præſidio victorias ampliſſimas illis concedit, qui nec copiis, neque numero, neque virtute cum hoſtibus conferri poſſunt. Exemplis ejuſmodi ſacræ litteræ redundant. Illud in primis memoria dignum proditur (*c*). Cum Moabitæ ſimul, ac Ammonitæ fœdus inierunt, & maximum exercitum in Regem Joſaphat compararunt; Ipſe ad Deum ſuppliciter his verbis confugit: *In nobis quidem non eſt tanta fortitudo, ut poſſimus huic multitudini reſiſtere.* Tunc Propheta Jahaziel Deo afflatus inquit: *Hæc dicit Dominus. Nolite timere, nec paveatis hanc multitudinem, non eſt enim veſtra pugna, ſed Dei.* Nec ſpem fefellit eventus; nam pugna pio Regi feliciter ceſſit: eodem libro cap. 16. traditur Ananias Propheta continuam bellorum Seriem Aſæ Patri Joſaphat indixiſſe, eo quod in Rege Syriæ magis, quam in Deo fidem ſuam collocaſſet: *Nonne Æthiopes, & Libyes multo plures erant quadrigis, & equitibus, & multitudine nimia, quos cum Domino credidiſſes tradidit in manu tua?* Poſtremo talium exemplorum plena eſt Machabæorum hiſtoria, ubi Judas Machabæus Sacerdos, ac Populi Princeps ipſum ſic alloquitur (*d*): *Ne timueritis multitudinem eorum, & impetum ne formidetis &c. Conteret, exercitum iſtum ante faciem noſtram hodie, & ſcient omnes gentes, quia eſt, qui redimat, & liberet Iſrael.* Eodem loco poſteris commendantur inſignes victoriæ; quas Judas ex quatuor Ducibus Antiochi Epiphanis Syriæ Regis conſequutus eſt, licet ipſos viribus nequaquam exæquaret (*e*): *Et exivit Judas obviam illis cum paucis, & dixerunt ei. Quomodo poterimus pauci pugnare contra multitudinem tantam, & tam fortem? Et nos fatigati ſumus jejunio hodie. Et ait Judas. Facile eſt, concludi multitudinem in manum paucorum; & non eſt differentia in conſpectu Dei Cœli liberare in multis, vel in paucis. Quoniam non in multitudine exercitus victoria belli, ſed de Cœlo fortitudo eſt; ut ceſſavit autem loqui, inſiluit in eos ſubito, & contritus eſt Seron, & exercitus ejus in conſpectu ipſius.*

(*c*) 2. Par. 20.

(*d*) Lib. 2. c. 4.

(*e*) Cap. 9.

Tertio, quemadmodum Deus Auctor eſt victoriæ, ita Beata Virgo Chriſtianis Militibus in Turcas illam obtinet, ſi illius opem, debita pietate, ſtudioque imploremus. Inter celeberrimas ſane victorias, quas Chriſtianorum virtus ex Turcis retulit, expugnatio Sanctæ Civitatis Hieruſalem merito adnumeratur, quæ contigit ſæculo undecimo, cum pius Gotifredus Imperator bellum adminiſtravit. Id autem Beatæ Virgini tribuendum nemo inficiatur, cujus tutelam expetiit Urbanus II. in Concilio Clarimontii, ubi Clericis eam legem indixit, ut ſingulis diebus Officium, quod nunc Beatæ Virginis appellamus, ipſi perſolverent: hoc autem pium Inſtitutum a

Cle-

Clericis ad Laicos dimanavit, uti post Cardinalem Baronium Pagius advertit (*a*). Summis etiam laudibus celebratur victoria, quam in Hungaria Joannes Uniades Vaivoda, opera, studioque Sancti Joannis a Capistrano pariter interposito, ex iisdem Turcis reportavit, cum Fridericus III. Imperium, & Eugenius IV. Pontificatum gererent, nempe circa dimidium sæculi XV., ex qua sane victoria se posse vinci Turcæ didicerunt, uti rerum Scriptores commemorant. Illa autem Beatæ Virgini procul dubio concedenda est. Nam Uladislaus Rex Hungarorum, cum Budam magno triumphi apparatu, pompaque instructa ingrederetur, ad Templum ipsius Virginis nudis pedibus se contulit, priusquam Regiæ limen attingeret, ibique vexilla hostibus detracta reliquit, ut perpetuum monumentum extaret, eam victoriam B. Virgini esse referendam (*b*). Illa quoque præclarissima fuit, quam Joannes Austriacus Dux Christiani exercitus ad Lepanthum, sive ad Echinadas Insulas obtinuit, cum S. Pius V., Philippus II. Hispaniarum Rex, & Venetorum Respublica suas vires in Turcas simul conjunxerunt. Illius historiam accuratissimo studio Joannes Baptista Lambertinus tradidit (*c*), qui eam Provinciam se suscepisse fatetur, ut certissima, ac peculiaria hujus victoriæ documenta posteris relinqueret (*d*). An vero Beatæ Virgini ipsa adscribenda quoque sit ex Romano Martyrologio clare deprehenditur (*e*): *Eodem die Commemoratio Sanctæ Mariæ de Victoria, quam Pius V. Pontifex Maximus ob insignem victoriam a Christianis bello navali ejusdem Dei Genetricis auxilio hac ipsa die de Turcis reportatam quotannis fieri instituit.* Idem ex litteris Gregorii XIII. confirmatur, quibus celebritatem Sanctissimi Rosarii die primo Dominico Octobris constituit, ob eam potissimum causam, quod die septimo ejusdem mensis eadem victoria obtigerit; eoque anno dies Dominicus tunc agebatur, cum Sodalitia a Sanctissimo Rosario nuncupata supplicationes publicas instituunt: *Pias ad Deum preces effundendo, quas per intercessionem Beatæ Virginis ad dictam victoriam consequendam multum profuisse, pie credendum est.* Omittimus eam victoriam eximiam, cum Viennæ Civitas anno 1683. Turcarum vehementissima obsidione liberata fuit; aliamque victoriam in Hungaria comparatam anno 1716., cum Caroli VI. Imperatoris copiis invictissimus Eugenius Sabaudiæ Princeps cum summa potestate præesset. Omittimus tandem Corcyrensem Urbem eodem anno Turcis obsidentibus ereptam, quæ omnia sane beneficia a Deo consequuti sumus ope, ac præsidio Beatæ Virginis interposito. Nam pro prima victoria, quam superius memoravimus, Festum Sancti Nominis Mariæ ad universam Ecclesiam ab Innocentio XI. propagatum fuit, decretumque in posterum, ut die Dominico infra Octavam Nativitatis ejusdem Virginis celebraretur. De secunda victoria hunc sermonem habuit in frequenti Cardinalium cætu Clemens XI.; *Cum tamen abunde omnibus compertum, ac longe perspicuum sit, validissima in primis Beatæ Virginis ope, quam toties repetitis precibus imploravimus, prosperos hosce successus mirifice provenisse, ratio omnis postulat, ut maximas æque, ac publicas in Liberiana Basilica eidem Augustissimæ Virgini Sacra, Omnipotenti quidem Deo pro large collatis, Sanctissimæ vero ejus Matri pro clementer impetratis beneficiis gratias agamus.* Postremo ob Corcyræ Urbem a Turcarum obsidione vindicatam Sacrorum Rituum Congregatio Officium S. Virginis Rosarii pro universa Ecclesia constituit, quod idem Pontifex adprobavit (*f*).

Quarto, ac ultimo cum Beata Virgo pro Fidelibus exorari queat, & simul Christus Salvator, uti docent Theologi, sua pro nobis merita possit interponere; cum etiam conjungi queant Beatæ Virginis, & Sanctorum pro nobis deprecationes, ideo præ cæteris ad S. Pium V. confugiendum pariter hortamur, ut Turcæ, atque Infideles Christianorum virtute conterantur. Ipse quidem non victoriam modo, de qua dictum est, præsagiit, sed illud a Deo beneficium assequutus est, ut ex Vaticanis ædibus, ubi morabatur, ipsam tanquam suis oculis subiectam perspiceret, & iis, qui circumaderant patefaceret. Porro ipsi diem, horamque adnotarunt, & omnia, quæ Pontifex enunciaverat, quæ veritati consentanea prorsus inventa sunt, cum partam victoriam nuncii detulerunt. Id referunt (*g*) Sac. Rotæ Auditores, ad quos tunc pertinebat causas agere de iis, qui inter Beatos cooptandi essent. Idem confirmatur ex diplomate Pontificio pro indicenda ejusdem Sancti Pii Apotheosi, quod inter cætera simul congesta typis impressit Fontaninus Ancyræ Archiepiscopus (*h*): *Defixit* (sic habetur pagina 499.) *oculis in Imagine Redemptoris nostri e Cruce pendente cum anxiis precibus, & voce fletus sui solito uberioris Divinam Misericordiam exoraret, ne gentibus efferatis hæreditatem suam diripiendam relinqueret, sed in brachio excelso Populum suum salvum faceret, in excessu mentis supremo lumine illustratus videre meruit Christianæ classis prosperos eventus illo ipso die, ac eadem hora, qua feliciter ad Echinadas Insulas pugnatum fuit.*

Cum hæc ita sint, quæ procul dubio Pontifex ante oculos habuit, cum die 19. Februarii hujus anni Indulgentiam impertivit omnibus, qui Romæ divinam opem pro bono Christiani exercitus in Turcas obtestarentur; Cum, inquam, hæc ita sint, Fidelibus universis utriusque sexus notum, perspectumque facimus, Pontificem tanta humanitate præditum fuisse, ut ejusdem Indulgentiæ participes declaraverit omnes, qui in hac Civitate, ac diœcesi versantur, si tertiam Rosarii partem Beatæ Virgini persolvent, & ter Orationem Dominicam cum Angelica Salutatione in honorem Sancti Pii V. Pontificis ea mente recitabunt, ut Turcarum vires Christianis Militibus comprimantur.

Summi Pontifices Rosarium pie recitantibus plures Indulgentias elargiti sunt, quibus Pontifex hoc tempore novam hanc Indulgentiam adjungit, ea tamen conditione, ut *Pater*, & *Ave* ter superaddant, uti modo exposuimus.

Igitur quinquaginta annos Indulgentiæ, & totidem Quadragenas concedit omnibus, quoties in Ecclesias convenient, ubi Rosarium publice indicetur, quas nos inferius designabimus. Annos vero triginta, ac totidem Quadragenas illis, qui privatim hoc pio exercitio, institutoque vacabunt. Postremo plenariam Indulgentiam, & criminum remissionem tribuit universis, qui mensis spatio eadem preces egerint vel in templo, vel privatim domi, si per illud tempus ad pœnitentiæ Sacramentum, Sacramque Eucharistiam semel accesserint, & semel etiam templum invisserint, quod a nobis decernetur. Is thesaurus semel tantum in quolibet mense comparari potest, si perficiantur omnia, quæ explicavimus. Indulgentiæ vero tempus ad mensem Octobris protrahitur, cum milites in hyberna secedere consueverunt.

(*a*) In vita Clementi XI. n. 51.

(*b*) Sponsus ad an. Christi 1443. n. 22.

(*c*) In Hist. Reg. Hisp.

(*d*) Pag. 1 to

(*e*) Die Septima Oct.

(*f*) In Bull. p. 574.

(*g*) Tit. de aliis indic. sanctis. Phi Vaedi. Topostumo Annal. Bzovii p. 1202.

(*h*) Pag. 499.

Conſtituimus Eccleſiam Regularium Sancti Dominici, ut in ipſa publicæ fiant preces, quas pro obtinenda Indulgentia perſcriptas ſuperius memoravimus. Nam in eadem Eccleſia Roſarium ſingulis diebus publice indicitur. Ipſam Eccleſiam inviſent, qui in Civitate plenariam Indulgentiam lucrari volunt, poſtquam pium inſtitutum recitandi Roſarium, & ter Orationem Dominicam cum Salutatione Angelica per menſem conſtanter retinuerint, & Sacramento Pœnitentiæ prius expiati Divinam Euchariſtiam perceperint. Illud præſertim monemus, ut preces effundant ad Aram, quæ a Beata Virgine Roſarii nuncupatur, & pariter ad illam, in qua Sanctiſſimi Pontificis Pii V. Effigies exhibetur. Adeant pariter Altare in quo Sacra oſſa Sancti Dominici collocantur, quem Auctorem, & Inſtitutorem Roſarii Summi Pontifices ſuis diplomatibus, quibus præſtanda fides eſt, merito appellarunt. Porro ipſe hoc divino Roſarii, beatæque Virginis præſidio formidoloſam Albigenſium hæreſim vehementer extenuavit (*a*).

(*a*) In Con. 8. 90. S. Pii. Ferdin. Caſtilia p. 2. l. 1. c. 11. Spinelli in com. Maria Deipara p. 661.

Confugiamus igitur ea pietate, quam explicavimus, fidenter ad Beatam Virginem, quam toties facilem, propitiamque experti ſumus, ut votis noſtris obſecundet: eadem fiducia opem, ac tutelam Sancti Pii V., necnon Sancti Dominici expoſcamus. Nam, omiſſis cauſis, quas nuper enumeravimus, certum quoque eſt, Sanctos quodam peculiari ſtudio permoveri, ut ſuorum Civium preces Deo exhibeant: *Equidem Sanctus Pius V. in Oppido Inſubriæ, quod Boſcum vocant, natus, ſed e Bononia oriundus ex nobili Ghisleriorum Familia* (*b*). Idem teſtantur Catena (*c*), Gabutius (*d*), Spondanus (*e*), Ciacconius (*f*), Oldoinus (*g*), & Paulus Maſini in libro, qui inſcribitur: *Bononia Perluſtrata*, ubi de Romanis Pontificibus Bononienſibus ſermonem habet (*h*). Certiſſimum pariter documentum publicis tabulis obſignatum occurrit, de quo mentio eſt *in Compendio Hiſtoriæ Bononienſis*, quod præfigitur operi inſcripto: *Elenchus Antiquorum, & Conſulum Bononien. pag.* 38.

(*b*) In Offic. ipſius.
(*c*) In Ipſius vita fol.
(*d*) In ead. vita l. 1. c. 1
(*e*) Ad An. Ch. 1566. fol. 508.
(*f*) In hiſt. Pontif. & Card. t. 3. fol. 995.
(*g*) In Addit. fol. 1003.
(*h*) Pag. 31.

Sanctus autem Dominicus Calaguriæ natus eſt; cum tamen in hac Urbe vitæ curſum abſolverit, in eaque conditus ſit, Civis hujus noſtræ Patriæ nominari poteſt. Nam uti tradit Theophilus Raynaudus (*i*): *Diſtingui porro poteſt triplex Sanctorum Patria, nimirum Originis, diuturnæ commorationis, & mortis. Nam primis duobus modis jus Civitatis inter homines comparatur, tertius autem ſuffragantem manifeſte habet Eccleſiam, quæ diem felicis obitus Sanctorum vocat natalem eorum &c. ex eo quod naſcantur ea die Sancti ad veram vitam.* alii quoque Scriptores idem adfirmant (*k*):

(*i*) T. 8. Operum p. 324. Quintanadven. in Sanctis Tol. mon. 2. p. 5.

Non ignoramus eſſe in hac Civitate, ac diœceſi Moniales, Oblatas, Puellas, aliaſque Mulieres ſæculares, quæ ob facultatem Sedis Apoſtolicæ in Monaſteriis, aliiſque piis domiciliis immorantur. Non ignoramus pariter, Regulares aliquos ſuis Monaſteriis clauſos perpetuo detineri, alioſque morbo, vel alia legitima cauſa impeditos inveniri; Pontifex igitur Confeſſariis facultatem impertit, ut alia pietatis opera ipſis indicant, ſi aliquid ex perſcriptis exequi nequeant.

(*k*) Guyetta de Feſt. propriis Sanct. l. 2. c. 2. q. 2.

Inſuper nonnulli ex Sæcularibus, ac Regularibus Eccleſiam Sancti Dominici adire non poterunt, ut cum reliquis Roſarium Beatæ Virgini perſolvant. Cum tamen Pontifex animadvertat magis jucundas, Deoque gratas preces, quæ a Fidelibus ſimul coactis peraguntur, hortatur Patresfamilias, ut domeſticos omnes in cœtum convocent, cum preces ipſæ recitandæ fuerint; monet etiam Præfectos Regulares, ut idem exemplum, normamque ſequantur.

In diœceſi Parochialem Eccleſiam pro his precibus publice abſolvendis decernimus, cum difficile ſit, ut ſe conferat populus ad templum Sancti Dominici in Urbe poſitum, eamque poteſtatem nobis Pontifex elargitus eſt. Tandem Præcipimus omnibus Presbyteris cum in Civitate, tum in diœceſi, ut Orationem *contra paganos* addant, dum ſacrum conficiunt.

INSTITUTIO LXXX.

Epiſtola encyclica univerſis curam animarum gerentibus tum in Civitate, tum in diœceſi de iis matrimoniis, quæ vetitis temporibus contrahuntur. Quocumque tempore inivi poſſe matrimonia. Solemni pompa carere debere matrimonia, quæ vetitis temporibus ſtatuuntur. Quid hujus pompæ ſolemnis nomine intelligatur. Quid velit Eccleſia diſpenſare, quoties inivi matrimonia vetitis temporibus permittit. Quæſtam fuerit perpetuo hujus diœceſis conſuetudo in his matrimoniis celebrandis.

JAm veteri conſuetudine concedi ſolet in hac Eccleſiaſtica Curia, cum peculiaris aliqua, & legitima cauſa poſtulaverit, facultas, ut Matrimonium temporibus vetitis contrahatur, nempe ab Adventu Domini uſque ad Epiphaniam, & a Feria quarta Cinerum ad totum Paſchatis Octiduum. Idem Nos ipſi inſtitutum ſervavimus, cum juſta cauſa interceſſit, neque illud abrogandum in poſterum ducimus. Attamen non ignoramus, cum de his Matrimoniis agitur, non omnes Parochos in eadem ſententia, ac diſciplina verſari. Plerique, dum Matrimoniis interſunt, Benedictiones Eccleſiæ, quæ in Miſſali perſcribuntur, nequaquam omittunt: Perpauci fortaſſe eas negligunt. Aliqui putant eos Conjuges, qui, facultate accepta, Matrimonium vetitis temporibus inierunt, ſine crimine permiſceri non poſſe, niſi poſtquam vetitum tempus effluxerit. Alii vero diverſam opinionem tuentur. Quamobrem has literas Parochis omnibus ſcribendas exiſtimavimus, poſtquam rem totam diligenti, accuratoque ſtudio perpendimus, & mentem noſtram Viris doctrina præſtantibus expoſuimus, ut ſuum nobis conſilium patefacerent, quod noſtro prorſus conſentaneum deprehendimus. Itaque cenſemus, non impertiendas Benedictiones a Miſſali indictas illis Conjugibus, qui vetitis temporibus matrimonio junguntur, licet ad rem gerendam facultas neceſſaria interveniat; Parochum vero, qui illis utatur, peccati labem admittere judicamus; neque ullam religionem, aut criminis metum injiciendum illis, qui matrimonio indulgeant, quod vetitis temporibus celebrarunt.

Atque ut primam ſententiam, quam propoſuimus, ratione comprobemus, hæc potiſſimum pro certo aſſerimus; Primo, Matrimonium quocumque tempore contrahi poſſe; Secundo, illud ſolum certis temporibus ab Eccleſia prohiberi, pompam nempe, apparatumque nuptiarum; Tertio, hujus pompæ nomine Benedictiones præſertim Nuptiarum contineri, ita ut ſicut ſolemnis pompa interdicitur in matrimoniis, quæ vetito tempore fiunt, etiam Benedictiones elargiri non licet; Quarto, cum facultas obtinetur Matrimonium ineundis vetitis temporibus, non ideo permitti adfirmamus, ut etiam Benedictiones Matrimonio ſuperaddantur, aut ulla pompæ ſpecies inſtituatur; Ultimo, conſenſu

una-

unanimi hujus Civitatis, ac diœcesis observata semper, ac probata fuisse omnia, quæ superius enumeravimus. Sed jam singula percurramus. Matrimonium quocumque tempore iniri posse ex auctoritate Cœlestini III. satis aperte colligitur: *Licet* (inquit) (*a*) *ea sit Romanæ Ecclesiæ consuetudo, ut quocumque tempore Matrimonium contrahatur, consensu interveniente legitimo de præsenti.* Idem in Rituali Romano his verbis decernitur (*b*): *Matrimonium autem omni tempore contrahi potest.*

Secundo loco pompam, & apparatum Nuptiarum certis temporibus ab Ecclesia penitus improbari asseruimus, quod ex jure Pontificio deprehenditur (*c*): *Nuptias celebrare, convivia facere.* Nec profecto Tridentina Synodus quidquam novi super hac re constituit, sed solum *Antiquas solemnium Nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus observari, Sancta Synodus præcipit* (*d*). Sermo est de tempore, quod ab Adventu Domini usque ad Epiphaniam, & a Feria quarta Cinerum ad totum usque Paschatis Octiduum interjicitur: *In aliis vero temporibus Nuptias celebrari permittit.* Insuper Canone II. sic habetur: *Si quis dixerit, prohibitionem solemnitatis Nuptiarum certis anni temporibus superstitionem esse tyrannicam ab Ethnicorum superstitione profectam &c. anathema sit.* Idem prorsus statuitur in Rituali Romano (*e*): *Postremo meminerint Parochi, a Dominica prima Adventus usque ad diem Epiphaniæ, & a feria quarta Cinerum usque ad Octavam Paschæ inclusive solemnitates Nuptiarum prohibitas esse.* In hac eadem opinione non solum Theologi, sed Canonum Interpretes unanimes versantur. Inter primos hi recensentur potissimum Sanchez (*f*), Pontas, Peres, aliique plurimi (*g*). Inter Canonum Interpretes afferri possunt Barbosa (*h*), Anacletus (*i*), Laurent. aliique plurimi. Postremo hanc eandem sententiam adprobat Sacra Concilii Congregatio, ut inferius demonstrabimus.

Tertio, sicuti feriatis temporibus omnis Nuptiarum celebritas, ita eadem ratione Matrimonii consuetæ Benedictiones prohibentur. Id apparet clarissime ex Romano Rituali (*k*), ubi inter res vetitas hæc potissimum numerantur: *Nuptias benedicere, Sponsam traducere, nuptialia celebrare convivia.* Theologi pariter, quos superius indicavimus, Benedictiones primum locum inter celebritates Matrimonii obtinere testantur (*l*); & ideo minime adhibendas, cum vetitis temporibus aguntur Matrimonia, & Parochum, qui contrarium fecerit, gravi criminis labe inquinari: *Et ideo* (inquit Sanchez) (*m*) *in his feriarum temporibus Benedictiones Nuptiarum prohibitas esse nemo dubitat, quia consuetudo totius Ecclesiæ id testatur &c. Quare culpa esset lethalis huic præcepto contravenire: Nam tanquam de re gravi semper intellexit Ecclesia.* Pontas vero sic tradit (*n*): *Mihi quidem videtur, in violatione ejus legis commissi peccatum lethale: & quidem, quod attinet ad Benedictiones Ecclesiæ, clarum est, cum sit violatio legis in materia gravi.* Idem Rosignolius docuit: (*o*) *Quod autem graviter peccet Parochus solemniter benedicens, & contrahentes recipientes Benedictiones pro temporibus feriatis, ex eo arguitur, quod Concilium Tridentinum gravibus verbis præcipit, servari hanc Ecclesiæ prohibitionem, & Ecclesia consuevit hoc præceptum recipere tamquam de re gravi. Ergo transgressores talis præcepti culpæ gravis rei constituuntur.* Idem sentiunt Leander, (*p*) ac Giribaldus (*q*): Imo, cum aliqui Theologi putaverunt illos levis tantum culpæ reos, qui in celebrando tunc Matrimonio exiguam solum pompæ speciem instituerint, omnes tamen, cum de Benedictionibus agitur, lethali culpæ obnoxios declarant, qui tali præcepto non paruerint: *Utrum vero* (ait Coton) (*r*) *hæc prohibitio sit sub mortali? Quoad Benedictionem, omnes affirmant.*

Satis perspectum est omnibus, quid gerendum sit, cum Matrimonium celebratur. Nam peractis jam tribus promulgationibus, ex quibus nullum impedimentum cognitum fuerit, Parochus Stola, ac Superpelliceo indutus adesse in Templo debet, ac Clericum habere comitem cum Superpelliceo, qui Librum, & Vas aquæ lustralis præferat. Deinde coram duobus, vel tribus testibus a Viro exposcit, an eam Mulierem sibi in legitimam Uxorem ducere velit; post hæc ad Mulierem idem sermo convertitur, an eum Virum in legitimum Maritum sibi deposcat: Postquam mutuum ipsorum consensum Parochus expressit, hæc verba pronunciat: *Ego conjungo vos in Matrimonium: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Eodem tempore signum Crucis manu efficit, & Conjuges aquæ lustrali adspergit. Deinde Parochus Benedictionem annulo impertit, & aquam lustralem superinfundit, eumque Sponso tradit, qui digito annulari Sponsæ innectit. Interim Sacerdos reliquas preces prosequitur, quæ a Rituali Romano perscribuntur, & signum Crucis toties efformat, quoties in ipso Rituali indicatur.

Nulla sane Benedictio solemnis in his omnibus continetur, & peragi sine ullo dubio possunt, licet feriarum temporibus matrimonium fiat. Id præsertim ex eo comprobatur, quod hæc omnia, quæ superius explicavimus, permittuntur in celebrandis secundis Nuptiis, quæ tamen solemni Benedictione carere debent (*s*); quod etiam præcipitur in Rituali Romano (*t*): *Caveat etiam Parochus, ne, quando Conjuges in primis Nuptiis Benedictionem acceperint, eis in secundis benedicat, sive Mulier, sive etiam Vir ad secundas Nuptias transeat.* His peractis Parochus Sacrum facit *pro Sponso, ac Sponsa*, quod ultimum inter Sacra Votiva in Missali proponitur. Sed quoniam die Dominico, aut aliis Festis diebus Sacrum ejusmodi fieri nequit, si tunc Nuptiæ faciendæ fuerint, Sacrum perscribitur de die Dominico, seu Festo, cui superadditur Oratio *pro Sponso, ac Sponsa*, uti in Missali perhibetur; aliæ pariter Orationes *pro Benedictione Sponsi, ac Sponsæ* adduntur, quæ post *Orationem Dominicam, & Ite Missa est*, proferri consueverunt (*u*).

Dum hoc Sacrum agitur, solemnis Benedictio Sponsis dari intelligitur: *Benedictio* (inquit Bissus) *Nuptiarum sit cum Missa, quæ habetur pro Sponso, & Sponsa in Missali in fine Missarum Votivarum.* Quare, cum hæc Missa solemnes Benedictiones contineat, tunc solum celebranda est, cum licet Nuptiis Benedictionem impertiri, non autem, cum hæc Benedictio interdicitur: *His expletis* (sic legitur in Rituali Romano), *si benedicendæ sint Nuptiæ Parochus Missam pro Sponso, & Sponsa, ut in Missali Romano, celebret, servatis omnibus: quæ ibi præscribuntur.* Sacrum ejusmodi, cum pompam, ac solemnitatem Ecclesiasticam præseferat; quam tempore Adventus, & Quadregesimæ Ecclesia improbat, ideo celebrari nequit a prima Dominica Adventus, usque ad Epiphaniam, & a Feria quarta Cinerum usque ad totum Paschatis Octiduum, quo tempore Benedictiones solemnes Nuptiarum non permittuntur, quæ cum eodem Sacro conjunctæ sunt, uti Bissus expendit, qui qui post ea verba, quæ nuper commemoravimus,

(*a*) In cap. Capel. sub tit. de Fer.

(*b*) In Rub. de Sacram Matrim.

(*c*) In Dec. Grat. can. 21. qu. 4. Can. 8. & seq.

(*d*) Cap. 10 sess. 24. de Reform. Matrim.

(*e*) In Rub. super. allata de Sacr. Matrim.

(*f*) De Matrim. lib. 7. disp. 7. nu. 2. & seq.

(*g*) De Matrim. lib. 6. c. 8. n. 8.

(*h*) De Matrim. disp. 22. sect. 2. n. 9. & seq.

(*i*) Disp. 25. de Matrim. diffic. 2. n. 2. &c.

Cap. 10. sess. 24. de Ref. Matr &c.

(*k*) In loco allato.

(*l*) In loco allato.

(*m*) In locis allat.

(*n*) In loco sup. allato n. 3.

(*o*) In loco allato n. 10 In loco allato n. 4.

(*p*) In loco super. allato qu. 78.

(*q*) In tract. 10. de Sacr Matr. c. 9. dub. 3. n. 21. & 22.

(*r*) In lib. 5 de Sacram Matr. cap. 4. n. 2. & seq.

(*i*) In cap. Capellan. & c. Vi z autem de secund. Nuptiis.

(*s*) In dicta Rubr. de Sac. Matr.

(*u*) Bissus in sua Hierurg. to. 1. verb. Benedict. n. 72. §. 8. Meratus in to. 1. p. 1 super Gavant. tit. 4. n. 10.

mus, nempe, *Benedictio Nuptiarum fit cum Missa, quæ habetur pro Sponso, & Sponsa, in Missali in fine Missarum Votivarum*; hæc statim subjicit: *Hæc Benedictio Nuptiarum fieri non potest a prima Dominica Adventus usque ad diem Epiphaniæ, & a feria quarta Cinerum usque ad Octavam Paschatis inclusive, quo tempore prohibentur Nuptiæ*. Quamobrem, si novi Sponsi Sacrum expoſcant, in quo Divinam Euchariſtiam ſimul percipiant, uti conſentaneum eſt, Parochus Sacrum ejus diei faciet, non illud tamen, quod modo indicavimus, cum quo ſolemnes Benedictiones feriarum temporibus vetitæ junguntur. Neque eas Orationes *pro Sponso, & Sponsa*, recitare poterit, uti perſpicuum oſtendimus, cum diebus Dominicis, aliiſque Feſtis extra feriarum tempus aguntur matrimonia, quibus diebus Sacrum *pro Sponso, & Sponsa* in Miſſali propoſitum fieri non conceditur, quod paulo ante expoſuimus.

Illud pariter adfirmavimus, neque Benedictionem, neque ullam pompam permitti ob eam facultatem, quæ ad contrahenda matrimonia feriarum temporibus tribui conſuevit. Id ex verbis ipſius facultatis apertiſſime deſumitur. Nam Parocho conceditur, ut ſupplices coram Eccleſia in Matrimonium conjungat, licet feriarum tempus intercedat, tamen hæc ſimul præcipiuntur: *Sponſis tamen indicimus, ne ullam Nuptiarum pompam hoc tempore ſtatuant &c.* Rejecto quocunque vano apparatu, hæc Parocho mandantur. *Inſuper tu ſervabis conſuetam normam Sacri Concilii Tridentini, ac Ritualis Romani*. Quare, cum ſolemnes Benedictiones, quas antea memoravimus, juxta Tridentinam Synodum, ac Rituale Romanum feriarum temporibus impertiri non liceat, neque id ſane licitum erit ob facultatem, quam Sponſi pro ineundo iiſdem temporibus Matrimonio conſecuti ſunt.

Quid igitur ponderis habet hæc facultas, inquiet aliquis, ſi hoc beneficium, & Matrimonii ſolemnitatem nequaquam præſtat; cum antea dictum a nobis præſertim fuerit, Matrimonium feriarum tempore confectum eſſe licitum, & validum, ſi tamen apparatu, ac celebritate careat. Attamen hoc reſponſum ſatis eſſe ducimus, ut omnem dubitationem auferamus. Equidem ejuſmodi Matrimonium omnino probatur, ſi juris communis ratio habeatur; contra vero ob Synodi Decreta, aut peculiarem alicujus diœceſis conſuetudinem idem Matrimonium non licet, quamvis ſine apparatu, ac pompa ducatur, dum feriarum tempus interjicitur. Ita rem ſapienter exponit Vaneſpenius, cujus teſtimonium inferius afferemus (*a*), eandem ſententiam tuetur Clericatus (*b*): Hac pariter ratione poteſt explicari quorundam Theologorum opinio, qui aſſerunt nullo modo feriarum tempore Matrimonium iniri poſſe, ſive ſolemnitas intercedat, ſive omni pompa careat (*c*).

His itaque præhabitis, cum in hac diœceſi ob veterem conſuetudinem Matrimonia contrahi vel abſque pompa non liceat, dum feriarum tempus agitur, neceſſario facultas obtinenda eſt, ut ipſa licite conficiantur (*d*). Cum hæc ita ſint, eadem facultas non exiguum affert beneficium, quæ Matrimonia his temporibus vetita permittit, quamvis ob ipſam nec vanus pompæ apparatus, nec ulla Eccleſiæ ſolemnitas adhiberi poſſit. Neque ſane Deceſſores noſtri, ac nos ipſi facultatem eandem pro ineundis feriarum tempore Matrimoniis abſque ulla celebritate temere, aut inconſulto conceſſimus. Quippe in dubium revocari nequit nos ea auctoritate præditos eſſe, ut contrariam conſuetudinem abrogemus; dubitari tamen poteſt, an ſolemnitatem ullam Nuptiarum vetitis temporibus elargiri poſſimus, cum omnis pompa a Sacris Canonibus tunc proſcribatur. Illud ſaltem incertum ſemper foret, an ſufficiens cauſa interveniret: nam qui auctoritatem Epiſcoporum in hac re magnopere prædicant, maximam ſemper cauſam exquirunt, ut Sacrorum Canonum Decretis iidem Epiſcopi contrarium aliquid ſuſcipiant [*e*].

Poſtremo loco expoſuimus probata ſemper fuiſſe in hac diœceſi, ac diligenter obſervata omnia, quæ ſuperius declaravimus. Franciſcus Leo Vicarius generalis hujus Civitatis, ac diœceſis, cum Alphonſus Palæottus hanc Sedem teneret, librum Typis edidit ita inſcriptum: THESAURUS FORI ECCLESIASTICI [*f*], in quo ſic tradit: *Et licet Nuptiarum ſolemnitates certis anni temporibus etiam prohibitæ reperiantur, tamen etiam tempore prohibito ſine Nuptiarum ſolemnitatibus Matrimonium contrahi poteſt, cum tantum ſolemnitates, & matrimonia ſint prohibita*. Paulo ante Patris Giribaldi opinionem adduximus, *qui per tot annos Pœnitentiarii munere in hac Civitate functus eſt*. Ipſe præſertim inquirit [*g*]: *Quid intelligatur per ſolemnitates Nuptiarum, quæ dictis temporibus* (nempe Adventus, & Quadrageſimæ) *prohibentur?* atque ita reſpondet: *Per ſolemnitatem prohibitam Nuptiarum intelligi Benedictionem ſolemnem, quæ ſcilicet ſolemniter intra Miſſæ Sacrificium in Eccleſia celebratur, necnon ſecularem pompam cum feſtivis lætitiæ ſignis, traditionem Sponſæ in domum Sponſi cum plauſu, comitatu, & ſtrepitu, convivia, choreas, cantus, & ſimilia, juxta communiorem Doctorum ſententiam*. Deinde [*h*] etiam quæſtionem inſtituit, cujuſnam culpæ reus habeatur, qui hoc mandatum detrectaverit, & ſtatim hæc ſubdit: *Reſpondeo, Benedictionem ſolemnem graviter prohiberi, adeo ut peccent mortaliter Sacerdotes Benedictionem illis temporibus dando, & Laici ipſi conjugati eam petendo, & ſuſcipiendo; quia eſt res gravis, & ſub verbis præceptivis præſcripta a Tridentino, & ita in praxi ſervatur*. Cardinalis autem Gabriel Palæottus [*i*], poſtquam indixit, ne Sacerdos ſecundis Nuptiis benedicat, ita ſermonem proſequitur: *Neque item primis ipſis Nuptiis benedicet temporibus a Sacro Concilio prohibitis, hoc eſt a prima Dominica Adventus uſque ad Epiphaniam inclusive, & a feria quarta Cinerum uſque ad Octavam Paſchatis Reſurrectionis ieclusive ſub pœnis, & cenſuris a Sacris Canonibus injunctis*. Alphonſus Palæottus, qui in ejus locum ſuffectus fuit, hæc quoque decernit [*k*]: *Sacerdos nunquam ſecundis Nuptiis benedicet, ſive Mulier, ſive Vir tantum ad ſecundas Nuptias tranſierit: Neque primis Nuptiis benedicat, cum feriarum tempus interponitur, nempe a prima Dominica Adventus uſque ad Epiphaniam, & a feria quarta Cinerum uſque ad Octiduum totum Paſchatis*.

Sed jam ſermonem convertamus ad eam quæſtionem, utrum Matrimonio vacare liceat, quod initum fuit feriarum temporibus. Non inficiamur Canonum Interpretes magis præclaros in ea fuiſſe opinione, ut id ſine culpa fieri non putaverint, adducti auctoritate *Capitis Capellanus &c.* illiſque potiſſimum verbis *quocumque tempore de Feriis*. Illorum teſtimonia Fagnanus etiam probat, atque integre commemorat [*l*]. Illud pariter non ignoramus aliquas ſententias a Sac. Concilii Congregatione promulgatas eſſe, quæ opinionem eandem tueri, ac confirmare videntur. Neque Pignatellius eo loco, quem inferius nominabimus,

(*a*) In loco allato n. 17
(*b*) De Sacr Matr. de cid. 57. n. 11 & 12.
(*c*) Habert. in Theolo. Dogm. & Mor. to. 7. tit. de Mat. c. 5. § Quæ. 10 autem. Juvenin. de Sacram diſſ. 10. qu. 7. c. 13. art. 2 Cardinalis Got. to. 4. in 3. p. qu. 11. du. 1. § 1. n. 7.
(*d*) Roſign. in loco ſuper. allato n. 1. § Ratio ſecun. par. Stratch. in loco allato n. 6 & 7.

(*e*) Giribal. in tr. de Sacr. Matr. c. 9. dub. 3. n. 23. Leand. in pars. 1. tr. 9. diſp. 7. q. 72. Monacel. in Form. to. 1. tit. 2. formul. 1. n. 3. Stratch. in loco allato c. 6. & 7. n. 8. Pont. de Matr. lib. c. 8. n. 11.
(*f*) Par. 2. n. 24. n. 56. & 57.
(*g*) In loco ſuper. allato n. 19.

(*h*) Nu. 12

(*i*) In par. 3 ſui Archiepiſcop. hujus Eccl. p. 259.

(*k*) Pag. 84.

(*l*) Eodem c. Capell. n. 6. & ſeq. de Feriis.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

mus, hanc difficultatem ſatis diſſolvit, cum adfirmat haud ſatis conſtare de iiſdem ſententiis; vel editas fuiſſe, cum peculiare aliquid ſtatuendum proponeretur. Nam ipſas nos ipſi perſpeximus] *a*], & licet pro eventu aliquo peculiari pronunciatæ fuerint, plurimi tamen faciendæ ſunt, legemque indicunt, dum mentem Concilii interpretantur. Illud quoque fatebimur moneri a Tridentina Synodo [*b*], ne Sponſi Matrimonio indulgeant, priuſquam a Sacerdote Benedictionem acceperint. Attamen, ſi contra fiat, nullum crimen admitti exiſtimamus, quod etiam a celeberrimis Theologis, & Canonum Interpretibus merito defenditur. Ac primum Cardinalis Bellarminus [*c*] Sanctum Thomam, Cajetanum, & Navarrum prius nominat, ac deinde ſic tradit: *Non interdici illis temporibus celebrationem Matrimonii per verba de præſenti, & etiam conſummationem, ſed ſolemnem tantum Sponſæ deductionem, & publicam illam pompam, & convivia, quæ in ſolemnitate Nuptiarum adhiberi ſolent.* Ipſius ſententiam plurimi alii unanimes ſequuntur [*d*]. Illam tenendam reipſa ducimus, ne vinculum Fidelibus injiciatur, quod a nulla lege clare preſcribitur. Inſuper id conſuetudini, & inſtituto Eccleſiæ valde conſentaneum eſt, quæ humanæ fragilitatis gratia, rationeque habita, paulatim a veteri diſciplina receſſit, cum de re ejuſmodi quæſtiones inducerentur. Siquidem primis temporibus feriati dies non impedimentum ſimplex, ſed dirimens inferebant, uti conjicitur ex epiſtola 11. Sancti Petri Damiani [*e*]: *Cenſura Canonica Nuptias illicitis temporibus inſtitutas, remoto omni ſcrupulo dividit.* Hinc Chriſtianus Lupus hæc ſcripta reliquit: [*f*] *Quod contractum extra tempora Conjugium fuerit omnino ſubſtantialiter nullum, fateor cum Sancto Petro Damiano.* Olim feriati dies totum ſpatium a ſeptuageſima uſque ad Paſchatis Octiduum, & præter Adventum Domini tres quoque hebdomadas ante Feſtum Sancti Joannis Baptiſtæ complectebantur [*g*]. Nunc autem ii ſolum dies feriati dicuntur, quos Tridentinum Concilium expreſſit, uti jam dictum eſt. Neque nobis adverſari poſſunt ſive Canonum Interpretes, qui contrarium ſentiunt, neque Decreta a Sacra Congregatione Concilii Typis evulgata, neque ipſum Tridentinum Concilium. Equidem Canonum Interpretes ſeveritati veterum Canonum plus æquo inhærentes tanquam præceptum ſtatuerunt, quod intra conſilii limites ſolum continebatur: *Quidquid ſit de hac ſententia* (inquit Vaneſpenius [*h*], qui Canonum Interpretes, & Fagnanum ipſum, uti nos etiam, magni pendebat), *attenta Canonum antiquorum rigoroſa expreſſione, hoc certum eſt hodie, dictis temporibus* (de vetitis ad ineundum Matrimonium diebus ſermo eſt) *nequaquam vertitum eſſe actum Matrimonialem, ſed ad ſummum conſilii eſſe eis temporibus abſtinere, ut mente elatiore, & a carnalibus voluptatibus magis libera vacent orationi, & pietatis exercitiis.* Neque ſane contraria ſunt Decreta Sacræ Congregationis, quæ non Matrimonium, ſed ipſius pompam feriarum temporibus interdixit, videlicet convivia facere, Sponſam domum deducere, & corpora permiſcere: *Sacra &c.* (ita ſemper reſpondit Sacra Congregatio) *cenſuit, etiam temporibus expreſſis cap. 10. ſeſſ. 24. de Reformat. Matrim. poſſe Matrimonium contrahi coram Parocho, ſed Nuptiarum ſolennitates, convivia, traductiones ad domum, & carnalem copulam prohiberi.* Attamen adhuc incertum eſt, utrum his ſententiis agatur, *tam de privata, quam de ſolemni traductione ad domum.* Incertum pariter eſt, an Sponſi ab omni commercio abſtinere debeant: *poſt publicam traductionem ad domum*: an vero *poſt privatam traductionem*. Cum tamen in Farfenſi Synodo, quam Cardinalis Carolus Barbarinus coegit anno 1685. [*i*], juxta mentem Sacræ Congregationis, expoſitum fuerit, quod *licentia hujuſmodi obtenta ſufficiet etiam ad traductionem Sponſæ ad domum Sponſi ſtatim poſt celebratum Matrimonium, ita tamen, ut omittantur ſolemnitates in traductione alias adhiberi ſolitæ.* Hinc quiſquis intelligere poteſt, non ita facile S. Congregat. Decreta congruere, ut ſuas opiniones ipſi Interpretes ſuſtineant. Poſtremo illa Tridentinæ Synodi verba contraria non videntur: *Præterea eadem Sancta Synodus hortatur, ut Conjuges ante Benedictionem Sacerdotalem in Templo ſuſcipiendam in eadem domo non cohabitent.* Hæc enim nequaquam rem præcipiunt, ſed conſulunt, uti Monacellus, [*k*] ac Baruphaldus [*l*] hujus noſtri Centenſis Oppidi Archipresbyter ſapienter advertunt: Baruphaldus variis etiam rationibus corroborat ea omnia, quæ in has litteras congeſſimus.

Paulo ante declaravimus licentiam pro contrahendo Matrimonio feriarum temporibus ſatis eſſe, ut Sponſa privatim ad ædes Sponſi deducatur, quod Sacræ Congregationi conſentaneum eſt. Id autem declaravimus non ſolum adducti Farfenſi Synodo, quam nuncupavimus, ſed quia nos ipſi hoc Decretum ipſius Congregationis deprehendimus inter Pagellas, quas accuratiſſimo ſtudio collegimus, cum in eadem Sacra Congregatione Secretarii munere fungeremur.

DUBIUM TRADUCTIONIS SPONSÆ.

Nonnulli Parochi pro ſua, & Matrimonia contrahentium quiete ſupplicant declarari: An, conceſſa per Epiſcopum licentia contrahendi Matrimonium temporibus a Sacro Concilio vetitis, in iis locis, in quibus diſpoſitio ejuſdem Concilii ad ipſum quoque Matrimonii contractum reperitur, conſuetudine extenſa, dicatur etiam permiſſa traductio Sponſæ, ſeu Uxoris, ad domum Viri.

Altovitus quidem tunc temporis a Secretis contrariam opinionem exhibuit ob reliquas Sacræ Congregationis ſententias, quas ſuperius indicavimus. Id apertiſſime conſtat ex ipſius ſuffragio, quod nos diligenter ſervamus. Verum Sacra Congregatio ſic reſpondit: *Affirmative: dummodo traductio fiat abſque ſolemnitatibus.*

Quamobrem nemo in poſterum hac de cauſa nec ſibi, nec aliis religionem, aut ſcrupulum injiciat; quod ſi pravas conſuetudines in hac re de medio tollere vehementer exquirat, curam omnem, ſtudiumque conferat, ut penitus extinguat falſam illam opinionem vulgi, quæ jam nimis invaluit, nempe infauſtis auſpiciis Uxorem duci menſe Majo: *Abolenda ſane* (ſic decernitur in Synodo Burdigalenſi) [*m*] *perverſa illa, ac ſuperſtitioſa quorundam opinio, menſe ſcilicet Majo Uxorem non ducendi, quaſi aliquid ex eo mali ominis emanans fidelitati Contrahentium, ac proſperitati Nuptiarum officere poſſit. Doceatur igitur populus, & ab omnibus Parochis ſæpe inſtruatur, ut ſuperſtitioſis illis nugis fidem haudquaquam adhibeat; ſed, præter ea tempora, in quibus ex præſcripto Eccleſiæ a celebratione Nuptiarum abſtinetur, nullum eſſe, quo ipſæ jure, & canonice celebrari prohibeantur.*

(a) In Actis ſ. 9. p. 77. 87. 88. 97. 133. & lib. 12. p. 4. & 5 13. a tergo

(b) Seſſ. 24. c. 1. de Ref. Matrim.

(c) Lib. 3. ſuar. controverſ. 11. 1. de Sacr. Matr. c. 31.

(d) Sanch. de Matr. l. 7. n. 11. & ſeq. Font. l. 6 c. 8. n. 9. Perez. de matr. diſp. 22. ſect. 20. n. 2. Filluc. tr. de Sacr. Matr. contr. 15. pgn. 3. n. 3. Cotton. l. contr. c. 4. n. 283. Bonac. t. 7. de Imped. q. 3. pun. 24. propoſ. 3. verſ. ex dictis ſeq. La Croix t. 2. l. 6. p. 3 n. 970. Biſſius in Hierur. t. 2 n. 27. Diana edit coordinata t. 1. reſolut. 202. Giralbal. tr. 10. de Sacr. Matr c. 9. n. 19. Leo in Theſ. Fori Eccl. p. 2. c. 24. n. 57. Schmalzgrub. tom. 4. tit. 16. n. 39. Monacel. lus in For. Legal. t. 1. tit. 8. n. 2. Pignatel. t. 6. conſul. 37.

(e) Lib. 5. (f) Lib. 4. de Concil. p. 43. antiquæ edit.

(g) Can. 10. 33. q. 4. & c. 4. de Fer.

(h) Par. 2. Jur. Eccl. tit. 23. c. 2. ſub n. 16. t. 2.

(i) Cap. 14. n. 12.

(k) In cod. loco n. 2.

(l) In ſuis obſervat. de Ritual. Rom. tit. 41. de Sacr. Matrim. n. 41.

(m) Anno 1624. c. 7. de Matr. n. 5.

INSTITUTIO LXXXI.

De Sacris Oleis quæ distribui, tradique Parochis consueverunt. De ipsorum origine. Debent Episcopi ea consecrare, ac deinde Parochi illa ab Episcopo accipere. De quibusdam corruptelis, quæ ratione Olei Infirmorum contigerunt. Utrum Parochus graviter peccet, qui administrans Infirmis Extremam Unctionem utitur Oleo superioris anni. Proponuntur remedia, & consilia ad eas corruptelas evitandas.

BEnedictio, & Consecratio Sacri Olei pro Cathechumenis, ac pro Infirmis, & Sacri Chrismatis, quæ ab Apostolis primum instituta in Ecclesiam dimanavit, uti Pouget asserit his verbis (*a*): *Ritus ille* (de Sacri Olei Benedictione sermo est), *traditione Apostolica ad nostræ usque tempora perseverat*; quæ pariter Episcopis ita convenit, ut Sacerdotes, qui Benedictionem ejusmodi sibi depopoposcerant, in II. Carthaginensi Conc. graviter objurgati fuerint: *Ab universis Episcopis dictum est: Chrismatis confectio, & puellarum Consecratio a Presbyteris non fiant*; hæc, inquam, Benedictio feria quinta *in Cœna Domini* a S. Fabiano Pontifice sæculo III. decreta fuit (*b*). Quod si huic ducumento fides præstanda non videatur, ad sæculum VII. ex veteri, universaque Ecclesiæ disciplina hujus Benedictionis initium referendum est. Nam de ipsa Olei Consecratione *in Cœna Domini* mentio est in Sacramentario Sancti Gregorii, atque in veteri Ordine Romano. Ipsam quoque commemorant Scriptores, qui circiter ea tempora *de Divinis Officiis* aliquid in lucem tradiderunt: *Videtur autem* (inquit Vanespenius) (*c*) *sæculo septimo præsens disciplina de conficiendo Chrismate in Cœna Domini invaluisse.*

Insuper non solum dies pro eadem Benedictione peragenda, sed locus etiam, nempe Cathedralis Ecclesia designata fuit (*d*): Peculiaris etiam Ritus perscriptus fuit, nempe, ut tot Sacerdotes, Diaconi, Subdiaconi, & Acolythi interessent, quemadmodum in Romano Pontificali decernitur (*e*). Is tamen Ritus vetustissimus est. Nam Martenes rerum Sacrarum eruditione clarissimus putat hac de causa excitatos fuisse simplices Sacerdotes, ut Sacri Olei Benedictionem sibi expostularent, quod non solum a Concilio Carthaginensi, uti dictum est, sed a Sacris Canonibus denegatum fuit (*f*): *Et quidem* (inquit Martenes) *huic præsumptioni occasionem præbere potuit antiquissimus Ecclesiæ usus Presbyteros una cum Episcopo adhibendi ad Chrismatis Consecrationem, si non ut cooperatores, saltem ut tanti Mysterii testes.*

Sicuti debent Episcopi Sanctum Oleum Feria quinta Majoris Hebdomadæ consecrare, ac benedicere, ita pariter diœcesani Oleum ipsum jam consecratum ab Episcopo suscipere tenentur. De illis diœcesanis agimus, quibus Sanctum Oleum necessarium est, videlicet de Parochis, qui habent Fontem Baptismalem: Nam cum Benedictio ipsius facienda est Sabbato Majoris Hebdomadæ, Chrisma, & Oleum Catechumenorum necessario requiruntur (*g*). Idem Oleum exigitur, cum Baptismus administratur. Ad Episcopum pariter se conferre debent Præfecti Regulares, qui ea facultate præditi sunt, ut Altaria tum immobilia, tum gestatoria, Patenas etiam, & Calices consecrare possint, & Campanis benedicere pro suis tantum Ecclesiis, quemadmodum alio loco ostendimus (*h*). Nam uti necessario debent Chrismate, Oleoque Catechumenorum in Sacrandis ejusmodi Altaribus; Chrismate solum ad Patenas, & Calices consecrandos, tandem eodem Chrismate, Oleoque Infirmorum, Cum Benedictio Campanis impertitur. Insuper Parochi Civitatis, ac diœcesis, Præsides Monasteriorum, & Collegiorum Regularium, Confessarii Monialium, qui Sacramentum Extremæ Unctionis per se, vel per alium administrare debent, Sanctum Oleum ab Episcopo diœcesano petant necesse est: illisque penitus interdicitur ad alium Episcopum confugere, ut Sacra Olea percipiant. Gratianus (*i*) Canones ejusmodi commemorat: *Si quis da alio Chrismate, quam de illo novo, quod proprii Episcopi largitione, vel concessione acceperit, baptizare, nisi præoccupante morte, tentaverit, pro temeritatis ausu ipse in se suæ damnationis protulisse sententiam manifestatur* (*k*). Item Canone 123. ita statuitur: *Presbyteri, qui diœcesanas regunt Ecclesias, non a quibuslibet Episcopis, sed a suo ante Paschæ solemnitatem Chrisma petant*, secluſa quacunque immunitate, quæ cum lege diœcesana contineatur, nullo modo adversari potest iis rebus, quæ potestati Ordinis conveniunt. Id sancitur in Capite *Veniens*, *de Præscriptionibus*; idemque monet Canonum interpretes, qui explicantes Canonem, *Presbyteri dist.* 45. sic tradunt? *Peccant ergo Abbates, qui volunt hoc* (nempe Chrisma), *potius accipere ab aliis, quam a suis*: Plura alia superaddit Passarinus (*l*), cujus auctoritas maximi facienda est, quia Sacrarum Congregationum sententias plane novit; idemque sui ingenii monimenta Romæ promulgavit, ac pluribus annis Procurator generalis Ordinis Sancti Dominici magna cum laude hoc munus exercuit. Abrogantur pariter quæcunque peculiaria privilegia, ob quæ Sancta Olea percipere a quolibet Episcopo liceat; vel quia hujusmodi privilegia tunc solum, vim obtinent, cum Episcopus schismaticus, hæreticus, suspensus, & interdictus habetur; vel cum idem Episcopus munus aliquod ob rem sacram exquirat. Id constat ex Privilegio, quod Honorius III. præclaro Sancti Dominici Ordini concessit (*m*). Illa postremo causa afferri potest, quæcumque, licet amplissima, privilegia post Tridentinam Synodum ad eos limites redigenda esse, quos paulo ante exposuimus: Cardinalis Petra id sapienter demonstrat (*n*).

Nos profecto Sanctum Oleum pro Infirmis, pro Catechumenis, Sanctumque Chrisma quotannis Feria quinta *in Cœna Domini*, postquam in hanc Sedem Dei beneficio, & Sedis Apostolicæ gratia pervenimus, consecrare, ac benedicere nunquam omisimus, omnemque solemnitatem in hac Metropolitana tunc indiximus. Nec sane deprehendimus aliquem ex nostris diœcesanis, qui Sanctum Oleum extra diœcesim petierit. Illud tamen animum nostrum magnopere commovit, quod aliquis non semel Sanctum Oleum a nobis consecratum exposcere prætermiserit, & veteri usus fuerit, cum necessitas impulit, ut supremam Unctionem ægrotantibus conferret. Etenim pro certo habebant nequaquam designari illorum nomina, quibus idem Oleum conceditur, neque eorum, qui aliquem suo loco ad Urbem mittunt, ut Sacrum Oleum decenter accipiant; quod necessarium revera est, ut ii potissimum cognoscantur, qui Oleum a nobis singulis annis consecratum habere neglexerint. His proculdubio prospicere debemus, ne apud Deum gravis injuriæ rei constituamur. Sed prius paterna benevolentia monendos illos volumus, quos Christianæ

(*a*) In suis Institut. Cathol. lib. 2. c. 8. §. 5.

(*b*) In Can. Lect. vest. 18. de Consecr. dist. 3.

(*c*) In Jure Eccl. univ. p. 2. tit. 3. n. 1.

(*d*) In Decret. Tertio ferente de celebrat. Miss.

(*e*) Tit. de Off. in fer. quin. Cœnæ Dom.

(*f*) Can. si jubet 2. Can. Presbyt. n. 26. qu. 6. de antiqua Eccl. disciplin. in Div. celebr. Off. t. 4. p. 240. n. 3.

(*g*) Capun. de Sacr. Unctione.

(*h*) Inst. 20.

(*i*) De Consecr. dist. 4.

(*k*) Can. 122.

(*l*) De statib. hominum t. 3. q. 189. art. 10. insp. 10. n. 910. & seq.

(*m*) Anno 1218. t. 1. Bullar. no. vi illius Relig.

(*n*) In Comment Const. 1. Innocent. tom. 3. sect. unic. a num. 25. usq. ad finem.

næ charitatis gratia haud nominamus, ut sibi consulant, quod Sacrum Oleum pro Infirmis expostulare per se ipsos, aut per alium contempserint; illudque Oleum pro Sacramento Extremæ Unctionis adhibuerint, quod superioribus annis consecratum fuit.

Nequicquam investigamus rationem aliquam, ob quam ipsi a gravi criminis nota vindicentur. Illud fortasse pro causa excusationis adducent, veteris Olei copiam sibi superfuisse. Sed quis ignorat vetus Oleum comburendum, cum novum consecratum fuerit? *Vetus autem Chrisma* (sic legitur in Pontificali Romano), *& Oleum Catechumenorum, ac infirmorum, si quod remanserat in ampullis, ponitur in Lampadibus Ecclesiæ ante Sacramentum, ut comburatur. Reliquum autem, quod est in Pyxidibus, sive Capsulis cum bombice, igni comburitur; & novum deinde cum novo bombice in Pyxidibus, sive Caupsulis imponitur.* Idem statuit Sanctus Carolus Borromæus (*a*): *Parochus ubi primum Olea Sacra nova acceperit, vetera statim comburat in Lampade, quæ ante Sanctissimum Sacramentum collucet, bombice in Sacrario plane exusto.* Postremo cognitum satis est omnibus, quod tradit Clericatus (*b*): *Sexta tandem difficultas est, an possit administrari Sacramentum Extremæ Unctionis Oleo benedicto veteri, ideſt annis præteritis consecrato? Et respondet Doctores, valide posse, non autem licite; quia singulis annis vetus Oleum Sacrum est comburendum, & novum consecrandum feria quinta Cœnæ Domini.* Id pariter ex Canone 122. de Consecrat. dist. 4. clare desumitur, quemadmodum verba superius relata demonstrant. Dicet fortasse aliquis traditum a Theologi legisse, Oleo jam consecrato superaddi posse haud consecratum Oleum, eoque supremam Unctionem Ægrotantibus administrari, eamque sententiam, ac normam secutos se fuisse adfirmabunt. Illam certe nos minime improbamus, si Oleum, quod superinfunditur, Olei consecrati copiam non exuperet, quod monetur in Rituali Romano, (*c*) in quarto Mediolanensi Concilio, quod modo nominavimus, & a Sacra Congregatione Sancti Officii, quæ die 23. Septembris anno 1682. idem constituit, illudque Sacræ Congregationis Decretum integre Clericatus commemorat (*d*). At vero hujusmodi opinio tunc solum locum habet, cum accepto Oleo perscriptis temporibus, illud deesse incipiat, priusquam recens Oleum ab Episcopo consecretur; non autem cum Parochus Oleum petere neglexit, ac ne ipsum desit, non consecratum Oleum cum sacrato permiscet. Illud quoque in medium proferent rite conferri Sacramentum Extremæ Unctionis, quamvis Oleum vetus adhibeatur; verum in eo controversia posita non est, utrum possit hoc pacto Sacramentum administrari, sed an liceat. Tandem reponent, id proculdubio licitum esse, si necessitas urgeat conferendi Sacramenti, nec aliud Oleum suppetat, nisi pristinis annis consecratum. Id nequaquam nos inficiamur, cum præsertim probatum fuerit a Sacra Congregatione pro causis Episcoporum designata, & a pluribus scriptoribus, quos Diana sequitur, ac fuse recenset: At vero is tantum culpa vacuus, & immunis erit, qui Oleo veteri Ægrotantes unxerit ob eam rationem, quod recens Oleum accipere legitima causa impeditus non potuerit: Aliter tamen de illo judicandum est, qui novum Oleum exposcere negligenter omiserit, & consulto in eam necessitatem redigitur, ut Oleo veteri utatur.

Post hæc ad remedia deveniamus, quæ proponenda sunt, ut corruptelæ hujusmodi in re gravissima de medio auferantur. Pauca subjiciemus de loco, ubi Sanctum Oleum recens consecratum distribuitur, de tempore, de Ministro, qui Oleum impertit, ac de illis, qui idem Oleum poscere debent; postremo de accurato studio, quod impendendum est, ut dignoscantur, qui Sanctum Oleum, & quo tempore perceperint. Ac primum in Sacrario nostræ Metropolitanæ Oleum tribuitur a Sacerdote, qui huic negotio præponitur, nec quidam novi decernendum in hoc putamus. A feria quinta *in Cœna Domini*, statim ac Oleum Sacratum fuerit, usque ad Sabbatum *in Albis* pro ipso accipiendo tempus statuitur omnibus, qui vel in Civitate, aut in diœcesi versantur. Parochos tamen diœcesanos, qui Baptismalem fontem suis in Eccl. habent, magnopere hortamur satagere omni studio, ut Oleum a nobis eadem feria quinta consecratum statim obtineant, quo utantur Sabbato majoris hebdomadæ, cum Benedictio Fontis Baptismalis instituitur, quæ Sacrum Chrisma necessario requirit; & valde commendandi sunt, si tunc recens Chrisma a nobis sacratum adhibeant. Accedit etiam, quod Parochi subjectis Ecclesiis præpositi ad eandem Benedictionem conveniunt, vel alium Sacerdotem suo loco sufficiunt, quibus eodem tempore Oleum pro Infirmis tradi posset, quod ipsi ex Urbe attulerunt. Præcipimus autem, ut Oleum viro solum Ecclesiastico, qui Sacris Ordinibus initiatus sit, tradatur a Sacerdote, cui hoc munus fuerit demandatum, qui libro quoque adnotabit Ecclesias, quibus idem Oleum traditum fuerit: sic enim a S. Carolo decernitur (*e*): *Cui in Ecclesia Cathedrali id muneris datum est, ut Oleum, aut Chrisma Sacrum Plebanis, aliisve distribuat, is in Librum eo nomine confectum illarum Ecclesiarum nomina referat, quibus dederit.* Nos autem in hebdomada post Sabbatum *in Albis* duos Canonicos hujus nostræ Metropolitanæ nominabimus, qui librum eundem percurrant, & quos delinquentes invenerint, nobis patefaciant, ut pœnam debitam ipsis irrogemus

Nemo miretur nos indixisse, ut Sanctum Oleum Viro tantum Ecclesiastico, Sacris Ordinibus prædito, concedatur. Nam haud sine magno animi nostri mœrore deprehendimus illud ob pravam consuetudinem tradi consuevisse Pueris, aut Rusticis, aut Mulionibus, quod indignum est, & a Religione penitus alienum. Nam cultus, ac veneratio præstanda est Sacro Chrismati, Sanctisque Oleis, quæ pro Catechumenis, atque Infirmis consecrantur. Oleum quidem Infirmorum est materia remota pro Sacramento postremæ Unctionis, alio tamen modo, ac peccata in Sacramento Pœnitentiæ materia quoque remota appellantur; nam peccata destrui, & expiari, Oleum vero retineri, & applicari debet. Insuper ea corruptela, ob quam Pueris, Rusticis, aut etiam Milionibus oleum tradi solebat, Conciliorum Decretis prorsus adversatur. Nam in quarto Carthaginensi ita sancitur (*f*): *Presbyteri, qui per diœceses Ecclesias regunt, non a quibuslibet Episcopis, sed a suis, nec per juniorem Clericum, sed aut per ipsos, aut per illum, qui Sacrarium tenet, ante Paschæ solemnitatem Chrisma petant.* In primo Toletano sic habetur (*g*): *De singulis Ecclesiis ad Episcopum ante diem Paschæ Diaconi destinentur, aut Subdiaconi, ut confectum Chrisma ab Episcopo destinatum ad diem Paschæ possit occurrere.* Plura alia Concilia Martenes memorat (*h*), & Pater Ursius ex Ordine Sancti Dominici, qui multa nuper erudite posteris

(a) In quarto Concil. Provinc. Mediolan. p. 2. t. 1. de Actis Eccl. Mediolan. editionis Lugd. p. 107.

(b) De Ext. Unct. dec. 185. n. 16.

(c) De Sacr. Extr. Unction. loco superius allato n. 14

(d) Gavant. in Manua. verbo Extr. Unct. n. 10. Diana in edit. coordinata t. 2. tr. 4. resol. 1.

(c) In sec. Conc. Mediolanensi tit. 1. Decr. 9. in Actis Eccl. Mediolan. t. 1. edit. supra dict. p. 32.

(f) Can. 36.

(g) Can. 20

(h) Loco jam allato c. 22. n. 3. p. 216.

commendavit (*a*). Id quoque contrarium est juri communi, quo sic decernitur (*b*): *Diaconus, aut Subdiaconus ante diem Paschæ de singulis Ecclesiis ad Episcopum destinetur*; contrarium etiam Decreto Concilii Provincialis Mediolanensis, quod superius indicavimus: *Si vero omnes* (de illis sermo agitur, qui Sancta Olea distribuunt), *ne illa aliis deferenda dent, nisi iis, qui Sacris Ordinibus initiati sunt*; contrarium denique iis, quæ Cardinalis Jacobus Boncompagnus constituit (*c*): *Ecclesiastico, non Laico, deferenda Vasa Oleorum Sacrorum hebdomada Sancta committent, cum ad Metropolitanam nostram Ecclesiam pro iisdem transmittuntur*. Cum vero non explicaverit, utrum is Ecclesiasticus Sacris Ordinibus præditus esse debeat, nos per has litteras id declaramus, & ipsius menti consentaneum censemus, quam a Sacris Canonibus alienam nunquam fuisse suspicamur.

(*a*) In sua Diss. Hist. Theol. de Christn. Confirm. c. 6. in fine.
(*b*) Canon. Omni tempore de Consc. dist. 9.
(*c*) In sua Synodo l. 3. c. 2.

INSTITUTIO LXXXII.

De Parochis, ac Sacerdotibus, qui habitant cum mulieribus vel consanguineis, vel servitio sibi addictis. Quinam gradus consanguinitatis requirantur. Quibus de causis induci posse videantur mulieres ad servitium rei domesticæ præstandum. Quibus dotibus excellere debeant Viri Ecclesiastici, ac Mulieres, quæ ipsis inservire permittuntur.

COmmendandum procul dubio magis esset, si Parochi nullis Mulieribus suum domicilium commune esse permitterent, licet cognationis vinculo conjungantur, tamen inhærentes recentiori disciplinæ concedimus, ut in societatem contubernii recipiant eas Mulieres tantum, cum quibus cognatio intercedit in primo, & secundo gradu, nempe cum Matre, Avia, Amita, ac Matertera, cum Neptibus etiam sive ex Fratre, sive ex Sorore; item cum Mulieribus affinibus in primo gradu, nempe cum Noverca, cum Nuru, & cum Uxore Fratris, sive ipse inter vivos agat, seu vita decesserit; tandem concedimus, ut idem contubernium habeant cum Mulieribus, cum quibus affinitatis secundus tantum gradus intervenit; *si alter alteri reverentiam debeat*; uti tradunt Scriptores; inter has mulieres Uxor defuncti avunculi adnumeratur. Certissimum est non licere Parochis vitam agere, nisi cum illis Mulieribus, quas nuper indicavimus; Cum tamen ea consuetudo invaluerit, ut famula pro obeundis ministeriis domi habeatur, ideo permittimus, ut non solum Mulieres Consanguineas, sed illarum quoque famulas in domicilium suum Parochi accipiant. Quod si famulus etiam Uxorem duxerit, & Parochi domi moretur, Uxor etiam in iisdem Parochi ædibus ex nostra facultate detineatur. Sin autem Parochus nec Mulieres Consanguineas, nec ullum famulum secum habeat, unam vel etiam duas famulas in domum recipiat, modo tamen has conditiones observet. Primum constet opera famulæ alicujus ipsum necessario indigere. Neque enim novum, aut inusitatum videri debet, si opera sui consanguinei, vel consanguineæ domi utatur, vel etiam affinis, quæ gradus attingat, quos superius memoravimus; opus est etiam, ut Parochus virtutis fama, ac præsertim honestatis erga famulas opinione palam commendetur: nec satis est ostendere vitæ anteactæ rationem, moresque ita immutatos, ut novam disciplinam, novumque vivendi institutum susceperit. Siquidem non decet eam Mulierem diutius in Parochi domicilio retineri, de qua suspicio aliqua in Populum pervasit. Neque ipsi facile permitti potest, ut novam famulam conducat, nisi prius ad tuendam Parochi existimationem cautiones aliquæ adhibeantur.

Honestæ pariter esse debent, & communi opinione probatæ mulieres, quæ Consanguineis Parochi inserviunt in ipsius domicilio; idem statuendum est de Uxore famulorum, ac de Ancillis Parochi, quibus idem cum Parocho contubernium permittitur. Ipsarum quoque ætas cognita sit, itaut Parochi famulæ, qui Consanguineis caret, quadraginta saltem annos jam absolverint; aliter tamen decernendum est, si cum Parocho etiam mulieres consanguineæ versentur, aut si famulæ servis in matrimonium datæ fuerint, aut tandem, si aliqua ex Parochi consanguineis curam domus gerat, si tamen iis gradibus cum Parocho juncta fuerit, quos superius enumeravimus. Magnum sane discrimen interest, cum plures simul mulieres, aut mulier una cum viro suo, aut consanguinea cum Parocho eadem domo continetur; diverso tamen modo se res habet, cum sola mulier, nulla sanguinis propinquitate, sed famulæ tantum conditione accita, cum Parocho versatur, qui fortasse per hyemem longissimum noctis spatium non precibus, aut libris impendit, sed cum ipsa famula prope ignem vanis colloquiis insumit. Itaque necesse est, ut eædem mulieres testimonio sui Parochi, cui subjectæ sunt, omnino commendentur; sin autem ad eundem Parochum spectent, qui ipsas mulieres famulas accersit, testimonium vicinioris Parochi, aut Vicarii Foraneis requiritur. Pro ætate illarum cognoscenda testimonium obsignatum Baptismi proferatur.

Qui disciplinam, & instituta Ecclesiæ penitus non ignorat, facile intelligit illud consilium a nobis haud susceptum esse, ut gravissimum jugum Clero nostro superaddamus, sed potius, ut leviorem reddamus eam disciplinam, quam indicere constituimus, quæ nullam sane novitatem continet, sed usu recepta semper fuit, & posteriori hoc tempore solum negligi cœpit. Illud tamen expresse declaramus, si Parochi mulieres consanguineæ infamia aliqua notentur, non licere cum ipsis in eodem domicilio vitam degere, irritasque facultates omnes, quas antea ob evulgatam mulierum honestatem obtinuerint. Idem sancimus de Ancillis etiam plusquam quadragenariis, si rumor aliquis excitetur, qui ipsarum, vel Parochi nomen offendat. Ingenue pariter fatemur nullam a nobis rationem, vel excusationem probandam contra ea, quæ his litteris decernimus, cum de negotio res agatur maximi momenti, ac ponderis.

Quæ cum ita sint, præcipimus universis Parochis hujus diœcesis, ut intra spatium mensis Augusti ad Scribam nostrum Archiepiscopalem deferant Ancillæ, vel Ancillarum nomina, quas domi retinent, quamvis etiam mulieres consanguineas secum habeant, & famulæ maritus in iisdem ædibus cum Uxore degat. Testimonia de honestate, atque opinione, & simul de ætate ipsarum mulierum proferent, uti superius indicavimus; facultatem ipsas retinendi a nobis obtinere teneantur, quam nos ipsi, vel noster Vicarius Generalis obsignabit, *gratisque* omnibus tribuetur; quotannis eandem sibi facultatem con-

confirmari petent, quod etiam *gratis* fiet, uti superiori tempore semper in more positum fuit. Quod si famula, pro qua facultatem a nobis impetravit, intra annum dimittenda sit, & nova domum inducenda nihil eorum negligat, quæ paulo ante explicavimus. Qui hæc jussa facere prætermittent, decem scutata Romana omnino persolvent, quæ piis operibus impendentur. Insuper alias pœnas arbitrio nostro statuemus, si aliquis pervicacius his mandatis parere recusaverit.

Sacrorum Canonum verba, quibus omnia, quæ superius dicta sunt innituntur, non modo Parochos comprehendunt, verum etiam Sacerdotes: quamobrem quæ de illis statuta sunt, de his quoque volumus intelligi. Indicimus præterea, ut quilibet Parochus de omnibus Sacerdotibus Parochiæ suæ incolis nos certiores faciat; scilicet ut perspicere valeamus, an sit inter eos aliquis qui leges hasce quoquo modo ausus fuerit violare.

Omni demum studio præcipimus, ut Vicarii Foranei jussa hæc nostra exequentes, bono præluceant exemplo, invigilentque integræ nostrorum mandatorum executioni, atque in testimoniis, quæ pro iis scripto tradent, qui ad Sacros Ordines sunt assumendi, illud non omittant, nimirum, cujus aut domum inhabitent iidem Clerici, aut contubernio gaudeant: quod pariter a Parochis non esse prætereundum edicimus suis in testimoniis; alias nihili a nobis habebuntur.

INSTITUTIO LXXXIII.

Epistola encyclica Parochis diœcesanis, qua præcedens Institutio fusius explicatur. De occasione scandali, quod oriri potest ex eo, quod mulieres simul habitent cum Parochis. De variatione disciplinæ Ecclesiasticæ in hac re. Quosnam gradus consanguinitatis attigerit. Qui vero gradus in hac diœcesi requirantur. De Mulieribus subinductis, extraneis, & Agapetis. Quænam serio perpendi debeant, antequam Parochis concedatur commune domicilium cum his mulieribus habere. Nullam inesse huic disciplinæ severitatem. Responsa redduntur causis excusationum, quæ afferri possent.

INstitutionem ad Te mittimus a nobis confectam pro delenda ea gravissima corruptela, quæ jam per totam Diœcesim invaluit, ut in ædes Parochi pro domesticis ministeriis obeundis, mulieres inducantur antequam facultas a nobis petatur, quod sane alienum est a Synodo præclarissimi Decessoris nostri, & ab ipsa consuetudine, ac disciplina, quæ retenta fuit, donec ipse vita decessit. Has quoque litteras adjungimus, quibus sententias ejusdem Institutionis interpretamur, & aliqua superaddimus, quæ in ipsam Institutionem congerenda non existimavimus. Nemo profecto suspicabitur ex Sacris Canonibus nequaquam desumi, quæ Clero nostro præcipimus; sed facile intelliget omne studium, curamque nostram in eo positam esse, ut perscripta Clero disciplina facilior fit, ipsiusque fragilitati magis accommodata. Id excitare omnes deberet, (si tamen aliquod vestigium debitæ nobis observantiæ in ipsorum animis supereset) ut alacrius jussa facerent, ne, licet invito, pœnis a lege constitutis ad parendum pervicaces adigamus.

Sic exorsi sumus Institutionem: *Commendandum procul dubio magis esset &c.* Sanctus Possidius res gestas a Sancto Augustino posteris tradidit: In his commemorat (*a*) Sancto Augustino fuisse Sororem, Neptim ex Fratre, & Consobrinam ex Patruo, quibus domicilium suum commune nunquam fecit, quamvis iisdem Mulieribus ob cognationis causam, & Conciliorum etiam sanctiones id liceret: *Quas personas Sanctorum Episcoporum Concilia in exceptis posuerunt*; eamque rationem hujus severitatis afferre solebat: *Dicebat vero, quia etsi de sororibus, & Neptibus secum commorantibus nulla nasci posset mala suspicio; tamen, quoniam illæ personæ sine aliis necessariis secumque manentibus fœminis esse non possent, & quoad eas aliæ etiam a foris intrarent, de his posse offendiculum, aut scandalum infirmioribus nasci.* Sanctus autem Gregorius Magnus, cum illos octo Legatos epistola 39. lib. 7. instrueret, quos ad Patrimonium Ecclesiæ Romanæ administrandum designaverat, illis potissimum perscribit monere Rectores Animarum, uti Sancti Augustini exemplum sequantur. *Incautæ præsumptionis est, quod fortis pavet, minus validum non timere. Sapienter enim illicita superat, qui didicerit etiam non uti concessis.*

(*a*) Can. 25 decimæ sextæ formularum.

Insuper hæc habet eadem institutio: *Inhærentes recentiori disciplinæ &c.* Diversa quidem diversis temporibus decreta fuerunt in eam sententiam, an liceat Presbyteris, & Parochis cum mulieribus consanguineis sub eodem tecto immorari. Nicæna Synodus id permisit (*b*): Nannetensis autem (non Moguntina juxta ipsius Synodi inscriptionem in Decretalibus Gregorii IX.) idem interdixit (*c*), Innocentius III. rem in pristinum statum restituit, quem Nicæna Synodus constituerat (*d*): Interpretes vero (*e*) rationes varias proponunt, quibus iidem diversi Canones simul concilientur; ac de his quidem longos sermones conficiunt. Sed ut brevissime rem totam perstringamus, Patres Concilii Nannetensis, ob gravissima scelera, quæ inter Sacerdotes, eorumque consanguineas in eodem domicilio commorantes acciderunt, indulgentiam, facilitatemque Nicænæ Synodi de medio tollendam arbitrati sunt. Nam in eodem Capite, *Inhibendum*, hæc leguntur: *Quia, instigante Diabolo, & in illis* (de Mulieribus Sacerdotum consanguineis sermo est) *scelus perpetratum reperitur.* Deinde Innocentius III. perpendit ea potissimum a Legislatore decretis coercenda, quæ frequenter, non autem, quæ raro eveniunt, ideoque Concilii Nannetensis sanctionem abrogavit, & permittendum censuit, quod a Nicæna Synodo concessum antea fuerat: *Cum Clericis* (inquit (*f*)) *quoque non permittas mulierculas habitare, nisi forte de illis personis existant, in quibus naturale fœdus nihil permittit sævi criminis suspicari.* De his copiose disserunt Altaserra, Grannettius (*g*), & Anastasius Cermonius (*h*).

(*b*) Can. 1. relato a Gratiano Can. inter. dixit, dist. 33.

(*c*) C. Inhibendum de cohabitatione Cl. & Mulier.

(*d*) Cap. A Nobis, sub eodem tit.

(*e*) Super c. Inhibendum, verbo Can.

(*f*) C. A nobis.

(*g*) N. 3. eodem c. A nobis, & tit. de cohabitatione Cl. & Mul. n. 3

Post hæc ita perscripsimus in eadem institutione: *Concedimus, ut in Societatem Contubernii recipiant eas Mulieres &c.* Equidem Nicæna Synodus (*i*): *Matrem, aut Sororem, aut Amitam* cum Sacerdotibus, & Parochis commorari permittit. De reliquis Mulieribus Consanguineis mentio est in Carthaginensi Concilio (*k*): *Cum omnibus omnino Clericis extraneæ fœminæ non cohabitent, sed solæ Matres, Aviæ, & Materteræ, Amitæ, Sorores, & Filiæ fratrum, aut sororum.* Interpretes autem Sacrorum Canonum hæc superaddunt (*l*): *In linea transversali usque ad secundum gradum possunt habere Clerici consanguineas.* Quæstionem etiam instituunt de illo, qui ante Sacerdotium Uxorem duxerit, & ex ipsa

(*h*) L. 2. suarum Animadv. c. 18.

(*i*) Eodem Can. Inter dixit, dist. 33.

(*k*) Can. cum omnibus dist. 32.

(*l*) C. Inhibendum, verbo Can de cohab. Cl. & Mul

ipsa plures Filias acceperit; item de illo, qui ex Ascendentibus plures Mulieres conjunctas habeat, ita respondent: *In descendentibus, vel ascendentibus videtur quod usque ad quartum gradum, ibi amplius potest extendi permissio, quam in collaterali*. Nihil prorsus agitur de Mulieribus affinibus, uti Pirhingius advertit (*a*): *In Sacris Canonibus, in quibus prohibetur cohabitatio Mulierum cum Sacerdotibus, & Clericis nominatim excipiuntur affines, non autem consanguineæ; constat enim, majus esse fœdus, seu conjunctionem inter consanguineos quippe per se immediate conjunctos, quam inter affines, qui per accidens tantum, sive mediantibus consanguineis, junguntur*. Cum idem Pirhingius mulieres affines iis gradibus, quos jam exposuimus simul cum Sacerdotibus habitare indulgeat, nos pariter illius sententiam amplexi sumus.

(*a*) T. deco. habit., Cl., & Mul. §. 1 n. 4.

Certissimum est (verba sunt ejusdem institutionis) *non licere Parochis &c.* id potissimum desumitur ex eodem Canone Nicæni Concilii (*b*): *Interdixit per omnia Sancta Synodus, non Episcopo, non Presbytero, non Diacono, vel alicui omnino, qui in Clero est, licere subintroductam habere mulierem*. Qui Canonum scientiam cum rerum sacrarum cognitione conjunctam profitentur, quid nomine hujus *mulieris subintroductæ* intelligatur, magno studio inquirunt. Christianus (*c*) Lupus *subintroductionem* inter contractus innominatos adnumerat, qui solum sacras inter personas iniri consuevit, eamque conventionis speciem Adoptioni, vel Arrogationi comparandam existimat. Siquidem ob hanc *subintroductionem* quælibet Mulier Matris, Filiæ, aut Sororis loco habebatur, & hac de causa Sacerdos cum illis morabatur: *Hunc ergo contractum* (inquit Christianus Lupus (*d*)) *Canon noster iniri vetat a Clericis, nisi cum Matre, Sorore, Amita, aliisque personis liberis ab omni scandalo, periculo, piarumque aurium, & oculorum offendiculo*: Hæ vero mulieres, quæ in locum matris, filiæ, aut sororis subrogari solebant, *Agapetæ* vocabantur; hanc consuetudinem improbare S. Joannes Chrysostomus nunquam destitit, donec a sua diœcesi prorsus eliminavit. Sanctus quoque Hieronymus eandem corruptelam vehementer objurgavit (*e*). Du Gangius (*f*), ac Thomassinus (*g*) de his Agapetis verba faciunt. Non inficiamur quidem a Nicæna Synodo has Agapetas fuisse prohibitas, sed illud asserimus nomine mulieris *introductæ* cæteras quoque extraneas contineri: congruit his verbis Chartaginense Concilium, quod superius nominavimus (*h*): *Cum omnibus omnino Clericis extraneæ fœminæ non cohabitent*. Adfirmamus etiam mulieres subintroductas, & mulieres extraneas eas apellatas fuisse, quæ nullo cognationis vinculo ad Sacerdotem pertinebant. Id multiplici eruditione clare ostendit Ferdinandus Mendoza in eo libro, quem Clementi VIII. nuncupavit (*i*): *Quæ autem diceretur mulier extranea, quæ alias subintroducta, dubii & anxii vacillant Scriptores; cum tamen perspicuum videatur variis Conciliorum Decretis, & Pontificum Constitutionibus, eam extraneam dici, quæ nullo sanguinis jure tenetur &c. Subintroductam, quod clam, & contra Canones domum ducerent Clerici, vel subintroducerent*.

(*b*) Can. allato Inter. d. dist. 32.

(*c*) T. 2. Conc. 2. ed super Can. 3. p. 21. & seq.

(*d*) Pag. 25.

(*e*) In Ep. 22. ad Eustochium.

(*f*) In Gloss. verbo *Agapetæ*.

(*g*) De Benefic. par. 1. l. 2. c. 61. n. 20.

(*h*) In allat. Can. Cum omnibus, dist. 81.

(*i*) L. 2. de Coll. Can. Labbè p. 2150. edit. Parisiens. ann. 1671.

Cum tamen ea consuetudo invaluerit &c. (Sic habetur in eadem institutione,) *ut famulæ &c.* De ancillis mulierum cognatarum hæc docet Pirhingius (*k*): *Episcopus matri, aliisque mulieribus in primo, & secundo gradu conjunctis, sicut alii Sacerdotes, & Clerici, licite cohabitare potest intra eamdem domum cum Ancillis, & Pedissequis, sed in cubiculis, seu conclavibus distinctis*. Deinde cum *ex allato pluries Canone, Interdixit dist.* 33. Sacerdotibus, ac Parochis liceat cum matre, sorore, atque amita simul in iisdem ædibus commorari, Pirhingius has quoque mulieres ipsis adjungit, *aut etiam eas idoneas personas, quæ fugiant suspicionem*; uti alii malunt, *vel eas tantum personas quæ omnem fugerint suspicionem*: Interpretes vero *idoneas personas* explicantes hæc superaddunt, *ut Uxores Servorum suorum*. Iidem Canonem: *Cum omnibus dist.* 81. sic declarant, *Uxoribus Servorum suorum*. An Ancillæ retineri possint a Parocho, si Uxores servorum non sint, nec in eodem domicilio mulieres Parochi consanguineæ simul versentur, ex illis verbis ejusdem Canonis: *Cum omnibus* conjici potest, nempe *domestica necessitate*.

(*k*) In eodem loco n. 5.

Cum autem conditiones enumerantur, hoc pacto sermonem prosecuti sumus: *Primum constet opera famulæ alicujus &c.* Equidem Ancillæ necessitatem, ipsiusque probitatis opinionem prius examinandam esse Scriptores testantur (*l*), antequam Parocho concedatur ipsam domi suæ retinere. Traditur de celeberrimo viro ob generis sui præstantiam, & auctoritatem, qui amplissimam jurisdictionem, curamque animarum gerens, florente adhuc juventute, plures ipse familiares, ac domesticos sibi adlegerat. In iis autem locis degebat, ubi viri cum mulieribus absque ulla populi admiratione versantur. Domi suæ diu retinuerat mulierem, ob quam illius probitas non exiguum detrimentum acceperat. Interjecto aliquo temporis spatio, jamque adultus vitæ rationem, atque institutum mutavit; Mulierem tamen haud dimisit, licet nulla cum ipsa consuetudo intercederet, adductus sententia quorundam Theologorum, qui falso contendebant nulla ipsum lege teneri, ut eandem mulierem domo expelleret. Clemens XI. pietate, ac doctrina insignis litteras ad illum dedit sua manu exaratas (*m*), quibus omnia, quæ delata fuerant, plene exponit, ac deinde his verbis ad illum monendum utitur: *Fidem iis præstandam duximus* (agit Pontifex de consilio retinendi mulierem) *ob certissima, atque iterata documenta, quæ nobis exposita fuerunt. Porro id contigisse ob eam causam putamus, quod falso arbitratus es muneri tuo satisfecisse, postquam pravam omnem consuetudinem abjecisti cum muliere, de qua sermo est; quam opinionem tibi fovere non dubitarunt ex iis fortasse aliqui, qui dicunt malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras. Quamobrem, cum in gravissimo hoc negotio circumfusam erroris nebulam dissipare omnino teneamur, secretissimas has litteras ad Te manu nostra scripsimus, ut paterna benevoleutia, & studio quo possumus maximo te moneamus, haud satis esse pro animæ salute atque innocentia conservanda, si criminis labem effugias, sed etiam requiri necessario, ut ædibus tuis, omnique ditione tua mulierem eandem depellas. Hoc enim pacto ante oculos populi tibi subjecti nunquam obversabitur tuorum criminum monumentum, ideoque simul de medio tolletur impedimentum omne, ne populus ipse ad virtutem incitetur, quod præstare omnino debes tuis præceptis, sanctisque vitæ exemplis. Pro certo habeas a veritate longe alienos esse, qui contrarium adfirmant, verbisque nostris fidem præ cæteris habendam, non solum ob testimonia amoris nostri, quæ tibi jam per tot annos dedimus, sed præsertim ob causam Apostolici muneris, quo pro anima tua æque, ac pro nostra rationem Deo reddere debemus*. Hæc habuit Clemens XI.

(*l*) Brafich. in suo Tr. Syn. c. 96. n. 28. & 30. Monac. in Form. practicor. 2. tit. 6. form. 2. n. 3.

(*m*) Habetur l. 2. Ep. p. 642.

Præ-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Præter conditiones, quæ ad cauſæ ipſius æquitatem, & Parochi exiſtimationem pertinent, conditiones quoque adjunximus, quæ in Ancillis requiruntur: his autem verbis uſi ſumus: *Honeſtæ pariter eſſe debent, & communi opinione probatæ &c.*

Equidem Braſchius Parochis Ancillas quinquagenarias concedit (*a*), ejuſque ſententiam Monacellus amplectitur (*b*). Idem ſtatuit Carolus Cardinalis Barberinus in celebri Synodo Farfenſi, quam celebravit anno 1685. (*c*): *Honeſtæ ſemper famæ* (inquit) *& quinquagenaria majorem*. Idem decernit Epiſcopus Montisfaliſci Bonaventura (*d*), licet inter ſervam, & Parochum ſanguinis propinquitas intercedat: *Famula autem morum probitate commendata ætatem quinquaginta annorum excedat: quod intelligi volumus etiam de illa, quæ ad ſervitium admittitur conſanguineorum, cum quibus convivunt Eccleſiaſtici*. Nos quidem teſtimonium honeſtatis de ancillis ejuſmodi proferendum indiximus, quadragenarias tamen permiſimus, ſi ſolæ cum Parocho fuerint; hac etiam ætate minores indulſimus, ſi aliæ mulieres Parochi conſanguineæ in eodem domicilio vitam exigant, aut ſi ipſæ ancillæ ſervis matrimonio jungantur: Etenim deprehendimus id receptum alias in hac diœceſi, aliiſque Synodis probatum. Ita ſancitur in Piſana, quam Froſinus Epiſcopus anno 1708. celebravit (*e*): *Mulieres bonæ famæ ſaltem annum quadrageſimum attingentes*. Magnum diſcrimen expoſuimus, cum horas hibernarum noctium prope ignem cum ſola ancilla Parochus inſumit. Qui id perſpicere magis expetat P. Theophili Raynaudi librum percurrat, quem ipſe hoc pacto inſcripſit (*f*): *De ſobria frequentatione mulierum per ſacros homines*. His omnibus, quæ Raynaudus copioſe, eruditeque commemorat, illud tantum ſuperaddimus vocabulum *Focaria*, quod famulam reipſa ſignificat, curam ignis gerentem, pro Sacerdotis ac Parochi concubina a multis Scriptoribus intelligi (*g*).

Tandem prope finem ejuſdem noſtræ inſtitutionis illa quoque ſubjecimus: *Qui diſciplinam, & Inſtituta Eccleſiæ &c.*

Qui diligenter expendet omnia, quæ in hac noſtra inſtitutione proponimus, non diſciplinæ ſeveritatem a nobis optari fatebitur, ſed id ſolum, quod juſtum, Cleroque noſtro conſentaneum prorſus videtur. Qui de Parochis, eorumque conſanguineis mulieribus ſimul commorantibus verba faciunt, ſanguinis cognationem honeſtatis famæ conſervandæ plurimum ſuffragari teſtantur. Id vero nullam vim, nullumque pondus præbere ajunt, ſtatim ac documenta aliqua contra afferantur, ex quibus non ſolum crimen aliquod deprehendatur, ſed legitima tantum mali ſuſpicio deſumatur. Tunc enim prohibendum judicant Parochum, aut Sacerdotem cum mulieribus conſanguineis in eodem domicilio contineri (*h*). Thomaſſinus præſertim multa Concilia Provincialia, ac diœceſana memorat, quibus id conſtituitur. In Conventibus Eccleſiaſticis diœceſis Petricorenſis de uſu Sacramentorum traditur (*i*), hanc Parochi cum mulieribus ſibi cognatis domicilii ſocietatem impediendam fore omnino ab Epiſcopis, ſi eos non laterent graviſſima mala, quæ ab hac conſuetudine dimanant. Recentiores etiam Canonum Interpretes aſſerunt (*k*) ſanguinis vinculum, ætatem, & facultatem impetratam tandiu ſolum probari, donec ſcelus aliquod, vel ſceleris legitima ſuſpicio in vulgus emanaverit (*l*). Sanctus autem Carolus Borromæus (*m*) ſibi tantum facultatem attribuit concedendi Parochis, ut cum mulieribus etiam conſanguineis ſimul habitent, quod nunquam ſe permiſſurum teſtatur, niſi antea de honeſtate earum mulierum certiſſima teſtimonia conquiſierit. Poſt hæc Vicariis Foraneis indicit, ut poſt ſingulos tres menſes illarum mulierum domos inviſant, *quæ cum Eccleſiaſticis etiam ex ſcripta noſtra facultate habitant, de iiſdem præterea inquirant*.

Supereſt, ut diluamus ineptas prorſus excuſationis cauſas, quæ proferri ſolent, atque ad tria capita rediguntur. Primum ajunt id conſuetudine firmatum eſſe, quod pravus uſus nuncupari debet; moremque veterem appellant id, quod paucis abhinc annis a quorundam contumacia profluxit. Neque præ cæteris illud expendunt nullam admitti conſuetudinem, cum agitur de animæ ſalute, quæ ad Jus Divinum pertinet: *Lex naturalis* (inquit S. Thomas (*n*)) *& Divina procedit a voluntate Divina; unde non poteſt mutari per conſuetudinem procedentem a voluntate hominis, ſed ſolum per voluntatem Divinam mutari poteſt. Et inde eſt, quod nulla conſuetudo vim legis obtinere poteſt contra Legem Divinam, & naturalem*. S. quoque Iſidorus hæc ſubdit (*o*): *Multa ſunt conſuetudine vitiata, multa pravo uſu præſumpta, multa contra pudicos mores illiciteuſurpata: cedat conſuetudo auctoritati, pravum uſum lex, & ratio vincat: adime conſuetudinem, ſerva legem*.

Secundo ajunt mulieres, quæ juventute floreant, a Parochis neceſſario requirendas, ut poſſint ipſæ perſcriptis miniſteriis operam dare, & Parochis etiam prodeſſe, ſi morbo aliquo crucientur. Verum, qui ita ſentiunt, æquo animo patiantur, ſi S. Hieronymo potius, quam illis fidem habeamus. Scripſit S. Doctor ad Nepotianum Epiſtolam 12. lib. 2. inſcriptam: *De vita Clericorum, ac Sacerdotum*. Poſtquam eadem epiſtola pie, ſapienterque objurgavit Clericos, ac Sacerdotes, qui commune cum mulieribus domicilium haberent, ægritudinis difficultatem ſibi proponit, & ſtatim his verbis reſpondet: *Ægrotanti tibi quilibet Sanctus Frater aſſiſtat, & Germana, vel Mater, aut probata quælibet apud omnes fidei. Quod ſi hujuſcemodi non fuerint conſanguinitates, caſtimoniæque perſonæ, multas anus nutrit Eccleſia, quæ & officium præbeant, & beneficium accipiant miniſtrando, ut infirmitas quoque tua fructum habeat eleemoſynæ. Scio, quoſdam convaluiſſe corpore, & animo ægrotare cœpiſſe. Periculoſe tibi miniſtrat, cujus vultum frequenter attendis*. S. Hieronymus de illis viduis pluſquam ſexagenariis verba facit, quæ alebantur ab Eccleſia, & Nepotianum, cæteroſque omnes admonet, ut ipſarum opera utantur, ſi forte in morbum labantur. Conſtat igitur non probari a S. Hieronymo illorum opinionem, qui Ancillas haud majores viginti quinque annis expetunt, ut tuendæ ſanitatis curam ſuſcipiant.

Tertio adfirmant a criminibus ſolum abſtinendum, reliquas autem ſollicitudines, metuſque penitus abjiciendos, ſi quæſtioni, de qua ſermo eſt, accommodari poteſt hujuſmodi ſententia, manus victas ipſis præbemus. Sin autem e contrario ſe res habet, procul dubio magis confirmantur omnia, quæ huc uſque nos expoſuimus. Duplex itaque peccati ſpecies objicitur; prima quidem, ſi inter virum, ac mulierem ſcelus aliquod reipſe admittatur; Secunda vero in populi offenſione continetur, ob quam nempe ruinæ ſpiritualis occaſio populo traditur, cujus oculis

(*a*) In loco allato n. 30 & n. 50.
(*b*) In cod. loco n. 1.
(*c*) P. 285.
(*d*) P. 402.
(*e*) Pag. 80.
(*f*) T. 12.
(*g*) Du Gan ge in ſuo celebri Gl. ad verb. Focaria.
(*h*) Rayn. l. 2. ll. p. 359 Thom. l. 2. de Benefi. l. 2. c. 64.
(*i*) Pa. 2. ed. Pa. anno 1693 p. 247
(*k*) F. deco. habit. Cl. & Mulier.
(*l*) Piz. cod. tit. §. 2. n. 4. Schm. §. 2. Anacl. §. 2. Engel. n. 2.
(*m*) L. 2. in Act. Eccl. Mediol. ed Lugd. an. 1682. p. 331
(*n*) In 1. 2. q. 97. 2. p. ad 2.
(*o*) L. 2. Si. nonymor. c. 16.

lis ratio vitæ *noſtræ*, atque inſtitute ſubjiciuntur. *Primum non ſemel accidit*, & facile evenire poteſt non ſine graviſſimo illius detrimento, qui ejuſmodi crimine inquinabitur: *Secundum* vero ſemper contigit, & in poſterum continget, quoties in eodem domicilio mulier cum Parocho verſabitur, quæ careat iis conditionibus, quas enumeravimus in ſuperiori Inſtitutione, & his litteris magis explicavimus.

Equidem diximus non ſemel accidiſſe, & in poſterum evenire poſſe, ut homo, ac mulier ob hanc conſuetudinem grave ſcelus perpetrent, quod tamen nullam affert Eccleſiaſticis noſtris injuriam, quod ſane magni facimus, nec iraſci, aut queri de nobis poterunt, ſi ipſos Sanctitate Davidi, fortitudine Sampſoni, ſapientia Salomoni comparamus. Attamen cum S. Hieronymo (*a*) illud repetimus *non ſemel accidiſſe, & in poſterum evenire poſſe, ut homo, ac mulier ob hanc conſuetudinem grave ſcelus perpetrent*, niſi cautiones neceſſariæ interponantur: *Ne ſub eodem tecto maneas, nec in præterita caſtitate confidas. Nec Sanctior David, nec Sampſone fortior, nec Salomone potes eſſe ſapientior. Memento ſemper, quod Paradiſi colonum de poſſeſſione ſua mulier ejecerit*: Etenim, neque honeſtas anteactæ vitæ, neque major ætas, neque ulla turpitudo animos a diſcrimine vacuos, & immunes præſtare poteſt. S. Paulus uſque ad tertium Cœlum raptus fuerat, & quinquageſimum ſeptimum ætatis annum attigerat, juxta accuratum præſtantium virorum judicium, cum ſecundam ad Corynthios epiſtolam ſcripſit, ubi hæc libere fatetur: *Et ne magnitudo revelationum extollat me, datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ, Angelus Sathanæ, qui me colaphizet*. Hic autem *Angelus Sathanæ* non fuit vehementiſſimus capitis dolor, uti Faber, & Eraſmus falſo interpretantur, ſed acerrimum prælium, quod pro tuenda caſtimonia frequenter habere cogebatur. Id præclare oſtendit Eſtius doctrinæ fama clariſſimus (*b*). S. Benedictus ob ſeveriſſimam vitæ rationem, ac diſciplinam, & inuſitata prodigia omnium laudibus celebrabatur, tamen Sanctus Gregorius commemorat magna libidine inflammatum eum fuiſſe, poſtquam in mulierem oculos conjecerat, itaut inter ſpinas nudum corpus projecerit, ut libidinis impetum coerceret: ſi Sancto Ferrerio credimus, ea mulier nulla venuſtatis ſpecie prædita erat, ſed potius gibboſa, ac deformis (*c*): *Cœpit cogitare de quadam muliere gibboſa, quam viderat in Civitate, & in tantum tentatio augumentabatur, quod volebat dimittere Eremum, & redire ad Mundum ad inquirendam dictam gibboſam: quid feciſſet, ſi fuiſſet pulchra!* Equidem Dæmon ita callidus eſt, ut fœdas etiam mulieres eleganti pulchritudine ornatas nobis effingat: *Cupidini* (inquit idem S. Doctor (*d*)) *nulla deformitas &c. Sed Diabolus pingens ſpecioſum efficit, quidquid fœdum, & horridum fuerit.*

Graviſſimum fore detrimentum innuimus, atque incredibilem perniciem, ſi peccati ejuſmodi labes contrahatur. Nam facile contingere poteſt, ut varii iteratique actus in proximam, & voluntariam occaſionem convertantur. Inſuper in pluribus locis hujus Diœceſis ſolus Parochus obtinet Confeſſiones audiendi facultatem; ob quam cauſam ſæpius a nobis petitur, ut eandem facultatem alteri Sacerdoti conferamus, licet non omnino idoneus ad hoc munus obeundum judicetur, ex quo ſatis conſtat id neceſſarium haberi. Cum hæc ita ſint, ſi mulier ſcelera expiare velit Sacramento Pœnitentiæ, nequit abſolvi a Parocho criminis inhoneſti complice, quod cautum fuit hujus Sedis Archiepiſcopalis legibus. Neque Parocho hæc facultas reſtituitur, licet ſolemne aliquod Jubilæum indicatur. Tunc enim Pontifex auctoritatem impertit, ut crimina Pontifici, vel Epiſcopis reſervata condonentur per eos ſolum Confeſſarios, qui ab Epiſcopis probati fuerint. Quare, ſi Confeſſarius in hac Diœceſi peccati ſui complicem abſolvere nequaquam permittitur, ut patet ob facultatem ipſi ademptam, illud neceſſario conſequitur haud poſſe mulierem a Parocho abſolvi, qui particeps ipſius ſceleris extiterit, licet Jubilæum promulgatum fuerit (*e*). Accedit etiam, quod Parochus, ſi confiteri velit, antequam ſacrum faciat, aliquem adire debeat, qui facultate abſolvendi a criminibus reſervatis præditus ſit, aut abſolutionem ſaltem indirectam expoſcere ab aliquo Sacerdote, qui illa facultate careat, ea ſemper conditione interpoſita, ut quam primum poterit ad Confeſſarium accedat, qui facultatem ejuſmodi obtinuerit. Quippe, uti dictum eſt, ſcelus inhoneſtum a Parocho cum ſua Parochiana patratum a nobis tantum dimittendum reſervatur: neque illorum opinionem probamus, qui putant Ancillam, qui paternum domicilium in aliena Parochia fitum habet, nequaquam pertinere ad ditionem ejus Parochi, cui famulatum præſtat. Id quidem verum eſt, cum de ineundo matrimonio res agitur, non autem, cum Paſchali mandato parendum eſt. Quare, cum nos ſolum rem declarare pro ratione muneris noſtri poſſimus, decernimus, ut ſicuti Ancilla in ejus Parochi ditione poſita cenſetur, in cujus ædibus commoratur, cum Paſchali præcepto ſatisfacere debet, ſic etiam eidem Parocho ſubjecta judicetur, cum reſervatum nobis incontinentiæ crimen inter ipſos contigerit.

Addidimus etiam paulo ante, quod Populi offenſio, ac ſcandalum *ſemper contigit, & in poſterum continget, quoties in eodem domicilio mulier cum Parocho verſabitur, quæ careat iis conditionibus, quas enumeravimus in ſuperiori Inſtitutione, & his litteris magis explicavimus*. Id vero neque dictum temere, aut inconſulto fuit: Theologi quæſtionem de ſcandalo inſtituunt, illudque ſic definiunt *dictum, vel factum minus rectum, præbens alteri occaſionem ſpiritualis ruinæ*. Illud autem *dictum, vel factum minus rectum* exiſtimant, quod reipſa pravum eſt, vel aliquam pravitatis ſpeciem præbet. Reliquis omnibus omiſſis, quæ ad rem noſtram non faciunt, illud etiam docent *ſcandalum activum*, de quo verba facimus, *aliud per ſe, aliud per accidens* nuncupari. Primum ſane, cum aliquis pravo dicto, vel facto contendit alium ad crimen patrandum allicere, aut ſi careat hujuſmodi voluntate, nefarioque conſilio, dictum ipſum, vel factum ejus conditionis eſt, ut in ſcelus pertrahant; ſecunda vero ſcandali ſpecies in eo ſita eſt, cum nempe aliquis ex dicto, vel facto alterius peccandi occaſionem ob pravam indolem deſumit, licet dictum ipſum, vel factum ab omni pravitate alienum ſit, neque illius auctor nefarium aliquid ingerere unquam cogitaverit (*f*). Cum hæc ita ſe habeant, quis a gravi ſcandali crimine Parochum vindicare poterit (*g*), qui domi ſuæ retinuerit, aut in poſterum Ancillam retinebit, quæ deſtituatur iis conditionibus, quas expoſuimus, quamvis ipſe eam mentem nunquam habuerit, ut populo offenſionem, ac perniciem afferat? Nam res ipſa mala eſt, quia Sacris Canonum legibus interdicitur; ne-

(*a*) In cap. ep. ad Nep.

(*b*) In Comm. c. 12 ejuſdem ep. ad Cor.

(*c*) In Ser. de S. Ben.

(*d*) De ſingularitate Clericor.

(*e*) Bonac. diſp. 5. de Sac. q. 7. pu. 8. §. 3. n. 10. Vivia ſuo Trac. Jub. q. 12. n. 4.

(*f*) S. Th. 2. 2. q. 43. a. 1.

(*g*) S. Matt. c. 18.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

neque in dubium revocari poteſt aliquid ſaltem mali præſeferre. Porro id totum ex epiſtola S. Pauli colligitur (a), ubi licere quidem fatetur uti dapibus, quæ Idolis antea propoſitæ fuerunt, tamen hæc ſtatim addit: *Videte autem, ne forte hæc licentia veſtra offendiculum fiat infirmis. Si enim quis viderit eum, qui habet ſcientiam, in idola recumbentem, nonne conſcientia ejus cum ſit infirma, ædificabitur ad manducandum idolothyta? Et peribit infirmus in tua ſcientia frater, propter quem Chriſtus mortuus eſt? Sic autem peccantes in fratres, & percutientes conſcientiam eorum infirmam, in Chriſtum peccatis. Quapropter, ſi eſca ſcandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum ſcandalizem.*

(a) 1. ad Corynth. c. 8.

Hæc ſane libertas, quæ jam multum invaluit, & ob quam nonnulli cum mulieribus habitant, licet ipſæ neceſſariis conditionibus careant; eorum pariter falſa opinio, qui a criminibus ſolum reipſa abſtinendum prædicant, reliqua vero, tanquam ineptias, flocci æſtimanda, hæc, inquam, libertas, & falſa opinio a Sanctis Patribus vehementer improbantur, ac præſertim, ſi agatur de Sacerdotibus, & animarum Rectoribus: *Quid ſi dixeris* (ait S. Hieronymus (b)), *& mihi ſufficit conſcientia mea; habeo Deum judicem, qui meæ vitæ eſt teſtis; non curo, quid loquantur homines: audi Apoſtolum ſcribentem, providentes bona non ſolum coram Deo, ſed etiam coram omnibus hominibus.* Idem S. Doctor ſtatim ac percepit ſe a Romanis obtrectari, quod frequenter cum ſanctis, & primariis Urbis mulieribus Paula, Euſtochio, ac Melania verſaretur, quas impulerat, ut relicto Civitatis vano ſtrepitu Monachis parem diſciplinam, & inſtitutum amplectarentur, eas obtrectationes, & maledicta nequaquam aſpernatus eſt, ſed conſilii ſui rationem, atque innocentiam patefacere voluit; deinde ex Urbe migravit, & præclaram ad Aſellam epiſtolam dedit, quæ libro primo quadrageſimum quintum locum obtinet. Theodorus Cappadociæ Sacerdos monitus a S. Baſilio, ut ancillam, quam domi habebat, ſtatim depelleret, ſeptuagenarium ſe eſſe reſpondit, & omni libidinis motu penitus immunem. Sanctus tamen Baſilius hæc ſubdidit: *Neque enim credo, eum, qui ſeptuaginta annos natus eſt, cum muliere animi perturbatione commotum habitare. Nec tamen ob aliquam turpem actionem, quæ facta fuerit, ſtatuimus ea, quæ ſtatuimus, ſed quia ab Apoſtolo docti ſumus, fratri non eſt ponendum ſcandalum, vel offendiculum. Scimus autem, quod recte, & ſane factum ab aliquibus, erit aliis occaſio ad peccatum. Ea de cauſa decrevimus Sanctorum Patrum conſtitutionem ſequentes, ut a muliere ſeparetis.* Equidem Mulieres juxta Ritum Hæbreorum ſuos Magiſtros ſequebantur, quibus etiam neceſſaria ad vitam ſuſtentandam adminiſtrabant. Id Sunamitis exemplo in Eliſæum ſatis comprobatur (c). Sanctus etiam Lucas commemorat (d), quod *Mulieres aliquæ miniſtrabant ei de facultatibus ſuis.* Deinde Apoſtoli pias quoque Mulieres ſuorum itinerum comites habere non dubitarunt, quæ ſuis expenſis, vel congeſtis eleemoſynis alimenta neceſſaria ſuppeditabant. Id divini præceptoris exemplo ducti faciebant, ea tamen cautione adhibita, ne Mulieres hujuſmodi ullam mali ſuſpicionem, aut ſpeciem inferrent: *Conſuetudine* (ait Eſtius (e)) *intantum recepta, ut & Chriſtus Dominus eandem circa ſe admittere non fuerit dedignatus. Neque enim aſſumebantur ad hujuſmodi miniſterium mulieres, niſi quarum caſtitas cum pietate conjuncta adeo nota eſſet, ac probata, ut omnem excluderet incontinentiæ ſuſpicionem.* Igitur conſueverunt Hæbrei pias Mulieres ſecum adducere, a quibus vitæ alimenta perciperent. At vero, poſtquam S. Paulus, ac Barnabas gentibus Evangelium promulgare cæperunt, agnoſcentes hanc Mulierum ſocietatem, licet neceſſariam atque innocentem, obtrectationibus locum exhibere, ad Corinthios Paulus ſcripſit (f), Barnabæ, ſibique alimenta præbenda eſſe: *Numquid non habemus poteſtatem manducandi, & bibendi &c. Quis militat ſuis ſtipendiis unquam?* Afferit quidem in ipſorum poteſtate eſſe, ut mulieres Adminiſtras ſecum adducant; *Numquid non habemus poteſtatem Mulierem Sororem circumducendi?* Sed illud reſpondet: *Sed non uſi ſumus hac poteſtate, ſed omnia ſuſtinemus, ne quod offendiculum demus Evangelio Chriſti.* Quamobrem S. Hieronymus, dum caput 27. Evangelii S. Matthæi interpretatur, his verbis ſententiam noſtram confirmat: *Conſuetudinis Judaicæ fuit, nec ducebatur in culpam more gentis antiquo, ut Mulieres de ſubſtantia ſua victum atque veſtitum Præceptoribus miniſtrarent. Hoc quia ſcandalum facere poterat in nationibus, Paulus abjeciſſe ſe memorat.*

(b) L. 2. ep. 9. quæ inſcribitur de ev. ſuſpecto contuberalo.

(c) L. 4. Regum c. 4. (d) C. 8.

(e) C. 9. prima ep. ad Corynth. p. 280.

(f) C. 9.

Reliqua omnia, quæ in ſuperiori inſtitutione propoſita ſunt, nulla indigent explicatione; ideoque finem facimus noſtram tibi benedictionem impertientes. Nos quidem hanc inſtitutionem confecimus, haſque litteras exaravimus, ut voluntatem noſtram declararemus; illud tantum ſupereſt, ut juſſa noſtra executioni demandata intelligamus, utque obſequentes commendemus, pervicaces autem, inviti puniamus. Deus tibi propitia omnia concedat.

INSTITUTIO LXXXIV.

Reſponſum redditum Vicario foraneo, qui nonnullas quæſtiones propoſuit. Utrum facilius videatur generatim decernere, quod Infantes privatim domi baptizati in diœceſi iterum Baptiſmo abluantur ſub conditione, cum ad Eccleſiam deferuntur. De illis Sacerdotibus, qui in aliena diœceſi ad confeſſiones Fidelium excipiendas probati, tempore Jubilæi in hac noſtra diœceſi Pœnitentiæ ſacramentum adminiſtrarunt. Item de iis Sacerdotibus, qui in hac Diœceſi Bononienſi ad certum tempus probati, eo temporis ſpatio jam peracto, tamen Jubilæi tempore Confeſſiones audire non dubitarunt, utrum ſint illicite, ita invalide ſacramentum Pœnitentiæ contulerint.

ACcepimus tuas litteras, ex quibus nulla ſane moleſtia, aut dolor, ſed voluptas ſingularis in animo noſtro concitata eſt, ob quam gratias tibi perſolvimus; nihil enim magis expetimus quam a præſtantibus doctrina, ac pietate viris moneri de iis, quæ ad hanc civitatem, ac diœceſim recte adminiſtrandam conferre plurimum videantur, cujus curam Dei gratia, ac Sedis Apoſtolicæ beneficio ſuſcepimus; ſed rem aggrediamur. Primum fateris Inſtitutionem noſtram de Obſtetricibus, quæ octavo loco poſita eſt, percurriſſe, ubi decernitur, Baptizatos ab ipſis, ſi ſuperſtites fuerint, ad Eccleſiam deferendos, ut ritus, ac cæremoniæ, quas Obſtetrices omiſerunt, perficiantur; nec hujuſmodi Infantibus conferendum a Parocho Baptiſmum *ſub conditione*, ob eam cauſam, quod illi in privato domicilio Baptiſmum ſuſceperint, ſed rationem, modumque inveſtigandum, quo Baptiſmus collocatus ſuit. Nam ſi materia, ac forma,

quæ

quæ necessario requiruntur, minime defuerint, soli ritus Ecclesiæ superaddendi sunt. Quod si dubitandi de his legitima causa objiciatur, tunc non cœrimoniæ solum addendæ sunt, sed iterum Baptismus *sub conditione* conferendus: ex his omnibus illud desumis, tutius, ac facilius futurum esse, si generatim statuatur, iterum Baptizandos *sub conditione*, cum ad Ecclesiam feruntur Pueri, quos privatim Obstetrices, aut alius quilibet salutaribus undis abluit. Hanc quæstionem proponunt Scriptores, qui varias, ut moris est, opiniones tuentur: Plures id probant; alii tamen in iis tantum locis, ac diœcesibus id permittendum censent, ubi ritualia, ac decreta Episcoporum facultatem ejusmodi concedunt: aliqui tandem putant infantes tantum *sub conditione*, tunc iterum baptizandos, cum in dubium revocatur post accuratum examen, an rite Baptismus per Obstetricem privatim collatus fuerit (*a*).

(*a*) Laym. in Th. Moral. l. 5. tr. 2 c. 5. n. 3. ve. Quodvero Sotus &c. Leand. t. 1. tr. 2. disp. 3 q. 45.; Gob. q. Th. Sac. tr. 2. ca. 5. 3. sect. 1. n. 368. & 378.

Dissertationem conficere nolumus de illa jam prope communi omnium sententia conferendi sacramenta *sub conditione*, & absolutione, atque *dispensatione ad cautelam*. Illam pene omnes amplexi sunt. Hoc enim pacto diligens rerum gestarum inquisitio prætermittitur, nec magna librorum copia evolvenda est, neque diversæ Auctorum opiniones expendendæ: attamen illos magnopere probamus, qui judicant Baptismum *sub conditione* non esse iterum conferendum infantibus, qui privatim per Obstetricem abluti jam fuerunt, nisi forte, re diligenter examinata, legitima dubitandi causa exhibeatur, an Baptismus per Obstetricem rite peractus sit. Rationem hujus sententiæ alio loco adduximus (*b*), & in ea magis confirmati sumus, cum hæc in Romano Catechismo scripta deprehendimus (*c*): *Neque enim desunt, qui nullum scelus admitti posse arbitrentur, si quemvis sine delectu cum adjunctione illa baptizent: quare si infans ad eos deferatur, nihil prorsus quærendum putant, an is prius ablutus fuerit, sed statim ei Baptismum tribuunt, quin etiam, quamvis exploratum habeant, domi sacramentum administratum esse, tamen sacram ablutionem in Ecclesia, adhibita solemni cæremonia, cum additione, repetere non dubitant, quod quidem sine sacrilegio facere non possunt, & eam maculam suscipiunt, quam Divinarum rerum Scriptores irregularitatem vocant. Nam ea Baptismi forma ex Alexandri Papæ authoritate in illis tantum permittitur, de quibus, re diligenter discussa, dubium relinquitur, an Baptismum vite susceperint; aliter vero nunquam fas est etiam cum adjunctione Baptismum alicui iterum administrare.* Advertimus etiam sententiam eandem firmatam fuisse auctoritate Sacræ Congregationis Concilii, quam universi plurimi facere debent; siquidem quæstionem tuam Cardinalis Marescottus Sacræ Congregationi proposuit, cum Tiburtinæ Ecclesiæ præesset, ejusque statum eidem Congregationi referret. Die autem 29. Decembris anno 1682. hoc Sacra Congregatio responsum dedit: *Infantes ab Obstetricibus baptizatos posse rebaptizari sub conditione in casibus particularibus, ubi rationabile dubium oritur circa validitatem Baptismi prima vice collati.*

(*b*) Inst. 8.

(*c*) Par. ad Sac. Bap. n. 57. ut seq.

Sed illud hanc sententiam magis confirmat, quod sancitum fuit ab Ecclesia, videlicet Baptismum ab Hæretico collatum esse validum, si nihil eorum, quæ ab Ecclesia Romana perscribuntur circa materiam, formam, atque intentionem, fuerit omissum; & cum disputatio instituitur, an Baptizatus ab Hæretico, iterum *sub conditione* Baptismum suscipere debeat, cum in sinum Romanæ Ecclesiæ restituitur, id solum peragendum omnes testantur, cum de validitate collati antea Baptismi non immerito dubitatur (*d*). Præ cæteris Cardinalis Albitius (*e*) fatetur hoc institutum a Congregatione S. Officii penitus observari, nec unquam contrarium aliquod decerni, nisi cum incertum, dubiumque est, utrum Hæreticus, qui Baptismum administravit, omnia perfecerit, quæ circa materiam ac formam Baptismi requiruntur: sed novum aliud afferamus Sac. Congregationis Concilii documentum. *Frater Matthias Hernandez Ordinis Prædicatorum in supplici libello a Sanctissimo remisso exponit, quod in civitate Navarra, aliisque locis diœcesis Sancti Jacobi de Cuba in Indiis Occidentalibus Parochi solent rebaptizare sub conditione tum infantes domi in casu necessitatis baptizatos, non alia ratione, quam quia Baptismus non fuit in Ecclesia Parochiali collatus, tum etiam Hæreticos ad Catholicam Fidem conversos, licet asserentes, se baptizatos fuisse servata forma, & adhibita materia ab Ecclesia præscripta sub unico prætextu, quod ignoretur, quæ, & qualis fuerit intentio, cum qua fuerunt baptizati; supplicat præterea, opportune desuper provideri. Ut igitur Parochi ex hujus Sacræ Congregationis oraculo edoceantur, Eminentissimi Patres respondere dignabuntur.*

(*d*) Car. de Lugo Ref. Mor. l. 1. d. 2. per tot. Gob. q. Th. Sacr. tr. 2. cas. 13. sc. 2 Rayn. in Heter. sp. 2 16. pun. 19 n. 26. & seq fol. 142.

(*e*) Car. Al. in tr. de la confi. in fi de c 332. 24. & seq.

Primo, an infantes domi in casu necessitatis baptizati, sint sub conditione rebaptizandi;

Secundo, an, & in quibus casibus Hæretici debeant sub conditione rebaptizari, si ad Fidem Catholicam convertantur. Die autem 27. Martii anno 1683. ita respondit.

Ad primum negative, nisi adsit dubium probabile invaliditatis Baptismi;

Ad secundum, ut supra.

Pro certo habeas Sac. Congregationis decreta, quæ proferimus, non desumpta ex iis Scriptoribus, qui ipsa commemorant, licet nunquam ea subjecta oculis habuerint; Nos illa in actis perspeximus, & manu nostra pariter descripsimus, cum perhonorifico Secretarii munere fungeremur: magnum quidem tunc laborem impendimus, cujus tamen nunquam pœnituit, nec in posterum pœnitebit.

Eadem nostra Institutio, quæ scribendi occasionem tibi præbuit, de irregularitate pariter agit, quæ a Parocho contrahitur, si Baptismus *sub conditione* administretur, antequam diligenter examinaverit, utrum, & nequaquam temere, suspicari possit aliquid ad Baptismum necessarium fuisse prætermissum. Porro hujusmodi irregularitas colligitur *Ex Cap. ex litterarum* Alexandri III. *de Apostatis, & iteramtibus Baptisma*: Scriptores autem inquirunt, an hæc pœna illos tantum afficiat, qui iterum Baptismum conferunt nulla adhibita conditione, an eos pariter, qui absque ullo examine Baptismum iterum *sub conditione* administrant; Insuper, an eadem pœna contra Baptizatum, & Baptizantis administrum solum infligatur, an Baptizantem quoque ipsum comprehendat. Postremo, utrum hæc irregularitas ad ulteriores Ordines aditum intercludat, an vero impediat solum exercere Ordines, qui jam percepti fuerunt.

(*f*) Suar. in 3. par. t. 39. 71. a. 4. dif. 31. sect. 6. dub. 5. Navarr. in Man. c. 11. c. 27. n. 246. Bon. Oper. Mor. t. 1. in tr. de Cens. dis. 7. q. 3. pun. 3. n. 4. Laym. Th. Mor. l. 1. tr. 5. par. 5. c. 2 v. 4. Gib. de Ir. c. 4. conf. 4. per tot. p. 312. Tamb. Op. Mor. t. 2. l. 10. tr. 4. c. 13. §. 2. Leand. Op Mor. t. 1. tr. 2. disp. 6. q. 9. & t. 5. tr. 2. disp. 18 q. 12. Diana in ed. coord. t. 5 tr. 5. ref 20. Franc. de Mag. in Pr. For. Ecc. t. 2. l. 1. tit. 8. c. 4. n. 7. v. Et nota. Cast. Op. Mor. t. 6. dis. 6. pun. 16. n. 6. Pirhing. in quinram dec. tit. 3. n. 13.

Aliqui profecto pœna hujusmodi eos minime illigari putant, qui Baptismum *sub conditione* iterum conferunt, ob eam causam, quod adjuncta conditio rem suspensam, & ancipitem relinquit, ita ut Baptismum reipsa administrare non intelligat, nisi forte in primo Baptismo necessarium aliquod defuerit (*f*).

Alii tamen judicant hanc pœnam irregularita-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

ritatis in illos quoque decerni, qui baptizant *sub conditione*, licet prudenter dubitare nequeant, an primus Baptismus rite collatus fuerit juxta Ecclesiæ disciplinam, & instituta: nam temere, & inconsulto rem maximi ponderis suscipiunt; accedit etiam, quod interposita conditio deliberatum baptizandi animum nequaquam immutat. Siquidem, qui hoc modo baptizat, nullum in dubium revocat, an vere, & valide primus Baptismus fuerit administratus. Hinc dicitur ipse Baptismum secundum reipsa contulisse; quippe novum Baptismum jam Baptizato tradit, qui sane verus Baptismus nuncupari debet, licet ea conditio interponatur. De his plures auctores copiose differunt (*a*).

(a) Salz. ad Diaz in pr can. c. 1 §. 7. Aqua qui. demisreg. Salr. de censatis l. 7. c. 8. n. 23. & seqq. Majol. de irr. l. 3. c. 14 n. 5. Hug. in ed. tit. c. 35. §. 3. n. 4. Barbos. De quibus n. 3 de Bapt. Filler. Op. Mor. tr. 20 n. 182. Vulp. Resp. Mor. 103. n 3. & seqq. Fernan. de Herr. de sacr. Bapt. par. 4. du. 2 n. 4. Meg. par. 3 Inst. Conf. & Pœn. l. 7 c. 2. n. 36. (b) In eod. c. 5. par. 4. n. 7. (c) In all. tit. 9. §. 3. (d) De Censuris l. 7. c. 8. n. 5. (e) In Causa Tudert. Bapt. seu Irr. die 7. Nov. ann. 1685.

Perpauci existimant hac pœna irregularitatis baptizantem non devinciri, sed plurimi arbitrantur ob eandem pœnam solum ascensum ad superiores Ordines impediri, inter quos Giballinus (*b*), ac Pyrhingius (*c*) numerantur; non desunt tamen, qui censeant ob hanc irregularitatem susceptos Ordines exerceri non posse; eos Sirus fuse commemorat (*d*).

Nos quidem expositа superius Catechismi Romani auctoritate adducti illorum opinionem probavimus, qui putant irregularitatem ab illis contrahi, qui *sub conditione* Baptismum administrant, cum nulla est suspicandi causa, an primus Baptismus rite peractus fuerit. Illorum quoque sententiam amplectimur, qui tradunt ob hanc irregularitatem susceptos Ordines exerceri nequaquam posse; Nam Romanus Catechismus Sacerdotes etiam, ac Parochos commemorat, quos etiam nominat S. Carolus Borromæus, qui in tertia Synodo Mediolanensi irregularem eum pariter declarat, qui *sub conditione* Baptismum iterum confert: constat autem nullum alium Ordinem inveniri, ad quem Sacerdotes, ac Parochi provehantur. Idem monuit Altovitus a Secretis Sacræ Congregationis Concilii (*e*): *Siquidem*, inquit, *Synodus Mediolanensis, & Catechismus Romanus, quorum maxima est auctoritas, & cæteris præferenda, loquuntur expresse de Sacerdotibus & Parochis rebaptizantibus sub conditione: unde irregularitas, quæ inibi statuitur, & respective præsupponitur adversus dictos Sacerdotes, & Parochos, necessario intelligenda est de impediente exercitium Ordinum susceptorum, cum non detur alius Ordo facer, ad quem Sacerdotes, & regulariter Parochi ascendere possint.*

Sed jam deveniamus ad illud, quod secundo loco in tuis litteris proponitur: nos igitur admones recentis Jubilæi tempore, quod Pontifex indixit, & nos in civitate, ac diœcesi promulgavimus, aliquos Sacerdotes tum Regulares, tum Sæculares venisse ex vicinis diœcesibus, in quibus facultatem ad Confessiones audiendas obtinent, ipsosque Pœnitentiæ Sacramentum diœcesanis nostris administrasse; Insuper mones alios Sacerdotes pro excipiendis Confessionibus ad certum tempus a nobis probatos, post idem tempus elapsum per eos dies Confessarii munus exercuisse; de his omnibus consilium nostrum expostulas.

Si Sacerdotum hujusmodi nomina nobis perspecta fuissent nihil tuis litteris super hac re foret rescribendum; nam jussu nostro Fiscalis Promotor judicium confecisset, ut debita pœna delinquentibus infligeretur, cum tamen ipsorum nomina nobis ignota sint, ideo responsum quæstioni tuæ faciemus. Itaque duo perpendenda sunt; primum an liceat iisdem Sacerdotibus Pœnitentiæ sacramentum administrare, secundum, an valide per ipsos conferatur. Primum libere, ac tutissime denegamus; nam Summus Pontifex decernit Confessarium etiam tempore Jubilæi auctoritate Episcopi probandum. Illi autem veritati magis consentaneam sententiam defendunt, qui solum Episcopum loci intelligunt, ubi Fidelium Confessiones excipiuntur. Quare probatus ab Episcopo loci appellari nequit, ubi Pœnitentiæ sacramentum administrat, qui ab Episcopo alterius diœcesis eam facultatem accepit; neque inter approbatos Confessarios referri potest, qui facultatem habuit certo temporis spatio, quod peractum, absolutumque jam fuit. De Sacerdote, qui ab Episcopo alterius diœcesis ad Confessiones audiendas designatus est, non autem ab Episcopo loci, ubi Fideles confitentes excipere non dubitat, sapienter differunt Cardinalis de Lugo (*f*), aliique plures (*g*). De aliis Sacerdotibus, qui Pœnitentiæ sacramento Fideles audent expiare, licet facultatis constitutum tempus jam defierit, copiose verba faciunt Cardinalis de Lauria (*h*), Tamburinus (*i*), ac Bordonius (*k*).

(f) De Sac. Pœn. disp. 21 sect. 1. n 23. (g) Car. de Lauria l. 4 tract. disp. 20. a. 1. n. 145. & seq. Passer. de stat. Hom. t. 2. q. 187. a. 1. n. 137 Tamb. in Th. t. 2. l. 3. c. 3. §. 4. n. 11 & seq. (h) In eod. loco n. 147 & seqq. (i) Ib. n. 28. & seqq. (k) T. 2. Op Mor. tr. 14. n. 33.

Difficilius est judicare, an valide sacramentum ejusmodi conferatur; ratio illorum Fidelium habenda est, & calamitas expendenda, qui eos Sacerdotes publice expositos ad Confessiones audiendas intuentur, ad quos accedunt pro certo habentes facultate ipsos præditos esse, quæ ad rem gerendam necessario requiritur.

Dissentiunt in hac re Scriptores; aliqui prorsus inanem, & irritam ejusmodi absolutionem fatentur, neque enim communis error ad ipsam impetrandam satis esse ducitur, nisi alius titulus adjungatur. Horum nomina Passerinus recenset (*l*); alii vero nullam vim inesse his absolutionibus testantur; confitentes tamen *coram Deo* absolutos dici posse contendunt, & veteri quodam decreto Sacræ Congregationis Concilii suam sententiam confirmant; ajunt a Sancta Matre Ecclesia tunc suppleri, quæ desunt, ea tamen conditione, ut crimina sua legitimo Confessario iterum patefaciant, statim ac errorem illi detexerint (*m*).

(l) In eod. q 187. n. 347.

Contrarium alii tuentur ob eam causam, quod absolutus *coram Deo* dici nequeat, nisi qui revera ad Pœnitentiæ sacramentum accedens absolutionem consecutus est; quod si ipsi crimina a Sacerdote rite condonata fuerunt, cur, inquiunt, sua scelera rursum confiteri teneantur? (*n*) Idem Scriptores putant ob communem errorem rite collatam fuisse absolutionem, licet nullus alius titulus interveniat, quod magis adfirmandum est, siquis titulus superaddatur (*o*).

(m) Diz. t. 1 Op. Mor. tr. 3. tes. 26 n. 7. Molf. tr. 7. c. 13. n. 20 Barbos. ad Conc. sess. 23. c. 17. n. 23. Vulp. in ref. 163. n. 21. in fine &c. (n) Pass. eod. loco n. 364. Vulp. in ead. re. 163 n. 18. (o) Pass. in ead. q. 187. n. 350. & 355. & seq. Vulp. in ead. re. 163 n. 16. & seq Gob. in q. Th. Sac. tr. 7. cas. 3. nn. 107. & seq. & n. 109. (p) T. 64. Pasit. fol. 385. & seq. (q) De Pœn. dec. 31. n. 14.

In medium quoque proferri potest suffragium præclarissimi viri Fagnani, quod confecit, cum esset a Secretis Sacræ Congregationi Concilii: hanc ipse opinionem sequitur in quadam causam Aretina die 22. Martii anno 1614. proposita, cui responsum fuit, postquam suum Theologi consilium scriptum dederunt (*p*).

Sed memoria dignissimum est, quod accidit Patavii, cum Innocentius XI. Jubileum indixisset, eamque Sedem Venerabilis Dei Famulus Cardinalis Gregorius Barbadicus obtineret. Id memorat Clericatus (*q*); sed nos rem integram ex actis Sacræ Congregationis desumptam exponemus.

PA-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

PATAVINA INSTITUTIO LXXXV.

facultatis absolvendi.

Occasione universalis Jubilæi nuper indicti pro imploranda Divina ope adversus Turcas, tres Sacerdotes Capuccini in Patavina Diœcesi absque approbatione & licentia Eminentissimi Episcopi confessiones sacramentales plurium secularium personarum publice exceperunt; & quamvis fuissent moniti a Parocho de eorum inhabilitate, attamen ab inceptis desistere noluerunt. Accersiti postea ab ipsomet Eminentissimo Episcopo ad docendum de eorum prætensa facultate absolvendi, responderunt, quod in opinione probabili aliquorum Authorum Regularium primus eorum uti Guardianus, & Prælatus Regularis, secundus uti approbatus in aliena Diœcesi, & tertius uti approbatus ab ipso Episcopo Patavino in alio loco Diœcesis ad annum licet jam elapsum, potuerunt licite & valide tempore Jubilæi excipere dictas confessiones absque nova Ordinarii approbatione. Eminentissimus autem Episcopus animadvertit, huic prætensioni resistere tum Constitutiones sanctæ memoriæ Urbani VIII. & Innocentii X. relatas per Fagnan in Cap. Sane, de offic. & potest. Judicis delegati, tum Constitutiones sanctæ memoriæ Alexandri VII. 3. Januarii 1656. & Clementis X. de anno 1670. quæ omnes expresse prohibent, ne Regulares absque approbatione Ordinarii confessiones audiant, quamvis in alio loco approbati; tum etiam responsa hujus Sacræ Congregationis super dubiis ad Bullam sanctæ memoriæ Gregorii XV. incipien. Inscrutabili; tum denique expressam mentem Sanctissimi Domini Nostri, qui in Bulla præfati Jubilæi requisivit, Confessarios ab Ordinariis Locorum esse approbatos: unde plurimum dubitans de viribus hujusmodi confessionum, ab oraculo hujus Sacræ Congregationis quanto citius responderi petit.

Primo, an licite;

Secundo, an valide dicti Capuccini Sæcularium confessiones exceperint?

Sacra autem Congregatio die 11. Decembris anno 1683. ita respondit.

Ad primum illicite;

Ad secundum invalide, sed non esse inquietandos illos, qui bona fide confessi sunt. Attamen, si ipsi confessi hoc resciverint, vel de invaliditate confessionis dubitaverint, eosdem teneri reiterare confessionem.

Quo vero ad Capuccinos, Eminentissimus Ordinarius conficiat Processum circa administrationem Sacramenti Pœnitentiæ ab iisdem exercitam, non obstante contraria dispositione Sacri Concilii Tridentini, & Constitutionum Apostolicarum, & transmittat.

Hæc tibi declaranda habuimus, ut quæstionibus tuis accommodatum fieret responsum. Benedictionem nostram tibi impertimur.

Epistola ad Joannem Antonium Castelvetri Parochum Sanctæ Margaritæ, & Monialium Confessarium habita. Veterem esse Monialium consecrandarum ritum. Decere maxime hujusmodi ritum in Monasteriis promovere. Quænam sint Moniales consecrationi idoneæ. Quænam requirantur in iis quæ consecrandæ sunt.. Esse aptas Moniales S. Margaritæ, sicut eas, quæ S. Benedicto nomen dederunt. Utrum hæc consecratio necessario spectet ad Episcopum. De loco huic rei peragendæ magis accommodato, deque variis modis, & quinam sit consuetudini, Sacrisque Canonibus magis consentaneus.

TE nequaquam ignorare putamus a Monialibus S. Christinæ eam semper disciplinam retentam fuisse, ut consecrarentur non modo, cum Monachis Camaldulensibus subjectæ parebant, sed postquam in potestatem Bononiensis Archiepiscopi anno 1627. Pontificis auctoritate interposita, transierunt. Equidem Cardinalis Hieronymus Boncompagnus hujus Civitatis Archiepiscopus anno 1658., ac deinde anno 1675. hanc Monialium Consecrationem peregit; Cardinalis Jacobus Boncompagnus Decessor noster de instituto ejusmodi nihil unquam dubitavit, sed de ratione, qua peragendum esset; ideoque Sacrorum Rituum Congregationem consuluit, quæ die 5. Julii anno 1698. ita respondit: *Servetur Pontificale, & quo ad egressum in Ecclesiam exteriorem arbitrio Eminentissimi Archiepiscopi.* Cum deinde nova controversia post hoc decretum excitata fuisset, eadem Sacra Congregatio die 27. Septembris ipsius anni in hunc modum rescripsit: *Ad Secretarium ad mentem.* Ipse vero Secretarius litteras dedit, & mentem Sac. Congregationis hoc pacto explicavit: *Servandum Pontificale absque ulla immutatione in egressu, ac regressu ad Monasterium; Moniales sacrandas ex consueta Monasterii porta debere prodire, ut in exterius Templum veniant, & eadem porta Monasterium repetendum. Quam ob rem primam Sacræ Congregationis responsionem intelligi solum de modo, & cautionibus incundis, ne, dum Moniales sacrantur, tumultus excitentur.* Post hæc Cardinalis idem die 11. Januarii 1690. Moniales consecravit, uti constat ex publicis Tabulis, quas Joseph Lodius scriba hujus Curiæ Archiepiscopalis exaravit. Ipse Cardinalis hoc idem perfecit paulo antequam vita decederet.

Statim ac nos suscepimus hujus Ecclesiæ administrationem cogitare cæpimus, an reliquas quoque Moniales ritus ejusmodi participes facere teneremur, si necessariis conditionibus præditæ essent, ut velum Consecrationis acciperent. Id vero Institutum cæteris Monialibus convenire duximus, ob sacram ipsius vetustatem, & ob consilium S. Caroli Borromæi, qui in quarta Mediolanensi Synodo sic decrevit: *Ubi Religiosus iste & vetus Moniales solemniter velandi mos his temporibus antiquatus est, ad pristinum usum ex veteri instituto & ritu revocetur, dummodo intra Monasterium id fiat* (a).

Paulo inferius verba faciemus de conditione, quam S. Carolus Borromæus perscripsit, ut intra sepia Monasterii fieret consecratio: Illud autem magnopere comprobat hunc a nobis ritum promovendum in illis Monasteriis, quæ idonea sunt, quod nempe Consecrationis Velum Virginibus tantum Monialibus concedi solitum, cum velum Professionis etiam

(a) T. I. Act. Ecc. Med. ed. Lugd. ann. 1682. p. 259.

etiam Viduis impertiatur, Velum, inquam, Conſecrationis, ſi rite percipiatur, aut gratiam auget, tanquam pium, ac religioſum opus (a), aut ipſam gratiam confert, tanquam ſpecies aliqua Sacramentalis, ac levia peccata detergit, niſi impedimentum aliquod interponatur (b). S. quidem Thomas (c), poſtquam docuit initum a Divino Salvatore cum Eccleſia Matrimonium haud fæcunditate carere, quæ tamen ab integritate nequaquam ſejungitur, illud ſubdit: *Sicut ergo per Matrimonium carnale repræſentatur Matrimonium ſpirituale quantum ad fecunditatem, ita oportuit, aliquid eſſe, quod repræſentaret prædictum ſpirituale Matrimonium quantum ad ejus integritatem: & hoc fit in velatione Virginum, ſicut per omnia, quæ ibi proferuntur, & geruntur, oſtenditur, & propter hoc ſolus Epiſcopus, cui Eccleſiæ cura committitur, Virgines deſponſat, velando, non ſibi, ſed Chriſto, quaſi Sponſi Paranymphus & amicus. Et quia integritatis ſignificatio plene poteſt eſſe in continentia Virginali, ſed in continentia viduali eſt ſemiplena, propter hoc etiam Viduis aliquod Velum, non quidem cum illa ſolemnitate, qua Virginibus, datur.*

(a) Suar. tom. 4. de Rel. l. 10. c. 14.

(b) S. Anton. 3. part. tit. 20. c. 2.

(c) In 4. ſent. diſt. 38. q. 1. a. 5. in corpore

Itaque, vix perſuaſi fuimus hunc ritum Conſecrationis amplificandum in illis pariter Monaſteriis, quæ ad illam ſuſcipiendam apta judicantur, licet ſuperiori tempore in more poſita non fuerit, ſtatim mentem, animumque convertimus ad Monaſterium S. Margaritæ, ubi tu deſignatus es Confeſſarius perpetuus, & in quarum Eccleſia Parochi locum, ac dignitatem obtines. Nam merito adfirmari poteſt ab illis Monialibus exempla perfectæ virtutis univerſæ Civitati præberi; Sed priuſquam conſilii noſtri rationem exponamus, rem penitus inveſtigare ſtatuemus, ut cognoſcamus, an conditiones omnes in ipſis Monialibus deprehendantur, quæ pro hac Conſecratione neceſſario requiruntur. Porro aliæ ad eaſdem Moniales pertinent, aliæ vero ad inſtituta, & leges Ordinis, quem profitentur; ac primum Moniales debent eſſe Virgines, & viginti quinque annis majores. De Ordine illud perſcribitur, ne inter Mendicantes adnumeretur. De iis copioſe differunt Scriptores (d).

(d) S. Ant. ibid. Silv. in Sum. ad voc. Conſ. Barb. Jur. Eccl. lib. c. 44. n. 15. ad 20. Feil. de Mon. c. 3. ſect. 3. n. 74. Tamb. de jure Abb. diſp. 27. quæſt. 3.

Quare, cum perſpectum fere habeamus nullam ex Monialibus S. Margaritæ matrimonio junctam fuiſſe, vel ſi aliqua inter ipſas Vidua eſt, cum reliquæ omnes Virginitatem excoluerint, & magna illorum pars viginti quinque annos jam exceſſerit; Inſuper, cum Ordini S. Benedicti nomen de[illegible], qui inter Mendicantes non adſcribitur, ideo ad Conſecrationem indicendam nihil omnino deeſſe videtur.

Te non latet quæſtionem haberi inter eruditos Viros, an S. Benedictus quemadmodum Monachorum, ſic etiam Monialium Ordinem inſtituerit; utrum etiam S. Scholaſtica ipſius Soror Clauſtris incluſa fuerit, an pie, ſancteque in ſuis privatis ædibus vitam ſolum traduxerit. In vita S. Benedicti (e), quam Pontifex Zacharias ſcripſit, & S. Gregorius Magnus latinitate donavit, illud traditur, quod non longe a Monaſterio ipſius Sancti Benedicti, *erant quædam ſanctimoniales fœminæ*, pro quibus ad virtutem inſtituendis frequenter aliquos ex ſuis Monachis S. Benedictus deſignabat. Ephtenus contendit eas fuiſſe reipſa Moniales, quæ Clauſtri, Chorique legibus tenerentur. Idem Ephtenus, & Angelus De Nuce, ac Mabillonius in Præfatione ad ſæculum primum Benedictinum (f) aſſerunt illud Monaſterium a S. Benedicto conditum, & in ipſo S. Scholaſticam verſatam fuiſſe. Eruditus Auctor, qui vitam eandem S. Benedicti Venetiis in lucem edidit anno 1723. advertit (g) ex illo vocabulo *Sanctimoniales*, quo S. Gregorius utitur, non deſumi eas Clauſtris addictas fuiſſe. Nam idem S. Gregorius *Sanctimonialis* nomine (h) quaſdam pias Mulieres indicat, quæ ſuis privatis Ædibus detinebantur. Idem Mabillonius ingenue fatetur (i). Qua de cauſa ad rem probandum *Aſceterii* vocabulum magis conferre, quod a Sancto Zacharia memoratur, & in latinum ſermonem S. Gregorius convertit (k): *Ibi quædam ſanctimoniales inerant, ſed in ipſo emporio erat Aſceterium Religioſarum, & venerandarum Virginum.*

(e) Cap. 19.

(f) Ib. 3.

(g) In not. c. 19.

(h) L. 4. Dial. c. 7. & 14.

(i) In Annal.

(k) In vita S. Ben. c. 18.

Sed omiſſa hac controverſia, certiſſimum eſt plures Moniales legibus, & inſtitutis Sancti Benedicti ſe devoviſſe, & quamvis Conſecratio ejuſmodi ſuperiori tempore fere in deſuetudinem abierit (l), ritus tamen ipſius retentus eſt, præſertim ab iis Monialibus, quæ S. Benedicti diſciplinam ſequuntur (m). Mabillonius autem id commemorat (n) contigiſſe, cum ipſe Venetiis anno 1685. moraretur: *Die Dominica apud S. Zachariam facta eſt a Patriarcha ſex nobilium Benedictinarum Conſecratio, quæ aliquot a Profeſſione annis fieri ſolet cum magna pompa, & multo apparatu. Poſt lectam Miſſæ Epiſtolam Patriarcha ad Chorum Virginum accedit, & peracto Conſecrationis ritu, omnes, qui in Conſecratarum Virginitatem aliquid tentare auſi fuerint, diris vovet. Factum bene, ſi mores & habitus ab illa Conſecratione non diſcordent.* Nos ipſi Moniales Benedictinas, quæ Romæ a S. Ambroſio nuncupantur, ſolemni pompa conſecrari vidimus a Benedicto XIII., qui de nobis adeo bene meritus eſt.

(l) Th. de Ant. Ecc. diſc. part. 1. l. 3. c. 49.

(m) Mirr. de Antiq. Ecc. Rit. l. 2. c. 6. n. 16. p. 525. ult. ed. Antuerp.

(n) In fun. t. 1. p. 34.

Proculdubio hæc ſatis videntur, ut liquido conſtet Moniales S. Margaritæ æque ac Benedictinas conſecrari poſſe, & hac ratione ipſis ſuaderi poſſe, ut eandem Conſecrationem percipiant. Verum, ut tutiſſimum ſemper iter inſiſtamus, ſubjiciendam duximus rem geſtam a Cardinali Leandro Porzia ex Ordine S. Benedicti, præclaro Theologo, & tunc Abbate S. Pauli in Urbe, cui parent Moniales S. Ambroſii, cum celebrem illam Conſecrationem Benedictus XIII. indixit. Itaque litteras dedimus ad Cardinalem Porziam, quibus declaravimus ſitum eſſe Bononiæ Monaſterium Sanctæ Margaritæ juriſdictioni noſtræ ſubjectum, ubi Moniales S. Benedicti leges, ac diſciplinam profitebantur, ignotum prorſus eſſe, an ullo unquam tempore ipſæ conſecratæ fuiſſent; ob quam cauſam ab eodem Cardinali petivimus, utrum novo privilegio opus eſſet, ut Moniales ſacrarentur. His autem verbis Cardinalis nobis reſponſum fecit.

EMINENTISSIME, AC REVERENDISSIME DOMINE.

Reddita mihi fuerunt litteræ Eminentiæ V. poſt reditum a balneis Nucerienſibus, ad quæ ſimul cum Præſule Cerato, atque Abbate Conſtantio me contuleram. Nunc, ut juſſa faciam, reſpondeo a Monialibus Benedictinis juxta ipſarum inſtitutum, Veli Conſecrationem ſuſcipiendam, ut reipſa faciunt, permittente, atque aſſiſtente illarum Epiſcopo, ſeu Abbate. Neque ullo opus eſt Privilegio Pontificis, quod neceſſario tunc ſolum requiritur, cum primæ Moniales perſcriptam ætatem nondum attigerunt; quæ de re poteſt Eminentia Veſtra Monialibus S. Margaritæ eam conſolationem impertiri, quæ reliquis Monaſteriis ejuſdem inſtituti permitti conſuevit. Pro certo habeat Eminentia Veſtra, nihil magis

a me optari, quam ut voluntatis meæ ſtudium, & obſervantiam pariter teſtatam Eminentiæ Veſtræ declarem ;

Romæ die 24. Julii anno 1737.

Humill., & addictiſſimus Famulus
Leander Cardinalis Porzia.

Epiſcopum, aut Abbatem his litteris Cardinalis commemorat. Nam primum Moniales ab Epiſcopo pro muneris ſui ratione ſacrantur: *Scio* (inquit Sanctus Hieronymus ad Demetriadem) *ſcio, quod ad imprecationem Pontificis, flammeum virginale Sanctum operuerit caput*. Inſuper in epiſtola ad Oceanum : *Heri Catechumenus, hodie Pontifex, veſpere in circo, nunc in Altari, dudum fautor hiſtrionum, nunc Virginum Conſecrator*. Sanctus quoque Ambroſius (*a*) ſcriptum reliquit quod Mediolanum ex variis Orbis partibus virgines confluebant, ut flammeum acciperent : *De Placentino ſacranda Virgines veniunt, de Bononienſi veniunt, de Mauritania veniunt, ut hic velentur*. Inſuper iiſdem litteris etiam de Abbate mentionem facit Cardinalis. Quippe nonnulli Generales Abbates Ordinis Monaſtici, vel ob Privilegium Sedis Apoſtolicæ, vel ob inveteratam conſuetudinem, quæ eidem Privilegio adæquatur, Virgines ſibi ſubjectas conſecrant, uti de Abbate Vallis Umbroſæ Pellizarius (*b*), ac de Abbate Generali Camaldulenſium idem Pellizarius, ac Tamburinus teſtantur (*c*). Neque id abrogat aliorum quoque hujus generis Privilegia, aut ullo modo imminuit Epiſcoporum auctoritatem, cum de illis Monialibus agitur, quæ ipſorum poteſtati addictæ ſunt, vel parent iis Abbatibus, qui Privilegio ejuſmodi careant (*d*).

(*a*) L. 1. de Virg. c. 10.

(*b*) De Mon. c. 3. ſect. 3. n. 91. Ibidem.

(*c*) De Jure Abb. diſp. 27. quæſit. 3.

(*d*) Martenes loco all. p. 520. Thalia loco all. c. 47. & 48.

Pietatis ſtudium, quo te præditum non ſemel experti ſumus, facile nobis perſuadet, omnem a te operam, ac diligentiam impendendam, ne Moniales S. Margaritæ ſacrum hunc ritum prætermittant. Ipſæ vero ob eximiam virtutem, qua plurimum commendantur, facile adducentur, ut Conſecrationem a nobis ſuſcipiant. Sed jam de modo verba faciamus, quo ipſam perficiemus. Primum, Epiſcopus cum Adminiſtris Clauſtrum ingredi poteſt, atque interiori Monialium Sacello Moniales conſecrare. Hoc pacto Ambroſius Abbas Generalis Camaldulenſium caput ſuarum Monialium, quæ in hac Civitate a S. Chriſtina appellantur, Flammeo operivit, cum Eugenius IV. Pontificatum teneret. Id colligitur ex vita ipſius præſtantis Viri Ambroſii, quam poſt hiſtoriam Ordinis Camaldulenſis Auguſtinus Florentinus typis evulgavit (*e*). Hanc eandem rationem præ reliquis S. Carolus Borromæus proponere videtur (*f*). Tandem hoc conſilio uſus eſt Patriarcha Venetus anno 1685. cum Moniales Benedictinas Sancti Zachariæ conſecravit.

(*e*) C. 25. in pr. p. 361.

(*f*) In Con. 4. Med. ſuperius all.

Sed, ut verum fateamur, id facile, executioni demandari non poteſt. Qui contrariam rationem tenuerunt, adducti ſunt auctoritate Tridentinæ Synodi (*g*), & S. Pii V. Conſtitutione octava, qua Pontifex enumerat cauſas, ob quas Moniales Clauſtris egredi poſſunt; inter quas non recenſetur cauſa adeundi templum exterius Monaſterii, ut ibi Conſecrationem percipiant. Sed contrarium ſtatuit Sacra Congregatio Concilii anno 1587., cum Epiſcopo Hieracenſi reſponderet, qui hæc poſtulaverat (*h*): *Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Domini, devotus veſter Orator Epiſcopus Hieracenſis ſupplicat Illuſtriſſimis & Reverendiſſimis Dominationibus Veſtris pro reſolutione infraſcriptorum dubiorum ſtante Concilio Tridentino cap. 5. ſeſſ. 25. de Regularibus & Monialibus, ubi cavetur, nemini Sanctimonialium licere poſt Profeſſionem exire a Monaſterio etiam ad breve tempus, quocumque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda.*

(*g*) C. 5. ſeſſ 25. de Reg.

(*h*) L. 4. Dec. fol. 224. a tergo.

Ac Extravaganti felicis recordationis Pii V. incipien. Decori &c. qua dicta exeundi cauſæ ad tres dumtaxat, videlicet, magni incendii, lepræ, & epidemiæ, reſtringuntur.

Et quod in Civitate Hieracenſi Monaſteria Monialium non habeant Eccleſias interiores.

Et quod ex Libro Pontificali Conſecratio Monialium, & Benedictio Abbatiſſæ inter Miſſarum ſolemnia fieri debeant.

Et quod in dicta Civitate fuerit, & ſit conſuetudo, quod actus Conſecrationis Monialium, & Benedictionis Abbatiſſarum ſemper fuerit factus in Eccleſia exteriori.

An dicta Conſecratio & Benedictio fieri poſſit in dicta Eccleſia exteriori, & ad hunc effectum cenſeatur legitima cauſa exeundi.

Sacra Congregatio Concilii cenſuit, in exteriori Eccleſia poſſe fieri, iis duntaxat Monialibus adhibitis, quæ ad Conſecrationem erunt neceſſariæ.

Inſuper Sac. Congregatio cauſis Epiſcoporum, ac Regularium præpoſita anno 1591. Cardinali Columnæ reſpondit Monialium Conſecrationem in interiori templo peragendam, idque juſſu Gregorii XIV., qui Epiſcopus Cremonenſis antea fuerat, & ad Concilium Tridentinum convenerat. Deinde Cardinalis a Gregorio XIII. creatus, inter cæteros Cardinales cooptatus fuit, qui decreta ejuſdem Concilii interpretari deberent. Subjicimus Litteras Sacræ Congregationis : *Pontifex vetuit Flammeo donari Moniales inter Clauſtra, ut ſcandalo, & corruptelis quæ accidere conſueverunt, aditum penitus occluderet. Præcipit id fieri in poſterum in templo anteriori. Quod ſi Eccleſia ad rem ita gerendam parum accommodata fuerit, ipſam pannis, ac tabulis aptari omino jubet, ita ut eadem Conſecratio commode inſtituatur. Ob hanc cauſam Illuſtriſſimi Præſules hujus Congregationis deſiderio tuo ſatisfacere haud potuerunt, quorum voluntatem, ſtudiumque præſto ſemper futurum, ſi quid novi contigerit, tibi polliceor : Ego interim Tibi a Deo &c.*

Poſtremo Sacra Congregatio Concilii anno 1632. Sabinenſi Epiſcopo plura poſtulanti ſic reſpondit (*i*) : *Eminentiſſimus Sabinen. Epiſcopus ſupplicat, per Sacram Congregationem declarari.*

(*i*) L. 4. Dec. fol. 63. a tergo.

Primo, an violantes Clauſuram Monialium ad malum finem, non tamen prætextu licentiarum, incidant in Excommunicationem ſoli Summo Pontifici reſervatam.

Secundo, an admittentes hujuſmodi violantes in Clauſuram ſint Excommunicationi obnoxii.

Tertio, an Decretis Conciliaribus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis Clauſuram præcipientibus obſtet contraria conſuetudo etiam poſt Concilium introducta.

Quarto, an in Conſecratione Monialium poſſint Moniales egredi, aut Epiſcopus ingredi Clauſuram in ipſo actu Conſecrationis.

Quinto, an occaſione hujuſmodi Conſecrationis poſſit Magiſter Cæremoniarum, Conſanguineæ, ſeu Conjanguinei ipſarum Conſecrandarum, ſaltem ex permiſſione Epiſcopi, Clauſuram impune ingredi.

Die 9. Julii 1632. Sac. Congregatio &c. *ad primum reſpondit, eſſe reſervatum Summo Pontifici ; ad ſecundum, Superiores admittentes hujuſmodi violatores in Clauſuram, eſſe Excommunicationi obnoxios ; ad tertium, Decretis*

Con-

Conciliaribus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis Clauſuram præcipientibus nullam conſuetudinem obſtare; ad quartum, in Conſecratione Monialium ſervandum eſſe Pontificale Romanum; ad quintum, ingreſſum in Monaſterii Clauſuram neque Magiſtro Cæremoniarum, neque Conſanguineis ipſarum Monialium eſſe permiſſum.

Ex his omnibus ſatis conſtat non licere in poſterum uti ratione illa conſecrandi Moniales in templo interiori, quam plures tradiderunt, aliique reipſa probarunt.

Romanum Pontificale a Clemente VIII. promulgatum ſecundum hujus Conſecrationis modum indicit, nempe, ut Moniales, quæ Flammeo donandæ ſunt, e Monaſterio prodeant, & a ſenioribus Matronis in templum exterius deducantur, & peracta Conſecratione ad Portam Monaſterii cum iiſdem Matronis redeant, ubi Abbatiſſa Moniales ſuas excipiat. Bummatthæus (*a*), Piſcara (*b*), ac Tamburinus (*c*) verba Pontificalis diligenter expendentes de his copioſe differunt. Cum vero idem Pontificale Clementis VIII. Conſtitutione firmatum, vim legis obtineat (*d*), ipſi parendum eſſe videtur: accedit, quod Sac. Congregatio Concilii ea ſententia, quam paulo ante memoravimus, propoſitam a Romano Pontificali normam omnino ſervandam præcepit; eandem prorſus viam tenuit Sac. Rituum Congreg., cum de cauſa Monialium Sanctæ Chriſtinæ, uti dictum eſt, ageretur. Id etiam exemplo ſuo confirmavit Benedictus XIII., cum Romæ Moniales S. Ambroſii ſacravit.

Tertio, hæc Conſecratio fieri poteſt ad Feneſtellam, ex qua Moniales Divinam Euchariſtiam ſuſcipiunt. Id aliquando monuit Sac. Congregatio pro cauſis Epiſcoporum, ac Regularium conſtituta, cujus decreta Gavantus (*e*), & Piſcara recenſent. Sed non mediocrem difficultatem agnoſcimus, tum quia hæc Conſecrationis ratio Pontificali Clementis VIII. adverſatur; Decreta vero Sac. Congregationis, de quibus modo verba fecimus, haud confecta fuerunt, ut lex generalis indiceretur, ſed ut quibuſdam peculiaribus corruptelis eadem Congregatio conſuleret (*f*); tum quia hic modus Conſecrationis improbatus fuit, cum Cardinalis Jacobus Boncompagnus pro Sacrandis Monialibus Sanctæ Chriſtinæ illum propoſuiſſet.

Secundus igitur hujus Conſecrationis modus probandus videtur, licet duæ difficultates contra objiciantur. Nam primum, corruptelæ omnes evitandæ ſunt, ſed id facile obtineri poteſt, ſi ſerventur cautiones, quibus uſus fuit Cardinalis Boncompagnus, cum Moniales Sanctæ Chriſtinæ bis conſecravit. Secundo, expenſarum ratio habenda eſt. Quamobrem ſtudio, quo poſſumus, maximo tibi indicimus hortari tuas Moniales, ut omnem contentionem deponant. Siquid defuerit ad pompam apparatumque, id nobis tribuant, qui ea ſolum parari jubemus, quæ neceſſaria ſunt; etenim hanc Conſecrationem inſtituimus, ut fructum aliquem ipſarum animæ, noſtraque percipiant, non ut ſolemnis aliqua pompa celebretur. Tandem ipſas admonebis, ut conſilii noſtri rationem omnino ſequantur; Etenim de modo peragendæ Conſecrationis ſimul ita deliberabimus, ut proventus Monaſterii nullum capiant detrimentum.

(*a*) In fine Tr. de modo conſec. Virgines.
(*b*) In Praxi Cærem. l. 2 ſect. 12. c. 7.
(*c*) De jure Abb. diſp. 27. quæſt. 7.
(*d*) Fagn. c. Presb. n. 41. de Sac. non iterandis. Mac. Var. reſol. t. 1. reſ. 112. cal. 14. v. Nec verbum Pac. Jordan. Elucid. t. 1. l. 5. tit. 5. n. 9. verſ. Quia Pontif., & n. 27.
(*e*) In Man. ad vocab. Mon. Conſecr. n. 1. & n. 5. In Praxi Cær. l. 2. c. 7. n. 15. in fine.
(*f*) Bumm. in all. tit. c. 7. Tamb. de Jur. Abb. diſp. 27. quæſt. 6. n. 4.

INSTITUTIO LXXXVI.

De iis, quæ ſpectant ad facultatem Confeſſionum excipiendarum. Juxta Sacros Canones nemini licere abſque approbatione Ordinarii Fidelium Confeſſiones excipere. Nulli Sacerdoti, cæteroquin idoneo, tribui ſolere poteſtatem audiendi in hac diœceſi Confeſſiones, niſi prius publicum ſubierit examen. Quomodo a Sacris Canonibus hujuſmodi conſuetudo ſancita ſit. Hanc facultatem nulli concedi, niſi ad præfinitum tempus, ſive Regularis, ſive Sæcularis ſit. Utrum ea conſuetudo Sacrorum Canonum auctoritate ſemper invaluerit, in eo quod ad Regulares attinet. Penes Epiſcopum eſſe iterum periculum facere doctrinæ eorum Presbyterorum, qui acceptam facultatem ſibi prorogari cupiunt.

PErpauca monenda duximus, ut quiſque intelligat qua ratione Sacerdotibus in hac Civitate, ac diœceſi facultatem audiendi Confeſſiones impertiamus. Primum, nullus Sacerdos Regularis, aut ſæcularis Pœnitentiæ Sacramentum ſæcularibus adminiſtret, niſi poteſtas ipſi per nos facta fuerit, licet in aliis diœceſibus Fideles confitentes audire, & expiare poſſit; quamvis etiam Rector ſit animarum in aliena diœceſi, ipſumque aliquis ex noſtris Parochis accerſat, ut populi ſui Confeſſiones excipiat.

Secundo, facultatem eandem omnino denegamus cuicunque Sacerdoti Regulari, aut ſæculari, niſi prius examine probatus a nobis fuerit, licet ſæcularis Sacerdos in quacunque Accademia Doctoris Lauream in Sacra Theologia, vel jure Canonico ſibi comparaverit; Regularis autem in ſuo Ordine præclara munera, & quemlibet dignitatis locum obtinuerit. Attamen examine liberabimus eum, qui ſatis ob doctrinam, ac vitæ probitatem cognitus ad Confeſſiones audiendas accitus ſit, dum hanc Civitatem pertranſit: Parochum quoque alterius diœceſis immunem faciemus, ſi a Parocho hujus noſtræ diœceſis pro conferendo Pœnitentiæ Sacramento invitetur.

Tertio, facultatem audiendæ Confeſſionis certis limitibus concludendam volumus, ita ut anni ſpatium nunquam excedat, eoque peracto Sacerdos tum Regularis, tum ſæcularis illius prorogationem a nobis petere teneatur.

Quarto, cum ea prorogatio conceditur, noſtræ poteſtatis erit quemcumque Sacerdotem Regularem, aut ſæcularem in examen vocare, & Sacerdotes etiam, ſive ex Regularibus, ſive ex ſæcularibus eligere præſtantiores, ut nobiſcum ad examen conveniant, cum vel priſtini Confeſſarii a nobis confirmandi, vel novi probandi fuerint.

Quinto, examen hujuſmodi, cum recentes Confeſſarii ſtatuendi ſunt, aut aliis prima facultas proroganda, coram nobis tantummodo in Civitate, ac diœceſi indicetur. Equidem nos præſto fuimus, & in poſterum quoque futuri ſumus, ut ſimul cum delectis Viris Sacerdotes pro Confeſſionibus audiendis ſingulis Feriis ſextis examinemus. Idem etiam præſtavimus, & in poſterum præſtabimus ſingulis diebus, licet Examinatores deſint, cum diœceſim Sacra Viſitatione indicta perluſtramus. At vero ſigillatim de his omnibus verba faciamus.

Primum ſane, ne ulli Sacerdotes abſque noſtra facultate ſæcularium Confeſſiones audiant tum in Civitate, tum in diœceſi, Tridentinum antea Concilium decreverat (*g*). Ur-

(*g*) Seſſ. 23. c. 15. de reform.

banus VIII. deinde quodlibet privilegium abrogavit Pœnitentiæ Sacramentum administrandi (a), nisi Episcopi ejus loci facultas intercedat. Alexander vero VII. hanc sententiam proscripsit: *Qui Beneficium Parochiale habent, possunt sibi eligere in Confessarium Sacerdotem non approbatum ab Ordinario*. Innocentius XI. (b) illorum opinionem improbavit, qui tradebant leves culpas, aut lethales etiam, si alias expiatæ Confessione fuerint, absolvi posse a quolibet Sacerdote, quamvis ipsi ab Episcopo munus ejusmodi demandatum non fuerit. Insuper Innocentius XII. (c) præcepit illis etiam, qui privilegium sibi deligendi Confessarium obtinuerunt, uti qui Indulto Cruciatæ præditi sunt, illis, inquam, præcepit, ne alii Sacerdoti, quam probato ab Episcopo loci crimina sua confiteantur. Idem Innocentius XIII. confirmavit in ea Constitutione, quam pro statuenda in Regnis Hispaniarum disciplina promulgavit (d). Illam deinde Benedictus XIII. sua auctoritate probavit, & post Concilium Romanum imprimi jussit, ut ex ipsa reliqui Episcopi sibi normam, & exemplum desumerent. Tandem quibuscunque Sacerdotibus, & Parochis etiam alterius diœcesis facultatem audiendi Confessiones in hac Civitate, ac diœcesi denegabimus: Nam Clemens X. hæc ita constituit (e): *Religiosos ab Episcopo ad Confessiones Sæcularium in sua diœcesi audiendas approbatos, non posse in alia diœcesi eas absque Episcopi diœcesani approbatione audire, quamvis Pœnitentes subditi sint ejus Episcopi, a quo ipsi Religiosi jam fuerunt approbati*. Quod si id decernitur in Sacerdotes Regulares, multo magis de Sacerdotibus sæcularibus statuendum est. Id magis constat ex ea controversia, an Parochus alicujus diœcesis accitus a Parocho alienæ diœcesis possit in ipsa Confessiones audire, sine facultate Episcopi, cui diœcesis eadem subjicitur. Equidem diverse feruntur opiniones (f). Imo, cum Sacra Congregatio Concilii die 16. Julii anno 1667. de ea controversia nullam sententiam tulisset (g); postremo die 3. Decembris anno 1707. (h) judicium suum evulgavit. Porro id petitum fuerat: *An Curati unius diœcesis vocati a Parochis alienæ diœcesis possint in ista audire confessiones tam suorum subditorum, quam alienorum absque licentia Episcopi?* Responsum fuit: *Affirmative quoad subditos: Negative quoad alios*. Omnes quidem unanimes adfirmant permitti Parocho, ut populum suum in aliena diœcesi confitentem excipiat, licet concessio Episcopi ejus diœcesis non interveniat.

Secundo loco proposuimus, nulli Sacerdoti facultatem audiendæ Confessionis a nobis tribuendam, quamvis *sæcularis Sacerdos in quacumque Accademia Doctoris Lauream in Sacra Theologia, vel jure Canonico sibi comparaverit; Regularis autem in suo Ordine præclara munera, & quemlibet dignitatis locum obtinuerit*. Nam Tridentina Synodus Episcoporum arbitrio permisit eos in examen vocare, quos ad confessiones Fidelium audiendas designant: *Per examen si illis videbitur*: Sacra Congregatio S. Officii anno 1640. illos improbavit, qui contendebant Sacerdotibus Sacræ Theologiæ, & juris Pontificii Laurea donatis haud requiri facultatem, & examen Episcopi (i). Sanctus Pius V. indixit etiam Regularibus, licet dignitatem inter cæteros obtinentibus, ut examen Episcoporum subeant, si confessiones excipere velint (k).

Tertio, *facultatem audiendæ Confessionis certis limitibus concludendam diximus, ita ut annum spatium non excedat, eoque peracto Sacerdos tum Regularis, tum sæcularis illius prorogationem a nobis petere teneatur*. Si de sæcularibus Presbyteris agitur, id nunquam in dubium revocatum fuit. Pro Regularibus tantum rationes afferuntur, ob quas contendunt aliqui facultatem audiendi confessiones, quæ nullo temporis spatio definita fuit, Regularibus adimi non posse, nisi legitima causa obvenerit, quæ ad Confessiones ipsas pertineat (l). Nec profecto desunt, qui id magno studio tueantur; nec desunt sententiæ editæ a Sacra Congregatione Concilii, quæ statuunt ab Episcopo facultatem excipiendi Confessiones sæcularium, aut penitus denegandam Regularibus, aut sine ulla limitatione concedendam (m). Nos plures ex his sententiis congessimus (n). Attamen Clemens X. (o) aditum Episcopis reseravit, ut limitatas ejusmodi facultates Regularibus impertirent, præcipiens, ut magis idoneis absque ulla limitatione, contra vero minus idoneis circumscripta facultas tribuatur: *Illos autem* (inquit) *Religiosos, qui ad Confessiones audiendas idonei generaliter reperti fuerint, ab Episcopis generaliter quoque, & indistincte absque aliqua limitatione temporis, certorumque locorum, aut generis personarum in diœcesi propria admittendos: quoad cæteros vero, qui non adeo idonei reperiuntur, si petierint se admitti, arbitrio Ordinariorum relinqui, ipsos cum limitata facultate, prout eisdem Ordinariis magis expedire videbitur, probare, & admittere*. Quamobrem, cum hæc doctrinæ, virtutisque præstantia dignosci nequeat, nisi examen circa quæstiones Theologiæ Moralis instituatur, quod ita facile non est, ideo facultas tantum limitata tum sæcularibus, tum Regularibus Presbyteris tradi consuevit, ita ut magis idoneis ad annum, cæteris autem ad minus temporis spatium eadem facultas protrahatur (p). Scriptores etiam ex Regularibus idem unanimes asserunt: *Hinc infero primo* (inquit Cardinalis de Lugo (q)), *non debere damnari approbationem cum ejusmodi limitationibus ab Episcopis datam* (inter quas illa temporis limitati numeratur) *tanquam injustam etiam respectu Regularium, possunt enim de facto intervenire vel omnes, vel aliqua ex rationibus adductis, vel aliæ similes, quibus prudenter moveatur Episcopus ad non approbandum absolute, & universaliter, sed cum aliqua limitatione*. Congruit etiam Fagnanus (r), qui fatetur probari a Sacra Congregatione pro Episcoporum, & Regularium causis instituta, ut limitatæ facultates Regularibus tribuantur: Cum vero nonnulli Regulares in hac re adversarentur Cardinali e Sandeval, & Episcopo Andegavensi, Urbanus VIII. opinionem ejusdem Cardinalis confirmavit (s). Alexander autem VII. die 30. Januarii anno 1659. hanc sententiam tanquam falsam, temerariam, pravamque proscripsit: *Non possunt Episcopi limitare, seu restringere approbationes, quas Regularibus concedunt ad confessiones audiendas, neque ulla ex parte revocare* (t). Tandem illud etiam certissimum est, quod Constitutione Innocentii XIII. a Benedicto XIII., uti dictum est, confirmata, sancitur: *Declaramus, Sacerdotes tam sæculares, quam Regulares, qui ab Episcopis obtinuerint licentiam audiendi confessiones limitatam vel quoad locum, vel quoad genus personarum, vel quoad tempus, non posse Pœnitentiæ Sacramentum administrare extra tempus, vel locum, vel genus personarum ab ipsis Episcopis præscriptum, quocumque privilegio, etiam in vim Bullæ, quæ appellatur Cruciatæ Sanctæ, competente, nullatenus suffragaturo*.

Ultimo loco proposuimus, *cum facultatis illius prorogatio conceditur, nostræ potestatis esse*,

(a) In Const. 92. Bull. t. 4.
(b) In Dec. de frequenti Comdic 12. Febr. an. 1679.
(c) In Const. ed. apud Casned t. 3 Contr. p. 452.
(d) §. 27.
(e) In Const. 7. §. 4.
(f) Apud Leand. t. 1. tr. 4. disp. 9 q. 12.
(g) In Cauſa Candur. Conſ. 25. Dec. p. 486.
(h) Apud Munar. t. 4 p. 16. n. 172.
(i) P. Viva in pro. 13. profab. Al VII. n. 7.
(k) In Const. 33.
(l) In Const. 12. Inn. X. §. fecun Ep.
(m) Apoſt. Cl. dec. 31. n. 20. de Pœn.
(n) In 20. ſtris Con. in c. 13. ſeſſ. 23. de Ref.
(o) In ali. Conſt. 7. §. 4.
(p) Nic. Lancub. l. 5. tit. 38. n. 9. Cl. in dec. 3. de Pœn. n. 17.
(q) De Sac. Pœn. diſc. 31. §. 1. n. 19.
(r) In c. Grave n. 50. de Off. Ord.
(s) In ſua Conſt. ann. 1639.
(t) Caba ſſ. in Th. & Pr. Jur. Can. l. 1. c. 10. n. 13.

se, quemcunque Sacerdotem Regularem, aut secularem in examen vocare eo modo, quem superius indicavimus, illudque examen coram nobis habendum. Quippe non ignoramus in Confessario requiri non probitatem modo, sed peritiam pariter, ac doctrinam (a): *Caveat spiritualis Judex, ut sicut non commisit crimen nequitiæ, ita non careat munere scientiæ; oportet enim, ut sciat cognoscere quidquid debet judicare: judiciaria enim potestas hoc postulat, ut quod debet judicare, discernat.* Porro temere queruntur illi, qui semel probati ad examen iterum vocantur, nec iis prorogatio, quam expetant, conceditur. Nam satis experientia compertum est obliterari, quæ antea didicimus, nisi assiduo studio excolantur: *Nam sicut ille* (ait Cardinalis de Lugo (b)), *qui hodie idoneus est, potest postea corruptis moribus, vel oblivione doctrinæ fieri ineptus; ita eum, qui hodie declarat idoneum, poterit postea eum declarare ineptum, & retractare revocationem pro tempore sequenti. Et certe si Episcopi hoc non possent facere, non possent satis consulere suo Gregi, cum non possent prohibere illi Confessarium ineptum sibi approbatum, etiamsi clave constaret de ejus ineptitudine.* Illud etiam perspectum habemus a Gregorio XIII. (c) redactam fuisse ad pristinam sententiam juris Pontificii, ac Tridentinæ Synodi Sancti Pii V. (d) Constitutionem, ob quam Regulares semel ad Confessiones audiendas ab aliquo Episcopo probati, examinari amplius non debent, nisi ab Episcopo, qui in ejus locum sufficitur, si aliqua religione, metuque teneatur. Insuper Alexander VII. decimo tertio loco hanc sententiam damnavit: *Satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui confitetur Regulari, Episcopo præsentato, sed ab eo injuste reprobato.* Postremo nobis ignotum non est Patavium, ejusque diœcesim, cum Cardinalis Gregorius Barbadicus eam Sedem teneret, doctis, idoneisque Confessariis plurimum redundasse ob hanc causam, quod facultas audiendi Confessiones post novum examen solummodo traderetur. Sic habet Clericatus (e), qui tunc Vicarii generalis munus exercuit.

(a) In Can. Qui vult dist. 6. de Pœn.

(b) In loco allato §. n. 265.

(c) In Const. 9.

(d) In Const. 33. §. 2.

(e) Dec. 37. sub n. 18. de Pœn.

Expositâ methodo, quam probamus, & reipsa semper antea servavimus, cautisque illius adductis nihil aliud superest, quam pauca Confessariis hujus Civitatis, ac diœcesis nota, & perspecta facere. Primum, quod præsertim ad diœcesanos spectat, nullam excusationem longi, vel impediti itineris satis futuram declaramus: ut primum, aut aliud examen evitetur, nequicquam etiam in medium proferent se infirma valetudine detineri, vel præstandam ab ipsis operam ægrotantibus, qui gravi morbo laborant. His enim cautis fidem vix habere possumus, quæ plerunque afferri solent, cum illi ad examen venire jubentur. Illud quoque nos ad suspicandum de hac re magnopere impellit, quod ipsi sæpius per anni cursum in Urbem libere se conferant, ac deinde impedimentum aliquod semper obtingat, postquam examen illis indictum fuit. Accedit tandem, quod aliqui ex ipsis, cum nos in diœcesi versaremur ad eos examinandos parati, id negotium effugerunt. Deinde post nostrum ad Civitatem reditum, audiendi confessiones facultatem, aut prorogationem, brevi temporis spatio interjecto, a nobis petierunt, ita tamen, ut nullum examen fieri deberet, aut hæc examinandi provincia alicui diœcesano tribueretur ob aliquam ex iis causis, quas ab illis effingi superius ostendimus. Quare sensu pene communi carere debet, qui calliditatem ejusmodi non intelligat. Itaque pro certo habeant omnes, si causam a veritate non alienam nobis exhibeant, a nobis de more probandam esse, ut nempe Confessarii facultas ad aliquod breve tempus protrahatur, non tamen ut consuetum examen vitetur, aut alicui diœcesano illud committatur.

Secundo, ipsos ad examen magna humanitate excipiemus, neque ineptas quæstiones, ad ingenii ostentationem inductas proponemus, sed de illis interrogabimus, quæ reipsa contingere solent, & necessariæ prorsus habentur. Nos vero, denignatique Examinatores coram nobis perspicuitatem rerum, ac sermonis omni studio seclabimur. Novimus enim in Confessariis optandam quidem eminentem scientiam, mediocrem tamen satis esse, quæ ab Innocentio sic explicatur (f): *Scientiam reputamus eminentem, quæ subtiles quæstiones discutere, & definire novit, & in promptu responsiones habet. Ille habet mediocrem, qui scit aliquo modo examinare negotia, quamvis ad omnia nesciat respondere, & qui in libris veritatem eorum, quæ scire tenetur, scit quærere, etsi in promptu omnia non habeat.* Novimus etiam in quibusdam diœcesis partibus probari debere scientiam inferiorem, quæ scilicet neque ad mediocrem pertingit. Id sapienter advertit Cardinalis de Lugo (g), ut timidos, ac religiosos Episcopos consoletur.

(f) C. Cum in cunctis, de Elect.

Tertio, (ut re confirmemus, quæ nuper diximus) monemus ipsos præter alias quæstiones semper a nobis interrogandos *super reservatis in Bulla Cœnæ*, & *super reservatis* in hac diœcesi. Nam merito suspicamur a quibusdam Confessariis imperitis ea crimina, easque censuras condonari, quæ ipsorum facultatem excedunt; atque ita protendi plus justo limites potestatis *directæ super non reservatis*, atque *indirectæ super reservatis*. Illos quoque interrogabimus juxta Decreta Congregationis Sancti Officii, circa Constitutionem Gregorii XV., contra *sollicitantes*. Inquiremus pariter sententias ab Alexandro VII., & Innocentio XI. proscriptas, ac potissimum 24. 25. 40. 41., ab Alexandro VII., & 9. 34. 49. 50. 51. 60. 61. 62. 63. ab Innocentio XI. damnatas, quæ pertinent ad crimen incontinentiæ, vel ad improbos homines nefaria peccandi consuetudine, aut proxima occasione devinctos. Profecto terret nos magnopere, quod Cardinalis Bellarminus scriptum reliquit (h): *Non esset hodie tanta facilitas peccandi, si non esset tanta facilitas absolvendi.*

(g) De Sac. Pœn. disp. 22. sect. 40. 74. Diana in ed. coord. p. 3. tr. 3. re. 7. n. 23.

(h) In Concione 4. in Dominic. 4 Adv.

Quæ de facultate, aut prorogatione audiendi Confessiones a nobis dicta sunt, in eos tantum Sacerdotes decernuntur, qui nullam gerunt animarum curam. Nam qui Parochiam obtinuerunt, eandem facultatem in sua Parochia absque ulla limitatione conjunctam habent, ita ut si Parochus in diœcesi constituatur, Fideles confitentes per universam diœcesim audire possit: si Civitatis Parochus habeatur, Confessarii munus in tota Civitate queat exercere. Ita sanxit Sacra Congregatio Concilii (i), ubi propositum fuit: *An provisus de Parochiali per concursum, censendus sit approbatus idoneus Minister ad audiendas confessiones in illa diœcesi, in qua illam Parochialem obtinet*: hoc responsum editum tunc est: *Censeri duntaxat in ea Civitate, vel Oppido, ubi sita est Parochialis, non autem passim per totam diœcesim.* Ea tamen conditio semper interveniat necesse est, ut Confessarius Rectorem Ecclesiæ adire non prætermittat, ubi Sacramen-

(i) Apud Piasec. in Pr. Ep. pt. 2. c. 1. n. 10.

mentum Pœnitentiæ administrare debet. Idem officium præstandum est a diœcesis Parocho, si in Urbe, & a Confessario Urbano, si in diœcesi confessiones audire velint. Hoc enim institutum, ac disciplina diuturna consuetudine in hac Civitate, ac diœcesi firmantur, eamque consuetudinem probari Clericatus testatur (*a*). Sin autem Parochus abdicet, nova facultas requiritur, ut confitentes Fideles audire, & expiare possit (*b*), quæ sane a nobis haud concederetur, nisi novum examen intercedat.

(*a*) De Pœn. dec. 37. n 12.
(*b*) Barr. de Paz. c. 19. n 8. & in Conc. Trid. sess. 23. c. 13. n. 21. Vasc. jur. Eccles. t. 1 par. 2. cst. 6 c. 5. n. 6. Piasec. in Pr. Ep. par 2. c. 1. n. 10. Cl. de Pœn. dec. 3. p. n. 14.

Attamen cum difficile sit Confessariis, ac Parochis ea omnia circa Matrimonium plene cognoscere, ob quæ necessario ad Cardinalem Pœnitentiarium confugiendum est: Insuper, cum ipsis ignota fortasse sit ratio, ac modus, quo Brevia ejusdem Cardinalis executioni demandentur, in lucem edidimus Typis Archiepiscopalibus institutionem, quam in exiguum libellum congessimus.

INSTITUTIO LXXXVII.

Instruuntur Parochi, & Confessarii, quemadmodum confugere debeant ad Cardinalem Pœnitentiarium, & executioni mandare ea, quæ ab illo præcipiuntur, præsertim in difficultatibus ad Matrimonium pertinentibus.

EX quo pervenimus in hanc Sedem, hujusque Civitatis ac diœcesis administrationem suscepimus, adesse nunquam prætermisimus, cum examen indiceretur pro Ordinandis, Confessariis, aut Parochis, quibus absque ullo examine, vel prævio Concursu, animarum cura confertur. Assiduo pariter convenimus ad cœtus Ecclesiasticos, qui statis temporibus in hac Metropolitana haberi solent, ubi quæstiones Theologiæ Moralis proponuntur; idemque institutum retinere in posterum decernimus, donec singulari Dei beneficio salvi, & incolumes erimus. Itaque præ cæteris advertimus, a plerisque ignorari rationem, ac modum, quo ad Cardinalem Pœnitentiarium, ipsiusque Tribunal confugiant, cum aliquid ipsis difficultatis circa matrimonium obvenerit. Certissimis etiam documentis adducti cognovimus eos male se gessisse, cum executioni mandarent immunitates ab eodem Cardinali concessas, ex quo magnum detrimentum in illos præsertim dimanavit, qui temere, & inconsulto rem gravissimi momenti peregerunt; ex quo pariter neglectæ fuerunt leges in iisdem immunitatibus præscriptæ. Quamobrem consilio etiam addito præstantium virorum hanc institutionem promulgare constituimus, in qua non solum uti sumus auctoritate, ac sententiis scriptorum, sed experientia, quam ex Romana Pœnitentiaria nobis per tot annos comparavimus, quibus Canonum interpretis munus in eodem Tribunali exercuimus, Congregationibus indici consuetis interfuimus, operam laboremque nostrum impendimus, cum judicium nostrum scripto etiam ferremus in iis rebus, quæ in medium proferebantur. Accedit etiam, quod vita functo Lancetta Sacræ Rotæ Decano in ejus locum per aliquod tempus Rectoris Pœnitentiariæ munus obivimus. Mens tamen non est dissertationem conficere, sed Clerum nostrum solummodo instituere; neque de iis omnibus verba facere, quæ Romæ in Sacra Pœnitentiaria proponuntur, sed tantum de matrimonialibus dispensationibus, quæ ab eodem Tribunali concedi consueverunt. Itaque omittimus Sacræ Pœnitentiariæ institutionem, quam fuse, ac sapienter explicavit Cardinalis Petra, cui nos suffecti fuimus pro Sacris Canonibus interpretandis, & qui modo Summi Pœnitentiarii dignitatem obtinet. Cætera quoque omittimus, quæ ad ipsum Sacrum Tribunal pertinent, & duabus eximiis lucubrationibus exponuntur, quas nos ipsi nondum in lucem editas servamus. Eas magno studio congesserunt P. Thesaurus ex Societate Jesu, qui Romæ in Basilica Sancti Petri Apostolici Pœnitentiarii munere perfunctus est, & Pater Syrus ex Ordine Minorum Sancti Francisci Strictioris Observantiæ, qui in Basilica S. Joannis Lateranensis Pœnitentiarium pariter egit. Quare ad matrimoniales dispensationes hunc sermonem redigemus, & primum ordiemur a facultatibus ejusmodi, quæ Pontifex Summo Pœnitentiario solet impertiri. Nam ad ipsas referuntur omnia, quæ inferius subjiciemus.

Innocentius XII. Constitutione 12. quam Sacra Pœnitentiaria veluti normam sequitur, hæc decernit: *In Matrimoniis contrahendis possit idem Major Pœnitentiarius in foro conscientiæ tantum super impedimentis occultis, quæ Matrimonium non dirimunt, dispensare, vel dispensari mandare.* Tria potissimum impedimenta scriptores enumerant, nempe votum simplex, sponsalia jam inita cum alia muliere, & Ecclesiæ Interdictum (*c*). Innocentius XII. Summo Pœnitentiario facultatem omnimodam tribuit pro votis simplicibus *in foro conscientiæ* commutandis, & ob hanc causam, qui simpliciter vovit castitatem, aut aliquem Regularium Ordinem ingredi, seu Sacros Ordines suscipere, vel uxorem nequaquam ducere, si ipse matrimonium inire velit, ad Cardinalem Pœnitentiarium confugere potest, ut voti peracti commutationem obtineat, quæ permitti solet, si legitima causa interveniat; nempe, si libidinis impetu vehementer concitetur, qui votum castitatis emisit (*d*). Illud vero immutari solet hac conditione, ut singulis mensibus ad Pœnitentiæ Sacramentum accedat, aliisque piis operibus vacet, quæ a Confessario perscribuntur. Ea pariter conditio pro ineundo matrimonio adjicitur, ut castitatem deinceps observet, postquam uxor vita decesserit. Quod si crimen aliquod cum alia muliere admittat, vel novum matrimonium absque nova facultate constituat, pro certo habeat votum castitatis gravi scelere violari, neque jure novi matrimonii uti posse, quæ omnia patefacere debet Sacerdos, a quo literæ Sacræ Pœnitentiariæ sunt executioni mandandæ (*e*).

(*c*) Sanc. de Matr. l. 7. dis. 17. n. 9. Ponas in cod. tr. l. 8. c. 4. Perez de Mat. disp. 23. sect. 8 n. 2. Salmat. in curs. Mor. t. 2. tr. 9. de Mat. c. 13. pun. 11 n. 15.
(*d*) Rosig. de Sac. Matr. par. 2. t. 7. præm. 25 claus. 2.

Si aliquis cum muliere sponsalia contraxerit, ac deinde aliam mulierem in matrimonium ducere peroptet, facultatem pro solvendis primis sponsaliis, dummodo occulta fuerint, & justa causa intercedat, *in foro conscientia* impetrare potest, ut animæ suæ saluti, atque innocentiæ prospiciat. De Interdicto Ecclesiæ dicere prætermittimus, quod publicum semper est, nec unquam Sacra Pœnitentiaria de rebus publicis judicium ferre consuevit. Post hæc Summus Pontifex impedimenta dirimentia recenset, ac de ineundis matrimoniis verba faciens hæc statuit: *At a Dispensationibus super quocumque impedimento ex quovis gradu sive consanguinitatis, sive affinitatis ex copula licita, sive ex cognatione spirituali proveniente, etiam in foro conscientiæ tantum, tametsi impedimentum sit occultum, & periculum scandalorum immineat, in iisdem Ma-*

(*e*) Nav. in manud. ad Pr. ex. Ep. Sacr. Pœn. par. 1. p. 47 & seq.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Matrimoniis contrahendis abſtineat. Cum hæc ita ſint, ſi quis fortaſſe aliquo ex allatis impedimentis teneatur, non quidem confugere ad Sacram Pœnitentiariam, ſed ad Datariam oportet. Præterit ſilentio Summus Pontifex occultum impedimentum publicæ honeſtatis, quod ex occultis ſponſaliis inter virum, ac mulierem dimanat; quemadmodum Auctores fere unanimes ſentiunt, licet Dataria nullum prorſus impedimentum *in foro conſcientiæ* provenire contendat ex illis ſponſaliis, quæ clam inita fuerunt (*a*). Quamobrem in dubium revocari poteſt, an Summus Pœnitentiarius idem impedimentum *in foro conſcientiæ* ſolvere poſſit, ſi fortaſſe contractum fuerit, juxta communem ſapientum virorum opinionem, & occultum ſit, quia de initiis ſponſaliis nulla cognitio in vulgus emanavit. Nam Summus Pontifex, uti modo expoſuimus, ſolum agit *de impedimento ex quovis gradu ſive conſanguinitatis, ſive affinitatis, ſive ex cognatione ſpirituali proveniente*. Itaque cum idem Innocentius XII. poſt evulgatam Conſtitutionem declaraverit *oraculo vivæ vocis* integre ſe reſtituere Tribunali Sacræ Pœnitentiariæ univerſa, quæ ad ipſum antea ſpectabant, eis tantum ſublatis, quæ in ſua Conſtitutione recenſuerat, hinc ſequitur Summo Pœnitentiario tribuendam eſſe facultatem ſolvendi propoſitum impedimentum, licet *de contrahendo* res agatur; nam hac eadem facultate præditus olim fuit, cum idem impedimentum occultum eſſet, & ad forum conſcientiæ res omnis ſolum redigeretur: neque ullo modo verba Pontificiæ Conſtitutionis adverſantur, quæ impedimentum ejuſmodi ſilentio prætermittunt.

(*a*) Conrad in Praxi diſpenſ. l. 2. c. 3. n. 10. Zerola in ſua Praxi par. 2. in vocabulo Sponſalia.

Poſtquam de contrahendis matrimoniis ſermonem habuit Pontifex, ad matrimonia jam contracta deſcendit, & hæc potiſſimum perſcribit: *In Matrimoniis vero contractis a Diſpenſatione, ſeu Matrimonii revelatione in gradibus, primo, & ſecundo, ſeu ſecundo tantum conſanguinitatis, vel affinitatis ex copula licita etiam in occultis pariter abſtineat, præterquam, ſi in hujuſmodi ſecundo gradu tantum impedimentum ſaltem per decennium duraverit occultum, & oratores ſimul publice contraxerint, & convixerint, & uti conjuges legitimi reputati fuerint*. Quare, qui matrimonium hoc pacto inierit, ſi remedium expectat, ad Datariam confugere debet, non autem ad Pœnitentiariam, niſi forte *impedimentum in ſecundo gradu ſaltem per decennium duraverit occultum, & oratores ſimul publice contraxerint, & uti Conjuges legitimi reputati fuerint*. Poſt hæc Innocentii Conſtitutio Summo Pœnitentiario permittit, ut poſſit, *In tertio autem, & quarto gradibus publicis revalidare Matrimonia nulliter contracta ex cauſa ſubreptionis, vel obreptionis occultæ Litterarum Apoſtolicarum, præterquam ſi falſitas conſiſtat in narratione præcedentis copulæ, quæ tamen antea non interceſſerat*.

Magnum hic diſcrimen advertendum eſt inter eos, qui a Dataria diſpenſationem obtinuerunt, non explicantes in ſupplici libello copulam, quæ interceſſit, aut voluntatem, & conſilium, quod tunc habuerunt, nempe, ut facilius ejuſmodi diſpenſationem aſſequerentur, & inter illos, qui copulam interveniſſe falſo exponunt, ut a Miniſtris Datariæ tutius diſpenſationem ſibi ſurripiant. Equidem primi, ſi conſulere ſibi velint, propriam turpitudinem declarare debent; ideoque Summus Pontifex aditum ipſis ad Pœnitentiariam reclufit. Secundi vero detegant neceſſe eſt, ea labe, ac macula ſe immunes, quam in ſupplici libello contractam falſo teſtati ſunt. Quare, ſi quis ob hanc falſitatem impetravit diſpenſationem in quocunque gradu conſanguinitatis, vel affinitatis ad Datariam ſe convertere debet, novamque ex ipſa diſpenſationem expoſcere.

Pontifex agit, uti ſuperius dictum eſt, *de Matrimoniis cum impedimento contractis in gradibus primo, & ſecundo, vel ſecundo tantum conſanguinitatis, vel affinitatis ex copula licita*; agit etiam de Matrimoniis contractis *in tertio, & quarto gradibus publicis*; ſed nullam habet mentionem de occulto ſpiritualis cognationis impedimento, quod aliquando contingit. Hinc in dubium vocari poteſt, an ſummus Pœnitentiarius hac facultate præditus ſit, cum de contractis jam Matrimoniis res agitur; (nam, ſi de contrahendis adhuc Matrimoniis ſermo fiat, jam ſuperius oſtendimus nullam Pœnitentiario ineſſe auctoritatem, ut ipſa diſpenſare poſſit). Itaque nemo inficiatur in Matrimoniis initis eam facultatem ſummo Pœnitentiario tribuendam. Quippe id conſuetudine, inſtitutoque Pœnitentiariæ comprobatur; neque adverſari poteſt *oraculum vivæ vocis* Summi Pontificis poſt Conſtitutionem, uti ſuperius indicavimus. Accedit etiam, quod Pontifex rem aperte declaravit, cum abrogare vellet auctoritatem, ne contrahenda Matrimonia diſpenſarentur, ſi impedimentum cognationis ſpiritualis intercederet. Quare facultatem eandem non quidem ſublatam, ſed potius præſervatam in contractis Matrimoniis conjicere debemus, quia Pontifex nullum de ipſa verbum fecit, cum de iiſdem Matrimoniis ageretur.

Paulo ante diximus reclufum eſſe aditum ad Pœnitentiariam illis, qui *a Dataria diſpenſationem aliquam obtinuerunt, non explicantes in ſupplici libello copulam, quæ interceſſit, aut voluntatem, & conſilium, quod tunc habuerunt, nempe, ut facilius ejuſmodi diſpenſationem aſſequerentur*. Equidem decertant inter ſe Scriptores, an hæc aperte exponenda ſint, ut conſanguinitatis, vel affinitatis impedimentum a Sede Apoſtolica diſpenſetur (*b*); reipſa tamen nullus dubitandi locus ſupereſt, cum Summi Pontifices mentem ſuam ſuper hac re clariſſime declaraverint. Nam in ſuis litteris, cum diſpenſationem aliquam impertiunt, ſub pœna *ſubreptionis*, vel *obreptionis* indicant, ut non modo copula explicetur, ſi prius obvenerit, ſed etiam quo conſilio, ac voluntate inita fuerit. Id autem ſapienter conſtituerunt, ut graviſſimum crimen inceſtus longe a conſanguineis arceretur (*c*).

(*b*) Salm. l. 2. tr. 9. de matr. c. 14. pun. 3. n. 9. & ſeqq.

Cum hæc ita ſe habeant, quæ Innocentius XII. indulſerit, aſſeramus: *Quod ſi oratores, qui obtinuerint a noſtra Dataria diſpenſationem ſuper gradu prohibito tam in primo, & ſecundo, quam in ſecundo tantum, ac etiam in tertio, & quarto, tacita copula inter eos ſecuta, quam ſine honoris detrimento detegere non valeant, & ratione hujuſmodi taciturnitatis petant diſpenſationem pro Matrimonio contrahendo, ſeu revalidatione Matrimonii contracti, poſſit idem Major Pœnitentiarius, ſi copula ſit adhuc ſecreta, in foro conſcientiæ tantum concedere, facta, quando agitur de primo, & ſecundo, vel ſecundo tantum gradu, compoſitione quinquaginta ducatorum auri de Camera ad Datariam tranſmittendorum, ad effectum, ut inconcuſſi moris eſt, erogandi in eleemoſynas*. Hæc poſtrema Innocentii XII. verba referri debent ad ea, quæ Pontifices antea conſtituerunt, ut nempe piis operibus totum impendatur, quod ex matrimonialibus diſpenſationibus percipitur; ac potiſſimum ad litteras, quas Inno-

(*c*) Cotz. lib. 8. c. 5. n. 38. & ſeqq. Syrus in Con. Inn. XII. ſec. 32. §. 26. & ſec. 33. §. 27.

centius X. die 8. Novembris 1644. promulgavit, decernens, ne ejusmodi pecunia cum reliqua confundatur, quæ tradita est curæ Præfecti generalis ærarii Pontificii, sed in Monte Pietatis deponatur, nec inde auferri possit, nisi prius mandatum a Pontifice obsignatum intercesserit, per quod eadem pecunia in pium opus convertatur (*a*). Verum Innocentii XII. propositam constitutionem explicare prosequamur, quæ proculdubio servanda est in ea parte, quam modo commemoravimus, sive de gradibus consanguinitatis, sive affinitatis sermo habeatur, cum Pontifex nullos distincte, ac peculiariter gradus enumeret. Adjungimus pariter quinquaginta ducata non esse persolvenda, cum dispensatio circa primum, aut secundum gradum, non vero circa tertium, vel quartum comparatur; immo neque hanc pecuniam enumerandam esse, licet primus, vel secundus, aut secundus tantum gradus dispensetur, si *in forma pauperum* litteræ expediantur: *Nisi prior gratis* (inquit Pontifex) *expedita fuisset in forma pauperum, quo casu etiam hæc gratia absque ulla compositione similiter expediatur.*

(*a*) Card. Pallav. l. 23 Hist. Con. Trid. c. 8. n. 12.

Disputatum olim fuit, utrum si quis dispensationem a vetito gradu consequutus fuerit, explicans quidem copulam, quæ prius intervenit, non autem nefarium consilium consilium obtinendi facilius hac ratione eandem dispensationem, quæsitum, inquam, fuit, utrum summus Pœnitentiarius facultatem satis haberet, ut crimen ejusmodi remitteret, si copula esset publica, intentio vero occulta. Equidem P. Thesaurus (*b*) docuit ad Datariam pertinere dispensationem ejusmodi occultæ intentionis, quemadmodum ad illam solummodo spectat a publica copula dispensare. Sed Innocentius XII., cujus verba inferius subjiciemus, summo Pœnitentiario concessit, ut dispensationes ejusmodi impertiri posset; hinc nemini dubium esse debet, quin hæc facultas majori Pœnitentiario tribuatur, licet publica fuerit copula: intentio vero occulta. Porro ea copula publica dicitur, quæ in Dataria fuit exposita, & litteris Apostolicis inserta, quæ per Delegatum executioni mandantur. Itaque facultatem dispensandi ab occulta intentione, licet copula sit publica, summo Pœnitentiario denegari nequit, sive Matrimonium contractum jam fuerit, seu contrahi debeat: sed jam verba Pontificis afferamus: *Si vero oratores, qui obtenta dispensatione a Dataria super impedimento primi, & secundi, sive secundi dumtaxat gradus consanguinitatis, sive affinitatis cum expressione quidem carnalis copulæ, sed tacita, occulta, & malitiosa intentione in ipsa copula habita ad facilius habendam dispensationem, pro revalidatione hujusmodi dispensationis recurrant ad dictam Pœnitentiariam, possit idem major Pœnitentiarius desuper dispensare cum miserabilibus personis explicite affirmantibus, se uti tales, & sub illa expressa qualitate & forma miserabilium, dispensationes a Dataria obtinuisse. Cum iis vero, qui non tamquam pauperes, sed uti ex honestis Familiis, sive uti nobiles, sive uti illustres fuerint similiter ab eadem Dataria dispensati idem Major Pœnitentiarius non dispenset, nisi soluta prius in Dataria, ad effectum paviter erogandi in eleemosynas, taxa cum Datario pro tempore existente concordanda. Quod si supplicantes sint pauperes, ita ut vere & realiter integram summam taxatam, vel aliquam ejus partem solvere nequeant, præfatus Major Pœnitentiarius intimet cum eodem Datario opportune provideant.* Ex his verbis primo desumitur nihil omnino solvendum esse *pro obtenta dispensatione primi, & secundi gradus, sive secundi dumtaxat cum expressione quidem carnalis copulæ, sed tacita, & occulta malitiosa intentione*, si dispensatio ejusmodi a Dataria conceditur *in forma pauperum*. Paupertas vero testimonio eorumdem oratorum comprobatur. Nam revalidatio dispensationis ad forum conscientiæ tantum pertinet. Secundo, si illis dispensatio tribuatur, qui ex honestis Familiis, atque uti nobiles, & illustres habeantur, quædam pecuniæ summa necessaria est, quam summus Pœnitentiarius una cum Datario constituit, ob hanc potissimum causam, ut detrimentum a Dataria susceptum in prima dispensatione compensetur. Tertio, si oratores in eam paupertatem redacti fuerint, ut pecuniam ab eodem Pœnitentiario, ac Datario decretam nec integre, nec partim persolvere queant, tum Pontifex indicit, ut ipse Pœnitentiarius, ac Datarius *opportune provideant*. Porro oratores nullas facere expensas tum consueverunt, veluti si prima dispensatio *in forma pauperum* peracta fuerit. Quarto, si tertius, aut quartus gradus dispensetur *cum expressione quidem copulæ, sed tacita, & occulta intentione*, nihil prorsus expenditur; nam id solum exigitur in dispensatione primi, & secundi gradus, vel secundi dumtaxat, uti nuper explicavimus.

(*b*) In sua Pr. m. Pœn. tit. 6. n. 6 & in Praxi Ecc. par. 2. ad voc. Incestus c. 2. §. Verum est.

Crebro evenire solet, ut impedimentum affinitatis *ex copula illicita* ante Matrimonium contrahatur. Summus autem Pœnitentiarius *in foro conscientiæ* tantum ab hoc impedimento liberare potest, sive Matrimonium initum fuerit, vel adhuc ineundum sit, modo tamen idem impedimentum occultum habeatur: *Super impedimento occulto affinitatis ex copula illicita, seu actu fornicario proveniente, quotiescumque adsit rationabilis causa, licet periculum revelationis, seu scandalorum non immineat, vel non adesset, in Matrimoniis tam contractis, quam contrahendis in foro conscientiæ tantum.* Si Pontifex illis verbis *ex actu fornicario* nequaquam usus esset, in dubium revocari posset, utrum Major Pœnitentiarius dispensare queat impedimentum affinitatis *ex copula illicita*, cum ad eandem copulam stuprum, sive adulterium adjungitur. Cum tamen Pontifex addiderit *ex copula illicita, seu ex actu fornicario*, satis intelligitur ex illa particula *seu*, quæ alternationem indicit, in eo consilio fuisse Pontificem, ut omnem copulæ speciem complecteretur, sive fornicaria tantum existat, sive stupro etiam, atque adulterio contaminetur.

Tandem illud constat in more positum non esse, ut Sedes Apostolica in matrimoniis jam contractis, seu contrahendis dispensationem impertiat *super impedimento criminis*, si illud publicum fuerit, vel conjugi mors illata sit *altero, aut utroque machinante* (*c*); & profecto Clemens VIII. viris potentissimis id expetentibus constanter denegavit (*d*). Attamen, ut saluti animarum aliquo modo prospiceretur, summo Pœnitentiario facultatem Pontifex concessit, ut *in foro conscientiæ tantum impedimentum criminis* dissolveret, si ipsum crimen occultum sit: monet vero Pontifex, id raro peragendum, si conjugis mors patrata fuerit *utroque, vel altero machinante*: necessitas intercedere debet, aut gravissimum periculum; nec ullo modo tribui dispensatio hæc potest, nisi prius in Congregatione, vel Signatura Sac. Pœnitentiariæ res diligenter examinetur. Id nos præ cæteris testari possumus, qui ad eos cœtus sæpissime convenimus, nostrumque suffragium tulimus aut scriptum, aut ore tenus, cum in eodem Tribunali Canonistæ

(*c*) Cotta Pr. displ. 18 c. 3. n. 4. & seqq. De Justis de Disp. Matr. l. 2. c. 16. n. 64. & seqq. Schm. ad tit. de eo, qui duxit in Matr. n. 65 & seq. Miglior. Jur. Can. l. 2. p. 242. (*d*) P. Syrus ib. fac. 31. § 2. n. 20.

nistæ munere fungeremur : *Super impedimento occulto criminis adulterii, si fuerit cum fide data dumtaxat, neutro machinante commissum, possit tam in contrahendis, quam in contractis matrimoniis dispensare : Si vero crimen hujusmodi fuisset, utroque, vel altero machinante, patratum, possit dispensationem concedere, raro tamen, & quando necessitas postulaverit ratione alicujus gravis imminentis periculi, quod prudentia Majoris Pœnitentiarii, re præsertim discussa in Congregatione, vel Signatura, arbitrandum erit.*

Hæc potissimum ab Innocentio XII. perscribuntur de matrimonialibus dispensationibus, quæ a Sacra Pœnitentiaria tribui consueverunt, ac de illis etiam, quæ summi Pœnitentiarii facultati unice conceduntur. Porro necessarium haud ducimus enumerare hic etiam reliqua omnia, quæ ad eandem Pœnitentiariam simul & ad Episcopum communi jure pertinent. Nam Pœnitentiarius facultatem impertiri potest ineundi matrimonii in quacunque orbis parte absque promulgationibus, quæ fieri ante matrimonium solent : Idem in sua diœcesi præstare potest Episcopus. Item, si conjux post initum matrimonium affinitatem cum altero conjugum per illicitam copulam contraxerit, Pœnitentiarius dispensare potest innocentem ex conjugibus, ut debitum exposcat, quo jure reus conjux post patratum scelus destituitur : *Quoties vero* (sic habet Innocentius XII. in eadem constitutione) *affinitas hujusmodi post contractum Matrimonium supervenerit, ut debitum peti possit, in eodem conscientiæ foro dispensari, & dispensari mandare possit & valeat.* Eadem sane auctoritate Episcopus in sua diœcesi præditus est (*a*). Prætermittimus etiam celeberrimam controversiam; utrum Episcopi dirimentia impedimenta dissolvere possint in foro conscientiæ, antequam matrimonium contrahatur, & postquam contractum jam fuerit : non ignoramus magnis difficultatibus hanc quæstionem implicari, & neminem prorsus Episcopis eam facultatem tribuere, nisi gravissima aliqua causa id postulaverit (*b*).

(a) Sanch. de Matr. l. 2. disp. 12. n. 25.

(b) Sanch. de Matr. l. 2. c. 40. a n. 1. ad n. 12. & n. 8 Pont. de Matr. lib. 8 c. 33. n. 2. Perez de Matr. disp 45. sect. 2. n 10. Natal. Alexan. in Theol. Moral. lib. 2. de Sacr. Matr. reg. 10. t. 2. edit Venet. Salmatic. in curs. Theol. Moral. to. 2. tr 9. c. 14. punct. 2. n. 7. & seqq.

Satis verba fecimus de ordinaria facultate Cardinalis summi Pœnitentiarii ; quod si extraordinaria opus fuerit, illam a Pontifice per se obtinere potest, vel ipsam per Præsulem sacræ Pœnitentiariæ moderatorem exposcere ; nunc de iis sermonem instituamus, qui ad eandem Pœnitentiariam debent confugere. Id potissimum Parochis, & Confessariis contingit. Nam perraro evenire solet, ut, qui dispensationes implorant, amicos, & familiares Romæ habeant, qui negotium ejusmodi perficiant : sed quicumque ille sit, qui hoc peragendum suscipiat, necessario requiritur, ut res plane exponatur, & nihil a veritate sit alienum ; nam fieri potest, ut contractum impedimentum falso existimetur. Omissis pluribus exemplis, quæ afferri possent, illud satis sit, nullum affinitatis impedimentum obvenire, licet ante matrimonium cum aliqua consanguinea futuræ uxoris copula habita fuerit, si ipsa perfecta non extiterit (*c*). Item si inter duos affines copula intercesserit, ac deinde facultas a Dataria matrimonii ineundi, & gradus dispensatio ab ipsis obtineatur, licet copulam in supplici libello non declaraverint, tamen fieri potest, ut nullam aliam dispensationem a sacra Pœnitentiaria petere debeant, nempe, si mutuam inter se affinitatem antea cognitam, perspectamque non habuerint, cum scelus admiserunt, sed inito solum matrimonio in hanc cognitionem venerint. Tunc enim incestus, uti fatentur Garzias (*d*), ac Thesaurus (*e*), *materialis*, non *formalis* habetur.

(c) Sanch. l. 8. de Matr. disp. 25. n. 10.

Arcanum pariter, ac prudentia servanda est ; id satis ostenditur exemplo Parochi, quod P. Tiburtius Navarrus commemorat : (*f*) nam cum ipse ex sermone forte deprehendisset occultum impedimentum dirimens matrimonium, quod jam palam celebratum fuerat, adeo incautus fuit, ut pluribus aljis rem patefecerit, quæ silentio occultanda erat: eosque conjuges publice disjunxerit, quos impedimenti ignaros, & inscios pati debuerat, donec summus Pœnitentiarius de toto negocio certior per ipsum fieret, opportunumque remedium afferretur. Aliam quoque viam inire poterat, nempe, eosdem conjuges clam separare, si impedimentum haud ignorarent, deinde ad sacram Pœnitentiariam rem totam deferre, remediumque exposcere. Qua de causa in libello, qui olim Romæ typis evulgatus est pro instruendis Parochis, & Confessariis, qui ad sacram Pœnitentiariam confugere debeant ; hæc monentur : *Caveant ne, quod occultum est, palam faciant, præsertim impedimenta occulta Matrimoniorum ; nam publica, vel ad publicum redacta non pertinent ad sacram Pœnitentiariam.*

(d) De Benefic. p. 8. c. 3. n. 108. (e) in Praxi Sac. Pœnit. t. 6. n. 8.

(f) In li. qui inscribit. Manuductio ad Praxim exercit. litt. Sac. Pœnit. p. 1. p. 87. edit. Rom. an. 1714.

Insuper universæ rei circumstantiæ, & causæ, ob quas dispensatio postulatur, plane exprimantur necesse est : *Accidit etiam nonnunquam* (sic in eodem libello, quem modo nominavimus, traditur) *per inadvertentiam exponentium, ut gratiæ juxta exposita obtentæ, irritæ evadant, eo quia causas & circumstantias necessarias reticeant : unde fit, quod litterarum executores, casu posita pœnitentium examinato, rem aliter se habere, quam expressum fuerat, comperiant, & gratias subreptitias, aut obreptitias esse inveniat : quare pœnitentes confusi remanent, & spe novæ dispensationis se cavere putantes, in prædictis vinculis, & obligationibus miserabiliter remanent.* Paulo post agitur de causis, quæ ad obtinendam dispensationem, explicandæ sunt. Etenim communi omnium consensu, & juxta Tridentinam Synodum (*g*), nulla unquam dispensatio concedi solet, nisi legitima causa intervenerit. Idem institutum, & disciplinam sequitur Pœnitentiaria, cum præsertim matrimoniales dispensationes petuntur, quas sine causa impertiri non consuevit. Idem observari a Dataria non videtur, cum aliquis religione adductus, licet pro dispensatione impetranda veram, ac legitimam causam in medium proferre queat, tamen anxius, & sollicitus, an validum sit initum matrimonium, dispensationem expetit, & ne causam adducere cogatur, pecuniam largius persolvit, ut omni sollicitudine, metuque amittendæ beatitudinis eripiatur. Hac enim ratione, loco causæ, quæ exponi debuerat, gravis multa sufficitur, quam ille libenter impendit, ut egenis, piisque operibus erogetur. Hæc sapienter docet Cardinalis Pallavicinus (*h*). Sed perpauca de causis ejusmodi percurramus. Si de impedimentis, ac præsertim de voto agitur, satis, superque jam ostendimus, quæ peragenda sint. Pro dispensandis sponsaliis aliqua ex iis causis proferri debet, quæ si probetur in foro externo, satis est ut eadem sponsalia dissolvantur. Si vero de impedimentis dirimentibus sermo habeatur Innocentius XII. in sua constitutione plures causas enumerat, nempe, cum prætermissa silentio fuit copula, cum dispensatio gradus a Dataria peteretur ; pro causa afferri solet metus, ne communi honestati conjugum macula inueretur ; Item, cum

(g) Cap. 18. sess. 24. De Reform.

(h) In loco allato.

cum agitur de impedimento affinitatis contracto *ex copula illicita*, aliqua causa rationi consentanea proponitur, licet copula, quæ prius interceſſit, palam fieri poſſe non videatur, nec ulla mali ſpecies, aut offenſio populo præbeatur; cauſa vero deſumi ſolet ex metu, ne aliquod detrimentum, diſſidium, aut ſcandalum excitetur, quæ fortaſſe eveniret, niſi diſpenſatio tribueretur; Porro cauſa ejuſmodi ſemper probatur, cum res eſt de contractis matrimoniis, & palam celebratis: etenim matrimonia vix ulla diſſolvi poſſunt, quin graviſſima mala ſubſequantur, quæ ſane diſpenſatione impedienda ſunt, uti recte perpendit Auctor inſtitutionis, quæ pro novis Confeſſariis Romæ promulgata eſt (*a*).

(*a*) Par. 2. cap. 15. num. 324.

Poſtremo res tota cum ſuis cauſis, & neceſſariis circumſtantiis Cardinali ſummo Pœnitentiario declaranda eſt per littetas latinas, ſeu hac noſtra italica lingua confectos; Reticetur illius nomen, qui diſpenſationem expoſtulat, ejuſque loco litera N. ſufficitur; locus tamen deſignatur, ubi dantur literæ, ut quo reſponſa mitti debeant, innoteſcat: In fine literarum nomen etiam, & cognomen deſcribuntur illius, ad quem reſponſum dari neceſſe eſt: neque ſane Parochus, aut Confeſſarius, cui Fidelis impedimento aliquo illigatus animum ſuum detexit, hanc provinciam recuſare debet; ne forte ille totam urbem circumire cogatur, ut inveniat, qui literas datas a Pœnitentiaria executioni demandet. Accedit, quod ſacra Pœnitentiaria jam conſuevit ejuſmodi executiones non tantum Parochis, ſed quibuſcunque Sacerdotibus committere [*b*].

(*b*) Idem auct. Inſt. pro recens Confeſſ. loco cit. n. 322.

Hoc pacto ſibi quiſque conſulere poteſt abſque ulla expenſa; nam ſacræ Pœnitentiariæ tribunal ſuis Adminiſtris ſtipendia perſolvit, qui, dum munus ineunt, his verbis juſjurandum pronunciant: *Officium meum fideliter exercebo, & gratis, ejuſque ratione nihil ab aliquibus etiam ſponte oblatum, vel donatum accipiam, præterquam ſalarium mihi conſtitutum* [*c*]. De hoc monendi erant, qui diſpenſationem aliquam petere debent: Nam *in periculoſo ſtatu manere cogantur, & ſibi perſuadent, ſacræ Pœnitentiariæ tribunal aliquid lucri pro literis prædictis recipere, cum revera ſacræ Penitentiariæ Miniſtri nec aliquid, quamvis minimum, nec etiam ſponte oblatum unquam recipiant, & gratis omnia exhibentes, ſingulos ad ſe recurrentes ſerena fronte complectantur.*

(*c*) Card. Petra de Sac. pœnit. part. 2. c. 7. n. 23.

Sed jam ſermone explicemus, quæ peragenda ſint illis, qui literas a Summo Pœnitentiario datas exequi debent. Reſponſum ſacræ Pœnitentiariæ, quo continetur facultas diſſolvendi propoſitum impedimentum, vel hoc pacto traditur: *Diſcreto Viro Confeſſori, Magiſtro in Theologia, vel decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario*, vel *diſcreto Viro Confeſſario ex approbatis ab Ordinario*. Quocunque tandem modo id eveniat, nonniſi Confeſſarius ab Epiſcopo loci probatus literas Pœnitentiariæ exequi poteſt; nec ſatis habetur, ſi olim hanc approbationem conſequutus fuerit, ſed neceſſario requiritur, ut tempus ad Confeſſiones audiendas preſcriptum nondum abſolutum ſit. Adverti quoque debet diſpenſationes mulieribus permiſſas executioni mandari non poſſe a Confeſſariis, qui viros tantum confitentes audire, & expiare queunt; e contrario Sacerdos, qui ſolis mulieribus Pœnitentiæ ſacramentum adminiſtrare poteſt, idoneus non eſt ad exequendas diſpenſationes viris conceſſas.

Quid ſi literæ Sac. Pœnitentiariæ ita inſcribantur: *Diſcreto Viro Confeſſori, Magiſtro in Theologia, vel decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario*, tum requiritur, ut doctoris lauream a publica aliqua academia conſequutus ille ſit in Theologia, vel jure Canonico. Si Regularis ipſe fuerit, haud ſatis habetur, quod Theologiæ facultatem, aut jus Pontificium profiteatur, cæteroſque Regulares in ſuis Clauſtris edoceat: Neque ſatis eſt, ſi magiſtri titulo, atque honore penes ſuos fruatur. Patres ſolummodo Societatis Jeſu a Gregorio XIII. (*d*) privilegium acceperunt, quo Sac. Pœnitentiariæ literas aperire poſſint, eaſque exequi, licet Doctores in publica Academia declarati non fuerint, modo tamen inter Confeſſarios ab Epiſcopo probatos recenſeantur, & ſint ex illorum numero, quos præpoſitus Generalis Societatis deſignare ſolet, ut literas Pœnitentiariæ accipiant, & exequantur. Eodem ferme privilegio præditi fuerunt ab Innocentio XI. Lectores Regulares S. Franciſci, qui Minores Obſervantes apellantur (*e*). Putant nonnulli ipſos hoc frui beneficio, quia participes ſunt privilegiorum, quæ in Societatem Jeſu collata fuerunt, quod tamen Pelizarius falſum omnino teſtatur (*e*): omiſſis tamen his controverſiis ordinum Regularium, quas dijudicandas minime ſuſcipimus, id certum ſtatuimus, probandos ab Epiſcopo eſſe Regulares Confeſſarios, ſi veris privilegiis haud muniantur (*f*).

(*d*) La Croix lib. 6. part. 3. de Matr. n. 978.

(*e*) Sporer in ſup. Theol. Mor. pag. 319.

(*f*) In Man. Regular. tom. 2. tract. 8. cap. 3. n. 180. & 193.

Si literæ Sac. Pœnitentiariæ hoc modo inſcriptæ fuerint: *Diſcreto Viro Confeſſori, & Magiſtro in Theologia, vel Decretorum Doctori, ex approbatis ab Ordinario*, & alicui reddantur, quis iis titulis careat & tamen eas aperiat, non ideo novæ literæ petendæ ſunt a Pœnitentiaria, ſed primæ tradi poſſunt viro, qui propoſitis titulis exornetur. Temere quidem ſe geſſit, qui eas literas ſibi nequaquam inſcriptas aperuit; Ipſius tamen culpa nullum afferre debet detrimentum illi, qui literas tradidit, neque ipſorum executionem impedire, ſi tamen hæc per *Doctorem in* Sac. Theologia, aut jure Canonico perficiatur (*g*). Illud etiam in diſputationem vocari conſuevit, utrum qui literas accepit a Pœnitentiaria inſcriptas aut Doctori, aut Confeſſario per Epiſcopum approbato, ita tamen, ut quemlibet inter ipſos eligere queat, utrum, inquam, ſemel traditis literis, ipſas repetere a Confeſſario poſſit, aliique Doctori, ſeu Confeſſario illas committere. Id ſane affirmant plures, inter quos Roſignolius (*h*), Giribaldus (*i*), Diana [*k*], & Naldus [*l*] recenſentur. Contrarium alii tuentur, niſi nova diſpenſatio a Sacra Pœnitentiaria expoſcatur; ac præſertim Marcus Paulus Leo (*m*) rerum ad Sac. Pœnitentiariam ſpectantium peritiſſimus ejuſmodi licentiam ſemper improbat, niſi forte delectus Confeſſarius, quod ſolet contingere, ignarus, & imperitus deprehendatur.

(*g*) Marc. Paul. Leo in praxi ad lit. Majoris Pœnitent. part. 1. a pag. 11. ad pag. 15. edit. Mediol. 1655. Vaneſpen. Jur. Eccl. univerſ. part. 1. tit. 23. n. 24. & 25. Clericat. de Sacram. Matr. deciſ. 49. an. 20. adn. 25. La Croix to. 2. lib. 6. part. 3. n. 954. & n. 978. Giribal. de Sacr. Matr. tract. 10. cap. 18. § 1. n. 40. & ſeqq. Auct. Inſt. pro Rec. Conf. loco allato n. 322.

(*h*) Roſignol de Matrim. part. 2. tom. 7. de Matr. tract. ſingularior. 25. claſſ. 2. n. 3.

(*i*) In eodem loco n. 11.

(*k*) In ſuo tract. 10. de Sacram. Matr. cap. 18. § 1. n. 32.

(*l*) In edit. coord. tom. 3. reſol. 109.

(*m*) In voc. Lit. n. 8.

Poſt hæc agendum ſupereſt de clauſulis, quibus uti conſuevit Pœnitentiaria, Porro illa nunquam deeſt: *ſi ita eſt*. Quare, quis literas exequitur omnem curam, ac diligentiam impendere debet, ut cognoſcat, an verum ſit, quod Summo Pœnitentiario fuit expoſitum. An res ipſa, circumſtantiæ, & cauſæ ac rationes ad obtinendam diſpenſationem prolatæ veritati prorſus conſentaneæ ſint. Nam ejuſmodi executio committitur haud *pro mero* ſolum, ſed *pro mixto* etiam foro conſcientiæ. Quamobrem monere debet eum, qui diſpenſationem petiit, ut nihil a veritate alienum proferat. Deinde opus eſt, ut diligenter inveſtiget, utrum revera probentur omnia, quæ ille teſtatus fue-

(n) In tract. ad lit. Major. Pœnit. part. 1. de form. vot. n. 8. Romanet tamen.

fuerit (a). Non tamen ulli teſtes inquirendi ſunt, ſed illum examinari ſolum fas eſt, qui diſpenſationem impetravit. Pontas cenſuit juſjurandum elici poſſe, ut rei veritas magis comprobetur (b). Hanc tamen ſententiam reliqui omnes improbant. Quare, paucis jam ſuperius dicta complectamur, adhibendam ab executore accuratam diligentiam, quam modo oſtendimus; aliter irritam fieri diſpenſationem, niſi forte ipſe aliunde rei veritatem, juſtamque cauſam cognoverit (c). Quod ſi Confeſſarius pro certo habeat falſum eſſe, quod Summo Pœnitentiario propoſitum fuit, diſpenſationem exequi abſtineat, licet, qui ipſam poſtulavit, rei falſitatem tueri contendat, modo tamen Sacerdos id non percepерit, cum Pœnitentiæ Sacramentum diſpenſando adminiſtravit: Non enim uti licet iis, quæ tunc deprehenduntur (d).

Diſceptabant olim Theologi, utrum neceſſario requiratur, ut Sacerdos confitentem prius audiat, & expiet diſpenſandum, & tunc ſolum diſpenſationem, quæ a Pœnitentiaria data fuit, exequatur; omnis tamen dubitatio ſublata eſt; Nam ſic in Pœnitentiariæ literis indicitur: *Audita prius Sacramentali Confeſſione.* Qua de re conditio preſcribitur, quaſi careat diſpenſatio irrita prorſus efficitur (e): *Advertе, facultatem Confeſſoribus per Brevia, ſeu Bullas Majoris Pœnitentiarii conceſſam non eſſe liberam, ut poſſit Confeſſor ex ſimpliciter, & ad ſuum libitum, hoc eſt in Confeſſione Sacramentali, vel extra illam uti, ſed eſt ita limitata, ut nonniſi in Sacramentali Confeſſione illa exercere valeat; &, ſi ſecus facit, nulliter facit, nam excedit fines mandati qui fines diligenter ſunt obſervandi etiam in minimis*; & paulo poſt: *Iſta clauſula* Audita Sacramentali Confeſſione: *importat conditionem, ſine qua non fuiſſet conceſſa hujuſmodi facultas Confeſſario.*

Si diſpenſatio conceditur: *Audita prius Sacramentali Confeſſione*, & dum ipſa Confeſſio peragitur, aperte conſtat, irrogandam eſſe pœnam conſentaneam crimini, quod impedimentum intulit eadem diſpenſatione ſolvendum. Id monetur in literis Sac. Pœnitentiariæ. *Injunctæ ei, pro tam enormis libidinis exceſſu, gravi pœnitentia ſalutari.* Advertendum pariter id eſt, quod Syrus (f) admonet his verbis: *In commiſſionibus, aut reſcriptis Sacræ Pœnitentiariæ, pro quorum executione inter alia præſcribitur quod oratori pœnitenti injungatur Confeſſio menſtrua, ideſt ſingulis menſibus peragenda, ut ſæpius in formulis habetur nunquam prætermittі poteſt, cum talis pœnitentia quæ inter graves computatur, ſit individuata a Majori Pœnitentiario, cui parendum eſt ut deleganti, & ſit de ſtylo Pœnitentiariæ, qui facit jus.* Eodem modo ſtatuendum eſt de aliis pœnis, quæ a Sacra Pœnitentiaria perſcribuntur: obſervari quoque debet, quod Syrus idem tradit (g), ſi forte confeſſarii arbitrio relinquatur pœnas ſceleri conſentaneas infligere: *Arbitrium, quod relinquitur Pœnitentiario in ordine ad pœnitentias individuandas, & injungendas, non importat meram & liberam voluntatem, ita ut poſſit illas libere jungere, prout ſibi placuerit, ſed importat arbitrium regulatum, ideſt arbitrium boni viri, & juri conforme.* Quamobrem Confeſſarius, ut ſuo muneri recte ſatisfaciat, neque ſeveritatis, neque humanitatis fines excedat (h). Rationem quoque habebit conditionis, ætatis, & ſexus illius, cui pœna irrogatur (i).

Non ita facile percipiuntur reliquæ clauſulæ, quas inferius ſubjicimus, neque facile modus, ac ratio dignoſcitur qua executioni mandentur. Prima quidem eſt ejuſmodi, quæ in cunctis diſpenſationibus matrimonialibus indicitur: *Dummodo impedimentum præfatum occultum ſit*, ſive hoc modo: *Dummodo omnino occultum ſit.* Id proculdubio implicatum eſt, ac difficultatis plenum, ſi Theologiæ Moralis ſcriptores, aut etiam forenſes percurrantur. Marcus Paulus Leo (k) docet id occultum nuncupari, quod omnes ignorant, vel perpauci ſciunt, ita ut, nec manifeſtum, neque fama evulgatum dici queat. Hanc definitionem adeo planam aſſerit; ut nulla explicatione indigere videatur. Addit occultum vocari poſſe, quod duobus tantum, vel tribus innoteſcit. Alii tamen rem diligentius inveſtigantes, quærunt, an occultum impedimentum exiſtimari debeat, quod lateat majorem partem incolarum alicujus loci, quemadmodum ſi is locus affluat quinque millibus incolarum, inter quos mille, aut duo mille tantum illud impedimentum noverint, utrum occultum ipſum habeatur. Id autem unanimes inficiantur. Quippe vident occultum perſcriptum a Sac. Pœnitentiaria hoc pacto in publicum manere, ſi publicum ex communi omnium ſenſu explicetur. Quare intelligentes in eo poſitam eſſe quæſtionem, nempe, quot manifeſtari debeat impedimentum, ne occultum exiſtimetur, conſentiunt omnes prudentis Judicis arbitrio, ac ſententiæ id relinquendum eſſe.

Plures aliæ quæſtiones in ha re proponuntur, nempe, utrum occultum impedimentum cenſeatur, quod quidem publice cognoſcitur in eo loco, ubi contractum fuit, ſive alibi, occultum tamen eſt, ubi degunt qui diſpenſationem expoſtulant, & ubi diſpenſatio ipſa conceditur; Utrum impedimentum, quod fuit aliquando publicum, diuturnitate temporis occultum fieri poſſit, ita ut, diſpenſatio tribuenda videatur; poſtremo, utrum occultum habeatur impedimentum, ſi patratum crimen publice quidem innoteſcat, criminis tamen conſcii prorſus ignorent, an impedimentum dirimens cum eodem crimine conjungatur; res exemplo declaretur. Centum incolæ alicujus oppidi, quod tria millia hominum continet, cognitum, perſpectumque habeant Civem liquem, priuſquam cum muliere matrimonium iniret, cum ipſius ſorore incontinenter, & impudice veſatum eſſe: Hi tamen centum, qui hoc ſcelus deprehenderunt, adeo imperiti ſint, ut penitus ignorent ex *hac illicita copula* dirimens impedimentum manare, cujus cauſa matrimonium cum ſorore contrahi nequaquam poterat, irritumque fieri, ſi contrahatur, inquirunt Theologi, an ejuſmodi impedimentum occultum vocandum ſit. Nos itaque judicamus hujus generis impedimentum *materialiter publicum* (ita rem explicant Theologi) *ſed formaliter occultum apellari.* Scriptores fere omnes putant ſatisfieri hac ratione Pœnitentiariæ mandato, quo illud jubetur: *Dummodo impedimentum ſit occultum* (l). *Similiter* (inquit Giribaldus) (m) *poteſt eſſe nota multis, & toti vicinia copula inceſtuoſa ab aliquo commiſſa, & tamen erit formaliter occulta, ſi ignoretur ab illa naſci impedimentum affinitatis dirimens Matrimonium*, deinde ſic habet (n): *Executorem poſſe Abſolutionem, ſeu Diſpenſationem concedere, ſi delictum, ſeu impedimentum ſit occultum formaliter, quamvis ſit materialiter publicum, quia ſufficienter verificantur verba in diſpoſitione poſita: dummodo impedimentum ſit occultum.* Navarrus (o), & Rofignolius (p) eandem probant ſententiam, alioſque nominant, qui idem docuerunt. Ipſi tamen diverſis opinionibus cæteras quæſtiones pertractant, quas nuper indicavimus.

Ante-

(a) Syrus in ſuo opere edito de praxi exec. Iter. Sac Pœnit. qu. 9. præl.
(b) Pont. L. 8 de Matr. c. 21. n. 16.
(c) Bonac. t. 2. op. tr. de leg. diſp. 1. q. 1. pun. 2. n. 5. Diana loco cit. reſol 161. Cleric. de Sacr. Matr deciſ. 40. n. 25. Roſign. loco cit. clauſ. 3. nu. 19. & ſeq. Girib. in loco cit. c. 28. de Sacr. Matr. §. 2.
(d) Sanch. § de Matr. lib 8. diſp. 34. n. 21. De Juſtis Diſpenſat. lib. 2. c. 8. n. 229. Roſign. loc. allat. clauſ. 3. nu. 22. & ſeq. Clericat. in allata deciſ. 40 de Matrim. n. 325.
(e) Marcus Paul. Leo loc. cit. p. 29.
(f) Syr. in opere edito de praxi execut. ep. Pœnitent. p. 2. §. 1.
(g) Ibidem.
(h) Sanch. de Mat. lib 8. diſp. 34. n. 35. & ſeq Pont. de Mat. lib. 2. c. 21. §. 1. n. 28. Clericat. in allata deciſ. 40. de Sac. Matr. n. 28.
(i) Navarr. in Manuduct. prac. execut. lit. Sac. Pœnit. p. 63.
(k) Part. 2. Form. diſpenſ. Matr p. 231. §
(l) Marcus Paulus Leo loco all. p. 232. Bonac. to. 2. tr. de leg diſp. 1. q. 2. ptop. unic. n. 7.
De Juſtis de diſpen. Matr. lib. 2 c. 8. n. 173.
(m) Tract. 16. de Sacr. Matr. c. 28. §. 4. n. 111.
(n) In Manud. pract. execut. lit. Sac. Pœnit p. 29. §. Advert.
(o) In cit. prænot. 15 de Matr. clauſ. 6. §. Hic dupl.

Antequam judicium noſtrum in hac difficillima re exponamus, duo potiſſimum monenda ſunt; primum a Confeſſario, priuſquam literas Pœnitentiariæ exequatur, diligenter, accurateque examinandum illud mandatum: *Dummodo occultum ſit impedimentum*, quo talis conditio perſcribitur: *Sine qua non* (ait Navarrus (*a*) *Sacra Pœnitentiaria tali materiæ manum non apponeres*. Secundo, ut occultum impedimentum dignoſcatur, parum conferre putamus, ſi illorum ſententiæ tantum inveſtigentur, qui nulla experientia præditi Sac. Pœnitentiariæ, de hac re temere ſcripſerunt; ſed neceſſarium ducimus perſcrutari, quid hoc vocabulo occulti impedimenti ab eodem Sac. Tribunali intelligatur. Hæc autem cognitio ab illis ſolum comparari poteſt, qui munus aliquod in ipſo Tribunali geſſerunt. Proſper Fagnanus Correctoris munere magna cum laude functus eſt, ad quem pertinet emendare ſupplices libellos, qui a Procuratoribus Sac. Pœnitentiariæ traduntur (*b*). Ipſe quoque diplomata percurrit, & corrigit, ſiquid imprudenter exciderit. Itaque Fagnanus de occulto impedimento ſapienter ſermonem inſtituit (*c*), & primum oſtendit illud occultum impedimentum dici, quod nullo pacto demonſtrari poteſt, & Dei ſolum judicio permittitur. Impedimentum vero quaſi occultum illud eſſe, quod ſolum, duobus, tribus, aut quinque teſtibus comprobatur. Poſt hæc ita ſcriptum reliquit. *Dicitur impedimentum, vel crimen occultum, licet aliquibus ſit notum, puta quatuor, vel quinque, & hanc opinionem ſervat Sacra Pœnitentiaria*. Deinde hanc ipſam opinionem improbat (*d*), ſi Sac. Pœnitentiaria iis verbis non utatur: *Dummodo impedimentum occultum ſit*, ſed aliis prius: *Dummodo impedimentum omnino occultum ſit*; Plerumque id accidit, cum impedimentum *criminis* diſpenſandum proponitur, potiſſimum vero, cum uterque conjux novo matrimonio copulatus necem prioris conjugis molitus fuerit: *Dummodo omnino occultum ſit, quod uterque Oratorium in morte dicti mariti machinatus ſit, & plane ignoretur, quod ejus mors inde ſecuta ſit*, & delinquentibus ſolum innoteſcat. Quod ſi duo, quatuor, aut quinque crimen ipſum deprehenderint, tunc occultum minime diceretur.

Marcus Paulus Leo Procuratoris munus in Tribunali Sac. Pœnitentiariæ ſuſtinuit, antequam Societati Jeſu nomen daret (*e*). P. Theſaurus ex eadem Societate Pœnitentiariæ peritiſſimus fuit, ideque præclara ipſius diſſertatione nondum in lucem edita ſatis comprobatur. Inſuper in Vaticana Baſilica per plures annos Apoſtolicum egit Pœnitentiarium. Idem munus diu exercuerunt in Lateranenſi Baſilica Tiburtius Navarrus, & Syrus ex Ordine S. Franciſci Strictioris Obſervantiæ. illis autem, qui hoc munere præditi ſunt, inſcribuntur frequentiſſime literæ a Summo Pœnitentiario, ut illos abſolvant, qui Romæ verſantur: Itaque Marcus Paulus Leo hæc tradit (*f*): *Dicendum ſecundo, notitiam duorum, vel trium nec minus nocere, quominus aliquod delictum ſit occultum*. Theſaurus etiam ita ſcribit (*g*): *Etiamſi res ſit nota duobus, vel tribus, res occulta dicitur. Item ſi quinque, vel ſex perſonis in aliquo Oppido, vel ſeptem, aut octo in Civitate res nota ſit, non dicitur publica, ſed occulta*; Idem adfirmat, irritam dici nequaquam poſſe diſpoſitionem a Pœnitentiaria conceſſam illis etiam verbis ſuperadditis: *dummodo occultum*, licet impedimentum notum ſit tot hominibus, quot ſuperius indicavit; Tiburtius Navarrus idem plane fatetur: (*h*) *Res adhuc eſt occulta, ſi in Oppido eſt notata quinque, aut ſex perſonis, in Civitate vero ſeptem, aut octo, adhuc occulta cenſeri debet, modo ſcilicet ab illis non fuerit divulgata*. Syrus p. 269. hæc habet: *Si delictum ſit notum duobus, vel tribus alicujus Locis, aut Communitatis, aut Capituli, occultum cenſetur. Si in Oppido ſit notum quinque, aut ſex perſonis, in Civitate vero ſeptem, aut octo, adhuc cenſetur occultum*. Navarrus vero, ac Theſaurus (*i*) monent Confeſſarium, ut abſtineat diſpenſationem exequi, ſi prudenti conjectura intelligat poſt breve tempus futurum eſſe publicum, quod a paucis antea cognoſcebatur.

Non omittunt iidem Scriptores reliquas quæſtiones, quas paulo ante memoravimus, in examen vocare; ac primo *utrum occultum impedimentum cenſeatur, quod quidem publice cognoſcitur in eo loco, ubi contractum fuit, ſive alibi; occultum tamen eſt, ubi degunt, qui diſpenſationem expoſtulant, & ubi diſpenſatio ipſa conceditur*. Navarrus (*k*) ſapienter admonet Confeſſarium, ut abſtineat exequi diſpenſationem, ſi forte quis Majori Pœnitentiario declaravit crimen eſſe occultum in Civitate, exempli cauſa, Bononiæ, ubi vitam agit, & diſpenſatio tradenda eſt executioni, deinde ſilentio prætermiſerit idem crimen publicum eſſe Neapoli, ubi patratum fuit. Tunc Confeſſarius reum hortetur, ut ad Pœnitentiarium rurſum confugiat, ipſique patefaciat, quod prius omiſit, ſuum nempe crimen per Urbem Neapolis eſſe divulgatum. Sin autem id totum expoſitum fuiſſe in ſupplici libello Confeſſarius deprehendat ex literis Sac. Pœnitentiariæ, tunc abſque ulla difficultate pareat, & literas exequatur.

Secundo inquirunt, *utrum impedimentum, quod fuit aliquando publicum diuturnitate temporis occultum fieri poſſit, ita ut diſpenſatio tribuenda videatur*. Equidem Marcus Paulus Leo, (*l*) ſic reſpondet: *Notandum quarto, & ultimo, non implicare, quod aliquid a ſui origine, & principio fuerit publicum, & tractu temporis fiat occultum. Tempus enim omnia devorat: & quæ non delet ab hominum memoria diuturnitas temporis? Hoc autem genus occultorum etiam plures meo tempore Signatura Officii Sac. Pœnitentiariæ admiſit; ſed non eodem modo in omnibus caſibus, in Diſpenſationibus Matrimonialibus per decennium, in Irregularitatibus per viginti, & triginta annorum ſpatium*.

Poſtremo judicium noſtrum libere feremus de illa quæſtione, an occultum, ideoque ſolvendum cenſeri debeat impedimentum, quod Theologi *materialiter* publicum, ſed *formaliter* occultum apellant. Exemplis rem totam planam faciemus. Siquis Monialium Clauſtra ingreſſus fuerit abſque facultate, quam tamen ipſi conceſſam antea cæteri omnes arbitrantur: Item ſi quis hominem conſulto interfecerit, populus tamen judicet id fortuito contigiſſe, ut vitam ſuam tueretur; tandem ſi quis excommunicatus rem divinam fecerit, antequam illis vinculis, ac pœna ſolveretur; illum tamen jam abſolutum omnes putent, ſi, inquam, ita ſe res habeant, nos ingenuo fatemur, & credimus crimen ejuſmodi tanquam occultum a Sac. Pœnitentiaria diſpenſari poſſe, & ipſius literas executioni mandandas a Confeſſario, cum ipſum crimen occulti limites non excedat. Contra vero eſt, ſi crimen publice innoteſcat, licet omnes fere ignorent pœnam ipſi crimini irrogatam, quæ *ignorantia juris* dicitur. Exemplum afferatur de muliere, quæ conſilium nefarium iniit cum alio viro de marito ſuo necando, ſi hoc ſcelus in populum evulgatum certo fuerit, licet perpauci intelligant ob hanc cauſam *criminis*

impe-

(a) In laudata manud. p. 18.
(b) Card. Perra in tt. de Sac. Pœnit. pag. 344. & 379.
(c) Cap. Veſtra nu. 105. & ſeq. de cohabit Cler. & Mulier. n. 45. & ſeq.
(d) Nu. 120
(e) Card. Perra pag. 366.
(f) Pag. 332
(g) In opera de Fœn. Eccleſ. par. 1. c. 21.
(h) pag. 28.
(i) In locis all.
(k) Cit. manud. p. n. & 21.
(l) Loco cit. p. 332

impedimentum interponi, ne eadem mulier poſt illatam marito necem cum illo ſceleſto homine matrimonio jungatur; Si, inquam, id contingat, tunc rem captu difficilem ſemper exiſtimavimus impedimentum hujus generis tanquam occultum haberi poſſe, literiſque parendum Pœnitentiariæ, quibus illud decernitur: *Dummodo occultum*, & profecto, ſi hoc ſtatueretur, jam crimen omne affinitatis *ex copula illicita*, & omne impedimentum *criminis*, licet hæc publica ſint, diſpenſari tamen poterunt, tanquam occulta. Nam ſatis experientia compertum eſt, omnia impedimenta (ſi illud conſanguinitatis, & affinitatis *ex copula licita* ſolum omittas) ignota eſſe non modo oppidanis, ſed illis etiam, qui in magnis Civitatibus verſantur. Poſtremo nos ipſi jurejurando adfirmare poſſumus per tot annos, quibus Sacræ Pœnitentiariæ addicti fuimus, ſuffragiumque noſtrum, cum res ejuſmodi proponerentur, ſcriptum, ſeu voce tenus dedimus, ſemper in more poſitum fuiſſe, ut impedimentum publicum *materialiter* ſpectaretur, & nunquam eo nos deveniſſe, ut examen fieret, an impedimentum *formaliter* occultum cenſendum eſſet. P. Theſauri (*a*) auctoritatem proferamus, qui ſuperius allatam ſententiam improbat, tanquam Sacræ Pœnitentiariæ inſtitutis, ac conſuetudini omnino contrariam, cui ſe accommodare debent, qui ipſius literas, ac diplomata exequuntur: *Aliqui* (ait Theſaurus) *audent ulterius, & dicunt, etiamſi ſit publicum ut delictum, ſi tamen ſit occultum in ratione pœnæ annexæ a Jure, poſſe diſpenſari, vel abſolvi ab illa tamquam in occultis. Tamen contrarium tenendum eſt, quia hoc eſt Juris ignorantia, quæ non excuſat ad hunc effectum, & hoc obſervat Sac. Pœnitentiaria.*

(*a*) In tr. de Pœnit. Sec. §. Ad ſec.

Tridentina (*b*) Synodus impertit Epiſcopis, ut ſibi ſubjectos diſſolvere queant ab irregularitatibus, cunctiſque ſuſpenſionibus, quæ ab occulto crimine proveniunt; deinde certos quoſdam limites huic ampliſſimæ facultati conſtituit, ac præſertim, ſi ipſum crimen in forum contentioſum fuerit antea deductum: *Exceptis aliis deductis ad forum contentioſum*. Eoſdem limites perſcribit Sac. Pœnitentiaria, quæ non occultum, ſed publicum, & omnibus perſpectum crimen illud exiſtimat, ex quo venit impedimentum, ſi ſemel *in forum contentioſum* adducatur; niſi forte reus ſententia judicis in eodem foro declaratus fuerit innocens; tunc enim crimen tanquam occultum putat, & diſpenſatione ſolvendum: *aut tanquam repertus innocens* (inquit Fagnanus) *& non culpabilis, aut tanquam abſolutus ex hactenus deductis, vel ex obſervatione Judicii, ſeu tamquam non repertus culpabilis, nec de Jure punibilis*. (*c*) Idem Fagnanus monet diſſolvi non poſſe impedimentum, cum ad forum contentioſum crimen allatum fuit, ubi reus nullam ex iis ſententiis, quas ſuperius memoravimus, obtinuit, ſed in libertatem redditus eſt interpoſita illa conditione, & cautione *de repræſentando*. Cæteri, qui de his rebus ſcripſerunt, occultum fore docent crimen, quod in foro contentioſo examinatur, ſi forte aliqua ex iiſdem ſententiis comparetur per falſos teſtes, aliaſque rationes, quæ ab æquitate abhorrent. Nam licet hoc pacto ſemper impedimentum ſuperſit, infamia tamen obliteratur, & crimen ipſum quibuſdam tenebris obducitur (*d*).

(*b*) Seſſ. 24. c. 6. de ref.

(*c*) Cit. c. veſtra n. 130. & ſeq. de coh. Cl. & Mul.

(*d*) Bof. De tr. Jub. pr. lect. 2. caſu 20. §. 3. n. 91 Sanch. de Matr. l. 2. diſ. 37. n. 20 Gr. tr. 10. de Sac. Matr. c. 18. §. 4 n. 10. Roſig. par. 2. de Matr. contr. 15. claſſ. 6. n. 5. Cl. de Mat. dec. 40. ſub n. 29.

In matrimonialibus diſpenſationibus illud ſemper ſubjicitur: *Ita quod hujuſmodi Abſolutio, & Diſpenſatio in foro judiciario nullatenus ſuffragetur*, ſive *aliudque non obſtet*. Aliquando id quoque decernitur: *Præſentibus laceratis, quas ſub pœna Excommunicationis latæ ſententiæ lacerare tenearis, ita ut nullum earum exemplar extet, neque eas latovi reſtituas. Quod ſi reſtitueris, nihil ei præſentes literæ ſuffragentur*. Quandoque excommunicatio Sacerdoti exequenti literas Pœnitentiariæ infligitur, niſi peracto negocio illas dilaceret, quandoque vero hæc pœna non indicitur. Cum Summus Pœnitentiarius nullam curam ſuſcipiat de criminibus ad forum contentioſum deductis, ſed tantum expetat reum ab crimine ſolvere, & in foro conſcientiæ de medio tollere impedimenta, ideo magnopere notandum, quod Navarrus tradit (*e*): *Si contigerat aliquando etiam poſt contractum in vim diſpenſationis matrimonium, ut impedimentum ex occulto fieret publicum, poſſet Ordinarius Loci eos ſeparare a thoro &c. Verum tamen eſt, quod in foro conſcientiæ, ſeu in foro animæ, iſti eſſent veri conjuges, quia vere fuerunt legitime diſpenſati in vim literarum Sacræ Pœnitentiariæ quoad forum conſcientiæ, & ſic, ſi tempore ſeparationis, remoto ſcandalo, debitum conjugale ſibi ad invicem redderent, nullum peccatum committerent, quia per ſecretam diſpenſationem Sac. Pœnitentiariæ vere eſſet ſublatum impedimentum tunc occultum*. Idem Navarrus (*f*) adfirmat ab Epiſcopo irrogari poſſe pœnam crimini in foro externo, quamvis Pœnitentiariæ diſpenſatio interceſſerit, ſed hanc conditionem perſcribit, nempe, ſi idem Epiſcopus de diſpenſatione certior factus, ipſi tamen fidem præſtare recuſet. Porro in hac re duo perpendenda videntur, quæ a Sac. Pœnitentiaria continuo probari nos ipſi teſtamur. Primum, ſi Epiſcopus perceperit aliquem matrimonio ſe junxiſſe mulieri, cujus matrem, aut ſororem antea per *illicitam copulam* violaverit, nec idem Epiſcopus ullo modo deprehenderit, illum in foro conſcientiæ fuiſſe abſolutum, initumque matrimonium poſt diſpenſationem Sac. Pœnitentiariæ, neque reo fidem adhibere velit, qui ſe facultate ejuſdem Pœnitentiariæ omni impedimento ſolutum fatetur; Si, inquam, hæc ita ſe habeant, nemo Epiſcopum reprehendet, qui conjuges ſeparare poteſt, reumque in foro externo plectere, poſtquam illius crimen plane comprobatum fuerit. Sin autem Epiſcopus, qui ejuſmodi crimen cognovit, dum parat judicium conſtituere, moneatur Pœnitentiariæ diſpenſationem interceſſiſſe, quemadmodum ſi has partes cum Epiſcopo ſuſcipiat Confeſſarius, qui Pœnitentiariæ literas executioni mandavit, & qui id facere ſecreto poteſt, uti Filuccius (*g*) teſtatur his verbis: *Non puto tamen prohiberi, quominus fieri poſſit aliqua fides a Confeſſario de abſolutione, vel diſpenſatione impenſa pro conſolatione pœnitentis, vel pro teſtimonio apud Epiſcopum obtentæ diſpenſationis in foro conſcientiæ*, ſi, inquam, res ita ſit, tunc Epiſcopus confeſſarii teſtimonio omnino debet acquieſcere, nec ullam afferre illis moleſtiam, qui diſpenſationem ſibi comparaverunt: *Judex habuit* (inquit Clericatus (*h*)) *talem qualem notitiam hujus delicti, procurat per examen teſtium illud probare, ut puniat delinquentes, poteritne Confeſſarius eumdem Judicem admonere de diſpenſatione ut ſupra elargita, ad hoc ut deſiſtat a formatione Proceſſus? Affirmative reſpondent, dummodo Confeſſarius ſecreto moneat Epiſcopum, Parochum, & Judicem, qui omnes aquieſcere debebunt hujuſmodi notitiæ, ac certificationi*. Non ſemel etiam accidit, quod pervicacibus indixerit Summus Pœnitentiarius, ut ab omni moleſtia, judicioque abſtinerent.

(*e*) Par. 2. diſp. Mat. q. 1.

(*f*) Loco citato.

(*g*) Op. Mor. t. 1. tr. 10. par. 2. n. 338.

(*h*) Loco citato. 39

Tempus conterendum non eſt, ut illud decla-

declaretur : *Aliunde non obstet* , quod satis per se intelligitur . Monet enim Pœnitentiarius irritam esse dispensationem impedimenti propositi , si aliud silentium omissum fuerit ; matrimonium nequaquam incundum , si nondum celebratum sit . Sin autem peractum jam fuerit , sejungendos conjuges , donec ad Datariam rursum confugerint , si illud impedimentum publicum habeatur , sive ad Pœnitentiariam , si impedimentum ipsum in tenebris adhuc delitescat . Quare Sacerdos , cui Sac. Pœnitentiariæ literæ , aut diplomata traduntur prius exquirat necesse est , utrum aliud impedimentum interveniat præter illud , quod Pœnitentiariæ declaravit.

Illud quoque paucis expediemus , *præsentibus laceratis* , aut *Laniatis* : Monetur Sacerdos , qui Pœnitentiariæ literas , aut diplomata exequitur , vinculo majoris excommunicationis adligari , nisi pareat . Quippe de illa semper agitur , cum hoc solum vocabulum excommunicationis pronunciatur . Sciat etiam indici *ipso facto* ; nam illa verba *latæ sententiæ* adjunguntur (a) . Reliqua Marcus Paulus Leo , Navarrus plane declarant : *Neque eas latori restituas* ; *quod si restitueris* , *nihil ei præsentes literæ suffragentur* , *idest non suffragentur in foro judiciario* ; *nam secuta executione legitimæ gratiæ & dispensationis in foro conscientiæ* , *semper validæ remanent in eodem foro conscientiæ* , *quamvis in foro fori suffragari non possint* .

(a) Marc. Paul. Leo in praxi Sac. Summ. Pœnitent. pag. 2. pag. 166.

Ex illo Pœnitentiariæ : *laceratis* , seu *laniatis* : gravissimæ non nunquam difficultates excitatæ fuerunt . Vir , ac Mulier , qui impudica consuetudine , atque amore simul degebant , conjuges vulgo putabantur . Oblatus fuit supplex libellus Summo Pœnitentiario , ut liceret ipsis coram Parocho , ac duobus testibus clam matrimonium inire , quod illis concessum fuit addito quoque privilegio , ac facultate , ut consuetæ promulgationes omitterentur . Illud literis Pœnitentiariæ jussum postremo fuit : *laceratis* . Confecto itaque matrimonio , laceratæ fuerunt literæ , quas dederat Pœnitentiaria . Post mortem Parochi , qui matrimonio interfuerat , conjunges testimonium de contracto matrimonio petierunt ab eo , qui in Parochi defuncti locum suffectus fuerat , ut jam procreatis liberis consulerent . Ille peracti negocii prorsus ignarus morem conjugibus gerere recusavit , eosque suasit , ut mutuum consensum coram duobus testibus , ac seipso renovarent . Sacram ipsi Congregationem Concilii adiverunt , ubi die 19. Septembris anno 1684. propositum fuit : *An in conscientia & absque peccato possent præfati contrahentes coram dicto Parocho* , *& testibus renovare consensum* . Sacra Congregatio *negative* respondit , novoque Parocho præcepit , ut accepto illorum testimonio , qui præsentes adfuerunt , cum matrimonium celebratum fuit , & elicito a conjugibus jurejurando de matrimonii jam contracti veritate , in consuetum librum referret ipsum matrimonium , & ob eam causam , traditum fuit ipsi novum literarum exemplar , quas Pœnitentiaria pro incundo eodem matrimonio concesserat.

Id fortasse consilium rei aptissime consentaneum visum est iis , qui carebant experientia Sacræ Pœnitentiariæ , quæ nec Parochi , neque contrahentium nomina exprimit , cum literas , ac facultatem impertit Concubinariis , ut matrimonium clam ineant coram Parocho , ac duobus testibus , & solitæ promulgationes in Ecclesia prætermittantur . Ex hoc autem consequitur , quod tribui nequeat duplex harum literarum exemplar , si forte opus fuerit . Quare , si Concubinarii , qui veri conjuges censentur , Episcopum adire nolint , ut permittat omitti promulgationes , & matrimonium coram Parocho tantum , ac duobus testibus familiaribus celebrari , ipsumque in librum ita referri , ut palam omnibus nequeat innotescere , sed potius eligant ad Summum Pœnitentiarium se convertere , ut hæc omnia consequantur ; tunc , si ipse facultatem , ac dispensationem ejusmodi elargiatur , institutum est , ut in literis illud omittat : *laceratis* . Item Parocho indicat matrimonium in consueto libro adnotare ea diligentia , quam modo expossuimus , ut testimonium , si forte requiratur , peracti matrimonii tradere possit , causamque suam Parochus tueri , si opus fuerit , eodem exemplari literarum Sac. Pœnitentiariæ , quas ipse retinebit . Hoc sane pacto sublatum de medio est impedimentum , ob quod probari nequaquam poterat matrimonium , quod Sac. Pœnitentiariæ facultare conficiebatur , id gravissimum detrimentum aliquando ipsis conjugibus , aut procreatis liberis afferebat . Attamen non omnia satis impedimenta subtata fuerunt . Non semel contingit Concubinarios , qui veri conjuges habentur , illigari impedimento dirimente , quod nisi solvatur contrahi nequit matrimonium , irritumque est , si contrahatur . Jam superius judicavimus Episcopum haud ita facile se immiscere posse , cum dirimens impedimentum intercedit . Quamobrem supplex libellus Sac. Pœnitentiariæ exhibendus est . Porro ipsa necessario superaddere illud debet *laceratis* , cum de impedimento dirimente res agitur ; ex quo sequitur eisdem difficultatibus Parochum implicari , qui facultatem accipit , ut matrimonio clam celebrando interfit . Etenim , cum ipsa facultas simul contineat a proposito impedimento dispensationem , si illam lacerare jubetur , nec seipsum purgare , si contra aliquid contigerit , neque in libro matrimonium caute describere potest ; neque tandem conjuges matrimonii testimonium elicere queunt , si aliqua necessitas expostulet . Quamobrem , cum in Tribunali Sac. Pœnitentiariæ Canonum interpretem nos ipsi ageremus , mos inductus fuit , ut quoties ejusmodi dispensationes a Pœnitentiaria postulantur , duo seorsim diplomata fierent , quorum primum solveret impedimentum , ibique adderetur , *laceratis* , alterum absque mandato lacerandi litteras , eoque tribueretur facultas incundi matrimonium coram Parocho , ac duobus testibus , ac demum juberetur idem Parochus matrimonium ea diligentia in librum referre , quam nuper memoravimus . Id totum fusius explicavimus in dissertatione , quam de matrimoniis *conscientiæ* confecimus , & quæ typis edita fuit post consuetam pagellam S. Congregationis Concilii , quæ habita fuit die 9. Sept. anno 1724 Finem facimus admonentes Presbyteros , qui Sac. Pœnitentiariæ diplomata exequuntur , ut sibi ante oculos ponant , quæ superius dicta sunt , utque diplomata lacerent , si jubeantur , & quæ servanda sunt , magno studio retineant , cum res est de matrimoniis , quæ superius indicavimus.

At vero imperiti difficilius se expedient , ut reliquis omnibus satisfaciant , quæ a Pœnitentiaria decernuntur . Illa subjicimus , ut pro muneris nostri ratione vehementius excitemus Confessarios , ac Parochos , quibus Pœnitentiariæ diplomata inscribuntur.

Si de contractis jam matrimoniis agatur , & occultum impedimentum interveniat , quod uni solum ex Conjugibus perspectum sit , tunc , si pe-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

si petatur a Pœnitentiaria, ut idem matrimonium ejus facultate confirmetur, in hanc sententiam diplomata traduntur: *Demum dummodo impedimentum præfatum occultum sit, & separatio inter latorem, & dictam mulierem fieri non possit absque scandalo, aliudque non obstet, cum eodem latore, ut, dicta muliere de nullitate prioris consensus certiorata, sed ita caute, ut latoris delictum nunquam detegatur, Matrimonium cum eadem muliere, & uterque inter se de novo secrete ad evitanda scandala, præmissis non obstantibus, contrahere, & in eo postmodum remanere legitime valeat, misericorditer dispenses.*

Præter eas conditiones, *dummodo occultum sit*, & *aliud non obstet*; de quibus satis jam diximus, tria rursum jubentur: Primum, ut isti Conjuges separentur, si *id fieri possit absque scandalo*. Porro sapienter id cavetur a Sacra Pœnitentiaria; nam si publice matrimonium celebratum fuit, proculdubio veri Conjuges existimantur; ideoque, si sejungantur, admirationem id populo, & scandalum concitabit. At vero id continget, si domicilii, non autem si *thori* separatio perscribatur; Nam si jubeantur ejusmodi Conjuges fraterno tantum amore se prosequi, donec obtineant dispensationem, tunc major difficultas objicitur. Etenim si mulier impedimenti sit ignara, ex hac nova vitæ ratione aliquid mali suspicabitur. Sin autem, uterque ipsum impedimentum noverit, tunc periculum incontinentiæ intercedet: *Animadvertas* (inquit de Justis) (*a*), *quod variissime, aut nunquam erit necessarium experiri, an possint conjunges separari, & honeste vivere tamquam frater, & soror, quia sæpe ex hujusmodi separatione oriuntur scandala, & periculum incontinentiæ sicut etiam ex habitatione dicto modo facta.* Itaque judicamus a Parocho, qui literas a Pœnitentiaria, & facultatem exposcit, vel ab aliis exposci deprehendit, monendos esse Conjuges (si impedimentum uterque cognitum habeat) vel alterum ex Conjugibus, qui rei conscius est, ne in copulam consentiat, donec dispensatio reddatur: *Monendus est* (ait Navarrus) (*b*) *a Confessario, ne prius consentiat in copulam, quam contrahat Matrimonium renovato consensu; quia tunc, quamvis Absolutio, & Dispensatio non reddevetur nulla, fornicaretur tamen, quia ante Matrimonium in copulam consentiret.*

(a) Dispen. Matrim. lib. 1. c. 8. n. 178.

(b) In alloc. part. 2. p. 56.

Secundo indicitur, ut alter Conjugum, qui impedimentum ignorat, certior fiat primum consensum irritum fuisse, ita tamen, ut crimen, ex quo proficiscitur ipsum impedimentum, minime detegatur.

Tertio, his peractis, clam matrimonium renovandum est, nempe, iterum mutuus consensus præstari debet.

Magno studio disceptatum olim fuit, utrum novus hic consensus, qui matrimonium reipsa constituit, coram Parocho, ac duobus testibus peragendus videretur. Nam Tridentina Synodus Parochum, ac duos testes præsentes necessario requirit, dum matrimonium celebratur. Attamen nulla difficultas amplius supereset, si discrimen inter occulta, & publica impedimenta habeatur. Si matrimonium publice initum est *coram Parocho, & duobus testibus*, & impedimentum quoque publice innotuerit, idem matrimonium rite confirmari nequit, nisi consensus iterum *coram Parocho, & duobus testibus* præbeatur. Contra vero est, si matrimonium celebratum fuit *coram Parocho, & duobus testibus*, & impedimentum dirimens occultum servatur. Tunc novus consensus certe præstandus est, sed clam inter contrahentes; nec amplius Parochus, duoque testes requiruntur. Nam semel mandato Tridentini Concilii jam paruerunt Conjuges, cum primo matrimonium, licet interposito occulto impedimento, confecerunt.

Hæc ita decrevit Pœnitentiaria S. Pii V. Pontificis auctoritate, uti Navarrus (*c*) fatetur, qui per tot annos eidem Sacro Tribunali operam præstitit suam. Id etiam probat Sacra Congregatio Concilii (*d*), uti tradit Fagnanus (*e*), qui per plures annos a Secretis præclare munus gessit; Idemque Scriptores docent (*f*). Insuper, cum Sac. Rotæ Auditores hujus sententiæ veritatem in dubium revocassent, Cardinalis Carafa Congregationis Concilii Præfectus duos ex iisdem Auditoribus accivit, Seraphinum nempe, & Comitolum, quibus ostendit decreta a Sac. Congregatione super hac re confecta, Pœnitentiariæ institutis, & S. Pii V. declarationi esse consentanea. Qua de re Patres Sac. Rotæ in posterum expositam paulo ante sententiam sequuti constanter fuerunt (*g*). Etenim Tridentina Synodus, cum jussit matrimonium contrahi coram Parocho, & duobus testibus, nihil aliud statuendum voluit, nisi clandestina matrimonia impedire, ex quibus gravissima mala derivare consueverunt; ac potissimum, cum secreto matrimonium initum fuerat sine Parocho, ac testibus, novum matrimonium simili ratione ab eodem conficiebatur, vel etiam publice adhibitis testibus, accitoque Parocho; quæ sane corruptela nequit obtingere, cum publice matrimonium celebratum fuit, licet irritum ob impedimentum dirimens occultum habeatur. Quamobrem, cum Parochus, ac testes primo matrimonio jam interfuerint, quod rite celebratum putabatur, quia impedimentum nequaquam innotuerat, ideo satis est, ut clam inter Conjuges novus consensus præbeatur, cum ipsum matrimonium Sacræ Pœnitentiariæ facultate rite confirmandum est (*h*).

(*c*) In suo cons. 4. de Sponsal.

(*d*) In Canis Hispal. 20. Julii 1609. Decis. 21. fol. 38 & Cottan. 2. Decem. 1634. Decis. 25. fol. 130.

(*d*) Cap. 15. qui fidem n. 14. de Sponsal. & Matr.

(*e*) Zarol. in sua prax. ad verb. dispens. §. quin. dub. Vanesp. in Jur. Eccl. univer. par. 2. tit. 3. §. 4. c. 7. n. 10 Giribal. tr. 10. de Sacr. Matr. c. 18. §. 6. n. 27. & seqq. Salmat. in curs. Theolog. Moral. t. 2 tr. 9. de Matr. c. 3. punc. 5. nu. 118. & seq. Pignatel. cons. 27. per tot. t. 8

(*f*) In decis. 900. coram Seraphin. Et 393. nu. 1. coram Ludovis. 405. n. 29. & seq. par. 18. Recent. & in Spalaren Nullitat. Matr. die 3. Mar. anno 1653 cor. Præfat. Albergat.

(*g*) Pontas in suo dict. casi Conc. in ver. mat. quart. cas. 4. & 5.

(*h*) Part. 2. c. 15. n. 3. 6

Ex his apertissime constat, quod sermo est de matrimonio coram Parocho, ac duobus testibus inito, ubi dirimens impedimentum occultum interponitur. Ex his omnibus desumitur, quoties indicit Pœnitentiaria renovari matrimonium ejusmodi, novumque assensum præberi: *Secrete ad evitanda scandala*: id mutuo a Conjugibus perficiendum esse, nec Parochum, aut testes præsentes requiri, neque ipsum Confessarium, qui licet Parochus haud sit, ad literas exequendas Pœnitentiariæ designatur. Libellus pro novis Confessariis instruendis Romæ evulgatus idem prorsus docet: *Nihilominus monemus, quoties ab ejusmodi Conjugibus novus consensus præstandus est, ipsos cogi haud posse a Confessario, ut testes, seque præsentem adhibeant. Tum quia id non præcipitur in litteris Sacræ Pœnitentiariæ; tum quia pro certo habetur idem matrimonium jam fuisse rite celebratum in facie Ecclesiæ.*

Porro veritati id consentaneum adeo est, ut Silvius (*i*) hæc docuerit: *Quid, si dispensetur super impedimento occulto, sed ex conditione, ut contrahant servata forma Concilii Tridentini? Respondeo, etiam tunc illos posse consensum renovare absque Parocho & testibus, si prius contraxerant coram illis; neque enim attentaverunt contrahere aliter, quam coram Parocho, & Testibus.* Quam sententiam Pontas (*k*) magnopere commendat. Gruttierezius (*l*) tamen adversatur ob hanc causam, quod verba dispensationis apertissime contrarium perscribunt. Giribaldus (*m*), aliique plures eandem opinionem sequuntur: Nos autem totam quæstionem solvemus adfirmantes: *Agi de subjecto*

(*i*) In suppl. ad D. Tho. q. 45. art. 2. quæst. 2. concl. 4.

(*k*) Loco cit. cas. 5.

(*l*) De Matr. c. 47. nu. 26.

(*m*) Tract. 20. de Sacr. Matr. c. 8. §. 6. n. 132.

non

non supponente. Siquidem Pœnitentiaria nequaquam utitur his verbis : *Servata forma Concilii* : cum jam peractum matrimonium sua facultate confirmandum proponitur, sed tunc solum, cum solvendum est occultum impedimentum pro matrimonio adhuc ineundo. Id constat ex formulis dispensationum, quas Navarrus congessit.

Itaque rei difficultas in eo posita est, nempe, qua ratione fieri possit, ut alter Conjugum ignarus impedimenti, certior de ipso reddatur, ita ut latoris crimen nequaquam innotescat : *Dicta mulier de nullitate prioris consensus certiorata, sed ita caute, ut latoris delictum nunquam detegatur*. Vanespenius (*a*) rei magnitudinem, & gravitatem expendens hæc habet : *Magna hic prudentia, ac circumspectione opus est : unde merito Executor hic non tantum humana, sed vel maxime Divina consilia, & auxilia adhibebit, recurrendo ad Patrem luminum, ut eum lumine suo illuminet, quid in casu adeo perplexo agere debeat*. Clericatus autem (*b*) fatetur plurimum se laboris impendiisse, ut hic Pœnitentiariæ mandato, qua opus est diligentia satisfaceret, nonnulli, ut se facilius hac difficultate expedirent, solam instructionem, non vero conditionem illis Pœnitentiariæ verbis contineri censuerunt, ita ut Confessarius moneatur sedulam curam insumere, ut illud matrimonium irritum declaret, non autem patefaciat ignaro ex Conjugibus causam impedimenti. Sin vero reipsa obtineri id nequeat, sed potius occasionem dissidii inter conjuges præberi intelligat, & inesse suspicionem, ne alter ex ipsis matrimonii vinculum dissolvi contendat, aliamque vitæ rationem suscipere, tunc Sacerdos ab eo consilio desistat, irritum detegere matrimonium omittat, idque solum diligenter curet, ut consensus inter ipsos Conjuges renovetur eo modo, quem superius indicavimus. Hæc docet De Justis (*c*), idemque Sanchez (*d*) antea scripserat : *Sed mihi persuadeo, non esse conditionem, sed instructionem quandam Confessarii, ut certior sit posterioris Matrimonii contractus*. Plures alii sententiam eandem tradiderunt (*e*), qui ex verbis Sacræ Pœnitentiariæ conditionem saltem inferri testantur, ita ut parendum sit, quoties fieri possit, aliter tamen, si discrimina nuper enumerata impendere videantur.

Nos tamen pro ingenii nostri tenuitate judicamus haud probari posse illorum opinionem, qui instructionem solum, non vero conditionem indici per illam Sacræ Pœnitentiariæ clausulam arbitrantur ; nam certissimum est inter Jurisperitos, quod vera conditio ex *ablativo absoluto* consequitur : Qua de re prætermitti nullo modo potest, licet gravissima incommoda jam exposita interponantur. Siquidem illud Pœnitentiariæ mandatum innititur juri communi, quod pro matrimonio rite confirmando expostulat novum a Conjugibus consensum, & declarari impedimentum ignaro, ne idem consensus *per errorem* elicitus putetur, sive (ut res clarius explicetur), ne permaneat primus consensus cum errore conjunctus, qui traditus fuit, cum matrimonium primo celebraretur. De impedimento conditionis non deest juris auctoritas (*f*), quæ matrimonium inter liberum, ac famulam irritum decernit, si ille mulieris conditionem ignoret, neque aliter confirmari posse, nisi novum consensum præstiterit, qui ante matrimonium conditionem Conjugis nesciverat. Juris autem interpretes in Cap. *Depositum*, ad illa verba : *Inscia de eo, qui duxit in matrimonium* ; adfirmant consensum *per errorem* permanere, donec qui matrimonium cum famula iniit consensum iterum reddat, postquam ipsius conditionem deprehendit. His auctoritatibus, & Interpretum sententia Scotus (*g*) adductus ita scriptum reliquit : *Primus consensus non fuit Matrimonialis ; & ideo ad hoc, quod sint conjuges requiritur novus consensus : & tunc dico, quod, si impedimentum non exprimatur personæ insciæ, ipsa in copula carnali sequenti non consensit novo consensu, sed solum reddit in virtute primi consensu, qui nullus fuit, & ideo licet persona sciens de novo consentiat, non tamen sufficit. Hoc expresse dicit Glossa in cap. 1. de eo, qui duxit in Matrimonium, quam polluit per adulterium. In primo consensu, qui nullus fuit, intelligitur perdurare, sicuti probatur de servo, qui creditur liber, cum quo contrahatur, si post manumittitur, uxore ignorante, non contrahitur Matrimonium, quia post manumissionem factam manendo cum eo, semper intelligitur approbare consensum primum, qui fuit erroneus, & non Matrimonium*.

Difficilius se res habet, cum aliquis ob vim, seu metum in matrimonium consensit. Multi ex Theologis asserunt pro matrimonio ejusmodi confirmando satis esse liberum illius consensum, qui ad illud ineundum coactus fuit, non autem requiri, ut qui jam prius libere assenserat, & vim aliter Conjugi allatam ignoraverat, rursum ad exprimendum consensum adigatur, Clemens tamen Octavus, a quo super hac re consilium petitum fuit, expendens primum illum consensum pertinuisse ad materiam neque legitimam, neque idoneam, respondit pro matrimonii confirmatione novum consensum ab utrisque Conjugibus esse tribuendum, ab eo nempe, qui matrimonium per vim contraxit, & simul ab altero, qui vim ejusmodi ignorans ultro, ac libenter eodem se matrimonio illigavit. Insuper adjecta fuit ea conditio, ut maritus, qui jam libere consenserat, prius moneretur, irritum fuisse matrimonium, eo quod uxor ad assentiendum coacta fuerit, cum primo celebratæ sunt nuptiæ : *Admonito prius marito de matrimonii nullitate*. Hoc Pontificis responsum Comitolus (*h*), ac Pontas fuse commemorant (*i*). Postremo Sanchez (*k*), cujus auctoritas plurimi facienda est, binas opiniones exponit, quarum prima tuetur haud necessarium esse, ut qui nescierat impedimentum, de ipso certior fiat, cum matrimonium novo consensu confirmandum proponitur ; altera vero id necessarium prorsus adfirmat ; quam proculdubio magis probabilem idem Sanchez (*l*) fatetur. Porro id satis est, ut hæc opinio præ cæteris teneatur, cum de Sacram. agitur, juxta proscriptam his verbis ab Innocentio XI. sententiam : *Non est illicitum in conferendis Sacramentis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetat Lex, aut conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia tantum probabili utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis*.

Ex his duabus opinionibus modo explicatis, de quibus etiam Schmalzgrueberius fusius verba facit (*m*), Sacra Pœnitentiaria tutioribus sententiis adhærere consueta (*n*), secundam amplexa est, uti constat ex formula, quam huc usque declaravimus. Itaque Sacerdos, qui Pœnitentiariæ diplomata, ac litteras exequitur, eidem sententiæ conformare se debet, quod Syrus copiose demonstrat (*o*).

Qui periti sunt moris, & instituti Sacræ Pœnitentiariæ jam pro certo tenent ad confirmandum matrimonium requiri novum consensum, & simul ignaro Conjugi detegendum im-

(a) Part. 2. Iuorum per. tit. 19. c. 7. n. 9.

(b) Decis. 40. de Sacr. Matr. n. 31.

(c) Lib. 2. de dispens. Matr. c. 8. n. 181.

(d) De Matr. li. 3. disp. 34. n. 81.

(e) A versa de Matr. q. 11. sect. 4. in vers. demum juxta hoc. Bonacl. de Matr. qu. 2. pun. 9. n. 7. Rosign. de Matr. part. 2. to. 7. prænot. 25 clausal. 7. n. 37. Giraldus tit. 20. de matrimon. c. 28. §. 3. n. 124. & seq.

(f) Cap. proposuit, & c. ad notitiam de conjugio servorum.

(g) In 4. Sent. dist. 35. q. 1.

(h) Lib. 2. Responsi. Moral. qu. 120.

(i) De Matr. li. 4. c. 24. & 25.

(k) Lib. 2. de Matr. disp. 36.

(l) Sub n. 4.

(m) Lib. 6. in Decr. tit. 16. n. 60. & seq.

(n) Card. Petra in all. opere de Sac. Pœnit. part. 2. c. 3. n. 4. & seq.

(o) In suo opere q. 8. prælim. Genet no. 4. suæ Theol. Mor. tr. 6. c. 11. q. 4. & to. 5. Tr. 9. c. 7. q. 8.

impedimentum. Quamobrem rationem, modumque perſcrutantur, ne crimen impedimenti cauſa in lucem proferatur. Ac primum, qui impedimenti conſcius eſt, ſe ignarum fingat: Deinde oſtendat ſe ſuſpicari, ne ob aliquam cauſam rite celebratum fuerit matrimonium, ideoque mutuum ultro conſenſum præſtari debere, ut in poſterum ab omni ſollicitudine animi, metuque religionis liberentur.

Secundo, qui impedimentum cognitum habet, teſtimonium ab altero Conjuge novi amoris eliciat, ita ut ſe paratiſſimum fateatur eodem ſe matrimonio adſtringere, ſi adhuc in libertate verſaretur. Tunc novum mutuo conſenſum exprimant, & ſic omnia in tuto collocantur.

Tertio, impedimenti conſcius libere declaret, haud rite matrimonio conſenſiſſe, cum primo celebratum fuit; ideoque oportere conſilio Confeſſarii, atque internæ tranquilitatis cauſa, ut ambo conſenſum renovent, ſeque id libenter facturum oſtendat. Quod ſi aliter Conjux eandem voluntatem patefaciat, id ſatis erit, ut novus conſenſus juxta perſcriptam normam elicitus intelligatur.

Quarto, ſi ob graviſſimas difficultates nullus alius modus ſuppetat, tunc Maritus impedimenti conſcius *accedat ad Conjugem inſciam impedimenti, & cum ea habeat copulam affectu materiali*. Cum enim Conjux, quæ impedimentum ignorat, eodem tunc amore permota, ac devincta putetur, id ſatis pro conſenſu utriuſque Conjugis exiſtimatur, ut matrimonium confirmari poſſit, nec innoteſcat crimen, ex quo venit impedimentum. Plures (*a*) hanc rationem exhibent: Auctor vero libelli pro inſtituendis novis Confeſſariis confecti id quidem probat, niſi forte Conjugem ignarum impedimenti pœniteret ipſius matrimonii, animumque ab eo prorſus alienum haberet. Tunc enim conſenſus eo modo expreſſus nullam vim, nullumque pondus aſſequeretur.

M. Paulus Leo (*b*) rationem primo loco expoſitam minime approbat, & quidem merito. Ipſe prius aſſert clauſulam Pœnitentiariæ: *Dicta muliere de nullitate prioris conſenſu certiorata, ſed ita caute, ut lateris delictum nuſquam detegatur*; Et inde aſſerit, quod, *hæc clauſula eſt ſubſtantialis, & magni momenti*. Illud etiam ſupraddit: *Mulier inſcia eſt certioranda de nullitate prioris conſenſus, hoc eſt certa efficienda. Non fit autem certa per verbum illud: ſuſpicor; ſed ſolum titubans; nam certitudo dubitationem omnem excludit*. Idem M. Paulus ſecundæ rationi nequaquam ſubſcribit, ob quam Conjux ignarus impedimenti nunquam detegit irritum eſſe matrimonium, quod tamen neceſſarium oſtendimus: *Remanet* (inquit) *in ſua ignorantia*.

Porro, ſi Marcus Paulus Leo improbat rationes primo, ac ſecundo loco poſitas, nos certe rationem quartam graviſſimis difficultatibus implicitam intuemur. Omittimus quæſtionem, utrum *per copulam affectu maritali habitam*, renovari conſenſus intelligatur. Inquirendum eſt, an id probari poſſit, cum literis, ſeu diplomatibus Sacræ Pœnitentiariæ, quibus adjungitur ſuperius allata clauſula, parendum indicitur. Itaque vel *copula affectu maritali* ante diſpenſationem, vel poſt diſpenſationem ſuſcipitur. Primum quidem abſonum eſt; cum impedimenti conſcius neque petere, neque perſolvere debitum queat alteri Conjugi, licet infamiæ, ſeu vitæ periculum immineat, uti conſtat ex Cap. *Inquiſitioni de ſentent. excommunic.*: *In primo caſu, quando alter conjugum pro certo ſciat impedimentum conjugii, propter quod ſine mortali peccato non valeat carnale commercium exercere*. Tum Innocentius III. ita ſtatuit: *Debet potius excommunicationis ſententiam humiliter ſuſtinere, quam per carnale commercium peccatum operari mortale*. Idem jus (*c*), idem Salmaticenſes confirmant (*d*), qui reliquos Theologos unanimes commemorant. Sin autem *copula habetur poſt obtentam diſpenſationem*, quo pacto Conjux ignarus impedimenti, qui primum matrimonium rite confectum arbitratur, certior factus de eodem impedimento judicabitur, uti jubet Pœnitentiaria illis verbis: *Dicta muliere de nullitate prioris conſenſus certiorata*. Hic quartus modus improbandus non eſſet, ſi diplomatibus Pœnitentiariæ ſatisfacientes illorum opinionem amplecti poſſent, qui pro novo conſenſu haud putant monendum eſſe inſcium conjugem de impedimento, quod irritum matrimonium conſtituit. Cum tamen Pœnitentiaria contrariam ſequatur ſententiam, ideo ab ipſa diſcedere nequit, qui Sacri illius Tribunalis diplomata, ac litteras exequitur.

Quamobrem prima, & quarta ratione prætermiſſa, de ſecunda, ac tertia verba facienda ſuperſunt. Secundam rejicit M. Paulus Leo, quemadmodum indicavimus. Illam tamen probat Sanchez (*e*) ob hanc cauſam, quod licet aſſenſus cum errore, & ignorantia conjungatur, id tamen Theologi *ſe habere concomitanter* teſtantur, neque voluntatis liberum conſenſum adimere. Pontius ab hac opinione ſe alienum præbet, & ejuſmodi conſenſum per dolum expreſſum judicat (*f*). Cum hæc ita ſint modus tertio loco propoſitus æquitati potius conſentaneus videtur. Nam Conjux ignarus matrimonium irritum cognoſcit, non tamen crimen notum efficitur, ex quo conſecutum eſt impedimentum; neque ullum mendacium admiſcetur. Quippe certiſſimum eſt primo matrimonio haud rite traditum fuiſſe conſenſum; neque a veritate abhorreret, ſi impedimenti conſcius adfirmaret primo matrimonio ſe nequaquam conſenſiſſe. Nam verus conſenſus appellari nequit, qui rite præſtitus non fuit. Poſtremo hanc tertiam rationem unanimes Theologi reliquis omnibus anteponunt (*g*).

Priuſquam in lucem hæc noſtra inſtitutio prodiret, tenuitatem noſtram agnoſcentes, viris doctrina præſtantibus illam oſtendimus, qui judicium ferre poſſent. Rem ſane graviſſimam ipſi monuerunt, quid nempe agendum ſit, ſi Conjux haud immerito ſuſpicetur, ne alter Conjux de irrito matrimonio certior factus novum conſenſum dare recuſet; ſolutoque matrimonii vinculo, procreati jam liberi tanquam ſpurii habendi ſint; impedimentum tum detegi, aliaque mala, atque diſſidia certo eſſe futura: Utrum omiſſa tertia ratione, aliam ſeligere liceat ex his, quas paulo ante improbavimus, quo tamen plurimum Scriptorum auctoritatibus corroborantur.

Hæc ſane facienda plurimi exiſtimamus. Quare reſpondemus primo legitimam prolem haberi, cum impedimentum non innoteſcit, alterque Conjugum rite contractum matrimonium arbitratur; illudque coram Parocho celebratum fuit (*h*). Deinde prætermittimus pericula omnia, quæ ex ſecunda, ac tertia ratione prius expoſitis dimanare queunt, ita ut neceſſario ad quartam deveniendum eſſe videretur. Quapropter ſi graviſſimis incommodis tertia ratio, ac modus obnoxius judicetur, ad Summum Pœnitentiarium

(a) Navar. c. 22. de diſp. Matr. pag. 60. & pag. 74. Tyrus in tract. præx. confeſſion. mandat. Inſtr. Pœnit. p. 216. & ſeq. M. Paulus Leo par. 2. formul. diſpenſ. Matr. pag. 174. & ſeq. Gibald. n. 10. de Matrim. cap. 5. §. 5. n. 104. Auctor libri pro novis Confeſſ. Inſtr. 2. cap. 3. n. 326. & ſeq.

(b) Par. 2. formul. diſpenſ. Matr. pag. 174.

(c) In c. III. de reſt. ſpol. lat.

(d) Citato tract. 9. punct. 4. c. 14.

(e) De Mat. lib. 2. diſp. 36. n. 5.

(f) In ſuo tr. ac Matr. lib. 4. c. 25. n. 5.

(g) Sanch. loc. cit. ſub n. 7. Pontas allato loco n. 5. Syr. Navar. Marc. Pau. Leo locis cit. Pontas in ſuo Dic. ad verb. Matr. quæſt. 2.

(h) Pirhing cit. tit. dec. §. 2. n. 4. & 5.

confugiendum est eo pacto, quo Delegatus, si ob aliquam difficultatem exequi perscriptam legem nequeat. Delegantem adire debet, ejusque voluntati, & consilio acquiescere. Quippe Summus Pœnitentiarius magnis illis difficultatibus fortasse adductus, aut aliquid de severitate remittet, aut facultates a Pontifice necessarias postulabit, qui si non agitur de *impedimento erroris personæ*, quod refertur ad jus naturale, sed de aliis impedimentis, quæ a jure scripto decernuntur, non solum auferre de medio potest incommoda, quæ jam secuta ab illo sunt (*a*), uti constat quotidiana experientia, cum *in radice matrimonii* legitimam prolem declarat, sed etiam ob consensum naturalem initio præstitum, dispensare potest, si velit, a renovando consensu, quemadmodum apud Indos confirmata fuerunt quædam matrimonia, quæ Pucueles, & Quartarones (sic enim nuncupantur) haud rite iniverant, interposita Clementis XI. auctoritate, qui die 2. Aprilis anno 1705. ob hanc rem litteras Apostolicas promulgavit. Si vero id sperandum minime videatur, quod nos ipsi difficillimum asserimus, cum solum eveniisse certum sit, quoties ex impedimento juris positivi irrita matrimonia confecta fuerant a magna hominum multitudine, non autem a peculiari homine, si, inquam, obtinere id arduum habeatur, & *periculum sit in mora*, si adeundus sit Pœnitentiarius, tunc Confessario, & Parocho liber ad nos aditus semper patebit, ut nobis patefaciant impendentia pericula, silentio prætereuntes contrahentium nomina. Nos proculdubio divinam opem prius exposcentes, illud consilium dabimus, quod magis rei convenire videbitur. Equidem Gennettus (*b*) consulendum monet Episcopum, cum ejusmodi difficultates objiciuntur. Continget etiam fortasse, ut rebus omnibus diligenter examinatis præter quatuor rationes superius expositas, alia deprehendatur, ob quam ignaro Conjugi irritum matrimonium declaretur, nec tamen pateat crimen, quod impedimentum induxit, & nulla prorsus incommoda consequantur.

(*a*) In Clement. unic. de communit. Eccles.

(*b*) Loco allato.

Hæc potissimum explicanda duximus, ut Confessarii, ac Parochi intelligant, antequam libellos supplices offerant Pœnitentiariæ, rem sedulo expendendam, utrum ad illam pertineat, & circumstantias omnes accurato studio investigandas; post hæc literis suis ad Summum Pœnitentiarium singula complectantur. Statim ac literæ, seu diplomata ipsis a Pœnitentiario reddentur, sæpius illa percurrant, ut iis omnibus fideliter satisfaciant, quæ præscribuntur. Id autem peragendum est, dum pœnitentiæ Sacramentum administrant, & postquam consueta verba Absolutionis a censuris, & peccatis pronunciarunt. Si res agitur de incundo matrimonio his verbis utantur: *Et insuper auctoritate Apostolica mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento; ut, præfato impedimento non obstante, Matrimonium cum dicta muliere publice, servata forma Concilii Tridentini, contrahere, consumare, ac in eo manere licite possis, & valeas. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

Insuper eadem auctoritate Apostolica, prolem, quam ex Matrimonio susceperis, legitimam fore nuntio, & declaro. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Si de jam inito matrimonio res est, post consuetam absolutionem a censuris, & peccatis, hæc ita pronunciant: *Et insuper auctoritate Apostolica mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento, ut eo non obstante Matrimonium consummare, & in eo remanere licite possis; In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

Et pariter eadem auctoritate Apostolica, prolem, si quam suscepisti, & susceperis, legitimam fore decerno, & declaro. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. His peractis litteras, seu diploma dilacerent, si illud indicatur: *laceratis* &c.

INSTITUTIO LXXXIX.

Responsum redditum dubio a Viro Religioso proposito circa Institutionem XXXIII. Iterum ostenditur matrimonia exterorum, quæ celebrari Bononiæ solent, & earum pariter, quæ in Monasteriis educantur, contrahenda esse præsente Parocho, cujus ditioni Monasterium, aut domus subjecta sit. Contrahi debere matrimonia earum, quæ educari consueverunt, coram Parocho, in cujus Parochia paterna, materna, aut fratris domus constituta est. Hoc idem statuendum est de famulis Bononiensibus, qui domicilium in alia Parochia habent.

SIngulari in nos benevolentiæ tuæ tribuendum est, quod nobis exposueris difficultatem, quæ ex trigesimatertia nostra institutione concitata est, ubi asseruimus rite matrimonium iniri a Prætore, Judice, Medico, & quod gravius videtur, a famulis etiam coram Parocho illius loci, in quo degunt, eoquod obtinuerint, si non verum domicilium, saltem quasi domicilium, nisi forte brevissimo remporis spatio in eodem loco versati fuerint. Id quidem alienum videri potest iis, quæ ibidem constituimus, a famulis nempe celebrandum esse matrimonium coram Parocho Domini, in cujus ædibus morantur, nisi forte paternum, maternum, seu fraternum domicilium in alia Parochia positum habeant. Tunc enim hic Parochus, non alius in conficiendo matrimonio accersendus est; Idem perscripsimus cum de matrimoniis Puellarum, quæ a Monialibus educantur, sermo haberetur. Illud pariter superaddis, rationem ex quasi domicilio desumptam, quæ Judici, Medicis, Professoribus, ac famulis suffragatur, aptissime convenire Puellis educandis, de quibus verba fiunt, & famulis etiam, de quibus agitur. Quidquid ergo indicitur, nempe, matrimonium rite contrahi coram Parocho ejus loci, ubi Judex, Prætor, Medicus, & studiis adducti Juvenes immorantur, id famulis quoque, & Puellis educandis esse tribuendum adfirmas, nec investigandum, utrum in alia Parochia domicilium paternum, maternum, aut fraternum obtineant.

Propositam difficultatem facile exsolvere possumus, si asseramus eam nobis mentem non fuisse, ut controversia ulla de peculiari aliquo matrimonio excitata nostra illa institutione, judicioque dirimeretur, sed tantum, ut quædam leges statuerentur Sacerdoti, qui accersitur, ut matrimonia rite celebrentur. Etenim; cum eandem institutionem in duas partes dividimus, his verbis usi sumus: *Ut clarius id agatur in duas quasi classes res dividetur: Primum, afferemus, quæ per Sacram Congregationem constituta fuerunt, & quæ etiam ab universis fere Auctoribus probantur: Secundo, peculiaria quædam addentur, quæ, veluti normam, in hac civitate, ac diœcesi observanda præcipimus, ut dissentiones omnes, si fieri poterit, de medio auferantur.*

Deinde cum secundam partem aggredimur, & hæc prius monemus: *Sed jam deveniamus ad secundum partem, qua certam normam*

huic

UAB Biblioteca de Ciències Socials

huic noſtræ civitati, ac diœceſi ſtatuere propoſuimus, ut ſuper ejuſmodi rebus aditus controverſiis omnibus præcludatur.

Itaque ſolum examinandum ſupereſt, cur nos, qui indiximus matrimonium ineundum a Judice, Medico, Profeſſoribus, & ſtudioſis Juvenibus coram Parocho, ubi quaſi domicilium affecuti ſunt; cur, inquam, ſtatuamus, ut Puellæ educandæ a Monialibus matrimonium conficiant coram Parocho, in cujus ditione ſitum eſt Monaſterium, niſi paternum, maternum, ac fraternum in alia Parochia domicilium habeant; Idemque poſtremo famulis etiam permittimus, qui in Dominorum ædibus verſantur. Porro nos id conſtituimus, quia ad rectam hujus civitatis, ac diœceſis adminiſtrationem, & tranquillitatem conferre plurimum pro certo putavimus; Neque ſane Tridentina Synodus jubet matrimonium omnino contrahi coram Parocho, in cujus ditione ſponſi domicilium, ſeu quaſi domicilium poſſident; Illud perſcribit, ut Parochus adhibeatur, vel alius Sacerdos, modo tamen ipſius Parochi, aut Epiſcopi facultas intercedat (*a*): *Qui aliter, quam præſente Parocho, vel alio Sacerdote de licentia ipſius Parochi, vel Ordinarii, & duobus, vel tribus teſtibus &c.* Hac facultate utuntur Epiſcopi, cum matrimonia fiunt in Noſocomiis, Capellanis nimirum concedentes, ut Parochi munere fungantur, ob eam videlicet cauſam, ut controverſiis aditus occludatur, quæ inter illos, ac Parochos haberi frequenter conſueverant, aut etiam ipſos inter Parochos, in quorum nempe ditionibus, aut domicilium haberet ægrotus, aut Noſocomium poſitum eſſet. Rem totam confirmare liceat exemplo Epiſcopi, qui ad celebrandum matrimonium Parochum deſignaverat, cui ſubjectum eſſe alterum contrahentium exiſtimabat, quemadmodum falſo delatum fuerat: eo matrimonio confecto, deinde revocari in dubium cœpit, an rite peractum fuiſſet; Nonnulli Cardinalis de Luca auctoritate (*b*) permoti, illud irritum cenſuerunt; alii tamen contrariam ſententiam magis probarunt, eo quod Tridentina Synodus ſolum decernat matrimonium, ut rite fiat, non niſi *præſente Parocho, vel alio Sacerdote* de licentia ipſius Parochi, vel Ordinarii eſſe celebrandum. Idque ſententia Sac. Congregationis Concilii, quam Fagnanus commemorat (*c*), plane comprobatur, eandem opinionem ſequuta eſt Sac. Congregatio die 9. Septembris anno 1684. quam nos integram ex actis deſcripſimus.

(a) C. 1. ſeſſ. 24. de Ref. Matr.

(b) Diſc. 1. n. 9. & ſeq. de Matr. & diſc. 26. n. 25. in ann. Conc.

(c) C. quod nobis n. 55 de cl. Deſt.

DUBIUM MATRIMONII.

Sequens caſus Sacræ Pœnitentiariæ propoſitus, fuit ab ea ad hanc Sacram Congregationem pro deciſione remiſſus.

FUlanus, & Berta Matrimonium inter ſe contracturi, ſtatum ſuum liberum probarunt apud Acta Curiæ Epiſcopalis, inſtantes ſubinde, juberi Parocho, ut ad trinam denunciationem procederet. Interrogati autem a Notario, quiſnam eſſet eorum Parochus, reſponderunt (per errorem tamen, & citra contemptum Clavium), eſſe Parochum Sancti Demetrii, in cujus Parochia jampridem habitaverant, ſed tunc temporis non habitabant. Peractis itaque a Parocho Sancti Demetrii juxta ſibi traditam facultatem denunciationibus, nulloque impedimento detecto, Ordinarius impertitus eſt ſolitam licentiam per dictum Notarium extenſam ſub hac verborum formula.

Concedimus facultatem Parocho Sancti Demetrii, ut adeſſe poſſit matrimonio contrahendo inter Fulanum, & Bertam ejuſdem Parochiæ.

Celebratum proinde fuit coram dicto Parocho, & Teſtibus matrimonium: ſed poſt aliquod tempus Fulanus Librum Moralem caſu legens invenit, communem eſſe ſententiam, quod ad matrimonii validitatem requiritur præſentia Parochi ſaltem unius ex contrahentibus; unde conſultis pluribus Confeſſariis, quid ſibi agendum eſſet, ſuaſus fuit, ut una ſimul cum Berta conſenſum renovaret coram proprio Parocho, & Teſtibus. At Fulanus, explorata Bertæ voluntate, an caſu, quo non eſſet ipſius conjux, vellet ſibi matrimonialiter copulari, reſponſum habuit abſolute negativum. Nihilominus, habita nuper notitia, quod inter declarationes deſumptas ex Bibliotheca recol. mem. Cardinalis Bellarmini, & typis impreſſas, ad caput primum Seſſ. 24. de Reformat. Matrim. extat infraſcripta: Item licet non proprius Parochus, ſed alius de conſenſu Epiſcopi interſit, Matrimonium tenet, etiamſi Epiſcopus credat, fuiſſe vocatum Parochum: ſpem aliquam validitatis Matrimonii concepit: ſed ad omnem dubietatem removendam ſuppliciter inſtat, declarari.

An præfatum Matrimonium inter ipſum, & Bertam contractum, fuerit validum.

Sacra Congregatio Concilii reſcripſit affirmative.

Hæc tamen omittamus, cum nihil novi ſancire noſtra illa inſtitutione unquam putaverimus, ſed ea ſolum indicare, quæ a communi jure deſumuntur; propoſitam nobis quæſtionem æquis jam viribus expendamus, nullamque repugnantiam in ſententiis noſtris deprehendemus; Primum de famulis agitur, a quibus rite matrimonium contrahi fatemur coram Parocho, in cujus ditione commorantur: Sed de quibuſnam famulis agitur? De illis nempe, qui exteri ſunt, nec Bononiæ nati, ubi nullum habent domicilium, ſed ſolummodo quaſi domicilium, quod ſibi in ædibus ſui Domini comparaverunt. Id apertiſſime colligitur ex verbis ejuſmodi noſtræ inſtitutionis: *Secundo contingit, ut plurimi ſtudiorum cauſa in hanc urbem confluant, vel etiam, ut juventuti facultatem aliquam tradant, vel aliquod artificium exerceant, ſive ut opulentis Civibus inſerviant, vel aliquo alio munere deſtineantur.*

Item de Famulis verba fiunt, ſed de quibuſnam? Proculdubio de illis, qui Bononiæ nati, non modo quaſi domicilium in ædibus Domini, ſed etiam proprium, paternum, maternum, aut fraternum obtinent; ſi quis percurrat eam Inſtitutionem, Romani Cleri decretum in eo commemorari videbit: *Qui habent domum & familiam in alia Parochia, ad illam pertinere ſtatuimus, licet apud Dominos infirmentur, & occumbant.* Inſuper eodem loco Famulis ea omnia perſcribuntur, quæ Puellis educandis antea perſcripta fuerunt. Sed quænam hæc ſunt? *Dicimus itaque, ſi puella, quæ matrimonii fidem præſtitit, in alia Parochia domicilium non habeat, tunc Parochus, quem primo loco nominavimus, puellam in matrimonium conjunget: ſin autem paternum, maternum, vel fraternum domicilium habebit, tunc Parochus, cui domicilium idem ſubjicitur, pro conficiendo matrimonio præſens aſſiſtet.* Quamobrem, ſi uno loco eos Famulos complectimur, qui ſolum quaſi domicilium habent in ædibus Domini; alio vero loco de iis Famulis agimus, qui præter quaſi domicilium, aliud etiam in civitate poſſident, quod ad Patrem, Matrem, vel ipſorum Fratrem pertineat, quænam inter hæc duo diverſa capita dignoſci poteſt repugnantia?

Quamobrem explicemus potius, quæ iiſ-

dem capitibus continentur, & ea quidem optimo jure dicta oſtendamus. Itaque præcipimus illorum matrimonia, qui Bononiam veniunt ad artem aliquam exercendam, celebrari coram Parocho, intra cujus limites habitant, eo quod quaſi domicilium aſſequantur, niſi forte breviſſimo temporis ſpatio, atque ut ita dicam, momentaneo in urbe conſiſtant: neque ſane id nos ipſi commenti ſumus. Planas Virorum præſtantium auctoritates eo loco protulimus; idem congruit Sacræ Congregationi Concilii, uti ex ipſius decreto confirmavimus. Quod ſi aliter ſtatuendum eſſet, illud ſequeretur ab Helvetiis militibus iniri Bononiæ matrimonium haud poſſe, niſi prius facultatem ab Helvetio Parocho ſuo acciperent, ubi verum habent domicilium, eamque traderent Parocho Regularium Cæleſtinorum, intra cujus terminos, ſtationes, atque ita quaſi domicilium poſſident. illud autem juris decretum, nempe (*a*): *Miles ibi habere domicilium videtur, ubi manet, etſi nihil in Patria poſſideat*, eos tantum milites comprehendit, qui veluti in Præſidiis, non vero *in expeditione* verſantur (*b*).

(*a*) In L. Municeps ff. ad Municipalem

(*b*) Manſfeld de Juriſdict. & Jure Milit. Belgicæ tr. 1. c. 6. pag. 6.

Neque ſane illud temere finximus, videlicet a Puellis, quæ in Monaſteriis educantur, matrimonium ineundum coram Parocho, in cujus finibus monaſterium collocatur. Equidem Paſſerinus (*c*) docuit coram Monialium Confeſſario id eſſe peragendum. Sed quis hanc ſententiam æquo animo probare queat? Cum præſertim certiſſimum ſit ex Sacris Congregationibus, Puellarum ejuſmodi matrimonia, niſi impedimentum aliquod peculiare interveniat, celebrari oportere coram Parocho, cujus ditione Monaſterium includitur: *Matrimonium* (inquit Monacellus) (*d*) *contractum a Puella, quæ exiſtit in Monaſterio ad crates Monaſterii coram Teſtibus, & Parocho Eccleſiæ Parochialis, intra cujus limites ſitum eſt Monaſterium, validum reputatur*. Ibique ſententias quoque a Sac. Congregationibus evulgatas exponit: *Validum eſt matrimonium* (inquit Braſchius) (*e*) *contractum ab Educanda ad crates Monaſterii coram Parocho loci, ubi Monaſterium ſitum eſt*. Urſayas pariter iſtarum rerum peritiſſimus, & celeberrimus Canonum interpres ſcriptum reliquit, (*f*) Juriſperitos convenisse, ut propoſitam cauſam diligentius expenderent, eoque cœtu tutiſſimam unanimi conſenſu habitam fuiſſe opinionem, quam nuper expoſuimus. Reliquis omiſſis, hos præclaros Viros tanquam duces eligendos duximus, ut in hac civitate, ac diœceſi rite fierent matrimonia; eodem loco certos quoſdam limites huic ſententiæ ſtatuimus, ac Puellis nempe educandis matrimonium alia ratione contrahendum, ſi domicilium paternum, maternum, aut fraternum habeant; Tunc enim, præſente proprio Parocho, matrimonium celebrari debere, non autem alio Parocho, cujus ditione Monaſterium continetur; Id etiam Famulis perſcripſimus, qui, licet apud Dominos habitent, tamen domicilium paternum, maternum, vel fraternum poſſident. Tunc ipſi proprium Parochum accerſere debent, uti modo de Puellis educandis oſtendimus; aliter tamen eſt, ſi ſolum quaſi domicilium in ædibus Domini teneant: nam matrimonium fieri tunc oportet coram Parocho, intra cujus limites ædes Domini conſtituuntur: *Si Puella* (ait Clericatus) (*g*) *ponatur a Parentibus in aliquo Monaſterio Monialium, non cenſetur deſerere domicilium paternum, ſed in Parochia ſui domicilii habere ſuam habitationem: & ideo, ſi nuptui tradatur, ejus matrimonium celebrandum eſt coram Parocho, ſub cujus Parochia eſt domicilium ejus paternum*. Porro Clericatus longa experientia, ac doctrina præditus fuit, qui per plures annos in Patavina diœceſi Vicarii munus cum laude geſſit, cum Venerabilis Dei ſervus Gregorius Cardinalis Barbadicus Sedem illam occuparet. *Quæres* (inquit Giribaldus) (*h*), *quinam ſit proprius Parochus in ordine ad matrimonium Puellarum, quæ educantur in Monaſteriis Monialium? Reſpondeo, proprium Parochum, qui debet illarum matrimoniis aſſiſtere, eſſe illum, in cujus Parochia ſita eſt domus paterna, ad quam ſe recipiunt matrimonium celebraturæ: non enim amittunt Parochiam, nec domicilium paternum per hoc, quod cauſa educationis degant in Monaſterio &c. Quod ſi Puellæ, & Fœminæ degentes in Monaſterio nullum habeant in civitate domicilium, non domum paternam, ſeu maternam, aut fratrum, ad quam ſe recipere valeant, tunc proprius illarum Parochus erit ille, in cujus Parochia ſitum eſt Monaſterium*, cujus ſane Regularis auctoritas plurimi facienda eſt, tum ob ejus ſapientiam, tum maxime ob diuturnam experientiam hujus diœceſis; nam pluribus annis in hac Metropolitana munere Pœnitentiarii functus eſt, & cauſis matrimonialibus præfuit. Pignatellius (*i*) juxta Romani Cleri ſtatutum aperte demonſtrat Puellas, quæ in Monaſteriis vita decedunt, in Parochiali Eccleſia ſepeliendas eſſe, ubi domicilium habent, non vero in Eccleſia Monaſterii, ubi educabantur. Nos pariter idem ſtatutum in medium attulimus, quo ſancitur, ut Famuli Cardinalium, Principum, ac Præſulum Romæ commorantium, ſi domicilium in alia Parochia teneant, licet in ædibus Domini vitam abſolvant, ubi quaſi domicilium conſecuti ſunt, ad Parochiam tamen deferantur, ubi proprium obtinent domicilium. Poſtremo opus eſt perpendere in additionibus ad ejuſmodi ſtatutum ea, quæ decreta fuerunt a peculiari Congregatione Cardinalium, quam Clemens XI. deſignavit, ubi ad matrimonia pariter extendi jubentur omnia, quæ pro funeribus ducendis indicantur. Cum hæc ita ſint, quis unquam inficiabitur plurimum habere momenti ac ponderis id, quod Romano cum inſtituto ſimul & Bononienſi diſciplina conjungitur. Neque ſane infirmare hanc ſententiam tam bene confirmatam poteſt, quod contra objicitur a Prætore nempe, Judice, Mercatore, Famuliſque exteris, matrimonium rite confici coram Parocho, in cujus ditione Sedem ſibi delegerunt, eoquod in eo loco quaſi domicilium aſſecuti ſunt, ita pari ratione ſtatuendum eſſe de Puellis educandis, ac de Famulis Bononienſibus, ita ut liceat ob allatam cauſam iiſdem Puellis matrimonium inire coram Parocho, ubi poſitum eſt Monaſterium, Famulis autem coram Parocho, cui ædes Domini ſubjiciuntur. Illud etiam pro augenda difficultate in medium proferatur, quemadmodum Puellæ ejuſmodi, ac Famuli Bononienſes in alia Parochia paternum, maternum, aut fraternum habent domicilium, ita Prætorem, Artificem, & Famulum exterum in alio loco paterno, materno, vel fraterno domicilio non carere. Hoc, inquam, argumentum propoſitam antea ſententiam nullo modo labefactat; & equidem conficere diſſertationem facile poſſemus, ut conſtet, quam tenue, infirmumque ſit *argumentum a pari*, cum de rebus ad Theologiam Moralem, ſeu Canonum ſcientiam pertinentibus, diſputatur; accedit vero, quod maxima diſcrepantia inter duo exempla, quæ modo prolata ſunt, apertiſſime intercedit. Etenim licet Prætor, Medicus,

(*c*) De ſtatu homi. t. 2. q. 167. ar. 2. n. 896.

Villos de Servis fugitiv. c. 20. §. 2. n. 45.

(*d*) In For. Legal. practic. t. 2. tit. 16. formul. 2. n. 34.

(*e*) In ſuo Promptuario Synod. c. 63. n. 24.

(*f*) Tom. 1. par. 3. diſc. 19. n. 101. & ſeqq.

(*g*) De Sacr. Matt. dec. 35. n. 13.

(*h*) Tract. 20. de Sacr. Matr. c. 7. dub. 7. nn. 56. & 57.

(*i*) Conſ. tom. 7.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

cus, Mileus, aut Famulus exterus verum in alio loco domicilium habeant, & quasi domicilium in Parochia, ubi degunt Bononiæ, idemque prorsus Puellæ educandæ, Famuloque Bononiensi conveniat; certum tamen est, Matrimonia plurimis difficultatibus implicari, si a Prætore, vel Medico, aut Famulo exteris acciri deberet veri domicilii Parochus; id vero contigere nequit, si Puellæ, quæ in Monasteriis habitant, domicilium paternum, maternum, aut fraternum possideant, quod reipsa ad illas pertinet. Idem dicendum de Bononiensi Famulo, qui in alia Parochia suum habeat domicilium; quamobrem tum a Puellis, tum Famulis Bononiensibus matrimonium celebrari oportet coram Parocho, in cujus ditione non quasi domicilium, sed verum ipsorum domicilium reperitur.

Sed quoniam argumentatio *a pari* exemplo desumpta adeo probatur, nos etiam simili ratione utemur, ut rem propositam magis demonstremus. Quo tempore ob ignorantiam, rerumque imperitiam Parochus proprius ad implendum Paschale præceptum, & ad matrimonium ineundum minime dignoscebatur, quæstio concitata fuit, ad quem Parochum accedere deberent exteri Juvenes, qui studiorum causa in aliquam civitatem, sive academiam confluerent. Tunc unanimes fere omnes censebant, haud existimandum esse proprium Parochum illum, intra cujus limites ejusmodi Juvenes habitarent, licet diuturnitate aliqua temporis quasi domicilium sibi comparassent; Itaque non licere ipsis manu illius Parochi Divinam Eucharistiam in Paschate suscipere, nisi prius facultatem a Parocho proprii loci impetrarent (*a*). At vero Cardinalis Ostiensis (*b*) sapienter expendit gravissimas difficultates, quibus premerentur ejusmodi Juvenes, ut Paschali præcepto satisfacerent, & illum proprium esse Parochum docuit, ubi quasi domicilium obtinerent, eoquod prorsus arduum videatur ad Parochum veri domicilii confugere, aut facultatem ab ipso necessariam exposcere. Hanc eandem opinionem Navarrus attulit his verbis: (*c*): *Videtur sufficere habitatio bona fide, & sine fraude suscepta in aliquo loco, unde non potest commode reverti ad sumenda sacramenta in loco Parochiæ, ubi habebat domicilium.* Cum igitur Parochus quasi domicilii ob allatas difficultates satis idoneus judicetur, ut cæteris Divinum Eucharistiæ Sacramentum in Paschate administret, ita profecto matrimonium ob easdem causas, atque impedimenta, ab exteris celebrari permittitur coram Parocho quasi domicilii; ita tamen, ut statim hic aditus occludatur, si nulla interveniat difficultas, uti constat exemplo Puellæ educandæ, & Famulorum, qui verum domicilium in alia Parochia possident; ex quo sequitur, ut nec ejusmodi Puellis, neque Famulis matrimonium inire liceat coram Parocho quasi domicilii, sed Parochus veri domicilii accersendus necessario sit. Hæc pauca habuimus, quæ tibi responderemus; interim gratias, quas possumus maximas, tibi persolvimus, qui hanc nobis scribendi occasionem præbuisti.

(*a*) Sanch. de Matri. lib. 3. disp. 41. sub nu. 22.

(*b*) In sua celebri Sum. lib. 3. tit. de Parochis n. 7.

(*c*) In Consil. 1. lib. 3. de Parochiam. 3.

INSTITUTIO LXXXIX.

Cum viæ campestres publicæ præruptæ, ac viatoribus admodum difficiles sint, & cum Parochis onus incumbat, vel Viaticum infirmis ministrandi, vel mortuos efferendi; agricola, & vicinorum prædiorum domini liberum illis transitum per eadem præbere tenentur. Semitas hujusmodi non esse inter vias publicas recensendas ob delata per eas cadavera, Cruce prælata. Quanam requirantur, ut via constituatur publica. Quomodo se gerere debeant Parochi, si id forte contigerit.

DElatum nobis fuit a quibusdam Parochis, Dominos, seu Colonos Prædiorum, cum via publica impedita prorsus est, omnes aditus occludere, ne transeant iidem Parochi per ipsa Prædia, cum Divina Eucharistia ad ægrotum aliquem, seu vita functus ad sepulchrum defert. Quare has literas encyclicas promulgare decrevimus; sed quoniam aliquis, licet ignarus, ac imperitus, judicium tamen suum, uti moris est, ferre volet, & plures fortasse non deerunt, qui pro certo teneant, eam viam habendam esse publicam, qua Cadaver effertur, prælato Crucis vexillo; ideo literas etiam has scribendas duximus, quibus ostendamus, nullo pacto intercludi posse viam privatam Sacerdoti, qui ad ægrotum cum Divina Eucharistia properat, si per viam publicam nullo modo possit, vel magna cum difficultate incedere debeat. Idem præstandum Sacerdoti probabimus, cum ad sepulchrum cadavera comitari oportet, quin ob hanc causam privata in publicam viam convertatur.

A primo exordiamur, quod a jure liquido decernitur (*d*): *Cum via publica vel fluminis impetu, vel ruina amissa est, proximus viam præstare debet cuilibet de populo.* Insuper Bartholomæus Cepolla juris peritissimus ita scriptum reliquit (*e*): *Quæro penultimo, an quis possit ire, seu transire fundum alienum, & an Dominus possit prohibere volentes ire, transire per fundum suum: & die, quod ire per agrum alienum fas est, Jus non est &c. sed licet sit fas, & sit æquum de Jure Divino, tamen non est Jus; idest, Jus non dat civilem actionem: ubi enim aliquid mihi prodest, & tibi non nocet, æquum est, ut me non prohibeas, licet Jus ibi deficiat.* Deinde plura exempla enumerat, quibus jus ipsum suffragatur, ita ut per fundum alienum transire liceat; porro inter alia illud recensetur, *Quando via publica est destructa.* Quamobrem, si quando via publica in ruinam abiit, vel magnis difficultatibus impeditur, *cuilibet de populo* conceditur per alienum fundum liber transitus, quanam ratione id recusari poterit Sacerdoti, qui ad ægrotum cum Sacris Mysteriis accedit, vel defunctum ad Ecclesiam prosequitur, iisque omnibus, qui tunc Sacerdotem comitantur.

(*d*) In L. Si locus ff. quemadmodum servitutes amittunt.

(*e*) In tract. de servitut. rustic. prædior. c. 2. dub. 22.

Suspicari profecto haud possumus aliquem reperiri, qui privatam Sacerdoti viam concedendam adfirmet, ea tamen conditione, ut aliquid persolvatur. Nam quis Christianus pecuniam a Sacerdote repetere audeat, qui aditum deposcit, ut gravi morbo laborantem Eucharistiæ Sacramento reficiat, vel preces effundit pro illius expiatione, qui ad tumulum deportatur. Sed his omissis, tunc solum aliquod pretium jure postulari fas est, cum publica via destructa per fundum alienum iter sibi quis sternere contendit, ut domum suam, sive ad agrum commodius revertatur,

five aliam ex eo utilitatem percipiat (*a*): *Si quis ſepulchrum habeat* (ait Ulpianus (*b*)) *& a vicino ire prohibeatur: Imperator Antoninus cum Patre reſcripſit, iter ad Sepulchrum peti precario, & concedi ſolere, ut quoties non debetur ab eo qui fundum conjunctum habeat, non tamen hoc reſcriptum, quod impetrandi dat facultatem, etiam actionem civilem induxit, ſed extra ordinem interpelletur.* Concludit etiam Judicem poſſe impellere, ut tranſitus concedatur, pretio tamen, quod juſtum eſt, ſoluto: *Præſes etiam compellere debet juſto pretio iter ei præſtari, ita tamen ut Judex etiam de opportunitate loci proſpiciat, ne vicinus magnum patiatur detrimentum.* Attamen jure expoſci nequit ab eo pecunia, qui *deſtructa via publica* privatam ſuſcipit ea conditione, ut nullum jus perpetuum aſſequi contendat, ſed tantum *ad tempus*, donec illa in priſtinum reſtauretur (*c*). Interpretes etiam ad Legem *ſi locus ff. Quemadmodum ſervitutes amittuntur*, ſermonem inſtituunt de Privato, qui, corrupta via publica, iter cuilibet præbere tenetur, & inquirunt, an Princeps eidem Privato perſolvere aliquid pro incommodo debeat, idque ex jure adfirmant, licet re ipſa non obſervetur: *Præſtare debet* (de vicino ſermo eſt) *cuilibet de populo, ut in foſſatis hujus Civitatis Bononienſis, ſit ſecundum Azonem, ſed an dato pretio a Fiſco, videtur, quod ſic, contra tamen obſervatur.*

Sed jam deveniamus ad illud, quod ſecundo loco propoſitum eſt, utrum privata via in publicam vertatur, ſtatim ac cadaver prælata Cruce per illam infertur. Haud temere ſuſpicamur errorem hunc Plebis *ex lege 2. cap. de Religioſis, & ſumptibus funerum* initium traxiſſe, cum in ipſa Antoninus Imperator ita decreverit: *Invito, vel ignorante te, ab alio illatum corpus in puram Poſſeſſionem tuam, vel lapidem, locum religioſum facere non poteſt. Sin autem voluntate tua mortuum aliquis in locum tuum intulerit, religioſus iſte efficitur. Quo facto monumentum neque venire, neque obligari a quoquam, prohibente Juris religione, poſſe in dubium non venit.* Quidnam ex hac auctoritate contra quæſtionem, quam pertractamus, deſumi poteſt? Agit Imperator de ſepulchro, quod in alieno fundo conſtituitur, nos autem de transferendo per viam privatam cadavere, quod in alio loco, nempe in Eccleſia, aut ſepulchreto humandum eſt. Antoninus non integrum fundum, ſed locum ſepulchri tantummodo religioſum eſſe declarat, *Monumentum*. In noſtra vero quæſtione non ſolum cadaveris translatio cum ſepulcro permiſcetur, ſed illud etiam falſo putatur, non exiguam tantum fundi partem, ſed integram viam Religioſam, & publicam exiſtimari.

Illud ſane omnem dubitandi locum abſtulit, quod jus Canonicum veterem Antonini legem abrogavit, uti Scriptores unanimes fatentur (*d*), inter quos Molinas hæc ſcripta reliquit (*e*): *Illud etiam præmittendum eſt, quod quamvis, Jure Civili conſiderato, eo ipſo quod quis inferebat mortuum in ſepulchrum, locum religioſum efficiebat, L. 2. Cod. de relig. & ſumptib. funer. hoc tamen de jure Canonico non procedit: immo, quamvis quis mortuum inferat in ſepulchrum, ſepulchrum ipſum non efficitur religioſum, niſi auctoritate Epiſcopi ad hujuſmodi uſum deputatum fuerit Text. in Cap. Ad hæc, de religioſis domibus. Ex quo infertur, quod tale ſepulchrum factum, non interveniente Epiſcopi auctoritate, poterit vendi, aut alienari, quamvis, Jure Civili conſiderato, alienari non poſſit. Cum enim ratio, & cauſa finalis, quare ſepulchrum, poſtquam corpus in eo humatum erat, vendi, ſeu alienari non poterat, eſſet, quia eo ipſo, quod corpus in eo inferebatur, religioſum efficiebatur, atque per conſequens non erat in hominum commercio, conſequens etiam eſt, ut, ratione Legis ceſſante, ceſſare debeat ejuſdem Legis diſpoſitio.* Jus autem Pontificium in hac re non ſolum civili anteponitur in ditione Eccleſiæ, ſed in Orbe univerſo, uti Franceſius advertit (*f*). Sin autem hac difficultate omiſſa ad Crucem in alieno fundo prælatam tota quæſtio redigatur, omnis dubitatio diſſolvi facile poterit, ſi, qui hoc in errore verſantur, animo ſuo perpendant, has privatas ædes Archiepiſcopales ob eandem cauſam habendas fore publicas, ex quo Cardinalis Gabriel Paleottus primus hujus Urbis Archiepiſcopus renunciatus, Crucem præferre cæpit, & ſic prodire ex ſuis ædibus, atque in eas reverti: eadem ratione plures Domus privatorum Civium, ac Palatia jam publica cenſeri deberent, quæ tot Crucibus prælatis aditum præbuerunt, quot in Urbe Sodalitia enumerantur, quæ per dies Rogationum Beatæ Virginis effigiem, aut etiam Divinam Euchariſtiam proſequuntur, cum in Feſto Corporis Chriſti per Urbem circumfertur. Tunc enim ſolemnis, ac ſacra pompa eaſdem privatorum ædes, ac Palatia libere pertranſit.

Poſtremo ad viam publicam efficiendam tria requiruntur, ut communis ſit omnibus, ut ſolum illud publicum ſit, aut pecunia publica comparatum, tandem, ut publicum ad locum ipſa perducat. Via quoque publica dicitur, quæ ob diuturnum & immemorabile tempus publica ſemper habita fuit. Publica vero appellari nequit via, quæ undequaque occluditur, aut in qua ſuas arbores quis obtinet (*g*). Itaque ſi, licet Parochus aliquam privatam viam iniverit, cum ad ægrotos Euchariſtiæ Sacramentum detulit, aut Cadavera ad Eccleſiam comitatus eſt, ſi, inquam, dici nullo modo queat ſolum illud ærario publico emptum, ſi propriæ arbores ſemper in eo loco permanſerint, & adhuc permaneant, ſi nemo prohibet fundi aditus obſerari, poſtquam via publica reparata fuerit, quis ſanæ mentis unquam putabit viam privatam converti in publicam, cum nullæ conditiones ex iis interveniant, quæ viam publicam efficiunt, quis, inquam, id putabit ob eam ſolum cauſam, quod Parochus eandem viam aliquando ſuſceperit, cum ſuis muneribus fungeretur: vanum pariter, ac ridiculum eſſet, ſi quis metueret quandam ſervitutem conſtitui, ſi Parochus id frequenter faciat, & etiam diuturnitate temporis fieri poſſe, ut privata via in publicam reddatur. *Nam lege Prætor ait ff. de itinere, actuque privato*, hæc traduntur: *Julianus recte ait eum, qui propter incommoditatem rivi, aut propter quia via publica interrupta erat, per proximi vicini agrum iter fecerit, quamvis id frequenter faciat, non videri omnino uſum eſſe.* Tum quia reſtaurata via publica tranſitus ille ſecluditur; poſtremo, cum notum fecerimus hoc publico mandato vias ejuſmodi privatas non immutari, nec in publicum uſum cedere, quamvis Sacerdos, ut ſuis vacet muneribus, eaſdem vias non ſemel conterat, id ſatis eſt, ne ulla conſuetudo immemorabilis inducatur, ob quam illas fieri publicas contingat.

His rationibus agere cum illis poteris, qui contrarium ſibi perſuaſerint. Primum, ſi via publica incedere queas abſque gravi incommodo, privatam in alieno fundo deſeres. Secundo, cum publica via paulatim deſtruitur, Magiſtratus huic negotio præpoſitus de imminenti ruina certior fiat, aut res ad nos ipſos

(*a*) In rub. 27. n. 33. ſt. hujus Civ. nuper ed. t. 1. p. 63
(*b*) In cel. l. Si quis Sep. ff. de rel. & ſump. fun.
(*c*) Manſi. conſ. 655. n. 20.
(*d*) Gonz. c. Abol. n. 4. de Sepult. Toloſ. in Part Jur. Can. l. 1. ti. 25. de Sep. c. 2. Grat. diſc. 110. n. 1. & ſeq.
(*e*) De Pr. Hiſp. l. 1. c. 24. n. 38. & ſeqq.
(*f*) De Ecc. Cath. c. 10. n. 136. & 153.
(*g*) Conſt. ad St. Urb. l. 1. annot. 22. n. 1. n. 4. ad 23.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

ipsos deferatur, qui hanc viæ reparandæ causam cum Magistratu ipso libenter transigemus. Tertio, cum per alienum fundum inter necessario habendum est, moneatur prius qui fundi claves tenet, non modo urbanitatis gratia, quam viri Ecclesiastici semper excolere debent, sed potissimum, ne Sacerdos improviso adventu fores occlusas deprehendat, ex quo scandalum, aut dissidium aliquod excitetur. Ultimo, si privata via tenenda sit, nullum inferatur detrimentum, & brevior semita deligatur.

Quam consentanea sint hæc postrema monita, celebri Moysis exemplo confirmatur. (a). Cum iter per Regionem Amorrhæorum suscipere deberet, hæc prius nuncianda voluit: *Obsecramus, ut nobis transire liceat per terram tuam.* (En Urbanitatis exemplum:) *Non ibimus per agros, nec per vineas, non bibemus aquas de puteis tuis, sed gradiemur via publica, nec ad dexteram nec ad sinistram declinantes, donec transeamus terminos tuos. Cui respondit Edom: Non transibis per me; alioquin armatus occuram tibi. Dixeruntque filii Israel: Per tritam gradiemur viam, & si biberimus aquas tuas nos, & pecora nostra, dabimus, quod justum est: Nulla erit in pretio difficultas: tantum velociter transeamus.* Quibus verbis satisfacturum se detrimentis omnibus declarat.

(a) Lib. Numer. 20. 21.

Proponas tibi ante oculos, cum privata aliqua via transeundum erit, Moysis exemplum, cui publica via in alterius Regione iter faciendum fuit. Nec solum discrimen interfit, quod Moyses Edomem reluctantem, ejusque exercitum dissipavit, viamque sibi ferro patefecit, tu vero mansuetudine, atque officiosa humanitate, si quod invenies obstaculum, & impedimentum, superabis, secus autem Sacram Eucharistiam ad ægrotum deferre, vel Cadaver ad tumulum comitare quacunque via, ac ratione poteris, non prætermittes. Deinde nos admonebis de iis, quæ contigerint, ut jure debitam pervicacibus pœnam irrogemus. Postremo nostram tibi Benedictionem impertimus.

ISTITUTIO XCI.

Invitantur Fideles ad Ecclesiam Metropolitanam promulgata ibidem in Nativitate Domini centum dierum Indulgentia ob recenter detecta Altaria duo, quorum alterum S. Apollinari, alterum S. Ambrosio dicatum est. Indicantur causæ, quæ excitare debent fideles, ut ea, qua possunt, animi devotione religiosum cultum præditis Sanctis exhibeant.

QUamvis anno 1605., cum Alphonsus Paleottus hanc Sedem obtineret, Ecclesiæ nostræ Metropolitanæ S. Petro nuncupatæ fieri cæperit ædificium, nemo tamen ignorat Altaribus semper caruisse duas postremas Capellas non longe a Presbyterio, & Ara majori collocatas. Quamobrem eadem Altaria concedere pro tenuitate nostrarum virium proposuimus, postquam perfectum a nobis fuit aliud Altare, ubi Divina Eucharistia servatur. In Tabella primi Altaris Sacrum illud monumentum præclaris coloribus expressum oculis fidelium subjicitur, cum S. Petrus Apostolus in Æmiliam S. Apollinarem Episcopum, ac Martyrem misit, ut Christianam fidem disseminaret. In tabella vero alterius Altaris haud dissimili arte, atque industria S. Ambrosius Mediolanensis Episcopus exhibetur, cum Theodosium Imperatorem ab aditu Ecclesiæ prohibuit post nefariam cædem, quæ Thessalonicæ perpatrata fuerat. Arte peritissimus reliqua omnia perfecit, quibus eadem Altaria circum exornantur. Nam singulari Dei beneficio factum est, ut hæc nostra Civitas adhuc pingendi gloria supra cæteras efferatur. Exhiberi voluimus in priori San. Apollinarem a B. Petro in Æmiliam pro annuncianda Christi Religione designatum, tum quia veritati parum consentaneum videtur, quod San. Apollinaris hanc Civitatem prætermiserit, quæ inter Æmiliæ primarias enumeratur; tum quia longe a veritate abhorret, quod S. Zamas hanc primus Episcopus Ecclesiam administraverit, cum ille primos illorum tantum existimari debeat, quorum nomina clare innotescunt. Porro adhirmari nequit ante S. Zamam alium neminem huic Ecclesiæ præfuisse, quæ tunc per tercentum fere annos Pastore caruisset, postquam opera S. Apollinaris Christiana fides Bononiam illata fuit. Verum alias id fusius, & clarius demonstrabimus.

Jam de alia picta Tabella verba facimus, quæ S. Ambrosium exprimit, cum Theodosium, uti diximus, ab Ecclesiæ ingressu prohibuit: satis est percurrisse semel præclara ingenii monimenta ab eo confecta, ut ipsius in hanc Civitatem benevolentia dignoscatur, & quam libenter in ipsa moratus fuerit, quantaque ipsius lætitia, & majorum nostrorum voluptate Martyrum S. Agricolæ, Sanctique Vitalis Ossa detexerit. Quamobrem merito vetustiores inter patronos hujus Civitatis ipse recensetur; sed de his hactenus. Itaque S. Apollinari, ac S. Ambrosio perpetuum monumentum in hac Metropolitana constitui voluimus, eoquod primis Sæculis hic Episcopatus juri Metropolitico Romani Pontificis tantum subjectus, cum deinde Mediolanensis Ecclesia in Metropolim redacta fuisset anno 374., tunc idem Episcopatus San. Ambrosii suffraganeus extitit, donec ab ea jurisdictione sejunctus, Ravennati Ecclesiæ adjudicatus fuit, quæ sane Ecclesia San. Apollinarem auctorem, ac Parentem habuit, & anno 439. in Metropolim conversa est. Nostra vero Ecclesia eandem conditionem obtinuit, cum Gregorius XIII. ipsam Metropolim declaravit, quod alio loco magis explicabimus. Hæ fuerunt causæ, quibus nos adducti perficienda suscepimus, quæ nuper exposuimus. Nihil aliud superest, quam gregem amantissimum curæ nostræ traditum magnopere hortari, ut eosdem sanctitate præstantissimos viros, ac de nobis ita benemeritos omni cultu, pioque studio prosequatur. Quare, cum proximis diebus Natalitiis ipsorum Altaria primo detegenda speremus, centum dies Indulgentiarum impertimus universis, qui Pœnitentiæ Sacramento expiati, Divinaque Eucharistia susceptа, semel per eos dies hanc Metropolitanam Ecclesiam adibunt, Sanctosque Apollinarem, atque Ambrosium suppliciter rogabunt, ut nobis a Deo obtineant, quæ ad hanc mortalem vitam sustinendam, beatamque in Cœlis comparandam necessario requiruntur.

INSTITUTIO XCI.

Ad Canonicum Joannem Baptiſtam Scarſelli Cancellarium Archiepiſcopalem Epiſtola, quæ oſtenditur, duo vel plura beneficia, quæ ſimplicia nuncupantur, niſi juſta de cauſa ab eodem retineri non poſſe. Utrum abſque diſpenſatione Apoſtolica Epiſcopus poſſit alicui tertium, quartum, & quintum beneficium ſimplex iccirco conferre, quia prima duo Beneficia ad vitam honeſte ſuſtentandam ſatis eſſe non videntur. Utrum aliqua intercedat diſcrepantia inter beneficia liberæ collationis, & ea, quæ ad jus Patronatus ſpectant. Quid circa hanc rem decerni ſoleat a Sacra Congregatione. Utrum Nepos illius, qui Parochiam abdicavit, impediri poſſit, quominus ad eandem obtinendam candidatus interveniat. Senſus Conſtitutionis S. Pii V. quæ ad hoc ſpectat, indicatur.

PAucis abhinc diebus quendam in hac diœceſi reperiri nobis patefeciſti, qui ſecundum beneficium ſimplex obtinuit, cum primum haud ſufficeret pro honeſta illius ſuſtentatione, cum vero hæc duo ſimul Beneficia ſatis eſſe nondum videantur, tertium Beneficium ſimplex Juriſpatronatus Laicalis ipſi proponitur. Revocari tamen in dubium ſignificas, utrum pro retinendo tertio hoc beneficio Apoſtolicæ Sedis Auctoritas requiratur. Inſuper, quidam Parochus hujus diœceſis ſponte dimiſit Eccleſiam ſuam, idque legitimas ob cauſas, nos ipſi probavimus. Deinde publicum examen indiximus, interque competitores nomen Sacerdotis deprehendimus, quem ex Fratre Nepotem Superioris Parochi eſſe cognovimus. Quamobrem ſuper his opinionem noſtram tibi explicabimus, ut qua ratione in poſterum, conſilioque utaris, tibi clarius innoteſcat. A primo capite exordiamur. Sic autem decernit Tridentina Synodus (*a*): *Statuit, ut in poſterum unum tantum Beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur, quod quidem ſi ad vitam ejus, cui confertur, honeſte ſuſtentandam non ſufficiat, liceat nihilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodo utrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferri.*

(*a*) Seſſ. 24. c. 17. de Reformat.

Non deſunt Theologi, qui docent conferri poſſe ab ipſo Epiſcopo tertium, quartum, & quintum etiam Beneficium ſimplex, & optimo jure retineri, ſi duo priora beneficia pro honeſta vitæ ſuſtentatione non ſufficiant, nec ullo modo Pontificis facultatem expoſcendam: Etenim cum permittat Concilium Tridentinum *aliud ſimplex Beneficium ſufficiens* illi, qui neceſſaria ad vitam honeſte ducendam ex primo Beneficio haud ſatis percipit, ideo tertium, quartum, & quintum etiam Beneficium *aliud ſufficiens* appellari nequeunt, donec *unum ſatis* non conſtituerint. Porro ſic argumentantur Theologi (*b*). Accedit etiam ante Tridentinam Synodum nulla lege vetitum fuiſſe plura ſimplicia Beneficia in unum conferri, ſi ad vitam ſuſtinendam neceſſaria judicarentur (*c*). Tota in eo diſputatio vertebatur; utrum id liceret, poſtquam honeſta ſuſtentatio comparata fuiſſet, quod Innocentius approbavit (*d*), interpretes vero jure id concedi poſſe recuſarunt (*e*). Cum igitur Tridentina Synodus hanc ſolum controverſiam de medio auferre voluerit, quiſque facile intelligit nequaquam prohiberi, ne tertium, quartum & quintum etiam Beneficium in aliquem conferatur, & ab eo retineatur, ſi duo, quæ prius aſſequutus eſt, ad vitam alendam ſatis eſſe non exiſtimentur, plura vero ſimul congeſta beneficia ſufficientem ſuſtentationem minime excedant.

(*b*) Anton. de Regim. Eccl. lib. 3. c. 2. n. 4. Carol. Ant. de Luca ad Ventrigl. in Praxi part. 1. annot. 17. n. 1. Panimoll. dec. 31. num. 18. Barb. de Epiſc. all. leg. 62. n. 20. (*c*) Navar. conſ. 20. & 29. n. 2. de Præb. (*d*) Cap. Cum jam dudum, de Præbend. (*e*) Garzias de Benef. par. 11. c. 5. n. 264. & ſeqq. n. 279 & 306.

Poſtremo Tridentina Synodus (*f*) *conferendi* vocabulo ſemper utitur: *Singulis conferatur &c. cui confertur &c. eidem conferri &c.*, quo quidem vocabulo contineri, & explicari nequeunt Beneficia *Juriſpatronatus*, ſed alia ſolum *Præſentationis*, *Inſtitutionis*. Quare nullo pacto Laicis interdictum dici poterit, ut ad tertium, quartum, & quintum Beneficium, quæ jure ad illos pertinent, Clericum aliquem nominent, qui duobus aliis Beneficiis jam præditus eſt, licet ſufficere ipſi, vel non ſufficere ad honeſte vivendum videantur. Ita Maſſobrius tradit (*g*), qui conſuetudinem etiam unanimi aſſenſu comprobatam teſtatur; eandemque ſententiam Panimollius complectitur (*h*).

(*f*) Loco cit.

Attamen, ſi Sacræ Concilii Congregationi parendum eſt, uti oportet, quæ idem Concilium ſola interpretatur, contrarium omnino ſtatuendum eſt iis omnibus, quæ paulo ante expoſuimus; Concilium *quidem aliud ſimplex beneficium* Clerico permittit, ſi primum jam collatum ad vitæ ſuſtentationem nequaquam ſufficiat, uti ſuperius dictum eſt, quo loco Concilium numero ſingulari utitur. Item de alio Beneficio ſimplici, ſed ſufficienti agit Concilium, de ſecundo tamen Beneficio haud ſufficienti nequidem verbum facit. Quamobrem Sac. Congregatio Concilii interpres declarare potuit, ſi ſecundum Beneficium minime ſufficiat, conferri haud poſſe alia Beneficia, licet ad Clericum ſuſtentandum ſatis eſſe nequeant. Inſuper notiſſimum *in jure* habetur, nomina *Præſentationis*, *Collationis*, & *Inſtitutionis* non ſemel permiſceri. Itaque cum eodem loco Concilium nomen *collationis* adhibuerit, ideo Sacra Congregatio interpretari, ac decernere potuit nomine *collationis*, *præſentationis*, & *Inſtitutionis* rem eandem intelligi, ac conſtitui. Qua de re, ſi nequit Epiſcopus ſua auctoritate tertium ſimplex Beneficium in illum conferre, qui duobus aliis, licet non ſufficientibus, præditus eſt, ob eandem cauſam non conceditur Laicis tertium ſimplex beneficium *Juriſpatronatus* impertire Clerico, qui alia duo beneficia ſimplicia jam obtinet, ſive pro illius vita ſuſtinenda ſufficiant, ſive non ſufficiant; ideoque neceſſaria utriuſque Apoſtolicæ Sedis auctoritas judicatur.

(*g*) In Praxi habit. di concur. requiſ. 17. dub. 11. per tot. (*h*) Deciſ. 32. n. 20. & ſeqq.

Nunc ſupereſt, ut videamus, utrum hæc etiam Sacræ Congregationis exemplis confirmentur. Ac primum Sac. Congregatio permittit Epiſcopo in eum Clericum, qui ex primo ſimplici Beneficio ſatis honeſte ſuſtentari nequit, ſecundum Beneficium ſive ſufficiens, ſive haud ſufficiens conferre, licet *ſub eodem tecto*, modo tamen inter ſe diverſa extiterint (*i*). Illud etiam probat Sac. Congregatio (*k*), ut aliquod ſimplex Beneficium in eum conferatur, qui plures habet penſiones Eccleſiaſticas, quæ honeſtam ſuſtentationem ſuppeditare nequeunt. Siquidem Beneficia penſionum nomine non continentur (*l*). Concedit Sac. Congregatio Presbyteris obtinentibus plura pia legata, ſeu Capellanias Juriſpatronatus Laicorum, quæ vera Beneficia non putantur, concedit, inquam, ut Epiſcopi facultate interpoſita, ſimplicia Beneficia conſequantur, uti inferius demonſtrabimus; haud tamen concedit, ut abſque Apoſtolicæ Sedis auctoritate tertium Beneficium tribuatur illi, qui duo jam acceperit, licet ad ipſum alendum non ſufficiant (*m*). Neque tandem concedit, ut, qui duobus beneficiis præditus eſt, tertium licet Laicalis Juriſpatronatus quoque retineat. Qua de re

(*i*) In Cauſ. Camerin. die 4. Nov. ann. 1716. (K) Lib. 66 Decr. pag. 482. (*l*) Garzia de Benefic par. 11. c. 5. n. 310. & 318 Maſſobr. in Praxi habendi concurſ. requiſ. 7. dub. 17. & 19.

(*m*) Fagn. c. Cum jamdud. n. 33. & 72. de Præb.

in

UAB Biblioteca de Ciències Socials

in ſuffragio Cardinalis Paulucci, cum in Sac. Concilii Congregatione Secretarii munus gereret, hæc leguntur (a): *Dubitatum fuit, an habens duo Beneficia ſimplicia, tertium de Jurepatronatus ad præſentationem Patronorum authoritate Ordinaria aſſequi & retinere poſſit abſque diſpenſatione Apoſtolica. Sacra Congregatio cenſuit, tertium Beneficium ſimplex, etiamſi de Jurepatronatus, non poſſe retineri cum duobus aliis abſque Sedis Apoſtolicæ authoritate.* Item die 14. Novembris anno 1654. Sac. Congregatio hanc ſententiam evulgavit (b): *Sacerdos Joannes Hyacinthus Frazza proviſus ab Ordinario de tribus Beneficiis ſimplicibus de Jurepatronatus tenuis reditus ad neceſſariam ſuſtentationem inſufficientibus, humiliter petit declarari, an abſque diſpenſatione Apoſtolica poſſit illa retinere. Sacra &c. reſpondit, non poſſe abſque diſpenſatione Apoſtolica retinere.* Cum nos pariter Secretarii munere fungeremur; Epiſcopus Bitecten. plura a Sac. Congregatione poſtulavit, quibus die 22. Novembris anno 1721. Sac. Congregatio his verbis reſpondit: *An obtinens primum Beneficium ſive liberæ collationis, ſive de Jurepatronatus laicorum, ad ſui ſuſtentationem ſufficiens, poſſit abſque diſpenſatione Apoſtolica retinere ſecundum de Jurepatronatus.* Sac. Congregatio reſponſum hoc dedit: *Negative.* Deinde id ſecundo loco petitum fuit: *An obtinens duo Beneficia ſive liberæ collationis, ſive de Jurepatronatus laicorum, minime ſufficientia ad congruam ſuſtentationem, poſſit retinere tertium, & quartum de Jurepatronatus laicorum abſque diſpenſatione Apoſtolica.* Sacra Congregatio ita reſpondit: *Negative & ad mentem*, videlicet, ne Epiſcopus moleſtiam ullam afferret iis, qui præditi jam duobus Beneficiis non ſufficientibus, aut liberæ collationis tertium pariter, vel quartum Beneficium Juriſpatronatus Laicalis bona fide poſſiderent. Tertio quæſitum eſt: *An id quod procedit in retentione Beneficiorum, procedere etiam debeat in Legatis Piis, & Capellaniis de Jurepatronatus Laicorum*, & a Sacra Congregatione reſponſum fuit: *Negative*. Porro hæ ſententiæ promulgatæ fuerunt die 6. Decembris anno 1721.

His explicatis, verba de eo facienda ſunt, quod ſecundo loco propoſuimus, utrum Nepoti jure permittatur in Parochiam ſubrogari, quam ejus Avunculus libere dimiſit, quod ſane ab æquitate alienum non judicamus, & facile oſtenditur *ex capitol. ex parte* 1. *De Officio Judicis Delegati*. Difficultas aliqua deſumi poteſt ex Conſtitutione S. Pii V., in qua, cauſis expoſitis, ob quas Epiſcopi dimiſſiones ejuſmodi, ac Reſignationes excipere poſſunt, hæc ſtatim ſubjiciuntur (c): *Cæterum præcipimus, atque interdicimus, ne ipſi Epiſcopi, aut alii collatores de Beneficiis, & Officiis reſignandis prædictis, aut ſuis, aut admittentium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per ſallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum, audeant providere. Quod ſi ſecus, ac etiam quidquid præter, aut contra formam prædictorum fuerit a quocumque modo temere attentatum, id totum ex nunc vires, & effectum decernimus non habere:* His tamen verbis Nepos Parochi dimittentis Eccleſiam nullo pacto ab examine ſecluditur. Nam Pontifex ſolum complectitur affines, ac familiares illius, in cujus manu beneficium dimittitur; nec ullam de publico examine mentionem habet, in quo ſane beneficium non arbitrio Epiſcopi, ſed examinantium ſuffragiis confertur.

Attamen, licet Nepotes, & Conſanguinei Parochi dimittentis beneficium, ad examen publicum alias convenerint, tamen id in poſterum omnino interdicimus. Equidem plurium excuſorum negligentia S. Pontificis conſtitutio mendoſa in lucem prodiit; non enim *admittentium*, ſed *dimittentium* vocabulum ſubſtitui oportere Fagnanus ſapienter advertit (d). Profecto eadem conſtitutio cum exemplari prius comparata libro ſeptimo Decretalium inſerta fuit, quæ Typis editæ, ſed nunquam promulgatæ fuerunt, quibus conficiendis præfuit accuratiſſimus Cardinalis Pinellius, quo tempore Clemens VIII. Pontificatum gerebat. Porro non vocabulum *admittentium*, ſed *dimittentium* ibi deprehenditur: ex his conſtat non tantum Epiſcopi, ſed etiam Parochi beneficium dimittentis conſanguineos per eam Conſtitutionem intelligi. Aliam pariter Sac. Congregationis ſententiam Fagnanus commemorat (e), quam nos hoc loco deſumptam ex actis ſubjiciemus (f): *Quærit a Sac. Congregatione Sacri Concilii Tridentini Epiſcopus Cremonenſis, an Conſtitutio Sanctiſſimi Domini Noſtri Pii Papæ V. felicis recordationis &c. habeat locum in Eccleſiis Parochialibus, & Beneficiis curam animarum habentibus, & quæ per Concurſum magis idoneis conferri debent ex Decreto Concilii Tridentini cap. 18. ſeſſ. 24. ita ut ſi Familiaris aliquis Epiſcopi, vel conſanguineus reſignantis comparuerit, & in Concurſu ad hujuſmodi Beneficium Curatum, ut ſupra, vacans, cum aliis ſe examinari petierit, admitti non poſſit, & ſi admiſſus ad examen, & ut idoneus ab Examinatoribus relatus fuerit, ei Beneficium conferri non poſſit &c. Sanctiſſimus Dominus Noſter Gregorius XIII. etiam ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii declaravit, locum habere, & ideo monendum Epiſcopum, ne hujuſmodi familiares, aut conſanguineos admittat ad Concurſum.*

Neque illud ponderis quidquam habet, quod contra objicitur, nempe, liberis examinantium ſuffragiis conferri beneficium, cum publicum examen indicitur. Etenim ad illos tantum ſpectat judicium ferre de illorum doctrina, atque ingenio, qui Beneficium expetunt. Quod ſi paria ſuffragia deprehendi contingat, tum licet Epiſcopo alterum ex idoneis Clericis ad beneficium ſuo ſuffragio deligere. Ad Epiſcopum tamen ſpectat unice, quis magis idoneus ſit, judicare, ex quo ſane judicio decernitur omnino qui Beneficium aſſequatur. Quare cum Parochiæ per examen publicum conferendæ plurimum ob hanc cauſam ab Epiſcopo dependeant, prudenter ſancitum eſt, quoties id fieri contigerit, ut Sancti Pii V. Conſtitutio pariter obſervetur. Hæc pauca tibi monenda habuimus.

(a) Apud Barb. Jur. Eccun. l. 3 c. 13. n. 19

(b) In Cauſa Alexana l. 19. Dec. p. 413.

(c) §. 5.

(d) C. Non ſine, de Arbitris.

(e) Loco cit. n. 11.

(f) L. 1. De c. p. 143. & 144.

INSTITUTIO XCII.

De Miſſarum Eleemoſynis, quæ celebrari ſolent in peculiari aliqua Eccleſia Diœceſis. Sacerdotibus omnino vetitum eſſe Miſſam applicare pro iis, a quibus deinde ſtipendium fortuite invenient. Utrum liceat Confeſſariis Miſſam Pœnitentibus injungere a ſemetipſis, vel in ſuis Eccleſiis celebrandas. Utrum ſibi, vel ſuis Eccleſiis aliquid tribuere poſſint earum rerum, quæ a pœnitentibus reſtitui ſolent, cum ignoratur ad quem Jure pertineant.

IN Oppido diœceſis noſtræ, quod Baragazzam nominant, nobiliſſimæ Familiæ Populæ Comitatu, SS. Virginis Mariæ Effigies magno hominum concurſu, ac pietate, & fama prodigiorum celeberrima collocata eſt in Eccleſia, quæ a Boccadirio nuncupatur. Ab anno 1480. ad hanc uſque diem Beneficia ſingula-

gularia in eos liberaliſſime Deus contulit, qui in eo loco B. Virginis opem, ac patrocinium implorarunt. Summi quoque Pontifices pluribus Indulgentiis fidelium animos excitarunt, ut eandem Divinæ Parentis Imaginem ſummo ſtudio, ac Religione proſequerentur. Attamen quaſdam corruptelas inductas eſſe percepimus in celebrandis, & applicandis Miſſarum Sacrificiis, quæ in ipſa Eccleſia indicuntur. Plures enim, qui ſacrum facere abſque ſtipendio nolunt, ſi illud deſit aliquando, rem divinam conficiunt pro illo, qui primus deinde ſtipendium erit collaturus, licet ipſe Sacerdotis conſilium, ac voluntatem ejuſmodi penitus ignoret. Accedit etiam, quod aliqui Confeſſarii ſibi Miſſarum ſtipendia congerant ab iis, quibus pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrant. Quapropter, niſi corruptelis ejuſmodi ſtatim occurramus, muneri noſtro deeſſe plurimum videremur. Ac primum, cum Pontificatum gereret Clemens VIII., illud in Sac. Congregatione Concilii propoſitum, & examinatum fuit: *Superioribus diebus ſignificatum fuit Sanctiſſimo Domino Noſtro, paucis abhinc annis in Hiſpania novam conſuetudinem recentiorum aliquot Theologorum opinioni nixam, ſenſim receptam, in dies magis invaluiſſe, ut Sacerdotes Miſſam celebrantes, ejus valorem applicent his, qui poſtea Miſſæ celebrationem poſtulaturi, ac pro ea eleemoſynam præbituri ſint, tametſi, antequam Miſſæ Sacrificium perageretur, neque a Sacerdote illud vocaſſent, neque ei hac de cauſa eleemoſynam præſtitiſſent.* Sacra autem Congregatio poſt accuratam rei diſquiſitionem his verbis reſpondit: *Quam rem cum Sanctitas Sua ad Sacram Congregationem Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum pro materiæ gravitate examinandam rejeciſſet, in Sacra Congregatione primum de ea actum fuit diligentiſſime, ac deinde relatum ad Sanctitatem Suam, quæ ex ejuſdem Congregationis ſententia hujuſmodi conſuetudinem tamquam pluribus nominibus periculoſam, Fidelium ſcandalis & offenſionibus obnoxiam, atque a vetuſto Eccleſiæ more nimis abhorrentem, exploſit, ac improbavit.* Clemens VIII., uti modo dictum eſt, rem totam Sacræ Congregationi examinandam commiſit. Paulus autem V. peracto diligenti examine, Sacræ Congregationis ſententiam auctoritate ſua comprobavit, eamque datis ad univerſos Epiſcopos literis promulgavit (*a*).

(*a*) Paſq. de Sac. novæ Leg. q. 168

Perpauca de Confeſſariis verba faciamus, qui a fidelibus, quos ad Pœnitentiæ Sacramentum excipiunt, ſtipendia ſibi comparant pro Miſſis, quibus in eadem Eccleſia, ubi Confeſſiones audiunt, ſive in alia deinde ſatisfaciunt. Non ignoramus licere Confeſſariis Miſſas aliquas celebrandas Laicis indicere pro criminum expiatione. Id enim inter opera ſatisfacientia merito recenſetur, eoquod crimina ſua confitentes aliquam pecuniæ ſummam impendunt, & tanquam ſacrificii cooperatores, peculiari quodam modo participes fiunt ejus fructus, qui *ſatisfactorius* appellatur. Attamen non ignoramus, quæ S. Carolus Borromæus admonuit, & Confeſſariis præcepit (*b*): *Non modo petat, ſed nec velle ſe habere ſignificet pecuniam, aliamve rem pro ſuſcepti in Confeſſione laboris munere, immo verbis, vel potius factis ab his omnibus abhorrere demonſtret. Cum pro pœnitentia Miſſas injunxerit, ſibi, aut Eccleſiæ ſuæ, aut Monaſterio dicendas non addicat. Quod idem ſervabitur in reſtitutionibus incertis, aut votorum commutatione, aliiſque hujuſmodi. Nec ipſe pecuniæ, aliuſve rei reſtituendæ provinciam aſſumat, niſi neceſſitas ad id eum adegerit, ne ſcilicet Pœnitens dignoſcatur: tumque apochem recipiat ab eo, cui reſtitutionem contulerit, quam poſtea Pœnitenti tradet: ita denique ſe gerat, ut nec minimam avaritiæ labis ſuſpicionem contrahat*, cum hæc ita ſe habeant ſub pœna *ſuſpenſionis a Divinis ipſo facto* Sacerdotibus interdicimus Sacrum facere, illudque applicare pro iis, qui ſtipendium præbituri ſint, & qui a Sacerdote minime id poſtulaverint, antequam Miſſæ Sacrificium conficiatur.

(*b*) In Inſt. ad Conf. par. 4. Act. Eccl. Med.

Qui peccata confitentibus Miſſas celebrandas irrogent, *ſub pœna ſuſpenſionis ab audiendis Confeſſionibus ipſo facto* præcipimus, ne ſtipendia ſibi, vel Eccleſiis ſuis tribuenda capiant pro Miſſis, quibus ipſi, vel alii Sacerdotes in iiſdem Eccleſiis ſatisfaciant.

INSTITUTIO XCIII.

Epiſtola ad Vicarium Generalem habita. Utrum Simoniæ labe afficiatur is, qui pecuniam largiter impendit, ut ſe lite eximat, in cauſis beneficialibus. Quænam requirantur, ut hoc Jure fieri poſſit. De Arbitris cauſarum ad beneficia ſpectantium, & cuinam præcipue rei animum, mentemque adjungere ipſi debeant.

CUm in Eccleſia Collegiata hujus diœceſis vacatio contigerit Canonicatus de jure patronatus Laicalis, ſuiſque ſuffragiis patroni inter ſe maxime diſcrepaverint, qui diverſos omnino Clericos nominarunt, lis excitata eſt inter ipſos electos ad beneficium, in qua tanquam Judex Ordinarius cujus eſt rem primo dijudicare, ſententiam Clerico A. propitiam tuliſti: Clericus autem B. ad Sac. Romanæ Rotæ Tribunal ab hac ſententia provocavit, ubi cauſa bis propoſita nihil definitum fuit. Quamobrem Clericus idem B. poſt graviſſimas expenſas rationibus etiam ſuis parum confidens, pollicitus eſt competitori ſe ceſſurum eſſe cauſæ, ſi pecunia, quam in peragendo hoc judicio ſolverat, ſibi redderetur. Id minime inficiatur Clericus A., qui remoto Competitore nequaquam dubitat, quin unanimes Patroni ſibi tantum ſuffragentur: ſed monitus fuit cavendum eſſe magnopere, ne veræ Simoniæ labem contraheret, ſi eam pecuniam reſtitueret. Qua de re conſilium a peritiſſimis viris poſtulavit, iique reſponſum ejuſmodi fecerunt, unum, vel plures arbitros accerſiri poſſe, qui judicarent abdicandum eſſe a Clerico B., ipſique pecuniam expenſam a Clerico A. perſolvendam, quod prius cum arbitris conſtitui poſſet. Heri veſperi, cum nos de more convenires opinionem noſtram ſuper hac re popoſciſti, eamque breviter nunc explicabimus. Ac primum, cum agitur etiam de Beneficiis, lites numerata pecunia licite dirimuntur; negocium tamen, de quo agitur, componi hac ratione nequit, quin Simoniæ labes intercedat. Quamobrem ab æquitate alienum eſt conſilium, quod nuper expoſuimus, idque Clericis iiſdem diſſidentibus ſtatim patefacies. Nos pariter de errore, in quo verſantur maximo, ipſos ad nos accitos clare, graviterque admonebimus.

Lites numerata pecunia dirimi poſſe adfirmavimus, quod Cœleſtini III. præclara Decretali comprobatur (*c*). Etenim Præpoſitus Eboracenſis ſuo Archiepiſcopo pecuniam erogaverat, ut finem moleſtiis faceret ob quædam Beneficia, quibus Præpoſitus ipſe fruebatur. Qua de re Pontifex arguit vehementer Archiepiſcopum, qui poſt datam fidem, acceptamque pecuniam Præpoſitum novis moleſtiis perſequeretur; nec iiſdem litteris Cœleſti-

(*c*) C. Dil. 27. de Sim.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

ſtinus III. Præpoſitum improbat, quia pecuniam ob eam cauſam tradiderat: ex his conſtat pecuniam licite ſolvi poſſe, etiam cum de beneficiis res agatur, ut litigiis aditus occludatur. Porro id Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ monimentis, exemplisque corroboratur. Proditum eſt, ab Odoacre Rege Erulorum, qui totam Italiam invaſerat, tributum Romano Pontifici imperatum fuiſſe, antequam Pontificatum ſuſciperet: eandem legem, & inſtitutum Gothorum Reges, qui deinde Odoacri ſuffecti ſunt, per maximam vim, & injuriam retinuerunt. Juſtinianus Auguſtus idem tributum elicuit, afferens, quod Imperium ſimul, & jura Gothorum obtineret. Injuſtiſſima hæc conſuetudo ad Conſtantinum IV. Imperatorem permanſit, qui *barbatus* vulgo nuncupatur. Ipſe S. Agathonem Pontificem, & cæteros in poſterum, qui ad gerendum Pontificatum eligerentur, ab ejuſmodi tributo vindicavit (*a*).

(*a*) Anaſt. Bibl. in vita Agath.

Cum S. Gregorius Pontifex omnium ſuffragiis renunciatus ab hoc honore declinare vellet, ad Mauritium Imperatorem literas dedit, ipſumque maximo ſtudio rogavit, ne ſuam electionem confirmaret. Hæc tamen epiſtola intercepta fuit a Germanio Urbis Præfecto, qui ad Mauritium ſcripſit graviſſimis verbis, ac ſententiis, commune bonum, ac felicitatem id requirere, ut ſumma Eccleſiæ regendæ poteſtas Gregorio traderetur. Quamobrem Mauritius, qui Gregorii virtutem cognitam ſatis, ac perſpectam habuerat, cum ille Conſtantinopoli verſaretur, ejus electionem probavit (*b*). Itaque S. Gregorius coactus rerum adminiſtrationem ſuſcipere, iniquum tributum ſolvere non prætermiſit. Idem Pontifex graviſſime queritur (*c*) de hujus tributi conditione, & Mauritium Imperatorem vehementer redarguit. In dubium tamen vocatur, an commentaria, quibus ejuſmodi quærimoniæ continentur, S. Pontificis Gregorio tribuenda ſint (*d*). Nam Cave potiſſimum advertit eam ſcribendi rationem haud S. Gregorio Magno, ſed S. Gregorio VII. potius convenire, quam opinionem Thomaſſinus quoque amplectitur, uti inferius demonſtrabimus. Hanc igitur controverſiam miſſam faciemus, & id ſolum, quod Chriſtianus Lupus ſcriptum reliquit (*e*), commemorabimus: *Perſolvit tamen optimus Gregorius, quod nempe, nec Papatum declinare poſſet, nec Principis avaritiam moderari: Solus Princeps, non ipſe fuit ſimoniacus, quia iniquam, atque inevitabilem vexationem redemit*; idem etiam exemplo Conſtantinopolitani Patriarchæ magis oſtenditur, qui poſtquam deſignatus eſt, ordinari nequit, niſi tributum antea Turcarum Præfecto exſolverit: Quippe: *Non ea crimini* (ait Thomaſſinus (*f*)) *vertenda eſt Græcis neceſſitas tributi, ſed in ambiendo certatim Patriarchatus culmine nefanda cupiditas, qua ad majus in dies tributum ſolvendum ultro proſiliunt*.

(*b*) Joann. Diac. l. 1. vitæ S. Gr. c. 39. & ſeq. (*c*) L. 10. c. 1 Gall. Hiſt. &c.

(*d*) Gr. t. 2. Hiſt. Eccl. p. 341. Cave in Hiſt. Scr. Ecc.

(*e*) T. 3. in Con. Gent 4. ed. p. 127

(*f*) De Ben. par. 3. l. 1. c. 60. n. 10.

Poſtremo adfirmavimus lites etiam circa beneficia componi quidem poſſe, ſi pecunia numeretur, id tamen accommodari nullo modo poſſe cauſæ, quæ nunc in diſceptatione verſatur. Nam rerum ejuſmodi Scriptores inter cætera, quæ neceſſaria putant, ut liceat pecunia finem imponere diſſidiis circa Beneficia, illud præ cæteris requirunt, ut qui ſolvit pecuniam nullum jus ab *beneficium*, ſed tantum *in beneficio* obtineat; quæ ſane conditio ex Decretali Lucii III. deſumitur (*g*). Admonitus fuerat Pontifex quendam Clericum ad dignitatem Eccleſiaſticam electum *paucis contradicentibus*. Perceperat etiam, quod eodem Clerico ſciente, ac probante ipſius amicus *ei qui diſcordiæ magiſter videbatur, certæ quantitatis munus exſolvit, & ſic, quam prius ſuſtinebat, contradictio quievit*. Quam ob cauſam electo Clerico Pontifex indicit, ut dignitatem quamprimum dimittat, eaque ſententia utitur: *Nihil prodeſt homini, ſi univerſum Mundum lucretur, animæ vero ſuæ detrimentum patiatur*. Canonum Interpretes ſimul conferunt ſuperius allatam ſententiam *in cap. Dilectus de Simonia*, cum hac Lucii III. *in cap. Matthæus pariter de Simonia*, atque unanimes advertunt fuiſſe *jus in re* pro beneficiis, ſi prima illa ſententia ſpectetur, ſi vero ſecunda perpendatur fuiſſe *jus ad rem*, nempe ad Dignitatem, quod ſane jus imperfectum exiſtimatur. Quippe minor pars, quæ ad eligendum Clericum non conſenſerat, litem inſtituere, ac rationes proferre poterat, ne electio illa confirmaretur (*h*), id apertiſſime tradit S. Thomas: *Antequam alicui acquiratur jus in Epiſcopatu, vel quacumque dignitate, vel præbenda, per electionem vel proviſionem, ſeu collationem, ſimoniacum eſſet adverſantium obſtacula pecunia redimere, ſic enim per pecuniam pararet ſibi viam ad rem ſpiritualem obtinendam; ſed poſtquam jus alicui jam acquiſitum eſt, licet per pecuniam injuſta impedimenta removere. Si non eſt ſibi acquiſitum jus per electionem, nullo modo poteſt pecuniam dare adverſario, ut deſiſtat. Si autem eſt ei acquiſitum jus, poteſt aliquid dare, non ut pretium prælationis, ſed ut redemptionem vexationis propriæ* (*i*). Sic autem S. Raymundus Sanctiſſimi Doctoris Diſcipulus idem teſtatur (*k*).

(*g*) C. Mat. 22. de Sim.

(*h*) Gonz. c. cis. Matt. 2. q. 100. a. 2. ad 5.

(*i*) Etquæſt. to ſent. di. 25. q. 3. a. 2. q. 1. ad Sept.

(*k*) In ſum. l. 2. tit. 1. de Sim. §. 20.

Altera conditio, quæ pariter exigitur, ut liceat pecunia diſſidium circa Beneficia componere, in eo poſita eſt, ut jus clare ſuffragetur illi, qui pecuniam ſolvit, & injuſte vexetur ab eo, qui pecuniam accipit. Quod ſi aliter fuerit, qui pecuniam expendit, non animi tranquillitatem, & quietem eo pretio ſibi comparat, quæ inter res temporarias recenſentur, ſed jus quoddam in rem ſpiritualem pecuniæ vi ſibi conciliat; equidem S. Thomas eo loco, quem nuper memoravimus, pro certo has duas conditiones interponi ſtatuit: *Injuſta impedimenta, & jus in re manifeſtum*: iiſdem fere verbis utitur S. Antoninus (*l*): *Quinta ratione redimenda vexationis, & antequam jus aquiratur alicui in Beneficio, vel dignitate, non licet dare ad redimendam vexationem ſuam, alias Simonia eſſet; ſed poſtquam fuerit adeptus, & jus ſibi acquiſitum, vexationem ſibi injuſte factam ſuper Eccleſia, vel Beneficio, vel dignitate licet pecunia redimere, ſed non juſtam vexationem, ut ſi juſte accuſaretur vel hujuſmodi*: Ob has cauſas *injuſtiſſimæ vexationis, & apertiſſimi juris* Summi Pontifices tributum abſque Simonia perſolvebant, ut ipſorum electio ab Imperatoribus confirmaretur. Ob cauſas eaſdem Jacob improbandus non videtur, qui ab Eſau jus Primogeniti ſibi comparavit: *Jus* (inquit S. Thomas (*m*)) *Primogenituræ debebatur Jacob ex Divina electione, & ſuam vexationem redemiſſe intelligitur*.

(*l*) Part. 2. Sum. tit. 1. c. 4. in fine §. 2.

(*m*) Quæſt. 100. a. 2. in reſp. ad quintum arg.

Cum hæc ita ſe habeant, ſi hæc omnia conferre velis cum cauſa, de qua agitur, certo deprehendens a veritate alienum non eſſe id, quod initio diximus, pecuniam ſolvi jure poſſe ad lites circa Beneficia componendas, id tamen quæſtioni, quæ in medium adducitur, minime ſuffragari. Nam, ut pecuniam liceat exſolvere, non debet intercedere *jus ad rem*, ſed *in re*, illudque aperte conſtet neceſſe eſt. Inſuper injuſtam vexationem

nem competitoris, qui pecuniam accipit, manifesto probari oportet. Clerici vero A., & B. *jure ad rem* soluminodo præditi sunt, si ratio *Præsentationis* habeatur, quæ utrique per legitimos Dominos collata fuit. Neque *ullum jus in re* Clericus A. consequitur ex prima sententia, quam propitiam retulit, cum interposita fuerit provocatio ad alios Judices, qui rem totam secundo loco dijudicare possunt, idque primæ sententiæ effectum impediverit. Postremo quis adfirmare unquam valeat jus certum, & manifestum a Clerico A. possideri, ipsumque a Clerico B. Competitore certissime, atque injuste vexari? Siquidem contrarium desumitur ex eo, quod hæc causa bis proposita fuit in Sacro Romanæ Rotæ Tribunali, ubi post accuratam disquisitionem nihil peculiare sancitum est.

Sed jam de consilio eligendi arbitros pro dirimenda hac controversia verba faciamus. Qua ratione id excogitatum fuerit intelligere sane non possumus. Nam si ipsi judicium æquitati consentaneum ferre velint, illud proculdubio expendere debent, utrum Clericus A. *jus habeat ad rem*, *vel in re*, an illud manifestum sit; utrum tandem a Clerico B. injuste divexetur, atque ita causa reducitur ad eadem principia, quæ modo exposuimus, ipsique arbitri fateri cogentur haud licere pecuniæ solutione hanc litem componere.

(a) C. non sine de Arbitris.

Si, qui consilium hoc dederunt, parumper in jure Canonico versarentur, haud novum, & inusitatum esse deprehenderent ejusmodi arbitros eligere. Alexander III. (*a*) nequaquam pecuniam in causa Beneficiali solutam improbavit, quam delecti Arbitri constituerant. Insuper Canonum interpretes (*b*) docent æquum esse Laudum ab Arbitris prescriptum, si jus pecuniam solventis manifestum appareat; Injustum vero Laudum, si pecuniam solvens omni jure careat. Postremo dubium esse Laudum, & Simoniæ speciem præferre, si dubium jus obtineat, qui pecuniam erogat. Item tradunt Arbitros accersendos esse ab Episcopo, qui rationes Laudi ab illis exposcere debet, illudque vel probare, vel rejicere juxta leges, quæ a jure Pontificio decernuntur (*c*).

(b) In c. id. non sine de Arb.

(c) Fagn. in cod. c. Non sine a n. 3. ad 9. sub t. de Arb. (d) Part. 2. Const. 61.

S. Carolus Borromæus de hac re sapienter, & æquissime judicavit (*d*) in primo Provinciali Concilio, quod Mediolani celebravit. Sic enim statuit: *Ne redimendæ vexationis specie in Causis Beneficiorum simoniacæ pactiones intercedant, nemini licere volumus ad redimendam vexationem ne in casibus quidem jure permissis pecuniam dare, quidquamve pacisci, aut transigere, nisi Episcopi consensus accesserit. Cujus partes erunt, & perspicere diligenter, an subsit aliqua fraus, & ubi rem fraude carere, & jure permissam esse cognoverit, non denegare ei, qui petierit, facultatem se a vexatione liberandi.* Hæc habuimus, quæ tibi &c.

INSTITUTIO XCIV.

Epistola encyclica Vicariis Foraneis, & Parochis Urbis, ac diœcesis. Facultatem inesse Episcopo cogendi Parochos, & Ecclesiæ Rectores, ut suis impensis plures administros auxilio sibi accipiant, ubi unus tantum minime sufficiat ad fidelium confessiones excipiendas. Non esse immunem a gravi culpa eum Sacerdotem, qui semel probatus ad Sacramentum Pœnitentiæ administrandum, deinde (postquam desit facultatis acceptæ designatum tempus) recusat confessarii munus exercere, ne cogatur ad novum examen accedere.

Die 26. Septembris anno proxime elapso 1738. Institutionem promulgavimus, ut omnes intelligerent susceptum a nobis consilium in eligendis Confessariis in Civitate, ac diœcesi; ac potissimum notum fecimus, facultates audiendi confessiones, quæ certis limitibus concludi solent, nec unquam anni spatium excedunt, antequam prorogentur, novum examen a nobis indici posse Sacerdotibus, quibus perscriptum tempus ad confessiones audiendas absolutum jam fuerit.

Confessarii quidem Regulares, ac Sæculares urbani jussis nostris paruerunt. Nam peracto tempore ad novum examen accesserunt, in quo ratio semper a nobis habita fuit virorum doctrinæ laude præstantium. Quippe eundem morem, atque institutum cum illis servavimus, quo Romæ in examen vocari solent Præsules, qui in præcipuis Reipublicæ muneribus vitam cum laude insumpserunt. Illi cum ordines expetunt, honoris causa ad reliquos examinandos designantur.

Insuper Confessarii ferme omnes in diœcesi præsto fuerunt ad examen subeundum, postquam ad finem statuti temporis facultas audiendi confessiones pervenit. Quippe nos Bononiam convenerunt, ubi singulis feriis sextis nos ipsi Clericos ordinandos examinamus, vel præsentes interfumus, dum ab aliis examinantur. Quodsi causa administrandæ Confirmationis, aut ob aliam rationem brevissimæ rusticationis Urbem deserimus, & varias diœcesis partes pervadimus, idem institutum retinemus. Quod pro certo habentes diœcesani Confessarii eo venerunt pro confirmanda facultate, ubi versabamur, quos statim examinatos dimisimus. Profecto nunquam ex Civitate pedem proferimus, nisi antea locum, quo tendimus, patefaciamus, & finitimos hortemur, ut, si opus fuerit, libere nos conveniant, & pro certo habeant, statim post examen a nobis esse dimittendos.

Attamen nonnulli ex Confessariis diœcesanis, quibus ea facultas *ad annum* permissa fuit, cum novum examen post id tempus proponi sibi intelligerent, confessiones fidelium excipere omiserunt, neque deinceps hoc se perfuncturos munere polliciti sunt. Quod etiam gravius est, nonnulli ex diœcesanis Parochis illis plurimum suis sermonibus, aut scriptis suffragantur, eosque communi approbatione dignos prædicant. Cum enim (inquiunt) Pœnitentiæ Sacramentum absque ullo emolumento gratis administrent, alienum prorsus videtur ipsos cum magno incommodo ad novum examen accersere, cum vix anni spatium peractum fuit. Quod si necessarium id videatur, aliquem in diœcesi constitui posse, qui eos examinet, & cui deinde fides ab Episcopo præstetur; postremo, si illi Presbyteri administrare recusent Pœnitentiæ Sacramen-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

mentum, ad quod munus ſuſcipiendum nullius poteſtate adduci queunt, Populum neceſſariis miniſtris brevi cariturum eſſe, qui fidelium Confeſſiones excipiant; cum ſolus Parochus univerſum populum confitentem audire, & expiare nequeat.

Intelligimus ſane quo tendat hæc oratio, videlicet, ut aliqui Sacerdotes a novo examine liberentur, aut pro ipſis rurſum examinandis judices in diœceſi ſtatuantur, a quibus res graviſſimi momenti inconſulto fortaſſe peragatur, quod nullo unquam pacto concedemus. Quamobrem ſatis eſſet, ſi propoſitum antea conſilium improbemus, & res a nobis decernendas, reliquis vero parendum eſſe affirmemus. Attamen, ut qui ita ſcribunt, aut dictitant ſuam ignorantiam clare dignoſcant, hæc pauca ſubjiciemus.

Fingamus primum in Parochias detrimentum aliquod reipſa dimanare, ſi Sacerdotes aliqui Confeſſiones audire prætermittant, cum ſolus Parochus toti populo ſatisfacere nequaquam poſſit. Id (inquam) fingamus; nam merito ſuſpicari poſſumus rem plus æquo amplificari, & plurimum exagerationis in hoc negotio intercedere; ſed aliquod revera detrimentum interveniat, utrum remedium aptari queat, & cujuſnam auctoritate id fieri debeat, expoſcimus. Equidem remedium præſto eſt, ſi alios Sacerdotes deſignemus, qui ad confeſſiones audiendas idonei proculdubio a nobis reperientur, & qui per anni ſpatium percurrentes ea, quæ ad novum examen neceſſaria putantur, illud ſubire, cum opus fuerit, minime detrectabunt. Ad Parochum ſpectat, ſi populo ſuo nequit ſufficere, diligenter conſulere, ne populus ipſe detrimenti aliquid capiat. Epiſcopus autem cogere Parochum debet, ne huic muneri deſit, & ne tot Sacerdotes accire prætermittat, quot pro adminiſtrandis Sacramentis, aliiſque Parochiæ ſuæ muneribus obeundis neceſſario requiruntur. Id apertiſſime decernit Tridentina Synodus, quæ Volumen efficit haud quidem magnæ molis, aut pretii, ſed ita præclarum, ut ſi Presbyteri per anni ſpatium illud lectitarent, neque ineptias ipſi proponerent, neque ſtomachum nobis in iis audiendis moverent: *Epiſcopi etiam* (habet eadem Synodus (*a*)) *tanquam Apoſtolicæ Sedis delegati, in omnibus Eccleſiis Parochialibus, vel Baptiſmalibus in quibus Populus ita numeroſus ſit, ut unus Rector non poſſit ſufficere Eccleſiaſticis Sacramentis miniſtrandis & Cultui Divino peragendo, cogant Rectores, vel alios, ad quos pertinet, ſibi tot Sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda, & Cultum Divinum celebrandum.* Ea verba, *vel alios, ad quos pertinet*, Parochianos indicant, qui ſuppeditare debent neceſſaria iis, qui Sacramentis adminiſtrandis occupantur, cum ſolus Parochus id præſtare nequit, & reipſa tenuem ex Beneficio proventum deſumit. Id ſtatuit Sacra Congregatio ejuſdem Concilii Interpres die 16. Aprilis anno 1639. (*b*): *Sacra &c. cenſuit, ſuppoſita numeroſitate Populi, & tenuitate redditaum Prioratus, cui annexa eſt Cura animarum, cogendum eſſe ipſum Priorem ſibi adjungere pro adminiſtrandis Sacramentis, & Cultu Divino peragendo, Sacerdotem, eique ſubminiſtranda eſſe per Populum ad vitam ſuſtentandam neceſſaria.*

(a) Seſſ. 21. de Ref. c. 4.

(b) L. 16. Dec. p. 130

Paupertatis nomen, quod cæteris omnibus triſtitiam afferre conſuevit, Parochis fortaſſe cauſam exhibet voluptatis. Nam ſinguli ex ipſis ad paupertatem comprobandam præſto ſunt, & facile intelligunt prorſus arduum videri, populum adducere, ut pro inſolitis expenſis, licet exiguis, pecuniam conferat. Quare nonnulli falſo conjicient hac ratione ſuſceptum conſilium defendi poſſe, & prodeſſe plurimum Sacerdotibus, quibus facultas audiendi confeſſiones ſemel permiſſa fuit, ut abſque novo examine facultas eadem prorogetur, vel idem examen nobis remotis in diœceſi decernatur, ob eam nempe cauſam, ne populus neceſſariis Miniſtris deſtituatur. Sed toto Cœlo aberrant, qui hæc ſecum deliberant. Populo notum fiat, tam rudem, & ignarum eſſe Parochum, ut novum Sacerdotem, qui Confeſſarii munus exerceat, invenire deſperet, poſtquam alius Confeſſarius id facere recuſavit; notum fiat a Capſulis in Eccleſia collocatis ſuppeditari nequaquam poſſe ſtipendium Miſſæ Sacerdoti conferendum, qui ad Confeſſiones audiendas acceſſerit. Palam evulgetur in tanta paupertate verſari Parochum, ut nullum omnino charitatis officium rependere queat Sacerdoti, qui miniſtrandis Sacramentis, & peragendo Divino Cultui comes adjungitur, ideoque ſtatuendum eſſe omnino tributum aliquod Parochianis, quo malum ejuſmodi de medio auferatur. Si hæc fiant, proculdubio quid certi, incertique Parochus ex Beneficio conſequatur, perſpicuum erit; quin liber acceptı, expenſique proferetur, & teſtimonia jurejurando confirmata elicientur. Cognitum ita fiet plurium vocibus, Capellanum ſive Adminiſtrum a Parocho ſuſtentari commode poſſe, quod tamen ab ipſo negligitur. A Capſulis Eccleſiæ certiſſimo præberi Miſſæ ſtipendium iis diebus, quibus alius Sacerdos ad populi Confeſſiones excipiendas accerſitur: neque his tantum limitibus populi querimoniæ concludentur. Inſuper adfirmabunt nihil ex ſuo patrimonio Parochum poſſidere, quod inconſulto Epiſcopo ſuis Conſanguineis dimiſit, cum Parochiam conſequutus eſt, licet ejuſdem Patrimonii titulo Sacros Ordines ſuſceperit. Illud quoque afferent Beneficii proventus inſumi, ut Soror ipſa Parochi, Frater, Fratriſque Uxor, ac Nepos ſuſtententur, qui ſuis laboribus, atque induſtria vitam tueri deberent, quæ ſane expenſæ ſi detrahantur, cum ad Eccleſiam minime pertineant, ſi etiam cumulandæ pecuniæ pro conſanguineis minuatur deſiderium, ſupereſſe pluſquam oporteat Sacerdoti, qui ſuam operam Parocho impendit, eumque graviſſima cura animarum valde ſublevat, licet (ſi generatim rem perpendamus) ad eam Provinciam ferendam nullo modo teneatur; ſupereſſe (inquam) plurimum prædicabunt, cum præſertim certum ſit nonniſi exiguum aliquid erogandum eſſe pro eodem Sacerdote, ſi Miſſæ ſtipendium non deſit.

Diuturna experientia ſatis cognoſcimus indolem, eorumque naturam, qui in Civitate, ac diœceſi verſantur. Qua de re facili conjectura perſpicimus finem denique ſtatuendum querimoniis ob eas rationes, quas paulo ante commemoravimus. Illi certe Parochi, qui Sacramentis miniſtrandis, & Divino Cultui celebrando ſe prorſus impares dictitabant, aut tacendi conſilium capient, aut etiam libere fateri non dubitabunt ſe nullis adminiſtris indigere, ſuaſque vires ſufficere, ut totam deinceps Provinciam ſuſtineant; Item parvi momenti eſſe, ſi Parochia careat iis Sacerdotibus, qui pro Confeſſionibus audiendis deſignati fuerant; cum illi præſertim ad Eccleſiam raro accederent, neque horæ dimidium inſumerent in expiandis fidelibus qui ad Pœnitentiæ Sacramentum confluerent. At vero, ſi oratio noſtra nuper excitata diſſidia

fidia composuit, nobis tamen inquirendo supereſt, cur illi, qui confeſſiones audierunt, donec limites temporis a facultate noſtra perſcriptos attigerent, cur, inquam, prorogationem expoſcere prætermiſerint.

Equidem ex ea parte diœceſis, quæ in montibus ſita eſt, delatæ ſunt querimoniæ, videlicet haud mediocre detimentum inferri populo, eo quod Sacerdotes aliqui priſtino Confeſſarii munere fungi recuſent. Inde conſilium nobis tacito ſuppeditatum fuit, ut rem diſſimulemus; ne examen novum, ſaltem nobis præſentibus, indicamus iis Sacerdotibus, qui ad Confeſſiones excipiendas ſemel probati fuerunt, licet definitum ipſis tempus jam præterierit. Quapropter præcipimus Vicariis Foraneis Baragazzæ, Barbaroli, Bazzani, Calvenzani, Capraræ, Cavanne, Guzzani, Lizzani, Monghidoro, Montiſcereris, Montis S. Joannis, Montiſveglio, Monzuni, Panici, Pianori, Pini, Pittigliani, Roſſeni, Salvari, Sambri, Samoggiæ, S. Laurentii in Collina, Venolæ, Verzuni, Zenæ, diligenter explorare, quiſnam ex Parochis ſibi ſubjectis Capellanum adminiſtrum habeat, & quis illo careat. Inſuper inveſtigent accuratiſſime, utrum revera populus detrimentum capiat, eo quod alius Sacerdos ad Confeſſiones audiendas Parocho non adjungatur; de quibus omnibus nos fideliter admoneant datis ad Scribam noſtrum Archiepiſcopalem literis intra ſpatium menſis Julii proxime ineuntis; illudque in fine literarum ſuperaddeant, utrum ipſi quoque pro conferendis populo Sacramentis novis Miniſtris indigeant. Supervacaneum ducimus eoſdem Foraneos Vicarios hortari, ut quam primum juſſis noſtris ſatisfaciant, & nihil a veritate alienum nobis exhibeant. Nam rei magnitudo, & gravitas ad hæc præſtanda ſatis exſtimulare debent ipſorum animos, qui perpendant etiam oportet, Vicarii rationem, ac munus in hoc poſitum eſſe præ cæteris, & collocatum.

Facillime quidem Sacerdotum nomina ſcire poſſumus, qui pro audiendis Confeſſionibus facultatem acceperunt, & nunc peracto tempore fidelibus idem Sacramentum adminiſtrare renuunt, cum Scriba noſter Confeſſarios omnes in acta referre, atque adnotare diligenter conſueverit. Illud tamen incertum nobis eſt, in qua Parochia commorentur, cum ipſi libere ſedem immutent, & varias diœceſis partes ad libitum pervadant. Qua propter ſinguli Parochi hujus diœceſis juſſu noſtro moneant quoſcunque Sacerdotes intra ſuæ ditionis fines conſtitutos, qui aliquando ad Confeſſiones audiendas probati fuerint, & inde munus ejuſmodi deſeruerint, ipſos, inquam, moneant, ut nos conveniant intra menſem Auguſtum proxime ineuntem [1], & pœnam ſuſpenſionis a divinis coram Scriba Foraneo, ac duobus teſtibus, illis indicant, niſi obtemperaverint; cujus rei certum, obſignatumque documentum ad Scribam noſtrum tranſmittant, priuſquam menſis Julii elabatur. Parochis autem urbanis præcipimus accurate perquirere, an diœceſani Sacerdotes in ſuis Parochiis verſentur, ipſorumque nomina ad eundem Scribam deferre, qui Confeſſariorum indicem percurrens ſtatim deprehendet, an inter illos recenſeantur, qui olim confeſſiones audiverint, piumque hoc inſtitutum poſtea dimiſerint. Ipſe Scriba a nobis intelliget qua ratione iiſdem Sacerdotibus præcipiendum ſit, ut noſtrum in conſpectum veniant. Ne vero hi Sacerdotes imparati ad nos accedant, pro certo habeant, quod primum a nobis ſedato, compoſitoque animo probabitur, nobis facultatem ineſſe Confeſſarios in examen vocandi, cum perſcriptum tempus audiendi Confeſſiones præterierit; Secundo, jure quodam, & muneris quoque noſtri ratione nos adduci, ut examen coram nobis indicamus; id autem incommodo, ac moleſtia aliqua non carere, quam tamen libenter perferimus, ut graviſſimo muneri, quod nobis impoſitum eſt, pro tenuitate noſtra ſatisfaciamus; tertio, hoc conſilio, atque inſtituto optimis ſemper confeſſariis diœceſes affluxiſſe, quibus olim caruerant; tandem in peragendis examinibus humanitatem cum ſermonis, ac rerum perſpicuitate conjunctam ſemper nos præſtituros. Etenim non ignoramus a Sacerdotibus, qui oppidanis tantum pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrant, non exigendam eſſe eandem doctrinam, quæ neceſſario requiritur in iis, qui in Civitate quoddam veluti Tribunal aperiunt, ubi de gravioribus cauſis judicium ferendum eſt. Verum, ut uno verbo omnia complectamur, in medium proferemus ea potiſſimum, quæ in LXXXVI. Inſtitutionem congeſſimus, quam ſi aliqua ex parte velint impugnare, per nos licebit. Quippe parati ſumus abſque ullius præſidio univerſa, quæ in eo loco propoſuimus tueri, atque defendere.

Neque ſane perſuadere nobis poſſumus ab ejuſmodi Sacerdotibus dimitti confeſſiones audiendi provinciam ob eam rationem, quod mentem aſſidua ſtudiorum exercitatione debilitaverint, ut Gobatius (a) accidiſſe commemorat. Qua de re facile oſtendemus ipſos ab hoc munere deſiſtere, eo quod novum coram nobis examen ſubire recuſent. Equidem affirmare nequeunt ſe impares eſſe huic oneri ferendo, cum ipſum antea ſponte ſibi depoposcerint; nec ullo modo ipſum declinarent, ſi facultatem iis primo conceſſam abſque ullo coram nobis examine prorogaremus. Neque pro excuſationis cauſa afferre queunt, aut debilem valetudinem, aut locorum diſtantiam. Tum quia cervis ipſis velocitate comparantur, & longa ſatis itinera ſuſcipiunt, ut illas Eccleſias adeant, in quibus pro Defunctis Officia celebrantur; tum quia plerique ex ipſis ad examen venire renuerunt, cum in illorum Parochiis verſaremur; idque tunc diſſimulavimus, quia neceſſariis Miniſtris carere populum nondum ad nos pervenerat. Poſtremo, quia Bononiam frequenter veniunt, cum illis, voluptatis cauſa, libuerit, vel ut privatis negotiis ſuis operam impendant. Immo inter eos aliquis, dum Bononiæ moraretur, incitatus ad examen accedere, libere reſpondit nolle ſe deinceps in confeſſionibus audiendis tempus inſumere.

Illud pariter demonſtrabimus gravi culpæ obnoxios eſſe, ſi Fideles rite confitentes excipere prætermittant, ne iterum examini ſubjiciantur. Quæſtionem illam miſſam facimus, utrum, ſi nulla alia cauſa interveniat, revera teneantur ad novum examen venire, & Confeſſarii munus retinere; & facile ipſis concedimus tria poſtulari, ut aliqua omiſſio cum peccati labe conjungatur. Primum, quod rem omiſſam perficere quis poterit; ſecundo, quod rem eandem gerere debuerit; tertio, quod illam omnino prætermiſerit. Attamen illud expoſcimus, an actio, quæ ex natura ſua bona eſt, in malam converti, & labem admittere poſſit ob nefarium finem, quo ſuſcipitur, aut omittitur (quod proculdubio de omiſſione indifferenti rei cæteroquin bonæ dicendum eſt). Id vero affirmandum ab ipſis certiſſimo putamus, cum in hanc opinio-

(a) In ſua Th. Ex. t. 3. caſ. 16.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

nionem unanimes Theologi consentiant (a). Cum hæc ita se habeant ipsorum sententiam, ac verba serio perpendamus: *Ego confessiones audire Fidelium recuso, quia mens non est ad novum examen accedendi coram Episcopo, quo si immunem, ac liberum ipse me faceret susceptam, antea Provinciam retinerem.* Quæ quidem propositio hoc pacto intelligenda, & explicanda est: *Confessarii munus in posterum respuo non ullo quidem scrupulo, aut religione adductus, sed quia inanis superbia ad novum examen me venire haud permittit, aut etiam ob eam causam, quod antea post exiguam exercitationem ad confessiones audiendas probatus, deinde nullum aliud volumen præter Breviarium, ac Missale in manibus habui, ut nempe, Sacrum facerem, & Canonicas horas persolverem. Nunc vero mecum constitui libris omnibus nuncium mittere, illudque experiri, si forte contingat absque novo examine Confessarii facultatem mihi prorogari. Nam satis erit, si fideles inter confitentes, meque ipsum nulla difficultas interponatur, & supervacaneum prorsus est ab aliis indagari, utrum Lepram a Lepra probe secernam, utrum crimina Pontifici, vel Episcopo reservata bene noverim, utrum fideles ipsos examinare, dum peccata confitentur sua, didicerim; qua tandem ratione illos excipiam, qui proxima peccandi occasione, aut prava aliqua consuetudine detinentur.* Cum opiniones, causæque ejusmodi proculdubio nefariæ sint, nemo erit communi sensu adeo destitutus, qui non intelligat in grave scelus prolabi eum miserum Sacerdotem, qui licet necessario Confessarium agere non debeat, tamen hoc pio munere perfungi declinat ob superbiam, quæ ipsum accedere ad novum examen prohibet, aut ob timorem, ne ipsius ignorantia, atque imperitia ad gerendum gravissimi momenti negotium detegatur, quod tamen ille nequaquam dimitteret, si celari aliqua ratione malum posset, quo ejus animus labefactatur.

(a) S. Th. 1. 2. q. 18. a. 5. ad 4. & q. 39. a. 3. ad secundum

Postremo, si post responsa a Vicariis Foraneis reddita intra temporis spatium, quod superius perscripsimus, fortasse deprehendamus falsum esse, quod palam evulgarum fuit, nempe, Divinum Cultum imminui, eo quod nonnulli Sacerdotes a Confessionibus audiendis recesserint, si, inquam, falsum id esse cognoscamus, Sacerdotem, qui causa evitandi examinis Pœnitentiæ Sacramentum administrare destitit, serio admonebimus, ut æternæ saluti consulat, certoque sciat esse magno in discrimine constitutum. At vero si cognitum, perspectumque fiat alicujus Sacerdotis causa, qui audire Confessiones recusat, uti prius consueverat, necessario in aliqua Parochia novos administros requiri, qui populum rite confitentem excipiant, curamque animarum non mediocriter labefactari, tunc Sacerdotem, qui pristinum confessarii munus in eo loco deposuit, præcepto adigemus, ac pœnas nostro arbitrio statuendas irrogabimus, nisi dicto obediens fuerit, præcepto, inquam, adigemus, ut in examen veniat, susceptumque antea confessiones audiendi pium institutum exerceat, donec alius Sacerdos idoneus, minusque pervicax pro Sacramentis administrandis sufficiatur. Si quidem plane intelligimus momento temporis haud ita facile inveniri Sacerdotem posse, qui in remotas diœcesis partes se conferat ad expiandum populum Pœnitentiæ Sacramento; neque ita facile constitui potest, ac decerni stipendium, quod Parochus, aut Populus eidem Sacerdoti debet impertire; nisi forte aliquis tam ardenti charitate percitus sit, ut sponte hoc onus sibi desumat.

Attamen, ut omnes clare percipiant, gravissimis rationibus nos moveri, ut hoc pervicaci Sacerdoti præcipiamus, pauca aliqua subjiciemus. Siquidem consulto semper agere nobis lubet maxime, idque certum esse omnibus, ac manifestum velimus, non temere, sed tutissimo jure a nobis res administrari. Itaque pluribus ex causis conferre populo Sacramenta præcepto tenemur, primo ob munus, quod gerimus, sive ob justitiam; idque Parocho, cæterisque animarum Rectoribus convenit, qui populum suum confitentem audire debet, aut per alium populo satisfacere, quoties ipse deposcat (b); Secundo, ob charitatis leges, cum aliquis in mortis discrimine versatur, aut aliud simile contigerit, & nullus adest, qui Pœnitentiæ Sacramentum administret; Tertio, obedientia cogi possumus, cum Episcopus ob graves, ac legitimas causas Sacerdoti indicit, ut populi Confessiones excipiat (c). Hac postrema ratione, tanquam basi, præceptum nostrum innititur. Quippe, licet immerentes, huic Civitati, ac diœcesi præpositi sumus. Insuper, cum Sacram Ordinationem instituimus, obedientiam nobis Sacerdotes polliciti sunt. Tandem præcepti hujus æquitatem, & causam in dubium revocare nemo potest, quod certis solum temporis limitibus concludimus, nempe, donec alius Sacerdos subrogetur.

(b) Bar. de Off. & Pot. Paroc. c. 19 n. 2.

(c) Suar. in p. 3. S. Th. t. 3. q. 63. a. 4. d. 25. sect. 5. Dico tert. & in ead. par. 3. S. Th. t. 4. d. 32. sect. 2. in princ. Car. de Lugo de Sac. Pœn. disp. 22. sect. 1. in princ.

Id sane clarum satis videtur, quod tamen, si opus sit, exemplo magis declarabimus. Inquiri solet, an Sacerdos, qui neque animarum cura, nec ullo Beneficii titulo præditus, nec ullum stipendium accepit, sacrum tamen facere debeat singulis diebus festis, an solum, cum solemniores dies celebrantur. Id vero plures affirmant, plures quoque inficiantur. De hac quæstione fusius alio loco verba faciemus, cum proxime incunte anno novam elucubrationem typis evulgabimus. Interim satis sit indicare, quod Theologi, qui in hac re varietate opinionum dissentiunt, unanimes tamen asserunt Sacerdotem, qui nec animarum curam, neque beneficium, neque stipendium obtineat, rem divinam operari debere, cum necessitas id postulaverit, veluti si die festo aliqua Parochia sacrificio careret, eo quod pars populi celebranti Parocho interfuerit, reliqua vero satisfacere præcepto nequeat, quia tantæ hominum multitudini Ecclesia satis non fuerit. Item, si Divina Eucharistia graviter ægrotantibus administrari oporteat, nec præsto sint Sacræ Particulæ, & Parochus Sacrum jam confecerit. Insuper communi assensu fatentur iidem Theologi posse Episcopum, si animarum salus id requirat, præcipere peculiaribus Sacerdotibus, ut Sacrum Deo operentur illis etiam diebus, quibus id facere nulla lege adigantur, posse, inquam, id præcipere, quamvis nulla ex causis modo expositis intercedat. Passarinus (d) accurato studio rem pertractat: quamobrem, si Episcopus Sacerdotem præcepto cogere potest, ut aliquando auctoritatem suam in verum Christi Corpus exerceat, qua ratione indicere nequeat eidem Sacerdoti, ut in mysticum Christi Corpus auctoritate sua utatur, cum id causa aliqua postulaverit, ea conditione interposita, ut prius ad novum examen accedat?

(d) Pas. 3. S. Th. q. 82. a. 10. n. 19. ad n. 23.

Jam animi nostri sententiam aperte patefecimus. Illud superest ingenue quoque admonendum, quod nempe accurate examinabimus, priusquam acciti Sacerdotes nos conveniant, utrum pœna, quam nostro arbitrio decernendam contra pervicaces indicavimus, suspensionum *a divinis* complecti possit, quod a veritate alienum minime perspicimus, ut hoc pacto

UAB Biblioteca de Ciencies Socials

cto incommodum ipſis minuamus, quo ad remotiores Eccleſias ſe conferunt, ubi pro Defunctis Officia indicta fuerunt, cum tam difficile, ac moleſtum exiſtiment Bononiam venire, aut in eam partem diœceſis, ubi verſamur, ut a nobis examinentur.

Deliberatum a nobis fuerat inquirere quænam Parochiæ in montibus ſitæ novis adminiſtris ad confeſſiones audiendas indigerent, idcoque Vicarios Foraneos eorum locorum ſolum nominavimus, ex quibus potiſſimum ad nos uſque querimoniæ devenerant. Sed quoniam non immerito ſuſpicamur idem quoque conſilium ab aliis diœceſis Oppidis ſuſcipiendum, ideo præcipimus reliquis omnibus Vicariis Foraneis diœceſis, ut intra ſpatium temporis antea perſcriptum idem perficiant, quod Vicariis Foraneis in locis montium conſtitutis gerendum propoſuimus.

INSTITUTIO XCV.

Epiſtola Vicario Generali reddita. Utrum Simoniæ labe inuratur ei, qui Beneficium Eccleſiaſticum conſtituit eo jure, ut ipſe, quoad vitam agat ſuam, deinceps ejus conſanguinei fructus percipiant. An ad id perficiendum Sedis Apoſtolicæ auctoritas intercedere debeat. Utrum Simoniæ macula careat is, qui divitiis auget Canonicatum jam fundatum, ea tamen ratione, ut ad eundem obtinendum nominetur. Utrum, qui Jurepatronatus Beneficii præditus ſit, candidatus accedere poſſit, & quo pacto.

QUidam Eccleſiaſticus Beneficiis obtinendis idoneus novum ex ſuis bonis inſtituere Beneficium exoptat, ea tamen interpoſita conditione, ut ſibi primum, ac deinde poſt ejus mortem quibuſdam Conſanguineis *jus nominandi* tribuatur. Illud pariter adjungit, ſe primum hoc Beneficio frui velle, atque Epiſcopo ob eam cauſam ſeipſum præſentare, a quo debeat omnino ad Beneficium admitti. Cum nos heri veſpere convenires id nobis propoſuiſti, & accuratum ſtudium te collaturum pollicitus es, ut rem totam examinares. Nos etiam poſt ſedulam ipſius rei diſquiſitionem judicium, ac ſententiam noſtram feremus.

In Jure Canonico cap. *Tua nos, de Simonia* illud inquiritur: *Si aliquis alicui Eccleſiæ de Bonis ſuis quædam obtulerit, petens, ut in vita ſua ſibi liceat eadem Bona in ipſa Eccleſia pro Præbenda tenere, an Bona recipi debeant ſic oblata, & idem Clericus aſſumi valeat in Canonicum ejuſdem Eccleſiæ abſque vitio Simoniæ.* Summus autem Pontifex his verbis reſponſum facit: *Nos igitur devotioni tuæ taliter reſpondemus; quod ſi quis Clericus cum conditione, vel pacto largiatur, vel offerat Bona ſua, ut illa poſtmodum pro Præbenda retineat, & ut in Canonicum admittatur, hujuſmodi oblatio, vel receptio fieri non poterit ſine vitio Simoniæ, cum in talibus omnis pactio, aut conventio ceſſare debeat juxta Canonicas Sanctiones; ſi vero pure, & ſine pacto, & conditione qualibet offerat Bona ſua, rogans humiliter; ut in Canonicum admittatur, & Bona ipſa retinere ſibi liceat pro Præbenda, & Clerici ejuſdem Eccleſiæ pure conſentiant, hujuſmodi receptio proculdubio fieri poterit abſque ſcrupulo ſimoniacæ pravitatis.*

Præclarus vir Fagnanus *in Cap. Idem: Tua nos, num. 4. de Simonia*, hoc pariter ſibi accidiſſe commemorat: *Cum quidem Clericus non ita pridem ſua Bona Patrimonialia contuliſſet pro erectione Archipresbyteratus in Cathedrali Eccleſia, cum reſervatione Juriſpatronatus, eo pacto adjecto, ut poſſet ſeipſum præſentare, & non alias; conſultus ab eodem Clerico reſpondi, erectionem, & inſtitutionem inde ſecutam fuiſſe ſimoniacam, & nullam per hanc Decretalem, & opus eſſe nova erectione, & proviſione Sedis Apoſtolicæ, quam poſtea idem Clericus impetravit a Sanctiſſimo Domino Noſtro Urbano VIII. ex præſentatione enim acquiritur præſentato jus ſpirituale ad Beneficium obtinendum, & Epiſcopus poteſt compelli ad inſtituendum.* Huic ſententiæ Piringhius, Cabaſſutius, & Azorius unanimi conſenſu ſubſcribunt (*a*).

Recens autem Niccolius (*b*) tradit ſententiam a Sacra Congregatione Concilii promulgatam anno 1686., ob quam rejicitur, & improbatur, tanquam Simoniaca, conventio a quodam Viro propoſita, qui augmentum dotis Canonicatus de Jurepatronatus Laicali pollicebatur adjecta ea lege, ut ad eundem Canonicatum a Patronis deinde nominaretur. Eam ſententiam ex actis nos ipſi deſumpſimus, & hoc loco exponendam neceſſario exiſtimavimus.

(*a*) Ad l. 4. Decr. tit. 3. ſect. 5. n. 19. In Th. de pr. jur. Can. l. 5. c. 4. n. 4. Inſt. Mor. par. 3. l. 14. c. 7. qu. 2.

(*b*) In Ft. Can. 1. 2. litt. S. n. 4.

Alexandrina Augmenti Dotis Canonicatus.

Vacante a pluribus menſibus Canonicatu in Eccleſia Collegiata Sanctæ Mariæ de Nive Juriſpatronatus Fratrum de Mantellis, Sacerdos Thomas Maria Verus propoſuit dictis Patronis, ſe dicti Canonicatus dotem aucturum fore mediante aſſignatione cujuſdam vineæ, expreſſa tamen lege adjecta, ut ad eundem Canonicatum debeat ab illis præſentari.

Timens nihilominus, id aliquam ſimoniæ labem involvere, pro conſcientiæ ſuæ ſerenitate propoſuit infraſcriptum dubium, quod audito, & narratorum veritatem comprobante Epiſcopo, relatum fuit in proxima Congregatione per modum Summarii.

Cum autem Eminentiſſimi Patres mandaverint, illud in folio adſcribi, decernendum nunc ſupereſt.

An dicta conventio ſit ſimoniaca.

Sacra Congregatio Concilii reſpondit affirmative.

Poſtremo non ita facile intelligi poteſt, qua ratione Beneficii Patronus ſeipſum præſentare queat, cum id vetitum ſit *in cap. Per veſtras, de Jurepatronatus*. Siquidem inter præſentantem, ac præſentatum diſcrimen intercedere debet (*c*). Itaque cum Beneficii vacatio contigerit, ſi poſſidens jus nominandi, illud aſſequi deſiderat, ſeipſum præſentare nequit, ſed poſcere ab Epiſcopo, ut idem Beneficium ſibi conferatur, ſi idoneus ſatis exiſtimetur, aut in alium transferre debet reipſa juſpatronatum, ita ut jure nominandi in poſterum deſtituatur, idque totum auctoritate Epiſcopi comprobari oportet. Ita cenſent præclariores Canonum Interpretes, qui a Pitone recenſentur (*d*). Alio pariter modo res confici poterit, nempe ſi Epiſcopus ante omnem *præſentationem* Beneficium Patrono conferat, qui illud accipiat, ac deinde collato Beneficio conſenſum ſuum impertiat. Nam ambitus nota ſic impeditur, uti recte Pitinghius expendit (*e*). Hæc vero omnia cauſæ, quæ initio propoſita eſt, nullo modo conveniunt. Clericus enim ex ſuis Bonis novum Beneficium erigere depoſcit; eam tamen adjicit legem, ut ipſe, ac deinde conſanguinei jus nominandi obtineant; eam pariter addit conditionem, ut ſeipſum præſentare liceat.

(*c*) C. fi. de Inſtit.

(*d*) In all. 8. 4. n. 3. & ſeqq. t. 2. Contr. Patron.

(*e*) L. 3. Decr. tit. 38. de jurep. ſect. 4. §. 2. n. 91.

Hæc potiſſimum deprehendimus contra Beneficii Inſtitutionem, quam examinamus. Attamen plures aliæ Inſtitutiones nobis occur-

currerunt conventione interpoſita, ob quam Beneficii Inſtitutori ſeipſum præſentare conceditur, idque ſine ulla controverſia probatum, confirmatumque fuit. Siquidem Fundatores ſeipſos revera præſentarunt, eoſque Epiſcopi ſine ulla hæſitatione ad Beneficium admiſerunt. Quæ cum ita ſint, facile conjicimus ejuſmodi Inſtitutionibus nequaquam ineſſe graviſſimam notam, quam paulo ante expoſuimus.

Profecto, ſi Piringhius, & Azorius juxta Fagnani opinionem ſuperius allatam arbitrantur legitimam, & juri prorſus conſentaneam Inſtitutionem, qua Beneficii Fundator filium ſuum, amicum, aut conſanguineum præſentare exoptat, qui fieri poteſt, ut nulla ſimoniæ labes in hoc dignoſcatur, & tamen ejuſdem notæ accuſetur Patronus, qui ſe ipſum præſentare velit. Equidem conventio, ex qua ſolummodo ſimonia dimanat, in utraque parte proponitur, & illud etiam aptiſſime convenit, quod tradit Fagnanus: *ex præſentatione acquiritur præſentato jus ſpirituale ad Beneficium obtinendum, & Epiſcopus poteſt compelli ad inſtituendum.*

Neque illud magni ponderis haberi debet, quod Beneficii Patronus ambitus culpa vindicari nequeat, ſi ſeipſum præſentet, contra vero immunem, ac vacuum omni labe exiſtimari, ſi filium, amicum, aut cognatum nominet. Quid enim eſt ſimoniæ cum ambitu? Item ſi ambitus crimine liberatur Clericus, qui vacantem Parochiam eo ſibi depoſcit animo, ut doctrinam, ac virtutem oſtendat ſuam, ob quam, ſi reliquis competitoribus antecellat, Parochiam conſequatur, quanam ratione accuſabitur ambitus, qui ſeipſum præſentat ad Beneficium animarum cura liberum, quod ipſe inſtituit, ea ſolum mente, ut Epiſcopus accurate perſpiciat, utrum idoneus ad idem Beneficium videatur, illudque ſibi conferatur, ſeu potius Beneficii Inſtitutio permittatur, ſi neceſſariis ad ipſum obtinendum meritis exornatus judicetur. Siquidem hoc pacto intelligitur, aut ſaltem intelligi debet conventio, quæ interponitur, cum aliquod Beneficium hac lege inſtituitur, ut Fundatori liceat ſeipſum præſentare, ipſique debeat Epiſcopus Inſtitutionem concedere.

Hæ ſane rationes animum noſtrum magnopere in hac ſententia confirmant, tamen ob ingenii noſtri tenuitatem adhuc incerti, dubiique fuiſſemus, cum præſertim Fagnani auctoritas, quam nos plurimi facimus, adverſetur, niſi acceſſiſſet opinio præclariſſimi Canonum Interpretis, qui nuper Romæ diem ſupremum obiit, quique in jure Canonico, & cauſis Beneficiorum ſumma cum laude diutiſſime verſatus eſt, & plura ſuper his rebus monumenta in lucem protulit, quæ omnium conſenſu ſummopere commendantur. De Pitone (*a*) verba facimus, quem honoris cauſa jam ſuperius nominavimus, qui hanc ſententiam noſtram ob eaſdem cauſas tuetur, quas paulo ante commemoravimus. Igitur, quæ contra poſita fuerunt diluenda ſuſcipiamus. Ac primo *cap. Tua nos, de Simonia*, contrarium nobis minime videtur. Nam qui tunc bona obtulerat petens, ut illa tenere pro Præbenda ſibi liceret, & etiam inter Canonicos cooptaretur, haud Canonicatum inſtituebat, ſed tantum Canonicus aſſumi cupiebat, mutatoque nomine bona ſua patrimonialia tanquam Præbendam retinere, ne forte Canonici ipſum adſcribere ſuo Cœtui recuſarent, eoquod Præbenda careret. Inſuper, cum eodem loco nulla mentio habeatur, utrum poſteris eadem Præbenda ſuperſt deberet, aperti

(*a*) In Controverſ. Patronat. to. 2. alleget 34. n. 14. & ſeqq.

ſſime conſtat ſimoniam tunc implicitam fuiſſe: Contrarium tamen futurum Pontifex teſtatur, ſi abſque ulla conventione Bona ſua Eccleſiæ obtuliſſet declarans illis frui velle tanquam Præbenda, eumque Canonici, nulla oblati muneris ratione habita, in ſuum Cœtum recepiſſent. At vero pauca de auctoritate Fagnani dicenda ſunt, & diſcrimen ſtatuendum inter illud, quod ipſe adfirmat, & id quod geſtum fuit. Quod Fagnanus aſſerit ab omnibus comprobari nequit ob eas cauſas, quas nuper explicavimus. Id vero, quod peractum tum fuit, adverſari nequaquam debet iis, qui contrariam opinionem tuentur. Siquidem nemo ignorat in cauſis etiam, quæ nullum juris impedimentum continent, ſi quis tamen anxius, ac ſollicitus ad Pontificem pro obtinenda abſolutione confugiat, eam facillime concedi, ut ſcrupulis aditus occludatur, omnique ſollicitudine fideles eripiantur.

Qui vero percurrent ſententiam Sacræ Congregationis Concilii ſuperius allatam manifeſtum diſcrimen agnoſcent inter hanc noſtram quæſtionem, & illam, quæ propoſita tum fuit. Etenim nos agimus de Beneficii Inſtitutione, quæ ſciente, ac probante Epiſcopo perficitur: Agimus de Jurepatronatus retinendo, quæ ſane conditio a ſacris ſanctionibus permittitur, ut fideles ad nova ſtatuenda Beneficia concitentur. Agimus poſtremo de conditione ſeipſum præſentandi, quæ ſimul cum Beneficii Inſtitutione conjungitur, quæ nihil quidem ab æquitate alienum præſeferat, uti ſuperius indicavimus. In Cauſa vero Alexandrina Canonicatus inſtitutus jam fuerat: Qui pro augmento dotis vineam ſuperaddebat, nullum ejuſdem Canonicatus Juſpatronatus ſibi comparabat, quod priſtino Domino permanebat. Augmentum vineæ abſque auctoritate Epiſcopi decernebatur, & licet ipſe rem antea cognoviſſet, ac probaſſet, id tamen ſatis non erat, ut apertiſſima ſimoniæ labes evitaretur. Quippe Thomas Maria Verrus ſine Beneficii Inſtitutione, nulloque Jurepatronatus obtento dotem Canonicatus augebat, & cum Patronis Beneficii conventione agebat, ut ſe ipſum ad illud nominarent.

Poſtremo, quod expoſitum fuit de diſcrimine inter præſentantem, ac præſentatum, valet plurimum, cum Beneficium jam inſtitutum eſt, cujus ſi vacatio contigerit, ſibi ipſi Beneficium Patronus depoſcat. Tunc etiam illud diſcrimen vim habet, cum in Beneficio inſtituendo adjecta conditio non fuit, ut ſeipſum nominare Patrono liceat. Certiſſimum enim eſt ab Inſtitutore Beneficii conditiones decerni poſſe, quæ juri etiam Pontificio repugnent, quas tamen Epiſcopus admittere debet. Quod ſi ipſe recuſet aſſentiri, certum eſt, ejuſdem diſſenſionem a Poteſtate ſuperiore eſſe ſupplendam.

INSTITUTIO XCVI.

De Coma fictitia, & Capillorum circulis. Utrum tecto capite, res divina ſine gravi peccato confici poſſit. Non poſſe, abſque facultate Pontificis Pileolum, & Comas adſcititias in celebratione Miſſæ adhiberi, licet breves ſint, & tonſura clericalis appareat. An liceat Epiſcopis copiam facere Presbyteris, ut comis fictitiis utantur, quo tempore, quave conditione. De forma, & uſu hujuſmodi circulorum.

CErtiſſimum putamus velato capite rem divinam ſine peccato confici non poſſe, quod a jure plane decernitur: *Nullus Epiſcopus*

(a) De Conſec. diſt. 1.

pus (*a*), *Presbyter*, *Diaconus*, *ad ſolemnia Miſſarum celebranda præſumat cum baculo introire, aut velato capite Altari aſſiſtere, quoniam & Apoſtolus prohibet viros velato capite orare in Eccleſia; & qui temere præſumpſerit, communione privetur*. Tunc autem velatum caput arbitramur, cum pileolum, aut comæ fictitiæ in Miſſæ celebratione adhibentur, licet ipſæ breves ſint, & corona Clericalis appareat: Cenſemus etiam non licere pileolum, & comas ejuſmodi gerere, dum Sacrum peragitur, niſi facultas a Summo Pontifice comparetur: *Nemo audeat* (ſtatuit Urbanus VIII.) *uti Pileolo in celebratione Miſſæ, ſine expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ, non obſtante quacumque contraria conſuetudine*. Idem prorſus conſtituit Sacrorum Rituum Congregatio die 24. Aprilis anno 1626. his verbis: *Facultas concedendi* (*b*) *Pileolum in Miſſa ſpectat ad Papam*. Si fidem Scorziæ præſtamus Gregorius XIII. magna cum difficultate Nicæno Epiſcopo hanc facultatem impertivit (*c*): Humaniores tamen in hac re fuerunt reliqui Pontifices, qui non ſolum Epiſcopis, ſed aliis quoque Sacerdotibus hoc privilegium indulſerunt, ſi valetudinis diſcrimen intercederet: *Sine valetudinis tuæ detrimento celebrare poſſe non ſperes*. Deinde hæc conditio adjicitur: *Si narrata vera ſint, ſuper quo conſcientiam tuam oneramus* (*d*). Inſuper præcipitur, ne Pileolo Sacerdos utatur, *A Præfatione ad peractam Sacram Communionem*. Apud Sinenſes non decet nudum, opertumque caput oſtendere: Quamobrem Paulus V. Miſſionariis indulſit, dum Sacrum facerent uti pileolo, quod tamen ab illo diverſum eſſet, quod familiariter gerere conſueverint (*e*).

(b) Mer. in Gav. p. 1. t. 1. p. 352. n. 210

(c) Scozias p. 3. de Miſ. c. 4.

(d) Sarn. in Ep. Ecc. ep. 65.

(e) Th. Rainaud. t. 13 de Pileo, & cæt. capitis tegminibus ſect. 14 p. 624.

Non deeſt inter Tranſalpinos Scriptores, qui adfirmet uſum pileoli in celebratione Miſſæ Sacerdotibus concedi poſſe ab Epiſcopo, ſi legitima cauſa interveniat, eo quod ipſorum Civitates minime ſubjiciantur iis, quæ Romæ a Sacris Congregationibus decernuntur (*f*). Sed is magnopere errat; nam id ſine ulla ratione contendunt. Inſuper, ſi Canon *Nullus*, etiam Epiſcopo interdicit in Sacro peragendo Pileolum gerere, ſatis aperte deprehenditur nullam Epiſcopo facultatem eſſe, ut id cæteris elargiatur: *An ergo Epiſcopus, cui ſuis prohibitum a Papa, ſecum ipſe, & cum aliis diſpenſabit?* inquit Gavantus (*g*), qui verbis iiſdem utitur, ut contrariam opinionem diluat. Idem Gavantus verum etiatum ex Jure Canonico deſumptum indicare non prætermittit, quod etiam a Perſico ſtatuitur (*h*); nempe Epiſcopo non licere ſeipſum, aut alios ab ea lege diſſolvere, quæ ipſi indicitur.

(f) Inv de Sac. diſſ. 5. de Euc. Sacrific. q. 8. c. 5.

(g) Gav. p. 1. tit. 2. in Rub. de Inge. Sac. ad Altare.

(h) De præcipuo Sac. Offi. l. 1. c. 3. c. 8. n. 87.

At vero, ſi uſus pileoli abſque Pontificis facultate in Miſſæ celebratione prohibetur, idem de comis fictitiis afferendum eſt, licet breves ſint, & corona Clericalis pateat. Non ignoramus contrariam ſententiam ab aliquibus defendi, ſi legitima cauſa, & facultas Epiſcopi non deſit, ob eas potiſſimum cauſas, quas Raynaudus (*i*) commemorat: *Cum unum moraliter faciat cum capite, nec a coma nativa internoſcatur, contra quam accidat in Catalantica, ſive Pileolo*. Paſqualigus addit (*k*) appoſitas comas, ſi a naturalibus nequaquam diſcrepent, nihil indecorum præſeferre, ſi in celebrando Miſſæ Sacrificio adhibeantur. Quippe conceditur illas gerere coram Summo Pontifice, ac Regibus, quorum dignitas, ac majeſtas requirit, ut pileolo caput detegatur. In eadem ſententia Thiers quoque verſatur (*l*). Illam tamen veluti falſam, ac nulla ratione corroboratam poſt accuratum examen improbavit peculiaris Congregatio Romæ coactæ (*m*), quæ Legatos Apoſtolicos in frigidiſſimis etiam regionibus immorantes admonuit: *Non eſſe mentem Sanctitatis Suæ, quod Nuntiis Apoſtolicis, aut Epiſcopis liceat licentiam Sacerdotibus concedere ejuſmodi comas, in actu celebrationis geſtandi*. Huic vero ſententiæ potentiores etiam Germaniæ Epiſcopi parere minime detrectarunt (*n*).

(i) Toco all. ſect. 2. p. 591.

(k) De Sac. novæ Leg. q. 8 32.

(l) In tr. de Sac. com. 373.

(m) Ut. Lit. t. 2 t. 5. 4. n. 51. Inſt. Crim.

(n) Anael. in Dec. l. 3. tit. 1. de vita, & hon. Cl. §. in. 51. La Croix l. 2. p. 2. de Sac. Miſſa n. 412.

Cum in hanc Sedem pervenimus ſatis perſpectum habebamus vetitum eſſe omnibus, qui Sacris Ordinibus initiantur, & Clericis etiam Beneficio præditis comas ejuſmodi nullo loco gerere, quod liquido conſtat ex diſſertatione, quam nos ipſi confecimus, ac typis evulgavimus, cum Melphitana cauſa propoſita fuiſſet in Sacra Congregatione Concilii, ubi Secretarii munere fungebamur: non ignorabamus, ſi Clericis Beneficio ornatis, aut Sacros ad ordines aſſumptis comas appoſitas omnino interdicat Epiſcopus, ejus auctoritatem a Sacris Congregationibus confirmari, uti Melphitano Epiſcopo contigit, qui decretum ejuſmodi in lucem ediderat. Nam cum in dubium, ac diſceptationem adduceretur, S. Congregationis judicio firmatum id, probatumque fuit die 8. Auguſti 1722. cum nos Secretarium ageremus. Illud pariter cognitum nobis erat decretum a Clemente XI. fuiſſe, ne Canonici, Beneficiis præditi, cæterique ad chorum pertinentes divinis laudibus intereſſent cum ejuſmodi comis (*o*); idque mandatum executioni nos ipſi vidimus in Vaticana Baſilica, ubi per plures annos Theologalem Præbendam obtinuimus. Poſtremo, cum munus geſſimus Canonum Interpretis in Romano Concilio, quod Benedictus XIII. de nobis optime meritus coegit (*p*), non quidem latuit eaſdem fictitias comas quocumque in loco vetitas fuiſſe Clericis. Attamen intelligentes idem Clericis, ac Sacerdotibus interdictum fuiſſe a Synodo Cardinalis Jacobi Boncompagni Deceſſoris noſtri (*q*): *Niſi ex cauſa nobis, vel Vicario noſtro cognita indulgendum ad tempus arbitrabimur*, ea de cauſa noluimus ejuſmodi comas univerſis prohiberi; Privilegium illas gerendi conceſſimus iis, qui peterent, & legitimam cauſam afferrent; neque ſecuti ſumus Card. Hieronymi Grimaldi Archiepiſc. Aquarum Sextiarum ſententiam, cum facultatem geſtandi comas appoſitas alicui Sacerdoti tribuebat: *Viſa atteſtatione Magiſtri Doctoris Medici, quapropter vertiginis, quæ paterit incommoda, unde niſi de opportuno provideatur tibi remedio, etiam mors forte conſequeretur, cæſarie tibi opus eſſe teſtatum fecit* (*r*). Illud ſolum indiximus, ut fictitiæ comæ modeſtiam, atque honeſtatem præſeferrent; nihil etiam novi conſtituimus in eos, qui ad divinas laudes celebrandas in Chorum conveniunt. Poſtremo declaravimus haud ſitum eſſe in poteſtate noſtra concedere, ut in Sacro conficiendo pileolum, aut comæ fictitiæ deferantur; permiſimus tamen uti capillis in gyrum compoſitis, dum Miſſæ celebrantur (*s*).

(o) In Bull. p. 593.

(p) C. 1. §. 26.

(q) L. 2. c. 1

(r) Thiers loco all. p. 373.

(s) Inſt. 11. hujus libri

Hac tamen lenitate noſtra nullum fructum conſecuti ſumus, quin etiam detrimentum aliquod ex ipſa dimanavit. Ita contingere ſolet iis, qui nummos licet optimos proferunt in iis locis, ubi nullo in pretio habentur. Profecto aliqui comas fictas ſine Epiſcopi facultate ſibi tribuerunt; alii vero facultate comparata eas ſibi comas aptarunt, quæ non valetudini ſuffragentur, ſed animi levitatem oſtendant. Quod tamen gravius eſt, aliqui per dies magis ſolemnes Miſſam privatim, aut ſolemniter etiam, comis ejuſmodi nequaquam depoſitis, celebrarunt, & tunc idem pari-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

pariter inſtitutum retinere non dubitant. Coronam ſolum patentem exhibent, atque ita fictitias comas cum capillis in girum aptatis conſulto permiſcent.

Quápropter hanc Eccleſiæ diſciplinam Clero noſtro reſtituere oportet, ne muneri noſtro deeſſe videamur. Igitur ſtatuimus, ne ullus Clericus, licet prima ſolum tonſura, ſed Beneficio præditus, cærerique omnes Sacris Ordinibus initiati comas fictitias gerant, niſi ſcriptam a nobis, aut Vicario noſtro generali facultatem antea impetraverint. Parere recuſantes iiſdem pœnis obnoxios eſſe volumus, quæ in Synodo Deceſſoris noſtri in pervicaces ejuſmodi ſanciuntur. Abrogamus etiam quaſcumque facultates, quæ voce tenus expreſſæ fuerint.

Præcipimus etiam, ne fictitiæ comæ aliquid alienum a modeſtia præſeferant; ſi aliter fieri contingat, conceſſam antea facultatem abrogabimus. Si quis hujus modeſtiæ, quam jubemus, exemplum depoſcat, ea quæ ſubjicimus a Cardinali Hieronymo Grimaldo deſumpta, accurate perpendat, atque imitetur: *Memineris igitur, non indultum hoc eſſe vanitati, ſed neceſſitati conceſſum: quapropter non ſolum monitum te eſſe volumus, ut Coronam non erubeſcas; ſed & præcipimus tibi, quatenus qui in Tonſuræ Clericalis ſuſceptione capitis comam depoſuiſti, cæſariem ſic componendam cures, ne & color ætati congruat* (quamobrem neque caſtanei, neque flavi capilli ſenibus conveniunt) *& pateant aures, & corona appareat. Nec enim* (ſequitur Decretum) *ea noſtra mens eſt, ut cum in Presbyterali Ordine ſis conſtitutus, & ſimiles, atque graves mores pro ſtatus ratione præferre debeas, juvenile & mundanum ornamentum, quod & Clericalis Tonſuræ, & Noviſſimorum mentoriam imminuat, aut penitus tollat, laiciſque ſcandalo ſis, geſtare valeas.*

Hæc dicta ſint de comis fictitiis extra Miſſam gerendis. Jam quid fieri debeat, cum Sacerdos Sacrum operatur, explicemus: Ac primum declaramus nunquam permiſſum a nobis fuiſſe, ſive a Vicario noſtro generali, ut eædem comæ in Miſſæ celebratione deferantur. Quinimo facultatem ejuſmodi petentes, aut ſcripto, aut voce tenus admonuimus, ut eas comas deponerent, cum ad Altare Sacrum facturi accederent. Iterum quoque repetimus, quod in trigeſima quarta Inſtitutione dictum jam fuit, ſolum Pontificem maximum elargiri poſſe, ut pileolum ad Altare Sacerdos adhibeat. His prius expoſitis præcipimus ſingulis hujus diœceſis Sacerdotibus*, & exteris pariter, qui in eadem diœceſi morantur, ne comis fictitiis; dum Sacrum faciunt, utantur, ſive a nobis ipſis, ſive a ſuo Paſtore id privilegium antea conſecuti fuerint, ut legitimam ob cauſam eaſdem comas deferre poſſent. Qui juſſa facere detrectaverit, pœnam *ſuſpenſionis a celebratione ipſo facto* incurret, licet hoc mandatum noſtrum ſemel tantum violaverit. Irregularis pariter *ipſo facto* conſtituitur, ſi poſt indictam ſuſpenſionem adhuc Miſſæ Sacrificium operari non dubitabit. Aliter de illis judicandum eſt, qui a Sede Apoſtolica facultatem habuerint gerendi comas fictitias, dum rem divinam conficiunt.

Qui nec vafre, nec malitioſe cogitare ſoleat, facile ſibi perſuadebit graviſſimæ huic corruptelæ remedium a nobis ſatis accommodatum fuiſſe. Sed aliter ſe res habet. Nam plerique nullum diſcrimen ſtatuentes inter has fictitias comas, & capillos, qui in gyrum capiti circumducuntur, comas illas retinuit, ac retinet, cum Sacrum ad Altare operatur.

Extingui facile poſſet hujus mali ſemen, & origo, ſi circuli ejuſmodi capillorum, qui tolerari conſueverunt in celebratione Miſſæ, ob pravum uſum penitus abrogentur. Id vero Concilii Romani auctoritate corroborari poſſet, in quo ſic decernitur: *Comamque fictitiam*, vulgo *Perrucam*, *nunquam adhibeant*, Idem ſapienter advertit P. Merattus (*a*): *In Concilio Romano celebrato anno 1725. a Benedicto Papa XIII. ſancitum eſt, quod qui ignominiam ſæcularis habitus, & comas capitum pro Chriſti amore depoſuerunt, Veſte ac Tonſura Clericalis congruente ſemper utantur, Comamque fictitiam, vulgo Parrucam, aut Cerchietti, vulgo Girelli, nunquam adhibeant.* Quamvis id Concilium, tanquam provinciale *vi conſtitutæ*, leges inferre nequit huic Civitati, ac diœceſi, quæ extra Romanam provinciam ſitæ ſunt, tamen *in vi directiva* normam præbere nobis poteſt, ut obſervanda decernamus in hac diœceſi, quæ idem Concilium in ſua provincia conſtituit. In medium quoque proferri poſſent pro circulis capillorum abrogandis omnia, quæ Braſchius (*b*) fuſe congeſſit in comas fictitias, & eoſdem capillorum circulos, qui adhiberi ſolent in celebratione Miſſæ, ſive alio quocumque loco. Sed experiri tandem volumus, ſi lenitas aliquam gratiam, fructumque comparare poſſit. Itaque quid nomine fictitiæ comæ, quid nomine circuli capillorum intelligi debeat exponemus, & limites etiam, quos indulgentia noſtra præterire nequeat eorundem circulorum ratione, clare indicabimus. Illud pariter libere fatemur, ſi quis in his circulis deferendis præſcriptos a nobis fines exceſſerit, in ipſum decernenda fore a nobis, quæ ſuperius recenſuimus in eos, qui retentis fictitiis comis audent Miſſæ Sacrificium peragere.

(*a*) T. 1. p. 1 p. 317.

(*b*) In Pr. Syn. c. 87. a n. 11. ad n. 3.

Fictitia coma reticulum eſt tegendo capiti accommodatum, quod faſciolæ circumductæ affutum eſt, adſcititiis capillis eidem reticulo adhærentibus, qui caput ipſum operiunt, ac veluti ſi nativi eſſent, in collum defluunt. Neque ſane fictitia coma nuncupari deſinit, eo quod capilli reticulo inhæreant, ipſique breves, & inornati videantur; verum id ſolum comam modeſtam efficit, & Clerico magis conſentaneam. Neque illud fictitiæ comæ adverſatur, ſi capilli etiam nativi retineantur. Tunc enim reticulum capillis ſuperimpoſitum appellatur. Poſtremo, licet corona Clericalis in medio reticuli late pateat, tamen ratio fictitiæ comæ non omittitur; ſed tunc eidem comæ adjuncta clericalis corona dicitur. Quinimo coronæ latitudo nihil omnino ſuffragatur, ut coma illa fictitia non ſit, & nudum caput, apertumque haberi exiſtimetur, dum Sacrum conficitur, ſed aliam quoque pravam conſuetudinem inducit. Siquidem non licet inconſulto, ac temere coronam ipſam amplificare, ſed leges obſervandæ ſunt, quæ pro dignitatis, ordinumque ratione perſcribuntur. Corona Clerici, qui nondum Sacerdotio initiatus fuit, Sacræ Particulæ comparari debet: Corona Sacerdotis divinæ Hoſtiæ ſimilis decernitur: Tandem corona Epiſcopi, & Cardinalis ejuſdem Hoſtiæ amplitudinem tantiſper debet excedere. Hæc potiſſimum habentur in Ceremoniali Epiſcoporum; idemque Quartus, Caſtaldus, & Pitonillius docent.

Circulus vero capillorum nihil aliud eſt, quam faſciola, cui magna cum induſtria commentiti capilli adnectuntur, ut loco deficientium capillorum ſubrogentur. Nativi autem capilli, qui ſuperſunt, capite apparere debent, & ea ſolum parte, qua ipſi rariores ſunt, vel

breviores alieni ſubſtitui ſolent, quos etiam ſimiles eſſe oportet reliquis capillis, qui faſciolæ adſuuntur. Hinc ſatis aperte conſtat, eos magno in errore verſari, qui circuli nomen tribuunt illi reticulo, quo totum caput contegitur, & cui ficti capilli ita adhæreſcunt, ut nativi nequaquam perſpiciantur, aut quia ſuccifi fuerunt, aut quia ob aliam quamcunque cauſam nulli ſuperſunt capilli, vel ſi aliqui ſuperſunt aliis ementitis undequaque teguntur; iſtique ſolum adſuti reticulo populo ſpectandi exhibentur. Clemens XI. eo loco, quem ſuperius nominavimus de circulo capillorum, & comis fictitiis, tanquam diverſis rebus ſermonem inſtituit, neque permiſcenda hæc exiſtimat, licet fictitiæ comæ *breviores fuerint, inornatæ, nec modeſtiæ Clericalis modum excedentes*. Idem Pontifex, uti dictum eſt, cum circulis ejuſmodi, aut fictis comis in Chorum convenire prohibet Canonicos omnes, alioſque Clericos Beneficio præditos. Cum igitur nemo unquam Romæ contenderit ad Chorum accedere, comaſque deferre vel nodulis diſtinctas, vel in humeros defluentes, ſed breves tantum, ac modeſtas, in quibus etiam corona pateret, vel comarum loco circulis uti, quos paulo ante explicavimus, & qui nativis capillis omnino ſimiles forent, & ſolum eam capitis partem occuparent, ubi capilli ipſi deeſſent, cum, inquam, hæc ita ſint, clare dignoſcitur a Summo Pontifice magnum diſcrimen inter fictitias comas, & circulos capillorum conſtitutum fuiſſe, & illud potiſſimum, quod nos ipſi nuper oſtendimus.

Quamobrem iterum decernimus, ne ullus Sacerdos audeat rem divinam facere retentis comis fictitiis ſub pœna *ſuſpenſionis ipſo facto a celebratione Miſſæ*; ob eaſdem cauſas ſuperius expoſitas permittimus circulos capillorum deferri, dum Sacrum peragitur, donec aliter ſtatuamus, quod certiſſime eveniet, ſi pravus aliquis uſus inducatur, vel Sedes Apoſtolica hanc noſtram Indulgentiam minime probandam judicaverit; præcipimus etiam, ut circuli ejuſmodi intra viginti dies ad nos, vel Vicarium noſtrum generalem deferantur, ut ſcripta a nobis, & obſignata facultas concedatur.

Quoniam vero audiendis rebus prorſus inuſitatis diu aſſueti ſumus, jam perſpicimus magnam Sacerdotum copiam, qui ſimul cum ſuis tonſoribus ad noſtras ædes confluant, ut varia nobis morborum genera patefaciant. Alius quidem vultu dejecto, mœrentique teſtabitur aliquem Sacerdotem capitis morbo laborare, qui ſtomachum moveat; quæ tamen cauſa nequaquam probatur a Sacra Congregatione Concilii, ut fictitia coma in celebratione Miſſæ permitti debeat, quemadmodum die 6. Junii anno 1726. ipſa definivit. Alius vero Tonſor fatebitur alterum Sacerdotem propriis capillis omnino carere, vel ipſos tam breves, hiſpidoſque eſſe, ac inæquales, ut nulla arte circulus effingi, aptarique poſſit; ideoque neceſſario reticulum eſſe concedendum una cum alienis capillis, qui ſi comam fictitiam exhibeant, quæ brevis tamen erit, ac modeſtiæ prorſus conſentanea, ita ut circulus capillorum inuſitatus videatur. Attamen ejuſmodi concurſum in noſtras ædes recuſamus, & nullas cauſas excipere volumus.

Si qui reipſa, vel falſo morbo aliquo vexantur, ſi, inquam, Sacrum Deo operari velint in hac Civitate, vel diœceſi, nudo capite, apertoque divina hæc myſteria conficiant, vel neceſſariam a Sede Apoſtolica facultatem obtineant, cui nos libentiſſime parebimus. Nemini afferre debet moleſtiam per hos menſes æſtivos aperto capite rem divinam facere; & nos profecto in hos uſque dies evulgare noſtram hanc inſtitutionem protraximus, ut qui fictitiam comam, quam tamen capillorum circulum falſo nomine appellabat, in Miſſæ celebratione adhibuit, ſine incommodo, capite detecto Sacrum faciat, donec a Summo Pontifice facultatem expoſcat. Pro certo tamen ſciat, quod ipſi nequaquam licebit caput operire, niſi poſtquam a Sede Apoſtolica reſponſum propitium redditum fuerit. Neque ſane querantur indecorum eſſe, ſi populus Sacerdotem videat nudo, raſoque capite celebrantem. Nam fideles potius admirantur honorem, atque obſervantiam decretis Apoſtolicis exhiberi; & præſertim pietatis ſtudio moventur, cum Monachos raſis omnino capitibus Sacrum facientes inſpiciunt. Poſtremo nemo queri poteſt, ſi illum moneamus pro facultate obtinenda, ad Sedem Apoſtolicam omnium magiſtram eſſe confugiendum. Nos ipſi, cum legitimas ob cauſas, idem privilegium neceſſarium haberemus, prius ſane a Pontifice illud petivimus, & ſumma ipſius humanitate conſequuti ſumus. Etenim mitiori Cœlo per annos quadraginta uſi ſumus; deinde hujus Cœli inclementiam, atque aſperitatem dudum pertulimus cum magno incommodo, quod eo pervenit, ut tuſſim, & convulſiones excitaverit, ut etiam ſanguinem copioſe expuere cogeremur. Medicos magis peritos conſuluimus, & nobiſcum tacite perpendimus, an totum illud incommodum vitio tribui nobis deberet, quod tamen dimanaſſe ab aſſidua ſtudiorum exercitatione deprehendimus, quam ab ineunte adoleſcentia ſuſcepimus, licet exiguo, aut nullo fortaſſe cum fructu; eandemque viam inſiſtimus, quamvis longæva ætate debiles, ac pene confecti videamur. Quare Sacrum facere in Metropolitana Eccleſia optantes, aliiſque urbanis templis (quippe alienum a miniſterio noſtro putamus rem divinam aſſiduo in Sacello privatim celebrare) neceſſario uti debuimus fictitia coma, quæ brevis eſſet, & canos præferret. Item declaravimus proprios a nobis capillos retinendos, comamque appoſitam ſtatim ineunte vere deponendam. Neque perſcrutari, ac comminiſci voluimus eandem comam potius appellandam circuli nomine, eoquod nativi capilli a nobis conſerventur. Neque tandem illis rationibus uti voluimus, ob quas Cardinales haud cenſentur obnoxii illis decretis, quæ fictitias comas interdicunt, quamvis etiam nonnulli Cardinales *jure proprio*, non aliena conceſſione rationes eaſdem reipſa probent, & amplectantur. Quapropter ad Altare cum fictitia coma non ante accedendum putavimus, quam facultas a Summo Pontifice nobis traderetur, quemadmodum jam indicavimus.

INSTITUTIO XCVII.

Epiſtola ad Vicarium Generalem data. Utrum Canonicus Lateranenſis, retenta eadem vivendi ratione, Beneficio, quod ſimplex nuncupatur, frui poſſit. An Canonici Lateranenſes Beneficia, quæ curam animarum adjunctam habent ſibi comparare queant. Utrum facultate opus ſit, & a quo impetrare illam debeant.

INuſitatum prorſus videtur, quod a Laicis quibuſdam patronis expoſci nobis heri veſperi tradidiſti, qui *jus præſentandi* ad ſimplex Beneficium obtinentes, Canonicum Regularem Lateranenſem conſanguineum ſuum nominare contendunt. Ipſe vero concedi ſibi

idem

idem Beneficium poſtulat ea conditione, ut vitæ inſtitutum, ac rationem, in qua verſatur, retineat. Equidem id fieri poſſe non arbitramur, niſi Apoſtolicæ Sedis auctoritas intercedat. Nos certe aliud privilegium vidimus ab Innocentio XII. obſignatum anno 1696. Clerico Salvio Placentinæ diœceſis ex hac provincia noſtra Bononienſi, ut duo ſimplicia Beneficia retineret, etiam ſolemni votorum nuncupatione peracta: eidem privilegio additæ ſunt omnes neceſſariæ clauſulæ, quæ ſtatum, ac rationem Beneficiorum declarant, ne diuturnitate temporis in Beneficia Regularia permutata eſſe putarentur, eoquod Canonicus Regularis Lateranenſis illa obtinuiſſet.

Proculdubio Canonici Regulares Lateranenſes Beneficia ſibi comparare poſſunt, quæ curam animarum adjunctam habeant (*a*), non autem ſimplicia, cum de primis tantum Caput *Dei timorem de ſtatu Monachorum* verba faciat, quemadmodum Sac. Congregatio Concilii ſuo decreto comprobavit, quod etiam Gregorii XIII. auctoritate confirmatum fuit: *Cum dubitaretur* (inquit Fagnagnus (*b*)), *an Canonicus Regularis eſſet capax Beneficii ſimplicis, Sacra Congregatio dixit videri incapacem, quia Capitulum Quod Dei timorem, loquitur de Parochiali: agendum tamen cum Sanctiſſimo. Die 23. Julii 1578. Sanctitas Sua dixit, licet Tridentinum Concilium non prohibuiſſet Canonicos Regulares obtinere ſæculare Beneficium &c. tamen Jus commune obſtare, quod nonniſi in Parochialibus diſpenſat, dicto Capitulo Quod Dei timorem. Hic autem agitur de ſimplici.*

Nunc autem Regulares iidem Canonici Beneficia cum animarum cura ſuſcipere prohibentur, niſi Abbatis Generalis facultas, & Apoſtolicæ Sedis Indultum interveniant, uti Clemens X. generali ſuo decreto die 18. Martii anno 1671. conſtituit. Inſuper illud *in jure* Beneficium ſimplex appellatur, quod ab animarum cura ſejungitur, licet reſidentiam inducat eo modo, quo Canonicatus in Cathedralibus, & Collegiatis, uti docet Abbas (*c*). Nunc pariter ab Apoſtolica Dataria ſimplex Beneficium his ſolummodo verbis definitur: *Beneficium ſimplex perſonalem reſidentiam non requirens*. Quapropter controverſia excitata eſt, utrum Canonici Regulares, quibus nequaquam licet conſequi Beneficia ſimplicia, quæ reſidentiam non exigunt, utrum, inquam, obtinere queant Beneficia, quibus nulla animarum cura, ſed reſidentia tantum adnectitur, nempe Canonicatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis. Cum tamen Canonicatus ejuſmodi inter ſimplicia Beneficia recenſeri conſueverint, uti paulo ante dictum eſt, ideo communi fere omnium conſenſu ad eoſdem Canonicatus idonei non exiſtimantur (*d*).

Revera, cum Jacobus Cardinalis Boncompagnus Canonicatum hujus Metropolitanæ conferre ſtatuiſſet Canonico Regulari Lateranenſi, opus fuit ad Sedem Apoſtolicam confugere, quæ rem totam judicio Sac. Congregationis Concilii decernendam voluit, cum nos ipſi Secretarii munere fungeremur. Quare in examen ea cauſa vocata fuit, & Canonici Regulares ad obtinendos in Metropolitanis, & Collegiatis Canonicatus nequaquam idonei judicati fuerunt; tamen ob graves rationes reſponſum fuit a Summo Pontifice privilegium eidem Canonico impertiri poſſe (*e*); Itaque Innocentius XIII. conſilio Sac. Congregationis adductus ipſum Canonicum Apoſtolica auctoritate idoneum conſtituit, ut Canonicatum in Metropolitana aſſequeretur. At vero, cum eædem cauſæ minime intercederent, Sacra Congregatio Summum Pontificem hortata eſt, ne alium Canonicum Regularem, qui in Piſtorienſi Eccleſia Canonicatum expetebat, habilem, idoneumque Apoſtolica facultate redderet [*f*].

Non ignoramus Regulares Canonicos his decretis, ac ſententiis minime acquieſcere, ipſiſque permiſſum fuiſſe, ut rationes ſuas contra proferrent. Sacra Concilii Congregatio die 14. Novembris anno 1693. facultatem tribuit Canonico Regulari, ut ſæcularem Parochiam impetraret; & ſimul eadem Sacra Congregatio indixit ut collectis in unum decretis expenderetur, utrum Canonicis Rehularibus liceret Beneficia ſæcularia cum animarum cura percipere, interpoſita ſolum Abbatis Generalis facultate, idque Innocentius XII. adprobavit (*g*), & literas Apoſtolicas evulgari juſſit, quæ rem eandem confirmarent. Cum Pontificatum gereret Clemens XI. Procurator Generalis Lateranenſium poſtulavit examinari, utrum ipſi Parochias, & Canonicatus aſſequi poſſe viderentur, ita tamen, ut nulla mentio fieret de ſententiis, ac decretis Sacrarum Congregationum, aut de oraculis Summorum Pontificum, quæ a Gregorio XIII. ad illud uſque tempus adverſa, ſeu propitia haberentur, ſed tantum in examen adduci liceret jus commune, Tridentina Synodus, verba, quibus vota ſolemnia ab ipſis nuncupantur, & poſtremo ratio inſtituti, atque Ordinis, cui nomen dederunt. Quare Pontifex die 30. Aprilis an. 1713. ad Sacram Congregationem Concilii hanc cauſam rejecit: *juxta petita*.

Cum tamen poſt illud tempus eadem cauſa propoſita nunquam fuerit, valere plurimum debent ſententiæ, quas ſuperius enumeravimus; & nequicquam contendunt aliqui eas de medio ſublatas eſſe, eoquod Pontifex conceſſerit ab iiſdem ſententiis provocare. Quippe certiſſimum eſt omnibus, expendi debere id ſolum quod conceditur, non vero id, quod petitur; ideoque parvi faciendum eſſe, quod petendum fuerat, ſed nunquam petitum fuit.

Finis hoc loco tribui poſſet inſtitutioni noſtræ; ſed ne Canonicis Regularibus, ipſorumque cauſæ contrarii fortaſſe judicemur, pauca alia ſubjiciemus. Ac primum fatemur ex verbis ſolemnis Profeſſionis magnum argumentum deſumi, ut ſe idoneos probent ad Parochias, & Canonicatus cum ſola Generalis Abbatis facultate, ſi ſemel ipſorum cauſa in Sacra Congregatione Concilii proponatur; verba autem, quibus inniti poſſunt; hæc ſunt: *Voveo & promitto &c. & quod nunquam Beneficium acceptabo cum cura, vel ſine cura, intra, vel extra Ordinem noſtrum, abſque licentia Capituli Generalis, vel ejus authoritate fungentis, renuntiando omnibus juribus, & Privilegiis, & conſuetudinibus in contrarium mihi competentibus, vel quomodolibet competituris*. Inſtituti ratio cauſam ipſam juvabit plurimum; nam ad laudes divinas in choro celebrandas potiſſimum excogitatum fuit: ea pariter lege S. Auguſtini, quam ipſi Canonici profitentur, cauſa corroborari poterit: *Clericus duas res profeſſus eſt, & ſanctitatem, & Clericatum, interius ſanctitatem; nam Clericatum propter Populum ſuum Deus impoſuit cervicibus ipſius, cui magis onus eſt, quam honor*: Quippe non minus Beneficium dimanat in populum ob ſuſceptam animarum curam, quam ob pietatem, ac religionem, qua divinæ laudes in choro celebrantur.

(*a*) Cap. Quod Dei timorem. De ſtatu Monachorum.

(*b*) In Comment. in Cap. Quod Dei timorem &c. num. 29.

(*c*) In Cap. ſuper eo num. 3. & 4. De Regularibus, & cap. Quod Dei timorem. 3. De ſtatu Monachor.

(*d*) Pyrring. ad Tit. Decretal. de ſtatu Monachor. 3. tit. 35. §. 2. num. 18. Vaneſp. Jur. Eccleſ. tom. 2. tit. 28. c. 3. num. 17. Tondut. quæſt. Benef. tom. 1. cap. 8. n. 10. Corrad. in Praxi Benef. tom. 1. cap. 8. n. 10. Corrad. in Praxi Benef. lib. 2. cap. 1. n. 28. Navarr. Conſilio 13. n. 6. lib. 3. de ſtatu Monac. Bellamera deciſ. 172. tit. de Præbendis. Card. Petro ad Conſtit. Apoſtol. tom. 1. ad Conſtit. Anaſtaſ. IV. ſect. 1. num. 30. & ſeqq.

(*e*) Reſol. habita die 18. Septembris 1723.

(*f*) In cauſa Piſtorien. Indulti die 16. Martii ac 18. Maji 1737.

(*g*) Decretor. lib. 43. pag. 349.

At si hos limites velint excedere, & sibi Beneficia etiam simplicia tribui posse contendant, *quæ personalem residentiam non requirant*, & ea consequi sperent ob solam Generalis Abbatis facultatem, & ipsum quoque claustrum dimittere, postquam Beneficium simplex attigerint, si inquam, hæc postulant, nihil obtinendum ab ipsis suspicamur, etiamsi jus tantum, & ratio spectentur. Universa quondam Beneficia residentiæ lege tenebantur, uti canonum Interpretes docent (*a*). Temporis diuturnitate Beneficii proventus imminuti sunt, adeo ut honestam sustentationem suppetere nequaquam possent. Id consuetudinem induxit, ut Beneficio prædíti fructum perciperent, licet suis sedibus haud morarentur, ob eam nempe causam, ut alia ex parte sibi victum necessarium compararent (*b*). Quare Beneficia ejusmodi obtinentibus ea lex tantum perscribitur, ut habitum Clericalem, ac Tonsuram deferant, & Canonicas horas persolvant.

(*a*) Inn. c. fin. n. 5. v. Intelligo tamen. Zabar. n. 16. Fel. n. 9. de Clnon residentibus.

(*b*) Gon. in c. Cong. n. 2. de Cl. non residentibus.

Cum hæc ita se habeant, si regularibus Canonicis ad vitam ducendam necessaria ab Ordine suppeditantur, qua ratione ad Beneficia simplicia ipsi idonei putari debeant, cum illa ad alendum Sacerdotem instituta fuerint. Si populi utilitas Regulares Canonicos ad Beneficia idoneos reddere debet, quænam utilitas, aut bonum ex eo dimanare potest, qui habitum Clericalem superinduit, & privatim recitando Divino Officio tempus impendit. Hæc potissimum futura caussæ impedimenta putamus; si in medium aliquando proferatur. In hac sententia magnopere confirmamur ob quandam dissertationem a præclarissimo viro Pitone confectam, sed typis minime evulgatam; cum ille interrogatus, utrum Regulares Canonici existimari deberent idonei ad Beneficia, quibus animarum cura adjungitur, & ad obtinendos Canonicatus, *pro veritate* respondit asserendum id esse, etiamsi sacri canones, & verba solemnis Professionis tantum perpendantur juxta eos limites, quos Clemens XI. constituit, uti nuper indicavimus. Deinde interrogatus, an Canonicis iisdem liceret Beneficia simplicia, & Pensiones Ecclesiasticas accipere, id prorsus negavit. Hæc pauca habuimus &c.

INSTITUTIO XCVIII.

De Baptismo conferendo. De temporis spatio quo deferendi sunt Infantes ut baptizentur: Illos irregularitati omnino esse obnoxios, qui Sacramentum Baptismi (nisi urgeat necessitas) Infantibus privatis in domiciliis conferant. Eos pariter arguendos magnopere qui tempus protrahant, & Infantes domi baptizatos ad Ecclesiam asportare negligant ubi omissæ cerimoniæ rite perficiantur. Legibus adversari Parochum, aut alium quempiam Sacerdotem, qui baptismi in privatis ædibus collati fidem facere renuat.

MAgno cum dolore percepimus in multos dies Baptismum protrahi Pueris recenter natis, quibus peractis ad Metropolitanam Ecclesiam Sancto Petro nuncupatam deferuntur, ut salutaribus undis abluantur. Alii vero pravam hanc consuetudinem non sequuntur, sed accito Parocho, aut alio familiari Sacerdote Baptismalem aquam domi impertiunt infantibus, licet nulla necessitas interveniat; deinde aliud voluntate sua tempus decernunt, quo infantes ipsi ad fontem Baptismi deportentur, ut consueti ritus, ac cerimoniæ perficiantur; Contigit autem quod Parochus, aut Sacerdos adfirmare recusaverit, privatim iisdem Infantibus Baptismum fuisse collatum. Non semel etiam evenit ut Infantes ex legitimo matrimonio procreati Baptismum a Parocho privatim acceperint, quamvis nulla necessitas intercederet. Deinde res occulta permansit, & ipsi Ecclesiæ ritus prætermissi sunt. Quippe Infantes ad Baptismi fontem delati nunquam fuerunt. Postremo Baptismales undas Infantibus administrari per Obstetrices nimia facilitate cognovimus, quæ ægre patiuntur interrogari qua ratione Baptismum contulerint, & non semel suo locu substituunt Filiam, Neptim, aut etiam Famulam, de quibus certum non est, utrum materiam, formam, atque intentionem bene noverint, quæ ad ejusmodi Sacramentum rite administrandum necessario requiruntur. Sed jam de his corruptelis sigillatim verba faciamus. Equidem improbari illos, qui post multos dies ad Metropolitanam hanc nostram Infantes deferunt, ut Baptismum accipiant, Eugenii IV. auctoritate constat, qui ita constituit (*c*): *Quamprimum commode fieri potest*. Idem sancit his verbis Rituale Romanum: *Quamprimum fieri poterit* (*d*): In libro pariter Romani Catechismi hæc leguntur (*e*): *Nam, cum pueris Infantibus nulla alia salutis comparandæ ratio, nisi eis Baptismus præbeatur, relicta sit, facile intelligitur, quam gravi culpa illi sese obstringant, qui eos Sacramenti gratia diutius, quam necessitas postulet, carere patiantur; cum præsertim propter ætatis imbecillitatem infinita pene pericula illis impendeant.*

(*c*) In Const. 23. §. 13. t. 2. Bull. Romani.

(*d*) Tit 2.

(*e*) De Sacr. Bapt. part. 2. n. 34.

Variam Ecclesiarum Disciplinam deprehendimus in statuendo temporis spatio, quo Infantes ad Baptismum suscipiendum deferri debent. Romæ promulgarum est edictum anno 1723., quo tres solum dies ad rem peragendam decernuntur. Idem in Gallia servatur institutum (*f*). Diem nonum in suis Conciliis S. Carolus Borromæus constituit, eamque sententiam plures aliæ Synodi sequuntur, quas Clericatus enumerat (*g*), & potissimum Cardinalis Jacobus Boncompagnus ita sanxit (*h*): *Nefas sit, ultra nonum diem Baptismum Infantibus conferri, memores excommunicationis pœna parentes affici, si terminum nonæ diei præterierint*. Hæc tum consuetudo inducta est, cum desiit pristina disciplina, ob quam Baptismus in celebritatibus solum Paschatis, & Pentecostes, nisi aliter necessitas postularet, conferri consueverat: *Sane ex quo* (inquit eruditus Vicecomes (*i*)) *ea tempora mutari Sanctis Patribus est visum, omnes in id toto pectore incubuerunt, ut nati Infantes in Ecclesiam quamprimum, aut omnino ante nonum diem ad Baptismum deferrentur.*

(*f*) Gen. t. 3 Th. Mor. p. 78.

(*g*) De Sacr. Bapt. dec. 2.

(*h*) L. 2. c. 2.

(*i*) In suo Trade Rit. Bapt. c. 23. in fine.

Non autem hic nonus dies indicitur, ita ut Baptismi Sacramentum Infantibus ante id tempus administrari nequeat. Imo res gerenda est quamprimum fieri possit, ob maxima pericula, quæ vitæ Infantium impendent. Sed nonus dies perscribitur, ne Baptismus magis protrahatur. Equidem anno 253. coactum fuit in Africa Concilium, in quo Fidus Episcopus petiit, utrum Baptismus pro expiandis ab originali labe Infantibus ante octavum diem conferri posset, cum in veteri lege ob eandem causam die solum octava Circumcisio indiceretur. Patres igitur contra ipsius Episcopi sententiam ita statuerunt (*k*): *Quantum vero ad causam Infantium pertinet, quos dixisti intra secundum, vel tertium diem, quo nati sint, constitutos baptizari non oportere, & considerandam esse Legem Circumcisionis antiquæ, ut intra octavum diem eum, qui natus est, baptizandum & sacrificandum non putares, longe aliud in Concilio nostro omnibus visum est. In hac enim, quod tu puta-*

(*k*) Inter 59 ad cond. Ep. inter eas S. Cypriani.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

putabas esse faciendum, nemo consensit; sed universi potius judicavimus, nulli homini nato misericordiam Dei, & gratiam denegandam.

Cardinalis Thomas de Tournon pietate, atque constantia celeberrimus, Commissarius, ac Visitator Apostolicus cum potestate Legati *a Latere* in Indiis Orientalibus, Sinensi Imperio, Insulisque adjacentibus, ut sacræ expeditiones Madureenses, aliæque finitimæ recte administrarentur, hoc decretum die 22. Junii anno 1704. in lucem edidit: *Et quia audivimus Baptismum Infantium ex Christianis parentibus ortorum, eorumdem incuria sæpe sæpius diu protrahi, non sine maximo dictorum Infantium salutis discrimine, monemus Evangelicos Operarios, ut Sacrorum Canonum memores, terminum breviorem, quam fieri possit, attentis circumstantiis, genitoribus præfigant, graviter conscientiam eorum onerantes, nisi filios intra præfixum tempus ad Ecclesiam deferant Sacro Fonte abluendos.*

Plures sane huic decreto adversati sunt, asserentes diem certum ad Baptismum Infantibus conferendum institui nequaquam posse. Illud tamen Pater Lucinus S. Officii Comissarius Generalis multiplici solidaque eruditione defendit (*a*). Idem decretum Benedictus XIII. (*b*), & Clemens XII. (*c*) sua auctoritate confirmarunt.

(*a*) Anno 1728. c. 7. p. 21. a. & seq.
(*b*) Anno 1727.
(*c*) Anno 1734.

Quapropter nihil novi statuimus, sed Parentes tantum monemus curare magno studio, ut Baptismus in Ecclesia suis liberis quamprimum fieri poterit, administretur, neque diem octavum excedere sub pœna *excommunicationis*, quam in sua Synodo Cardinalis Boncompagnus recenset. Parochos etiam magnopere hortamur, ut Populum de hoc gravissimo negotio diligenter imbuant semel saltem per anni cursum, cum sacras ad Altare conciones de more suscipiunt.

A legibus autem Ecclesiasticis prorsus alienum, ac dissonum fatemur salutares undas Baptismi domi privatim Infantibus conferri accito Parocho, aut alio Sacerdote, licet id nulla necessitas exposcat; deinde, cum Parentibus libuerit, ad Sacrum Fontem eosdem Infantes afferri, ut consuetæ cerimoniæ, ac Ritus in Ecclesia celebrentur. Alienum quippe ab Ecclesiæ legibus est, privatim Baptisma domi conferre, cum in Ecclesiis fit ministrandum. Id satis constat ex 31. Canone Trullani Concilii: *Deponatur Clericus, qui sine licentia Episcopi intra domum in Oratorio domus sacrificat, vel baptizat.* Idem rursus in Canone 19. sic decernitur: *In Ecclesiis, non in domibus, aut privatis Oratorii, Baptisma celebretur. Contrafaciens Clericus deponatur, Laicus excommunicetur.* Clemens V. idem prorsus indixit (*d*): *Nisi Regum, vel Principum, quibus valeat in hoc casu differri, liberi extiterint, aut talis necessitas emerserit, propter quam nequeat ad Ecclesiam absque periculo propter hoc accessus haberi.* Cardinalis autem Boncompagnus in Synodo, quam modo commemoravimus, hæc habet: *Non in Oratorio, nec domi sine licentia Nostra, vel Vicarii Generalis, audeat baptizare, præter casum necessitatis.*

(*d*) In Cl. unica de Baptismo.

Pervenit ad aures nostras a quibusdam dicitari Parochi munus esse Baptismum conferre. Itaque prætermissis iis omnibus, quæ modo exposuimus, ut clarum, perspectumque fiat, non licere in privatis domibus Baptismum administrari, nisi necessitas urgeat, iis, inquam, prætermissis, nos ipsi adfirmabimus Baptismum esse a Parocho conferendum. Nam sic habetur in Rituali Romano (*e*): *Legitimus quidem Baptismi Minister est Parochus, vel alius Sacerdos a Parocho, vel ab Ordinario Loci delegatus.* Illud pariter addemus idem baptizandi munus ad Sacerdotes pertinere. Quippe, dum Sacerdotium confertur, episcopus his verbis utitur: *Sacerdotem enim oportet offerre, benedicere, præesse, prædicare, & baptizare.* Quemadmodum (ita docet S. Thomas (*f*)) Sacerdotis est conficere Sacramentum Corporis Christi, quod unitatem Ecclesiasticam explicat, ita Sacerdotis est Baptismi Sacramentum administrare, quod ejusdem unitatis nos participes efficit, & jus ad Mensam Domini nobis comparat. Id totum fusius in Romano Catechismo declaratur (*g*).

(*e*) Tit. de Sac. Bapt.

(*f*) In 3. p. q. 67. a. 2.

Qui tamen ita prædicant, illud pariter expendant, olim a solo Episcopo Baptismum conferri consuevisse, uti prima institutione demonstravimus. Præter illorum auctoritatem, quos nos eo loco nominavimus, idem comprobat his verbis Thomassinus (*h*): *Primis illis initiis solus vulgo baptizabat Episcopus.* Hujus rei documentum desumitur ex eo, quod in multis Italiæ Civitatibus Fons unus Baptismalis in Cathedrali, aut prope ipsam positus reperitur, ut nos eodem loco cum Martene, ac Lupo indicavimus: accedit etiam Thomassini auctoritas (*i*): *Quare & in maximis quibusque Urbibus una erat tantum Ecclesia, Fons unus Baptismatis, quem usum baptizandi retinet adhuc Italia.* Præclarus Vir Du-Change (*k*), postquam Fontem Baptismi magni operis, atque elegantiæ constitutum Florentiæ prope Ecclesiam Metropolitanam descripsit, hæc insuper addere non omittit: *Quæ quidem adnotare libuit tanquam veteris moris institutum, cum olim in Civitatibus in Ecclesiis tantum Cathedralibus, aut iis adjunctis Baptisteriis Baptismus conferretur.*

(*g*) Part. 2. de Sacr. Bap. n. 23.

(*h*) De veteri & nova discipl. Eccl. part. 1. l. 2. c. 21. n. 8.

(*i*) Loco allato.

(*k*) In suo Gl. ad voc. Bapt.

Cum hæc ita se habeant, qui Parocho tribuunt baptizandi munus, secum perpendant, Baptismalem Fontem hujus Civitatis post immemorabile tempus in Metropolitana collocari, & ad ipsum semper delatos fuisse Infantes, qui procreantur in Urbe, vel ipsius ambitu, quem Cerchiam appellant, ut Baptismum accipiant. Quamobrem nequit Parochus absque ullo discrimine Baptismum administrare, sed tum solum id facere poterit, cum necessitas requirat; Quippe primus ipse Minister Baptismi inter eos proculdubio recensetur, qui urgente solum necessitate baptizant. Id vero munus sibi tribuere nequaquam debet, cum in sua Ecclesia Fons Baptismalis non habetur. Qui enim præpositus est Ecclesiæ, in qua Fons idem constituitur, ipse Baptismum administrare debet, uti Romano in Rituali perscribitur: *Ac licet, urgente necessitate, ubique baptizare nihil impediat, tamen proprius Baptismi administrandi locus est Ecclesia, in qua sit Fons Baptismalis, vel certe Baptisterium prope Ecclesiam.* Idem tradit sapienter Cardinalis Petra (*l*): *Unde post Episcopos, Sacerdotes sunt Ministri Baptismi, non quidem omnes indistincte, sed ii, quibus ex officio competit baptizare; quinimo non omnes Parochi Baptisma suis ovibus ministrare possunt, sed ii tantum, qui Ecclesiis Matricibus, aut Baptismalibus præsunt.* Neque illud argumentum ullam vim habet: *Ecclesia est Parochialis, ergo etiam est Baptismalis.* Contrarium enim desumitur ex Tridentina Synodo, quæ discrimen aliquod illis verbis dignoscit (*m*): *Ecclesiis Parochialibus, vel Baptismalibus.* Immo nec veritati consentaneum est ejusmodi argumentum: *Ecclesia est Baptismalis, ergo etiam est Parochialis.* Nam potest Episcopus Fonti Baptismali locum decernere in Ecclesia haud

(*l*) T. 4. fun. rum Com. in Const. Ap. p. 285.

(*m*) Sess. 21. c. 4. de Ref.

Parochiali, quæ Populo commodior esse videatur (a). Quare in Synodo Cardinalis Columnæ Archiepiscopi hujus Urbis *part.* 1. *cap.* 7., & etiam in Synodo Cardinalis Boncompagni *lib.* 2. *cap.* 2. hæc docentur: *Cum autem Parochi officium dicimus baptizare, non hinc derogare juribus intendimus & Ecclesiæ Metropolitanæ, & Ecclesiarum Archipresbyteralium, quæ illæsa servari mandamus.*

(a) Card. Petra in eodem loco.

Verum ad alia superius proposita deveniamus. Legibus Ecclesiasticis plurimum adversantur illi, qui collato privatim Infantibus Baptismo, nonnisi post longum tempus ipsos in Ecclesiam deportari curant, ut Ritus consueti impleri possint. In Synodo Cardinalis Boncompagni, quod jam toties memoravimus, excusantur illi, qui facultatem ante obtinuerint a nobis, seu Vicario nostro Generali, ut privatim domi Baptismus conferatur; ac deinde expectari debeat vir dignitate, aut genere insignis, qui Patrini munere fungatur, aut alium loco suo substituendum designet. Easdem tamen Sacras Ceremonias in multos dies sine causa protrahere nullo modo ferri, ac dissimulari potest. Nam magna cum bonorum offensione, ac scandalo in eam ætatem aliqui venerunt, ut ipsi se contulerint ad hanc Metropolim, ut Ritus ac Ceremoniæ, quæ domi omissæ fuerant, in Ecclesia supplerentur. Illud etiam gravius fuit, quod aliqui inter ipsos jam viginti annos attigerant.

Postremo Leges Ecclesiasticas violant Parochus, ac Sacerdos, qui collato privatim Baptismo hujus deinde rei testimonium facere detrectant. Baptismus etiam privatus in librum referri debet, in quo Pueri omnes baptizati adnotantur, uti Synodus eadem Cardinalis Boncompagni præcipit. Id vero qua ratione fieri poterit, si illi, qui Baptismum administrarunt, scriptum testimonium, aut voce saltem firmatum dare recusant? Neque sane ullus rerum æstimator, qui sensu aliquo præditus sit, audire sine stomacho, & commiseratione potest rationem illam inanissimam, quæ in medium proferri solet, nempe fidem Obstetrici præstandam, cum illa affirmat Baptismum collatum fuisse a Parocho, vel Sacerdote, *sicuti fides eidem mulieri haberi consuevit*, cum Baptismum a seipsa fuisse administratum testatur. Notissima res est unius solum testimonium sufficere, cum in dubium revocatur, utrum Puer aliquis Baptismum acceperit (b). Pro certo pariter habetur mulieris testimonium satis esse, uti Frosinus Pisanus Archiepiscopus luculenta dissertatione Typis edita sapienter demonstravit. Quapropter Obstetrici fides habenda est, cum Puerum a se baptizatum fuisse asserit. Cum tamen id peractum a Parocho, vel Sacerdote confirmat, tunc rem gestam ab aliis, non vero a semetipsa declarat. Cum hæc ita sint, quis unquam inficiabitur id a Sacerdote, quem nominat Obstetrix, esse inquirendum? Ipse vero qua ratione testimonium ejusmodi ferre recusabit?

(b) Can. Parvulos, & Can. Cum itaque de Consecr. dist. 4.

Singulos itaque Parochos, ac Sacerdotes, aut alios, qui ad Baptismum conferendum tanquam extraordinarii Ministri eligi queant, eos, inquam, monemus, ne Baptismum in privatis domibus administrent, ut morem alicui gerant, vel ut alieno munere perfungantur, nisi forte necessitas id postulaverit, nempe, cum Puero recenter nato mortis periculum imminere videtur. Nullam pœnam decernimus in eos, qui, hæc jussa facere detrectaverint. Quippe neminem futurum suspicamur, qui illis statim non pareat, eo quod ex ipso jure Pontificio desumuntur. Attamen pro certo teneant debitas pœnas, etiam suspensionis, in Parochos, ac Sacerdotes a nobis quidem invitis indicendas esse, si quis obtemperare neglexerit. Quoniam vero suspicamur, aliquos tam pravo ingenio reperiri posse, qui ad evitandas propositas pœnas asserere non dubitabunt, Baptismum urgente necessitate a se ministratum fuisse, licet id prorsus alienum a veritate sit, eos admonendos putamus, ut accurate perpendant, quod *speculator adsiat desuper*, qui parendum Ecclesiæ mandatis jubet, & qui clarissime videt, utrum revera necessitas intervenerit. Jam vero Sacerdos ad ministrandum Baptismum in hac Metropolitana designatus, ad nos statim deferat illis nomen, qui post collatum a se Baptismum, rei peractæ testimonium recusat obsignare. Ipsum accire non omittemus; ac jussa facere tum ob causæ æquitatem, ac muneris etiam nostri auctoritatem cogemus, nec timendum nobis est, ne dicendi copia, aut ipsius eloquentia obruamur.

Quisquis autem facile deprehendit, quot mala simul cumulentur, cum Baptismus in privatis domibus absque ulla necessitate ministratur, neque res peracta iis, ad quos pertinet, innotescit, si omittantur etiam solemnes ceremoniæ, eo quod Pueri nunquam ad Ecclesiam delati fuerint, ut Sacri Ritus, ac ceremoniæ persolvi queant. De illis Pueris agimus, qui ex legitimo, quamvis occulto, Matrimonio procreati sunt. Primum enim, Baptismus privatim confertur, quod fieri nequit, nisi aliqua necessitas urgeat, uti nuper ostendimus. Secundo, falsa necessitas effingitur, quam in periculo mortis solum esse constitutam explicavimus. Tertio, Baptismus a consuetis Ecclesiæ ceremoniis disjungitur, quod absque necessitate permitti nequit, & si contrarium fiat, culpa lethalis admittitur. Id probant Theologi, quos Romaguerra (c) recenset. Quarto, aditus quidam recluditur, ut negligantur Sacræ Baptismi ceremoniæ, cum aliqua fortasse contemptus specie, quas sane ceremonias Apostoli instituerunt, & Ecclesia semper excoluit; idque contingeret in hac Civitate, in quam ab ipsis Apostolorum temporibus Christianam Fidem Sanctus Apolinaris invexit. Equidem Alexander VII. anno 1656. non sine magna difficultate permisit omitti aliqua Sacramentalia, dum Baptismus conferretur apud Sinenses recenter ad Fidem adductos mulieribus jam adultis, ne ullum discrimen afferri posset pudicitiæ, qua Sinenses ipsæ mulieres tantopere commendantur. Insuper clarissimus vir Cardinalis de Tournon hæc perscripsit Apostolicis viris, qui in Madurensi Regione, aliisque finitimis Christi Legem disseminabant: *Districte prohibemus, ne in baptizandis tam Pueris, quam adultis cujuscumque sexus & conditionis, omittantur Sacramentalia, sed omnia palam adhibeantur, & signanter salivæ, sal, & insufflatio, quæ ex Apostolica Traditione Catholica Ecclesia recepit, & ob recondita in iis Sacris Ceremoniis Divinæ erga nos Bonitatis Mysteria Sancte & inviolabiliter custodivit.* Neque profecerunt quidquam illi, qui contra dictitabant salivam, & insufflationem Sinensibus exosas esse maxime, ideoque neminem deinceps accessurum qui Baptismum exposceret. Quippe P. Lucinus, quem superius nominavimus, eorundem Rituum vetustatem, cultumque sapienter ostendit, & rationes omnes, quæ contra afferri solebant, omnino refutavit. Item Clemens XII. Missionariis ad promulgandum Madurensibus Evangelium designatis hæc præcipit: *Dispensationem concedit*

(c) Ad Syn. Gerund. l. 3. tit. 18. c. 1. n. 19. & seqq.

ad

UAB Biblioteca de Ciències Socials

ad decennium duraturam omittendi in collatione Baptiſmi ſalvam, & occulte utendi inſufflationibus, in caſibus tamen particularibus, & in quibus gravis & proportionata neceſſitas urgeat, ſuper qua conſcientia Miſſionariorum oneratur. In adultis vero hæc cavenda monet Pontifex: *Dummodo non laborent errore habendi ſalivam, & anhelitum, tamquam materiam ineptam, & incapacem ad inſervandum pro Sacramentalibus Ceremoniis in Baptiſmo, utpote omnino incapaces Baptiſmi: Eiſque Miſſionariis injungendum, ut debitam inſtructionem, aliaſque omnes poſſibiles diligentias adhibeant, ut averſio Populorum a ſaliva & inſufflatione amoveatur, & de inſtructione aliiſque diligentiis adhibitis Sanctam Sedem intra tempus decennii certiorent. Inſuper monendos eſſe Miſſionario ſuper gravi negligentia non recurrendi ad Sanctam Sedem pro obtinenda facultate diſpenſandi, & male ſe geſſiſſe Epiſcopos concedendo hujuſmodi diſpenſationem inconſulta Sancta Sede.* Hæc omnia, ſi accurato ſtudio perpendantur, ſatis declarant rei, de qua agimus, magnitudinem, & gravitatem, nempe, ſi negligantur cerimoniæ, quæ Baptiſmo adjungi conſueverunt. Quapropter Delinquentes, ut ſibi conſulant, vehementer hortamur; graviſſima pariter detrimenta, quibus innocentes Pueri obnoxii fiunt, oculis Parochorum ſubjicimus, qui Baptiſmum privatim a ſe collatum fuiſſe nequaquam monuerunt, ita ut ipſi Pueri in librum Baptizatorum in hac Metropolitana relati non fuerint. Nam iidem Pueri ætate jam adulti ſuſcepti Baptiſmi teſtimonio plures ob cauſas neceſſario indigebunt, ipſumque in libris, qui in templo Sancti Petri ſervantur, fruſtra requirent; Ideo nulla conjectura aſſequi poterunt, ubinam Baptiſmum acceperint, eoquod Bononiæ quidem nati, ſalutari Lavacro in Sacris Ædibus Sancti Petri ſolum ablui debuerunt. Hinc Baptiſmi teſtimonio carentes, pluribus difficultatibus, ac damnis eos implicari neceſſe eſt. Poſtremo admonendi ſunt, qui parere recuſaverint, pœnas a nobis in ipſos arbitrio noſtro decernendas, quæ ipſorum fortaſſe opinionem ſuperabunt.

Circa Obſtetrices inſtitutionem noſtram octavo loco poſitam renovamus, caſque diligenter examinari præcipimus, uti dictum eſt, nullamque admitti volumus, quæ peracto examine probata non fuerit. Si quæ fortaſſe venire in examen abnuerit, vel ipſo prætermiſſo, ac ſine debita facultate munus exercere ſuum non dubitaverit, illam ex Urbe, ac Diœceſis finibus auctoritate noſtra depellemus.

INSTITUTIO XCIX.

Epiſtola Encyclica Parochis diœceſis: cautum eſſe tum a Sacris Canonibus, tum etiam a legibus civilibus, ne quis Eccleſiam armatus ingrediatur: diſcrimen oſtenditur inter enſes, aliaque id genus arma, quibuſcum Eccleſias ingredi fas eſt, & inter ſclopeta, aliaque ejuſmodi, quibuſcum ingredi vetitum eſt.

INvito, mœrentique animo percepimus, ad plures Eccleſias, aut Parochias hujus diœceſis accedere Fideles cum armis haſtatis, ſive ad concipiendum ignem conflatis, cum ad ſacrum audiendum, aut Officia Divina per feſtos dies frequentes conveniunt. Equidem, ſi prevæ hujus conſuetudinis initium repetatur, facile deprehendemus id Parochis tribuendum eſſe, qui ob privatas amicitias, aut alias ob cauſas inanes neglexerunt, aut diſſimularunt plurimos, qui cum armis iiſdem templum ingreſſi ſunt, quorum exemplum deinde cæteri ſecuti fuerunt.

Ad Sacras Ædes cum armis accedere Canones prohibent, uti Gonzales fuſe demonſtrat. (*a*) Sanctus Carolus Borromæus Eccleſiaſticæ Diſciplinæ reſtaurator egregius in primo Provinciali Concilio, quod Mediolani coegit, hæc decernit (*b*): *Nemini cum venaticis canibus, vel volucribus in Eccleſiam ingredi liceat, neque Haſtam, vel Sclopetos, Baliſtas, aliave ejuſdem generis in eam inferre.* In ſuis quoque inſtitutionibus, quæ Vicariis Foraneis nuncupantur (*c*). his verbis utitur: *Satagite diligenter, eaque ratione, quæ magis conſentanea videbitur, ne Fideles, cum ad pietatis, ac religionis Officia celebranda conveniunt, veluti ad Litanias, aut publicas ſupplicationes, ne, inquam, arma deferant, ſaltem haſtata, neque alia concipiendo igni accommodata. Inſuper curam impendite, ut a mulieribus, quantum fieri poterit, viri ſecernantur; ac ne vinо, epuliſque populus indulgeat, ſed pietatem tunc excolat, quemadmodum Religionis inſtituta requirunt.* Cardinalis Jacobus Boncompagnus in ſua Synodo ita conſtituit (*d*): *Templum Dei, pacis, non armorum locus eſt. Præſenti Decreto arma quæcumque haſtata, ſive ad ignem concipiendum conflata, inferri prohibemus ſub pœnis nobis arbitrariis: nec more caſtrorum deponantur apud parietes intus Eccleſiam, aut foris; non enim ſtatio militibus, ſed orantibus ſacræ panduntur ædes.* Hæc quidem verba deſumpta videntur ex Sancto Amatore, quæ Conſtantius etiam in vita Sancti Germani commemorat (*e*): *Eccleſia* (inquit) *Domus Orationis, non Martis ſtatio petulantis.*

Profecto, qui Religionis ſolum rudimentis imbutus eſt, perhorreſcat oportet, ſi veterem & recentem diſciplinam ſecum perpendat. Theodoſius Junior Imperator celeberrimum Edictum ſuper hac re promulgavit, cujus pars in Codice Theodoſiano (*f*), & in Balſamone pariter (*g*) continetur. Integrum vero in fine Concilii Epheſini deſcribitur. Nemini Sacras Ædes cum armis adeundas indicit Imperator his verbis: *Pleniſſima ſeveritatis juſſione, & horrendis comminationibus præcipue ne id faciant, admonebis. Nam qualem ille ſpem in Religione collocat, qui in Religionis contumeliam armis accinctus ingreditur?* Et cum intelligeret id magis exemplo ſuo confirmandum eſſe, ita ſubdit: *Nam & nos, qui jure imperii armis circumdamur, quoſque ſine armatis ſtipatoribus eſſe non convenit, Dei templum ingreſſuri, foris arma relinquimus, & ipſum etiam diadema deponimus, & quo ſubmiſſioris imperii ſpeciem præferimus, eo magis imperii nobis majeſtas promittitur.*

Cum ipſe Theodoſius Imperium teneret, nondum inventa fuerant arma, quæ ignem conciperent; neque ſimile vero putandum eſt, quod ille manibus Haſtam gereret. Quapropter, ſi Dei templum ingreſſurus, foris arma relinquere conſuevit, aſſerendum merito videtur, quod enſem deponeret. Equidem Chriſtiani Milites enſem in Eccleſiam inferre primo cæperunt, ut ipſum nudarent, vel ſaltem nudare fingerent, cum Sacrum Evangelium legeretur, ut nempe, oſtenderent ſe paratos eſſe vitam effundere, ut idem Evangelium tuerentur, quam ſane conſuetudinem plures adhuc Equeſtres Ordines retinent. Ea fortaſſe a belligeris Polonis dimanavit, quorum Princeps Mieceslaus Idolorum cultu depoſito, ſuſceptaque Chriſti Religione indixit populis ſuis gladium diſtringere, quoties in Eccleſia legeretur Evangelium nempe,

(*a*) In Comment. cap. Cler. n. 7. de vita & honeſt. Clericor.
(*b*) In Act. illius Eccl. par. 2. to. 1. p. 30. edit. Lugdun.
(*c*) Tom. 1. Oper. prop. p. 695.
(*d*) Lib. 2. c. 10. pag. 23.
(*e*) Lib. 4. c. 4.
(*f*) In l. 3. tit. 45.
(*g*) In Nomocan. Fotii tit. 3. c. 2.

ut

ut quisque se paratum ad effundendum sanguinem ea ratione declararet (a).

(a) De Arbitrariis cas. 194. n. 39. & 40.

Hæc quidem non commemoramus, ut constet nequaquam licere ad Ecclesiam cum gladio accedere. Quippe id alienum est a communi consuetudine, quæ vulgo obtinuit; & vix ensis dimittitur, cum Sacramenta percipiuntur. Itaque illa exempla solum indicavimus ob eam musam, ut reliquis armis in templum ferendis aditus occludatur, atque illis potissimum, quæ ignem concipiunt.

Quondam eadem ratio templis, & Principum Ædibus habebatur. Netas erat gladium Fidelibus gerere, cum templum adirent, quemadmodum ex allato Theodosii Edico deprehenditur. Idem institutum servati in Palatiis Principum consuevit, quod Tiridatis Regis exemplo perspicitur. Nam, cum Neronis Imperatoris Ædes peteret, monitus fuit, ut ensem prius deponeret, ne loci illius majestatem offenderet. Ita Xiphilinus scriptum reliquit.

Nunc vero universis permittitur gladium in Ecclesiam deferre, idque ubique fieri constat. Non licet tamen omnibus gladium gerere, cum Viros Principes conveniunt, sed quibusdam tantum ob dignitatem aliquam supra cæteros præstantibus, atque illis præsertim, qui ad Principis tutelam gladio utuntur.

At quamvis gladius, quem deferre coram Principibus non licet, in Ecclesiis concedatur, facultas tamen ejusmodi reliqua quoque arma complecti nequaquam debet, ac ea præsertim, quæ ad ignem concipiendum efformantur, & quæ nemo prorsus inferre potest, dum Principis Ædes ingreditur, quamvis ipse longe absit juxta leges, quas Menochius recenset (b). Accedit etiam moris vetustas ferendi gladium in Ecclesia, ejusque instituti nobilitas, ac dignitas, uti nos paulo ante exposuimus; recenter autem invecta fuit prava consuetudo, ut arma quoque cætera in Sacras Ædes inferantur, eaque statim initio improbata, ac vetita fuit; neque ullam sane originis præstantiam jactare potest, uti de gladio, qui in Ecclesia permittitur, nuper ostendimus.

Argumenta hæc sane æquissima putamus, quibus adducti silere nullo modo possumus, cum de tuendo præsertim Dei cultu res agatur. Quapropter hortamur Parochos magnopere curam omnem, studiumque impendere, ne prava consuetudo in Ecclesiam deferendi arma, quæ potissimum ignem concipiunt in suis locis, si adhuc careant hac gravissima corruptela, sensim ipsorum negligentia, propagetur. Cæteri vero Parochi, ubi mos pessimus jampridem invaluit, haud prætermittant rei gravitatem populo patefacere, moremque indignissimum prorsus eliminare. Id tibi fuisse a nobis vehementer commendatum libere declares; qui proculdubio integram valetudinem diutius ad extremam usque vitæ periodum tueremur, si corporis morbis nos eripi possemus ea facilitate, qua rationes, dicteriaque hominum superamus. Palam exponas illis, qui inter Familiares nostros datis literis cooptati, aut muneris alicujus titulo a nobis decorati fuerunt, statim hoc privilegio spoliandos fore, si arma, præsertim ignem concipientia, in Sacras Ædes deferant. Idem futurum pro certo adfirmabis reliquis omnibus, qui a viris Principibus, aut quocunque Tribunali easdem literas consecuti fuerint, ut arma ferre ipsis liceat. Cum enim dubitandum non sit de peculiari studio, quo illi Dei Cultum prosequuntur, facili negotio eos adducemus, ut prorsus immerentes literis, ac privilegiis destituantur. Postremo notum faciles alia quoque consilia, si opus fuerit a nobis ineunda, ut ipsorum audaciam comprimamus. At quoniam non ignoramus obtineri vix posse, ut Rustici arma sua domi relinquant, cum ad Ecclesiam se conferunt, atque iterum domum repetunt, ut arma capiant, ideo Parochus, ubi in Ecclesiam arma ferre populus consuevit, illorum exemplum sequatur, qui suæ Canonicæ porticum, aut aliud cubiculum paratum exhibent, ut ibi deponant arma, qui templum ingredi volunt, & illa rursum accipiant, quum Sacris ab ædibus excedunt. Indecorum quippe est arma foribus Ecclesiæ, mænibusque applicari. Hæc jussa facere diligentissime ne prætermittas, ac de re peracta nos certiores efficere: Benedictionem tibi nostram impertimur.

INSTITUTIO C.

Epistola Encyclica Parochis diœcesis. Quomodo, & a quonam reparari debeant Ecclesiæ & Parochorum ædes, si necessitas id postulet, sive sint liberæ collationis Episcopi, sive Juris patronatus. Utrum Parochus (nisi vetus aliqua obstet consuetudo) teneatur eas reficere, & quibusnam impensis. Utrum qui gaudet Ecclesiasticis fructibus in aliqua Ecclesia, quæ instaurari debeat, pecuniæ partem conferre adstringatur. Quo in casu Dominus teneatur, in quonam Populus, & quomodo in aliis circumstantiis agendum sit.

NIhil mirum, neque ab humanarum rerum vicissitudine alienum videtur, si in ampla diœcesi, quæ multis Parochiis abundat, aliquæ inter ipsas deprehendantur, quarum templa restaurari debeant, aut iterum a fundamentis excitari. Neque sane inusitatum est, si ædes alicujus Parochi, quæ Canonicæ vulgo nuncupantur, diuturnitate temporis labefactatæ reficiparitur expostulent. Porro advertimus Parochos ad nos statim confugere, cum ipsorum Ecclesia, vel privatæ ædes instaurandæ, seu rursum condendæ putantur, si eam Porochiam conferri libero jure ad nos pertineat, nec si de jure Patronatus alicujus Communis, aut privatæ cujusvis Familiæ. Id autem a nobis Parochi exposcunt ea ducti opinione, quod templum, & Parochi domicilium, cum opus fuerit, ab eo reficiendum, seu rursus ædificandum sit, qui jure gaudeat eandem Parochiam conferendi. Hæc sane opinio, si veritati consentanea duceretur, nos ipsos a gravissimis expensis liberasset, quas fecimus, ut in hac Sede Archiepiscopali, quæ Canonica nostra appellanda est, meliorem in formam redacta, nos, ac familiares nostri commodius immoraremur: si, inquam, opinio superius exposita a veritate nequaquam abhorreret, quidquid nos aggressi sumus, quidquid pecuniæ impendimus, a Sede Apostolica peragendum fuisset, ad quam spectat Bononiensem Archiepiscopatum libere conferre. At quamvis id omnino falsum sit, uti modo ostendemus, tamen haud prætermittimus non mediocrem pecuniam elargiri, ut dirutæ penitus Ecclesiæ Parochiales a fundamentis conderentur, uti constat ex Massumatici, & Sancti Vitalis templis prope Rhenum, quæ jam perfecta sunt, & Templo etiam Parochiali Savigni, quod nunc assurgit.

Sed vehementer errant, qui jure quodam id semper a nobis præstandum, cum oportuerit, libere affirmant, quive inter Laicos disseminant ab hac Sede Archiepiscopali restauranda esse, vel ædificandas Parochiales Ecclesias,

&

UAB Biblioteca de Ciències Socials

& Canonicas, quæ ab Archiepiſcopo jure ſuo conferri debent; Illi, inquam, vehementer errant, ita ut neque invincibilis ignorantiæ cauſa excuſari poſſe videantur. Nam qui ita judicant, ac dictitant facili negotio falſam hanc ſententiam dignoſcere potuiſſent, ſi libros de his rebus agentes percurriſſent, quos conquirere debent, ſi ipſis careant, eoſque diligenter evolvere, ut Parochi munere recte fungantur; illoſque pariter intelligant neceſſe eſt, cum ſatis perſpicue conſcripti fuerint haud Sinenſi, vel Cophtica, ſed Latina lingua, quam Sacerdos quilibet apprime callere oportet.

Si pro certo haberemus hanc noſtram admonitionem humanitatis, & amoris plenam ſatis futuram eſſe iis, qui falſam opinionem, quam nuper indicavimus, in populum diſſeminarunt, libenter ea omitteremus referre, quæ a Sacris Legibus hac de re decernuntur. At quoniam ſuſpicamur non immerito nullam operam eos daturos, ut erroris tenebras depellant, ideo paucis complectemur omnia, quæ fuſe Scriptores congeſſerunt. Hæc fortaſſe percurrent, vel ſi id facere contemnant ipſi, plures ſane alii hæc, quæ ſcribimus, ſibi ante oculos ſubjiciunt. Quod ſi in poſterum aliquis eadem ſententia perductus a nobis requiret, ut Eccleſiam, vel Canonicæ Domicilium noſtris ſumptibus reficiamus, aut extruamus, illi pro merito reſpondebimus.

Tridentina Synodus, quam accurato ſtudio legendam alias, ſed ne quidquam fortaſſe, monuimus, ita perſcribit (*a*): *Parochiales vero Eccleſias, etiamſi Juriſpatronatus ſint, ita collapſas refici, & inſtaurari procurent, ex fructibus & proventibus quibuſcumque ad eaſdem Eccleſias quomodocumque pertinentibus: qui ſi non fuerint ſufficientes, omnes Patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis Eccleſiis provenientes percipiunt, aut in illorum defectum Parochianos omnibus remediis opportunis ad prædicta cogant, quacumque appellatione, exemptione, & contradictione remota. Quod ſi nimia egeſtate omnes laborent, ad Matrices, ſeu viciniores Eccleſias transferantur, cum facultate tam dictas Parochiales, quam alias Eccleſias dirutas, in profanos uſus, non ſordidos, erecta tamen ibi Cruce, convertendi.* Quibus verbis eadem Synodus non Parochiales tantum Eccleſias Juriſpatronatus, ſed alias quoque liberæ collationis amplectitur, & qua ratione, ſi opus fuerit, reſtaurandæ ſint, aperte oſtendit. Epiſcopis indicit omnem curam impendere, ut qui ſumptus ob eam cauſam facere debeant, pecuniam conferant. Sin autem ipſi magna egeſtate impediuntur, conſilium ab Epiſcopo tunc ſuſcipiendum demonſtrat. Cum tamen Tridentina Synodus nunquam Epiſcopo præcipiat reficere; vel labentes Parochias *liberæ collationis* rurſum extruere iis fructibus, quos ipſe percipit; cum nulla etiam Synodus Generalis poſt Tridentinam coacta fuerit, ideo rem gratiſſimam nobis facerent, qui onus ejuſmodi tribuendum Epiſcopis exiſtimant, ſi rationes patefacerent, quibus eorum ſententia innititur.

(a) Seſſ. 21. c. 7. de Reform.

Doctores Concilio Tridentino inhærentes, hos veluti gradus conſtituunt, qui nullo pacto Epiſcopos afficiunt. Primum, ſi Eccleſia reſtauranda peculiares aliquos proventus ſuppeditat, qui levandis ipſius incommodis, ac detrimentis impendi debeant, uti fas eſſet juxta *Canonem* 30. 12. *quæſt.* 2., tunc iidem proventus ad Eccleſiam reparandam primo conferendi ſunt. Secundo, ſi aliqua Conſtitutio, vel Statutum intercedat, quo privatæ Familiæ ſuis ſumptibus Eccleſiam, cum oportuerit, reficere, vel dirutam rurſus excitare teneantur, tunc eidem ſtatuto parendum eſt. Tertio, ſi loco ſtatuti, vetus, ac certa conſuetudo afferatur, ob quam privati aliqui Cives expenſas facere cogantur, tunc ea conſuetudo vim legis habere, aut retinere debet. Quarto, ſi neque ſtatutum, neque ulla conſuetudo interveniat, tum Parochus ipſe faciendis expenſis ſubjicitur, qui tamen haud fructus ex parrimonio ſuo deſumere, ſed illos, qui ſibi ex Beneficio ſuperſunt, omnino debet. Sic enim ſancitur apertiſſime *ex Cap. De his, De Eccleſiis ædificandis: De iis, qui Parochiales Eccleſias habent, duximus reſpondendum, quod ad reparationem & inſtitutione Eccleſiarum cogi debent, cum opus fuerit, de bonis, quæ ſunt ipſius Eccleſiæ, ſi eis ſuperſint, conſerre, ut eodem exemplo cæteri invitentur.* Perſpectum eſt omnibus in tres partes diſtribui proventus Eccleſiaſticos a jure Pontificio, quantum prima Beneficio conſervando, altera juvandis Egenis, tertia reſtaurandæ Eccleſiæ tribuitur: *Et quamvis hodie* (inquit Pechius) (*b*) *diſtributio illa antiqui juris in omnibus non ſervetur, illud tamen & Jure & conſuetudine receptum eſt, ut hac onus in prædictis redditibus, proventibus, & decimis annexum, cum ſequatur, qui eorum uſum, fruitionem, perceptionem, & commoditatem habet.*

(b) In ſuo Tract. de reparand. Eccl. c. 14.

Hic duo ſuperaddenda videntur, nempe inter ea, quæ Parocho ſuperſunt nequaquam admiſcendas eſſe expenſas, quæ fiunt pro alendis Conſanguineis, aut pro ſervanda generis ſui conditione: Ea ſolum numeranda ſunt, quæ ad Parochum ipſum ſuſtentandum neceſſaria ducuntur. Equidem Barboſa ſcriptum reliquit (*c*) *Teneri Rectorem ad reparationem, ſi Beneficii bona ſuſtentandæ vitæ ſuperſint, quamvis ad tuendam conditionem, ſeu ſtatum non ſufficiant, quia Beneficiorum fructus, non ad creſcendos, aut irigendos, ſeu fovendos mundanos titulos, ſed ad pauperes alendos, & Divinum Cultum inſtituendum ſunt conceſſi.* Illud quoque monendum eſt non ſolum Parochum, ſed cæteros etiam, qui penſiones ex illa Parochia ſuſcipiunt, ea lege teneri, ut partem ſuam impertiant, cum templum reparandum eſt, niſi forte penſiones eædem prorſus immunes conceſſæ fuerint, uti plerunque contingit. Inſuper, qui in eadem Eccleſia ſimplex aliquod Beneficium obtinet, idem præſtare debet (*d*): *Quicumque Beneficium Eccleſiaſticum habent, ad tecta Eccleſia reſtauranda, vel ad ipſas Eccleſias emendandas omnino adjuvene, & nonam, & decimam reddant.* Equidem die 24. Martii anno 1657. Narnienſis Epiſcopus a Sac. Congregatione Concilii plura expoſtulavit (*e*): *An poſſit Beneficia* (quorum tituli translati fuerant in aliam Eccleſiam, quæ reſtauratione indigebat), *quacumque dignitate Beneficiati præfulgeant, & etiamſi gaudeant Palatinorum Privilegiis, ad reſtaurandam Eccleſiam, in quam transfertur tituli, quatenus reſtauratione indigeat, gravare.* His Sacra Congregatio reſponſum ejuſmodi fecit: *Dictos Rectores Beneficiorum, etiam in quacumque dignitate conſtitutos, teneri poſt translationem ſecutam, ad futuram reſtaurationem Eccleſiarum, ad quas Beneficia fuerunt translata.*

(c) Cap. 7. ſeſſ. 21. de Reform. n. 9. & 10.

(d) In Cap. Quicumq. de Eccle. ædific.

(e) Lib. 19. Decret. p. 642. & 643.

Quinto, ſi Parochus ſuſtentationem ſuam ex Beneficio ſolum percipiat, neque ſint ulli, qui Penſiones, aut Beneficium ſimplex ex ſua Parochia deſumentes neceſſariam pro expenſis pecuniam ſuppeditent, tunc ſi eadem Parochia Juſpatronatum adjunctum habeat, Concilium Tridentinum faciendas a Patronis expenſas decernit, uti ſuperius oſtendimus,

non

non modo, si templum reficiendum sit, sed etiam, si ruina dirutum a fundamentis restituendum judicetur. Nam qui jure cogitur ædificium aliquod reparare, illud etiam rursum excitare cogitur, si in ruidam deciderit. Contra vero statuendum Pechius (a) arbitratur, si quis interposita solum hominum cautione, ad reparandum ædificium teneretur. Cum vero Patroni restaurare, ac denuo erigere, si opus fuerit, Ecclesiam debeant non *præcise*, sed *causative*, uti explicant Theologi, nempe, si jus præsentandi retinere velint (b); hinc factum est, ut iisdem Patronis consentaneum temporis spatium proponatur, quo templum restaurent, vel si necessitas postulet, illud rursum ædificent, aut jus nominandi dimittant. Fama celeberrimus est vehementissimus terræ motus, quo pene tota Ragusæ Civitas a suis Sedibus convulsa fuit. Illius Metropolitanæ Ecclesiæ Capitulum jure suo Parochos nominabat Ecclesiæ, quæ in Oppido Umblæ Beatæ Mariæ Virgini consecrata eo vehementi impetu in terram dejecta fuerat. Itaque Canonici necessarias ad templum rursus erigendum expensas facere declinabant, Populoque onus imponere contendebant. Quapropter controversia nata est, ac petitum fuit his verbis a Sac. Congregatione die 3. Augusti anno 1686. : *An, & cujus expensis readificanda, seu reparanda sit Ecclesia* : Illa vero sic respondit : *Præfigendum esse Capitulo terminum sex mensium ad readificandum, vel ad renuntiandum juri præsentandi*.

(a) Tract. de cl. de Eccl reparand. c. 3. n. 1. & 2

(b) Sperell. dec. 67. n. 10. Panimoll dec. 56. annot. 8. n. 15 Rota dec 245. n. 2. cor. Bichio & dec. 263 n. 11. part. 27. recent.

Sexto, si Ecclesia Juspatronatum additum nequaquam habeat; si in libera collatione Episcopi posita sit, nec ullæ Pensiones, neque ullum Beneficium simplex interfit, uti dictum est, tum Populus expendere debet quidquid ad illam reficiendam, vel iterum ædificandam requiritur. Non semel accidit intra Parochiæ fines ab aliquibus bona possideri, qui tamen extra ipsam Parochiam degunt, uti constat in domorum Conductoribus : quamobrem revocari in dubium solet, utrum ipsi Conductores, an vero Domini sumptibus satisfacere debeant. Cum tamen in Italia mos obtinuerit, ut Forenses solvant tantum pecuniam pro iis bonis, quæ possident in loco, ubi collectiones a Magistratu perscribuntur, idem prorsus est observandum in controversia, quam modo exposuimus. Sic unanimes Scriptores adfirmant (c).

(c) Pechius de Eccl. repar. q. 1. n. 4 ver. Communiter. Tondut. Qu. Benef. par. 1. c. 38. n. 9. Amostat. de Causis Pissto. 2. li. 3. c. 6. n. 56.

Congregatio pro Causis Episcoporum, ac Regularium constituta die 10. Octobris anno 1581. his verbis scripsit ad Vicarium Placentinum : *Si te convenient iterum illi tres, vel quatuor, qui, ut scribis die prima hujus mensis, novas afferunt difficultates, ne quidquam cum reliquis pro restauratione Parochiæ conferant, ubi sua habent domicilia, illos magno in errore versari dices. Jam tibi significatum fuit curam omnem adhibere, ut Inquilini pro Dominis pecuniam ad id necessariam impendant, ac deinde quidquid ob hanc causam expenderint sibi retineant ex pretio, quod pro domo conducenda persolvunt : Sacra Congregatio post accuratum examen ita statuendum censuit, idque pluribus in locis servatur, cum expensæ, quæ semel indicuntur, perpetuæ futuræ sunt, veluti templorum restaurationes, cum tamen expensæ leves fuerint, & annuæ, veluti pro sustentando Parocho, aut pro aliis causis similibus, tunc aliud consilium suscipi poterit. Viam igitur insiste, quam jam ingressus es in hoc negocio peragendo.*

Septimo, si opulenta dote Ecclesia prædita sit, quæ a Parochi proventibus sejungatur, facultas pro illius parte alienanda exposci potest, ut Sacræ Ædes reparentur, vel a fundamentis condantur.

Ultimo, si omnes aditus intercluſi sint ad pecuniam congerendam, tunc Ecclesia in usum profanum redigatur necesse est, & Parochiæ titulus in proximam Ecclesiam transferatur.

Hos gradus statuunt Theologi (d); ex quibus minime deprehenditur Episcopi sumptibus reficiendas, vel iterum erigendas jam labentes Ecclesias. Quapropter illos pudere fas est, si ullam verecundiam pati queunt, qui falsam hanc opinionem evulgare non dubitarunt; eamque prorsus a veritate alienam fateri debent. Pudeat quoque messi manum admovisse, quæ ad ipsos nullo modo pertineat.

(d) Sperell. dec. 67. per totam Panimoll dec. 6. annot. 8. Ventigl. R. ec. Eccl. lib. 2. ans. 18. 4. unico Nicoll. in Braxi Canon. lib. 1. tit. 6. §. 2.

Jam nono abhinc anno hujus Civitatis ac diœcesis administrationem gerimus, cognitumque est omnibus totum id tempus instruendis ædificiis nos insumpsisse. Quippe Metropolitanam Ecclesiam, Ædes Archiepiscopales, Seminarium, aut alias Parochiales Ecclesias in diœcesi positas, vel etiam domos patronorum, aut agrestium, quæ ad mensam Archiepiscopi spectant, nostris sumptibus ædificavimus. Porro hæc suscepimus diversis temporibus, sed & diversis in locis uno tempore suscepimus, & quod gravius est, adhuc in Pelago jactamur, nec Portum vicinum intuemur; itaque longa experientia ducti, judicium nostrum ferre possumus saltem de expensis, quæ pro condendis ædificiis requiruntur.

Igitur qui satisfacere muneri suo, magnisque expensis parcere satagit, cum agitur de sacris ædificiis Canonicis, templorum supellectili, vel Aris, quæ nihil differunt ab Ecclesiis ipsis, seu Canonicis ædificandis, omnia sedulo perspiciat oportet, & nihil, quamvis exiguum, contemnat : statim ac detrimentum aliquod adverterit, remedium protinus afferre debet; nam hoc pacto vetusta etiam ædificia in pristinam speciem, & ut ita dicam, juventutem facile restituuntur; ob hanc causam, cum Laudes Juliani Mamertinus celebraret, mœnia ab illo Imperatore restaurata in novam juventutem redacta fuisse prædicavit. (e) Ennondius eadem sententia usus est : *Abjurant priscam, te Præsule, tecta senectam;* idem prorsus scriptum reliquit Cassiodorus (f) : *Quorum fabricis dedimus longissimam juventutem, ut pristina novitate reluceant, quæ jam fuerant veternosa senectute fuscata.* Si hoc studium, ac diligentia impendatur, exiguo sane pretio illud perficitur, quod, si negligatur, diuturnitate temporis eo devenit, ut magnam pecuniæ summam expostulet; si Parochus hac via pergat, gradus, quos a Theologis constitutos nuper enumeravimus, haud necessarii videntur. Nam si aliquid tantum ex suis proventibus desumat, & consuetas Populi eleemosynas addat; quæ tunc augentur, cum Ecclesiam, suumque a Parocho domicilium sedulo curari palam innotescit, tum quæ necessaria sunt facili negotio reparantur.

(e) In sua Epist. ad Boetium.

(f) Lib. 2. Variar. c. 35.

Cum hæc ita se habeant, omnis difficultas ad eum Rectorem animarum redigitur, qui in eum locum subrogatur, ubi per plures annos anterior Parochus nullam habuit Ecclesiæ curam, ipsamque cum domicilio, & Sacra Supellectili magnopere labefactatam reliquit. Nonnulli putant, si id contigerit, nullis expensis novum Parochum obnoxium constitui, cum ejusmodi detrimenta ex alterius Parochi negligentia promanaverint. Sed errat vehementer : Nam Ecclesiæ restauratio debitum reipsa constituit, ipsius Ecclesiæ proventibus, tanquam hypothesis, dis-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

diſſolvendum ; quare , cum recens Parochus eos proventus aſſequatur , qui adjunctum habent ejuſmodi pignus, in ipſum pariter anterioris Parochi debitum transfertur, uti Ventriglia (a) cum multis aliis ſapienter exponit . Novus tamen Parochus repetere jure poteſt ab hæredibus anterioris Parochi quidquid ipſe expenderit, ut damna alterius vitio illata reficeret; quæ profecto nequaquam evenisſent , ſi Vicarii Foranei nos , uti debent , ſtatim initio , vel poſt aliquod temporis ſpatium admonuiſſent ; nam conſilium rei idoneum ſuſceptum a nobis fuiſſet , dum Parochus adhuc vita fungeretur ; vel illud ſaltem Vicarii Foranei prætermittere non debuerant poſt Parochi mortem , nempe de allatis ob ejus negligentiam detrimentis nos certiore facere , & utrum aliquid ſupereſſet ex illis bonis, an vero translata alio fuiſſent, ut ipſis ſequeſtro depoſitis poſt accuratum rei totius examen , divendi poſſent , redactaque pecunia damnum reparari. De his te monendum exiſtimavimus.

(a) De Reb Eccleſan. tom. 2. n. 37.

INSTITUTIO CI.

Epiſtola Petro Franciſco Peggio Philoſophiæ publico Profeſſori, utrum Clericus gerens Magiſtratum ſæcularem , qui capitalem ſententiam pronunciavit , Irregularitatem contraxerit , etiamſi non fuerit illæ executioni demandata . An Clericus , qui militiæ nomen dedit , & manum cum hoſte conſeruit , irregularis habendus ſit , quamvis certo ſciat nemini mortem , vel mutilationem ſua manu intuliſſe . Quid ſtatuendum ſit , ſi bellum juſtum , aut ſi injuſtum habeatur . Diſcrimen Bellorum , quæ cauſa ſui defendendi , aut alterius offendendi ſuſcipiuntur .

QUidam Clericus prima Tonſura , ac minoribus Ordinibus præditus Mutina diſceſſit menſa Majo cum Exercitu Gallico in cohortem Equitum Bituricenſium ſponte ſua cooptatus ; cum illis forte militibus admixtus fuit, qui ad expugnandum Goitum miſſi fuerant , quæ arx ad Mincium poſita , quinque , vel circiter milliariis a Mantua diſtat . Equidem obnoxius fuit tormentis bellicis , quæ ab hoſtibus explodebantur, tamen eo nunquam devenit, ut tormenti ſui rotam laxaret ; certoque adfirmat nemini vulnus, aut necem intuliſſe. Menſe Junio nondum abſoluto , facultatem obtinuit , ut negotiis ſui domeſticis expediendis domum reverteretur , quam deſerere amplius non potuit , eo quod Bituricenſium Equitum cohors in Galliam rediiſſet : quapropter induit rurſus habitum Clericalem , ſtudiis Eccleſiaſticis operam impendit , & curſum, quem primo inierat, proſequi vehementer exoptat . Hinc a nobis poſtulas , utrum aliqua irregularitate devinctus ſit , ob quam ſuſceptos antea Ordines exercere nequeat , nec ad reliquos aſſumi valeat , niſi prius Apoſtolicæ Sedis facultas interceſſerit.

Cum igitur hic Clericus neminem interfecerit , neque mutilaverit , uti conſtat ex eo , quod tormentum minime diſploſerit in hoſtes , proculdubio reſpondendum videtur , nulli irregularitati ſuiſſe obnoxium , quamvis militiæ adſcriptus in acie conſtiterit , & conditionem a Clerico prorſus alienam delegerit , & in eo diſcrimine verſatus ultro fuerit , ut aliquem necaret , aut mutilum efficeret.

Ad rem declarandam afferri poteſt exemplum Clerici, qui Magiſtratus ſæcularis perſonam ſuſceperit , quæ ab ipſo longe abhorret , mortiſque ſententiam in aliquem reum pronunciaverit . Inquiritur , an hic Clericus irregularis factus ſit, licet ea ſententia demandata executioni nequaquam fuerit . Id plures adfirmant . Alii vero , ne Theologis examinandis cum labore tempus inſumant , decernunt petendam eſſe diſpenſationem ab irregularitate *ad cautelam* (b) . Reliqui tamen unanimes aſſerunt eundem Clericum immunem eſſe Irregularitate, ſi ob ejus ſententiam reus non perierit , eo quod ex homicidio ſolum Irregularitas dimanet (c) . Eidem opinioni adhæret (d) Romanæ Rotæ Tribunal , ipſeque Decreta Sacræ Congregationis Concilii conformantur (e) . Sed opinio, quæ poſcendam diſpenſationem tradit *ad cautelam* , probata non fuit a Pauluccio , qui olim S. Congregationis Concilii Secretarii munus exercuit (f) , neque illam ſecutus eſt Cardinalis Panciaticus ejuſdem Congregationis Præfectus, quo tempore Secretarii munus commiſſum nobis fuit, uti deprehenditur ab ejus ſuffragio in Cauſa Sancti Severini , quod nos ipſi retinemus ; ea vero ratione potiſſimum ductus fuit, nempe, ſupervacaneum eſſe diſpenſationem *ad cautelam* expoſcere pro illa re, in quam conſtat nullam fuiſſe a Jure ſancitam Irregularitatem .

(b) Apud Corrad. in praxi diſp. lib. 3. c. 2. n. 3. & in additioni. poſt eumdem lib. fol. 31. n. 37.
(c) Suarez de Cenſuris diſp. 47 ſect. 2. n. 3. Navarr. conſ. 9. ſub n. 4. de pœnit. & remiſſ. Theſ. de Pœnis Eccleſ. par. 2. c. 2. voca bu. Judicis Laici manus exercentes §. Contr. Specteil. dec. 77. Ciarlin. contr. 203. per tot. Capon. diſcept. 30. per tot. Paſqualig. qu. Moral. Jurid. 27. n. 3. Leandr. to 3. tr. 2. de Irregular. diſp. 7. qu. 5. & 6.

Agit de hac eadem quæſtione Diana (g) , eamque ſententiam amplectitur , quam paulo ante indicavimus , illudque ſuperaddit , ſi irregularis evadit Judex , qui reo mortem edixit, omnique ſtudio contendit , ut ſupplicio reus afficeretur, quamvis conatus ſuos truſtra contulerit , ac reus mortem declinaverit , ſi, inquam , ſtatuenda Judici videatur Irregularitas, idem prorſus decernatur neceſſe eſt in illum , qui laxata tormenti rota globos plumbeos in alium emiſit , licet ipſum non attigerit , vel ſi vulnus aliqui inflixit , in optimam valetudinem ille reſtitutus fuit , nec ullo membro diminutus . Id vero nemo unquam aſſeruit , & ne quidem ſomnio effinxit : Idem Diana ſapienter advertit concedi a Sacra Pœnitentiaria , vel Dataria diſpenſationes ejuſmodi , non tanquam neceſſarias , ſed ut omni ſcrupulo , animique ſollicitudine Fideles eripiantur .

(d) In decis 1191. n. 2. coram Seraphino .
(e) In Vercell. die 3. Febr. ann. 1629. & in Spoletana die 14. Decem. 1630. in Surrina 25. Maii 1655. in S. Severini irregularit. 2. Jun. 1703
(f) Apud Ciarlin. in cit. contr. 203. §. fin.
(g) In edic. coord. to. 5. reſol. 89.

Proculdubio exemplum Clerici , qui Magiſtratum haud ſibi conſentaneum gerit, quive ob fatam mortis ſententiam nullam contrahit Irregularitatem , ſi reus mortem minime ſubierit ; id , inquam , exemplum ſatis fortaſſe oſtendet irregularem haud eſſe Clericum , qui militiam profeſſus eſt , ſi nunquam in hoſtes tormentum exploſit , & pro certo habet nemini mortem intuliſſe , neminemque mutilum effeciſſe ; imo fortaſſe aliquis ultra hos fines progredi non dubitabit , allatoque Judicis exemplo perductus fatebitur Irregularitati obnoxium non eſſe Clericum , qui ad pugnam profectus decertavit , tormentum diſploſit , ſed neminem certe occidit , aut parte aliqua corporis imminuit . Attamen ingenii tui vim intelligentes , non immerito timemus id Judicis exemplum haud ſatis eſſe , ut propoſitæ ſententiæ acquieſcas ; & cum diſcrepantiam in iis quoque rebus invenire ſoleas, quæ reliquis omnibus ſimillima videntur , fortaſſe hoc diſcrimen in medium proferes, Irregularem non fore Judicem , qui morte aliquem damnaverit , ſi deinde reus eo ſupplicio eripiatur , eo quod Judici ſolum objici poteſt illius mors , quem ipſe ſententia ſua damnaverat ; quare cum reus mortem decretam effugerit , omnis Irregularitas declinatur : Clericus autem ſuum exploſit , ut Irregularitate immunis exiſtimetur , haud ſatis eſt , quod neminem ipſe interfecerit, aut mutilaverit , ſed aliorum quoque homicidia , & mutilationes ipſi tribuuntur ; nam cum cæteris ,

teris, qui hæc commiserunt, unum veluti corpus ipse constituebat. Id profecto magnum discrimen inter Judicem Clericum, & Clericum militem intercedere apertissime demonstrat.

Equidem sapienter, uti soles, responsum fecisti; tamen tum *in facto*, tum *in jure* satisfacere tibi contendemus.. Goiti expugnatio ita se habuit, quemadmodum non Clericus ipse, sed plures alii, qui interfuerunt, fide, atque integritate cogniti, nobis exposuerunt. Dux fœderati Exercitus extemplo cohortem misit, ut parvum Goiti oppidum, quod exigua Germanorum copia tenebat, occuparet. Noctis tempore cohors profecta est, cui noster Clericus adjungebatur. Pervenit ad vallum Goiti palis munitum, cum tenebræ adhuc Cœlum obtegerent. Germani milites de adventu hostium admoniti, tormenta bellica sæpius absque ullius offensione disploserunt. Postea ad Exercitum Germanum, qui non longe aberat, tacito noctis tempore se contulerunt: sub lucem Confœderati decessum hostium, oppidumque militibus vacuum deprehenderunt. Itaque mœnia ingressi sunt, eaque in suam potestatem redegerunt, ita tamen, ut nullus ex Germanis occisus, aut mutilatus fuerit (quod Clerico expeditionis comiti tribuendum judicares): Neque nullus ex Confœderatis mortem opperiit in illa expugnatione, neque corporis partem ullam obtruncatam amisit, quod Clerici vitio vertendum non fuisset, ut immunis Irregularitate censeretur. En tibi rei totius seriem, quam polliciti sumus; nunc ad rationes ex jure desumptas veniamus; ac primum hoc discrimen anteponendum est, ac videndum, an bellum æquitati consentaneum putetur, vel ab ipsa prorsus alienum.

Nam si bellum injustum indicitur, Irregulares fiunt illi etiam, qui nullum ex hostibus necarunt, aut mutilarunt, dummodo militum aliorum opera aliqui ex hostibus mutilati, vel interfecti fuerint. Id unanimes fatentur Theologi (*a*). Recentiores tamen sic explicant, ut illos solum irregulares existiment, qui licet neminem occiderint, aut mutilaverint, operam tamen suam præbuisse censeantur illis, qui necem hostibus intulerunt, aut illos parte aliqua corporis imminuerunt; porro vicinioribus, & circumadstantibus id tribui potest, non vero illis, qui remota in parte exercitus consistunt. Excogitari quidem nequit post aciem instructam, quæ longissimum agri spatium occupat, eos milites, qui in sinistro cornu positi neminem mulitarunt, aut occiderunt, eos, inquam, contulisse operam suam reliquis militibus, qui in dextero cornu plures hostes morti dederunt, aut ferro mutilarunt (*b*). Nonnulli quoque arbitrantur irregulares fieri Laicos, qui bellum injustum capessunt, si ipsorum comites occiderint, aut aliquem ex hostibus mutilaverunt, quamvis illi nihil tale quidpiam commiserint; Clericum vero bello injusto decertantem putant Irregularitati penitus obnoxium, licet nec ipse, nec cæteri milites gladio interfecerint hostes, nec eos quidem mutilaverint. At vero, cum Jus Pontificium id Clerico ejusmodi nequaquam decernat, hæc sententia probari nequit, uti Suarez luculenter ostendit (*c*). Majolus, & perpauci alii, qui contrariam opinionem ex hoc Canone tuentur (*d*): *Clerici, qui in quacumque seditione* (*alias factione*) *arma volentes sumpserint, aut sumpserunt, reperti, amisso ordinis sui gradu, in Monasterio pœnitentiæ tradantur*: Hi Scriptores, inquam, magnopere erraut, eo quod is Canon de suspensione tantum agit, non vero de Irregularitate, quæ quidem suspensio non *ipso facto* irrogatur, sed Judicis sententia decernenda est.

Sin autem bellum justissimum appareat, tunc bellum defensionis a bello offensionis oportet secernere, & bellum pariter, ubi quis hostem manu interfecit, vel mutilavit, & bellum, ubi nullum ipse ex his facinus, sed alii certe milites admiserunt. Cum bellum justum ad defendendam Patriam, Ecclesiamque suscipitur, Laicus, qui pugnando hostes interficit, nulla Irregularitate devincitur. Idem prorsus de Clerico statuendum est, si jussus bellum ineat, nec pro Ecclesia, vel Patria tuenda Laici sufficiant (*e*). Quod si bellum justum ad offendendum suscipiatur, accurate perpendi debet, utrum Laicus, aut Clericus hostem manu sua peremerint, vel mutilaverint. Nam, si ipsi nihil horum patraverint, omni prorsus Irregularitate immunes habentur, licet alii milites in eadem acie hostes morte affecerint, aut parte aliqua corporis imminuerint. In bello ejusmodi nihil interest, quid alii gesserint, & solum oportet expendere, quid Clericus, aut Laicus, de quibus agimus, manu sua perfecerint, ut inde statuatur, utrum Irregularitatem subierint; ita fuse demostrat Schmalzgrueberius (*f*), qui plures alios ejusdem sententiæ Theologos enumerat.

Honorii III. responsum rem totam facilius declarat (*g*). Ipsum datum fuit Sacerdoti Pelagio, seu Serotino, qui anxius, ac sollicitus de interfectis Turcis, qui oppidum suum invaserant, ad Pontificem confugerat: *Petitio tua* (inquit Pontifex) *nobis exhibita continebat, quod cum inimici Crucis Dominicæ, ac blasphemi nominis Christiani, castrum quoddam, in quo morabaris, graviter invasissent, exeuntibus inde habitatoribus tam Clericis, quam Laicis contra eos, & invicem confligentibus, hinc inde occisi quamplurimi extiterunt: Unde cum eo quod aliquos percussisti, Irregularitatem metuis incurrisse, nobis humiliter supplicasti, ut, quid agere debeas, tibi scribere dignaremur. Quocirca discretioni tuæ mandamus, quatenus si de interfectione cujusquam in illo conflictu tua conscientia te remordet, a ministerio Altaris abstineas reverenter, cum sit consultius in hujusmodi dubio abstinere, quam temere celebrare.* Ex his sane verbis desumitur Irregularitati non esse obnoxium Sacerdotem, qui bellum justum offensionis inierit, incertusque est, utrum aliquem in conflictu necaverit, aut mutilaverit, quamvis alii multos interfecerint, aut mutilos reddiderint: Id Pontas (*h*) ductus eadem Pontificis auctoritate, & conventus Condomi habiti recte, ac sapienter perpendunt (*i*).

Inter cæteros, qui de Irregularitate studio accurato differuerunt, Giballinus merito recensetur. Ipse potissimum illud inquirit: (*k*) *Quinam fiant irregulares in bello justo agressivo, secuto aliquo homicidio*. Et statim respondet his verbis: *Neminem aliunt, quomodocumque concurrat ad bellum justum, fieri irregularem propter homicidii, quæ committuntur ab aliis, quod fatentur omnes, & colligitur ex cap. Petitio &c. nihil hoc loco distinguendum esse inter Laicos, & Clericos; omnes enim si propria manu mutilent, aut occidant, sunt irregulares in hoc bello; nulli autem sunt, si a mutilationibus, & cædibus ipsi abstineant. Neque etiam quidquam facit, quod Clerici tunc in bello assistentes, sint in Sacris, quia Capitulum Petitio loquitur de Sacerdote, quem non damnat Irregularitatis, nisi illum conscientia alicujus a se occisi mordeat: neque in his videtur ullus ambigendi locus.*

Postremo etiam accedit irregularem haud fore

(a) Pontas in suo Dict. Cas. Consc. in vocab. Irreg. cas. 29.

(b) Gibellin. in suo tr. de irreg. q. conclus. 7. dict. 2. Diana in sua edit. coordinata tom. 5. tr. 5. resol. 9. & 99.

(c) De censuris disp. 47. sect. 5.

(d) In can. Cler. 23. q. 8.

(e) Juxta textum ca. pen. 1. de Immun. Eccl. Gonzal. c. petitio n. 7. & 8. de homicidio. Giballin. de irregul. c. 40. conclus. 7. dub. ult. n. 4.

(f) Cit. tr. de homic. volunt. & casuali lib. 5. dec. a n. 141. ad 151.

(g) Cap. petit. de homic. volu

(h) In suo Dict. Cas. Consc. in vocab. Irregular cas. 69.

(i) Tom. 1. conf. 7. sect. 2.

(k) Cap. 4. conclus. 7. difficult.

fore Clericum, aut Laicum, qui manu sua aliquem peremerit, aut mutilaverit, si has cædes patrarit, ut vitam suam in discrimine positam vindicarit; sic decernitur *in Clementina si furiosus, de homicidio*. Equidem plures in dubium revocant, utrum hæc Pontificis Constitutio non solum privatas rixas, sed etiam pugnas, & conflictus complectatur (*a*), tamen unanimi consensu major pars Theologorum existimat tum privatis in disidiis, tum in præliis locum obtinere rationem tuendæ vitæ, & pro qua hostis necandus est. Quapropter, si Pontifex immunem Irregularitate declarat eum, qui *cum moderamine inculpatæ tutelæ* privatim rixando adversarium suum interficit, immunis quoque Irregularitate censcendus est, qui in acie pugnando, servatoque eodem moderamine cædem committit (*b*). Hinc memoriæ proditur Patrem Anselmum Petramellaram Capuccinum, qui manu sua septem Turcas obtruncavit, cum victoria superbi, atque insolentes navim ejus invaserant, ad pedes Sancti Pii V. supplicem, ac provolutum, ut Irregularitatis vinculo solveretur, omni prorsus Irregularitate immunem a Pontifice declaratum fuisse, eo quod parumper depositio Crucis signo, quod manibus gerebat, ensem distrinxerat, ut vitam defenderet, pro qua tuenda septem ex hostibus neci tradiderat. Id Boverius, idemque Raynaldus commemorant (*c*).

Sed ad causam nostram redeamus, certissimum est nulli Irregularitati subjectum fuisse Clericum, si in Gotti expugnatione nemini ex Germanis, aut Confœderatis vulnus, aut mors illata fuit; sin autem Germanus aliquis interemptus cecidit, aut mutilatus fuit, tum (licet aggressio facta sit) Clericus ab Irregularitate etiam vindicatur, si tormentum suum nunquam explosit, ideoque pro certo habet neminem interfectum manu sua, vel mutilatum extitisse; nam id bellum æquitatis legibus consentaneum debet existimari. Pontas (*d*) omni prius Irregularitate secluso ob Caput jam allatum: *Petito, de homicidio*: monet petendam esse dispensationem *a portu armorum*. Hoc tamen consilium simile prorsus videtur illi, quod traditur a quibusdam Clerico Judici, qui sententia sua morte aliquem damnavit, licet interitu reus liberatus inde fuerit, nempe, ut a Sede Apostolica dispensationem *ad cautelam* exposcat. Quapropter iisdem rationibus, quibus usi sumus, ut supervacaneam hanc dispensationem *ad cautelam* ostenderemus, iisdem (inquam) rationibus dispensatio *a portu armorum* penitus inanis demonstratur.

Igitur aperte conflat ex ipsa re, & Pontificio jure Clericum, de quo agimus, nulla Irregularitate fuisse illigatum: Tamen haud persuasum omnino te putamus, eo quod indolis tuæ præstantiam, ingeniique vim in disputationibus perspectam habemus, ita ut vel minima perscruteris accuratissime. Quare haud facile probabis discrimen, quod inter bellum justum, & injustum interposuimus, nempe irregularem fieri militem in bello injusto, licet haud ipse manu sua, sed alii ejusdem exercitus homicidium commiserint, contra vero Irregularitate liberum esse, qui in bello justo manu sua neminem obtruncaverit, licet alii a cædibus non abstinuerint. Quippe videtur juxta hominum opinionem, ac judicium conferre purimum Clericus ad patranda homicidia, quæ ab aliis admittuntur, idque radix Irregularitatis, atque origo habetur: Insuper exposces fortasse a nobis, ut explicemus illud, quod libere asseruimus: *Nam id Bellum equitatis legibus consentaneum existimari debet*.

Itaque cupientes tibi omnino satisfacere primum aggredimur, nempe, ut allatam rationem belli justi, atque injusti explanemus. Fatemur igitur illos *dare operam rei licitæ*, qui bello justo decertant, & neminem manu sua interficientes, omnem, quam possunt, diligentiam impendunt, ne ulla fiant homicidia. Post hæc, si aliquis in acie perimatur, ille quidem irregulares non fiunt, quamvis ad homicidium influere videantur (*e*). Illi vero, qui injusto certamine præliantur *dant operam rei illicitæ*. Quare cum facili negotio deprehendere potuerint *in eo facinore illicito* cædes evenire posse, ideo subeunt Irregularitatem, quamvis ipsi a cædibus abstinuerunt, & Comilitones tantum alieno sanguine manus suas adsperserint (*f*). Insuper, cum Irregularitas ad Ecclesiasticam disciplinam spectet, Legislatores irrogandam illis putaverunt, qui bellum injustum ineunt, licet neminem occiderint, & alii solum in eadem acie cædes patraverint, nempe, ut homines a suscipiendis bellis injustis removeant. Contra vero Irregularitas illi nequaquam indicitur, qui bello justo cædem nullam faciunt, quamvis ab homicidio reliqui non abstineant, videlicet, ne ab ejusmodi bellis incundis homines nimium retardentur. (*g*).

At in quo belli æquitas posita sit difficillimum est judicare. Equidem, cum bellum inter duos movetur, alteri tantum ex ipsis æquitas suffragetur necesse est ob eam rationem, quam Grotius (*h*), & Vitriarius (*i*) juris publici peritissimi his verbis exhibent: *At, ut neuter bellantium injuste agat, fieri sane potest. Injuste enim agit nemo, nisi qui & scit, se rem injustam agere; multi enim id nesciunt. Sic juste, ideste bona fide potest litigari utrinque. Multa enim & in jure, & in facto, unde jus oritur, fugere homines solent.*

Quapropter, si contingere queat, ut uterque bellantium injuste non agat, licet æquitas belli uni solum parti conveniat, a Theologis inquiritur, utrum Miles arma capere possit pro illo, quem certo scit bellum injustum movere, vel si incertus de hac re fuerit, an debeat prius veritatem perscrutari, quam militiam capessat: unanimes autem affirmant nullam illi præstandam esse operam, qui bellum injustum aggreditur; neque ab ipsis subjectis (*k*). Quod si isti prorsus ignari sint, an eorum Principes juste, vel injuste bellum indicant, tunc omnes fatentur non opus esse, ut id prius exquirant, quemadmodum ex S. Augustino desumitur [*l*]. *Ita ut fortasse verum faciat Regem iniquitas imperandi, innocentem autem militem offendat ordo serviendi*. Si vero miles Principe bellanti subjectus minime fuerit, negotium haud ita facile dissolvitur. Contendunt aliqui prius investigandam belli æquitatem, quam miles ejusmodi nomen suum præbeat; id vero alii nequaquam necessarium existimant. Inter cæteros Diana (*m*) hanc sententiam tuetur, eamque nos ipsi plurimum æquitati consentaneam judicamus. Nam belli concitandi causæ omnes in medium non proferuntur; plures enim in animis Principum conditæ, & velut obductæ tenebris delitescunt. Accedit etiam, quod Christiani Principes nullum bellum suscipiant, quin ante a viris doctrina, ac Theologiæ scientia præstantibus consilium expetiverint. Quare militus, sive inter subjectos numerentur, sive a Principe bellante nullo modo dependeant, ob hanc causam omnem ex animo scrupulum, ac sollicitudinem deponere queunt, & facere reipsa consueverunt. Postremo Principes cum necessitas postulat, extemplo milites conscribere

(a) In Decret. Sor. homicis, quæ colligit Sainte, bouve cas. 108. t. 5.

(b) Canon. Interpr. in c. Petitio, de homicidio. Faganus n. 3. Gonzales n. 2. Fistkin. gius in 5. lib. decret. tit. 12. sect. 4. n. 215. Suarez de censuris disput. 47. sect. 5. n. 1. Silvester in sum. in vocab. homicidium tertio n. 8. vers. 2. existentes in bello. Theophylus Raynaldus de Religioso loricato pronunt. 2. 3. 2. tom. 17. suorum operum p. 221.

(c) In annal. Capuccinor. ad annum 1571. n. 6. Loco cit.

(d) Allato casu 69.

(e) Cap. Dilectus, cap. significasti 2. ex litt. c. Joan. de homic.

(f) S. Th. 2. 2. qu. 64. art. 8. Avilas de Censur. p. 7. disput. 6. sect. 3. n. 2. in respons. ad primum.

(g) Schmalgrueber eod. tit. 12. lib. 5. Decret. n. 233.

(h) De Jure pacis, & belli lib. 2. c. 23. n. 13.

(i) In Instit. Juris naturæ, & gentium lib. 2. cap. 23. n. 16.

(k) Diana in edit. coordinata tom. 7. tract. 7. resol. 36.

(l) In lib. 22. contra Faustum relat. jin Can. Quid culpatur 23. qu. 1.

(m) In eodem loco resol. 38. & resol. 42.

bere nequirent, ſi concedendum prius eſt militibus, ut ſerio perpendant, an bellum ejuſmodi defenſionis, ſive offenſionis cum æquitate conjungatur.

Hæc tibi afferenda putavimus, ut illud probetur, quod ſuperius indicavimus, nempe: *Nam id bellum æquitatis legibus conſentaneum exiſtimari debet.* Poſtquam vero tibi ſatisfecimus, nunc ſupereſt, ut noſtra aliquas difficultates exſolvamus: Ac primum Monacellus (*a*) Romanæ Curiæ peritiſſimus hæc ſcripta reliquit: *Clericus, qui militiæ nomen dedit, & armatus in bello ſervivit, ſtipendium accipit, & expeditionibus militaribus ſe aſſociavit, indiget diſpenſatione ab Irregularitate incurſa, licet moraliter certus ſit, neminem mutilaſſe, læſiſſe, aut occidiſſe.* Eadem prorſus verba Schmalzgruberius (*b*) commemorat, & ambo teſtantur id ſancitum fuiſſe a Sacra Congregatione Concilii die 13. Januarii anno 1703., cum Iprenſis Cauſa propoſita fuiſſet. Inſuper certum eſt in Romana Curia, Clericum Beneficio, vel Penſione præditum *ipſo jure* illis ſpoliari, ſi inter Milites cooptatur, quamvis in nullo ſe conflictu immiſceat, ſive (uti Curiæ verbis utamur) *etiamſi ſæva non exerceat* (*c*). Immo, cum in dubium vocaretur, an eadem pœna irrogari deberet Clerico, qui inter Pontificis milites adſcribitur, *& ſæva non exercet*; improbata fuit opinio Cardinalis de Luca, & Clericum ejuſmodi Beneficio, vel Penſione deſtitutum *ipſo facto* Sacra Congregatio conſtituit *die* 13. *Novembris anno* 1737. *in Cauſa Ulyſſipponenſi Orientalis Penſionis*, uti recens Secretarius ſapienter evulgavit; *& die* 11. *Maji anno* 1716. *in Cauſa Peruſina Penſionis coram Herrera*. Porro hæc deciſio inter cæteras ejuſmodi Herreræ typis editas adnumeratur, eamque Fargna commemorat (*d*), quem ſane nominamus libentiſſime, eo quod ſtudiis noſtris interfuerit, cum Romæ immoraremur.

(*a*) In For. Legali to. 2. dit. 13. formul. 3. n. 17.

(*b*) Eodem to. 1. n. 388.

(*c*) In deci. 69. & deci. 116. coram Cardinali Celſo.

(*d*) De Jurepatr. par. 2. cap. 26. n. 2.

Proculdubio Sacram Concilii Congregationem maximi facimus, in qua magnam vitæ partem impendimus, cum pro tenuitate noſtrarum virium Secretarii munere fungeremur. Attamen ex longa experientia deprehendimus ejuſdem Sacræ Congregationis ſententias temere in medium proferri ab illis, qui nunquam ipſas viderint, eoſque plerunque decipi. Quare ſapientes viri admiratione maxima corripiuntur, dum audiunt aliquid inuſitatum a Sacra Congregatione fuiſſe ſancitum. Itaque ut obſecundaremus intellectui, qui voluntati obluctabatur magnopere propenſæ ad obſervantiam erga Sac. Congregationem, ex actis deſumendam putavimus ſententiam ejuſdem Congregationis, de qua ſermo eſt, idque minime ſupervacaneum fore ducimus, uti paulo inferius demonſtrabimus.

Ipren. Irregularitatis.

HEnricus Boffaert in Sacro Diaconatus Ordine conſtitutus, & Canonicus Eccleſiæ Cathedralis Ipren. alias ſæculari militiæ nomen dedit, ac arma tulit pro ſervitio Regis Catholici in Germania inferiori ſe immiſcendo in variis bellici expeditionibus, in quibus, ut moris eſt, homicidia, furta, rapinæ, incendia, aliaque hujuſmodi ſecuta fuerunt, abſque eo quod tamen quemquam interfecerit, aut mutilaverit, & deinde forſan in ſuis Ordinibus, non tamen in contemptum clavium, ſe exercuit. Cupiens autem ad Sacrum Presbyteratus Ordinem promoveri ſupplicem Sanctiſſimo porrexit libellum pro abſolutione cum rehabilitatione, & diſpenſatione ad Ordines & Beneficia, dubitans, ne ex cauſa præmiſſa aliquam Irregularitatem contraxerit: illoque ad hanc Sacram Congregationem, & ab iſta ad Epiſcopum pro informatione remiſſo, iſte de expoſitorum veritate teſtatur, & ait, oratorem ex levitate animi prædicta perpetraſſe, ſed metu Irregularitatis incurrendæ ſclopum ſemper in aerem exploſiſſe, ne aliquem occideret, eumque moraliter certum eſſe, neminem occidiſſe, mutilaſſe, aut etiam læſiſſe, & a tempore, quo arma tulit, nunquam Altari miniſtraſſe, nec ullas ſui ordinis functiones exercuiſſe, quod juramento declaravit coram eodem Epiſcopo. Teſtatur inſuper, illum a tribus annis ad meliorem frugem reverſum, pœnitentiæ ſigna dediſſe, & ab anno commoratum eſſe in Seminario, in quo etiam de præſenti reperitur, ſpiritualibus exercitiis, ac ſtudiis vacando, proindeque eumdem petitæ gratiæ dignum cenſet.

Propoſita igitur Cauſa per ſupplicem libellum, duabus vicibus rejecta fuit inſtantia, nempe ſub die 21. *Maji* 1701. *&* 17. *Decembris ejuſdem anni; ac poſtremo ſub die* 30. *Septembris proximæ præteriti reſcriptum fuit. Expectet: Modo autem poſt lapſum fere quinque annorum prædictus Orator ſupplex redit ad EE. VV. inſtando declarari.*

Primo, an indigeat diſpenſatione, & quatenus affirmative.

Secundo, an ſit concedenda in caſu &c.

Die 13. *Januarii* 1703. *Sacra Congregatio Concilii reſpondit affirmative ad utrumque.*

Examinemus accurate, quid inter Monacellum, Schmalzgrueberium, ac Sacræ Congregationis ſententiam ab ipſis prolatam interſit. Illi de Clerico verba faciunt: *Clericus, qui militiæ nomen dedit.* Sacra autem Congregatio de Diacono: *Henricus Boffaert in Sacro Diaconatus Ordine conſtitutus.* Equidem Clerici nomine Diaconus etiam juxta Canones intelligitur, tamen uſitato vocabulo is Clericus appellatur, qui ſolum primam Tonſuram, aut minores Ordines accepit: Inſuper Sacra Congregatio Beneficium commemorat, quod illi tamen prætereunt: *Canonicus Eccleſiæ Cathedralis Iprenſis.* Iidem Scriptores generatim ſolum adfirmant certum eſſe, a Clerico neminem manu ſua fuiſſe interfectum. *Licet moraliter certus ſit neminem mutilaſſe, læſiſſe, aut occidiſſe.* At Sacra Congregatio, quæ etſam verba diligenter expendit, ſpeciem hujuſce certitudinis exponit, prout ſupplex orator declaraverat: *Metu Irregularitatis incurrendæ ſclopum ſemper in aerem exploſiſſe, ne aliquem occideret, eumque moraliter certum eſſe, neminem occidiſſe, mutilaſſe, aut etiam læſiſſe.*

Equidem Sacra Congregatio haud probat hanc certitudinem, quam orator attulerat, ſed tantum memorat ab illo expoſitum fuiſſe, quod a cædibus abſtinuerit, eo quod tormentum ſuum ſemper in aerem diſploſerit. Id autem vix intelligi poteſt: Cum enim de pluribus expeditionibus, pluribuſque conflictibus res agatur, in quibus animi vehementer commoveri ſolent, quis unquam adfirmare certo, ac reipſa poſſit ſemper in aerem tormentum ſe exploſiſſe; ideoque cædem nemini intuliſſe? Porro duobus modis id contingere poteſt, nempe, aut linea verticali, aut circa tormentum exploditur. Si primum fiat, globus plumbeus in altum ſic impellitur, ut decidens aliquem graviter queat offendere. Si vero ſecundum fiat, experientia ſatis oſtendit tantam ineſſe vim, tantumque impetum globis plumbeis, qui hoc pacto vibrantur, ut mortem aliquando inferre poſſint, quod revera contingit militibus in poſteriore acie collocatis, qui vulnerantur ab ignitis globulis, qui ab hoſtibus non quidem

ver-

verticali, ſed curva linea emittuntur; hanc autem rationem explodendi tormentum a Diacono ſervatam fuiſſe in ſuis expeditionibus veriſimile videtur. Nam miles, qui verticali linea tormentum ſemper exploderet, pœna immunis nequaquam diſcederet.

Cum hæc ita ſe habeant, ſi Monacellus, ac Schmalzgrueberius aliquid ſtatuere volebat ex ea ſententia Sac. Concilii Congregationis, aliter ſe gerere debuerant. Nam exponi neceſſe fuerat a Sacra Congregatione judicatam fuiſſe diſpenſationem ab Irregularitate neceſſariam Diacono Canonico, qui militiæ nomen dedit, bellicis expeditionibus pluries interfuit, & tamen adfirmavit a cædibus abſtinuiſſe, eoquod tormentum ſemper in aerem diſploſerit. Si illi hoc modo ſcripſiſſent, tum facile quiſquis dignoſcere potuiſſet, id Clerico, de quo verba inſtituimus, nihil prorſus adverſari. Siquidem ipſe prima ſolum Tonſura, ac minoribus Ordinibus initiatus fuit, nullioque Beneficio præditus, qui uni tantum belli expeditioni ſe immiſcuit; & ideo pro certo magis adfirmare poteſt, quod neminem manu ſua interfecerit, mutilaverit, aut læſerit, quia tormentum ſuum nullo modo explosit.

(a) In cap. Petitio de homicidio

Reſponſum Honorii III. ſuperius allatum (*a*) pro Sacerdote datum fuit. Quare ſuſpicari aliquis poterit nihil penitus referre ad quæſtionem, quam modo pertractamus, Ordinis Sacri rationem, ac titulum, qui Clericum minoribus Ordinibus præditum a Clerico Sacris Ordinibus initiato ſecernit. Ut res plane expendatur, illud advertendum eſt, quod Theologi docent, nempe, diſcrimen eſſe inter eum, qui militiæ haud nomen dedit, ſed in conflictu ſolum militibus ſe adjungit, & in acie decertat, atque inter eum, qui inter milites adſcriptus bellum ingreditur, etiamſi cum hoſte manum non conſerat.

(b) In Can. Si quis in vocab. militaverit diſtin. 51. Thef. de pœnis Eccl par. 2. c. 1. in vocab. Bello.

Inquiritur ergo, an Clericus ad Sacros Ordines adſumptus, qui militiam profitetur, Irregularitati ſit obnoxius (*b*). Ac primum unanimes Theologi fatentur, levem ſolummodo culpam admitti a Clerico, qui ad minores Ordines exceptus, inter milites ſponte cooptatur; lethali vero culpa vacuum non eſſe Clericum, qui Sacris Ordinibus ornatus militiam amplectitur (*c*). Eandem pariter culpam tribuendam Clerico exiſtimo, qui licet minores ſolum Ordines aſſecutus fuerit, Beneficium tamen poſſidet. Nam quæ illicita decernuntur Clericis ad Sacros Ordines evectis, eadem prorſus afficiunt Clericos, qui Beneficium habuerint: alias quoque rationes enumerat Schiara (*d*). Quapropter ſi Irregularitas in Eccleſiaſticos conſtituitur, qui militiam ſuſcipiunt, illi ſolum Clerici intelligendi ſunt, qui Sacris Ordinibus intiantur, aut Beneficium aliquod obtinent. Nam res agitur de Irregularitate *ex delicto*, non *ex defectu*. Illa vero criminis gravitatem pro certo habere debet, ſive *Cenſura* putanda ſit, quemadmodum Thomiſtæ contendunt, ſive, ut aliis placet, gravis tantum pœna Eccleſiaſtica. Neque hic ullam vim habet, quod ſuperius dictum eſt, Beneficiis nempe, ac Penſionibus *ipſo facto* deſtitui Eccleſiaſticum, qui ſe inter milites adſcribit. Quippe id Romanis a Pontificibus decernitur, ac potiſſimum a Sixto V. neque Irregularitatem conſequitur jactura Penſionum, ac Beneficiorum. Nam Irregularis etiam *ex delicto*, niſi forte ob militiam id obvenerit, ſuas Penſiones, ac Beneficia retinet, donec interpoſita Judicis ſententia, ſpoliatus ipſis declaretur; & priuſquam Judex hanc ſententiam pronunciet, jure poteſt Eccleſiaſticus ſua Beneficia alicui dimittere, uti clafe deprehenditus *ex Cap. ex litteris, de exceſſibus Prælatorum*, idemque Giballinus fuſe demonſtrat (*e*).

Caſtrop. in to. 2. tra. diſp. 5. punct. 5. Card. de Lugo in ſuis Reſp. Moral. lib. 5. dub. 14. Diana in edit. coord. t. 7. tr. 7. reſ. 32. (d) In ſua Theol. bel. t. 1. l. 2. dif. 2. n. 26.

Inquirunt Theologi, utrum Irregularis judicandus, vel immunis cenſendus ſit aliquis, cum delictum in dubium vocatur, & quæſtionem hoc pacto dirimunt, ſi dubio, incertoque crimine *in Forum externum* Irregularitas deducitur, ut pœnæ ſtatuantur, nempe, ut Clericus ſuo carere Beneficio declaretur, tum nulla Irregularitas præponenda eſt, ob eam cauſam, quod nequaquam licet certam pœnam pro incerto crimine conſtituere: Sin autem res agitur de Irregularitate *pro interriori Foro*, nempe, ut Clericus ab exercendis ſuis Ordinibus abſtineat, & ne ad alios adſumi contendat, tunc Irregularitas pro certo habenda eſt; nam cum dubia res videtur, tutior par eſt eligenda (*f*). Porro hæc ſententia Clerico, de quo verba facimus, tum *in Foro externo*, *tum in Foro conſcientiæ* plurimum ſuffragatur. Etenim *in Foro externo* certum prorſus eſſe debet, quod neminem occiderit, aut mutilaverit; de qua re nihil omnino ipſe dubitat, cum tormentum ſuum nunquam exploſerit; *In Foro autem conſcientiæ* rei dubietas ſatis eſſe putatur, quæ ſane dubietas penitus eximitur ob certiſſimam illam cognitionem, quam modo expoſuimus. Poſtremo Benedictionem noſtram tibi impertimur.

(e) De Irregul. c. 1. par 3. conſe. 3.

(f) Cap. Audient. de ſignific. a de homic. Eodem c. Ad audien. Abbas n. 2. Maria. Socin. n. 18 Oſtien. n. 1. Joan. And. n. 3. Fagn. n. 2 & ſeq. Barb. n. 2. & 3.

INSTITUTIO CII.

Epiſtola Encyclica Archipresbyteris, & Parochis diœceſanis, teneri ſingulos Archipresbyteros indicere cœtum, in quo morales quæſtiones examinandæ proponantur. Omnes autem Parochos, & Confeſſarios ad eoſdem cœtus convenire debere. Tranſmittenda eſſe ad P. Pœnitentiarium reſponſa propoſitis quæſtionibus reddita. Muneri ſuo deeſſe illos omnes, qui gerunt curam animarum, niſi ſcripta exhibeant eorum nomina, qui Paſchali Præcepto minime paruerunt.

FAteri revera poſſimus omnem curam impendiſſe, ſtatim ac pervenimus in hanc Sedem, & etiam ſanxiſſe, ut conventus haberentur ad examinandas Theologiæ Moralis quæſtiones, ac deinde Parochi his cœtibus peractis ad Pœnitentiarium huic negotio præpoſitum mitterent reſponſa, quæ probata, & conſtituta fuerint. Quippe non ignoramus quantam utilitatem Eccleſiaſticæ diſciplinæ conferant cœtus ejuſmodi, qui per diœceſim indicuntur. At quoniam ſuperiori tempore hæc quidem reſponſa Pœnitentiario tradi conſueverunt, ita tamen ut ſemper incertum eſſet, an illa veritati conſentanea forent, ideo Pœnitentiario ipſi præcepimus, ut poſt accuratum examen typis evulgaret, quid reipſa propoſitis quæſtionibus reſpondendum videretur, ut illi nempe, qui falſam ſententiam protulerint, errorem agnoſcant, qui vero ſapienter judicaverint, quadam voluptate recreentur. Hæc omnia continentur in decretis, quæ in lucem edidimus, & ad Parochos tranſmitti curavimus die 22. Novembris 1731.

Quidquid ipſi polliciti ſumus, diligenter peractum fuit; nam Pœnitentiarius deſignatus quotannis promulgare reſponſa, quæ paulo ante expoſuimus, non prætermiſit. Attamen non ſine gravi animi noſtri mœrore fidem, ac diligentiam aliorum commendare non poſſumus; quinimmo queri debemus, quod in hac diœceſi plures juſſis noſtris parere recuſaverint, & nunc etiam illa facere negligant.

Id vero desumitur apertissime ex eo, quod nonnulli Parochi cœtus præscriptos cogere, & multi alii Sacerdotes Confessarii ad illos convenire omiserint, quamvis interesse deberent; & satis esse putaverint ad illum, qui cœtui præsidet, pagellam mittere, in qua sententiam suam descriptam adfirmarent. In hac diœcesi alii quidem Archipresbyteri subjectos habent Parochos, alii tamen nullos ditioni suæ Parochos adjunctos habent, & solum Titulares Archipresbyteri nuncupantur, quos vel Decessores plerunque nostri, vel nos ipsi constituimus. Cum Parochus aliquis titulum Archipresbyteri a nobis expetivit, cavendum duximus, ne ipse immunem se, ac liberum a cœtibus Ecclesiasticis arbitraretur, sed nobis pro certo responsum fuit, illum etiam daturum esse operam, ut cœtus ejusmodi cogeret, & Sacerdotes, atque Confessarios suæ Parochiæ ad illos convocaret. Quare id munus eidem Parocho injunximus, cum Diploma pro conferendo Archipresbyteri titulo obsignavimus; nunc autem compertum reipsa fuit, ipsos huic perscripto muneri haud satisfacere, cum in eorum ditione nulli alii Sacerdotes versentur præter Capellanum (si tamen aliquem Ministrum sibi adjunxerint): postremo (ut reliquas etiam corruptelas enumeremus) indicem illorum percurrimus, qui responsa propositis in conventu quæstionibus ad Pœnitentiarium haud miserunt, & octo deprehendimus Archipresbyteros, qui id facere contempserunt annis 1738., & 1739.; Insuper alios viginti novem Archipresbyteros, qui ab anno 1739. munus ejusmodi ad hanc usque diem detractarunt, etiamsi annus ad finem prope jam pervenerit; certumque illud sit, quod hi Conventus Ecclesiastici mensibus Novembris, ac Decembris ommittuntur; nam ante illud tempus convocari solent, ut hyemis, viarumque incommoda declinentur.

Deus bone! Adene arduum, ac difficile videtur Theologiæ Moralis quæstiones coacto cœtu pertractare, ea conditione pariter adjecta, ut illis mensibus, qui minus incommodi afferant, iidem cœtus indicantur, modo tamen anno peracto omnes perscripti Conventus habiti fuerint? Id enim permittunt decreta, quæ nuper commemoravimus, & quæ die 22. Novembris anno 1731. evulgata fuerunt, licet plures aliæ diœceses eos cœtus in singulas hebdomadas perscribere consueverint. Novum & insuetum est tot Sacerdotes reperiri, qui pedibus conterant Episcopi sui mandata, quæ haud temere, & inconsulto, sed juxta Ecclesiæ disciplinam, atque institutа ab ipso sancitur, quamvis etiam iidem Sacerdotes in sacra Ordinatione decretis ejusmodi observantiam polliciti fuerint: *Promittis mihi, & Successoribus meis reverentiam & obedientiam? Promitto*. Equidem P. Ludovicus a Ponte votum reipsa implicitum illis verbis asseruit, cum Pastori suo promissum illud præbeatur, qui Deum ipsum exhibet, ejusque personam in terris sustinet (*a*). Incredibile pene est inter Sacerdotes etiam, qui virtutem excolunt, & se omni prorsus macula immunes existimant aliquos non deesse in ea cogitatione solum defixos, ut Pastoris sui jussu quocumque modo eludant, eaque subdolis, & ineptis rationibus interpretentur tanta animi quiete, ac lætitia, quæ etiam ex oris serenitate deprehenditur, ita ut peritissimo Mathematico conferri posse videantur, qui post assiduos labores, diuturnasque vigilias circuli quadraturam detexerit. Postremo insuetum videtur, quod plures ex nostro Clero Sacerdotes, Parochi, & Archipresbyteri acerrime in prima acie arma susciplant pro tuenda ignorantia, cui nos bellum indiximus, quod sane omni studio prosequemur donec hac mortali aura fruemur. Revera pro ignorantia decertant, qui remedia impediunt ad eam expellendam necessaria; nec fortasse unquam revocarunt in mentem, quod ipsi sæpius in Evangeliis legerunt, nempe, si cœcus cœcum ducat ambos in foveam cadere.

Sed jam præcepta post exclamationes statuenda sunt, quæ omittere non licet, ne muneri nostro deesse videamur. Primum igitur, singulis Archipresbyteris præcipimus, ut singulis mensibus cœtus pro examinandis Moralis Theologiæ quæstionibus indicantur, edictumque renovamus die 22. Novembris anno 1731. promulgatum, iterumque permittimus, ut illis mensibus hi cœtus statuantur, qui minus incommodi sint, dummodo labente anno perscriptus cœtuum numerus absolvatur. Secundo, præcipimus Archipresbyteris, Parochis, ac Sacerdotibus Confessariis, ut simul ad eosdem cœtus conveniant; & pro certo teneant haud satis esse, si responsum suum, ac sententiam scriptam transmittant, nisi forte legitimum impedimentum interveniat, nempe, si gravi morbo laborantibus operam suam præstare debeant; vel ipsi vera ægritudine retardentur. Episcopus Petricoriensis typis dedit conventus Ecclesiasticos in sua diœcesi peractos, & post trecentos annos eam consuetudinem illic institutam testatur. Illam vero præ cæteris utilitatem desumi commemorat, quæ percipitur ex sermonibus post solutam quæstionem fieri solitis, ex quibus non semel sententiæ æquitati minus consentaneæ corriguntur aliorum opinionibus, quæ ad veritatem magis accedunt. Plerunque etiam severitas illorum, qui acriori studio Ecclesiasticam disciplinam expetunt, ab aliis temperatur, qui prudentiæ laude, atque experientia magis excellunt, quemadmodum idem Episcopus in libri Præfatione recenset. Hæc satis ostendunt nihil prodesse, si responsa ad cœtum scripta mittantur. Nam qui absens est, satisfacere nequit iis difficultatibus, quæ ab aliquo fortasse in medium proferuntur, neque aliorum rationibus adductus opinionem suam deponere. Tertio, Titulares Archipresbyteros magnopere hortamur sibi deligere alium Archipresbyterum non Titularem, ad quem se conferant cum suis Capellanis, aliisque Parochiæ suæ Confessariis, quoties cœtus Ecclesiasticus ab illo convocabitur; vel alteri Titulari Archipresbytero se adjungant, cum cœtus eosdem singulis mensibus instituunt; neque enim cœtus reipsa nuncupari debet, cum solus Archipresbyter, ejusque Capellanus conveniunt, qui, utpote Minister, & stipendio Archipresbyteri vitam sustinens, ab illius sententiis, ne vestigium quidem discedere, sed, velut Echo, verba ipsius solum repetere consuevit. Si Titulares Archipresbyteri hæc serio perpendent, nos certe humanos, ac lenissimos judicabunt, qui solum eos monendos voluimus, dum rem haud insuetam, ac novam proponimus; Id nos eo consilio fecimus, ut facilius dignoscere possimus eos Archipresbyteros Titulares, qui ad cœtus perscriptos non Capellanum modo, sed alios Sacerdotes vocare queant. Rem pariter haud insolitam proposuimus; nam plures novimus Titulares Archipresbyteros, qui simul conveniunt, ut de quæstionibus Moralis Theologiæ verba faciant. Quarto, Titulares Archipresbyteri, quamcumque rationem ex his, quas enumeravimus, elegerint, pro-

(*a*) In Tract. de perfecto Soc. c. 12. §. 2.

propositis quæstionibus responsum dare haud prætermittant, indictosque conventus faciant eo modo, quo poterunt, donec aliud a nobis decernatur; diligenter expendant paratum fore remedium, si post comparatum Archipresbyteri titulum eosdem cœtus omittant, aut negligant. Quippe is titulus nullum characterem imprimit, ideoque illum penitus obliterandi, quoties id nobis libuerit, facultate non caremus. Quinto, transmitti jubemus ab anno proxime ineunte 1740. ad P. Præmuli Barnabitam Pœnitentiarium responsa propositis quæstionibus reddita, idque perficiendum mense Novembri statuimus; nam, uti dictum est, & nos minime latet, cœtus, qui mensibus Novembris, ac Decembris cogi deberent, ante illud tempus ob viarum impedimenta fieri consueviſſe. Porro decet maxime, ut eadem responsa in manus Pœnitentiarii eo tempore deveniant, ut illa commode perlegere, & examinare queat, antequam sententias suas exarare, ac typis evulgare debeat, quæ novo ineunte anno ad omnes Archipresbyteros mitti solent. Ultimo, præcipimus reddi Pœnitentiario intra mensem Januarii anni 1740. responsa, quæ data fuerunt quæstionibus expositis anno 1738., atque anno 1739. Id autem præcipimus iis, qui responsa nequaquam miscrunt anno 1739. & cæteris etiam, qui jussis his nostris antea minime paruerunt. In posterum detrectantes pœnis arbitrio nostro statuendis puniemus; Insuper, seu Titulares, aut non Titulares Archipresbyteri quoties aliquod ex his mandatis violabunt, decem Romana scutata certissime persolvent, quæ piis operibus impendentur; nam experientia compertum est, parum prodesse argumenta, objurgationes facile contemni, monitiones vero comparari armis, quæ cuspide careant, & illam satyrici Vatis sententiam veritati prorsus convenire:

Ploratur lacrymis amissa pecunia veris:
Non cohibent sacra verba malum; majore tumultu
Planguntur nummi, quam funera.

His verbis usi non fuissemus, nisi gravis Auctor Ecclesiasticus eos prius attulisset, cum hoc idem argumentum pertractaret (*a*).

(*a*) Petrus Blesensis epist. 79.

Quæ huc usque diximus, cœtus habendos, & responsa ad Pœnitentiarium mittenda satis ostendunt, ac constituunt, tamen haud consulunt gravissimæ corruptelæ, ob quam Parochi, & Confessarii ad eosdem cœtus minime conveniunt, & cæteri omnes, qui id facere debent juxta decreta, quæ anno 1731. confecta sunt. Quare renovamus ea, quæ tunc perscripta fuerunt, nempe, ut ille in cujus ædibus, vel Ecclesia cœtus cogitur, præsentes accurate describat, & absentes etiam cum iis causis, & impedimentis, si quæ afferent, quibus adducti, ad conventum cum reliquis accedere nequaquam potuerint: deinde, cum responsa ad Pœnitentiarium mittet, eos pariter nominabit, qui cœtui non interfuerint, ut pœnas arbitrio nostro decernamus, & salutarem quoque medicinam ipsis adhibeamus. Nam Confessarios, cum ad facultatem prorogandam accedent, examine severiori excipiemus. Parochos autem ad novum examen vocabimus, si pervicaces his jussis faciendis deprehendamus: vel enim mandata nostra despiciunt, vel adeo torpescunt otio, ut nullam studiis Ecclesiasticis excolendis operam præbere velint; Equidem primum suspicari nullo modo possumus, sed potius oscitantem socordiam, ex qua magna rerum ignorantia dimanat, ideoque novum illis examen indicere juremerito possumus, sive Parochiam a nobis, sive a Decessoribus nostris obtinerint.

Episcopus Petricorii eo loco, quem superius nominavimus, maximas agit gratias illis Ecclesiasticis, qui cœtus ejusmodi vel coegerint, vel iisdem interfuerint; deinde se graviter animo perculsum fatetur aliorum causa, qui idem istitutum neglexerant. Ejusdem Episcopi exemplum imitamur, eisque gratias singulares persolvimus, qui munere hoc suo perfuncti sunt; sed nobis dolendum non est ob illorum pudorem, ac verecundiam, qui ad eos cœtus perraro accesserunt. Nam jure quidem suspicari nobis licet, nullo pudore affici, qui hanc disciplinam, & institutum contempserint, quin etiam ob pervicaciam insolenter se jactare: ideoque noster animus, frustra mœrore tabesceret.

Venerabilis Dei Famulus Joannes de Ribera Patriarcha Antiochenus, & Episcopus Valentiæ misit ad Concilium Provinciale Salmanticæ coactum, libellum plenum sapientissimis monitis, quæ ad Episcopos pertinent. Is libellus typis a Cardinali de Aguirre traditus fuit (*b*). Præ cæteris autem illud potissimum admonetur (*c*): *Mittat frequenter Episcopus epistolas encyclicas, quæ Clericis, quæ Curatis, quæ vero Locorum Incolis, omnes exhortando, ut eorum officia diligenter adimpleant.* Id profecto salutare consilium pluries secuti sumus, sed, ne, molestiam, ac fastidium Parochis hujus diœcesis afferamus, ac ne novas encyclicas litteras conficiamus, aliquid hic breviter superaddemus, quod sane aliud argumentum, sed haud minoris utilitatis, complectitur.

(*b*) Tom. 4. Concilior. Hispaniar. (*c*) Pag. 99.

Institutionem quinquagesimam quintam promulgavimus die 10. Martii anno 1736., ubi de Paschali præcepto verba facientes, hæc decrevimus: *Ac primum aliqui Rectores Ecclesiarum facile negligunt illorum nomina Patri Pœnitentiario scripta referre, qui ad divinam Eucharistiam in Paschate non accesserunt, vel ea prorsus indigni judicati sunt. Quare, ne gravissimum hoc malum invaleſcat, singulis Parochis tum Civitatis, tum diœcesis præcipimus, ut intra designatum temporis spatium Patrem Pœnitentiarium admoneant, si forte aliquis in Paschate Eucharistiæ Sacramentum haud sumpserit, aut si ob singularem Dei misericordiam præceptum ejusmodi nemo violaverit: Ipsius Pœnitentiarii jussu ad pronunciandum in contumaces Interdictum devenient. Qui hæc facere contempserint, pœnas nostro arbitrio statuendas persolvent.*

Porro id alienum non est a Synodo Decessoris nostri cap. 3. lib. 2. Attamen quadraginta tres Parochi diœcesis eorum nomina nondum exhibuerunt, qui in Paschate hujus anni 1739. Divinam Eucharistiam perceperint.

Jam facile perspicimus, quid respondeant, nempe, in suis Parochiis neminem versari, qui Paschali præcepto non obtemperaverit. Sed quo tendat hæc animi lenitas, ac moderatio, a nobis patienter intelligant; omittimus contemptum, quo jussa Pastoris sui hac ratione prosequuntur.

Decessor noster singulis Vicariis Foraneis præcipit epistolam singulis mensibus scribere, qua admonerent, an aliquod scandalum in ipsorum ditione contigisset. Id etiam adjungitur iisdem literis, quibus Vicarii Foranei constituuntur. Hæc optima consuetudo paulatim obsolevit, ita ut solus Archipresbyter, ac Vicarius Foraneus Treppii in finibus diœcesis, ac ditione Florentina primum hoc institutum constanter retineat. Id cæteri facere prætermiserunt ob eam causam, quod

nihil mali obtigerit, ut literæ ſcribendæ viderentur. Utinam a veritate alienum hoc non eſſet! ſed illi vehementer errant. Nam graviſſima facinora ſæpe committuntur; quæ tamen Vicarii Foranei diſſimulant, nec de illis certiores nos faciunt, ita ut abſtinere a literis conſcribendis non indicat quidem diſciplinæ, morumque integram obſervantiam.

Hoc ſane exemplum nos magnopere perterret, adducitque ut pro certo habeamus plurimos fore, qui Paſchali præcepto minime pareant, ſi conſuetudo ſcribendi de medio auferatur ob eam rationem, quod populus omnis obtemperaſſe præcepto ejuſmodi cenſendus ſit, cum nullæ a Parochis literæ reddantur. Ipſi vero ſcribere ceſſantes nos etiam monere negligent, ſi aliquis in Paſchate ad ſacram Euchariſtiam non acceſſerit.

Quapropter his noſtris literis præcipimus Parochis omnibus, qui anno 1739. ad Pœnitentiarium nequaquam ſcripſerint eorum nomina, qui Paſchali præcepto non obtemperaverint, vel ipſum Pœnitentiarium non admonuerint ab omni populo perceptam eſſe Euchariſtiam, præcipimus, inquam, huic muneri ſatisfacere, priuſquam menſis Januarius anni incuntis 1740. abſolvatur, & in poſterum id peragendum a ſingulis Parochis infra octavam Aſcenſionis Domini perpetuo decernimus. Qui hæc juſſa non fecerit, pœnas illi arbitrio noſtro irrogabimus; interim vero ſex Romana ſcutata perſolvet, quæ a nobis pro Locis Piis ſublevandis conferentur.

INSTITUTIO CIII.

Norma quædam præſcribitur pro cœtibus Eccleſiaſticis, qui in hac Metropolitana Eccleſia haberi conſueſcunt, ut quæſtiones Theologiæ Moralis diſcutiantur. De his, qui cœtibus hujuſmodi intereſſe teneantur. Utrum omnes qui Canonici dignitate inſigniti ſunt, convenire debeant. An Canonicus Pœnitentiarius intervenire adſtringatur. Utrum Confeſſarii Regulares ad excipiendas Laicorum Confeſſiones approbati, hoſce Eccleſiaſticos conventus adire teneantur.

QUamvis in XXXII. inſtitutione promulgata die v. Septembris anno MDCCXXXIV. normam aliquam perſcripſimus pro cœtibus Eccleſiaſticis, qui in hac Metropolitana Eccleſia fieri conſueverunt, ut quæſtiones Theologiæ Moralis examinentur, tamen perpauca neceſſario addenda ſunt.

Ac primum, monemus omnes, qui convenire debent, ne id facere prætermittant, iterumque in delinquentes eaſdem pœnas innovamus, quas jam conſtituimus.

Sed quoniam nonnulli ſe immunes putant, in fine harum literarum indicem eorum ſubjiciemus, qui cœtibus iiſdem intereſſe omnino debeant.

Secundo, qui tenetur ad hos cœtus Eccleſiaſticos accedere, ille permaneat, donec univerſa concio dimittatur. Quippe, *non dicitur veniſſe, qui non ſtetit*: ne diſcedat loco, ſtatim ac ab urna nomen illius extractum eſt, qui propoſitæ quæſtioni reſpondeat. Nam quiſquis intelligat neceſſe eſt, quibus argumentis eadem quæſtio declaretur, quid deinde P. Theologus, & noſmetipſi ſuperaddamus. Qui non paruerit, pœnis iiſdem obnoxius ſit, quæ in abſentes ab his cœtibus ſanciuntur.

Tertio, qui cum reliquis in eo cœtu verſatur, donec tota res peracta fuerit, modeſtiam præſeferat, mentemque, intendat; neque ob inſitam ſocordiam eos corporis motus imitetur. qui ob naturales cauſas fiunt ab animantibus, dum in machina pneumatica concluduntur, quemadmodum nos ipſi non ſemel inſpeximus.

Quarto, qui quæſtioni reſpondet, haud novis, & inſolitis opinionibus adhæreat, ſed illas potiſſimum, quæ præſtantium virorum auctoritatibus magis innitantur, quam ſane viam magna cum doctrinæ laude P. Theologus inſiſtit.

Quinto, curam aliquam impendant omnes, ut ſententiam ſuam clarius exponant. Quæſtionem prius declarent; reſponſum deinde ſubjiciant, illudque ſuis rationibus confirment, ac poſtremo diluant argumenta, quæ contraria eſſe videntur. Nam ſi confuſe, & incondite ſimul omnia permiſceantur, difficile prorſus eſt intelligi, quæ in medium proferuntur. Illud pariter monendum ducimus, ut ex gravioribus Theologis auctoritates deſumantur, certaque de illis cognitio prius comparetur: etenim non ſemel Canones afferri deprehendimus, qui in tota juris amplitudine haud continentur. Sæpius pro noſtra mediocri experientia juris Pontificii ea nobis voluntas inceſſit, ut Canones illos omnino falſo, vel peſſime exſcriptos oſtenderemus, ob eam rationem, quod notis compendariis ab Auctoribus editos deſcribere neſciverint.

Poſtremo, cum tot Parochi, & Sacerdotes Confeſſarii, iis omnibus, quæ ſuperius enumeravimus, accuratiſſime ſatisfaciant, reliquos hortamur, ut ipſorum exempla ſibi ante oculos proponant, non vero imitentur eos, qui unum, vel plura ex iis, quæ nuper indiximus, prætermittunt.

Sed jam illos recenſeamus, qui his cœtibus intereſſe debent, in quibus de Moralis Theologiæ quæſtionibus ſermo inſtituitur. Itaque omnes id præſtare tenentur, qui vel Sæculare vel Regulares animarum curam exercent. Neque hoc ſane in dubium revocari poteſt, cum Sac. Congregationis Concilii ſententiis comprobatum ſemper fuerit. Ut vetuſtiores prætereamus, illam tantum afferimus, quæ die 3. Septembris anno 1650. promulgata fuit his verbis: *Sacr. Congregatio cenſuit, Epiſcopum cogere poſſe ad intereſſendum Congregationi caſuum conſcientiæ Parochos tam Sæculares, quam Regulares, curam animarum exercentes* (*a*).

Convenire etiam debent Sacerdotes Sæculares, licet cooptati inter Canonicos hujus Metropolitanæ, vel alicujus Collegiatæ Eccleſiæ, qui Pœnitentiæ Sacramentum Fidelibus adminiſtrant. Id quodam in Sacra Congregatione propoſitum, ſed nihil prorſus decretum fuit. Tandem poſt novam Diſquiſitionem, & examen reſponſum eſt etiam Canonicos Confeſſarios teneri, & præ cæteris Canonicum Pœnitentiarium. Quippe die 15. Martii anno 1692. (*b*) petitum illud fuit: *An Epiſcopus poſſit compellere Canonicos, Confeſſarios, cæteroſque Præsbyteros Cathedralis ſub pœna pecuniaria, ut accedant ad Congregationem caſuum conſcientiæ*, Sacra autem Congregatio ita reſpondit: *Poſſe compellere omnes Sacerdotes Sæculares Confeſſarios, etiamſi ſint Canonici, cæteros vero non poſſe compellere, ſed hortari*. Monacellus alia Decreta commemorat, quibus Sac. Congregatio eandem ſententiam confirmavit (*c*).

De Canonico Pœnitentiario ſatis conſtat ex auctoritate Cardinalis Petra, qui per plures annos Secretarii munus in Sac. Congregatione Concilii magna cum laude geſſit, ſuiſque præclaris in Apoſtolicas Conſtitutiones Commentariis ejuſdem Congregationis ſententias plurimum

(*a*) Tom. 19. Regiſt. p. 76. in Cauſa Foroſempron.

(*b*) Tom. 42. Regiſt. p. 147.

(*c*) Tom. 2. ſial form. legal. tit. 3. form. 15. n. 2. & 3.

(a) T. 4. p. 460. Ed. R. n. 67.

rimum illustravit (*a*). Porro ille perpendens certum, decretumque esse a Sacra Congregatione, ut Sæculares Confessarii his cœtibus Ecclesiasticis interveniant, statim hæc superaddit: *Cæterum ab inde citra eadem Sac. Congregatio censuit, Episcopum cogere posse* (ut iisdem cœtibus interstint) *nedum Parochos, sed etiam Confessarios Sæculares: quod sane non solum procedit quo ad eos, qui ex fundatione Beneficii, vel officii tenentur ad munus Confessarii, ut præ cæteris est Canonicus Pœnitentiarius; sed etiam quicumque alii Sacerdotes Sæculares sine titulo, & voluntarie ad Confessiones ab Episcopo destinati.*

Alias pariter disputatum fuit, utrum Regulares Confessarii conventus eosdem pro examinandis Theologiæ Moralis quæstionibus coactos adire tenerentur. Cardinalis quidem Columna in sua Synodo ipsos impulit, ut id (*b*) facerent, Romanum quoque ultimum Concilium tit. 15. cap. 9. Regularibus Confessariis idem præcipit, nisi forte in suis Monasteriis cœtus ejusmodi statuantur. Attamen ex communi jure id necessario præstandum ab ipsis nequit adfirmari, quamvis in Monasteriis non immunibus, sed Episcopi ditioni subjectis immorentur.

(b) N. 2. Notificat.

Nemo ignorat aliqua Regularium Monasteria jurisdictioni Episcoporum subjici ob eam causam, quod perscriptus ab Innocentio X. numerus Religiosorum virorum in illis non habeatur (*c*). Quare Episcopus Forosempronienſis die 12. Maji anno 1685. illud petiit a Sac. Congregatione (*d*): *Episcopus exponit, in Civitate Forosempronien. duo adesse Regularium Cœnobia, unum scilicet Minorum Conventualium Sancti Francisci, alterum vero Bernabitarum, quæ propter exiguum Religiosorum numerum inibi degentium subjecta sunt jurisdictioni Ordinarii ex Decreto sanctæ memoriæ Innocentii X. incipien. Ut in parvis: & licet dicti Religiosi hujusmodi subjectionem agnoscant, atque patiantur, qui tamen ex eis Sæcularium Confessiones, eodem Ordinario approbante, excipiunt, ad Congregationem casuum conscientiæ, quæ singulis mensibus habetur, cuique Confessarii omnes interesse, accedere renuunt; quocirca petit declarari, an prædictos Confessarios Regulares cogere possit ad interessendum præfatæ Congregationi casuum conscientiæ. Sacra &c. respondit Negative.* Idem argumentum rursus propositum fuit in Sac. Congregatione, cum nos ipsi Secretarii munere fungeremur, ab Asculano Episcopo, qui exponens Ecclesiæ suæ statum, & conditionem illud præsertim admonuit plura in sua diœcesi Regularium Monasteria inveniri sibi subjecta juxta decretum Innocentii X., quod nuper commemoravimus; Regulares autem in ipsis degentes, qui Sæcularium Confessiones excipiunt, declinare a conventibus Ecclesiasticis, in quibus Moralis Theologiæ quæstiones examinandæ proponuntur. Quare idem Asculanus Episcopus exposcebat, an id præcipere posset in literis, quæ dari solent, cum facultas audiendi Confessiones illis concederetur. Nos profecto rationes omnes congessimus, quæ Episcopo suffragari possent; Verum Sac. Congregatio die 12. Martii anno 1718. respondit servari decretum editum in Causa Forosempronienſi, de quo nuper mentionem fecimus.

(c) In Const. ut in parvis.

(d) L. 15. Dec. f. 238.

Postremo, cœtibus iisdem necessario interesse non oportet reliquos Sacerdotes, qui ad Confessiones excipiendas designati minime sunt, neque cæteros ex Clero Sæculari; tamen id perutile foret ipsis, nec Episcopus prætermittere unquam debet eos vehementer hortari, ut conveniant, quod nos hisce literis libentissime facere intelligimus.

INSTITUTIO CIV.

De exercitiis spiritualibus, quibus vacare debent, qui ad Sacros Ordines promovendi sunt. De utilitate, quæ ex illis dimanat. Quamobrem initio hujusmodi exercitationes fuerint excogitatæ. Et a quo perscribantur, & quo tempore. Ostenditur hoc institutum observari, tum Romæ, cum in aliis Italiæ Civitatibus. Rejiciuntur futiles excusationes, quæ adduci solent ab iis, qui sese ab hac pia consuetudine expedire velint.

QUisquis intelligere facile potest quam utile sit iis, qui ad Sacros Ordines assumi debent, nempe, Subdiaconatum, Diaconatum, ac Sacerdotium, in aliquem locum se recipere, antequam iis Ordinibus initientur, ubi sejuncti ab hominum commercio, Divinarum rerum meditationibus, piisque libris intenti novi gradus sanctitatem, ac præstantiam familiaribus colloquiis assequantur, munera quoque percipiant, atque officia, quæ eodem cum gradu junguntur; Pœnitentiæ Sacramento animam expurgent iis maculis, quas toto vitæ cursu contraxerunt, ut veterem hominem exuentes novum induant; Postremo vires suas ad trutinam accuratissime revocantes ad Sacerdotium ascendere non audeant, nisi animum satis compositum paratumque, sibi ad eam dignitatem sustinendam agnoscant; quo sane pacto ad severam pristini temporis disciplinam pro imbecillitate hujus nostræ ætatis conformantur, cum nempe, irregularis putabatur, nec suscipiendis Ordinibus idoneus, qui post Baptismum lethale crimen admisisset: *Non eo tantum* (inquit S. Hieronymus) *quo ordinandus est tempore sine ullo crimine sit, & præteritas maculas nova conversione diluerit; sed ex eo tempore, quo in Christo renatus est, nulla peccati conscientia mordeatur.*

Initium hujus sacri recessus ad S. Augustinum referri posse videtur. Nemo enim ignorat, qui in Sacra Historia parumper solum versatus fuerit, primis, beatisque Ecclesiæ temporibus, si ipsius necessitas novum aliquem Sacerdotem exposceret, morem, institutumque fuisse, ut populus alicujus meritis, ac virtute adductus eum subito teneret, & Episcopo ordinandum inferret. Hac ratione S. Paulinus ad Sacerdotium evectus fuit, uti testatur ipse in epistola ad Alipium, quæ inter epistolas S. Augustini vigesima quarta recensetur: *Nam ego etsi a Delphino Burdigale baptizatus, a Lampio apud Barcinonam in Hispania per vim subito inflammatæ plebis ordinatus sum.* Idem prorsus accidit Pauliniano S. Hieronymi Fratri, cui manu injecta Populus os occlusit, ne communi omnium voluntati reclamaret (*e*). Quamvis autem post aliquod tempus consuetudo ejusmodi vetita fuisset ob gravissimas corruptelas, quæ inde manabant, uti desumitur ex fabula secunda Imperatoris Majoriani, & melius ex epistola prima S. Leonis, tamen S. Augustinus post hæc decreta per vim subito concitati populi Sacerdotio initiatus fuit a S. Episcopo Hipponensi Valerio. Possidius eidem S. Augustino coævus hæc omnia in ipsius vitam commemorat (*f*): *Eodem itaque tempore in Ecclesia Hipponensi Catholica Valerius Sanctus Episcopatum gerebat, qui cum flagitante Ecclesiastica necessitate de providendo, & ordinando Presbytero Civitatis plebem Dei alloqueretur, & exhortaretur, jam scientes Catholici Sancti Augustini proposi-*

(e) Ep. 60. apud S. Hieron.

(f) Cap. 4.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

tum & doctrinam, manu injecta (quoniam & idem in Populo ſecurus, & ignarus, quid futurum eſſet, adſtabat) &c. Eum ergo tenuerunt, &, ut in talibus conſuetum eſt, Epiſcopo ordinandum intulerunt, omnibus id uno conſenſu & deſiderio fieri, perficique petentibus, magnoque ſtudio & clamore flagitantibus, ubertim ea flente &c. & eorum, ut voluerunt, completum eſt deſiderium. Quare, cum hoc eventu impeditus ſe tantiſper ante Sac. Ordinationem colligere non potuiſſet, ad eundem Epiſcopum Valerium literas dedit, ut facultatem obtineret ſecedendi in remotum locum ab hominum ſocietate, ubi per aliquod tempus, nempe uſque ad Feſtum Paſchatis (Ordinatus fuerat juxta Rivium initio Quadrageſimæ) verſaretur, piiſque exercitationibus tempus illud conferret. Incertum ſane eſt, an Valerius S. Auguſtini voluntati morem geſſerit, vero tamen ſimillimum eſt, quod eidem permiſerit uſque ad Paſchatem Sacerdotis muneribus nequaquam perfungi. Id apertiſſime deprehenditur ex vita S. Auguſtini Gallice, & Latine conſcripta, quam nuper P. Abbas Benvenuti ad hanc noſtram vernaculam linguam reddidit (*a*).

(*a*) L. 3. c. 4. n. 5.

Hæc ſane ſpiritualium exercitiorum ſpeciem aliquam præſeferunt, quæ ante Sacram Ordinationem ſuſcipienda indicuntur: etenim dubitari nequit, quin S. Auguſtinus idem conſilium ante probaverit, quod peracta Ordinatione perfecit: ſed hanc diſciplinam recentioribus, magiſque perſpicuis monumentis explicemus. Ac primum S. Carolus Borromæus in quarto Concilio Provinciali, quod anno 1576. coegit, hæc perſcribit: *Subdiaconatum ſuſcepturus, quo diligentius vitæ perpendat rationem, cui ſe ille ſuſcipiendo ſanctæ obſtringit, ac proinde re tota accuratius deliberata, puriori mente, ardentiorique animi voluntate ad rem tanti momenti accedat, priuſquam eo Sacro Ordine initietur; aliquem ſecretum locum adeat, ubi ab omnibus curis & occupationibus liber, cum omnis anteactæ vitæ ſuæ peccata diligenti conſcientiæ diſcuſſione rite confiteatur, tum in ſalutaribus meditationibus, aliiſque ſpiritualibus exercitationibus totus verſetur, duce & moderatore ſibi adhibito religioſo viro earum uſu perito, quem Epiſcopus in primis probarit. In illis autem vel menſe, vel longiori, breviorive tempore perſiſtat, prout de moderatoris conſilio Epiſcopus expedire curaverit. Quas item exercitationes eodem præſcripto & modo, & tempore Diaconi, cum ad Sacerdotii gradum acceſſuri ſunt, pie ineant ac præſtent.*

Secundo, Sanctus Vincentius de Paulis anno 1628. cum Auguſtino Boterio Epiſcopo Bellovacenſi cenſuit nihil conferre magis, ut Ordines ea pietate, ac Religione, qua opus eſt, Clerici accipiant, quam in aliquem locum procul a turba, ac negociis ſecedere, ubi per decem dies pie, ſanctèque detinerentur. Qua de cauſa normam propoſuit huic rei magnopere accommodatam, in qua rebus cœleſtibus contemplandis, inſtructionibus audiendis, ſanctis libris perlegendis, conſcientiæ diligenter diſcutiendæ, ſacris rubricis, ac Miſſæ tum privatæ, tum ſolemnis, Breviarii, & Romani Pontificalis cerimoniis addiſcendis, exercendiſque, diem totum accuratiſſime diſtribuit. Quapropter in decreto Canonizationis, quod in appendice libri IV. de Canonizatione Sanctorum nos ipſi deſcripſimus (*b*), hæc habentur: *Ita Clericis in ſortem Domini vocatis, qui in hujus mortalis vitæ terra deſerta & inaquoſa ad Altare Domini miniſtrantes verbo & exemplo, ſanctæ Dei plebi tendenti ad Cœleſtem Patriam, excuſſo Diabolicæ captivitatis jugo, præire debent, author fuit, ut priuſquam ad Eccleſiaſticos gradus aſcenderent, a mundanis tumultibus in ſanctam ſecedentes ſolitudinem, per aliquot dies Divinis rebus meditandis, contemplandiſque, ſui muneris officiis vacarent.*

(*b*) P. 370.

Tertio, exponemus ſingularem utilitatem, quam dimanare ab his exercitationibus commemorat Ludovicus Abelly Epiſcopus Ruthenenſis, & eidem Sancto Vincentio conjunctiſſimus: *In quampluribus* (inquit) *diœceſibus ad hunc eumdem finem adhibentur illa, quæ communiter vocantur Ordinandorum Exercitia, quibus per decem, aut duodecim circiter dies, in unum locum convenientes ii omnes, qui ad Ordines recipiendos admiſſi ſunt, variis exhortationibus, inſtructionibus, collationibus ſpiritualibus, aliiſque piis & aptis exercitiis, diſponuntur &c. Et de his quidem Ordinandorum Exercitiis, quæ Spiritus Sanctus ultimis hiſce temporibus ſuggeſſit, illud diſceere ſufficiat, vix explicari poſſe, quam eximios & uberes fructus producere ſoleant: ita ut, ſi eo quo deceat modo peragantur, ſapientiſſimorum, & in rebus Eccleſiaſticis expertiſſimorum virorum judicio, pleriſque aliis modis deficientibus poſſint abunde ſupplere, quod experientia ipſa probatum eſt, & abunde probari poteſt* (*c*). Quamobrem Romani Pontifices hac pia conſuetudine magnopere probata indixerunt omnibus, qui aliquem ex Sacris Ordinibus expoſcerent, hujuſmodi exercitationibus, antea decem dies impendere. Alexander VII. die 7. Aug. anno 1662. Ordinandis Romæ, & in ſex Epiſcopatibus Suburbicariis ita præcipit: *Et nihilominus quoties aliquem ex Sac. Ordinibus ſuſcipere voluerint, ad Sacerdotes ad id deputatos ſe conferant, a quibus decem dierum ſpatio ante Ordinationem in eorum domo incluſi, de omnibus ad rite percipiendos, & rite exercendos Ordines requiſitis erudiantur.* Venerabilis Dei Famulus Innocentius XI. interpoſitis literis Sacræ Congregationis pro Epiſcoporum, & Regularium cauſis deſignatæ, ſcripſit ad omnes Epiſcopos Italiæ, & Inſularum adjacentium die 9. Octobris anno 1682. (quæ quidem literæ pluries editæ fuerunt, ac præſertim poſt Synodum Farenſem coactam a Cardinali Carolo Barberino (*d*)) quibus literis initiandos Majoribus Ordinibus in tota Italia, & Inſulis adjacentibus eidem Conſtit. Alexandri VII. ſubjectos pariter eſſe voluit, ac declaravit: *Sanctitas ſua præcipit omnibus, qui ad Sacros Ordines promovendi ſunt, per decem dies Spiritualibus Exercitiis ante Sacram Ordinationem vacare, eo prorſus modo, qui Romæ Ordinandis perſcribitur in Conſtitutione 126. Alexandri VII.* Idem per encyclicas literas Sac. Congregationis Concilii ad omnes pariter Epiſcopos Italiæ, Inſularumque adjacentium die 1. Februarii anno 1710. Clemens XI. confirmavit (*e*): *Præcipue vero iis diſtricte injungit, ac præcipit, ut quæ dudum ſanctæ memoriæ Innocentius XI. Pont. Max. per Encyclicam Epiſtolam a Sacra Congregatione Epiſcoporum & Regularium conſultationibus præpoſita ad univerſos Italiæ Inſularumque adjacentium Epiſcopos datam die 9. Octobris 1682. quod hujuſmodi Spiritualia Exercitia a ſingulis Clericis decem dierum ſpatio, antequam ad Sacros Ordines aſſumantur, peragenda mandavit, exacte, ac inviolabiliter obſervari & exequi curent, & quos iiſdem Exercitiis per antedicti temporis ſpatium minime operam dediſſe cognoverint, a Sacra Ordinatione repellant penitus & arceant.*

(*c*) In ſuo oper. quod inſcribit. Enc. Ep. ſollicitud. p. 179.

(*d*) P. 805.

(*e*) In ſuo Bull. p. 547.

Poſtquam Alexandri VII. Conſtitutio evulgata fuit ſpiritualia exercitia in ipſa propoſita ad hanc uſque diem diligenter ſervantur.

Car-

Cardinales ipſi, ac Præſules quacumque dignitate præditi cum PP. Miſſionarii a S. Vincentio de Paulis inſtitutis per decem dies iiſdem mœnibus incluſi verſantur, antequam ſingulos Ordines Sacros ſuſcipiant, & piis exercitationibus per id temporis detinentur. Nos profecto per tot annos, quibus Romæ fuimus, in eo ſolum immutatam vidimus Alexandri VII. Conſtitutionem, quod, interpoſita Pontificis facultate, Domui eorundem Patrum Miſſionis ſubrogatum fuerit Collegium Novitiatus Societatis Jeſu, eo quod Confeſſarius alicujus Cardinalis, aut Præſulis in eo loco moraretur, adjecta tamen conditione, ut idem prorſus a negociis ſeceſſus, & cætera omnia fierent, quæ ſuperius enumeravimus. Aliquando contigit etiam, ut Pontifex ab aliqua Congregatione rogatus permiſerit alicui Præſuli, qui publicis, & Eccleſiaſticis negociis implicitus eſt, per exiguas horas e ſeceſſu prodire, ut iiſdem negociis expediendis præſens intereſſet, quod omnino neceſſarium videbatur. Id nobis ipſis evenit, cum inter Præſules, & Canonicos Baſilicæ Vaticanæ cooptati pro aliquo Sacro Ordine ſuſcipiendo ad Patres Miſſionarios receſſimus.

In plures Italiæ Urbes, & Inſularum adjacentium diſciplina ſpiritualium exerciorum invecta, & penitus confirmata eſt, quæ Ordinandi ſimul incluſi aggrediuntur, antequam Sacris Ordinibus initientur, uti Alexander VII., & aliorum Pontificum encyclicæ literæ decernunt. In hac vero Civitate ad hanc uſque diem, cum generales Ordinationes haberentur, ſpiritualibus exercitiis vacare certis quibuſdam horis Clerici conſueverunt in Eccleſia Regularium Barnabitarum, qui noſtri Pœnitentiarii munere funguntur; At cum peculiares Ordinationes fieri deberent, ædes alicujus Parochi pro re peragenda eligebantur. Patres Pœnitentiarii hanc gravem provinciam, uti cætera omnia laudabiliter, & magno ſane cum incommodo ſuſtinuerunt. Quamquam enim plurimis aliis negociis pro hujus diœceſis utilitate implicantur, magno ſtudio, & ſingulari doctrina Ordinandos iis omnibus imbuerunt, quæ penitus animo defigere debent, priuſquam ad Ordines excipiantur. Præſto ſemper fuerunt, ut Confeſſiones etiam totius anteactæ vitæ exciperent; eandemque viam alii Sacerdotes, quos paulo ante nominavimus, inſtiterunt. Cum tamen PP. Pœnitentiarii, & Parochi ſuis anguſtis domiciliis vix ipſi commode immorentur, ideo mœnibus iiſdem incluſos detinere Ordinandos haud potuerunt, ex quo nonnullæ corruptelæ fluxerunt, quas hoc loco ſilentio libenter, ultroque præteribimus. Patres Soc. Jeſu Novitiatus ſui mœnibus aliquos ſemper exceperunt, ubi liberius ſpiritualibus exercitiis vacarent: ſed id perpaucis, uti neminem latet, contingebat. Additis contiguis ædibus, ejuſdem Novitiatus ſpatia magis amplificata ſunt, & ante Ordinationem proxime peractam, quæ licet peculiaris, numeroſa tamen fuit, dedimus operam, ut plures ad Subdiaconatum aſſumendi eo loco concluſi ad pietatem, & religionem per decem dies exercerentur. Idem indiximus nonnullis, qui Diaconatum, aut Sacerdotium petebant; & ſi qui juſſa facere detrectarunt, paruimus mandato Clementis XI., quod nuper expoſuimus, nempe *Et quos eiſdem Exercitiis per antedicti temporis ſpatium minime operam dediſſe cognoverint, a Sacra Ordinatione repellant penitus & arceant*; Licet piis exercitiis alio in loco conſuetum tempus impenderint, videlicet haud incluſi, & in Eccleſia Sacerdotis, quem veluti Ducem, & Moderatorem ſumendum conſtituimus ab illis, qui juſſu noſtro in Collegium ejuſdem Novitiatus ſe recipere nequaquam debebant. Quamvis enim piis exercitiis decem dies inſumpſerint, tamen ab ea ratione, & loco quem nos ipſi decrevimus ſe alienos præbuerunt.

Itaque ut futuris Ordinationibus modus ſtatuatur, omnibus ex Clero Sæculari, qui Subdiaconatum expoſcent, præcipimus ad Domum Novitiatus Societatis Jeſu ſe conferre, ibique clauſos decem dierum ſpatio ſpiritualibus exercitiis detineri. Idem indicimus Sacerdotium expetentibus, quibus ſecedendi tempus nos ipſi deſignabimus. Nam Sacerdotio initiandos tot quidem numero deligere optamus, quot capere idem Novitiatus percommode queat; incerti tamen ſumus, an ſemper id præſtare tuto poſſimus. Idem conſilium cum illis pariter ſequi maxime in votis habemus, qui Diaconatus Ordinem poſtulant; & fortaſſe Deus aditum patefaciet aliquando, ut illis quoque Beneficium ejuſmodi comparetur. Interea ducti S. Caroli exemplo ſatis eſſe putamus, quæ pro futuris Subdiaconis, ac Sacerdotibus inſtituimus. Qui tamen ex Diaconis aut Sacerdotibus intra Novitiatus ædes excipi, ac retineri non poterunt, ipſi per decem dies perſcriptos mane, & peracto prandio ſtatis horis ad eum locum ſe conferant, ut ſacris inſtructionibus interſint, aliiſque piis operibus, quibus Subdiaconi, ac Presbyteri incluſi tunc temporis exercentur. Id vero diligenter, accuratque facere non prætermittant. Quod ſi aliter contingat, eam legem, & inſtitutum Regularimm imitabimur, qui cum per anni ſpatium Novitiatus ſeptis concluſi probari debeant, etiamſi parum decreti temporis intermittatur, ad vota ſolemniter nuncupanda Tyro nequaquam admittitur, ſed novus anni curſus incundus ipſi proponitur.

Nonnulli, ut alieno tempore Ordines ſuſcipiant, a Summo Pontifice Apoſtolicas literas ſibi comparant, quæ extra tempora nuncupantur. Cum illæ a nobis exequutioni demandandæ ſint, monemus univerſos, qui eas literas aſſequentur in poſterum, vel jam aſſequuti fuerint, ita tamen, ut exequendæ adhuc ſuperſint, monemus, inquam, vacandum fore ipſis neceſſario ſpiritualibus exercitiis, priuſquam ordinentur, in ædibus Novitiatus per eos dies, qui a nobis ſtatuentur. Ipſi quoque virum aliquem Religioſum ibi invenient, cujus conſilio per illud temporis ſpatium dirigantur: etenim curam, & cognitionem noſtram in eo ſolum collocare volumus, ut virum ex ipſis idoneum ſeligamus, qui in Sacris Ordinationibus per quatuor tempora fieri conſuetis ordinandos ſpiritualibus exercitiis detineat. Tandem illis omnibus, qui ob hanc cauſam ſecedere debeant, ſchedula tribuetur, ut in ædibus Novitiatus excipiantur, interpoſita tamen ea conditione, ut eodem tempore ſolvatur ea pecuniæ ſumma, quæ ad ipſos alendos ſtatuta eſt. Nam compertum jam, perſpectumque habemus copioſe, ac decenter per eos dies ſuppeditari omnia, quæ ad honeſtam vitæ ſuſtentationem requiruntur. Deſcribi autem curabimus eorum nomina, qui ſive Diaconi, ſive Sacerdotes in ædes Novitiatus recipi non poterunt, eumque indicem viro ſummæ probitatis, ac fidei committemus, qui diligentes, ac ſocordes notabit. Hoc vero teſtimonium nos adducet, ut primos ad Sacram Ordinationem aſſumamus, illoſque rejiciamus, quos negligenter ſe geſſiſſe deprehendemus.

Jam facili conjectura perſpicimus fore plurimos, qui, ut ſe his vinculis expediant, teſtimonia conquirent, ex quibus conſtet ſine gravi valetudinis incommodo per decem continuos dies anguſtis ædibus includi non poſſe; alii vero contendent tot, tantiſque negociis ſe implicari, ut per multos dies ea prorſus dimittere nequeant. Nonnulli pauperiatem ſuam ita amplificabunt, ut ſe impares faciendis expenſis, quas nuper explicavimus, omnino oſtendant. Nec deerunt fortaſſe Sacerdotes etiam virtutis laude præſtantes, qui nos libenter convenient, ut Ordinandos aliquos liberent ab iis, quæ antea ſtatuimus.

Quapropter libere, ac perſpicue reſponſum feremus. Illis certe, qui debilitandæ valetudinis cauſam objicient, ut pium receſſum a nobis decretum effugiant, integram fidem præſtabimus, tamen ad Sacros Ordines non eſſe idoneos adfirmabimus, veluti, qui inſigni corporis deformitate notantur, aut qui pedibus nimis claudicant, quamvis ipſorum vitio id minime tribuendum videatur. Qui negocia ſua pro impedimento in medium proferent, ita ut parumper illa intermittere, & ſpiritualibus exercitiis poſthabere per exiguos dies recuſent, illos pariter a Sacris Ordinibus ſuſcipiendis alienos eſſe fatebimur. Qui vero tam gravi egeſtate ſe opprimi nobis exponent, ut tenuem pro alimentis pecuniam, quam ſuperius commemoravimus, impendere nequeant, reliquis omnibus prætermiſſis, quæ ad reſpondendum nobis ſupperterent, illos potiſſimum redarguemus, quod in conſtituendo Patrimonio, aut explicandis Beneficii proventibus nos in errorem pertraxerint; Nam fieri nequit, ut pro vita ſuſtentanda impar judicetur Patrimonium, aut Beneficium, quod juxta legem hujus diœceſis obtineatur. Quare ob illatam nobis fraudem indignos eſſe declarabimus, ut ad Ordines efferantur. Tandem a præclaris Sacerdotibus, qui Ordinandos a propoſito ſucceſſu immunes facere contendunt, veniam concedi nobis poſtulamus, ut de mortalium pia moderatione ſententiam feramus nos, qui fere per viginti quinque annos conſuevimus ad examen accuratiſſimum revocare virtutes heroicas, ac leviſſimas etiam culpas eorum, qui ſibi comparata Sanctitatis fama ex hac vita migrarunt. Itaque minime probari a nobis ipſorum perpetuam deprecationem libere fatemur, quæ magnum affert Eccleſiaſticæ diſciplinæ detrimentum. Id quidem ex animi lenitate quadam, & manſuetudine proficiſci pro certo habemus, ſed ultra limites æquitatis ſtudium ſuum ipſi proferre videntur. Quæcunque, licet exigua cauſa, ſi boni ſpeciem aliquam præſeferat, ſatis ab ipſis putatur, ut Parochi longe a ſuis ſedibus immorari queant, & Canonici cum reliquis ad Chorum convenire non teneantur. A Sacris Ordinationibus imperitos arcere ſeveriſſimum eſſe judicant, ſi bonam indolem oſtendant, & Ordinibus initiari vehementer expetant: Id, inquam, ſeveriſſimum ab illis judicatur. Curam omnem, & ſtudium conferunt, ut ſolvantur interſtitia, eo quod in Epiſcopi voluntate id poſitum eſſe dictitant, fere ac ſi nulla cauſa intercedere debeat, ut ea facultate utatur Epiſcopus: ſi illorum ſententia probaretur, ſine conſuetis promulgationibus matrimonia plerumque fierent, licet duo Concilia Generalia, Lateranenſe, ac Tridentinum illas præceperint. His omnibus, quæ huc uſque diximus, & quæ dicenda adhuc ſupereſſent, pariter addatur facilitas, ob quam ſtudioſe contendunt, ne ſpiritualia exercitia incluſi deſignatis ædibus Clerici ſuſcipiant, antequam ac Ordines promoveantur. Ex his omnibus ſine ulla Chriſtianæ charitatis offenſione quiſquis facile deprehendet Sacerdotes ejuſmodi arbitrio nimium concedere, vel Sacros Canones, & Apoſtolicas Conſtitutiones ignorare (quod vero ſimilius eſt) & quam utilis, ac neceſſaria prorſus utrorumque cognitio habenda ſit.

Jam ſatis ſententiam noſtram, noſtraque decreta expoſuimus. Ipſa quidem haud nobis, velut auctoribus tribuenda ſunt, qui ſolum ea promulgamus, ſed Apoſtolicæ Sedis auctoritati, ex qua principium & originem deſumpſerunt, uti paulo ante demonſtravimus. Cum vero ſuperiori tempore ad hanc uſque diem plene obſervata non fuerint, exequutioni tradi quoquo modo incipient, dum nos hanc Sedem occupabimus, ac fortaſſe Deo Opt. Max. juvante vim totam deinceps obtinebunt. Clerici profecto noſtri maximas Deo gratias perſolvent, quod hoc tempore ad Sacros Ordines accedant, quo latiſſimus aditus aperitur, ut pro Eccleſiæ muneribus obeundis rite aptentur. At ſi forte aliquis hoc propoſitum a nobis inſtitutum nimis ſeverum arbitretur, illudque improbet, ſibi perſuaſum habeat, nos ab illius opinione quam maxime diſſentire, idemque inſtitutum humanitati valde accommodatum ducere. Id vero clare oſtendemus ex legibus, quas Eccleſia, non prioribus temporibus, ſed poſtremis hiſce edidit.

Equidem Romanum Concilium anno 1725. coactum nequaquam indixit Ordinandis in ſecretum locum recedere, ubi ſpiritualibus exercitiis operam darent, antequam Sacros Ordines acciperent, ſed in Seminariis per ſex menſes ante Sacram Ordinationem commorari, ut uniuſcujuſque indoles agnoſceretur: *Omnes promovendos per ſex ſaltem menſes ante Ordinationem in Seminariis reſpective, vel Epiſcopiis apud Epiſcopos omnino, Sacro hoc etiam approbante Concilio, commorari debere decernimus: alias nunc pro tunc ab Ordinibus ſuſcipiendis rejectos eſſe ſciant, nec cum eis, niſi prudenti Epiſcoporum arbitrio, diſpenſandum.* (*a*) Nec profecto deſunt Epiſcopi, qui hoc Romani Concilii Decretum in ſuis diœceſibus obſervari jubent accuratiſſime, uti deprehenditur ex conſueta pagella Sacræ Congregationis in cauſa, quæ inſcribitur: SETINA DISTRIBUTIONUM, quæ die prima Decembris anno 1752. propoſita fuit. (a) Tit. 3. c. 2.

Querimoniæ vero, ac ſuſurrationes, quæ ob hanc cauſam fortaſſe in nos concitantur, nullam afferunt nobis moleſtiam. Illud ſolum nos angit vehementer, quod ipſis attribui poteſt Exodi ſententia, quæ in Hæbreos ſcripta fuit, cum juſſa Moyſis tanquam ſeveriſſima, & ab omni ratione aliena maledictis proſcinderent: *Audivit Dominus* (ita Moyſes) *murmurationes veſtras, quibus murmurati eſtis contra eum; nos enim quid ſumus? Contra nos enim non eſt murmur veſtrum, ſed contra Dominum* (*b*). (b) Cap. 16. Exod.

Hunc uſque verba fecimus de Sacris Ordinibus, qui Sæcularibus Clericis conferuntur. De Regularibus, qui petunt iiſdem Ordinibus initiari perpauca dicenda ſuperſunt. Nam plurimum confidimus Regularium Præfectis, & pro certo habemus neminem acceſſurum ad Sacram Ordinationem, qui prius incluſus aut cella ſua, aut alio loco a cæteris ſecreto decem dies ſpiritualibus exercitiis non impenderit.

Poſtremo inhærentes literis Clementis XI. magnopere hortamur Parochos omnes hujus

Civi-

Civitatis, ac diœceſis ut ſemel per annum hæc ſpiritualia exercitia aggrediantur, eoque tempore, cum de ſuarum animarum ſalute cogitabunt, alium Sacerdotem a nobis probandum ſuo loco ſubſtituant, qui populi curam ſuſcipiant. Hortamur pariter Canonicos, & aliquo Beneficio præditos in hac Metropolitana, aut alia Collegiata Eccleſia Civitatis, ac diœceſis, ut idem conſilium, & inſtitutum ſequantur, ita tamen, ut in ipſorum Eccleſiis Divina haud negligantur officia. Porro Summus Pontifex non modo Indulgentias, etiam Parochis, liberaliter impertit, ſed concedit, ut conſuetos fructus, ac diſtributiones percipiant illorum dierum ſpatio, quos piis exercitiis in ſeceſſu aliquo confecrabunt. Inſuper omnibus Eccleſiaſticis plurimum commendamus, ut conveniant frequentes ad ſpiritualia exercitia, quæ tempore Quadrageſimæ in Templo S. Luciæ Societatis Jeſu fieri magna cum utilitate conſueverunt, de quibus ſatis fuſe in quinquageſima prima Inſtitutione verba fecimus.

Præcipimus has noſtras literas perpetuo defixas conſervari in noſtra Cancellaria, & ad omnes Parochos Civitatis, ac diœceſis ipſorum exemplar tranſmitti, ut Clericos Ordinandos ſuæ Parochiæ iis diligenter imbuant, quæ in iiſdem literis continentur: etenim vehementer expetimus, ne ipſi de peractis exercitiis ſpiritualibus interrogati, cum ad Sacram Ordinationem ſe conferunt, illud tribuant reſponſum, nihil ſe unquam de ipſis peragendis audiviſſe.

INSTITUTIO CV.

Leges quædam conſtituuntur tum in Urbe, tum in diœceſi circa teſtamenta, quæ ſine ſcriba, vel a Parocho, vel ab alio Sacerdote conſcribi ſolent. De iis, quæ in aſſociandis deferendiſque ad tumulum cadaveribus eveniunt, aliiſque hujuſmodi. De Tertiariis, quæ privatis in ædibus, & quæ conjunctim vitam agunt. De diſſidiis quæ inter Parochos & Sodalitates quotidie oriuntur, ubi explicantur decreta generalia Congregationis Sacrorum Rituum habita anno 1730., *quibus inſcribitur* Urbis & Orbis.

QUamvis conſentaneum magis exiſtimamus adhiberi ſcribam, quam Parochum, cum teſtamenta condenda ſunt, tamen haud ignoramus non ſemel evenire, præſertim in diœceſi, quod Scriba nullus verſetur, aut præſto nequaquam ſit, aut teſtator ipſe libentius Parocho, quam Scribæ ſeſe committat. Non ignoramus etiam, quæ a jure Pontificio in hac re decernuntur; ac tandem cognitum habemus, perſpectumque, vel ob imperitiam, vel ob negligentiam Parochorum plura teſtamenta ab ipſis confecta concidiſſe, ex quo factum eſt, ut iidem Parochi maledictis proſcinderentur. Quamobrem aliquid a nobis conſtituendum pro muneris noſtri ratione ducimus, ut his corruptelis aditus in hac diœceſi occludatur. Ac primum, exponemus juris Canonici ſanctiones, ac præcipuas interpretum quæſtiones, quæ ab ipſis inſtituuntur ad explicanda juris ipſius decreta. Poſtremo, formulam ſubjiciemus, qua utantur Parochi *mutatis mutandis*, cum ipſos acciri contigerit ab aliquo teſtatore, qui ſupremas tabulas condere velit, nullamque Scribæ publici operam intercedere. Aliam quoque formulam proponemus, ex qua Scriba deprehendat, quid gerendum ſit, cum Parochus teſtamenti tabulas ſua manu deſcriptas ipſi tradiderit.

Alexander III. duo ſuper hac re decreta edidit, quorum primum *cap. Cum eſſes* 10. Umbaldo Oſtienſi Epiſcopo, & Archipresbytero, & Canonicis Veliternis inſcribitur; Secundum vero Judicibus Veliternis, & habetur *cap. Relatum* 11. *de teſtamentis*, ejuſque exemplar in tabulario S. Clementis Velitris adhuc conſervatur, uti commemorat Borgia quondam Epiſcopus Nucerinus, nunc Firmanus Archiepiſcopus (*a*).

(*a*) In Hiſt. Ec. ac Civ. Veliter. l. 3 n. 60. & ſeqq.

In prima decretali *Cum eſſes* Alexander III. ita ſtatuit: *Teſtamenta, quæ Parochiani coram Presbytero ſuo, & tribus, vel duabus aliis Perſonis idoneis in extrema ſecerint voluntate firma decernimus permanere*; In altera decretali *Relatum*, idem Pontifex teſtamenta coram duobus, vel tribus teſtibus jure condita eſſe declarat: *Tribus, aut duobus legitimis teſtibus requiſitis: quoniam ſcriptum eſt: In ore duorum, vel trium teſtium ſtat omne verbum*. In prima decretali Pontifex præſentem Parochum expoſcit, *coram Presbytero ſuo*; In altera *Relatum*, Parochum haud nominat. In prima tres ſaltem, nempe, Parochum, ac duos teſtes requirit; In ſecunda vero duos teſtes ſatis eſſe conſtituit. Quare inter has decretales repugnantia intercedere videtur, quæ tamen evaneſcit penitus, ſi quis advertat in decretali *Cum eſſes* ſermonem haberi de teſtamentis peractis non ad *pias cauſas*, ſed ad *profanas*; In decretali autem *Relatum* verba fieri de teſtamentis ad *cauſas pias* ſolum ſpectantibus. Inſuper decretalis *Cum eſſes* totum Eccleſiaſticæ ditionis ambitum complectitur, niſi forte peculiare loci ſtatutum adverſetur. Decretalis autem *Relatum* univerſo terrarum orbi ſervanda proponitur (*b*).

(*b*) Cap. 4. Cum eſſes n. 12. de teſt. Fagn. c. Relat. n. 4. Barb. n. 2. de teſt. Facc. Contr. jur. l. 8. c. 42. §. ult. Eng. in Sum. jur. Can. de teſt. q. 7. Can. Petra t. 2. in Can. Ap. p. 320. n. 34. & ſeq. Rug. tr. de teſt. Can. t. 2. diſc. 1. (*c*) Incont. 71. n. 94. & 95. dec. 33. n. 187. Scara In Bon. Leg. die 8. Ap. an. 1732 §. Scarantem Bo. coram Rezzon.

Nos igitur teſtamenta præterimus, quæ ad *pias cauſas* inſtituuntur, veluti, ſi bonorum hæres Eccleſia declaretur; ſed de teſtamentis agimus ad *profanas cauſas* pertinentibus, veluti, ſi bonorum hæreditas in conſanguineos, aut amicos conferatur. Hæc vero teſtamenta coram Parocho, ac duobus, vel tribus teſtibus peracta, cum in tota Eccleſiaſtica ditione vim obtineant, Bononiæ pariter, ac per univerſam diœceſim idem ſtatuendum eſt, quæ Pontificum ditioni prorſus ſubjicitur, cum præſertim nullum ſtatutum decretali *Cum eſſes* contrarium afferri poſſit. Ita fatentur Dolphius (*c*), & Poſt., aliique plures, quos Romanæ Rotæ Tribunal commemorat.

Cum hæc ita ſe habeant, & cum decretalis *Cum eſſes* Parochum nominet: *coram Presbytero ſuo*: inquiritur, utrum teſtamentum coram Capellano Parochi, aut Confeſſario teſtatoris conditum jure exiſtimari debeat, quidve deliberandum videatur ſi præſto haud fuerint nec Parochus, nec Capellanus, neque teſtatoris Confeſſarius. Cum in eadem pariter decretali duo, vel tres idonei teſtes exprimantur: *& tribus, vel duabus aliis perſonis idoneis*: nova quæſtio in medium proferetur, an mulieres ipſæ in teſtamentis ejuſmodi poſſint acciri teſtes. Poſtremo, cum ultimam voluntatem eadem decretalis memorat: *In extrema ſecerint voluntate*: in quæſtionem adducitur, an teſtamentum eo modo, quo diximus, confectum, vim habeat, ſi teſtator animo, & corpore bene valeat, aut ſi morbo aliquo teneatur, nullum tamen mortis periculum immineat.

Hæ quæſtiones omnes facili negocio diſſolvuntur, ſi, ingenii vana oſtentatione prætermiſſa, libris evolvendis tempus impendatur, eæque opiniones ſeligantur, quas Tribuna-

bunalia, forumque sua auctoritate confirmarunt. Antonius de Budrio civis noster in sua epistola, quam scripsit ad explicandum *caput Cum esses de testamentis*, probavit ea testamenta, licet ad *non pias causas*, & etiam sine Parocho confecta, modo tamen duo, vel tres testes intervenerint: sed hanc opinionem verbis illis, *coram Presbytero suo*, apertissime repugnantem cæteri omnes improbarunt. Nonnulli Parochis nimium tribuunt, asserentes testamentum coram Parocho agresti nequaquam rite fieri ab illo, qui in Civitate morari plerunque consuevit, & dum rusticatur, improviso aliquo morbo correptus supremas tabulas exarare desideræ. Attamen contrariam sententiam aliqui unanimes sequuntur, qui agrestem Parochum rusticantis proprium Parochum existimant, cum Divina Eucharistia, vel Extrema Unctio graviter ægrotanti conferenda est; & ob hanc causam probant testamentum coram eodem Parocho, & duobus, vel tribus testibus institutum (*a*).

(*a*) In Dec. pr. de test. c. 35. n. 4. & seq. & c. 36. n. 217. & seqq.

Quod si Parochus absens fuerit, difficili negocio valere testamentum constabit, ad quod Capellanus accersitur, licet illum Parochus suo loco substituerit. Nam ob hanc delegationem administrandi Sacramenta facultatem Capellanus tantum assequitur (*b*). At vero non semel in judicio probatum fuit testamentum, quod factum fuit coram Confessario, & duobus aliis, vel tribus testibus (*c*). Non is tamen Sacerdos intelligitur, qui testatoris Confessionem forte excepit, sed is, qui Pœnitentiæ Sacramento testatorem ipsum expiare jam dudum consueverit. Nam plurimi *facienda est fiducia quam statuit* quisque in Confessario, cui reipsa tribui queunt ea verba *coram Presbytero suo*, quemadmodum Cardinalis de Luca recte perpendit (*d*), & Romanæ Rotæ Tribunal declaravit.

(*b*) Rug. de test. Can. l. 2. dis. 2. c. 5. sub n. 9.

(*c*) In dec. 245. n. 13. coram Al. VIII. & in dec. 128. n. 3. cor. Cap.

(*d*) De test. disc. 25. n. 72. In dec. 372 n. 18. ut. ad n. 30. p. 3. t. 2. rec. dec. 52. n. 5 & 6. p. 13. rec.

Quapropter absentibus Parocho, & proprio testatoris Confessario, ad evitandas difficultates omnes, Capellanus, vel extraordinarius Confessarius alium præter consuetos testem accersant. Si Parochus, aut proprius Confessarius interfint, duo testes satis esse decernuntur. Sin illi absentes fuerint, tum Capellanus, vel alius Confessarius acciri tertium quoque testem requirant, qui absentiam Parochi, vel proprii Confessarii supplebit, si Capellanus, vel extraordinarius Confessarius inter testes recensentur; tum si tres alii testes vocentur, numerus testium ad rem peragendam necessarius perficietur. Hujusmodi cautio primum desumitur ex Abbate (*e*), cui deinde reliqui omnes assentiunt (*f*).

(*e*) In fol. 2. n. 3. cum esses n. 12. de test.

(*f*) Vall. tit. de test. §. 1. n. 7. Rocc. disp. Just. c. 40. n. 1. Paul. de Rubeis in all. Decr. prac. c. 35. n. 121. & seq.

Ad reliquas quæstiones, quæ propositæ fuerunt, deveniamus. Primum, decretalis *cum esses* testes idoneos exigit, non quidem *in superlativo gradu*, cum testimonium etiam egenorum probitate, ac fide præstantium satis idoneum putetur (*g*), sed requirit ut viri tantum, non mulieres testimonium ferant, ut Fagnanus fuse demonstrat (*h*); cujus auctoritate ducti fatemur rite condi testamentum coram Parocho, vel consueto Confessario, ac duobus testibus; aut coram quatuor testibus, si Parochus, aut solitus Confessarius non intervenerint; rite, inquam, condi hac ratione testamentum, licet testator gravi morbo non teneatur. Nam Alexander III. in decretali *cum esses* morbum quidem implicite meminit illis verbis: *In extrema fecerint voluntate*; sed rem tum solum exponebat, pro qua consilium ab ipso petebatur; sententiam vero Pontificis morbo nequaquam inniti Cardinalis de Luca sapienter ostendit (*i*).

(*g*) De Rubeis in cit. c. 35. n. 178. & seq.

(*h*) C. Cum esses n. 32. & seqq. de test. n. 68. & seqq.

(*i*) In cit. disc. 25. de test. n. 20. Mon. l. 1. tit. 10. fol. 29. n. 30.

Jam satis fit de iis, quæ a jure Canonico circa hoc argumentum desumuntur, ac de iis quæstionibus, quæ a Theologis fiunt; nec de usu rei ejusdem verba faciamus, & seriem eorum, quæ peragenda sunt, explicemus.

Itaque Parochus, vel Confessarius ordinarius acciti a testatore, qui eos adhibere velit ad supremas tabulas conficiendas, cum Scriba publicus desit, illi, inquam, testatorem admoneant necesse est, duos alios testes saltem requiri ex viris, non mulieribus delectos. Si vero Capellanum, aut Confessarium extraordinarium acciri contingat ob eandem causam, tres alios testes oportere testatori patefacient. Deinde reipsa testes perquiri deberent, & moneri testamentum ipsorum testimonio obsignandum esse eo tempore, ac loco, qui indicabitur. In hoc *Rogitus explicitus* declaratur. Sed quoniam ob ægrotantis periculum aliquando res celeriter expedienda est, tum ferre testimonium possunt illi, qui fortuito in ædibus testatoris occurrunt, & coram ipsis testamentum confici potest, modo tamen voluntatem suam clare ipsis testator exponat, ipsique mentem intendant, ut verba testatoris intelligant, quemadmodum leges iis verbis perscribunt: *Coram Titio aliquid facere jussus, non videtur præsente eo fecisse, nisi is intelligat* (*k*). Insuper nulla fraus immiscenda est, atque iis omnibus *rogitus implicitus* continetur, quem sufficere juris Consulti tunc existimant, uti Rugierius amplissime comprobat (*l*).

(*k*) In L. coram Titio ff. de verb. sign.

(*l*) In suo tr. de test. Can. l. 1. dis. 3. c. 4. n. 12. & 13.

Coactis necessariis testibus Sacerdos testatorem admoneat, ut sibi, ac præsentibus ipsis testibus extremam voluntatem suam declaret, nempe, pia legata, si aliqua facere pro animæ suæ expiatione deliberaverit, item legata profana, si tamen aliqua decernere velit, ac postremo testamenti sui executores, si ipsos nominare cupiat, & hæredis institutionem, quæ ad testamentum rite condendum omnino necessaria est; eos pariter explicet, qui loco hæredis substituendi sunt, si illos constituendos optaverit. Evenire potest, quod testator ægrotus ita morbo prematur, ut hæc universa exponere nequeat, & opera alterius prorsus indigeat, qui aliqua ipsi in memoriam revocet; idque Sacerdoti tunc minime interdicitur, præsertim, cum de legatis statuendis testator moneri debet; sed prudentia, simul ac probitas in Sacerdote appareant, qui se prorsus alienos a fraude, privataque utilitate palam debent ostendere (*m*).

(*m*) Rota in cit. Bon. Leg. §. Pr. siquidem cor. Reza.

Deinde Sacerdos idem manu sua describat testatoris voluntatem sibi, ac testibus expositam, idque statim clara voce coram testatore, & testibus perlegere tenetur, & emendare fideliter quidquid immutandum testatori videbitur. Post hæc testatori scriptum ipsum obsignandum tradet; illud quoque Sacerdos, ac testes obsignabunt, asserentes, quod testamento condendo interfuerint. Si Parochus ipse accitus testamentum exaraverit Ecclesiæ suæ sigillum imprimet. Confessarius vero ordinarius, aut Capellanus, & Confessarius extraordinarius proprio sigillo testamentum obsignabunt. Si testator nomen suum literis efformare nesciat, vel id facere ob gravitatem morbi nequeat, satis erunt testimonia Sacerdotis, ac præsentium testium, qui, si literarum ignari penitus sint, tum solus Sacerdos testamentum manu sua signabit; testes vero crucis signum efformabunt (*n*); deinde Sacerdos illud crucis signum a testibus, quos nominabit, appositum asseret.

(*n*) Mon. t. 1. For. leg. fol. 29. n. 4.

Non semel aliqua testamenta perspeximus peracta vel a Parocho, vel ab aliis Sacerdotibus quos nuper explicavimus, & illa quidem

nec

nec diem, neque annum, neque locum, ubi teſtamentum factum fuit, præferebant, & cæteris, quoque clauſulis carebant, quæ neceſſario requiruntur. Inſuper experientia compertum nobis eſt, Parochos, aut alios Sacerdotes ſcripto teſtamento domum ſuam illud inferre, & omnem deinde cogitationem prorſus abjicere. Quapropter poſt ipſorum, vel teſtium mortem, teſtamentum idem penitus concidit, & multa diſſidia concitavit. Itaque formulam in deſcribendis teſtamentis ſervandam Parochis, aliiſque Sacerdotibus in fine hujus inſtitutionis proponimus, ut corruptelæ primo loco expoſitæ conſulamus. Perpauca etiam inferius decernimus, ut futuris litibus ob imperitiam, vel negligentiam Parochorum, aut Sacerdotum, omnem aditum occludamus.

Quanto ocyus fieri poterit, nec ſerius octo diebus poſt obſignatum teſtamentum, Parochus, aut Sacerdos una cum teſtibus publicum Scribam conveniet, cui notum faciet ſe juſſu teſtatoris eas tabulas ſcripſiſſe. Ipſas deinde oſtendet, ut in acta a Scriba referantur. Teſtamenti ipſius partes explicari a Parocho, vel Sacerdote, ac teſtibus non opus eſt, ſi illud a teſtatore ipſo, ac teſtibus obſignatum fuerit (*a*). Satis erit, ſi teſtes eaſdem tabulas, & obſignationes manu ſua peractas fuiſſe confirment: Inſuper hæredem inſtitutum, legata, decreta, & reliqua omnia, prout in teſtamento deſcribuntur, a teſtatore conſtituta fuiſſe comprobent. Sin autem a Parocho, vel alio Sacerdote, non autem a teſtatore, ſupremæ illæ tabulæ ſcriptæ, ſignatæque fuerint, quamvis teſtes eaſdem tabulas obſignaverint, tum Parochus exponere palam debet, ac poſt ipſum ſeorſim teſtes, omnia, quæ in illis tabulis continentur (*b*); id vero faciendum præſertim indicitur, cum teſtes litterarum imperiti crucis ſignum tantum effinxerint. Sed prius ipſi teſtes nomen ſuum tabulis obſignatum agnoſcent, vel crucem efformatam, cui Parochus ipſorum nomen ſubjecit. Deinde Scriba tradito ſibi teſtamento adjungat, quidquid teſtes depoſuerint. In fine hujus inſtitutionis totius rei formulam addimus, ut Scribis Foraneis, quo modo res eadem gerenda ſit, innoteſcat.

Non ignoramus hæc omnia non ſufficere, ut ſupremæ tabulæ vim ſuam obtineant, & executioni mandentur, niſi Parochi, ac teſtium examen decreto idonei Judicis interceſſerit, & illi vocentur ad hoc judicium, ad quos teſtamentum pertinere videatur. Quippe fides Parochi, ac teſtium nihil aliud præſefert, quam teſtimonium *ad perpetuam*, quod quidem parvi momenti habetur, niſi quæ modo expoſita ſunt, omnino obſerventur (*c*): hæc tamen haud neceſſaria Monacellus advertit (*d*), ſi ob legitimam conſuetudinem teſtamenta ſuum effectum habeant, etiamſi teſtimonia non repetantur, & in publicum tabellarium referri abſque nova promulgatione ſoleant.

Sed hoc negocium a nobis declinandum putamus, & ſolum inſtruendos eſſe Parochos, alioſque Sacerdotes operam ſedulam conferre, ne ipſorum imperitia male teſtamenta condantur, aut in tenebris ſepulta deliteſcant. Reliqui vero, ad quos teſtamenta ipſa ſpectant, ad juris peritos confugiant, ex quorum conſilio faciendum ſuſcipient quidquid utile ſibi, & conſentaneum judicabunt.

(*a*) Luca dec. 128. n. 4. & 7. & dec. 130. n. 20. & ſeq.

(*b*) Sec. dec. 313. n. 5. p. 2. Rec.

(*c*) Pan. dec. 90. annot. 1. n. 20. & ſeq. Rug. de teſt. Can. l. 3. dif. 2. c. 1. n. 37. ad n. 42.

(*d*) In For. Leg. t. 1. ti. 10. for. 19. n. 39.

Formula teſtamenti, quod abſente Scriba conficitur a Parocho.

IN nomine Domini. Amen.

N. N. quondam N. N. ditionis, ac diœceceſis Bononienſis Dei beneficio ſana mente, ac ſenſibus præditus, viſu, loquela, atque intellectu, ſed corpore ægrotus, & lecto decumbens, ne ipſum improviſa mors opprimeret, antequam de bonis ſuis teſtaretur, me inferius obſignatum ore ſuo, & clara voce rogavit, tanquam ipſius Parochum, abſente Scriba publico, ut ejus teſtamentum exciperem, & ſcriberem; ac reipſa coram teſtibus inferius adnotatis, & ob hanc cauſam accitis ab eodem teſtatore N. N., ego excepi, iterumque excipio idem teſtamentum, quod manu mea deſcribo, dum teſtator ipſe tractim enunciat, quæ ſuprema voluntate deliberat; haſque tabulas re peracta Scribæ committam; quibus N. N., bona ſua diviſit, ac dividit eo modo, qui ſubjicitur, nempe:

Primum, animam ſuam teſtator Deo Optimo Maximo commendat, cujus opem implorat, morte præſertim proxime impendente, ut ad ſempiterna Cœlitum gaudia excipiatur.

Præcipit corpus ſuum ſepulturæ mandari in Eccleſia N. N., poſtquam in cadaver redactum fuerit, proque animæ ſuæ expiatione Sacra fieri.

Item ratione legati, & quocunque meliori modo &c. relinquit ſummam pecuniæ N. numerandam N.

Pro reliquis autem bonis mobilibus, immobilibus, ſemoventibus, rebus, rationibus, & actionibus tum præſentibus, tum futuris idem teſtator N. ore ſuo, & clara voce hæredem ſuum inſtituit, nominat, declarat, & velut N. N. Filium N. N. oppidi N. N. libera voluntate, ac ratione (hoc loco addantur ſubſtitutiones, aliæque conditiones, quas teſtator perſcribet, & quæ notari clare debebunt).

Commiſſarios autem, & executores poſtremæ hujus voluntatis idem teſtator N. deſignat N. N., quibus facultatem tribuit, ut &c. (hoc loco deſcribantur facultates generales, ſeu peculiares, quas illis conferendas teſtator judicabit).

Porro ipſe teſtator declaravit hanc eſſe ſuam poſtremam voluntatem, ac teſtamentum; quod ſi ratione teſtamenti vim non aſſequatur, decernit illud valere tanquam codicillum, vel donationem cauſa mortis, aut cujuſcumque poſtremæ voluntatis, quæ valida, & efficax habeatur. Revocat autem, obliterat, & irritam facit aliam quamcumque voluntatem, aut teſtamentum, quod ipſe alio quocunque tempore, vel ratione condiderit, ita ut hoc poſtremum valere ſolum debeat, & perpetuo obſervari a ſuis hæredibus, & ab aliis, ad quos pertinebit; idque totum fieri præcipit quocunque meliori modo, qui rationi conſentaneus ſit.

His omnibus, & ſingulis continuo præſentes adfuerunt in eodem oppido, ac domi teſtatoris, nempe, in cubiculo, ubi ipſe ægrotus decumbit, jam nominati teſtes N. filius N. &c. qui teſtatoris ore proprio rogati fuerunt, ut teſtimonium facerent. In fidem &c. manu mea has ſupremas teſtamenti tabulas obſigno, & Sigillum Eccleſiæ meæ ſuperaddo.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Formula ſervanda, dum Parochus teſtamentum Scribæ publico committit.

REverendus D. N. Filius D. N. N. Rector Eccleſiæ Parochialis N. coram teſtibus inferius ſignatis, ut obſervantiam teſtamenti inferius deſcripti certam, ac perpetuam redderet, commiſit, deditque mihi Scribæ publico folium, in quo aſſeruit contineri teſtamentum, & voluntatem ultimam N. N. in ſua Parochia commorantis (nempe, ſi adhuc ſuperſtes fuerit; ſin autem e vivis deceſſerit, addatur) in ſua Parochia commorantis, dum viveret, & dum animam poſtremo exhalavit; quod teſtamentum ab eodem Reverendo Parocho conditum fuit rogante ipſo teſtatore, & abſente, Scriba publico die menſis hujus anni. Idem teſtamentum exceptum coram teſtibus in ipſo deſcriptis, & ſimiliter ab eodem teſtatore rogatis, ſcriptumque fuit manu ipſius Reverendi Parochi teſtatore dictante, quæ vellet; qui ſane teſtator dum ſupremas has tabulas conficeret corporis quidem ægritudine tenebatur, mentis tamen ſanitate, ſenſu, viſu, auditu, intellectuque præditus erat; in quibus tabulis teſtator adfirmat legata decreviſſe, hæredem ore ſuo declaraſſe, & reliqua omnia, prout in teſtamento continentur, libere conſtituiſſe; & inſuper poſtulat, ut traditum mihi, exceptumque ſuum teſtamentum publica fide confirmarem, & illud in acta mea referrem; quæ omnia meliori modo &c. ſententia vero ejuſdem teſtamenti eſt hujuſmodi (hoc loco referatur teſtamentum).

Formula depoſitionis Parochi, cum interrogatur de iis, quæ in teſtamento continentur.

AC deinde interrogatus a me Scriba idem Reverendus Parochus de iis, quæ habentur in teſtamento mihi tradito, ipſe jurejurando interpoſito, & tacto de more pectore Sacerdotali, deferente me Scriba publico, reſpondit hæc, quæ ſequuntur:

In teſtamento peracto, ut ſuperius expoſitum fuit, tibique tradito N. teſtator, anima ſua prius Deo commendata, decretoque ſibi tumulo in Eccleſia N., & pro animæ expiatione Miſſarum Sacrificiis indictis præcepit numerari N. ſummam pecuniæ N. (hoc loco cætera legata, & alia, ſi quæ propoſita fuerint a teſtatore ſigillatim enumeret).

Hæredes bonorum ſuorum generales inſtituit N. N. ore ſuo, & clara voce (hoc loco explicentur ſi qui alii ſubſtituti ſunt, vel aliquid aliud circa hæredis inſtitutionem a teſtatore decretum fuerit).

Poſtremo, Commiſſarios ſuos deſignavit N. N., & reliqua omnia, prout in teſtamento deſcribuntur, quod ego teſtor, & approbo illud idem eſſe, quod excepi, ſcripſi, obſignavi, addito pariter Sigillo Eccleſiæ meæ Parochialis.

Formula diſpoſitionis teſtium, cum interrogantur de eadem teſtamento.

POſt hæc idem Reverendus Parochus adduxit jam nominatos, & inferius ſcriptos teſtes, qui condendo teſtamento interfuerunt. Ac primum N. filius N. N. oppidi N. interrogatus a me de rebus in eodem teſtamento contentis, jurejurando interpoſito, tactiſque ſcripturis, deferente me Scriba publico in hunc modum reſpondit:

Die Menſis Anni

accerſitus domum in oppido ubi ipſe gravi morbo decumbebat, ore ſuo, claraque voce me rogavit, & etiam N., ut teſtes eſſemus poſtremis ſuis tabulis, ultimæque voluntati. Quare Reverendum N. Parochum ſuum illic præſentem exoravit, ut abſente Scriba publico, teſtamentum ſuum exciperet, illud Reverendus idem Parochus N. excepit, ſcripſitque enunciante teſtatore, quæ vellet. Is quidem anima ſua Deo commendata, ſepelliri corpus juſſit in Eccleſia &c.

(hoc loco deſcribatur reſponſum ejuſdem teſtis ad ſingula capita teſtamenti, quemadmodum in reſponſione a Parocho facienda ſuperius expoſuimus; deinde Scriba hoc modo proſequatur).

Inſuper teſtamenti tabulas Ego Scriba teſti N. N. palam oſtendi, quas ipſe diligenter expendit, & nomen ſuum in fine obſignatum, vel ejus loco crucis ſignum perſpexit, cui ſubjiciebantur ipſius nomen, & cognomen; quibus peractis teſtis ipſe jurejurando dixit: Hoc eſt revera teſtamentum N. N., cui ego teſtis interfui cum alio teſte, quem ſuperius nominavi. Super his omnibus &c.

Poſt hæc, Scriba depoſitionem eliciet ab illo, vel aliis teſtibus, qui forte interfuerint, & pro hac eadem cauſa coram adducantur.

Quod ſi teſtamentum manu teſtatoris obſignatum fuerit, nullum tunc examen Parochi, vel teſtium requiritur, & ſatis erit, ſi ipſi teſtamentum idem agnoſcant eo modo, quem explicavimus, & etiam ſuperraddant legata, hæredis inſtitutionem, aliaque omnia decreta fuiſſe ab ipſo teſtatore, prout in ejus ſupremis tabulis exhibetur; nec opus eſt, ut ſigillatim enumerent &c.

Leges obſervande in Civitate, ac diœceſi Bononienſi pro quibuſdam eventibus, qui in deferendis ad ſepulturam cadaveribus obtingunt, aliiſque ſimilibus.

QUamvis nonnullis corruptelis proſpicere curavimus, quæ in hanc Civitatem invectæ fuerant, cum mortuorum cadavera ad tumulum deferuntur, tamen alia nonnulla ſuperſunt emendanda, quæ ut melius intelligantur, explicari debet eorum conſuetudo jampridem in hanc Civitatem noſtram inducta.

Cum efferenda ſunt cadavera ordines Regularium, aut Sodalitia accerſita ſe conferunt ad Parochiam, cui defunctus ſubjiciebatur, & inde ſimul cum Parocho ad ædes ejuſdem defuncti proficiſcuntur: cum cadaver jam delatum fuerit ad Parochiam tunc ex eo loco ad Eccleſiam transfertur, ubi ſepulchro condendum eſt, nempe, ſi in ipſa ſepulchrum majores defuncti ſibi, ac poſteris ſuis conſtituerint, aut ſi defunctus ipſe tumulum ſibi in eadem Eccleſia delegerit.

Cum ab ædibus, ſive ab Eccleſia Parochiali cadaver effertur, tot Crucis vexilla præferuntur, quot accitæ fuerunt Sodalitates, ut cadaver ipſum proſequantur. Ita omne Sodalitium erigit vexillum ſuum, & ſinguli Ordines Regularium Crucis ſignum quoque deferunt eo prorſus modo, qui in publicis ſupplicationibus perſcribitur. Idem inſtitutum ſervatur, etiamſi Capitulum hujus Metropolitanæ accerſitum fuerit. Singuli enim Ordines Crucem ſuam præferunt, at illa Capituli, quam ſequuntur Canonici, locum propiorem cadaveri ſibi ſumit. Quod ſi Eccleſia, ubi tumulus eligitur, inter Parochia-

les

les adnumeretur, tunc ipsius vexillum præfertur, non vero Parochiæ, ad quam defunctus pertinebat. Uterque Parochus Crucem eandem sequitur Parochiæ, ubi cadaver sepulturæ committendum est, ita tamen ut Rector Parochiæ, *a qua*, dexterum latus obtineat, donec per ditionem Parochiæ suæ incedit, vel etiam per alienas Parochias, quæ interponuntur, usque ad confinia Parochiæ, *ad quam*, & statim ac eos terminos attigerit, locum suum Rectori Parochiæ, *ad quam*, concedit, & ipse latum sinistrum occupat. Si vero Ecclesia tumulando cadaveri proposita nullo Parochiæ titulo prædita sit, vexillo Crucis non utitur, sed illud Ecclesiæ Parochialis *a qua* solum præfertur. Insuper si Ecclesia non Parochialis, ubi cadaver sepeliri debet, addictum sibi proprium Sacerdotem habeat, veluti Præfectum Regularis Conventus, ubi defunctus tumulum sibi constituit, aut Capellanum Sodalitii, in cujus Sacris ædibus cadaver condendum est, tunc Sacerdotes ejusmodi proprium sibi locum desumunt, atque ita Præfectus Conventus incedit cum suis Regularibus, si ipsi ad supplicationem funebrem interveniant: Capellanus autem Sodalitium suum prosequitur, si illud accitum fuerit, ut funebrem pompam comitetur; & tum Rector Parochiæ *a qua* reliquis omnibus solus anteponitur.

Si hanc consuetudinem diligenter expendamus, nonnulla juri communi consentanea, alia vero prorsus aliena deprehenduntur. Ac primum juri cohæret, quod Sodalitates vel Ordines Regularium, quæ ad pompam funebrem vocantur, ad Parochiam defuncti prius se conferant, & inde ad ipsius domicilium, sive ad eam Ecclesiam, ubi cadaver expositum fuerit. Porro id contingit, cum defunctus ita jusserit, vel ipsius hæredes ita decernunt. Equidem sæpius constitutum, ac sancitum fuit haud opus esse, ut cadaver in Ecclesia Regularium, aut alia quacunque sepeliendum, in Parochiali Ecclesia prius deponatur, nisi forte defunctus ipse, sive hæredes id statuerint. Petitum fuit a Sacra Congregatione die 14. Martii anno 1722. (*a*): *An cadavera defunctorum sepelienda in Ecclesia Patrum Minorum de Observantia terræ Petræ sanctæ, antequam ad eorum Ecclesiam deferantur, debeant prius asportari ad Parochialem, & eorum ibidem debeat fieri expositio usque ad horam sepulturæ*, & Sacra Congregatio responsit *negative* (*b*). Eadem sententia die 16. Martii 1726. (*c*), atque iterum die 6. Februarii anno 1734. (*d*) confirmata fuit. Insuper ex jure communi desumitur, quod Capellanus Sodalitii, in cujus Ecclesia tumulum sibi defunctus elegit, si ad pompam funebrem veniat, post Sodales suos locum teneat (*e*). Juri pariter valde accommodatum videtur, quod cadaver ab ædibus suis minime efferatur, neque ab Ecclesia, ubi collocatum fuerit, nisi Parochus interfit, ad cujus ditionem pertinet defunctus; nisi forte idem Parochus accitus venire recusaverit, nec alios in locum suum Sacerdotes sufficere velle declaraverit. Decreta super hac re Passarinus (*f*), Donatus (*g*), Lantusca (*h*), ac Pignatellius (*i*) fuse commemorant, & ob eadem decreta Scriptores unanimes idem docent (*k*).

Sed abhorret a jure communi tot Cruces deferri in pompa funebri, quot Sodalitates, vel Ordines Regularium accersiri contigerit: siquidem vexillum Ecclesiæ, ubi defunctus terræ mandatur, solum elevandum die 16. Martii anno 1726. Sacra Congregatio constituit, omissis aliis sententiis, quas eadem Congregatio haud dissimiles olim promulgavit. Siquidem in causa Volaterrana petitum fuit: *An Archipresbyter associando cadavera sepelienda in Ecclesia Patrum Conventualium, teneatur incedere sub illorum Cruce, seu potius valeat propriam Crucem elevare*: responsumque est: *Affirmative quoad primam, & negative quoad secundam partem* (*l*). Congruit alia quoque sententia, quam die vigesima nona Januarii anno 1735. Sacra Congregatio edidit, cum *Sabinensis causa funerum* proposita fuisset: sed alienum magis a jure videtur, quod Sodalitia, vel Ordines Regularium suas Cruces præferant, cum Metropolitanæ Ecclesiæ Capitulum ad funebrem pompam invitatur: nam ipsius solum vexillum tunc elevandum est, & omnes, qui ad exequias celebrandas acciti fuerunt, illud sequi debent, uti a Sacris Congregationibus Romæ toties decretum fuit (*m*).

Cum ob antiquam consuetudinem in hac civitate, ac diœcesi minime id observetur, sed tot vexilla Crucis ferantur, quot Sodalitates, vel Ordines Regularium pompæ funebri interfuerint, quemadmodum ab Archiepiscopali Cardinalis Gabriellis Paleotti (*n*) primi hujus urbis Archiepiscopi deprehenditur illis verbis: *Expresse præcipimus, ut omnes & singuli statis horis simul convenire debeant sub suis quique Vexillis & Crucibus in locum, ubi defunctus erit, ut sepeliri possit*, quod institutum quidem tenetur, etiamsi Capitulum Metropolitanæ Ecclesiæ accesserit (*o*), ideo vetustatis gratia nihil novi statuendum volumus, & consuetudines a Decessoribus nostris jam inductas permittemus, ea tamen conditione, ut aliæ quæcunque Sodalitates, Ordines Regularium, & Capellani conductitii prius ad Metropolim conveniant, quoties ejus Capitulum funeribus associandis intervenerit, & ex eo loco pompa funebris incipiat usque ad domicilium defuncti, sive ad Ecclesiam, ubi cadaver fuerit expositum. Ratio enim habenda est Capituli nostri juxta sententiam Sacrarum Congregationum, quas Bassius recenset (*p*).

Sed jam sermonem ad alia convertamus, quæ vetustatis consuetudinem adjunctam non habent. Ac primum nobis delatum fuit unam, vel plures Sodalitates convenire ad associandum funus defuncti, qui eisdem Sodalitatibus adscriptus fuerat. Quare consilium a nobis petierunt, nempe, quem locum tenere, & quid peragere tunc debeant.

Equidem Romanum Rituale ita perscribit (*q*): *Ordinatur Processio, præcedentibus laicorum Confraternitatibus, si adsint: tum sequitur Clerus Regularis, & Sæcularis per ordinem, binique procedunt prælata Cruce, devote Psalmos, ut infra, decantantes, Parocho præcedente pheretrum cum luminibus: inde sequuntur alii funus comitantes, & pro defuncto rite Deum deprecantes sub silentio*: In statutis Cleri Romani prorsus idem decernitur (*r*): *Societates, quæ ad funera suorum Confratrum sine Sacco accedunt, non ante pheretrum, sed post illud incedunt: e contra vero, quæ cum Sacco comparent, ante ipsum pheretrum suis locis procedant, hoc est ante Clerum Regularem, sive Sæcularem*. Hoc loco res non agitur de iis Societatibus, quæ Saccum induere consueverunt, sed de illis, quæ Sacco minime utuntur. Hæ vero, si cadaver associare oporteat, absque ullo dubio pheretrum subsequi debent, & ordinatæ pie incedere, preces Deo persolventes, veluti Rosarium, pro defuncti expiatione, sed voce submissa: *Pro defuncto* (ita statuit Rituale Romanum) *Deum rite deprecantes sub silentio*.

(*a*) In Lucana funer.
(*b*) L. 72. Dec. p. 94.
(*c*) L. 76. Dec. p. 122
(*d*) In Tol. Funerum.
(*e*) Bassius de Sodal. q. 3. n. 9.
(*f*) Destatu hom. t. 2. q. 187. a. 4. n. 233. & 234.
(*g*) Rer. Reg. t. 3. tr. 29 q. 22. & 23.
(*h*) In Th. Reg. ad voc. ab. assoc. cadaver.
(*i*) Conf. 49 t. 3.
(*k*) Sam. de Sep. tr. 1. contr. 5. concl. 5. Pirh. ad tit Dec. de Sep. §. 1. n. 34. & seqq. Monac. in Form. leg. pr. t. 1. tit. 5 for. 7. n. 39 & seqq. Ursi. 2. suarum dilcept. part. 2. disc. 30. n. 84. & seq.

(*l*) L. 76. Dec. p. 122

(*m*) Mon. in loco cit. n. 38. & 39. Ursi. 2. suarum disc. part. 1. disc. 8. n. 65. & seqq & 2. 9. par. 1 disc. 36. n. 79. & seqq.
(*n*) P. 185.

(*o*) Hieron. Prediera de fun. ass.

(*p*) In cit. tr. q 5. n. 10

(*q*) Tit. Ex. ordo.

(*r*) C. 7. de Confr. ad Fun. invit. §. 7.

tio. Porro *submissæ* voces comparantur silentio, quod a Rituali decernitur: ea quoque ratione minime perturbatur ordinatus illorum cantus, qui pheretrum præcedunt.

Insuper deprehendimus non semel a Parocho, vel hæredibus defuncti Capellanos conductitios acciri, non tantum ex Clero Sæculari, sed etiam ex Regularibus, qui aliquando nullis Ecclesiasticis Ordinibus prædi ti sunt, sed inter Laicos, sive Conversos Ordinis numerantur: non ignoramus istos post nuncupata solemnia vota Regulares reipsa habendos esse, & quibusdam frui privilegiis, quæ Clericis sæcularibus tribuuntur; Quinimmo iisdem privilegiis etiam gaudent ante votorum nuncupationem, dum adhuc in Noviatu versantur. Ita profecto Canonis privilegium assequuntur; sed hæc omnia Conversis ipsis a jure Pontificio conceduntur. Nam clare desumitur ex Canone: *Si quis suadente* 17. *quæst.* 4. *in Clericum, vel Monachum violentas manus injecerit*: & ex cap. *Religioso de sententia excommunicationis in sexto*. *Quamvis autem is, qui Religionem ingreditur, Religiosus censeri cum effectu non possit, donec sit tacite, vel expresse Professus; si quis tamen violentas manus in eum injeciat, Excommunicationis latæ a Canone vinculum non evadit.*

Attamen intelligere nullo modo possumus, qua ratione Conversus Regularis personam Capellani gerere possit, dum justa persolvuntur defunctis, vel ipsorum cadavera ad sepulturam feruntur: neque facile percipimus Conversum Regularis Ordinis accersiri ab illo, qui virum aliquem Religiosum invitat, ut Capellani munere fungatur. Quapropter statuimus non nisi Sacerdotes, aut Clericos Sacris Ordinibus præditos, cum cadavera efferenda sunt, acciri posse tanquam Capellanos conductitios. Idem Regularibus indicimus, illos ab eodem Capellani munere prohibentes, qui Sacris Ordinibus initiati non fuerint, & multo magis Ordinis Conversos, nisi forte haud Capellani nomine perpauci Regulares, sed tota ipsorum familia ad associandum cadaver *invitetur*: nam cum ipsa pluribus constituatur, ex quibus alii Laicos inter recensentur, alii minoribus, alii majoribus Ordinibus, alii demum Sacerdotio initiantur, ideo non interdicimus Conversis Regularibus convenire ad funebres pompas, cum aliis Fratribus, idest cum universa familia.

Insuper percepimus excitari aliquas controversias inter Regulares, & Capellanos Regulari Ordinis minime addictos: nam vocantur aliquando ad associanda cadavera quidam Presbyteri sæculares, & Ecclesiarum quoque Rectores, qui ad pompam funebrem, tanquam conductitii Capellani interveniunt, Acciri solent ob eandem causam, & eodem Capellani conductitii titulo Parochi Regulares, aut viri Religiosi in Monasterio degentes. Itaque cum Claustrales, & non Claustrales simul intersunt, tum Parochi reliquis Capellanis, qui curam animarum non habent, præire consueverunt. Inter Parochos autem Sæculares, ac Regulares illi principem locum obtinere solent, qui prius animarum curam susceperint. Cæteri Capellani sive Claustrales fuerint, sive Claustris liberi, ac immunes, qui Parochi titulo præditi non sunt, confusi, permitique funebrem pompam comitantur, quæ non semel ordinata sic fuit, ut Capellani antecesserint Parochis locum pheretro propiorem sibi sumentibus; & tunc bini Capellani non Claustrales incedebant; illos deinde bini Claustrales sequebantur, & hoc pacto universa pompa designata fuit. At nunc Claustrales aliqui Parochis, & Capellanis haud Claustralibus præire contendunt, licet omnes conductitii Capellani nomine ad funebrem pompam conveniant. Quapropter ob has controversias turbæ concitatæ sunt, dum cadavera efferrentur.

Ignoramus profecto, quibus rationibus innixi Claustrales præ cæteris omnibus locum sibi deposcant. Ipsos tamen, neque probare, nec improbare volumus, antequam ex utraque parte argumenta proferantur. Illud certissimum est, quod nobis indicitur a Tridentina Synodo, his dissidiis aditum occludere (*a*): *Controversias omnes de præcedentia, quæ persæpe maximo cum scandalo oriuntur inter Ecclesiasticas Personas tam sæculares, quam Regulares, cum in Processionibus publicis, tum in his, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda Umbella, & aliis similibus, Episcopus amota omni appellatione, & non obstantibus quibuscumque componat.*

(*a*) Sess. 25. de Reg. & Mon. c. 13.

Itaque, ut finem dissidio statuamus, ac ne Regulares primum locum petentes rem solum dissimulent, donec tempus excitandis turbis opportunum acciderit, ipsis præcipimus, ut infra tres menses ab hac die rationes in medium nobis adducant, ob quas Claustrales suos ad celebranda funera accitos, tanquam Capellanos conductitios, præferendos arbitrentur reliquis Parochis, ac Sacerdotibus, qui Capellani pariter titulo funeribus iisdem intersunt. Interim se gerant eo modo, quem subjicimus, donec Judicis sententia interposita, sive alio quocumque modo controversia dirimatur.

Plures ob causas Claustrales ejusmodi, tanquam Capellani conductitii funeribus ducendis interesse queunt; vel quia defunctus in ipsorum Ecclesia sepulturam sibi deligens, ex ipsis aliquos celebrandis exequiis, tanquam Capellanos accersiverit; vel quia Parochias inter eorum Ecclesia recenseatur. Quare Parochus cum reliquis se conferens ad domicilium defuncti, alios ejusdem Claustri Religiosos viros, veluti Capellanos secum adducit. Id etiam contingit, cum defunctus in aliam Ecclesiam deferendus est, ubi sepeliri constituit, vel ubi familia ipsius tumulum sibi decrevit: tunc enim Parochus ex suis Claustralibus aliquos, tanquam Capellanos sibi adjungere potest, qui ipsum cadaver prosequantur. Postremo id eveniet, si Parochus aliquis, vel hæredes defuncti claustrales ultro deposcant, ut pompam funebrem Capellani conductitii nomine comitentur.

Igitur si cadaver in Ecclesia Claustralium tumulandum sit, ipsique vocentur tanquam Capellani ad ipsum associandum, tunc in liminibus Ecclesiæ funebrem pompam commode expectare queunt, nec ullas turbas movere, ut primatum præ cæteris Sacerdotibus obtineant: neque momenti habet quidquam illa argumentatio: *Defunctus in templo Regularium sepeliri statuit, ergo ipsi Regulares cadaver associare debent.* Nam responsum jam fuit, quod liceat ipsis funebrem pompam in Ecclesiis suis expectare. Die 22. Junii, & 13. Julii anno 1675. petitum fuit a Sacrorum Rituum Congregatione: *An Regulares possint cogi ad associanda cadavera in eorum Ecclesiis tumulanda; an vero possint expectare in dictis propriis eorum Ecclesiis; & an in casu, quo Regulares non accedant ad associandum dicta cadavera, amittere debeant interitia:* Sacra Congregatio in hunc modum respondit. *Sacra Congregatio respondit, Regulares non posse cogi ad exeundum a propriis Ecclesiis, ad effectum asso-*

associandi cadavera in eisdem sepelienda, sed sufficere, quod illa expectent ad januas. Quo vero ad intortitia remisit causam ad Judices suos. Ita refert Lantusca (*a*). Alias pariter ejusdem Congregationis sententias Ursayas fuse commemorat (*b*).

(*a*) In Th. Reg. ad voc. assoc. cadav.

(*b*) T. 5. p. 1 disc. 11. n. 16. & seq. & t. 7. p. 1. disc. 4. n. 72. & 73.

Quod si Parochus Claustralis fuerit, & Capellanos aliquos sibi adjungere debeat, dum pergit ad ædes defuncti, ut inde cadaver efferat ad Ecclesiam. Aut si Parochus ipse Claustralis additis sibi Capellanis iisdem defunctum comitari teneatur ad aliam Ecclesiam, in qua totius Familiæ tumulus positus est, vel defunctus ipse sepeliri decrevit, tunc sane ad evitandas turbas aliud consilium non suppetit, nisi Parochus ipse Sacerdotes sæculares sibi in Capellanos assumat, vel eos tantum Claustrales, qui studio cæteris præeundi non ferantur; siquidem perpauci inter ipsos in hac pervicaci sententia versantur.

Postremo, si ob eam causam eveniat controversia, eoquod Claustrales ejusmodi a Parochis, sive hæredibus defuncti ad associandum cadaver invitantur, universis indicimus eos Claustrales nequaquam accire, donec lis dirimatur. Accersant ipsos haud veluti Capellanos conductitios, sed tanquam Societatem Regularium: tunc enim Crucis suæ vexillum sequuntur, & sibi designatum locum occupant, nec ullus timor est, ne primatus obtinendi causa pompa funebris impediatur.

Hæc omnino tenenda præcipimus, quin rationes utriusque partis cum in *Petitorio*, tum in *Possessorio* labefactentur: neminem suspicamur queri de nobis merito posse, eoquod solum expetimus longe amovere turbas, quæ sæculares ipsos graviter offendunt. Insuper, cum rationes in medium proferentur a competitoribus, judicium ferre integrum parati sumus, & etiam, quæ modo sanximus, prorsus abrogare: neque sane hoc totum negocium temporis multum exigit, ut proponatur, examinetur, utque sententia feratur. Quippe magnum discrimen interest inter hanc controversiam, & illam, quæ in Tridentina Synodo Canonicos inter Regulares ex Congregatione Lateranensi, & Abates, & Monachos Casinates de loci primatu intercessit. Præstantiores doctrina viri totius Italiæ studium, & opera in eam causam contulerunt, quæ tandem trium Cardinalium judicio peracta fuit, quod sane judicium Pontificis etiam Pii IV. auctoritate, ac diplomate confirmatum est (*c*).

(*c*) A. 1567.

Supersunt aliqua, pro quibus consilium nostrum exposcitur; ac primum, in qua Parochia tumulandus sit, qui morari solitus in civitate, in agrum divertit ut animum parumper relaxet, vel ad negocia expedienda, aut ad valetudinem curandam, ibique vita decedit. Item ad quam Parochiam spectet illius cadaver, qui domicilium obtinet in diœcesi, & urbem petit necessitate aliqua adductus, vel ut reficiat vires morbo debilitatas, ibique supremum obit diem.

Ex jure Pontificio responsum aperte desumitur (*d*): *It, qui habet domicilium in civitate, vel castro, quandoque ad villam ruralem se transfert recreationis causa, vel ut ruralia exerceat in eadem, si non electa sepultura decedat ibidem, non in Ecclesia dictæ villæ, sed in sua Parochiali, vel in ea potius, in qua Majorum ipsius ab antiquo sepultura extitit, sepeliri debebit, dummodo absque periculo ad ipsam valeat deportari.* Itaque debet expendi, an defunctus sepulturam in aliqua Ecclesia sibi constituerit, & tunc extremæ ipsius voluntati, parendum est. Si nihil ille de sepultura sua decreverit, in tumulo Majorum suorum condatur, si ipsius familia peculiarem in aliqua Ecclesia tumuli locum habeat. Quod si defunctus nihil de suo sepulchro deliberaverit, si ipsius quoque familia peculiari tumulo careat, tum civitatis incola, licet in agro decesserit, ad urbanam Parochiam deferendus est, modo tamen absque ullo periculo, gravique incommodo id fieri queat. Id verum obtingere tunc solum declaramus pro evitandis dissidiis, cum ager, ubi Civis occubuit, tribus ab urbe milliariis distat. Nam si plus quam tribus milliariis distet, tum Parochus agrestis illum tumulo mandare poterit, nec urbanus Parochus cadaver deposcet, nec aliquid ratione sepulturæ percipere contendet.

(*d*) In Dec. Is qui de sep. in fer.

Equidem decretalis: *Is qui*: de illo verba minime habet, qui ex agro in civitatem venit valetudinis causa, vel ut negociis suis operam impendat, ibique mortem oppetit, sed tantum Civem memorat, qui in agro vitam absolvit, quo se contulerat ad confirmandam valetudinem, vel ob alias causas, ipsumque ad urbanam Parochiam transferendum statuit, si commode fieri posse videatur, ob eam nempe rationem, quod ipse ruri paululum degens, urbis domicilium non amittit; neque ruris incola censendus est, nisi animum in eo permanendi prius habuerit (*e*). Itaque, cum eadem ratio conveniat aptissime rurali viro, qui in civitate diem supremum oppetiit, ubi fortuito causa valetudinis, vel ad explicanda sua negocia morabatur, ideo constituendum de illo prorsus idem est, quod nuper exposuimus de Cive, qui ruri casu quodam occubuit, nempe, in urbana Parochia *sepeliendum ruralem virum, qui in* civitate vita defunctus est, si agreste ipsius domicilium tribus milliariis longe ab urbe sejungatur, & ad ruralem Parochum ex sepultura nullum fructum pervenire.

(*e*) Pirh. l. 3. tit. 28. de sep. §. 1. n. 6

At si hæc tria milliaria nequaquam intercedant, tum Civis cadaver in Parochiam urbis inferendum est, & ob eandem rationem ad *ruralem* Parochiam viri agrestis cadaver asportandum. Tunc autem ruralis Parochus urbanum Parochum, & e contrario Parochus urbanus ruralem admonebit, ut transferendum cadaver ipsi, vel alteri Sacerdoti per ipsum designato committatur. Cadaver etiam loco non movebitur, nisi proprius Parochus, aut ipsius Capellanus interfint; neque in urbem, sive in agrum, nisi pheretro impositum deferetur: Clericus Crucis vexillum præferet, & duo Sacerdotes subsequentur, qui Psalmos recitabunt, nempe Rector, aut Capellanus Ecclesiæ, ubi defunctus tumulari debet; & insuper Rector, aut Capellanus Ecclesiæ, ubi vitam reliquit: neque enim decet Fidelium cadavera alio modo sepulchris inferri. Illud vero quod non semel accidit, a religione prorsus alienum est, cum plaustris imposita cadavera, & fœni, paleæ, vel lignorum fasciculis implicita in civitatem, vel in agrum delata fuerunt, ut vectigal declinaretur; nihil enim solvendum pro ipsis transferendis cadaveribus Lagunez (*f*), & Cardinalis de Luca (*g*) sapienter ostendunt.

(*f*) De Fr. p. 227. n. 179.

(*g*) In suo mag. disc. 122. de Regal.

Non multis ab hinc diebus accepimus quendam in civitate vita perfunctum sibi sepulturam delegisse in Ecclesia Parochiali, quæ in diœcesi posita est; Rectorem autem Parochiæ urbanæ, ubi ille expiravit, rurali Parocho indixisse ad portam civitatis subsistere, ut cadaver ipsi traderetur.

Gratissimum nobis esset intelligere rationes, quibus innititur nova hæc, inusitataque sententia, rationes, inquam, a jure desumptas,

UAB Biblioteca de Ciències Socials

ptas, non tamen ex animi quodam impetu, ac temeritate, qui rei naturam ignorat. Jucundiſſimum nobis eſſet deprehendere, an Parochus, in cujus ditione aliquis animam exhalavit alium Parochum, in cujus Eccleſia ille ſepeliri debet, impedire poſſit eo ſe conferre, ubi cadaver efferendum eſt, & in itinere Crucem præferre; ſed multo magis, an liceat Parocho Bononienſi monere diœceſanæ Rectorem, ne urbis mœnia ingrediatur, ſed portam ſubſiſtat, ibique cadaver ſibi committendum accipiat.

Proculdubio, qui Parochiam obtinet Bononiæ, Parochus in civitate, non civitatis appellandus eſt; Ita ruralis Parochus in diœceſi Rector, non autem diœceſis habetur. Cum hæc ita ſint, nihil aliud repetere jure debent, niſi ut officioſam urbanitatem præſtent illi, qui prælata Cruce ditionis ſuæ fines pertranſeunt, quemadmodum Leo X. (a), & Sacræ Congregationes pluries ſtatuerunt (b).

(a) In Conſtit. 22. §. 9. in Bullar. Rom. to. 1.

(b) Paſſerinus de ſtatu hominum to. 2. q. 187. art. 9. offerv. 5. n. 260.

Poſt hæc apertiſſime conſtat nihil aliud ab urbano Parocho, quem ſuperius meminimus, expoſcendum fuiſſe, niſi ut Parochus ruralis officium conſuetum ſibi perſolveret, priuſquam ad efferendum cadaver Cruce prælata in civitatem veniret: ſed nullo pacto licitum fuit præcipere, ut ad portam ſubſiſteret. Quod ſi aliquis urbanus Parochus fateri non dubitaret, ejuſmodi facultatem ſe nunquam permiſſurum fuiſſe rurali Parocho, quamvis illam petiiſſet; & in eadem ſententia futuros Parochos omnes civitatis, quorum ditionem attingere ille deberet, cum domicilium defuncti petendum, vel ab ipſo eſt redeundum. Si quis, inquam, hæc audeat dicere, illud ſecum perpendat nobis ineſſe poteſtatem cum in civitate tum in diœceſi, ob quam ruralem Parochum ab omni conſueto officio prorſus immunem declarabimus, & ſi illo perfunctus fuerit, ſed fruſtra ruralis Parochus, tunc nos ipſi facultatem noſtram loco aſſenſus Parochorum civitatis impertiemur, concedentes diœceſanæ Eccleſiæ Rectori, ut prælata Cruce in urbem veniat, eademque ratione cadaver ad ſuam Eccleſiam transferat.

Quæ modo diximus nova, & inuſitata fortaſſe imperitis videbuntur, ſed contrarium agnoſcent, ſi plura alia cogitent, quæ fieri quotidie ſolent. Primum Regulares nullam ſupplicationem facere poſſunt, niſi in ſuis Eccleſiis, & ſub ſtillicidiis Monaſterii, & Sacrarum Ædium, quæ ad ipſos pertinent. Idem Sodalitiis præcipitur, ut nempe, pias ſupplicationes in ſuis tantum Eccleſiis, aut Sacellis inſtituant? Quod ſi Urbem circumire velint, facultas a Parochis expoſcenda eſt, quorum fines pervadere debent (c). Quis tamen Parochos adire ſolet ad hanc veniam obtinendam, cum ſupplicationes ſaltem conſuetæ indicuntur? Cum vero ſupplicationes inſolitæ habendæ ſunt, ſi eam Parochi facultatem recuſent, ſcire maxime optamus, an id ſupplicationes eaſdem jure impedire poſſit, quod quidem a veritate prorſus alienum eſt. Nam ſi Regulares, vel Sodalitia ad Epiſcopum confugiat, & facultatem pro re gerenda ab illo conſequantur, eandem nempe, quam pro conſuetis ſupplicationibus accepiſſe pro certo tenent, tunc omnis Parochorum diſſenſus haud ullius momenti exiſtimatur. Certiſſimum quippe eſt ſolam Epiſcopi licentiam ſatis eſſe, etiamſi Parochi ſe contrarios antea, ac penitus reluctantes exhibuerint. Petitum fuit a Congregatione Sacrorum Rituum: *An ſolius Epiſcopi accedente licentia poſſint Regulares dictam Proceſſionem facere* (alienas Parochias circumeuntes) *quamvis Parochus contradicat, & conſentire recuſet*: Sacra autem Congregatio reſpondit: *Sufficere licentiam Epiſcopi* (d). Haud diſſimiles ſententias a Sacra Congregatione Concilii deſumptas, in medium proferre poſſemus, ſed unam eligimus præ cæteris, quæ nobis Secretarii munus agentibus promulgatæ fuerunt. Die 24. Decembris anno 1718. propoſitum fuit: *An liceat Confraternitati facere Proceſſiones tam intra ambitum Oratorii, quam extra illum, abſque licentia Parochi, per cujus Parochiam tranſeundum eſt*, & Sacra Congregatio reſponſum fecit ejuſmodi. *Ad primam partem affirmative*, nempe, fieri poſſe ſupplicationem intra ambitum Oratorii abſque licentia Parochi: Deinde *ad ſecundam negative*, nempe, id non licere extra ambitum Oratorii. Cum tamen in reſponſo ea quoque verba ſubjiciantur: *Niſi necedat licentia Epiſcopi*, id manifeſtum omnino reddit, quod nuper expoſuimus.

(d) Loc. cit. tractat. Baſſi.

Quæ cum ita ſint, quoties cadaver ab Urbe in diœceſim, vel a diœceſi in Urbem transferri contigerit, nobis ſtatuendum reſervamus, an Rector diœceſanus prælata Cruce in Urbem ſe conferre debeat, & an Parochus Urbanus prælata Cruce a Civitate proficiſci. Quod ſi nemo pro re declaranda nos convenerit, decernimus, privatim a diœceſano Parocho Civitatem eſſe ſubeundam, qui deinde ædes defuncti, ſive templum petat, ubi cadaver ipſius depoſitum eſt, conſuetum Officium Urbano Rectori perſolvat, atque prælata Cruce ambo induti ſuperpelliceo, ſtolaque cadaver aſſocient. Idem præcipimus urbano Parocho, cum defunctus in diœceſi ad ſuam Eccleſiam efferendus eſt: quippe indecorum eſt Sepulchro Cadaver inferri, niſi vexillum Crucis præferatur. Juri autem communi maxime conſentaneum ſuperius oſtendimus, quod in funebri pompa Crux ejus Eccleſiæ ſola præcedat, ubi defunctus ſepellitur. Accedit, quod veteri conſuetudine, inſtitutoque hujus Urbis, ac diœceſis, vexillum illius tantum Eccleſiæ deferri ſolet, ubi cadaver tumulo committitur, ſi tamen inter Parochias recenſeatur, non vero Crux alterius Parochiæ, ubi ægrotus vitam expiravit.

Parochus primum locum ſemper occupat, donec in ſua ditione verſetur (e). Quare urbanus Parochus dextero incedet latere, donec Parochi diœceſani limites attigerit. Tunc enim ipſi primum locum concedet. Eodem pacto, cum Parochus Urbanus cadaver efferre debebit ex diœceſi, tum Rector diœceſanus in ſua Parochia dexterum latus occupabit, donec ad fines alterius diœceſis pervenerit. Hunc ordinem per Urbem, ac diœceſim tenebunt, donec venerint ad Eccleſiam, ubi defunctus ſepulturæ mandatur. Aliquod ſane diſcrimen intercedere cognoſcimus in his officiis, quæ modo perſcripſimus; ſed ita decernendum putamus, & aliquid urbanis Parochis præ diœceſanis eſſe tribuendum.

(e) Card. de Luc. de Præeminentiis diſc. 16. n. 3. & 4.

Illud etiam deprehendimus, quod non ſemel accidit, cum Parochus urbanus defunctum extra Civitatem in ſua ditione ad Parochiam ſepeliendum transferre debet. Nam Parochus, in cujus ditione ſita eſt porta Civitatis, in limine Urbis occurrit, & quaſdam preces cadaveri perſolvit. Quamobrem diſſidia concitata ſunt: Parochus enim, qui cadaver aſſociat, ad portam ſubſiſtere recuſavit, ſuſceptumque iter ad ſuam Eccleſiam proſequutus eſt, veluti ſi alter Parochus in limine Civitatis non adſtitiſſet. Ignoramus profecto hujuſmodi ritum, & qua de cauſa Parochus

(c) Baſſus Tract. ſuperius allato q. 10. n. 1.

ad

UAB Biblioteca de Ciències Socials

ad portam Civitatis pro recitandis precibus pergat, cum cadaver infertur. Id vero facere prætermittat, cum reliqua cadavera per ſuam Parochiam efferuntur, ut in alia Eccleſia, ſeu Parochia ſepulturam accipiant. At quoniam nullum diſcrimen afferri, nullaque ratio ad probandam hanc conſuetudinem excogitari poteſt, quæ corruptelas potius, ac diſſidia inter Parochos excitat, ideo præcipimus urbanis Eccleſiarum Rectoribus, ne in liminibus Civitatis ſuæ ditioni ſubjectis, occurrant cadaveribus, quæ in ipſam Civitatem adſportantur, ut in alia Parochia, ſive Eccleſia tumulentur.

Secundo loco quæſitum a nobis fuit, in quanam Eccleſia ſepeliri debeant Infantes, quos extra Civitatem nutricibus alendos Parentes tradiderunt, ibique celeri morte præreptí ſunt. His facili negotio reſpondemus; nam Romæ Statutum accurate tenendum indicimus, quod propoſitum, probatumque fuit poſt maturam rei diſquiſitionem in peculiari Congregatione, quam Clemens XI. ob hanc cauſam deſignavit (a): *Infantes, qui Nutricibus alendi extra propriam Parochiam dantur, retinent domicilium in Parochia Parentum, atque ad illam pertinent, licet in aliena Parochia decedant. Patre vero orbatos, quouſque apud ipſam Matrem aluntur, licet in poteſtate Tutorum, non Matris exiſtant, de Parochia Matris, non Tutorum, eſſe declaramus. Si Nutricibus alendi extra propriam Parochiam dentur a Matre, domicilium in Parochia Matris; Si vero utroque Parente caruerint, domicilium in Parochia Tutorum, non vero Nutricum, retinere declaramus. Quod ſi nec Tutores habeant, in Parochia, in qua decedunt, tumulentur.*

(a) In addit. ad ſtat. Cl. Rom. 67. & 8.

Hæc igitur obſerventur pro tumulandis Infantibus, qui domi Nutricis intereunt. In templum alias perſcriptum ea ratione deferantur, quæ Chriſtianæ Diſciplinæ conveniat, rectaque via ab ædibus, ubi vitam finierunt, niſi forte concedatur a nobis ob peculiarem cauſam illos antea transferri ad paternum domicilium, ut inde funebris pompa ad Eccleſiam inſtituatur.

Quod ſi aliqua controverſia forte contigerit de Parochialibus emolumentis, Vicarium noſtrum Generalem conveniant, ut ipſius judicio dirimatur: ſed meminerint Parochi nihil de *jure* repetendum eſſe pro exequiis, & ſepultura (b); retinendam tamen inductam conſuetudinem aliquid ſolvendi, ita ut nullum judicium fiat in eos, qui hanc conſuetudinem violare contenderint, ſed cauſa hujuſmodi in forum Epiſcopi ſolum adducatur, uti ſancitum eſt *Cap. ad Audientiam* 24. *de Simonia* his verbis: *Per Epiſcopum loci compeſcantur, qui malitioſe nituntur laudabilem conſuetudinem immutare.*

(b) Ju. Sac. Can. c. No. ſat. c. Cum in Ecc. c. Cum abot. de Simon.

MONITA

Pro mulieribus Tertiariis, quæ privatim in ſuis ædibus vitam agunt, aut conjunctim in aliqua parte hujus Civitatis, ac diœceſis.

INſtitutione XXIX. hujus libri copioſe verba fecimus de mulieribus Tertiariis, & earum conditionem ſatis expoſuimus. Deinde, cum Sacram Viſitationem illis Tertiariis indiximus, quæ duodecim domicilia in Urbe poſſident, ubi conjunctim vitam degunt, plura ſtatuere non omiſimus, ut diſſidia tunc nobis indicata illas inter mulieres, ac Parochos componerentur. Equidem præcepimus utriſque nonnulla, quæ utilia videbantur, ſed ipſa neglecta ſunt pro more, atque indole quorundam hominum, qui ſatis ſe feciſſe exiſtimant, ſi multa dixerint de aliquo negocio; deinde curam nullam, aut ſollicitudinem impendunt pro rei eventu, ſolvendiſque quæſtionibus, id quod privatæ tranquillitati, fidelium exemplo, & feliciori Eccleſiæ adminiſtrationi magnopere conducit. Quapropter aliqua ſuperaddenda pro Tertiariis hujuſmodi muneri noſtro conſentaneum putavimus, quæ ad duo capita rediguntur. Primum, agemus de Tertiariis, quæ privatim in ſuis ædibus vivunt; Secundo, de aliis Tertiariis, quæ in eandem domum conveniunt, & communem vitam inſtituunt.

§. I.

De Tertiariis, quæ privatim in ſuis Ædibus morantur.

REgulares Ordinum S. Dominici, S. Franciſci, S. Auguſtini; item Carmelitæ, Servitæ, ac Minimi a Sancto Franciſco de Paula inſtituti Tertiarias mulieres juxta Pontificum diplomata, ac privilegia adſcribere poſſunt (c): ex ipſis aliæ ſuis privatis ædibus immorantur, nec ullam cum cæteris habent ſocietatem; aliæ vero in uno domicilio ſimul conjunguntur. Has quidem S. Pius V. abrogare conſtituerat, uti modo oſtendemus, ob eam cauſam, quod alienos ab Eccleſiaſtica diſciplina putaverit mulierum cœtus, quæ religioſum habitum induerent, nullis votis ſolemnibus nuncupatis, & quæ nullis clauſtri legibus tenerentur. Attamen Tertiarias, quæ ſejunctim vivunt Sanctiſſimus Pontifex nunquam de medio tollere cogitavit, quemadmodum Sac. Congregatio Concilii declaravit: *Conſtitutionem* (inquit Fagnanus (d)) *Sancti Pii V. qua Sorores Tertii Ordinis ad perpetuam Clauſuram obſtringuntur, utpote loquentem de his, quæ in communi & in congregatione vivunt, ad ſupradictas Sorores in conſanguineorum, aut propriis domibus habitantes &c. nihil pertinere; & propterea circa illas Conſtitutionem &c. nec minuiſſe, nec immutaſſe, nec quidquam novi juris induxiſſe.*

(c) Lez. in Sum. Q. R. t. 2. c. 14. n. 8. & ſeqq. Mir. in Man. Pr. Reg. t. 1. q. 36. a. 1. & 2. Caſſian. a S. Elia in Arb. omn. op. mor. t. 6. in verbo Tertia. & Terriar. §. 2. n. 7.

(d) C. Nullus n. 68. de Foro comp.

Quare, ſi Conſtitutio S. Pii V. his Tertiariis nequaquam adverſatur, altera Conſtitutione Leonis X. gaudere ipſæ debent, ob quam Pontifex multa privilegia Tertiariis iiſdem elargitur (e): Sed prius oportet conditiones enumerare, quæ interveniant neceſſe eſt, ut hujuſmodi mulieres privilegia, quæ indicavimus, aſſequantur. Poſtea recenſenda ſunt privilegia ipſa, quæ Tertiariis ac Pontifice conceduntur.

(e) In Bull. Rom. 2. 1.

Primum igitur ex Leonis X. Conſtitutione deſumitur, quod iſtæ mulieres virginitatis, aut cælibatus votum emittere debeant, quod tamen ſolemne nequaquam eſt, uti Pontifex ipſe declarat. Sacræ autem Congregationes ſuis decretis addiderunt, neceſſario requiri, ut Regularium Præfecti de morum probitate, ætatiſque ratione certi fiant, antequam his mulieribus habitum religioſum impertiant; quæ quadraginta ſaltem annos attingere debent. Inſuper inquirendum eſt, utrum neceſſaria ad vitæ ſuſtentationem poſſideant, & cum quibus nam verſari domi neceſſe habeant, quos tantum conſanguineos, & affines eſſe oportet. Poſtremo, inveſtigandum ſupereſt, an Epiſcopi facultas intercedat, quæ concedi nequit ab ipſo, niſi poſtquam diligenter examinaverit, an eædem conditiones veritati congruant. Quare ſi, quod proprium eſt, unicuique tribuatur, ad Præfectum regu-

larem ſpectat religioſum habitum his mulieribus impertire, ad Epiſcopum vero facultatem tradere, & perſcriptas conditiones accurato examine cognoſcere. Nicolius (*a*), Lantuſca (*b*), Donatus (*c*), aliique plures hæc decreta commemorant (*d*).

(*a*) In Fl. ad voc. Tert.
(*b*) In Th. Reg ad id. verbum.
(*c*) Ret. Reg. t. 2. tit. 17 q. 3. n. 31. & ſeqq.
(*d*) Matt. in Offic. Cur. Ecc. c. 52. n. 3. & ſeq. Fign. con. 34. n. 29. t. 3 Paſſ. deſta. ruhom. t. 2 q. 187. 2. 4. obſ. 10. ſub n. 245.

Cum nos ipſi Secretarii munus gereremus in Sac. Congregatione Concilii Epiſcopus Mazaræ hæc poſtulavit: *Quænam ſint conditiones requiſitæ, ut Regulares habentes facultatem dandi habitum ſuæ Religionis mulieribus non collegialiter viventibus, dictum habitum dare poſſint, & an examen dictarum facultatum pertineat ad Epiſcopum*: die autem 10. Maji anno 1727. in hunc modum reſponſum fuit: *Examen facultatum concedendi habitum pertinere ad Sedem Apoſtolicam; examen conditionum quoad mulieres veſtiendas, & licentiam veſtiendi, pertinere ad Ordinarium, & conditiones veſtiendarum eſſe expreſſas in Decretis generalibus alias editis; & hæc decreta eſſe omnino ſervanda.*

Sed jam recenſeamus privilegia, quæ his Tertiariis tribuuntur, cum præditæ ſunt iis conditionibus, quas modo expoſuimus. Ac primum Tertiarios a tertiariis mulieribus diſtinguendos Leo X. decernit. Illi nullo gaudent privilegio, niſi conjunctim vivant, & cum ipſis Clauſtralibus immorentur; ſed mulieribus Tertiariis, quamvis ſuas ædes non dimittant, eadem privilegia Ordinis conferuntur: *Collegialiter autem* (de viris Tertiariis ſermo eſt) *ſeu cum Clauſtralibus habitantes, ac mulieres* (nempe Tertiarias, quæ ſuas ædes nequaquam deſerunt) *virginalem, ſeu calibem, aut caſtam vidualem, expreſſo voto, & ſub dicto habitu vitam ducentes, privilegiis, quibus Fratres Ordinis, cujus Tertiæ Regulæ habitum geſtant, gaudere debeant.*

Quod ſi Leonis X. Conſtitutio vim totam, & integram obtineat, hæ Tertiariæ privatim vitam agentes Epiſcopi juriſdictione prorſus immunes eſſe deberent. Eos ſibi Confeſſarios deligere poſſent, qui ad Monialium Confeſſiones, non vero fæcularium excipiendas probantur. Ad Parochiam accedere non tenerentur, ut Paſchali præcepto ſatisfacerent. Tandem a Præfectis ſuis Regularibus extremam unctionem percipere, & poſt mortem in Eccleſia ſui Ordinis ſepeliri jure poſſent.

Sed aliter ſe res habet; nam Leonis X. Conſtitutio ad certos quoſdam limites redacta fuit a Summis Pontificibus, qui deinde Sedem Apoſtolicam tenuerunt. Cum hæ mulieres revera non habeantur Regulares, eo quod tribus votis ſolemnibus non adſtringantur, ideo non cenſentur immunes ullo modo ab Epiſcopi facultate (*e*). Equidem fori privilegio gaudent juxta ſententiam, quæ a Sacra Congregatione Immunitatis probatur, cujus decreta Monacellus recenſet (*f*). Id vero non tribuitur viris Tertiariis, qui in privatis ſuis domiciliis permanent, uti ſapienter oſtendit Urſajas, qui decretum ſuper hac re promulgatum a Sac. Congregatione Immunitatis exponit (*g*). Inſuper de his mulieribus Tertiariis hæc Sac. Congregatio Concilii decernit: *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum ſæpius reſpondit, minime poſſe Sacerdotes Regulares mulierum Tertii Ordinis, quas de Pœnitentia, vel Pinzocheras vocant, Confeſſiones Sacramentales audire, niſi fuerint ab Ordinario approbati ad Confeſſiones perſonarum Sæcularium audiendas: quemadmodum nec poſſe illis Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum adminiſtrare in die Paſchatis Reſurrectionis Sanctiſſimi Domini noſtri Jeſu Chriſti.* Item ex epiſtola Sacræ Congregationis pro cauſis Regularium, & Epiſcoporum conſtitutæ ad Epiſcopum Matinenſem die 17. Junii anno 1639. hæc in ipſas Tertiarias ſancita deprehenduntur: *Circa Tertiariam ſimiliter cenſuerunt* (nempe Cardinales Sacræ Congregationis) *permiſſam haud fuiſſe Fratribus ejuſdem Monaſterii ob quodcunque privilegium Ordinis adminiſtrare ipſi Sacramentum Divinæ Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis, neque ejus cadaver domo efferre indicta funebri pompa ſine Parocho, aut ſine ipſius licentia. Nam hæc revera ad Parochos pertinent, qui debent aſſiduo, ſed hoc præſertim tempore, cognoſcere, juvare, accuratoque ſtudio fideles ſibi traditos inſtituere. Accidit, quod Tertiaria, licet nuncupatis votis, clauſtro non tenebatur, ſed domi ſuæ intra Parochi ejuſdem ditionem habitabat.* Poſtremo de Sepultura harum mulierum hæc habentur in decreto, quod ſuperius attulimus: *Præterea, ſi contingat aliquas ex prædictis Tertiariis ſine Sepulturæ electione decedere, eas ſic decedentes ita demum in Eccleſiis Ordinis, cujus habitum aſſumpſerunt, ſi in ipſis eorum communis ſepultura reperiatur, ſin minus in Eccleſiis Parochialibus ſepeliendas eſſe decernit.* Literas quidem Sac. Congreg., quas nuper expoſuimus, Diana (*h*) Theologus ex Regularibus Theatinis; decreta vero anni 1616. ſuperius allata commemorant iidem Scriptores, quos antea nominavimus. Si quis exoptet cognoſcere limites, ad quos redacta fuit Leonis X. Conſtitutio, ex Paſſerino Theologo Dominicano, Canonumque interprete id conſequetur. Illum fuiſſe Sacrarum Congregationum peritiſſimum ex eo maxime conſtat, quod Ordinis ſui Procurator Generalis per multos annos extiterit (*i*).

(*e*) Tamb. de Jure Abb. diſp. 7. q. 3.
(*f*) In For. Fori Ecc. t. 2. tit. 6. for 14. n. 1.
(*g*) T. 7. p. 1. diſc. 3.
(*h*) In ed. coord. t. 1. tr. 1. reſ. 352.
(*i*) Citat. q. 187. 2. 4. obſ. 10. n. 244. ad n. 252.

Hanc veritatem attigerat Benedictus XIII. de nobis optime meritus, qui antiqua ſui Ordinis privilegia confirmare, ac nova pariter adjungere cupiens, ſtatuit (*k*), ut viri Religioſi Dominicani mulieribus Tertii Ordinis in privatis ſuis domiciliis immorantibus adminiſtrarent Divinam Euchariſtiam in Paſchate, Viaticum, poſtremamque Unctionem, cum illæ morti proximæ viderentur, ac etiam ipſarum cadavera ad Eccleſiam ejuſdem Dominicani Ordinis efferrentur. Qua de re ſuæ poteſtatis amplitudine quidquid contrarium eſſet, & etiam immemorabilem conſuetudinem penitus abrogavit; ex quo ſatis aperte deſumitur, quod jus adverſabatur; & propter anteriores Pontificum conſtitutiones imminuta fuerant eadem privilegia eo modo, quem nos expoſuimus.

(*k*) In Conſt. Pretioſus ed. an. 1727. §. 55. & ſeq.

Quod ſi Clemens XII., Benedicti XIII. Conſtitutioni modum aliquem non impoſuiſſet, uti inferius ſubjiciemus, certiſſimum eſſet, Tertiarias mulieres, quæ privatas ſuas domos non dimiſerunt, a juriſdictione noſtra liberas, & immunes fore, & eo pariter jure ſolutas eſſe, quod Parochis tribui conſuevit. At, cum Pontifex Clemens XII. rem totam in eum gradum reſtituerit, in quo poſita erat, antequam Conſtitutio *Pretioſus*, in lucem ederetur, ideo nemo dubitare poteſt, quin mulieres Tertii Ordinis juri Parochorum, nobiſque ſubjiciantur.

Haud ignoramus multas in Civitate, ac diœceſi verſari mulieres hujus vitæ, atque inſtituti, quæ ſuis privatis ædibus morantur. Attamen nulla unquam facultatem a nobis petiit, ut habitum Tertii Ordinis ſumeret; neque unquam probatæ fuerunt in Tribunali noſtro eæ conditiones, quæ a decretis Sacrarum Congregationum neceſſario requiruntur. Dicet fortaſſe aliquis de hujuſmodi decre-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

cretis nihil se antea percepisse ; at sciat nobis haud esse ignota : Immo nec ipsum laterent , si aliquam operam rei cognoscendæ gratia impendisset , cum multis in locis eadem decreta oculis omnium obversentur . Quapropter universis Parochis in Civitate , ac diœcesi præcipimus , ut mulieres omnes Tertii Ordinis privatam vitam agentes in sua Parochia Cancellario nostro intra spatium Novembris proxime ineuntis recenseant. Nos autem cum Præfectis Regularium negocium diligenter expendemus , ut remedium , si opus fuerit, conferatur.

§. II.

De Tertiariis in Congregatione viventibus.

QUamvis mulieres Tertii Ordinis , quæ in Congregatione vivunt , ad privilegia percipienda speciatim a Leone X. haud nominentur , id tamen ex ipsius constitutione certissime desumi posse videtur . Nam , cur ipsæ careant iis privilegiis , quæ a Pontifice tribuuntur viris Tertiariis in Congregatione vitam agentibus , & mulieribus etiam ejusdem instituti , quæ suis in ædibus privatim degunt , modo vestem Ordinis præferant , & virginitatis , aut castitatis votum emiserint.

S. Pius V. Tertiariis in Congregatione viventibus novam disciplinam indixit : *Mulieres quoque* (inquit) (*a*) *quæ Tertiariæ , seu de Pœnitentia dicuntur , cujuscumque fuerint Ordinis , in Congregatione viventes , si & ipsæ professæ fuerint , ita ut solemne votum emiserint , ad Clausuram præcise , ut præmittitur , & ipsæ teneantur . Quod si votum solemne non emiserint , Ordinariis una cum Superioribus earum hortentur , & persuadere studeant , ut illud emittant , & profiteantur , ac post emissionem , & professionem eidem Clausuræ se subjiciant . Quod si recusaverint , & aliquæ ex eis inventæ fuerint scandalose vivere , severissime puniantur . Cæteris autem omnibus sic absque emissione Professionis & Clausura vivere omnino volentibus interdicimus , & perpetuo prohibemus , ne in futurum ullam aliam prorsus in suum Ordinem , Religionem , Congregationemve recipiant. Quod si contra hujusmodi hanc nostram prohibitionem & decretum alias receperint , eas ad sic vivendum omnino inhabiles reddimus.* Id perpendens Lezana scriptum ita reliquit (*b*) : *Quo videtur intentum Pontificis fuisse omnino extinguere Congregationes istas mulierum votum solemne non emittentium .* Porro Sedes Apostolica legem a S. Pio V. propositam haud neglexit . Nam in decretis evulgatis anno 1616. , postquam sancita fuerunt ea , quæ jam memoravimus, in mulieres Tertii Ordinis , quæ privatam in suis domiciliis vitam traducunt ab reliquis ejusdem consilii mulieribus sejunctæ , hæc statim adduntur : *Supradictis vero Decretis mulieres Tertii Ordinis , quæ collegialiter vivunt , non comprehendi , quinimmo eas dispositioni Constitutionis Pii V. editæ Romæ anno* 1596. IV. *Kalendas Julii , quæ incipit : Circa Pastoralis &c. : penitus subjacere expresse declarat , non obstantibus &c.* Rotarius (*c*) quoque noster plures auctores, etiam Regulares nominat , qui hanc sententiam sequuntur , ac deinde tradit : *Si hodie reperiantur Tertiariæ collegialiter viventes , debent impediri , supprimi , & annullari , nisi Professionem emittant cum quarto voto perpetuæ Clausuræ.*

Attamen multis adhuc in locis occurrunt mulieres Tertii Ordinis , quæ in Congregatione vivere statuerunt . In hac sane Civitate duodecim ad ipsas excipiendas domicilia , & quatuor etiam in diœcesi posita sunt . Porro Sedes Apostolica ita se gessit , ut easdem Tertiarias non quidem sua auctoritate probaret , sed illas pateretur , & Episcopis subjectas declararet : *Controversia est* (inquit Matheuccius (*d*) *de mulieribus Tertiariis , quæ in Congregatione extra Clausuram vivunt . Sed resolvitur eas allegatis privilegiis* (nempe concessis Ordini Regularium , quem ipsæ profitentur) *non potiri ; nam in decreto reliquuntur sub dispositione Constitutionis Sancti Pii V. quorum Professiones & receptiones Beatus Pontifex irritat & annullat . Et tales hoc tempore posse prohiberi , ne in communione maneant , nisi Professionem ad formam dictæ Pianæ emittant , rescripsit Sac. Congregatio Episcoporum . Quare sunt de jurisdictione Ordinarii .* Eandem docet sententiam Cardinalis Petra : *Hinc Tertiariæ , quæ vivunt in Congregatione absque Clausura , non utuntur tali Privilegio , quia debet servari Bulla Pii V. & possunt cogi ad emittendam Professionem Regularem , alias dissolvi Congregationem , & rursus subjiciuntur Ordinario* (*e*).

Episcopus Serefanæ , cum nos ipsi secretarii munere fungeremur , Sacræ Congregationi Concilii exposuit in sua Civitate jam post centum annos situm esse domicilium , in quo mulieres simul congregatæ S. Francisci religiosum habitum , & institutum sequuntur , sed vota tantum simplicia nuncupant , nec ullis claustri legibus tenentur ; easdem mulieres a Provinciali Ordinis Franciscani declaratas fuisse jurisdictioni suæ penitus subjectas, cum Provinciam invisendo perlustraret : Sacra Congregatio causis iisdem perductis , quas nuper explicavimus, die 30. Januarii anno 1723. respondit Societatem earum mulierum subjectam esse : *omnimodæ jurisdictioni Episcopi citra tamen approbationem* , nempe , ejusdem Sac. Congregationis pro confirmanda ipsarum mulierum societate.

Hæc disciplina ad Benedictum XIII. integre permansit , qui propensam merito in Regulares Ordines voluntatem suam testari cupiens , varias Constitutiones edidit , quibus hæc domicilia mulierum Tertii Ordini immunes ab Episcopi jurisdictione declaravit , & Regularium suorum potestati omnino commisit . Ex his necessario sequebatur easdem mulieres ab omni jure Parochorum liberas quidem esse ; tamen aliqui Parochi hujus Civitatis , cum Sedem hanc Cardinalis Boncompagnus teneret , controversiam excitarunt , an illæ mulieres ab Episcopi auctoritate solutæ , adhuc Parocho subjectæ viderentur . Quapropter idem humanissimus Cardinalis , ut Parochis obsecundaret , eandem quæstionem Cardinali Pauluccio Summi Pontificis ad gerenda negocia primo Administro per literas proposuit , qui responsum fecit , Romæ evulgatum ex Typographia Rev. Cam. Apostolicæ.

(*a*) In Const. 8. in Bull. Rom. t. 2.

(*b*) In Sum. Q. Reg. t. 2 c. 14. n. 38.

(*c*) In sua Th. Reg. t. 3. c. 6. n. 13.

(*d*) In sua Offi. Card. lect. c. 42. n. 6.

(*e*) In suis præcipuis Comm. in Const. Apostolicis ad Const. 15. Pontif. Martini V. n. 19.

Exemplar literarum, quas Cardinalis Pauluccius dedit Cardinali Boncompagno Archiepiſcopo Bononienſi pro ſolvendis quibuſdam quæſtionibus de immunitate, quam ſibi poſtulant mulieres, ab omni juriſdictione Epiſcoporum, & Parochorum ob ultimam Conſtitutionem BENEDICTI XIII. *quæ incipit: Paterna Sedis Apoſtolicæ providentia.*

Eminentiſſime, ac Reverendiſſime Domine.

EX iis rationibus, ac documentis, quæ litteris Eminentiæ Veſtræ continentur, ſatis, ſuperque ſolvuntur quæſtiones, quas tum iiſdem literis, tum voce Dionyſii Miniſtri ſui propoſitas monet a Parochis iſtius diœceſis, ob Conſtitutionem, quam Summus Pontifex Patribus Tertii Ordinis Sancti Franciſci obſignavit. Quamobrem minime dubito, quin E. V. datura ſit operam maximo, quo ſolet, ſtudio, ut Sanctitatis Suæ voluntati morem gerat, utque cæteri Conſtitutionem ipſam exequantur. Interim manus Eminentiæ Veſtræ humiliter oſculor.

Romæ die 20. Martii anno 1726.

F. Card. Pauluccius.

QUÆSTIONES PROPOSITÆ.

Cardinalis Archiepiſcopus Bononienſis inquirit, utrum domicilia, quibus mulieres Tertii Ordinis detinentur ob Conſtitutionem Pontificis, ſpectent ad juriſdictionem Fratrum Minorum, & Patris Generalis, ſecluſis etiam Parochis pro adminiſtrandis Sacramentis.

Utrum in Eccleſiis harum mulierum conſervari queat Divina Euchariſtia, Sanctum extremæ unctionis Oleum, ac poſtremo.

Utrum Fratres Minores prælata Cruce ſua, ſtolaque induti aſſociare poſſint cadavera mulierum Tertii Ordinis, cum ad ipſorum Eccleſiam ſepelienda feruntur, etiamſi alienas Parochias pertranſeant.

RESPONSUM.

Primum quidem nequit in dubium revocari. Nam dum Pontifex domicilia mulierum Tertii Ordinis ab auctoritate Epiſcopi eodem modo prorſus eximit, ac Monaſteria; dum Pontifex idem decernit, ut mulieres hujuſmodi pleno jure ſubſint Fratribus Minoribus, *non ſolum ſecluſis Epiſcopis*, ſed aliis quibuſcumque perſonis cujuſcunque ſtatus, gradus, vel conditionis exiſtant, & quacunque auctoritate fungantur, *ideo neceſſario conſequitur, ut Parochus etiam excludatur, cum præſertim omnis juriſdictio Parochi cum juriſdictione Epiſcopi implicita ſit, cujus ille coadjutor, ac Delegatus exiſtit. Immo, cum Sedes Apoſtolica diſſolvit ab auctoritate Epiſcopi quemcumque Regularem Ordinem, illis ſolum verbis uti conſuevit:* Eximimus ab Ordinario: *quemadmodum deprehenditur ex Bullario Romano* ſæpe ſæpius. *Id vero ſatis habitum ſemper fuit, ut iidem Regulares immunes etiam a Parochis cenſerentur, uti teſtatur experientia. At ſi res in controverſiam deduci velit, ſtatim omnis dubitatio ceſſabit, ſi in memoriam revocetur Sixti IV. Conſtitutio, quam Pontifex hac recenti ſua Conſtitutione renovavit. Nam Sixtus IV. concedit Fratribus Minoribus omnia adminiſtrare Sacramenta Fratribus Tertii Ordinis; & quos ab Epiſcopi facultate immunes jam fecerat, a Parochorum quoque jure liberos conſtituit.*

Leonis autem X. Conſtitutio, quæ dubitandi locum exhibet Cardinali Archiepiſcopo Bononienſi, & cujus auctoritas in medium ab ipſo profertur, ea, inquam, Conſtitutio Tertiariis potius ſuffragari videtur: Quamvis enim Leo X. in Lateranenſi Concilio Tertiarios, ac Tertiarias, qui ſuas privatas ædes nequaquam deſerunt, Parochis ſubjecerit, tamen quoſcunque Tertii Ordinis, qui ſimul in Congregatione vivunt, immunes prorſus declaravit, uti conſtat ex ipſa Conſtitutione. Et profecto multis in partibus Italiæ idem experientia comprobatum ſemper fuit.

An vero mulieres Tertii Ordinis Divinam Euchariſtiam, Sanctumque Oleum in ſuis Sacellis retinere poſſint, quod ſecundo loco petitum eſt, id permitti, vel negari debet a Provinciali Ordinis, quoties ipſum mulieres Tertiariæ habent loco Epiſcopi. Id præſertim oſtendetur ex eo, quod Leonis X. Conſtitutio, & alia deinde ad primam declarandam confecta, & incipiens, ea, quæ per Sedem &c. *Tertiariis in Congregatione degentibus elargitur omnia privilegia, quæ in Fratres Minores collata fuerunt. Ipſis autem permittitur utrumque Sacramentum in ſuis etiam Hoſpitiis conſervare. Accedit etiam, quod ejuſmodi privilegium Tertiariis maxime conſentaneum videtur, illudque non Romæ tantum, ſed ubique terrarum obtinent univerſa fere domicilia, quibus congregatæ mulieres commorantur.*

Supereſt reſponſum ferre, qua nempe ratione Fratres Minores aſſociare debeant cadavera &c. Itaque, ſi Sacella privata ejuſdem domiciliis ſatis idonea ſint, harum mulierum cadavera in illis ſepeliri poſſunt. Quippe ex Leonis X. Conſtitutione id pariter deſumitur, ut aliis corruptelis aditus occludatur.

Si poſt Benedicti XIII. Pontificatum nihil prorſus immutatum fuiſſet, perpauca addenda viderentur, & nos ipſi curam mulierum tertii ordinis illis, ad quos pertinet, libentiſſime relinqueremus; & ſi qui Parochi minime acquieſcerent rationibus, quas expoſitæ literæ Cardinalis Paulucci complectuntur, novis fortaſſe rationibus ad rem plane cognoſcendam a nobis adducerentur: ſed contra eſt; nam Clemens XII. anno 1732. Conſtitutionem ſuam edidit, quæ ſic incipit: *Romanus Pontifex*; ubi repetit Benedicti XIII. Conſtitutiones, quæ Regularibus ſuffragantur; alias quoque complectitur, ob quas mulieres tertii ordinis communi loco degentes a juriſdictione Epiſcopi vindicantur. In ea vero Conſtitutione Pontifex ita decernit: *Statuimus, & diſcernimus de omnibus, & ſingulis prædictis literis, & Conſtitutionibus, quæ ab eodem Anteceſſore Noſtro Benedicto prodierunt, necnon de omnibus privilegiis, gratiis, favoribus, indultis, exemptionibus, facultatibus, & declarationibus in iiſdem contentis eam deinceps deciſionem, ac judicium etiam in foro conſcientiæ habendum, quod ſive ex jure communi, ſive ex Concilio Tridentino, ſive ex decretis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, ſive alias legitime habebatur, antequam eadem litteræ, & declarationes ab eodem Benedicto conceſſa fuiſſent, perinde ſcilicet, ac ſi illæ non emanaſſent, ad quam diſpoſitionem, ejuſque priſtinum ſtatum, ac terminum omnia ſuperius enunciata omnino reducimus, & reducta eſſe volumus, ita ut in poſterum ſupradicti Ordines Regulares earumdem Literarum, & Conſtitutionum uſu, commodo, & effectu penitus carere debere intelligantur.* Cum hæc ita ſe habeant, res tota ad eos limites reſtituenda eſt, quibus ante Benedictum XIII. concludebatur, & quos antea recenſuimus. Itaque redditur Epiſcopo priſtina auctoritas, quam in has Tertiarias exercebat, & ob hanc cauſam ipſis Sacram Viſitationem indi-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

indiximus. Attamen diſſidia cum Parochis finem adhuc non habuerunt. Nam ſi bona hæc ducitur argumentatio: *Mulieres tertii Ordinis, quæ ſimul in Congregatione vivunt, immunes ſunt ab Epiſcopi juriſdictione, ergo ſolutæ quoque ſunt a jure Parochorum*: Illa tamen argumentatio nullius momenti habenda eſt: *Mulieres tertii Ordinis, quæ in Congregatione vivunt, juriſdictioni Epiſcopi ſubjiciuntur; ergo juribus Parochorum obnoxiæ quoque ſunt*. Quippe Moniales clauſtris incluſæ poteſtati Epiſcopi fere omnes obtemperant, tamen a jure Parochorum penitus liberantur.

Cum mulieres tertii Ordinis in Congregatione degentes inviſimus, nos aliqui Parochi monuerunt, divinum Euchariſtiæ Sacramentum ab ipſis in Eccleſia retineri. Quare iiſdem mulieribus indiximus, ut Sedis Apoſtolicæ privilegium oſtenderent.

Verba fecimus de Paſchali communione, de Viatico ipſis mulieribus Tertiariis adminiſtrando, de poſtrema Unctione, ac de Sepultura, & iterum juſſimus in medium proferri ab utraque parte neceſſaria documenta, quibus diſciplina conſtans in hac re, perpetuaque ſtatueretur. At cum neglectum id ſemper fuerit, & querimoniæ, ac diſſidia magis in dies augeantur, præcipimus utrique parti, ut ſimul conferant ea omnia, quæ ſententiæ ſuæ plurimum ſuffragari arbitrentur. Siquidem totam hanc cauſam rejicimus in proximum menſem Novembris, ut pacato, compoſitoque animo a nobis examinetur; & merito quidem ſperamus abſque ulla judicii ſpecie, ſine expenſis, ac ſine ullo ſtrepitu illam feliciter expediendam.

Antequam finem dicendi faciamus Præfectos Regulares harum Mulierum tertii Ordinis, quæ veterem diſciplinam aliquantulum remiſerunt (fatemur priſtinam vitæ, morumque rationem a pleriſque magno ſtudio retineri) eos, inquam, Præfectos magnopere hortamur curam ſedulam impendere, ne ipſarum domicilia tum viri, tum mulieres libere pervadant. Qui tertiariam mulierem alloqui legitimam ob cauſam debent, ipſam conveniat in loco ad confabulandum deſignato. Curent etiam diligenter, ne ſolæ Urbem circumeant, ac præſertim ſine habitu tertii Ordinis conſueto. Item, ne verſentur in ædibus ſæcularium per integras hebdomadas, aut etiam menſes, eo nomine, ac ſpecie, ut nempe, remiſionem aliquam accipiant, aut cognatorum gratia, vel ut priſtinam virium firmitatem recuperent; nam illud fas eſt expendere, quod Sacræ Congregationes præcipiunt etiam Tertiariis, quæ ſuis in ædibus privatam vitam traducunt, videlicet, ut domi ſolos conſanguineos, & affines in primo gradu in vitæ ſocietatem admittant. Inſuper præ cæteris neceſſariis conditionibus illa recenſetur, ut ſaltem quadraginta annos attigerint. Hos animi noſtri ſenſus Præfectis Regularium ſerio patefecimus, & non ſemel literas etiam dedimus Romam ad generales Ordinum Moderatores, ut eodem de negocio monerentur. Mente pariter defixum habemus, quod legimus in Scriptoribus hiſtoriarum, nempe, Spartanorum Civitatem mœnibus circumductis non eguiſſe, donec illi cives fortitudinis laude præcellebant; cum virtus ipſorum deinde relanguit, tunc primum Spartani, ut reliqui Græciæ populi, mœnibus urbem concluſerunt.

LEGES

Obſervandæ in Civitate, ac diœceſi Bononienſi pro iis controverſiis, quæ inter Parochos, ac Sodalitates intercedunt, addita explicatione decretorum URBIS, ET ORBIS, *quæ edita ſunt anno* 1703. *a Congregatione Sacrorum Rituum.*

ACturi pro bono hujus Civitatis, ad diœceſis de controverſiis, quæ frequenter excitantur inter Parochos, & pias ſæcularium Societates, ſive Presbyteros ipſarum Capellanos, omittimus ea, quæ ex veteri Eccleſiaſtica eruditione deſumi poſſunt; nam hæc præſens ætas tantam rerum copiam ſuppeditat, ut plura volumina confici poſſe videantur. Breviter percurremus diſſidia, quæ variis Sodalitatibus contigerunt; deinde controverſias inter Epiſcopos, & Sodalitates ipſas, ac poſtremo ſententias, ac judicia, quibus illæ diremptæ, compoſitæque fuerunt. Poſt hæc recenſebimus alia diſſidia, quæ Parochos inter, ac Sodalitates agitantur.

§. I.

De controverſiis inter ipſas Sodalitates olim concitatis.

PRimo quidem de primatu loci Sodalitates inter ſe contenderunt; ſed Gregorius XIII. paucis litem abſolvit (*a*): *Qui* (nempe Sodales) *in quaſi poſſeſſione præcedentiæ, ac juris præcedendi ſunt, ii* (*quibuſcumque reclamationibus, proteſtationibus, appellationibus, & aliis ſubterfugiis prorſus remotis, & ceſſantibus, & poſtpoſitis*) *in Proceſſionibus tam publicis, quam privatis, præcedere debeant*. Sed quia incertum foret, quodnam Sodalitium hunc loci primatum prius habuerit, idem Pontifex ſtatuit, ut, *Ii, qui prius Sacris uſi ſunt, in Proceſſionibus tam publicis, quam privatis, præcedere debeant*.

(*a*) In Con. 84. in Bull. t. 2.

Nulli unquam limites huic Conſtitutioni poſiti fuerunt, niſi ratione Sodalitatum, quæ a Sanctiſſimo Sacramento nuncupantur, quibus ſemper præire reliquis conceditur in iis ſupplicationibus, quibus Sacroſancta Euchariſtia defertur, ea tamen conditione, ut Sacco utantur, & aliis quoque ſupplicationibus intereſſe conſueverint. Tunc autem parere debent iis, quæ a Gregorio XIII. perſcribuntur, uti Sacræ Congregationes Romæ, & Tribunal Romanæ Rotæ conſtituerunt: Porro Baſſius has ſententias, ac decreta fuſe recenſet (*b*).

(*b*) In ſuo Tr. de Sod. q. 11. n. 5.

Compoſito primo hoc diſſidio novum aliud obortum eſt, cum in una Civitate duo Sodalitia ejuſdem Inſtituti erigerentur; idque plurimis inter ipſa diſſenſionibus aditum aperuit. Equidem Clemens VIII. (*c*) prohibuit, ne plures in eadem Civitate Sodalitates, aut Congregationes ejuſdem inſtituti permitterentur. Id Capec. Latro (*d*), Lezana (*e*), atque Maranta (*f*) decreto Pontificis inhærentes animadvertunt. At quoniam aliquæ Civitates tam magnæ, copioſæque ſunt, ut unum Sodalitium, aut Congregatio alteri adverſari non debeat, etiamſi prorſus idem inſtitutum ſequantur, ideo decernendum hoc modo Cardinalis de Luca exiſtimavit (*g*). Licere nempe duo Sodalitia ejuſdem inſtituti in una Civitate verſari, ſi illa ſpatioſa fuerit, & magna populi frequentia redundaverit, & ſpatium inter utrumque Sodalitium interponatur. Hanc opinionem Sacra Congregatio Concilii in pluribus cauſis amplexa eſt, ſuiſque decretis adprobavit (*h*).

(*c*) In ſua Conſt. 115. §. 3. in Bull. t. 3.
(*d*) Dec. 169 n. 31.
(*e*) In Con. imp. t. 2. O per. Mor. § ad voc. Confr. a n. 28. ad fin.
(*f*) In reſ. 3. per tot. 2.
(*g*) De Pr. diſc. 10. n. 12.
(*h*) In cauſa Ulixbon. die 7. Dec. anno 1720. & Ulixbon. die 3. Dec. 1729.

§. II.

De controversiis inter Episcopos, ac Sodalitia.

SOdalitia non semel ab Episcopi jurisdictione se eripere varias ob causas contenderunt, quarum prima ea fuit, quod erecta sint in Ecclesiis Regularium, qui Episcopis minime subjiciuntur. Attamen Sacra Concilii Congregatio omnino contrarium statuit, & Sacella Sodalitatum ab Episcopo visitari posse decrevit, videlicet ea tantum, quæ ab ipsis Sodalitatibus administrantur. Id præsertim sancitum fuit die 23. Junii anno 1719. his verbis: *Sacra &c. Inhærendo (a) declarationibus jam factis censuit, Confraternitates Laicorum in Ecclesiis Regularium exemptorum institutas, subesse jurisdictioni, & visitationi Episcopi, illasque ab eo visitari posse, necnon illorum Cappellas in iisdem Ecclesiis Regularium existentes, in his tamen, quæ Confraternitatum administrationem respiciunt. Et si Confraternitatibus incumbit onus manutenendi Altare, & illius cultum, Episcopum posse visitare circa ea, quæ respiciunt ipsam manutentionem, cultum, & ornamenta Altaris, seu Capellæ, onera Missarum, atque Divinorum Officiorum ibidem celebrandorum, & circa ea omnia, quæ ad obligationem eorumdem Confratrum relationem habent.*

(a) In causa Nucerina Paganorum die 23. Junii an. 1719. l. 24. Decret. fol. 215.

Equidem hoc decretum pro causa peculiari editum est; sed tanquam lex generalis probatum deinde fuit, ipsique Sacra Congregatio se conformavit, cum ejusdem generis causæ propositæ fuerunt: eas sententias accurato studio nos ipsi congessimus Secretarii munus gerentes in pagella, quam in lucem dedimus post Congregationem habitam die 19. Septembris anno 1722. (b). Eandem viam perpetuo tenuit Sacra Congregatio, postquam nos Urbe discessimus: Nam cum petitum fuisset a Sacra Congregatione die 3. Septembris anno 1730. (c): *An Episcopo competat jurisdictio visitandi Cappellam, de qua agitur*: (quod quidem Sacellum erat in Ecclesia P. P. Minorum Conventualium, ubi mulierum cœtus institutus fuerat, quæ nullo Sacco utebantur) responsum est: *affirmative ad formam Decreti in Nucerina Paganor. 23. Junii 1719.* Insuper propositum alias fuit in Sacra Congregatione die 7. Aprilis anno 1731. (d): *An Cappella, & Altare S. Antonii* (cui Sodalitas sæcularis addicebatur) *sita in Ecclesia PP. Minorum de Observantia Ravennæ, subsint visitationi Reverendissimi Archiepiscopi*: parique sententia decretum est: *Affirmative ad formam Nucerinæ &c.*

(b) In causa Confentina Visitationis, & Censurarum.

(c) In causa Spoletina.

(d) In causa Ravennatensi.

Aliud consilium ad evitandam Episcopi jurisdictionem initum fuit a Sodalitiis, quæ ideo Romanis Archisodalitatibus adscribi cupierunt. Nam Summi Pontifices quibusdam Regularibus, & Archisodalitatibus Romæ, & extra Urbem permiserant nova instituere Sodalitia, eaque sibi cooptare, & illis conferre sua privilegia, indulgentias, facultates, bona spiritualia, ac diplomata, quæ ipsamet sibi consequuta fuerunt. At vero Clemens VIII. (e) Episcopi jurisdictionem integram, inviolatamque servari voluit, ut nova Sodalitia cooptantur, utque collatis sibi privilegiis utantur (f). Id sapienter advertit Pa. Jordanus, aliique plurimi (g). Quapropter, cum in Sacra Concilii Congregatione peteretur (h): *An ad effectum, ut Confraternitates laicales aggregatæ possint uti Regulis, Statutis, & Constitutionibus, quas observandas recipiunt ab Archiconfraternitatibus aggregantibus, necessaria sit præcedens approbatio Ordinarii loci*: Responsum ita fuit: *Ita affirmative*. Insuper, cum secundo loco quæreretur: *An ad effectum, ut dictæ Confraternitates aggregatæ uti & gaudere possint Indulgentiis, Privilegiis, & Indultis Confraternitatum aggregantium, necessaria sit præcedens approbatio Episcopi cum interventu duorum de Capitulo*: Sacra Congregatio respondit: *Affirmative*. Tertio tandem loco petitum fuit: *An dictæ Confraternitates aggregatæ subsint Ordinariis, ita ut earum Officiales administrationis rationem Ordinario reddere teneantur*; & pari modo responsum dedit; *Affirmative*.

(e) In cit. Constit. 115. in Bullario tom. 3.

(f) §. 5. & duobus seq. ejusd. Constit.

(g) Lacub. tom. 2. lib. 7. tit. 11. n. 7. & 8.

(h) In causa Potentina 29. Maii an. 1683.

Tertio, Sodalitia studium suum contulerunt, ut Capitulo S. Joannis in Laterano Romæ adscriberentur: sed Paulus V. (i) hos conatus inanes fecit, & Clementis VIII. Constitutionem, quam modo nominavimus, servandam præcepit illis etiam Sodalitatibus, quæ a Capitulo Sancti Joannis, uti dictum est, cooptantur. At si novas Ecclesias, aut Sacella in Lateranensi solo excitari contigerit, ipsa quidem minime subsunt Episcopis ob vetustissimum privilegium Bonifacii IX., quod Tribunal Romanæ Rotæ sæpius commemorat (k). Et quamvis illud a Pio IV. abrogatum fuerit, tamen ipsum Sixtus V. in pristinum restituit (l). Tum valet hoc privilegium, cum Ecclesiæ Sacella, sive Sodalitia in eo fundo eriguntur, qui prius ad Basilicam Lateranensem *jure Dominii* pertinebat; aliter vero statuendum est, si postquam hæ Sacræ ædes fundatæ fuerint eidem Basilicæ subjiciantur, annuumque tributum ob hanc causam solvatur (m). Porro concessum a Sixto privilegium Episcopo tribuit in Ecclesias, aut Oratoria posita in solo Lateranensi prorsus idem jus, quod in ipsum Episcopum a Tridentina Synodo confertur (n). Ideoque delegata jurisdictio sarta, tectaque Episcopo conservatur (o). Quamobrem tanquam delegatus invisere potest Sacras ædes ejusmodi, ac Sodalitia, aut alium loco suo ad rem gerendam sufficere, juxta sententias Sacræ Congregationis Concilii, quas Monacellus recenset (p).

(i) Constit. 63. in Bullario tom. 3.

(k) Decis. 125. & 313. part. 9. Recent. decis. 375. n. 27. & seqq. decis. 383. n. 2. 5. & 6. part. 18. recent.

(l) Constit. 29. tom. 2 Bullar.

(m) Dec. 228. n. 3. & seq. decis. 260. coram Emerix juniore. & in Squillacen. Jurisdict. 5 aper bono jure diei 7. Junii ann. 1723. coram Lancetta.

(n) Sess. 6. cap. 4. & sess. 24. c. 3. de reformat.

(o) Junta decis. 115. n. 6. & 9. & decis. 313. nu. 9. in fine, & n. 12. cum duob. seq. part. 9. recent. & decis. 285. n. 8. & 9. part. 13. recent.

(p) In Formul. Legali tom. 1. tit. 5. formul. 2. sub n. 3.

§. III.

De controversiis inter Parochos, ac Sodalitia.

PArochi, ac Sodalitia hujus nostræ Civitatis gravibus olim dissidiis inter se contenderunt. Nam in cadaveribus efferendis ista poscebant, ut Sodales aliqui, relicto vexillo, quod cæteri sequuntur, prope pheretrum occuparent eum locum, qui Parochis debetur, quod quidem plures aperte negaverant, alii vero inter Parochos dissimulaverant: cum totum hoc negocium Sacrorum Rituum Congr. diligenter expendisset varia decreta confecit, quæ typis edita sunt anno 1675., & adjecta Synodo Card. Boncompagni (q); quæ sane decreta Sodalibus penitus interdicunt eum locum prope pheretrum sibi deposcere.

(q) Pag. 145. & seq.

At pro componendis dissidiis inter Sodalitia, ac Parochos, ut ita dicam, universi Orbis, multis in locis promulgata fuerant decreta a Congregatione Sacrorum Rituum die 10. Decembris anno 1704., quæ Summus Pontifex sua auctoritate probavit, ut eadem dissidia ad finem traherentur. At quoniam omnibus minime compertum est, quam ob causam ea decreta facta sint; immo putant aliqui nullam prorsus, aut exiguam rei disquisitionem intercessisse; & nonnulli pariter

eadem

eadem decreta parvi faciunt, ideo necessarium ducimus exponere partem suffragii, quod tulit Cardinalis Leander Colloredus non minus pietate, quam doctrina insignis, qui causam superius memoratam in Sacra Congregatione retulit. Ex eodem suffragio facile deprehendi potest, in primis ob rerum varietatem nonnulla post accuratum examen a diversis Congregationibus, nempe, Concilii, Regularium, & Episcoporum, & Sacrorum Rituum sancita fuisse: Secundo, varias ob hanc causam controversias emersisse; ideoque diversas, & contrarias sententias, ac decreta promulgata: Tertio, leges generales, & uniformes, quantum fieri potuit, indictas fuisse: Quarto, ad eam rem obtinendam simul congesta fuisse antecedentia decreta, quæ nos ipsi descripta, & adjuncta vidimus post suffragium ejusdem Cardinalis Colloredi, quod non mediocri sane bono nostras in manus pervenit: Quinto, priusquam ullum judicium fieret, impositam fuisse provinciam, ut *pro veritate* sententiam suam scriptam traderent, præclaris viris Sardinio, ac Bottinio, Advocatis Consistorialibus, qui sapienter, accurateque rem gesserunt, uti constat ex ipsorum sententiis, quas typis editas nos ipsi conservamus: Ultimo, susceptam fuisse ejusmodi causæ disquisitionem ea ratione, ac consilio, ut nullum, quoad fieri posset, detrimentum Parochis inferretur: *Sed jam suffragii ipsius verba subjiciamus.*

„ Adeo frequentes sunt controversiæ Parochos inter, ac Sodalitia, Scriptorum vero opiniones, & Sacrarum pariter Congregationum sententiæ adeo variæ, ac discrepantes inter se videntur, ut Eminentiæ Vestræ necessarium alias duxerint aliquem modum statuere, ac judicium ferre de quibusdam controversiis, quæ generatim proponuntur, ita ut reliquæ in posterum difficultates facile componi, aut facilius judicari possent. Id nunc eo difficilius obtinetur, quo facilius excitantur dissidia, non solum ob emulationem, atque primatum inter Societates ejusmodi, sed etiam, quia utræque facile inveniunt auctores, ac decreta, quæ causæ suæ plurimum suffragantur; quæ sane decreta variis temporibus, atque a diversis judicibus confecta vim majorem, vel minorem a majori, vel minori partium dissidentium peritia, atque industria sibi comparaverunt. Et quamvis certum sit accidere posse, ut quædam peculiaria dissidia generalibus legibus componi nequeant; videlicet, si speciales rationum tituli, privilegia, consuetudines, aut Synodales sanctiones interponantur, tamen illud etiam manifestum est, hos peculiares titulos haud sufficere, eo quod certa, ac generalis norma minime proponatur; quemadmodum causæ tum ad forum Ecclesiasticum, tum sæculare pertinentes difficili negotio ad finem traherentur, si solæ diœcesanæ leges suppeterent, nec jus commune adjungeretur. „

„ Cum igitur die 22. Februarii anno 1699. retulissem causam Eugubinam inter Parochum, & Sodalitium Petiæ, & cum EE. VV. ex utraque parte multa decreta proferri animadverterent ex variis Collectoribus desumpta, jusserunt congeri simul eadem decreta, atque examinari, ut ipsorum fundamenta, ac circumstantiæ dignoscerentur. Postquam magno studio, ac diligentia id perfecit Secretarius, iterum die 22. Augusti ejusdem anni causam retuli, & responsum fuit: *Iterum dilata, & examinentur Decreta aliarum Congregationum.* Jussu Sacræ Congregationis peracto, rursum die 30. Aprilis anno 1701. idem argumentum propositum fuit, & quamvis causa ob molestiam, ac temporis diuturnitatem inter dissidentes composita jam fuisset, tamen visum fuit Eminentiis Vestris, ut aliquis Consistorialis Advocatus *pro veritate* judicium suum daret, quod munus Sardinius primo, & deinde Bottinius jussi ab Eminentiis Vestris die 1. Julii ejusdem anni secundo loco susceperunt. „

„ Cum satis diligenter examinata res fuerit, nunc triginta & tres quæstiones solvendæ proponuntur, desumptæ ab variis dissidiis, quæ ante, ac postea contigerunt. Potro eæ quæstiones proferuntur juxta discrimen, quod intercedere necessario debet inter diversas conditiones, ac naturas Ecclesiarum, in quibus Sodalia institui fortasse potuerunt. Quippe alio modo subsunt Parocho hæ Societates, cum in eadem Parochiali Ecclesia sunt erectæ, vel in Oratoriis, aut Sacellis, quæ ipsi Parochiæ adjiciuntur, alio autem modo, cum Societates ejusmodi addictæ sunt publicis, ac liberis Ecclesiis, quamvis intra limites Parochiæ positæ sint. „

„ Sed priusquam has quæstiones examinemus operæ pretium ducimus aliqua generatim in medium proferre, quibus explicentur, & confirmentur ea, quæ inferius subjiciemus; ac primum præter jura Parochialia, quæ cum utilitate Parochorum plerunque conjunguntur, & de quibus Canonum Interpretes frequenter verba faciunt, munia quoque Parochialia recensentur, quæ ita dicta sunt, eo quod ad Parochos reipsa pertineant, aut illis saltem conveniant, vel ob naturam munerum, quæ cum juribus Parochialibus omnino copulantur, vel ob *dignitatem*, & conjunctionem, quam habent Parochi cum Pastorali Officio, cujus causa Parochus vices Episcopi gerit, & exhibet. Ita distinguit *ex professo* Episcopo Riccius *in sua praxi aurea tom. 2. par. 4. a solut. 291. usque ad solutionem 311.*; cujus opinionem sequitur Barbosa *in tractat. de officio, ac potestate Parochi part. 1. cap. 12. per totum.* „

„ Secundo, si lex generalis constitui velit, negligenda videntur ea, quæ Auctores scripta reliquerint, ex quibus sane perpauci rem, de qua agimus, accurato studio perscrutati sunt. Consilia potius, & instituta S. Caroli probari debent, qui præ cæteris omnibus existimandus est, & nominandus in hoc amplissimo cœtu, quoties aliquid decernendum obtigerit pertinens ad formam, recentemque Ecclesiæ disciplinam. Ea pariter consideranda, & eligenda sunt, quæ Divinum cultum augeant, sacras functiones magis exornent, & magis conveniunt officio, ac muneri, ob quod Parochi, ac Sodalitia instituta fuerunt, quæ proculdubio invecta minime sunt, ut sacras functiones exerceant, aut in partem Ecclesiasticæ Hierarchiæ recipiantur, sed ut pœnitentiæ actus sibi utiles, & consentaneos suscipiant, & opera misericordiæ proximo suo impendant. „

„ Tertio, cum dubiæ quæstiones proponuntur, ea seligenda opinio mihi videtur, quæ Parochis magis suffragetur; tum quia sitam habent intentionem in vetustiori titulo, & magis universali; tum quia hac ratione minus a pristina Ecclesiæ disciplina recedit. Accedit, quod Episcoporum consensione id magis probatur, qui in Synodis, & peculiaribus quæstionibus, Parochorum causam, & partes plerunque tuentur. Postremo Ecclesiæ dignitas, primatus, ac libertas hoc pacto melius vindicantur contra quotidianas inno-

vationes, & usurpationes sæcularium, qui profecto Clerum mercenarium, ac subjectum sibi potius in suis Capellanis expetunt, quam in Parochis liberum, & auctoritate munitum. „

„ Quarto, in mentem revocari potest quomodo se gesserit Apostolica Sedes in conferendis privilegiis in Ordines Regularium, quæ Parochorum jurisdictioni detrimentum afferrent. Porro adeo lente, cauteque id factum est, & paulatim post longum temporis spatium, quamvis Ecclesiæ pars summopere conspicua, ac benemerita illis privilegiis cumulari deberet; hinc facile deprehenditur, quam parce, cauteque impertienda sint Sodalitatibus, quæ a meritis, & conditione Regularium longissime dissident, ea privilegia, quæ jura Parochorum imminuunt. „

„ Ultimo, si Romæ consuetudines, atque instituta reliquis inferioribus Ecclesiis proponi possunt, veluti norma, quam sequantur, id tamen fortasse haud convenit huic peculiari argumento, de quo agimus. Quippe in urbe Sodalitates ea privilegia consequutæ sunt, quæ in aliis locis permitti nullo modo possunt. Etenim Romæ dignitas, & primatus Cleri adeo splendet, ut nullis facile tenebris obscurari queat, neque ex aliorum privilegiis diminui. Insuper Cardinalium dignitas, qui præsentes, & tanquam Patroni Archisodalitatibus præpositi sunt, postulare videtur, ut aliqua ratio habeatur earundem Societatum, ipsæque minus Parochis subjicientur, nempe, ob eandem causam, qua Tridentina Synodus adducta fuit, ut privilegiis, ac discrimine digna putaret Monasteria, ubi Generales Ordinum Regularium moderatores immorantur *sess. 25. cap. 20. de Regularibus*. Equidem, si omnia privilegia, quæ Romæ conceduntur Sodalitatibus, & juribus Parochorum officiunt, cæteris etiam tribuerentur ubique terrarum constitutis, & ubi quandoque solus Parochus Superioris Ecclesiastici personam gerit, absonum sane, & alienum id foret eodem modo, ac si privatis Monasteriis traderetur idem privilegium, quod Tridentina Synodus impertit illis solum Monasteriis, quæ Præfecti generales Regularium sibi ut sedem elegerunt. „

§. IV.

De decretis a Sacra Congregatione Rituum ad componenda dissidia inter Parochos, & Sodalitia.

Post accuratissimum rei totius examen, uti dictum est, propositæ fuerunt, solutæque triginta tres quæstiones: Sacra Congregatio discrimen posuit inter Societates sæcularium erectas in Ecclesiis Parochialibus, aut in Sacellis, vel Oratoriis publicis, vel privatis quæ a Parochia dependent, ipsique adjiciuntur, & reliquas inter Societates constitutas in publicis Ecclesiis, aut Oratoriis publicis, vel privatis, quæ a Parochia secernuntur, quamvis intra ipsius limites posita sint; Sac. Congregatio fere omnia tribuit Parochis contra eas Societates, quas primo loco recensuimus; eandem tamen liberalitatem minime ostendit, cum de secundis Societatibus sermonem haberet. Nam ipsis, eorumque Capellanis plurima concessit; integras tamen fore decrevit conventiones interpositas, cum Sodalitia statuerentur, litium compositiones a partibus dissidentibus factas, probatasque a Sede Apostolica; item Indulta, Synodales Constitutiones, vel provinciales, & consuetudines immemorabiles, aut saltem centenarias. Sed ne libri conquirendi sint, qui has quæstiones, solutionesque continent, eas hoc loco subjicimus, ut Parochis, ac Sodalitiis commode innotescant.

DECRETA

Congregationis Sacrorum Rituum circa Jura Parochialia, Functiones, & præeminentias inter Parochos, & Confraternitates laicorum, earumque Cappellanos, & Officiales.

Urbis, & Orbis

AD debitum imponendum finem controversiis, quæ inter Parochos, & Confraternitates sæculares, earumque Cappellanos, & Officiales super juribus Parochialibus, & Functionibus Ecclesiasticis, nonnullisque præeminentiis, seu prærogativis frequenter exoriri solent, in Sacrorum Rituum Congregatione ab Eminentissimo, & Reverendissimo Domino Cardinali Collovedo, propositis infrascriptis dubiis, videlicet:

I. *An Confraternitates laicorum legitime erectæ in Ecclesiis Parochialibus habeant dependentiam a Parocho in explendis Functionibus Ecclesiasticis non Parochialibus?*

II. *An dictæ Confraternitates erectæ in Cappellis, vel Oratoriis, tum publicis, tum privatis, adnexis Parochialibus Ecclesiis, & ab eis dependentibus habeant dictam dependentiam a Parocho quoad dictas functiones?*

III. *An Confraternitates erectæ in aliis Ecclesiis publicis habeant quoad easdem functiones aliquam dependentiam a Parocho, intra cujus Parochiæ limites sita sunt Ecclesiæ?*

IV. *An Confraternitates erectæ in Oratoriis tum publicis, tum privatis, sejunctis ab Ecclesiis Parochialibus, quoad dictas functiones Ecclesiasticas habeant dictam dependentiam a Parocho?*

V. *An benedictiones, & distributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum, sint de juribus mere Parochialibus?*

VI. *An benedictiones mulierum post partum, Fontis Baptismalis, Ignis, Seminis, Ovorum, & similium, sint de juribus mere Parochialibus?*

VII. *An functiones omnes Hebdomadæ Sanctæ sint de juribus mere Parochialibus?*

VIII. *An celebratio Missæ solemnis feria quinta in Cœna Domini, sint de dictis juribus Parochialibus?*

IX. *An prima pulsatio campanarum in Sabbatho Sancto, sit de dictis juribus Parochialibus?*

X. *An celebratio Missarum solemnium per annum, sive pro vivis, sive pro defunctis, sit de dictis juribus Parochialibus?*

XI. *An expositio Quadraginta Horarum, & benedictio, quæ fit super populo, sit de dictis juribus mere Parochialibus?*

XII. *An expositio, quæ fit cum Reliquiis, vel Sacris Imaginibus, & benedictio, quæ cum eis fit super populo, sit de dictis juribus Parochialibus?*

XIII. *An functiones in præcedentibus octo dubiis, videlicet a dubio quinto ad duodecimum, expresse peragi possint in Oratoriis privatis, contradicente Parocho?*

XIV. *An in dictis Oratoriis privatis Confraternitatum per Confratres statis horis recitari possint Horæ Canonicæ cum cantu, vel sine, absque alia licentia Parochi?*

XV. *An in dictis Oratoriis privatis sit licita celebratio Missæ privatæ, assentiente Ordinario Loci, & contradicente Parocho?*

XVI.

XVI. *An Capellani Confraternitatum possint populo denunciare Festivitates, & Vigilias occurrentes in hebdomada absque licentia Parochi?*

XVII. *An Parochus, invitis Confratribus, docere possit Doctrinam Christianam in prædictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis, & privatis a Parochiali divisis, & separatis?*

XVIII. *An in sæpedictis Ecclesiis publicis Confraternitatum possint haberi publicæ Conciones, etiam per totum cursum Quadragesimæ, vel Adventus, cum licentia Ordinarii, & absque licentia Parochi?*

XIX. *An in eisdem Ecclesiis possit celebrari Missa, sive lecta, sive cantata, ante Missam Parochialem, sive lectam, sive cantatam?*

XX. *An ad Parochum spectet facere officium funebre super cadaveribus sepeliendis in sæpedictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum?*

XXI. *An intra ambitum earundem Ecclesiarum fieri possint Processiones juxta cujusque Confraternitatis institutum absque interventu, vel licentia Parochi?*

XXII. *An eædem Processiones fieri possint extra ambitum dictarum Ecclesiarum, absque licentia illorum Parochorum, per quorum territorium transeundum est?*

XXIII. *An in dictis Processionibus Capellani Confraternitatum possint deferre Stolam?*

XXIV. *An Episcopo accedenti ad Ecclesias publicas Confraternitatum, quæ non sint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficiatum habeant, porrigendum sit aspersorium a Parocho, in cujus territorio sunt sitæ dictæ Ecclesiæ?*

XXV. *An earundem Ecclesiarum, & Confraternitatum Rectores, & Capellanos possit Parochus, cessante alio speciali, ac legitimo titulo, & ex solo jure Parochialitatis, compellere invitos ad assistendum Functionibus Ecclesiæ Parochialis?*

XXVI. *An in sæpedictis Ecclesiis Confraternitatum, neque Parochialibus, neque Regularibus, retineri possit Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sine speciali Indulto Sedis Apostolicæ?*

XXVII. *Præsuppositæ facultate retinendi, an possit infra annum publice exponi sine licentia Ordinarii?*

XXVIII. *An possit Parochus se ingerere in administratione oblationum vel elemosynarum in sæpedictis Ecclesiis recollectarum, vel capsulæ pro illis recipiendis expositæ clavem retinere?*

XXIX. *An in Ecclesia Parochiali Confratres, vel eorum Capellani immiscere se valeant invito Parocho, in ejusdem Ecclesiæ functionibus, sive Parochialibus, sive non Parochialibus?*

XXX. *An Confraternitates, sive sint erectæ in Ecclesia Parochiali, sive extra illam, possint pro libito, & juxta uniuscujusque peculiaria statuta, Congregationes suas facere absque interventu, vel licentia Parochi?*

XXXI. *An possint propria bona administrare, ac de illis disponere, absque ulla dependentia a Parocho?*

XXXII. *Quando Parochus eisdem Congregationibus interfit de mandato Ordinarii, & tamquam ejus Delegatus, an possit suffragium decisivum ferre? & quatenus Affirmative.*

XXXIII. *An etiam suffragium duplex?*

Sacra eadem Rituum Congregatio re mature discussa respondendum esse censuit.

Ad primum Affirmative.
Ad secundum Affirmative.
Ad tertium Negative.
Ad quartum Negative.
Ad quintum Negative.
Ad sextum Negative; sed benedictiones mulierum, & Fontis Baptismalis fieri debere a Parochis.
Ad septimum Negative, prout jacet.
Ad octavum Negative, prout jacet; sed spectare ad Parochos.
Ad nonum Negative, prout jacet, sed spectare ad Ecclesiam dignioren, ad formam Constitutionis Leonis X. 22. §. 14.
Ad decimum Negative, prout jacet; sed licere Confratribus duntaxat in festivitatibus solemnioribus ejusdem Ecclesiæ, vel Oratorii, ut in Brundusina sub die 1. Junii 1601.
Ad undecimum Negative.
Ad duodecimum Negative: & quoad benedictiones cum Reliquiis, & Imaginibus serventur decreta.
Ad decimum tertium, satis provisum in superioribus.
Ad decimum quartum Affirmative; nisi aliter Ordinarius statuat ex rationabili causa.
Ad decimum quintum Affirmative.
Ad decimum sextum Affirmative.
Ad decimum septimum Negative.
Ad decimum octavum Affirmative.
Ad decimum nonum Negative; nisi aliter Episcopus disponat.
Ad vigesimum Affirmative, quando tumulandus est subjectus Parocho, intra cujus fines est Ecclesia, vel Oratorium.
Ad vigesimum primum Affirmative.
Ad vigesimum secundum Negative; nisi adesset licentia Episcopi.
Ad vigesimum tertium Negative, extra propriam Ecclesiam.
Ad vigesimum quartum Negative.
Ad vigesimum quintum Negative.
Ad vigesimum sextum Negative.
Ad vigesimum septimum Negative.
Ad vigesimum octavum Negative.
Ad vigesimum nonum Negative.
Ad trigesimum Affirmative, dummodo non impediant functiones, & Divina Officia.
Ad trigesimum primum Affirmative.
Ad trigesimum secundum Negative.
Ad trigesimum tertium Negative.
Et ita, salvis tamen conventionibus, & pactis in erectione Confraternitatum forsan factis, concordiis inter partes initis, & a Sancta Sede approbatis, Indultis, Constitutionibus Synodalibus, ac Provincialibus, consuetudinibus immemorabilibus, vel saltem centenariis, declaravit, ac decrevit, si Sanctissimo Domino Nostro videbitur.

Die Decima Decembris 1703.

Et facta deinde per me Secretarium de prædictis decretis Sanctissimo Domino Nostro relatione, prævia eorum integra lectura, Sanctitas Sua laudavit, benigneque approbavit, & publicari, & non obstantibus quibuscumque aliis in contrarium facientibus, servari mandavit. Die 12. Mensis Januarii 1704.

G. Cardinalis Carpineus.

Loco † Sigilli.

B. Inghirami Sac. Rit. Congreg. Secret.

§. V.

Nota super iisdem decretis, ac potissimum super his, quæ ad Episcopos pertinent.

EX his, quæ hucusque dicta sunt, facile deprehenditur Sacræ Congregationi, dum Parochos inter, ac Sodalitates dissidia componeret, eam non fuisse mentem, ut Episcoporum

rum jurisdictionem infringeret, aut ipsos impediret, ne unquam a decretis ipsis recederent, etiamsi legitima causa interveniat, & diœcesis utilitas aliud expoſcere videatur. Id aperte constat ex ipsis decretis. Nam quæstio decimo quarto loco posita his verbis exponitur: *An in dictis Oratoriis privatis Confraternitatum per Confratres statis horis recitari possint Horæ Canonicæ cum cantu, aut sine, absque licentia Parochi*: Responsumque fuit: *Affirmative, nisi aliter Ordinarius statuat ex rationabili causa*. Quippe Cardinalis Colloredus in suo suffragio id peractum fuisse advertit a Sancto Carolo Borromæo in quinto Provinciali Concilio: *videlicet, ne impediantur, vel turbentur functiones Parochiæ, aut populus ab ipsis avocetur, cum præsertim fidei rudimenta explicantur*.

Quæstio decima nona his verbis exhibetur: *An in eisdem Ecclesiis possit celebrari Missa sive lecta, sive cantata, ante Missam Parochialem sive lectam, sive cantatam*: Sacra autem Congregatio ita respondit: *Negative, nisi aliter Episcopus disponat*. Nam Cardinalis Colloredus arbitrio Episcopi id relinquendum perpendit, *qui judicabit, utrum aliter justas ob causas statuendum sit, uti sæpe contigit, cum ratio aliqua peculiaris intercesſit*.

In quæstione 22. hæc petuntur: *An eadem Processiones fieri possint extra ambitum dictarum Ecclesiarum absque licentia illorum Parochorum, per quorum territorium transeundum est*. Sic autem respondetur: *Negative, nisi adesset licentia Episcopi*. Siquidem Episcopi facultas sufficitur loco illius, quæ expoſci, & obtineri a Parocho debuerat, uti nos ipsi superius o-
(a) In Regul. de affociat. Cadav. §. qui usum non tenet, & §§ seqq. stendimus (a).

Verum, ut hæc omnia magis confirmentur, alias sententias afferemus post decreta promulgatas; Nam, quæ ante ipsa decreta fuerunt editæ, si decretis iisdem adversentur, nullius momenti, ac ponderis existimantur: Itaque decima septima quæstio sic habet: *An Parochus, invitis Confratribus, docere possit Doctrinam Christianam in præditis Ecclesiis, & Oratoriis publicis, vel privatis, a Parochiali divisis & separatis*: respondum est ejusmodi: *Negative*. Quapropter die 8. Augusti 1742. propositum fuit in Sac. Congregatione Concilii, cum nos ipsi Secretarii munus ageremus: *An sit removendum exercitium Catechismi, & docendi Puellas in venerabili Ecclesia Confraternitatis Sanctæ Mariæ de Humilitate, nuncupatæ Quadraginta Horarum, Civitatis Mantuæ*. Id nempe contendebant iidem sodales contra Episcopum, qui legis Christianæ præcepta in eo loco explanari jusserat. At Sac. Congregatio die 29. Augusti eodem anno respondit, *Negative*. Postquam Roma discessimus Rector Ecclesiæ, quæ concludebatur limitibus Parochiæ in Asculana diœcesi, impedire voluit Parochum, ne in eadem Ecclesia populum Christiana doctrina instituceret; qua de re petitum fuit a Sac. Congregatione die 29. Augusti anno 1733. *An idem Rector teneatur permittere, ut Parochus doceat in dicto Oratorio Doctrinam Christianam, vel possit hoc impedire*, responsum est: *Arbitrio Ordinarii*.

In decretis Parocho indicitur abstinere ab eleemosynis, & oblationibus administrandis, quæ in Ecclesiis sodalitatum congeruntur; Permittitur ipsis Sodalibus ut simul congregentur sine Parocho, ipsiusque licentia, modo tamen divina officia non impediantur. Illis quoque conceditur, ut bona sua administrent, & libere impendant inconsulto Parocho, uti constat ex quæstionibus 28. 30., & 31. & ex responsis, quæ data fuerunt. At cum sodalitium Suffragii addictum Ecclesiæ Sanctissimæ Trinitatis in oppido Offidæ diœcesis Asculanæ petiisset a Sacr. Congregatione Concilii die 3. Martii anno 1725. *An Reverendissimus Episcopus in aliquo casu per se, vel per alium ab ipso deputandum, possit intervenire Congregationibus generalibus*, eadem Congregatio die 24. Martii respondit, *Affirmative*. Iterum postulavit: *An liceat Reverendissimo Episcopo removere Officiales, & Ministros a Confratribus electos, quatenus non sint idonei, & graves exceptiones patiantur*, iterumque responsum fuit *Affirmative*. Idem confirmatur aliis quoque sententiis editis in causa Juvenatii, quæ relata fuit in Sac. Congregatione die 21. Septembris anno eodem, quem nuper indicavimus, quo pariter soluta fuit controversia die 17. Novembris, & indictam sodalibus rationem peractæ bonorum administrationis reddere Episcopo, & præfectis sodalitii, non solum tempore Sacræ Visitationis, sed quoties Episcopo libuerit. Hæ quidem sententiæ plane demonstrant magnum inter Parochi, & Episcopi jura discrimen interponi, & ob decreta, quæ superius memoravimus, nequaquam impedire Episcopum, ut aliquid iisdem decretis contrarium sanciat, si opus fuerit, ac diœcesis utilitas postulaverit.

§. VI.

Notæ super iisdem Decretis, ac præsertim superbis, quæ ad Parochos spectant.

NOnnulli Scriptores post hæc decreta Sacram Congregationem nimis in sodalitia liberalem putantes adfirmare non dubitarunt plura in sodalitiis, & ab eorum Capellanis fieri nequaquam posse, licet Sac. Congregatio statuerit, illa ad jus Parochorum minime pertinere. Nam (inquiunt) multa inter jura Parochialia non recensentur, sed inter munia solis Parochis in sua ditione convenientia: ut hanc opinionem comprobent, in medium proferunt antiqua decreta Sac. Congregationum, quibus sancitur, hoc, vel illud spectare ad Parochum, non autem sodalitiis, eorumque Capellanis tribuenda.

Hanc viam insistit Battistellius Fulginatum Episcopus (b): *Benedictiones* (inquit) *Cinerum, Candelarum, Ramorum Olivæ, Ovorum, delationes Sanctissimi Sacramenti, Missæ, ac Vesperæ solemnes, aliæque Ecclesiasticæ Functiones, quæ etsi stricte de juribus Parochialibus non sunt, aliquam tamen cum eis connexionem & affinitatem habent, juxta communem infrascriptorum Doctorum sententiam, non ad Confraternitates, earumque Capellanos, sed ad Parochos spectant, excepto casu, quo Parochus ipse requisitus, hujusmodi functiones se gratis exhibere nolle, vel alias non posse declaraverit*. Idem prorsus in-
(b) In App. ad suam Syn. p. 257. stitutum amplectitur Monacellus (c), qui admonet præter jura Parochialia, recenseri quoque munia Parochorum, quæ ipsis solum permittuntur, at quia dimanant, & conjunguntur iisdem juribus, aut quia necessario cum pastorali officio copulantur. Hinc licet responsum fuerit ad quæstionem quintam benedictiones Cinerum, Candelarum, ramorumque Olivæ non adnumerari inter jura Parochialia; & licet idem responsum sit de expositione Divinæ Eucharistiæ per 40. horas, ac de benedictione populo impertienda, uti constat ex undecima quæstione, tamen negat Monacellus, has functiones a Capellanis ex-
(c) In suo Formular. Legali for. 2. tit. 3. form. 1. n. 14. & seq.

er-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

erceri posse in Oratoriis, aut in Ecclesiis Sodalitatum. Rem eandem confirmet Ursayas, qui hoc argumentum disceptatione 29. sapienter illustravit (a).

(a) Tom. 9. par. 2.

Attamen huic adhærere sententiæ nullo modo possumus, eo quod labefactare prorsus videtur decreta prudentissime confecta, & Summi Pontificis auctoritate confirmata. Equidem Sacra Congregatio ea decreta promulganda censuit: *Ad debitum imponendum finem controversiis, quæ inter Parochos, & Confraternitates Seculares, eorumque Capellanos, & officiales super juribus Parochialibus, & functionibus Ecclesiasticis, nonnullisque præeminentiis, seu prærogativis, frequenter exoriri solent*: sed hæc utilitas minime sequeretur, nec ullum finem haberent dissidia, si postquam Sacr. Congregatio constituit aliquid *non esse de juribus Parochialibus*, illud peragendum a Capellanis sodalitatum non concederetur. Nam Parochi semper id impedire possent Capellanis ob eam causam, quod illud quidem non est *de juribus mere Parochialibus*, sed tamen adscribitur inter functiones, quæ a solis Parochis exerceri debent. Idem prorsus contingeret, si post decreta nostra *Urbis, & Orbis* anno 1703., liceret repetere contraria decreta, quæ ante illud tempus edita fuerunt, cum Sacra Congregatio post diuturnum, & accuratum examen aliqua ex ipsis penitus abrogaverit, alia vero confirmarit, & alia nova condiderit, ut pristinis controversiis optatus finis, certaque in posterum norma super hac re statueretur.

Accedit, quod discrimen inter jura Parochialia, & Parochiales functiones satis adverterunt Consistoriales Advocati, quos *pro veritate* consulendos accivit S. Congregatio. Idem prorsus Cardinalis Colloredus causæ relator, & Sacra ipsa Congregatio in suis decretis cognoverunt. Nam Sardinius post explicata jura Parochialia ad recensendas Parochiales functiones descendit: *Jura vero quæ honorifica sunt & præeminentialia, & quæ vere & proprie versantur circa functiones Ecclesiasticas, improprie dictas functiones Parochiales, distinguuntur a Juribus Parochialibus, & ea sunt, quæ in earum exercitio præseferunt quamdam honorificentiam & præeminentiam in Parocho*. Bottinius etiam collegæ sui sententiam sequutus est: *Et primo quidem certa & indubitata videtur principalis Domini mei Advocati Sardini distinctio inter functiones, & jura mere Parochialia, & alias Functiones pure Ecclesiasticas*. Post hæc adfirmat a Capellanis etiam sodalitatum has functiones exerceri posse, si ipsæ sodalitates templis Parochialibus addictæ non fuerint, etiamsi intra limites Parochiæ constituantur; ea tamen adjungitur conditio, nempe, si exercitium illarum functionum juribus Parochialibus minime adversetur. Idem quoque discrimen perspexit Cardinalis Colloredus causæ relator, quemadmodum ex verbis ipsius suffragii desumitur apertissime; neque revocari in dubium potest, quia Sacra Congregatio cognitum illud discrimen habuerit, uti constat ex secunda quæstione: *An benedictiones mulierum post partum, Fontis Baptismalis, Ignis, seminis, ovorum, & similium, sint de juribus mere Parochialibus*: cui sane respondit: *Negative*, nempe, inter jura Parochialia non esse adscribenda: *Sed benedictiones mulierum, & Fontis Baptismalis fieri debere a Parocho*, cum hæc munera solis Parochis conveniant. Insuper octavæ quæstioni: *An celebratio Missæ solemnis feria quinta in Cœna Domini sit de dictis juribus Parochialibus*, pari modo Sac. Congregatio respondit, *Negative, prout jacet; sed spectare ad Parochos*.

Quare, si illis qui decreta condiderunt, ignotum haud fuit discrimen inter jura Parorochialia, & Parochialia munera, quanam ratione adfirmari potest concessum fuisse tanquam munus Parochiale, quod negatum fuit, tanquam jus Parochiale?

Sacra Congregatio quæstioni quintæ respondit *haud esse de juribus Parochialibus* benedictiones, ac distributiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, ignis, seminis, ovorum; neque enumeranda inter Parochorum jura per annum solemnia sacra, Divinæ Eucharistiæ expositionem per 40. horas, *& benedictionem super populo*. Postremo hæc omnia congerens quæst. 12. *An Functiones in præcedentibus octo Dubiis, videlicet a Dubio quinto ad duodecimum expressæ, peragi possint in Oratoriis privatis contradicente Parocho*, respondit his verbis: *satis provisum in superioribus*, ex quibus satis ostendit has functiones exerceri posse a Capellanis in Ecclesiis, & Oratoriis a Parochis sejunctis, licet ipsius Parochiæ limitibus contineantur.

Hujus rei veritas ex eo potissimum comprobatur, quod Sacra Congregatio, si aliter res intelligenda foret, controversiis nullum finem statuisset, quod unum maxime contendebat. Accedit etiam, quod Consistoriales Advocati *pro veritate* consilium ferentes, asseruerint, nullum a Parochis impedimentum afferri posse, ne functiones illæ in aliis Ecclesiis indicantur, quamvis intra Parochiæ suæ limites positæ fuerint: Tum quidem Cardinalis Colloredus causæ relator contrarium se præbuit, monuitque suffragio suo responsurum se fore, *negavit*: ob hanc causam; *Non solum, quia Parochus repugnant, sed quia privata Oratoria his functionibus exercendis idonea non sunt*; sed respondit: *Satis provisum in superioribus*. Ex quo satis patet assensisse opinioni, quam Consistoriales Advocati protulerant; & cum antea respondisset *haud esse de juribus Parochialibus* easdem sanctiones, aperte docuit illas institui posse in Ecclesiis, & Oratoriis Sodalitatum a Parochia discretis, licit ipsius limites non excedant. Sed omissis pristinis decretis, certissimum est, quod Sacræ Congregationes, cæterique Judices Romæ in causis propositis post decreta, de quibus verba facimus, perpetuo decreverunt eas functiones peragi licere in Ecclesiis, & Oratoriis Sodalium, nisi vetusta consuetudo, aut leges diœcesanæ Synodi id prohibeant, quemadmodum in nostris etiam decretis admonetur. Porro id magnopere argumentum, de quo agimus confirmat.

Sed qui causam hujus opinionis penitus investigare cupiat, libros evolvat de iis pertractantes, quæ Parochiali Ecclesiæ tribuenda sunt ab aliis Ecclesiis, quæ ab illa disjunctæ sunt, sed ipsius limitibus iucluduntur. *Caput final. de offic. Archidiacon.* decernit, Ecclesias positas intra limites Parochiæ ipsi nequaquam subesse, nisi forte de persolvendis juribus Parochialibus agatur. Si aliquid aliud sibi repetat Parochia, causas, ac rationes suæ petitionis afferre debet (b). Id quoque monuit Altovitus Sacræ Congregationis Concilii Secretarius, cum die 5. Martii anno 1689. causam *Bononiensis Jurium Parochialium* proposita fuisset, quæ nullum tunc responsum habuit: *Opus est* (inquit) *præmittere tamquam principium indubitatum, non solum ab hac Sacra Congregatione in Romana Funerum* 10. *Januarii* 1682., *& in Forolivien.* 18. *Novembris* 1684., *& in Nonantulana* 13. *Januarii* 1685. *verum etiam a Rota coram Coccino decis.* 2089. *num.* 3. *& seqq. Ecclesias licet fundatas intra*

(b) Cap. Dil. de Cap. Monach. decis. 22. n. 10. & seq. coram. Cocc.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

intra limites Eccleſiæ Parochialis, non eſſe huic ſubjectas, niſi quoad jura Parochialia; ſecus autem quoad alia. Idem Romanæ Rotæ Judices ſanxerunt (*a*). At Scriptores etiam non prætermittunt enumerare, quænam jura Parochialia reipſa cenſeantur. Illorum veluti princeps fuit Abbas *in Rubrica de Parochis nu.* 2., qui tradit inter jura Parochialia illud primum locum tenere, ut diebus feſtis ad Parochiam accedat populus, ubi Miſſæ ſacrificio interſit (*b*). Id tamen conſilium potius, quam præceptum nunc exiſtimatur. Secundo, ut populus manu ſui Parochi Sacramenta percipiat (*c*). At nunc Euchariſtiam in Paſchate. Viaticum graviter ægrotantibus, poſtremam Unctionem, & matrimonii Sacramentum ſolus Parochus adminiſtrat, uti præcipit Tridentina Synodus. Tertio, ut Fideles in ſua quique Parochia poſt mortem ſepeliantur, niſi proprium alio loco familiæ ſepulchrum habeant, aut tumulum ſibi in alia Eccleſia non deſignaverint. Tunc autem pro conſtitutionibus, & conſuetudine diœceſum quædam Parocho emolumenta conferenda jubentur. Quarto, ut Parochiæ ſolvantur decimæ, & oblationes, quæ juxta leges, & inſtituta diœceſum indicuntur. Hæc ſane omnia *ex allata Coccini deciſione* ſumuntur.

(*a*) Deciſ. 990. coram Molines & Decane. & deciſ. 988. n. 8. & ſeq. coram Lancetta; etiam Dec. (*b*) Cap. 2. de Paroch.

(*c*) Cap. Nullus, de Paroch.

Certum eſt, præter hæc jura Parochialia, functiones quoque alias recenſeri, quæ cum iiſdem juribus ita implicita, & connexa ſunt, ut ſoli Parocho liceat ipſas in ſua ditione exercere (*d*): *Domini procedendum eſſe cum diſtinctione cenſuerunt: quatenus enim hujuſmodi jus privativum exercendi functiones Eccleſiaſticas reſpicit eas, quæ ſunt de jure Parochiales, ſane diverſimode judicari non poteſt, quam favore ipſius Parochi, ad quem proculdubio privative quoad quemcumque Rectorem alterius Eccleſiæ, vel Oratorii, intra fines ſuæ Parochiæ exiſtentis, earum exercitium ſpectat.* Sed paulo poſt hæc ſuperadduntur (*e*): *Quatenus vero ad alias extendi prætendatur functiones, quæ Parochiales non ſunt, ſed mere Sacerdotales, utique nullum Parochus jus habet eas prohibendi Rectori alterius Eccleſiæ, niſi ita ex aliquo privilegio, aut pacto in fundatione poſito ſtatutum eſſe docuerit.*

(*d*) Cit. dec. coram Lancetta n. 11.

(*e*) Citata dec. n. 12.

Supereſt igitur exponere, quænam Parochiales, aut Sacerdotales functiones appellari debeant. Porro id explicari nequit alio modo, quam ex decretis editis anno 1703., quibus declaratur Sacerdotale id eſſe cenſendum, quod non Parochiale decernitur: Illud autem concedi etiam Rectoribus aliarum Eccleſiarum, & Capellanis Sodalitatum, quamvis ipſarum Eccleſiæ Parochiæ limitibus comprehendantur (*f*): *Quales vero* (ita proſequitur eadem Sacræ Rotæ ſententia) *& quot ſint iſtæ functiones, quæ Parochiales dici non debent, ſed Sacerdotales, Domini non exiſtimarunt ſingulariter explicare; cum ſatis illæ pateant ex prædictis generalibus Decretis Sacræ Congregationis Rituum Urbis & Orbis anni* 1703. *a Sanctiſſimo approbatis.* Numero autem decimo hæc habentur: *Hujuſmodi vero Decreta a Sanctiſſimo Domino Noſtro ſubinde confirmata, tamquam leges in quocumque Tribunali recepta jam ſunt, & præſertim in hoc noſtro.*

(*f*) Eadem dec. n. 13.

§. VII.

Quid gerendum ſit in hac Civitate, ac diœceſi pro obſervandis iis, quæ in in ipſis decretis continentur.

SAcrarum Rituum Congregatio duobus primis decretis indicit Sodalitiis erectis in Parochialibus Eccleſiis ſubeſſe Parocho, in illis etiam functionibus, quæ inter Parochiales non habentur. Idem præcipitur Sodalitiis, quæ Sacellis, & Oratoriis tum publicis, tum privatis addicuntur, ſi tamen a Parochia dependeant, ejuſque ditioni adjungantur. Conciſtoriales Advocati, qui *pro veritate* ſententiam ſuam duxerunt, eandem ſanctionem probarunt, quam etiam virorum præſtantium teſtimoniis confirmarunt. Cardinalis autem ſuo ſuffragio ſuperaddidit, opus eſſe, ut ſæcularium Societates in Parochialibus Eccleſiis inſtitutæ, vel quæ Parochiæ junguntur, Parocho ſubjiciantur, cum functiones Eccleſiaſticæ non Parochiales exerceri bebent: *Non ſolum* (inquit) *ob jus Parochiale, ſed etiam ob dominium, primatum, & regimen, quod Parochus, & quilibet alius Rector obtinet in ſua Eccleſia, & univerſis ipſius partibus. Quare Sodalitia Parochialibus Eccleſiis addicta eandem Parocho obſervantiam perſolvere debent, quæ requiritur ab iis, qui in alienis ædibus immorantur; quemadmodum fuſius oſtenditur in utriſque ſcriptis, ubi memorantur plura ejuſdem ſententiæ decreta, quæ a Sacris Congregationibus in lucem prodita fuerunt.*

Quæ cum ita ſint præcipimus omnino ſervari in hac Civitate, ac diœceſi, quæ in his duobus decretis ſtatuuntur.

Decretis autem quinto, ſexto, ſeptimo, & octavo declaratur non eſſe recenſenda *inter mere Parochialia* benedictiones, ac diſtributiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, Ignis, Seminum, Ovorum &c.; eodemque loco habendas eſſe functiones univerſas, quæ in Hebdomada majori fieri conſueverunt. Quamobrem ſtatuitur, hæc omnia permitti Capellanis Sodalitatum in ſuis Eccleſiis. Porro inter Parochiales functiones enumerantur benedictiones mulierum poſt partum, Fontis Baptiſmalis, & Sacrum ſolemne feria V. majoris Hebdomadæ. Equidem hæ functiones ſolis Parochis tribuuntur, non ſolum ab iiſdem decretis, quæ antea nominavimus, ſed etiam a Conciliis Provincialibus, quæ S. Carolus Borromæus Mediolani celebravit. Quapropter eadem decreta plene obſervari jubemus. Profecto reliquæ benedictiones, ac diſtributiones Candelarum, Palmarum &c. functiones item majoris Hebdomadæ in Parochialia munia non referuntur, niſi tamen Synodi diœceſanæ contrarium aliquid ſtatuerint. Quare cum Cardinalis Columna Bononienſis Archiepiſcopus anno 1634. in ſua Synodo ita perſcripſerit (*g*): *Abſtineant quicumque Sacerdotes ſæculares, ſive Regulares, ab omnibus benedictionibus faciendis, puta mulieris poſt partum, Cinerum, Candelarum, Olivarum, rei cujuſcumque comeſtibilis, aliarumve frugum, etiamſi rei hujuſmodi pauperibus forent diſtribuendæ, ſub pœna interdicti ipſo facto ejuſdemmet Oratorii*; Cum Cardinalis etiam Jacobus Boncompagnus anno 1698. in ſua Synodo hæc juſſerit (*h*): *Feria quinta majoris Hebdomadæ inhibemus, Sacrum celebrari in Confratrum Oratoriis ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto Sacerdoti celebranti, nec die Paraſceves Crucifixum exponant deoſculandum, verum pro adoratione ad Parochialem ſe conferant;* Cum, inquam, hæc

(*g*) Par. 2. c. 11.

(*h*) Lib. 4. c. 5.

ita

UAB Biblioteca de Ciències Socials

ita se habeant, præcipimus, ne benedictiones, quas nuper exposuimus, ignis, seminum, ovorum, ac similium, & functiones Hebdomadæ majoris peragantur in Ecclesiis, & Oratoriis Sodalitatum. Interdicimus etiam benedictiones, ac distributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum. Eas tamen permittimus, si in iisdem Oratoriis pro Sodalibus tantum instituantur; tum quia consuetudo id pridem induxit; tum quia Cardinalis Colloredus de his benedictionibus ita verba fecit: *Cæteras benedictiones in quæstione expositas arbitror non spectare ad Parochum privative, præsertim, si pro Sodalibus tantum, & privatim fiant*. Cum pariter a Sacra Congregatione Concilii die 24. Septembris anno 1718. petitum fuisset: *An liceat Capellano dictæ Societatis facere benedictionem, & distributionem Candelarum in dicto Oratorio pro Confratribus, & Sororibus in festo Sanctissimæ Purificationis*. Patres responderunt, *Affirmative*.

Supervacaneum est de pulsandis Campanis Sabbato majoris Hebdomadæ, sermonem instituere, videlicet, an id Parochiale jus habeatur, uti petitur quæstione nona. Nam Leonis X. Constitutio observanda decernitur, quam nos etiam commemoravimus in vigesima institutione. Descendimus igitur ad quæstiones 10. 11., ac 12., quibus inter jura Parochialia non adscribitur celebratio Missarum solemnium pro viventibus, aut pro defunctis, ideoque permittitur Sodalibus ipsas indicere, quoties in suis Ecclesiis, aut Oratoriis solemnes dies celebrantur. Insuper statuitur haud esse *de juribus mere Parochialibus* Eucharistiæ expositionem per quadraginta horas, & benedictiones, neque pias Sanctorum Reliquias colendas in Altaribus collocare. Attamen circa benedictiones cum ipsis Reliquiis, aut imaginibus populo impertiendas, retinenda esse decreta alias promulgata præcipitur.

Ac primum vetusta consuetudine, & plusquam centenaria factum est in hac Civitate, ac diœcesi, ut solus Parochus accitus a Sodalibus, aut alius Sacerdos Parochi loco suffectus solemnia Sacra faciat pro vivis, aut defunctis in Ecclesiis, & Oratoriis Sodalitatum, quæ Parochiæ limitibus continentur. Revera id tanquam certissimum habitum fuit, cum inter Parochum S. Mammantis, & Sodalitium Beatæ Virginis *a Libertate* controversia ageretur in Sacra Congregatione Concilii die 15. Maji anno 1728. Tota sane quæstio ad Diaconum, & Subdiaconum eligendum, qui rem divinam solemniter facerent, redacte fuit. Nam Parochus id sibi tribuendum, contra vero Sodalitium id sibi convenire censebat; petitum igitur fuit: *An Parochus vel interveniens ad canendam Missam, vel ad dandam Benedictionem; habeat jus sibi eligendi Diaconum, Subdiaconum, cæterosque Ministros*. Sac. vero Congregatio respondit: *Negative*.

Id nobis in mentem revocat inductam consuetudinem, ut Capellanus, aut alius Sacerdos accitus a Sodalibus Sacrum solemniter conficiat absque Diacono, & Subdiacono. Quandoque duo Presbyteri loco Diaconi, ac Subdiaconi subrogantur; quandoque Clerici superpelliceum induentes, etiamsi musici concentus solemne Sacrum comitentur, & in publicis locis Civitatis invitamentum prius expositum fuerit, ut populus magna frequentia conveniat. Porro Sodales id Sacrum nequaquam solemne esse contendunt; ideoque permitti ipsis, ut Capellano, aut alio Sacerdote utantur. At cum Parochi de hoc graviter querantur, aliquid necessario statuendum est, ut dissidiis aditus occludatur.

Decreta anni 1703. de solemnibus Missarum sacrificiis agunt. Consuetudo pariter, quam modo explicavimus solemnia sacra complectitur. Equidem discrimen agnoscimus inter solemne Sacrificium Missæ, & illud, quod cum cantu celebratur. Nam solemnitas intrinsecus cum ritu implicita est, & in pluribus Ministris, nempe Diacono, & Subdiacono collocatur. Cantus autem extrinsecus sacrificio Missæ adjungitur, neque modum, & rationem offerendi ejusdem sacrificii constituit (*a*). Revera Sacra, quæ fiunt pro defunctis in Basilica S. Laurentii extra muros Urbis non solemnia, sed cum cantu nuncupantur. Nam Sacerdos cum uno solum Ministro rem divinam facit. Idem canit, ac respondet, & ex choro Canonici idem institutum sequuntur. Proposita fuit in Sacra Congregatione Concilii Causa *Neapolitana celebrationis Missarum*, an Carmelitæ satisfeciissent muneri illis demandato, ut Missam quotidie cum cantu celebrarent, quod ipsi quidem facere non prætermiserant, sed absque Diacono, & Subdiacono; nihil respondit Sacra Congregatio, quæ habita fuit die 28. Augusti anno 1683.: sed cum quæstionem eandem in examen revocasset die 29. Januarii anno 1684., videlicet: *An Missa quotidie cantanda debuerit, & debeat cantari cum assistentia Diaconi, & Subdiaconi, vel solius Acolythi*: Respondit his verbis: *Satisfactum fuisse, & satisfieri voluntati testatoris, cantando Missas etiam sine assistentia Diaconi, & Subdiaconi*. Expendit enim haud solemne sacrificium, sed cum cantu solum indictum Carmelitis fuisse.

(*a*) Pasqualig. de Sacrificio novæ legis q. 344. n. 4.

Cum hæc ita sint, *de jure* statuendum videretur nullo modo labefactari jus Parochiale, quod sacra solemnia tantum complectitur, si quandoque absque Diacono, & Subdiacono Missarum sacrificia in Ecclesiis, aut Oratoriis Sodalium cum cantu indicantur. At quoniam concordiam Parochos inter, ac Sodales magnopere expetimus, atque ut Sodales ipsi magna observantia Rectores Ecclesiarum prosequantur; & quoniam dubitandum est, ne paulatim Parochi a Missis canendis in Ecclesiis, aut Oratoriis Sodalium amoveantur, si Missis solemnibus alia Sacra cum cantu subrogentur, ideo præcipimus, ne in posterum absque Diacono, & Subdiacono Sacra fiant in Oratoriis Sodalium, nisi facultas nostra, aut Vicarii nostri generalis intercesserit, quæ nunquam concedetur diebus Dominicis, cum in Parochia, indicta supplicatione, divina Eucharistia circumfertur, ne populus frequens convenire impediatur. Quoties autem facultas dabitur, Sodales semper hortabimur, ut Parochum accersant ad Sacrificium cum cantu celebrandum, ne mutuum, debitumque Parochis officium omittatur.

Circa expositionem Eucharistiæ decreta anni 1703. sanctiones Synodorum integras esse volunt. Quare, cum in sua Synodo Cardinalis Boncompagnus decessor noster ita perscripserit: *Cum de exponendo Venerabili quandoque contingat, in Ecclesiis, aut publicis Confratrum Oratoriis a Parocho præstetur, seu a Sacerdote per Parochum deputato, qui exponat, & sole occidente, reponat*; Id observari diligenter jubemus, cum præsertim Card. Columna (*b*) idem sua Synodo confirmaverit: *Si quando publice sit exponenda Eucharistia, id ab ipso Parocho præstetur, & ab eodem, advesperascente die, recondatur, sub pœna Interdicti ejusdem Oratorii, & ulterius viginti quinque aureorum*

(*b*) Lib. 4. cap. 5.

cui-

cuicumque alii Sacerdoti id aggredienti, tamquam Parochiæ jura perturbanti. Non ignoramus, auctoritatem noſtram his terminis minime concludi, ſed aliis Sacerdotibus demandari a nobis poſſe, ut Sacram Euchariſtiam exponant, populumque benedictione dimittant. Et profecto die 24. Septembris anno 1718. quæſitum fuit a Sacra Congregatione (*a*): *An cum licentia Epiſcopi, & ſine conſenſu Parochi, fieri poſſit in Oratorio Confratrum Expoſitio infra annum, & præcipue quadraginta Horarum*: Et ipſa Congregatio reſpondit, *Affirmative*. Iterum die 21. Februarii anno 1728. petitum fuit (*b*): *An Confraternitas poſſit ſine licentia, & interventu Parochi exponere in ſuo Oratorio Sanctiſſimam Euchariſtiam*: Et Sacra Congregatio decrevit: *Affirmative, accedente licentia Epiſcopi*. Poſtremo *die* 24. *Septembris anno* 1735. poſtquam Secretarii munere perfuncti fuimus, propoſitum eſt (*c*) *An liceat iiſdem Confratribus in earum Eccleſia retinere, & exponere Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſine licentia Parochi*: Idemque reſponſum dedit Sacra Congregatio; *Affirmative de licentia Epiſcopi*. Hæc, inquam, non ignoramus; ſed, ut Parochorum noſtrorum ratio habeatur, hac noſtra auctoritate nequaquam utemur. Immo præcipimus, ut Parochi, vel Sacerdotes ab ipſis ſuffecti in Eccleſiis, aut Oratoriis Sodalium Euchariſtiam exponant, & benedictionem elargiantur, quemadmodum a Synodis decernitur.

(*a*) In Cauſa Novarien.

(*b*) In Cauſa Alexandrina.

(*c*) In Cauſa Trivent.

Omittimus quæſtiones 14. 15. 16. ac 17., de qua ſuperius verba fecimus. Omittimus etiam 18. & 19. ubi de Miſſis agitur, quæ ante Sacrum Parochiale, aut leguntur, aut cum cantu celebrantur. Quippe 44. noſtra inſtitutione ſatis oſtendimus, non concedi Parocho, ut rem divinam fieri ante Parochiale Sacrificium impediat; id tamen licere poteſtati noſtræ, qua libenter utemur, ſi divinum cultumaliquid detrimenti capere dignoſcamus.

In quæſtione autem vigeſima ſermo eſt de funebri officio, quod cadaveribus ſepeliendis in Eccleſiis, aut Oratoriis Sodalium perſolvitur. Quæſtiones deinde 21. & 22. verba faciunt de ſupplicationibus, quas Sodalitia pro ratione inſtituti ſui ſuſcipiunt; & utrum Sodalium Capellanis Stolam tum deferre permittatur.

Certum eſt, interpoſita facultate Epiſcopi, poſſe in Eccleſiis Sodalium conſtitui ſepulchra (*d*); certum pariter eſt, ob hanc cauſam liberum eſſe Fidelibus, ut in iiſdem Eccleſiis tumulentur. Porro die 10. Maii anno 1727., cum nos ipſi Secretarii munus ageremus, petitum fuit a Sacra Congregatione Concilii: *An liceat in Eccleſia*, (quæ ad Sodales pertinebat) *habere ſepulchra, & reſpective poſſint cadevera tumulari abſque licentia Parochi, & in præjudicium jurium Parochialium*: His verbis reſponſum datum eſt: *Licere habere ſepulchra, accedente licentia Epiſcopi, & poſſe in eis cadavera tumulari, ſi eligatur ſepultura, abſque licentia Parochi, ſed ſalvis juribus Parochialibus*. Inſuper permiſſum aliquando fuit, ut ſepulchrum pro Sodalibus in propriis Eccleſiis, aut Oratoriis ſtatueretur: hinc nata eſt controverſia, utrum Sodalis, qui moriens nullum ſibi ſepulchrum delegit, in Eccleſia ſui Sodalitii, an vero Parochiæ ſepeliri debeat: unanimes Doctores Parocho ſuffragantur (*e*). Immo, cum die 13. Februarii anno 1666. in cauſa Neapolitana quæſitum fuiſſet a Sac. Congregatione (*f*): *An Sodales, qui de ſepultura ſua nihil ſtatuerunt, condi debeant in tumulo ſuæ Eccleſiæ*: ipſa Congregatio reſpondit *Negative*, cum in quæſtione 20. diſputaretur: *An ad Parochum ſpectet facere officium funebre ſuper cadaveribus ſepeliendis in ſæpedictis Eccleſiis; & Oratoriis publicis Confraternitatum*, cumque reſponſum datum fuerit *Affirmative, quando tumulandus eſt ſubjectus Parocho, intra cujus fines eſt Eccleſia, vel Oratorium*, & cum decreta Synodorum leges integras eſſe jubeant, quæ juxta Synodum Cardinalis Boncompagni *lib.* 5. *cap.* 6. ita ſanciunt: *Quod ſi Confrater moriens ſponte ſepulturam elegerit in Oratorio, aſſiſtat Parochus officio, Miſſam cantet, & idem ſervetur in Anniverſariis, quoties facienda ſit abſolutio; nec Capellanus Societatis jura Parochialia perturbet ſub pœna Suſpenſionis ipſo facto, aliiſque arbitrio noſtro infligendis*: Cum, inquam, hæc ita ſe habeant, decernimus officium funebre, cum in civitate, tum in diœceſi perſolvi a Parocho, quoties aliquis fidelis tumulum ſibi eligat in Eccleſia, vel Oratorio Sodalium, quod Parochiæ finibus includitur, etiamſi defunctus ipſi Parochiæ non adſcribatur. Nec profecto ſententia non tam Synodi auctoritate, quam rationibus corroboratur, quas Maranta (*g*), ac Pignatellius recenſet (*h*). Nos potiſſimum adducimur auctoritate Capitis: *Cum in Eccleſia. De Simonia*; ubi mortuorum exequiæ cum ſepulturis, benedictionibus nubentium, aliiſque Sacramentis comparantur: *Necnon & pro ſepulturis, & Exequiis mortuorum, & Benedictionibus nubentium, ſeu aliis Sacramentis*. Neque prætermitti debet in cauſa Sodalitii dicti *a Salute*, quod inſtitutum eſt in oppido Medicinæ hujus noſtræ diœceſis, inter cætera fuiſſe propoſitum: *An liceat Confraternitati Salutis ſepelire in propria Eccleſia cadavera Confratrum, & Conſororum, qui ibidem elegerint ſepulturam; & an ejuſdem Capellanus abſente Parocho valeat Officium, aliaſque functiones ſuper iiſdem cadaveribus explere*, quibus Sacra Congregatio die 28. Julii anno 1724. ita reſponſum fecit: *Affirmative quoad primam partem; quoad ſecundam negative, niſi Parochus vocatus renuat, vel alium Sacerdotem non ſubſtituat*.

(*d*) In Romana Oratorii die 13. Jan. an. 1689. §. Nullum agitur præjudicium coram Cardinal. Prioli, edita poſt Antonell. deciſion. 17.

(*e*) Sebaſt. de Med. q. 8. n. 41. Samuel in eodem Tractat. de ſepult. contr. 10. concl. 1.

Matthæus in Officiali Curiæ c. 48. n. 3. Pignatell. conſult. 17 num. 18. tom. 1. Panimoll. tom. 1. deciſ. 5. annot. 3. nu. 53.

(*f*) Lib. 25. decretor. pag. 29.

(*g*) Tom. 4. reſp. 21.

(*h*) Tom. 9. conſult. 73. n. 131. & ſeqq.

De piis ſupplicationibus, in quibus verſantur quæſtio 21., aliæque inſequentes, Cardinalis Columna ita ſtatuit (*i*): *Proceſſiones nullas faciant ſive intra, ſive extra Oratorium, ſeu Eccleſiam, niſi juxta cujuſcumque Confraternitatis ſtatuta, quibus ſemper interfit Sacerdos ſine ſtola, de ipſius Parochi conſenſu. In iis vero Crux nulla more Parochorum geſtari ſolita, ſed Crucifixi tantum præcedat Imago*. His congruit Synodus Cardinalis Boncompagni (*k*): *Proceſſiones nullas inſtituant, niſi illæ, quæ per approbata ſtatuta conceduntur, comitante ſemper Sacerdote de licentia Parochi, tamen ſine ſtola, præcedente Crucifixi Imagine, ſolita geſtari a Confratribus*. Quare præcipimus, ut hæc penitus in noſtra civitate, ac diœceſi ſerventur, quæ Sacræ pariter Congregationis Concilii auctoritate confirmantur. Nam cum die 15. Maji anno 1728. ageretur de controverſia inter Parochum S. Mammantis hujus Civitatis, & Sodalitium nuncupatum a Beata Virgine libertatis, præ cæteris diſceptatum fuit: *An Confraternitas ultima Dominica Septembris ducere poſſit Proceſſionem cum prædicta Imagine ad plateam magnam civitatis cum aſſiſtentia Parochi, vel, eo deficiente, proprii Capellani, ac Populo benedicere tam in dicta Eccleſia, quam ſub ſtillicidio propriæ Eccleſiæ, & intus eamdem*, quibus Sacra Congregatio reſpondit juxta Synodorum ſanctiones: *Affirmative, accedente tamen licentia Ordinarii, & comitante Parocho, vel alio Sacerdote de ejus licentia*.

(*i*) Part. 2. cap. 12.

(*k*) Loco cit.

Inſuper Parochus, dum ſupplicationem comitatur,

tatur, Stolam deferat: etenim conſentaneum eſt, ut ipſe a cæteris Capellanis etiam per externum ornatum ſecernatur: ob hanc cauſam S. Carolus Borromæus Parochis ſimplicibus, tanquam ipſorum inſigne, cucullum tribuit, quem Beccam appellat, vetuitque, reliquos omnes uti illo ornamento, etiam Coadjutores non perpetuos, & Vicarios Parochorum, qui ab eodem munere poſſunt amoveri. Inſuper Parochis iiſdem clamydem, & argenteum baculum permiſit, juſſitque his ornatos inſignibus ad publicas ſupplicationes convenire, & pœnas illas irrogavit, qui juſſa facere contemnerent (*a*). Romæ autem illud eſt peculiare inſtitutum, ut Sodalium Capellani Stola utantur, cum ſupplicationibus interſunt (*b*), quod ſpecialiter ipſis ex Statuto Cleri Romani conceditur (*c*), uti recte Pignatellius advertit (*d*).

(*a*) In Concil. Provin. 4. tit. de Parochis, & Paroch. & in Syn. Dioeceſ. 11.
(*b*) Graz. diſc. 298. n. 66.
(*d*) Cap. 7. §. 7.
(*c*) In Conſul. 73. nu. 22. to. 7.

In quæſtione 24. petitur: *An Epiſcopo accedenti ad Eccleſias pubblicas Confraternitatum, quæ non ſint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficiatum habeant, porrigendum ſit Aſperſorium a Parocho, in cujus territorio ſunt ſitæ dictæ Eccleſiæ:* & reſponſum eſt *Negative*. Conciſtoriales Advocati, quos Sacra Congregatio accivit ad ſcribendum *pro veritate*, in eadem fuerunt ſententia, quam etiam amplexus eſt Cardinalis Colloredus cauſæ relator, quamvis propenſam in Parochos voluntatem ſemper oſtenderet. Hæc habet Cardinalis: *Reſponderem* negative, *cum id penitus a jure Parochiali ſejunctum ſit: & alienum: non ſolum ſignificat obſequium recipientis Eccleſiæ, ideoque præſtandum eſt ab illo, qui digniorem obtinet locum in ipſa Eccleſia*. Illud magnopere nos perſuadet, quod Epiſcopo accedenti ad Collegiatam Eccleſiam Aſperſorium porrigitur a digniore ejuſdem Eccleſiæ, non vero a Dignitate quacunque Cathedralis, uti Barboſa, (*e*) & Pignatellius (*f*) commemorant. Quibus addi poteſt decretum, quod Pater Meratus recenſet (*g*): *Epiſcopo ingredienti aliquam Eccleſiam ſuæ diœceſis, aſſociato a Dignitate, & Canonicis ſuæ Cathedralis, debet porrigi Aſperſorium a digniori illius Eccleſiæ, ad quam Epiſcopus accedit, non autem a Dignitatibus, & Canonicis Cathedralis Epiſcopum aſſociantibus*. Inſuper alio loco (*h*) decretum pro hac noſtra civitate conſtitutum his verbis deſcribitur: *Aſperſorium aquæ benedictæ Cardinali etiam Legato, ſeu Ordinaro loci aliquam Eccleſiam ſuæ diœceſis, ſeu juriſdictionis quacumque de cauſa ingredienti, non ab Archidiacono, ſeu aliis de Capitulo cujuſcumque Eccleſiæ porrigi debet, ſed a digniori illius Eccleſiæ, ad quam Cardinalis etiam Legatus, ſeu Ordinarius accedit*; Contra vero, ſi Epiſcopus ad aliquam Eccleſiam ſe conferat, eumque Capitulum univerſum, & Canonici cum ſuis propriis indumentis comitentur. Tunc enim decreto 309. ſic indicitur: *Aſperſorium aquæ benedictæ Epiſcopo debet porrigi per digniorem de Capitulo Cathedralis, quando Capitulariter, & cum indumentis Canonicalibus, proceditur ad Eccleſias quaſcumque diœceſis*. Leges Synodales nihil prorſus adverſantur: cum Sacram Viſitationem peregimus, nunc Capellanus, nunc autem Parochus nobis advenientibus porrexerunt Aſperſorium. Quapropter jubemus hoc negocio Parochos haud immiſceri; nam ratio maxime habenda eſt decretorum Sacrarum Congregationum; neque permitti debet unicuique, ut non conſilio, aut ratione ductus, ſed temeritate facere ſuſcipiat id, quod magis ipſi libuerit.

(*e*) In ſum. Bulla. in ver. Aſperſor., & in Collect. Deciſ. Apc. 46. n. 2.
(*f*) In conſ. 18. to. 3. & conſult. 83 to. 5.
(*g*) Par. 2. to. 1. ſuf operis in Gavant in ſuo accurat. Indire decretor. n. 260.
(*h*) Nu. 263

Satis ex ſe perſpicua ſunt reſponſa 25., 26. ac 27., quibus decernitur haud poſſe retineri Divinam Euchariſtiam in Eccleſiis Sodalium, quæ inter Parochiales, aut Regulares minime referuntur, niſi peculiare Sedis Apoſtolicæ diploma fuerit impetratum; neque ipſius privilegii cauſa poſſe exponi Euchariſtiam, niſi Epiſcopi licentia interceſſerit: nam certiſſimum eſt, probatumque omnibus Sacramentum Euchariſtiæ ſine Apoſtolico Privilegio non poſſe in Eccleſiis inferioribus confervari, quemadmodum Sacra Congregatio Concilii pluries definivit (*i*). Genuentis, ac Ventriglia alia vetuſtiora decreta recenſent (*k*), Inſuper, cum die 5. Martii anno 1689. propoſita fuiſſet controverſia inter Parochum Sanctæ Mariæ Magdalenæ hujus civitatis, & Sodalitium a S. Maria Coronata appellatum, videlicet: *An Confraternitas Sanctæ Mariæ Coronatæ, ſeu Suffragii Bononiæ, aggregata Archiconfraternitati Suffragii de Urbe, ſine ſpeciali Sedi Apoſtolicæ Indulto poſſit in ſua Eccleſia retinere Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, illudque in aliquo anni tempore publice adorandum exponere abſque interventu, ſeu licentia Parochi:* Sacra Congregatio *die* 17. *Novembris anno* 1691. reſpondit proferri decreta *in Lunen. Sarzanen. die* 19. *Auguſti* 1690., quibus præ reliquis petebatur: *An Confraternitates retinere poſſint in earum Oratorio ſine peculiari Sedis Apoſtolicæ Indulto Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, illudque in aliquo anni tempore publice adorandum exponere*; & tum ſtatuit: *Negative quoad primam partem, & quoad ſecundam negative, niſi adſit licentia Epiſcopi*. De expoſitione Euchariſtiæ ſatis ample ſermonem habuimus trigeſima inſtitutione, quam iterum confirmamus.

(*i*) In cauſa Ancherun tina, & Materaten. die 3. Mar. ann. 1668. lib. 25. decretor. pag 552. & in cauſa Nonantulana die 13. Januar. anno 1685. in reſpoſ. ad Quæſt. 5. lib. 35. dec. p. 29.
(K) In pr. Curiæ Archiepiſc. c. 110. n. 2. in annor. 21. §. unic. n. 16.

Reliquæ quæſtiones, quæ ſuperſunt, præſertim agunt de oblationibus, & eleemoſynis adminiſtrandis, quæ in Eccleſiis Sodalium colliguntur; ibique ſancitur, ne ipſas Parochus adminiſtret, ne claves capſulæ retineat. Permittitur Sodalitiis de congeſtis bonis ſine Parochi conſenſu, aut conſilio libere ſtatuere; leges, cœtuſque indicere non accito Parocho, quamvis in ipſius Eccleſia, ſive extra fuerint inſtitutæ; tandem cavetur, ne Parochus ſuffragium ferat, quoties juſſu Epiſcopi, tanquam ipſius Delegatus, ad Sodalium cætus acceſſerit.

Cardinalis Boncompagnus in ſua Synodo *lib. 4. cap. 7.* interdicit quibuſcumque diœceſim, au civitatem ad congerendas eleemoſynas circumire, niſi Vicarius Generalis ſcriptam facultatem tradiderit: monet Parochos curam diligenter impendere, ut omnes huiç decreto obtemperent. De Sodalitiis autem ita ſanxit die 27. Aprilis anno 1700.; nempe ante decreta, de quibus ſermo eſt: *Nç publice exponantur parva malluvia, aut capſulæ ad congregandas eleemoſynas, ne quidem, cum Sodales Sacrum audiunt; Item ne ulli Sodalium Miniſtri per Urbem, & Eccleſias ob eandem cauſam vagentur, neque ad fores templorum cum malluviis, capſulis, aut ſacculis ſubſiſtant: Sodales autem in diœceſi conſtituti, ne caſtella, terras, & oppida pervadant, ut comparent eleemoſynas*. In cauſa, quam ſuperius memoravimus, caſtri Medicinæ cum quæſitum fuiſſet: *An eidem Confraternitati liceat quæſtuare tam intra, quam extra territorium caſtri Medicinæ in caſu: die* 28. *Julii anno* 1724. reſponſum eſt: *Arbitrio Ordinarii*; In altera quoque cauſa Parochi Sancti Mammantis, quam jam nominavimus, *die* 15. *Maji. anno* 1728. fuit propoſitum, videlicet: *An Confraternitas occaſione dictorum Exercitiorum quæſtuare poſſit per Eccleſiam pro Animabus Purgatorii; & quatenus affirmative, cui cedere debeant dictæ eleemoſynæ*: Sac. Congregatio ita decrevit: *Quoad primam partem affir-*

affirmative de licentia Ordinarii : & eleemosynas esse erogandas in suffragium Animarum purgantium : Cum iterum disceptaretur : *An Missæ cum prædictis eleemosynis celebrari debeant in Ecclesia Confraternitatis, vel potius in Ecclesia Parochiali*. Statutum ita fuit : *Affirmative quoad primam partem ; negative quoad secundam*. Cardinalis etiam Paleottus, qui Sodalitium Sanctissimi Sacramenti erexit in Ecclesia Parochiali, decernit (*a*) duas claves ad custodiendam eleemosynarum capsulam, quarum unam Parochus, alteram Societatis ejusdem administer retineret. His consentaneæ sunt leges, quæ confectæ fuerunt, & a nobis etiam confirmatæ, ut in hac civitate, totaque diœcesi idem Sodalitium, recte, ac prudenter administretur (*b*). In quibusdam Parochiis leges easdem Sodalitates quoque reliquæ sequuntur. Quapropter magno studio retineri volumus hoc institutum, ubi semel invectum fuerit.

(*a*) In suo Archiep. pag. 407. par. 5.

(*b*) Instit. 72. n. 29.

Sed illud advertendum est, quod Sodalibus Ecclesiæ Barochiali addictis, sive intra limites Parochiæ degentibus, indicitur a Synodo Cardinalis Columnæ (*c*) : *Officiales* (inquit) *eligantur quotannis coram Vicario Foraneo, seu Parocho, alioquin ipsa electio sit irrita, & nulla ex decreto Congregationis Episcoporum. Præteriti quidem recentibus electis rationem reddituum, suæque administrationis reddant coram Vicario Foraneo, seu proprio Parocho, sive alio deputando, ut earumdem rationum supputatio valide fiat*. Idem statuit Cardinalis Boncompagnus (*d*) : *Innoventur quotannis Officiales coram Parocho, aut Vicario Foraneo, & neglecto, & non vocato eorum altero, inofficiosam & irritam declaramus Electionem. Peracto scrutinio, & rite facta electione, rationes reddant, qui officio functi sunt, & de administratis redditibus fiant suppntationes*. Insuper, cum de controversia inter Parochum Sancti Mammantis, & Sodalitium a Virgine Libertatis disceptaretur, illud etiam postulatum fuit ; *An Parochus invitari debeat, ut præsideat Congregationibus faciendis tam in imbussulationibus, & extractione Priorum, & Officialium, quam in redditione rationum*, & Sacra Congregatio respondit : *Affirmative*. Hæc documenta magni ponderis habenda sunt, & Parochis magnopere suffragantur : ea nobis pariter mens est, ut illa nunquam violentur. Si quis autem ipsa neglexerit, & jam longum temporis spatium effluxerit, ita ut Sodalitium aliquod libertatem, & a Parocho immunitatem sibi vindicasse contendat ; si Parochos inter, ac Sodalitia compositiones etiam obsignatæ fuerint, quæ post diuturnum tempus summa fide serventur ; si demun ob exiguam pecuniæ mercedem quotannis solvendam aliquis Parochus suis juribus cesserit, ut compertum habemus, certisque documentis confirmatum, si hæc ita sint, quid dicendum, agendumque videbitur ? Profecto dicemus id neque vitio nostro, neque Decessorum nostrorum, sed Parochis ipsis esse tribuendum, vel inter vivos adhuc agentibus, aut jam mortali hac vita perfunctis. Illud quoque fatemur paratos nos esse in pristina jura restituere Parochos civitatis, aut diœcesis, si inanem, atque irritam consuetudinem, compositionem, conventionem a nobis declarari contendant.

(*c*) Par. 2. c. 22.

(*d*) Lib. 4. cap. 5.

INSTITUTIO CVI.

Epistola ad Canonicum Joannem Baptistam Scarselli Cancellarium Archiepiscopalem data, de illo, qui ad Ordines diebus profestis promoveri desiderat, acceptis Apostolicæ Sedis litteris, quibus permittitur ei extra tempora *initiari : ac de eo, qui Ordines minores, & Subdiaconatum unum eodemque die suscipere contendit. Nullius ponderis esse rationes ab iis, qui similia expostulant, adductas. Utrum inter Festos referendi sint dies, quibus duplex Officium perscribitur, quamvis populus a servili opere minime sese abstineat. Quibusnam ex his diebus juxta Apostolicæ Sedis sententiam Ordines tribui debeant. Vetitum omnino esse, Ordines minores, & Subdiaconatum eodem die accipere, & quibus indictis pœnis.*

QUamvis adfirmare testimonio tuo possis nos haud ullo labore retardari, ne Ordines conferamus, quoties opus fuerit, aut aliquis id postulaverit, tamen compertum habemus nonnullos inveniri, qui de nobis querantur. Id aperte conjicimus ex multorum petitionibus, qui contendunt assequi minores Ordines die profesta, sed qua duplex Officium perscribitur ; vel qui susceptis Sedis Apostolicæ litteris, ut ordinentur *extra tempora*, magno studio deposcunt majores Ordines diebus non quidem festis, sed quibus ritus duplex proponitur. His addi potest, quod nuper Præfectus Regularis a nobis postulavit, ut Regularem professum ad primam Tonsuram, Ordines minores, & etiam Subdiaconatum assumeremus, ob eam causam, quod Monasterium in egestate versetur, & plurium Missarum stipendiis necessario indigeat. Id sane novum, & inusitatum nobis accidit : Tum quia non censemus stipendium futurum Missæ, quo Monasterium sublevari debet, asserendum esse inter legitimas causas, ut Ordines tanta celeritate conferantur ; tum quia omnis civitas querimoniis personat, haud reperiri stipendia pro Missis adventitiis, Templorum Sacraria carere consuetis oblationibus, ut suffragia pro defunctis instituantur. Porro id necessitatem secludit, ut Sacerdotum numerus augeatur, qui rem divinam conficiant, & hac ratione Monasterio opitulentur. Quod si novos Sacerdotes necessarios adfirment, qui perpetuis Missarum oneribus satisfaciant, id falsas omnino querimonias ostendit, nempe, in civitate perraro contingere, ut stipendia pro sacris adventitiis offerantur, & Regulares ob hanc causam in summam rerum inopiam adduci.

Sed rem propositam aggrediamur, & nos omni molestia, ac sollicitudine uno verbo liberemus. Si quis igitur a te postulabit ad minores Ordines admitti, sive ad majores ob privilegium Apostolicum *extra tempora* non festis diebus, sed quibus Officium ritus duplicis celebratur, ipsis respondebis nulla ratione nos adduci posse, ut id concedamus. Eodem responso illos dimittes, qui uno solum die primam Tonsuram, minores Ordines, ac Subdiaconatum exposcant. Etenim, cum a nobis aliquid agendum est, haud sequi volumus dubias opiniones, sed tutas, & ex Sacris Congregationibus desumptas, quæ anteferendæ sunt privatis Auctoribus, qui scribentes sibi tantum satisfacere curant, neque de Ecclesiæ disciplina cogitant, quam Sedes Apostolica, tanquam magistra, sola debet moderari.

Non ignoramus ex illis verbis Rubricæ Ro-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Romani Pontificalis (a): *Minores vero Ordines possunt dari singulis Dominicis, & festivis diebus duplicibus ubicumque, mane tamen*, plures censuisse, inter festos dies duplices referri eos posse, quibus Officium duplex indicitur, etiamsi populus servilibus operibus non abstineat. Nam ipsi pariter in Rubricis Breviarii, ac Missalis *Festum duplex* appellantur (b). Attamen nos minime latet, ejusmodi sententiam a gravissimis viris improbari, quos Diana recenset, eosque reliquis contrarium asserentibus anteponi debere. Nam, ut certum haberetur Ordines minores conferendos esse solis diebus festis ex præcepto, quibus opera servilia populo interdicuntur, in examine, & correctione Romani Pontificalis jussu Urbani VIII. superadditum fuit (c) conferri posse singulis Dominicis, ac diebus festis *ex præcepto*. Quamvis autem tit. *de Ordinibus minoribus* eadem correctio non adjiciatur, cujus loco sufficitur posse conferri minores Ordines Dominicis, ac festis diebus duplicibus, tamen id contigit ob hanc causam, quod sufficere visum fuit superiori titulo exposuisse, quid dierum festorum nomine deberet intelligi.

(a) Tit. de Ord. conf.

(b) Diana ined. coor. t. 2. tr. 5. re. 98.

(c) Tit. de Ord. conf.

Hæc omnia delibavimus ex Cardinali de Luca, qui tunc temporis vitam agebat, & Sedis Apostolicæ sensus apprime noverat: *Quia tamen* (inquit (d)) *obstinati erant in priori opinione defendenda, quam saltem in praxi probabilem, & tutam putabant, ideo jussu felicis recordationis Urbani VIII. in nova recognitione, & correctione Pontificalis Romani in tit. de Ordinibus conferendis, expresse additum fuit, Ordines Minores conferri posse omnibus Dominicis, & diebus festivis ex præcepto, ut nemo amplius posset prætendere, ibi etiam comprehendi dies, qui in Breviario appellantur Festa. Nec obstat, quod postea in titulo de Ordinibus Minoribus non repetatur eadem correctio, sed solum dicatur, posse dari Ordines Minores diebus Dominicis, & diebus festivis duplicibus; judicarunt enim, satis fuisse in titulo præcedenti indicare, quid intelligi debeat nomine diei festivæ, ad tollendam omnem prætensam æquivocationem.*

(d) Luc. de resp. Mor. dub. 34.

Sed jam verba facienda sunt de illis, qui ut Ordines accipiant extra tempora, speciales a Pontifice litteras obtinuerunt, cujus causa postulant assumi ad Ordines non festa die, sed qua ritus duplicis officium recitatur. Porro hæc sunt verba litterarum Apostolicarum (e): *Et subinde ad sacros Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus Ordines tribus Dominicis, seu aliis festivis diebus continuis, vel interpolatis, etiam extra tempora a Jure statuta promoveri possit.* Nunc autem in privilegiis hujusmodi post decretum Innocentii XII. (f) res ita immutata est: *Item, nunquam concedenda pro festivis diebus continuis, sed semper pro interpolatis aliquo temporis spatio arbitrio Episcopi definiendo.* Tum priori, tum recenti formula supersunt ea verba, *festivis diebus*. Hinc veterem controversiam in medium proferunt aliqui, iisdem verbis posse contineri dies etiam pro festos, quibus officium ritus duplicis præcipitur. At vero si pro certo statuatur a Sede Apostolica pro conferendis Ordinibus haud existimari dies festos, qui ritum duplicem præferunt, sed illos tantum, quibus populus jubetur servilibus operibus abstinere, si, inquam, id pro certo statuatur, omnis difficultas de medio tollitur, & illud necessario consequitur, majores Ordines ob Sedis Apostolicæ privilegia conferri nequaquam licere, nisi iis diebus, qui reipsa inter festos enumerantur.

(e) Corr. in Pr. Dis. l. 4. c. 4. n. 11. & seqq.

(f) Die 14. Dec. Ann. 1693. Dec. 93. in suo Bull.

Quod si hæc manifesta ratio illos minime persuadeat, qui tibi molestiam, ac nobis inferunt, eorum oculis subjicies decretum Sacræ Congregationis Concilii, quod ex actis nos ipsi desumpsimus, cum Secretarii munere fungeremur.

BRIXIEN. ORDINATIONIS.

Ut altercatio, quæ inter Magistros Cæremoniarum sæpe orta fuit, ex hujus Sacræ Congregationis oraculo dirimatur, Episcopus supplicat declarari;

An diebus Festis duplicibus, non tamen de præcepto, possint Ordines Sacri conferri habentibus Breve dispensationis Apostolicæ super interstitiis, vel extra tempora.

Sacra &c. die 15. Januarii 1689. respondit negative, sed tantum diebus Festis de præcepto.

Ad illos postremo deveniamus, qui uno die minores Ordines, & Subdiaconatum expostulant. Decretalis *cap. 2. de eo, qui furtive Ordinem suscepit;* declarat Ordines solum minores exercendos a Clerico, qui illos cum Subdiaconatu simul attigit. Sin autem Subdiaconatus Ordinem exercere velit, jubetur in aliquo Regularium Ordine vota solemnia nuncupare. Hinc plures asserunt, Clericum hac ratione ordinatum suspensioni obnoxium esse (g); & quamvis Ordinanti nulla pœna irrogetur, tamen Canonum Interpretes id accidisse perpendunt, eo quod Clericus imprudenti, & ignaro rei Episcopo se obtulerit, ut Subdiaconatu initiaretur. Hinc fatentur ipsi Interpretes, Episcopum futurum fuisse saltem a conferendis Ordinibus suspensum, si fraude cognita, eundem Clericum ad Subdiaconatum admisisset (h).

(g) Bon. de susp. part. disp. 3. q. 1. p. 4. §. 1. n. 2 v. si vero susc. & sub n 5. Th. de pœnis Ecc. p. 2 in verb. Ordo c. 15 §. 2

(h) Zab. In principio. Joa. Andr. n. 1. Butr. n. 1. Ostien. n 2 Socc. n. 4. & seq.

Alii quoque Clericum ab omni suspensione liberum, & immunem futurum testantur, si, Episcopo consentiente, minores Ordines, & Subdiaconatum simul accepisset. Quippe animadvertunt eundem Clericum, reluctante Episcopo, fuisse illis Ordinibus initiatum. Quamvis enim nequeat Episcopus duos ex majoribus Ordinibus uno die conferre, tamen minores Ordines, & *Subdiaconatum simul* eodem die conferre potest, si justa, ac legitima causa intervenerit (i).

Iterum a scriptoribus inquiritur, an minores Ordines, & Subdiaconatum ob veterem loci consuetudinem conferre liceat. Id plures adfirmant (k), alii vero inficiantur (l). Sed causa hujus consuetudinis omissa, quæ in hanc diœcesim non pervasit, libere respondemus, lege vetitum esse, ne minores Ordines, ac Subdiaconatus eodem die conferantur. Magno revera studio proposita fuit in Sacra Congregatione Concilii *causa Boven. Ordinationis* die 29. Januarii anno 1707., & soluta eodem die 7. Maji (m); Clericus uno die minoribus Ordinibus, & Subdiaconatu simul initiatus fuerat, neque se ob hanc causam suspensum arbitrabatur, eo quod nullam fraudem adhibuisset. Episcopus etiam nulla se dignum pœna censebat, quia *non duos majores* Ordines, sed minores tantum, ac Subdiaconatum contulerat. Itaque petitum fuit: *An, & quomodo danda esset absolutio.* Sacra Congregatio hoc responsum edidit: *Quoad Ordinatum dandam esse absolutionem prævia salutari pœnitentia, arbitrio Episcopi vicinioris; & quoad Ordinantem, ad mentem*: Mens autem per literas ipsi explicata fuit, quibus graviter, ac vehementer arguebatur, quod ipsius culpa patratum a Clerico scelus superaret ob hanc rationem, quia minores Ordines, ac Subdiaconatum consulto semel uno die contulisset.

(i) For. c. 1. n. 10. & seq de temp. Ord. Diana in ed. coord. t. 2. tr. 5. r. 97

(k) Fagn. in c. de eo n. 41. determ. por. Ord. Sanc. conf. mor. l. 7. c. 1 dub. 53. n. 5. & seq.

(l) Maj. de Irr. l. 3. c. 24. n. 13. & l. 4. c. 11. n. 1 Pax Jord. tit. 3. l. 6. n. 430. & seq. t. 1.

(m) L. 57. f. 23. a terg. & p. 157.

Debita pœna tunc liberatus fuit, ea tamen conditione, ut in posterum ab hoc gravi facinore abstineret.

Cum in eadem Sacra Congregatione Secretarii munus sustineremus Calaritanus Archiepiscopus exposuit plurimos in Sardinia conjugatos Clericos versari, qui viles artes exercebant, & gravia delicta committebant. In Sardinia morem inductum jampridem fuisse, ut uno die minores Ordines cum Subdiaconatu traderentur; hac ratione pravas consuetudines, & crimina penitus aboleri posse: Nam (inquit) Clerici Sacro Ordine Subdiaconatus initiati, neque de uxore ducenda, neque de vilibus artibus exercendis amplius cogitabunt, ex quibus corruptelæ omnes dimanare solebant. Quapropter Sacræ Congregationis sententiam exposcebat.

Tum nos utile futurum putavimus, si typis ederemus Dissertationem adjiciendam pagellæ, in qua de more indicantur causæ in Sacra Congregatione propositæ. Itaque congessimus illorum opiniones, qui de conferendis uno die minoribus Ordinibus, ac Subdiaconatu, & qui de consuetudine hujus rei gerendæ verba faciunt; Eosque magis probavimus, qui hæc minime licere fatentur. Quare disciplinæ rationem ab Archiepiscopo Calaritano indicatam, neque consentaneam, neque tutam ostendimus: sed adhibenda esse remedia pro cohibendis Clericis conjugatis, quæ a Tridentina Synodo perscribuntur, & a Constitutione Innocentii XIII., quæ incipit: *Apostolici ministerii*: & post Romanum Concilium impressa habetur. Hanc Dissertationem obtulimus Sacræ Congregationi. Causa vero die 21. Februarii anno 1728. his verbis exposita fuit.

CALARITANA.

IN diœcesi Calaritana, & aliis Regni Sardiniæ Episcopatibus, magnus est numerus Clericorum conjugatorum, & ex his plerique aut facinora committunt, aut viles artes exercent non tam in dedecus Ordinis Clericalis, quam in perturbationem jurisdictionis Ecclesiasticæ, ut eorum immunitatem tueatur.

Plerique ex Episcopis Regni Sardiniæ usum alias habuerunt conferendi una eademque die Ordines Minores, & Subdiaconatum eisdem personis. Cumque Calaritanus Archiepiscopus putet, methodum hanc futuram esse aptam ad evellendos expositos abusus, ex quo videlicet si statim ac eodemque contextu, quo Ordinandi Primam Tonsuram, & Minores Ordines recipiunt, recipiant etiam Subdiaconatum, non amplius Ordinatis modus supererit reassumendi habitum laicalem, & se convertendi ad exercendas artes Clericali charactere indignas, supplicat pro facultate conferendi Primam Tonsuram, Minores Ordines, & Subdiaconatum iisdem personis una die, hoc est in quatuor temporibus, in Sabbatho Sitientes, & in Sabbatho Sancto.

Secretarius ad calcem Folii nonnulla adnotavit; quocirca onus erit EE. VV. decernere:

Primo, an sit indulgendum petitioni in casu: & quatenus negative.

Secundo, quid sit in casu statuendum pro abusibus supradictis eradicandis.

Sacra Congregatio his omnibus in hunc modum respondit: *Ad primum negative. Ad secundum Archiepiscopus utatur Juris remediis, & signanter statutis in capite 6. Sessione 23. de Reform., & aliis indicatis in Const. 16. impressa post Synodum Romanum.*

De his te monendum duximus &c.

INSTITUTIO CVII.

Congeruntur, ac subjiciuntur oculis Canonicorum Ecclesiis tum Metropolitanis, tum Collegiatis urbis, ac diœcesis inservientium quæcunque sancita fuerunt a Sacris Canonibus, a Tridentino Concilio, a Sacra Congregatione ejusdem Concilii interprete de servitio, quod præstare debent choro (ad quem convenire tenentur) ipsi Canonici, & Mansionarii Cathedralibus, & Collegiatis addicti. Postremo admonentur observare diligenter ejusmodi decreta, quæ ipsorum quoque Constitutionibus optime congruunt.

IN hac civitate præter Capitulum Metropolitanæ, duo pariter in Collegiatis Ecclesiis constituta, & alia tria capitula in tribus Collegiatis diœcesis recensentur: plura fuisse olim numero Capitula certo constat. Quippe nos ipsi vidimus decreta Card. Gabrielis Paleotti, quibus Canonici Collegiatæ a S. Agatha nuncupatæ ad propriam sedem redire jubebantur; quod tamen minime accidit; nam iidem Canonicatus rationem simplicium Beneficiorum semper retinuerunt. Hujus Patriæ Annales alias Collegiatas commemorant, quæ nequaquam supersunt, eoquod Canonicatus ad simplicia Beneficia redacti fuerunt, uti de Collegiata S. Agathæ dictum est, nisi forte Canonicatus ipsi diuturnitate temporis penitus conciderint. Capitulum Metropolitanæ, & Collegiatas, quæ tum in civitate, tum in diœcesi supersunt, jampridem invisimus; De cæteris autem Capitulis, quæ interierunt, nullam prorsus curam suscepimus, eoquod supervacaneum id studium putavimus. Accedit etiam, quod hujusmodi Collegiatæ rurales plerunque fuerint, ac in diœcesi positæ. Quare, cum longissimum temporis spatium effluxerit, ex quo Canonici sedes illas dimiserunt, & cum de exiguis proventibus res agatur, quemadmodum comprobant tenuissima Beneficia simplicia, quibus illi Canonicatus commutati sunt, ideo locum esse censuimus Pontificio decreto, quod etiam consilio Sacræ Congregationis (*a*) editum fuit, illudque Fagnanus commemorat (*b*): *Sanctissimus Dominus Noster, etiam ex sententia Congregationis Concilii, declaravit, immemorabilem consuetudinem non excusare a residentia in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis insignibus. In Collegiatis autem non insignibus posse excusare, dum tamen sint rurales, prorsus destitutæ, & in quibus nunquam antea supra hominum memoriam solitum esset residere, aut quæ adeo tenuis redditus essent, ut Canonicos aliunde non habentes unde vivant, alere non possint.*

(*a*) Incausa Burgosan. 1573. l. 1. Dec. p. 33. a terg.
(*b*) C. cum omnes n. 31. de Con.

Cum Metropolitanam aliasque Collegiatas civitatis, ac diœcesis perlustravimus, diligenter investigare non omisimus, an fierent accurate omnia, quæ pertinent ad divinum cultum, & plura statuimus, quæ ad ipsum conservandum, vel augendum necessaria existimavimus. At vero, qui sacras visitationes penitus non ignorat, facili negotio cognoscet magnam ex illis dimanare utilitatem externis ædibus templorum, quæ oculis Episcopi subjiciuntur; magnum quoque disciplinæ, ac moribus emolumentum afferri, si Episcopus certo lumine deprehendat, quæ necessaria sunt; contra vero, si tenebræ ipsius oculis consulto offundantur; aut si ambigua, incertaque responsa reddantur, cum rerum examen instituitur. Quamobrem Episcopus peracta visitatione novum examen indicere, & perscrutari debet, cum præsertim diutius in eodem loco morari non oporteat, ne fastidium,

UAB Biblioteca de Ciències Socials

dium, aut etiam incommodum cæteris inferatur. Equidem nos adfirmare haud possumus, in errorem adductos fuisse, cum Metropolitanam, & Collegiatas examinavimus; fatemur tamen muneri nostro non parum defuisse, tum nostram fortasse ob negligentiam, tum quia celeritate expediendi negocii urgebamur. Quapropter nobis satisfacere volentes perpauca jussa Canonicis facienda promulgamus.

Arduum, ac longum opus susciperemus, si de Canonicis extra chorum sermo statueretur: nam repetenda essent, quæcumque a sacris Canonibus de moribus, & honestate Clericorum sancita fuerunt. Nam ex Canonicis sumi debet exemplum, quod universo Clero proponatur; & Clerici omnes ante oculos sibi ponant necesse est vitæ rationem, quam Canonici sequuntur. Hinc Patres Concilii, quod Aquis stelliatis anno 1585. celebratum fuit, hæc scripta reliquerunt: *Quæ de vita, & honestate Clericorum statuta sunt, ea omnia quam diligentissime a Canonicis sunt observanda sub iisdem, ac etiam gravioribus pœnis, cum deceat, illos ea morum integritate ornatos esse, ut nomen suum tueri & retinere possint, ac præ aliis Clericis Canonici, seu Regulares ex observata Ecclesiasticæ disciplinæ perfectius regula nominari mereantur, a quibus cæteros studium & amorem, ac tamquam regulam Cultus Divini non pigeat accipere.*

Vastissimo huic pelago nos committere alienum putamus, ideoque sermonem nostrum ad ea solum redigemus, quæ in choro Canonicis perscribuntur; & primo quidem indicabimus, quæ a jure communi decernuntur; deinde ea, quæ fieri solent, ac debent a Canonicis Metropolitanæ, qui choro addicti sunt, & a reliquis Canonicis, qui collegiatis in civitate, vel dioecesi positis adscribuntur: nihil sane temere, a nobis excogitatum in medium proferemus, uti facere semper consuevimus. Porro fatemur, non multum laboris in libris evolvendis insumpsisse; nam satis experientia compertum habemus, in rebus ejusmodi doceri a Scriptoribus ea, quæ magis ipsis placuerint. Perpaucis sane omissis, plerique pro suis sententiis confirmandis decreta Sacrarum Congregationum afferunt, quæ nunquam condita fuerunt, aut quæ contrarium probant, aut quæ peculiaribus rationibus, & causis innituntur, ita ut generalem legem minime possint constituere: nos singularem curam impendimus, ut vera Sacræ Congregationis decreta perscrutaremur, quæ traderent rationem officii in choro persolvendi: ea profecto nos ipsi perspeximus, & non mediocri, sed utili labore descripsimus; ac, ne in dubium revocari ab ullo possent, librum Actorum, & paginam quoque nominamus, ut liceat cuique sibi satisfacere: nam si quis librum actorum, & paginam Secretario Sacræ Congregationis indicabit, statim ab ipso exemplar decreti gratis accipiet, quod certam, firmamque habeat auctoritatem.

Si quis nobis expostulet, cur Sacræ Congregationis decreta Scriptorum opinionibus anteferamus, causa præsto est; nam Scriptores de quæstionibus verba faciunt, illas autem Sacra Congregatio dissolvit. Secundo, cum interpretanda Tridentina Synodus plerunque sit, Summi Pontifices Sac. Congregationem ejusdem Synodi solam interpretem statuerunt. Tertio, impudentissimus esset, qui contenderet, majoris ponderis habendum esse privatum hominem, qui suæ tantum mentis lumine ducitur, quam sententia præclarissimi cœtus, quem amplissimi Cardinales, Ecclesiasticæ disciplinæ, & sacrorum Canonum peritissimi constituunt. Quarto, quia privati Scriptores nullam indicere legem possunt, quæ sane auctoritas a Summis Pontificibus eidem Congregationi tribuitur, ut Ecclesiæ disciplinam per universum orbem amplificet. Id constat *ex* 74. *Constitutione* Sixti V., quam commemoramus (*a*): *Habeat itidem Congregatio authoritatem promovendi reformationem Cleri, & Populi nedum in Urbe, & Statu Ecclesiastico temporali, sed etiam in universo Christiano orbe in his, quæ pertinent ad divinum cultum propagandum, devotionem excitandam, & mores Christiani populi ad præscriptum ejusdem Concilii componendos.* Quinto, si controversia forte excitatur ob ea, que sanciuntur, non quidem ad privatos Scriptores, sed ad ipsam Congregationem provocatio interponitur.

(*a*) T. 2. Bull. Rom. Cong. 8.

§. I.

De onere recitandi preces in choro, quod jus commune Canonicis perscribit.

NEmo ignorat Divinum Officium a Clericis sæcularibus, qui sacris Ordinibus initiati sunt, singulis diebus esse recitandum; idemque indici Clericis Beneficio præditis, quamvis ad sacros Ordines nondum ascenderint. Quid autem Officii Divini nomine intelligatur satis percipitur *ex cap. Presbyter. De Celebratione Missarum*, ubi hæc habentur: *Si Matutini* (id Laudes etiam complectitur) *Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, Vesperæ, & Completorii tempore nostræ servitutis officia persolvamus*. Canonici idem facere jubentur hoc solum interposito discrimine, quod alii Clerici quocunque in loco persolvere Divinum Officium possunt; Canonici vero, ut cæteri omnes, qui addicti sunt Ecclesiæ Cathedrali, aut aliis Collegiatis, ad chorum convenire, & in suis Ecclesiis idem Officium recitare omnino debent. Equidem *Can. ult. distinct.* 92. apertissime decernitur, Sacerdotem, Diaconum, aliosque Clericos alicui Ecclesiæ adscriptos, si in civitate versantur, aut quocunque loco, ubi ipsa Ecclesia posita est, ea lege teneri, ut quotidie Divinum Officium in illa celebrent; si quis autem hæc jussa facere neglexerit, & monitus ab Episcopo, non paruerit, deponendus judicatur. Porro dubitandum non est, quin hæc lex Cathedrales, & Collegiatas Ecclesias comprehendat, uti colligitur *ex Clementina prima de celebratione Missarum*, ubi hæc traduntur: *In Cathedralibus, aut Collegiatis Ecclesiis.*

In controversia, qua disceptatur, an jure re divino, vel Ecclesiastico Officium recitari debeat, opinionem veritati magis consentaneam probamus, quod, nempe, ex jure Ecclesiastico illud dimanaverit, quemadmodum Suarez fuse demonstrat (*b*). His solum adjungimus Officium parvum B. Virginis juxta Rubricas in choro recitandum esse illis diebus, quibus feriale Officium, vel ritus simplicis perscribitur, non tamen in pervigilio Natalis Domini, neque in feriis Majoris Hebdomadæ, neque Sabbato, si Officium de S. Maria in Sabbato contingat. Addimus etiam Defunctorum Officium esse in choro persolvendum singulis secundis feriis Adventus Domini, & Quadragesimæ, nisi tunc Officium novem lectionum proponatur, aut feriæ Majoris Hebdomadæ celebrentur. Insuper idem Officium Defunctorum prima die cujuscunque mensis indicitur, nisi Officium novem lectionum id impediat; tunc enim in aliam diem minime impeditam illud transfertur. Postremo adjicimus juxta rubricas easdem tempore

(*b*) De Rel. t. 2. l. 4. de Horis Can. c. 16.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Quadrageſimæ Pſalmos Graduales feria quarta, Pœnitentiales autem feria ſexta recitandos eſſe, *quoties* Officium de feria Quadrageſimæ contigerit.

Hæc de recitandis precibus Rubricæ conſtituunt: Quæſtio fuit olim, an Defunctorum Officium etiam extra chorum omitti poſſit. (a) S. Thomas (*a*) cenſuit illud omnino præcipi Canonicis, & Clericis Beneficio prædítis, qui addicti ſunt choro ejus Eccleſiæ, ubi ſemel in hebdomada hujuſmodi Officium fieri conſuevit, etiamſi illo die minime ad chorum conveniant. S. Antoninus (*b*) docet ab univerſis, qui ad Chorum tenentur, nullo habito diſcrimine, Officium Defunctorum etiam extra chorum debere perſolvi. At S. Pius V. (*c*) interpretatione declarans ea, quæ in Rubricis continentur circa Officium B. Virginis, Defunctorum, Pſalmos Pœnitentiales, & Graduales, ſanxit, onus ejuſmodi non immutari pro illis, qui Breviario recenter ipſius juſſu in novam formam redacto nequaquam uterentur. Reliquos autem, qui novum Breviarium ſibi deligerent, ſi choro intereſſe deberent vehementer hortatur, ne memorata Officia, ac Pſalmos prætermitterent iis diebus, qui a Rubricis indicantur: atque hoc conſilium, & inſtitutum ſequentibus variis Indulgentias impertivit; eos vero, qui id omitterent, peccati periculo liberos, & immunes aſſeruit, niſi forte Officium B. Virginis veteri conſuetudine recitari in aliqua Eccleſia conſueverit. Qua de re diſcrimen poſuit inter Officium B. Virginis, & illud Defunctorum, Pſalmos Pœnitentiales, ac Graduales, pro quibus veterem etiam conſuetudinem minime retinendam decrevit.

(a) In quo. 6.q.5.a.8.

(b) In 3.p.t 13.c.4.§.3.

(c) In ſua Conſt.64.

Hæc potiſſimum S. Pius V. conſtituit, quæ Suarez, & Perſicus (*d*) compendio tradiderunt. Præcipua tamen verba Pontificiæ Conſtitutionis hæc ſunt: *Quod vero in Rubricis noſtri hujus Officii præſcribitur, quibus diebus Officium Beatæ Mariæ ſemper Virginis, item Defunctorum, item ſeptem Pſalmos Pœnitentiales, & Graduales dici, & pſalli oporteat, nos propter varia hujus vitæ negotia, multorum occupationibus indulgentes, peccati quidem periculum ab ea præſcriptione removendum duximus; verum debito providentiæ Paſtoralis admoniti, omnes vehementer in Domino cohortamur, ut remiſſionem noſtram, quantum fieri poterit, ſua devotione, ac diligentia præcurrentes, illis etiam precibus, ſuffragiis, & laudibus, ſuæ, & aliorum ſaluti conſulere ſtudeant. Ac, ut fidelium voluntas, ac ſtudium magis etiam ad hanc ſalutarem conſuetudinem incitetur, de omnipotentis Dei miſericordia, Beatorumque Petri, & Pauli Apoſtolorum, ejus authoritati confiſi, omnibus, qui illis ipſis diebus in Rubricis præfinitis, Beatæ Mariæ, vel Defunctorum Officium dixerint, totics centum dies, qui vero ſeptem Pſalmos, vel Graduales, quinquaginta de injuncta ipſis pœnitentia relaxamus*: & paulo poſt: *Hoc autem concedimus ſine præjudicio ſanctæ conſuetudinis illarum Eccleſiarum, in quibus Officium parvum Beatæ Mariæ ſemper Virginis in Choro dici conſueverat, ita ut in prædictis Eccleſiis ſervetur ipſa ſancta & laudabilis conſuetudo celebrandi more ſolito prædictum Officium.*

(d) De Rel. t.2.l.4.c.13 n.13.&ſeq De Horis Can.c.3. dub.7.p. 106.& ſeq.

§. II.

De Miſſa Conventuali juxta jus commune.

QUod ſi Miſſæ Sacrificium inter horas Canonicas haud refertur, tamen Officii Divini nomine ſatis intelligitur, uti conſtat *ex Canone de iis, diſtinct. 12. Cæterum Officia publica, id eſt Veſperas, Matutinum, ſive Miſſam, aliter, quam in principali Eccleſia, celebrare non liceat.* Quapropter cum in Eccleſiis Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis Divinum Officium quotidie indicatur, etiam Miſſa conventualis quotidie celebranda eſt: *Quidam in Cathedralibus*, (inquit Honorius III.) *vel Conventualibus Eccleſiis prætextu Miſſæ ſemel in die pro Anniverſario celebrandæ ſacra Miſſarum ſolemnia, quæ ratione diei, vel Feſti ſolent ſolemnius celebrari, culpabili negligentia prætermittunt. Cum ergo* (proſequitur Pontifex) *Eccleſia Gallicana per Dei gratiam tamquam lucerna ſuper candelabrum poſita luceat aliis per exemplum*: juſſit fieri Sacrum Conventuale: *Quatenus univerſi, & ſinguli provide attendentes, quod ſervire Deo, regnare eſt, nullum in vos torporem negligentiæ obrepere permittatis, quominus & pro Anniverſariis defunctorum, & pro Feſto, vel feria, ſecundum temporum congruentiam, Miſſarum ſolemnia & conventualiter celebretis, & faciatis conventualiter celebrari.* Hæc habentur *capite: Cum Creatura, De celebrat. Miſſar.*, ac melius etiam idem deprehenditur ex ipſo textu in quinta collectione decretalium, quam Innocentius Cironius in lucem evulgavit.

Præter Miſſam conventualem quotidie celebrandam, Rubricæ ſecundam, tac tertiam pariter Miſſam conventualem præcipiunt, quæ certis anni diebus contingunt. Si officium novem lectionum fiat in Quadrageſimæ, Rogationum, quatuor temporum, ac vigiliarum feriis, tunc duo Sacra conventualia jubentur, unum, nempe, pro celebritate diei poſt tertiam, alterum pro Feria poſt nonam; ſi inter octavam Corporis Chriſti pervigilium accidat, etiam duo Sacra ſtatuenda ſunt, primum nempe de octava, alterum de pervigilio. Quod ſi novem lectionum officium indicatur in pervigilio Aſcenſionis, tria Sacra Conventualia facienda ſunt, primum de Sancto illius diei poſt tertiam, alterum de pervigilio poſt ſextam, tertium de Rogationibus poſt nonam. Primo die cujuſvis menſis, non tamen in Adventu Domini, in Quadrageſima, & Paſchali tempore, niſi contingat officium duplex, aut ſemiduplex, Miſſa Defunctorum pro conventuali ſufficitur, ut animæ Sacerdotum, & aliorum, qui benemeriti fuerunt, expientur. At ſi prima die menſis Feſtum ſimplex obveniat, aut feria, quæ propriam ſibi Miſſam depoſcat, aut ſi repetenda ſit Miſſa de Dominica præcedenti, nec alia dies per Hebdomadam ad illam repetendam ſtatui poſſit, tunc in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis duo Sacra Conventualia, nempe pro defunctis, ac de Feſto ſimplici, vel Feria celebrantur. Die pariter Commemorationis omnium Defunctorum habentur duo Sacra Conventualia, de octava Sanctorum omnium, ac pro Fidelibus Defunctis: Hæc a Rubricis perſcribuntur; Quartus (*e*) Rectores Eccleſiarum monet curam maximam impendere, ut ipſæ diligenter obſerventur: Clericatus (*f*) autem oſtendit, nullam contrariam conſuetudinem, nullum tam grave negotium afferri poſſe, ut ipſæ Rubricæ negligantur. Id pariter fuſe demonſtrat P. Meratus (*g*).

(e) In ſuis Comm. in Rub. Miſſ. tit.5.

(f) De Sac. dec.38.n. 13.& ſeq.

(g) In Gav. p.2.t.1.p. 783.& ſeq.

Cum nos civitatem, ac diœceſim Sacra Viſitatione indicta perluſtravimus, forte deprehendimus nova prorſus, & inuſitata plurimis videri nonnulla, de quibus ſermonem inſtituimus; Ac primo, a Sacerdote, qui curam gerit animarum, diebus ſaltem Feſtis ex præcepto Sacrum pro populo conficiendum eſſe. Porro his noſtris inſtitutionibus hanc ſententiam ſatis explicavimus, ac tum rationibus,

tum

rum auctoritatibus eam comprobavimus, & magnopere hortati sumus universos, ut hoc institutum sequerentur: sed utinam non perpauci, sed omnes Parochi, ac potissimum Regulares id facerent, nec futiles ob causas, atque indecora consilia præceptum Ecclesiasticum impudenter conculcarent! Secundo, diximus pro iis, qui Beneficia contulerint generatim attribuendum esse fructum Sacrificii Conventualis, quod singulis diebus celebratur. De hoc verba faciemus, breviter tamen, eo quod fermonem alias habuimus de eodem argumento, ut paulo inferius indicabimus. Equidem Ecclesia curam, perpetuumque studium ostendit de præstando suffragio Fundatoribus, ac benefacientibus, quamvis diuturnum temporis spatium jam interceserit, nec ipsi supremis tabulis id cogitaverint, ut gratum animum in suis fidelibus Ecclesia tueatur. Hinc Cathedralibus, ac Collegiatis Conventuale Sacrum quotidie præcipit ea lege, & conditione, ut ipsum pro benefacientibus generatim conficiatur. Quapropter Ecclesiæ jusso non obtemperat, qui pro legato aliquo peculiari, vel pro stipendio accepto Sacrum conventuale Deo operatur. Si quis addictus choro, animarum curam pariter obtineant, & ob eam causam diebus Festis pro populo rem divinam facere debeat, falso speraret utrique præcepto satisfacere, celebrans nempe eandem Missam pro populo, ac pro benefactoribus suæ Cathedralis, aut Collegiatæ. Quare decrevit Ecclesia a Sacerdote ejusmodi, si Sacrum conventuale faciat, tanquam Canonicus, aut Beneficiarius, rem Divinam pro benefacientibus generatim applicandam, & alium Sacerdotem accersendum eodem die, qui pro populo celebret. Compertam quoque habuit Ecclesia falsam illam rationem, quæ ex immemorabili consuetudine desumitur, & eam nihili existimandam declaravit. Insuper respondit sapienter paupertatem Ecclesiæ alicujus Cathedralis, vel Collegiatæ in medium proferentibus; nam ratione paupertatis habita, permisit diebus solum Festis celebrari pro benefacientibus generatim Sacrum Conventuale, quod esset quotidie faciendum. Hoc autem præcepto neminem unquam Ecclesia fecit immunem, ac liberum, nisi cum apertissime manifestum fuit aliquam Ecclesiam haud recenseri inter Collegiatas, sed (ut ajunt) *inter receptitias*, *aut Communales*, quamvis in ipsa Horæ Canonicæ quotidie persolvantur, & Missa cum cantu habeatur. Insuper declaratum nunquam fuit, utrum plures Missæ Conventuales, quæ aliquando a Rubricis uno die statuuntur, omnes pro benefacientibus, an una tantum celebrari, & applicari debeat. Quod si a nobis petatur quonam loco scriptum sit hoc præceptum Ecclesiasticum, respondebimus ipsum desumi ex antiquis, mediis, ac recentibus decretis Sac. Congregationis Concilii, Pontificum auctoritate confirmatis, quibus in utroque foro parendum est. Porro ipsa decreta hoc loco minime recensemus; nam ea plene commemoravimus *in libro Adnotationum pro Festis Domini, Beatæ Virginis, ac pro Missæ Sacrificio* (a), quem librum pro juvandis nostris Ecclesiasticis in lucem edidimus.

(a) T. 2. p. 4. sect. 2. §. 59. & seq.

§. III.

De onere, quod jus commune Canonicis perscribit, ut Horas Canonicas voce, & cantu pronuncient, quemadmodum fieri solet in choro, & qua ratione sibi satisfacere possint alium loco suo sufficientes.

PUtaverunt aliqui eam legem propositam esse Canonicis, ut in chorum convenirent, Divinisque Officiis interessent, non vero, ut voce sua sequerentur cantum, quo Mansionarii, & Capellani Canonicas Horas persolvunt; Quare silentio totum illud tempus conterere Canonicis permittunt, & comparari simulachris, quæ muta suis in sedibus immorantur.

Percepimus hanc falsam opinionem evulgatam ab illis fuisse, qui sapientiæ laudem sibi vindicare contendunt. Alio loco tamen hunc errorem contrarium legibus hujus Metropolitanæ, & aliarum Collegiatarum ostendemus; sed ad jus commune veniamus. S. Pius V. silentium ejusmodi vehementer improbat (b), qui Concilium Lateranense declarans, ubi fructus Beneficii restituendi decernuntur ab iis, qui Divinum Officium omittunt, eandem pœnam indicit, *tametsi aliquis choro addictus, non recitans, omnibus Horis Canonicis cum aliis præsens adsit, fructusque, & distributiones forte aliter assignatas sola præsentia juxta Statuta fundationis, vel alias sibi lucrifecisse prætendat*. Addimus etiam hoc silentium, dum Horæ Canonicæ recitantur ab aliis, adversari decreto Concilii Tridentini (c), in quo de Canonicis ita sancitur: *Omnes vero Divina per se, & non per substitutos, compellantur obire Officia, & Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti adsistere, inservire, atque in choro ad psallendum instituto hymnis & canticis Dei nomen reverenter, distincte, devoteque laudare*. Adjungimus pariter sæpius decretum fuisse a Sac. Congregatione ejusdem Concilii interprete nullius ponderis habendam esse contrariam consuetudinem, neque fungi munere suo Canonicos, qui taceant in choro, neque distributionum fieri participes: *Sacra &c.* (d) *sæpius respondit, Canonicos in choro teneri omnino psallere, alioquin obligationi suæ non satisfacere*. Item alio loco: *Sacra &c.* (e) *respondit Canonicos in choro alta voce non psallentes, distributiones quotidianas non lucrari, quavis consuetudine non obstante*. Si quis expetat omnes percurrere sententias, ob quas adiguntur Canonici, & reliqui in chorum venientes Cantum Gregorianum addiscere, ut muneri huic suo satisfaciant, pagellam intueatur, quam Secretarius *in causa Murana Mansionariæ die 19. Novembris anno* 1735. Sacræ obtulit Congregationi. Illud autem postremum sit, illos imperitos, qui contrariam opinionem promulgarunt, sapientia fortasse præferendos esse Patribus, qui Concilium Coloniense sub Paulo III. celebrarunt: *Statis ergo* (inquiunt) *ac debitis horis Laudes Divinæ, non cursim ac festinanter, sed tractim, non truncate, sed integre, distincte, devote, reverenterque ab omnibus decantentur, persolvanturque: & cum psallendi gratia conveniatur, ibidem muta, aut clausa labia nemo tenuerit; sed pariter senes cum junioribus laudent nomen Domini in Psalmis, Hymnis, & Canticis Deo alacriter modulantes: sic tamen, ne boatus confundat recitationem &c. Quam autem vero aberrant, qui existimant, se se non alicujus officii causa in Ecclesia exercendi, sed quietis & inertiæ tantum causa Canonicatus esse adeptos, perinde atque satis sit, paucis*

(b) In sua Const. 35. t. 2. Bull. Rom.

(c) In sess. 24. c. 12. de Ref.

(d) Die 12. Jan. anno 1619. l. 12. dec. p. 1.

(e) In causa Vic. pr. die 7. Jun. an. 1626. l. 15. dec. p. 365. ta erg.

quibuſdam Clericis admodum ignaris, tenui pretio conductis, curam Divini Officii committi, quod deinde hujuſmodi mercenarii non ſervatis temporum interſtitiis ſyncopando tranſcurrunt, interim ipſis Canonicis tota vita torpentibus. Illi fortaſſe Patres Concilii Cameracenſis doctrina longe ſuperarunt, qui ſub Paulo IV. ita ſtatuerunt: *In choro cum pſallitur, Canonici omnes, qui in choro fuerint, & Sacellani pſallant, nec ſint in ſedibus otioſi, nec putent ſe functos officio, ſi vicaria tantum opera cultum Divinum celebrari curent, modo tamen pſallere per valitudinem queant*. Conſulant igitur, qui contrarium putant, Fagnanum (*a*), conſulant Paſſarinum (*b*) Romanæ Curiæ peritiſſimum, qui poſtquam pro certo docuit Eccleſiam adeundam a Canonicis, qui & divinis Officiis intereſſe, & cum aliis canere debeant, ita ſermonem abſolvit: *Sic ergo puerile eſt, immo ſacrilegum, & contra juſtitiam virtutis religionis, imaginari, quod deputatus ad hoc, ut veniat ad Eccleſiam & chorum, ad quotidianum pſallendum Officium matutinis & veſpertinis horis, ſatisfaciat deputationi, ſi ad Eccleſiam veniat & ad chorum, & ibi non pſallat, ſed otioſus maneat, vel quodcumque aliud faciat*.

(*a*) C. Licet n. 89 de Præbend.
(*b*) C. Conſ reg. 3. n. 28 de Cl. non reſ. inſext.

Ex illis Tridentini Concilii verbis: *Omnes vero Divina per ſe, & non per ſubſtitutos compellantur obire Officia*, ſi generatim intelligantur, hæc neceſſario conſequi debent, Canonicum muneri ſuo deeſſe, ſi ſolum Manſionarium, aut Capellanum pſallere in choro permittat; haud licere Canonico, vel Beneficiario abeſſe choro, aliumque Sacerdotem, vel Clericum loco ſuo ſubrogare, quæ ſane omnia veritati penitus congruunt, ſed illud etiam ex iiſdem verbis ſequitur haud licitum eſſe Canonico, vel Manſionario, ad quos pertinet intereſſe choro (ubi nempe Divinum Officium a tertia parte, vel a dimidio Capituli perſolvi conſuevit) chorum negligere, aliumque Canonicum a Canonico, vel Manſionarium a Manſionario ſubrogari, quamvis ii, qui ſubſtituuntur a choro liberi, & immunes tunc fuerint: verum id nimis ad ſeveritatem accedit; ideoque *ſtatuendum* videtur hoc ipſum *decreto* conciliari, quod ſuperius *expoſuimus* minime comprehendi. Ita reſpondit Sacra Congregatio die 15. Decembris anno 1605. (*c*): *Sacra &c. ſæpius declaravit, Decreto capitis* 12. *verſ. Omnes, non eſſe ſublatam Capitularibus facultatem ſe ſe invicem ſubſtituendi, dummodo eodem tempore ſubſtituens & ſubſtitutus eidem ſervitio adſtricti non ſint*. Quaſdam tamen leges facere pro his ſubſtitutionibus dirigendis eadem Congregatio non prætermiſit; Primo, ne ſubſtitutus ipſe ad chorum venire debeat illis diebus, quibus in locum alterius ſufficitur; Secundo, ne id frequenter contingat; Tertio, ut ſubrogentur Canonici ſolum, vel Manſionarii præſentes in Civitate, non vero, qui extra illam, vel extra ſuburbia verſantur; Ultimo, ne hanc facultatem alterius ſubſtituendi obtineant, niſi Canonici, vel Manſionarii, non autem ipſorum Coadjutores, qui nec reipſa Canonici, neque Manſionarii nuncupari poſſunt. Hæc omnia ſumuntur ex decretis Sacræ Congregationis, quæ inferius ſubjicimus. Equidem die 12. Decembris anno 1643. & 2. Decembris anno 1644. (*d*) poſtquam aſſeruit concedi poſſe ab Epiſcopo facultatem, ut Canonicus choro addictus alium ex Collegis ſuis tunc immunem, ac liberum ſufficiat, ac diſtributiones aſſequatur, hæc deinde ſuperaddit: *Ita tamen, ut hujuſmodi facultate ſubſtituendi non abutantur & Canonicus ſubſtituens ſit præſens in Civitate*. Inſuper die 24. Martii anno 1612. ita conſtituit (*e*): *Sacra Congregatio reſpondit ad primum, eos tantum, qui in civitate, ubi eſt Cathedralis, vel in ejus ſuburbiis ſunt præſentes, non autem alios poſſe ſubſtituere. Ad ſecundum, cauſam non requiri ad ſubſtituendam. Quod vero monuit Congregatio, ut Epiſcopo cordi ſit, ne Canonici ea ſubſtituendi facultate abutantur, eo reſpexit, ne ſubſtitutiones hujuſmodi ſint nimium frequentes, quod Epiſcopi erit arbitrio. Ad quartum, abſentes in caſtro diœceſis non poſſe ſubſtituere*. Item die 22. Martii anno 1721. (*f*), cum nos ipſi Secretarii munus ageremus, petitum fuit: *An Canonici & Capitulares Eccleſiæ Cathedralis Fulginatenſis abſentes a civitate, ejuſque ſuburbiis, poſſint ſe ſe invicem ſubſtituere in ſervitio chori*, & Sacra Congregatio reſpondit *Negative*. Tandem die 26. Februarii anno 1650. hæc ſancita habentur (*g*): *Capitulum Eccleſiæ Cathedralis Caſertanæ exponens, in dicta Eccleſia extare decem & octo Canonicos, qui legitime impediti, de conſuetudine invicem ſe ſubſtituunt diebus, quibus ſubſtituti non ſunt ſervitio adſtricti: cumque Archidiaconus ejuſdem obtinuerit a Sede Apoſtolica Coadjutorem, qui prætendit poſſe uti eodem privilegio ſubſtituendi, ideo ſupplicat pro declaratione. Sacra &c. reſpondit, Coadjutorem uti non poſſe privilegio alium ſubſtituendi*.

(*c*) Incauſa Eugub. l. 10. dec. p. 142.
(*d*) Incauſa Aq. l. 17. dec. p. 265. & p. 390.
(*e*) Incauſa Al. t. 11. de c. p. 112.
(*f*) Incauſa Fulgin.
(*g*) Incauſa Caſ. l. 18. dec. p. 19. a terg.

§. IV.

De loco, ac tempore, quo Canonici, & reliqui choro addicti convenire debent ex jure communi, ut Canonicas horas perſolvant.

POſtquam generatim percurrimus onera illorum, qui alicujus Cathedralis, aut Collegiatæ choro adſcribuntur, opus eſt cætera recenſere, quæ ipſa onera comitari debent, ut nihil omnino deeſſe videantur. De loco primum verba faciemus, nempe de choro Eccleſiæ, qui (uti cognitum eſt omnibus) ad laudes divinas canendas perſcribitur; ſed adverti debent, quæ S. Carolus Borromæus admonuit: (*h*) *Matutinum in choro Eccleſiæ celebretur quovis anni tempore. At ſi tamen vehementia frigora ſint, vel aliæ juſtæ cauſæ intercedant, de licentia Epiſcopi in Sacriſtia, vel honeſto alio ejus Eccleſiæ loco dici poſſit*. Idem probavit Sac. Congregatio Concilii die 18. Novemb. anno 1645. in cauſa Florentina *lib.* 17. *decretorum pag.* 526. *Videatur, an expediat tempore hyemali chorum adaptari in aliqua Capella ejuſdem Eccleſiæ, in qua commodius pro conſervatione ſanitatis Divina Officia celebrentur*. De tempore celebrandi Divini Officii antequam pauca dicamus, afferre liceat, quæ Cardinalis Bona de primis Eccleſiæ Fidelibus ſcripta reliquit (*i*): *Olim Chriſtiani tribus primis vigiliis tres Nocturnos diviſim, quarta vero vigilia Laudes recitabant. Tantus erat ardor charitatis, ut quater in nocte ſurgerent ad orationem: prima vigilia ad primum Nocturnum, ſecunda ad ſecundum, tertia ad tertium, quarta ad Laudes perſolvendas, vel omnes ſimul, vel diviſi in cohortes*. Sed in feriis, cum Matutinum uno ſolum Nocturno conſtabat, illud fideles initio tertiæ Vigiliæ, nempe media nocte decantabant. Alio loco ducti auctoritate Amalarii nos animadvertimus ex more Romano Matutinum a laudibus ſejungi non conſueviſſe, niſi in Nocte Natalis Domini; ſed abſoluto Matutino Laudibus initium dabatur (*k*). Quapropter, ut ſacræ vetuſtatis memoria ſaltem retineretur, cum Fideles *quater in nocte ſurgerent ad Orationem*, inducta fuit diſciplina, quæ nunc etiam

(*h*) Part. 2.
(*i*) In ſuo Tr. de Div. Pſ. c. 4. §. 3. n. 2.
(*k*) Inſt. 24. n. 9.

etiam constans est, ut quidam Monachi in Ecclesia prima vigilia noctis, aliis vero secunda, alii tertia, & plures etiam quarta vigilia Matutino, & Laudibus vacent (*a*). Equidem Clero sæculari tempus mediæ noctis ad Matutinum canendum indicitur; *Nam cap. Presbyter. de celebrat. Miss.* ita legitur: *De nocturnis vigiliis idem ipse Propheta ait: Media nocte surgebam: ergo his temporibus laudes Creatori nostro super judicia suæ justitiæ referamus.* Porro Metropolitana Parisiensis, & Cathedralis Segubiæ: & Conchæ, & quædam pariter Ecclesiæ in Italia hanc legem, & institutum adhuc conservant. Cum tamen eam partem noctis, quæ ad auroram pertingit, mediæ noctis spatio contineri S. Thomas docuerit (*b*), hinc Matutinum suo tempore statuerit, si aurora surgente persolutum ipsum fuerit, videlicet, si circiter horæ spatium ad ortum solis superfit, ita scribit Azorius (*c*), & S. Carolus Borromeus (*d*) in primo Concilio Provinciali ita pariter decernit: *Matutinum Officium vel media nocte, vel saltem eo tempore instituatur, ut sub ortum solis absolutum sit.* Quamobrem tempus recitandæ Primæ a jure Pontificio designatur post horam ab ortu solis, uti deprehenditur ex hymno, qui tum canitur: *Jam lucis orto sidere*; post horam tertiam ab ortu solis tempus Tertiæ præscribitur; meridies autem ad Sextam canendam instituitur; hora tertia post meridiem Nonæ tribuitur; Vesperis autem hora duodecima post ortum solis; Completorium indicitur, cum post occasum solis nox jam apparet; Tempus ad celebrandum Sacrum Conventuale nunc post Tertiam, nunc vero post Nonam constituitur. Hinc fortasse contigit, ut tempora pro Sexta, Nona, Vesperis, & Completorio olim proposita immutata fuerint, quamvis Matutinum, Prima, ac Tertia idem tempus retineant, quod superius indicavimus.

Equidem id exemplo comprobamus: Capitulum novæ Carthaginis media nocte Matutinum canere consueverat; sed ob pestem, quæ in Civitate grassabatur, id facere intermiserat. Postremo cœlo expurgato, sublataque lue plures Canonici studio religionis adducti dubitare cœperunt, an indici sub auroram Matutinam deberet, quemadmodum jam diuturna consuetudo obtinuerat: Tum Sacra Concilii Congregatio varias ob causas Pontifici consilium dedit, ut in posterum liceret illis Canonicis sub auroram ad Matutinum convenire, idque peculiari Sedis Apostolicæ diplomate obsignare, tanquam si postremos limites attingeret, ad quos Apostolica indulgentia devenire queat: Hæc habentur in decreto, quod editum fuit die 27. Novembris anno 1690. (*e*).

Sed redeamus ad propositum argumentum, videlicet, an Matutinum, & Laudes insequentis diei post Vesperas, & Completorium diei præcedentis recitare liceat. Itaque S. Thomas (*f*) id permittit illis, qui choro nequaquam addicti sunt, si justa causa intercedat: *Quantum ad contractus* (inquit), *& alia hujusmodi, dies incipit a media nocte, sed quantum ad Ecclesiasticum Officium, & Solemnitatum celebritatem, incipit dies a vesperis; unde si aliquis post Vesperas, & Completorium dicat Matutinum, jam hoc pertinet ad diem sequentem.* Eandem doctrinam Azorius sapienter illustravit (*g*): *Doctrina igitur, & sententia Sancti Thomæ illa mihi simplicior, & planior videtur esse, ut nocturnum Officium non quidem Jure communi, sed consuetudine, & usu pro more Patriæ, seu Provinciæ cujuspiam persolvi queat a Clericis privatim, statim atque Vespertinæ, & Completa recitata fuerint eo tempore, quo de more persolvuntur, tribus videlicet, duabusve horis post meridiem elapsis.*

At vero de Matutino, & Laudibus, quas in Choro persolvere debent Canonici Cathedralibus, seu Collegiatis cooptati, hæc statuuntur in Clementina *tit. de celebrat. Missar. Sancimus, ut ii, ad quos pertinet, omni negligentia, ac incuria relegata, ut in Cathedralibus, Regularibus, & Collegiatis Ecclesiis horis debitis psallatur, sollicitam curent diligentiam adhibere.* Porro illud verissimum est, quod S. Carolus Borromæus scriptum reliquit de Matutini tempore (*h*): *Matutinum vesperi non dicatur, exceptis tamen diebus octavæ festi solemnis Domini nostri Jesu Christi, cæterisque diebus, quibus ex Romanæ Ecclesiæ instituto est permissum.* Quæ cum ita sint Braschius in hunc modum tradidit (*i*): *Matutinum in Cathedrali, Collegiatis receptitiis, & Choralibus Ecclesiis persolvi mandet Episcopus mane diei propriæ, non autem sero præcedenti post Vesperas, & Completorium, nisi forte quandoque justa causa concurrente judicaverit esse dispensandum ad tempus, ut secus fiat. Causæ, propter quas valeas dispensare, sunt præsertim ob hyemis rigorem, item propter aeris intemperiem, adhuc & propter inolitam consuetudinem, vel ob aliam honestam rationem, quæ prudentis viri judicio sufficere videatur. Verum hac in re non nisi caute admodum procedere oportet.* Equidem Sacra Congregatio die 12. Novembris anno 1644. facultatem tribuit Matutini recitandi post Completorium, id tamen auctoritati, arbitrioque Episcopi relinquendum judicavit (*k*): *Sacra censuit, petitam facultatem recitandi Matutinum, esse Oratoribus concedendam post Completorium præcedentis diei, pro arbitrio tamen Episcopi, & dummodo lapsa sit hora tertia post meridiem.* Quisquis in mentem revocare facile potest gravissimum dissidium, quod excitatum fuit, inter Episcopum Papiensem, ejusque Capitulum, quod libere, & reluctante Episcopo contendebat uti facultate, quam a Sacra Congregatione Concilii obtinuerat, ut certis anni temporibus Matutinum Officium post Completorium recitaret, etiamsi facultas eadem arbitrio Episcopi permissa fuisset. Quam sane controversiam Benedictus XIII. composuit diplomate Apostolico, quod die 8. Julii anno 1726. promulgavit: *Quod igitur Dignitates, & Canonicos illos primum a Beneficio ad mensem, deinde a Divinis suspenderis, eo quod Matutinum Officium te contradicente, ac vetante recitaro ausi fuerint post vespertinas horas antecedentis diei obtentu interpositæ appellationis, & rescripti Venerabilium Fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Sacri Concilii Tridentini Interpretum, laudamus consilium zelumque Fraternitatis tuæ &c. Propterea cum ex antedicta Matutini Officii recitatione ansam repugnandi arripuerint Canonici, per præsentes etiam Litteras declaramus, tuæ auctoritati hactenus fuisse, semperque fore decernimus, potestatem iisdem Canonicis facere, sive licentiam impertiri, quoties, & quamdiu tibi opportunum videbitur, antevertendi, statutis, recitationis temporibus.*

A proposito argumento minime recedimus, quamvis paulisper digrediamur, ut tempus declaremus, quo Canonici, Beneficiarii, aut Mansionarii versari in Choro debent, ne tanquam absentes notentur, sed tanquam præsentes jure merito distributiones percipiant: Pravæ sane consuetudines invaluerunt, quæ, uti moris est, diuturnitate temporis corroborantur. Sanctus Carolus ita sanxit (*l*): *Si quis non venerit ad Matutinum ante finem*

(*a*) Vald. t. 3. de sacrament. tit. 3 de Horis Canonicis c. 4. n. 4. Card. Bellarm. to. 4. Controv. l. 1. de bon. operib. in particulari c. 11.

(*b*) In 3. p. q. 51. art. 4. Ad secundum.

(*c*) Instit. Moral. pa. 1. l. 10. c. 9. qu. 2.

(*d*) Part. 2.

(*e*) Lib. 22. Decret. pag. 349.

(*f*) Quodl. 5. q. 13. art. 28.

(*g*) Instit. Moral. t. 1. l. 10. c. 9. q. 5.

(*h*) In Concilio ptim. Prov. Mediol. pa. 2.

(*i*) In suo Pompt. Synod. c. 86. n. 18. & seq.

(*k*) Lib. 17. Decret. p. 379.

(*l*) In Conc. Provinc. Mediolan. par. 2.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Capituli de Beata Virgine, cum de ipsa Officium celebratur, alioqui ante finem Psalmi, Venite exultemus, in aliis etiam Horis ante finem primi Psalmi, pro absente habeatur; illiusque Horæ distributione careat. In Missa vero nisi venerit ante finem ultimi Kyrie eleison, eandem negligentiæ pœnam subeat. Cum Episcopus Interamnensis Cathedralem suam invisserit, plurima contra disciplinam, & leges Chori deprehendit, quæ statim subjiciemus, ac pro illis, licet pravis usibus retinendis, immemorabilis consuetudo in medium proferebatur. Itaque Sacræ Congregationi Concilii rem totam exposuit, & responsa inferius addenda suscepit.

INTERAMNEN.

IN Visitatione suæ Cathedralis Ecclesiæ reperit Dominus Episcopus Interamnensis nonnullos abusus circa servitium Chori, quos cum eliminare cupiat, supplex quærit ex hac Sacra Congregatione, An tolerandum sit:

Primo, quod diebus festis Matutino præsentes habeantur, ac proinde punctis non mulctentur, qui non nisi absoluto primo Nocturno, videlicet post Psalmos tres, totidemque Lectiones recitatas, Choro interfint.

Secundo, diebus vero ferialibus, qui nonnisi absolutis sex Psalmis.

Tertio, quod sacris Processionibus distributiones assignatæ non sint, sed contra contumaces pœna dumtaxat trium librarum ceræ constituta, quæ nunquam exigi consuevit.

Quarto, & an prænarratus modus interveniendi possit etiam ratione consuetudinis immemorabilis tolerari.

Sacra &c. ad primum respondit, non esse tolerandum.

Idem ad secundum respondit.

Ad tertium respondit, exigendam esse pœnam præscriptam.

Ad quartum, non suffragari contrariam consuetudinem.

Ita decretum fuit die 24. Maji anno 1674. (*a*), ex his facile conjicitur, quale responsum dedisset Sacra Congregatio, si cognitum a nobis, compertumque percepisset, cum in hanc Sedem pervenimus, in Choro cujusdam Ecclesiæ nobis subjectæ haud consuevisse notari tanquam absentes, nisi illos, qui nondum ad Chorum accessissent, cum *Te Deum laudamus* inchoaretur.

(*a*) Lib. 24. Decr. pag. 143.

V.

De ratione recitandi in Choro Canonicas Horas, & assistendi Missæ Conventuali.

POstquam multos perlegimus, qui argumentum hoc perspicue declarant, neminem invenimus, qui Clementi XI. possit comparari. Præclarissimus hic Pontifex anno 1703., nempe initio fere sui Pontificatus, literas dedit ad Episcopos Italiæ, Insularumque adjacentium, quas ipsius jussu Sacra Congregatio pro Regularium, & Episcoporum causis constituta promulgavit (*b*): *Jubet Sanctitas Sua* (inquit,) *ut plurimum commendes Canonicis, Beneficiariis, Mansionariis, Capellanis, Clericis, aliisque Choro inservientibus tum in ipsa Cathedrali, tum in Collegiatis tuæ diœcesis, commendes, inquam, gravissimum onus, quod illis perscribitur, dum in Chorum conveniunt, nempe, ut modestiam, & silentium decenter in eo loco præseferant, quemadmodum illos decet maxime, qui ante conspectum Majestatis Divinæ versantur; ut psallant magno pietatis studio, vocibus apte comparatis, haud festinanter, nullisque præcisis vocabulis, ita ut pars Chori haud canere incipiat, cum pars altera cantum nondum absolvit, ut hac ratione populus intelligat divinas Laudes, & ad pietatem, ac Religionem ex ipsarum cantu moveatur.* Itaque Pontifex Canonicos ad silentium, observantiam, & modestiam hortatur. Quare illud sequitur haud licitum esse confabulari, somno indulgere, epistolis, aut libris legendis tempus conterere, ac divinum Officium privatim recitare, cum ipsum in Choro ab universo cœtu persolvitur. In Concilio Basileæ *sess. 21. cap. 3.* ita sancitur: *Nemo, dum Horæ Canonicæ in communi publice cantantur, legat, vel dicat privatim Officium; nam non solum obsequium, quo obnoxius est Choro, subtrahit, sed alios psallentes perturbat.* Insuper in Concilio Avenonienſi Patres ita statuerunt (*c*): *Nullus Canonicus, nec Beneficiatus, neque alius Clericus inter canendum dormiat, nugetur, literas, aut libros legat, Officium privatim recitet, per Chorum vagetur, indecore sedeat, quidquam ne faciat, aut loquatur, quod Chori disciplinam, & psallentium devotionem perturbet.* Idem in Narbonenſi (*d*): *In Choro colloqui non permittantur, non dormiat aliquis, non nugetur, literas, aut libros non legat, Officium privatim non recitet.* Idem S. Carolus Borromæus suos docuit (*e*): *Ne in Choro, ubi commui Officio opera datur, privatim Officium dicant, neve literas, libros, aliave scripta legant.* Navarrus autem illud etiam adfirmat (*f*): *Secundo infero, peccare etiam eos, qui Horis admiscent jocos, & risus, cacchinnos, aut impertinentia negotia, scandalizando cæteros, & alienando aliorum mentes a cogitatu Divinorum, & spiritualium.* Sed potissimum adverti debet id, quod Perſicus exponit (*g*): *An Canonici consabulantes in Choro; teneantur ad restitutionem distributionum quotidianarum? Omnes conveniunt, peccare mortaliter: sed disputatur, an teneantur ad restitutionem; & probabilior sententia est, teneri, quia revera dici non potest formaliter præsens alicui rei, qui ad aliud attendit.*

(*b*) In Bull. pag. 529.

(*c*) Anno 1554. c. 34.

(*d*) Anno 1609. c. 30.

(*e*) In Conc Prov. Mediol. part. 2. c. 53.

(*f*) Cap. 2. de Orat. corollar. 2. n. 4.

(*g*) De Hor. Canon. c. 4. dub. 3. pag. 125. & seq.

Secundo Pontifex monet, ut Canonici *psallant magno pietatis studio, & vocibus apte comparatis.*

Hoc postremum antea quoque admonuerat Joannes XXII. (*h*): *Modesta*, inquit, *psallentium gravitas, placida modulatione decantet.* Pietatis vero studium esse necessarium S. Thomas his verbis demonstrat (*i*): *Triplex est attentio, quæ orationi vocali potest adhiberi: una quidem, qua attenditur ad verba, ne aliquis in eis erret; secunda, qua attenditur ad sensum verborum, tertia, qua attenditur ad finem orationis, scilicet ad Deum, & ad rem, pro qua oratur, quæ quidem est maxime necessaria, & hanc etiam possunt habere idiotæ; & quandoque intantum abundat hæc intentio, qua mens fertur in Deum, ut etiam aliorum omnium mens obliviscatur.* Cardinalis Bellarminus idem comprobat explicans Decretalem *Dolentes de celebratione Missarum* (*k*), editam in Concilio Lateranenſi, de qua paulo inferius sermonem faciemus: *Devotio* (inquit) *quam in Officio Divino rite persolvendo exigit Generale Concilium Lateranense, unde extat Caput Dolentes, de celebrat. Missar. partim est interna, partim externa. Interna devotio est promptitudo quædam animi ad Deum laudandum, ac precandum, quam certe non habent, qui cum tædio ad hoc munus accedunt, vel de prolixitate facile queruntur. Devotio externa est promptitudo ad genua flectenda, ad standum, ad canendum, & alia id genus præstanda.*

(*h*) Extrav. unic. de vita, & hon. Clericor.

(*i*) 2. 2. qu. 83. art. 13.

(*k*) In suis Controv. l. 1. de bonis operib. in partic. c. 18 in Decret. Dolentes de celebrat. Missar.

Tertio,

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Tertio, Pontifex depoſcit, ne Officium feſtinanter recitetur, nulliſque præciſis vocabulis. Porro hoc idem eſt, ac illud *ſyncopare*, quod vetitum fuit eadem Decretali *Dolentes*, quam modo nominavimus, & Clementina prima (*a*), uti S. Antoninus declarat (*b*): *Secunda negligentia eſt, quando dicuntur Horæ ſyncopando, dimittendo videlicet vel verba, vel verſus, vel ſyllabas*. Quare, ut negligentiæ labes ejuſmodi vitetur, aptiſſimum illud remedium eſt, quod in Concilio Baſileæ propoſitum fuit (*c*): *Divinæ Laudes per ſingulas horas, non curſim, ac feſtinanter, ſed tractim, & cum pauſa decenti, præſertim in medio cujuslibet verſiculi Pſalmi, debitam faciendo inter ſolemne, & feriale Officium differentiam, reverenter perſolvantur*. Idem prorſus indicitur a Senonenſe Concilio (*d*): *Laudes Divinæ per ſingulas horas, non curſim, ac feſtinanter, ſed tractim cum pauſa decenti (præſertim in medio cujuslibet verſiculi Pſalmorum) reverenter ab omnibus perſolvantur*. Additi vero ſunt Aſteriſci in medio cujuslibet verſiculi, ut facilius hoc bonum comparetur, utque canentes certis veluti notis admoniti paululum ſubſiſterent, cautumque unanimes moderentur (*e*): *Canentium commoditati*, (inquit Urbanus VIII.) *ob quam interpunctio mutata interdum fuerat, additis aſteriſcis, conſultum eſt*. Idem ſubdunt Rubricæ Breviarii: *Additus eſt aſteriſcus, ut ſit nota muſicæ petitionis in medio verſuum*. Poſt hæc Clemens XI. ita proſequitur: *Ita ut pars Chori haud canere incipiat, cum pars altera cantum nondum abſolvit, ut hac ratione populus intelligat divinas Laudes, & ad pietatem, ac Religionem ex ipſarum cantu moveatur*. Si una pars Chori non expectet, donec altera verſiculum ſuum finierit, proculdubio *tranſcurrere* dicitur, quod a Decretali *Dolentes, de celebratione Miſſar.*, & Clementina prima, quam nuper attulimus, vehementer improbatur. Equidem S. Antoninus vocabulum illud *tranſcurrere* declarans, hæc tradit (*f*): *Cum dicitur curſim, & confuſe, ut unus non expectet alium in finiendo verſum, ita velociter, quod ipſe, vel audiens non poteſt percipere ſenſum verborum*. Qui paulo verſatus eſt in hiſtoria rerum Sacrarum haud ignorat in Oriente primum cœpiſſe, ut verſiculi Pſalmorum alternatim canerentur, idque inſtitutum fuiſſe a Diodoro, ac Flaviano Laicis, deinde Epiſcopis; nam Diodorus Tarſenſem Eccleſiam, Flavianus Antiochenam regendam acceperunt. Hanc conſuetudinem S. Joannes Chryſoſtomus Conſtantinopolim primus invexit (*g*); deinde ab Oriente in Occidentem pervenit, cum S. Ambroſius Mediolanenſem ſedem teneret. Quemadmodum res contigerit S. Auguſtinus poſteris reliquit (*h*): *Non longe* (inquit) *cœperat Mediolanenſis Eccleſia genus hoc conſolationis, & exhortationis celebrare magno ſtudio fratrum concinentium vocibus, & cordibus. Nimirum annus erat, aut non multo amplius, cum Juſtina Valentiniani Regis pueri mater hominem tuum Ambroſium perſequeretur hæreſis ſuæ cauſa, quæ fuerat ſeducta ab Arianis. Excubabat pia plebs in Eccleſia mori parata cum Epiſcopo ſuo Servo tuo. Tunc Hymni, & Pſalmi, ut canerentur ſecundum morem Orientalium partium, ne Populus mœroris tædio contabeſceret, inſtitutum eſt, & ex illa in hodiernum retentum, multis jam, ac pene omnibus gregibus tuis, ac per cætera orbis imitantibus*. Idem Sanctus Doctor illud adfirmavit: *Quantum flevi in Hymnis, & Canticis tuis ſuaveſonantis Eccleſiæ tuæ vocibus commotus acriter*. Ex quo ſatis aperte deprehenditur haud fuiſſe præcipitem alternum Pſalmorum cantum, ita ut verſiculus inchoaretur, priuſquam altera pars Chori verſiculo ſuo finem dediſſet. Nam S. Auguſtinus haud *commatus acriter* fuiſſet, ſi res alio modo contigiſſet. Lacrymas autem tunc effudiſſet non *ſuaveſonantis Eccleſiæ vocibus* perculſus, ſed potius ob graviſſimum dolorem, concitatum ex eo, quod divina Officia adeo contemnerentur.

His explicatis pauca ſuperſunt dicenda de pietate, quam præſeferre Canonici debent, cum Sacrum Conventuale celebratur. Quare finem ſermoni huic dabimus monentes, quod Decretalis *Dolentes de celebrat. Miſſar.*, quam Innocentius III. in Lateranenſi Concilio promulgavit, non modo graviſſime redarguit illos, *Qui Chori ſilentium fugientes* (cum Miſſæ Sacrificio interſunt) *intendunt externis collocutionibus laicorum, dumque auditum ad indebitos ſermones fundunt, aures intentas non porrigunt ad Divina*; Non modo, inquam, eos redarguit, ſed gravitati criminis pœnam ſuſpenſionis irrogat: *Hæc igitur & ſimilia ſub pœna ſuſpenſionis penitus inhibemus*. In dubium revocatum fuit, utrum hæc pœna *latæ ſententiæ*, an ſolum *ferendæ* haberi deberet: Hoc poſtremum eſſe judicandum Honorius III. declaravit (*i*): *Ad quod breviter reſpondemus, quod pœnam illam Conſtitutio non infligit, ſed potius comminatur, & exprimit infligendam, quæ merito ad alios extenditur, qui quamvis in Choro inter celebrantes exiſtant, ſermonibus tamen illicitis & linguas & aures involvunt, cum non ſolum in ſeipſis offendant, ſed etiam aliis impedimento tales exiſtant*.

§. VI.

De præſentia, & abſentia a Choro.

TRidentina Synodus hæc præcipit (*k*): *Præterea obtinentibus in iſdem Cathedralibus, aut Collegiatis Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, non liceat vigore cujuslibet ſtatuti, aut conſuetudinis, ultra tres menſes ab iiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe, ſalvis nihilominus earum Eccleſiarum Conſtitutionibus, quæ longius ſervitii tempus requirunt*. Quamvis hæc verba perſpicua ſatis videantur, tamen eo adducta fuit Sacra Congregatio Concilii, ut falſas quorundam explicationes compeſceret.

Primo, cenſuerunt aliqui fuiſſe impertitum a Tridentina Synodo privilegium univerſis Canonicis, ut tribus menſibus per annum a Choro longe abeſſent, & tamen muneri ſuo ſatisfacerent; nec fuiſſe abrogatam a Concilio conſuetudinem immemorabilem, ſi quæ fuerit, ut Canonici plus quam tribus menſibus a Choro liberentur; Sed longe diverſum eſt, privilegium elargiri Canonicis generatim, ut in Chorum per tres menſes haud conveniant, ac decernere, ne pluſquam tres menſes ſibi deſumant ob quodcunque ſtatutum, aut conſuetudinem; cum præſertim illud ſuperaddatur, quod minime abrogantur leges, & conſuetudines, quæ Præbendam obtinentibus vacationem a Choro breviorem tribus menſibus concedunt: Quapropter S. Congreg. Mutinenſi Epiſcopo ita reſpondit 1573. (*l*): *Sacra &c. cenſuit, trium menſium abſentiam non concedi Canonicis ex Decreto Concilii ſeſſ. 24. cap. 12. ſi Conſtitutionibus Eccleſiæ ſervitium totius anni abſque ulla intermiſſione requiratur*. Inſuper Fagnanus hæc teſtatur (*m*): *Canonicis majori ſervitio Eccleſiæ, quam novem menſibus, adſcriptis, poſtulantibus ex gratia vacationem trium menſium Sacra Congregatio meo tempore ſemper abſti-*

(*a*) Tit. de celebr. Miſſar.
(*b*) In Sum. part. 3. tit. 9. cap. 3.
(*c*) Seſs. 21. tit. Quodo Offic. Div. ſit recitand. §. 1.
(*d*) Anno 1527. c. 18.
(*e*) Cap. 22. n. 8.
(*f*) Cit. §. 3.
(*g*) Theod. in Hiſtor. l. 2. c. 24.
(*h*) Lib. 9. Confeſs. c. 7.
(*i*) Cap. 1. de vita, & honeſtate Clericor.
(*k*) Cap. 12. ſeſſ. 24. de Reform.
(*l*) Lib. 1. Decret. pag. 168.
(*m*) C. ad audient. a n. 8. uſque ad n. 16. de Clericis non reſid. & c. licet n. 48. de Præbend.

abſtinuit. Eadem Sac. Congregatio anno 1581. (*a*) in quadam Calaguriæ cauſa in hunc modum conſtituit: *Sacra &c. cenſuit, non licere Præbendatis vigore cujuſcumque conſuetudinis etiam immemorabilis ab eorum Eccleſiis ultra tres menſes abeſſe*. In cauſa pariter Mirandæ Durii, ubi centum dierum vacationem a Choro Sedes Apoſtolica confirmaverat; Sacra Congregatio anno 1585. hoc Decretum edidit (*b*): *Concordiam a Sede Apoſtolica confirmatam, non eſſe a Concilio ſublatam*.

Secundo, quærebatur, utrum juxta Concilii decretum, quo vacatio trium menſium a Choro ſolum conceditur, abſentes dici queant illi, qui dimiſſo Choro verſantur in Civitate, ſeu loco, in quo poſita eſt Cathedralis, aut Collegiata, cui adſcribuntur, reſponſum fuit illos exiſtimandos eſſe, tanquam abſentes, cum Tridentina Synodus abſentiam intelligat ab Eccleſia, uti conſtat ex iis verbis; *Ab iiſdem Eccleſiis abeſſe*. Anno 1573. hoc decretum conditum fuit (*c*): *Sacra &c. cenſuit puniendos eſſe eos, qui abſunt a ſervitio Eccleſiæ, licet in Civitate, locove, in quibus eſt Eccleſia, ſint præſentes*. Inſuper eodem anno, cum Mutinenſis Epiſcopus petiiſſet (*d*), an cenſendi forent abſentes: *Qui non abſunt ab Eccleſia, vel a Civitate, ſed ab Eccleſiæ ſervitio tot vicibus, ut trium menſium præſcripta quantitas annuo ſpatio ſuperetur*. Sacra Congregatio reſpondit: *Iſtos haberi pro abſentibus*.

Tertio, ut Concilii decretum quidam eluderent id aſſeruerunt, quod Mutinenſis idem Epiſcopus fuſe expoſuit Sacræ Congregationi (*e*): *Qui abſunt ultra tres menſes, ſed interviſſis diebus, ut tamen toto anni ſpatio ſimul collecti, & in unum numerum redacti trimeſtre ſpatium ſuperent, vel potius trium menſium continuam abſentiam adeſſe oporteat, quo dato verendum, ne cuivis pateat aditus ad ſuam pro libito, & impune deſerendam, & fraudandam Eccleſiam; nam ſingulo trimeſtri ſpatio ſi per duos, vel tres dies qui inſerviat, nunquam labi patietur tres menſes continuos, & levi negotio illudet Eccleſiæ, & a Concilii pœnis ſe eximet*. Reſponſum fuit his verbis: *Sacra &c. cenſuit non oportere, ſed ſatis eſſe, quos dies abſentiæ, quamquam interpolati, ſuperent trimeſtre*. Immo, cum in ſupputanda vacatione trium menſium, quos indulget Tridentina Synodus, aut breviori vacatione, ſi ita decernant peculiares locorum Conſtitutiones, cum, inquam in hac ſupputatione, horæ, non vero dies numerarentur, Sacra Congregatio hanc ſupputandi rationem improbavit die 17. Junii anno 1594. (*f*) *Sacra &c. cenſuit, ad conſtituendum ſervitium novem menſium non eſſe colligendas punctaturas, quaſi ii, qui novem partes punctaturarum ex duodecim, quæ ex ſervitio totius anni conflantur, deſerviendo tulerint, ſervitio novem menſium debito ſatisfecerint, ſed ipſos dies reſidentiæ, & ſervitii, ſive continui fuerint, ſive interpolati, numerandos eſſe, ut numerum compleant dictorum novem menſium*.

Proſcriptis igitur falſis decreti Conciliaris explicationibus, Sacra Congregatio ſtudium, & operam contulit, ut quaſdam leges faceret, quæ pertinent ad hanc vacationem trium menſium, ſeu breviorem, ſi peculiares Eccleſiæ ita conſueverint: Itaque die 12. Julii anno 1631. ita ſancitum fuit (*g*): *Sacra &c. cenſuit Eminentiſſimum Epiſcopum facere debere Decretum, ut in Collegiatis Eccleſiis ſuæ diœceſis, quæ vigore Concilii Tridentini gaudent vacatione trium menſium, Canonicos abeſſe non poſſe ultra tertiam partem uno & eodem tempore, & hujuſmodi vacationem contingere non debere tempore Quadrageſimæ, & Adventus, neque in amplioribus anni Feſtivitatibus*. Inſuper anno 1581. ita ſtatuit (*h*): *An Dignitates, Canonici, Portionarii, Cantores, aut alii Officiales poſſint abeſſe a ſervitio Eccleſiæ ſine licentia Epiſcopi. Sacra &c. cenſuit, non requiri licentiam Epiſcopi, quando Dignitates, Canonici, aut Portionarii abeſſe volunt tempore ipſis a Concilio permiſſo: non tamen omnes ſimul abeſſe poſſe, ne Eccleſia ſuo debito ſervitio deſtituatur. Quota autem pars ſimul poſſit abeſſe, relinqui arbitrio Epiſcopi, & Capituli*. Idem confirmatum eſt die 12. Martii anno 1594. (*i*), & anno pariter (*k*): Deinde novam conſuetudinem, quæ paulatim a Canonicis inducebatur, ut vacationis tempore a diœceſi diſcederent inſcio Epiſcopo, hoc decreto improbavit (*l*): *Sacra &c. tametſi declaraverit, nullam requiri licentiam ad hoc, ut Canonici abeſſe poſſint in menſibus a Concilio permiſſis, cenſuit tamen, hanc declarationem non vindicare ſibi locum, quoties Canonici abeſſe volunt extra diœceſim; ac proinde hoc caſu Epiſcopi licentiam eſſe obtinendam. Cæterum Epiſcopum non debere illam abſque rationabili cauſa negare*. Idem reſponſum fecit die 22. Januarii anno 1628. (*m*): Recenter idem ſtatuit die 4. Maji anno 1737. *in Cauſa Caſtri maris*, in qua diſceptatio habita fuit de edicto Epiſcopi, quo ipſe caverat, ne abſque ſua facultate diœceſim Canonici relinquerent: Quamobrem Sacra Congregatio ſervari mandavit decretum editum in cauſa Jadren. die 9. Maji anno 1626. Neque omitti debet, licere quidem Canonicis vacationis præſcriptæ tempore Chorum dimittere; id tamen ſolum ſuffragari, ut fructus præbendarum accipiant, non autem quotidianas diſtributiones, niſi forte peculiares ipſorum Conſtitutiones a Sede Apoſtolica confirmatæ ante Synodum Tridentinam, hoc etiam emolumentum ipſis Canonicis impertiant. *In ſeſs. 24. cap. 12. dicitur, quod obtinentibus Dignitates, aut Canonicatus, non liceat vigore cujuslibet ſtatuti, aut conſuetudinis, ultra tres menſes ab iiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe. Quæritur, an liceat Canonicis, qui haberent Conſtitutiones Sedis Apoſtolicæ authoritate factas, aut confirmatas ante Concilium Tridentinum, quæ concederent illis vacationem duorum menſium, & quod interim haberentur pro intereſſentibus, & lucrarentur diſtributiones, an hujuſmodi Conſtitutiones cenſeantur revocatæ a Concilio Tridentino. Sacra &c. reſpondit abeſſe licere, ſed non lucrari diſtributiones quotidianas. Ad ſecundum, Conſtitutiones a Sede Apoſtolica confirmatas non cenſeri ſublatas*. Ita decrevit Sacra Congregatio *in cauſa Bononien.*, & in alia *Piſtorien.* (*n*)

Hæc indicanda putavimus, ut verba Concilii Tridentini funditus intelligantur: *Præterea obtinentibus in eiſdem Cathedralibus, aut Collegiatis, Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, non liceat vigore cujuslibet ſtatuti, aut conſuetudinis, ultra tres menſes ab iiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe, ſalvis nihilominus earum Eccleſiarum Conſtitutionibus, quæ longius ſervitii tempus requirunt*. Sed quoniam idem Concilium ita rem proſequitur: *Alioquin privetur unuſquiſque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam Præbendæ, ac reſidentiæ fecit ſuos; quod ſi iterum eadem fuerit uſus negligentia, privetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit: creſcente vero contumacia, contra eos, juxta Sacrorum Canonum Conſtitutiones, procedatur*; Ideo non alienum putamus afferre, quæ Sacra Congregatio ſancita voluit anno 1573. (*o*) *Quæritur de forma procedendi contra Canonicos, qui abfuerunt*

(*a*) Lib. 3. Decr. pag. 186.

(*b*) Lib. 4. Decr. pag. 88. a terg.

(*c*) Lib. 12. Decr. p. 3.

(*d*) Lib. 1. Decr. pag. 178. & ſeq.

(*e*) Anno 1573. lib. 1. Decret. pag. 178. & ſeq.

(*f*) In Cauſa Aquil. l. 8. Decret. pag. 92. a terg.

(*g*) In Cauſa Auxim. l. 14. Decr. pag. 467.

(*h*) In cauſa Abulen. l. 3. Decret. pag. 79.

(*i*) In cauſa Senen. l. 8. Decret. p. 86.

(*k*) In cauſa Valiſol. l. 9. Decret. pag. 74.

(*l*) In cauſa Jadre. die 9. Maji an. 1626. l. 12. Decret. p. 253.

(*m*) In cauſa Terraci. nen. l. 13. Decret. p. 380.

(*n*) Anno 1586. l. 4. Decret. p. 168. & 212.

(*o*) In cauſa Vercellen. lib. 1. Decret. pag. 190. & ſeq.

fuerunt ab Ecclesia ultra tres menses, prout cap. 12. *sess.* 24. *Concilii Tridentini, videlicet, an hujusmodi contumaces, & absentes, sint prius monendi ad residendum, antequam puniantur, sicut moneri mandat idem Concilium omnes Curatos non residentes, juxta capit.* 11. *vers. Quod si per Edictum sess.* 23. *Sacra &c. censuit, non esse citandos, aut monendos ad residendum; sed si ultra tres menses abfuerint, tunc citandos ad allegandum, quare non debeant privari secundum Decretum Concilii sess.* 24. *cap.* 12. Quod si aliquis Canonicatu, vel Beneficio, quibus onus residendi conjungitur, privari debeat, absentia trium annorum prius necessaria est, quibus peractis ter ille monendus est, & per sex alios menses expectandus. Deinde ad privationem, licet ipse non compareat, devenitur. Hæc sapienter explicat Fagnanus *cap. Ex tuæ num.* 14. & 35. *de Clericis non residentibus*. Hanc legem institutam perpetuo tenuit Sacra Congregatio, cum nos ipsi Secretarii munus ageremus, *in causa Romana Canonicatus*, quæ die 3. Decembris anno 1718. proposita fuit.

Insuper Episcopus aliam quoque viam inire potest ad comprimendos ejusmodi contumaces. Quippe Sacrum Concilium nequaquam abrogavit ea, quæ sancita sunt *in cap. Ex tuæ, de Clericis non residentibus* (*a*). Quapropter illo triennii spatio permittitur Episcopo eosdem pervicaces *a Divinis* suspendere, quamvis viam insistere cœperit, quam Tridentina Synodus indicavit. Attamen, si id faciat, ad privationis sententiam ferendam devenire nequit. Celeberrimum est Decretum die 18. Novembris editum anno 1673. (*b*): *Ut consulatur Ecclesiis, quarum servitium detrimentum patitur propter absentiam Canonicorum, vel Beneficiatorum, qui propter redditum tenuitatem residentiæ leges contemnunt, quæritur.*

Primo, an, durante triennio præscripto a Sacro Concilio cap. 12. *sess.* 24. *de Reformatione, possit adversus obtinentes in Cathedralibus, aut Collegiatis Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, eosque non residentes, procedi ad Suspensionem, juxta dispositionem Capituli: Ex tuæ, de Clericis non residentibus, & quatenus affirmative.*

Secundo, an id possit etiam post inchoatam viam procedendi a Concilio præscriptam.

Sacra &c. ad primum respondit affirmative.

Ad secundum pariter affirmative respondit, exclusa privatione.

Cum de eodem argumento disceptatio fieret (*c*) die 3. Febr. anno 1680. Sacra Congregatio respondit servari decretum in causa Parentina editum (*d*).

(*a*) Fagnanus loco cit. n. 35.

(*b*) Incausa Parent. l. 2. Decret. p. 393.

(*c*) Incausa Penen. Residentiæ.

(*d*) Lib. 31. Decret. p. 17.

§. VII.

De Distributionibus.

INitio Ecclesiæ Beneficia ex solis distributionibus constare videbantur: Nam congestis oblationibus, atque eleemosynis fidelium, alebantur in diem clerici, qui Ecclesiæ inserviebant: Thomassinus (*e*), ac Vanespenius (*f*) graviter, eruditeque hoc argumentum explicant. Cum deinde Beneficia institui cœpissent, ipsisque certus fundus attribui, secerni pariter cœperunt fructus præbendæ, & distributiones ob eam causam, ut Choro addicti facilius hac illecebra ducti, ac frequentius ad illum convenirent. Nam illi tantum participes distributionum fieri solent, quæ divinis Officiis celebrandis intersunt. At vero hujus emolumenti ratio non debet potissimum ad Chorum perducere, sed pietatis studium, ut obsequium Deo præstetur, ipsiusque laudes decantentur. Qui solum utilitate distributionem traheretur, simoniæ labem contraheret: *Celebrare divinum Officium* (inquit S. Thomas (*g*)) *in Ecclesia, est actus spiritualis ex parte principii; competit enim alicui ex hoc, quod est Clericus. Et ideo simoniam committit, qui hujusmodi actum vendere intendit; in qualibet enim venditione pretium accipitur quasi finis: si enim hujusmodi distributiones recipit quasi finem sui operis principaliter intentum, simoniam committit, & ita mortaliter peccat. Si autem habet principalem finem Deum in tali actu, ad hujusmodi autem distributiones respicit secundario, non quasi in finem, sed sicut id, quod est necessarium ad suam sustentationem; constat, quod non vendit actum spiritualem, & ita simoniam non committit, nec peccat: si enim acceptio distributionum non erit in causa, quare ad Ecclesiam vadat, sed proprie hujusmodi determinationis quare nunc vadat, & non alia vice.*

(*e*) De vet. & nova Eccl. disc. p. 3. l. 2. c. 35.

(*f*) Juris Eccl. univ. t. 1. par. 1. tit. 7. c. 7.

(*g*) In quodlib. 8. qu. 6. art. 1.

Ivo Charnotensis distributiones ejusmodi primus excogitavit: *Cum in quampluribus* (inquit (*h*)) *Canonicorum Charnotensium desuevisset disciplinæ regularis observantia, ut de negligentibus facerem diligentes, de tardis assiduos ad frequentandas Horas Canonicas, deliberavi apud me, ut darem eis dimidiam Præposituram, ut inde fieret quotidianus panis, quem acciperent assidui, ammitterent tardi; ut quos panis interni dulcedo non movebat, panis corporis refectio provocaret, quamvis eorum annua Præbenda ad hoc sufficiens esse deberet.* Idem quoque jus Pontificium constituit (*i*), ac Tridentina Synodus eandem disciplinam confirmavit. Nam ipsa jussit (*k*) in singulis Cathedralibus, & Collegiatis, ubi deessent quotidianæ distributiones, vel adeo tenues forent, ut facili negotio contemnerentur, jussit, inquam, separari ab Episcopo, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, tertiam partem fructuum, aliorumque proventuum, quæ tum Capituli Dignitatibus, tum Canonicatibus obtingunt, eamque partem in quotidianas distributiones converti: *Quæ inter Dignitates obtinentes, & cæteros Divinis interessentes, proportionaliter juxta divisionem ab Episcopo etiam tamquam Apostolicæ Sedis delegato in ipsa fructuum deductione facienda dividatur.* Deinde illud Sacrum Concilium subdit: *Non obstantibus exemptionibus, aut aliis consuetudinibus etiam immemorabilibus.* Plura in hanc rem Decreta Sacræ Congregationis Concilii Secretarius accurato studio collegit in consueta pagella, quam typis edidit *in causa Nullius, seu Terræ Pontiani*, quæ disceptata fuit die 5. Martii anno 1735. Idem comprobat Tridentina Synodus (*l*). At cum distributiones, quibus carere debent Capituli Dignitates, aut obtinentes in Cathedralibus, seu Collegiatis Personatus, & officia, si muneri suo desint, attribuendæ decernantur a Synodo Tridentina *Fabricæ Ecclesiæ, quatenus indigeat, aut alteri pio loco, arbitrio Ordinarii*; Hinc ejusmodi sanctio adversari videtur alteri, quam superius indicavimus. Nam distributiones absentium hoc loco *fabricæ Ecclesiæ, aut alteri loco Pio* adjudicantur. Alio autem loco distributiones absentium dividendæ inter præsentes sanciuntur. Sed omnis repugnantiæ species tollitur, si discrimen statuatur inter Dignitates, quæ proventus suos ex mensa Capitulari percipiant, & inter Dignitates, quæ secretos ab eadem mensa proventus obtinent. Itaque juxta Concilium distributiones primarum Dignitatum inter præsentes dividendæ sunt. Distributiones autem aliarum Dignita-

(*h*) Ex ipsius ep. 219

(*i*) Cap. Licet de Præb. cap. Olim, de verb. sign. & c. unic. de Cleric. non resid. in 6.

(*k*) Sess. 21. c. 3. de Reformat.

(*l*) Sess. 22. c. 3. de Ref.

gnitatum *fabricæ Ecclesiæ*, *sive alteri loco Pio* conferendæ: Hæc habet Fagnanus auctoritate Sacræ Congregationis adductus, quæ rem eandem non semel definivit (*a*).

(*a*) Cap. Quia nonnulli n. 22. & seq. de Clericis non resid.

Postremo Sacrum Concilium ita prosequitur (*b*): *Distributiones vero, qui statutis horis interfuerint, recipiant: reliqui, quavis collusione, aut remissione excluſa, his careant, juxta Bonifacii VIII. Decretum, quod incipit Consuetudinem, quod Sancta Synodus in usum revocat, non obstantibus quibuscumque statutis, & consuetudinibus.* Hoc loco duo nominat Concilium, nempe collusionem, ac remissionem. Primum evenit, quando Choro adscripti simul conveniunt se tanquam absentes haud notare, quamvis absentes revera fuerint. Remissio tunc habetur; cum pars una sponte, ac sine ulla conventione distributiones quotidianas alteri parti remittit, & relinquit. Utrumque Sacrum Concilium gravissime improbat, atque interdicit. Quamvis autem id severum nimis videatur, ut alteri donare non liceat ea, quæ sibi aliquis comparavit, tamen parendum omnino est, cum hæc jussa indixerit, qui decernendi facultatem habebat. De his fuse Suarez (*c*), qui Sacræ Congregationis decretum his verbis conditum recenset: *Non licet Capitulo aliquo prætextu distributiones quotidianas donare, relinquere, aut quavis collusione remittere alicui, qui ab Ecclesiæ servitio abfuerit, vel alio quovis modo distributiones legitimas debeat amittere; nec fas sit cuipiam eas recipere, &, si acceperit, suas ne faciat, sed eas restituere omnino cogatur.* Nos alia quoque decreta subjiciemus, nempe in causa Terracinæ, quæ proposita fuit die 13. Januarii anno 1624. (*d*) *Sacræ &c. censuit, Canonicum, ut proponitur, absentem punctari debere, non licere Canonicis eadem puncta, seu quotidianas distributiones remittere, aut condonare, cum ejusmodi collusiones, aut remissiones prorsus sustulerit ejusdem Concilii Decretum.* Item die 14. Decembris eodem anno petitum illud fuit (*e*): *Quæritur, an Episcopus, seu Capitulum possit condonare distributiones quotidianas Canonicis, quibus alias non debentur. Sacra &c. censuit, non posse.*

(*c*) Tom. 2. de Relig. l. 4. de Horis Canonicis c. 20. n. 20.

(*d*) Lib. 12. Decr. pag. 349.

(*e*) Lib. 12. Decr. pag. 335.

Verum, ut his obtemperent Canonici omnes in Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis designantur unus, aut plures Punctatores, qui notent absentes a toto divino Officio, vel a parte ipsius, ut careant penitus distributionibus, aut partem tantum ipsarum pro ratione negligentiæ assequantur. Neque putent ejusmodi Punctatores inane quoddam munus ipsis demandari, eique satisfieri, si quandam honestatis speciem retineant, quæ nempe in eo posita est, ut aliorum metu, vel negligentia, vel ignavia disciplinam Ecclesiæ pedibus conculcent. Ut falsam hanc sententiam deponant, ea percurrant, quæ a S. Carolo Borromæo traduntur (*f*): *Punctator studiose exploret, & in libro punctationum notet omnes, quicumque ii fuerint, qui Sacras Horas, & Divina Officia non obierint, quique contra, quam his, aliisque Constitutionibus præscriptum est, in Choro quidquam fecerint, qua in re ullius non odio, non amore, non spe, non metu moveatur. Si aliquem injuria notarit, de suo ei satisfaciet; si vero notandum prætermiserit, de suo item tantundem det, quod in Ecclesiæ usum convertatur, & integras unius hebdomadæ distributiones amittat.*

(*f*) Par. 2. c. 42.

Præcipit itaque S. Carolus non solum notari eos, qui ad Horas Canonicas recitandas haud convenerint, sed præsentes etiam, qui hoc munere rite perfuncti non fuerint; sed quoniam id satis esse non videbatur, ne Canonici Chorum dimitterent, eo quod distributiones adeo tenues, & exiguæ sunt in quibusdam Ecclesiis, ut negligi facile queant, ideo Sacra Congregatio die 17. Septembris anno 1650. ita statuit (*g*): *Sacra &c. censuit, non inservientes Ecclesiæ, nec Divinis interessentes, ultra amissionem distributionum quotidianarum, posse ab Archiepiscopo per mulctas pecuniarias, atque alio Juris remedio compelli.* Quapropter die 7. Junii anno 1659. respondit Episcopo Castellanettæ petenti, an Beneficiariis Ecclesiæ, qui muneri suo frequenter deerant, alias pœnas irrogare posset, cum distributiones quotidianas amittere minimi existimarent; respondit, inquam, *licere etiam per alias pœnas* (*h*).

(*g*) Incausa Jadren. l. 19. Decr. pag. 81.

(*h*) Lib. 21. Decret p. 651.

§. VIII.

De illis, qui ob causam morbi, aut aliud legitimum corporis impedimentum licet absentes a choro, distributiones tamen percipiunt.

BOnifacius VIII. *Cap. Consuetudinem, de Clericis non residentibus, in sexto*, quod a Concilio Tridentino renovatum superius diximus (*i*), postquam generatim constituit distributionibus absentes carere, hæc statim adjungit: *Exceptis illis, quos infirmitas, seu justa & rationabilis corporalis necessitas, aut evidens Ecclesiæ utilitas excusaret.* Has duas primas causas explicabimus, de tertia vero inferius verba faciemus.

(*i*) Cap. 12. sess. 24. de Reform.

Ecclesia Parens amantissima morbo vexatos summa humanitate, ac pietate prosequitur. Hinc Sacra Congregatio die 15. Aprilis anno 1611. jussit: *Eos, qui absunt a servitio chori ob infirmitatem, vel aliam causam, percipere debere distributiones quotidianas sui Canonicatus, perinde ac si statis horis interessent; percipere etiam augumentum distributionum, quas amittunt illi, qui Divinis non interfuerint* (*k*). Immo cum petitum fuisset die 2. Decembris anno 1666. (*l*): *Primo, an distributiones quotidianas lucretur Canonicus, vel Beneficiatus, qui solitus cæteroquin inservire, a civitate legitimo vacationis tempore discedens, in vicinum oppidum (unde sub finem dictæ vacationis potest opportune se reddere ad servitium Ecclesiæ) se contulit, ibique superveniente infirmitatis corporalis impedimento ita continetur, ut ad civitatem redire, & choro interesse non valeat: & quatenus affirmative: Secundo, an hoc locum habeat, quamvis in Ecclesia vigeat contraria consuetudo.* Eadem Congregatio respondit: *Ad primum, lucrari; Ad secundum, non habere locum, si consuetudo sit legitime præscripta* (*m*).

(*k*) Lib. 11. Decret. p. 98. a terg.

(*l*) Incausa Nullius distribut.

Ecclesia, inquam, tanquam amantissima Parens ægrotantibus plurimum indulget, sed inter morbos haud recenset levissimum etiam capitis dolorem, & quamcumque tristitiæ causam, quæ Canonicum, aut Beneficiarium non impediunt, quin suis negociis operam impendant. Quapropter requirit morbum verum, haud fictum, neque levem, sed gravem; neque id satis habetur, si Canonici ægrotantes a choro abesse consueverint, dum incolumes erant. Tunc enim absentia non morbo tribuitur, sed voluntati, qua putantur inhærere eidem proposito Ecclesiæ minime inserviendi. Id Sacra Congregatio die 6. Februarii anno 1627. probavit (*n*): *Distributiones quotidianas ita demum Oratori ægroto deberi, si alias Ecclesiæ solitus erat inservire, cujus justificatio remittitur conscientiæ Episcopi.* Idem confirmavit die 12. Septembris anno 1648.

(*m*) Lib. 25 Decret. pag. 190.

(*n*) Incausa Mantuana l. 13. decr. pag. 197.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

1648. (*a*) *Sacra &c. censuit Canonicos infirmos non lucrari distributiones quotidianas pro duabus Horis primis, quibus interesse minime consueverunt*. Idem contigit die 5. Martii anno 1667. (*b*): *Sacra &c. censuit, Oratori dandam esse declarationem alias editam sequentis tenoris: Congregatio Concilii censuit, Canonico infirmo, durante ejus infirmitate, quamvis choro non interfit, deberi fructus omnes sui Canonicatus, necnon distributiones quotidianas, non secus ac si omnibus Horis Divinis personaliter interesset, dummodo ante infirmitatem fuerit solitus inservire. Cæterum infirmitatem ipsam coram Judice probandam*. Eadem prorsus docent Panimollus (*c*), ac Passarinus (*d*), qui etiam addit (*e*): *Posset tamen dari casus, quod infirmitas permitteret Canonicos aliquantisper ex causa sanitatis exire e domo, & non permitteret adesse choro; unde in his arbitrium boni viri debet attendi*.

Equidem Passerinus jure merito rem totam *arbitrio boni viri* relinquendam judicavit: ex hoc tamen deprehenditur non ita frequenter existimari oportere tanquam in choro præsentem, qui se ægrotum fatetur, sed urbem circumire potest; nam illud *aliquantisper* a Passarino indicatum non probaretur: neque veluti præsens haberi debet, qui morbi specie domum suam diurna luce non deserit, nocturno vero tempore frequentes cœtus adire non metuit, uti satis experientia demonstrat. Cœcus quidem Canonicus inter ægrotantes numerandus est, ipsi plura Sacræ Congregationis decreta suffragantur: *Non teneri* (ipsa respondit) *horis Canonicis interesse*) videlicet cœcum indicat) *nec in choro eam Officii partem, quam memoriter tenet, recitare, & nihilominus lucrari distributiones quotidianas, perinde ac si interesset*. In controversiam venit, utrum cœco distributiones ab eo die concedi deberent, quo lumen oculorum amisit, an vero a die, quo se tanquam præsentem æstimari velle declaravit, Sacra Congregatio die 29. Januarii anno 1661. respondit (*f*) tribuendas cœco distributiones a die, quo lumine caruit. Alia quoque controversia excitata fuit, an cœcus alium sufficere debeat in locum suum, ut Missarum oneri, quæ cum Canonicatu junguntur, satisfaciat, sed Sacra Congregatio id minime probavit, uti constat ex iis, quæ subjicimus: *Joannes de Abreu Portionarius Collegiatæ de Barsellos, visu orbatus, supplicat pro exemptione a servitio chori, & interim omnes fructus, & distributiones quotidianas percipere. Sacra &c. censuit danda esse decreta hac de re edita, & signanter in Mercatelli die 8. Januarii 1597. tenoris sequentis: Sacra &c. censuit, oratorem, si vere cœcus existit, a celebratione Missarum in Collegiata prorsus immunem esse, neque alium sui loco, cum sit legitime impeditus, substituere teneri*. Alia quoque decreta rem eandem confirmant (*g*).

Ad illos jam deveniamus, qui interesse nequeunt Divinis Officiis ob justum, ac legitimum corporis impedimentum, & quibus distributiones quotidianas percipere licet. Inter hos merito recensendi videntur, qui absunt a Cathedrali, vel Collegiata, eoquod pestis in eo loco vehementer grassetur. Equidem die 9. Novembris anno 1630. hanc quæstionem Sacra Congregatio diligenter examinavit (*h*), ac statuit, quæ sequuntur: *Sacra &c. censuit, Canonicis causa pestis absentibus deberi quotidianas distributiones, si pestis grassetur, & petentes soliti sint inservire, & probetur legitima consuetudo, quod distributiones hujusmodi dentur absentibus ex justa causa. Quando autem dicatur pestis grassari, ut sit justa causa absentia, judicio Episcopi esse relinquendum*.

Secundo, distributionum participes esse queunt illi, quibus ob inimicitias, atque injurias in chorum venire non permittitur, modo tamen has injurias immerito patiantur, & ante illas in choro frequentes esse consueverint. Ita S. Congregatio post accuratum examen definivit (*i*)

Tertio, illis pariter has distributiones Sacra Congregatio permisit die 23. Septembris anno 1685. (*k*), qui carceribus injuste detinentur: *Sacra Congregatio sæpius censuit, indebite carceribus detento deberi distributiones quotidianas, non secus ac si ipse continuo Ecclesiæ inservisset*. Eadem Congregatio pluries respondit, tunc aliquem carceribus injuste detentum fuisse, cum id declaravit sententia Judicis, quæ tamen in rem judicatam transiit (*l*). Quapropter *in causa Romana distributionum*, cum sententia Judicis quemdam Canonicum ab omni criminis suspicione liberum vindicasset, tamen ipse Canonicus distributiones, quas petebat, accipere non potuit, eoquod Fiscus provocationem interposuerat. Nam die 5. Februarii Sacra Congregatio respondit: *Expectandum, quid ex provocatione interposita contingeret*.

Verum, quid nomine propitiæ sententiæ intelligi debeat Sacra Congregatio plane declaravit die 21. Junii an. 1664. (*m*): *Sacra &c. censuit, oratori dandam esse declarationem sæpe alias editam tenoris sequentis: Congregatio Concilii censuit, Canonicum primo inquisitum, & deinde uti innocentem per sententiam definitivam, quæ in rem judicatam transivit, absolutum, percipere debere distributiones quotidianas totius temporis, quo hanc ob causam Divinis interesse non potuit*. Congruunt alia pariter decreta, ac potissimum illud, quo reus absolvitur, *tanquam repertus non culpabilis* (*n*), & illud etiam, quo reus absolvitur, *ex hactenus deductis*. Ita contigit in alia causa Arianen. die 28. Aprilis anno 1635. (*o*). *Sacra censuit, Canonicos primo inquisitos, & deinde absolutos uti non culpabiles per sententiam, licet cum clausula: ex hactenus deductis: debere utique percipere distributiones quotidianas totius temporis, quo talem ob causam Divinis interesse non potuerunt*. Idem responsum fuit in causa Ferentina die 2. Augusti anno 1721. (*p*). Aliquando reus absolvitur illis verbis *non molestetur*, uti pluries evenit (*q*). Aliter tamen est, si reus absolvitur illa formula: *ex quo satis*, quemadmodum eadem Congregatio die 19. Novembris anno 1669. (*r*).

§. IX.

De percipientibus distributiones, licet absentes fuerint, eoquod absentia cum Ecclesiæ utilitate jungatur.

JAm superius diximus permitti a Bonifacio VIII. distributiones etiam absentibus a choro, si utilitas ex hoc in Ecclesiam dimanet. Equidem magnæ difficultates in absentes hujusmodi ex jure communi desumuntur. Bonifacius VIII. *cap. unic. de Clericis, non residentibus in sexto* distributiones illis impertit; sed *capite, Cum non deceat, de electione in sexto* contrarium decernitur. Canonum Interpretes maxime laborant, ut hæc duo repugnantia simul conjungant; sed omissis cæteris nos adfirmamus tribuendas esse distributiones illi Canonico, qui ob utilitatem Capituli, sive Ecclesiæ chorum dimiserit. Equidem in causa Panormitana anno 1588. Sacra Congre-

(*a*) Incausa Ferrarien. l. 18. decr. pag. 522.

(*b*) Incausa Reatina l. 25. decret. pag. 345.

(*c*) Decis. 20. annot. 3. n. 60.

(*d*) Cap. Consuet. regul. 4. concl. 5. n. 90. de Cleric. non resid., in sexto.

(*e*) Num. 9.

(*f*) Lib. 22. decret.

(*g*) Lib. 25. decret. p. 289. & l. 40. p. 414. & seqq.

(*h*) Incausa Mediol. l. 14. decret. pag. 337.

(*i*) Incausa Majoric. distribut. die 14. Ap. 1736.

(*k*) Lib. 25. decret. p. 405.

(*l*) Incausa Mediolan die 9 Mart 1629. l. 14. decr. p. 41. In Causa Sinveff. 10. Sept. 1672. lib. 27. decret. p. 500. In Causa Terracin. 19. Febr. 1669 l. 20. dec. f. 167. In Causa Catanzar. 22. Sept. 1663 l. 23. dec. p. 642.

(*m*) In causa Rapol. l. 24. decr. p. 190.

(*n*) Lib. 15. decr. pag. 191.

(*o*) Incausa Camerin. 22. April. an. 1673. l. 28. decret.

(*p*) Lib. 71. decret. p. 314.

(*q*) Incausa Theat. distrib. an. 1667. l. 57 decret. p. 420. In Ratina distrib. 4. die Maji an. 1708. l. 58. decret. pag. 158. In Lucana 22. Julii an. 1718. l. 63. decret. pag. 308.

(*r*) Incausa Capuana distribut. l. 26. decr. pag. 325. 2 terg.

gregatio : *Censuit deberi oratori distributiones quotidianas pro tempore , quo vere absuit pro negotiis Capituli* (*a*). Reliqua decreta , quæ magis obvia sunt, prætermittimus ; illud solum recensemus, quod conditum fuit anno 1598. , cum causa Episcopi Hispalensis , ejusque Capituli ageretur : *Quod si ex causa negotiorum Capituli recedere voluerint* (Canonici nempe , aut alii choro addicti) *percipere tam fructus Præbendæ , quam distributiones , nec esse necessariam licentiam Archiepiscopi , ad cujus tamen officium pertinebit examinare , an causa negotiorum vere subsit , & quascumque colluſiones , & illicitas remissiones inter Canonicos prohibere* (*b*).

Tridentina Synodus in Ecclesiis Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis insignibus Præbendam Theologalem statuendam percipit (*c*). Canonicus vero Theologus qua die legere debet, si absit a choro ob manifestam Ecclesiæ utilitatem , ejusdem diei distributiones assequitur . Ita respondit anno 1589. (*d*) Sacra Congregatio in causa Mediolanensi : *Sacra censuit , Theologo pro tota die , qua legit , deberi distributiones quotidianas*. Die autem 18. Junii anno 1622. (*e*) sic decrevit (*f*): *Ad tertium , Theologum qua die legit , distributiones quotidianas lucrari , tametsi a choro legitime vacare possit*. Insuper ex eodem sacro Concilio ad rem probandam exemplum Pœnitentiarii depromatur : *In omnibus etiam Cathedralibus Ecclesiis , ubi id commode fieri poterit , Pœnitentiarius aliquis cum unione Præbendæ proxime vacaturæ ab Episcopo instituatur , qui Magister sit , vel Doctor , aut licentiatus in Theologia , vel in Jure Canonico , & annorum quadraginta , seu alias , qui aptior pro loci qualitate reperiatur , qui dum Confessiones in Ecclesia audiet , interim præsens in choro censeatur* (*g*). Id autem privilegium Sacra Congregatio concessit etiam Canonico , quem Episcopo ad confessiones fidelium excipiendas loco Pœnitentiarii suffecit : *Sacra censuit , oratori ita in locum Pœnitentiarii ad audiendas Confessiones ex necessitate , & ex legitima causa ab Episcopo deputato , dum tempore deputationis Confessiones actu audit , deberi distributiones quotidianas , non secus ac si Divinis in choro interesset* (*h*). Quapropter , si Pœnitentiarius , aut Canonicus in ejus locum subrogatus in administrando Pœnitentiæ sacramento non fuerint impediti , cum Divina Officia in choro celebrantur , cum reliquis convenire debent , quod si facere omiserint , distributiones amittunt : *Sacra censuit , Pœnitentiarium , quando non est impeditus in munere Confessionis , interesse debere Divinis Officiis* (*i*). Barbosa de Pœnitentiario scriptum ita reliquit (*k*) : *Pœnitentiarium pro præsente in Choro habendum esse dum audit Confessiones in Ecclesia , sive in Confessionario , sive extra ; non tamen pro tempore , quo residet in Confessionario , nec audit Confessiones , aliis in choro Divina celebrantibus ; nec si idem dixerit Missam , aut si privatim Officium dicat , etiam ut opportunius Confessiones audiat , censendum esse præsentem in choro*.

Idem Tridentinum Concilium decernit (*l*): *Quod si alicui ex prædictis dignitatibus in Ecclesiis Cathedralibus , vel Collegiatis , de jure , seu consuetudine , jurisdictio , administratio , vel officium non competat , sed juxta civitatem in diœcesi Curam animarum immineat , cui is , qui dignitatem obtinet , incumbere voluerit , tunc pro tempore , quo in Curata Ecclesia residerit , ac ministraverit , tanquam præsens sit , ac Divinis interfit , in Ecclesiis Cathedralibus , ac Collegiatis habeatur* . Igitur , qui Canonicatum , ipsique conjunctam obtinet Parochiam , sed extra civitatem , sedem in Parochia tenere debet , & *pro tempore* , quo residerit in Parochia ac ministraverit , tanquam in choro præsens habetur, ita ut præbendæ quidem fructus , non vero distributiones consequatur . Id sanxit S. Pius V. (*m*) , idemque Fagnanus (*n*, & Gonzalez (*o*), sapienter advertunt . Aliter tamen se res habet , si quis Canonicatum , & adnexam animarum curam in eadem Ecclesia possideat . Tunc enim Sacra Congregatio ita constituit (*p*): *Sacra censuit , oratorem habentem onus Curæ animarum annexum , si tempore , quo Divina Officia celebrantur , audiat Confessiones , vel alia ad ipsam Curam spectantia exerceat , lucrari debere distributiones quotidianas , etiamsi Divinis non interfit* . Idem sancitum est die 19. Septembris anno 1643. (*q*) : *Sacra censuit , Præposito Ecclesiæ Collegiatæ Castri novi , cui annexa est Cura animarum cum administratione Sacramentorum , deberi distributiones quotidianas tempore Divinorum Officiorum , si eo tempore sit in actu dictam Curam exercendi , & Sacramenta ministrandi* .

Conceditur Episcopis accersere unum , vel duos Canonicos , qui ipsis inserviant (*r*) , non solum ex Cathedrali , sed etiam ex Collegiatis , uti Sacra Congregatio respondit die 1. Septembris anno 1663. Alio autem loco (*s*) Beneficiarios , aut Mansionarios Cathedralis , aut Collegiatæ ad hoc munus eligi posse decernit : *Sacra censuit , Episcopis licere pro suo servitio adhibere etiam Beneficiatos tam Ecclesiæ Cathedralis , quam Ecclesiæ Collegiatæ suæ diœcesis , ideoque declarationes hujus Sacræ Congregationis extendi etiam ad hujusmodi Beneficiatos ; ita tamen , ut ultra duos non adhibeant* (*t*).

Illis tantum Canonicis , vel Dignitatibus uti nequit Episcopus , quæ gerunt animarum curam, uti Faliscorum Episcopo die 26, Aprilis anno 1659. indictum fuit (*u*) ; nequit etiam Coadjutoris operam sibi deposcere , quemadmodum deprehenditur ex hoc Sacræ Congregationis decreto , quod promulgatum est die 15. Januarii anno 1684.

DUBIUM SERVITII CHORI.

EX *privilegio in corpore Juris clauso , licet Episcopo uti opera duorum Canonicorum , qui servitio hujusmodi durante reputatur præsentes ad effectum lucrandi fructus suarum Præbendarum , juxta cap. De cætero , de Clericis non residentibus , cum concordantibus . Hoc posito , quærit Episcopus Calaguritanus , an vigore dicti privilegii possit uti opera Canonici Coadjutoris , qui itidem servitio durante reputetur præsens ad effectum prædictum . Sacra &c. censuit negative respondendum* .

Sed advertendum est, quod eadem Congregatio de Canonicis Episcopo inservientibus definiit anno 1587. (*x*) : *Sacra censuit , Canonicos inservientes Episcopis lucrari fructus Præbendarum , non autem quotidianas distributiones* . Item sanxit die 22. Aprilis anno 1679. (*y*): *Sacra censuit , dandam esse declarationem alias editam tenoris sequentis : Sacra censuit , unum vel duos Canonicos Episcopo inservientes , juxta privilegium ad favorem Episcoporum in cap. De cætero , de Clericis non residentibus , lucrari Præbendam suorum Canonicatuum , non tamen distributiones quotidianas ; si vero redditus omnes ipsius distributionibus constent , duas tantum ex illarum tribus partibus lucrari* .

Aliquando tamen contingit , ut Canonici Episcopo inservientes , licet absint a choro , distributiones percipiant , veluti si Divinis Officiis interessent . Exemplum sumitur ex illis

Cano-

(*a*) Lib. 5. decr. pag. 104.

(*b*) Incausa Senub. an. 1589. l. 5. d. p. 287.

(*c*) Sess. 5. de Ref. c. 1.

(*d*) Lib. 6. decr. p. 71. a terg.

(*e*) Incausa Limensi . (*f*) Lib. 12. d. p. 105.

(*g*) Cap. 8. sess. 24. de Reform.

(*h*) Incausa Luc. die 10. Martii an. 1635. l. 15. decret. p. 175.

(*i*) In causa Fan. die 24. Jan. an. 1642. l. 16. decret. p. 632.

(*k*) Sess. 24. c. 8. n. 28. de Refor. Sac. Conc. Trid.

(*l*) Sess. 22. c. 3. de Ref.

(*m*) Const. 65. in Bull. tom. 2.

(*n*) C. Lic. n. 67. de Præbend.

(*o*) Super regul. 8. Cancellar. gloss. 6. n. 268. & seq.

(*p*) Incausa Mediolan. præp. die 13. Febr. an. 1639. l. 16. decret.

(*q*) Incausa Torton. l. 17. decr. p. 230.

(*r*) Indecr. de cæt., de Clcr. non resid.

(*s*) Incausa Cajetana serv. l. 25. dec. p. 599.

(*t*) Incausa Avenion. die 7. Jan. an. 1640. l. 16. decr. p. 317.

(*u*) Lib. 21. decret. p. 618.

(*x*) Incausa Colon. l. 4. dec. p. 269.

(*y*) Incausa Sor. l. 30. dec. p. 301.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Canonicis, qui Episcopi jussu, & loco Romam veniunt ad limina Apostolorum invisenda, vel ipsum Episcopum Romam ob eandem causam comitantur, uti Sixtus V. decrevit. Porro id certum esse, & comprobatum experientia constat apertissime ex variis Sacræ Congregationis decretis (*a*), ac præsertim die 1. Octobris anno 1672. *Sacra censuit, deberi distributiones quotidianas tempore accessus, mansionis, & regressus Visitationis Sacrorum Liminum, quod tempus constituit esse trium mensium* (*b*). Attamen hoc privilegio non gaudent Canonici, qui Episcopum sequuntur diœcesim suam perlustrantem. Ita respondit Sacra Congregatio die 5. Decembris anno 1626. (*c*): *Canonicos suum Episcopum in Visitatione Liminum comitantes, distributiones quotidianas lucrari debere; comitantes vero in Visitatione diœcesis, si omnes fructus, ut supponitur, in distributionibus quotidianis consistant, lucrori duas partes, amissa tertia, quæ inservientibus accrescat.*

(*a*) In Belxien. die 18. Sep. anno 1626. lib. 13. decr. p. 146.
In Regien. 18. Dec. anno 1627 lib. 13. decr. fol. 362.
(*b*) In Pengen. lib. 27 decr. p. 502
(*c*) In causa Sulmonen li. 13. decr. 2. 329.

In Tridentina Synodo præ cæteris hæc Canonicis indicuntur, nempe ut *compellantur Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti, assistere, inservire* (*d*). Hinc ortæ sunt plures controversiæ, utrum universum Capitulum, an pars ipsius solum convenire debeat, quoties in Cathedrali Episcopus exercet Pontificalia. Quare anno 1573. Sacra Congregatio rem definivit his verbis (*e*): *An retinentes Dignitates, Canonicatusque in Cathedrali Ecclesia Episcopo Pontificia obeunti omnes assistere teneantur, vel major pars suppetat: & posito quod non, an recusantes assistere mulctari possint. Sacra &c. censuit, omnes teneri, salvis tamen singulorum legitimis vacationibus.* Cum Episcopus indicit Pontificalia, satis esse Canonici non semel contenderunt, si Sacerdos, ac duo de more Canonici, ac Diaconus assistant; nec omnino requiri, ut alius ex Canonicis munere Subdiaconi fungatur. Id autem verbis ipsis Pontificalis ostendere nitebantur Mutinenses Canonici, qui hanc quæstionem excitarunt; sed anno pariter 1573. Sacra Congregatio illis respondit: *Teneri inservire etiam in munere Subdiaconi* (*f*).

(*d*) Sess. 24. c. 12.

(*e*) In causa Tudertin. 1. decret. p. 110.

(*f*) Lib. 1. decr. p. 14.

Sed illud majori studio, & contentione disceptatum fuit, an iidem Canonici, nempe Diaconus, Subdiaconus, & Sacerdos assistens, qui operam præbent suam Episcopo in Cathedrali solemni ritu celebranti, an, inquam, iidem Ministri præsto esse debeant Episcopo Sacras Ordinationes extra Cathedralem obeunti, vel ibidem Pontificalia gerenti; an solum interesse oporteat duos Canonicos, & Archidiaconum, qui præsentes esse consueverunt, quoties Episcopus in sua Cathedrali generalem ordinationem instituit. Sacra igitur Congregatio non semel respondit debere Ministros, quos superius explicavimus, inservire Episcopo, quoties in urbana Ecclesia, vel suburbana obire velit Pontificalia (*g*). Tandem ex decreto, quod subjicimus multa alia declarantur, quæ in dubium revocari possunt.

(*g*) Die 26. Nov. an. 1720. lib. 21. decr. F. 183. & in causa fori Corn. die 30. Mar. & die 27. Ap. an. 1649. li. 18. dec. pag. 603. & 619.

LICIEN.

AN Decretum Sacri Concilii cap. 12. Sess. 24. de Reformatione locum habeat, dum Episcopus in sua Ecclesia Cathedrali assistit cum Cappa Missæ, & Divinis Officiis diebus Dominicis & festivis, etiam non solemnibus, & diebus festivalibus Quadragesimæ.

Secundo, an locum habeat, quando Episcopus in aliis Ecclesiis sibi subjectis, in Civitate existentibus, Pontificaliter celebrat, vel paratus assistit cum Pluviali & Mitra, aut cum Cappa Divinis Officiis, & Missæ solemni, vel alia Pontificalia exercet tam occasione alicujus Sancti, qui in ipsis Ecclesiis solennizatur, quam alia occasione, si numerus sufficiens Canonicorum & Ministrorum in Ecclesia Cathedrali remaneat.

Tertio, an habeat locum, cum Episcopus cum Cappa in Ecclesia Cathedrali assistit Concioni, quæ solita est haberi post Missam Conventualem diebus Quadragesimæ, & etiam aliis intra annum.

Quarto, an similiter habeat locum, quando Episcopus intervenit cum Cappa Concioni, quæ habetur in aliis Ecclesiis Civitatis etiam exemptis diebus festivis, vel festivalibus Quadragesimæ, & intra annum, aut si saltem duo ex iis compelli possint ad sibi assistendum hinc inde a sua Sede, & si isti duo debeant esse digniores, dummodo non sint legitime impediti, seu illi, qui solent assistere in Ecclesia Cathedrali, vel omnes per turnum alternis vicibus.

Sacra &c. ad primum respondit, Decretum Sacri Concilii cap. 12. vers. Omnes vero Sess. 24. habere locum.

Ad secundum & tertium, itidem habere locum.

Ad quartum respondit, locum non habere. Die 17. Augusti 1641. lib. 16. Decretor. pag. 582. & 583.

Sed ad rem propositam redeamus: certum omnino videtur Canonicis inservientibus Episcopo juxta perscriptum a Concilio Tridentino, & a decretis Sacræ Congregationis tribuendas esse distributiones, si hoc necessario munere impediti choro interesse nequeant, uti sancitum fuit in causa fori Cornelienſis. Hinc autem sequitur eosdem Canonicos carere distributionibus, si Episcopo privatim rem Divinam faienti inserviant: *Quæritur, an Canonici inservientes Episcopo Missam privatam celebranti lucrentur distributiones quotidianas. Sacra &c. censuit non lucrari* (*h*). Item die 3. Februarii anno 1629. in causa Amerina (*i*): *Sacra censuit Canonicis Episcopo Pontificaliter celebranti assistentibus deberi distributiones quotidianas, non autem inservientibus Episcopo diœcesim visitanti, vel Missam privatam celebranti.* At silentio præteriri non debet, quod petitum fuit a Sacra Congregatione die 6. Februarii anno 1734. videlicet (*k*): *An Canonicis Ecclesiæ Cathedralis assistentibus Episcopo Pontificalia exercenti, vel in suo palatio, vel in aliis Ecclesiis suæ diœcesis, debeantur anniversariorum emolumenta, quæ ex voluntate Fundatorum distribui consueverunt solum inter præsentes. Et, quatenus negative, an sit consulendum Sanctissimo pro concessione Indulti ex gratia in casu &c.* Responsum fuit ejusmodi: *Ad utrumque negative.*

(*h*) Die 25. Jan. ann. 1625. li. 12. decr. p. 253 a terg.
(*i*) Lib. 14. decr. p. 27.

(*k*) In causa Bosanen

Postremo Clemens XI. distributionum participes eos quoque Canonicos declaravit (*l*), qui certis per annum diebus in ædem Regularium secedunt, ut vacent spiritualibus exercitiis; illis, inquam, diebus, licet in chorum non veniant, tamen distributiones Pontificis privilegio consequuntur; sed multas conditiones Pontifex requirit, primum, ut Episcopi facultas pro hac re gerenda prius obtineatur; Secundo, ne secessus ejusmodi tempore Adventus, Quadragesimæ, vel in Festis magis solemnibus statuatur; Tertio, ne omnes simul Canonici has pias exercitationes suscipiant, aut seorsim, ita ut nullum Divinis Officiis in choro detrimentum inferatur. Illud etiam prætermittendum non est fructus, ac distributiones a Canonicis etiam, & Mansionariis jure percipi, qui liberi, & immunes a choro declarati sunt, & qui Coadjutorem sibi adlegerunt.

(*l*) In Bull. pag. 547.

Equi-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Equidem a jure communi non decernitur illud privilegium, ut immunitatem a choro obtineat, & fructus, ac distributiones accipiat qui per annos quadraginta Ecclesiæ inserviit (a); Sed cum nonnulla peculiarium Ecclesiarum statuta idem privilegium impertirent, Gregorius XIV. ductus etiam consilio Sacræ Congregationis Concilii eadem statuta minime improbanda censuit (b). Hinc Sacra Congregatio immunitatem hanc generatim elargitur Canonicis, ac Beneficiariis, qui per annos quadraginta assiduo, ac laudabiliter munere suo perfuncti fuerint. Argumentum de his immunitatibus antea difficile, implicatumque valde fuerat, sed expedire difficultates magno studio curavimus, cum in Sacra Congregatione Concilii Secretarii munus ageremus. Plura decreta super hac re condita simul collegimus, ut leges quædam generales ex illis conficerentur; uti contigit die 14. Septembris an. 1718. Primo, decretum fuit Canonicos immunes, neque in chorum convenire, neque ullius Residentiæ legibus teneri; Secundo, pro mercede vitæ anteactæ, rerumque præclare gestarum percipiendos esse ab illis, licet absentibus, fructus, distributiones, & augmentum distributionum, quod dimanat ex aliorum absentia, qui sine legitima causa chorum dimittunt; Tertio, si divinus cultus aliquid detrimenti capiat Canonicos immunes revocari posse ab Episcopo, ut resideant, & choro intersint.

(a) Navar. conf. 12. li. 3. de Cler. non resid.
(b) Garzia de Benefic p. 3. c. 2. §. 1 n. 344.

Juxta sacros Canones, Synodumque Tridentinam haud permittuntur Coadjutores ea conditione, ut ad Canonicatus, vel inferiora Beneficia admittantur (c). Nam hujusmodi Coadjutoriis alienæ mortis desiderium inhærere solet, quod maxime adversatur capiti. *Detestanda, de concessione præbendæ, in sexto.* Attamen Romani Pontifices, qui solum id possunt, aliquando Coadjutores concedunt, ita ut in Canonicatus, & inferiora Beneficia deinde subrogentur (d). Petitum fuit die 2. Maji anno 1643. *An Canonicus senio confectus, cui datus est Coadjutor cum clausulæ, quod, Coadjutor impotente, aut inservire nolente, teneatur Coadjutor inservire, si hujusmodi Coadjutor postea gravi infirmitate oppressus, adeo ut de illius salute nulla seve spes adsit, & sic inservire non valeat, teneatur idem Coadjutus per se ipsum inservire, ad effectum percipiendi distributiones quotidianas.* S. autem Congregatio in hunc modum definit (e): *Coadjutorem non teneri inservire.* Et insuper declaravit die 29. Maji anno 1677. Coadjutum immunem esse, licet ipsius Coadjutor extra civitatem morbo teneatur: *Hæc Sacra Congregatio censuit, Canonicum coadjutum non teneri inservire in locum Coadjutoris infirmi: sed quia Coadjutor est infirmus extra civitatem, supplicatur declarari, an etiam in hoc casu resolutio præfata locum habeat. Sacra &c. respondit affirmative (f).* Insuper 19. Augusti anno 1730. Coadjutores petierunt a Sacra Congregatione (g): *An lucra provenientia ex punctaturis, & absentiis Canonicorum, quæ præsentibus accrescunt, debeantur Canonicis Coadjutoribus, sive potius Coadjutis in casu.* His responsum datum fuit: *Deberi Canonicis Coadjutis.*

(c) Sess. 25. c. 7. de Refor.
(d) Cabass. Theol., & Praxi Juris Canon. lib. 1. c. 16. n. 4.
(e) T. lib. 29. decr. p. 477
(f) Lib. 29. dec. p. 434.
(g) In Romana Distribut.

§. X.

De his, qui immerito contendunt percipere distributiones ob peculiarem aliquem titulum.

SUperius adfirmavimus Canonicos vacationum mensibus, duos item Canonicos, aut Mansionarios accitos ab Episcopo, ut ipsi inserviant, fructus quidem, non vero distributiones assequi, licet ob has causas legitimas choro abfuerint, nunc superaddimus Canonicum, cui munus Vicarii Generalis Episcopus demandavit, & Canonicum examinatorem Synodalem, Canonicos pariter, qui Tribunali Sancti Officii, aut Cameræ Apostolicæ inserviunt, aut eos, qui pias suscipiunt peregrinationes, vel qui docent jus Pontificium, & Theologiam, aut his disciplinis excolendis operam impendunt, hos, inquam, Canonicos, nisi choro interfint, distributionibus carere, quamvis ob allatas causas chorum dimittant.

Asseramus pro singulis decreta Sacræ Congregationis, ac primum die 17. Decembris anno 1627. de Canonico Vicario Generali ita statuit (h): *Sacra &c. respondit, Canonicum inservientem Episcopo in officio Vicarii non lucrari distributiones quotidianas pro illis Divinis Horis, quibus non interfit.* Item die 9. Maji anno 1671. (i) *Sacra &c. inhærendo declarationibus alias factis, respondit, Canonicum inservientem Episcopo in officio Vicarii, non lucrari distributiones quotidianas pro illis Horis Divinis, quibus non interfit.*

(h) In causa Bitteri lib. 13. dec. pa. 267.
(i) In causa Tanat. lib. 27. dec. p. 113.

De Canonico examinatore Synodali die 20. Septembris anno 1642. hæc sancita habentur: (k) *An Canonici, qui sunt Examinatores Synodales, si non intersint choro occasione assistendi Examini, lucrentur distributiones quotidianas, non aliter ac si Divinis interessent. Sacra respondit, non lucrari.* Id tamen definitum antea fuerat die 19. Junii anno 1638. (l): *Canonicum Examinatorem Synodalem, vacatum ad interessendum Examini pro Parochialibus Ecclesiis vacantibus, vel pro collatione Ordinum tempore, quo Divina Officia celebrantur, si eis non intersit, non lucrari distributione quotidianas.*

(k) In cans. Cremon. lib. 17. dec. p. 95.
(l) In causa Brixien. li. 16. dec. pa. 38.

Sed veniamus ad eum Canonicum, qui Tribunali S. Officii inservit (m): *Sacra &c. censuit, Canonicum, qui Divinis non interest, quantumvis sit Inquisitor hæreticæ pravitatis, non lucrari distributiones quotidianas.* Si distributiones ipse lucrari velit Apostolicum privilegium necessario requiritur, uti constat decreto Sacræ Congregationis edito die 4. Junii anno 1549. (n), quod Garzias recenset (o), ipsumque die 3. Februarii anno 1635. confirmatum fuit (p): *Sacra &c. respondit, prædictos Ministros Sanctissimæ Inquisitionis non lucrari distributiones quotidianas, nisi ex speciali Sedis Apostolicæ privilegio; ac propterea Oratorem pro eo obtinendo Congregationem Sanctissimæ Inquisitionis adire posse.* Sed cum privilegium hujusmodi concedatur, plerunque addi consuevit: *pro diebus, & horis.* Tunc autem Tribunalis S. Officii Ministro contingunt distributiones, quamvis ad chorum non accesserit, modo tamen obeundis Sancti Officii negociis occupatus fuerit eo die, & illa hora, qua Divinum in choro Officium prætermisit.

(m) In cans Civitaten. ann. 1587. li. 9. decc. p. 39.
(n) In causa Toler. lib. 18. dec. pag. 40. & seq.
(o) De Benef. p. 3. c. 2 n. 3. 6.
(p) In causa Medicel. lib. 13. dec. p. 156.

De Cameræ Apostolicæ Administris hæc responsa fuerunt die 22. Augusti 1672. (q): *Dominus Thesaurarius Generalis Cameræ Apostolicæ ex hac Sacra Congregatione supplex quæsit, an Subcollectores spoliorum, decima-*

(q) Lib. 23. dec. p. 272.

rum,

UAB Biblioteca de Ciències Socials

rum, aliorumque jurium Cameræ Apostolicæ, eorum officio durante, distributiones quotidianas lucrentur, quamvis in choro Divinis Officiis persolvendis minime interfint. Sacra &c. censuit, non lucrari, & litteras fam. mem. Sixti V. datas sub annulo Piscatoris 8. Maji 1590. esse locales.

Insuper in causa Tudertina petitum fuit: *An Canonici visitantes devotionis causa Ecclesiam Lauretanam, ac Angelorum de Assisio, aliaque pia hujusmodi loca, dum in tali sunt peregrinatione possint fructus Præbendæ, & quotidianas distributiones lucrari juxta constitutionem antiquam ipsius Ecclesiæ, qua eis permittitur, ut ipsi peregrinantes certis diebus & mensibus abesse possint ab Ecclesia. Sacra &c. censuit, non posse lucrari quotidianas distributiones; fructus vero Præbendæ posse, si intra tres menses a Decreto Concilii Sess. 24. ca. 12. concessas fecerint hanc peregrinationem.* Capitulum Ulyssiponense peculiari statuto impertiebat distributiones pro certo temporis spatio iis Canonicis, qui pias aliquas peregrinationes inirent. Ad Sacram Congregationem supplex confugit, ut ipsius auctoritate idem statutum firmaretur; sed illa respondit in hunc modum anno 1631. (a): *Sacra &c. censuit confirmationem petitam nequaquam esse concedendam, nisi aliter Sanctissimo Domino Nostro fuerit visum; & peregrinare volentes posse recurrere ad hanc Sacram Congregationem, quæ juxta stylum non denegabit licentiam.*

(a) L. 14. de loc. p. 553.

Equidem (quod superest) Magistris juris Pontificii, aut Sacræ Theologiæ, & has facultates addiscentibus multa privilegia a jure communi tribuuntur (b), quæ Tridentina Synodus integra, ac perpetua esse voluit (c). Attamen hæc privilegia fructus tantum, non ullas distributiones elargiuntur: neque a Sacra Congregatione quidquam impetrari potest, quam Præbendæ fructibus non carere. Quod si nulli fructus, aut exigui valde fuerint, tum Canonicus privilegium obtinens tertiam partem universi proventus amittit, quæ inter præsentes dividitur, ac duæ cæteræ partes eidem Canonico tantum supersunt. Hæc docet Fagnanus (d), & Cardinalis Petra (e): Innocentius XII. decreto constituit (f), ne ejusmodi privilegia, quæ studiorum causa concedi debent, illis, qui vigesimum quintum annum jam attigissent, in posterum conferrentur, & ne triennii spatium superarent. Idem Pontifex die 15. Martii anno 1692. de medio sustulit aliam corruptelam, quæ jam invaluerat. Plures enim non ostendebant Episcopo privilegium, quod impetraverant, ut chorum relinquerent, sed illud consulto, ut ajunt, sacculo conditum servabant. Quapropter jussit Pontifex hanc formulam eidem privilegio superaddi: *Ita ut præsens Indultum, quoad perceptionem fructuum, & distributionum, ac pœnas contentas in Sacro Concilio Tridentino, non suffragetur, ac si concessum non fuisset, nisi Ordinario Loci, & in Actis illius Cancellariæ præsentetur, ac insinuetur intra tempus congruum a Secretario præfigendum* (g). Hæc tamen privilegia Coadjutoribus denegantur, uti sapienter expendit Sacræ Congregationis Secretarius in causa *Tarentina Indulti*, cujus examen habitum fuit die 28. Martii anno 1733.; nam prius exposuit sententiam doctissimi viri, qui ipsius locum antea tenuerat, & qui Patres Congregationis monuit, cum Indultum *causa studii* peteretur a Coadjutore, monuit, inquam, id a jure Pontificio Canonicis permitti, Coadjutorem vero inter Canonicos minime recenseri; si Coadjutores hujus quoque privilegii participes fiant, causam nullam superesse, cur instituantur Coadjutores, cum ob hanc solum rationem ipsi debeant eligi, ut nempe loco Canonici coadjuti Divinis Officiis celebrandis interfint; postquam hæc Secretarius, uti dictum est, sapienter expendit, statim commemorat, Indultum *causa studii*, quod poscebatur, concessum minime fuisse, & quod *Decretum hoc firmavit regulam, quæ semper servata fuit, rejiciendi concessionem Indulti pro absentia ob studiorum causam.* Eadem privilegia *causa studii* tribui solent illis, qui in publica Accademia optimis facultatibus operam navant. Die 23. Martii anno 1675. Sacra Congregatio quæstionem, quam hic subjicimus hac sententia dissolvit (h): *Joannes Petrus Struda Canonicus Collegiatæ Sanctorum Celsi & Juliani, obtento Brevi exemptionis a choro causa studii, petit decerni, id non solum suffragari pro diebus, quibus Antecessor legit in publica Aula Sapientiæ, verum etiam quando in suis privatis ædibus legit. Sacra &c. respondit, suffragari etiam pro diebus, quibus Lector legit domi propriæ, dummodo tunc etiam vere & actu ipso studiis incumbat.*

(b) C. super ip. de Mag. & c. Cum de div. de Ft. in sex. (c) C. 1. sess. 5. de Ref.

(d) C. Lic. n. 127. de Præbend. (e) In suis pr. Obs. in const. p. Bon. VIII. n. 20. & seq. n. (f) In suo Bull. p. 282.

(g) L. 2. dec. p. 267.

(h) In causa Tud. l. 29. dec. p. 41.

Sed alia plura, quæ contingunt, breviter percurramus: non semel Capitulum indicitur, cum Divina Officia celebrantur: conveniunt a choro frequentes Canonici, nec tamen ob hanc causam distributionibus carere putant. At Sacra Congregatio in causa *Oriolen.* pravam hanc consuetudinem improbavit (i): Quæsitum fuerat undecimo loco: *An tempore celebrationis Divinorum Officiorum possint Canonici habere Capitulum:* his respondit: *Capitulum non esse habendum eo tempore, quo Divina Officia celebrari debent, nisi causa urgens in aliud tempus differri non patiatur. Quod si secus fiat, Canonicos nequaquam lucrari distributiones quotidianas pro illis Horis Divinis, quibus non interfuerunt.* Idem sancitum fuit die 2. Julii anno 1633. (k): *Sacra &c. respondit Capitulum non esse habendum eo tempore, quo Divina Officia celebrari debent, nisi causa aliqua urgens in aliud tempus differri non patiatur. Quod si secus fiat, Canonicos nequaquam lucrari distributiones quotidianas pro illis Horis, quibus Divinis non interfuerunt, & eo casu posse Archiepiscopum, non obstante quacumque consuetudine, ad subtractionem fructuum, & ad mulctas pecuniarias imponendas contra Canonicos procedere.*

(i) L. 14. de c. p. 529.

(k) Incausa Tuss. l. 1. dec. p. 732.

Frequenter etiam accidit, quod aliqui Canonici tempore Divini Officii chorum dimittunt, ut pœnitentiæ Sacramentum administrent, aut rem Divinam faciant. Quapropter anno 1573. Sacra Congregatio jussu Pontificis hoc decretum promulgavit (l): *Quia quandoque in Cathedralibus & Collegiatis Ecclesiis sunt aliqui Canonici, vel alii Officiales, qui in iisdem habent Capellanias, vel in titulum, vel tanquam mercenarii, quæritur, an eo tempore, quo in dictis Capellaniis celebrant, distributiones recipere debeant, licet absint a choro, & quid de illis Canonicis, qui celebrant in eadem Ecclesia suæ devotionis gratia, an, quando hac causa a choro absunt, distributiones recipere possint; & dato, quod non, quid, si a Superiore Ecclesiæ eis injungatur, ut eo tempore celebrent. Sanctissimus Dominus Noster etiam ex sententia Congregationis Concilii declaravit, non posse, nisi quando sic jussissent eorum Superiores, quos tamen admoneri voluit, ut ab hujusmodi jussu abstineant.*

(l) L. 1. dec. p. 51.

Equidem S. Carolus Borromæus hanc Pontificis sententiam ante oculos habuit, cum ita decrevit (m): *Quicumque, dum alicujus statæ Horæ Officium a choro peragitur, Missam celebran-*

(m) In 4. Con. Prov. Med. p. 2. c. 13.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

brando tunc a choro abfuerit, illius Horæ diſtributionis tanquam abſens particeps ne ſit, ut a Sancta Sede Apoſtolica declaratum eſt. Id vero, niſi pro abſentia Sacerdotum, qui in Eccleſia tunc Miſſæ Sacrificium faciant, neceſſitas aliquando inciderit, ut Præfectus Canonicum aliquem Sacerdotem e choro exire, a ſtataque Horæ Officio abeſſe, Miſſæ celebrandæ cauſa, jubeat, aut niſi a Sede Apoſtolica aliter conceſſum fuerit.

(a) Lib. 12. dec. p. 35.

Eam perpetuo viam tenuit Sacra Congregatio; nam die 14. Martii anno 1620. (*a*): *Sacra &c. reſpondit, Canonicos, dum Horæ Canonicæ recitantur, non poſſe a choro abſcedere ad Confeſſiones audiendas, aut Miſſas celebrandas devotionis cauſa; ac, qui diſceſſerint, illius Horæ diſtributionem amittere.* Magno ſtudio, & contentione propoſita fuit cauſa Reatina die 15. Martii anno 1692., in qua ſecundo loco petebatur: *An Canonici voluntarie Miſſas tempore Divinorum Officiorum celebrantes, & dicto tempore choro non aſſiſtentes percipere, ſeu potius amittere debeant diſtributiones.* Sacra autem Congregatio definiit: *Canonicos non poſſe, niſi illa Horæ ad Miſſas celebrandas, ab eo, ad quem ſpectat, compulſi, aut juſſi fuerint.* Paſſerinus (*b*) quærit, an contraria conſuetudo in hac re probari debeat, ſibique his verbis reſpondet: *Præciſa deputatione, vel legitima licentia Superioris, conſuetudine introduci non poteſt, ut Canonici non intereſſentes choro cauſa celebrandi Miſſas privatas, lucrentur diſtributiones; nam cauſa excitandi Canonicos ad frequentem celebrationem cum præjudicio obligationis ad chorum nec eſt rationabilis, nec eſt novæ cauſa, & ſpecialis, ſed generalis & prævia a Jure, & reprobata; ex eo quod tantum tres aliæ fuerunt approbatæ: & idem dicendum de abſentibus cauſa Confeſſionum audiendarum.*

(b) C. Conſuetudin. reg. 10. n. 263. de Cl. non reſid. in ſexto.

§. XI.

De precibus, quæ in Choro Metropolitanæ, & in aliis Collegiatis urbanis, ac diœceſianis recitantur.

(c) §. I.

SUperius (*c*) verba fecimus de onere perſolvendi quotidie *Divini Officii* in choro, tum in Metropolitanis, tum in Cathedralibus, & Collegiatis; ſermonem quoque habuimus de Officio parvo B. Virginis, de Pſalmis Pœnitentialibus, & Gradualibus, qui certis diebus in choro recitantur. His omnibus plene ſatisfaciunt Canonici in noſtra Metropolitana, & duabus urbanis Collegiatis, eoſque tantum hortamur, ut inſtitutum curſum proſequantur. In Collegiata Sancti Joannis in Perſiceto præter Divinum Officium illud pariter pro Defunctis, Pſalmi Pœnitentiales, & Graduales ſtatis diebus recitari conſueverunt, ſed Beatæ Virginis Officium prætermittitur. Contra vero in Collegiata Plebis poſt Divinum Officium quibuſdam diebus illud parvum B. Virginis, ac pro Defunctis dicitur, ſed Pſalmi Graduales, ac Pœnitentiales omittuntur. Poſtremo in Collegiata Centenſi (tres enim in diœceſi Collegiatæ numerantur) certis diebus peracto Divino Officio, B. Virginis Officium parvum recitatur, non tamen illud pro Defunctis, neque Pſalmi Graduales, neque Pœnitentiales. Eodem loco monuimus ſancitum fuiſſe a S. Pio V., ut idem B. Virginis Officium, Pſalmi Graduales, ac Pœnitentiales recitarentur: quod ſane præceptum ad merum conſilium redigere nec poſſumus, nec volumus.

§. XII.

De Miſſa Conventuali, quæ celebratur in Metropolitana, & Collegiatis urbanis, ac diœceſanis.

CApite ſecundo hujus inſtitutionis plane oſtendimus Sacrum Conventuale in Cathedralibus, & Collegiatis quotidie cum cantu faciendum eſſe; Plura certis diebus celebranda, fructum Conventualis Sacrificii generatim Benefacientibus attribuendum, illis autem Canonicis, qui animarum pariter curam ſuſtinent, haud licere die Feſto pro Benefacientibus, ac pro populo rem Divinam ſimul facere, & applicare, quemadmodum pro utriſque debet, ſed requiri neceſſario, ut diebus Feſtis alium Sacerdotem accerſat, qui pro Populo Sacrum Deo operetur.

Deprehendimus a Canonicis noſtræ Metropolitanæ Sacrum Conventuale pro Benefacientibus generatim applicari, aliter tamen a Manſionariis fieri conſueviſſe, cum idem Sacrum ad ipſos facere pertinet. Qua de re Sacram Viſitationem peragentes decreto cavimus, ne inpoſterum a Manſionariis id negligeretur, Hinc pro Benefacientibus generatim Sacrum Conventuale quotidie indicitur, certiores facti ſumus idem inſtitutum ſervari in Collegiata S. Petronii poſt decreta, quæ in Sacra viſitatione condidimus. At in Collegiata S. Mariæ Majoris idem fieri oporteret, ſaltem diebus Feſtis: nam meminimus id Canonicis ejuſdem Collegiatæ conceſſiſſe, eo quod tenues, & exiguas Præbendas obtineant. In his tribus Eccleſiis, quoties a Rubrica perſcribitur, plura Conventualia Sacra celebrantur. Quapropter nihil ſtatuendum habemus.

In diœceſanis autem Collegiatis aliter ſe res habet. In Eccleſia Collegiata S. Joannis in Perſiceto Sacrum Conventuale pro Benefacientibus generatim non applicatur. Contendunt enim Canonici liberam ipſis intentionem, cum primum inſtituti fuerunt, relictam fuiſſe: Quoties vero plura Sacra Conventualia a Rubricis indicuntur, primum iidem Canonici in choro decantant, alterum privatim extra chorum peragitur. In Collegiata Plebenſi, cum Rubricæ id jubent, duo Sacra cum cantu inſtituuntur. At vero Conventualis Miſſa nunquam pro Benefacientibus generatim, ſed pro aliquo peculiari conficitur. In Centenſi Collegiata idem contingit, quia nullum ſuppetit ſtipendium, nec unquam duo Sacra Conventualia, niſi in primis, & ſecundis Rogationibus, habentur.

Id ſane diſſimulare nullo modo poſſumus: nam comperta eſt omnibus Eccleſiæ lex, quæ præcipit Conventualis Miſſæ Sacrificium Benefacientibus generatim attribui; Rubricæ pariter apertiſſime plura Sacra Conventualia certis diebus perſcribunt; poſtremo ſancitum eſt a Sacra Congregatione abrogandam eſſe quamcunque contrariam conſuetudinem: neque Scriptorum opiniones, qui contrarium doceant, perquirendæ ſunt, ac probandæ, ſed illorum legibus obtemperandum, qui decernendi habent auctoritatem. Attamen nihil novi definire volentes, niſi prius partium rationes audiantur, Canonicis in Collegiatis diœceſanis indicimus, ut intra tres menſes ab hac die cauſas nobis proferant, quibus putant ejuſmodi conſuetudines comprobari poſſe, ut nos inde judicemus, quæ conſentanea magis videantur. Si minime paruerint his, quæ jubemus proculdubio ſtatuemus ea, quæ nequaquam a jure abhorreant; per-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

permittentes tamen iisdem Canonicis, postquam a nobis decreta exequuti fuerint, ad Sacras Congregationes confugere, earumque judicium, ac sententiam exposcere.

§. XIII.

Quod debeant Canonici in Metropolitana, & Collegiatis urbanis, ac diœcesanis cantum Divini Officii voce sua prosequi; neque abuti facultate, ob quam Canonicus in locum alterius suffícitur, ut ejus munere fungatur.

CApite tertio hujus institutionis falsam illorum opinionem improbavimus, qui Canonicos muneri suo satisfacere putant, si Divinis Officiis præsentes sint, non vero requiri, ut illorum cantum voce sua prosequantur. At quoniam hunc errorem penitus evellere cupimus, statuta hic recensenda duximus, quibus Capitula hæc nostra parere debent. Igitur capite undecimo Constitutionum hujus Metropolitanæ de recitandis Horis Canonicis ita perscribitur: *Ea vero psallendi ratio ab omnibus tam Canonicis, quam Mansionariis servetur, quæ sit decens & congrua tanto muneri.* Constitutiones Capituli S. Petronii, quas Zanettus Episcopus Sebastes, & Bononiæ Suffraganeus emendavit, hæc habent: *Matutinale Officium per unam ex tribus partibus tam Dominorum Canonicorum, quam Mansionariorum singulo die in aurora, & circa pulsum campanæ Sancti Petri, in Choro, intelligibili & clara voce recitari debeat.* Id prius sancitum fuerat a Cardinali Angelo Reatino (a), cum Pius II. Pontificatum obtineret: *Item horum Primicerii & Canonicorum ministerium erit, & ad hæc teneantur in dicta Ecclesia Sancti Petronii servatis debitis temporibus & horis, sicut in Ecclesia Cathedrali, Divina Officia, & Horas Canonicas tam nocturnas, quam diurnas, omnes & singulas, qui fuerint præsentes, devote, clare, & intelligibiliter cantare.* Bartholomæus Raymundus anno 1392. Bononiensi præfuit Ecclesiæ, & leges condidit pro Collegiata S. Mariæ Majoris, quas deinde Cardinalis Gabriel Paleottus anno 1571. Concilii Tridentini decretis aptavit. In illis itaque jubentur Canonici quotidie ad Ecclesiam convenire *ad Officia celebranda per se.* Ex his profecto desumitur haud sufficere, si Canonici præsentes fuerint, nisi etiam cum Divini Officii cantu vocem suam conjungant. Constitutiones propositæ Canonicis S. Joannis in Persiceto (b), & Canonicis etiam Plebensis Collegiatæ (c) prorsus eadem verba referunt, quæ pro Canonicis Metropolitanæ scripta fuisse nuper commemoravimus. Hæc insuper habent Constitutiones S. Joannis: *Muta, & clausa labia tenere non debent; sed omnes (præsertim qui majori funguntur honore) in Psalmis, Hymnis, & Canticis Deo alacriter modulentur.* Constitutiones Collegiatæ Centensis, quæ typis editæ nuper fuerunt, & modo examinantur, eandem præferunt sententiam. Quapropter quisque facile intelligit non solum ex jure communi, sed ex peculiaribus nostrarum Ecclesiarum legibus falsam illorum opinionem, qui arbitrantur Canonicos muneri suo nihil defuisse, si Divinis Officiis præsentes solum interfint. Canonici S. Petronii a Sacra Congregatione privilegium nuper assequuti sunt, ut ipsorum dimidium per hebdomadæ spatium in chorum conveniat, alterum inde dimidium alia hebdomada succedat. Quamobrem, si uti velint hoc privilegio, & Canonicum immunem a choro in suum locum substituere, cum aliquis Divinis Officiis interesse debent, si, inquam, gaudere velint his privilegiis, haud parere recusent iis omnibus, quæ eodem capite tertio superius indicavimus; si aliter eveniat, opportunum huic malo remedium comparabimus.

(a) Rub. 1

(b) Cap. 7.
(c) Cap. 3.

§. XIV.

Quo tempore recitari debeant Horæ Canonicæ in Metropolitana, & Collegiatis tum urbanis, tum diœcesanis.

CApite quarto tria potissimum ex jure communi demonstravimus; Primo, Matutinum Officium sub auroram absolvendum esse, idque temporis a jure designari; Secundo, certis solum diebus post Completorium permitti, ut Matutinum cum Laudibus insequentis diei recitetur; Tertio, carere distributionibus, qui ad chorum accedat extra tempus perscriptum, neque illud primi Nocturni fine contineri; quamlibet vero contrariam consuetudinem, etiam immemorabilem, penitus abrogari.

Canonicis Metropolitanæ indicitur (d), quod Matutinum *summo mane dici deberet, Ob nimiam hujus aeris intemperiem, ea saltem hora dicatur, qua in ortu Solis Campana, quæ vulgo dicitur Missa Sancti Petri, pulsari cessset.* Canonici autem prius monentur ab iis Constitutionibus, quas emendatas ab Episcopo Zanetto memoravimus, quod *noctu ad eandem* (Ecclesiam nempe S. Petronii) *pro Matutinali Officio recitando intervenire tenebantur.* Deinde superadditur: *Ut Matutinale Officium per unam ex tribus partibus tam dictorum Canonicorum, quam Mansionariorum, singulo die in aurora, & circa pulsum Campanæ Sancti Petri in choro intelligibili & clara voce recitari debeat.*

(d) Cap. 10 Conſt.

Canonicis S. Joannis ita præcipitur: *Matutinum summo mane dici deberet: ob nimiam hujus aeris intemperiem ea saltem hora dicatur in ortu Solis.* Canonici pariter Collegiatæ Plebensis c. 3. idem facere jubentur: *Matutinum summo mane & in ortu Solis dicatur.*

Ipsæ Constitutiones Primam recitandam decernunt post Laudes; deinde Tertiam post horam cum dimidio; postea Sacrum Conventuale celebratur, eoque peracto, Sexta, ac Nona sequuntur, quæ tamen Horæ persolvuntur ante Missæ Sacrificium, quoties a Rubrica id constituitur. Canonicis Metropolitanæ interdicitur (e) Matutino Officio vacare post Completorium antecedentis diei, nisi in tribus Feriis Majoribus Hebdomadæ, ac diebus Festis Corporis Domini, Sanctique Petri: Canonicis autem S. Petronii haud permittitur idem Matutinum recitare *ante occasum Solis*, nisi in pervigilio Sanctorum omnium, idemque faciendum jubetur per octavam Corporis Christi, in pervigilio Sancti Petronii, ac Pentecostes. Constitutiones autem S. Joannis nihil prorsus differunt ab illis, quæ Metropolitanæ huic nostræ perscribuntur. Cum hæc ita se habeant mirati sumus vehementer, quod in Metropolitana tempus Matutini Officii media æstate ad horam duodecimam diei protraheretur, media vero hyeme ad horam decimam septimam: Mirati quoque sumus, quod peracto Matutino Officio cum Laudibus absque ullo temporis intervallo, reliquæ Horæ Canonicæ, & Sacrum etiam Conventuale adjungeretur; Insuper, quod decernere vellent quodam veluti jure Canonici Matutinum insequentis diei post Completorium diei antecedentis; idque institutum servari

(e) Loco citato.

absque ullo discrimine in Collegiatis Plebensi, ac Centensi; sed illud gravius nobis visum est, quod in Collegiata S. Joannis a celebritate omnium Sanctorum ad mensem Majum post Vesperas antecedentis diei Matutinum Officium semper recitatur; & vix reliquo tempore mane indicitur ipsum Officium, cum quo statim Horæ, quæ supersunt, & Missæ Conventualis Sacrificium conjunguntur.

Originem hujus consuetudinis repetentes deprehendimus Canonicos quidem jussos fuisse Matutinum Officium *in ortu Solis* canere, tamen triginta annorum spatium præteriisse, quo post Completorium diei antecedentis idem Matutinum expediebatur. Porro Cardinalis Jacobus Boncompagnus, cum primo Metropolitanam Ecclesiam inviseret, decretum edidit, quo certis anni temporibus Canonici Matutinum canerent ea hora, qua Campana, quæ vulgo dicitur Missa S. Petri, pulsari cessat; aliis vero temporibus post Completorium antecedentis diei idem Matutinum persolvere liceret. Huic decreto paruerunt omnes Canonici, qui deinde ipsius Cardinalis interposito consensu Sacræ Congregationi exposuerunt certis anni temporibus, quibus summo mane indicebatur Officium, vix ullum in templo fuisse, qui Divinis assisteret. Tum Sacra Congregatio reliquit arbitrio Cardinalis horam Matutini recitandi, idque diplomate Innocentii XII. die 24. Novembris anno 1691. fuit confirmatum. Præ cæteris Pontifex illud jubet: *Fraternitati tuæ per præsentes committimus & mandamus, ut veris existentibus narratis eisdem disponentibus prædictam facultatem recitandi Matutinum de mane hora consueta per te designanda, prædicta Constitutione non obstante, authoritate Apostolica pro tuo arbitrio & conscientia gratis impertiaris.* Quare Cardinalis Archiepiscopus justas ob causas proculdubio horas pro Divinis Officiis constituit, quæ disciplina nunc etiam retinetur, sublatumque fuit temporis intervallum inter Primam, Tertiam, aliasque Canonicas Horas. Tum Collegiatæ urbanæ, ac diœcesanæ idem tempus pro Divino Officio sibi statuerunt; Tum fortasse Collegiatæ saltem diœcesis morem etiam induxerunt recitandi Matutinum peracto Completorio antecedentis diei, vel usum jampridem invectum confirmari tunc posse censuerunt, quamvis neque voluntas, neque auctoritas Cardinalis id concedere valeret, cui nempe solum arbitrium permissum fuit, ut horam canendi Matutini (*de mane* tamen) decerneret.

Si quis ejusmodi tempus immutare velit gravissimis certe difficultatibus implicaretur, & omnia personare querimoniis intelligeret; nec deessent peritissimi Medici, qui testimoniis adfirmarent id periculosum esse, & futuros morbos, atque obitus repentinos prænunciarent ob cœli inclementiam hyberno tempore, & ob exiguum somnum æstatis tempore, si matutinis horis vigilandum sit. Attamen non latet has querimonias ex aliis causis dimanare, nempe, ex vitæ ratione, institutoque, quod in hac civitate, totaque Italia nimis invaluit, ubi noctes vigiliis, dies vero quieti, ac somno tribuuntur; ubi publicos, privatosque hominum, ac mulierum conventus ipsi Ecclesiastici frequentant. Porro id non accideret, si ipsi noctis spatium sæcularibus liberum relinquentes, illorum commercium, & familiarem consuetudinem vitarent, uti oportet, debitisque horis Ecclesiæ inservirent: sed inveteratis moribus invito cedentes tempus pro Divinis Officiis antea designatum permittimus; verba solum faciemus de Matutino, quod post Completorium antecedentis diei persolvitur, & certos limites indicabimus, quos qui non attigerit, tanquam absentes notari debebunt.

Non ignoramus a Canonicis in Metropolitana perraro Matutinum recitari post Completorium diei antecedentis; rarius quoque id contingere in Collegiata S. Petronii, idemque institutum retinere volumus, ipsique conformari Collegiatam etiam S. Mariæ Majoris. Deinceps peculiares quasdam leges condemus, quæ huic negocio aptissime conveniant. Canonici S. Joannis decretum jactant Decessoris nostri, quo liceat ipsis certis anni temporibus Matutino Officio vacare post Completorium alterius diei. Quare jubemus afferri decretum ejusmodi intra sex menses, idem temporis spatium perscribimus reliquis duabus Collegiatis Plebensi, ac Centensi, ut nobis declarent, utrum veterem consuetudinem retinere velint, & qua ratione ducantur; an vero aliud sumere consilium deliberent, ut peractis his sex mensibus opportuna, & consentanea a nobis decernantur.

Sed jam pauca dicamus, quo tempore veluti absentes notandi sint Canonici: ac primum silentio præteribimus cœtum illum Canonicorum, ubi distributiones Matutini Officii lucrabatur, qui non abesset, dum hymnus *Te Deum* caneretur. Haud nominabimus alium cœtum, ubi tanquam a Matutino absens notatur, qui post tertium Psalmum in chorum venerit; & illum pariter cœtum, ubi nota dignus tantum habetur, qui peracto secundo Psalmo (videlicet Matutini) ad chorum accesserit. Quapropter statuimus in posterum notandos esse, velut absentes a Matutino Canonicos tum in civitate, tum in diœcesi, qui post primum Psalmum in chorum convenerint; eodemque modo notandos, qui reliquis Horis Canonicis primo Psalmo peracto, & Missæ Sacrificio post ultimum *Kyrie eleison* intererint. Hæc prorsus consentanea sunt consuetudini, quam exercent Romanæ Basilicæ, & legibus, quibus uti debent Canonici nostræ civitatis, ac diœcesis, quemadmodum intelligent, si ipsas leges semel percurrant, quas sæpissime quidem nominant, licet nunquam viderint. Hortamur Punctatores, ut rationem ipsis propositam accuratissime teneant. Insuper eos monemus, si negligenter se gesserint, teneri de suo reliquis Canonicis persolvere omnem fructum, quem ex aliorum absentia percepissent, si notati diligenter, ac merito fuissent. At quoniam admoniti fuimus plures inveniri, qui petulanter minitentur, si notam absentium referunt, & qua lubet hora ad Officia Divina convenire sibi arrogant, ideo præcipimus, ut eorum nomina Punctator nobis deferat, quibus ob insolentiam debitas pœnas irrogabimus, ut reliqui omnes sollicitudine vindicentur.

§. XV.

§. XV.

De modo recitandi Horas Canonicas in choro a Canonicis tum urbanis, tum diœcesanis.

CApite quinto auctoritate sacrorum Canonum adducti plane ostendimus in recitandis Divinis Officiis voces apte comparari debere, aliquando genu flectendum, haud festinanter canendum, nulla vocabula præcidenda, paulisper voce subsistendum, ubi asteriscus interponitur; postremo studium in eo conferendum, ne chori pars versiculum canere incipiat, cum pars altera versiculum suum nondum absolverit.

Hæc nisi fiant accurate, præceptum sane recitandi Divini Officii graviter violatur; hinc remoto quocunque arbitrio, atque indulgentia, oportet indicere, ut universi Canonici his omnibus diligentissime satisfaciant, Ita legitur in constitutionibus Metropolitanæ *cap.* 11.: *Ea vero psallendi ratio ab omnibus tam Canonicis, quam Mansionariis servetur, quæ sit decens & congrua tanto muneri, ut non cursim, non perturbate, non ofcitanter, sed leniter, distincte, ac studiose psallant, facta convenienti in medio uniuscujusque Psalmi versiculo suspensione, qua pars a parte distinguatur. Si quis autem ab una parte chori inceperit, antequam ab altera versus finiatur, vel voce evagaverit, se non continens intra tonos & modulos jam datos, semel admonitus se non emendaverit, pro qualibet vice omnes unius diei distributiones debitas, aut debendas, omnino amittat.* Cardinalis Reatinus in legibus ab ipso conditis pro Collegiata S. Petronii Canonicas Horas hoc pacto recitandas docuit (*a*): *Omnes & singuli, qui fuerint præsentes, devote, clare, & intelligibiliter cantare teneantur.* Constitutiones Capituli S. Joannis hæc perscribunt Canonicis (*b*): *Ea vero psallendi ratio ab omnibus tam Canonicis, quam cæteris Presbyteris servetur, quæ sit decens & congrua tanto muneri, ut non cursim, non perturbate, non ofcitanter, sed leniter, distincte, ac studiose psallant, facta convenienti in medio uniuscujusque Psalmi versiculo suspensione, qua pars a parte distinguatur.* Eadem prorsus verba traduntur in constitutionibus Collegiatæ Plebensis *cap.* 3. Cum hæc ita se habeant, & cum Missæ Conventualis Sacrificio maximum studium a Canonicis impendendum sit, quisque facile intelligit haud licere libros, vel quæcunque scripta in choro legere, dum Officia aut res Divina peraguntur. Hoc idem quibusdam ex recensitis Capitulis expresse indicitur, sed apertissime præcipitur a conciliaribus decretis, quæ ipso capite quinto superius recensuimus. Itaque, si quis Canonicus hæc facere detrectaret, & vix chorum ingressus fuit, statim prodiret, idque sæpius iteraret, ut cum externis in alia Ecclesiæ parte, sive Sacrario sermones intermisceat; si quis etiam libros, aut alia scripta præ manibus haberet, quæ plerunque negocia præseferunt parum illis consentanea, qui inter Canonicos, & inter initiatos Sacris cooptantur, si quis, inquam, hæc faciat, compertum, certumque habeat id ipsi nequaquam licere, distributiones haud lucrari, & inter notandos tanquam revera absentes a choro debere referri.

(*a*) Rub. 23.

(*b*) Cap. 7.

§. XVI.

De assistentia, & vacatione a Choro in Metropolitana, & Collegiatis Urbanis, ac diœcesanis.

CApite sexto sententiam Tridentini Concilii *cap.* 12. *sess.* 24. *de Reformatione* fuse explicavimus, videlicet haud impertiri Canonicis trium mensium vacationem, sed tantum constitui, ne vacationes ejusmodi spatium trium mensium superarent. Ostendimus licere Canonicis abesse Choro tempore vacationum absque licentia Episcopi, non autem diœcesis fines relinquere, nisi prius facultatem ab illo impetraverint; eam rationem in his vacationibus habendam esse, ut non omnes uno tempore illas sibi deposcant; eas tandem statui nequaquam posse tempore Adventus Domini, Quadragesimæ, & diebus festis, quæ per annum majori solemnitate celebrantur: Absentes a Choro tempore vacationum fructus quidem Præbendæ, non vero distributiones lucrari: Tandem vacationum tempus haud supputandum esse hac ratione, ut anno peracto notæ, sive punctationes simul congerantur, sed dies integri numerandi sunt, quibus Ecclesiæ Canonicus inserviit.

Gregorius XV., qui antea præfuerat huic Bononiensi Ecclesiæ, & Canonicos, ac Mansionarios divinis Officiis in Choro celebrandis assiduos ita perspexerat, ut nullo unquam tempore vacare liceret, postquam renuntiatus fuit Pontifex diploma promulgavit, die 25. Junii anno 1621., in quo Canonicis, ac Mansionariis hæc liberaliter elargitur: *Mandamus, ut posthac in perpetuum eisdem Canonicis duorum, Mansionariis vero prædictis unius mensis vacationem singulis annis a residentia personali in dicta Ecclesia per ipsos facienda certis anni temporibus, & alternatim juxta distributionem per eundem Ludovicum Cardinalem,* (Cardinalem Ludovisium nominat Nepotem suum, & Bononiensium tunc Archiepiscopum) *modernum & pro tempore existentem Præsulem hujusmodi faciendam libere permittat, ita ut eisdem temporibus non residendo, ac Divinis Officiis minime interessendo, nihilominus fructus, redditus, proventus, jura, obventiones, & emolumenta quæcumque, ac etiam distributiones quotidianas, quæ solis præsentibus, & Divinis Officiis interessentibus dari solent, ipsi Canonici & Mansionarii prædicti percipere, exigere, ac in suos usus, & utilitatem convertere libere, & licite valeant.*

Quapropter, cum idem Cardinalis Ludovisius Apostolicum hoc privilegium executioni demandare vellet, die 10. Decembris anno 1621. monumentum, seu decretum solemne condidit, ubi præ cæteris hac leguntur: *Ut diebus festis Chorus frequentior habeatur illa hora, qua magno numero populus ad Ecclesiam confluere solet, indicitur haud licere vacationem a Missæ Conventualis Sacrificio, neque a Vesperis ejusdem diei sibi desumere, quoties festi dies ab Ecclesia præcipiuntur. Item vacare non liceat a Matutinis in pervigilio Natalis Domini, ac feriis 4. 5. & 6. majoris Hebdomadæ, die solemnis Paschatis Pentecostes, Corporis Christi, S. Petri, & Sanctorum Omnium: Reliquis anni diebus vacatio a Pontifice permissa libere sumatur, donec numerus duorum mensium pro Canonicis, unius tantum mensis pro Mansionariis absolvatur.* Ex his postremis verbis facile colligitur permissum ab eodem Cardinali fuisse, ut notæ, seu punctationes anni cursu a Canonicis absentibus contractæ simul jungerentur,

totidemque dies ipsi ex vacatione duorum mensium, Mansionarii tamen ex numero unius mensis detraherent.

Nihil novi Metropolitanæ nostræ sancimus, sed Cardinalis Ludovisii decretum observari plurimum commendamus, sartum, tectumque perpetuo cupientes diploma Gregorii XIII., & illud pariter monemus, ne Canonicus ullus diœcesis finibus excedere, etiam vacationum tempore, nisi prius a nobis facultatem consequutus fuerit.

Quondam in Collegiata S. Petronii quadraginta dierum vacationem singulis annis Paulus III. Canonicis indulserat, cujus participes nequaquam esse Mansionarios Sacra Congregatio die 30. Martii anno 1685. declaraverat. Nunc autem interposita Sacræ Congregationis auctoritate novam rationem, & institutum Canonicis proposuimus; ita ut dimidia pars illorum per unius hebdomadæ spatium in Chorum conveniat, & tunc altera pars vacationem obtineat: Pars, quæ vacat a Choro immunis distributiones quidem amittit, sed ipsæ augentur pro illis diebus, quibus divinis Officiis recitandis Canonici vacantes subrogantur. Dies quoque enumeravimus, quibus nullo habito discrimine, Canonicos omnes convenire oportet. Permissum Mansionariis pariter fuit, ut quadraginta dierum spatio vacarent; quæ sane omnia explicantur iis decretis, quæ die 28. Maji, & die 2. Septembris anno 1735. in lucem dedimus. Quare singulos hortamur, ut iisdem decretis pareant, ac ne ullus a diœcesi abscedat, nisi prius facultas nostra intercesserit, ac ne pravi usus, quos superius indicavimus, cum aliquis immunis Canonicus alterius loco sufficiendus est, iterum revocentur.

Constitutiones, quas Bartholomæus Bononiensium Episcopus pro Canonicis S. Mariæ Majoris confecerat anno 1394. obsoleverunt, ita ut moribus hujus temporis aptari nequeant. Testatur ipse Episcopus eam legem propositam esse Canonicis, ut quotidie ad Chorum accedant, quod tamen quotidie facere prætermiserant. Quapropter dies omnes designavit, quibus interesse Choro *tenebantur ad Divina Officia celebranda per se, vel per substitutum idoneum, cessante justo impedimento*. Nunc Canonici S. Mariæ Majoris per duos menses vacationem habent, quo tempore distributiones quoque percipiunt; tamen diebus festis vacare ipsis non licet: Initium, & causa diurnæ hujus vacationis penitus ignoratur: Id nos consentaneum existimamus, ideoque nihil innovandum ducimus; Canonicis ipsis facile indulgemus ob exiguos ipsorum proventus, ut etiam dum vacant a Choro, distributiones lucrentur: Solum commendamus illis summopere, ne festis diebus Chorum ulla ratione dimittant.

Canonici S. Joannis, ac Centensis Capituli nullis utuntur vacationibus. Sed Collegiatæ Plebensis Canonicis vacatio per duos menses conceditur. Quamobrem Capitulum S. Joannis idem privilegium a nobis petierunt: Examinabimus, quid vel nostra, vel ampliori alterius Judicis auctoritate tribuendum ipsis Canonicis videatur: sed opus est, ut intra sex menses ipsi, & Centenses etiam Canonici hoc privilegium exposcant ea conditione, ut dies festi a vacationibus secernantur. Opus pariter est, ut Canonici Plebensis Collegiatæ nobis ostendant intra spatium ejusdem temporis, cur duobus mensibus, & festis etiam diebus a Choro immunes habeantur.

§. ULTIMUM.

De his Canonicis, qui distributiones quotidianas lucrantur, & qui ipsis privantur tum in Metropolitana, tum in Collegiatis Urbanis, ac diœcesanis.

CApite septimo fuse jam exposuimus hoc argumentum. Quare repetenda minime sunt, quæ diximus, sed tantum omnes in Civitate, ac diœcesi Canonicos monemus, ut ipsis diligenter obtemperent. Nam sunt leges a Sacra Congregatione perscriptæ, ex jure Pontificio, & Synodo Tridentina desumptæ. Attamen pauca superaddenda putamus de corporis ægritudine, de animarum cura, de Sacro faciendo, cum divina Officia celebrantur, quæ frequenter contingunt, aut veluti impedimenta pro dimittendo Officio solent afferri.

In mentem venit quidem cœtus Canonicorum ultra montes, qui distributiones percipiendas asserebat a Canonicis, & Mansionariis, qui Choro abessent, ut barbam deponerent, eumque diem comparandum diebus ægrotantium contendebat. Hic *dies de barba* nuncupatur, quo Sacra Congregatio permisit quidem Canonicis abesse Choro, & distributiones lucrari, tamen decrevit ipsum diem recenseri inter vacationum dies, quos illi Canonici singulis annis per trium mensium spatium obtinebant. Veteres Constitutiones S. Mariæ Majoris in hac re nimis Canonicis indulgent. Omittimus illas etiam, quas anno 1394. Bartholomæus Episcopus confecit, uti dictum est. De illis verba facimus, quæ conditæ fuerunt ab Episcopo Elberto, qui circiter annum 1303. Bononiensem Ecclesiam administravit. Jubet ipse, distributiones solum iis Canonicis impertiri, qui præsentes Divinis Officiis intersunt: *Nisi quem corporalis infirmitas, seu debilitas, aut minutio, seu sumptio potionis, vel medicinæ, excusaverit, qui potionatus, vel minutus, tribus diebus ab ipsis Horis possit abesse*. Laxa nimis proculdubio videtur hæc Constitutio, nisi ad eos redigatur, qui morbi causa sanguinis copiam imminuere, aut potionem aliquam sumere debent, illis omnino seclusis, qui purgandi corporis gratia hæc eadem facienda suscipiunt. Statuta vero Canonicis S. Petronii ab Episcopo Zanetto proposita, cum Clemens VII. Pontificatum gereret, nimiam severitatem præseferunt; nam si qui Matutino Officio sub auroram præsens non fuerit, etiam si morbo impediatur, caret omnino distributionibus: *Neque in hoc absentes, aut infirmi excusari valeant; sed portio tam absentium, quam infirmorum, si qui fuerint, cæteris præsentibus accrescat*. Sed Ecclesia Parens amantissima indulget ægrotantibus distributiones etiam percipere, quamvis absentes Choro extiterint, si tamen (dum incolumes erant) Ecclesiæ diligenter inservire consueverint, uti jam fuse demonstravimus. Quapropter morbi gravitas, ac veritas solum examinanda superest. Hinc denuo repetimus, quod superius a nobis dictum est, inter ægrotantes haud numerandos esse, qui urbem circumit, & negotiis suis operam præbet, & qui per diem suis ædibus clauditur, sero tamen conventus hominum invisit, ibique ad multam noctem versatur: Medicos autem obtestamur, eosque faciles votis nostris futuros pro certo habemus, ob nostram in ipsos benevolentiam, & observantiam, Medicos, inquam obtestamur, ne tantam molestiam sibi tribuant probandi nobis, uti non semel evenit, quod tristitia Chori non exiguum affert detrimentum, contra vero voluptas, quæ dima-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

manat ex hominum commercio, & consuetudine tuendæ incolumitati confert maxime; ex quo tanquam præsentes existimari volunt Canonicos, qui Chorum dimittunt, nocturnis vero cœtibus longum tempus insumunt. Porro tristitiam, quam Divinis Officiis adjunctam esse prædicant, Dæmonis impulsu concitari non immerito putamus, nec satis tutam esse innocentiam, præsertim in iis, quibus etiam mulieres admiscentur; hinc morum Magistros Physicæ Professoribus anteferendos judicamus, neque immunes eos habendos esse, qui tristitiam, & voluptatem ex his percipiunt, quæ Dæmoni summopere arrident.

Prior Collegiatæ S. Mariæ Majoris juxta decreta Romanæ Rotæ curam gerit animarum, & primam in eo Capitulo dignitatem obtinet; eundem Principem locum tenent Archipresbyteri in Collegiatis S. Joannis, in Plebensi, ac Centensi, & ipsis animarum cura committitur: Hi omnes Divinis Officiis adesse tenentur: Equidem distributiones aliquando percipiunt, licet ad Chorum minime accedant, sed tunc solum id accidit, cum animarum cura distenti occupantur. Quare in mentem ipsis revocamus, ut hoc privilegio, cum opus fuerit, solum utantur. Meminerint præter Canonicum notandis absentibus constitutum, alium quoque Censorem, ac Judicem in cœlis versari, quem nemo decipere possit, & qui falsas rationes reliquis mortalibus impervias, suo lumine deprehendit, nec debitis afficere pœnis omittit.

(a) Rub. 12

In vetustis legibus, quas pro Canonicis S. Petronii Episcopus Amerinus congessit, hæc leguntur (*a*): *Item quod statuentur illi, qui celebraverint Missas in Ecclesia prædicta tempore Officii, vel Missæ in Choro, dummodo non maneant extra Chorum, nisi dicta de causa.* Hinc videntur distributiones illi concedi, qui Chorum relinquit, dum Officia Divina peraguntur, ut in eadem Ecclesia, non autem in aliena rem divinam conficiat. Si quis id facere pariter contendat, & hujus Constitutionis auctoritatem nobis objiciat, duo potissimum respondemus. Primo, Canonicis S. Petronii Matutinum Officium tempore noctis olim indicebatur, deinde recentius sub auroram; & illi, tanquam absentes notabantur, qui Matutino abessent, licet morbo premerentur. Quare vel universæ leges vetustatis, vel nullæ in pristinum revocentur, uti dici solet *in subjecta materia*. Non enim licere debet partim probare, & partim improbare vetustatem, nempe, probare in iis, quæ commodum afferunt, in illis autem improbare, quæ nimis incommoda, & molesta videntur. Secundo, cum posteriori tempore Sacra Congregatio suis decretis a Pontifice confirmatis declaraverit, carere distributionibus Canonicum, qui Divinum Officium in Choro dimittit, ut Sacrum Deo operetur, hinc juris effatum locum habet, nempe, *posteriora derogant prioribus*. Ob has causas die 28. Maji anno 1735. hoc decretum pro Canonicis S. Petronii edidimus: *Et quia non dicitur venisse, qui non stetit, mandamus ulterius, ut habeatur pro absente, qui tempore Divinorum Officiorum non stat in Choro, sed vel in Ecclesia, aut in Sacrario, & sic extra Chorum, vel a Choro exit, ut Missam tempore prædicto celebret, nisi forte ad Missam celebrandam accedat vocatus a Tabulario, & petita, & obtenta licentia a Canonico Camerario, vel ab alio Canonico in ejus vices suffecto, stricte onerata conscientia Punctatoris, si in quolibet ex dictis casibus punctare omittat pro rata absentiæ.*

Idem decretum renovamus, iterumque præcipimus Canonicis tum in Metropolitana, tum in Collegiatis Urbanis, ac diœcesanis, ne divinum Officium in Choro intermittant, ac deserant Sacrum Conventuale, ut ipsi Missæ Sacrificium privatim in Ecclesia celebrent: nisi vocentur a Custode Sacrarii, & petita prius, ac obtenta licentia ab eo Canonico, qui primum in Choro locum teneat, qui eam rationem habebit, ne multis uno tempore id concedatur; ac ne Chori frequentia ob nimiam facilitatem plurimum imminuatur. Si quis Sacrum faciet contra hæc, quæ perscripsimus, tanquam absens notabitur per illas horas, quibus Chorum relinquet. Si Punctator munus suum prætermiserint de suo satisfacere tenetur, illatumque cæteris damnum reparare. Ipse pro certo habeat nullam ob causam remissionis, vel condonationis excusari, uti superius comprobavimus: Ut uno verbo complectamur, omnia, Chorum dimittere non licet pro Sacro faciendo, nisi Ecclesiæ commodum, non vero Sacerdotis utilitas id postulaverit. Perpendant Canonici, & Mansionarii singularem indulgentiam, qua horæ statuuntur ad Matutinum Officium celebrandum, & inde facile cognoscent, an Sacrum fieri commode possit, priusquam Divinis Officiis initium præbeatur.

Post sex menses ab hac die, delatisque petitionibus, quas nuper indicavimus, Tabellam promulgabimus, quæ horas ad Officium Divinum canendum in singulis Collegiatis designet: Interim nullos immunes facimus ab iis omnibus, quæ superius decrevimus, neque a pœnis, quæ jussa hæc detrectantibus irrogantur, si forte contingat ante sex menses, vel etiam hoc tempore eadem jussa violari.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

EPISTOLA PASTORALIS

Eminentiſſimi, & Reverendiſſimi Domini Cardinalis

PROSPERI DE LAMBERTINIS

Bononienſis Archiepiſcopi, & Principis
tunc Archiepiſcopi Theodoſienſis

Ad Clerum Populumque Anconitanum, cum eorum Epiſcopus renunciatus eſt.

Rationem reddit, quare hæc Epiſtola non ſtatim ab adepto Epiſcopatu data ſit. Fuſe ſibi de illo gaudet. Ait ſe ejuſdam muneribus imparem; ob idque preces omnium apud Deum expoſcit.

PROSPER DE LAMBERTINI

Dei, & Apoſtolicæ Sedis Gratia Archiepiſcopus, Epiſcopus Anconæ, & Humanæ Comes, Pontificii Solii Aſſiſtens, Sacræ Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum Secretarius, Fidei Promotor, in ſuprema Univerſali Inquiſitione Conſultor, & in Tribunali Sacræ Pœnitentiariæ Doctor in Decretis.

Dilectiſſimo Clero, Populoque ſuo ſalutem in Domino ſempiternam.

MIrati eſtis fortaſſe, Venerabiles Fratres, dilectiſſimi Filii, quod ego ſingulari Sanctiſſimi Domini Noſtri BENEDICTI XIII. beneficientia nobiliſſimæ Civitatis veſtræ *Epiſcopus*, nullo *ſane* merito, renunciatus, non *ſtatim* vos, ut fieri ſolet, Paſtorali Epiſtola hac de re certiores fecerim, ſed ad hanc diem omnem animi mei erga vos ſignificationem diſtulerim. At vero, ſi tempus, in quo id contigit, & interjectum Epiſcopalis Poſſeſſionis intervallum animadvertatis, deſinetis profecto mirari; atque etiam intelligetis, me partim neceſſitate, partim voluntate ejuſmodi officii genus ad hæc tempora reſervaſſe. Cum enim ſatis intelligerem, ſuſcepti muneris felicitatem ab orationibus veſtris eſſe potiſſimum auſpicandam, nullum quidem tempus Quadrageſimali ad hanc rem opportunius eſſe putavi, quod & jejuniis, & ferventioribus obſecrationibus veſtris Deo magis acceptabile fore minime dubito. Hoc autem vel alacriori animo facturos eſſe confido, ſi compertum habeatis, me animarum veſtrarum curam ingenti gaudio, ſummaque lætitia ſuſcepiſſe. Quamobrem nihil Romæ amplitudo, ac majeſtas, ubi annos quadraginta perpetuos vixi, nihil complurium Officiorum dignitas, quæ in hac Aula omnium principe ſuſtinui, efficere potuerunt, quo minus ad vos commigrare, Civis veſter fieri, & una cum vobis vivere gauderem. Quamquam enim (teſtis ſit mihi Deus) neque veſtræ, neque alterius Civitatis Epiſcopalem dignitatem quæſierim unquam, vel optaverim; nihilominus ad vos venire juſſus, ſtatim parui, lætoque animo præſto fuit: omne id voluntatem Dei eſſe non dubitans, quod BENEDICTUS XIII. in terris JESU CHRISTI Vicarius, ſponte ſua, nulloque humano conſilio decreverat. Aliæ quoque fuerunt mihi lætandi *cauſæ*: Pontificalis ſcilicet *iſtius* Sedis ſplendor, & tot clariſſima Prædeceſſorum lumina, qui cum Purpuræ dignitate, tum etiam zelo, ac vitæ ſanctitate Orbi univerſo præluxerunt. Huc etiam accedit ſingularis amor, & ſtudium, quo majores veſtri proſequuti ſunt Joannem Matthæum, & Vincentium e pervetuſta Luchorum familia Bononienſi, Cives meos; qui poſterior inter Venerabiles Tridentini Concilii Patres ſumma cum laude ſedit, eique majores veſtri in Epiſcopali Eccleſia monumentum poſuere, perenne erga illum voluntatis ſuæ teſtimonium: ut nihil loquar Eganum, & Ludovicum, Lambertinos, Gentiles meos: quorum ille a majoribus veſtris anno 1384. ad veſtræ Reipublicæ gubernacula vocatus, tantam ſibi ab univerſis conciliavit benevolentiam, ut ego pudore afficiar hoc loco referre ampliſſimas laudes, quibus illum Annales veſtri ad cœlum efferunt; alter vero, cum varia pro Apoſtolica Sede obiiſſet Præſulis munera, ad veſtram Civitatem adminiſtrandam acceſſit anno 1583. pro Cardinali Guaſtavillano, qui tunc Piceni Legatione fungebatur. Præterea gaudium cum privatum, tum publicum, quo Civitas veſtra Paſtoralis dignitatis ad me delatæ nuntium excepit, tum etiam pietas, ad quam maxime propenſi eſtis, mores veſtri ingenui, & ſinceri; cum ſingulari erga Paſtores animarum veſtrarum obſervantia conjuncti, mirum, quantum animum meum recreant, & ſuaviſſima voluptate perfundunt.

Sed

Sed o quam metuo, ne iſthæc communis lætitia brevi vertatur in luctum, atque mœrorem! Video enim, video, quam ſublime, quam arduum, & vel ipſis Angelorum humeris formidandum onus ſuſceperim. Video, quam magna, & peculiari Dei gratia opus ſit ut Epiſcopalis officii partes expleam, cum de colenda Vinea Domini, & de ſempiterna animarum ſalute res ſit. Diſſimulare tamen non poſſum, Eccleſiarum regendarum rationem non eſſe mihi prorſus ignotam, atque obſcuram. Nam, præter ea plura Eccleſiaſtica munera, in quibus Summi Pontifices CLEMENS XI. INNOCENTIUS XIII. & Sanctiſſimus Dominus Noſter BENEDICTUS XIII. opera mea, qualiſcumque illa ſit, uti voluerunt, accedit quoque uſus, & exercitatio diuturna in iis, quæ ad rem Eccleſiaſticam pertinent, quam a decem annis habeo Sacræ Congregationis Concilii Tridentini Secretarius. Ad hanc enim, ut perpetuam ejuſdem Tridentini interpretem, & adminiſtram, ex omnibus fere Catholici Orbis partibus Eccleſiarum Status deferuntur, & plurima quotidie confluunt expedienda Epiſcoporum negotia. Nec me quidem latet, quæ, & quanta pro Dei gloria, & animarum ſibi commiſſarum ſalute egerint quam plurimi fortiſſimi Præſules doctrina, & Sanctitate illuſtres; quippe qui viginti circiter annos Fidei Promotor in Sacra Rituum Congregatione præ oculis habuerim veneranda eorum acta, admirandaſque virtutes. At vero quid iſta valent, niſi, ut infirmitatem meam illuſtriorem efficiant, cum præter dignitatis nomen, ac poteſtatis inſignia, nihil me eorum ſimile habere agnoſcam, & ingenuo pudore confitear? Quid præclara virtutum exempla, quæ in illis miratus ſum, atque ſuſpexi, niſi me ipſum præbeam in omnibus, ut Apoſtolus monet, exemplum bonorum operum? Cum enim Epiſcopus ad ejus vitæ genus vocatus ſit, in quo ut ab Apoſtolo iterum admonemur: providere debet bona, non tantum coram Deo, ſed etiam coram hominibus; profecto non ſatis eſſe intelligo, ut a Divo Joanne didici, ſi cor meum non reprehenderit me: ſed illud præterea totis viribus enitendum, ut vos omnes ad normam Divinæ Legis, & Sacrorum Canonum præſcriptiones in via juſtitiæ, & veritatis una mecum ambuletis. Quamobrem, Dilectiſſimi, oro vos, atque obſecro per viſcera JESU CHRISTI, ut aſſiduis orationibus veſtris imbecillitati meæ robur, & auxilium Gratiæ Dei poſtuletis, ne tanto oneri ferendo impar omnino deficiam. Vos Venerabiles Sacerdotes in Sacroſancto Miſſæ Sacrificio mei memoriam agite. Vos cæteri cujuſque Ordinis, tam Regulares, quam Sæculares, pro me ad Deum Patrem Omnipotentem ex animo preces effundite, ut immiſſo cœleſti lumine valeam vos in viam ſalutis opportune dirigere. Hoc quidem & charitas veſtra, & meus erga vos amor, certe a vobis, ut ſpero, obtinebunt. Ego enim, ex quo ſum in Epiſcopum Civitatis veſtro ſuffectus, in Sacrificiis, & orationibus meis præſentes vos habere numquam deſiti. Vos ergo pariter ad Deum pro me interceſſores eſtote; ut per vos æquitatem, & ſcientiam, & fortitudinem, cæteraſque virtutes, quæ mihi opus ſunt, pro ſalute animæ meæ, ac veſtræ, ut plane confido, conſequi valeam. Interim benedictio Dei, quam vobis ex intimo cordis affectu impertior, & gratia Domini Noſtri JESU CHRISTI ſint ſemper cum omnibus vobis. Valet.

Datum extra Portam Flaminiam Sexto Kalendas Martii 1727.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

LECTORI.

VIr Clariſſimus Michael Angelus de Giacomellis ex Intimis Summi Pontificis Capellanis, magnæ quidem elegantiæ, ac puritate in Latinam linguam convertit Commentaria de Domini Noſtri Jeſu Chriſti, Matriſque ejus Feſtis, & de Miſſæ Sacrificio, *quæ* BENEDICTUS XIV. *Pontifex Optimus Maximus Typis ediderat, priuſquam ad Summum Pontificatum eveheretur; ſed neſcio, qua de cauſa evenerit, ut Præfatio ejuſdem Libri prætermiſſa fuerit, quam luce publica digniſſimam, cum ob rerum gravitatem, tum ob multiplicem eruditionem nemo inficiabitur. Itaque, ne aliquid deſiderari poſſit ex monumentis ſapientiſſimi Pontificis, eximius Juvenis Leonardus Antonellus ex Comitibus Collis Strigonii eam Præfationem latine reddidit eleganter, accurrateque, quam Pontifex pro ſingulari ſua humanitate maxima benevolentiæ ſignificatione excepit. Quapropter rem gratiſſimam tibi facturum exiſtimavi, ſi illam Eccleſiaſticis Inſtitutionibus hoc loco adjungerem. Fruere hoc etiam doctiſſimi Principis Opuſculo, & vale.*

NOſtri hujus Operis, quod in publicam lucem emittimus, ratio Lectori reddenda eſt, ne a communi Scriptorum more, atque inſtituto diſcedere videamur. Primo itaque cauſam, cur hunc laborem ſuſceperimus, exponemus: tum materiam, de qua hic agitur: deinde utilitatem, quæ exinde percipi poteſt: præterea modum, ac rationem, quam hoc in opere adornando ſequuti ſumus: & demum finem, quem Nobis ante oculos propoſuimus.

Præbenda Theologalis in Eccleſia Metropolitana Bononienſi vacaverat, & examen indictum fuerat juxta ea, quæ a Benedicto XIII. ſtatuta ſunt, is autem electus eſt, qui poſtea Literas in Dataria Apoſtolica, ad quam collatio ſpectabat, expedire neglexit. Itaque Summus Pontifex alteri Præbendam contulit, cui congruum aliquot annorum ſpatium permiſit, ut ſeſe ad Theologicam lectionem habendam comparare commode poſſet, Laureamque Doctoris in Sacra Theologia conſequi. Interim Nobis demandatum fuit; ut in ipſius locum ſufficeremus aliquem, qui illo ſpatio temporis munus hujuſmodi ſuſtineret, quemadmodum a Sacro Tridentino Concilio decernitur *ſeſſ.* 1. *cap.* 1. *de Reformatione*.

Quamobrem tunc noſtrum fuiſſet, Virum idoneum deſignare, qui explicandæ Sacræ Theologiæ præficeretur: Verum ob aliquas cauſas, quas hoc loco commemorare haud opus eſt, ab hac re Nos abſtinuimus, atque muneri Noſtro ſatisfacturos putavimus hoc de feſtis Domini Noſtri, & Beatæ Mariæ Virginis Commentarium conſcribentes, in quo plura ſane traduntur, & explicantur, quam ſi ſtatis diebus Sacræ Theologiæ lectiones de more habitæ fuiſſent.

In hoc opere primum explicandas ſuſcepimus Hiſtorico-Theologice celebritates, quæ in honorem Jeſu Chriſti, & Sanctiſſimæ Virginis Mariæ ab Eccleſia inſtitutæ ſunt; Acta quoque Sanctorum, pro quibus Miſſa in hac Bononienſi Diœceſi, atque Officium quotannis, plerumque tamen ſine propriis lectionibus recitatur; ac demum expoſitionem addimus Hiſtorico-Theologicam Sacroſancti Miſſæ Sacrificii. Cum autem in operis decurſu de quibuſdam præcipuis Capitibus, ad divinarum Scripturarum, & novi præſertim Teſtamenti intelligentiam ſpectantibus pertractare neceſſe fuerit, itidemque exponere aliquam controverſiam Theologicam, exiſtimamus, Nos menti, & voluntati Sacri Concilii ſatisfeciſſe, quod in ſupradicta ſeſſione de expoſitione Divinarum Scripturarum ita loquitur: *Ad ipſius Sacræ Scripturæ expoſitionem, & interpretationem*: & paulo infra, *ut ipſa Sacræ Scripturæ lectio habeatur*: & in eodem loco: *Ne celeſtis ille Sacrorum theſaurus, quem Spiritus Sanctus ſumma liberalitate hominibus tradidit, neglectus jaceat*. Et rurſus hæc habet de lectione Theologiæ: *pro lectionibus Theologiæ*; & paulo poſt: *Ut Theologiæ lectio in iis commode haberi poſſit*.

Docet Sanct. Thomas, cujus ſententiæ quacumque in re libentiſſime adhæremus, teneri omnes tam majores, quam minores ætate fidem habere explicitam myſteriorum Chriſti, ac præſertim eorum, quæ in Eccleſia ſolemni ritu celebrantur. Verba autem Sancti Doctoris ejuſmodi ſunt: *Poſt tempus gratiæ revelatæ tam majores, quam minores tenentur habere fidem explicitam de myſteriis Chriſti, præcipue quantum ad ea, quæ communiter in Eccleſia ſolemnizantur, & publice proponuntur*, hoc tamen diſcrimine, quod de quibuſdam articulis ſublimioribus tenuentur alii fidem habere magis, alii minus explicitam: quod deinceps explicat Sanctus Doctor in Incarnationis Verbi myſterio, quod tamen ab omnibus credendum eſt *neceſſitate medii*, ut Theologi edocent, *alias autem ſubtiles conſiderationes circa Incarnationis articulos tenentur aliqui magis, vel minus explicite credere ſecundum quod convenit ſtatui, & officio uniuſcujuſque*. A Sacro Concilio Tridentino præceptum eſt, ut omnes animarum curam habentes diebus Dominicis, & Feſtis ſolemnibus teneantur Populum ſibi commiſſum verbis ſalutaribus paſcere, exponentes breviter, ac facile vitia, quæ fugienda, & virtutes, quæ amplectandæ ſunt ut damnationem evadant, & ſalutem aſſequantur ſempiternam. Quod etiam confirmatur *ſeſſione* 24. *cap.* 4. *de Reformatione*; quemadmodum a nobis fuſe obſervatum eſt in notific. x. tom. 1. Conſentanea huic diſciplinæ alia quoque conſuetudo eſt, ut qui curam animarum habet, annuntiet Populo feſta ſaltem de præcepto, quæ in hebdomadam ſequentem incidunt. Verum feſta dumtaxat indicere nihil eſt aliud, niſi populo denunciare, Sacris ut myſteriis interſit, & ſe ab operibus ſervilibus abſtineat, quando operæ pretium eſſet, populum de myſterio inſtrui, quod recurrente

S. Thom. 2. 2. q. 3. ar. 2.

illa

illa celebritate Ecclesia sancta nobis serio considerandum proponit. Quare mihi persuasi, haud inutile fore hoc opus, in cujus lectione tum majores, cum minores ætate inspicere collectum possent quidquid scire tenentur, tum etiam Parochi ediscerent quidquid eos scire decent, & populo, dum festa annuntiant, explicare.

Prælaudatum Concilium Tridentinum postquam *sess.* 22. *cap.* 8. exposuit, non expedire, Missæ Sacrificium idiomate italico celebrari, omnibus iis, quibus animarum cura est demandata, præcipit, ut diebus festivis Sacra facientes, ea, quæ in Missa leguntur, explanent, & mysteria, quibus hoc Sacrificium refertum est, populo diligenter explicent, accurateque declarent. Quod quidem in hac Bononiensi Diœcesi utile summopere esse, & Liber hic noster haud obscure probat. Ibi siquidem de sacrosancto Missæ Sacrificio, ejusdemque ritibus, cœremoniis, orationibus pertractatur, atque item de antiquitate, usu, & significatione rerum prædictarum fuse differitur, ita ut Sacerdos hinc haurire facile valeat, quæ populo sibi credito tradenda necessario duxerit ad pietatem, & reverentiam in hoc Sacrificium excitandam. Quod si quis dicat, non intelligi, quid commune habeant cum rebus, quæ superius dictæ sunt, adnotationes, quas ad vitas Sanctorum scripsimus, in quorum honorem Officium, & Missa de Communi in hac nostra Civitate, & Diœcesi Bononiensi celebrantur, libere respondemus, charitatem, qua sumus in Patriam inflammati, ad hunc nos laborem impulisse, ut innotesceret, quid certum esset, quid vero dubium; quod autem certum appareret, pro certo ab omnibus haberetur; rati enim sumus, hanc unam esse viam ad obtinendas a Sacra Rituum Congregatione lectiones proprias, si minus omnium, saltem aliquorum Sanctorum, qui apud nos quotannis divinis honoribus celebrantur. Præterea, quia mecum reputavi, opus prolixum nimis, & fastidio plenum fore lectoribus, si sermo esset de Sanctis omnibus, ac singulis institutus, quorum festa juxta Romanum Kalendarium in hac Civitate, & Diœcesi peraguntur, ideo in mentem venit, consentaneum fore, si sermo ad eos Sanctos coerceretur, qui vel aliqua peculiari causa ad hanc Civitatem spectant, vel quorum Officium, & Missa, licet de Communi ut plurimum, ibidem solet juxta Bononiense Kalendarium celebrari. Ordo autem, quem secuti sumus, hujusmodi est. Agitur de omnibus diebus festis sive ad Dominum, sive ad Beatam Virginem, sive ad Sanctos spectantibus, juxta dierum ordinem, in quibus eorumdem memoria renovatur. Hac autem oblata occasione curatum est inserere quidquid vel ad historiam referri potest, vel ad explicationem Divinarum Scripturarum, vel ad quæstiones criticas, & Theologicas, de quibus agimus & breviter, & præclare. Quasdam vero quæstiones in medium quidem proferimus, minime vero enucleamus, cum argumenta desint, perfectæ earum solutioni satis idonea, cumque existimemus oportere dumtaxat easdem noscere, & Doctorum hominum dissensionem, opinionumque varietatem tenere. In illis autem quæstionibus, de quibus sententiam protuli, ita me gessi, ut solidis rationibus inniterer, iis præsertim, quæ a doctis, & cordatis hominibus, & qui vera a falsis distinguunt, neque creduli nimis, neque rerum novarum amatores sunt, sed bonus sensus, & spectatæ pietatis, notæque fidei perhibentur. Non semel auctores producimus, supradictis dotibus non illustres, eorum tamen commemoratio necessaria fuit, vel ut eosdem ea quidem, qua decet, modestia refelleremus, vel ut eorum eruditis laboribus uteremur, quibus bonam causam aliqua ex parte fulciri posse comperimus. Fateor nihil novi in toto hoc opere inveniri, cum de re a tot jam clarissimis auctoribus pertractata nihil inauditum afferri possit, quin aliquem in scopulum impingatur. Quod si contingat, ut opus a lectoribus grato animo excipiatur, nec improbetur, nihil aliud nobis tribui commendationi debet, quam colligendi labus, & collecta suum quæque in ordinem disponendi. Demum scribere lingua non latina placuit, sed italica; tum quia majori in usu est, utiliorque ad rem nostram, tum aliis ex causis, quas videre licet, in præfatione tomi secundi Ecclesiasticarum dissertationum Præsulis Josephi Mariæ Perimezzi a Secretis examini Episcoporum, & olim Collegæ Nostri in Academia Conciliorum, quæ habebatur Romæ in Collegio Urbano de Propaganda Fide, in qua Præfatione *multis auctoritatibus*, atque exemplis planum, apertumque facit, licere in Italia italica lingua res aliquas etiamsi Sacras, & Theologicas, aut criticas explicare, quod laudatæ Academiæ positum in more fuerat, dum id ea ratione fiat, quam Nos sequi curavimus, Sacrarum videlicet Scripturarum, & Sanctorum Patrum locis lingua tantum latina allatis, ubi eorum opus fuit auctoritate uti.

Non desunt, qui sola linguæ vel latinæ, vel gallicæ cognitione non dubitant in hominum cœtu effundere audaces quasdam voculas, & opiniones, quæ ad Sacrorum mysteriorum contemptu tendunt, neque addunt has minime probas, ac veras esse, & a pluribus Scriptoribus ejusdem nationis, puta, gallicæ, *improbatas*, & *confutatas*, quod multis exitio esse potest. Nam in familiaribus Italiæ conventibus cum italice verba fieri soleant, neque ibidem omnes linguam latinam calleant, aut linguam gallicam, ut quisquis rem aliquam peregrinam audit, eam mente *retinet*, *rursus* dictitat, eamque spargit in vulgus, neque ei curæ est inquirere vera ne sit, an falsa, recta, an secus. In hoc autem nostro opere continetur antidotum, quod propinari certe non poterat, nisi lingua Italica, cum qui venenum semel ebiberit, ei non alio modo, quam Italico idiomate, accipere medicinam liceat. Hæc ergo scribendi occasio, hæc materia, hæc est utilitas, & hic ordo, quem judicavimus in hoc opere amplectendum. Cum autem reliquum sit, ut finem Nobis propositum exponamus, veniam a Lectore petimus, ut Nobis liceat studiorum Ecclesiasticorum, Sacrorumque rationem exhibere, qua hæc olim Civitas utebatur, atque in præsentiarum utitur, cum hæc via sit, qua feliciter, quo contendimus, pervenire possimus. De *studiis tantum Sacris*, & Ecclesiasticis verba facimus, propterea quod de profanis dicere parum nostra interesse debet, nisi quatenus hæc quoque ad Ecclesiastica, & Sacra studia conducunt. Qui dixerit hanc Urbem veram juris Pontificii sedem non extitisse, is quidem veritatem luce clariorem inficiabitur. Bononiæ quippe sæculo decimosecundo in Monasterio SS. Naboris, & Felicis a Gratiano Monacho Decretum, seu discrepantium Canonum congruentia descrita fuit. Quod quidem opus etsi a multis notetur, tamen Papirius Massonus lib. V. Episcoporum Romæ in Eugenio III. Gratiani opus appellat *utilissimum generi Sacerdotum*, *quod opus omnes*

docti

docti plurimi fecere, ac laudare coguntur. Et Cardinalis Baronius anno Chriſti MCLI. Codicem Gratiani vocat, *opus ampliori ſtudio collectum, & rite diſpoſitum*. At concedamus, ut concedi oportet, opus Gratiani multis erroribus refertum eſſe, qui decurſu temporis ab homnibus ſacra antiquitate peritiſſimis caſtigati ſunt; negari tamen omnino nequit, eam fuiſſe hujus operis felicitatem, ut ſtatim ac in lucem prodiit, reliquæ fuerint antiquæ Canonum collectiones a Dionyſio exiguo, Iſidoro, Creſconio, Burchardo, Ivone conſcriptæ, & Gratiani decretum in ſcholis exponi cœperit. Quod quidem prudenter animadvertunt S. Antoninus parte tertia ſuorum Chronicorum tit. XVIII. cap. VI., Cardinalis Bellarminus, cum loquitur de Gratiano in Scriptoribus Eccleſiaſticis, celeberrimus Antonius Auguſtinus in præfatione antiquarum Decretalium ad Gregorium XIII. Id autem non ſolum operi debetur per ſe ſane maximo, verum etiam plauſui dato a publicis Sacrorum Canonum Doctoribus Bononienſis Archigymnaſii, qui cum illud explicare cœpiſſent, variiſque interpretationibus illuſtrare, jure optimo ad totius Orbis famam, exiſtimationemque provenerunt, ut peritiſſimus Pontificiæ legis de Roje ſapienter conſiderat in ſuis inſtitutionibus Canonicis lib. I. in Proœmio. Aliqui exiſtimant ad excitandos adoleſcentes, qui ex omnibus Orbis partibus in hanc Civitatem concurrebant, ut ſtudio Sacrorum Canonum operam darent juxta Gratiani methodum, in hoc Bononienſi Archigymnaſio morem invaluiſſe conferendi gradus Baccalaureati, & Doctoris, quæ poſtea conſuetudo longe lateque propagata eſt, ut videre licet apud Dujat in Prænotionibus Canonicis lib. III. num. V., & in præfatione ad Decretum diſpoſitum juxta Titulos Decretalium Cardinalis Turrecremata, quæ compoſita eſt a clariſſimo Præſule Fontanino pag. 8. Atque operis Gratiani pluries ſuperius commendati gloriam Bononienſi Civitati referri acceptam debere, argumento id eſt ſane luculentiſſimo, quod illius etiam correctio, quæ cœpta eſt Pio IV. Pontifice, & ſub Pio V. continuata, abſoluta demum *fuerit* in Pontificatu Gregorii XIII. clariſſimi Civis Noſtri, qui eam juris publici fecit, poſtquam plurimum in ea laboris, atque operæ collocaverat, dum adhuc eſſet Cardinalis, idemque præſtiterant tres pariter Bononienſes Cives Euſtachius Locatellus Regii Epiſcopus, & duo Cardinales Gabriel Paleottus, & Philippus Boncompagnus, ut videri poterit in dicta præfatione pag. X.

Nihil equidem arbitror ad laudem hujus Urbis præſtabilius, nihilque ad gloriam illuſtrius inveniri, quam ſi illud ſerio conſideretur, quod poſt Gratiani ætatem, cum plures collectiones Decretalium Summorum Pontificum confectæ fuerint, quæ juſſu, & auctoritate Apoſtolica ad commune commodum emanarunt, omnes ad Magiſtros, & Diſcipulos Bononienſis Archigymnaſii directæ fuerunt. Non autem loquor de prima Decretalium collectione a Bernardo Papiæ Præpoſito adornata, neque de altera Gilberti, & Alani ſtudio compilata, quia neutram poſſimus affirmare, in lucem auctoritate publica prodiiſſe: ſed de tertia ſermo eſt;, quæ a Pontifice Innocentio III. univerſis Præceptoribus, ſtudioſiſque Adoleſcentibus Bononiæ commorantibus inſcripta fuit, cujus profecto quædam veluti appendix eſſe videtur quarta ab eodem Pontifice compoſita; utraque vero in lucem edita a clariſſimo Antonio Auguſtino. Sermo hic noſter etiam ad quintam pertinet, quæ eſt Honorii III. in publicum emiſſa ab Innocentio Cironio, quem aliqui promulgatam putant juſſu ejuſdem Honorii a Tancredo Archidiacono Bononienſi, in qua ſententia fuit Antonius Auguſtinus in præfatione ad antiquas Decretales: *Collectio Honorii III. Conſtitutiones habet a Tancredo Bononienſi Archidiacono collectas ſub ipſius Pontificis Maximi nomine*, quam Auguſtini ſententiam ſequitur; & Cardinalis Pinellus in præfatione ad VII. lib. Decretalium: *Collectio acceſſit ab eodem Tancredo ex Honorii III., qui proxime Innocentio ſucceſſit, Conſtitutionibus compaginata*. Fortaſſe vero probabilius eſt ab aliis, non a Tancredo fuiſſe compoſitam juxta obſervationem jam laudati Innocentii Cironii ad cap. I. hujus collectionis tit. de Conſtitutionibus. & a Pontifice miſſam fuiſſe Tancredo, quemadmodum ex ejuſdem verbis eruitur: *Honorius Epiſcopus Servus Servorum Dei Dilecto Filio Magiſtro Tancredo Archidiacono Bononienſi ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem*; Tranſmiſſam, inquam ad Tancredum fuiſſe, eamdem, ut ipſe in lucem ederet; unde contigit; ut totius Orbis hominibus commendaretur, cum innumerabiles fere ea tempeſtate Profeſſores iique celeberrimi, atque Diſcipuli, hanc in Civitatem confluerent utriuſque juris aut Doctores futuri, aut auditores. Ideo Pater Echard in commentariis primæ vitæ S. Dominici tom. I. de Scriptoribus ejuſdem Ordinis pag. 24. non ſine cauſa ſcripſit, Religioſum Ordinem S. Dominici illo tempore Doctoribus ſapientiſſimis Bononiæ floruiſſe, qui poſthabitis mundi illecebris ſeverioris vitæ rationem in S. Dominici Monaſterio profitebantur, unde veluti e Trojano equo egreſſi ſtrenuiſſimi Milites prædictum Ordinem per univerſum Orbem feliciſſime propagarunt. Honorius III. Magiſtratus hujus Civitatis arguens, quod quædam privilegia Profeſſoribus, & Diſcipulis ademiſſent, id ipſum ſcripſit, ut videre licet in ejus epiſtola apud Raynaldum anno Chriſti MCCXX. num. 26. *Cum ex ſtudio literarum præter infinita commoda, quæ ſentitis, ex eo veſtra Civitas inter alias ſit famoſa, & in univerſo mundo nomen annuntietur ipſius, factaque ſit altera Bethlehem Domus, videlicet panis, qui parvulis frangitur in eadem, ex qua exeunt Duces, qui regunt Populum Domini*; & quæ ſequuntur.

Loquitur quoque de Gregorii IX. Decretalium compilatione in quinque libros diviſa, quæ hac ætate in omnibus totius Orbis Scholis, & in Foro obtinet; quam liquido conſtat, adornatam fuiſſe a S. Raymundo de Pegnafort, in Bononienſi Archigymnaſio Lectoris munere perfunctus eſt, idemque compendium Archigymnaſii noſtri Doctoribus, ac Diſcipulis inſcriptum fuiſſe minime dubium eſt. Sermo etiam a nobis habetur de lib. VI. Decretal. Bonifacii VIII., cujus quidem maximus eſt quoque uſus in Scholis, & Foro, qui non ſolum Præceptorum, Diſcipulorumque Bononienſium nomine nuncupatus fuit, ſed etiam editus ejuſdem Archigymnaſii Doctoribus poſtulantibus, qui Jacobum Caſtellanum ad Pontificem legaverunt, ut id impetrarent, quemadmodum teſtatur Joannes Andreas Auctor coævus in notis ad proœmium dicti VI. libri in §. *Et multis*. Verba pariter facimus de Clementinis ultimam juris Pontificii partem continentibus, quæ juſſu Clementis V. collectæ, & a Joanne XXII. editæ ad Magiſtros, & Diſcipulos Bononienſes tranſmiſſæ fuerunt. Prætermittuntur autem aliæ collectiones Conſtitutionum Joannis

XXII.,

UAB Biblioteca de Ciències Socials

XXII., & aliorum Pontificum, quæ ideo *Extravagantes communes* dicuntur, quia omnibus notum est eas privata auctoritate adornatas fuisse, & Constitutiones inibi comprehensas non ideo vim habere, quod in illis reperiantur, sed quia ab auctoritate Apostolica, unde emanarunt, originem habuerunt. Item prætermittimus lib. VII. Decretalium, opus nostri Pontificis Maximi Gregorii XIII. jussu editum, in quo ipse multum insudaverat, ut testatur Cardinalis Pinellus, qui illud ipsum Pontificis Clementis VIII. nomine nuncupavit, in cujus Pontificatu confectum est: *Gregorius XIII. immortalis memoriæ, insignis pietatis, literaturæ, atque experientiæ Pastor hanc provinciam commisit primum Flavio Ursino, Francisco Alciato, Antonio Carafæ Sac. Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus doctissimis. Multa ipse manu sua exaravit, elucubravit, monuit.* Prælaudatum enim opus quamvis absolutum, typisque impressum, non in lucem emissum fuit, cum in eo varia Decreta Tridentini Concilii inessent, quæ juxta sa: me: Pii IV. Pontificis Constitutionem incipientem *Benedictus Deus* non licet glossis, aliisque interpretationibus illustrare, quod sane impediri non potuisset, si inserta fuissent in libr. VI. Decretalium, ut refert Fagnanus *in c. Cum venissent n. 61. & seqq. de judiciis*. Neque iis, quæ superius dicta sunt, adversatur, quod eruditus P. Bremond in notis indicat ad Constitutionem CX. Gregorii IX. in Bullario Dominicano tom. 1., nempe a Pontifice Gregorio IX. Compilationem suam non ad Magistros, & Auditores Bononienses, sed Parisienses quidem directam fuisse, quoniam accidere potuit, ut compilatio ad utrosque transmissa fuerit eo vel maxime, quia Præsul Penia clarissimus Rotæ Auditor in vita S. Raymundi de Pegnafort lib. 1. p. 28. testatur, in Vaticano regesto post epistolam Pontificis, qua compilationem suam ad Magistros, & Scholares Parisienses mittit, scriptum se vidisse, & adnotatum, inscriptum quoque illud Opus fuisse Magistris, & Discipulis Bononiensibus. Præterea ad rem propositam confirmandam magni momenti est, non modo compilationes superius relatas, verum etiam illas, quæ a Pontificibus, dum in Galliis morabantur, confectæ sunt, omnes fuisse Bononiam missas, non autem Lutetias Parisiorum. Non parvi quoque momenti est, nullum impressum exemplar reperiri Decretalium Gregorii IX., in cujus proœmio inscriptio Archigymnasio Bononiæ non legatur. Demum in corpore juris Canonici, quod editum est Coloniæ anno 1695. adnotata occurrunt hujusmodi verba in notis ad proœmium. *In uno manuscripto Vaticano legitur Parisiis; in altero, Bononiæ, & Parisiis, sed ut plurimum omnia habent Bononiæ.*

His vero argumentis si addatur, celeberrimos Glossarum auctores, interpretes, & Magistros juris Canonici, aut in eodem Bononiensi Archigymnasio Professores fuisse, aut in eadem Urbe natos, nemo utique erit, qui de principatu in jure Canonico contendere nostra cum Civitate audeat. Bernardus Bottonus Canonicus Bononiensis Ecclesiæ fuit; Guido autem Baisius Archidiaconus; Joannes Andreæ, Joannes Calderinus, Antonius Butrius in ea Civitate nati sunt, & hujus etiam Civis vocari potest Cardinalis Zabarella, cum e Sabatina familia originem ducat. Patritius Regiensis, Dinus Mugellanus, Joannes Anguisciola, Joannes Dei, Innocentius IV. Pontifex, Abbas Panormitanus, Baldus Ubaldi, Petrus Ancaranus, Dominicus e S. Geminiano, Joannes Imola, Andreas Barbatia, Parisius, & alii bene multi, qui prima juris Pontificii lumina prædicantur, Lectores hac in Urbe clarissimi extiterunt. Ibi etiam professus est Antonius Augustinus vir omni commendatione major, & nisi provecta ætate impeditus fuisset, huc venisset Cujacius ubique terrarum celeberrimus, quem magno oblato stipendio Gregorius XIII. invitaverat. Hæc autem omnia certissima sunt, & legi possunt in opere Panciroli de Sacris legum Interpretibus, & in prænotionibus Canonicis Doviat, & apud eos omnes, qui vitas juris Consultorum scriptas posteris reliquerunt.

Diu quidem Sacra Theologia idem plane est habita, ac jus Pontificium, quia revera Sacri Canones magna ex parte nihil aliud continent, quam conclusiones ex Theologiæ principiis deductas, ut apposite ad rem nostram considerat Joannes Gerson in sermone, quem habuit ad *Licentiatos* in jure Canonico, qui insertus est in tomo secundo ejus operum: *Sic instituta videtur, & gubernata fuisse sufficienter Ecclesia primitiva ab Apostolis, ac deinde per successiones varias usque ad Doctores Sanctos inclusive per quatuorcentum annos & amplius, quibus temporibus non erat distinctio Theologorum, & Canonistarum, licet Canones Sacri multi essent ultra tenorem traditum in Evangeliis, & cæteris libris Canonicis. Hinc vero Canones, si bene inspiciantur, non sunt nisi Conclusiones elicitæ, vel illatæ ex principiis Theologicis, idest ex Evangelio, & aliis libris Canonicis per illos, quibus dicit Christus: Qui vos audit, me audit: Nihil igitur admirandum est, si ad eosdem pertinebat cognitio, & legislatio Conclusionum illarum Canonicarum, ad quos pertinebat notitia principiorum.* Egassius Buellus in sua historia Parisiensis Universitatis tom. 2. sæculo IV. pag. 580. postquam affirmavit nullum discrimen esse inter Theologum, & Canonum peritum, hoc memorat, quod, postquam prædictum Decretum a Gratiano fuit collectum, in quo variæ Leges Civiles adscriptæ sunt, cum ea ætate studium legum sæcularium magnam habere existimationem, una in duas divisa facultas est, ita ut alii Theologiam Scholasticam deferentes, ad solam Canonum explicationem se se converterint, quod quidem inconsulto, ac perperam factum est, cum Canonum perito sæpe principia Theologica perneccessaria omnino sint: *Canonicam quoque jurisprudentiam nunquam a Theologia dissociabimus, nihilo plus quam Canones, Patrumque scita a sacris literis, hoc est, ut strictissime dicitur, Conclusiones a principiis.* Verba Thomassini in præfatione dissertationum supra Concilia. Et Doujat in suis Prænotionibus Canonicis lib. 1. c. 2. n. 3. sic sequitur: *Cum Theologia jus Canonicum cohærere, ejusque auxilio sæpenumero uti evidentius est, quam ut argumentis confirmandum sit; etenim jus hoc nostrum nihil revera est aliud, quam ad vitæ usum aptata, atque in ipsis rerum argumentis posita Theologia.* Quod quidem intelligere, qui aperte cupiat, is accurate tractatum perlegat Probabilitatis Lovanii typis mandatum a Nicolao Peguleto c. 10. n. 4. & seqq., in quo videbit collectas propositiones falsas, pœnaque dignas, quibus eorum opera fœdata sunt, qui absque Sacræ Theologiæ studio Sacros Canones declararunt, quamvis essent jurisprudentiæ Civilis, atque Canonicæ peritia præditi non vulgari.

Canonistarum, ut ita dicam, factionem hæc nostra Civitas sequuta est, atque ita quidem, ut deseruisse Theologos videtur: & qui Theologiæ studiis dare operam cupiebat, Bononia discedens, Lutetias se conferebat, unde Bononiam revertens Doctor Parisius vocabatur, ut animadvertit Alidosius in præfatione ad Lectorem, quæ ab eo adscripta est in fronte operis sui *de Doctoribus Bononiensibus*. Cum autem Summus Pontifex Innocentius VI. non decere existimasset, in Bononiensi Archigymnasio Doctores

res Sacræ Theologiæ desiderari, Collegium Theologorum ibidem fundavit, ut videre licet in ejus Constitutione in Bullario Romano tom. 1., impressa etiam apud Ughellum tom. 2. Italiæ Sacræ p. 26. Quanquam vero brevi temporis spatio, quo Superstes fuit, ejus Constitutio executioni minime demandata fuerit, vigere tamen cœpit, sedente Urbano V. Pontifice, ut ostendit Sigonius de Episcopis Bononiensibus lib. 3. pag. 451. in additionibus Victorelli ad vitam Innocentii VI. scripta a Ciacconio tom. 11. pag. 50. Item in additionibus ad vitam Urbani V. pag. 548. pag. 551. & in historia Ghirardacii lib. 24. pag. 278. & seqq. In libro autem Secreto Collegii Theologici, cujus pars in lucem edita est ab Alidosio loco superius laudato, proferuntur nomina illustrium Theologorum, qui invitati Bononiam magna ibi cum laude Sacram Theologiam publice docuerunt. Quomodo autem interea post Urbanum V. hujusmodi Studium floruerit, affirmare plane non possumus, imo etiam suspiciamur, non altas admodum radices hanc facultatem per ea tempora Bononiæ defixisse. Extat enim Constitutio tum ejusdem Urbani V. tum Bonifacii IX. itemque Martini V. Summorum Pontificum decreta occurrunt, in quibus primum Bononiense Archigymnasius laudibus extollitur tanquam juris Civilis, & Pontificii lumen, deinde varia conceduntur privilegia earum facultatum Professoribus, & Discipulis, sed de Sacra Theologia ne verbum quidem. Extat etiam Constitutio Nicolai V. (omnes autem hæ Constitutiones habentur in appendice tomi secundi novissime impressi de Statutis hujus Patriæ) in qua exhibetur accuratus catalogus omnium scientiarum, quæ in hac Universitate florebant, nulla tamen de Cathedris Theologicis mentione habita. Et quidem Pius II. hoc nostrum Archigymnasium in lib. 2. suorum Commentariorum non propter Theologiæ, sed Legum, & Philosophiæ studium præclare laudat: *Schola insignis Legum, & Philosophiæ, quæ mores bonos non tam Cives, quam Exteros docet*. Quod autem tuto affirmari potest, illud est, hanc Civitatem ætate, quæ memoriæ nostræ *propior est*, clarissimis Theologis *floruisse*, ut arguere licet ex Bulla Summi Pontificis Gregorii XIII. anno 1584., qui vetus privilegium renovans Pontificis Julii II., ut Beneficia scilicet solis Civibus conferantur, hæc habet: *Nos itaque, quibus satis liquet Civitatem nostram prædictam, viris omnis doctrinæ genere, & præsertim Theologiæ abundare*. Nemini porro dubium est, ætate hac nostra Bononiæ viros non deesse doctrina spectatissimos, qui juxta methodum forensem non tam jus Pontificium, quam Sacram Theologiam laudabiliter, & egregie doceant.

Conveniunt omnes, qui de locis Theologicis pertractant, ab historiæ tum Ecclesiasticæ, tum profanæ Scriptoribus, dummodo sint auctoritate graves, & fide digni, probabile argumentum Theologo exhiberi, vel ad confirmandum, quod affirmat, vel ad refutandum, quod ei opponitur; imo ulterius procedunt, docentque, cum graves historici in aliqua re narranda concordes sunt, inde Theologum ad eamdem rem asserendam certum desumere argumentum posse: ita Melchior Canus in tract. de loc. Theologicis lib. XI. cap. 4., quo cum congruit Cardinalis Gottus in sua Theologia tom. 1. qu. 3. dub. XI. §. 2. Ac profecto quam utilis sit historiarum cognitio ei, qui jus Canonicum profitetur, facile planaque evincitur ex operibus Patris Thomassini, Emanuelis Gonzalez, Joannis Dartis, Jani a Costa, Francisci Florentis; tum id probatur ex jure Ecclesiastico (bonis tamen a pravis rebus segregatis) Vanespen, & aliorum auctoritate, qui ad investigandum verum Sacrorum Canonum sensum historiarum lumen adhibuerunt, & ad sanam Epistolarum Decretalium intelligentiam perventuri non satis esse censuerunt, easdem in ultima Gregorii IX. collectione legere, sed curarunt antiquas collectiones evolvere, quia Decretales in collectione Gregorii IX. non integræ sunt, sed magna ex parte detruncatæ, atque interpolatæ; quod quidem prudenter animadvertunt Antonius Augustinus in laudata præfatione ad Gregorium XIII., Cujacius ad c. 1. *Qui Clerici, vel voventes &c.* Gonzalez in apparatu ad jus Canonicum tom. 1. n. 53. Jam vero si quis colligere voluerit, quidquid scriptum reliquerunt insignes Canonum interpretes jam superius commendati, & quidquid Decretalium fundamento innixus, & glossarum, veterumque commentariorum, & Sacrarum Congregationum auctoritate suffultus Romæ scripsit nunquam satis laudatus Prosperus Fagnanus in suis Commentariis super Decretales, in promptu hic certe habebit, unde interpres Canonum evadere excellens, maximeque spectabilis possit. Pater Ecclesiasticæ historiæ fuit Magnus Cardinalis Baronius, & ipsi etiam principis debetur laus inter criticos, sed prudentes, ac moderatos. Alii post eum, vel lumine ab ejusdem scriptis mutuato, vel cognitione, quam ex monumentis deinceps inventis hauserunt, ulterius progressi sunt, & in præsenti enata est nova quædam, ut ita dicam, professio, quæ Ecclesiastica eruditio nuncupatur, cujus utilitas talis, ac tanta est, ut Religio nostra multa eidem debeat & præsidia stabilitatis, & ornamenta dignitatis suæ.

Hæc enim Ecclesiasticos efficit ad sua munera laudabiliter obeunda idoneos, ad ea scilicet curanda, quæ necessaria sunt, & ad eam asserendam Ecclesiæ utilitatem, quæ ab eorum laboribus expectatur. Magnus Cardinalis Bona, P. Christianus Lupus, Mabillonius, Martenus, & alii complures, qui in decursu operis nominabuntur, præclara sunt Ecclesiasticæ eruditionis *lumina*, & eorum illustres labores Theologo fuerunt, & sunt præsidio sane maximo ad dogmata fidei illustranda, juris autem Canonici interpretem, omnis remota erroris nebula, facile ducunt ad intelligendam veterem disciplinam, quæ novæ feliciter moderandæ utilissima est. *Quidquid igitur de ordine temporum transactorum indicat ea, quæ appellatur historia, plurimum nos adjuvat ad sacros libros intelligendos, etiamsi præter Ecclesiam puerili eruditione discatur*. Verba sunt hæc S. Augustini *lib. 2. de Doctrina Christiana cap. 28.*

Cardinalis Gabriel Paleotrus, non tam Purpuræ, quam sapientiæ lumine præclarissimus, ut historiæ, & eruditionis Ecclesiasticæ studium in hac Urbe inter Clericos introduceret, non modo typis imprimi prudenter jussit duos libros historiæ Sacræ Severi Sulpicii, sed etiam notis a Carolo Sigonio viro apprime docto illustrari, qui propterea in præfatione ad eumdem Cardinalem, inquit: *Quamobrem recte prudentia vestra Breviarium ejus (hoc est Sacræ Historiæ) aliquod ex immenso illo utriusque testamenti corpore acquisivit, qui studiosa inventus omnia ab Adam usque ad Christum, ideoque a peccato ad salutem in ipsius Dei populo gesta, quasi in unam tabulam conlata conspiceret, & cum duos Severi Sulpicii libros in hoc genere distincte admodum, ac ornate scriptos probavit, cum ad tollendum exquisitioris interpretationis hominibus occupatis laborem, eosdem etiam expositione illustrari aliqua voluit. Sic enim fore arbitrata est, ut universi non modo facilius ea, quæ præclare tradita sunt, animo, & notitia comprehenderent, sed ipsa etiam invitati facilitate alacri-*

UAB Biblioteca de Ciències Socials

lacrius, & ſtudioſius ad eademmet hauriendа contenderent.

Excitata Bononiæ ſunt non multo adhinc tempore hujuſmodi ſtudia, & quamvis Romæ moraremur, tamen recordamur domi Archidiaconi Marſigli, qui poſtea Epiſcopus Peruſiæ deceſſit, Literatorum hominum cœtus haberi conſueviſſe, in quibus eorum aliquis pertractare ſolebat argumentum ſibi præſcriptum, quod ad Sacram Hiſtoriam, vel Eccleſiaſticam eruditionem pertineret; rerum autem, de quibus ſermo haberi debeat, indiculus, ſeu nota typis impreſſa ſingulis, qui intereſſe ſolebant, antea diſtribuebatur.

In præſentiarum vero laudabilis hæc conſuetudo eſt jam penitus antiquata, ac ſtudium tantopere neceſſarium, nedum utile, quod fere ubique in amoribus, atque in deliciis eſt, in hac Urbe, quæ ſemper ſcientiarum mater eſt habita, intolerando jacet ſqualore obſitum negleſtumque. Hujuſmodi autem eruditionis gloriam, qui conſequi ſtudioſe cupiat, illi imprimis neceſſaria eſt peritia linguæ latinæ. Cujus quidem elegantia non curæ dumtaxat fuit Imperatori Auguſto, de quo narrat Svetonius, *Legato Conſulari ſucceſſorem dedit, ut rudi, & indoſto, cujus manu illi pro ipſi ſcriptum animadverterat*; ſed etiam Romani Pontifices de ea ſemper ſolliciti fuerunt, ut conſtat *ex capite ad audientiam de reſcriptis*. Nec deſunt in hac Civitate egregii homines, quorum bene multos novimus, qui clariſſimum adoleſcentibus lumen præferant ad humaniores literas, quarum deſiderio non ignoramus primos Theologiæ Magiſtros plurimum diligentiæ laboris, ac operæ in Ethnicorum voluminibus collocaſſe. Præterea ad ejuſmodi ſtudium, de quo nunc agimus, neceſſaria eſt prævia veræ Philoſophiæ inſtitutio, quæ viam ad Theologiam aperiat, ſed ita quidem, ut eidem ſemper obſequium præſtet, quod Agar Sacræ præſtare debuit ex imperio Abrahami. Atque, ut eloquentiæ, ſic Philoſophiæ magiſtros non deſiderat hæc Urbs doſtiſſimos, qui multum valeant, & qui metodo utantur præclara, facili, perilluſtri, maximeque apud Academias id temporis nobiliſſimas uſitata. Philoſophiæ Theologia accedat neceſſe eſt, cujus profeſſores verſantur Bononiæ plurimi apprime doci, atque omnibus ſapientiæ laudibus ſpectatiſſimi, quorum in ſcriptis quæſtiones Polemicæ cum Scholaſticis conjunguntur, variaque Eccleſiaſticæ tum hiſtoriæ, tum eruditionis capita explicantur. Tota igitur difficultas in eo ſita eſt, quod hujuſmodi ſtudia non præmittuntur, aut ſi præmiſſa fuerint, negliguntur deinceps, nec ad finem perducuntur. Navis in medio curſu inhibetur; imponitur, ut dici ſolet, teſtum; in otio, quod ſupereſt vitæ, tranſigitur, & qui ſcholaſticos curſus ſemel peregit, is præter Magiſtri ſcripta nihil aliud deſiderat, quorum, ut ſæpe ſit poſt brevem temporis lapſum obliviſcitur, & licet quæcumque didicit, fideliter memoria teneat, ea tamen tanti non eſſe poſſunt, ut doſtrinæ ſupelleſtilem pariant Eccleſiaſtico ſatis dignam, tum quia nullus invenitur Magiſter quamlibet diligens, ac eruditus, qui omnia noverit, tum quod unus Magiſter nequeat ea tradere ſcriptis omnia, quæ legendo quærendoque cognovit.

Interea vero, & ad hanc pudendam ſtudiorum rationem obtegendam muſſitando dicitur, Thologiam rerum Divinarum interpretem Sacerdotibus ſatis eſſe: aliorum, quæ ſuperius memoravimus, ſtudiorum inutilitas prædicatur & palam denique dictitatur, iis obeundis ſtudiis nec eſſe neceſſe omnibus, nec vacare.

Quid nos de recta Scholaſticæ Theologiæ methodo ſentiamus, quotque ex ejus fontibus in Eccleſiam commoda dimanarint, ac quotidie fluant, jam ſatis oſtendimus in prima noſtrarum inſtructionum Paſtoralium Tom. III. Iis autem, quæ illic diximus, addere auſtoritatem placet magni Theologi Salmeronis tom. 1. Prolegom. 9. quinquagena 1. ſuper Evangelia: *Scholaſticæ Theologiæ ſtudium, in quo brevi compendio, ac certa methodo multarum rerum, quæ tum in ſcripturarum ſtudio, tum in doſtrina, & lestione veterum Patrum latiſſime, & firmiſſime pertraſtantur veritates adſequimur, non eſt hominis Catholici reſpuere, nam contemnere hæretici eſt, & proſſus de Eccleſia Catholica male meriti, quæ hoc genus Theologiæ multis modis amplexata eſt.* Sed iterum aſſerimus eam viro Eccleſiaſtico non ſatis eſſe, cui neceſſaria etiam alia ſtudia ſuperius indicata exiſtimamus. *Cum autem hoc genus Theologiæ commendo*, Salmeron proſequitur, *nolim, ut quiſquam in illis ſtudiis conſeneſcat, ſed moderatum, & certum tempus illis diſputationibus impendat, ut ad meliora Sacrarum literarum ſtudia tempeſtive perveniat.*

Poſtularet hic locus, eorum ut audaciam refelleremus, qui cum nihil ſanitatis habeant, nedum ſapientiæ, inutilem autumant hunc eſſe ſtudiorum curſum, ac plane ſupervacaneum; ſed hujuſmodi homunculis valere juſſis, nunc tantum dicemus pauca de difficultate, quæ nobis quidem in hoc ſtudio nulla penitus eſſe videtur. Præmiſſis enim eloquentiæ, Philoſophiæ, ac Theologiæ ſtudiis, quæ ſi quiſpiam neglexerit, ſemper vacillet oportet, quia intus male libratus eſt, ædificio ſimilis, quod nullis fundamentis innititur; ſupradictis, inquam, præmiſſis ſtudiis, non video, cur navo non liceat adoleſcenti facile gradum facere ad altiora.

In promptu ſiquidem ſunt erudita Geographiæ, & Chronologiæ compendia, introductio nempe Cluerii nunc aucta; item compendium hiſtoriæ univerſalis Epiſcopi Boſſuet, quorum librorum ope iter ad eruditionem feliciter inſtituitur. Solidiores autem quæſtiones, & argumenta prudenter; ac ſcite admodum pertraſtantur in libris recentium eruditorum, quorum copia non mediocris extat in hujus Urbis Bibliothecis. Ac quoniam publica ſcientiarum ſtudia longe privatis ſunt, ac domeſticis utiliora, ignoramus profecto quid cauſæ ſit, cur in hac Urbe Virorum cœtus doſtiſſimorum, ſive Academiæ inſtitui nequeant, quæ dici vix poteſt, quantam reipublicæ utilitatem afferant, ſi ſapientes habeant moderatores. Neque locum inter Academicos habere decet, niſi qui in ſtudiis hactenus commendatis laudabiliter verſati fuerint, iiſdemque adhuc magnopere delectentur. Nam qui Grammaticam, Logicam, jus Pontificium forenſe, ac Theologiam moralem vix a primo, ut inquiunt, limine ſalutaverint eorum quidem alicubi habenda eſt ratio, & iis merito laus danda eſt aliqua, nunquam vero aditus ad hujuſmodi Academias patere debet. De materia porro, quæ pertractanda occurret, ordinatim agendum eſt, ex. gr. de hiſtoria Sacra juxta annalium ſeriem, aut Conciliorum. Cavendum id quoque arbitror, ne hiſce in conventibus liber legatur aliquis, quin deinde ulla lectioni interpretatio ſubjiciatur, aut ea temere fiat, ac perperam, & confuſe: neceſſe enim eſt unum aliquem, aut plures Academicos deſignari, qui ea de re, quæ ab eo proponetur, qui a ſecretis Academiæ eſt, diſſertationem in promptu habeant, eamque recitent in Academia, haud ignaris tamen argumenti, quod pertractandum eſt, cæteris Academicis, ut abſoluto ſermone, aliquid in commune conferri poſſit, vel ad confirmandum, quod dictum eſt, vel ad exponendas difficultates, ſi

quæ

quæ occurrant, contra ea, quæ dicta sunt, ut earum solutio ab eo, qui dissertationem habuit, audiatur. Atque, ut hinc utilitas oriatur maxima, non debent profecto semel tantum, atque iterum, ad summum tertio singulis annis Academici convenire, sed quindenis saltem diebus, rejectis omnino falsis excusationibus, aut caloris, aut frigoris, aut supervenientium impedimentorum, & nonnumquam fictarum infirmitatum.

Clarissimo huic instituto, atque Accademiæ accepta referri debet, quæ superioribus annis magna Romæ frequentia Doctorum hominum fuit, qui rerum Ecclesiasticarum tum veterum, tum recentium peritissimi, non semel Religioni, & Sedi Apostolicæ profuerunt. Habebatur in magna Aula Collegii Urbani de Propaganda Fide quindenis diebus Academia Ecclesiastica juxta Conciliorum seriem, & unus ex Academicis de Concilii historia disserebat, aliter ejusdem de Concilii Canonibus, deinde tertius de quæstione aliqua Theologica, quæ ex ipsis Canonibus oriebatur. Magna etiam in aula Archigymnasii Romani quindenis diebus habebatur Academia Ecclesiastica juxta ordinem Sacri Textus Divinarum Scripturarum, ex quibus particula deligi solebat aliqua, & haberi de ea sermo ab aliquo ex Academicis; tum juxta temporum ordinem, quo hæreses enatæ fuerant, nonnulla earum ab altero Academico Polemico sermone refutabatur. In Conventu Patrum Servorum Matris Dei, quod ad S. Marcelli situm est, quindenis diebus habebatur Academia, in qua unus Academicorum Ecclesiasticam dissertationem recitabat juxta ordinem, quo in historia sua Ecclesiastica P. Natalis Alexander usus est, cujus quidem methodo, non semper tamen sententiæ, Academicus adhærebat. Omnibus his Academiis, nos adhuc juvenes interfuimus, ibidem verba fecimus, & pluries singulis annis, neque ab iis exercitationibus vacationem nobis concedi passi sumus, nisi postquam majora curiæ negotia, & munerum, quæ nobis impositæ sunt, occupationes impedimento fuerunt, quominus tempus ad scribendum hisce de rebus supereſſet; nunquam tamen adeo nos ab illis alienos fecimus, ut plerunque post Orationem ab Academico habitam aliquid opponere, vel addere prætermiserimus. Parum quidem profecimus, sed multo certe ulterius progressi essemus, si curæ, ac diligentiæ cætera respondissent. Verum, quod nobis minime contigit, id probe assequuti sunt alii complures studiorum nostrorum socii, ut cognoscere quisque potest ex introductione ad Ecclesiasticas dissertationes Præsulis Perimezzi Viri Clarissimi, qui Collega Noster in omnibus illis cœtibus, & deinde Episcopus fuit. Nam in ea exponitur ordo, quo solebant haberi Academiæ, ratio, & conditio sermonum, qui recitabantur, collationes, quæ subinde habebantur, nomina Academicorum, & eorum, qui a Secretis Academiæ erant, & utrorumque munera declarantur. Ut vero manifeste omnibus pateat, quanta sit utilitas, quæ ex hujusmodi Academiis, & collationibus percipitur, quis est, qui ignorat quanta sit in Transalpinis regionibus, & Cisalpinis hujus nostræ Urbis fama in rerum naturalium scientia, tum etiam in universa Mathematica? Ex quo autem fonte id emanavit, nisi ex Congregationibus, sermonibus, collationibus, quæ in scientiarum Instituto habentur? Conveniunt enim, sermonesque habent docti viri post studiorum suorum expletum de more curriculum. Quod utique quisque intelligere potest ex historia Doctoris Francisci Mariæ Zannotti, qui a Secretis est ejusdem Instituti.

Experientia comperitur, rectam earumdem Academiarum, & cœtuum percipi non posse methodum, nisi hominum mens veluti sopore quodam oppressa excitetur, ac de necessitate, & utilitate studiorum edoceatur, pro quibus excolendis Academias institui cupimus. Ut ad Sacra studia, & ad Ecclesiasticam eruditionem amplectendam alios impelleremus, quas secum fert amplissima hæc Diœcesis, laborem hunc amplexi sumus, & ad finem perduximus. Confidimus autem fore, ut quicumque has nostras elucubrationes legere non gravabitur, studiorum, quæ supra commemoravimus, necessitatem, ac utilitatem plane intelligat; plura enim hoc in Opere collecta occurrent, quæ fortasse ignorabat, & quorum cognitionem sibi esse maxime necessariam non negabit. Hic ergo est finis, non præcipuus tamen, qui propositus nobis fuit in hoc opere adornando; non præcipuus, nostri hujusce Operis hic finis extitit, quin potius hunc futurum speramus certum veluti tramitem ad rem momenti sane maximi consequendam. Historiæ siquidem, & quæstionum ad Christi Domini, ad Deiparæ, & Sanctorum celebritates, aut ad Sacrificium Missæ spectantium explicatio parum Ecclesiastico viro prodest, si ejus animo pietas non accendatur, si ex iis, quorum scientia est comparata, nullus spiritualis fructus percipiatur, si Sacerdos demum posteaquam intellexit in Divino Missæ Sacrificio nullum esse verbum, nullamque actionem, quæ non & sancta sit, & mysteriorum plena, non majori, quam antea, reverentia, ac tanta in Deum caritate ardeat, ut mentem ad ea, quæ dicit, ad ea, quæ facit, ad mysteria, quæ in dictis, & facti continentur, semper intentam habeat. Tractavit quidem pius, & doctus Cardinalis Bona incomparabili eruditione de Sacrificio Missæ in celeberrimo Opere de Liturgicis, sed cum probe intelligeret, non in sola rerum cognitione sistendum esse, alium pulcherrimum tractatum asceticum de Missa scripsit. Divina misericordia freti confidimus, & speramus fore, ut ardens desiderium nostrum felicem exitum consequatur. Et quoniam satis expositum occasionem, qua ad hoc Opus aggrediendum adducti sumus; quid in eo contineatur; quæ exinde utilitas percipi possit; rationem, ac modum, quem in scribendo servavimus; finem denique, quo labor hic noster spectat; lectorem ad illud percurrendum invitamus, eundem & rogamus, & obsecramus, imbecillitatis ut nostræ rationem habere velit, nec nobis recuset, imploramus, benigne veniam impertire.

FINIS.

INDEX RERUM.

A

Abbates.

TEmpore Sacri non poſſunt uti inſtrumento argenteo cum candela, quod vulgo dicitur *Bugia*. pag. 97. col. 1.
Neque conſecrare, niſi in propriis Eccleſiis Vaſa pro Sacrificio ſine ſpeciali Pontificis privilegio. pag. 53. col. 2.
Poſſunt tamen Veſtales, & Vaſa Sacra benedicere. pag. 53. col. 1.
Conferre primam Tonſuram, & Ordines Minores ſibi Subditis de licentia Epiſcopi. pag. 53. col. 1.
Minime vero ſibi non Subditis, etiam de licentia Epiſcopi. *ib.*

Abbates Regulares.

In Miſſis ac Veſperis Pontificalibus tantum impertiri poſſunt benedictionem cum trina Crucis productione. p. 98. col. 1.
In Miſſis privatis, quoad omnia, a ſimplici Sacerdote non differunt. *ibid.*

Abſolutio Sacramentalis.

Variæ Auctorum ſententiæ circa Eccleſiaſticam diſciplinam de abſolutione: an concederetur, vel negaretur etiam in mortis articulo quibuſdam peccatoribus, pag. 54. col. 1.
Nullum eſt tam grave peccatum, quod accedente pœnitentia abſolvi nequeat. pag. 54. col 2.
Quinam ejus ſint incapaces. pag. 192. col. 1. 2.

Acceptio Perſonarum.

Quando committatur occaſione nominationis ad beneficia. pag. 27. col. 2.
Si præferatur amicus, vel conſanguineus, meritis æqualibus, non committitur. *ibid.*

Actus Fidei, Spei, & Charitas.

Non ſufficit eos elicere aliquando intra quinquennium pag. 189. col. 1. 2.
Propoſitiones in hac materia damnatæ. pag. 193. col 1.
Divino, naturalique præcepto tenemur eos proferre aliquando in vitæ curriculo. *ibidem.*
In quibus circumſtantiis eos teneamur iterare. *ibid.*
In ſalutis diſcrimine verſatur, qui frequenter eos non elicit. *ib.*

Adminiſtratores Eccleſiarum.

Quando teneantur adminiſtrare Celebrantibus utenſilia. pag. 158. col. 1.
Utrum, & quando poſſint ſibi retinere partem eleemoſinæ pro utenſilibus in Miſſæ Sacrificio. pag. 159. col. 2. & 160. col. 1.

Adrianus Secundus.

Quid fecerit, ut Regem Lotharium ab impudicis amoribus cum Pellice Valdrada avertet. pag. 130. col. 1.

Adventus Domini.

Celebritas Adventus Domini a quo fuerit inſtituta. pag. 24. col 2. & 25. col. 1.
Quot ſint Adventus Domini, ob quos Eccleſia celebritatem inſtituit. p. 25. col. 1.
Jejunium in eo ſervari ſolitum tam apud Orientalem, quam Occidentalem Eccleſiam. pag. 24. col. 1. 2.
Eodem tempore non incipit apud Ordines Regulares. *ib.*
Antiquitus Jejunium erat indictum. pag. 45. col. 1.
Quando hæc diſciplina fuerit immutata. *ib.*
Celebritas Adventus Domini juxta Durandum a S. Petro inducta. pag. 24. col. 2.
Probabilius a S. Gregorio Magno. pag. 25. col. 1.
Quare die primo Dominico Adventus legatur Evangelium de Judicio finali. pag. 25. col. 1.
Quare eo tempore omittatur *Gloria in Excelſis*, & Hymnus *Te Deum*. pag. 25. col. 2.
Quare a Diaconis Dalmaticæ, & Subdiaconis Tunicellæ deponantur, & Caſulas complicatas ipſi aſſumant. *ib.*
Tempus Adventus Domini non modo a Clauſtralibus, ſed ab omnibus obſervandum. pag. *ib.*
Antiquitus eo tempore Conjuges ab omni commercio abſtinebant. *ib.*
Quid a Parocho præſtandum hoc tempore ex S. Carole Borromeo. p. *ib.*

Agapæ.

Quid eſſent, & quomodo celebrarentur. p. 150. col. 2.
Corruptelæ inductæ earum occaſione primis Eccleſiæ temporibus, quam graviter a S. Paulo reprehenſæ. pag. 151. col. 2.
Quanto tempore perſeveraverint. *ib.*

Agobardus Lugdunenſis Archiepiſcopus.

Quam improbaverit magnatum conſuetudinem utendi Sacerdotibus ad res domeſticas. pag. 95. col. 1.

Aiſtulphus Longobardorum Rex

Quadraginta Lucios quotannis exigit a Monachis Nonantulæ pro S. Martini Quadrageſima. pag. 24. col. 2.

Alcuinus.

A Carolo Magno ex Anglia accitus, ut in ejus ditione Academias novis legibus inſtitueret. pag. 121. col. 2.
Quam neceſſariam ad Sacras facultates putaret Logicam. p. 122. col. 1.

Alexander Cardinalis Sforția.

Legatus Civitatis Bononienſis luxum prohibuit in veſtibus, conviviis, & exequiis celebrandis. pag. 102. col. 2.

Alexander III.

Peſſimam conſuetudinem, quæ in Gallis ætate media obtinebat, de injuriis ab unoquoque privata auctoritate puniendis, conatur evellere. pag. 25. col. 2. & 26. col. 1.
Saltem tempore Adventus Domini. 26. 1.
Canonicatum Theologalem primus inſtituit. pag. 160. col. 1. 2.
Interrogatus a quibuſdam populis prope mare degentibus, an liceret piſcari diebus feſtis Haleces, ſi forte ad littus acceſſiſſent, quid reſponderit. pag. 176. col. 1.
Valida decenrit teſtamenta facta coram Parocho, & tribus, vel duabus aliis perſonis idoneis. pag. 281. col. 2.

Alexander Severus.

In eligendum Provinciarum Rectoribus, vel Procuratoribus quinam eſſet ejus mos, & conſuetudo. pag. 193. col. 2.

Alexander VII.

Ob graviſſimas cauſas permiſit omitti aliqua Sacramentalia in Baptiſmo conferendo Mulieribus Sinenſibus. pag. 264. col. 2.
Initiandis Romæ Sacris Ordinibus ſpiritualem ſeceſſum decem dierum preſcribit. pag. 508. col. 2.

Altaria Privilegiaria.

Quo fundamento Summus Pontifex innitatur declarandi Altaria privilegiaria. pag. 158. col. 2.
Altarium hujuſmodi antiqua monumenta. *ibid.* & pag. 159. col. 1.
Quænam ſint eæ Eccleſiæ, quibus conceditur Altare privilegiarium. pag. 159. col. 1. 2.
Quot numero Miſſæ debeant quotidie celebrari in Eccleſia ubi eſt Altare privilegiarium. *ib.*
Quando Altare privilegiarium maneat ſuſpenſum ratione obligationis numeri Miſſarum, quæ non adimplentur. pag. 159. col. 2.

Ancillæ.

Quis earum Parochus. pag. 93. col. 2.

Annulus in digitis.

Interdicitur quibuſcumque Sacerdotibus tempore Sacri. pag. 97. col. 1.

Apoſtoli.

Rem Divinam non fecerunt triduo mortis Domini. pag. 50. col. 2.
Quando primo fecerint. pag. *ib.*
Qua veſte induti. pag. 51. col. 1. 2.
Super Altare ſacrificaverunt. pag. 91. col. 2.
Ad Græcorum querimonias contra Judæos eleemoſynarum diſtrubuendarum munus iis demandant. pag. 195. col. 1.
Mulieres ſuorum itinerum comites habebant, quæ alimenta neceſſaria ſubminiſtrarent. pag. 221. col. 1.
Quare poſtea eas dimiſerint. *ib.*

Archipreſbyteri.

Singulis menſibus tenentur cœtus pro examinandis quæſtionibus Theologiæ Moralis indicere. pag. 274. col. 2.
Sive Titulares ſint, ſive alios Parochos ſubjectos habeant. p. 274. col. 1.
Quomodo ſe gerere debeant, cum nullos habent ſibi ſubjectos Parochos. pag. 274. col. 2.
Quænam ſtatuantur pœnæ in eos, qui hujuſmodi cœtus omittunt. p. 275.
Non ſatis eſt, ſi ſuam ſententiam ſcriptam tranſmittant niſi legitime impediti. pag. 274. col. 2.

Archidiaconi.

Quænam eſſent eorum partes, & munus erga Ordinandos. p. 193. col. 2.

Arſaces Sicariorum Princeps.

Mittit nonnullos, qui S. Ludovicum Galliarum Regem obtruncarent. pag. 115. col. 1.

Articuli Fidei.
Quinam explicite, & quinam implicite credendi, & qua necessitate. p. 112. col 1.
Propositio in hac materia ab Innocentio XI. damnata. *ib.*
Utrum omnes Fideles æqualiter teneantur ad notitiam explicitam articulorum Fidei, qui sunt necessarii necessitate medii. p. 191. col. 1.
Laborans ignorantia mysteriorum, quæ necessaria sunt necessitate medii, non est capax absolutionis. p. 192. col. 1. 2.
Propositio in hac materia damnata ab Innocentio XI. 348. 2.
Asylus, seu localis immunitas Ecclesiarum.
Rei omnes in Ecclesiis gaudent Asyli beneficio, nisi crimina talia sint, quibus denegatur hoc privilegium. p. 114. col. 2.
Asyli institutionem approbant Sacræ litteræ. p. 115. col. 1.
Crimina, quibus Asyli privilegium denegatur ex jure communi, & antiquis Pontificum decretis. p. 115. col. 1. 2.
Crimina, quibus idem privilegium denegatur ex Constitutionibus Gregorii XIV., Benedicti XIII., & Clementis XII. pag. 115. 116. 117. col. 1. 2.
Utrum decoctores per luxuriam, vel qui se tales simulant, gaudeant privilegio Asyli Ecclesiastici. p. 115. col. 2.
Non gaudentes privilegio Asyli Ecclesiastici, qua ratione extrahendi. p. 117. col. 2.
An possint extrahi causa indicta p. 118. col. 1.
Utrum illi sint extrahendi, qui solum ex conjecturis cognoscuntur non gaudere hoc privilegio. p. 117. col. 2. 118. col. 1.
Non obstante immunitate, si quis gravium criminum reus sit, vel sæpius illa commiserit, interposita Summi Pontificis auctoritate, deinde potest in carceres detrudi Judicis Ecclesiastici, & pœna extraordinaria puniri. p. 119. col. 2.
Rei, qui Asylo non gaudent, extrahendi, legumque auctoritate a suis Judicibus plectendi p. 118. col. 1. 2.
Confugientes ad loca Sacra, si longe ab ipsis capiantur, non gaudent privilegio Asyli, etiamsi dolo inde subducti. pag. 119. col. 1. 2.
Asperforium.
A quo debeat porrigi Episcopo accedenti ad Ecclesiam suæ Diœcesis. p. 303. col. 1.
Auctor Cantus.
Psalmorum in Ecclesia. Vide *S. Ambrosius*. Vide *Diodorus*. Vide *Flavianus Antiochenus*.

B

Bacchanalia.
UNde dicta vulgo *Carnevale*. pag. 34. col. 1. Quam pernicioſa sint, & nequam. p. 202. col. 2.
Clericis, & Sacerdotibus *vetitum Larvas*, seu Personas induere. p. 107. col. 1.
Persona *non sit* vestis Sacra, vel habitus Regularis. pag. 107. col. 1. 2.
Bagot Societatis Jesu Theologus.
Docet Episcopum semper esse verum, & proprium suorum Diœcesanorum Sacerdotem. pag. 46. col. 1.
Ejus opinionem Clerus Gallicanus amplectitur contra impugnantes. *ibid.*
Baptismus.
Antiquitus conferri solebat tantum Sabbato Majoris Hebdomadæ, & in pervigilio Pentecostes. p. 1. col. 1. & pag. 262. col. 2.
A solis Episcopis. p. 1. col. 2.
In Ecclesia tantum omnium Principe. p. 1. col. 2.
Ritus, & ceremoniæ in Baptismo antiquissimæ. p. 17. col. 2.
Baptismus sub conditione quando conferendus. p. 18. col. 1.
Nunquam in privatis ædibus, nisi gravissimas ob causas. p. 262. col. 1.
Pœnæ contra facientibus irrogatæ a Sacris Canonibus. *ib.*
Si omittantur cerimoniæ absque urgente necessitate culpa lethalis admittitur. p. 221. col. 2.
Baptismus collatus ad Hæretico.
Non est iterandus, etiam sub conditione, quoties non dubitatur de materia, forma, & intentione. p. 222. col. 1.
Baptismus sub conditione.
In quibus casibus conferri possit. p. 221. col 2. p. 222. col. 1.
Baptizans sub conditione.
In quo casu irregularitatem contrahat. pag. 222. col. 2.
Utrum irregularitate contracta possit susceptos Ordines exercere. p. 223. col. 1.
Utrum etiam Ministri in aliquo casu contrahant irregularitatem. *ibid.*
Barbitonsores.
Diebus festis sanguinem mittere, & ægrotis mederi possunt. p. 124. col. 1.
Olim iis Bononiæ, & alibi veritum fuit capa tondere, & barbam radere. *ib.*
Qua hora, & tempore illis modo permissum sit. p. 124. col. 2. p. 125. col. 1.
Basilica Lateranensis.
A Sancto Silvestro consecrata, per Clementem VIII., & Innocentium X. restauratur. p. 180. col. 1.
A Benedictio XIII. iterum dedicatur. *ib.*
Bellarminus Cardinalis.
Indicat rationem pie recitandi Divini Officii. p. 313. col. 1.
S. Francisco Salesio consulenti, an Claustris deberet includere quasdam Virgines, & Viduas communem vitam agentes sine votis, quid responderit p. 179. col. 2.
Bellum.
Quodnam appelletur Bellum justum. p. 271. col. 2.
Benedictiones.
Benedictionum virtus, p. 139. col. 1.
Benedictiones impertiri possunt cum Sacra Effigie, aut Reliquiis. p. 140. col. 1. 2.
Hujusmodi benedictionum aliquot præclara monumenta. p. 140. col. 2.
Benedictiones Solemnes in Matrimoniis.
In Matrimoniis, quæ contrahuntur vetitis temporibus, benedictiones sunt interdictæ sua gravi culpa. p. 210. col. 2. p. 211. col. 1.
Quænam intelligantur esse solemnes, & non solemnes, benedictiones. p. 211. col. 2.
Benedictiones Mulierum post partum, Fontis Baptismalis, ignis, Seminis, Ovorum. &c.
Non sunt de juribus mere Parochialibus. Benedictiones tamen Mulierum post partum, & Fontis Baptismalis debent fieri a Parocho. p. 296. col. 2. p. 297. col. 1.
Prohibentur fieri in Ecclesiis Sodalitatum. p. 300. col. 2.
Benedictio Cerei Paschalis, & Ignis.
Quo die debeat peragi. Quis ejus Auctor. p. 110. col. 1.
Quid præferat. *ib.*
Benedictiones, distributiones Candelarum, Cinerum &c.
Non sunt de juribus mere Parochialibus. p. 296. col. 1. p. 347. col. 1.
Prohibentur fieri in Ecclesiis Sodalitatum, nisi pro Sodalibus. p. 300. col. 2.
Benedictio Campanarum.
Ritus benedicendi Campanis quis fuerit primus Auctor. pag. 140. col. 2.
Cur Campanis Sancti alicujus nomen imponi soleat pag. 141. col. 1.
Hujusmodi benedictio non est verus Baptismus. *ib.*
Beneficia, quæ ex Campanarum benedictione ad nos profluunt. p. 141. col. 2.
Est solius Episcopi Campanis benedicere. p. 141. col. 2. p. 142. col. 1.
Benedictionum aliquarum Ritus.
Ritus benedicendi Equis, & animalibus. p. 137. col. 2.
Ritus benedictionis contra Mures, Locustas, Bruchos, & Vermes noxios. p. 140. 1. 2.
Ritus benedicendi Agris. *ib.*
Ritus benedicendi Campanis. p. 141. col. 1.
Benedictus XIII.
Antiquum ritum renovat inter Patrinum, & confirmandum ætate adultum. p. 15. col. 1.
Præbendam Theologalem soli Doctori laureato in Sacra Theologia jubet conferri per concursum. pag. 160. col. 2. pag. 161. col. 1.
Indulgentiam Plenariam iis concessit, qui potest peractam semel in mense Confessionem, acceptamque Sacram Eucharistiam ad pulsum Campanæ tres Angelicas salutationes flexis genibus recitaverint. p. 168. col. 2.
Probavit Decretum Cardinalis de Tournon de conferendo Baptismo Infantibus quamprimum fieri potest. p. 263. col. 1.
Antiqua privilegia Tertiariis Mulieribus confirmavit, & auxit. p. 290. col. 2
Reliquit arbitrio Episcopi facultatem permittendi Canonicis, ut Matutinum diei sequentis recitent post Completorium diei præcedentis. p. 311. col. 2.
Beneficia.
Universa Residentiæ lege olim tenebantur. p. 262. col. 1.
Quare lex ejusmodi obsoleverit. *ib.*
Beneficiorum fructus in tres partes distribui, & erogari debent. p. 267. col. 2.
Beneficia simplicia obtineri nequeunt a Canonicis Regularibus Lateranensibus. p. 261. col. 1.
Aliter vero, si conjunctam habeant animarum curam, & facul-

facultas Abbatis Generalis intercedat pag. 261. col. 1.
Quicumque ſimplex beneficium, aut penſionem obtinet in aliqua Eccleſia, partem ſuam conferre debet, cum illa reparanda eſt. pag. 267. col. 2.
Beneficia Eccleſiaſtica.
Qui multis ambitioſis precibus Beneficium petit, quam pœnam incurrat ex S. Carolo Borromæo. p. 27. col. 2.
Eſt ſuperbus, & injuſtus, ſi alicujus Eccleſiæ Procurationem virtuti ſuæ debitam jactet. pag. 28. col. 1.
Quid de eo ſentiat S. Thomas, *ib.*
Beneficium ſimplex.
Quid ſit Beneficium ſimplex. p. 260. col. 2.
Utrum præter unum ſimplex Beneficium, quod non ſufficit ad vitam ſuſtentandam, poſſit ab Epiſcopo conferri ſecundum. p. 248. col. 1.
Suppoſita collatione duorum Beneficiorum; quæ non ſufficiunt pro honeſta vitæ ſuſtentatione, utrum poſſint conferri ab Epiſcopo tertium, quatum, & quintum abſque Pontificis facultate. p. 248. col. 1. pag. 249. col. 1.
Suppoſita collatione duorum Beneficiorum, ſive ſufficientium, ſive non, pro honeſta vitæ ſuſtentatione, utrum poſſint alia alicui conferri, quæ jure ad illum pertinent abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ. p. 248. col. 2. p. 249. col. 1.
Admitti poteſt cum pluribus penſionibus Eccleſiaſticis, quæ nequeunt ſuppeditare honeſtam ſuſtentationem. p. 248. col. 2.
Etiam quando eſt ſimplex, admitti poteſt in eadem Perſona cum pluribus legatis piis, ſeu Capellaniis juriſpatronatus Laicorum abſque Sedis Apoſtolicæ facultate. *ib.*
Beneficiati.
Proviſi de Beneficiis curam animarum habentibus, tenentur ex Tridentino elicere profeſſionem Fidei coram Epiſcopo, ſeu ejus Generali Vicario intra duo menſes a die poſſeſſionis. p. 165. col. 2.
Benevenuti.
Vitam S. Auguſtini Latine prius, & Gallice conſcriptam convertit in Italicam linguam. p. 278. col. 1.
Bona Eccleſiæ.
Jubentur adminiſtrari ab Epiſcopis per Oeconomos in Concilio Calcedonenſi. p. 195. col. 2.
Bona Temporalia.
Precibus a Domino expoſci poſſunt, & quare. 170. col. 1.
Bonhomus Vercellenſis Epiſcopus.
Libellum edidit complectentem varia Decreta ſuper Eccleſiaſtica Reformatione. p. 44. col. 2.
Bonifacius VIII.
Quam caute VVenceslaum Regem a legibus Quadrageſimæ ſolverit. 38. col. 2.
Anni Sancti celebritatem induxit: Qua occaſione id fecerit. pag. 65. col. 2.
Monialibus Clauſtrorum legem obſervandam primus præcepit. p. 77. col. 2.
Excommunicationis pœnæ eos ſubjecit, qui a foro Eccleſiaſtico alios abducunt, vel impediunt, vel de eo per ludibrium, vel jocum verba faciunt. p. 112. col. 2.
Librum ſextum ſuarum Decretalium promulgat horationibus Jacobi Caſtelli Bononienſis Manſionarii. p. 164. col. 1.
Eumdem nuncupat Accademiæ Bononienſi. *ib.*
Prohibet defunctorum corpora exenterari, in fruſta concidi, vel ab eis carnem excuti ſub pœna excumunicationis ſoli Pontifici reſervata, p. 174. col. 1.
Ejus Conſtitutio de membris defunctorum non incidendis, quomodo ſit intelligenda. *ib.*
Permittit diſtributiones abſentibus a Choro ob infirmitatem, vel Eccleſiæ utilitatem. p. 316. col. 2.
Bonifacius IX.
Exemit ab Ordinario Sodalitia excitata in ſolo Lateranenſi. p. 294. col. 1.
Bononia.
Studiorum Parens quare dicatur. p. 161. col. 2.
In ea celebris Theologiæ Academia inſtituta per Innocentium VI. *ibid.*
Magna Thologorum copia ſemper abundans. p. *ib.*
Bruta.
Utrum in ſtatu innocentiæ futura fuiſſent manſueta, quæ nunc ſunt ferocia tum inter ſe, tum erga homines. pag. 137. col. 2.
A quo moveantur ad nocendum hominibus. p. 83. col. 2.
Ritus benedictionis contra Brata inſeſta. p. 139. col. 2.

C

Cadavera Defunctorum.
NOn poſſunt exenterari, membratim concidi, neque ab illis carnis tegumentum excuti ſub pœna excommunicationis ſoli Pontifici reſervata. p. 73. col. 2.
Campanæ.
Quis eas adinvenerit, & quis in Eccleſiam induxerit. p. 49. col. 1. 2.
Cur earum ſonitus certis majoris Hebdomadæ diebus prætermittatur. p. 49. col. 2. p. 50. col. 1.
Variæ de hujuſmodi re Auctorum ſententiæ. *ib.*
Quæ Eccleſia debeat eſſe prima in reſtituendo Campanarum ſono Sabbato Majoris Hebdomadæ. p. 50. col. 1.
Inventæ, ut Populus ad Templum vocetur ad orandum. pag. 168. col. 2.
Suffectæ fuerunt tubis argenteis, quibus Judæi utebantur. *ib.*
Signum iis dandum pro angelica ſalutatione ter in die. p. 168. col. 2. p. 169. col. 1.
Item prima noctis hora pro recitando Pſalmo *De profundis*. *ib.*
Canonici.
Honeſtæ vitæ rationem, & exemplum Clero univerſo præferant neceſſe eſt. p. 306. col. 2.
Horas Canonicas in Choro perſolvere debent. p. 307. col. 1.
Silentes in Choro, dum recitatur Divinum Officium, carent fructibus Beneficii, ac diſtributionibus p. 299. col. 2.
Debent callere cantum Gregorianum. *ib.*
Vacare debent ſpiritualibus exercitiis ſemel per annum. p. 28. col. 1. 2.
Non poſſunt diſcedere a Choro ad confeſſiones audiendas; alias carent diſtributionibus. p. 322. col. 1.
Choro addictus poteſt alium Canonicum in urbe præſentem ſuo loco ſubrogare, atque ita diſtributiones percipere. pag. 310. col. 1.
Coadjutoribus vero Canonicorum id non licet. *ib.*
Nequit in Choro privatim Officium Divinum perſolvere, dum ab aliis cantatur. *ib.*
Canonici confabulantes in Choro graviter peccant; an etiam teneantur ad reſtitutionem diſtributionum. p. 312. col. 2.
Proviſi de Canonicatibus, & Dignitatibus in Eccleſiis Cathedralibus tenentur ex Tridentino Concilio emittere profeſſionem Fidei intra duos menſes, non ſolum coram Epiſcopo, ſed etiam in Capitulo: ſecus in Eccleſiis Collegiatis. p. 166. col. 1.
Acceſſitus Canonicus pro ſervitio Epiſcopi percipit fructus prebendarum, non vero quotidianas diſtributiones. pag. 318 col. 2. p. 319. col. 1.
Si vero Epiſcopum limina Apoſtolorum inviſentem comitetur, vel ejus loco ſufficiatur ab Epiſcopo, tunc percipit etiam diſtributiones. *ib.*
Qui conveniret in chorum ductus ſola utilitate diſtributionum ſimoniæ labem cotraheret. pag. 315. col. 2.
Tenentur omnes Canonici inſervire Epiſcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti. *ib.* & gaudent diſtributionibus. pag. 319. col. 2.
Debent inſervire etiam in munere Subdiaconi. p. 319. col. 1. Etiam in Eccleſia ſuburbana. *ib.*
Confabulantes in choro, dum Sacrum peragitur, ſuſpenſioni obnoxii declarantur. p. 313. col. 2.
Non poſſunt celebrare Capitulum tempore Divinorum Officiorum, ſi boni graviſſimam cauſam; alias amittunt diſtributiones. p. 321. col. 2.
Inſervientes Epiſcopo privatim celebranti, vel diœceſim viſitanti non percipiunt quotidianas diſtributiones. p. 319. co. 2.
Non poſſunt vacare ſpiritualibus exercitiis tempore Adventus, & Quadrageſimæ, & in feſtis ſolemnibus; & ſolum permittente Epiſcopo, & non omnes ſimul. p. 319. col. 2.
Gaudent fructibus, ac diſtributionibus poſtquam inſervierunt Eccleſiæ per quadraginta annos laudabiliter p. 320. co. 1.
Canonici immunes a choro poſt quadraginta annos poſſunt ab Epiſcopo revocari, ſi opus fuerit. *ib.*
Canonicus coadjutus non tenetur inſervire loco coadjutoris etiam infirmi. *ib.*
Omnia emolumenta provenientia ex abſentiis Canonicorum debentur Canonicis coadjutis. pag. 320. col. 2.
Canonici abſentes a Choro.
An lucrentur diſtributiones quotidianas. p. 314. col. 2.
Quid ſtatuatur contra Canonicos abſentes ulta tres menſes, p. 315. col. 1.
Abſentes poſſunt compelli etiam per mulctas pecuniarias. p. 316. col. 1.
Infirmitas, aut evidens Eccleſiæ utilitas ita excuſat a

choro, ut non amittantur distributiones. p. 316. col. 2. p. 317. col. 2.
Canonicus cœcus inter infirmos recensendus. p. 317. col. 1.
Quid si Canonici infirmi negligentes prius esse consueverint. *ibid.*
Qui chorum dimittit ob inimicitias, & injurias, quas tamen immerito patitur, non caret distributionibus. *ibid.*
Item, qui carceribus injuste detinentur. *ibid.*
Abesse possunt per tres menses ab Ecclesia juxta Concilium Tridentinum, nisi tamen Ecclesiæ statuta contrarium præcipiant. p. 313. col. 2.
Quid revera intelligatur pro absentia ab Ecclesia. p. 314. col. 1.
An absentia trium mensium debeat esse continua. *ibid.*
Canonici nequeunt gaudere vacatione trium mensium ultra tertiam partem, uno, & eodem tempore, neque diebus Quadragesimæ, Adventus, & amplioribus festivitatibus. *ibid.*
An requiratur licentia Episcopi, quando Canonici abesse volunt tempore per Concilium permisso. *ibid.*
Quid si abesse velint extra diœcesim. p. 314. col. 2.

Canonici, & Canonicales Dignitates.

In Missæ Sacrificio non debent habere Ministrum, qui Missali assistat, pagellas evolvat &c. p. 97. col. 2.

Canonici Capellani.

Nequeunt dimittere chorum ut Sacrum faciant; alias carent distributionibus. p. 322. col. 2.

Canonici Civitatis, ac Diœcesis Bononiensis.

Vide *leges perscripta &c.*

Canonici Magistri.

Juris Pontificii, aut sacræ Theologiæ; insuper Canonici operam dantes iis facultatibus addiscendis cum indulto absentiæ *ratione studiorum*, non percipiunt distributiones. pag. 320. col. 2.

Canonici inservientes.

Cameræ Apostolicæ non percipiunt distributiones. *ib.*

Canonici visitantes.

Devotionis causa Ecclesiam Lauretanam non percipiunt distributiones. p. 321. col. 1.

Canonicus Cœcus.

Vide *Canonici absentes.*

Canonicus examinator Synodalis.

Non percipit distributiones, nisi interfit Divinis Horis. p. 320. col. 2.

Canonicus infirmus.

Vide *Canonici absentes.*

Canonicus inserviens.

Tribunali S. Officii non percipit distributiones, *nisi* ex speciali indulto Sedis Apostolicæ. *ibid.*

Canonicus Parochus.

Pro tempore, quo residet, ac ministrat in Parochia extra civitatem, habetur tanquam præsens in choro. p 318. col. 2.

Canonicus Pœnitentiarius.

Absens a Choro pro audiendis Fidelium Confessionibus, & alius quilibet Canonicus in ejus locum suffectus ab Episcopo, percipit distributiones. p. 318. col. 1.
Si non est impeditus in munere Confessionis interesse debet Divinis Officiis. *ibid.* col. 2.
Jubetur responsa certa typis evulgare. p. 273. col. 2.
Vel ipsum transmittenda sunt nomina eorum, qui Paschali præcepto non obtemperaverint. p. 276. col. 1.

Canonicus Regularis Lateran.

Non putatur idoneus ad obtinendos Canonicatus in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis. pag. 261. col. 1. Vide *Beneficia.*

Canonicus Theologalis Prœbenda.

Debet esse doctor laureatus non solum in Jure Pontificio, sed in Theologia in aliqua publica accademia. p. 160. & 161. col. 1. 2.
Ejus munus quodnam sit. pag. 161. col. 2.
A quo fuerit primo institutus. p. 160. col. 1. 2.
Conferendus soli Doctori laureato in Sac. Theologia per concursum. p. 160. col. 2. 161. col. 1.
Non potest conferri laureato solum in jure Pontificio, sed debet esse laureatus in Sacra Theologia in aliqua publica Academia. p. 161. col. 1.
Concursu pro Canonicatu Theolog. quomodo faciendus. p. 162. col. 1.

Canonicus Theologus.

Absens a choro ob Ecclesiæ suæ utilitatem, qua die legere debet percipit distributiones. p. 318. col. 1.

Canonicus Vicarius.

Episcopi non percipit distributiones nisi interfit Divinis Horis. p. 320. col. 2.

Capellani Confraternitatum.

Extra Ecclesiam Confraternitatis non habent jus deferendi Stolam. p. 297. col. 1. p. 298. col. 1.

Capellanus Parochi.

Exarare potest testamentum absente Parocho, sed tunc consuetis testibus alius addendus est. p. 281. col. 2.
Quis inter Capellanos sive Sæculares, sive Regulares conductos ad celebranda funera, præcedere aliis debeat. p. 287. col. 1.

Capitalis Sententia.

Convicti de crimine etiam non confessi, capitali sententia puniri possunt in Pontificia ditione. p. 118. col. 2.

Capitula Ecclesiarum.

Post mortem Episcopi in illis diœcesibus ubi administrant bona Sedis Vacantis, tenentur de iis novo Episcopo rationem reddere. p. 196. col. 1.

Capsula pro Eleemosynis.

Quam antiquo tempore publice apponi consueverit in Ecclesia. p. 190. col. 2.

Carceribus Detenti.

Quis eorum Parochus. p. 92. col. 2.
Duplex eorum classis. *ibid.*
Detenti Carceribus *in Custodiam* debent inire Matrimonia coram Parocho, ubi eorum domicilium situm est. *ib.*
Detenti vero carceribus *in pœnam*, coram Parocho, in cujus Parochia carceres positi sunt. *ibid.*

Cardinales Episcopi.

Centum dies Indulgentiarum promulgare possunt etiam ad Regulares. p. 173. col. 1.

Cardinalis Petra.

Præclara Commentaria edidit in Constitutiones Apostolicas. pag. 276. col. 2.

Carolus Magnus.

Edicto statuit, ne ignoranti linguam populo usitatam Pastoris munus deferatur. p. 121. col. 1.

Causæ Civiles ad Forum Ecclesiasticum pertinentes.

Causæ Civiles universæ, quibus implicantur Ecclesiastici pertinent ad Forum Ecclesiasticum. p. 111. col. 1.
In prima earum instantia a solis Episcopis, vel Ordinariis locorum cognosci possunt. p. 111. col. 2.
Non possunt deferri in Curiam, nisi de consensu Episcopi & partium. *ibid.*
Causæ Civiles, in quibus Clericus est actor, debent referri ad Forum Ecclesiasticum, ubi tamen est consuetudo, *qualis est in Diœcesi Bononiensi.* p. 112. col. 1.
Hæc tamen jurisdictio est solum cumulativa. pag. 112. col. 2.

Celebratio Missarum.

Quibus horis haberi, & absolvi possit, & debeat etiam tempore magnæ festivitatis. pag. 95. col. 1.

Celebratio Missarum pro Vivis, aut pro Defunctis.

Non est de Juribus Parochialibus. p. 296. col. 2. p. 297. col. 1.

Celebratio Missæ solemnis feria quinta in Cœna Domini.

Non est de jure mere Parochiali, spectat tamen ad Parochos. p. 296. col. 2. p. 297. col. 1.

Celebritas Annua Corporis Christi.

Initium habuit Leodii, & qua occasione. p. 8. col. 1.
Propagata fuit ad universam Ecclesiam occasione miraculi celeberrimi Volsinii. p. 8. col. 1. 2.
Indulgentiæ a Summis Pontificibus concessæ Festum hoc celebrantibus. p. 8. col. 1. 2.
A Concilio Tridentino proponitur tanquam annuus triumphus pro hæresi debellata. *ibid.*
Præter Festum Corporis Christi feria V. in Parasceve aliud inductum est ab Urbano IV. feria V. post hebdomadam Pentecostes. p. 8. col. 1. 2.
Quibus de causis hoc factum sit. *ibid.*
S. Thomas de Aquino Officium pro hac celebritate composuit. p. 8. col. 2.

Ceremoniale Episcoporum.

Imprimi jussum a Clemente VIII. p. 2. col. 1.
Confirmatum, & pluribus auctum ab Innocentio X., & Benedicto XIII. *ibid.*

Chocolates.

Vide *Jejunium Quadragesimale.*

Choreæ.

Utrum permitti possint. p. 36. col. 1. 2.
Utrum de se sint peccaminosæ nec ne? p. 200. col. 1. & 2.
Variæ circa hoc Doctorum, & Patrum sententiæ. *ibid.*

Quam

Quam sint periculosæ, *ibid.*
Quando sint certo peccaminosæ, P. 201. col. 2.
A Sacerdotibus, & Parochis initæ quam scandalosæ, pag. 202. col. 1. 2.
Sunt Ecclesiasticis interdictæ tempore bacchanalium. p. 202. col. 2. & p. 108. col. 1.

Chrisma,

Vide *Consecratio S. Olei*,

Christi Fideles,

Initio Ecclesiæ quater in nocte surgebant ad Orationem, & preces recitandas, p. 310. col. 2.

Christus Dominus,

Utrum Sanctissimam Eucharistiam susceperit in ultima Cœna, antequam illam Apostolis tribueret, pag. 109. col. 1.
Quo die, & hora resurrexerit. p. 111. col. 2.
Quanto tempore fuerit in sepulchro. *ibid.*

Circulus ex capillis confectus,

Interdicitur Sacerdotibus tempore Sacri. pag. 97. col. 1. Vide *Coma fictitia*,

Claustra Monialium,

Pueri & Puellæ teneræ ætatis Claustra Monialium ingredi non permittantur, p. 79. col. 1.

Clemens V.

Quosdam Judices comprimit, qui damnatos capite impediebant, ne sua scelera Sacerdoti confiterentur. pag. 54. col. 2.
Solis Principum Liberis, & ob solam necessitatem permisit Baptismum administrari in privatis domibus, p. 263. col. 1. 2.

Clemens VIII.

Statuit Sodalitia adoptata Capitulo S. Joannis Lateranensis subesse Ordinario, p. 294. col. 1 2.
Statuit Confraternitates aggregatas aut Regularibus, aut aliis Archisodalitiis subesse Ordinario. p. 294. col. 2.
Prohibuit, ne plures in ea civitate Sodalitates ejusdem instituti permitterentur. p. 293. col. 2.

Clemens X.

Permittit Canonicis Regularibus Lateranensibus obtinere Beneficia cum animarum cura, si Abbatis Generalis facultas intercedat. p. 261. col. 1.

Clemens XI.

Ejus Epistola Encyclica de non faciendis expensis a Monialibus in suscipiendis, obeundisque Monasterii muneribus. p. 80. col. 2. & 81. col. 1.
Irreverentias in Missæ Sacrificio avertendas maxime curat, p. 93. col. 2.
Perscribit rationem recitandi Divini Officii. p. 312. col. 1. 2.
Ejus Decretum de unica Missa in Oratoriis privatis celebranda: de tempore, quo in iis celebrari non licet: De Privilegiis Regularium abrogatis. p. 95. col. 2.
Decernit Infantes, qui decedunt in agris apud Nutrices pertinere ad Ecclesiam Parochialem suorum Parentum, & in ea sepeliendos, si vero caruerint Parentibus spectare ad Parochiam Tutorum, si etiam Tutoribus caruerint, ad Parochiam, in qua decedunt. pag. 289. col. 1.
Litteras dat sua manu exaratas ad amplissimum, & nobilissimum Virum curam animarum habentem, quibus eum monet de muliere dimittenda, licet nulla intercederet consuetudo. p. 218. col. 2.
Permittit Parochis, & Canonicis, qui vacant spiritualibus Exercitiis, distributiones, & consuetos fructus, qui inter præsentes percipiuntur. p. 281. col. 1.
Decernit participes esse distributionum Canonicos, qui vacant spiritualibus Exercitiis. p. 319. col. 2.

Clemens XII.

Abrogavit privilegia concessa Mulieribus Tertiariis a Benedicto XIII. p. 290. col. 2.
Chirographum publicat utilitate proposita pro deferendis in officinam monetariam vasis argenteis superfluis ad solvendum æs alienus contractum. p. 147. col. 1. 2.
Indulgentiam plenariam promulgat in forma Jubilæi. p 148. col. 2.
Permisit ad decennium Missionariis in Regione Madurensi omittere quædam sacramentalia in conferendo Baptismo. p. 264. col. 2.
Indulgentiam Plenariam concedit Deum orantibus contra Turcas. p. 208. col. 1.
Quas orationes indixerit pro ea obtinenda. pag. 209. col. 2.
Probavit Decretum Cardinalis de Tournon de conferendo Baptismo Infantibus quamprimum fieri potest. p. 263. col. 1.
Quam Indulgentiam iis impertiverit, qui ad pulsum Campanæ flexis genibus Psalmum: *De profundis* recitaverint, aut Orationem Dominicam cum Salutatione Angelica addito versiculo *Requiem æternam &c.* pag. 168. col. 2.
Benedicti XIII. Constitutiones circa Tertiarias Moniales viventes in privatis ædibus ad jus commune revocat. p. 78. col. 1.

Clerici,

Non debent nutrire comas. p. 187. col. 1.
Debent gerere tam Coronam, quam Tonsuram. *ibid.*
Si iter habeant uti possunt veste breviori, sed decenti. p. 87. col. 2.
Item permittitur, ut sine pallio extra mœnia Civitatis deambulent, & hyemis, vel pluviæ tempore utantur pallio violacei, vel alterius modesti coloris. p. 188. col. 1.
Habitum Clericalem contra statuta non deferentes, quibus pœnis subjecti fuerint a Synodo Tridentina, & Sixto V. *ibid.*
Quibus aliis pœnis declarentur subjacere in Diœcesi Bononiensi, p. 188. col. 2.
Habitum Clericalem ubicunque deferre ex Trullano Concilio, aliisque jubentur. p. 186. col. 2.
Habitus Clericorum debet esse vestis oblonga. *ibid.*
Quo tempore uti tentaverint brevioribus vestibus pro oblongis. *ibid.*
Non possunt incedere cum veste colorata sine pallio, cum bacillis retento collari. p. 187. col. 1.
Uti possunt comis appositis de facultate Episcopi, decentibus tamen, & ita ut appareat Corona. *ibid.*
Quodnam esset eorum munus juxta veterem disciplinam in corporibus Christianorum deferendis, iisque tumulandis. p. 104. col. 1.
Clericus, qui Minores, & Subdiaconatum simul attigit, minores solum potest exercere. p. 305. col. 1.
An Ordinatus hac ratione suspensioni sit obnoxius. *ibid.*

Clericus irregularis,

An sit irregularis, qui militiam secutus, neminem tamen interfecit, aut mutilavit. p. 269. col. 2. & 273. col. 1. 2.
An irregularitatem contraxerit, qui Magistratum secularem agens, in reum mortis sententiam pronunciavit, quæ tamen executioni mandata non est. *ibid.*
Quid autem si bellum sit injustum. p. 270. col. 1.
Quid si bellum justum pro defensione, vel offensione suscipiat Clericus. p. 270. col. 2.
Non est irregularis Clericus, qui ad suam vitam defendendam aliquem interficit. *ibid.*
Clericus inter Milites etiam Pontificios cooptatus, *licet secus non exerceat* spoliatur ipso facto suis pensionibus, ac Beneficiis. p. 272. col. 1.
Si initiatus sit Ordinibus Sacris, aut Beneficio præditus lethaliter etiam peccat, aliter si Tonsuram, & minores solum Ordines habeat. p. 273. col. 1.

Clingius Conradus.

Quomodo choreas definiverit. p. 201. col. 1.

Coadjutores.

Canonicorum Choro addicti non possunt alium loco suo subrogare. p. 310. col. 1. 2.
Non possunt petere indultum absentiæ a Choro ratione studiorum. p. 321. col. 1. 2.
Cardinalis Columna Archiepiscopus Bononiensis præcipit Confessariis etiam Regularibus convenire ad Congregationem casuum conscientiæ. p. 277. col. 1.

Cœcutientes & Cœci.

Cœci sunt irregulares. 94. col. 1.
Neque ad primam Tonsuram admittuntur. p. 94. col. 2.
Cœcutientibus Presbyteris quid concedi soleat a Sac. Congregatione. *ibid.* Vide *Vicarius cœcus*.

Cœlestinus I.

Improbat consuetudinem de reis non absolvendis in mortis articulo. p. 54. col. 1.

Cœtus Ecclesiastici.

Parochis præscribitur, ut peractis cœtibus responsa mittant Pœnitentiariis. p. 273. col. 2.
Non satis est pagellam mittere ad illum, qui cœtibus præsidet. p. 274. col. 1.
Conventus Ecclesiastici mensibus Novembris, ac Decembris omittantur. *ibid.*
Decreta circa Ecclesiasticos conventus constituta. p. 275. col. 1.

Delinquentes sex scutata Romana persolvant. pag. 276. col. 1.
Vide *Conventus Ecclesiastici*.
Convenire tenentur omnes Sæculares, vel Regulares curam animarum habentes. p. 276. col. 2.
Vitandæ sunt novæ opiniones in solvendis moralibus quæstionibus. *ibid.*

Collegium Montaltum.

Per Sixtum V. Bononiæ erigitur. p. 165. col. 1. 2.
Laudabilis, & utilis in eo studiorum ratio. *ibid.*

Coma Fictitia, Pileolus, & Circuli Capillorum in Sacerdotibus, & Ecclesiasticis.

Facere rem Divinam velato capite peccatum est. p. 257. col. 2.
Non licet gerere Pileolum, aut Comas fictas, dum Sacrum peragitur absque facultate Summi Pontificis. pag. 258. col. 1. & p. 96. col. 2.
Neque Episcopi, neque Nuncii habent facultatem permittendi Pileolum, aut Comas fictas tempore Sacri, etiam justa de causa. p. 258. col. 2. p. 259. col. 1.
Quibus pœnis subjecti fuerint Sacerdotes in Diœcesi Bononiensi, qui Pileolum, vel Comas fictitias gestaverint tempore Sacri. p. 259. col. 1.
Quænam sit differentia inter Comam fictam, & Circulum capillorum. *ibid.* col. 2. p. 260. col. 1.
Utrum Episcopus possit permittere in Sacerdotibus Circulum capillorum tempore Sacri. p. 260. col. 1.
Vana Sacerdotum effugia, ut sibi liceat usus Comæ fictitiæ. *ibid.* col. 2.

Communio Paschalis.

Non adimpletur præceptum, si Communio sumatur in Metropolitana Ecclesia, quæ non sit ejusdem sumentis Parochia. p. 153. col. 1.
Sæculares Monialibus, vel Regularibus inservientes, quando possint præcepto Communionis Paschalis satisfacere in eorum Ecclesiis extra Parochiam. *ibid.* col. 1.
Excusationes, quæ adduci solent ab iis, qui huic præcepto non satisfaciunt, ne declarentur excommunicati. p. 130. col. 1.
Quam vanæ sint, & quomodo iis respondendum. *ibid.*
Ad festum Nativitatis B. Virginis in Diœcesi Bononiensi prorogatur præceptum Paschalis communionis iis, qui illam sumere in Paschate omiserunt. p. 133. col. 2.

Communionis Præceptum.

Obligat Fideles ad sumendam Eucharistiam tempore Paschali in propria Parochia. p. 46. col. 2.
Quid intelligatur pro *tempore* Paschali. *ibid.*
Nullus est, *qui* ex privilegio ab hoc præcepto eximatur. *ibid.*
Non satisfacit huic præcepto, qui relicta propria Parochia, Metropolitanam aut Cathedralem Ecclesiam adit. p. 46. col. 2, & p. 47. col. 1.

Communio Sacrilega.

Maxime Deum provocat. p. 130. col. 1.
Regi Lothario ejusque familiaribus quantum fuerit exitiosa. *ibid.* col. 2.

Concilium Basileense.

Decretum Innocentii III. de instituendo Canonicatu Theologali in omnibus Metropolitanis extendit ad omnes Cathedrales. p. 160. col. 2.

Concilium Constantiense.

Opinionem proscripsit, qua asserebatur Orationes speciales uni personæ applicatas non magis eidem prodesse, quam generales cæteris paribus. p. 103. col. 1. 2.

Concilium Lateranense.

Decernit restituendos Beneficii fructus ab iis, qui Divinum Officium omittunt. p. 309. col. 2.

Concilium Romanum.

Sub Benedicto XIII. utrum omnibus Regularibus potestatem fecerit, qua extra tempora ordinari possint. p. 58. col. 1. 2. & p. 60. 61.

Concilium Senonense.

Rationem persolvendi Horas Canonicas pie, devoteque perscribit. p. 312. col. 2. 313. col. 1.

Concilium Tridentinum.

Decernit instituendum esse in Ecclesiis etiam Cathedralibus Canonicum Pœnitentiarium; ejus munus, ac Privilegia describit. p. 318. col. 1.
Habendum pariter esse veluti in choro præsentem Canonicum, qui Curam gerit animarum extra Civitatem pro tempore, quo residet ac ministrat in sua Parochia. *ibid.*
Statuit compelli posse Canonicos ut inserviant Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti. pag. 319. col. 1.
Silentes in Choro Canonicos, dum Officium Divinum celebratur damnat. p. 309. col. 2.

Concionatores.

Non possunt esse sæculares. p. 72. col. 1.
Debent impetrare facultatem ab Episcopo. *ibid.*
Quales se gerere debeant. *ibid.* p. 74. col. 1.
Utrum peccent concionando in culpa mortali. p. 72. col. 2. p. 73. col. 1.
Utrum expediat doctissimos habere Concionatores, an mediocres. *ibid.*
A fabulis poetarum abstinere debent. *ibid.*
Et a nimia dicendi ratione. *ibid.*
Concionatoribus stipendium debetur. *ibid.*
Quomodo illud accipere debeant. *ibid.*

Confessarii Regulares Monialium.

Debent approbari ab Episcopo. p. 76. col. 1.

Confessarius.

Nequit absolvere complicem criminis etiam tempore Jubilæi. p. 220. col. 2.
Condere potest testamentum illius, cujus confessiones excipere solet, si adsint necessarii testes. p. 282. col. 1.
Etiamsi Canonicus sit, aut Regularis interesse debet Congregationi Casuum Conscientiæ. p. 276. col. 2.
Id præsertim indicitur Canonico Pœnitentiario. *ibid.*
Utrum Confessarius, qui absolutionem pœnitenti impertiri non potuit, eidem testari possit, se illi pœnitentiæ sacramentum administrasse. p. 128. col. 2. & p. 129. col. 1.
Nullus Sacerdos potest sine Episcopi facultate sæcularium Confessiones audire tum in civitate, tum in diœcesi. p. 227. col. 2.
Quænam fuerint de hac re Pontificum decreta. *ibid.*
Nunquam debet Theologiæ Moralis studium intermittere, etiamsi peritus antea fuerit. p. 87. col. 2.

Confessarius cum facultate Sacræ Pœnitentiariæ.

Si post contractum matrimonium in vim dispensationis, impedimentum ex occulto fiat publicum, potest Episcopum certiorem facere de resolutione, & dispensatione p. 237. col. 2.
De quibus monere debet conjuges, si vel uterque vel alter cognitum habeat impedimentum, donec dispensatio reddatur. p. 239. col. 1. & *ibid.* col. 2.
Qua formula uti debeat dispensando, & absolvendo. *ibid.* col. 2.
Quando aperire possit litteras Sacræ Pœnitentiariæ. p. 234. col. 2.
Debet omnem diligentiam impendere, ut cognoscat, an verum expositum fuerit Summo Pœnitentiario. p. 235. col. 1.
Non potest uti ad suum libitum facultate concessa per Sacram Pœnitentiariam, sed solum in sacramentali Confessione. *ibid.* col. 2.
Debet irrogare pœnam consentaneam crimini. *ibid.*
Quando indicare debeat impedimentum occultum. *ibid.* col. 1. 2. & p. 236. col. 1.
Quam pœnam incurrat, nisi litteras Sacræ Pœnitentiariæ laceraverit. p. 238. col. 1.

Confessarius Monialium.

Utrum claustra Monialium ingredi possit Pœnitentiæ sacramentum administraturus ægrotis. p. 78. col. 2.
Potest celebrare Missas Sanctorum, de quibus Moniales recitant Officium, sed in Missali Romano, & de Communi. p. 98. col. 1.
Idem dicendum de Capellano, qui Monialibus inservit. *ibid.*

Confessarius in aliena Diœcesi.

Confessarius non potest licite administrare sacramentum Pœnitentiæ in aliena Diœcesi sine Episcopi diœcesani facultate etiam tempore Jubilæi. p. 223. col. 1. 2.
Utrum saltem valide. *ibid.*

Confessio Sacramentalis.

Quilibet Fidelis ex jure Ecclesiastico tenetur semel in anno omnia peccata sua proprio Sacerdoti confiteri. p. 45. col. 2.
Quid intelligatur nomine *proprii* Sacerdotis. *ibid.* col. 1. & *ibid.* col. 2.
Quid circa hoc sanxerit Clemens VIII. & X. *ibid.*

Impen-

Impendente mortis articulo obſtringuntur omnes ad confitenda peccata, p. 54. col. 2.

Confirmandi.

Debent eſſe modeſti, & jejuni. p. 13. col. 2.
Sicuti etiam Epiſcopus confirmans. *ibid.*
Quænam fuerit conſtans Eccleſiæ praxis circa hoc uſque ad ſæculum XII. *ibid.*
Juxta veterem diſciplinam parvuli immediate poſt Baptiſmum confirmabantur. *ibid.*
Ægroti morbo periculoſo etiam infantes confirmandi. pag. 14. col. 1.
Imparatis & indignis confertur character, non gratia. p. 13. col. 2.

Confirmatio.

Confirmationis forma [quantum] eſſet apud antiquos arcana. p. 14. col. 2.
Confirmationis materia antiquitus ſimplex oleum, nunc Chriſma ex oleo, balſamoque per Epiſcopum benedicto. *ibid.*
Quid per oleum; quid per balſamum deſignetur ex S. Thoma. *ibid.*
Cur antiquitus haberetur tantum diebus Paſchatis, & Pentecoſtes. p. 11. col. 1.
Cur ea diſciplina poſterioribus temporibus immutata. *ib.*
Tempore Viſitationis ſacræ convenienter habetur. *ib.*
Quot nominibus appelletur. *ibid.*
Eſt verum ſacramentum, eique conveniunt omnes ſacramenti conditiones. *ibid.* col. 2.
Quo tempore Chriſtus Confirmationem inſtituerit. p. 11. col. 2.
Perpetua fuit conſuetudo in Eccleſia Confirmationis adminiſtrandæ. p. 12. col. 1.
Duplicem confert gratiam ſcilicet Miraculorum, & ſanctificantem. *ibid.*
Quare non omnes gratiam miraculorum accipiant. *ibid.*
Eſt ſacramentum vivorum, & producit gratiam ſecundam. *ibid.* col. 2.
Producit characterem diverſum a charactere Baptiſmi. *ibid.*
Iterari non poteſt. *ibid.*
Non eſt neceſſaria neceſſitate medii. p. 13. col. 1.
Sine ea acquiri poteſt vita immortalis. p. 12. col. 2.
Diſputationes ſuper hoc excitatæ inter Doctores Catholicos facultatis Pariſienſis, & Anglos. p. 13. col. 1.
Graviter peccat, qui ob contemptum, vel ſocordiam hoc ſacramentum non ſuſcipit. *ibid.*
Item Parochi, Parentes, Domini, Tutores ſubditos ad hoc ſacramentum ſuſcipiendum non ſtimulantes. *ibid.*
Precandi formula, quæ ab Epiſcopo confirmante adhibetur, antiquiſſima. p. 14. col. 2.
Confirmationis conferendæ ritus: eorum figura, ſignificatio, & ratio. *ibid.* p. 15. col. 1.

Confraternitates in ſuis Oratoriis, vel Eccleſiis.

Non poſſunt compelli a Parocho ad aſſiſtendum functionibus Eccleſiæ Parochialis. p. 297. col. 1. 2.
Non poſſunt retinere Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſine ſpeciali indulto Sedis Apoſtolicæ. *ibid.*
Suppoſita facultate retinendi Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum non poſſunt infra annum illud publice exponere ſine licentia Ordinarii. *ibid.*
Poſſunt ad libitum facere ſuas Congregationes abſque interventu & licentia Parochi. *ibid.*
De licentia Epiſcopi ſine conſenſu Parochi poſſunt infra annum exponere Sanctiſſimum Sacramentum. p. 302. col. 1.
Poſſunt habere ſepulchra, & in eis tumulare cadavera de licentia Epiſcopi abſque Parochi facultate ſalvis juribus Parochialibus. *ibid.*
Poſſunt ducere proceſſiones de licentia Ordinarii Parocho comitante, vel alio Sacerdote de ejus licentia. p. 302. col. 2.
Utrum poſſint quæſtuare, & quomodo. p. 303. col. 2. & p. 304. col. 1.
In Feſtivitatibus ſolemnibus Eccleſiæ vel Oratorii poſſunt celebrare Miſſam ſolemnem independenter a Parocho. p. 296. col. 2. & p. 297. col. 1.
Poſſunt recitare Horas Canonicas cum cantu abſque licentia Parochi. *ibid.*
Poſſunt celebrare Miſſas privatas, aſſentiente Ordinario loci, & Parocho contradicente. *ibid.*
Poſſunt benedicere, & diſtribuere Candelas, Cineres, Palmas &c. abſque licentia Parochi. *ibid.*
Poſſunt benedicere ſemina, ova, & ſimilia independenter a Parocho. *ibid.*
Poſſunt denunciare per Capellanos Populo Feſtivitates, & Vigilias occurrentes in Hebdomada. [p. 296. col. 2. & p. 297. col. 1.
Poſſunt admittere publicas Conciones tempore Quadrageſimæ, vel Adventus de licentia Ordinarii, contradicente Parocho. p. 297. col. 1.
Non poſſunt celebrare Miſſas ante Miſſam Parochialem, niſi de licentia Ordinarii. *ibid.*
Non poſſunt ſine Parocho facere Officium funebre ſuper cadaveribus in eorum Eccleſiis ſepeliendis, quando tumulandi ſunt in ejus Parochia. *ibid.*
Poſſunt abſque licentia & interventu Parochi facere ſuas Proceſſiones intra ambitum ſuarum Eccleſiarum, non tamen extra ambitum, niſi de licentia Epiſcopi. *ibid.*
Non dependent circa functiones Eccleſiaſticas a Parocho, intra cujus Parochiæ limitem ſunt erectæ. p. 296. col. 2. & p. 297. col. 1.

Confraternitates Laicorum in Eccleſiis Parochialibus, earumque annexis.

Dependent a Parocho in explendis functionibus Eccleſiaſticis non Parochialibus. *ibid.* col. 1. *ibid.*
Non poſſunt ſe commiſcere invito Parocho in functionibus ejuſdem Eccleſiæ, ſive Parochialibus, ſive non Parochialibus. p. 297. col. 1. 2.
Poſſunt juxta peculiaria earum ſtatuta, & pro libito facere ſuas Congregationes abſque interventu, & licentia Parochi, dummodo non impediant functiones Parochiales. *ibid.*
Poſſunt adminiſtrare ſua bona independenter a Parocho. *ibid.*

Congregatio Caſuum Conſcientiæ.

Vide *Cœtus Eccleſiaſtici.*
Vide *Conventus Eccleſiaſtici.*

Conſecratio, & Benedictio Monialium.

Utrum in exteriori an interiori Eccleſia peragenda. pag 226. col. 1. 2.
Utrum hac occaſione Moniales poſſint egredi extra Clauſuram. p. 227. col. 1.
Utrum ex permiſſione Epiſcopi occaſione Conſecrationis Magiſter Ceremoniarum, conſanguineæ, & conſanguinei Clauſuram poſſint ingredi. *ibid.*

Conſecratio, & Benedictio Veſtium, & ſacrorum Vaſorum.

Quam ſit antiqua in Eccleſia. p. 52. col. 1.
Ad quem pertineat de jure. *ibid.*
Utrum Epiſcopus ad hoc poſſit alium Sacerdotem delegare. *ibid.*
Utrum Cingulum, Pluviale, & Pixis benedictione indigeant. p. 52. col. 2. & p. 53. col. 1.
Quinam poſſint benedicere. p. 53. col. 1.

Conſecratio S. Olei.

Traditione Apoſtolica ad nos dimanavit. p. 187. col. 1.
Non poteſt fieri a ſimplicibus Sacerdotibus, ſed ſolum Epiſcopis. *ibid.*
A quo fieri decreta fuerit feria quinta in Cœna Domini. *ibid.*
Ad quod ſæculum referenda inſtitutio, ut debeat fieri feria quinta in Cœna Domini. *ibid.*
Debet fieri in Eccleſia Cathedrali. *ibid.*
Quam ſit antiquus ritus, ut tot numero Sacerdotes, Diaconi, Subdiaconi, & Accoliti interſint conſecrationi, & benedictioni S. Olei. p. 187. col. 2.

Conſecratio Templi, & Altaris.

Templum, vel Altare conſecratum, & poſtea dirutum, ſi renovetur, poteſt iterum conſecrari, & quare. p. 180. col. 1.
In hoc caſu Officium debet fieri de prima Conſecratione, & quare. *ibid.*
Conſecratio Altaris ab Eccleſiæ Conſecratione ſejungitur. *ibid.* col. 2.

Conſtantinus.

Ejus lex de operibus ruralibus diebus feſtis exercendis per Leonem ſapientem male accepta. p. 176. col. 1.
Quomodo intelligi debeat. *ibid.*

Conſtantinus IV. Imperator.

S. Agathonem, cæteroſque in poſterum Pontifices a tributo ab Imperatoribus impoſito ſolvit. p. 251. col. 1.

Conſuetudo.

Conſuetudo etiam conſtans, ſi Concilio Tridentino aperte repugnet, nihili facienda. p. 166. col. 2.

Conventus pro examinandis casibus moralibus.
Haberi debent cum Episcopo ut ea decernantur, quæ ad doctrinam, & mores pertinent. p. 88. col. 1.
Qui debeant interesse. *ibid.*
Quam utiles, & necessarii. *ibid.*
Quantum commendentur a Synodis, & Viris clarissimis, p. 86. col. 1.
Conventus Ecclesiastici habiti per Episcopos Petricovien. & Lucionen. p. 88. col. 1.
Frequentes olim in Diœcesi Bonon. *ibid.*
Quid circa eos statutum in Synodis. *ibid.*
Quoties fieri statutum fuerit in Civitate, & Diœcesi Bononiensi, & quomodo. *ibid.* col. 2. & p. 89. col. 1. Vide *Cœtus Ecclesiastici.*
Convictores in Collegiis, & Seminariis.
Si vita decedant cuinam Parocho persolvenda pecunia pro funeribus. p. 93. col. 1. 2.
Convictus Puellarum in Monasteriis.
Mos educandi puellas in Monasteriis antiquissimus. p. 79. col. 1.
Hujusmodi Puellæ habeant locum in Monasterio a Monialibus separatum. *ibid.* col. 2.
Convivia.
Convivia fieri solita in Diœcesi Bononiensi cum indicuntur Officia pro Defunctis, eorumque corruptelæ. p. 151. col. 1.
Eorum consuetudo abrogatur. *ibid.* col. 2. & p. 152.
Corpora Defunctorum.
Possunt indui aliquo Regularium habitu, nisi fuerint Subdiaconi, Diaconi, & Sacerdotes. p. 106. col. 2. p. 107. col. 1.
Corpora Laicorum a Laicis, Clericorum a Clericis, Sacerdotum a Sacerdotibus efferri debent. p. 185. col. 2.
Non debent deferri ad Ecclesiam in curru. p. 106. col. 2.
Corpota Defunctorum pauperum non debent ad Ecclesiam deferri ab unico Sacerdote, & quare. p. 103. col. 2.
In iis deferendis Psalmi canendi. *ibid.* & p. 104. col. 1.
Debent deferri cum facibus, & debita funeris pompa. p. 105. col. 2.
Ritus deferendi faces quam antiquus. p. 105. col. 2.
Coreyrensis Civitas.
A Turcis obsidentibus eripitur ope Beatæ Mariæ Virginis, p. 209. col. 1.

D

Dataria.
QUando ad ipsam sit confugiendum pro dispensatione super impedimentis Matrimonii contracti, vel contrahendi. p. 230. 231. 32. *& seq.*
Decisiones Casuum Moralium.
Habitæ per Clerum Patavinum in lucem editæ per Joannem Clericatum. p. 88. col. 1.
Quomodo fierent in Civitate Bononiensi. *ibid.*
Quinam ritus in ea modo servandus. p. 89. col. 2.
Decreta Concilii Tridentini.
Etiam sine ulla ipsius mentione judicantur sublata, quoties contrarium a Sede Apostolica præscribitur. p. 166. col. 2.
Decreta S. Congregationum opinionibus Scriptorum quare anteponenda sint. p. 306. col. 2.
Dies Dominica.
Quare Sabbati loco ab Apostolis subrogata. p. 142. col. 1.
Dominica Resurrectionis Christi Domini.
Qui fuerit ritus celebrandi Missam in Dominica ante sæculum decimum. p. 110. col. 2.
Quid de eo sequentibus temporibus immutatum. *ibid.*
Dies feriati pro Matrimoniis contrahendis.
Primis temporibus dies feriati impedimentum dirimens inferebant. p. 213. col. 1.
Quodnam tempus olim complecterentur. *ibid.*
Quonam modo esse intelligantur. *ibid.* col. 2.
Dies Festi.
Ex præcepto pro Ordinibus conferendis solum definiti sunt, non vero, qui in Breviario *festa* appellantur. p. 250. col. 1.
Qua ratione sanctificandi. p. 125. col. 2.
Contemptores dierum festorum etiam in hac vita puniendi. p. 126. col. 1.
Quando inciperent, & absolverentur sæculo nono. p. 30. col. 2.
Quid sanxerit Alexander III. *ibid.*
Corruptelæ Rusticorum in diebus festis observandis, p. 175. col. 1.
Ex violatione dierum festorum quot damna in Ecclesia. *ibid.*
Diebus festis ab omni opere servili, ac nundinis, a causis forensibus abstinendum. *ibid.* col. 2.
Opera ruralia, cum sint servilia, diebus festis fieri nequeunt *ibid.*
Præceptum dierum festorum non dissolvitur ex necessitate operum servilium. *ibid.*
Quando piscari liceat diebus festis. p. 176. col. 1.
Diaconi in Sacrificio Missæ.
Quomodo vinum prius in Calicem infunderent. p. 203. col. 1.
Diodorus Tarsensis Episcopus.
Instituit alternatim canere versiculos Psalmorum. p. 313. col. 1.
Distributiones.
Vide *Proventus &c.*
Divites.
Quantum ad pœnæ expiationem sunt melioris conditionis, quam pauperes. p. 312. col. 1.

E

Ecclesia.
MAgno honore prosequenda, & nefas ad illam accedere cum armis, aut canibus venaticis, p. 265. col. 2.
Christiani Milites ensem in Ecclesiam inferre primi ecperunt, & quare. *ibid.*
Quibus expensis reparari debeant Ecclesiæ tum Parochiales, tum liberæ collationis. p. 267. col. 1.
Ecclesiæ juris patronatus quando reparari debeant a Patronis. p. 268. col. 1.
Ecclesia Bononiensis.
Olim erat suffraganea Ecclesiæ Mediolanen. p. 186. col. 2.
Ecclesiastici.
Multa sunt Ecclesiasticis illicita, quæ sunt licita Laicis, uti choreæ. p. 201. col. 1.
Effigies S. Crucis, & Sanctorum.
Ecclesia non solum tolerat, sed probat, ut Effigies Sanctæ Crucis, & Sanctorum in vicorum angulis, & Urbium compitis collocentur. p. 196. col. 2.
Quam indignum illas humi exprimi, & locis sordidis, & inquinatis. p. 197. col. 1.
Imperatorum edictis, & Sacris Canonibus id vetitum est. *ibid.* col. 2.
Quæ pinguntur Sacræ Imagines in muris externis Templorum, vel domorum, altius a terra pingendæ. *ibid.*
Effigies B. M. V. a S. Luca depictæ.
Quis Sacram Effigiem Bononiam deportaverit; unde, & ubi primum illam collocaverit. p. 206. col. 1. p. 5. col. 1.
Eleemosynæ, quæ ab oppidis ditionis Bononiensis deferuntur Sacræ Imagini; utrum, & quando pro ædificio novi Templi debeant inservire. p. 206. col. 1. 2. & p. 207. col. 2.
Gestari per Urbem solita triduo Rogationum summo Populi concursu. p. 5. col. 1. & p. 180. col. 1.
Ejus cultores beneficiis cœlestibus cumulati. p. 5. col. 1.
Qua pompa, & devotione deferenda. *ibid.*
Ejus supplicationis celebritas, & historia. p. 180. col. 2.
Ex decreto Cardinalis Jacobi Boncompagni clara luce, non noctu in Urbem deportandam. *ibid.*
Quo loco Anziani, cæterique Magistratus cum Clero antiquitus illi occurrerent. p. 181. col. 1.
Quid præstandum in illius occursu. *ibid.*
Aliquot abusus in ea circumferenda tollendi, & quomodo. *ibid.*
Indulgentia centum dierum iis Sodalibus conceditur, qui supplicationi intersunt. p. 181. col. 2.
Qua devotione, & pietate habenda supplicatio. *ibid.*
Abusus Prohibetur celebrandi Sacrum privatum, & solemne tempore intempestivo, sive cum Sacra Effigies recedit, sive cum refertur ad Ecclesias, in quibus exponitur. p. 181. col. 2.
Ægidius Cardinalis Albernozzi.
Fundat nobile Collegium majus a S. Clemente nuncupatum pro Hispanis in Urbe Bononien. p. 164. col. 1.
Ægroti.
Dispensandi a jejunio, illisque permittenda facultas carnium. p. 38. col. 1.
Elbertus Episcopus Bonon.
Leges condidit pro Canonicis anno 1303. p. 326. col. 2.
Eleemosynæ Fidelium.
In capsulis deponendæ, & duabus clavibus custodiendæ earumque quotannis reddenda Episcopis ratio. p. 195. col. 2.
Circa eleemosynas habenda ratio querelis populi, & occludendus aditus corruptelis, & quomodo. p. 195. col. 1.
Vide *Capsulæ.*

Utrum unius eleemosynæ largitione possit satisfieri duobus distinctis præceptis. p. 149. col. 2.
Non facientes eleemosynam quantum Deo exosi. p. 145. col. 1.

Eloquentia.

Ecclesiasticis viris prorsus necessaria. p. 165. col. 1.

Episcopus.

Potest Mulctas irrogare, quæ solum sancita sunt a jure, vel a statuto, & ex conditione, ut piis operibus insumantur. p. 195. col. 2.
Cur non debeat mulctas imponere judicio suo. *ibid.*
Debet habere Custodem mulctarum, eique deinde obsignare mandatum quo pecunia ad constituta opera pia depromat. p. 195. col. 2. 196. col. 1.
Debet cognoscere causas omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes in prima earum instantia. p. 111. col. 2.
Est verus, & proprius Sacerdos suorum Diœcesanorum non solum quando confert Sacramentum Confirmationis, & Ordinis, vel absolvit a reservatis, sed semper. p. 46. col. 1.
Visitaturus Claustrum Monasteriorum Monialium non tenetur ante accessum eisdem Monialibus præfinire diem, & horam visitationis. p. 78. col. 1.
Neque in ingressu secum ducere priorem Abbatum, & Confessarium earundem Monialium. *ibid.*
Potest communicare Moniales sub potestate Regularium. p. 78. col. 2.
Post interdictum potest devenire ad excommunicationem contra pervicaces. p. 154. col. 1.
Non potest denegare Monialibus Confessarium extraordinarium ter, aut quater in anno. p. 178. col. 2.
Occasione visitationis Sacrorum Liminum debent inter cætera referre Sacræ Congregationi, utrum habeantur in Diœcesi cœtus ad examinandas quæstiones Theologiæ Moralis. p. 88. col. 1. 2.
Supervenieute rationabili causa potest ex officio etiam extra visitationem examinare Parochos jam approbatos ad Ecclesias Parochiales. p. 21. col. 2.
Non habet facultatem coram fictitiam permittendi tempore Sacri. p. 96. col. 2.
Debet invigilare ad custodiam Monialium tamquam delegatus Sedis Apostolicæ. p. 76. col. 1.
Habet facultatem cogendi curatores bonorum Monialium regularibus subjectarum ad reddendam rationem, eosque si opus fuerit removendi. *ibid.*
Potest punire etiam censuris Regulares violantes Claustra Monialium ipsis subjectarum. *ibid.*
A Synodo Tridentina jubentur in usum revocare, quæ per Canones constituta fuerunt de vitæ disciplina, & honestate Clericorum imposita culpæ lethalis pœna. p. 107. col. 2.
Potestate ordinaria potest interdicere Missarum celebrationes extra præscriptas horas, & censuras, & pœnas arbitrio suo decernere contra Sacerdotes tam sæculares, quam regulares. p. 182. col. 2.
Potest examini subjicere quemcumque Sacerdotem etiam regularem antequam eum admittat ad Confessiones audiendas. p. 228. col. 1.
Quid statuere possit contra Canonicos absentes ultra tres menses permissos a Concilio Tridentino. p. 315. col. 1.
Debet in singulis Cathedralibus, & Collegiatis distributiones proponere inter præsentes in Choro ex deductione fructuum per ipsum facienda ubi desunt, vel ubi sunt tenuissimæ. *ibid.* col. 2.
Potest permittere Regularibus, & Sodalitiis circumducere Processiones per Parochias, quamvis Parochus contradicat. p. 228. col. 1. 2.
Cogere potest Parochos sæculares, & regulares, ut interfint Congregationi casuum conscientiæ. p. 276. col. 2.
Habet jurisdictionem in ea Monasteria, quæ careant numero regularium præscripto ab Innocentio X. p. 277. col. 2.
Potest cogere Parochos, ut tot Sacerdotes sibi adjungant, quot pro administrandis Sacramentis, aliisque Parochiæ muneribus obeundis necessario requiruntur. p. 253. col. 1.
Potest concedere facultatem alienandi Ecclesiasticam supellectilem non pretiosam. p. 184. col. 1. 2.
Hæc potestas nunquam fuit ablata, vel imminuta. *ibid.*
Quando possit dissolvere sibi subjectos ab irregularitatibus, & suspensionibus, quæ proveniunt ab occulto crimine. p. 237. col. 1.
Ordines conferre debet diebus festis, sed semper interpolatis aliquo temporis spatio pro suo arbitrio definiendo. p. 305. col. 2.
Solus debet examinare, an Mulieres Tertiariæ præditæ sint præscriptis conditionibus. p. 290. col. 1.
Habet jurisdictionem in illas. *ibid.*
Habet jurisdictionem in Sodalitates etiamsi erectæ fuerint in Ecclesiis Regularium. p. 293. col. 2.
Tamquam Delegatus Apostolicus invisere potest Sodalitia, ac Sacella, etiam erecta in solo Lateranensi. p. 294. col. 2.
Potest mulctas etiam pecuniarias irrogare Canonicis volentibus habere Capitulum tempore Divinorum Officiorum. p. 321. col. 2.
Quando Sacerdotes cogere possit, ut Sacrum operentur iis etiam diebus, quibus id facere nulla lege adiguntur. p. 255. col. 2.
Potest adhibere pro suo servitio unum, vel duos Canonicos, illis solis exceptis, qui gerunt curam animarum. p. 318. col. 2.

Episcopi in Matrimoniis contrahendis.

Ubi non est consuetudo contrahendi matrimonia temporibus vetitis, etiam sine pompa, habent facultatem eadem permittendi. p. 212. col. 1. 2.
Utrum vetitis temporibus possint matrimonia permittere cum aliqua solemnitate. *ibid.*
Potest in sua Diœcesi impertiri facultatem matrimonii ineundi absque solitis promulgationibus. p. 233. col. 1.
Item in foro conscientiæ dispensare innocentem ex conjugibus, ut debitum exposcat si conjux post initum matrimonium affinitatem cum altero Conjugum contraxerit per copulam illicitam. *ibid.*
Utrum dissolvere possit impedimenta dirimentia in foro conscientiæ ante, & post matrimonium contractum. *ibid.*
Si impedimentum ex occulto fiat publicum etiam post contractum in vim dispensationis matrimonium potest procedere contra Conjuges, eosque separare. p. 237. col. 1. 2.
Debet tamen in tali casu acquiescere testimonio Confessarii. *ibid.* col. 2.

Episcopus Titularis.

Potest consecrare, & benedicere vestes, & vasa Sacra. p. 53. col. 1.
Ubi tamen requiritur Chrismatis unctio indiget permissione Episcopi. *ibid.* col. 2.

Episcopus in Collatione Beneficiorum.

Præter unum simplex beneficium non sufficiens ad congruam vitæ sustentationem potest conferre etiam secundum absque dispensatione Sedis Apostolicæ. pag. 248. col. 1.
Supposita collatione duorum beneficiorum non sufficientium ad congruam vitæ sustentationem non potest conferre tertium absque dispensatione Sedis Apostolicæ, etiamsi sit de jure patronatus Laicorum. *ibid.* col. 2. pag. 249. col. 1.
Potest conferre plures pensiones, Legata pia, seu Capellanias juris patronatus Laicorum habenti duplex Beneficium absque facultate Sedis Apostolicæ. p. 248. col. 2.

Episcopus Petricovienſis.

Typis evulgavit Conventus Ecclesiasticos in sua Diœcesi peractos, eorumque utilitatem commemorat. p. 274. col. 1. 2.

Eucharistia.

Ea veteri disciplina sumebatur ab universo Populo feria quinta, & sexta Majoris Hebdomadæ. p. 108. col. 2.
Ad eam quomodo Sacerdotes, & Diaconi accedere debeant. *ibid.*
Utrum sumpta fuerit a Christo Domino antequam illam Apostolis tribueret in Cœna ultima. p. 109. col. 1.
Primi fideles Sacram Eucharistiam singulis diebus sumebant. p. 128. col. 1.
Utrum hoc fuerit ex præcepto, incertum. *ibid.*
Quenam fuerit hujusce rei consuetudo circa sæculum octavum. *ibid.*
Quid circa hoc statutum fuerit in Conciliis Lateranensi, & Tridentino. *ibid.* col. 2.
Saltem in Paschate sumenda in propria Parochia. *ibid.*
Quibus pœnis hoc præceptum fideles urgeat. *ibid.*
Qui in Paschali celebritate hoc præceptum non implevernnt, alio tempore implere debent. p. 132. col. 1. 2.

Eucharistiæ expositio.

Quando primo exponi cœperit Sacra Eucharistia. p. 82. col. 1.

Utrum

Utrum prius deferri cœperit in supplicationibus, quam exponi. p. 83. col. 1.
Utrum expediat Sacram Eucharistiam frequenter populo exponere. p. 82. col. 2.
Variæ de hac re Auctorum sententiæ. *ibid.*
Eucharistiæ expositio publice haberi non potest etiam in Ecclesiis Regularium sine facultate Episcopi, & causa publica. p. 83. col. 1.
Si expositio fit privata, qui ritus servandus. p. 83. col. 1, 2. & p. 85. col. 2.
Quid si fit publica. p. 84. col. 1.
Tempore Expositionis semper esse debet, qui flexis genibus oret. p. 84. col. 2.
Adhuc finem appendenda Tabella, in qua eorum nomina designentur, qui statis horis orare debent. p. 84. col. 2, & p. 85. col. 1. 2.

Eugenius IV.

Statuit deferendos ad Ecclesiam pueros, quamprimum fieri potest, ut Baptismum accipiant. p. 262. col. 2.

Eugenius Sabaudiæ Princeps.

Præsidio Beatæ Mariæ Virginis in Hungaria magna clade Turcas fundit. p. 209. col. 1.

Eutropius.

Cum auctor fuisset Legis latæ ab Arcadio contra jus Asyli in Ecclesia, anno vix præterito ad Ecclesiam confugere coactus fuit, ut Asyli privilegio gauderet. p. 115. col. 1.

Excommunicatio, Suspensio, Interdictum.

Cui competat relaxare latam excommunicationem, suspensionem, & interdictum. p. 154. col. 1.

Excommunicati publice, & Interdicti.

An Templa adire possint, ut preces tantum Deo persolvant. *ibid.*
Si in Ecclesia versentur res divina non potest confici. *ib.*
Expellendi sunt ab Ecclesia si per vim cogi possint. *ibid.*

Exequiæ pro Defunctis.

Exequiæ pro Defunctis etiam pauperrimis semper faciendæ: pro iis unum saltem Sacrum offerendum. p. 104. col. 1.
Hujusmodi ritus quam fuerit antiquus. *ib.*
Quid olim in usu fuerit, quando aliquis moriebatur post Sacrum a Parocho jam celebratum absente alio Sacerdote. *ib.*

Exercitia Spiritualia.

Necessitas, & utilitas vacandi Spiritualibus exercitiis priusquam Sacri Ordines suscipiantur. p. 224. col. 1.
Quis auctor habendus sit hujus piæ institutionis. p. 277. col. 2.
Subdiaconatum, & Diaconatum petentibus Spiritualis exercitia præscribuntur. p. 278. col. 1.
Romæ, in tota Italia, & insulis adjacentibus secessus decem dierum indicitur Ordinandis. *ib.* col. 2.
Nulla ratio, neque Apostolicæ litteræ, quæ vocantur *extra tempora* excusare possunt ab onere vacandi Spiritualibus exercitiis. p. 279. col. 1. 2.

Expositio quadraginta Horarum.

Non est de juribus mere Parochialibus. p. 296. col. 1. 2. & p. 297. col. 1.

Expositio cum Reliquiis, vel Sacris Imaginibus.

Non est de juribus mere Parochialibus. *ib.*

Ezechias Rex.

Ad ejus preces ab Angelo 85. col. 1. hominum millia in exercitu Sennacherib trucidantur. p. 208. col. 2.

F

Fabiola Nobilis Romana.

Prima omnium Romæ pro ægrotis Nosocomium instituit. p. 170. col. 2.
Quam misericors, & pia erga ægrotos, & pauperes. *ib.*

Fabrica S. Petri.

Nullam compositionem elargitur pro Missis malitiose omissis. p. 158. col. 2.

Facultas audiendi Confessiones.

Quibus sit necessaria. p. 228. col. 1.
Certis semper limitibus concludenda, præcipue in Regularibus. p. 228. col. 2.
Absque examine non concedenda, non obstante quocumque prætextu. p. 229. col. 1.

Famuli, & Ancillæ.

Quis eorum, earumque Parochus. p. 93. col. 2.
Ubi, & coram quo Parocho debeant celebrare Matrimonium. p. 242. col. 2. & p. 243. col. 1.

Feria quinta Majoris Hebdomadæ.

Ab antiquis Patribus vocabatur Natalis Calicis, & quare. p. 51. col. 2.

Feria quinta, & sexta Majoris Hebdomadæ.

Et veteri disciplina feria V. Majoris hebdomadæ universus populus Sanctissimam Eucharistiam ex præcepto sumebat. p. 108. col. 2.
Idem fiebat feria VI. ex aliquorum opinione. *ibid.*
Hæc consuetudo in quibusdam Ecclesiis adhuc a Clericis retinetur. *ib.*
Quinam mos circa hoc nostris temporibus obtinuerit. pag. 109. col. 1.
Quare feria V. Sacerdotes omnes, & Diaconi ad sumendam Sanctissimam Eucharistiam accedant. *ib.*
Feria V. VI., & Sabbato Majoris hebdomadæ privatæ Missæ prohibitæ sunt in omnibus quibuscumque Ecclesiis tam sæcularium, quam Regularium. p. 109. col. 1. 2.
Si Festum Annunciationis Beatæ Virginis feria VI. contingat, nullum potest fieri solemne, aut privatum Missæ Sacrificium. p. 109. col. 2.
Si contigat feria V. debent celebrari aliquæ Missæ privatæ ante celebrationem Missæ Conventualis pro adimplemento præcepti. *ib.*
Idem servari debet, si eadem feria contigat festum S. Josephi. *ib.*
Sacerdos, qui prædictis feriis celebrare privatim ausus fuerit, quibus pœnis plectendus. *ib.*

Festivitates.

Vide. *Dies Festi.*

Festum SS. Nominis Mariæ.

Qua de causa ab Innocentio XI. ad universam Ecclesiam propagatum. p. 209. col. 1.

Festum S. Petronii.

Magna pietate Bononiæ celebratur die 4. Octobris. pag. 197. col. 2
In ejus pervigilio Sacrum illius Caput a Templo S. Stephani ad illud S. Petronii solemni supplicatione transfertur, & die 5. Octobris eadem pompa in locum pristinum restituitur. *ibid.*
Quis has supplicationes primus indixerit. p. 198. col. 1.
Quis illis debeat interesse, & quomodo. *ibid.*

Fidei rudimenta.

Quid statutum fuerit de tradendis Fidei rudimentis in pluribus Synodis Bononiensibus. p. 19. col. 1. 2.
Quid statutum a Sacra Congregatione Concilii. p. 20. col. 2.
Fidei rudimenta Parochianis tradenda a proprio Parocho in sua Parœcia. p. 19. col. 2. & p. 20. col. 1.
A Majoribus, Parentibus, Tutoribus subditi ad Fidei mysteria addiscenda conducendi ad Parœciam sub gravi culpa. p. 20. col. 1. 2.
Quam præclarum sit illa Pueros edocere. Vide *Gerson Cancellarius Academiæ Parisiensis.*

Fides, Spes, & Charitas.

Vide *Actus Fidei &c.*

Flavianus Antiochenus.

Alternatim canere versiculos Psalmorum primus induxit. p. 313. col. 1.

Fons Baptismalis.

Consecratio Fontis Baptismalis ab Apostolis tradita. p. 1. col. 1.
Miraculis confirmata. *ibid.*
Fieri solita Sabbato Majoris Hebdomadæ, & in pervigilio Pentecostes. *ib.* col. 2.
Quibus de causis id factum sit. p. 1. col. 2.
Fons Baptismalis erat tantum in Ecclesia Principe. *ib.*
Quænam fuerit hujusce rei disciplina sæculo XII., & XIII. p. 1. col. 2.
Quid statuerit circa hoc Clemens VIII. *ib.*
Quid posterioribus temporibus Sacræ Congregationes statuerint. p. 2. col. 1.
Quænam sint circa hoc statuta Ecclesiæ Bononiensis. *ib.*
Pœnæ in Transgressores impositæ. *ibid.*

Formula Testamenti.

Quod a Parocho conditur absente Scriba. p. 283. col. 2.
Aliæ formulæ servandæ a Parocho, dum testamentum a se conditum tradit publico Scribæ, & dum per ipsum interrogatur circa testamentum. p. 284. col. 1.

Forum Ecclesiasticum.

Excommunicationem incurrunt, qui alios ab eo avertunt vel de eo per ludibrium verba faciunt. p. 112. col. 2.
Ejus jurisdictio causas Civiles universas, quibus implicantur Ecclesiastici, comprehendit. p. 111. col. 1. 2.
Non comprehendit eas causas, in quibus Ecclesiasticus est Actor; Reus vero est Laicus, nisi aliter consuetudo obtinuerit. p. 112. col. 1.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Ubi hæc consuetudo obtinuit, Ecclesiasticus Actor tenetur ad Forum Ecclesiasticum confugere. *ibid.*

Functiones Majoris Hebdomadæ Sanctæ.

Non sunt de juribus mere Parochialibus. p. 296. col. 2. & p. 297. col. 1. Vide *Feria V. & VI. Majoris Hebdomadæ.*

Funera.

Quis præcedere debeat inter Capellanos conductos ad celebranda funera. p. 287. col. 1.

Nihil solvendum est pro translatione Cadaverum ex Agro in Civitatem, & ex Civitate ad Parochiam ruralem. *ibid.* col. 2.

Ordo funerum, qui Bononiæ observatur. p. 285. col. 1.

Officia, quæ sibi mutuo præstant Parochi, Regulares, & Capellani Sodalitatum, qui funeribus interfunt. *ibid.*

Solum Vexillum Ecclesiæ, ubi Cadaver sepeliendum est, deferri debet ex jure communi in pompa funebri. pag. 285. col. 1.

Si Capitulum Ecclesiæ Metropolitanæ ad funera invitetur, solum ipsius Vexillum elevandum est. p. 285. col. 1.

Sodalitates in Sacco post pheretrum, aliæ vero, quæ funeribus interfunt cum Sacco, ante pheretrum incedere debent. p. 285. col. 2.

Regulares Conversi, seu Laici in associandis Cadaveribus nequeunt perfungi munere Capellani. p. 286. col. 1.

Parochi reliquis Capellanis præire debent in funeribus ducendis. p. 286. col. 1. 2.

Parochus senior cæteris Parochis Sæcularibus, aut Regularibus antecedit. *ibid.*

G

Gabriel Cardinalis Paleottus Archiepiscopus Bononiensis.

Ejus vita, ac res gestæ Typis editiæ per Patres Benedictinos in Gallia. p. 19. col. 1.

Quid in Synodo decreverit de tradendis Fidei rudimentis. *ibid.*

Parochos nimis libere vagantes quibus subdiderit pœnis. p. 45. col. 1.

Luxum prohibet in Civitate Bononiensi in Vestibus, Conviviis, & Exequiis celebrandis. p. 102. col. 1. 2.

Aram maximam Templi Metropolitani Bononiensis excitat. p. 180. col. 1.

Gelasius Papa.

Interstitiorum tempora a Siricio, Cœlestino, & Leone Magno definita, restrinxit. p. 162. col. 2.

Gerson Cancellarius Facultatis Parisiensis.

Pueros prima Fidei elementa docet matura jam ætate. p. 20. col. 1.

Celebrem de hac re conscribit contra improbantes Apologiam. *ib.*

Gotifredus Rex Hierusalem.

Ope Beatæ Mariæ Virginis Sanctam Civitatem a Turcis occupatam expugnat. p. 208. col. 2. & p. 209. col. 1.

Gratianus Monachus.

Bononiæ condidit Canonum collectionem. p. 164. col. 1.

Græci Schismatici.

Turcarum præsidio usurpant loca Sancta Hierosolymæ de manu Fratrum S. Francisci iis ipsis subsidiis, quæ ipsi a Catholicis perceperant. p. 199. col. 1.

Alexandrii I. I. Decretum contra abripientes in servitutem Mercatores Christianos per Sedem Apostolicam extenditur etiam ad ipsos Græcos. *ib.*

Quam inconstantes, & infideles. *ib.*

Quam dolosi, & fallaces in congerendis pecuniæ subsidiis a Catholicis. *ib.*

Quomodo cum iis agendum, si veniant in Italiam elecmosynas petituri. p. 199. col. 2.

Gregorius IX.

Collectionem suam nuncupat Magistris, & Discipulis Academiæ Bononiensis. p. 164. col. 1.

Gregorius XI.

Eos tamquam hæreticos damnat, qui asserebant, Laicum non teneri ad aliquem fidei articulum explicite credendum. p. 189. col. 1. 2.

Gregorius XIII.

Edictum confirmat, quo Gabriel Cardinalis Paleottus Archiepiscopus, & Alexander Cardinalis Sfortia prohibuerunt luxum in Civitate Bononiensi in Vestibus, Conviviis, & Exequiis celebrandis. p. 102. col. 1. 2.

Approbat Canonicos Regulares Lateranenses capaces esse Beneficiorum, quæ habent annexam curam animarum. p. 260. col. 2. & p. 261. col. 1.

Litem de Primatu loci inter Sodalitates absolvit. p. 293. col. 2.

Gregorius XIV.

Probavit statuta peculiarum Ecclesiarum permittentium fructus, ac distributiones Canonicis absentibus, qui per annos quadraginta Ecclesiæ laudabiliter inservierunt. pag. 320. col. 1.

Gregorius XV.

Confirmat consuetudinem in Diœcesi Bononiensi, quod Clerici Actores Causas Civiles referant ad Forum Ecclesiasticum. p. 112. col. 1., & p. 113. col. 2.

Ejus Decretum non fuit sublatum a Clemente XII. *ibid.* col. 1.

Elargitur Canonicis, ac Mansionariis Bononiensibus vacationem a Choro certo temporis spatio definito, alternatim tamen juxta distributionem faciendam per Archiepiscopum. p. 325. col. 2.

Guglielmus Parisiensis.

Quo argumento usus sit contra nominantes Personas minus idoneas ad regendas Parochias. p. 28. col. 1.

H

Habitus Clericalis, & Sacerdotalis.

A Clericis, & Sacerdotibus deferri ubicumque jubetur ex vetustissimo tempore. pag. 186. col. 2.

Quinam illis unice conveniat. *ib.*

Quo tempore vestibus brevioribus pro oblongis uti tentatum sit ad Laicorum exemplum. *ib.*

Antiquo tempore habitus Clericorum, & Sacerdotum erat satis probabiliter coloris castanei, vel violacei. p. 187. col. 2.

Quando cœperit esse coloris nigri. *ib.*

Corruptelæ in Diœcesi Bononiensi circa habitum Clericalem. p. 188. col. 1.

Heli.

Ejus duo filii quam graviter a Deo puniti, & quare. p. 151. col. 1.

Heraclius Imperator.

In Græcam Ecclesiam morem induxit, ut Dominica sexagesimæ, toraque illa hebdomada carnibus interdictis ova solum, ac lacticinia permitterentur, & quare. pag. 41. col. 1.

Homicida.

Si rixæ auctor fuerit, mortis supplicio puniendus in Pontificia ditione. p. 118. col. 2.

Etiamsi non fuerit auctor rixæ, & inter homicidium, & rixam sex horarum spatium intercesserit, morte item puniendus. *ib.*

Homicida est insignis sacrilegus. p. 120. col. 1.

Honorius III.

Missam Conventualem quotidie celebrandam admonet. p. 308. col. 2.

Respondit non fuisse obnoxium irregularitati Clericum, qui bellum justum offensionis causa iniverat, in quo tamen nullum vulneraverat. p. 270. col. 2.

Declarat esse solum comminantem suspensionem, quam Innocentius III. in Concilio Lateranensi irrogavit Canonicis confabulantibus in Choro, dum Sacrum Conventuale peragitur. p. 313. col. 2.

Hora celebrandi.

Non potest celebrari, nisi ante auroram tertia pars horæ defluxerit. p. 95. col. 1.

Etiam in privatis Magnatum Sacellis. *ibid.*

Horæ Canonicæ.

In Choro recitandæ sunt a Canonicis. p. 307. col. 2. & & p. 309. col. 1. 2.

Utrum persolvendæ quotidie sint jure Divino, an Ecclesiastico. *ibid.*

Quando recitari debeat in Choro Officium Beatæ Virginis, vel Defunctorum. *ibid.*

Qua pietate, ac ratione horæ Canonicæ persolvendæ sint. p. 309. col. 2. Plura super hac re Conciliorum Decreta. *ibid.* & p. 310. col. 1. 312. col. 1. *ibid.* col. 2.

Tempus olim, & nunc perscriptum persolvendis horis Canonis. p. 310. col. 2. 311. col. 1.

Matutinum, ac Laudes sequentis diei post Vesperas, & Completorium diei præcedentis recitare licet ob justam causam, non tamen Canonicis Choro addictis. p. 311. col. 2.

Quibus diebus Canonicis etiam id permissum sit. *ibid.*

Quæ horæ post meridiem ad Matutinum recitantur. *ibid.*

Tempus indicatur, quo Canonici, Beneficiarii, & Mansionarii convenire debent in Chorum, ne tanquam absentes notentur. p. 312. col. 1.

Nequeunt privatim recitari horæ Canonicæ, dum publice in Choro cantantur. 312. col. 2.
Statutis ab Ecclesia temporibus persolvendæ. p. 61. col. 2.
Qui statutis temporibus horas non persolvit, utrum peccet. *ibid.*
Quænam sint statuta tempora. p. 62. col. 1. & p. 63. 64.
Vide *Officium Divinum*.
Hospitia Puellarum expositarum, seu Spuriarum.
Confessarius, aut alius Sacerdos, qui singulis Dominicis diebus illis explanet legem Dei, decernitur. p. 178. col. 2.
Moderatrix eodem instituto illas exercere debet per hebdomadam. *ibid.*
Hospitalarii S. Antonii Viennensis.
Unde, & a quo initium habuerit hujusmodi institutum. p. 138. col. 1.
Ipsis unice Apostolicum privilegium concessum est tribuendi benedictionem bestiis, in iis locis, ubi degunt. *ibid.*

I

Jacobus Cardinalis Boncompagnus.

VEtuit accedere ad Ecclesiam cum armis hastatis, vel ad ignem concipiendum conflatis. p. 265. col. 2.
Nefas esse decernit ultra nonum diem conferri Baptismum Infantibus. 262. col. 2.
Et pœnam excommunicationis Parentibus indicit, si rem negligant. *ibid.* col. 1.
Ob solam necessitatis causam permittit conferri Baptismum in privatis domibus. p. 263. col. 1.
Baptismum privatim collatum referri jubet in Librum, quo omnes Baptizati adnotantur. p. 284. col. 1.
Isas Edessæ Archiepiscopus.
In Ephesino Concilio accusatur, quod ad Sacrificium Altaris vinum proponeret exiguum, vitiosum, lutosum &c. p. 203. col. 2.
In Concilio Chalcedonensi in judicium adductus, tanquam minister infidus pecuniæ, & supellectilis Ecclesiæ, per Oeconomos eam custodire jubetur. p. 195. col. 1. 2.
Jejunium,
Utrum, & quando solvatur ex potu Chocolatis. p. 37. col. 2.
Jejunium naturale.
Servandum est ab iis, qui sequenti die vel volunt Sacrum facere, vel ad Sacram Synaxim accedere a tempore noctis mediæ usque ad Sacrum factum, vel sumptam Eucharistiam. p. 30. col. 2.
Jejunium Ecclesiasticum.
Quo tempore liceret cibum capere tempore Quadragesimæ, cæterisque *jejunii* diebus usque ad sæculum XII. p. 30. col. 1.
Quænam fuerit hujusce rei disciplina sæculo XIII. & sæculo XIV. *ibid.*
Quænam nostris temporibus. *ibid.* col. 2.
Jejunium Quatuor Temporum.
Variis de causis institutum. p. 5. col. 2.
Apostolica traditione ad nos dimanavit. pag. 6. col. 1.
Ejus institutio Sancto Callisto Papæ ab aliquibus tribuitur. p. 5. col. 2.
Saltem tribus jam fieri solitis quartum adjunxit. *ibid.*
Adhibitum ad peragendas Sacras Ordinationes. *ibid.*
Vernum, & æstivum a Gregorio VII. immutatum. p. 1. col. 1.
Jejunium, cujus meminit Zacharias cap. 7. illud ipsum est, quod fuit indictum, & traditum ab Apostolis. p. 6. col. 1.
Male a Dallæo impugnatur. *ibid.*
Jejunium tempore Adventus Domini.
Pro quibus fuerit institutum. p. 24. col. 1.
A quibus nunc observetur. *ibid.*
Priori tempore omnibus erat indictum. p. 24. col. 2.
Quando hæc disciplina fuerit immutata. *ibid.*
Jejunium Quadragesimale.
Quibus diebus olim inciperet. p. 34. col. 2.
Quibus diebus incipiat nostris temporibus in Ecclesia Orientali, & a quibusdam Religiosis Ordinibus. *ibid.*
Quibus inciperet apud Polonos usque ad Innocentium IV. *ib.*
Incertum est, utrum fuerit institutum a Christo. p. 36. col. 2.
Est ad normam jejunii peracti a Moyse, Elia, & Christo Domino. *ibid.*
Apostolica traditione ad nos devenit. *ibid.*
Quis ejus Auctor per aliquos Auctores. *ibid.*
Quanto cum rigore vetustioribus sæculis servaretur. *ibid.*
Solvitur post meridiem. p. 37. col. 1.
Vinum, & electuaria etiam sumpta post horam cibationis non sunt contra jejunium. *ibid.*
Utrum cocholates jejunium solvat. *ibid.*
Hujusmodi potio sæpius sumpta, vel in nimia quantitate solvit jejunium. *ibid.* col. 2.
Præter unicam comestionem utrum sit licita refectio vespertina. *ibid.*
Unde Originem ipsa duxerit. *ibid.*
Qui immoderate in una comestione licitos cibos assumit, vel per diem sæpissime potui indulget, non solvit jejunium, sed peccat contra temperantiam. *ibid.*
Quid senserint prisci Theologi de obligatione pauperum, & egenorum circa jejunium. p. 38. col. 1.
Quænam sit nostri temporis divitum pessima consuetudo circa jejunium. *ibid.*
Utrum dispensatus ad carnes, sit etiam dispensatus a jejunio. p. 39. col. 1.
Theologorum de hac re dissidium. *ibid.*
Quænam amplectenda verior opinio. *ibid.* col. 2.
Fundamenta oppositæ sententiæ soluta. *ibid.*
Improbanda eorum opinio, qui tenent, dispensatis Parentibus, vel Dominis, dispensari etiam filios, & servos ratione duplicis mensæ, quar deberent instruere. *ibid.*
Scandalosa solutio Quadragesimæ sine licentia in scriptis, seu dolosa licentia concessa per Medicos est crimen Archiepiscopo reservatum Bononiæ. p. 40. col. 1.
Majoris Hebdomadæ diebus jejunium strictius servandum. p. 41. col. 2.
Illitterati.
Per sacros Canones declarantur Irregulares. p. 121. col. 1.
Immunitas Ecclesiæ.
Vide *Asylus*.
Impedimenta Matrimonij.
Quando intelligantur esse occulta. p. 235. col. 1. & pag. & p. 236. 237. col. 1.
Utrum quæ aliquando fuerunt publica, possint fieri occulta. *ibid.* col. 2.
Utrum occulrum habeatur impedimentum, si crimen sit quidem publicum, conscii tamen criminis ignorent, an impedimentum dirimens cum tali crimine conjungatur. p. 235. col. 2. & p. 236. col. 2.
Utrum impedimentum censeatur occultum, si publicum sit, ubi contractum, occultum tamen, ubi ii degunt, qui dispensationem postulant, & ubi dispensatio conceditur. *ibid.*
Si ex occultis fiant publica, etiam supposita dispensatione in foro conscientiæ, subsunt judicio Ordinarii. p. 237. col. 1.
Quomodo exponenda, ut obtineatur dispensatio. p. 233. col. 2.
Quando incurrantur. *ibid.*
Indulgentiæ,
Opera, quæ alioquin debita sunt, quando habeantur satis, ad acquirendam Indulgentiam. p. 149. col. 1.
Quando, & quibus necessaria sit Confessio Sacramentalis ad acquirendam Indulgentiam. *ibid.*
Indulgentiarum thesaurus Sancto Petro, ejusque Successoribus concessus. *ibid.* col. 2.
Summi Pontifices quam essent olim parci in concedendis Indulgentiis. p. 149. & 150. col. 2.
Nihil illi prodest, qui est in peccato mortali. pag. 142. col. 2.
Utrum ad acquirendas Indulgentias necessarium sit, ut omnia præscripta opera adimpleantur in gratia. *ibid.*
Indulgentiæ concessæ a Martino V. comitantibus Corpus Christi in publicis supplicationibus. p. 9. col 1.
Indulgentia in forma Jubilæi.
Per Clemontem XII. promulgata. p. 101. col. 2.
Ad impetrandam inter Christianos Principes pacem, quam opportune promulgata tempore Adventus Domini. *ibid.*
Indulgentiæ pro Defunctis.
Non prosunt ex potestate judiciaria sicuti prosunt vivis, sed tantum per modum suffragii. p. 158. col. 2.
Indultum absentiæ a Choro.
Conceditur Canonicis in publica Academia studentibus. p. 321. col. 2.
Infantes,
Ab obstetricibus baptizati ad Ecclesiam deferri debent, in qua cerimoniæ perficiantur. p. 17. col. 2.
Expositio etiam cum schedula de Baptismo illis collato, nisi

nisi constet de certitudine, sunt baptizandi sub conditione. p. 18. col. 1.
Quid de hoc senserit Sacra Congregatio. *ib.*
Quamprimum fieri potest, deferendi sunt ad Ecclesiam, ut Baptismum accipiant. p. 262. col. 2.
Romæ post tres dies Baptismus protrahi non potest Infantibus. *ib.*
Si in agro apud Nutrices moriuntur, in Parochia suorum Parentum sepeliendi sunt. p. 289. col. 1.
Si Parentibus caruerint in Parochia Tutorum. *ib.*
Si etiam Tutoribus caruerint in Parochia, ubi decedunt. *ibid.*

Infirmi in Xenodochiis.

Quid sit faciendum, si necesse sit eos contrahere matrimonium. p. 92. col. 2.
Quanta, & quanam iis cura, & diligentia inserviendum. p. 172. col. 2.

Innocentius III.

Acriter reprehendit Ecclesiasticum Galliæ, qui aleis luserat, suæque regionis usum pro excusatione attulerat. p. 107. col. 2.
Confirmat Decretum Alexandri III. de Canonicatu Theologali instituendo in omnibus Ecclesiis Metropolitanis. p. 160. col. 2.
Nosocomium S. Spiritus in Saxia pro ægrotis curandis Romæ magno sumptu fundat. p. 170. col. 2.
Comitem Guidonem ad illud gubernandum a Monte Pessulo Romam vocat. *ib.*
Nobili Matronæ facultatem percipiendæ Eucharistiæ in privato domus sacello impertiri renuit, nisi cum morbo detineretur. p. 96. col. 1.
In Concilio Lateranen. pœnam suspensionis irrogat Canonicis, qui dum Missæ Sacrificio interfunt in Choro externis collocutionibus vacant. p. 313. col. 2.

Innocentius X.

Præscribit numerum Regularium, qui simul degere in Monasteriis debent, ne ipsa jurisdictioni Episcoporum subjiciantur. p. 277. col. 1.

Innocentius XI.

Declaravit nullam inesse Episcopis facultatem permittendi Sacerdotibus comam fictitiam tempore Sacri. pag. 96. col. 1.
Extendit ad totam Italiam, & Insulas adjacentes Decretum Alexandri VII., quo præcipitur spiritualis secessus decem dierum peragendus Sacros Ordines. p. 278. col. 2.
Qua de causa propagaverit ad universam Ecclesiam Festum SS. Nominis Mariæ. p. 209. col. 1.
Græcis interdixit eleemosynas petere, eorumque patentes litteras ad Sacram Congregationem de Propaganda Fide mitti jussit. p. 199. col. 1.
Ejus Decretum a quibus Pontificibus confirmatum. *ib.*

Innocentius XII.

Decernit non conferenda privilegia studiorum causa iis, qui vigesimum quintum annum jam attigerunt, ac ne triennii spatium superarent, & ostendenda esse prius Episcopo. p. 321. col. 1. 2.
Decernit haud esse conferendos Sacros Ordines diebus Festis continuis, sed interpolatis aliquo temporis spatio. p. 305. col. 1.

Innocentius XIII.

Apostolico Privilegio ob graves causas quemdam Canonicum Regularem Lateranensem constituit idoneum ad obtinendum Canonicatum in Metropolitana Bononiensi. p. 261. col. 2.
Alium verò Canonicum Regularem petentem in Ecclesia Pistoriensi Canonicatum rejecit. *ibid.*

Instituens Beneficium Ecclesiasticum.

Utrum, & quando sit simoniacus, si instituat ea lege, ut prius ipse, deinde ejus consanguinei illud teneant. pag. 256. col. 2. 257. col. 1. 2.
An hoc perficere possit sine auctoritate Sedis Apostolicæ. *ib.*

Interstitia.

Quibus limitibus comprehensa pro unoquoque Ordine a Concilio Tridentino. p. 162. col. 1.
Ab Interstitiis non sunt Regulares exempti. *ibid.*
Reimittere Interstitia quoad Regulares ordinandos pertinet ad Episcopos, & non ad Superiores eorum. pag. 162. col. 1. 2.
Quis primus Interstitia proposuerit. p. 162. col. 2.
Interstitiorum tempora qui primi definierint. *ibid.*
Interstitiorum tempora quis restrinxerit. *ibid.*
Facultate remittendi Interstitia, quando utendum. *ibid.*

Joabus.

Per dolum interfectis Abner, & Amasan, jussu Salomonis in ipso Templi Altari occiditur. p. 115. col. 1.

Joanna Belgii Comes, & Balduini Imperatoris Filia.

Ad Honorio III. objurgatur, eo quod aliquos se nominaturam ad Sacerdotia promisisset antequam contigisset vacatio. p. 26. col. 1. 2.

Joannes XXII.

Modestiam, placidamque modulationem Canonicis psallentibus in Choro valde commendat. p. 313. col. 1.
A Concilio Constantiensi objurgatus inter cætera, *quod Missam rarò, currenter* sine devotione celebraret. p. 101 col. 1.
Errorem damnat Joannis Poliaci, asserentis, iterandam esse Confessionem proprio Parocho a Sæcularibus, qui Regularibus peccata sua confessi sint. p. 46. col. 1.
Confirmat privilegium a Clemente acceptum, ut Clerici Sæculares Bononienses jus civile addiscerent. p. 123. col. 2.
Improbat consuetudinem tondendi caput, & barbam radendi diebus festivis. p. 124. col. 1.

Joannes Abulensis.

Quomodo Sacerdotem objurgavit irreligiose celebrantem. p. 99. col. 2. & p. 100. col. 1.

Joannes Austriacus.

Præclarissimam victoriam de Turcis refert ad echinadas auxilio Beatæ Mariæ Virginis. p. 209. col. 1.

Joannes Pollacus Parisiensis.

Erronee affirmat, Sæculares, qui Regularibus Sacerdotibus sua peccata confessi sint, teneri ad iterandam Confessionem proprio Parocho. p. 46. col. 1.

Joadas Sacerdos.

Accusatus a populo, quod pecuniam pro templo restaurando, ad eum usum non impenderet, quomodo imposuerit finem querimonis. p. 195. col. 2.

Josaphat Rex.

Precibus suis singularem victoriam obtinet a Deo contra maximum exercitum Moabitarum, & Ammonitarum. p. 208. col. 2.

Joas.

Eleemosynas pro restaurando templo e potestate summi Sacerdotis, & Levitarum aufert. p. 195. col. 1.

Irregularitas.

Vide *Clericus irregularis.*

Jubilæum.

Clemens XII. Jubilæum promulgat. p. 6. col. 1. 2.
Potestas mutandi vota tempore Jubilæi quomodo a Confessariis sit adhibenda ex S. Carolo Borromæo. p. 7. col. 1.
Facultas liberandi fideles a censuris & criminibus tempore Jubilæi debet esse expressa in Decreto Pontificis. *ibid.*
Ita sanxit Alexander VII. p. 7. col. 2.

Judas proditor.

Cur eam misericordiam non sit consecutus, quam consecutus est S. Petrus Apostolus. p. 130. col. 1.
Cur a Christo electus fuerit inter Apostolos, cum futurus proditor cognosceretur. p. 190. col. 1. 2.

Judæi.

Tubis argenteis utebantur, ut populum Orationis causa ad Templum vocarent. p. 168. col. 2.
Matutina, & Vespertina Sacrificia offerebant. p. 30. col. 1.

Judex.

Si legum, Canonum, & legalium effatorum cognitione careat, læthaliter peccat. p. 135. col. 2.
Idem dicendum de causarum Patrono. *ibid.*

Ivo Charnotensis.

Primus excogitavit Distributiones inter præsentes in Choro, & quare. p. 315. col. 2.

Jura Parochialia.

Quomodo differant, & in quibus a functionibus Parochialibus. p. 299. col. 1. 2. & p. 300. col. 1.
Quænam sint. *ibid.*

Justinianus Augustus.

Tributum ab Odoacre Rege Erulorum impositum Romano Pontifici, antequam susciperet Pontificatum, & ipse repetit, & quare. p. 251. col. 1.

Justinianus Cardinalis.

Cum esset Bononiæ Legatus quid statuerit circa Barbitonsores diebus Festis. p. 125. col. 1.

Juvenes Studentes extra Patriam.

Ubi, & coram quo Parocho debeant Matrimonium inire. p. 243. col. 1.
In qua Parochia tempore Paschali teneantur sumere Sanctissimam Eucharistiam. p. 245. col. 1.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

L

Lampius Episcopus Barcinonensis.

PAulinum studio inflammatæ plebis Sacerdotem ordinavit. p. 277. col. 2.

Lani & Macellarii.

Qua hora, & tempore carnes ipsis vendere permittatur Bononiæ. p. 125. col. 2.

Larvæ, seu Personæ.

Vide *Bacchanalia*. *Launojus.*

Ejus falsa sententia de peccatorum Confessione a quolibet semel in anno proprio Parocho facienda. p. 46. col. 1.

Laurentius Cardinalis Cozza.

Egregie de jejunio scripsit contra Dallæum. p. 5. col. 1. 2.

Leandri Cardinalis Colloredi.

Suffragium pro dissidiis inter Parochos, & Sodalitia componendis. p. 294. col. 2. & 295. col. 1.

Lectores Minores Observantiæ S. Francisci.

Possunt aperire, & exequi litteras Sacræ Pœnitentiariæ licet non fuerint proclamati Doctores in publica Academia, modo sint Confessarii approbati ab Episcopo. p. 234. col. 2.

Leges præscriptæ Canonicis.

Civitatis & Diœcesis Bononiensis pro recitatione Divini Officii. p. 323. col. 1. 2. p. 324. col. 1. 2.

Leo X.

Officia perscripsit sibi mutuo reddenda a Parochis. p. 287. col. 2.

Multa privilegia Tertiariis Mulieribus simul viventibus concessit. p. 249. col. 2.

Litteræ Sacræ Pœnitentiariæ.

Ad quos dirigi soleant. p. 324. col. 1. 2.

A quibus legi possint, & executioni mandari. *ib. & segq.*

Si semel traditæ fuerint Confessario idoneo, utrum repeti eædem possint, & tradi alteri Confessario pariter idoneo. p. 234. col. 1. 2.

Quando lacerandæ, & quænam pœna, nisi lacerentur. p. 238. col. 1.

Si contineant dispensationes ab impedimentis occultis matrimonii, quibus clausulis limitentur. p. 238. col. 2. p. 239. col. 1. 2.

Hujusmodi clausulæ quomodo intelligendæ. *ib.*

Litteræ ad Sacram Pœnitentiariam.

Quomodo scribendæ, qua cautela, & diligentia. p. 234. col. 2.

Lites de Beneficiis.

An dirimi possint numerata pecunia. p. 251. col. 1.

Quænam conditiones ad hoc sint necessariæ. *ib. col. 2.*

Quando diremptis litibus numerata pecunia admittatur crimen simoniæ. *ib.* col. 2. p. 252. col. 2.

Quando ad dirimendas lites de Beneficiis arbitrorum judicio liceat numerare pecuniam. *ib.* col. 1. 2.

Locus celebrandi.

Nullus Sacerdos Regularis, aut Sæcularis celebrare potest in Ecclesiis Monialium Archiepiscopo Bononiensi subjectarum. p. 95. col. 1.

Nullus Sacerdos sæcularis potest celebrare in Ecclesiis Monialium Regularibus subjectarum. *ib.*

Id veritum fuit a Sancto Cardinali Carolo Borromæo in secundo Provinciali Concilio. *ib.*

Huic legi non intelligitur derogatum per clausulas fieri solitas in litteris Apostolicis, in quibus conceduntur Ecclesis Monialium Altaria privilegiata. *ib.*

Logica.

Quam necessaria ad Sacras facultates ediscendas. p. 218. col. 2.

Ab Alcuino, & Photio maxime commendata. p. 121. col. 2.

Ludi Magistri.

Sive Clerici, sive Laici tenentur Parochos adjuvare pueros edocendo Fidei Mysteria in Ecclesia. p. 20. col. 2.

Ludovicus Archiepiscopus Magdeburgensis.

Quam graviter a Deo punitus, eo quod interesset Choreis. p. 203. col. 1.

M

Mabillonius Joannes.

EJus opus egregium de studiis Monasticis vindicatum. p. 122. col. 1.

Logicam commendat. *ib.*

Machabei.

Dum sperant in Domino, insignes victorias de hostibus referunt. p. 208. col. 2.

Magnates.

Patientia domestici Sacerdotis non abutantur. p. 95. col. 1.

Mandatum de immittendo.

Quomodo debeat intelligi, si nulla in eo fiat mentio de Fidei professione facienda. p. 166. col. 1. 2.

Maria Virgo.

Cum quanta fiducia ad eamdem sit ab omnibus confugiendum. p. 146. col. 1. 2.

Martenes.

Erudite scripsit de antiquis ritibus. p. 1. col. 2.

Matrimonia.

Contracta per verba de præsenti absente Parocho coram Notario, & Testibus adeo nulla sunt, ut neque transeant in sponsalia de futuro. p. 135. col. 1. 2.

Quæ coram Sacerdote, vel Parocho non fiunt, semper fuerunt illicita. p. 90. col. 1.

Post Concilium Tridentinum in illis locis, ubi super hac re Decretum promulgatum est, ea illicita, sunt, & invalida, quibus proprius Parochus, & duo Testes non interfunt. *ib.*

Per hoc Decretum neque materia, neque forma hujus Sacramenti immutata est. *ib.*

Irritum, & nullum est Matrimonium illius, qui non relinquens domicilium suum ex Civitate, in qua degit, in alium locum proficiscitur, quin antea *quasi domicilium* ibi comparaverit. p. 91. col. 1.

Valida sunt illorum Matrimonia, qui ad evitandas cum Parentibus altercationes ex Parochia Domicili in alium locum dimigrant, ibique *quasi domicilium assequuntur* p. 91. col. 2.

Valide item ineunt Matrimonia Judices, Medici, professores alicujus facultatis, Discipuli, famuli licet exteri. pag. 92. col. 1.

Matrimonii contractus temporibus vetitis.

Matrimonium de juri communi contrahi potest quocumque tempore. p. 210. col. 1. 2.

In Matrimoniis certis temporibus contrahendis, quid ab Ecclesia prohibeatur. p. 211. col. 1.

In Matrimoniis, quæ contrahuntur temporibus vetitis interdicitur omnis pompa. *ib.*

Sicuti etiam prohibitæ sunt benedictiones solemnes a Missali indictæ, sub gravi culpa. p. 210. col. 2. p. 211. col. 1.

Contrahentes his temporibus utrum cohabitare possint, & matrimonium consumare sine peccato. p. 212. col. 2.

Matrimonium temporibus vetitis etiam sine pompa intelligatur probatum. p. 212. col. 1. 2.

Ubi non est consuetudo Matrimonia contrahendi sine pompa *temporibus* vetitis, requiritur facultas Episcopi. *ib.*

Primis temporibus dies feriati inferebant impedimentum dirimens. p. 213. col. 1.

Falsa vulgi opinio de non contrahendo Matrimonio mense Majo. p. 213. col. 2.

Matrimonium cum dispensatione.

Si contractum sit ab aliquo ex Conjugibus ob vim, & metum, utrum confirmari debeat novo consensu. pag. 241. col. 2.

Supposita necessitate renovationis consensus, quomodo hæc haberi possit ab altero ex Conjugibus ignaro nullitatis matrimonii. *ib.* col. 1.

Utrum hæc renovatio consensus habeatur per copulam effectu maritali. p. 242. col. 1.

Utrum, qui ex Conjugibus insicius est, debeat aperte certus fieri de nullitate prioris consensus. p. 240. col. 2.

Utrum sufficienter certus fiat per hoc, quod alter dicat se suspicari de nullitate consensus. p. 241. col. 1.

Utrum sufficiat elicere testimonium novi amoris maritalis ab altero Conjuge tamquam si adhuc in libertate maneret. p. 241. col. 1. 2.

Proles habita post matrimonium, cujus impedimentum alteri ex Conjugibus non erat notum, utrum sit legitima. p. 241. & 242. col. 1.

Medici.

Rite ineunt matrimonium coram Parocho illius loci, in quo degunt, & quare. p. 242. col. 1. 2.

A veteribus Canonistis acriter objurgantur, & quare. p. 38. col. 1.

Quid agere debeant antequam infirmos dispensent a jejunio. p. 38. col. 2. p. 39. col. 1.

Ante omnia ægrotos monere debent de vocando Medico animarum. p. 55. col. 2. p. 56. col. 1.

Nisi fecerint, quibus pœnis subditi a Conciliis, & Pontificibus. *ib.*

Utrum hoc facere debeant vel per se, vel per alium. p. 56. col. 2.

Utrum, & quando ægrotum deferere teneantur, si post tertium diem confiteri recuset. *ib.* & p. 56. col. 2.
Quæ morbi gravitas requiratur, ut ægrotum de suscipiendo Pœnitentiæ Sacramento communefaciant. p. 57. 1. 2.

Melita Insula.

Quænam vere illa fuerit, ad quam S. Paulus Apostolus appulit. p. 139. col. 1.
Quare in opinione aliquorum viperæ ibidem veneno careant, eaque tellus morbis ex veneno contractis medeatur. *ibid.*

Michael Cerularius.

Auctor odii Græcorum schismaticorum contra Apostolicam Sedem, & Fideles Occidentales p. 298. col. 2.

Mieceslaus Polonorum Princeps.

Indixit populis suis gladium distringere, cum Evangelium legeretur, & quare. p. 247. col. 1.

Miles.

Arma capere nequit pro illo, quem certo scit bellum injustum movere. p. 271. col. 2.
Neque si miles sit illi subjectus. *ib.*
Si incertus sit de æquitate belli non tenetur id perquirere, sed Principi suo operam præstare. *ib.*

Minister Baptismi.

Parochus de jure legitimus Baptismi minister. p. 17. col. 1.
In casu necessitatis quilibet, etiam Mulieres, & Infideles. *ib.*
Iterans Baptismum, in quas pœnas incidat. p. 17. col. 2.

Ministri Montium Pietatis.

Si in pignus acceperint rem cognitam furto sublatam, corporis pœnam subeunt, & tenentur illam Domino restituere absque ulla illius impensa. p. 185. col. 1.
Ad probandam in ipsis hanc cognitionem, sufficiunt conjecturæ. *ib.*
Non possunt in pignora accipere, quæ furti suspicionem præseferunt. p. 183. col. 1. 2.
Si acceperint, reddenda Dominis suis, detractis tamen expensis. *ib.*
Neque ullam Ecclesiasticam supellectilem sive integram, sive fractam sine facultate Sacræ Congregationis Visitationis, vel Episcopi, si non sit pretiosa. *ib.* & p. 184. col. 2.
Qui aliter fecerint, quibus pœnis subjaceant. *ib.*

Missa Conventualis.

Quotidie celebranda in Ecclesiis Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis. p. 308. col. 2.
Pro quibus applicanda. p. 309. col. 1.
Variæ in hac re propositæ quæstiones explicantur. *ibid.* & pag. 309. col. 1. 2.
Quibus diebus celebrandæ sint plures Missæ Conventuales *ibid.*
Primo die cujusvis mensis Missa Defunctorum subrogatur, nisi intercedat impedimentum. p. 308. col. 1. 2.
Quid statuendum de Ecclesiis Receptitiis, aut Communalibus. p. 309. col. 1. 2.

Missa pro Sponso, & Sponsa.

Quando, & quo tempore celebrari non possit in Matrimoniis contrahendis. p. 211. col. 2.

Missa Solemnis.

Differt a Missa cum cantu, & quare. p. 301. col. 2.

Missa, quæ Bononiæ dicitur Sancta.

dujulgentiæ iis concessæ, qui hujusmodi Missæ adsunt post Pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramentum susceptum. p. 65. col. 2.
Qua hora per annum singulis mensibus celebranda. *ib.*

Missæ Adventitiæ.

Quando possint accipi. p. 158. col. 2.

Missæ defunctorum.

Quare quidam pii homines Missas Defunctorum quotidie celebrare voluerint. p. 99. col. 1.
Quibus diebus celebrari possint. *ib.*
Quibus circumstantiis celebrari possint die festo. *ib.*
Utrum Missa celebranda ad Altare privilegiatum debeat esse solum Defunctorum. p. 99. col. 2.
Onus celebrandi Missas pro Defunctis ad Altare privilegiatum impleri potest diebus impeditis, in quibus fit de Festo currenti. p. *ib.* col. 1.

Missæ, quæ dicuntur S. Gregorii.

Abrogatæ a Sacra Rituum Congregatione. p. 98. col. 2.
Unde earum origo. *ib.*
Non intelligitur tamen abrogata consuetudo a S. Gregorio induca, ut celebrentur triginta Missæ pro eo, qui e vivis decedit. *ib.*
Si eo dierum spatio Sacrum pro Defunctis fieri nequeat, celebretur pro Defuncto Missa ab Ecclesia præscripta. *ib.*
Si occurrant postremi tres dies Majoris Hebdomadæ numerus absolvatur diebus sequentibus *ibid.*
Quis de missis Sancti Gregorii scripserit. p. 98. col. 2. pag. 99. col. 1.

Missæ Sacrificium.

Non fuit factum ab Apostolis triduo mortis Domini. pag. 50. col. 2.
Quid sub speciebus contentum fuisset, si Apostoli eo triduo celebrassent. *ib.*
Quo tempore Apostoli primum Sacrum fecerint. *ib.*
Diversæ de hac re sententiæ Cardinalis Bonæ, & Theophili Raynaudi. *ib.*
Qua veste Sacrificium Apostoli conficerent. p. 51. col. 2.
Vide *Celebratio Missarum.*
Vide *Sacerdotes &c.*

Monasterium Monalium S. Dominici in Monte Guardiæ Bononiæ.

Qua occasione renovari jussum. p. 205. col. 1.
In eo magna devotione custoditur Sacra Effigies, quæ dicitur picta a S. Luca. *ibid.*
Hujusmodi custodia Monialibus commissa auctoritate Leonis X. *ibid.*

Moniales.

Præter Confessarium Ordinarium non potest illis denegari Confessarius extraordinarius, ter, aut quater in anno. p. 178. col. 2.
Antiquo tempore non erant ita clausæ in Monasteriis, ut non exirent, quando opus erat p. 179. col. 2.

Moniales Claustrales.

Debent vacare exercitiis spiritualibus per decem dies, antequam ad habitum admittantur, & totidem, antequam Vota solemnia emittant. p. 79. col. 1.
Quæ nihil cuipiam peculiare habent, maxime commendabiles. p. 79. col. 2.
Quot essent numero Romæ tempore S. Gregorii Magni. p. 80. col. 1.
Earum precibus Roma per Longobardo oppressa non fuit. *ib.*
Nullas debent facere expensas in suscipiendis, & obeundis Monasterii muneribus. p. 80. 81.
Vide *Consecratio & Benedictio Monalium.*

Moniales S. Benedicti.

A quo institutæ, & an tempore S. Benedicti fuissent ver[illegible] Moniales, quæ Claustri, Chorique legibus tenerentur. p. 225. col. 1.

Moniales S. Christinæ in Diœcesi Bononiensi.

Consecrari semper consueverunt per Archiepiscopum Bononiensem, etiam cum essent subjectæ Camaldulensibus. p. 224. col. 2.

Moniales S. Margaritæ in Dioecesi Bononiensi.

Qua ratione consecrari potuerint ab Archiepiscopo, & qui ritus in Consecratione servatus. p. 226. col. 1. 2.

Moniales Tertiariæ.

Ex Decreto S. Pii V. non possunt admitti ad Habitum Regularem, nisi nuncupent Vota solemnia, & se perpetuis Claustris adstringant. p. 179. col. 2.
Quæ post Decretum aliter faciunt non probantur a Sede Apostolica, sed tolerantur. *ib.*

Monalium Proventus.

Recte administretur. p. 80. col. 1.
An solutio dotis, quæ ante Vota pro alia a Parentibus impenditur, sit simoniaca. p. 80. col. 1.

Mulieres.

Juxta ritum Hebræum Magistros suos sequebantur, & eis necessaria ad vitam administrabant. p. 211. col. 1. 2.

Mysterium Incarnationis, & Sanctissimæ Trinitatis.

Utrum explicite possit credi Mysterium Incarnationis, nisi eadem fide teneatur Mysterium Sanctissimæ Trinitatis. p. 191. col. 1.
Utrum ignorantibus explicite hæc duo Mysteria invalide, vel tantum illicite conferatur absolutio. p. 192. 1. 2.

N

Natalis Alexander.

L'Auno[illegible]um confutat de peccatorum Confessione semel in anno proprio Sacerdoti, ideſt proprio Parocho facienda. p. 46. col. 1.

Nativitas Domini.

Si contingat feria sexta, vel Sabbato possunt Fideles vesci carnibus, nisi voto, vel regulari observantia adstricti sint. p. 101. col. 2.
Attamen non tenentur, immo laudandi, si non vescantur. *ib.*

Nepotes, & Consanguinei Parochorum.

Non debent subrogari in Parochiam ab Avunculis libere dimis-

UAB Biblioteca de Ciències Socials

missam immo nec admitti ad examen publicum. p.249.1. col. 1. 2.

Nicolaus V.

Quid responderit populis Transilvaniæ petentibus an die Dominico peracto prandio liceret frumentum secare, fœnum, & fruges colligere & hæc similia. p. 175. col. 2.

Dominantes Parochos.

Si nominent, ut Parochiam quis obtineat tanquam præmium pro aliquo sibi benefacto, sunt simoniaci. p. 27. col. 1.

Sicuti etiam si nominent, ut Parochis juri suo cedat, vel eos liberet a sumpto Parochis tribui solito. *ib.*

Nominationes hujusmodi invalidæ sunt, & habent adnexam excommunicationem non dissolvendam nisi quidquid acceptum est, vel in quo nominans factus est ditior, fuerit restitutum. *ib.*

In nominando nullam debent habere rationem amicitiæ, vel cognationis, vel etiam fidei datæ. p. 27. col. 1. 2.

Non moveri debent commendationibus. p. 27. 2. *ib.*

Nominatus ad Beneficium.

Antequam Parochiæ regimen ineat quid jurare debeat ex S. Carolo, & consuetudine Ecclesiæ Bononiensis. pag. 28. col. 2.

Novatus.

Fidem turpiter deseruit, eo quod confirmari neglexisset. p. 13. col. 1.

Nundinæ.

Diebus Festis prohibitæ. p. 175. col. 1. 2.

Nuptiarum Ritus.

Variæ corruptelæ, quæ Nuptiarum Ritus offendunt. pag. 135. col. 2. p. 136. col. 2.

O

Obstetrices.

QUomodo examinandæ, & a quo. pag. 17. col. 1.

Odoacer Rex Erulorum.

Romano Pontifici tributum imperabat, antequam susciperet Pontificatum. pag. 251. col. 1.

Idem institutum servatum est a Gotorum Regibus. *ib.*

Officium Defunctorum.

Quibus diebus in choro recitari debeat a Canonicis. pag. 308. col. 1. 2.

An absentes a choro ad illud persolvendum teneantur. *ib.*

Officium Divinum.

Quot, quibusque nominibus appellatum fuerit. pag. 70. col. 2.

Quare Breviarium. p. 77. col. 1. 2.

Vide *Horæ Canonicæ.*

Vide *Canonicus.*

Officium B. Mariæ Virginis.

A Clericis singulis diebus recitari jussum, & qua de causa. pag. 209. col. 2.

Hujusmodi institutum a Clericis ad laicos dimanat. *ibid.*

Quando recitari debeat in choro. p. 308. col. 1.

An absentes a choro teneantur illud recitare *ib.*

Oleum Sacrum.

Debet singulis annis renovari. p. 215. col. 1.

Sacrum Oleum anno intercedenti consecratum debet comburi. *ib.*

Valide, sed non licite administratur sacramentum Extremæ Unctionis oleo veteri benedicto, nisi adsit necessitas. p. ib.

Quo tempore a Parochis accipiendum. pag. 215. col. 2.

Onera Missarum.

Quid Missæ adventitiæ, & quid perpetuæ. p. 157. col 1.

Quodnam debeat esse illarum stipendium. *ib.*

Figenda in Sacrario Tabella onerum Missarum p. 158. col. 1. 2.

Quando possint suscipi nova onera. *ib.*

Veteribus oneribus non adimpletis, & supervenientibus novis oneribus quid faciendum. p. 158. col. 2.

Opera Ruralia.

Inter opera servilia connumerantur. p. 175. col. 1. 2.

A Constantino diebus festis non permissa p. 176. col. 1.

Quænam esse intelligantur in particulari. p. 177. col. 1.

Opera Servilia.

Diebus Festis prohibita, & quare? p. 124. col, 1. 2.

Permittuntur urgenti necessitate. p. 175. col. 2.

Quando hæc necessitas esse intelligatur. p. 176. col. 1. 2.

A quonam hæc necessitas cognoscenda. p. *ib.*

Orandi ritus flexis Genibus.

A primis fidelibus ad nos dimanavit. p. 168. col. 2.

Quam Deo acceptus. *ib.*

Gratias etiam ethnicis Imperatoribus obtinet. *ib.*

Oratio Quadraginta Horarum.

A quo primo instituta. p. 84. col. 1. 2.

A quibus Summis Pontificibus promota. *ib.*

Utrum semper fuerit cum Sanctissima Eucharistia conjuncta. p. 85. 1.

Consuetudo quadraginta horarum per tres dies a Quinquagesima usque ad feriam quartam Cinerum, quo sæculo fuerit introducta, & ad quem finem. p. 34. col. 2. 35. 1.

Orationes.

Factæ per homines improbos utrum, & quando sint apud Deum impetratoriæ. p. 170. col. 1.

Ordinandi.

Pauci, iique idonei Sacris Ordinibus admittendi. p. 2. col. 1. 2.

S. Leoni Papæ precibus S. Petri dimittuntur omnia peccata præter impositionis manuum. p. 3. col. 1. 2.

Nullus ordinandus, nisi fuerit adscriptus servitio alicujus Ecclesiæ. *ib.*

Quid statutum sit ad hunc effectum in Ecclesia Bononiensi. p. 3. col. 1. 2. & p. 5. col. 1.

Nullus ad Sacros Ordines assumendus, nisi saltem Theologiæ Morali operam dederit. p. 3. col. 1. 2.

Mens Concilii Tridentini circa hoc declarata a peculiari Congregatione instituta ab Innocentio XIII. confirmata a Benedicto XIII. p. 3. 1. 2.

Ordinandi afferre debent testimonium de prædicto studio a Parochis, & Professoribus. p. 3. col. 2.

Initiandi Minoribus Ordinibus callere saltem debent linguam latinam. p. 4. col. 1.

Præpositi probandis Clericorum meritis præcipue cavere debent, num vocati in jus fuerint alicujus criminis rei. *ib*

Quænam sit circa ipsos, antequam ad Ordines admittantur, nova Ecclesiæ disciplina. p. 194. col. 1.

Olim Viri magni meriti a Populo per vim proponebantur ut Ordinibus initiarentur. pag. 193. col. 2.

Ordines non conferuntur etiam iis, qui Litteras Apostolicas extra tempora obtinuerunt, nisi diebus Festis. pag. 303. col. 1. 2.

Tonsura, Minores Ordines, & Subdiaconatus simul conferri nequeunt. p. 305. col. 2. 306. col. 1.

Falso putant nonnulli, Ordines conferri posse iis diebus, quibus Officium ritus duplicis celebratur. *ib.*

Ordinandi ad Ordines Majores.

Quæ debent esse eorum merita, & quid scire & facere teneantur. p. 120. col. 2. & p. 121. col. 1. 2.

Varia eorum effugia, ut Episcopos, & Examinatores eludant. p. 120. col. 2. p. 121. col. 1.

Nisi per annum Logicæ operam dederint ad examen non recipiendi. p. 122. col. 2.

Theologiæ Scholasticæ, vel Morali per tres annos vacent, vel juri Canonico; cui per annum Juris Civilis studium præmittant. p. 123. col. 1. 2.

Ordinandi ad Ordines Minores.

Circa quæ interrogandi a Examinatoribus. p. 120. col 2.

Nisi linguam latinam calleant, etiamsi bona indole præditi, non sunt ordinandi. p. 120. col. 1. 2.

Ordinandi ad Sacros Ordines.

Debent per sex Menses degere in Seminariis. p. 280. col. 2.

Initio Ecclesiæ idoneus non putabatur Sacris Ordinibus, qui lethale peccatum post Baptismum admisisset. p. 277. col. 2.

Primis Ecclesiæ sæculis Episcopo offerebantur a populo Sacris Ordinibus initiandi. p. 314. col. 1.

Vacare debent per decem dies spiritualibus Exercitiis. pa. 278. col. 2.

Ordinationes Sacræ.

Habebantur antiquitus tantum mense Decembri. p. 5. col. 2.

Peragebantur cum jejunio. *ib.*

Ordinatus.

Ordinatus cum titulo Patrimonii fictitii, etiam prævia conventione, & juramento de fructibus non recipiendis, habet verum jus ad illos. p. 69. col. 1. 2.

Ordinatus ad titulum Beneficii cum pactione vel expressa, vel tacita cum nominante de non percipiendis fructibus, quas pœnas incurrat. p. 70. col. 1. 2.

Idem qua conditione possit in alium transferre Beneficium. p. 71. col. 1.

Ordines.

Solum Minores exercendos esse Ordines a Clerico, qui illos cum Subdiaconatu simul attigit. p. 305. col. 1. 2.

Ordines Equestres.
Nonnulli solent gladium distringere, dum legitur Evangelium, & quare. 265. col. 2.
Ordo Clericorum Ministrantium Infirmis.
A quo initium habuerit, & quodnam sit illius Institutum. p. 172. col. 1.
Ordo Clericorum S. Pauli.
Diœcesi Bononiensi maxime utilis. p. *ibid.* col. 2.
Ordo Equitum Melitensium.
Quando, & per quem incæperit p. 171. col. 1.
Quondam sit illius institutum. *ibid.*
Ordo S. Antonii Viennensis.
A quo institutus, & quibus adjutoribus. p. 170. col. 2.
Ordo S. Joannis de Deo.
Quando, ubi, & ad quem finem institutus. p. 171 col. 1.
Paulus V. permisit, ut in singulis ejus Cœnobiis unus esset Sacerdos. *ibid.* col. 1. 2.
Ordo Societatis Jesu.
In quo distet ab aliis. p. 172. col. 1.
Ordo S. Spiritus in Saxia.
Quem Auctorem habuerit, & qua occasione. p. 170. col. 2.
Osius Episcopus Cordubensis.
Interstitia pro Ordinandis primus proposuit in Concilio Sardicensi. p. 162 col. 2.

P

Paleottus Cardinalis.

VIde *Gabriel Paleottus.*

Panis Consecratus.
Utrum a Christo Domino in patena positus fuerit. p. 51. col. 2.
us usus a quo tempore incæperit. *ibid.*
Parochi Diœcesani.
Tenentur suscipere singulis annis S. Oleum ab Episcopo Diœcesano consecratum ii omnes Parochi, qui habent Fontem Baptismalem, p. 214. col. 1.
Non possunt uti Sacro Chrismate anno antecedenti consecrato. p. *ibid.* col. 2.
Quo tempore accipere debeant S. Oleum. p. 215. col. 2.
Illud debent accipere vel per se, vel per Sacerdotem, aut Sacris Ordinibus initiatum. *ib.* col. 2.
Parochi quoad habitationem cum Mulieribus.
Habitare possunt cum mulieribus in primo, & secundo consanguinitatis gradu, & earum Ancillis, vel affinibus in primo, vel etiam secundo, si alter alteri reverentiam debent. p. 216. col. 1. p. 217. & sequentibus.
Si famulus uxorem habeat potest Parochus eam detinere in suis ædibus simul cum illo. *ibid.*
Quibus conditionibus possit recipere unam vel duas famulas. *ibid.* & p. 218. col. 2.
Varia Conciliorum decreta, & Doctorum opiniones in hac re. p. 217. col. 2.
Non possunt cohabitare cum Mulieribus subintroductis, & Agapetis & quænam sint hujusmodi mulieres. p. 218. col. 1.
Vana Parochorum effugia pro retinendis apud se mulieribus juventute florentibus. p. 219. col. 1.
Famula Parochi etiamsi habeat Paternum domicilium in aliena Parochia, pertinet ad ejus ditionem circa mandatum Paschale, non autem circa matrimonium ineundum. p. 220. col. 2.

Parochus.
Quisnam censendus *proprius* Parochus in Matrimoniis contrahendis. p. 90. col. 2. & p. 91. col. 1.
Quisnam sit proprius Parochus illius, qui rei familiaris, aut rusticationis gratia in agrum concedit pag. 91. col. 1.
Parochus vagorum ille censendus est, in ejus ditione versantur. p. 92. col. 1.
Quis eorum Parochus, qui in carcere detinentur in pœnam. p. 92. col. 2.
Quis eorum Parochus, qui in carcere detinentur in custodiam. *ibid.*
Quis eorum Parochus, qui sunt in Xenodochiis. p. *ibid.*
Quis Parochus earum puellarum, quæ in Hospitiis degunt, *ibid.*
In tradendis Fidei rudimentis a quibus Parochus adjuvandus Bononiæ. p. 20. col. 1.
Non debet tradere schedulam pro Confirmatione, vel Eucharistia, nisi instructis circa Fidei rudimenta. *ib.* col. 2.
Non debet promulgare Matrimonia, nisi explorata voluntate, & cognita sufficienti institutione circa Fidei Mysteria. *ibid.*
Examinari iterum ab Episcopo superveniente rationabili causa potest. p. 21. col. 2.
Vel per se, vel per alium si fuerit legitime impeditus, diebus saltem Dominicis debet habere concionem ad Populum ex Trid. p. 22. col. 1. 2.
Pascere verbis salutaribus plebem Christianam. p. *ibid.*
Non excusatur neque a contraria consuetudine, neque ab exiguo populi numero. *ibid.*
Tenetur applicare Missam pro Populo saltem diebus Festis, etiamsi non habeat *congruam*. p. 23. col. 1. & p. 24. col. 1. 2.
Habens pingues redditus tenetur singulis diebus. p. *ib.* col. 2.
Quando possit denegare communionem in Paschate non exhibenti schedulam peractæ Confessionis. pag. 130. col. 1.
De quibus rebus debeat admonere ineuntes sponsalia. pag. 132. col. 2.
Diebus Dominicis Septuagesimæ, Sexagesimæ & tempore Missæ Parochialis debet populo significare concionem habendam per certos dies tempore Quadragesimæ, p. 71. col. 1. 2.
Debet Concionatores cum omni humanitate recipere. pag. *ibid.*
Tempore Sacri non potest uti instrumento argenteo cum candela quod vulgo dicitur *Bugia*. pag. 97. col. 1. & *ibid.* col. 1.
Quisnam Parochus Convictorum in Collegiis, & Seminariis degentium. p. 93. col. 1. 2.
Famulorum, & Ancillarum. *ib.* col. 2.
Habet jus in mulieres Tertiarias quoad Sacramenta administranda & sepolturam, nisi in Ecclesiis Ordinis tumulum communem habeant. p. 29. col. 2.
Non debet permittere, ut præceptum Communionis Paschalis adimpleatur extra propriam Parochiam. p. 153. col. 2.
Debet ponere eleemosynas Fidelium in capsula duabus clavibus obsignata, & de iis quotannis rationem reddere. p. 195. col. 2.
Non potest instituere ex eleemosynis convivia. p. *ib.* col. 1
In ducendis funeribus Capellanis omnibus præire debet, p. 286. col. 2.
Qui prior animarum curam susceperit reliquis Parochis antecedere debet in associandis cadaveribus. *ibid.*
Parochi, & Canonici debent vacare semel per annum spiritualibus exercitiis.
Tenentur Populum admonere de periculo, quod inest choreis. p. 201. col. 1.
Tenetur Parochi responsa ad quæstiones Morales Pœnitentiario transmittere, cœtibus jam peractis. pag. 273. col. 2.
Quam male se gerant, si temere, & inconsulto obsignent testimonia pro ordinandis. p. 190. col. 1.
Duplex eorum primarium munus, alterum supra Corpus Christi verum, alterum supra Corpus Christi mysticum. p. 191. col. 2.
Quanta esse eorum debeat diligentia in instruendo populo, *ibid.*
Debent ac Pœnitentiarium scribere nomina eorum, qui Paschali præcepto haud satisfecerint. p. 276. col. 1.
Vana eorum effugia, qui negant alios sibi Sacerdotes adjungere posse, qui Parochiæ administrandæ sunt necessarii. p. 253. 1. & *ibid.* col. 2.
Nihil ex jure communi repetere possunt pro exequiis, & sepultura, sed tantum ex indirecta consuetudine. pag. 289. col. 1.
Convenire debent ad cœtus Ecclesiasticos pro examinandis quæstionibus moralibus. p. 276. col. 1. 2.
In litteris testimonialibus Ordinandorum debent certiorem facere Episcopum de Ordine exercito in iis locis, ubi Ordinandi moram traxerunt. p. 162. col. 1.
Utrum Parochi possint ingredi in Ecclesias Regularium Cruce prælata quando Cadavera comitantur. p. 106. col. 2.
Si choreis indulgeant quam sint scandalosi. p. 201. col. 2. & p. 202. col. 1. 2.

Parrochus Confessarius.

Parochus unius Diœcesis accitus a Parocho alterius Diœcesis

UAB Universitat Autònoma de Ciències Socials

poteſt audire Confeſſiones ſuorum ſubditorum, ſecus vero alienorum. p. 224. col. 1.

Quo ſe extendat ejus facultas in Confeſſionibus audiendis. p. 227. col. 2.

Parochus in Cadaveribus efferendis.

Debet ipſe viam determinare pro pompa funebri. p. 186. col. 1.

In funeribus nobilium, vel etiam ignobilium ſi pompa ducantur, decem Sacerdotes a Parocho acciri mandantur, etiamſi adſit Sodalitium, quod funus proſequatur. *ibid.*

Parochus in Eccleſiis Confraternitatum ſeparatis a Parochiali.

An poſſit invitis Confratribus docere Doctrinam Chriſtianam. p. 297. col. 1. 2.

Ad ipſum ſpectat facere Officium funebre ſuper cadaveribus in iiſdem ſepeliendis, ſi tumulandi ſint ex ejus Parochia. *ibid.*

Non habet jus prohibendi Proceſſiones Confraternitatum intra ambitum ſuarum Eccleſiarum. *ibid.*

Non habet jus porrigendi aſperſorium Epiſcopo accedenti ad Eccleſias Confraternitatum. *ibid.*

Non poteſt ſe ingerere in adminiſtratione oblationum, vel eleemoſynarum in earum Eccleſiis collectarum, vel retinere clavem capſulæ pro illis recipiendis. *ibid.*

Non poteſt prohibere Confraternitatibus ne faciant ſuas Congregationes, dummodo non ſint impedimento functionibus Parochialibus. *ibid.*

Non habet jus adminiſtrandi illarum bona. *ibid.*

Non habet ſuffragium deciſivum, quando intereſt earum Congregationibus de mandato Ordinarii, & tanquam ejus delegatus. *ibid.*

Ex conſuetudine acciri debet a Sodalibus ad facienda Sacra ſolemnia pro vivis, & pro defunctis. p. 301. col. 1.

Non poteſt ſibi eligere Diaconum, & Subdiaconum. *ibid.* col. 1. 2.

Debet invitari ut præſideat Congregationibus faciendis tam in electione, & extractione Officialium, quam in redditione rationum. p. 304. col. 1.

Parochus in Matrimoniis.

Utrum ſit ſemper neceſſaria præſentia Parochi, in cujus ditione ſunt ſponſi, an ſufficiat præſentia alterius Sacerdotis de licentia ejuſdem Parochi, vel etiam ſolius Ordinarii. p. 243. col. 1.

Parochus in Matrimoniis cum diſpenſatione.

Utrum matrimonio contracto, occurrentibus impedimentis, eorumque diſpenſatione, debeat novum conſenſum conjugum indicere coram ſe, & duobus teſtibus. pag. 239. col. 2.

Suppoſita neceſſitate renovationis conſenſus, utrum ſit neceſſaria præſentia teſtium. *ibid.* & p. 240. col. 1.

Quid agere debeat ſi neceſſaria ſit renovatio conſenſus, & alter Conjugum impedimentum ignoret. *ibid.*

Quid agere debeat ſi neceſſitate ſuppoſita renovationis conſenſus alter conjugum nolit conſenſum renovare. p. 241. col. 2. & p. 242. col. 1.

Quomodo ſe gerere debeat occurrentibus occultis impedimentis matrimonii. p. 233. col. 1. & *ibid.* col. 2.

Quando debeat lacerare litteras Sacræ Pœnitentiariæ, pro diſpenſationibus, & abſolutionibus, & quam pœnam incurrit niſi laceret. pag. 238. col. 1. & *ibid.* col. 1. 2.

Quo formula uti debeat diſpenſando, & abſolvendo. pag. 242. col. 1.

Parochus in Matrimoniorum contractione.

In Matrimoniis contrahendis quid agere debeat. pag. 211. col. 2.

Si matrimonia contrahantur temporibus vetitis, non poteſt impertiri ſolemnes benedictiones ſub pœna læthalis peccati. p. 210. col. 2. & p. 211. col. 1. *ibid.* col. 2.

Parochus quoad Confraternitates erectas in ſua Parochia.

Non poteſt Confratribus prohibere ne faciant ſuas Congregationes, dummodo non impediant functiones Parochiales. p. 297. col. 1. *ibid.* col. 2.

Non habet jus adminiſtrandi illarum bona, & de illis diſponendi. *ibid.*

Parochus ruralis.

Jus habet in Cadaver ſui Parochiani, qui forte in Civitate moritur ſi defuncti domicilium tribus milliariis ab Urbe ſolum diſtet, & quare. pag. 287. col. 1. *ibid.* col. 2.

Vide *Parochus Urbanus.*

Parochus in teſtamentis condendis.

Exacare poteſt teſtamentum Parochiani coram tribus, vel duabus aliis perſonis idoneis. p. 281. col. 2.

Monita tradenda teſtatori, priuſquam ſupremas tabulas conficiat. p. 282. col. 2.

Tradere debet poſt octo dies publico Scribæ teſtamentum a ſe conditum, ut in acta referatur, & qua ratione. p. 283. col. 1.

Tota ratio condendi per Parochum teſtamenti. pag. 282. col. 2.

Formula condendi per ipſum teſtamenti, ejuſque tradendi publico Scribæ. p. 283. col. 2.

Parochus Urbanus.

Jus habet in cadaver Civis, qui forte moritur in agro, niſi aliter ipſe declaraverit ſupremis tabulis, aut tumulum Familiæ ſuæ proprium habuerit. p. 287. col. 1.

Officia, quæ tum ſibi perſolvere debent Parochi Urbani, & rurales. p. 288. col. 1.

Ordo tradendi, & transferendi cadaveris ex agro in Urbem. p. 287. col. 1.

Parochiales Eccleſiæ.

Quibus committendæ ex S. Conciliis. p. 15. col. 2.

Parochiali Eccleſia vacante, publicum examen indicendum. *ibid.*

Contentione inter concurrentes exorta, quid S. Pontifex Pius V. decreverit. *ibid.*

Quid Sacra Congregatio Concilii. *ibid.* & p. 16. col. 1.

Magis doctus non eſt ſemper magis idoneus judicandus. *ibid.*

Quid requiratur, ut quis judicetur idoneus. *ibid.*

Præſentatus a Laico de cujus Jure-patronatus ſit Eccleſia, non admittendus, niſi per examen idoneus reperiatur. *ibid.* col. 2.

Peccat Laicus ex S. Thoma, qui habet Privilegium nominandi, ſi idoneum nominet, omiſſo magis idoneo, & utili. p. 17. col. 1.

Auctoritas Concilii Tridentini de hac re ab aliquibus male interpretata, ab Innocentio XI. vindicata in propoſitione a ſe damnata. *ibid.*

Quid de hoc ſenſerit Dominicus Viva Societatis Jeſu Theologus. *ibid.*

Parochiales Eccleſiæ labentes.

Quorum expenſis reparari debeant. p. 267. col. 1. 2.

Si reparari nequeant ob egeſtatem ad matrices ſeu viciniores Eccleſias transferri debent cum facultate illas convertendi in profanos uſus. *ibid.*

Quando populus cogi poſſit ad illas reficiendas. pag. 268. col. 1.

Paſcha.

Vide *Dominica Reſurrectionis.*

Pater Dominicus a Jeſu Maria Carmelita.

Romam defert Effigiem Beatæ Virginis, quæ in Victoriæ Templo aſſervatur. p. 181. col. 1.

Pater Ludovicus a Ponte.

Contendit votum implicitum eſſe his verbis, promittis mihi &c. p. 274. col. 1.

Pater Marchettus.

Diſſertationem Clementi XI. exhibet de diſpenſatis ad carnes, non diſpenſatis a jejunio. p. 29. col. 1.

Patres Societatis Jeſu.

Litteras Sacræ Pœnitentiariæ aperire poſſunt, & exequi, licet Doctores in publica Academia proclamati non ſint, modo ſint Confeſſarii approbati ab Epiſcopo, & deſignati a Præpoſito Generali Societatis Jeſu. pag. 234. col. 2.

Soli gaudent Privilegio ordines recipiendi extra tempora. p. 58. col. 1. 2.

Poſſunt ordinari a quolibet Epiſcopo. p. 60. col. 1.

Patrimonium ordinandorum.

Patrimonium ad cujus titulum quis vult ordinari, debet eſſe certum, fixum, & ſtabile. p. 67. col. 1.

Non poteſt conſiſtere in proventibus, qui ingenio, & virtute Ordinandi comparari facile poſſunt. *ibid.*

Neque in bonis mobilibus. *ibid.*

Poteſt conſtitui in perpetuis cenſibus. p. 67. col. 2.

Hujuſmodi cenſus ſi a debitoribus diſſolvantur, quid faciendum. *ibid.* & p. 68. col. 1.

Poteſt conſtitui in bonis donatis cum quibuſdam tamen conditionibus a Sacra Congregatione præſcriptis. p. 68. col. 1. *ibid.* col. 2.

Patrimonium fictitium quodnam ſit. *ibid.*

Patrimonio fictitio quænam per Sacros Canones ſtatutæ pœnæ. *ibid.*
Quomodo fieri debeat Patrimonium ad cujus titulum quis ordinatur. Quid requiratur ex parte Conficientis, ex parte Ordinati, & ex parte Parochi. p. 69. col. 2. p. 70. col. 1. *ibid.* col. 2.
Qui Patrimonium vendit nulla facta mentione, ſe ejus titulo fuiſſe Ordinatum, inaniter, & invalide vendit. *ibid.*
Si pro ſponſione pecunia ſolvenda ſit, jus tantum exercere poteſt in illa bona, quæ Ordinato ſuperſunt poſt honeſtam vitæ ſuſtentationem. p. 71. col. 1.

Patrini in Sacramento Confirmationis.

Adeſſe debent, & qua de cauſa. p. 14. col. 1.
Nondum Confirmati Patrini eſſe non poſſunt. *ibid.*
Parentibus erga liberos, maribus erga fœminas, fœminis erga mares id præſtare non permittitur. *ibid.*
Quinam eſſet antiquus ritus inter Patrinum, & Confirmandum ætate adultum. p. 15. col. 1.

Paulus V.

Statuit Sodalitia cooptata Capitulo S. Joannis Lateranenſis ſubeſſe Ordinario. p. 294. col. 1.

Peccatum omiſſionis.

Ad illud committendum quot requirantur. p. 254. col. 2.

Pœnitentiarius Major.

Poteſt diſpenſare Oratores, qui obtinuerunt diſpenſationem a Dataria ſuper impedimento primi, & ſecundi, ſive ſecundi dumtaxat gradus conſanguinitatis, vel affinitatis, cum expreſſione quidem carnalis copulæ, ſed tacita, occulta, & malitioſa intentione. p. 232. col. 1.
Poteſt diſpenſare ſuper occulto impedimento affinitatis ex copula illicita in foro conſcientiæ, ſive matrimonium initum fuerit, ſive ineundum; ſecus ſi fuerit publicum, vel conjugi mors illata fuerit; altero, aut utroque machinante, niſi neceſſitas poſtulaverit, vel grave periculum immineat. *ibid.* col. 2.
Poteſt impertiri facultatem ineundi matrimonii abſque ſolitis promulgationibus. p. 233. col. 1.
Item in foro conſcientiæ diſpenſare innocentem ex conjugibus, ut debitum expoſcat, ſi Conjux poſt initum matrimonium affinitatem cum altero Conjugum contraxerit per copulam illicitam. *ibid.*
Quomodo ad ipſum ſcribendum ſit pro diſpenſationibus. p. 234. col. 1.
In matrimoniis contrahendis poteſt diſpensare, vel diſpenſari mandare in foro conſcientiæ ſuper impedimentis occultis, quæ non dirimunt matrimonium. p. 230. col. 2.
Habet omnimodam facultatem pro commutandis votis ſimplicibus in foro conſcientiæ, legitima cauſa intervenieute. *ibid.*
Item juſta de cauſa poteſt ſolvere ſponſalia occulta in foro conſcientiæ, ut quis aliam mulierem in matrimonium ducat. *ibid.*
Non poteſt ferre judicium de interdicto Eccleſiæ, & rebus publicis. *ibid.*
Non poteſt diſpenſare in matrimoniis contrahendis ſuper quocumque impedimento ex quovis gradu ſive conſanguinitatis, ſive affinitatis ex copula licita, ſive ex cognatione ſpirituali proveniente etiam in foro conſcientiæ, tametſi impedimentum ſit occultum, & immineat periculum ſcandalorum. *ib.* col. 1. 2.
Poteſt ſolvere in foro conſcientiæ impedimentum occultum publicæ honeſtatis, quod dimanat ex occultis ſponſaliis inter virum, & mulierem. *ib.* col. 2.
Utrum, & quando in matrimoniis contractis etiam occultis poſſit diſpenſare in gradibus primo, & ſecundo, ſeu ſecundo tantum conſanguinitatis, ſeu affinitatis ex copula licita. p. 231. col. 1. *ib.* col. 2.
Quando in tertio, & quarto gradibus publicis poſſit revalidare matrimonia nulliter contracta ex cauſa ſubreptionis, vel obreptionis occultæ litterarum Apoſtolicarum. *ibid.*
In matrimoniis contractis poteſt diſpenſare ſuper occulto impedimento cognationis ſpiritualis. *ibid.*
Utrum, & quomodo poſſit diſpenſare pro matrimonio contrahendo, ſeu revalidatione matrimonii contracti, Oratores, qui obtinuerunt a Dataria diſpenſationem ſuper gradu prohibito, tam in primo, & ſecundo, quam ſecundo tantum, ac etiam in tertio, & quarto tacita copula inter eos ſequuta. *ibid.*

Pœnitentiariæ Tribunal.

Vide *Litteræ Sacræ Pœnitentiariæ.*

Peregrinus Philoſophus.

Simulata Chriſtianorum Religione ingentem pecuniam congerit, & graves itinerum expenſas ab illis obtinet. p. 199. col. 1.

Petrarcha Franciſcus.

Quam male ſenſerit de Choreis. p. 201. col. 1.

Petrus Bleſenſis.

Auctor ſatis incertus ſermonis decimi tertii. p. 34. col. 2.

Pharao.

Inter Joſephi Fratres magis induſtrios conſtituit ſuorum pecorum magiſtros. p. 27. col. 2.

Photius Epiſcopus Conſtantinopolitanus.

Pravus, ſed eruditus. p. 122. col. 1.
Ejus præclarum teſtimonium de utilitate Logicæ. *ibid.*
Eccleſiæ Romanæ calumniator, quod quadrageſimæ tempore ova, & lacticinia permitteret. p. 40.

Pileolus.

Vide *Coma fictitia.*

Piſtrinarii, & Molitores.

Diebus feſtis fruges non poſſunt mola conterere, vel advehere ſecluſa neceſſitate. p. 177. col. 2.
Si ſermo ſit de Piſtrinis circumactis impulſu venti, vel aqua, abſque multa hominis opera, poſſunt molere, ubi eſt conſuetudo. *ibid.*
Hæc conſuetudo in Archidiœc. Bononien. eſt iuterdicta ſecluſa neceſſitate. *ibid.*
Si neceſſitas proveniat a timore aquarum penuriæ, quæ poſſit contingere finitis diebus, poſſunt molere, ſed non fruges vehere, aliaque ſimilia facere. *ibid.*

Pius IV.

Abrogavit Privilegium conceſſum a Bonifacio IX. Sodalitiis erectis in ſolo Lateranenſi. p. 294. col. 2.
Finem impoſuit celebri controverſiæ de Primatu Loci inter Regulares Lateranenſes, & Caſſinenſes. p. 287. col. 2.

Polus Cardinalis.

Recentia Epiſcoporum Seminaria primus propoſuit. p. 163. col. 1. 2.

Præceptum Quadrageſimalis abſtinentiæ.

Poteſt a Romano Pontifice ſolum juſtis de cauſis diſpenſari. p. 144. col. 1. *ibid.* col. 2.
Diſpenſatum fuit pro Civitate Bononien. certis conditionibus anno 1736. *ibid.* col. 1.
Quænam fuerint conditiones, & quomodo adimplendæ. *ibid.* & p. 145. col. 2.
Non a Pelagio Romano Pontifice, ſed ab Apoſtolis eſt repetendum. *ibid.* col. 2.
Qua Apoſtolica traditione ad nos devenerit. *ibid.* col. 1.
Non debet a Romano Pontifice diſpenſari, niſi gravibus ex cauſis, inter quas eſt morborum prudens periculum. *ibid.* col. 2.
Vide *Jejunium.*

Præfecti Regulares.

Debent ſingulis annis petere Sacrum Oleum ab Epiſcopo Diœceſano, & ea omnia ad quæ eorum facultas extenditur. p. 314. col. 2.

Prætor, & Judex.

Rite ineunt matrimonium coram Parocho illius loci, in quo degunt, & quare. p. 242. col. 2.

Proceſſio Corporis Chriſti.

Vide *Celebritas annua.*

Profeſſio Fidei.

Facienda ex Tridentino ab omnibus proviſis de Beneficiis curam animarum habentibus a die adeptæ poſſeſſionis intra duos menſes in manibus Epiſcopi, vel eo impedito, coram ejus Generali Vicario. p. 165. col. 2.
Item ab omnibus proviſis de Canonicatibus, & Dignitatibus in Eccleſiis Cathedralibus, non ſolum coram Epiſcopo, ſed etiam in Capitulo. *ibid.*
Fieri poteſt per Procuratorem. p. 166. col. 1.
Fieri debet etiam ab iis, qui proviſi ſunt per Sedem Apoſtolicam. *ibid.* col. 2.
Lex de facienda Fidei Profeſſione non ſolvitur per conſuetudinem etiam conſtantem, ſed ſolum per expreſſam exemptionem. *ibid.* col. 1.
Qui Fidei profeſſionem omiſerint etiam ex imprudentia, & ignorantia, quibus pœnis ſubjaceant, & utrum non ſolum fructus, ſed etiam diſtributiones ab eiſdem repetendæ. p. 167. col. 1.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Propositiones damnatæ.

Quid in iis sit attendendum, ut possit cognosci, utrum propositio affinis judicari debeat æque falsa, & improbabilis. p. 190. col. 1.

Protonotarii Apostolici.

Tempore Sacri non possunt uti instrumento argenteo cum candela, quod vulgo dicitur *Bugia*, nisi fuerint participantes. p. 97. col. 2.

Proventus, seu distributiones.

Ex tertia parte proventuum deducendæ per Episcopum de omnibus fructibus Canonicatum, Dignitatum, & Officiorum debent constitui distributiones in omnibus Cathedralibus, & Collegiatis, ubi ipsæ desint, vel ubi sunt tenuissimæ. p. 315. col. 2.

Unde originem duxerint hujusmodi distributiones. *ibid.*

Ad excitandam diligentiam in Canonicis propositæ fuerunt, & quo auctore. *ibid.*

Distributiones absentium Canonicorum, vel Dignitatum Capituli quibus elargiendæ sint. *ibid.*

Non licet distributiones absentibus donare, relinquere, aut quavis collusione remittere. p. 316. col. 1.

De Punctatoris officio, ac diligentia. *ibid.*

Vide *Canonici absentes.*

Psalmi.

Canendi in Cadaveribus Christianorum deferendi. p. 103. 104. col. 1.

Vide *Cantus Psalmorum.*

Psalmi Graduales, ac Pœnitentiales.

Quando recitari debeant a Canonicis in Choro. pag. 308. col. 1.

An absentes a Choro teneantur illos recitare. *ibid.*

Psalmus De profundis.

Recitantibus Psalmum de profundis prima noctis hora ad signum Campanæ flexis genibus quænam concessæ Indulgentiæ. p. 168. 169. col. 1.

Puellæ educandæ a Monialibus.

Ubi, & coram quo Parocho debeant matrimonium inire. p. 243. col. 1. & p. 244. col. 1. 2.

Puellæ expositæ, seu Spuriæ.

Debent singulis diebus Dominicis exerceri in lege Dei percipienda per Confessarium, aut alium Sacerdotem deputatum. p. 178. col. 2.

Item a prima Moderatrice in hospitiis per hebdomadam. *ibid.*

Debet illis concedi ter, aut quater in anno Confessarius extraordinarius. p. 179. col. 1.

Item, qui semel saltem in anno eas detineat exercitiis spiritualibus. *ibid.*

Debent aliquando valetudinis gratia duci ad deambulandum, & quo ratione id caute fieri possit. *ibid.* col. 2.

Puellæ expositæ, detentæ in hospitio Superiorum.

Quis earum Parochus. p. 92. col. 2.

Puellæ legitimæ in hospitiis servatæ.

Quis earum Parochus. p. 93. col. 1.

Pulsatio Campanarum in Sabbato Sancto.

Non est de juribus Parochialibus, spectat tamen ad Ecclesiam digniorem. p. 296. col. 2. & p. 297. col. 1.

Purificatio Beatæ Mariæ Virginis.

Quare in lege jussa Purificatio. p. 35. col. 2.

Beata Maria Virgo huic legi subjecta non erat. *ibid.*

Sententia contraria damnata ab Alexandro VIII. *ibid.*

Quare Maria Virgo voluerit purificari. *ibid.*

Quid ea occasione actum fuerit in Templo. *ibid.*

Quando introductum fuerit hujusmodi Festum, & qua occasione. p. 36. col. 1.

Quare candelæ accensæ in hoc Festo manibus præferantur. *ibid.*

Q

Quadragesima.

Quare tempore Quadragesimæ sub meridiem Vesperæ celebrentur. p. 37. col. 1.

Orientalis Ecclesiæ institutum rigidissimum de carnibus per Quadragesimam non permittendis ægrotis in extremo vitæ discrimine constitutis. p. 38. col. 1.

Est tempus pœnitentiæ tam pro non dispensatis, quam pro dispensatis. p. 40. col. 1.

Non solum carnes, sed lacticinia, & ova tempore Quadragesimæ prohibentur. *ibid.* col. 2.

Utrum hoc ad consuetudinem, an ad jus positivum referendum sit. *ibid.*

Etiam supposito, quod consuetudini tribuendum sit, hæc consuetudo obligationem inducit. p. 41. col. 1.

Quare quædam Regiones ad ova, & lacticinia fuerint dispensatæ. *ibid.*

Quare aliquando per Summos Pontifices Italiæ etiam populi dispensetur. *ibid.*

In tali circumstantia non intelligitur dispensatum jejunium. *ibid.*

In dubio, an adsit causa pro dispensatione a cibis quadragesimalibus, utrum possit concedi licentia. p. 38. col. 2.

An dispensatus a carnibus sit etiam dispensatus a jejunio. p. 39. col. 1.

R

Regulares.

Qui Missali Romano non utuntur, illud retinere debent pro exteris Sacerdotibus in Sacrario. pag. 98. col. 1. 2.

Utrum extra tempora ordinari possint. p. 58. col. 1. 2. & p. 60. col. 1.

Quam male se aliquando gerant cum Episcopis, in quorum Diœcesi sunt, circa Ordines recipiendos non servatis interstitiis. p. 58. col. 2.

Tenentur Ordines suscipere ab Episcopo, in cujus Diœcesi situm est Monasterium. p. 59. col. 1.

Varia Pontificum Decreta hoc confirmantia. p. 59. col. 1. 2.

Non possunt concionari in Ecclesiis non propriis sine Episcopi facultate. p. 72. col. 1.

In propriis vero tenentur petere benedictionem. *ib.*

Circa Interstitia comprehenduntur in Decreto Concilii Tridentini. p. 162. col. 1.

Possunt circumducere Processionem per Parochias solius Episcopi accedente licentia, quamvis Parochus contradicat. p. 288. col. 1. 2.

Conversi, seu Laici in associandis Cadaveribus nequeunt perfungi munere Capellani. p. 286. col. 1.

Non possunt vendere, vel pignorare pretiosam Ecclesiasticam supellectilem sine facultate Sedis Apostolicæ, abrogatis quibuscumque privilegiis. 184. col. 1. *ibid.* col. 2.

De facultate Episcopi possunt alienare supellectilem non pretiosam. *ibid.*

Quibus pœnis subjaceant, si aliter fecerint. *ibid.*

Regulares Confessarii.

Si habeant facultatem non limitatam audiendi Confessiones, utrum eis adimi possit sine causa legitima. p. 228 col. 2.

Pontificum de hac re Decreta. *ibid.*

Regulares Conversi, seu Laici.

Etiamsi vota solemnia nondum emiserint, tamen Canonis privilegium assequuntur. p. 286. col. 1.

Regulares Custodes Sacrarii.

Quomodo debeant recipere, retinere, & administrare eleemosynas Missarum tum manualium, tum perpetuarum, & temporalium, & de iis rationem reddere. p. 196. col. 1.

Reliquiæ S. Annæ.

Corpus S. Annæ a Palestina Constantinopolim delatum anno 750. p. 143. col. 1.

Caput S. Annæ in Galliam dono missum anno 1200. *ibid.*

Cranium S. Annæ Beato Nicolao Cardinali Albergato Bononiensi tributum. *ibid.* col. 2.

Ab eodem Bononiam delatum anno circiter 1435. *ibid.*

Publice in Ecclesia Carthusiensium exponitur diebus 29. 30. & 31. mensis Januarii. p. 143. col. 2.

Reprobi.

Utrum major Reproborum, an Electorum numerus sit. p. 74. col. 2.

Residentia Beneficiatorum.

Controversia, utrum sit de jure Divino residentia agitata in Concilio Tridentino, ad finem nunquam perducta. p. 42. col. 1.

A Concilio Tridentino, & Summis Pontificibus sub pœnis gravibus inculcata. *ibid.* col. 2.

Quænam conventa fuerint inter Apostolicam Cameram, & Capitulum, Clerumque Bononiensem circa immunitatem spoliorum, illorum favore, qui obstricti sunt vinculo residentiæ. *ibid.* col. 1.

Qui

Qui corpore residunt, inertes tamen sunt, & otiosi, graviter peccant, & ex multorum sententia tenentur ad restitutionem fructuum. *ibid.* col. 2.
Quarnam causæ excusent a præcepto residentiæ. *ibid.*
Utrum semper requiratur expressa licentia Episcoporum in Parochis, ut excusentur a residentia per aliquod tempus. p. 43. col. 1.
Neque aeris intemperies, neque senectutis incommoda, neque exiguus Parochianorum numerus excusant Parochos a residentia. *ibid.* col. 2 & p. 44. col. 1.
Residentia qualis, & quo tempore intelligatur. *ibid.*
Quid pro ea firmanda statutum sit in Archidiœcesi Bononiensi. p. 45. col. 2.
Immemorabilis etiam consuetudo non excusat a Residentia in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis insignibus. p. 308. col. 2.
Aliter decernitur in Collegiatis non insignibus, ac ruralibus, ac tenuissimi proventus. *ibid.*

Resurrectio Christi Domini.

Quo die, & hora contigerit. p. 110. col. 2.

Rex Lotharius.

Ab Adriano II. acriter reprehensus per sacrilegam Communionem Roma profectus Placentiæ misere decedit. p. 130. col. 1.

Ritus pro Benedictione Campanarum, Animalium &c.

Vide *Benedictiones.*

Robertus Scotus Archiepiscopus Armacanus.

Utrum a Sede Apostolica collata illi fuerit immunitas ab irregularitate contracta pro cœcitate. p. 94. col. 2.

Rogationes.

Duæ: Major, & Minores. Quare sic appellatæ, p. 4. col. 1.
Majoris Auctor S. Gregorius Magnus. *ibid.*
Minorum Mamertus Episcopus Viennensis in Galliis. *ibid.*
Non S. Augustinus. *ibid.*
Quare inductæ. *ibid.*
Id institutum, quando ab Ecclesia Romana receptum, *ibid.* col. 2.
Quanta cum pietate Fideles antiquitus prosequerentur dies Rogationum. *ibid.*
Triduo Rogationum Mediolanensis Ecclesia ex veteri instituto jejunium servat. *ibid.*
Viennensis Urbs fusis ad Deum precibus triduo Rogationum a vastitate per S. Mamertum servatur. *ibid.*

Rogatio, seu supplicatio S. Marci.

Si contingat die Paschatis, ad quam diem transferenda. p. 75. col. 1.

Rogerius Episcopus Salisbyrensis.

Misere vitam absolvit, quod Sacrum nimis festinanter, & sine devotione perageret. p. 101. col. 1.

Rosarium Beatæ Mariæ Virginis.

Recitantibus Rosarium a Summis Pontificibus plures elargitæ Indulgentiæ. p. 210. col. 1.
Albigensium hæresis Rosarii præsidio vehementer extenuatur. *ibid.*

Rubricæ.

Quam diligenter observandæ. p. 308. col. 2.

S

Sabbatum Majoris Hebdomadæ.

Eo Sabbato debet fieri benedictio Cerei Paschalis. p. 110. col. 2.
Ejus benedictionis ritus quam antiquus in Ecclesia. *ibid.*
Quis ejus auctor. *ibid.*
Debet etiam fieri benedictio ignis. *ibid.*
Hujusmodi benedictiones in alium diem transferri non debent. *ibid.*

Sacella domestica, seu aræ portatiles.

In sacellis domesticis unum tantum Sacrum peragi potest iis præsentibus, quorum gratia datum est Privilegium. p. 75. col. 1. 2.
Sacella domestica, & aræ gestatoriæ, quæ permissæ antea fuerant, Concilii Tridentini decreto sublatæ penitus sunt. *ibid.* col. 2.
In iis neque Pœnitentiæ, neque Eucharistiæ Sacramentum administrandum. p. 96. 97.

Sacella publica.

Quibus diebus non liceat in illis Sacrum facere. p. 127. col. 1.
In iis Sacellis, quæ a Parochia non distant mille passibus, non debet fieri Sacrum, nisi postquam factum fuerit in Parochia. *ibid.*
Solius Episcopi est decernere, ut in Sacellis Sacrum fiat post Missam Parochialem. *ibid.* col. 2.
Sacerdos celebrans in his Sacellis, sacrum Evangelium debet explicare, & Legis Christianæ præcepta explanare. *ibid.*

Sacerdos.

Vide *Locus celebrandi.*

Sacerdos Confessarius.

Potest Laicis indicere Missas celebrandas. p. 250. col. 1.
Non debet addicere vel sibi, vel Monasterio suo eleemosynas pro Missis, quas celebrandas indicit. *ibid.*
Qua pœna in Diœcesi Bononiensi id interdictum sit. *ibid.*

Sacerdotes.

Utrum peccent, qui recusant audire Confessiones Fidelium eo tantum titulo, ne novo examini subjiciantur. p. 255. col. 1.
Quot sint causæ, ex quibus Populo conferre Sacramenta tenentur. *ibid.* col. 2.
Quando rem Divinam operari teneantur, etiamsi nullam habeant curam animarum, & nullum Beneficium, vel stipendia. *ibid.*
Aris gestatoriis celebrare non possunt abrogatis per Tridentin. quibuslibet privilegiis. p. 95. col. 2.
Non possunt celebrare Missam ante auroram. p. 29. col. 2.
Neque post meridiem, nisi tertia parte horæ. *ibid.*
Excipiantur qui gaudent facultate Apostolica non abrogata. *ibid.*
Quinam ii sint in urbe. *ibid.*
Non debent Magnatibus inservire in negotiis, rebusque domesticis. p. 75. col. 1.
Id in Gallia vetitum est, etiam Regum edictis. *ibid.*
Ubi possint celebrare, & quando.
Vide *Locus celebrandi.* Vide *Sacella domestica.*
Quibus vestibus uti debeant.
Vide *Vestis Sacerdotalis.*
Non possunt uti annulis in digitis tempore Sacri. p. 97. col. 1.
Neque instrumento vulgo dicto *Bugia*. *ibid.*
Lethale crimen admittunt, nisi solemnioribus festis Sacrum conficiant. p. 153. col. 2.
Obstringuntur ejusmodi Sacerdotes a suis Parochis in Paschate communionem accipere. *ibid.*
Prohibentur incedere per urbem cum veste colorata sine pallio cum solo collari. p. 187. col. 1.
Sacerdos rem Sacram facturus. Vide *Vestis Sacerdotalis.*

Sacerdotes celebrantes in Sacellis ruralibus.

Sub pœna suspensionis a Divinis jubentur Populum monere de futuris proxime diebus festis, Evangelium ab Altari declarare, & Christianam legem explanare. p. 190. col. 2.

Sacerdotes exteri, & ignoti.

Quid Synodus Chalcedonensis statuerit circa Sacerdotes exteros, & ignotos. p. 94. col. 1.
Sacerdotibus exteris, & ignotis etiam Regularibus sine litteris Episcopi Commendatitiis non est permittendum, ut celebrent. *ibid.*

Sacerdotes in celebratione Missarum.

Si acceperint stipendium Missæ minus solito in Diœcesi, debent tamen fructum illi tribuere, a quo stipendium acceperunt. p. 156. col. 1.
Si plura exigua stipendia a diversis sumserint, tot Missas debent celebrare, quot possunt celebrari pro ratione pecuniæ. *ibid.*
Si habuerint stipendium majus solito, & alium Sacerdotem sibi sufficerint, debent illi integram conferre pecuniam, etiamsi re cognita ille minori pretio contentum se fateatur. *ibid.*
Non possunt sumere duplex stipendium Missæ pro fructu satisfactorio, atque impetratorio. *ibid.*
Non possunt duplicatum stipendium pro eadem Missa accipere applicando petenti partem specialissimam fructus ipsi Celebranti correspondentem. *ibid.*
Non possunt satisfacere per alium, stipendii parte sibi retenta. *ibid.* col. 2.
Possunt justis de causis aliquando a celebratione vacare, licet debeant celebrare quotidie per se ipsos. *ibid.*
Non possunt diebus licitæ vacationis celebrare pro se ipsis, vel pro aliis. *ibid.*
Si in tali casu celebrent pro aliis non possunt stipendium accipere. *ibid.*

Obligati celebrare quotidie ſine onere celebrandi per ſe ipſos non poſſunt a celebratione vacare. *ibid.*
Utrum Sacerdotes poſſint accipere duplex ſtipendium, unum pro Celebratione, alterum pro Miſſæ applicatione. *ibid.*

Sacerdotes recenter ordinati.

Poſſunt ſe convertere ad Populum in medio Altari, & accipere munera oblata ea die, qua primum Sacrum faciunt. p. 156. col. 2.

Sacerdotes Sacrum conficientes.

Quam ſit indignum Sacerdotibus Sacrum nimia celeritate conficere. p. 100. col. 1.
Qua voce, qua verborum diſtinctione, & quanto tempore Sacrum peragi debeat. *ibid.*
Nimia Sacerdotum celeritas in Sacro peragendo male a quibuſdam laudatur. *ibid.* col. 2.
Multi Sacerdotes improviſa morte obierunt, quod nimis feſtinanter celebrarent. p. 101. col. 1.

Sacerdotes Seculares.

In Eccleſiis Regularium, ubi feſtum duplex per ipſos celebratur, poſſunt celebrare Miſſam ſub ritu duplici de feſto. p. 98. col. 1.
Si vero Miſſa ſit propria omnibus non conceſſa, ſit quidem de feſto, ſed cum Miſſali Romano. *ibid.*

Sacramentum.

Quatuor conditiones ad Sacramentum requiſitæ. pag. 11. col. 2.
Quid intelligatur nomine Spiritus Sancti, quum ſermo eſt de effectu ſcramenti. *ibid.*
Chriſto Domino ad inſtituenda ſacramenta tradita poteſtas excellentiæ. *ibid.*

Sacramentum Extremæ Unctionis.

Valide, ſed non licite adminiſtratur oleo veteri benedicto, niſi adſit legitima cauſa. p. 215. col. 1.
Quando poſſit licite adminiſtrare immiſcendo cum oleo conſecrato oleum non conſecratum. *ibid.*

Sacrificium Miſſæ.

Nimia celeritate non peragendum, ſed ſumma cum pietate. p. 100. & 101.
Vide *Sacerdotes.*

Sacrificium Miſſæ quoad applicationem.

Non poteſt applicari his, qui poſtea eleemoſynam ſunt præſtituri. p. 250. col. 1.
Vide *Miſſa*: Vide *Sacerdotes.*

Salutatio Angelica.

Recitantibus quotidie ad pulſum Campanæ ſeu mane, ſeu meridie, ſeu veſpere flexis genibus Salutationem Angelicam quænam imperita a Benedicto XIII. Indulgentia. p. 168. col. 2. & p. 169. col. 1.
Conſuetudo ſalutandi B. Virginem tribus diverſis horis in die quando, & a quo fuerit introducta, & renovata. p. 30. col. 2.

Sanctus Ambroſius.

Qua benevolentia fuerit erga Civitatem Bononienſis. pag. 247. col. 2.
In Urbe Bononienſi SS. Martyrum Agricolæ, & Vitalis oſſa detexit. *ibid.*
Eidem a Proſpero Cardinali Lambertino erectum monumentum in Eccleſia Metropolitana Bononienſem. *ibid.*
In Occidente propoſuit morem recitandi verſiculos Pſalmorum alternatim, & qua occaſione. p. 313. col. 1.

Sanctus Antonius Abbas.

S. Antonii Abbatis res geſtæ præclaris laudibus a pluribus SS. Patribus exaltatæ. p. 137. col. 1.
Quid ſignificent ea Symbola, quibus effigies depingi ſolet. *ibid.*
Cur ſus potius, quam aliud brutum S. Antonio appingatur. *ibid.*
Cur ejus patrocinium pro brutis conſervandis ſingulariter imploretur, eorumque Patronus habeatur. *ibid.* col. 2.

Sanctus Apollinaris.

A S. Petro miſſus in Æmiliam pro Chriſti lege annuncianda, num Bononiæ fuerit. p. 287. col. 2.
Eidem in Eccleſia Metropolitana Bononienſi a Cardinali Lambertino Altare erectum. *ibid.*

Sanctus Athanaſius.

S. Athanaſii adhuc Pueri pueros baptizantis hiſtoria non ſatis certa. p. 32. col. 1.

Sanctus Auguſtinus Epiſcopus.

Eos vehementer arguebat, qui queruntur de prolixitate Miſſæ. p. 101. col. 2.

Sanctus Baſilius.

Quid reſponderit Theodoro Sacerdoti, qui monitus de dimittenda ancilla dixerat ſe eſſe ſeptuagenarium. p. 221. col. 1.

Sanctus Benedictus.

Utrum inſtituerit Ordinem Monialium. p. 225. col. 1.

Sanctus Bernardus.

Apoſtolica libertate Eugenium III. objurgat, quod pœna iis Clericis impoſita, qui non deferebant habitum Clericalem, non infligeretur. p. 188. col. 2.
Furem celeberrimum eripit a ſupplicio, & inter Monachos cooptat. p. 119. col. 1.

Sancta Birgitta.

Parochos Rotæ frumentariæ comparabat, & quare. pag. 128. col. 1.

Sanctus Caliſtus Papa.

Auctor non ſatis certus Epiſtolæ Decretalis ad Benedictum Epiſcopum. p. 5. col. 2.

Sanctus Carolus Borromæus.

Sac. Ordines petentibus exercitia ſpiritualia perſcribit. pag. 278. col. 1.
Decernit carere diſtributionibus Canonicum, qui chorum dimittit, ut Miſſam celebret, niſi neceſſitas id poſtulet, & Sedes Apoſtolica permittat. p. 321. col. 1. 2.
Decernit tempus, quo Canonici debent adeſſe in choro, ne merito notentur. p. 312. col. 1.

Sancta Clara Aſſiſias.

Sanctiſſimam Euchariſtiam capſa argentea incluſam *intra ebur* ad portas Monaſterii deferri jubet contra Saracenos. p. 82. col. 1. 2.

Sanctus Cyprianus.

Utrum fuerit auctor libri de ſpectaculis. p. 200. col. 1.
Quam prudenter populum ſuum initio ejus libri alloquatur. p. 199. col. 2.

Sanctus Dominicus.

Auctor, & inſtitutor Roſarii B. Mariæ Virginis. p. 210. col. 1.
Roſarii præſidio Albigenſium hæreſim vehementer extenuat. *ibid.*
Natus Calaguriæ in Hiſpania cur merito poſſit dici Civis Bononienſis. *ibid.*

Sanctus Florianus.

Martyrium Gazæ conſequitur ſub Imperatore Diocletiano. p. 169. col. 2.
Ejus Corpus per S. Petronium a Paleſtina Bononiam defertur. *ibid.*
Inter Patronos, & tutelares Urbis Bononiæ perpetuo adnumeratur. *ibid.*

Sanctus Franciſcus Saleſius.

Pœnam ſuſpenſionis inflixit Sacerdotibus, qui ſaltationes inirent. p. 201. col. 2.
Corpus ſuum Medicis, & Chirurgis diſſecandum tradi juſſit, ut diſſidia, & cædes impediret. p. 174. col. 1.
Choreas permiſit, ſed cum debitis legibus. pag. 36. col. 1. 2.

Sanctus Fructuoſus Epiſcopus Tarraconenſis.

Cum ad Martyrium raperetur, recuſavit hauſtum aquæ frigidæ, eo quod eo die jejunium ageretur. pag. 36. col. 2.

Sanctus Gratus Auguſtæ Prætoriæ Epiſcopus.

Agros Auguſtæ Prætoriæ ad tria milliaria devaſtatos muribus Aquæ Benedictæ aſperſione liberat. p. 139. col. 1.

Sanctus Gregorius Magnus.

Pontificatus adminiſtrationem coactus ſuſcipere tributum Mauritio Imperatori ſolvere non prætermiſit, & quare. p. 251. col. 1.
De hujuſmodi tributo Mauritium vehementer redarguit. *ibid.*
Marinianum Epiſcopum Raven. eruptione frequenti ſanguinis laborantem a legibus Quadrageſ. ſolvit. p. 37. col. 2.

Sanctus Gregorius Niſſenus.

Suis humeris una ſimul cum alio Epiſcopo, ac duobus Clericis S. Macrinæ corpus ad tumulum defert. p. 104. col. 1.

Sanctus Hieronymus.

Accuſatus de nimia conſuetudine cum Paula, Euſtochio, & Melania poſt dilutum a ſe crimen in ſolitudinem fugit, & quare. p. 221. col. 1.

Sanctus Joannes Chryſoſtomus.

Primus invexit Conſtantinopoli piam conſuetudinem recitandi verſiculos Pſalmorum. p. 313. col. 1.

Sancta Monica.

Quam prompte paruerit decretis S. Ambroſii. p. 152. col. 1.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

Sanctus Paulus Apostolus.
In Insula Melita viperam brachio implicitam habuit, nullumque ab ea sensit incommodum. p. 139. col. 1.
Sanctus Paulinus,
Per vim concitati populi Sacerdos ordinatur. p. 277. col. 2.
Sanctus Paulinianus.
Ad Sacerdotium assumitur per vim concitati populi. *ibidem.*
Sanctus Petronius.
A Palestrina Bononiam defert corpus S. Floriani Martyris. p. 169. col. 2.
Decedit Bononiæ anno 248. *ibid.*
Sanctus Petronius Episcopus Bononiensis.
Quando recesserit, & ubi conditus. p. 198. col. 1.
Ejus sacrum Corpus quando repertum. *ibid.*
Civium Bononiensium erga illum maxima pietas. *ibid.*
S. Eucherio Cœvus maxime commendatur. *ibid.*
Item a Gennadio eidem pariter Cœvo. *ibid.* col. 2.
Antequam in Italiam veniret, ubi fuerit, & quid fecerit. *ibid.*
Ab aliquibus putatur Auctor libri *De vita, & rebus gestis Monachorum Ægypti. ibid.*
Sanctus Petrus Apostolus.
Cur post trinam negationem tantam a Domino consecutus fuerit misericordiam: Judas vero in æternum perierit. p. 130. col. 1.
Sanctus Petrus Damianus.
Florentium Episcopum, qui nocte latrunculis luserat graviter objurgat, & punit. p. 108. col. 1.
Sanctus Philippus Nerius.
Cur instituerit solemnem supplicationem ad septem urbis Ecclesias diebus bacchanaliorum. p. 34. col. 2.
Sacerdotes in Sacro peragendo nimis prolixos esse nolebat. p. 100. col. 2.
Sanctus Pius V.
Contra Turcas peculiari pietate, & fiducia invocandus, & qua de causa. p. 209. col. 2.
Ex ædibus Vaticanis pugnam videt Christianorum contra Turcas ad Echinadas. *ibid.* col. 2.
Natus in oppido Insubriæ, quod vocant Boscum, sed oriundus e Bononia. 210. col. 1.
Statuit plures Indulgentias recitantibus in choro perscripris diebus Officium B. Virginis, Defunctorum, & Psalmos Graduales, ac Pœnitentiales. p. 308. col. 1.
Decernit carere fructibus Beneficii, ac distributionibus Canonicos silentes in choro, dum Officium Divinum recitatur. p. 309. col. 2.
Patrum Pernamcolanum Capuccinum, qui manu sua interverat septem Turcas navim suam invadentes, omni prorsus irregularitate immunem declarat. p. 271. col. 1.
Novam disciplinam indixit Mulieribus Tertiariis simul viventibus sine voto solemni, & clausura. p. 291. col. 1.
Extremo supplicio plectendos decernit deçoctores per luxuriam, vel qui se tales fingunt. p. 115. col. 2.
Mulieres Tertiarias, quæ simul degunt sine votis solemnibus, & sine clausura tollere cogitavit. p. 289. col. 2.
Abrogavit omnia etiam vetustissima privilegia celebrandi ante mediam noctem. p. 29. col. 2.
Sanctus Raymundus de Pennafort.
Per tres annos Jus Canonicum Bononiæ docet. p. 164. col. 1.
Decretales Pontificum coegit. *ibid.*
Sanctus Severinus Episcopus Colonensis.
Purgatorio addictus, & quare. 61. col. 2.
Sanctus Thomas Apostolus.
Pervigilium ejus Festivitatis a primis Fidelibus piis operibus, & assiduis precibus impendebatur. p. 169. col. 2.
Sanctus Thomas Cantuariensis.
A quibusdam ad excusandam Missæ brevitatem male adhibitus. p. 100. col. 2.
Ejus singularis devotio in Sacro peragendo. *ibid.* & pag. 101. col. 1.
Sanctus Wenceslaus Rex Boemiæ.
Suis manibus ferebat triticum, & exprimebat vinum, quibus uterentur Sacerdotes in Sacrificio Missæ. p. 203. col. 1.
Sanctus Vincentius de Paulis.
Ejus norma pie, utiliterque vacandi exercitiis spiritualibus. p. 278. col. 1. 2.
Sanctus Zamas Episcopus Bononiensis.
An primus Ecclesiam Bononiensem administraverit. pag. 247. col. 2.
Sandalum.
Quomodo definiatur, & quotuplex sit. p. 220. col. 2.
Sectio Cadaverum.
Non adversatur Constitutioni Bonifacii XIII. p. 174. col. 1.
Ex consuetudine, vel Principis facultate fit in cadaveribus noxiorum. *ibid.*
Non facienda in cadaveribus, quæ non sint noxiorum, nisi ex facultate Episcopi, vel Vicarii Generalis. pag. 174. col. 2.
Qui aliter faceret, peccaret, sed non esset excommunicatus. *ibid.*
Sedes Apostolica.
Nunquam improbavit, si cuivis nefario homini absolutio concederetur. p. 54. col. 1.
Seminaria.
Quanta ex illis utilitas. p. 162. col. 2.
A generali Nicæna Synodo judicantur primo proposita. *ibid.*
Seminaria antiquitus duplicis generis. p. 163. col. 1. 2.
Recentia Episcoporum Seminaria a quo primo excogitata. *ibid.*
Prope Ecclesias Cathedrales instituenda. p. 165. col. 1.
In iis pietati, exercitationibus, & studiis incumbendum ex Tridentino. *ibid.* col. 2.
Seminarium Archiepiscopi Bononiensis.
A Cardinali Gabriele Paleotto Bononiæ primo conditum. p. 164. col. 2.
Ab eodem Cardinali a primis sedibus alio translatum, & præclaris legibus stabilitum. *ibid.*
A Prospero Cardinali Lambertino, modo Summo Pontifice a fundamentis iterum excitatum, vocatis ad instituendos Clericos insignibus Professoribus. *ibid.* p. 165. col. 1.
Ejusdem opera ei additum Collegium a Sole dictum. *ibid.*
Ab eodem recens, atque perutilis studiorum methodus inducitur. *ibid.*
Septuagesima, Sexagesima, Quinquagesima.
Quare ita appellentur. p. 34. col. 1.
Quænam fuerit de hoc Theophili Raynaldi opinio. *ibid.*
Quare in Officiis Divinis historiam a lapsu primi hominis, usque ad Abrahæ vocationem, Ecclesia nobis proponat considerandam. *ibid.*
Quare Parabolam de Seminante, Divinum judicium, & Lazarum ad vitam restitutum. *ibid.* col. 2.
Quare non amplius utitur *Alleluja*, multosque alios ritus immutat. *ibid.*
Quare introducta fuerit consuetudo multorum piorum operum a quinquagesima usque ad feriam quartam Cinerum. *ibid.*
Quid iis diebus faciendum putaverit quintum Mediolanense Concilium. *ibid.*
Quid Bononiæ fieri statuerit. *ibid.* & p. 35. col. 1.
Siclus.
Duplicis generis: Siclus Sanctuarii, & Siclus argenteus: Quodnam eorum discrimen. p. 155. col. 1.
Sigonius Carolus.
Duos libros Sacræ historiæ per Sulpicium Severum compositos in Seminario Bononiensi interpretatur. p. 164. col. 2.
Simonia, & Simoniacus.
Quam grave peccatum. p. 27. col. 1.
Cum ab aliquo potente pro aliquo indigno Beneficii Ecclesiastici fiunt preces comminando periculum, committitur simonia, si propter hoc datur Beneficium. *ibid.* col. 2.
Cum hujusmodi preces fiunt pro digno, committitur a rogante, non vero a conferente dummodo non moveatur favore precum principaliter. *ibid.*
Quot modis incurratur. p. 28. col. 2.
Simoniaci excommunicationem incurrunt Summo Pontifici reservatam. *ibid.*
Nequeunt retinere Beneficium, & tenentur reddere omnes fructus. *ibid.*
Habent aditum intercluſum ad alia Beneficia. pag. 29. col. 1.
Utrum, & quando simoniæ labem incurrat, qui Beneficium Ecclesiasticum constituit ea lege, ut ipse prius, deinde consanguinei ejus illud teneant. p. 256. col. 1. 257. col. 1. *ibid.* col. 1. 2.
Utrum simoniacus ille sit, qui divitiis Canonicatum auget ea lege, ut ipse ad eundem nominetur. p. 256. col. 1. *ibid.* col. 2. 257. col. 2.
Quotuplex sit, & quot modis incurratur simonia. p. 28. col. 2.

Sinenſes.
Dum Sacrum faciunt Pileolo utuntur, & quare. p. 258. col. 1.
Sixtus V.
Reſtituit Privilegium Bonifacii IX. concedentis immunitatem ab Ordinario Sodalitiis erectis in ſolo Lateranenſi. p. 294. col. 2.
Decernit, gaudere etiam quotidianis diſtributionibus Canonicos, qui Epiſcopum Limina Apoſtolorum inviſentem comitantur, vel ipſius loco ſuffectos. p. 319. col. 1.
Decernit ſpoliari ipſo facto penſionibus, & Beneficiis Clericos, qui inter milites cooptantur. p. 273. col. 1.
Smaragdus.
Quid de coetibus Monachorum commemoret. p. 88. col. 2.
Societas Sanctiſſimi Sacramenti Bononiæ.
Quibus legibus teneantur circa eleemoſynarum adminiſtrationem. p. 196. col. 1.
Sodalitia.
Sine Sacco in aſſociandis Cadaveribus poſt pheretrum, alia vero, quæ funeribus interſunt cum Sacco, ante pheretrum incedere debent. p. 285. col. 2.
Iſtis permittitur circumducere Proceſſionem, per Parochias ſolius Epiſcopi accedente licentia, quamvis Parochus contradicat. p. 288. col. 2.
Quæ prius Saccis uſa ſunt, reliquis præcedunt. pag. 293. col. 2.
Sodales a Sanctiſſimo Sacramento dicti primo loco incedunt in iis ſupplicationibus, quibus Sacra Euchariſtia defertur. *ibid.*
Subjiciuntur Epiſcopo, licet in Eccleſiis Regularium erecta ſint. *ibid.*
Archiſodalitia Romana poſſunt ſibi cooptare alia Sodalitia extra Urbem, eiſque ſua privilegia communicare. p. 294. col. 1. 2.
Sodalitia cooptata Capitulo S. Joannis Lateranenſis, etiam ſubſunt Ordinario. *ibid.*
Sodalitia, & Sodales.
Diſſidiorum cauſæ inter Parochos, & Sodalitia in Diœceſi Bononien. p. 185. col. 1.
Sodales vocati ad efferendos Defunctos debent progredi ad Parochiam Ordinati, & Sodalitii veſtibus ſuperinduti. *ibid.* col. 2.
Solos Laicos ſuis humeris portare poſſunt, & non Clericos, & Sacerdotes, etiamſi Sodalitio adſcripti fuerint. *ibid.*
Non debent ipſi determinare viam pro Pompa Funebri. p. 186. col. 2.
Sodalitia Doctrinæ Chriſtianæ.
In Archidiœceſi Bononien. plurima, & virtute præſtantia. p. 20. col. 1.
Sondi Paulus Epiſcopus.
Collegium inſtituit Bononiæ pro Hungaris. p. 164. col. 1.
Sors Diviſoria.
Quando, & quibus de cauſis judicari debeat licita, vel illicita. p. 207. col. 2.
Eventus in ſorte diviſoria ſoli Deo tribuendus. *ibid.*
Spiritualia Exercitia S. Ignatii.
Ita dicta, quia a S. Ignatio Societatis Jeſu Fundatore compoſita. p. 146. col. 1.
Quantum ipſi, primiſque ejus Sociis profuerint. *ibid.*
A ſummis ſanctiſque viris maxime commendata. *ibid.* col. 2.
In examen a Paulo III. vocata, & approbata. *ibid.*
Magni ponderis fuerunt pro referendo inter Sanctos eodem S. Ignatio. *ibid.* col. 2.
A Clemente XI. Rectoribus animarum, & omnibus Clericis magnopere commendata. *ibid.*
Sponſus, & Sponſa.
Non ſatisfaciunt mandato Eccleſiæ, ſi coram alio Parocho, quam proprio, etiam Metropolitano matrimonium ineant. p. 47. col. 1.
Qua pœna digni putentur a nonnullis, ſi coeant ante matrimonium de præſenti. p. 134. col. 1.
Sponſus tamen non eſſet plectendus pœna ſtupratoribus debita. *ibid.* col. 1. 2.
Si coeant cum alio, utrum adulterium committant. *ibid.*
Ante initum matrimonium de præſenti non debent habitare in eadem domo. p. 133. col. 2.
Id quam ſit periculoſum. *ibid.*
Si alter ex ipſis Regularium Ordinem aliquem ingredi velit, duos habet menſes pro re deliberanda. pag. 134. col. 1.
Quam graviter peccent ſi ante matrimonium de præſenti, copulam ineant. *ibid.*
Sponſalia in genere.
Poſſunt fieri voce tenus. p. 133. col. 1.
Melius eſt, quod tabulis exarentur, & quare. *ibid.*
Inita ſemel ſponſalia abſque cauſa legitima violari non poſſunt. *ibid.*
Inferunt utrique ex contrahentibus jus ad Matrimonium. *ibid.*
Non debent longius protrahi. p. 134. col. 2.
Sponſalia ab uno cum pluribus contracta.
Qui ſponſalia cum pluribus eodem tempore contrahit, eſt infamis, & læthaliter peccat. p. 131. col. 2.
Sponſalia ſecunda ſuppoſitis primis cum alio irrita, & invalida. *ibid.*
Sponſalia prima cum uno utrum irritentur per ſponſalia ſecunda cum alio intercedente copula. *ibid.*
In hoc caſu quid faciendum, ut judicium ex legum auctoritate ſtatuatur. *ibid.*
Utrum talia ſponſalia incuntes cum carnali copula per Sacram Inquiſitionem plectendi ſint. p. 132. col. 1. 2.
Sponſalia dilata ratione profectionis alterius Conjugum.
Ex jure Civili certum annorum ſpatium determinatum, quo alterius reditus expectari deberet ante novas nuptias contrahendas. p. 131. col. 1.
Si cauſa profectionis fuerit neceſſaria, tunc ex eodem jure nullum erat ſpatium determinatum, ſed reditus omnino expectandus. *ibid.*
Quid circa hoc ſtabiliverit Alexander III. & quomodo ejuſmodi juris Civilis decreta temperaverit. *ibid.*
Si ſponſalibus initis alter conjugum alio incognitus proficiſcatur, ad Epiſcopum confugiendum, & quid ab eo faciendum. *ibid.*
Sponſalia inita per verba de præſenti.
Quam ſint abſurda. p. 135. col. 2.
Neque ſponſaliorum, neque matrimonii rationem habent. *ibid.*
Sponſalia verbis æquivocis, & fallacibus inita ſine animo contrahendi.
Utrum ſint vera, & teneant. p. 133. col. 1.
Indecora, illicita, & læthali culpæ obnoxia ſunt. *ibid.*
Sponſalia de futuro inita ſine Parocho, & Teſtibus.
Etiam poſt Tridentinum valida. p. 132. 1. 2.
Variæ de hoc Epiſcoporum opiniones. *ibid.* col. 1.
Sponſalia inita inſciis Parentibus.
Sunt ſaltem illicita. *ibid.* col. 2.
Cognito Parentum diſſenſu poſſunt diſſolvi, licet interceſſerit jusjurandum. *ibid.*
Stephanus VI. Papa.
Aquæ benedictæ inſperſione Locuſtarum infinitam multitudinem fugat. p. 139. col. 1.

Stipendium Miſſæ.

Conſuetudo offerendi ſtipendium Miſſæ quando cœperit. p. 154. col. 2.
Quæ corruptelæ hanc conſuetudinem fuerint conſecutæ. *ibid.*
Hujuſmodi conſuetudo a corruptelis purgata damnari non poteſt. p. 155. col. 1.
Si quis pro Miſſæ ſtipendio pactiones faciat, præter crimen avaritiæ, admittit quamdam ſpeciem ſimoniæ. *ibidem.*
Stipendium Miſſæ non eſt pretium Conſecrationis, ſed ſtipendium ſuſtentationis. *ibid.*
Stipendium ſtatuendum ex conſuetudine, inſtitutis Synodalibus, vel arbitrio Epiſcopi. p. 157. col. 1.
Poteſt a Laicis tribui, quod excedat ſummam ab Epiſcopo præſcriptam. *ibid.* col. 2.
Stipendium Miſſarum perpetuarum quodnam eſſe debeat. p. 160. col. 2.
Vide *Sacerdotes &c.*
Suffragia pro Defunctis.

Utrum ſuffragia ſpecialia oblata Deo pro aliquo Defuncto a Deo convertantur ad juvandas alias animas. pag. 157. 158. 159. col. 1.
Variæ Auctorum ſententiæ. *ibid.*
Supellex Eccleſiaſtica.
Non poteſt ſumi a Miniſtris Montium Pietatis pro pignore. p. 183. col. 1. 2.

Neque vendi si sit pretiosa, aut alienari, nisi ex causa legitima, vel consensu Summi Pontificis, aut saltem Episcopi facultate, si non sit pretiosa. p. 184. col. 1. 2.
Quarnam esset antiquitus hæc legitima causa. *ibid.* col. 1.
Causa legitima vendendi supellectilem Ecclesiasticam debet probari a Sede Apostolica. *ibid.*

Superiores Ordinum Mendicantium.

Tempore Sacri non possunt uti instrumento argenteo cum candela, quod vulgo dicitur *Bugia*. p. 97. col. 1.

Supplicatio publica die Festo Corporis Christi.

Utrum introducta fuerit ab Urbano IV. an a Joanne XXII. incertum est. p. 9. col. 1.
Ab ea damnavit supplicatio in deferendo Christi Corpore ad infirmos, *ibid.*
Sicut etiam supplicationes fieri solitæ in Ecclesiis Parochialibus quolibet mense. *ibid.*
Hujusmodi supplicationes approbantur a S. Carolo Borromæo in quarto Concilio Mediolani celebrato. *ibid.*
Item a pluribus Archiepiscopis Bononiensis in Synodis. *ib.*
Antonii Albergati Bononiensis zelus in promovenda populi Leodiensis devotione in iis supplicationibus, *ibid.* col. 2.

Supplicationes publicæ.

Clerici quodcumque Beneficium obtinentes, tenentur adesse publicis Supplicationibus: Non habentes, hortandi sunt, cogi non possunt. p. 86. col. 2.
Aliquot abusus, & irreverentiæ ea occasione tollendæ. p. 9. col. 2.
Insigne de hac re Sancti Caroli Borromæi testimonium. p. 10. col. 1.
Item præclara lex ab Alphonso, & Joanne I. Hispaniarum Regibus lata. *ibid.*

Suspensus.

Quando debeat intelligi rite non ordinatus. p. 69. col. 1.

T

Tabella Auroræ, Orientis Solis &c.

Est necessaria Sacerdotibus, cæterisque Christifidelibus multis de causis. pag. 29. col. 2. pag. 30. col. 1. 2. *ibid.*
Tabella horarum directiva in Diœcesi Bononiensi. p. 32. 33.

Taberna.

Ecclesiasticis omnibus interdictæ. p. 71. col. 2. & p. 72. col. 1.

Templum.

Vide *Ecclesia*.

Templum Metropolitanæ Bononiensis.

A Lucio III. consecratum anno 1184. p. 180. col. 1.
Quare possit iterum consecrari. *ibid.*
Novum in eo Altare per Prosperum Cardinalem Lambertinum excitatur, & S. Ignatio Lojolæ dedicatur. *ibid.* col. 1.
Dirutum, & renovatum iterum consecrandum decernitur. *ibid.*
Ara in eo erecta a Cardinali Jacobo Boncompagno Sacratur. *ibid.*

Templum S. Petri Romæ.

A S. Sylvestro dedicatur. *ibid.*
Ab Urbano VIII. potuit iterum consecrari. *ib.*

Templum S. Petronii Bononiæ.

Quando, qua occasione, & quanto sumptu excitatum. p. 196. col. 1.

Tertiariæ Mulieres.

Quæ simul degunt multa privilegia a Leone X. consecutæ sunt. p. 289. col. 2., quæ deinde immunita fuerunt. p. 290. col. 1.
Debent emittere votum Virginitatis, non tamen solemne. *ib.* col. 2. & p. 291. col. 1.
Certa ætate, probisque moribus ornatæ sint, antequam religiosum habitum suscipiant. *ib.*
Episcopi facultas prius intercedere debet, cujus est examinare, an perscriptæ conditiones congruant. *ib.*
Cum affinibus, & cognatis Tertiarias morari oportet. *ib.*
Gaudent fori privilegio. *ibid.* col. 2.
Non tamen sunt immunes ab Episcopi jurisdictione. *ibid.*
In sua Parochia satisfacere debent Paschali præcepto. pag. 290. col. 2.
In Parochia quoque sepeliri, nisi in Ecclesiis Ordinis communis earum sepultura reperiatur. *ibid.*

Tertiariæ Moniales extra Clausura in Communi viventes.

Earum institutum vetustissimum. p. 77. col. 1.
Quibus legibus per Summos Pontifices adstrictæ. *ibid.*
Episcoporum potestati subjectæ. *ibid.*

Tertiariæ Moniales in privatis ædibus.

Non possunt habere Confessarium Regularem, nisi approbatum per Episcopum ad audiendas Confessiones Laicorum. *ibid.* col. 2.
Non possunt die Paschatis accipere Sacram Eucharistiam a Regularibus. *ibid.*
Debent sepeliri in Ecclesiis Parochialibus. *ibid.*
Non debent a Regularibus admitti ad Habitum sine prævio Episcoporum examine. *ib.*

Tertullianus.

Scapulam Præfectum improbat, & objurgat, & quare. p. 168. col. 2.

Testamenta.

Coram Parocho, & tribus, vel duabus aliis personis idoneis valida sunt. p. 281.
Coram Capellano Parochi confecta, an valeant. *ibid.*
Coram Confessario Testatoris, & necessariis Testibus valent. p. 282. col. 1.
Mulieres testimonium ferre nequeunt in condendis testamentis. *ibid.*

Testes.

In testamentis condendis mulieres acciri nequeunt. p. 281. col. 2.
Testes acciti voluntatem, & verba Testatoris clare debent intelligere. p. 282. col. 2.
Tres, vel saltem duo Testes interesse debent, cum testamentum conditur coram Parocho; si vero condatur coram Capellano Parochi, alius Testis superaddendus est. *ibid.* col. 1.

Testimonium.

Etiam unius mulieris satis est, cum dubitatur, utrum Puer aliquis baptizatus fuerit. p. 264. col. 1.

Theodericus Rex.

Jovinem Collegæ sui interfectorem, qui in Ecclesiæ septa confugerat, pœna extraordinaria punivit. pag. 119. col. 2.

Theodosius Junior Imperator.

Gravissimas pœnas indixit introeuntibus Ecclesiam cum armis. p. 265. col. 2.
Ipse templum ingressurus foris arma relinquebat. *ibid.*
Gravissima pœna eos mulctandos jubet, qui signum Salvatoris, vel in solo, vel in silice, vel in marmoribus humi positis sculpserint. p. 197. col. 1.
Gravissimæ pœnæ nomine mortem intelligi quidam autumant. p. 197. col. 1.

Theologia Moralis.

Parochis, Sacerdotibus, & Confessariis maxime necessaria. p. 87. col. 1.

Theologia Scholastica.

Non solum utilis, sed necessaria. p. 123. col. 1.

Thierius.

Doctissima, & absolutissima commentaria conscripsit circa ritus exponendæ Sanctissimæ Eucharistiæ. p. 82. col. 1. 2.

Thomæ Cardinalis de Tournon.

Decretum de Baptismo conferendo Infantibus quamprimum fieri potest. p. 262. col. 2.
Aliud de observandis omnibus ritibus, & ceremoniis in Baptismo conferendo. p. 264. col. 2.

Tiberius Augustus.

Tabulam marmoream in pavimento, in qua Crux erat insculpta, citissime jubet auferri. p. 197. col. 1.

Titulus Ordinationum.

Duplex, scilicet Beneficii, & Patrimonii, vel Pensionis. p. 66. col. 1.
Titulus Patrimonii quando primum admissus, & quare. *ibid.*
Admittendus tantum concurrente Ecclesiæ necessitate, vel commoditate. *ibid.* col. 2.
Utrum detrahenda sint onera Missarum a Beneficio, ad cujus titulum quis intendit ordinari. *ibid.* & pag. 67. col. 1.
Capellania est sufficiens Ordinationum titulus, modo sit perpetua, aliisque circumstantiis annexa, quibus Ordinatus sit certus de alimentis, etiam quando legitima causa impeditus non potest Missam celebrare. *ibid.* col. 2.

Traditiones Apostolicæ.
Variæ sunt, & diversæ naturæ. p. 144. col. 2.
Traductio Sponsæ post Matrimonium contractum temporibus vetitis.
Traductio Sponsæ temporibus vetitis, obtenta licentia pro Matrimonio, potest fieri, sine tamen solemnitatibus. p. 213. col. 2.
Tribunali Sancti Officii.
Inservientes Canonici non percipiunt distributiones quotidianas, nisi ex speciali indulto Sedis Apostolicæ. p. 320. col. 2.
Tridentinum Concilium.
Distributiones inter præsentes in Choro probavit, & ubi deessent, congerendas instituit. p. 315. col. 2.

V

Vagi, & Peregrini,
Quis eorum Parochus. p. 92. col. 1.
Quodnam discrimen inter Vagos, & Peregrinos. *ibid.*
Valentinianus Imperator.
Gravissimam mulctam iis indicit, qui Salvatoris Signum, vel in solo, vel in silice, vel in marmore humi posito sculpserint. p. 197. col. 1.
Quid juxta aliquos intelligatur nomine pœnæ gravissimæ. *ibid.*
Vasa Sacra.
Sacerdotibus tantum, & Diaconis fit potestas contingendi sacra vasa, in quibus Christi Corpus, & Sanguis habetur. p. 97. col. 2.
Subdiaconis tangendi Calicem, & Patenam, ubi Corpus, & Sanguis Christi non fuerint. *ibid.*
Accolytis præparandi vasa sacra ad Sacrificium. *ibid.*
Ex consuetudine omnibus Ordinatis vasa sacra vacua tangendi extra Altaris ministerium. *ibid.*
Vide *Consecratio, & Benedictio vestium, & vasorum.*
Vasa Ecclesiastica aurea, & argentea.
A SS. Patribus plurimum in Ecclesiis commendata. pag. 148. col. 1.
Primis Ecclesiæ sæculis sola Episcoporum auctoritate alieni consueverunt, ut pauperes alerentur, vel ut Captivi redimerentur. *ibid.*
Nunc vero sola Pontificis auctoritate. *ibid.*
Velum Consecrationis in Monialibus.
Aut gratiam confert, aut auget. p. 225. col. 1.
Quænam conditiones necessario requirantur pro Veli consecratione. *ibid.*
Venerabilis Joannes de Ribera.
Patriarcha Antiochenus libellum ad Concilium Salmanticæ coactum misit, quo monuit Episcopos. p. 275. col. 2.
Vestes Sacræ.
Vide *Consecratio Vestium.*
Vestis Sacerdotalis.
Utrum Apostoli vestem Sacerdotalem haberent in conficiendo Sacramento. p. 51. col. 1.
Variæ de hac re eruditorum sententiæ. *ibid.*
Utrum per penulam, de qua fit ab Apostolo mentio ad Timothæum, intelligatur Vestis Sacerdotalis. *ibid.*
Vestis in Sacrificio Missæ adhiberi soluta ad traditionem Apostolicam referenda. *ibid.* col. 2.
Per Benedictionem in usum sacrum prius convertenda, sicuti & vasa facta. *ibid.*
A quo tempore hujusmodi ritus invaluerit. *ibid.*
Vestis Sacerdotum ad Sacrum euntium.
Sacerdotes Sacrum facturi non ingrediantur Templum sine veste longa. p. 96. col. 1. 2.
Non induant togam, vel Clamydem in Sacrariis. *ibid.*
Id quam indignum. *ibid.*
Quibus pœnis id vetitum. *ibid.*
Vestis Sacerdotum in Sacro conficiendo.
Nullus Sacerdos celebret in brevi veste, vel quæ non sit nigri coloris. *ibid.*
Quibus pœnis subjaceat, si ita celebret. *ibid.*
Non utatur coma fictitia, neque pileolo. p. 96. col. 2.
Via Publica.
Destructa via publica an liceat transire per fundum alienum. p. 245. col. 2.
Destructa via publica quando alicui liceat postulare pretium pro transitu per fundum suum. *ibid.* & 246. col. 1.
An ex privata fiat publica via statim ac cadaver infertur per illam Cruce prælata. p. 246. col. 1. 2.
Quot requirantur ad efficiendam viam publicam. *ibid.*
Destructa via publica quænam servanda sunt antequam fiat transitus per fundum alienum. p. 247. col. 1. 2.
Vicarii Foranei.
Tenentur singulis mensibus epistolam scribere. pag. 275. col. 2.
Quid proponere debeant expendendum iis, qui habent jus nominandi Parochos. p. 26. 27. 28. 29. col. 1. 2.
Vienna in Austria.
Vehementissima obsidione Turcarum ope Beatæ Mariæ Virginis liberatur cum ingenti hostium clade. pag. 209. col. 1.
Vinum in Sacrificio Missæ.
Optimum antiquitus adhibebatur. p. 203. col. 1. 2.
Fiebat ex vineis, quæ Ecclesiæ tribuebantur ad hunc usum. *ibid.*
Si vinum vitiosum antiquitus proponeretur in Sacrificio Missæ, statuebatur reus Episcopus. *ibid.*
Vino subacido conficitur Sacramentum; conficiens tamen peccat. *ibid.*
Vinum tenue, quod dicitur vappa, seu lora, non est materia idonea conficiendi Sacramenti. p. 204. col. 1.
Vinum, quod dicitur *longum*, quando possit esse materia sufficiens pro Consecratione. *ibid.* col. 1. 2.
A Sacris amovendum, nisi sit aperta necessitas. *ibid.*
Quando aqua vino admixta ipsum excludat a ratione materiæ sufficientis. p. 204. col. 2. & p. 205. col. 1.
Succus uvæ immaturæ, atque acerbæ non est materia sufficiens in Sacrificio Missæ. p. 205. col. 1.
Neque vinum corruptum, atque coctum. *ibid.*
Quæ pœna in Diœcesi Bononiensi contra conficientes cum vino *subacido*, vel *lora*, vel *longo*. p. *ibid.* col. 1. 2.
Vincentius Cardinalis Petra.
Præclara commentaria edidit in Constitutiones Apostolicas. p. 277. col. 2.
Virgines educandæ in Monasteriis.
Virgines viro destinatæ, fide jam data, in Monasteriis non recipiendæ. p. 93. col. 1.
Quis earum Parochus. *ibid.* col. 1. 2.
Si Matrimonium inire velint, in qua Parochia denunciationes fieri debeant. *ibid.*
Visitatio Diœcesis.
Facienda ab Episcopo, qua ratione. p. 10. col. 2.
Ejus occasione convenienter administratur Sacramentum Confirmationis. p. 11. col. 2.
Visitatio Sacrorum Liminum ab Episcopo facienda.
Quid circa illam decreverit Sixtus V. p. 88. col. 2.
Quid Benedictus XIII. *ibid.* col. 2.
Inter cætera debent Episcopi tempore Visitationis ad Sacram Congregationem referre, utrum in Diœcesi habeantur conferentiæ Theologiæ Moralis. *ibid.*
Udalislaus Rex Hungavorum.
Reportata de Turcis insigni victoria Budam ingressus, nudis pedibus se confert ad templum Virginis eidem gratias acturus. p. 209. col. 1.
Unctionis extremæ Sacramentum.
A Græcis administratur etiam sanis. p. 54. col. 2.
Dandum Infirmis, de quorum salute timetur. *ibid.*
Nulli omnino negandum in mortis articulo constituto, dummodo judicetur idoneus. p. 55. col. 1.
Impertiendum, quando ægrotus habet adhuc rationis usum. *ibid.*
Prava consuetudo in Britannia conferendi hoc Sacramentum proxime morituris, unde defluxerit. *ibid.*
Universitas Bononiensis.
A quo primum instituta. p. 163. col. 2.
In ea utrum primum explicatæ pandectæ. *ibid.*
Juris Pontificii Mater, & Sedes. *ibid.*
Quando ei additum studium facultatis Theologicæ. *ibid.*
Viri doctissimi ad illud fundandum Bononiam vocantur. *ibid.*
In ea Canonum collectionem Gratianus condidit. p. 164. col. 1.
S. Raymundus de Pennafort jus Canonicum per tres annos in ea docuit. *ibid.*
A Summis Pontificibus quanti æstimata. *ibid.*
Ex fama ejusdem celebritatis, multa Collegia excitata Bononiæ. *ibid.*
Uniades Joannes.
Beatæ Mariæ Virginis præsidio reportat maximam victoriam de Turcis. p. 209. col. 1.
Urbanus II.

Clericis indicit, ut singulis diebus Officium Beatæ Mariæ Virginis recitent. p. 208. col. 2.

Urbanus VIII.

Jussit Ordines Minores conferri diebus Dominicis, ac diebus festis ex præcepto. p. 305. col. 1.

X

Xenodochia, & Nosocomia.

QUando, & a quo primo fuerint instituta in Ecclesia. p. 170. col. 2.

Sæculo XI. magis propagata, & per quem. *ibid.*

Quot reperiantur in Urbe Bononiensi. p. 171. col. 1. 2.

Debet in iis esse sufficiens numerus Sacerdotum. *ibidem*, col. 2.

Ejus numeri augendi modus, & ratio. p. 172. col. 1.

Z

Zane Bernardus Spalatri Episcopus.

CUm esset Orator Venetus apud Julium II. contra Turcas egregie declamat, eorum indolem, moresque describit. p. 208. col. 1. 2.

Zanettus Episcopus.

Canonicis S. Petronii leges proposuit. p. 326. col. 2.

INDEX DECRETORUM.

Quæ in hoc Tomo continentur.

Confecrationis Sacrorum Ritum Decreta,

UTrum Regulares cogi poſſint ad aſſocianda cadavera in ipſorum Eccleſiis ſepelienda, pag. 286. col. 2.

An accedente ſolius Epiſcopi licentia facere poſſint ſuas ſupplicationes Parocho contradicente. p. 288. col. 2.

De facultate Sacerdotum Sæcularium, vel Regularium celebrandi ad Altare privilegiarum in Eccleſiis Monialium. p. 95. col. 2.

De annulis non deferendis in digito a Sacerdotibus tempore Sacri. p. 97. col. 2.

De inſtrumento argenteo cum candela, quod vulgo dicitur *Bugia*, & quibus prohibitum. *ibid.*

De ritibus, quibus celebrare debent Referendarii Pontificis, & Protonotarii Apoſtolici non participantes, & Abbates. *ib.* col. 2.

De Miniſtris, qui aſſiſtunt Canonicis, & Capituli Dignitatibus in Miſſæ Sacrificio. *ibid.*

De Privilegiis conceſſis Ordini Caſinenſi celebrandi in Pontificalibus. p. 98. col. 1.

De Miſſis, quas Sacerdos Sæcularis debet celebrare in Eccleſiis Regularium, ubi fit de Feſto duplici habente Miſſam propriam omnibus haud permiſſam. *ibid.*

— in eodem caſu permittatur Confeſſariis, & Capellanis Monialium. *ibid.*

De Miſſis, quæ nuncupantur Sancti Gregorii. *ibid.*

De tempore celebrandi Miſſas Defunctorum. pag. 99. col. 1.

Utrum Miſſæ Defunctorum, quas Teſtatores præſcripſerunt ad Altare privilegiarium, celebrari poſſint diebus impeditis, cum fit *de Feſto currenti*. *ibid.* col. 2.

Decreta de Juribus Parochialibus, functionibus, præeminentiis inter Parochos, & Confraternitates Laicorum, earumque Capellanos, & Miniſtros. p. 296. & 297. col. 2.

An Sodalitia accedente licentia Epiſcopi poſſint facere ſuas Profeſſiones Parocho contradicente. pag. 258. col. 1.

De facultate gerendi Pileolum, & comas fictas in Miſſæ Sacrificio. p. 258. col. 1.

Congregationis Sancti Officii Decreta.

De Sacerdotibus exteris, atque ignotis, etiam Regularibus. p. 94. col. 2.

De ſtipendio duplici ejuſdem Miſſæ *ratione applicationis partis ſpecialiſſimæ*. p. 156. col. 2.

De admixtione olei non conſecrati cum oleo conſecrato. p. 215. col. 1.

De examine ſubeundo ab univerſis Sacerdotibus, priuſquam admittantur ad Confeſſiones audiendas. pag. 228. col. 1.

Congregationis Epiſcoporum, & Regularium Decreta.

De Virginibus, quæ fide data viro deſtinatæ recipi in Monaſteriis petunt. p. 93. col. 1.

De Monialibus S. Chriſtinæ in ditione Bononienſi, quo ritu conſecrandæ. p. 224. col. 2.

De mulieribus Tertiariis, quæ in paternis ædibus vivunt, utrum Sacramenta Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis a Regularibus ejuſdem Ordinis illis adminiſtrari poſſint, earumque cadavera domo efferri indicta pompa funebri ſine Parocho, & ejus licentia. p. 290. col. 2.

De Cauſis Civilibus agendis in foro Eccleſiaſtico, ſi ipſi Actores ſint, p. 112. col. 1.

De onere vacandi ſpiritualibus exercitiis per decem dies, quod perſcribitur Clericis ante Sacram ordinationem. p. 278. col. 2.

De ratione recitandi horas Canonicas in Choro, & aſſiſtendi Miſſæ Conventuali. p. 312. col. 1.

Sacræ Congregationis Concilii Decreta.

De Ludi Magiſtris, ſive Clericis, ſive Laicis, qui cogi poſſunt, ut Parochum adjuvent pro inſtruendis Pueris in Eccleſia circa Fidei rudimenta. p. 20. col. 2.

Poſſunt Parochi ab Epiſcopis in examen revocari ſuperveniente rationabili cauſa. p. 21. col. 1.

Debent Parochi verbum Dei explanare Populo. pag. 22. col. 1. 2.

De extenſione facultatis Parochorum pro audiendis Confeſſionibus. p. 229. col. 2.

De renovatione conſenſus Conjugum coram Parocho, & teſtibus, ſi occurrant impedimenta, ac diſpenſatio poſt matrimonium contractum. p. 239. col. 1.

Quid faciendum ſit, ſi oriatur contentio inter concurrentes ad Eccleſiam Parochialem vacantem. p. 15. col. 2. & p. 16. col. 1.

De Fidei Profeſſione per Procuratorem. p. 166. col. 1.

De eadem facienda ab illis, qui proviſi ſunt Dignitatibus, & Canonicatibus in Eccleſiis Collegiatis. *ibid.* col. 2.

De illis, qui proviſi de Beneficio in partibus longinquis intra duos menſes non poſſunt emittere Profeſſionem Fidei coram Epiſcopo. *ib.* col. 1. 2.

De illis, qui omiſerunt Fidei Profeſſionem. p. 167. col. 1.

De Confeſſariio extraordinario concedendo Monialibus, ter, aut quater in anno. p. 178. col. 2.

De Sacro tam privato, quam ſolemni non celebrando tempore intempeſtivo cum Sacra Effigies Virginis a S. Luca depicta per Urbem Bononiæ defertur, & circumducitur. p. 181. col. 2.

De bonis ex diſpoſitione juris relictis PP. Reformatis S. Franciſci, quænam poſſint, & debeant alienari, & quomodo. p. 184. col. 1.

De Supellectili Eccleſiaſtica non alienanda a Regularibus ſine facultate Sedis Apoſtolicæ ſi ſit pretioſa, vel Epiſcopi, ſi non ſit pretioſa. *ibid.* col. 2.

De Comis oppoſitis deponendis tam a Clericis beneficiatis, quam ab initiatis Sacris Ordinibus, vel prima Tonſura. p. 187. col. 1.

De Clericis, & Sacerdotibus non deferentibus habitum Clericorum, utrum non ſolum penſionibus excedentibus ſexaginta aureos, ſed etiam beneficiis ejuſdem proventus priventur. p. 188. col. 1.

De Regularibus quando ordinari ab Epiſcopis poſſint non ſervatis temporum interſtitiis. p. 194. col. 2.

De Teſtimoniis Superiorum Regularium, quæ pro ordinandis Religioſis ab Epiſcopis admitti debent. pag. 195. col. 1.

De Decretis Concilii Tridentini, quando contrarium ſtatuitur a Sede Apoſtolica. p. 166. col. 2.

De Sacerdotibus accipientibus ſtipendium Miſſæ majus ſolito, & alium Sacerdotem ſibi ſubrogantibus, qui paratus eſt celebrare minori ſtipendio. pag. 156. col. 1.

De facultate ſumendi duplex ſtipendium Miſſæ pro fructu ſatisfactorio, & impetratorio. *ibid.*

De facultate ſatisfaciendi oneribus Miſſarum, per alium Sacer-

Sacerdotem collato illi minori ſtipendio, alia ſtipendii parte ſibi retenta. *ibid.* col. 2.
De Sacerdotibus, qui tenentur quotidie celebrare per ſe ipſos; an, & quando, & quoties poſſint a celebratione vacare. *ibid.*
De Sacerdotibus, qui tenentur celebrare quotidie, non tamen per ſe ipſos, an poſſint aliquando a celebratione vacare. *ibid.*
De Sacerdotibus, qui tenentur celebrare per ſe ipſos ratione beneficii, Capellaniæ, legati &c. an celebrando pro aliis diebus licitæ vacationis poſſint pro hujuſmodi celebratione ſtipendium accipere. *ib.*
De iiſdem Sacerdotibus, an diebus licitæ vacationis poſſint Miſſam celebrare pro aliis, quam pro Fundatoribus. *ibid.*
De novis Sacerdotibus, qui quo die primum Sacrificium offerunt in medio Altari ſe convertunt ad populum, & oblata munera ſuſcipiunt. *ibid.*
De Sacerdotibus, utrum poſſint duplex ſtipendium accipere, unum pro celebratione, alterum pro Miſſæ applicatione. p. 157. col. 1.
De ſtipendio Miſſæ determinato. *ibid.* col. 2.
De utenſilibus permittendis ab adminiſtratoribus iis, qui Sacrum faciunt in eorum Eccleſiis. p. 158. col. 1.
De Miſſis adventitiis, quando poſſint accipi. *ib.* col. 2.
De numero Miſſarum celebrandarum in Eccleſia, ubi eſt Altare privilegiarium. p. 159. col. 1. & *ib.* col. 2.
De Doctore, cui conferenda eſt præbenda Theologalis. p. 161. col. 1.
De interſtitiis, quibus obligantur Regulares. pag. 162. col. 1.
De remiſſione interſtitiorum, quoad Regulares ordinandos, ad quem pertineat. *ib.* col. 2.
Utrum Miſſa applicari poſſit pro iis, qui eleemoſynam poſtea oblaturi ſunt. p. 250. col. 1.
De Miſſis, quæ cantandæ quotidie decernuntur a Teſtatoribus, an requiratur Diaconus, & Subdiaconus. p. 301. col. 2.
De electione Diaconi, & Subdiaconi in celebratione Miſſæ ſolemnis tam pro vivis, quam pro Defunctis in Eccleſiis Sodalium. *ibid.* col. 1.
De Miſſa Conventuali celebranda in Cathedralibus, & Collegiatis pro Benefactoribus. p. 309. col. 2.
De Sacerdotibus exteris, & ignotis, etiam Regularibus. p. 74. col. 2.
De Poteſtate Abbatum conferendi primam Tonſuram, & Ordines minores. p. 93. col. 1.
De Poteſtate Abbatum Caſſinenſium conſecrandi Vaſa Sacra in alienis Eccleſiis. *ib.* col. 2.
De diebus Feſtis, quibus poſſunt conferri Ordines Sacri habentibus Breve diſpenſationis Apoſtolicæ ſuper *interſtitiis, vel extra tempora*. p. 305. col. 1.
De Collatione Ordinum minorum ſimul, & ſemel cum Subdiaconatu. *ibid.*
De Cœcis non admittendis ad primam tonſuram. p. 94. col. 1.
De poteſtate liberandi Regulares ab interſtitiis. pag. 58. col. 1.
Regulares ab Epiſcopo ordinandi in cujus Diœceſi ſitum eſt Monaſterium. p. 59. col. 2.
De admittendis ad Ordines titulo Beneficii. p. 66. col. 1.
An detrahenda ſint onera Miſſarum a Beneficio, vel Capellania, ad cujus titulum quis vult ad Sacros Ordines promoveri. p. 66. 67.
De conditionibus Patrimonii, ad cujus titulum quis poteſt ordinari. *ib.*
Circa eos, qui ordinari petunt partim titulo Beneficii, partim titulo Patrimonii. vel Penſionis. *ib.*
De illis bonis, quæ Clericis donantur, ut in eorum Titulum ad Sacros Ordines promoveri poſſint. *ib.* col. 2.
De ſuſpenſione incurrenda ab Ordinato titulo patrimonii fictitii. p. 68. col. 2.
De perceptione fructuum Patrimonii fictitii ab Ordinato ſub tali titulo. p. 69. col. 1.
De Ordinatis vendentibus patrimonium nulla facta mentione ſe ordinatos ad ejus titulum fuiſſe. p. 70. col. 2.
De jure, quod poteſt exerceri in bona patrimonialia ordinati pro ſponſione, vel a creditore. p. 71. col. 1.
De conditionibus requiſitis in translatione beneficii ab eo, qui fuit ordinatus in eius titulum. *ib.* col. 2.
De Concionatore, qui utitur mimico dicendi genere. pag. 73. col. 2.
De poteſtate Epiſcoporum in Moniales, & Monaſteria Regularibus ſubjecta. p. 76. col. 1. 77. col. 1.
De tempore ab Epiſcopo præfiniendo ante viſitationem Monialium. p. 78. col. 1.
De ingreſſu Epiſcoporum in Clauſtra Monialium independentium a Priore, Abbate, & Confeſſario earumdem. *ibid.*
De facultate Epiſcoporum communicandi Moniales ſubjectas Regularibus. p. 78. col. 2.
De expoſitione Sacræ Euchariſtiæ ſine Epiſcopi facultate, & cauſa publica, non facienda. p. 83. col. 1.
De Clericis habentibus, vel non habentibus Beneficium utrum cogi poſſint, ut adſint publicis ſupplicationibus. p. 83. col. 2.
De loco, ubi debeat fieri Monialium conſecratio, & benedictio. p. 26. col. 1. 2.
De violantibus Clauſuram ad malum finem, etiam ſine prætextu licentiæ. *ibid.*
De illis, qui admittunt hujuſmodi violantes in Clauſuram. *ibid.*
Falſo objicitur contraria conſuetudo Decretis Conciliaribus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis Clauſuram præcipientibus. *ibid.*
De illis, qui poſſunt ingredi Clauſuram occaſione conſecrationis Monialium. *ibid.*
De Parochis unius Diœceſis accitis a Parocho alterius Diœceſis, utrum poſſint audire Confeſſiones. p. 228. col. 1.
Parochi applicare debent Sacrificium Miſſæ pro populo, & quibus diebus. p. 23. col. 1. & *ibid.* col. 2.
De provocationibus poſt collatam Parochiam. p. 16. col. 1.
De reſidentia Parochorum. p. 42. 43.
Quiſnam Parochus illorum, qui carceribus detinentur. p. 92. col. 1.
De jure Parochorum præſidendi Congregationibus Confraternitatum. p. 304. col. 1.
Quis Parochus Puellarum, quæ detinentur in hoſpitio ſpuriorum. p. 93. col. 1.
De præſentia Parochi proprii in contrahendis matrimoniis. p. 90. col. 2.
De Parochis intervenientibus ad canendam Miſſam, vel dandam benedictionem in Eccleſiis Confraternitatum, an habeant jus ſibi eligendi Diaconum, & Subdiaconum. p. 301. col. 2.
Utrum Benedictio, & diſtributio Candelarum ſpectet ad Parochos privative. *ibid.*
De diſcrimine functionum Parochialium, & Sacerdotalium. p. 300. col. 1.
In quonam *poſſit* ſit ſubjectio Eccleſiarum, quæ ſitæ ſunt intra limites Parochiæ. *ibid.*
De facultate Epiſcoporum viſitandi Sacella Confraternitatum etiam poſita in Eccleſiis Regularium, in his, quæ illorum adminiſtrationem reſpiciunt. p. 294. col. 1.
Quomodo dependeant ab Ordinario Confraternitates etiam aggregatæ Archiſodalitiis, quoad earum Statuta, Regulas, Indulgentias, privilegia, & adminiſtrationem. *ibid.*
De facultatibus Sodalium exponendi in ſuo Oratorio Sacram Euchariſtiam cum licentia Epiſcopi, non autem Parochi. p. 302. col. 1.
An Sodales poſſint habere ſepulchra in ſuis Eccleſiis, & in eis tumulare cadavera. *ibid.*
An poſſint inſtituere ſupplicationes cum aſſiſtentia Parochi. p. 302. col. 2.
An retinere Sacram Euchariſtiam in ſuis pariter Eccleſiis. p. 303. col. 1.
De facultate quæſtuandi per Sodales tam intra, quam extra Eccleſias Confraternitatum. *ibid.* col. 2. & p. 304. col. 1.
De loco celebrandi Miſſas cum eleemoſynis per Sodales congeſtis. *ibid.*
De Benedictionibus, & diſtributionibus Candelarum faciendis Eccleſiis Confraternitatum. p. 301. col. 1.
De loco celebrandi Divina Officia per Canonicos. p. 310. col. 2.
De tempore celebrandi eadem Divina Officia. pag. 311. col. 1.
De tempore recitandi Matutinum in Choro. pag. 311. col. 2.
De tempore, quo Canonici verſari debent in Choro, ne tanquam abſentes notentur. *ibid.* col. 2.
De Privilegio Temporis, quo per annum Canonicis liceat abeſſe a Choro. p. 313. col. 2.

Quando abſentia a ſervitio Chori ſit permiſſa ſine Epiſcopi facultate. p. 314. col. 2.
De forma procedendi contra Canonicos, qui abfuerint ab Eccleſia ultra tres menſes. *ibid.*
De facultate Canonicorum remittendi puncta, & condonandi quotidianas diſtributiones. p. 316. col. 1.
De facultate Epiſcoporum compellendi per mulctas pecuniarias, aliaque juris remedia, Canonicos non inſervientes Eccleſiæ, nec divinis intervenientes ultra amiſſionem quotidianarum diſtributionum. p. 316. col. 1.
De rationibus, quibus Canonicis abſentibus aliquando debentur diſtributiones quotidianæ, *ibid.* p. 317. col. 1. 2.
De lucro proveniente ex punctaturis, utrum tribuendum ſit Canonicis Coadjutoribus, an coadjutis. pag. 320. col. 1.
De Canonicis, qui vel ſunt Vicarii Generales, vel Examinatores Synodales, vel Inquiſitores Sancti Officii, vel Adminiſtratores Cameræ Apoſtolicæ, vel Peregrinantes ad loca Sancta, & Religioſa, utrum percipere poſſint fructum præbendarum, & diſtributiones quotidianas. p. 320. col. 2. & 321. col. 1.
De Canonicis, qui tempore Divinorum Officiorum Capitulum celebrant, vel Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrant, aut rem Divinam faciunt, utrum & quando percipere valeant diſtributiones quotidianas. p. 321. col. 2.
De obligatione Canonicorum cantandi in Choro. p. 309. col. 2.
De facultate Capitularium ſeſe invicem ſubſtituendi in Choro. p. 310. col. 1.
De conditionibus requiſitis, ut Capitulares ſeſe invicem ſubſtituere poſſint in Choro. p. 310. col. 2.
De vacatione a Choro Canonicorum, & Manſionariorum in Collegiata S. Petronii Bononien. p. 326. col. 1.
Utrum tribuendæ ſint quotidianæ diſtributiones Canonico Theologo pro tota die, qua legit, ſi abſit a Choro. p. 318. col. 1.
Item Canonico ſuffecto ab Epiſcopo in locum Pœnitentiarii ad audiendas confeſſiones ex neceſſitate. *ibid.*
Inſuper Canonico curam animarum habenti, ſi tempore Divinorum Officiorum, munus ſuum exerceat. *ibid.* col. 2.
De facultate Epiſcoporum adhibendi pro ſuo ſervitio etiam duos Beneficiatos Eccleſiæ Cathedralis, & Collegiatæ tempore Divinorum Officiorum. *ibid.*
Utrum, & quando diſtributiones quotidianæ dari debeant duobus Canonicis Epiſcopo inſervientibus tempore Divini Officii. *ibid.*
De aſſiſtentia Dignitatum, & Canonicorum Epiſcopo Pontificalia obeunti in Cathedrali. *ibid.*
De obligatione Canonicorum inſerviendi Epiſcopo in munere Subdiaconi. p. 319. col. 1.
De Canonicis Miniſtris, qui inſervire debent Epiſcopo obeunti Sacras Ordinationes, vel Pontificalia extra Cathedralem. *ibid.* col. 1. 2.
Utrum diſtributiones quotidianæ dari debeant Canonicis aſſiſtentibus Epiſcopo Pontificaliter extra Cathedralem, vel etiam privatim celebranti, vel Diœceſim viſitanti. *ibid.* col. 2. & p. 319. col. 2.
Utrum, & quando diſtributiones quotidianæ dari debeant Canonicis a Choro immunibus ratione ætatis, & ſervitii in Choro præſtiti. p. 320. col. 1.
Utrum, & quando Coadjuti teneantur Choro inſervire abſente, vel infirmo Coadjutore pro percipiendis diſtributionibus quotidianis. *ibid.*
De Canonicis Regularibus Lateranenſibus, an ſint capaces Beneficiorum. p. 261. col. 1. & *ibid.* col. 2.
De reſtauratione Templorum, utrum pertineat ad Rectores Beneficiorum quacumque dignitate præditos, etiamſi beneficia translata fuerint ad alias Eccleſias. pag. 267. col. 2.
De expenſis reparandæ Eccleſiæ aliquo caſu dirutæ, in qua ſit Capitulum cum jure nominandi Parochum, ad quem illæ pertineant. p. 268. col. 1.
De Clericis, qui Militiæ nomen dederunt, utrum contraxerint irregularitatem. p. 272. col. 2. & *ibid.* col. 1.
De facultate Epiſcoporum cogendi Parochos etiam Regulares, Canonicos, cæterolque Confeſſarios omnes, & Sacerdotes, ut interſint Congregationi Caſuum Conſcientiæ. p. 276. col. 2.
De obligatione Clericorum vacandi ante Sacram Ordinationem per decem dies exercitiis ſpiritualibus. p. 278. col. 2.
De Cadaveribus Defunctorum ſepelliendis in Eccleſiis Regularium, utrum prius deferri debeant ad Parochiam. p. 285. col. 1.
De Vexillis, & Crucibus, quæ deferri debent in aſſociatione Cadaverum facta per plures Ordines, vel Sodalitates quæque habere debeant præeminentiam. *ibid.* col. 1. 2.
De Regularibus, utrum cogi poſſint ad aſſocianda Cadavera in eorum Eccleſiis tumulanda. p. 286. col. 2.
De Tertiariis, quæ ſeiunctim vivunt, an decreto S. Pii V. de medio ſublatæ fuerint. p. 289. col. 2.
De examine, facultatibus, & conditionibus in Regularibus pro tribuendo habitu ſui Ordinis mulieribus non collegialiter viventibus. p. 290. col. 1.
An Sacerdotes Regulares poſſint audire confeſſiones mulierum Tertii Ordinis, niſi ab Ordinario approbentur. *ibid.*
De Tertiariis viventibus in communi extra Clauſtra. p. 77. col. 2.
De Tertiariis viventibus ſejunctim in privatis ædibus. *ibid.*
De poteſtate conferendi tertium Beneficium de jurepatronatus ſuppoſita collatione duorum Beneficiorum ſimplicium, abſque facultate Sedis Apoſtolicæ. 248. col. 2.
De poteſtate conferendi tertium Beneficium tenue ſuppoſita collatione duorum non ſimplicium, non ſufficientium pro honeſta vitæ ſuſtentatione abſque facultate Sedis Apoſtolicæ. p. 249. col. 1.
De facultate retinendi abſque facultate Sedis Apoſtolicæ ſecundum Beneficium de jure patronatus, ſuppoſita retentione primi, ſive liberæ collationis, ſive de jure patronatus laicorum ſufficientis ad honeſtam vitæ ſuſtentationem. *ibid.*
De facultate retinendi tertium, & quartum Beneficium de jure patronatus Laicorum abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ ſuppoſitis duobus aliis Beneficiis, ſive liberæ collationis, ſive de jure patronatus Laicorum non ſufficientibus ad congruam ſuſtentationem. *ibid.*
De facultate retinendi unum, aut duplex Beneficium ſimplex ſimul cum pluribus legatis piis, vel Capellaniis de jure patronatus Laicorum abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ. p. 248. col. 2.
De Nepotibus Parochorum, utrum ſubrogari poſſint ad Parochiam ab Avunculis libere dimiſſam, & admitti ad examen publicum. *ibid.* col. 2.
De poteſtate Epiſcoporum cogendi Parochos, ut tot ſibi Sacerdotes adjungant, quos Parochiæ adminiſtrationi ſint neceſſarii. p. 253. col. 1.
De aris geſtatoriis. p. 95. col. 2.
De adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ in Sacellis domeſticis. *ibid.* col. 1.
De Cauſis Civilibus ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus in prima inſtantia in Curia non introducendis. p. 111. col. 1.
De facultate diſcendi juris civilis per Clericos ſæculares. p. 123. col. 2.
De ſponſalibus dilatis ratione profectionis, & abſentiæ alterius conjugum. p. 131. col. 2.
De ſponſalibus de futuro per carnalem copulam ſubſecutam. *ibid.*
De validitate ſponſalium initorum abſente Parocho, & ſine teſtibus, p. 132. col. 2.
De Judicibus, Medicis, Profeſſoribus, Servis &c. contrahentibus matrimonia in exteris Civitatibus. p. 92. col. 1.
De publicis pœnitentiis ſponſis imponendis, ſi coirent ante matrimonium de præſenti. p. 134. col. 1.
De ſponſo ſtuprante ſponſam ante matrimonium de præſenti, utrum poſſit puniri pœna ſtupratoribus debita. *ibid.*
De Matrimonio per verba de præſenti abſente Parocho, præſentibus tamen Teſtibus, & Notario, utrum ſaltem tranſeat in ſponſalia de futuro. p. 135. col. 1. 2.
De matrimoniis eorum, qui domicilium ſuum minime relinquentes ex propria Civitate ſe transferunt in aliam, ibique matrimonium ineunt, quin in eo loco quaſi domicilium ſibi comparaverint. p. 91. col. 1.
De illorum matrimoniis, qui ſe transferunt in aliam Civitatem ad evitandas altercationes cum Parentibus. *ibid.* col. 2.
De obligatione ſumendi Sacram Euchariſtiam in propria Parochia a quolibet Fideli tempore Paſchali. pag. 96. col. 2.
De facultate implendi Paſchale præceptum in Eccleſiis

siis Regularium pro illis, qui ipsis inserviunt. p. 153. col. 1.
De Ecclesia, & tempore benedicendi, & consecrandi Fontem Baptismalem, & quibus præsentibus. p. 2. col. 2.
De petitionibus, quæ scriptæ competitoribus tradendæ sunt cum fit examen pro collatione alicujus Ecclesiæ. pag. 16. col. 1.
De collatione Baptismatis infantibus, qui inveniuntur expositi in publicis viis. p. 18. col. 2.
De Parochia, quam sine fœminæ, sive mares adire debent, ut erudiantur in Doctrina Christiana. pag. 19 col. 2.
De obligatione Clericorum tam minorum, quam majorum Ordinum, qui conducuntur ad officium Ludi Magistri utrum teneantur, & obligari possint ad erudiendos pueros in Doctrina Christiana. *ibid.* col. 2.

FINIS.

UAB Biblioteca de Ciències Socials

UAB
Biblioteca de Ciències Socials

UAB
Biblioteca de Ciències Socials